

De Belgische Illustratie. Jaargang 14

bron

De Belgische Illustratie. Jaargang 14. De Belgische Illustratie, Antwerpen 1881-1882

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_bel014188101_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

[Nummer 1]

Aan den lezer.

De titel der nevensgaande gravure is ‘het geloof.’ Dat wordeke moge den vrijgeest doen glimlachen, doch allen die houden aan datgene wat onze vaders ons hebben achter gelaten, zullen met ons den zin dezer beeltenis begrijpen. De echte vlaamsche burger is nog altijd verkleefd aan het geloof, dat hem als een kostbaar heiligdom is overgemaakt, en dat hij, op zijne beurt, aan zijne kinderen ten erfenis laten zal. Hij weet dat aan zijn geloof zich de zeden verbinden, dat aan deze de taal der voorvaderen verbonden is.

Als het geloof de harten niet meer verwarmt, dringen zich ook andere en vreemde denkbeelden binnen; andere, en niet zeer aanbevelingswaardige gewoonten, verschijnen; de zeden ondergaan veranderingen en de eigen taal sterft in al dat vreemde onkruid weg. Neen, wij, kinderen van het oude Vlaanderen, moeten trouw alles bewaren, wat ons werd overgeleverd, willen wij onze eigenaardigheid kunnen behouden en blijven bogen op een onafhankelijk volksbestaan.

Dat geloof wordt in onze dagen meer dan ooit bedreigd; dien schat poogt men ons te ontrukken, en het werktuig, tot dat doel gebezigd, is in de eerste plaats de slechte pers. Onder de zinspreuk van ontwikkeling, beschaving, vooruitgang, worden allerwegen boeken, tijdschriften, dagbladen verspreid, met de verderfelijke strekking het geloof en de zeden uit de harten, onze eigen taal uit onzen mond weg te vagen.

Dat te beletten, daarvoor te waken heeft de *Belgische Illustratie* zich tot levenstaak gekozen, en hare dertien jaargangen, waarop zij met zelfvoldoening wijzen kan, zijn daar, om van haar onvermoeiden iever bij dat edel streven

HET GELOOF, NAAR W.C.T. DOBSON.

te getuigen. De liefde tot al wat ons eigen is aan te kweeken en te verdedigen bij de verspreiding van nuttige en aangename lectuur - te stichten, te leeren en te ontspannen, dat stelt zij zich ook nog ten doel bij den nieuwen jaargang, dien zij met moed en vertrouwen intreedt. Om dat doel te bereiken, ontziet zij moeiten noch opofferingen.

De *Belgische Illustratie* is te algemeen bekend, dan dat het noodig zou zijn haar werkkring hier uit een te zetten; daarenboven heeft zij haar program in het alom verspreid prospectus ontwikkeld. Het zij ons dus genoeg te zeggen, dat haar inhoud als altijd uit eene rijke verscheidenheid zal bestaan van boeiende verhalen, vroolijke novellen, gedichten, wetenschappelijke opstellen, onderhoudende beschrijvingen, levensschetsen van beroemde mannen enz., alles opgeluisterd door talrijke en schoone gravures. Door woord en beeld zal zij hare lezers op de hoogte houden van de geschiedenis van den dag, van de nieuwste ontdekkingen en uitvindingen op het gebied der wetenschap; kortom, zij zal er als altijd naar streven, het aangename met het nuttige te verbinden, en zij vertrouwt dan ook bij dezen nieuwen jaargang dezelfde sympathie bij het vlaamsche publiek te zullen vinden, als zij gedurende haar langjarig bestaan heeft mogen genieten.

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

I.

Dorothy.

Het was in het midden van den herfst en het had den geheelen dag geregend. Door de schuine ruitjes van het groote zijraam gezien, zag de wereld er in de langzaam invallende schemering alles behalve vroolijk uit. De druppels, die langs het niet zeer heldere glas zijpelden, maakten het landschap daarbuiten nog regenachtiger en nog somberder, en het oog staarde in de verte, als zocht het daar vergoeding voor het treurig gezicht der druppende maluwrozen, der verwaaide zonnebloemen langs het kleine grasperk en der kamperfoelie, die zich om het ruime portaal slingerde, waarvan de regen onophoudelijk op den straatweg daaronder afdruppelde. In de verte zag men ten minste de landerijen langs de steile hellingen, door heggen in akkers en kleine weilanden afgedeeld, waarvan de laatste met roodbont vee bezet waren, terwijl de eerste beladen stonden met schoven van beslijkt en neêrhangend koren, dat er lijdend en geduldig uitzag.

Het vertrek, waartoe het raam behoorde, dat dit uitzicht had, was ruim en laag, met een donkeren eiken vloer. Het kwam onmiddellijk op het portaal uit, en ofschoon er een goed vuur van haardblokken brandde, was het er killig volgens het oordeel van den ouden man, die, met de voeten op een damherteveld, in de vlammen zat te staren, wier gloed door zijne dunne handen speelde, die hij voor het vuur hield uitgespreid.

Aan den tegen over gestelden kant van den breeden schoorsteen zat eene dame, die den bloei des levens reeds voorbij, maar nog schoon was, hoewel die schoonheid meer de weêrschijn was van de beminnelijkheid haars harten. Zij was eenvoudig doch rijk gekleed, in een ouderwetsch kleed dat haar echter heel goed stond. Heur

haar was boven het voorhoofd kort afgeknipt, en liep bij de slapen in twee trossen krollen uit. Zij droeg op het hoofd iets van donkere stof als de kap eener non, die op de schouders afhing. Om haren hals droeg zij een snoer van barnsteen kralen, die aan haar gelaat een zacht en aangenaam licht gaven. Hare donkere oogen rustten kalm op het gelaat van den ouden man, die een geestelijke was. Dat gelaat was klein, bleek, fijn en regelmatig gevormd, doch had er niet te minder eene uitdrukking van kracht om; er lag een lijdende trek in de wenkbrauwen en ernst in de gesloten lippen, terwijl uit de zachte oogen een goed geweten sprak.

Zij spraken over den treurigen toestand van hun vaderland, dat, na zich van het oude geloof te hebben afgescheurd, weldra de vreeselijkste straf daarvoor zou dragen, daar het de prooi zou worden der revolutie, die natuurlijke dochter van het verzet tegen de Moederkerk. De terechtstelling van Strafford, waarvan geheel Engeland op dat oogenblik vol was, maakte het voornaamste onderwerp uit van hun gesprek.

‘De onderteekening van dat vonnis zal den koning eenmaal als een looden last op de ziel drukken,’ sprak de priester.

‘Maar kon hij wel anders?’ hernam de dame. ‘Hebben de Puriteinen er hem niet toe gedwongen?’

‘Een koning mag zich niet laten dwingen. Voorzeker heeft hij een afschuw van de Rondhoofden; hij zou niets liever zien dan dat hunne stoutheid geknakt en de rust in zijn rijk hersteld werd. Wie weet hoe vurig hij de tijden terugwenscht, toen Englands koningen, in onderwerping aan den algemeenen vader der Kristenheid, hun volk, dat nog geen geloofsverdeeldheid kende, in vrede en welvaart bestuurden. Men zegt zelfs dat hij tot het katholicisme overhelt, dat zijne echtgenootte belijdt. Maar wat baat dit alles, wanneer hij den moed mist, om den overmoed der rebellen paal en perk te stellen, wanneer hij niet voorgoed, in plaats van halverwege, terugkeert tot het oude geloof, dat alleen het geheim bezit om Englands kwalen te genezen. Door zijn toegeven aan de partij van het parlement levert hij Engeland allengs weêrloos aan de dweepzucht der Puriteinen over.’

‘Inderdaad,’ hervatte lady Vaughan, ‘steken zij dagelijks stouter het hoofd op, en na de bloedtoneelen eener eerste hervorming beleeft ons vaderland thans de gruwelen eener tweede, die niet minder verschrikkelijk is.’

‘En die nog meer bloed zal kosten dan de eerste,’ zegde de eerw. heer Matthews; ‘want vreeselijk zal de strijd zijn tusschen degenen, die nu volop genieten van de goederen, aan de katholieke Kerk onttroefd, en de heethoofdige Puriteinen, die nu hun deel van den buit eischen, en behalve het gezag van den Paus ook dat des konings afschudden. God geve dat de koning, door zijne zwakke houding, den steun niet verliest van al de goedgezinden onder zijn volk, zoo katholieken als protestanten, voor wie het koningschap nog heilig is.’

Dit gesprek werd aangehoord door een jong meisje, dat in een der vensterbanken zat en door de woorden der beide oude lieden in eene zeer ernstige stemming werd gebracht; want na eerst onverschillig door het raam te hebben gestaard, was zij nu blijkbaar nadenkend geworden.

‘Ik dank God dat de dagen mijns levens weldra geteld zullen zijn, en ik de aanstaande rampen niet meer beleven zal,’ hoorde zij hare moeder, de oude lady Vaughan zeggen.

‘Maar ge moet denken aan degenen, die gij zult achterlaten,’ vermaande de priester.

‘Wat zal er van hen geworden?’ zuchtte de dame op angstigen toon en met een oogslag naar het venster.

‘Wij moeten sterke harten en gezonde hoofden achterlaten,’ hernam de eerwaarde heer Matthews. ‘Niet waar, Dorothy?’ voegde hij er eensklaps bij, zich tot het meisje wendende.

Maar Dorothy was te zeer met hare eigen gedachten bezig, dan dat zij zich gaarne in het gesprek der oude lieden gemengd zag. Zij wachtte een oogenblik met antwoorden, waarop de geestelijke het woord weder tot hare moeder richtte. Intusschen stond het meisje op, en beschouwde een oogenblik in verrukking de gedaanteverwisseling, die het landschap onderging. De grijze wolkenkoepel was geheel en al verbroken, en de stukken werden allengs in den vorm van rooskleurige massa's van het hoogere blauwe gewelf weggevaagd. De gerangschikte schoven op een twintigtal akkers wierpen hare purpere schaduw over den grond, en de avondwind schudde de diamanten van hare gepluimde toppen. De zonnebloemen en maluwrozen bogen niet langer onder het geweld van den regen, maar hingen overzij door het gewicht der parelen, waarmeê ze versierd waren. Het was alsof op den top van iederen boom eene vlam brandde en zelfs de plassen op den weg gaven stralen van licht af. Terwijl zij dit alles beschouwde, wierp de ondergaande zon een rozigen gloed over het gelaat van het meisje. Zij wendde zich eensklaps van het raam af, verliet het en ging door het portaal het harde pad op, terwijl zij een regen van diamanten van de kamperfoelie deed vallen.

Mogelijk vonden de oude lieden in haar vertrek eene verlichting; want hun gesprek werd nu vertrouwelijker en er werden weldra namen in genoemd van zoo deftigen klank, dat een onbekende er zich, met het oog op de nederige omgeving, over verwonderd zou hebben. De geestelijke maakte van de afwezigheid van het meisje gebruik om hare moeder opmerkzaam te maken op eene zaak, die zij in hare moederlijke toegevendheid niet ernstig genoeg had ingezien; het betrof den omgang van Dorothy met een jongeling, met wien wij weldra kennis zullen maken.

Het meisje had intusschen een hoek van het huis omgeslagen en was een ander gedeelte van den tuin binnen getreden, dat er meer ouderwetsch en hier en daar zelfs zonderling uitzag. Zij stond daar tegen over een gedeelte van het huis, dat aan een grootscher verleden herinnerde, doch dat thans even als dat verleden gesloten was. De bewoonde vleugel, dien zij verlaten had, zag er uit als de woning van een landedelman, die zijn eigen bezittingen beheert, en dit voorkomen was niet in tegenspraak met den tegenwoordigen toestand der familie. Van geslacht tot geslacht was zij in de schatting der wereld gedaald, en het kleine gedeelte van het huis, dat door de weduwe en de dochter van sir Ringwood Vaughan bewoond werd, was grooter dan met hare middelen overeenkwam. Desniettemin was lady Vaughan, ofschoon zij zich weinig met de deftige families uit den omtrek inliet, genoeg bij hare burens geacht, om overal hartelijk ontvangen te worden.

Het graf van de vroegere grootheid van haar geslacht den rug toekeerende, sloeg Dorothy eene lange laan in, zonder op de druppels te letten, die de blaêren lieten vallen, en kwam weldra op een rond grasperk, dat door eene hooge taxis-haag omringd was, en in welks middelpunt iets stond, dat vroeger een zonnewijzer geweest was. Het kwam er intusschen weinig op aan, of er maar een korte stomp van was overgebleven; want de heg was, in evenredigheid tot de middellijn van den cirkel, tot zulk eene hoogte opgewassen, dat de zon hoogstens gedurende een enkel uur van de lange zomerdagen hare stralen op den wijzer kon laten vallen.

Alvorens de laan te verlaten, vertraagde Dorothy haren stap, en eerst na een onderzoekenden oogslag op het grasperk geworpen te hebben trad zij op den zonnewijzer toe. Zij bleef er een oogenblik bij stilstaan en was op het punt de plek

te verlaten, toen eensklaps, als met één grooten sprong, een jongeling tusschen haar en den ingang der laan stond.

‘Ha, juffer Dorothy, zoo ontloopt ge mij

niet!’ riep hij en spreidde de armen uit om haar den terugtocht af te snijden.

Maar juffer Dorothy was er van onthutst en zij wilde ditmaal niet verschrikt worden; daarom gaf zij met zekere waardigheid, zoo niet met eenige geraaktheid, ten antwoord:

‘Daar hou ik niet van, Richard. Dat komt 's avonds niet te pas. Waarom u achter de heg te verschuilen, en dan zoo woest op mij toe te springen?’

‘Ik dacht dat ge mij gezien hadt,’ antwoordde de jonkman. ‘Vergeef mij mijne onvoorzichtigheid, Dorothy. Ik hoop dat ik u niet te zeer heb doen verschrikken.’

Dit zeggende wilde hij hare hand grijpen, maar het meisje zegde met eene zonderlinge mengeling van waardigheid, vrevel en treurigheid:

‘Kom kom, we zijn al veel te vrij met elkander, Richard, en ik begin er mij over te schamen.’

‘U schamen?’ herhaalde de jonkman. ‘Waarover? Er is niets, waarover gij u zoudt kunnen schamen, dan over mij, en wat heb ik sinds gisteren misdreven?’

‘Neen, Richard, ik schaam mij niet over u, maar over.... over.... over die gemeenzaamheid....’

‘Nu, dat is ook vreemd, als wij ons geen dag kunnen herinneren waarop we elkander niet ontmoetten, en evenmin den dag weten, waarop wij elkaar voor het eerst zagen.’

‘Och, dat is het eigenlijk ook niet, Richard, en als ge zoo eerlijk wildet denken als ge spreekt, zoudt ge geen verdere uitlegging verlangen. Ik bedoel dat gij u moest bepalen met bij ons aan huis te komen, en mij niet in de eenzaamheid moest komen verrassen. Gij weet toch dat moeder veel van u houdt.’

‘Ik wenschte dat het zoo was, Dorothy. Want dan zou uwe moeder er misschien niets op tegen hebben ook mijne moeder te worden. Als wij getrouwd zijn, Dorothy....’

‘Getrouwd!’ riep het meisje uit. ‘Waar denkt ge aan? Ik zou met een protestant trouwen?’ En met een verontwaardigd gebaar wendde zij zich af. ‘Nu zie ik, Richard, waartoe die vertrouwelijkheden leidt en hoe verkeerd ik gedaan heb met er niet aanstonds een eind aan te maken.’

‘Beste Dorothy!’ riep de jonkman uit, ‘moet gij van dat woord zoo verschrikken? Sprak het dan niet van zelf dat ik u van ganscher harte lief had. En ik dacht dat gij voor mij, uw ouden speelkameraad, iets meer zoudt gevoelen dan voor andere jongelieden van uwe kennis. Denk eens aan de huiskens, die wij samen gebouwd, en de kelders, die we samen gegraven hebben, aan onze konijntjes, onze honden, onze duiven en pauwen!’

‘Wij zijn geen kinderen meer,’ hernam Dorothy, ‘en nu nog te doen, alsof wij het waren, zou zijn, wakende de oogen sluiten. Ik hou van u, Richard, dat weet ge; maar wat ge daar zoo even zegdet, was dwaasheid. Kom met mij naar huis, waar moeder met den eerwaarden heer Matthews zit te praten. De oude man zal u graag zien.’

‘Ik kan het moeilijk gelooven, Dorothy. Hij en mijn vader denken, zoo als wel te begrijpen is, zoo verschillend over de zaken, die nu tusschen parlement en koning aanhangig zijn, dat...’

‘Het was betamelijker, Richard, als ge eerst den koning noemdet en dan het parlement.’

‘Goed!’ hernam de jonkman glimlachend; ‘maar neem mij niet kwalijk dat ik spreek zoo als ik gewoon ben te hooren.’

Dit hoorende deed het meisje opnieuw een stap achteruit.

‘En gij, Richard?’ zegde zij ondervragend.

‘Wat meent ge?’ hernam de jongeling, terwijl hij een stap naderkwam, waarop zij met een stap achterwaarts antwoordde.

‘Ik wenschte te weten, of gij ook behoort tot degenen, die tegen den koning en de wetten des lands in opstand komen...’

‘Zeg liever, die de wetten volbracht willen hebben, zoowel door den koning als door het volk,’ viel Richard haar in de rede. ‘Maar ik herhaal slechts wat ik hoor zeggen. Wat kan het ons schelen, als wij elkander lief hebben?’

‘Nog eens, Richard, ik ben geen kind meer.’

‘Ge zijt met St. Joris zeventien geworden, en ik word met St. Michiel negentien.’

‘Nu, ik heb genoeg gehoord. Goeden avond, Richard,’ zegde het meisje en ging heen.

‘Maar wat meent ge toch, Dorothy,’ zei Richard, en het meisje bleef nog een oogenblik staan. ‘Waarom moet ge nu heengaan? Ge begrijpt toch wel dat ik meer hecht aan een lachje van u dan aan alle prelaten der engelsche kerk en alle presbyters er bij.’

‘Gij doet vergeefsche moeite om u voor een dwazen jongen te doen doorgaan, Richard; en als ik niet gauw naar moeder ga, vrees ik dat ik u zal gaan verachten, hetgeen ik niet gaarne zou doen.’

‘Mij verachten! Ziet ge mij dan voor een lafaard aan, Dorothy?’

‘Dat zeg ik niet. Ik twijfel er niet aan, of gij zijt op het stuk van zwaarden en pistolen even dapper als ieder ander jonkman; maar ik zeg dat ik geen achting kan gevoelen voor een man, die mijn gezelschap boven den dienst van zijn koning zou verkiezen.’

Nu wipte zij de dreef in en spoedde door de schemering voort, terwijl slechts haar wit kleed als eene lichte wolk zichtbaar was.

De jongeling stond een oogenblik als verstomd, sprong op om haar te achterhalen, maar bleef toen weêr aan den ingang der laan staan en volgde haar alleen met de oogen. Zoodra zij uit het gezicht was, scheen het hem toe alsof er een betoovering was verbroken.

‘Een jongen inderdaad, juffer Dorothy!’ zegde hij. ‘Als ooit gebeurt wat sommige lieden voorspellen, dan moogt gij het wezenlijk voor de zaak van uw dierbaren koning wenschen. Ja, gij hebt gelijk, al had ik liever gewild dat een ander het mij gezegd had! Een jongen ben ik inderdaad, met geen andere gedachte in mijn hoofd dan aan haar. Als gij wilt, dat ik partij kies, dan zult gij zien, dat ik genoeg eigenwaarde bezit om die te kiezen, welke mij de rechtvaardige toeschijnt, al stonden ook al de schoone Dorothy's van de wereld aan den anderen kant.’

Hij stond nog een oogenblik in gedachten, keerde toen de dreef den rug toe, en ging door eene smalle opening in de taxis-haag naar huis terug, langs wegen, die hem beter dan iemand anders bekend waren.

II.

Richard.

Richard Heywood was een flink en reeds krachtvol jonkman. Zijne licht gebruide gelaatskleur getuigde van een veelvuldig verkeer in lucht en zonneschijn. Een opgeruimde genster in de diepte van zijn licht bruin oog verzachtte de somberheid van de eenigszins zware oogleden, die op hunne beurt door zware wenkbrauwen werden overschaduwd - een teken van karakter, waarvan hij echter, zelfs tegen over hen, die hem het best kenden, nog geen blijk had gegeven. In overeenstemming

daarmee was de neus, die, hoewel van eene grieksche type, meer door zwaarte, dan door fijnheid van lijn en vorm uitmuntte, terwijl zijne lippen eene jongensachtige volheid en eene eigenaardige krulling hadden, die geene mannelijke vastberadenheid nog had samengedrukt en afgeplat. Zijne kin was breed genoeg om niet met zijn gelaat in tegenspraak te komen; zijne schouders waren vierkant, en zijne borst en ledematen wel ontwikkeld.

Zijn vader en hij waren de eenige mannelijke afstammelingen van hun geslacht, dat van echt saksisch bloed was, en in ouden adeldom met de eerste familiën des lands kon wedieveren. Roger Heywood was bekend om een zekere onbeweeglijkheid van natuur, die zijne vrienden karakter, zijne vijanden koppigheid noemden, en om eene groote mate van onverschilligheid omtrent hetgeen anderen van hem mochten denken. Zijne onderhoorigen hield hij op een eerbiedigen afstand, en met zijne gelijken en meerderen kwam hij zoo min mogelijk in aanraking. Desniettemin hadden zijne burens, tot groote ergernis van velen onder hen, ten slotte opgemerkt dat hij de partij van het parlement tegen den koning was toegedaan. Maar hij oefende dienaangaande niet den minsten invloed op zijnen zoon uit.

Deze kwam daags na zijn onderhoud met Dorothy zijn vader in diens boekvertrek opzoeken, en zegde met zekere gejaagdheid na de gebruikelijke begroeting:

‘Vader!’

‘Wat is er, beste zoon?’ hernam deze, zonder het oog van het boek af te wenden, waarin hij las.

‘Ik wilde weten, vader, of men, wanneer er geschillen bestaan, gehouden is partij te kiezen.’

‘Neen, Richard, maar men is gehouden slechts partij te kiezen met gegronde en goede redenen.’

‘Misschien, vader, als gij mij naar de school van Oxford gezonden hadt, zou ik beter dan nu in staat zijn een oordeel te vellen.’

‘Ik had mijne redenen, Richard. Ge zoudt misschien eerder geoordeeld hebben, maar beter niet. Zeg mij waarover gij het met u zelve oneens zijt.’

‘Dat kan ik moeilijk zeggen, vader. Ik weet alleen dat er geschillen bestaan tusschen den koning en het parlement, die velen als van het hoogste gewicht beschouwen. Zoudt ge mij willen zeggen, vader, waarom gij mij nooit in deze zaken van Kerk en staat onderricht hebt? Ik vertrouw dat het niet geweest is, omdat ge mij uw vertrouwen onwaardig keurdet.’

‘Verre vandaar, zoon. Mijn stilzwijgen eerbiedigde uwe jaren en uw nog niet ontwaakt oordeel. Wie zou in de armen van een kind leggen, hetgeen het ter aarde moest neêdrukken? Jaren lang heb ik overwogen eer ik een besluit nam, en ik weet nog niet of gij de kracht bezit om te overwegen.’

‘Ik zou het ten minste kunnen beproeven, vader, als gij mij uwe gedachten wildet ontvouwen.’

‘Gij hebt ooren, houdt ze open. Gij moet ten minste weten, dat op den 12^{den} mei laatstleden lord Strafford op het schavot zijn hoofd verloor.’

‘Wie benam het hem, de koning of het parlement?’

‘Reeds dit zou een punt van geschil kunnen uitmaken. Maar ik zal u zeggen, het Hoog Gerechtshof van het parlement.’

‘Was het vonnis rechtvaardig of niet, verdiende hij den dood?’

‘Zie! daar doet gij eene moeilijke vraag! Velen zeggen, het was rechtvaardig, en velen zeggen onrechtvaardig. Eén man, ik vermoed het sterk, handelde verkeerd in het aandeel, dat hij er in had.’

‘Wie was het, vader?’

‘Ha ha! Ik wil uw oordeel niet vooruitloopen. Maar in ernst, ik zou meer gezind zijn mijne gedachten recht uit te spreken, indien ik hen, die het hardst ‘vrijheid!’ roepen, niet mistrouwde. Ik vrees dat zij, na eenmaal de macht in handen te hebben gekregen, de eersten zullen zijn om ze onder den voet te trappen. Vrijheid beteekent bij sommigen, de vrijheid voor hen om te handelen, de vrijheid voor anderen om te lijden. Maar in ieder geval zal er weldra klaarheid moeten komen.’

‘Gij zult mij toch minstens wel willen zeggen, vader, wat het punt van geschil is.’

‘Ik zal u iets voorlezen uit dit boek, mijn zoon; dan kunt gij mij uw oordeel daarover zeggen.’

Het boek was een van die half philosophische, half theologische werken, welke in dien

tijd in zoo grooten getalle verschenen. Nadat Roger Heywood er eenige zinsneden uit had voorgelezen, zag hij zijn zoon vragend aan.

‘Ik begrijp het niet goed, vader,’ antwoordde deze.

‘Dat verwachtte ik ook wel, mijn zoon,’ hernam de vader. ‘Doch neem het boek meê en lees het in de eenzaamheid; maar lees niet verder, voor gij het voorgaande goed doorgrond hebt. Misschien zal er licht uit opgaan voor uwen geest en zult gij zelf tusschen koning en parlement kunnen oordeelen. Gij, mijn zoon, zult even vrij zijn als ik om het pad in te slaan, dat God u aanwijst.’

Richard nam het kleine folio-boekdeel naar zijne kamer meê, waar hij het las en gedeeltelijk verstond. Maar hij was noch in filosofie noch in godsdienstzaken rijp genoeg voor dergelijke bespiegelingen. Nadat hij zijne taak vervuld had - want als zoodanig beschouwde hij de lezing van het boek - bladerde hij het nog eens door, tot dat hij verschrikte door een gedruisch op het erf der boerderij, waarop zijn raam uitzag, en hij het boek ter zijde legde om naar de oorzaak van de drukte te gaan vernemen.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - ‘Nu, ik heb genoeg gehoord. Goeden avond, Richard,’ zegde het meisje en ging heen.

Het was een heldere herfstmorgen. Een drooge wind had den geheelen nacht door de schoven geblazen, en eenige pachters waren reeds bezig, dezelfde garven, die daags te voren nog dropen van het nat, naar hunne schuren te brengen.

Eer Richard het boerenerf bereikt had, zag hij aan de deur der schuur de hem welbekende figuur van Trouwen Stopchase, een man die als een ieverig bezoeker van puriteinsche samenkomsten bekend stond, en op dat oogenblik bezig was een tot nog toe onzichtbaar persoon met een vloed van scheldwoorden en verwenschingen te overladen.

Weldra ontdekte Richard dat het voorwerp van zijne gramschap zekere vrouw Rees was, die bij hare naburen in den kwaden reuk stond van aan tooverij te doen, iets waartegen zij veel met reden zou kunnen inbrengen, doch dat zij zoo weinig schadelijk voor haar goeden naam vond, dat zij zich de beschuldiging gewillig liet toeschrijven.

Haar kleed zou, in de schatting van onzen tijd, tegen haar getuigd hebben; want het bestond uit een zeer ouderwetsch van donkere

stof met een lang lijf en een korten rok over een reusachtigen hoepelrok, een stijven halskraag, die hoog en ver van haren hals afstond, en een bijzonder hoogen hoed.

Daar Stopchase ze op het erf had aangetroffen, had hij van de gelegenheid gebruik gemaakt om haar op echt puriteinsche manier den mantel uit te schelden. Zonder twijfel zag hij haar voor een duivelskind aan en achtte hij het, als tot de ‘heiligen’¹⁾ behorende, zijn plicht eens geducht tegen haar uit te varen. De vrouw echter, al was zij te voorzichtig om antwoord te geven, liet zich niet van haar stuk brengen en zag hem straf in de oogen.

DE AALMOES, NAAR A. BODENMÜLLER.

Richard kwam tussenbeide en poogde den vloed van scheldwoorden te doen ophouden, maar die vloed was reeds zoo sterk geworden, dat Stopchase die poging nauwelijks bemerkte. Hij begon echter nu wat in te binden; de groene oogen van de oude vrouw, die onbeweeglijk op hem gevestigd bleven, schenen hem langzamerhand te betooveren. Ten laatste bleef hij te midden zijner bijbelsche schimprede steken, keerde zich om en begon met zijne hooivork de schoven in de schuur te bergen.

1) De Puriteinen noemden zich *the godly*, d.i. de heiligen.

Op het oogenblik dat hij zijnen weg ging, ging vrouw Rees den haren en verwijderde zich langzaam. Nauwelijks had zij echter de poort van het erf bereikt of de koewachter, die

het nu afgeloopen toneel met welgevallen gaêgeslagen had, liet den waakhond op haar los, die haar achterna vloog.

Gelukkig zag Richard wat er gebeurde, maar het dier, dat gewoonlijk aan de ketting lag, stoorde zich niet aan zijn roepen, en de oude vrouw had zijne tanden reeds gevoeld, toen Richard den hond bij den strot pakte. Zij zag er bleek en verschrikt uit, maar bleef verwonderlijk kalm, en toen Richard, die voor haar ingenomen was, door dat hij Dorothy eens vriendelijk tot haar had zien spreken, zijne verontschuldiging maakte, ontving zij die met waardigheid.

Hij sleepte den hond terug, legde hem weêr aan de ketting en was juist van plan den koewachter eene geduchte bestraffing toe te dienen, toen Stopchase van de kar tuimelde, op zijn hoofd viel en roerloos bleef liggen. Richard ijlde op hem toe, en daar hij zijn hals verdraaid en zijn hoofd gebogen zag, meende hij dat hij dood was.

De vrouw, die hem van het veld gevolgd was, stond een oogenblik luid te schreeuwen, waarna zij zich bedacht en de heks achterna ijlde. Richard had zich spoedig overtuigd, dat hij niets voor hem doen kon. Nu kwam de vrouw teruggelopen, door vrouw Rees gevolgd. Deze trad met een ernstig gezicht op den man toe, bezag hem een oogenblik als om over het geval te oordeelen, ging toen op den grond zitten en verzocht Richard hem zoo te verleggen dat zijn hoofd op haar schoot zou rusten.

Nadat dit gedaan was, vatte zij het hoofd bij de ooren en trok aan den hals, terwijl zij het hoofd tegelijk in de behoorlijke richting draaide. Men hoorde een kleinen knak en de hals zat weêr recht. Toen begon zij hem met zachte, doch vaste hand te wrijven. Binnen weinige oogenblikken begon hij te ademen. Zoodra zij zijne borst zag bewegen, vroeg zij om een greep hooi, fatsoeneerde dat een weinig, trok haar knie onder het hoofd vandaan en legde het hooi er voor in de plaats. Daarop stond zij zonder een woord te spreken op en verliet het erf.

Stopchase bleef eene poos liggen, kwam langzamerhand tot zich zelve, stond weldra weêr op zijne beenen en greep naar de hooivork, die nog lag waar zij gevallen was.

‘t Is een zegen van God, dat ik niet op de punten van de hooivork ben gevallen,’ zegde hij, terwijl hij langzaam bukte en de vork opraapte. Hij wist niet, dat hij er meer dan eenige seconden gelegen had en was zich evenmin van den terugkeer en de goede diensten van vrouw Rees bewust. Deze had intusschen zulk een ontzag voor haar persoon en hare macht nagelaten, dat noch de vrouw noch de koewachter op haar durfden zinspelen, terwijl zelfs Richard, gedeeltelijk onder denzelfden invloed, meer geneigd was om te denken dan te spreken.

(Wordt vervolgd.)

De twee Haagsche panorama's. (Meêgedeeld door een Nederlander.)

Alweêr een panorama! riep ik onwillekeurig uit toen ik, in den avond van Zaterdag 30 juli 11. aan het souper zittende, het oog liet vallen op eene advertentie in het bijvoegsel van het *Dagblad*, die aldus luidde:

PANORAMA MARITIME

GESCHILDERD DOOR DEN ZEESCHILDER MESDAG

Zeestraat, 's-Gravenhage.

OPENING

OP MAANDAG 1 AUGUSTUS 1881

ten 11 uur des voormiddags voor Genoodigden.

ten 2 uur des namiddags voor het Publiek.

Entrée f 0,99.

Panorama's en stoomtrams is tegenwoordig al wat de klok slaat, dacht ik. Elke tijd heeft zoowat zijn stokpaardje, even als ieder mensch. Aldus filosofheerende met een waterbroodje voor mij, greep ik naar het hoofdblad van het bedoelde *Dagblad*-nummer, en ziedaar! het eerste wat mijn oog treft, is alweêr een aankondiging van een panorama, die nagenoeg de halve pagina van het *Dagblad* besloeg. In letters, nog vetter dan die van den titel, stond daar te lezen dat op zondag den 31^{en} juli aan den Bezuidenhoutschen weg te 's-Hage een panorama zou geopend worden, voorstellende den slag der Piramiden, mitsgaders een diorama, dat eene marktplaats te Caïro zou verbeelden.

Twee panorama's te gelijk en dat wel in Den Haag - ik ben Hagenaar van geboorte, weet u - drommels, die moet ik zien, dacht ik. Daarbij 't is mooi weêr, en naar alle waarschijnlijkheid zal 't morgen en overmorgen ook zoo zijn.... een reisje naar de residentie, 't is uitlokkend!... Als ik me niet vergis heeft de heer Mesdag de redactie der *Belgische Illustratie* uitgenoodigd bij de opening van zijn panorama tegenwoordig te zijn... 't kan niet beter...

De slotsom van al die overwegingen was dat ik den volgenden dag op den sneltrein stapte, en om 1.40 gestoofd en gebraden aankwam in de onvergetelijke stad, die 'de plek, waar eens mijn wieg op stond' omvat. Gestoofd en gebraden zeg ik; want al was er wat regen gevallen, de atmosfeer - althans in den waggon - was er niet minder drukkend om, en het lange zitten had er het zijne toe bijgedragen om mij buitensporig loom te maken. Het was mij letterlijk te veel dat ik opstond; de Rijnstraat zag er daarbij op dit oogenblik zoo onverbiddelijk zonnig uit, dat ik den moed niet had er ook maar een paar schreden in te zetten. Maar daar stond de stoomtram voor Scheveningen, luchtig en frisch en vroolijk, en die floot mij zoo onbeschrijfelijk uitnoodigend, dat het onvriendelijk ware geweest aan die roepstem geen gevolg te geven. Eer ik nog recht wist wat ik deed, voerde mij het lichte rijtuig met bevallige bochten den Boschkant langs, de Maliebaan en eindelijk de golvende duinen door, zoo zacht en zoo poëtisch, als slechts een dichter op de vleugelen der verbeelding door de schilderachtigste oorden van Zwitserland kan zweven. Als een kind, dat in slaap gewiegd wordt, gaf ik mij aan de aangename schommelingen van de fluweelen kussens over en raakte eerst uit de sluimering, toen de frissche zeebries mij verkoelend in het aangezicht waaide.

Ik was dan weêr op Scheveningen, aan dat strand, waar ik in mijne jeugd zulke heerlijke uurtjes gesleten had, aan die zee, waarmee ik als knaap zoo vertrouwd was geweest, toen haar 'lendensterkend' nat mij dikwijls dagelijks de ledematen bespoelde; mijne voeten drukten weêr dat zand, waarin mijne kinderhanden zoovele kanalen en vijvers gegraven en allerlei waterwerken aangelegd hadden....

In deze dichterlijke beschouwingen verdiept, staarde ik in de onmetelijke watervlakte, toen ik plotseling op den schouder den druk eener zware hand gewaar werd en eene andere dito mij op hetzelfde oogenblik de rechter dito vatte.

‘Zoo, ouwe jongen, tref ik u hier! Ik heb u in geen eeuw gezien! Hoe maak ge 't en hoe komt ge hier verzeild?’

Deze en nog een stortvloed andere woorden wekten mij eensklaps uit mijne overpeinzing; en met twee groote oogen staarde ik een oogenblik half wezenloos in een breed blozend gelaat, waarin ik, hoewel het zeer veranderd was sedert ik het voor het laatst had gezien, weldra de trekken van een oud schoolkameraad herkende. De rest kan men zich wel denken: handdrukken, uitroepen, vragen, kortom al de verschijnselen, die zich bij het weêrzien van een paar schoolkameraden voordoen.

In levendig gesprek wandelden wij langs het strand, zoo druk bezig met het ophalen van herinneringen uit onze jeugd, dat wij weldra ongemerkt - en dat zegt iets - den top hadden beklommen van de bij elken Hagenaar zoo bekende en geliefde Seinpost. (Voor niet-Hagenaars voeg ik er bij dat dit de grootste en hoogste duin is aan het Scheveningsche strand, tegen over het kanaal naar Den Haag, aan welke zijde het eene afhelling heeft, die uitnemend geschikt is om er zich te laten afrollen, waartoe zij dan ook, zoowel door de Haagsche als de Scheveningsche jeugd, veelvuldig wordt aangewend.)

Bewonderend liet ik mijn oog van den hoogen duintop over de zee waren en mijn oude vriend was zoo goed mijne emotie in zooverre te eerbiedigen, dat hij een oogenblik den mond hield.

‘t Is toch eeuwig jammer,’ zei hij ten slotte, ‘dat die Seinpost weg moet!’

‘Moet de Seinpost weg?’ vroeg ik verbaasd. ‘Waarvoor?’

‘Om plaats te maken voor huizen en villa's, 't Staat geschreven dat alle berg zal geslecht en alle dal zal gevuld worden.’

‘Maar zijn ze dan gek in Den Haag?’ vroeg ik verontwaardigd. ‘Moeten ze om Scheveningen te verfraaien het van zijn schoonste sieraad berooven en een panorama vernietigen, dat misschien eenig is in Nederland, wat zeg ik, in Europa?’

‘Ze maken immers tegenwoordig kunstmatige panorama's en de natuurlijke kunnen we dus langzamerhand missen,’ hernam mijn schoolkameraad koeltjes. ‘Van panorama's gesproken, nu ge toch in Den Haag bent, moet ge niet verzuimen de twee te bezichtigen, die hier vandaag en morgen geopend worden. Ik voor mij ben er zeer benieuwd naar, 'k heb nog nooit zoo'n ding gezien en kan er mij maar geen denkbeeld van maken.’

‘Ik evenmin, en om de waarheid te zeggen ben ik er juist voor hier gekomen.’

‘Dan gaan we aanstonds samen naar het Bezuidenhout. 't Is een fameus gebouw en sierlijk ook, al zou het nu juist niet in den smaak vallen van iemand, die eenheid van stijl verlangt; want het is een mengsel van fransche renaissance, oud-hollandschen trapgeveltjesbouwtrant en oostersche minaret-architectuur. Maar 't geheel maakt effect.’

‘Wie heeft het gebouwd?’

‘Westra, een nederlandsch architect. Hij heeft naar 't schijnt rekening gehouden met het inwendige.’

‘Wat een vreemd onderwerp! De slag bij de Piramiden! Hoe komen ze er aan?’

‘Dat zal ik u vertellen. Toen men eenmaal tot de overtuiging was gekomen dat Den Haag zoogoed als elke andere stad zijn panorama moest hebben, en er zich dientengevolge eene haagsche Panorama-maatschappij had gevormd, wendde deze zich achtereenvolgens tot twee nederlandsche schilders, de heeren Ten Kate en Rochussen, met het verzoek een doek te willen schilderen. De eerste verontschuldigde zich echter wegens zijne drukke bezigheden en de ander wegens zijne hoge jaren, en vandaar dat de maatschappij hare toevlucht nam tot de bekende fransche

panorama-schilders Philippotaux en Detaille. Maar ook hier werd zij afgewezen, daar de beide meesters respectievelijk een doek voor Londen en voor Petersburg onder handen hadden. Zij zonden de haagsche maatschappij echter niet troosteloos heen, maar gaven haar den raad het reusachtige doek aan te koopen, dat de in 1870 overleden kolonel Langlois had nagelaten en dat slechts gedurende zes maanden te Parijs tentoongesteld was, om vervolgens voor de gebouwen der eerste werlde-tentoonstelling aldaar plaats te maken. Kolonel Langlois is een celebrité op het gebied der panorama's; hij heeft er minstens een half dozijn vervaardigd, waarvan vooral de "slag van Navarino," de "brand van Moskou" en de "slagen bij Eylau en Solferino" geroemd worden.'

'Zoo, zoo, dat verklaart de zaak,' hernam ik, 'ik ben benieuwd het kunstwerk te zien. Het beste is dat we in den stoomtram stappen; die brengt ons in de onmiddellijke nabijheid van het Bezuidenhout.'

(Wordt vervolgd.)

De aalmoes.

De schilderkunst heeft gelijk ieder der schoone kunsten ten doel, niet slechts stoffelijke schoonheid, maar bovenal de geestelijke schoonheid van zaken en personen terug te geven. Zij moet verheffen en veredelen en daarom komt de schilder te kort aan zijn roeping, die door de keuze en voorstelling van zijn onderwerp de zinnelijkheid tracht wakker te maken en driften opwekt, die een volk verlagen en ontzenuwen. Het platte realisme in de schilderkunst wil als 't ware alle geestes-leven verdringen; schoone vormen gelden bij die richting meer dan schoone gedachten en zelfs de treffendste voorstellingen van godsdienst en deugd dragen menigmaal het stempel dezer ontaarding.

Geheel anders begreep het de schilder onzer bijgaande gravure; zijn 'aalmoes' is geheel kristelijk van opvatting, de echt kristelijke deugd der liefdadigheid heeft hij niet alleen op voortreffelijke, maar op de treffendste manier voorgesteld. Genomen uit den tijd dat de adellijke burchten in Duitschland nog in macht en aanzien stonden, schijnt de schilderij ons een denkbeeld te willen geven van de goede zeden dier aloude tijden en van de vaderlijke betrekkingen, die er tusschen de bewoners der grafelijke verblijven en hunne arme onderhoorigen bestonden.

De weldadige burchtvrouw geleidt zelve hare jeugdige dochter naar de arme moeder, die zich op de trede van de slottrap heeft neêrgezet. De adellijke jonkvrouw draagt in beide handen een aarden potje, waarvan de versterkende inhoud de behoeftige vrouw en haar kind ongetwijfeld goed zal doen. De aalmoes, op die manier geschonken, vernedert den arme niet, integendeel, zij wordt met welgevallen aanvaard en met dankbaarheid genoten. En het schoone voorbeeld, door de brave burchtvrouw aan hare dochter gegeven, zal voorzeker de zegenrijkste vruchten voor de toekomst der laatste dragen en later het spreekwoord in vervulling brengen, dat het 'zaliger is te geven dan te ontvangen.'

De overbrenging van het lijk van Pius IX.

Welk eene verachting, welk een spot, welk eene verguizing hebben de katholieke bladen niet moeten uitstaan over hunne bewering dat de Paus inderdaad de gevangene van het Vaticaan was! Met de italiaansche waarborgenwet in de hand, welks eerste artikel luidt: 'De persoon des Pausen is onschendbaar,' beschuldigden de liberalen hen van boerenbedrog en durfden zelfs beweren, dat de katholieke geestelijkheid handel dreef in verrot stroo, waarop de vermeende gevangene van het Vaticaan zou gerust hebben.

Wij, katholieken, hebben dien hoon en laster afgewezen en hielden vast aan onze bewering: de Paus kan zich inderdaad niet buiten het Vaticaan vertoonen, het pauselijk paleis is dus eene gevangenis. Helaas! onze bewering is maar al te vroeg bewezen geworden door de afschuwelijke feiten, welke den 13^{en} juli in de straten van Rome plaats hadden, bij gelegenheid der overbrenging van de overblijfselen van Pius IX z.g. naar de basiliek van San Lorenzo.

De meesten onzer lezers kennen voorzeker de bijzonderheden van dien nacht van heiligschennis, doch de *Belgische Illustratie*, die altijd in gravure en tekst de

gebeurtenissen van het pauselijk Rome meêleefde, mocht van dit feit niet zwijgen, en daarom zullen wij ze hier beknopt samenvatten.

Z.H. Paus Leo XIII had een vast begrip van zijn toestand toen hij bepaalde, dat de overbrenging van het lijk van zijn roemrijken voorganger des nachts zou plaats hebben zonder eenige praal. De italiaansche regeering, aan wie daarvan werd kennis gegeven, keurde het goed, maar beging tevens de onvoorzichtigheid daarvan aan derden mededeeling te doen, zoo dat het weldra in de Eeuwige Stad bekend werd. Het katholieke romeinsche volk maakte zich daarop gereed om zijn geliefden vader eene laatste hulde te brengen, doch beloofde de quaestuur van Rome, dat het zich niet zou inrichten tot vereenigingen, noch luidop zou zingen of bidden, maar slechts in stilte de eenvoudige lijkkoets van de St.-Pieter tot de San Lorenzo vergezellen, waar tegen over de quaestuur op zich nam, dat de orde niet zou gestoord worden.

Van de te Rome verblijfhoudende revolutionnairn kon men immers alles verwachten, en liever dan het dierbaar overschot bloot te stellen aan hunne beledigingen, brachten de romeinsche katholieken het offer, om hem, die eenmaal koning van Rome was, in alle stilte naar zijne laatste rustplaats te vergezellen.

Het reusachtige St.-Pietersplein bood in den nacht van den 13^{en} op den 14^{en} juli een grootsch schouwspel aan. Duizenden katholieken met ontstoken flambeeuwen in de hand, wachtten den eenvoudigen lijkwagen af, en schaarden er zich in stilte om heen, toen de stoet juist op klokslag van twaalf uur zich in beweging zette. Overal waar de onafzienbare stoet heentooog werden de vensters verlicht en viel een bloemenregen op de lijkkoets neêr. Welk een overschoone getuigenis van de gehechtheid der Romeinen aan hun wettigen vorst en koning!

Aldus zou echter de indrukwekkende plechtigheid niet afloopen. Reeds op het St.-Pietersplein vertoonde zich eene bende onruststokers, die, afgezonden door de samenzweerders tegen het Pausdom, ten doel had, de begrafenis te storen. Men begon met de Garibaldi-hymne, daarop volgden kreten als: *Al fume il porco!* (In de rivier met het varken!) *Viva il Re!* (Leve de Koning!) *Viva l'Italia!* (Leve Italië!) *Morte al Papa!* (Dood aan den Paus!) en de daad bij het woord voegende, vielen zij de katholieken aan en wierpen met steenen tusschen den stoet, waarvan er een zelfs op de lijk-kist bonsde. Hier teruggedrongen, wachtte deze bende ellendigen den stoet op eene andere plaats af, om den aanval te herhalen onder het gebrul van de afschuwelijkste godslasteringen.

Lang, zeer lang verdroeg de biddende menigte die schennis; doch toen zij begon te bemerken, dat de booswichten zich met geweld van het lijk wilden meester maken om het te werpen *alla chiavica!* (in het riool), woorden, waarmee een afgevaardigde het gemeen aanmoedigde, toen werden de flambeeuwen wapens, en menig lijkenschender, moest weêrloos gemaakt, aftrekken. Zelfs voor de kerk San Lorenzo herhaalde zich nog eenmaal hetzelfde tooneel, en er ging eerst een zucht van verlichting uit duizenden harten op, toen de basiliek van den H. Laurentius gesloten werd, nadat de lijk-kist er was binnengedragen.

En dit alles had plaats onder de oogen der politie, die op last der regeering eerst tusschenbeide mocht komen, indien het tot een feitelijk gevecht kwam. De pauselijke encycieliek heeft daarom den toestand van den H. Stoel klaar en helder uiteengezet, en aangetoond dat het eene phrase is, dat de Paus geen gevangene is in het Vaticaan, dat hij gerust zijn paleis kan verlaten, enz. *Non possumus, non volumus*, sprak Pius IX en die uitspraak wordt drie jaren na zijn dood, in weêrwil van al hetgeen daartegen is gezegd, op de treurigste manier bewaarheid. Neen, de Paus kan zijne gevangenis niet verlaten, hij de koning van Rome, is er minder dan de minste burger, daar hij

omringd is door vijanden, die het op zijn leven toeleggen en niet zouden schromen het hem te benemen, hopende daardoor den doodsteek aan de katholieke Kerk toe te brengen.

IJdele waan! De katholieke Kerk en het Pausdom zullen hunne vervolgers overleven; wij weten dit, en al is de toestand ernstig, niemand onzer beeft; want wij hebben de verzekering dat Kristus met Zijne Kerk zal zijn tot het einde der eeuwen, en geene helsche machten haar ooit zullen overweldigen.

Van alles, voor allen.

EEN WOORDJE VOORAF. - Onder bovenstaanden titel zijn wij voornemens onzen lezers geregeld alles mede te deelen, wat er op het gebied van wetenschap, kunst, nijverheid, landbouw, economie, enz., 'tzij binnen onze grenzen, 'tzij in het buitenland merkwaardigs voorvalt. Zoowel de wetenschappelijk gevormde als de minder ontwikkelde, zoowel de industriëel als de huismoeder zal hier iedere week iets van zijn of haar gading vinden. Elke uitvinding, elke ontdekking, elke nieuwe toepassing der wetenschap op eenigen tak van menschelijk bedrijf zal in deze korte kroniek worden vermeld, en ten einde zoo volledig mogelijk te kunnen zijn, zullen onze mededeelingen in den meest beknopte vorm worden gegoten. Onze lezers zelven zullen, ieder in zijn kring, het hunne kunnen bijdragen, om deze rubriek voor elkander zoo belangwekkend en nuttig mogelijk te maken, door ons uit den schat hunner ervaringen die wetenswaardigheden mede te deelen, welke zij vertrouwen dat hunnen medeïntekenaren belang kunnen inboezemen. Daartoe noodigen wij alle heeren industriëelen, fabrikanten, landbouwers, dépôt-houders van nieuwe of weinig bekende artikelen uit, en wij vertrouwen in dit opzicht dezelfde welwillende meêwerking van den kant onzer lezers te zullen ondervinden, als waarin wij ons gedurende het afgelopen jaar hebben mogen verheugen.

NOG IETS OMTRENT DEN ACUSTISCHEN STOK. - Onze lezers van den vorigen jaargang zullen zich herinneren, dat wij indertijd spraken van een acustischen stok, door middel van welken hardhoorigen en dooven onmiddellijk in staat gesteld werden, weêr aan een gesprek deel te nemen.

Een onzer lezers, de heer J.H.v.M. te T., deelt ons thans mede dat een zijner kennissen zich zulk een stok heeft aangeschaft en over de werking ten uiterste voldaan is. De eigenaar was geneigd ons den stok ter beproeving over te zenden; doch daar wij gelukkig niet in staat zijn zelf de proef te nemen en alle reden hebben om den kooper te vertrouwen, zeggen wij voor het aanbod beleefdelyk dank.

De heer v.M. had bij zijn brief een uitvoerigen catalogus gevoegd van een aantal voorwerpen, door de uitvinders van den acustischen stok, de gebroeders Franck Valéry te Parijs, ten behoeve van hardhoorigen en dooven in den handel gebracht.

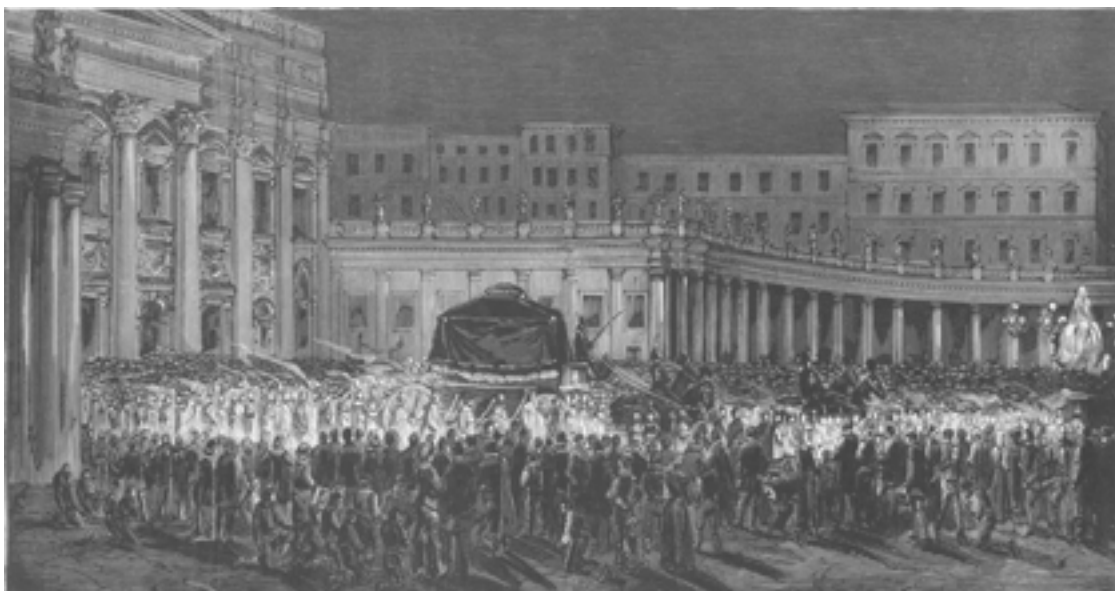
DE TENTOONSTELLING VOOR ELECTRICITEIT TE PARIJS. - Den 1^{en} augustus ll. is te Parijs de groote tentoonstelling geopend, die uitsluitend gewijd is aan de electriciteit en alles wat daarop betrekking heeft. Men meene echter niet dat daarom het aantal inzendingen beperkt moet zijn; integendeel, alle vakken van nijverheid zijn er vertegenwoordigd, en daardoor is het bewijs geleverd voor de aanhoudend toenemende toepassing der electrische krachten op elk gebied. Het schijnt inderdaad of de heerschappij van den stoom uit heeft en weldra voor die der electriciteit zal moeten wijken.

Men nadert de tentoonstelling reeds langs electrischen weg. Een electrische spoorweg namelijk van Siemens & Halske te Berlijn brengt

den bezoeker midden uit Parijs naar het tentoonstellingsgebouw. Die spoorweg is al een wonder op zich zelve. Men bespeurt er niet het minste spoor van beweegkracht aan. Alleen merkt men ter zijde van den waggon een dunnen metalen draad op, die bestendig in aanraking blijft met eene koperen buis, evenals een telegraafdraad aan palen opgehangen. Allen die de snelheid van dezen spoorweg en de zekere werking van het toestel hebben gaêgeslagen, verklaren eenparig, dat zij den electrischen spoorweg als dien der toekomst beschouwen.

Frankrijk beslaat, zoowel met zijne talrijke particuliere inzendingen als met die van de ministeriën van post- en telegraafwezen, oorlog en marine, meer dan de helft van de tentoonstelling, waar bijna alle spoorwegmaatschappijen der aarde hunne signaal-, rem- en telegraaf toestellen ter bezichtiging hebben gesteld.

In het midden der groote zaal wordt al aanstonds de aandacht getrokken door een reusachtigen vuurtoren, zijnde het model voor een aantal dergelijke bakens, die langs de fransche kust zullen gebouwd en met electrisch licht verlicht worden. Hij staat midden in een ko lossaal steenen waterbekken, groot genoeg om er proeven in te nemen met een electrisch schroefbootje, door zekeren heer Trouvé ingezonden.

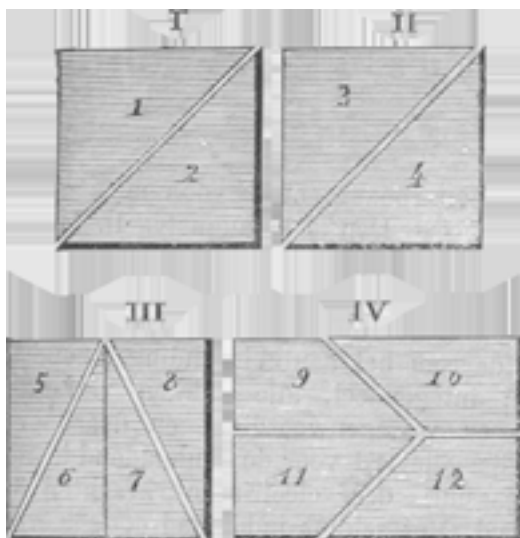
DE OVERBRENGING VAN HET LIJK VAN PIUS IX.

De andere helft der tentoonstelling wordt door de producten van het buitenland ingenomen, waaronder Duitschland ditmaal waardig vertegenwoordigd is. Particulieren, universiteiten en regeering hebben samengewerkt om de duitsche reputatie, die bij vroegere tentoonstellingen een gevoeligen knak had gekregen, in eere te herstellen. Engeland spant echter de kroon, en na Groot-Brittannië strijden Duitschland, Amerika en België om den voorrang.

Het aantal inzendingen bedraagt niet minder dan 1067, die als volgt over de verschillende nationaliteiten verdeeld zijn: Frankrijk 544; België 134; Oostenrijk 87; Italië 63; Engeland en Ierland 62; Noord-Amerika 36; Rusland 27; Duitschland 25; Spanje 18; Noorwegen 17; Nederland 16; Zweden 16; Hongarije 5; Zwitserland 4; Denemarken 3; Japan 1.

DE ELECTRICITEIT IN DIENST DER HEELKUNDE. - Alvorens hier van de electriche tentoonstelling, waarop wij stellig later terugkomen, af te stappen, moeten wij nog melding maken van eene inzending van den Engelschman Hughes. Ze bestaat in een werktuig, waardoor men oogenblikkelijk kan ontdekken, waar de kogel zit, die iemand bij een schot in het lijf heeft gekregen, en welk instrument reeds met goed gevolg bij president Garfield is aangewend. Het is eene electriche balans, die aanstonds buiten haar evenwicht gebracht wordt, zoodra zij in de nabijheid van een metalen voorwerp komt. Men behoeft het werktuig alzoo slechts bij het lichaam van den getroffene te brengen, om na weinige proeven de plaats van den kogel te vinden.

Rebus N°. 1.

Uit drie bovenstaande vierkanten (I, II, III) en een rechthoek (IV), welke gelijk de teekening aangeeft gesneden moeten worden, vorme men een enkel vierkant.

Voor de intekenaren op den 14^{en} Jaargang

DER

BELGISCHE ILLUSTRATIE

is aan dezen Rebus de volgende prijs verbonden:

De volledige werken van

HENDRIK CONSCIENCE,

welke bij loting aan een der goede oplossers zullen toegewezen worden.

Bovendien hebben zij tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie*, behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie*:
Kleine Markt 9 ANTWERPEN.

[Nummer 2]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

III.

Een gekkenkapittel.

Op denzelfden middag, waarop hetgeen wij in het vorig hoofdstuk verhaald hebben plaats had, stond een groep boeren, die juist uit de lage deur der dorpsherberg gekomen waren, een oogenblik stil onder het uithangbord van de *Kroon en Mijter*; dat heesch aan een ouden boomtak hing te krassen, en ging toen gezamenlijk den weg op.

‘Denkt gij dan,’ vroeg een der boeren, het afgebroken gesprek weêr hervattende, ‘dat wij er zonder kleêrscheuren zullen afkomen? Ik zeg u, ’t is een leelijk geval. Niet dat een onzer bang zou wezen. Maar de oude graaf moet niet gemakkelijk zijn, en me dunkt we mochten ons nog wel eens bedenken.’

‘Ik zeg u, meester Upstill, dat ik van den ouden graaf niet bang ben, maar wel van den jongen lord. Ge weet toch zoo goed als iedereen, dat het niet zonder reden is, als de menschen hem een heksenmeester noemen; want dat is hij en wel een van de ergste soort.’

‘We zullen vóór den avond toch wel klaar zijn, vertrouw ik?’ hernam de ander.

‘En zoo lang het dag is, zal het Hoog

HET BETOOVERDE KASTEEL. - En de nar leidde hen op en neêr, telkens wendende en keerende.

Gerechtshof van het parlement de macht wel hebben, zijn eigen mannen te beschermen - hoe denkt gij er over, John Croning?’

‘Dat weet ik niet. 't Is geen liefhebberij, dat beloof ik u. En ik voor mij zeg u, bij mijn liefde voor de waarheid of bij mijn haat tegen den rooden antikrist, met zijn zeven staarten....’

‘Ho ho, John! zeven koppen, man, en iedere kop met tien horens. Dit zijn de getallen die meester Flowerdew voorlas.’

‘Nu, die horens laat ik daar; maar overigens zeg ik zeven staarten. Heeft onze brave meester Flowerdew op onze laatste vergadering niet gezegd, dat het roode wijf op zeven heuvelen zat?’

‘t Kan zijn, maar die koppen en staarten daargelaten,’ zeide de ander, ‘denkt gij dat zijne lordschap zonder tegenstribbelen zijne wapenen aan ons, de boden van het parlement, zal uitleveren?’

‘Wat mij betreft,’ hernam John Croning, ‘of het komt dat de oude Adam nog in mij zit, weet ik niet; maar ik vind het jammer van den ouden graaf dat hij tot die gemeene papisten behoort. Hij heeft voor ieder, dien hij ontmoet, 't zij edelman of dorper, altijd een vriendelijk, vroolijk woord over. Meer dan eens heeft hij mij op die manier aangesproken. Wat denkt gij dat hij mij onlangs zegde, toen ik bezig was met gras maaïen bij het witte steenen paard, dat het water een huis hoog uit zijn neusgaten spuit? Hij zegde tegen mij - want hij was de groote trap afgekomen en stond naar mijn werk te kijken -: “Wel, Thomas,” zegde hij - want hij kende mijn naam niet - “wel, Thomas, ge ziet er uit als waart ge de oude vader Tijd, die ons allen wegmaait.” - “Dat zegt ge wel, mylord,” antwoordde ik, “want alle vleesch is als gras, en al de heerlijkheid des menschen is als de bloem des velds.” Daarop zag hij nederig voor zich; want al is hij een groot man, zijn aardsch tabernakel, ofschoon niet klein, is maar heel zwak en dat weet hij. En hij zegde: “Waar hebt ge dat gelezen, Thomas?” - “Ik ben geen geleerd man, mylord,” zegde ik, “en ik moet eerlijk zeggen dat ik het nergens gelezen heb, maar ik heb die woorden hooren voorlezen uit een boek, dat uwe lordschap wel zal kennen en dat zij de Heilige Schrift noemen. Maar ik hoor, dat degenen, waarmee uwe lordschap het houdt, er niets van willen weten.” - “Dan hebt ge het teenemaal mis, Thomas,” antwoordde hij. “Ik lees mijn bijbel alle dagen; niet uw engelschen, die vol dwalingen is, maar den latijnschen, die zoo is, als God hem ingegeven heeft.” En daarop kon ik niets terug zeggen.’

‘Ge waart een goede strijder voor de waarheid, meester Croning!’

‘Zeg zelf, Upstill, was hij niet geheel in het voordeel tegen over mij, daar hij zoo te zeggen in zijn eigen deur stond? Was dat het geval niet geweest, dan zou ik hem wel wat scheldwoorden naar den kop gesmeten hebben, ofschoon dat rechtens alleen aan de predikers der waarheid toekomt. Zie maar eens, hoe onze goede meester Flowerdew er in uitmunt en hoe hij ze rondsprekelt of het water was. Als ik met mijn dom verstand zijn redeneering niet kan volgen, dan onthoud ik zijn scheldwoorden maar; dan heb ik ze altijd bij de hand.’

Van tijd tot tijd door een pot bier gesterkt en hun moed door veel praten bestendig levendig houdende, hadden die kerels den geheelen dag de huizen der katholieken afgeloopen, om in naam van het parlement de wapenen op te eischen. Wat voor bevoegdheid zij daartoe hadden, werd door niemand recht begrepen. In ieder geval waren zij zelven overtuigd, dat zij er alle mogelijke recht toe hadden; anders hadden dergelijke mannen zoo iets niet gedurfd. Hoe het zij, zij deden het op zulk een

onbeschaamde manier, dat menigeen zich eerst nadat zij heengegaan waren afvroeg, of het wel verstandig geweest was, in dergelijke lieden afgezanten van het parlement te erkennen, zonder hun het bewijs te vragen.

Hetgeen zij dien dag aan zwaarden en pieken, geweren en pistolen hadden opgedaan, hadden zij aan de hoede toevertrouwd van den kastelein der herberg, die wij hen hebben zien verlaten; en thans waren zij voornemens het dagwerk met eene laatste heldendaad te bekronen, die zij in hunne verbeelding ten hoogste opzetterden, terwijl zij, door hun schrik daarvoor te vermeerderen, zich zelf den moed tot de uitvoering benamen.

Ten laatste kregen zij de twee zeskantige torens in het gezicht, en het bewustzijn dat de uitvoering van hun besluit nabij was, deed zich al aanstonds door zekere beklemming van het hart gevoelen, waarvan zij echter geen ander uitwendig teeken gaven dan hun stilzwijgen.

Er was op dat oogenblik toevallig feest op het kasteel Raglan en wel ter gelegenheid van het huwelijk van eene der edeldames van lady Margaret met een beambte van het huis. De graaf van Worcester in eigen persoon en al zijne gasten namen aan de feestelijkheden deel.

Onder het talrijk dienstpersoneel was er een, die het, voornamelijk door zijn onveranderlijk armzalig gezicht, van koksjongen tot hofnar van den graaf gebracht had. Om zijn somber voorkomen hadden zijne medebedienden hem met den bijnaam van ‘den beul’ vereerd; maar hij zelf had de rol verkozen van puriteinsch predikant, daar dit hem de beste gelegenheid aan de hand deed om eene soort van humor aan den dag te leggen, in overeenstemming met de gezichtsuitdrukking, waarmee zijne moeder hem begaafd had. Die moeder was vrouw Rees, omtrent welke, zoo als reeds gezegd is, wonderlijke praatjes in omloop waren.

In zijn jeugdige jaren had de nar niet zelden eene bescherming tegen vervolging gevonden in de reputatie zijner moeder, en misschien gaf deze om haar zoon te beschermen zelve voedsel aan de praatjes omtrent haar hekserij, waardoor zij zich intusschen aan menig gevaar blootstelde. Daarentegen ontzag men haar weêr, omdat haar zoon bediende was in eene familie, welker oudste zoon, de erfgenaam van het graafschap, onder eene dergelijke verdenking lag; want niet weinigen meenden in ernst dat lord Herbert in den Gelen Toren de zwarte kunst beoefende.

Bij gelegenheid van een huiselijk feest werd er in die dagen veel minder dan tegenwoordig op den afstand tusschen meesters en ondergeschikten gelet, en al de huisgenooten namen zonder uitzondering aan de pret deel. Een der feestvierenden kwam nu op het denkbeeld voor de grap de bruiloft te houden van Thomas Rees, in de wandeling Tom de Zot genaamd, met eene jonge deern, die onder de keukenmeid diende. De grap lag voornamelijk in het contrast tusschen het lange gezicht van den bruidegom, dat èn van nature èn omdat de eigenaar het zoo wilde er altijd even bedrukt uitzag, en het hoogroode volle-maansgezicht van de bruid. De bruidegom lachte nooit en sprak eer met zijn kaken dan met zijn lippen; terwijl de bruid haast geen woord kon spreken zonder te lachen dat haar mond van het ééne oor tot het andere open ging en een onberispelijk stel groote glimmende tanden liet zien.

Tom nam de grap ernstig op en verklaarde geneigd te zijn het meisje te huwen, maar gaf als onoverkomelijken hinderpaal op, dat hij geen trouwpak had. Daarop nam de graaf een bos sleutels uit den zak en stond hem toe uit zijn kleerkas te gaan halen, wat hij noodig had. Nu was de graaf een man van kolossalen omvang en de nar was even lang van gestalte als van gezicht.

Tom nam de sleutels en verwijderde zich voor eene poos, gedurende welken tijd allerlei vermoedens werden opgeworpen betreffende het pak dat hij kiezen zou. Toen hij de groote zaal weêr binnen trad, waar het gezelschap vereenigd was, weêrgalmde het glas der lantaarn van den storm van gelach, die op zijne verschijning volgde. Want hij had niet alleen des graven kastoren hoed opgezet en diens satijnen mantel met gouden en zilveren borduursel aangetrokken, maar ook de overige kleedingstukken in evenredigheid daarmee gekozen, tot zijden kousen en kousebanden met rozetten toe, terwijl hij met behulp van kussens en dergelijke dingen de kleêren had opgevuld, die hem anders bij het lijf zouden hebben gehangen, als een sjaal op een kleerknaap. Over het geheel maakte hij een goede figuur, en afgezien van het koddige verschil in gelaatstreken, geleek hij zelfs eenigszins op den graaf.

Middelerwijl was lady Margaret met de keukenmeid bezig geweest, die zij in een prachtig goudlakensch kleed van haar grootmoeder met al het toebehooren, zoo als een breeden halskraag, opstaande kanten enz., uitgedost had. Op hare verschijning, een paar minuten na de komst van Tom, berstte het gelach met verdubbelde luidruchtigheid uit, en de vroolijkheid had juist haar hoogste toppunt bereikt, toen de wachter van een der poorten binnen kwam en zijn meester de aankomst en de boodschap meldde van de kerels, die wij reeds kennen.

De graaf schaterde opnieuw van het lachen; maar ditmaal bedaarde hij spoedig, terwijl de uitdrukking van vroolijkheid, die op zijn gelaat straalde, voor eene zekere bezorgdheid plaats maakte; want wie kon weten welk een storm er uit dit dwarrelwindeke kon ontstaan.

Een paar woorden van den wachter hadden Tom, die een weinig ter zijde stond, bereikt en op zijn deftig gezicht was de afkeuring van de luidruchtige vroolijkheid om hem heen te lezen. Hij deed drie groote stappen naar den graaf.

‘Wat is er nu weêr voor een grap?’ vroeg hij met waardigheid.

‘Een bende boerenkinkels, mylord,’ antwoordde de graaf, ‘staat aan de poort en beweert recht te hebben, uw lordschaps huis Raglan te doorzoeken.’

‘Waarvoor?’

‘Om wapenen, mylord.’

‘En waartoe, op welken grond?’

‘Op grond dat uw lordschap een gemeene koningsgezinde, een papist en daarom ongetwijfeld een verrader is, al gebruiken zij dit woord niet,’ voegde de graaf er bij.

‘Ik zal wel raad met hen weten,’ hernam Tom en stapte in al het besef zijner grafelijke waardigheid naar de deur.

Eer de graaf tijd had zijne bedoelingen te begrijpen, was hij de zaal uitgesneld, door een nieuw schaterend gelach gevolgd. Want hij had vergeten zich zelven van achteren op te vullen en toen het gezelschap zijn ingevallen rug in het gezicht had gekregen, kon het zijn lachlust niet bedwingen.

Maar thans had de graaf het plan van Tom doorzien, en hoewel hij een weinig ongerust was over den afloop, hield hij te veel van een grap om die van Tom te beletten, welke ongetwijfeld tot groote voldoening van allen, uitgenomen die er het meest bij betrokken waren, zou afloopen. Hij gebod dan aanstonds stilte en legde het gezelschap uit wat Tom naar zijn meening voor had, en daar er van uit de zaal niets te zien was, wyl de vensters op eene groote hoogte van den vloer waren aangebracht, en Tom's plan voorzeker door de zichtbare tegenwoordigheid van toeschouwers, op wier ernst men niet rekenen kon, belemmerd zou worden, gelastte hij zijnen zonen en dochters het gezelschap te doen uiteen gaan; zij konden zich dan hier en daar aan de bovenvensters plaatsnemen, die op de binnenpleinen uitzagen. Op

hetzelfde oogenblik volgde hij in het grove bruin lakenen pak, dat hij altijd behalve bij plechtige gelegenheden droeg, den nar naar de poort, waar hij hem door de traliën van de kleine deur met de boeren zag praten, die na de ophaalbrug en de valpoorten, welke sinds jaren niet meer neêrgelaten waren, gepasseerd te hebben, thans aan de andere zijde der poort stonden en om toegang verzochten. Bij die woordenwisseling bootste Tom

de Zot zijns meesters stem en al de eigenaardigheden van diens spraak met verwonderlijke volkomenheid na, en sprak den boeren met eene hoffelijkheid aan, alsof hij de aanzienlijkste edellieden voor zich had. Tot ergernis van zijn meester roemde hij er op dat er in het kasteel eene ontzaglijke menigte wapenen waren, voldoende om minstens tien duizend ruiters uit te rusten, terwijl er in werkelijkheid misschien niet meer dan het tiende deel voorhanden was, hoewel ongetwijfeld meer dan de indringers verwachtten.

De gewaande graaf vertelde verder dat al die wapenen bewaard werden in ééne versterkte kamer, welker deur zoo kunstig verborgen en verzekerd was, dat niemand dan hij ze kon vinden of openen. Maar hij had zooveel eerbied, zegde hij, voor den wil van het parlement, dat hij hen zelf naar de bedoelde wapenzaal wilde geleiden en hun daar de geheele verzameling overgeven, opdat zij de wapenen in veiligheid konden wegdragen. En daarop opende hij hun de deur.

Middelertwijl was de deur van de naburige wachterskamer met de hoofden van nieuwsgierige luisteraars gevuld, maar de tegenwoordigheid van den graaf hield hen binnen de palen, en op een wenk van hem trokken zij zich allen terug, voor dat de boeren binnen traden. De graaf zelf ging zoo staan, dat hij door het opengaande deurke gedekt werd.

Tom ontving de bezoekers met de kennisgeving dat, daar hij hun voornemen geraden had, hij al zijne lieden uit den weg had gezonden, om het minste gevaar voor ongeregeldeheid te vermijden. Terwijl hij bij hun binnen treden met de grootste beleefdheid eene buiging voor hen maakte, verzocht hij hen het binnen plein op te wandelen, terwijl hij het deurke achter hen sloot. Hij maakte van die gelegenheid gebruik om een man, die in de deur der wachterskamer stond, iets in het oor te fluisteren, en terwijl Tom de boeren wegleidde, naderde genoemde man den graaf en bracht hem over wat Tom gezegd had.

‘Wat kan de schelm voorhebben?’ zei de graaf bij zich zelven, maar gelastte toch den man alles te doen wat Tom zeggen zou en volgde nu dezen en zijne gezellen, waarvan sommigen, door de beleefde ontvangst overbluft, thans hun slenterenden gang in een krijgshaftigen pas trachtten te veranderen, hetgeen hun echter slecht afging. Aldus leidde Tom, die wel zorgde dat zij zijn gezicht niet te zien kregen, hen over het geplaveide binnenplein en door de groote zaal naar den binnenhof, terwijl de graaf volgde.

De schemering viel in. De zaal was doodstil en met een akelig donker vervuld, waarin elke voetstap hol weêrklonk. De bezoekers zagen de vele oogen niet glinsteren, die van de minstrelgaanderij op hen neêrzagen, en de eenzaamheid, de ruimte en de duisternis oefenden een gevoeligen invloed op hen uit. Het geheele kasteel scheen verlaten, toen zij den gewaanden graaf - met den wezenlijken als een knecht achter zich - over het tweede binnenplein volgden, weinig vermoedende dat van achter de gordijnen van ieder venster glinsterende oogen hen gaêsloegen. Hij leidde hen naar den noordwestelijken hoek van het plein en door eene met beeldhouwwerk versierde poort een breede steenen trap op, die gewoonlijk de groote trap genoemd werd. Boven gekomen, sloeg hij rechtsom en ging een donkeren gang in, waardoor hij in eene reeks slaap- en kleedkamers kwam, over welker zwarte vloeren hij de grove, met nagels beslagen schoenen liet heenstappen, zonder zich in het minst te bekommeren om de krassen, die zij er in zouden maken, of om de moeite, die de meiden zouden hebben om ze weêr glad te krijgen.

Op deze manier bereikte hij de trap in den klokketoren, klom naar boven en bracht de boeren vervolgens in een donkeren, nauwen gang, die weêr op een naar beneden voerende trap uitliep, waarlangs zij in de lange schilderijengaanderij afdaalden. Van deze gaanderij traden zij in de eetzaal en gingen vervolgens door eene voorkamer het woonvertrek binnen, waar de dames, die van hunne komst verwittigd waren, zich achter gordijnen en hooge stoelen schuil hielden, totdat zij voorbij waren gegaan, om door het booggewelf van den hoofdingang en door de boekzaal naar de keuken en het verder huishoudelijk gebied te wandelen. Verder willen wij den lezer hen niet laten naloopen.

De graaf, die hen als een hond gevolgd had, vond dat hij genoeg had gehad van de grap, die hem op heel wat vermoeienis was te staan gekomen; want hij was niet alleen zwaarlijvig van persoon, maar werd daarenboven ook door de jicht gekweld. Hij had zijne opgeruimdheid niet aan lichamelijken welstand, maar aan eene edele inborst te danken.

Toen de boeren van de schilderijengaanderij in de eetzaal stapten, ging hij de daartusschen gelegen trap af naar een met eikenhout beschoten vertrek naast de groote zaal. Daar wierp hij zich in een gemakkelijken stoel, die altijd voor hem in de groote vensternis gereed stond, waaruit men over de gracht een gezicht had op de kolossale sterkte van het kasteel en op de steenen brug over de gracht. Daar bleef hij op zijn gemak achterover liggen en wachtte er den afloop af.

Wat zijn dubbelganger betreft, deze ging in fiere houding zijne slachtoffers vooruit, zonder zich eene enkele maal om te keeren, om hun zijn gezicht te laten zien; hij wist wel dat zij hem zouden volgen, al was het maar uit vrees van alleen achter te blijven. Zij bleven vlak achter hem en durfden nauwelijks te fluisteren, zoo geraakten zij door het ontzag, dat het betooverde kasteel hun inboezemde, beklemd. De opgewondenheid, door het bier veroorzaakt, was allengs geweken en de dikke duisternis, die het geheele gebouw vervulde, vermeederde nog hun aangroeienden angst.

En de nar leidde hen op en neêr, telkens wendende en keerende, maar altijd nieuwe paden volgende; want het zonderlinge oude gebouw was een eindelooze doolhof van gangen en gangskens van allerlei aard, waarvan er sommige zoo nauw en laag waren, dat men er half door kruipen moest, zoo dat de graaf, als hij hen tot daartoe gevolgd was, er zeker voor zou zijn blijven staan; niemand kende al de schuilhoeken van het slot zoo goed als Tom de Zot.

Bijna een uur leidde hij hen aldus rond, tot dat de boeren, die toch den geheelen dag op de been geweest waren, ten slotte even vermoeid als beangst waren. Eindelijk keerde de gewaande graaf, in eene donkere kamer, waar niemand het gezicht van een ander onderscheiden kon, zich eensklaps tot zijne arme slachtoffers en zegde op zijn plechtigsten toon:

‘Tot dus ver gekomen, heeren, herinner ik mij tot mijn leedwezen dat ik, alvorens u naar de wapenzaal te geleiden, u bekend had dienen te maken met het zonderlinge feit, dat ik bij wijlen zelf buiten staat ben ze te vinden, en ik begin te vreezen dat dit nu het geval is en dat wij op het oogenblik de speelbal zijn van zeker lid mijner familie, van wien gij misschien dingen gehoord hebt, die even zonderling als waar zijn. Tegen zijne kunstenarijen ben ik machteloos. Al wat ons overblijft is naar hem toe te gaan en hem te verzoeken het tooverspel te verbreken.’

Een verward gemor van tegenwerping ging uit de groep op.

‘Wilt gij dan hier blijven wachten tot ik naar den Gelen Toren ga en weêr terugkom?’ vroeg de vermeende graaf, zich houdende alsof hij hen verlaten wilde.

Maar zij schaarden zich rondom hem en weigerden ernstig alleen gelaten te worden; want in den grond van hun hart gevoelden zij dat zij op een betooverden bodem stonden, en dat in de duisternis.

‘Volg mij dan,’ zegde hij en bracht hen in de open lucht op het binnenplein, nagenoeg tegen over het booggewelf, dat naar de steenen brug voerde, welker gothieke bogen over de gracht der sterkte leidden.

Want het kasteel Raglan had deze eigenaardigheid, dat zijne sterkte door eene afzonderlijke gracht omringd was, die ze van het overige van het slot afscheidde, zoo dat behalve over de brug niemand hetzij buiten of binnen de muren ze bereiken kon. Tom begaf zich nu, door zijne bedrogenen gevolgd, naar de brug, waar hij in het volle gezicht was van den graaf, die in zijn venster zat.

Toen de boeren midden op de brug waren gekomen en het ontzagwekkend steenen gevaarte boven hunne hoofden zagen uitrijzen, met zijne getande en gekanteelde muren, waarin zij allerlei middelen tot geheimzinnige doeleinden meenden te zien, bleven zij plotseling stilstaan en weigerden een voet verder te zetten.

Hun voornaamste aanvoerder Upstill, door gramschap, vrees en de zachtzinnige houding van den veronderstelden graaf aangemoedigd, brak in een vloed van onbeschaamde woorden uit, waarmee hij de banbliksems van het hooge parlement over het hoofd van lord Worcester en alle koningsgezinden meende neêr te slingeren. Hij had echter nog niet veel gezegd, toen een scherp fluitje door de lucht weêrklonk en op hetzelfde oogenblik eene ontzettende verwarring van allerlei verschrikkelijke geluiden ontstond, of - om de eigen woorden van hun verslag aan meester Flowerdew te gebruiken - ‘zulk een gebrul, alsof de mond der hel wijd was open gegaan en al de duivels er uit waren gekomen.’ Zij meenden dit natuurlijk te moeten toeschrijven aan de kunstenaarijen van den toovenaar, die in dienzelfden slecht befaamden toren huisde, waarvoor zij thans stonden.

De haren rezen hun van den schrik te berge. De geheimzinnige oorsprong van de geluiden vervulde hen met zulk een angst, dat het merg in hunne beenderen stolde en zij buiten staat waren de minste beweging te maken. Zij zagen elkander in het bestorven gezicht, maar in plaats van bij elkander troost te vinden, zagen zij slechts beelden van schrik voor zich. Hoe lang zij alzoo gestaan hebben is moeilijk te zeggen. Plotseling klonk, door het algemeen geraas heen, een akelige lang gerekte gil, en op hetzelfde oogenblik kwam er een man buiten adem door het booggewelf van het binnenplein gelopen; hij wierp telkens bange blikken achter zich en riep met eene gillende stem:

‘Maakt dat ge uit den weg komt; de leeuwen zijn los!’

Iedereen wist dat, sedert koning Jacobus I door zijne liefhebberij voor de leeuwen in den Tower de mode had ingevoerd om er vreemde dieren op na te houden, ook op het kasteel Raglan verscheidene wilde beesten bewaard werden.

Deze nieuwe schrik verbrak de betoovering van den eersten en de gezanten van het parlement zetten het op een loopen. Maar welke was de weg, die uit het kasteel leidde? en welke voerde naar den leeuwenkuil? In hun doodelijken angst liepen zij heen en weêr over het plein, waar thans het witte paard, dat eerst zoo doodstil had gestaan als men van een marmerbeeld verwachten kan, in het cirkelvormige bekken scheen te steigeren, terwijl het schuim op zijn bek stond en zijne neusgaten twee groote waterstralen in de lucht spoten. Van de oppervlakte der gracht rees inmiddels eene waterkolom op, zoo hoog als de citadel, en viel met een donderend geraas als dat van een waterval weêr naar beneden; en met al die geluiden vermengde zich het gehuil der wilde dieren.

Daar de deuren en poorten van de voorzaal en de kegelbaan gesloten waren, konden de arme stumpers op het plein geen uitweg vinden, maar liepen als dwazerikken van deur tot deur, met geen ander gevolg dan ze allen gesloten te vinden. Van elk venster rondom het plein, uit de vertrekken der edelknappen, uit de schilderijengaanderij, uit de kamers der bedienden zagen nieuwsgierige en vroolijke oogen, zelve

ongezien en onvermoed, op het plein neêr; allen hielden zich doodstil, zoo dat het den boeren toescheen als bevonden zij zich in een volslagen verlaten oord, alleen bewoond door booze geesten, waarvan zij thans de speelbal waren.

Ten slotte gelukte het Upstill de deur der voorzaal te openen, en daar de tegen overgestelde deur open gebleven was, liep hij door de zaal het buitenste plein op, om daar, door al zijne gezellen gevolgd, door de poort te ontsnappen. Met bevende hand lichtte Upstill de klink van de kleine deur op, die hij tot zijn genoegen ongesloten vond. In een wip was hij er door, liep de beide valpoorten door en de ophaalbrug over, die, onder de zware voetstappen dreunende, op het punt scheen om op te gaan en de boeren weêr in de klauwen der leeuwen of erger nog in de kluisters van den toovenaar te werpen. Eindelijk bereikten zij de buitenste, baksteenene poort en verlieten alzoo het vreeselijk gebied, waar tooverij en wilde beesten tot hun verderf hadden samengespannen.

AAN HET STRAND TE SCHEVENINGEN, NAAR HENRI BOURCE.

(Wordt vervolgd.)

De twee Haagsche panorama's.

(Vervolg.)

Wij stonden nog altijd op de Seinpost, en onwillekeurig wendde ik het oog naar het strand, met zijne honderden schilderachtige groepen, zoo als het tafereel van Bource (blz. 12) er een te aanschouwen geeft. Alvorens den duintop te verlaten, kon ik niet nalaten nog een oogenblik het overheerlijk natuurlijk panorama te bewonderen, dat men van daar geniet, en met een zucht uit te roepen:

‘Hoe jammer toch dat men die Seinpost wil vernielen! 't Is haast niet te gelooven.’

‘En toch is het zoo. Denk intusschen niet dat gij de eenige zijt, die dat vandalisme betreurt. De zeeschilder Mesdag, dezelfde die het panorama in de Zeestraat vervaardigd heeft, was er wel het meest over verontwaardigd. Hij heeft zich nog met een petitie tot den gemeenteraad gewend, om het noodlottig besluit te verhoeden; maar te vergeefs... *Apropos*, ziet ge wel dat het sterk begint te regenen; kom maar gauw meê, anders komen we nog met een nat pak te Caïro aan.’

‘Dan zal de gloeiende zon van Egypte het wel opdroogen.’

Een half uur later stapten we den Bezuidenhoutschen weg langs, onder het aanhoudend gedruppel der boomen, die ons blijkbaar de regenbui niet wilden kwijtschelden, die we in den stoomtram ontloopen hadden. Het was alles behalve druk op den weg naar het panorama, en toen wij het gebouw binnen traden, bleek het ons dat de kolossale advertentie in het *Dagblad* en de reusachtige aanplakbiljetten niet de uitwerking hadden gehad, die de maatschappij er zich waarschijnlijk van had voorgesteld.

De gevel van het gebouw beantwoordde vrij wel aan de beknopte beschrijving, die mijn vriend er mij van gegeven had en ik moest met hem instemmen dat hij, vooral op deze ruime standplaats, een flink effect maakte. Een bordes van een zestal trappen leidde ons tot het voorportaal, dat door sierlijk gemetselde kolommen met zandsteenversieringen geschraagd wordt. Voor degenen, die het gebouw in equipage willen bezoeken, is aan weêrszijden een

breede oprij aangebracht, die door een paar leeuwenfiguren bewaakt wordt.

Al aanstonds trof mij bij het nemen van een toegangsbewijs en het afgeven van mijns vriends paraplu het onmiskenbaar joodsch karakter van de livreibedienden, die daar de honneurs waarnamen. En toen ik met mijn vriend in den donkeren, smallen corridor was afgedaald, dien men ons had aangewezen, en hij mij onderweg in het oor fluisterde: 'Wij zijn hier aan de joden overgeleverd,' beving mij een oogenblik de beklemmende gewaarwording, die ik altijd gevoel, wanneer ik mij te midden van kinderen Israels bevind.

Gelukkig was de donkere, onderaardsche gang niet lang en stonden wij weldra voor eene balustrade, die ons den weg afsloot naar een zonnig toneel, waarin wij de bewuste marktplaats van Caïro herkenden. De eerste aanblik was inderdaad verrassend. Onmiddellijk achter de balustrade hadden wij een vertrek voor ons, dat, zoo het niet met oostersche weelde gemeubeld was, er toch zeer oostersch uitzag. Tegen den linkerwand klaterde eene fontein, terwijl de rechterwand gevormd werd door een drietal op kolommen rustende bogen, die door zware voorhangsels waren afgesloten. Op den vloer lagen een paar kleine turksche tapijten en dito kussens, en voor een laag stoeltje stond een turksche koffiekkan en een *narghilé*, die de eigenaar zoo even in der haast scheen ter zijde gezet te hebben, om een oogslag op het terras zijner woning te werpen; want al de genoemde attributen lagen in schilderachtige wanorde dooreen.

Van uit het beschreven vertrek zag men de straat in, die het levendig toneel eener oostersche markt in al hare bonte kleuren te aanschouwen gaf. Op den voorgrond ontwaarde men rechts eene bloemenuitstalling, waarvan de bevallige koopvrouw, in rijke kleeding gedost, het schoonste sieraad uitmaakte, terwijl links oranjeappelen en eenig turksch aardewerk op den grond lagen uitgespreid. Dit alles bestond blijkbaar uit tastbare voorwerpen: maar verder de straat in was het duidelijk te zien, dat de talrijke groepen der koopers en verkoopers, de kramen en uitstallingen, de kameelen en ezels, de huizen en ten slotte het verschiep op de blauwe bergen slechts op het doek bestonden, al was de overgang tusschen de werkelijke en geschilderde voorwerpen moeilijk aan te wijzen. Het geheel was een aantrekkelijk gezicht, dat echter op geen van ons beiden een diepen indruk maakte. Ik houd het er dan ook voor dat dit diorama alleen ten doel heeft, het oog alvast aan het ongewone licht en de oostersche kleur van het toneel te gewennen, opdat de illusie bij de beschouwing van het eigenlijke panorama des te grooter zij.

Een donker wenteltrapje bracht ons van het diorama naar het panorama, en als bij tooverslag zagen wij ons verplaatst op een cirkelrond platform te midden van het egyptische dorp Em Babeh, op welks platte daken en terrassen, huizen en tuinen wij uit de hoogte neêrzagen. Maar hoe den aanblik te beschrijven van het toneel, dat zich verderop voor onze blikken ontrolde! Waar wij het oog ook heenwendden, van alle kanten omringde ons eene zee van menschen, paarden, tenten, kanonnen, kameelen, schepen, huizen, enz. enz., alles doormengd met roode en grauwe wolken en het geheel gekleurd door een rossigen gloed.

'Heere bewaar ons, wat een chaos!' riep

mijn vriend uit. ‘Daar is niet uit wijs te worden!’

Dit woord werd opgevangen door een der livrebedienden, die in het midden van het terras aan een tafeltje zaten, waarop een paar stapeltjes rooskleurige brochuurtjes en eenige kijkers lagen. Hij stond met een onverschillig gezicht op en begon met een onmiskkenbaar joodsch accent zijne les op te zeggen:

‘Mijne heeren, het is zes uren 's avonds; de zon verlicht door zijne brandende stralen het uitgestrekte terrein, waar het fransche leger het turksche, meer dan 70.000 man sterk, tot den aftocht dwingt. Eene lange golvende linie, omzoomd door 40 stukken geschut, vormt het geretrancheerd kamp des vijands, dat links steunt op een kanaal, waarvan de tamelijk hooge boorden de gemeenschap tusschen Em Babeh en Giseh bemoeielijken. De mamelukken zijn te Bechtyl verstrooid, den grond bedekt latende met hunne dooden; de fransche infanterie herneemt hare aanvallende beweging. De opperbevelhebber Bonaparte,’ enz. enz. enz. Want het was mij ondoenlijk den ratelenden woordenstroom bij te houden, waaruit ik weinig meer opving dan mamelukken, piramiden, bajonnetten, carré, colonnes, minarets, brikker, djerme, dabihs, galeisloepen, janitsaren, agas, sjeiks, saïs, mitsgaders een paar dozijn onuitspreekbare en ononthoudbare namen ‘en dergelijken meer,’ welke laatste uitdrukking elke zinsnede sloot, en het sein was dat de man adem wilde scheppen. Een paar bijzonderheden uit 's mans uitlegging, waarvan de eerste mijn vriend in een schaterlach deed uitbarsten, heb ik toch nog onthouden. Deze waren 1°. dat generaal Marmont den vijand na eene vreeselijke slachting dwong zich in den R i j n te werpen, en 2°. dat op een z i j m u u r van den b e r g Mokatam de omtrekken eener citadel zichtbaar waren.

‘Schei maar uit, schei maar uit!’ viel mijn vriend hem ten slotte in de rede. ‘Wat zijn dat voor boekjes daar? O! een beschrijving van het panorama. Geef er mij een. Wat kost het?’

‘Dat staat in uw beleefdheid, mijnheer. De prijs is anders vijftien cents. Belieft u ook een kijker?’

Na een tienstuiverstukje op het tafeltje geworpen te hebben, nam mijn vriend beide voorwerpen in ontvangst, ik nam er ook een stel van, en met deze hulpmiddelen toegerust besloten wij op eigen hand de positiën der beide legers te verkennen. Het boekje bevatte een plattegrond van het slagveld, die ons vooral uitstekende diensten bewees en ons al aanstonds in staat stelde ons den weg te wijzen.

Even als de boeren richtten wij ons naar de zon, en als de lezer zich de moeite wil geven dat hemellichaam op onze afbeelding van het panorama op te zoeken, en zich dan wil verbeelden op het terras te staan, zal hij zich een denkbeeld kunnen maken van het gezicht, dat wij van daar genoten. Vlak voor onze voeten hadden wij het leger van Murad Bei, en van de veertig stukken geschut, waardoor diens positie versterkt werd, zagen we er een stuk of vier *in natura* voor ons, met de bijbehorende artilleristen, waarvan enkelen reeds dood naast hunne kanonnen lagen uitgestrekt. Het egyptische leger was nagenoeg geheel ingesloten door de Franschen, die eene onbeschrijfelijke verwoesting onder den vijand aanrichtten en hem voor een groot gedeelte dwongen zich in den Nijl te storten. De rivier was dan ook letterlijk overdekt met overladen schepen en zwemmende vluchtelingen, die de eilanden Rhoda of Boulac poogden te bereiken of aan boord van een vaartuig zochten te komen. Hier en daar zag men de schepen in vlammen staan en anderen met hunne geheele bemanning zinken. Men kan zich voorstellen welk een ontzettend schouwspel dit

alles moest opleveren, als men bedenkt dat niet minder dan vijf duizend Mamelukken, drie duizend Janitsaren, Arabieren, egyptische en andere soldaten bij den slag der Piramiden hun dood in de rivier vonden. Ik waag het dan ook niet het toneel in al zijne bloedige kleuren te schetsen; ik zou inderdaad eene Iliade moeten schrijven, wilden mijne lezers er iets aan hebben. Ik zeg alleen maar, dat het prachtig was; alles leefde, alles krioelde om ons heen, en het vergezicht was zoo onmetelijk diep, dat ik onwillekeurig uitriep:

‘t Is haast ongeloofelijk, dat we hier een geschilderd doek voor ons hebben!’

‘Toch is het zoo,’ antwoordde mijn mede gezel. ‘Ik heb het zelf zien ophangen, bij gelegenheid dat ik het gebouw toevallig eens kon binnen dringen. Omstreeks 75 centimeters van den muur zijn rechtopstaande balken geplaatst, door dwarslatten aan elkander verbonden. Onder de leiding van den schilder Mercier, die op zich genomen had het werk van Langlois van Parijs naar hier over te brengen en het hier te restaureeren, is het doek op de dwarslatten gespannen. De decorateur Walton, ook een Parijzenaar, heeft vervolgens de natuurlijke werken vervaardigd, die den overgang tot het geschilderde vormen.’

‘Die overgang is nergens te bespeuren, en de werken aan onze voeten zijn zoo natuurlijk, dat ik inderdaad geloof hier en daar levende oostersche planten te zien.’

‘Het licht draagt daar veel toe bij,’ hernam mijn vriend en onwillekeurig zag ik naar boven. Wij stonden onder een kolossaal cirkelvormig zeil, volkomen gelijk aan het dak eener reusachtige carroussel. Dit belette ons den grooten ringvormigen lantaren te zien, die in het dak van het gebouw is aangebracht en waardoor het volle daglicht zoowel op het doek als op de tastbare voorwerpen valt.

‘Hebt ge wel opgemerkt, hoe onmetelijk ver men de rivier kan opzien?’ vroeg mijn vriend, die zijn kijker langs dien kant gericht hield.

‘En dat gezicht over de stad met hare duizenden koepels en minarets en in het verschiet dien berg - hoe heet hij ook weêr? - met dien “zijmuur,” waarop die citadel zichtbaar is!’

‘t Is schoon, in één woord! 'k kan het ieder aanraden!’ besloot mijn medegezel, en ik beaam dit gevoelen ten volle, ook thans nu ik het panorama in de Zeestraat gezien heb. Ik voeg er echter bij dat, zoo iemand door omstandigheden, afhankelijk van zijn tijd of zijne beurs, er toe gebracht werd, zich tot de bezichtiging van maar een der beide haagsche panorama's te bepalen, ik hem beslist zou aanraden dat in de Zeestraat te kiezen. Waarom, - dat zal ik later vertellen.

Volkomen voldaan, verlieten wij het terras langs een andere trap dan waarmee we er op gekomen waren, gingen weder een donkeren gang door en stonden weldra weêr in de vestibule, waar mijn vriend zijne paraplu ter bewaring had moeten geven.

‘Vijf cents, mijnheer,’ zei de jood in livrei bij het overreiken van het regenscherm.

‘Neen, geef maar drie centen,’ zei een ander met afdalende edelmoedigheid.

‘t Lijkt hier wel een water- en vuurnering,’ bromde de eigenaar der paraplu, terwijl hij een zilverstukje op het tafeltje wierp en de joodjes zijn rug liet zien, waarna hij met mij het werkelijk monumentale gebouw verliet.

‘t Is daar een jodenboel, hoor!’ zegde hij, toen wij buiten waren gekomen, waar zijn paraplu ons weêr uitstekend te pas kwam. ‘t Is me overigens zeer bevallen.’

‘Mij niet minder! 't Zal me benieuwen, of dat in de Zeestraat er meê kan concurreeren. Van buiten maakt het niet veel pretentie, heb ik gehoord.’

‘Neen, maar dat doet weinig tot de zaak.’

‘Weet ge ook wat het onderwerp is? Het is noch in de aanplakbiljetten, noch in de advertentiën aangekondigd.’

‘Ik meen dat het de “slag bij Doggersbank” moet zijn.’

‘Nu, dan heeft de brusselsche maatschappij - 't is immers een brusselsche? - een veel nationaler onderwerp gekozen dan de haagsche.’

‘De opdracht van het werk aan den zeeschilder Mesdag bracht van zelf meê, dat het hier een *panorama maritime* moest worden.’

‘Nu, ik ben er benieuwd naar. Ge gaat het toch morgen met mij zien? Ik ga om elf uur.’

‘Dan kan ik onmogelijk. Ik moet omstreeks dien tijd noodzakelijk aan de *Galleries* op Scheveningen zijn.’

Mijne pogingen om die noodzakelijkheid weg te redeneeren bleken ijdel, en zoo geschiedde het, dat ik op maandag 1 augustus tegen elf uur alleen den kant naar de Zeestraat opwandelde.

(Wordt vervolgd.)

Judas' wroeging.

JUDAS' WROEGING, NAAR E. ARMITAGE.

‘Judas,’ zoo verhaalt de H. Evangelist Matthaeus, ‘Judas, die Hem (Kristus) verraden had, ziende dat hij veroordeeld was, bracht, door berouw gedreven, de dertig zilverlingen aan de overpriesters en oudsten terug, en zegde: Ik heb gezondigd, rechtvaardig bloed vergoten. Maar zij zegden: Wat raakt het ons? Gij moogt toezien. En hij wierp de zilverlingen in den tempel, en vertrok...’ Waarheen? Naar zijn goddelijken Meester, dien hij zoo schandelijk verraden heeft? Naar dien liefdevollen geneesheer der zielen? Naar dien barmhartigen Verlosser, om Hem vergiffenis te vragen voor zijn schromelijk gepleegd verraad, en vergiffenis te verwerven, gelijk Petrus ze verwierf na zijne drievoudige verloochening? Helaas! Judas ‘weende niet bitter,’ hij was niet tot in de ziel bedroefd, zoo als de vorst der apostelen het was,

toen deze het voorhof van den hogepriester al weenende verliet, indachtig het woord van Jesus, die hem voorspeld had, dat hij zijn goddelijken Meester tot driemaal toe verlooehen zou.

Als een looden last drukt de bloedschuld Judas op het geweten, het bloedgeld brandt hem in de handen, hij gevoelt op eens al de verantwoording van de veroordeeling en den aanstaanden dood des 'Onschuldigen' en twijfelende aan de oneindige barmhartigheid van Jesus, ijlt hij naar den tempel, belijdt aan de overpriesters zijn schuld en de onschuld van het slachtoffer zijner hebzucht en biedt hun het bloedgeld aan, waarvoor hij hun den gehaten Nazareër had overgeleverd. De schijnheilige veinzaards, wier huichelachtig godsdienst-vertoon de Zaligmaker zoo herhaaldelijk had ten toon gesteld; die zich wel durfden verrijken met het geld van weduwen en weezen, maar zich wachtten om met onzuivere handen aan tafel te gaan, - zij wenden zich met afschuw en laatdunkenheid van den ongelukkigen verrader af; zij willen noch zich zelven verontreinigen, noch den tempel ontwijden door het aannemen der zilverlingen, schoon ze niet schromen hunne handen te bezoedelen met het schuldeloos bloed van den Godmensch.

Treffend schoon heeft de engelsche schilder, E. Armitage, dit treurig tafereel uit de lijdensgeschiedenis onzes Heeren weêrgegeven; de vertwijfeling en de wanhoop van Judas, waarmee hij tevergeefs het bloedgeld aanbiedt, voorspellen allerduidelijkst het jammerlijk uiteinde van den rampzaligen verrader. Met meesterlijke hand heeft de schilder ook de drie overpriesters geteekend; want niets ontbreekt, om den toeschouwer een verachtelijk denkbeeld van die schijnheilige phariseërs te doen opvatten. Het strekt den schilder tevens tot geen geringe eer, dat hij over een talent beschikt, dat de eigenaardige moeielijkheden, aan een bijbelsche schets verbonden, met de grootste vaardigheid overwint; want zoowel de echt oostersche typen der personen, als de rijke kleedij der ouderlingen, alles pleit voor de juiste land- en historiekennis van den schilder.

De H. Ludovicus Bertrandus. Eene ballade.

Geheel verslonden in 't gebed
 Schrijdt Ludovicus voort,
 Langs 't eenzaam pad, dat bergwaart leidt,
 Waar hem een herdrenstoet verbeidt
 Begeerig naar zijn woord.

Zijn woord, het troostte d' armen mensch
 In smart en tegenspoed;
 Den vrome schonk het frissche kracht;
 Den zondaar, weer tot God gebracht,
 Gaf 't waren heldenmoed.

Zijn woord was het tweesnijdend zwaard
 Ten heilgen strijd gereed,
 Waar de eer van God werd aangerand,
 Waar twist, gezaaid door 's vijands hand,
 De liefde kwijnen deed.

En nu, schoon reeds ter westerkim
 De schijf der zonne daalt,
 En zij de kruin van 't berggevaart',
 Door nooit betreden sneeuw bezwaard,
 Met purpre verven maalt, -

Vervoordert hij met kalmen tred
 Den weg door 't rustig oord,
 Terwijl de glans op 't kalm gelaat
 De heilge zielerust verraadt,
 Door vrees noch smart gestoord.

Doch plotsling treft een stem zijn oor
 Uit 't dichte kreupelhout:
 'Ha priester! lang heb ik gewacht,
 Maar thans rukt ge u niet uit mijn macht
 Waar of ge ook op betrouwt!' -

Verschrikt blijft Ludovicus staan
 En smeekt om hulp aan God. -
 Een edelman vol overmoed
 Treedt rood van toren hem te moet
 En spreekt vol bittren spot:

'Thans heilge priester, die zoo vroom
 Het wufte volk bepraat,
 En al mijn daden gispen dorst, -
 Thans zal mijn hand uw vuige borst
 Opoffren aan mijn haat.'

'Te lang reeds hoondet ge openbaar
 Mijn naam en hoog geslacht;
 Uw woord aan 't dweepziek volk gericht
 Joeg mij het bloed naar 't aangezicht,

Boet daarvoor, dezen nacht!' -

Hij spreekt en richt op 's priesters borst
Het leven roovend lood -
Deez' slaat een kruis, en.... almacht Gods!
Daar stort de moorder op de rots
Als trof hem zelf de dood.

Het vreeslijk wapen, dat zijn vuist
Ten moord had opgericht,
Ziet hij veranderd in het beeld
Van Christus; en - een glimlach speelt
Om 's priesters aangezicht.

'Vergeving, vader!' lispt de stem
Zijns vijands, die in 't stof
Voor zijne voeten ligt geknield,
Van schrik en eerbied half ontzield
Bij 't wonder dat hem trof.

Bertrandus beurt hem minzaam op
En dankt zijn God en Heer,
Die door het kruis hem had gered
En op dat machtig smeekgebed
Zijn vijand wierp ter neer.

'Mijn broeder,' spreekt hij, 'vrees mij niet,
Maar keer u vol berouw
Tot Hem, die hier dit wonder deed;
Betuig dien God uw harteleed,
En leef aan Hem getrouw!' -

J.L.M.W.

Waar het papier zoo al toe dient.

Het papierverbruik is sedert eene halve eeuw tot eene verwonderlijke hoogte gestegen, en de buitengewone navraag is de aanleiding geworden tot het opzoeken van alle mogelijke materialen, waaruit het kan vervaardigd worden; want papierstof en afgewerkt papier moeten tegenwoordig in de nijverheid als surrogaat voor een aantal andere zaken dienst doen.

Uit Amerika zijn in de laatsten tijd niet alleen papieren servetten en zakdoeken, maar ook papieren brood- en fruitschalen, mandjes enz. en onlangs zelfs vaten uit stroopapier voor meel, suiker, grutten en andere drooge waren tot ons gekomen, gelijk de Amerikanen overigens in alle nieuwe uitvindingen haantje de voorste zijn.

De vaten van stroo- of pakpapier worden door eene fabriek te New-York afgeleverd en op de volgende manier vervaardigd: de papierpap wordt aan eene ontzaglijke hydraulische drukking blootgesteld, tot de platen op de vereischte dikte gebracht zijn, vervolgens in vormen geperst, daarop aan de einden afgesneden, en eindelijk in een stoomdroogtoestel gedroogd. Zijn ten slotte de wanden gladgeschuurd, dan heeft men vaten, die door hunne lichtheid, duurzaamheid, goedkoopheid en nauwkeurige sluiting, welke het doorstuiven van meel enz. bij het vervoer volkomen belet, veel voor hebben op de gewone, uit week hout vervaardigde tonnen; te meer

daar alles machinaal geschiedt en de duigen steeds van dezelfde grootte zijn zoodat zij volkomen in elkaar passen.

Eene andere aanwending van het papier is het gebruik daarvan tot bekleeding der bodems van ijzeren schepen, om deze voor de inwerking van het zeewater en voor de langzame verwoestingen der weekdieren, paalwormen en woekerplanten te beschermen. Dit resultaat, waarnaar men verscheidene jaren gezocht heeft, is vooral mogelijk geworden door de ontdekking eener passende waterdichte lijm; en het beplakken van scheepsbodems van ijzeren vaartuigen met waterdicht papier is een uitstekend middel gebleken tegen het zoogenaamd 'vuil worden' van die deelen, welke steeds onder water zijn.

Ook wielen voor spoorwegwaggonen, uit papier vervaardigd, komen in den laatsten tijd in Noord-Amerika meer en meer in gebruik en moeten veel op de gewone van gegoten ijzer voor hebben. Om ze te vervaardigen wordt het papier in schijven gesneden ter grootte van het rad, de dikte van den band er afgerekend, vervolgens aan sterke drukking blootgesteld en in den band geperst, waarna het rad door middel van ijzeren bouten, die in het papier dringen, binnen den band vastgemaakt wordt. Deze wielen moeten zich door groote duurzaamheid en lichtheid, alsmeê door taaheid en kracht van weêrstand tegen drukking boven die van gegoten ijzer onderscheiden.

Bij het telegraafwezen komt het papier meer en meer in gebruik tot bekleeding en tot isolator voor telegraafdraden. Men overdekt namelijk de telegraafdraden, ter bescherming tegen mechanische of chemische beschadigingen, met eene laag waterdichte en bederfwerend gemaakte papiermassa, die tegelijk den draad electrisch isoleert en voor verbuiging enz. behoedt.

Bij den hofbouw wordt het papier met goed gevolg aangewend ter bescherming der planten tegen vorst en zon. Met een gordijn van oud dagbladenpapier kan men perzik- abrikoze- en vijgeboomen of wijnstokken, die tegen schuttingen groeien, gedurende den bloeitijd tegen nachtvorst of regen beveiligen of den bloei vertragen; in broeikassen en oranjerieën kan men de matten door gordijnen van gegomd papier vervangen.

Eindeloos inderdaad schijnen de toepassingen, die men in verschillende takken van nijverheid van het zoogenaamde *papier maché* maakt. Het gebruik daarvan tot ornamenten aan gebouwen is sinds lang bekend; evenzoo dat tot goten en buizen. In den laatsten tijd vervaardigt een firma te Breslau schoorsteenen en kachelpijpen van papier, die lichter, duurzamer en goedkooper dan de metalen en niet aan roest onderhevig zijn. Vóór de papierpap hier in vormen wordt geperst, behandelt men ze natuurlijk eerst dermate met scheikundige stoffen, dat zij onbrandbaar en vuurvast wordt. Ook in de schrijnwerkerij doet het geperst papier tegenwoordig dienst en levert schilderijlijsten, ornamenten, oplegsels voor meubelen enz., die het snij- en beeldwerk vervangen, alle soorten van vernis, verf of politoer aannemen en bij goedkoope meubelen veel aangewend worden.

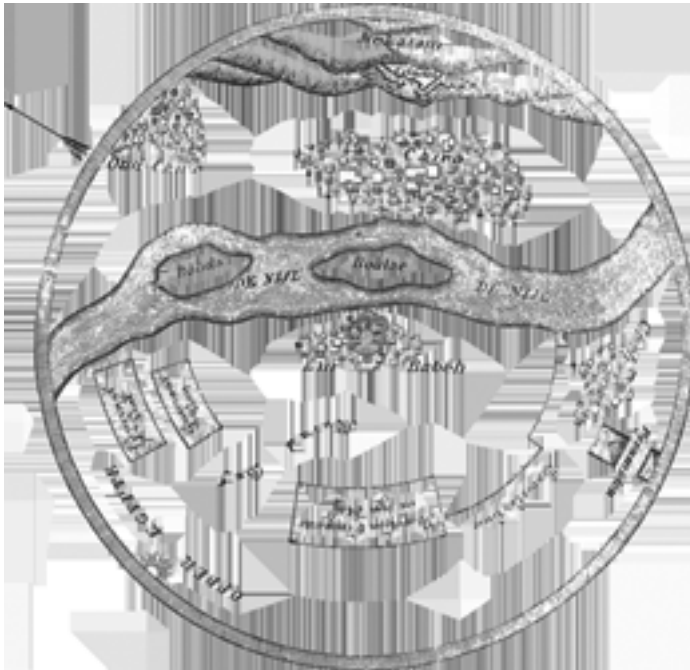
Wanneer het papier bij het meubileeren onzer woningen allengs zulk eene aanzienlijke rol speelt, kan het ons niet verwonderen, dat zulks ook in de kleeding het geval gaat worden. De fabricatie van papieren linnengoed, zoo als boorden, manchetten, halfhemdjes enz. neemt van jaar tot jaar grootere verhoudingen aan. Nog voor weinige jaren was in Japan het papier het algemeene, zoo niet het eenige materiaal voor zakdoeken en bestond uit een fijne, doorzichtige, dunne soort van plantenpapier, dat echter een behoorlijken graad van taaheid had. De papieren zakdoeken komen thans, tegelijk met de papieren servetten, in Californië in voege. Schoenzoolen van bordpapier zijn in China en Japan reeds sedert eeuwen in gebruik

en doen thans in de Vereenigde Staten den zoolen van ge vulcaniseerd caoutchouc eene geduchte concurrentie aan. Pantoffels en valiezen van papier zijn insgelijks amerikaansche *nouveautés*.

(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

EEN ELECTRISCH HUIS. - De commissie der electrische tentoonstelling te Parijs heeft het gelukkig denkbeeld gehad een van alle gemakken voorzien huis, waarin alles door electriciteit verkregen wordt, te exposeeren. In de keuken gaat alles langs electrischen weg: de verlichting, het koken, ja het bakken van wafelen wordt alles door den electrischen stroom verricht. Slechts de spijzen komen van de markt. De eetzaal schittert in den glans van electrisch licht, zoodra men slechts de deur opent; door middel van een electrischen ascenseur worden de gerechten uit de keuken naar boven gebracht en telephonen brengen de bevelen der heeren naar de keuken over. In het salon, dat evenzeer electrisch verlicht wordt, staat eene electrische piano, terwijl de haard electrisch verwarmd wordt. Tot zelfs in de slaapkamers heeft men de electriciteit aangewend, daar men er zijne haren aan den invloed van electrische borstels kan onderwerpen. Twee andere kamers zijn van talrijke telephonen voorzien, waardoor de gelukkige bewoners van dit tooverpaleis in staat worden gesteld de muziek te genieten, die op dat oogenblik in het groote operagebouw gemaakt wordt.

VRUCHTBOOMEN OP TAFEL. - In den laatsten tijd begint men zich in Engeland en Frankrijk veel toe te leggen op het kweken van vruchtboomen in bakken of tobben, en wel voornamelijk met het doel, schoone kleine vruchtboompkens op tafel te kunnen brengen, waar zij voorzeker een beter figuur maken dan een zilveren *pièce de milieu*. Iedere gast kan dan eigenhandig het fruit plukken, waarin hij smaak gevoelt. Dit resultaat wordt voornamelijk door het afsnijden van den hoofdwortel verkregen.

De Belgische Illustratie. Jaargang 14

dan worden zij door de begieting met warm water stellig gedood; gewoonlijk vertoonen zij zich aanstonds aan de oppervlakte.

HET PANORAMAGEBOUW AAN DEN BEZUIDENHOUTSCHEN WEG TE 'S-GRAVENHAGE.

KOOL EN SPRUITEN. - In een ander duitsch blad lezen wij een eenvoudig middel om het sluiten der koolen te bevorderen. Daartoe hoeft men slechts wat zout te strooien op de blaêren van die koolen, welke in het sluiten achteruit blijven. - Om goede spruiten te telen, moet men intijds (in september) de plant het hart uitsnijden, waardoor het vormen der zijspruiten aan den stam zeer bevorderd wordt. Het zaad van planten, waarin men het hart heeft laten zitten, levert weinig gesloten spruiten.

HET KOKEN VAN GROENTEN. - Van groenten gesproken, - om deze smakelijk te bereiden, dient men bij het koken verschillende voorzorgen in acht te nemen. Het koken van groenten heeft hetzelfde doel als het koken van vleesch: het moet ze eetbaar en smakelijk maken, zonder ze hunnen geur te doen verliezen. Even als bij het vleesch moet men ook bij de groenten zorgen, dat er geen voedende deelen in het water overgaan, en trachten die zooveel mogelijk in het celweefsel besloten te houden. Daarom is het goed, het water, waarin men de groenten koken wil, aanstonds van het noodige zout te voorzien, opdat het de planten niet van de zoutdeelen beroove, die de voedende bestanddeelen daarvan uitmaken. Alle groene groenten zette men in kokend water op, daar koud of lauw water niet voldoende in verse planten dringt en de gevorderde verandering der planten slechts door kokend water kan geschieden. Alle planten bevatten namelijk eene zekere gom of plantenlijm, die haar de geglansde oppervlakte geeft, en zich in koud water moeielijk oplost. Slechts door een hoogen warmtegraad en voornamelijk door den heeten waterdamp kan die oplossing plaats hebben.

Aardappelen daarentegen moeten in koud water te vuur worden gezet, daar slechts koud water hier in de plantencellen kan dringen, om de daarin besloten meelbolletjes op te lossen, hetgeen bij kokend water door het zich vormende eiwit belet wordt.

HARD EN ZACHT WATER. - Bij deze huishoudelijke opmerking sluiten zich gevoeglijk de volgende bijzonderheden aan omtrent het gebruik van hard of welwater en zacht of regenwater, daar ook dit verschil bij het bereiden van spijzen van belang is. Dr. Tidy is na lange onderzoeken en proeven tot de volgende conclusies gekomen:

1° Hard water verdient bij het bereiden van spijzen de voorkeur wegens zijn kalkgehalte.

2° Thee, met hard water gezet, zal beter, hoewel minder donker zijn, dan wanneer men zacht water gebruikt had; want zacht water werkt oplossend op de bittere en aromatische bestanddeelen.

3° Hard water verslaat den dorst beter dan zacht water.

4° Het werkt niet, zoo als zacht water, oplossend op lood en organische stoffen.

5° Het is doorgaans helderder van kleur, van daar dat bijv. in Manchester, waar men bijna uitsluitend zacht water heeft, in de logementen het water in donkerkleurige flesschen gepresenteerd wordt.

Voor het wasschen en schoonmaken geeft Dr. Tidy echter aan zacht water de voorkeur en wel omdat het minder zeep eischt, daar de kalkdeelen van hard water de werking der zeep gedeeltelijk beletten. Ten slotte wenscht hij allen residentiesteden hard, en allen fabrieksteden zacht water toe.

[Nummer 3]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

IV.

Toeberheidselen.

Groot was de algemeene vroolijkheid op het kasteel Raglan over de teleurstelling, die men de boeren had doen ondergaan, en men maakte Tom den Zot in het woonvertrek, in de kinderkamer, de keuken, de wachterskamer, kortom overal complimentjes over zijn zoo hendig verzonnen plan ter beschaming van hun verwaandheid. De kasteelbewoners hadden stellig op een vroolijken dag ter gelegenheid der bruiloft gerekend; maar zooveel genoeg als het geval met de lompe kinkels en den slimmen Tom hun bezorgd had, hadden zij niet durven verwachten. Den geheelen avond zou iemand, zoo hij ergens op eene open plaats in het slot had gestaan, nu aan dezen, dan aan genen kant een hartelijk geschater gehoord hebben; maar naar gelang de stille herfstnacht inviel, klonk dat gelach bij telkens grooter tusschenpoozen, tot dat ten laatste alle geluiden waren verstomd, en de gewone stilte, slechts door een hoefgetrappel of hondengeblaf gestoord, weêr over het slot neêrdaalde.

De graaf, die zoowel van nature, als door een gerust geweten misschien beter dan iemand

HET BETOOVERDE KASTEEL. - 'Daar zit een kat, vrouwke; maar al kan die hooren, praten doet ze zeker niet.'

anders geschikt was, om de grap te genieten, had toch, al namen zijne oogen, zijne lippen en zijne stem aan de vroolijkheid deel, een zekeren nadenkenden twijfel omtrent den afloop aan den dag gelegd. Want hij wist wel dat het geval in den een of anderen vorm - en zeker niet in den waren - door de streek verspreid zou worden, waar de ingenomenheid tegen de katholieken des te heftiger en gevaarlijker was, naarmate zij, die ze voedden, onredelijker waren.

Het was hem duidelijk dat de geschillen tusschen koning en parlement, tenzij de koning van al zijne rechten afstand deed en zich tot den speelpop van het parlement liet maken, weldra door het zwaard beslist moesten worden. In dat geval hoefde de graaf zich geen oogenblik te bedenken omtrent de taak, die hem als pair van het koninkrijk voegde. De koning was wel is waar protestant, maar hij was er niet minder de koning om; en niet hij had de Kerk zijner vaders verloochend, maar zijne ouders hadden dit gedaan. Voor die zonde moest hij thans boeten; van het onkruid, door hen gezaaid, zou hij de bittere vruchten plukken. Want waren de Puriteinen niet de natuurlijke kinderen van de zoogenaamde Hervorming, welker geest zij geërfd hadden, en welker schreden zij op den voet volgden?

Te midden van dergelijke overdenkingen daagde allengs in het hart van den braven ouden man de betooverende hoop, dat hij misschien de bode Gods mocht zijn, die de dwalende voeten zijns konings tot den waren schaapstal zou terugleiden. Maar of hem dit ook al of niet mocht gelukken, zoolang zijn kasteel overeind stond, zou het aan de vijanden des konings het hoofd bieden. Was de brave oude een trouwe zoon zijner Kerk, hij was tevens Engelschman tot in het merg van zijn gebeente.

En er was geen tijd te verliezen. Die opeisching van wapenen, waaraan zij ook mocht te wijten zijn, en hoe bespottelijk ze ook mocht wezen, toonde maar al te duidelijk hoe sterk de stroom des volks tegen alle toppen van maatschappelijk onderscheid aanbeukte, en dat niet tegen het gezag des konings alleen. Het was dus niet meer dan voorzichtig de noodige maatregelen te nemen.

Dien zelfden nacht, lang nadat de overige huisgenooten zich ter ruste hadden gelegd, maakten drie mannen van den helderen maneschijn gebruik, om eene ronde rondom het kasteel te doen, eerst langs de borstwering der gracht en vervolgens langs alle genaakbare punten van de muren en kanteelen. Zij bleven dikwijls stilstaan, bezagen nauwkeurig de verdedigingswerken, spraken ernstig met elkander, geraakten soms zelfs in eene levendige woordenwisseling, maar werden het ten slotte meestal met elkander eens.

Ten laatste ging een van hen, dien zij Kasper noemden, heen, en de graaf bleef alleen achter met zijn zoon Edward, anders lord Herbert genoemd, den eenigen persoon in het kasteel, die aan geen venster of deur verschenen was om zich met de teleurstelling der gezanten van het parlement vroolijk te maken. Zij traden de lange schilderijengaanderij binnen, die flauw door de groote, op het plein uitziende ramen verlicht was, maar het meeste licht ontving van het erker, dat het noordelijk uiteinde er van vormde en waarin zij thans plaats namen. Voor de tweede maal was de graaf dien nacht moede.

Achter hen hing eene lange rij portretten, alleen door den breeden schoorsteenmantel, waaronder steenen menschenbeelden, afgewisseld, en voor hen lag bijna even onduidelijk het door de maan beschenen landschap, - een vriendelijk gezicht op de bosschen, weiden en bouwlanden ten noorden van het kasteel.

Zij zaten eenige oogenblikken stilzwijgend bijeen tot eindelijk de jongste zeide:

‘Ik vrees dat gij u te zeer vermoeid hebt, heer vader; het is laat voor u, om nog op te zijn; de natuur heeft hare rechten.’

‘Dat zegt gij wel, mijn zoon; de natuur is sterfelijk. Maar het is juist een troost, dat zij niet eeuwig duurt. Het zou moeilijk zijn te zeggen welk van de beide huizen, dat mijns lichaams of dat mijner ziel, het meest de hand van zijn Maker behoeft.’

‘Als het niet door die hatelijke salpeter ondermijnd werd, zou het kasteel zich nog lang goed kunnen houden.’

‘En als het andere niet door die hatelijke jicht ondermijnd werd, die als een verrader binnen de muren is, zie ik niet in, waarom het zich niet even lang goed zou kunnen houden. Wees verzekerd, Herbert, dat ik de sterkte niet zal overgeven, voor al de buitenwerken genomen zijn.’

‘Ik vrees,’ zeide zijn zoon, die van onderwerp wenschte te veranderen, ‘dat het gedeelte, waar wij nu zitten, het meest van het geschut zou te lijden hebben.’

‘Ja, maar de grond er vóór leent zich niet best om het er op te planten,’ hernam de graaf. ‘Maken we ons voor geen gevaar ongerust, en laten we alleen maatregelen nemen.’

‘Wij zullen ons best doen, vader, als gij ons met uw goeden raad wilt voorlichten.’

‘Niets wat onder het bereik van mijn goeden raad of mijne beurs ligt zal u ontbreken, Herbert.’

‘Ik dank u, vader; want van beide hangt veel af. En ik vrees dat Zijne Majesteit dit zal ondervinden, als het tot 't ergste komt.’

Er volgde eene korte stilte.

‘Denkt gij niet, Herbert,’ zeide de graaf langzaam en nadenkend, ‘dat het een onderdaan slecht zou passen, zoo hij behield en spaarde, terwijl zijn souverain moest bedelen?’

‘Mijn vader belooft het dit te zeggen.’

‘Het belooft mij in het minst niet. Denk eens, mijn zoon, wien belooft het zijn geld af te staan? En daar mijn koning arm is, moet ik rijk zijn voor hem. Ge zult mij toch, als ik ter ruste ben gegaan, niet beschuldigen, dat ik uw erfdeel verspild heb, Herbert?’

‘Zoolang gij nog iets te geven hebt, heer vader, zal ik er tevreden meê zijn.’

‘Nu, dat zal de tijd leeren. Ik zal u zeggen wat er in mijn gemoed omgaat, Herbert; want gij noch ik hebben ooit geheimen voor elkander gehad. Ik verlang naar bed. We moeten morgen nog eens rondgaan, dan kan de zon ons bijlichten.’

Den volgenden dag maakte hetzelfde gezelschap driemaal eene dergelijke ronde, een des morgens, een des namiddags en een des avonds, opdat het volle licht aan den dag mocht brengen wat de schaduwen verborgen hadden, en opdat de schaduwen zouden toonen, wat een loodrecht neêrvallend licht belet had te zien.

Daarna volgde een onderzoek van de buitenste versterkingen, - zoo zij dien naam verdienden, - welke de tuinen, den ouden moestuin, die thans als kegelplaats dienst deed, en andere afgelegen hoeken omsloten. Juist daar ontbrak het meeste, en de eerst volgende dagen werden voornamelijk aan het bezichtigen dier werken en het teekenen van plannen voor hunne uitbreiding, versterking en verbinding besteed. Voornamelijk rondom de stallen, de werkplaats van den wapensmid en de smederij was versterking noodig en hier zette men zich bijna onmiddellijk aan het bouwen.

Vervolgens werden de verschillende valpoorten en ophaalbruggen goed nagezien en de kettingen, bouten en andere verdedigingsmiddelen der poorten hersteld. Nu werd de rangschikking van het geschut onderzocht en elk stuk, van het grootste tot het kleinste, nauwkeurig bekeken. Ten slotte gelastte lord Herbert den geheelen

voorraad wapenen na te zien, waarvan er vele naar de smidse en andere naar de citadel vervoerd werden.

Het begon er zoодоende bedrijvig uit te zien op het kasteel Raglan. De werklieden waren bezig steenen te kappen in eene naburige steengroeve, van waar volgeladen karren langzaam naar het slot reden; maar dit geschiedde meestal in den nacht. Sommige dier wagens reden het geplaveide binnenplein op; want hier en daar was ook aan de binnenzijde een muurstut noodig en van de torentjes waren er niet weinig verweerd en bouwvallig. Deze wilde de graaf echter niet hersteld hebben, op grond dat zij tot niets dan sieraad dienden en daarom beter na het beleg - zoo dit mocht plaats hebben - herbouwd konden worden; want het grof geschut zou ze toch als kaartenhuisjes neêrschieten.

De voorraad leeftocht begon inmiddels te vermeerderen. De provisiekamer, die tusschen de keuken en de melkerij lag, werd langzamerhand gevuld met gedroogde en gerookte hammen en zijden spek. Op den graanzolder werd tarwe, gerst, haver en erwten opgestapeld en in een put in den boomgaard werden aardappelen geborgen.

Vreemde gezichten in de wachterskamer maakten telkens de verwondering en de nieuwsgierigheid der vrouwen gaande. De stallen werden met paarden gevuld en overal aan de buitenwerken werd het bedrijviger en volkrijker.

V.

De heks.

Na het eerste gesprek dat Richard met zijn vader gehad had, volgden er meer, en de scheidsmuur, die vroeger tusschen vader en zoon had bestaan, verdween met den dag. Roger Heywood behoorde niet tot die heethoofden onder de Puriteinen, welke de geheele maatschappelijke orde het onderst boven wilden keeren, zonder zich af te vragen, wat er voor in de plaats moest komen. Hij was alleen van meening, dat de hervorming, die in de Kerk had plaats gehad, niet moest blijven steken bij de vestiging eener Engelsche Kerk, maar geleidelijk moest voortgezet worden. Zijn geliefkoosd denkbeeld was volstreckte vrijheid van geweten en hij had vooral veel op met de geschriften van Milton.

Weldra vond hij in zijn zoon een geestdriftig leerling en een vurig deelgenoot zijner begrippen. Richard had zich voorgenomen geen 'jongen' meer te zijn, zooals Dorothy hem verweten had en was inderdaad op weg om een man, een zelfstandig man te worden. Hij gevoelde dit zelf naarmate hij meer doordrong in de studie der ernstige vraagstukken, die hij met zijn vader behandelde en naarmate hij inzag welk eene diepe kloof er tusschen hem en Dorothy lag.

Toch kwam die kloof hem niet onoverkomelijk voor; hetgeen hij van zijn vader hoorde, scheen hem zoo logisch, en wat deze hem van de leerstellingen der katholieken verhaalde, zoo ongerijmd toe, dat hij niet twijfelde of hij zou Dorothy met weinig moeite tot zijne eigen begrippen of liever tot die zijns vaders bekeeren. Kon hij nog maar een enkel gesprek met het meisje hebben, om haar te doen zien, dat hij thans geen kind meer was, dat hij wist meê te spreken over de vraagstukken van den dag! Met welk een vuur zou hij haar zijne denkbeelden hebben uiteengezet, met welk eene overtuiging zou hij hare tegenwerpingen hebben weêrlegd! En hij zou haar tot zijne zijde overhalen, daar twijfelde hij geen oogenblik aan.

Herhaalde malen na de laatste onvergetelijke ontmoeting bij den zonnewijzer was hij naar het cirkelvormige, door de taxis-haag omsloten grasperk gewandeld, en had

daar geduldig en nadenkend staan wachten of het meisje niet komen zou. Maar tevergeefs! Dorothy scheen het welbekende plaatske vergeten te zijn en zij bleek vast besloten haar voornemen ten uitvoer te brengen om elken vertrouwelijken omgang met den protestantschen jongeling af te breken.

Aanvankelijk kon Richard niet in ernst gelooven, dat Dorothy werkelijk zoo onbarmhartig voor hem zou zijn, en hij schreef haar wegblijven aan een verergering van de ziekte harer moeder toe, waarvan hij had hooren spreken. Doch toen de eene dag na den andere verstreek, zonder dat het hem gelukte het meisje te zien te krijgen, begon hij den moed te verliezen, en

in treurig nadenken wandelde hij op een avond naar de stallen, die hij nagenoeg ledig vond, en zocht onwillekeurig de merrie op, die zijn vader hem op zijn laatsten verjaardag ten geschenke gegeven had. Hij legde het hoofd tegen den gekromden hals van het paard, dat hem met blijdschap begroette, en slaakte een zucht als antwoord op het vriendelijk gehinnik van het trouwe dier.

Terwijl hij aldus in treurige gepeinzen verdiept stond, werd de ingang van den stal door eene menschelijke gedaante verduisterd en er klonk hem een bekende stem in het oor. Vrouw Rees, die zich in den persoon vergiste, riep hem luid toe, of hij geen middeltje tegen de hoofdpijn moest hebben. Richard zag op.

‘En wat is dat voor een middeltje, vrouw Rees?’ vroeg hij.

‘O zijt gij het, jonker!’ hernam de vrouw. ‘Gij zult u wel verwonderen mij weêr zoo spoedig hier te zien, maar ik wenschte te weten, hoe die ‘heilige’ man, Trouwe Stopchase, het na zijn val maakt.’

‘Nu, vrouw Rees, ge hoeft u niet over uwe komst bij uwe vrienden te verontschuldigen. Ik sta u borg dat gij van niemand, hetzij mensch of dier, nog iets te lijden zult hebben. Ik heb ze onder handen genomen, en ik beloof u, dat ieder die u te na komt, met mij te doen zal hebben. Wat Stopchase betreft, die maakt het goed in alles, behalve dat hij weigert u te bedanken. Maar nu uw middeltje, vrouw Rees, zeg eens, wat is dat?’

Zij deed eene schrede naar binnen, liet hare loerende oogen eerst naar elken hoek weiden, dien zij bereiken konden, en zeide toen:

‘Zijn wij alleen, wij tweeën, jonker Richard?’

‘Daar zit een kat, vrouwtje; maar al kan die hooren, praten doet ze zeker niet.’

‘Dat is nog zoo zeker niet, jonker Richard. Kan er niemand anders zijn?’

‘Geen levende ziel, of liever geen levend lichaam; want eene ziel zou er nog kunnen zijn.’

‘Ik weet dat er geen is. Ik zal u zeggen waarin mijn toovermiddel bestaat, of wat gij overigens wenscht te weten; want het is een waar edelman, die eene vrouw wil helpen omdat zij eene vrouw is, al is zij dan ook zoo oud en leelijk als vrouw Rees zelf. Hoor eens, beste jonker, het is de tand van een lijk nadat dit zeven dagen boven aarde gelegen heeft. Wilt gij het koopen, jonker? Of zag ik u nu geen troost zoeken bij uw paard voor de....’

Hier hield zij een oogenblik stil, zag hem van onder hare neêrgetrokken wenkbrauwen strak aan en ging voort:

‘....hartpijn, niet waar, jonker Richard? Oude oogen zien scherp.’

‘Ieder weet dat de uwe verder kunnen zien dan die van een ander,’ hernam Richard. ‘De Hemel weet vanwaar zij die scherpte hebben. Maar veronderstel, dat het hartpijn ware, zoudt gij dan een toovermiddel hebben om die te genezen?’

‘Wat zoudt ge mij willen geven voor het middel om h a a r bij een schoonen zomermaneschijn bij den ouden zonnewijzer te brengen? Wat wilt gij er mij voor geven?’

‘Geen penning, als zij niet uit vrijen wil kwam,’ mompelde Richard, de oogen naar zijne merrie keerende. ‘Maar kom, vrouw Rees, gij weet zelf wel dat gij het niet kunt, ook al verstondt gij de zwarte kunst, zooals de burens van u zeggen. Ik voor mij wil geen kwaad van u hooren, vooral sinds ge mijn ouden hond weêr zoo goed op de been hebt geholpen;.... ofschoon hij zeker binnen een paar dagen sterven zal, iets waar niemand iets aan doen kan; honden leven maar zoo kort, de arme dieren!’

‘Gij weet niet wat vrouw Rees kan. Zeg mij eens, jonker, heeft zij ooit iets gezegd dat zij niet gedaan heeft?’

‘Gij hebt gezegd, dat ge mijn hond zoudt genezen en dat hebt ge gedaan,’ antwoordde Richard.

‘En nu zeg ik: zoo gij wilt, zal ik u en h a a r morgenavond bij den ouden zonnewijzer samenbrengen, en het zal een schoone, heldere avond zijn, als ge dat verlangt.’

‘Het zou nergens toe dienen, vrouw Rees; want we hebben met elkaar gebroken - en dat voor altijd, vrees ik,’ zeide Richard met een diepen zucht, maar toch troost vindende zelfs in de deelneming van het oude wijf.

‘Tut tut tut! Ieder weet wat zulke kibbelarijen beteekenen. Maar zeg mij, waarover kibbeldet gij?’

De oude vrouw, al was ze juist geen heks, leek er sterk op, zoo als ze daar stond met de beide handen op haar hoepelrok, haar hoofd achterover geworpen en hare glurende oogen, die van onder haar hoogen hoed, met een half moederlijke en toch scherpe, onderzoekende uitdrukking in die van den jongeling staarden.

Maar hoe kon hij iemand als zij tot zijne vertrouweling maken? Wat kon zij van de vraagstukken weten, die tusschen hem en Dorothy zulk een scheidsmuur hadden opgetrokken. Daar hij haar echter niet gaarne beleedigde, aarzelde hij haar een weigerend antwoord te geven. Hij keerde zich daarom stilzwijgend om alsof hij iets verdachts in den stal zijner merrie gezien had.

‘Ik zie het al, ik zie het al,’ zei de oude vrouw norsch, maar toch niet boosaardig, en schudde het hoofd, zoodat haar hoed groote bogen in de lucht beschreef. ‘Gij schaamt u te bekennen dat gij uws vaders grillen hooger acht dan de gunst van uw meisje!’

Maar hier kwam de stem van den ouden Heywood er tusschen, die om zijn staljongen riep. Zij schrikte, zag om zich heen als om eene schuilplaats te zoeken, gluurde toen buiten de deur en sloop in stilte weg.

Aldus met Lady, zijne trouwe merrie alleen gelaten, kon Richard niet nalaten te overwegen wat de vrouw gezegd had. Niet dat hij voor een oogenblik dacht aan de mogelijkheid om van haar aanbod gebruik te maken. Het stiet hem zoowel tegen de borst zelf in zulke nauwe betrekkingen met de heks te komen, als Dorothy aan haar invloed te onderwerpen. Om zijne handen bezig te houden begon hij zijne merrie zorgvuldig te roskammen, gaf haar daarop eene buitengewone portie haver, en liet ze ten slotte eens flink galoppeeren, waarna het tijd werd om naar bed te gaan.

‘t Is te betwijfelen of iets, behalve het bewustzijn van schuld, een gezonden jongen als Richard wakker kan houden, en daar hij zich geen schuld bewust was, viel hij weldra in een diepen slaap. Hij droomde dat zijn patroonheilige - voorzeker een vreemde droom voor een Puritein! - hem verscheen, hem eene lans overreikte met een fonkelenden diamant op den knop en hem beval daarmede den draak te verslaan. Maar juist toen hij den weg naar het hol van den draak vroeg, opdat hij zijne taak mocht vervullen, verdween de heilige, en terwijl de droomer de lans in zijne hand voelde wegsmelten, ontwaakte hij.

Wederom kwam thans de gedachte aan het aanbod van vrouw Rees in zijn geest op, en zijne begeerte om Dorothy te spreken werd inniger dan ooit. Nooit te voren had hij zulk een hevig verlangen ondervonden, zoodat hij meer dan half geneigd was het aan de kunstenaarijen der heks toe te schrijven.

Zijn vader zat beneden in zijn studeervertrek brieven te schrijven, eene bezigheid waaraan hij veel tijd besteedde, en Richard zat alleen in eene kamer in het

bovengedeelte van het huis, die hij langer dan hij zich herinneren kon bewoonde. Het kleine venster met schuine ruitjes zag op Dorothy's woning uit. Voor eenige jaren, toen hij nog een knaap was, kon hij van daar haar venster zien door eene opening in het geboomte, welke zij door middel van gekleurde vlaggetjes tot een soort van seinpost hadden aangewend. Dat communicatie-middel voldeed zóó goed, dat Dorothy er niet alleen alle oude lappen voor in beslag nam, die zij vinden kon, maar soms wel eens nieuwe verknipte om het telegraafstelsel uit te breiden.

Door dit venster zat hij thans in de duisternis te staren, vol weemoedige gedachten aan de vroolijke dagen van het verleden, waaraan thans zoo plotseling een einde gekomen was, totdat de bleeke maan ten slotte van achter eene wolk te voorschijn trad en den nacht met eene schemering van den dag vervulde. Richard was overigens geen droomer, die met plezier naar de maan kon zitten staren; maar thans was hij in zulk eene vreemde stemming, dat het vriendelijke gesternte van den nacht hem onweerstaanbaar aantrok.

Het kwam hem voor alsof de maan een treurig gelaat toonde, en hij las zelfs eene zekere deelneming in haar blik, als van iemand, die zelf in droefheid was omdat haar heer, de zon, haar zijn aanschijn half onttrokken had. Want de wetenschap had hem niet geleerd wat hij wezenlijk in de maan te zien had. Hij wist niet dat het gelaat der maan de helft is van een wereldlichaam, dat hare treurigheid maar in onze verbeelding bestaat, dat in haar licht geen glimlach kan blinken, omdat het slechts de weerkaatsing van een levenloozen spiegel is, kortom dat zij niets met de gevoelens van ons hart te maken heeft, wijl zij niets meer is dan een uitgebrande sintel, die alleen nog gloeien kan in het fornuis der zon.

Hoe het zij, Richard had haar nauwelijks eene minuut aangezien, of hij voelde de tranen langs zijne wangen biggelen, en beschaamd over deze onmannelijke zwakheid opspringende, was hij eer hij het wist in de open lucht. Van de klok in de voorzaal klonk de eerste slag van twaalfen achter hem. Het was het uur, waarop vrouw Rees hem eene samenkomst met Dorothy had aangeboden; maar hij verwachtte stellig in het minst niet haar te zien, toen hij zijne voetstappen naar hare woning richtte.

(Wordt vervolgd.)

Waar het papier zoo al toe dient.

(Slot.)

In Californië gebruikt men de vezelen van zekere veelvuldig voorkomende cactussen tot het fabriceeren zoowel van pakpapier als van eene voeringstof voor kleederen. Deze stof kan niet genoeg aanbevolen worden tot het voeren van kledingstukken voor armoedig gekleede personen bij koud weer, daar zij de lichamelijke warmte binnen het lichaam houdt, zonder de uitwaseming in het minst te belemmeren.

Papieren hoeden en mutsen, vooral dameshoeden, zijn in Amerika reeds vroeger vervaardigd en in de mode gekomen.

Onlangs weêr heeft een Amerikaan patent genomen voor de uitvinding en vervaardiging van beddedekens, uit papier in plaats van uit wol gemaakt. Hij moet de zwarigheid overwonnen hebben, die tot nog toe de vervanging van wollen dekens door dit eenvoudig, maar doelmatig middel tegenhield, namelijk de belemmering der vrije ventilatie bij het gebruik van papieren dekens. De nieuw uitgevonden en

gepatenteerde dekens uit zoogenaamde *cartaline*, gelijk de uitvinder de stof betitelt, moeten licht, zindelijk en even warm zijn als twee wollen dekens, daarbij betrekkelijk goedkoop en duurzaam, zoodat zij, naar de fabrikant hoopt, spoedig het burgerrecht in de huishouding zullen verkrijgen.

Van andere artikelen uit papierstof, zoo als dakpannen, planken, geheele dakbedekkingen enz. maken wij hier slechts ter loops melding; want het is sedert lang bekend dat men het papier waterdicht en vuurvast maken kan. Maar eene nieuwe en doelmatige toepassing doet de *Scientific American* aan de hand, namelijk het gebruik van zulk papier voor oorkonden, hypotheeken, papieren geld enz.

Wanneer men namelijk een mengsel van twee

deelen gewone papierpap met een deel fijngestooten asbest goed dooreen kneedt en in een sterke oplossing van keukenzout en aluin in de kuip der papiermachine brengt, laat zich daaruit een papier vervaardigen, hetwelk dan nog door een bad van wijngeesthoudende schellakoplossing gehaald wordt, waardoor het sterker, taaier en vuurvast, alsmede volkomen waterdicht wordt, daar de schellak-oplossing het papier zoodanig doordringt, dat men het zelfs bij lang koken geen water meer kan doen opnemen. Het aldus vervaardigde papier neemt ondanks zijn schellakgehalte en ondanks zijne waterdichtheid toch inkt en drukzwartsel aan en is door het asbest zoodanig brandvrij geworden, dat zelfs de inkt er in het vuur niet geheel op verdwijnt. Het is daarom uitstekend geschikt voor wissels, papieren geld, effecten, hypothecken, actiën, oorkonden van allerlei aard, koopmansbrieven, enveloppes enz., en het genoemde amerikaansche blad voerspelt dan ook dit waterdichte en vuurvaste papier een groote toekomst op het gebied van handel en verkeer.

DE VREDE IN GEVAAR, NAAR P. MORAN.

Ook de ruwe stoffen voor de papierfabricatie worden in den laatsten tijd meer en meer vermenigvuldigd; behalve het reeds zoo veelvuldig aangewende esparto-gras, schijnt het roode parelgras, dat in Schotland en Ierland groeit en ook in de schaduwrijke bosschen van Duitschland veel voorkomt, daartoe zeer geschikt te

zijn. Strooi, biezen, hopranken enz. worden reeds thans bij massa's tot papierpap verwerkt; en eene nieuwe aanwending dezer strooipap in Amerika mag hierbij niet vergeten worden. Verscheidene bladen of vellen dezer pap, zooals zij uit den papiermolen komen, worden in eene chemische oplossing gelegd, waarvan de vezelen doortrokken en geweekt worden; daarna geplet, gedroogd en gehard, ondergaan zij de bewerking eener machine, waaruit zij in de gedaante van een blok voor den dag komen, dat opvallend op hard hout lijkt, voor water volkomen ondoordringbaar is en op het fraaist gepolitoerd kan worden. Zelfs wanneer men die stof zaagt, moet het moeilijk zijn, ze van wezenlijk hout te onderscheiden.

DE DORPSSECRETARIS, NAAR FRANZ MEERTS.

Deze gewichtige uitvinding heeft reeds eene volslagen omwenteling in het amerikaansche bouwwezen te weeg gebracht en zal waarschijnlijk de verwoesting van de bosschen der Nieuwe Wereld eenigszins tegenhouden. In San Francisco worden uit het nieuwe materiaal pakvaten en eemers gemaakt, die, daar zij dagelijks bij honderden machinaal vervaardigd worden, veel goedkooper zijn dan die van gewoon hout.

Doch maakt men tegenwoordig van papier hout, er wordt ook omgekeerd van hout papier gemaakt. Het gebruik van hout voor de papierfabricatie en vooral van zacht hout als dat van populieren, espen, wilgen, enz. is bekend en neemt van jaar tot jaar grootere verhoudingen

aan, vooral in Noorwegen en in de duitsche Alpen en middelgebergten. Deze nijverheid verslindt jaarlijks ontzaglijke hoeveelheden hout, dat aldus in duizenden vaten papierpap voor de papierfabrieken veranderd wordt. Die pap wordt in Duitschland reeds weêr tot andere doeleinden dan de vervaardiging van papier aangewend. Zoo heeft men onlangs proeven genomen om de potlooden met papier in plaats van met hout te omkleeden. Het papier wordt tot dat doel in eene vettige vloeistof gedompeld en zoolang om de grafietkern gewikkeld, tot dit de vereischte dikte heeft. Nadat de bekleeding gedroogd is, wordt zij gekleurd en gelijkt dan sprekend op een potlood van gewoon cederhout.

Uit dezelfde stof, waaraan men nog eenige minerale bestanddeelen toevoegt, worden ook bas-reliefs en andere ornamenten geperst, die als stukadoorwerk tot versiering van plafonds en andere decoratieve doeleinden gebezigd worden en zich met uitstekend gevolg laten vergulden, kleuren of als hout vernissen.

Het verbruik aan drukpapier alleen voor de dagbladen is tegenwoordig werkelijk ontzaglijk en belooft in eene week duizenden centenaars; ja, als men het blad voor blad naast elkaar op den grond uitspreidde, zou men iedere maand genoeg hebben, om er het gebied van een aanzienlijken staat meê te bedekken.

Rekent men daarbij nog het verbruik aan schrijf-, brief-, pak- en behangsel-papier, alsmeê het velerhande *luxe*-papier, dan krijgt men een massa, zoo ontzaglijk, dat het haast niet te begrijpen is waar al de grondstoffen daartoe van daan moeten komen.

De omvang der tegenwoordige papierfabricatie kwam op de laatste parijsche wereldtentoonstelling ten duidelijkste uit; want daar hadden niet minder dan vijf honderd vijf en dertig fabrieken, waaronder de aanzienlijkste firma's uit Duitschland, Oostenrijk, Groot-Brittannië, Frankrijk, België, Nederland, Denemarken, Zweden, Italië, Zwitserland en de Vereenigde Staten hunne producten ter bezichtiging gesteld.

Behalve alle soorten van druk- en schrijfpapier, waren daar in afzonderlijke afdeelingen papieren voor behangsel, gordijnen en andere doeleinden te zien, en tevens was de geschiktheid van het papier tot meer algemeene toepassing aangetoond door een geheel papieren huis met tafels, stoelen, meubels, lichtkronen enz. alles van papier.

Verhalen de geschiedonderzoekers en oudheidkundigen ons van een steenen en een bronzen tijdperk, en zingen de dichters ons van een gouden eeuw, dan mag onze eeuw voorzeker wel de papieren eeuw genoemd worden.

Matthieu Tonneel, of de groote Brusselsche slaper.

Matthieu Tonneel was een brusselsche brouwer, wien vele oude burgers onzer hoofdstad zich ongetwijfeld nog herinneren, want hij bezat eene bijzondere beroemdheid: die van een buitengewoon slaper te zijn. Hij sliep in het Park, hij sliep in den *estaminet* en het koffiehuis; hij sliep in den schouwburg, in de Groote Harmonie; hij sliep overal waar hij zat; dikwijls zelfs sliep hij staande.

Indien het waar is dat het bier den slaap begunstigt, had hij die voortdurende neiging misschien wel te danken aan de gewoonte, om zijne vroegere voortbrengselen in groote hoeveelheid te gebruiken.

Een zijner vrienden heeft een aantal ongevallen meêgedeeld, die Matthieu Tooneel daardoor overkomen zijn, waarvan wij er hier eenige meêdeelen.

Hij teekende bij een notaris een zekere acte, niet durvende bekennen, dat hij tijdens de voorlezing geslapen had, en niet wetende dat die acte hem ten onrechte verplichtte tot het betalen van 16,000 franken.

Hij sliep in den postwagen, zeer in zijn schik, wanneer hij met zijn hoofd tegen het portier kon rusten. Hij verloor zodoende een zwarten hoed; op een anderen dag verloor hij een witten.

Hij maakte verscheidene malen de reis naar Parijs. Op zekeren dag te Royé uitstappende en de spijzen in het posthuis niet naar zijn smaak vindende, ging hij in een naburig hotel eten. Hij sliep aan tafel in en ontwaakte eerst drie uren na het vertrek van den postwagen.

Op een anderen keer dat hij in het *Palais Royal* at, sliep hij onder het wachten op een bestelde cotelet in. Men diende hem zijne cotelet voor, zonder op te merken dat hij ingesluimerd was. De hond van een dischgenoot peuzelde de cotelet ter sluiks op; en daar Matthieu Tonneel haar bij zijn ontwaken zocht, wisten de bezoekers, die in zijne nabijheid zaten, hem te overtuigen, dat hij ze zelf opgegeten had.

Op eene reis naar Pruisen sliep hij te Aken op het oogenblik dat men de passen teruggaf. Hij vroeg de zijne niet terug, en werd te Keulen door de politie aangehouden.

Drie huwelijken mislukten door zijn eigen schuld. Bij het eerste sliep hij op het stadhuis, gemakkelijk in een zetel zittende, voor den burgemeester in, en zijne bruid, ziende dat hij bij de vraag: ‘Neemt gij Julia Mertens tot uwe wettige echtgenoot?’ door een luid gesnork antwoordde, wilde hem niet meer tot man.

Bij de tweede poging was het een pleizierochtje dat hem in het verderf stortte. Na te Tervueren met de familie van zijne aanstaande gegeten te hebben, ging hij op het oogenblik van het vertrek alleen een boschke in. Maar hij kwam niet weder te voorschijn en de rijtuigen vertrokken zonder hem. Hij was in het bosch ingeslapen. Zoo als wel te denken is, was er van een huwelijk geen sprake meer. Nu liet hij het oog vallen op een meisje uit Brugge. Daar hij aan het hoofd stond van eene bloeiende brouwerij, werd zijn aanzoek gunstig opgenomen. Een groote familiebijeenkomst werd plechtig vastgesteld voor zekeren dinsdagavond. Al de bloedverwanten waren uitgenoodigd. Men moest het contract teekenen, waarvan alle artikelen vastgesteld waren en de plechtigheid besluiten door een van die luisterrijke soupers, welke men te Brugge aanricht. De ijzeren wegen bestonden destijds nog niet. Uit Brussel vertrekkende, besteedde Matthieu Tonneel voor het hotel de la Campine den postwagen en begaf zich welgemoed op weg. Hij ontwaakte in Aalst, voor het hotel der Drie Koningen en stapte volgens het gebruik uit om het middagmaal te gebruiken. Hij was zoo opgewekt dat hij de neiging tot slapen aan tafel overwon; hij stond bij de waarschuwing der conducteurs op, want er stonden voor de deur twee postwagens, die welke naar Gent en Brugge afreed, en die welke naar Brussel terugkeerde. De brouwer was helder wakker. Geheel vervuld met de hoop aan zijne bruid te zullen behagen, verheugde hij zich met de gedachte dat hij eindelijk ging kennis maken met de schoone middeleeuwsche stad Brugge, waarvan men hem de schilderachtige gebouwen en de prachtige gezichten roemde. Hij stapte haastig in den postwagen, en nu verder omtrent zijne reis gerust gesteld streed hij niet langer tegen den lust om te slapen.

- De goede slaap dien ik hier ga doen, sprak hij bij zich zelven, zal mij de oogen van avond open doen blijven.

De postwagens reden af en toen Mathieu des avonds wakker werd, stapte hij te Brussel voor het hotel de la Campine uit. Hij had den verkeerden postwagen genomen.

Zijne vierde poging was gelukkiger. Hij was negen en dertig jaar oud. Hij trouwde eene weduwe, wie het niet ergerde hem tijdens de voorlezing van het contract te zien slapen en die een ouden oom belastte hem tijdens de voltrekking der huwelijksplechtigheden wakker te houden.

Sints de ijzeren wegen gekomen zijn, heeft Matthieu Tonneel er zich soms van bediend, doch altijd de eerste klasse nemende, dewijl men er rustiger slaapt.

De gewoonte om te slapen maakte hem onderhevig aan beroerte. Hij ondervond eenige van die aanvallen, waarvan Corvisard zegde dat de eerste eene waarschuwing, de tweede eene dagvaarding met kosten, en de derde eene gevangenneming is. Op een zekeren schoonen meidag sliep onze Matthieu zoo vast in dat hij niet meer ontwaakte. X.

De twee Haagsche panorama's. (Meêgedeeld door een Nederlander.)

(Vervolg.)

Reeds op de scheveningsche brug ontwaarde ik de vlag, die van het nieuwe panorama wapperde en mij den weg wees naar het gebouw, zoo dit nog eene aanwijzing noodig had; want de eenvoudige doch sierlijke gevel prijkte, in groote vergulde letters, met het opschrift:

PANORAMA MARITIME

en eene verdieping lager las men in dezelfde uitkomende letters:

1881 MESDAG 1881

Ik bemerkte al aanstonds aan de equipages, die mij voorbijsnorden, en de aristocratische bezoekers, die zij voor het breede hek afzetten, dat ik hier met geen kinderen Israëls zou te doen hebben, zoo als mijn wel wat ruw uitgevallen vriend de inrichting aan het Bezuidenhout gequalificeerd had. Integendeel, reeds de ontvangst aan de deur kondigde mij aan, dat ik hier in een van die bijzonder deftige kringen zou treden, die Den Haag als een der centrumms van aristocratie en diplomatie kenmerken.

Na in de sierlijk gedecoreerde vestibule, die met de borstbeelden van Hunne Majesteiten, driekleurige en oranje draperieën en levend groen prijkte, mijne toegangskaart aan een der nette livreibedienden afgegeven te hebben, opende deze mij met gepaste beleefdheid de glazen deur, die toegang verleende tot een langen en breedden corridor, met groene hangplanten versierd. Daar werd ik ontvangen door een deftig zwartgerokt en witgedast heer, die mij met innemende hoffelijkheid en met eene buiging als ware ik de vertegenwoordiger van een koninkrijk, eene deur aan het einde van den gang aanwees en mij uitnoodigde die binnen te treden.

'*Ayez la bonté de monter, monsieur,*' zegde hij mij in de taal der hoffelijkheid bij uitnemendheid; '*vous trouverez aisément le chemin.*' Natuurlijk wilde ik den man in beleefdheid niets schuldig blijven en bedankte met eene buiging als had ik een keizerlijk gezant voor mij, waarna ik den aangewezen weg insloeg, waarop reeds verscheidene dames en heeren zich naar hetzelfde doel bewogen. Langs een kort wenteltrapje, korter geloof ik dan in het panorama op het Bezuidenhout, had ik weldra het cirkelvormig plat bereikt, waar reeds een uitgelezen gezelschap verzameld was, dat, buigende en pratende en glimlachende, in kleine groepjes het meesterstuk bewonderde, dat ook mijne aandacht eensklaps onweêrstaanbaar trok.

Ik stond een oogenblik als verbluft en wreef mijne oogen. Welke toovermacht had mij daar op eens naar Scheveningen verplaatst, op diezelfde Seinpost, waar ik daags te voren het éénig natuurlijk panorama bewonderd en zoo verontwaardigd gestaan had over het ongeloofelijk plan, om dit schilderachtige duin af te graven? Den geheelen nacht had ik van de

Seinpost gedroomd; in een visioen had ik honderden kruiwagens zien af- en aankruien door even zooveel gemeenteraadsleden met glad geschoren gezichten, zwarte rokken en witte dassen, die zich met de bedrijvigheid van kaboutermannetjes beieverden het zand weg te ruimen, om vervolgens op de ledige plek een casino, een *skatingrink*; en een *spectacle-concert* op te richten. Klaarblijkelijk was ik op het oogenblik nog onder den invloed van dien akeligen droom! Had ik daar niet de zee voor mij, en het strand met de talrijke visscherspinken, ter rechterzijde het paviljoen van prins Frederik, het *Hôtel des Galeries* en het badhuis, en links Scheveningen met zijne tallooze roode daken, zijne beide kerktorens, de gedenknaald en de vuurbaak? En, toen ik mij omdraaide, lag daar niet het kanaal naar Den Haag aan mijne voeten? Rees daar niet in de verte de groote St.-Jacobstoren en de kleine dito, en verder de torenspits van Rijswijk op?

'*Ah! c'est beau! c'est magnifique!*' hoorde ik eene elegante dame aan mijne zijde lispelen.

'*C'est surprenant! on est vraiment dupé!*' klonk het van tusschen de porseleinen tanden van een heer, wiens rechteroog met een *monocle* gewapend was.

Ik zag rond mij en vond mij omgeven door de haagsche *haut monde*, door de notabelste ingezetenen der residentie, artisten en letterkundigen, ministers en diplomaten. Eenige uren te voren had zelfs prinses Marianne het panorama met een bezoek vereerd.

Het middelpunt van dezen echt aristocratischen kring werd gevormd door een heer en eene dame, wier gulle eenvoud scherp tegen de geaffecteerde hoffelijkheid van velen der aanwezigen afstak, en die desniettemin het voorwerp der algemeene oplettenheid waren. Van alle kanten kwam men hun onder hoofdsche buigingen en lieve glimlachjes de hand drukken en de dame werd een prachtig bouquet ter hand gesteld. Die dame en die heer waren de held en de heldin van het feest, de triomphators, die hier hunne zegepraal vierden; het waren de heer en mevrouw Mesdag, de schilders van het panorama, dat wij voor ons hadden, waarvan zij den arbeid gezamenlijk hadden gedeeld en waarvan zij thans ook het succes deelden.

Dat succes was groot. Tusschen de talrijke bezoekers verloren, was ik in de gelegenheid het oordeel van bevoegde kunstrechters over het reusachtige doek te vernemen, en allen waren eenstemmig in den lof van het kunstwerk. Allen erkenden dat het panorama, in plaats van enkel decoratief, dat wil zeggen oppervlakkig behandeld te zijn, evenveel verdienste had als de beste zeestukken, die ooit het atelier des vermaarden kunstenaars verlaten hebben.

Wat mijn persoonlijke indruk betreft, - ik had moeite mijne bewondering voor het kunstmatig panorama, dat ik voor mij had, en het natuurlijk panorama, waarover ik daags te voren verrukt had gestaan, uit elkander te houden, daar ik elk oogenblik het eene met het andere verwarde. En hoe kon het anders? Ik stond op den top van een werkelijke duin, van wezenlijk zand, met zijne helmbeplanting en zijne natuurlijke vegetatie van klissen, bramen en allerlei heidekruiden, waartusschen hier en daar stukken touw, bodemlooze en platgetrapte manden, een oude schoen, een verroest anker en dergelijke voorwerpen, die gewoonlijk het scheveningsche duin stoffeeren, lagen verspreid. Een paar meters van mij af stond een uitgezette paraplu naast een schildersstoeltje, welks eigenaar zich een oogenblik scheen verwijderd te hebben, en wat verder zat, tusschen de struiken verscholen, een konijntje te gluren.

Langs den voet van het duin slingerde zich het bestrate voetpad en de rijweg, met groepen wandelaars en allerlei rijtuigen bezet, en daarachter strekte zich het onmetelijke strand uit, met honderden pinken, waarvan enkele gelost en andere weêr voor de vaart in gereedheid gebracht werden, hetgeen overal de meest afwisselende en schilderachtige tooneeltjes aanbood. Tusschen de bedrijvige groepen visschers, met hunne karren, manden en netten, drentelden de wandelaars en badgasten en galoppeerde een escadron huzaren, wier wapenen vroolijk in het zonlicht flikkerden. En dan de zee! Wat was die golfslag op het strand bedrieglijk nagebootst! Welk een diepte in dien gezichteinder, waaraan hier en daar een zeil, als een wit stipje, of de rook eener stoomboot zichtbaar was. Er ontbrak nog maar aan dat de golven zich bewogen om de illusie volkomen te maken.

Doch daar verheldert op eens de hemel, de zee verandert van kleur en ieder golfje begint te leven!

‘Maar sta ik dan werkelijk op de Seinpost?’ vroeg ik mij fluisterend af. Het was de zon - de werkelijke, buiten het panorama, wel te verstaan - die door een plotseling lichteffect dit gezichtsbedrog had teweeg gebracht.

Het oog links wendende, viel mijn blik op de wijzerplaat van den toren der protestantsche kerk, op welker vergulde cijfers het zonlicht zoo aardig speelde, terwijl de torenspits zoo levendig tegen het diepe blauw van den hemel uitkwam, als men dat ooit op een zomerschen voormiddag te Scheveningen kan waarnemen. En verderop, voorbij de gedenknaald en den vuurtoren, hoe onmetelijk ver strekte zich de kronkelende lijn van zee en strand en duinen in de richting van Loosduinen uit!

(Slot volgt.)

Onze gravures.

De vrede in gevaar.

Er is onderscheid tusschen dierenschilders en dierenschilders. Daar zijn er, die zich tot het eenvoudig weêrgeven der natuur bepalen, terwijl anderen de kunst verstaan om door middel van toneeltjes uit de dierenwereld ook eene wijsgeerige gedachte uit te drukken. Tot deze laatsten behoort behalve Landseer, van wiens talent wij reeds meermalen proeven gaven, ook de schilder Peter Moran, aan wien wij het lief tafereeltje van bladz. 20 hebben te danken.

Dat tafereeltje betreft zoowel de menschheid als de redelooze schepping. Het verhaalt eene geheele geschiedenis. Klaarblijkelijk is er vrede, ernstige, duurzame vrede geweest tusschen den flinken Newfoundlander, den ruingen smoushond en de keukenkat. Maar het schaaltje soep op den vloer, eenmaal in het onbetwist bezit der kat (noem ze bij voorbeeld Tunis), wordt haar betwist door den smous (Frankrijk) en de groote Newfoundlander (het voor zijn evenwicht beduchte Europa) ziet rustig toe, vooralsnog niet besloten zich in den strijd te mengen en onzeker wat hij in het belang van de verschillende partijen doen zal.

De schoone voorstelling kan er slechts door winnen dat er zulk eene gelukkig uitgedrukte gedachte aan ten grondslag ligt.

De dorpssecretaris.

De dorpssecretaris (zie gravure op bladz. 21) van den vlaamschen schilder Franz Meerts, is inderdaad een kunststuk, waarop de hedendaagsche vlaamsche

schilderschool met recht roem mag dragen. Oorspronkelijk in zijn opvatting heeft Meerts zijn dorpssecretaris zoo juist naar het leven geschilderd, dat men in den waan verkeert, als zou het schilderstuk reeds meer dan eene halve eeuw oud zijn. En dit laatste is waarlijk geen geringe verdienste, daar historische juistheid van personen en toestanden aan de natuurlijkheid der voorstelling een hoogere waarde verschaft. Met welk een potsierlijken ernst zit de gewichtige raadsman der dorpingen zijn ganzepen te vermaken! Geen wonder, want het verzoekschrift van eenige boeren aan den landheer, om vermindering van pacht te verkrijgen, moet zoowel aan inhoud als aan schrift niets te wenschen overlaten. Hij heeft het overigens druk genoeg met zijn administratieve werkzaamheden, de folianten op zijn tafel en de door elkander liggende papieren op de boekenplank bewijzen het genoegzaam. Het schijnt nochtans dat de gemeenteraad van het dorp niet veel aan het meubeleeren van dit heiligdom des secretaris heeft ten koste gelegd, alles getuigt er van ouderdom en langdurig gebruik. Gelukkig voor den in zijn arbeid vergrijsden secretaris geniet hij het volste vertrouwen en wordt dat vertrouwen menigmaal door een extraatje beloond.

Wij mogen niet nalaten hierbij nog de opmerking te maken, dat de schilderij van Franz Meerts door den heer Henri Bogaerts met voortreffelijk gevolg gereproduceerd is.

Op de Schaerhoef. Noordbrabantsche Novelle, door Tiburco.

I. Boer Bartens erf.

‘Frissche mèrgen, Driekes,’ zeide Nul, de daglooner tegen den knecht van boer Barten, in de wandeling beter onder het pseudoniem: ‘de baôs van de Schaerhoef’ bekend, terwijl hij spade en riek van den schouder tilde en den grendel der poort wegschoof, die den toegang naar 't erf verhinderde.

‘Oâk goeie mèrgen,’ luidde de wedergroet, terwijl Driekes bezig was den vosruin af te tuigen, die juist uit den ploeg kwam.

‘Potverdikkoppen, Nul, da was mien daôr oâk èn hakkefietje, um vier uur al ien 't veld, en da mit één perd deur zoâ'nen zwâoren kleigrond... jong, ik zeg 't ouw, daôr was haôt gen deurkommen an.’

‘Waôrum hedde den bruune der dan nie béj veur gespannen, Driek?’

‘Jaô, Nulleke wa za 'k er ouw van zeggen. Den baôs zelvrs is der van mèrgen al mit 't karke ûit gewèst en straks mot ie der wer ûit, naôr den richter te K....., en dan wou ie oâk nog is gèrn den adverkaôt sprèken.’

‘Wa gèt ie daôr nouw nâor toe rèjen en hotsen, zou de zeggen, zou ie meschien wèr aôn 't protsendieren willen, Driek?’

‘Née, jong, da raôde nie, en ik eiges zal 't ouw oâk nie zeggen, want ziede, den baôs wou hebbe da dat veurleupig nog èn gehiem bleef, maôr ik èvel wèt der zat van, wel zoâveul, as da ik meschien oâk nog wel is zou motten getuugen, praôt wil 'k er èvel nie van mâoken, want zwiegen kan 'k as ènen pot as 't der op aônkumt.’

Nulleke Wéren, - zoo is de familienaam van den arbeider der Schaerhoef, wiens gesprek met den stalknecht wij zoo even opvingen, - was ien den aôrd nie nèjsgierig, al zei ie 't zelf, maar nu was zijne belangstelling toch in hooge mate geprikkeld, umda

't den baôs zelvrs ien persoon anging en den Driek meschien oâk nog zou motten getuugen.

Nulleke was een goede veertiger, voor de tweede maal getrouwd en bij zijn eerste en tweede huwelijk met een aardig zoodje kinderen bedeed geworden.

Hij had de gewoonte aangenomen, iedereen, of hij gelijk had of omgekeerd, recht te laten wedervaren, zoodat hij er zich nooit op had kunnen beroemen zich een vijand op den hals gehaald te hebben. Vervolgens had hij eene

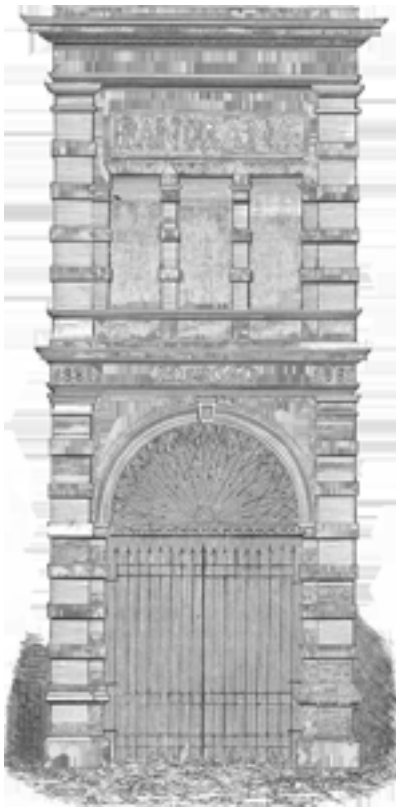
menigte fransche teksten opgedaan, waarmede hij gewoon was zijne alledaagsche gesprekken te doorspekken, waardoor hij meer dan eenig ander plattelandsbewoner, beschaafd scheen. Deze gallicismen hadden de boeren dan ook een hoog denkbeeld der verstandelijke vermogens van onzen Nul doen opvatten; hij verstond de kunst van lezen en schrijven, zoodat de menschen concludeerden dat, 'Nulleke gaôr uut nie lomp was. As koedriever was ie mit zien elfde jaôr toe ie van schoâl kwiem, bėj den boer van de Schaerhoef ien dienst getraôjen, en nouw tot vasten arbéjer gepromovierd. Doch, om met twaalf stuiver daags met zijn talrijk kroost rond te springen, hetwelk jaarlijks nog met een kleintje aangroeide, was voor onzen goeden Nul een hyroglied, daarom was hij dan ook nog van standâozie er verkensslachter der bėj geworden. Schetst in uwe verbeelding daarom geene ruime witmarmeren slagerij met keurige vleeschétalage, waarde lezer, och neen, dan zoude zijn minister van financiën wel eene nieuwe leening mogen uitschrijven, neen, onze wakkere Nul hield er enkel een patent als varkenslager op na. Des winters omstreeks Kerstmis trok hij in zijnen sneeuwvitten sloof gehuld, met krabber en mes gewapend, den langen varkensbak op den schouder, de boeren in den omtrek af, zelfs naar den notaris en den burgemeester, die niemand anders dan Nulleke veur de slacht wunschten te hebben, umdat ie, zâo maoi zuuver 't uutsnèjen en hakken kos, en veural, umdat as Nulleke de reukstukken en schinken ien 't zalt en pèkel gedâon haj, er den godsgantscheliëken zomer er gèn maôjen of ongediert inkwaômen. En die standâozie van verkes kende Nul uut de kunst, as ie ze tascierde raôde ie der gèn pond nèven: ien 't kort, Nulleke haj sjenie ien zien vak.

'Wette wâ, Nul, smiet de koebeësten ènen hoâp gruun veur,' ordenierde Driekes, die intusschen tields den dampenden ruun, 't hulster um den nek dee en naôr den stal brocht. De aangesprokene taste met beide armen in de hoog opgestapelde knollenmand, en na een: 'Vort roâje,' tegen de loeiende koe, die ongeduldig met de pooten op den voorstal was gaan staan, wierp hij het dier de frissche veldproducten voor; dan zich nog eens diep in de mand voorover bukkende, perste hij weder het voeder tusschen de uitgestrekte armen en borst, en 'de kop ien zwarte.... alla terug bonte, heurde nie lummel, klatsch, daôr hedde wa.... vraôtduûvels.... oâver èn kwartierke de wei ien! Nu had Nul den geheelen inhoud der mand onder de gehorende stalbewoners verdeeld en maakte zich gereed den hooizolder te bestijgen om de paardenruiven te vullen. Na volbrachten arbeid weder behoedzaam de laddersporten afdalend: 'Zou den baôs lang werk hebben bij den adverkaot? - Jaô jong, da motte mien nouw aok nie vraogen, zao krek kan 'k ouw da nie uutcieferen, en dan mot ie ummers ook nog nâor den kantonsrichter heb ik ouw gezeed.

'Wâ zou der nouw toch aôn de hand zien,' dacht Nul, die inmiddels weder op vasten bodem was te recht gekomen, 'iek prakesier al den heelen tied, maôr wèt nog maôr gènen steel aôn den vurk te passen! 't Is èn aôrdige afeere, da's sekuur, 't is verdiejd kemiek, da's oâk buuten twiefel. Zou 't oâk um de landpacht zien, of wèr um dieën weergaôischen hekkepost, waôrum den baôs al zoâ lang geprotsendiërt hêt en die hum op 't lest toch aôn de boks is blieven plekken. - Maôr dan kos Driek er èvel toch niks af getuugen en die aôrdigheid was den baôs èvel sùk veuls te slecht bekommen, um die dingsigheid nog is op te gaôn wermen. Den ezel stoât zich oâk noait twee maôl aôn den eigesten steen, zei de meister, en wa die zei, was sekuur waôr, daôrveur hêt ie gestoediert. En daôrbij, geleuf iek oâk, da den boer zien schieven te lief hêt gekregen, um ze op zaôn manier te ekpedieren, wâ blief?'

De knollen hadden inmiddels hunnen weg door de vraatzuchtige keelgaten gevonden, de kleine, koedrijver was aangekomen en door Nul en den stalknecht geholpen, bevrijdde hij de beesten van hunne zware halsbanden, en onder het horengeschal en getoeter van den kleinen dreumes trok de talrijke kudde de poort der Schaerhoef uit.

Nul had de beesten op den weg nagekeken, um te constateren of ze allamaâl ien ènen troep marchierden, stak den ijzeren pin voor den grendel, duwde de staldeuren toe, umreden da de vliegen en bliende knaôzen de perds zaô begossen te temptieren, nam schup en riek weder op den schouder, stelde zich in pesitie krèk as èn soldaôt um nog verdere ordonnaôties van Driek ten aônzien oâver den erbeid van vandaôg in te winnen, plaatste op 't veld bij de Schaerhoef aangeland, schup en gaffel ien den grond, maôr most alêvel erst èn piepke stoppen van wègens 't ongeschiefer. De tondeldoos werd onder zakmes, piepenreukel en andere bewoners der broekzakken te voorschijn gehaald, maôr alles most hum van daôg oâk contrarieren... verdjin, daôr hay 't huus 't ketsstaol vergèten.... maôr nog is oâveral goed gevuild.... oâveral nog èns getast... à la benneur, daôr ha ie nog twee zwevelstukskes ien 't vesjesteske zitten.

GEVEL VAN HET PANORAMA IN DE ZEESTRAAT TE 'S-GRAVENHAGE.

Nouw zou ie toch smook kunnen maken, ie hay oâk èvel justement zoâ'n zinnigheid der ien. Jong! zoâ'n piepke tabak, da's zoâ harteliek ien den vroegtied.

De êrste spadestèk deurkliefde den grond. Wa rolden de dampende erdkluuten, die 't al zoâ lang benauwd onder den mesthoâp ha'n gehad, oâver 't gladde staôl van den schup, 't was krèk of as ze plazier der ien ha'n da ze veur ènen tied vecantie kregen. Nul zien plazier was aôver. Nouw 't lèt zich goed begriepen, 't stond den Driek lélik, heel lélik, um zoâ knieperig te zien mit zien nèjs.

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

HET TELEPHONISCH SPREEKBUREAU TE BERLIJN. - Te Berlijn heeft men in het telefoonwezen eene zeer doelmatige verbetering aangebracht. Van den 15^{en} Augustus ll. af is daar in het postkantoor *Unter den Linden* eene zaal voor het publiek geopend, waar men, op vertoon van een toegangsbewijs, dat op dezelfde wijze als een schouwburg- of spoorwegkaartje te verkrijgen is, in gesprek kan komen met ieder, wiens woning met het telefoon-net verbonden is.

In het postkantoor kan men de lijst van alle ingezetenen vinden, die van den telefoon gebruik maken, met de aanwijzing van hun telefoonnummer. In de zaal gekomen, zoekt men de buis op, die met het aangewezen nummer gemerkt is, en kan op die wijze onmiddellijk een gesprek aanknoopen, wanneer ten minste de aangesprokene te huis is. Het gesprek mag minstens vijf minuten duren, doch het toegangsbewijs, dat een halven mark kost, is voor een geheelen dag geldig, zoodat men het gesprek desverkiezende later hervatten kan. De sprekers worden één voor één en op de beurt in de zaal toegelaten, waar een postbeambte met de surveillance belast is.

DE TELEFOON ALS MIDDEL OM WATER TE VINDEN. - In het lagere Inn-dal, tusschen Innsprück en Kuffstein, was in de laatste twintig jaren, waarschijnlijk ten gevolge van de uitroeiing der bosschen, een groote schaarschte aan water ontstaan, die vooral in den omtrek der bekende bergstad Hall bijzonder onaangename gevolgen had. De formatie der heuvelketens, welke evenwijdig met de rivier de Inn loopen, deden echter met waarschijnlijkheid vermoeden, dat in het dal genoeg onderaardsche wateraderen moesten zijn, om, wanneer men ze kon dienstbaar maken, de geheele oppervlakte van water te voorzien. Dit bracht den eigenaar van een landgoed in die streek op het denkbeeld den telefoon als middel aan te wenden om de verborgen bronnen op te sporen.

Het was er maar om te doen het geruisch van het onderaardsche water aan de oppervlakte te hooren, en daarom werd de proef gedurende den nacht genomen, wijl dan de stilte en de mindere trilling van den bodem een betere kans van slagen beloofden.

Hij liet nu een aantal blekken bussen, waarin het uiteinde van een telefoon-draad verborgen was, op verschillende punten in den grond zinken. De proef gelukte volkomen: men kon gemakkelijk de beweging der wateraderen, zelfs van die, welke diep onder de oppervlakte verborgen waren, boven den grond hooren en was zoodoende in staat hunne aanwezigheid en de richting van hun loop te constateeren. Men hoefde thans aan de ontdekte bronnen slechts een uitweg naar de oppervlakte te banen.

Ongetwijfeld zal deze eerste welgelukte proef navolging vinden en de telefoon ook in dit opzicht nog gewichtige diensten bewijzen.

WACHT U VOOR TRICHINEN. - Herhaalde malen is in den laatsten tijd gewaarschuwd tegen het gebruik van amerikaansche ham of hesp, die in gansch het vasteland bij scheepsladingen wordt ingevoerd. Vooral in de laatste dagen zijn te Amsterdam groote partijen amerikaansche hammen ontvangen, waarin bij onderzoek trichinen werden ontdekt.

Naar het *Nieuws van den Dag* mededeelde werd een te Amsterdam vertoevend schipper ernstig ziek na het gebruik van ham, welker overblijfselen eene menigte

trichinen huisden. Ongetwijfeld was dus de man het slachtoffer dezer gevaarlijke diertjes geworden.

Het is bekend, dat wanneer de ham goed gekookt of gebraden wordt, het gevaar voor trichinen minder groot is.

[Nummer 4]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

VI.

Een nachtelijk avontuur.

Toen Richard door een gat in de heg het gebied zijns vaders verlaten had, gaf hij onwillekeurig toe aan de macht der gewoonte en van zijn geheugen, die hem ongemerkt naar het door de taxis-haag omgeven grasperk leidde, waar hij eenige oogenblikken bij den ouden zonnewijzer bleef staan. De bemoste stomp scheen in den maneschijn te sluimeren en kon wel het grafmonument verbeelden van den begraven Tijd.

Vlak bij den zonnewijzer gaapte, als de ingang tot de gewesten waar geen tijd meer is, de mond der overlommerde laan, aan welker uiteinde het huis gelegen was.

Hij wandelde de laan op en ging langzaam op het huis af, toen eensklaps door de donkere dreef Dorothy's hond op hem toesprong met een gedruisch als van twintig zachte pooten en met een gebrom, alsof zijn bek tot aan de keel vol tanden zat, welk geluid echter voor een luidruchtige verwelkoming plaats maakte, toen de hond bemerkte wie de vreemdeling was.

Bevreesd de bewoners van het huis wakker te maken, had Richard het dier, dat hem even goed gehoorzaamde als zijne meesteres, weldra

HET BETOOVERDE KASTEEL. - De merrie scheen te begrijpen wat men van haar vorderde; want zij stond onbeweeglijk, tot Richard haar bij den toom nam en voortleidde.

tot rust gebracht, en hij naderde thans het huis als een dief, die bang is de aandacht der slapers of wakers te trekken.

Om een blik op Dorothy's venster te kunnen werpen, moest hij eerst het raam der woonkamer en vervolgens het portaal voorbij gaan, en hij liep opzettelijk over het gras, opdat zijne voetstappen niet het minste geluid zouden maken.

Maar hier verliet de hond hem met een sprong en wipte het portaal in, door Richard nageoogd, die daardoor ontdekte wat anders voor hem verborgen zou zijn gebleven: twee gestalten namelijk, die in de diepe schaduw stonden. Zich als vriend der familie verplicht rekenende, te onderzoeken wie zich daar op het late uur zoo in de nabijheid van het huis schuil hield, trad Richard nader en zag in het naaste oogenblik dat de deur achter de twee personen open stond en dat zij niemand anders waren dan Dorothy en een jongmensch.

‘De poorten zullen gesloten zijn,’ zeide Dorothy.

‘Dat hindert niet; de oude Eccles zal ze mij, onverschillig op welk uur, wel open maken.’

‘t Was toch goed, als ge maar onverwijd heen gingt,’ zeide Dorothy en hare stem beefde een weinig; want zij had Richard opgemerkt.

Nu gaan toorn en onvoorzichtigheid meestal niet alleen samen, maar als iemand, wiens gemoedsbewegingen van nature doordacht zijn, plotseling opgewekt wordt, is hij in groot gevaar als een dwaas te handelen, en Richard handelde hier als een dwaas. Want hij stapte naar den ingang van het portaal en zegde:

‘Hooft gij niet, heer, wat de juffer zegt? Zij gelast u heen te gaan.’

Eene stem, die van evenveel koelheid en zelfbeheersching getuigde als de andere driftig en opgewonden was, antwoordde:

‘Ik vergis mij zeer als de juffer haar bevel niet op u overbrengt. Tot gij er aan gehoorzaamd hebt, kan zij misschien reden hebben, het te mijnen opzichte in te trekken.’

Richard stapte het portaal binnen; maar Dorothy plaatste zich tusschen beiden en duwde hem zachtjes terug.

‘Richard Heywood!’ zegde zij.

‘Bah!’ wierp de vreemdeling er zachtjes tusschen.

‘Gij kunt toch niet beweren het recht te hebben,’ ging zij voort, ‘op dit uur hier te zijn. Ik bid u, ga heen. Ge zult mijne moeder storen.’

‘Wie is dan deze man, wiens recht wel erkend schijnt te worden?’ vroeg Richard met kwalijk verholten woede.

‘Wanneer ge mij als een *gentleman* aanspreekt, zooals ik meende dat gij waart....’

‘Mag ik vragen sinds wanneer ge ophieldt mij als een *gentleman* te beschouwen, Dorothy?’

‘Sinds ik vernomen had, dat gij u tegen den koning en de wetten des lands verzetted en het met de goddelooze Puriteinen hieldt,’ antwoordde het meisje. ‘Iemand die dat doet zal moeilijk als een *gentleman* kunnen handelen, ook al had hij het bloed der Somersets in zijne aderen.’

Richard had een oogenblik als wezenloos gestaan, doch thans deed hij eene poging om weêr tot zich zelven te komen.

‘Ik zal op u wachten,’ zegde hij en keerde zich om.

‘Op wien, heer?’ vroeg Dorothy verontwaardigd.

‘Gij hebt geweigerd mij den naam van dien heer te noemen,’ antwoordde Richard; ‘misschien kan ik er hem zelf toe brengen wat hoffelijker te zijn.’

‘Ik zal u niet lang laten wachten,’ zegde de jonkman veelbeteekenend, terwijl Richard heenging.

Om Richard recht te doen, en daar heeft hij groote behoefte aan, moeten wij opmerken dat zijn omgang met Dorothy zoo vertrouwelijk geweest was, dat hij kon meenen met al de vrienden, die het huis harer moeder bezochten, bekend te zijn. Maar die vertrouwelijkheid was tusschen de kinderen beperkt gebleven; de hoofden der beide gezinnen, alhoewel goede burens, hadden zich nooit tot elkander getrokken gevoeld en hunne wederzijdsche achting was niet tot vriendschap gerijpt. Daardoor kwam het dat vele familie-omstandigheden der eene familie aan de andere onbekend waren gebleven; en inderdaad leidden beide gezinnen zulk een afgezonderd leven, dat de kinderen ternauwernood hunne eigen bloedverwanten kenden en er zelden over spraken.

Lady Scudamore, de moeder van den jongen onbekende, was eene verre nicht van lady Vaughan. Als meisjes hadden zij heel vertrouwelijk met elkander omgegaan, doch thans hadden zij elkander in geen jaren gezien, wellicht niet sinds de eerste in het huwelijk was getreden met den protestantschen sir John, een der ridders van koning Jacobus. De ziekte harer nicht vernomen hebbende, was zij haar ten laatste in gezelschap van haar zoon komen bezoeken. Met zijn nieuw achterlicht ingenomen, had de jongeling zoolang mogelijk met heengaan gedraald en Dorothy was werkelijk niet in staat geweest, vóór het in deze stille, maar gastvrije buurt zoo ongewone uur van afscheid nemen, van hem af te komen.

Richard vatte post ter zijde van den openbaren weg tegen over de poort; maar juist even voor Scudamore kwam, hetgeen nauwelijks eene minuut daarna gebeurde, gleed er eene wolk over de maan, en daar hij toevallig in dezelfde lijn met een boomstam stond, ontwaarde Scudamore hem niet. Toen hij zich omdraaide om den straatweg te volgen, meende Richard dat hij hem ontwijken wilde, en een paar groote stappen achter hem zettende, riep hij luid:

‘Sta stil, heer, sta stil. Gij vergeet al te licht uwe beloften, merk ik.’

‘O, zijt ge daar!’ hernam de jonkman, zich omkeerende.

‘Het doet mij genoegen dat gij mij herkent,’ zegde Richard, die te minder met zijn nieuwe kennis was ingenomen, daar deze in spraak en houding eene zekere meerderheid aan den dag legde, die de landjonker wel gevoelde, maar niet gaarne erkende. Zijne gemakkelijke bewegingen, zijn lichte tred, zijne onbeweeglijke schouders en zijn lenige ruggegraat duiden tegelijk hooge geboorte en fijne opvoeding aan.

‘Het is juist de nacht voor een serenade,’ ging Scudamore voort zonder op Richards opmerking te letten, - ‘helder, maar niet te helder, bewolkt en niet te bewolkt.’

‘Heer!’ zegde Richard, verwonderd over zijne koelheid.

‘O, gij wilt met mij vechten!’ hernam de jonkman. ‘Nu ’t is een even mooie nacht voor een duel als voor een serenade. Ik weet dat gij een rechtschapen kerel zijt en wil geen ongenoegen met u hebben, tenzij het waar moge zijn - en dat moet wel, daar Dorothy het zegt - dat gij even als uw vader tot de Rondhoofden zijt overgegaan.’

Op dit oogenblik kwam de maan van achter de wolk te voorschijn en haar kwijnend licht scheen, in de oogen van Richard, zich op de gestalte vóór hem te verzamelen en daar te herleven. De jongeling had een wambuis aan van eene rosachtige kleur, die slecht in het maanlicht uitkwam; maar des te scherper stak het zilveren galon en het met zilver ingelegde gevest van zijn rapier daartegen af. Een korte mantel,

insgelijks met zilver gegalonneerd, bedekte zijne schouders en eene zilveren franje hing van de einden zijner korte broek in de wijde schachten zijner laarzen af, die met kanten versierd waren. Hij droeg een breed kanten kraag en lubben van dezelfde stof waren van zijne onbedekte handen naar achteren gevouwen. Een breedgerande kastoren hoed, waarvan het zilveren lint door een diamant met een vederbos er boven werd vast gehouden, voltooide zijne kleeding, die hij met lichten zwier droeg. Het was allesbehalve een costuum voor zulk eene late wandeling; maar hij was in het rijtuig zijner moeder gekomen en moest nu te voet heengaan.

‘Wat voor recht juffer Dorothy u gegeven hebbe, om haar kortaf Dorothy te noemen,’ zegde Richard, ‘zij had niet het minste recht te verleenen met opzicht tot mijn vader. Wat wilt gij zeggen, met hem een Rondhoofd te noemen?’

‘Wel, is hij het dan niet?’ vroeg de jongeling eenvoudig, op zijne plaats blijvende staan, niettegenstaande de onaangename nabijheid van Richard, die op hem toegetreden was. ‘Het spijt mij hem onrecht gedaan te hebben; maar ik verwarde hem met een hoofdleider van denzelfden naam. Ik vraag u hartelijk verschooning.’

‘Gij hebt u niet vergist,’ zei Richard onhandig.

‘Dan deed ik hem ook geen onrecht,’ hervatte de jonkman, en wilde wederom zijns weegs gaan.

Maar Richard, die toorniger werd dan ooit door het besef der meerderheid van zijn tegenstander, volgde diens beweging en ging vlak voor hem staan, om hem op eene bespottelijke manier - het moet gezegd worden - tot een gevecht uit te dagen.

‘Bij den hemel!’ zegde Scudamore. ‘Als Dorothy mij niet verzocht had, niet met u te vechten....’ En terwijl hij dit zegde, wipte hij Richard voorbij en ging haastig zijns weegs. Richard stapte hem onmiddellijk achterna en greep hem ruw bij den schouder, zoodat hij Scudamore plotseling deed omdraaien, waarbij zijn rapier in het maanlicht flikkerde. Op hetzelfde oogenblik vloog het hem, hij wist zelf niet hoe, uit de hand en over de heg. Richard, die ongewapend was, had de kling gegrepen en bijna met dezelfde beweging zijner vuist het gevest uit de hand van zijn tegenstander gerukt en het wapen weggeslingerd. Daarop viel de Rondhoofd den Ridder⁽¹⁾, die zwakker en minder op dergelijke ontmoetingen afgericht was, onstuimig op het lijf en wierp hem bijna met één slag in het gras, dat den weg omzoomde.

‘Daar, dat hebt ge er voor, dat ge uw degen tegen een ongewapend man trekt.’ Er kwam geen antwoord. De jongeling lag als wezenloos. Nu ontwaakte het medelijden in het hart van den toornigen Richard en hij haastte zich den gevallen te hulp te komen. Eer hij hem echter bereikte, maakte deze eene beweging om op te staan, doch hij wankelde en viel aanstonds weêr neêr.

‘Vervloekte Rondhoofd!’ riep hij, ‘gij hebt iets van mij gebroken. Ik kan niet meer staan.’

‘Dat spijt mij,’ hernam Richard; ‘maar waarom trekt ge uw degen tegen een ongewapend man?’

‘Deed ik dat?’ hernam Scudamore. ‘Gij vielt mij zoo onbesuisd op het lijf! Ik vraag u verschooning.’

Van de aangeboden hulp van Richard gebruik makende, stond hij op; maar zijn rechterknie was zoo beschadigd, dat hij geen voet verzetten kon zonder groote pijn. Vol leedwezen over het ongeval, dat hij veroorzaakt had, lichtte Richard hem in zijne armen op en zette hem op een laag aarden muurtje, de eenige afsluiting van lady Vaughan's erf aan deze zijde. Daarop wrong hij zich door de heg aan de overzijde en kwam weldra met het rapier terug, dat hij Scudamore overreikte. Scudamore nam

(1) Zoo werden de koningsgezinden in tegenstelling met de Rondhoofden of Puriteinen genoemd.

het beleefd aan, schoof het met moeite weêr in de scheede, stond op en beproefde nogmaals te gaan, maar de pijn liet het hem niet toe, en als Richard hem niet had opgevangen, zou hij zeker gevallen zijn.

‘Kom met mij naar huis,’ zegde Richard, ‘mijn vader zal zijn best doen om goed te maken wat zijn zoon misdreef.’

‘Den voet over den drempel van een Rondhoofd zetten! Zijne gastvrijheid genieten! Nooit, al had ik slechts te kiezen tusschen dat en mijn doodkist!’ riep de Ridder uit.

‘Laat mij u dan naar lady Vaughan terugbrengen,’ zegde Richard.

‘Ik durf niet. Ik zou mijne moeder een schrik op het lijf jagen en misschien hare nicht dooden.’

‘Uwe moeder! hare nicht!’ riep Richard uit.

‘Ja,’ hernam Scudamore; ‘mijne moeder is daar, om hare nicht lady Vaughan een bezoek te brengen.’

‘Dan ben ik helaas meer te laken dan ik wist!’

‘Neen,’ ging Scudamore voort, zonder op Richard's klacht te letten. ‘Ik moet zoo goed en zoo kwaad het gaat naar Raglan terugstropelen. Als ik daar voor den morgen aankom, zal ik mylord reden kunnen geven van mijne afwezigheid bij het ontbijt.’

‘Behoort gij dan tot de edelknapen van den graaf?’

‘Ja, en ik vrees dat ik grijze haren zal hebben eer ik tot iets anders behoer. Hij heeft veel op met de oude gebruiken; ik wenschte dat hij ze volgde. In den goeden ouden tijd zou ik zeker mijn sporen reeds verdiend hebben; maar zijne lordschap wil van niemand anders dan mij zijn ei bij het ontbijt aannemen of bij het middagmaal zijn geliefkoosden rooden wijn laten inschenken. En zoo ben ik niets meer of minder dan een page, al rijmt dat slecht met mijn ouderdom. Hij is overigens een meester, die waard is dat men hem dient. En hetzelfde moet gezegd worden van mylady Margaret en mylady Mary - om niet van lord Herbert te spreken! - Maar,’ dus besloot hij, met beide handen zijne bezerde knie wrijvend, ‘wat praat ik met een Rondhoofd!’

‘Dat zegt ge wel,’ hernam Richard. ‘Zijn de graaf en al zijn volk geen verraders, en dat van de ergste soort? Zijn zij geen vijanden der waarheid, afgodendienaars, die de knie buigen voor eene vrouw en zelfs de teenen kussen van een oud man?’

‘Ga maar voort, heer Rondhoofd! Ik kan u niet kastijden, dat weet gij. Die vervloekte knie!’

‘Ik wil ongewapend in het bereik van uw degen staan, en geen voet terug deinzen,’ hernam Richard. ‘Maar neen,’ voegde hij er bij. ‘Dat mag niet, ik zou iemand, dien ik reeds te veel verongelijkt heb, nog meer leed doen. Laten wij een wapenstilstand sluiten.’

‘Ik ben geen papist,’ hernam Scudamore. ‘Ik spreek alleen als tot het huis van den graaf behorende, en dat bestaat uit eerlijke lieden. Voor hen kwam ik op, niet voor mij; want ik behoer tot de engelsche kerk.’

‘Dat is maar een kudde wolven,’ zegde Richard en voegde er nog eene allesbehalve vleierende beeldspraak aan toe, aan de Openbaring ontleend.

‘Vloek maar toe, Rondhoofd!’ zuchtte de jonkman. ‘Ik moet naar huis krabbelen.’

Nog eenmaal stond hij op en deed eene poging om te loopen. Maar te vergeefs; hij kon geen voet verzetten.’

‘Ik moet tot morgen wachten,’ zeide hij, ‘en zien of er niet een kristelijk voerman voorbij komt, die mij opneemt. Laat mij met vreê.’

‘Neen, zulke dorperheid zal men mij niet verwijten!’ hernam Richard. ‘Denkt ge te kunnen rijden?’

‘Ik kon het beproeven.’

‘Ik zal u de beste merrie brengen, die er loopt. Maar zeg mij uw naam, opdat ik wete met wien ik de eer heb gehad in twist te zijn.’

‘Mijn naam is Rowland Scudamore,’ antwoordde de jongeling. ‘Den uwen ken ik reeds en al zijt gij een Rondhoofd, er zit toch nog eergevoel in u.’

Met zekere afdalende welwillendheid reikte hij Richard zijne hand, die deze, in het besef van het ongelijk, dat hij hem aangedaan had, niet weigeren wilde.

Richard ijlde naar huis om zijn paard te halen en kwam in gezelschap van zijn vader, die door het gedruisch in zijne nachtelijke studie gestoord was, terug. Beiden tilden den gekwetste van den grond en ofschoon de pijn hem een kreet ontrukte, greep hij onmiddellijk den teugel en zat weldra recht in de stijgbeugels. De merriescheen te begrijpen wat men van haar vorderde; want zij stond onbeweeglijk, tot Richard haar bij den toom nam en voortleidde.

‘Ik zie,’ zegde Scudamore, ‘dat gij 't paard niet aan mij wilt toevertrouwen.’

‘Neen, dat is het niet,’ antwoordde Heywood. ‘Wij kunnen u niet aan het paard toevertrouwen. Gij kunt onmogelijk zoo ver alleen rijden. Als gij gaan wilt, moet gij u door mijn zoon laten geleiden, op wiens beleefdheid gij - tot mijn leedwezen - zooveel aanspraak hebt. Maar zoudt gij niet van gedachte veranderen en voor den nacht althans onze gast zijn! Wij zullen bij het kriecken van den dag een bode naar het kasteel zenden.’

Scudamore wees de uitnoodiging beleefd van de hand, maar maakte geene tegenwerping tegen het geleide van Richard; want hij begreep wel dat als het paard zich maar in het minst ongehoorzaam toonde, hij er niet op zou kunnen blijven zitten. Zijne pijn was zóó hevig niet, of hij kon wel een gesprek aanknoopen, dat echter, om alle twistpunten te vermijden, aanvankelijk slechts liep over hetgeen men tegenwoordig ‘koetjes en kalfjes’ noemt.

‘Hebt gij mijne nicht Dorothy reeds lang gekend?’ vroeg Scudamore.

‘Langer dan mij heugt,’ antwoordde Richard.

‘Dan moet gij zoowat als broeder en zusterzijn?’

‘Ik vrees dat zij er zoo over denkt,’ hernam Richard oprecht.

‘Gij behoeft in mij geen mededinger te zien,’ zede Scudamore. ‘Ik heb het meisje nooit te voren gezien, en ofschoon alles, wat men een Rondhoofd afhandig kan maken, goede buit is...’

‘Voorzichtig, heer Ridder!’ viel hem Richard in de rede. ‘Pas op uwe woorden.’

‘Ik wil maar zeggen,’ hernam Scudamore, ‘dat gij een grooter mededinger in mij hebt met betrekking tot uwe merrie, dan ten aanzien van eenige juffer, op wie gij het oog moogt laten vallen.’

‘Wat bedoelt gij daarmee?’ vroeg Richard norsch.

‘Ik bedoel, dat, daar de koning eindelijk besloten heeft meer een vorst dan een heilige te zijn, en zijne oproerige onderdanen....’

‘Gij meent toch niet dat de koning het parlement ronduit den oorlog heeft verklaard?’

‘Dat meen ik juist, ongeloovige Puritein, Zijne Majesteit heeft ten laatste - met weêrzin, naar ik hoor - de wapenen tegen zijne oproerige onderdanen opgevat, en er zal dus spoedig buit te behalen zijn.’

‘Zulke geruchten heb ik al genoeg vernomen,’ hernam Richard bedaard. ‘De koning spaart geen bedreigingen; maar slagen, dat is wat anders.’

‘Onbeschaamde dweeper!’ schreeuwde Scudamore. ‘Ik zeg u, dat Zijne Majesteit met een leger uit Schotland op weg is, en dat Londen zich reeds voor den koning verklaard heeft.’

Richard en zijne merrie versnelden plotseling den pas.

‘Wat duivel, waartoe moet ge mijn knie zoo schrijnen?’ viel Scudamore uit. ‘Gij zoudt de wond zeker gaarne zoo ver brengen, dat ik er het bed om moest houden! Maar ik waarschuw u, op uw merrie te passen; want ik heb er mijn zinnen op gesteld. Zij is mij minstens driemaal zoo lief als heel uw juffer Dorothy.’

‘Gij spreekt als een dorper,’ zegde Richard.

‘Een dorper die het zegt,’ hernam Scudamore. ‘Maar daar in den oorlog alles geoorloofd is, zeg ik u dat deze merrie de mijne zal worden, zoodra ik er kans toe zie.’

‘Ge zult toch zoo onbarmhartig niet zijn, ze naar de stallen van Raglan te brengen; want, als alles wat men zegt waar is, zijn die stallen geen verblijf voor een paard als mijne Lady.’

‘Wat zegt ge, Rondhoofd?’

‘Men zegt, dat het met de stallen van Raglan is als met meer dingen in dat wonderlijk kasteel - dat zij betooverd zijn.’

Scudamore zweeg een oogenblik, en hervatte daarna:

‘Of de stallen onder den grond of boven de daken zijn, er zijn er genoeg, die uwe Lady lijken zouden; en ik hoop er eens de proef van te nemen,’ voegde hij er bij, terwijl hij de merrie op den hals klopte.

‘Als gij u niet reeds bezeerd hadt, zou ik u uit den zadel smijten,’ zegde Richard.

‘Als gij mij de knie niet hadt stuk geslagen, zoudt gij het niet kunnen,’ hernam Scudamore.

‘Ik behoef u niet aan te vallen. Al hadt ge zooveel kracht als ge praats hebt, ge zoudt, eer ge wist dat gij uit den zadel waart, op den weg liggen, wanneer ik mijne merrie eenvoudig het haar welbekende teeken gaf.’

‘Als 't geluk mij dient,’ hernam de Ridder, ‘zal zij de mijne worden en mij het kunstje wel leeren.’

Richard antwoordde enkel met een schamperen lach en versnelde wederom, doch nu wat zachter, den gang zijner merrie. Er viel niet veel meer tusschen de beide jongelieden voor, eer zij de zeskantige torens van Raglan in het gezicht kregen. Van kindsbeen af was Richard met den aanblik van het slot en vooral van den Gelen Toren vertrouwd geweest, maar hij had nooit een voet binnen de muren gezet, al stonden over dag ook alle poorten wijd open en al lagen de ophaalbruggen zoo rustig neêrgelaten, alsof zij sedert eeuwen in het metselwerk aan weêrszijden der gracht bevestigd zaten. Des nachts echter was alles zorgvuldig gesloten; want niemand kon weten wat de benden van het parlement in het schild voerden, en daar de koning de wapenen tegen hen had opgevat, achtte de graaf zich verplicht deze sterkte uit al zijne macht voor Zijne Majesteit te bewaren.

Na door de baksteen poort, de buitenste van alle, te zijn binnen gelaten, liet Richard op de aanwijzingen van zijn metgezel de witte steenen poort, die met haar ophaalbrug over de gracht voerde, rechts liggen en ging de gracht een eind langs tot aan de westelijke poort, die zich onder de donkere schaduw van den Gelen Toren scheen te verschuilen. De torenwachter werd oogenblikkelijk door het gedruisch der paardenhoeven gewekt.

‘Wat! nu reeds gewond, meester Scudamore!’ riep hij, toen zij onder het booggewelf doorreden.

‘Ja, Eccles,’ antwoordde Scudamore; ‘gewond, gevangen genomen en tegen rantsoen thuis gebracht.’

Richard liet intusschen zijne oogen om zich weiden, met het besef dat eenige bekendheid met de plaats hem te eeniger tijd te pas kon komen; doch hij kon weinig zien; de maan was geheel ondergegaan.

‘Vervloekte Rondhoofd!’ riep Scudamore driftig, toen Richard hem bij het helpen afstijgen weêr bezeerde.

‘Stijg dan aan deze zijde af,’ hernam Richard, zonder op de beleediging te letten. Maar de torenwachter had het woord opgevangen.

‘Rondhoofd?’ riep hij uit.

Scudamore antwoordde niet voor hij op zijn voeten stond en zegde toen, terwijl hij op Richards arm leunende naar de poort trad:

‘Dat is jonker Heywood van Redware.’

Maar de oude wachter plaatste zich tusschen hem en de poort.

‘Geen Rondhoofd komt hier over den drempel zoo lang ik de poort bewaak,’ riep hij met een heftig gebaar van zijn rechterarm en zette zich met den rug tegen de poort.

‘Ho ho, Eccles!’ hernam Scudamore ongeduldig. ‘Stel u zoo onbehouden niet aan. Als de wachter een lomperd is, wat zal men dan van den heer des huizes zeggen?’

‘Zij mogen zeggen wat zij willen; het zal noch hem noch mij hinderen.’

‘Nu, haast u maar wat, vriendje, en laat ons door,’ hernam Scudamore. ‘Bij St. Joris! wat steekt mij dat been! Ik vrees dat de knieschijf gebroken is. In dat geval zal ik u in de eerste weken niet lastig vallen.’

Nog altijd stond hij geleund op den arm van Richard, die stilzwijgend den afloop afwachtte in de hoop dat hij iets van het binnenplein zou te zien krijgen. De merrie hield zich doodstil als ware zij uit brons gegoten.

‘Ik zal eenvoudig de brug neêrlaten,’ zegde de wachter, ‘en u naar uwe kamer dragen. Maar geen van de vervloekte Rondhoofden zal

hier over den drempel komen.'

'Komaan, laat ons door,' zegde Scudamore, ditmaal gebiedend.

'Neen, neen! Al geeft de graaf zelf het bevel er toe.'

'Ho ho! wat zegt ge daar?' riep de stem van een onzichtbare. 'Laat den heer door.'

De wachter opende onmiddellijk de poort, stapte naar binnen, hield de deur open, terwijl de jongelieden binnen traden en zegde geen woord meer. Maar zoodra Richard Scudamore over den drempel had geholpen, waarbij de wachter geen vinger ter hulp uitstak, trad deze weêr bedaard naar buiten, sloot de deur achter zich, en Lady bij den teugel grijpende, leidde hij haar de brug over terug.

DE TENTOONSTELLING VOOR ELECTRICITEIT TE PARIJS.

Scudamore had nauwelijks den tijd Heywood in het oor te fluisteren: 'Het is mijn meester, de graaf zelf,' toen de stem zich opnieuw deed hooren:

‘Wat! zijt gij gewond, Rowland? Hoe komt dat, en wien hebt gij daar?’

Maar op het oogenblik dat Richard het hoefgetrappel van zijn paard hoorde, liet hij Scudamore alleen, duwde de poort open, sprong er door en riep de merrie bij haar naam. Lady bleef eensklaps stilstaan, ondanks een kwaadaardigen ribbestoot, dien Eccles haar gaf en die door Richard niet onopgemerkt bleef. Woedend over de onbeschaamdheid van den kerel gaf hij hem een slag dat hij voor de voeten van het paard rolde, sprong in den zadel en had de buitenste poort bereikt, eer Eccles weêr tot zich zelven kwam. De half slapende portier had Richard juist doorgelaten, toen het sein van den wachter om niemand te laten passeeren, hem bereikte.

‘Als ge weêr een Rondhoofd vangt, houd hem dan,’ lachte Richard, en Lady de sporen gevende, reed hij voort, terwijl de portier hem als een opgehitst wild dier van achter de traliën nastaarde.

Niet twijfelende aan het gerucht omtrent de uitgebroken vijandelijkheden tusschen koning en parlement, had de wachter gemeend de merrie te moeten inpalmen, want een goed paard was thans kostbaarder dan ooit.

Het studeervertrek van den graaf lag boven de poort en daar hij zeer aan de jicht leed en slecht sliep, bracht hij er niet zelden den nacht door in gezelschap van zijne lieve vrienden Shakespeare, Chaucer en Gower.

Richard had inmiddels het laatste punt overschreden, vanwaar het kasteel bij daglicht zichtbaar zou geweest zijn.

(Wordt vervolgd.)

Hendrik Conscience.

HENDRIK CONSCIENCE.

Den 25 september viert niet alleen Vlaamsch-België, maar gansch Nederland een gedenkwaardig feest, namelijk het feest ter eere van den grooten, genialen schrijver

Hendrik Conscience. De *Belgische Illustratie* deelt, ter gelegenheid dezer feestviering, die wij later in ons weekblad zullen beschrijven, het portret van den gevierden man meê en brengt alzoo haar offer aan hem, wiens pennevruchten ook dit werk hebben opgeluisterd.

De achtbare grijsaard,

GEZICHT OP DEN WATERVAL VAN SCHAFFHOUSE.

die met honderd boekdeelen de vlaamsche letterkunde verrijkte, heeft eene zeer wetenswaardige levensgeschiedenis; doch voor het oogenblik wordt België als overstroomd met biographische bijzonderheden en het zou moeielijk zijn om deze met iets nieuws op te sieren.

De levensbeschrijving in het fransch van den dichter Georges Eekhoud en die in het vlaamsch van Max Roodes, mogen als de beste die er verschenen zijn, beschouwd worden, al hebben beiden dan ook eenige onnauwkeurige puntjes.

Conscience is de zoon van een Franschman, die in de dagen der republiek naar België afzakte en er zich voor goed vestigde. Na het heerlijke, vrije en onbezorgde schooljongensleven, werd de jonge Hendrik ondermeester, nam in 1830 als vrijwilliger dienst, keerde als sergeant-majoor terug, trad weldra als letterkundige op met zijn tamelijk gebrekkig *Wonderjaar*; was nu hoveniersjongen, later beambte op het provinciaal gouvernement, eindelijk griffier aan de koninklijke akademie, distrikts-kommissaris - en vond ten slotte, na een doolhof van standen te hebben doorloopen, een rustige plaats van conservator in het museum Wiertz.

De beroemde verteller is wel de volledigste type van den ouden antwerpschen burger, dien men zou kunnen ontmoeten. Hij was dit in zijne mannelijke jaren, hij is dit nog in zijne grijsheid. Dit karakter straalt vooral in zijne eerste werken door, en voor het nageslacht zal men in deze dan ook de zuiverste weerspiegeling vinden van het zoogezegd oud Antwerpen, dat helaas! aan het jongere geslacht onbekend is, omdat eene helsche geest onvermoeid werkt om stad en zeden te moderniseeren.

Tijdens de regeering van koning Willem had Antwerpen, grootendeels uit oppositie tegen den protestantschen invloed, nog vrij wel zijne oude zeden, voor zooveel deze aan de werking der fransche omwenteling ontsnapt waren, behouden. De stad zelve had nog immer een gansch bijzonder karakter; overal zag men nog het spoor van vroeger eeuwen in gebouwen, in pleinen en straten; in de opvoeding der jeugd gelijk in het leven der burgerij. De 'Keldermond', eigenlijk de houten kelderval in de open straat, was nog altijd de geliefkoosde speelplaats van den antwerpschen straatjongen; 't was dáár dat hij kaart of kiem speelde of naar de volksvertellingen luisterde, die van mond tot mond werden overgeleverd.

Lees onder ander de geestige schets *de Geest*, en gij kunt u den befaamden 'Keldermond' met het daar verhandelde, voortreffelijk voorstellen; lees *Siska van Roosemael*, en gij bevindt u in den toenmaligen kruidenierswinkel; lees *hoe men schilder wordt*, en gij leeft in het kleine burgerhuisgezin, waarvan de zoon naar de 'kademie' gaat, hoofd en hart vol droomen voor de toekomst; lees *wat eene moeder lijden kan*, en gij zult lijden met het arme volk. Al die stadsverhalen zijn eene waarheidsvolle weerspiegeling van het leven en de stad, in de kinder- en jongelingsjaren van Hendrik Conscience, zelfs oneindig waarheidsvoller dan de lieve heide-vertellingen, die hij in later leeftijd schreef.

Niet alleen was het om deze weerspiegeling van het eigen leven, dat Conscience zoo populair werd in Antwerpen, en later in gansch België; maar ook omdat hij in het hart des volks eene snaar deed trillen, die lang onaangeroerd was gebleven: hij sprak in het *Wonderjaar*; in *de Leeuw van Vlaanderen*, later in *Jacob van Avtevelde*, van de dagen van heldenmoed en heldengrootheid, en het volk dat van dit alles schier niets meer kende, luisterde naar die verhalen nog gretiger dan het der traditiën en legenden beluisterd had; het vond ze opwekkender dan die geestvertellingen op den 'Keldermond,' en de vertoningen der marionetten in den Asschekelder aan den

Bloedberg, die Conscience tot in zijne mannelijke jaren onder hunne bewonderaars telden.

En alle die vertellingen vonden een des te sneller ingang bij het volk, omdat zij geschreven waren in eene taal die het verstond; die niets had van de stijve, ingewikkelde, schoolmeesterachtige taal welke onder de regeering van Willem, de eenvoudige taal van Pater Poirters verdrongen had. Conscience had niets van die verbastering geërfd; hij schreef zijne verhalen in den antwerpschen vorm, bezigde geene uitheemsche of hier niet gebruikelijke woorden, en het volk ving die toonen gretig op, als of het een lied, een zoet tooverlied uit vroeger dagen had weêrgevonden.

Conscience plooide zich naar het volk en had de verwaandheid niet het volk naar zich te willen doen plooiën. Wijzer en gelukkiger was hij daarin dan wel de meeste gentsche letterkundigen, die meer gevoed door de studie der hollandsche letterkunde, ook door het volk niet gelezen werden en zelfs nu nog niet gelezen worden.

Met Theodoor Van Rijswyck, Jan Alfried de Laet, Vleeschouwer, en anderen van geringer waarde, zette Conscience den zoo gelukkig aangevangen strijd tegen de fransche verbastering, die in 1830 de grenzen wagewijd open vond, voort. Te Gent ieverden bijna gelijktijdig Willems, Ledeganck, van Duyze en Snellaert; te Leuven, David, Nollet de Brauwere, Em. van Straelen, Dr. Snieders en Delgeur; te Antwerpen voegden zich van 1840 tot 1844, bij de eerst gemelden Van Beers, Sleeckx, Van Kerckhoven, Gerrits, Aug. Snieders en Zetternam, enz. die op hunne beurt door een groot getal jongere kampers werden opgevolgd.

Oud geworden mag de voorganger van zoovelen, met eene rechtmatige fierheid op het volbrachte werk neêrzien. Wat men na 1830 meende voor goed te hebben neêrgeslagen, zelfs gedood, leeft en heeft zelfs rechten afgedwongen die men geruimen tijd met misprijzend schouderophalen meende te kunnen miskennen. Ook dáárom zal de 25 september een feestelijke dag zijn voor gansch het dietsche land.

De twee Haagsche panorama's. (Meêgedeeld door een Nederlander.)

(Vervolg en slot.)

Thans wendde ik den blik landwaarts in en al aanstonds werd mijne aandacht getrokken door een scheveningsch moedertje in de Wassenaarsche straat beneden mij, die bezig was met waschgoed op een drooghek te hangen. De tafeltjes aan het café *Belvedere* met zijn hoogen koepel waren dicht bezet en in de Badhuisstraat heerschte eene drukte, die getuigde dat men in het hart van het badseizoen was; hier reed een rijtuig, daar schoof de tram langs de rails, ginds wandelde eene groep vreemdelingen, terwijl een aantal Scheveningers in de weide naast het kanaal bezig waren de netten in te halen, die daar te droogen hadden gelegen. In het kanaal was juist de gondel uit Den Haag aangekomen en zette eene groep passagiers af, en links kwam de stoomtram met zijne rookwolkjes tusschen de duinhellingen aansnuiven.

En welk een vergezicht wanneer de blik het kanaal volgde en men in het verschiët de torenspitsen der residentie zag opdoemen! Of wanneer men het oog liet weiden over de onafzienbare duinvlakte in de richting van Wassenaar! De illusie was hier des te grooter, daar in de wezenlijkheid het landschap even stil en rustig ligt als op het doek.

Van het station van den stoomtram, de kapel van het Badhuis en de talrijke houten gebouwtjes op het uitgestrekte plein, dwaalde mijn oog naar het *Hôtel des Galeries*,

het *Hôtel Garni* en het eigenlijke Badhuis, welke gebouwen zich allen in het schitterendste zonlicht baadden.

Ik zag op mijn horloge; het was half een.

‘Nu ik toch hier ben, kon ik wel eens zien of ik hem niet aan de *Galleries* aantref,’ dacht ik met het oog op mijn vriend, die mij gezegd had omstreeks dien tijd daar te zullen zijn, - toen een blik op mijne onmiddellijke omgeving mij te binnen bracht, dat ik mij niet aan de zee, maar in de Zeestraat bevond. Zoo sterk was de begoocheling!

Lachend deelde ik mijne vergissing aan een heer meê, met wien ik reeds vroeger eenige woorden gewisseld had.

‘Dat is nog zoo sterk niet als hetgeen van morgen met een der kleinzootjes van prinses Marianne gebeurde,’ hernam hij. ‘De knaap vroeg of hij eens van het duin naar den straatweg mocht loopen.’

‘Ik kan 't mij best begrijpen.’

‘Het is hier eene uitstekende gelegenheid voor mevrouw B.,’ hoorde ik een ander opmerken. ‘Die kan nooit op het terras zitten, zonder den volgenden dag een stijven hals te hebben. Hier kan ze haar hart aan de beschouwing der zee ophalen, zonder het minste gevaar voor tocht of kou.’

‘En als des winters het Badhuis en het badseizoen gesloten is,’ zegde een derde, ‘en Scheveningen is doodsch en verlaten, omdat zijne schoonheden door het gure weêr ongenietbaar zijn geworden, dan verzoeken wij den heer Mesdag hier te mogen bijeen komen, om ons in december of januari in het hart van het badseizoen te verplaatsen.’

‘Ja, maar ik ben hier niet alleen meester,’ gaf op eens de krachtige stem van den heer Mesdag daarop ten antwoord. ‘Als ik er vrij over te beschikken had, dan zag ik het liever naar een van de parijsche boulevards verplaatst.’

Ik luisterde naar hetgeen de meester aan een groep vrienden die hem omringden, zegde.

Op die wijze vernam ik dat de heer Mesdag, door eene brusselsche maatschappij aangezocht een panorama voor Den Haag te schilderen, zelf op het gelukkig denkbeeld kwam de ter vernieling gedoemde Seinpost op het doek te vereeuwigen. Van het oogenblik af dat hij dit besluit genomen had, zette hij zich aan het werk tot het maken van studiën en schetsen, om nu ruim vijf maanden geleden den eersten penseelstreek op het doek te zetten en den reuzenarbeid met zijne begaafde echtgenoot en zijne medehelpers, de heeren De Bock en Breitner van 's-Gravenhage en Adrien Nijberck van Brussel te verdeelen. Het leeuwenaandeel in den arbeid en de leiding van het geheel bleef natuurlijk aan hem. Vijf maanden achtereen begaven de heer en mevrouw Mesdag zich dagelijks, ‘als kinderen, die naar school gaan’ - het is de eigen uitdrukking der schilderes, die ik uit haar mond heb opgevangen - naar het gebouw, dat door den architect G. Klomp voor het panorama was opgericht, en bleven er gewoonlijk met eene korte tusschenpoozing van 's morgens negen tot 's avonds zessen aan den arbeid. Naar ik hoor waren de duinen hoofdzakelijk het werk van mevrouw Mesdag, terwijl zee en lucht het monopolie waren van haar echtgenoot. De heer Laarman zorgde ten slotte voor het aanleggen van het kunstmatige duin, de helmbeplanting en het arrangeeren der verdere natuurlijke voorwerpen, die voorzeker veel tot de illusie bijdragen. Ik hoorde althans den heer Mesdag zelf zeggen:

‘Die duinhelling doet veel. Men zou zeggen dat gindsche straatweg minstens een twintig meters van ons af is, en toch kan ik u verzekeren dat de afstand niet grooter is dan een dozijn meters.’

Het aantal bezoekers was inmiddels meer en meer toegenomen en ik verliet het panorama. Een paar dagen na mijne thuiskomst ontving ik een schrijven van den architect G. Klomp, die mij op verzoek van den heer Mesdag eenige uitvoerige teekeningen zond, waaruit ik de afbeelding van den gevel en de doorsnede van het veelhoekige gebouw, dat 114 meter in omtrek heeft, heb gekozen.

Voor al die laatste afbeelding zal den lezer welkom zijn, daar hij er ten duidelijkste de inrichting van het panorama uit zien zal. Met weinig moeite zal hij opmerken dat het licht-

effect vooral wordt verkregen door de cirkelvormige glazen lantaren, die in den vorm van een reusachtigen ring op het dak is aangebracht. Het daardoor loodrecht invallend licht wordt nog versterkt door den grooten reflector, die al de lichtstralen, welke hij opvangt, naar het doek terugkaatst. Zoowel het dak als die reflector is aan het oog onttrokken door het linnen tentdak, dat boven de rotonde hangt en den toeschouwer belet het bovineinde van het doek te zien.

JAN ROMBOUT.

De tentoonstelling voor electriciteit te Parijs.

I.

Met een enkel woord hebben wij in onze rubriek *Van alles, voor allen* reeds melding gemaakt van de internationale tentoonstelling van electrische toestellen, welke den 1^{en} augustus ll. te Parijs geopend is, doch eerst verscheidene weken later in haar geheelen omvang voor het publiek zichtbaar werd. Het weinige wat wij er toen van meêdeelden, vindt de lezer in dit nummer in plaat gebracht, en het zal hem geen moeite kosten de verschillende voorstellingen te herkennen.

Het bovengedeelte der gravure geeft een gezicht in de groote zaal der tentoonstelling, welker middelpunt gevormd wordt door den kolossalen vuurtoren met electrische verlichting, te midden van het bassin, waarin het electrische bootje van Trouvé rondrijft. Daaronder ziet men rechts den electrischen spoorweg van Siemens en links de telephon-zaal. Het onderste middenvak stelt waarschijnlijk de reusachtige electricieermachine voor uit Teyler's stichting te Haarlem, die op de tentoonstelling heel wat liefhebbers lokt.

Het belang der zaak noopt ons echter het niet bij deze weinige bijzonderheden te laten en hier meer in het breede op de tentoonstelling terug te komen. Deze toch is niet uitsluitend voor de ‘mannen van het vak’ nuttig en interessant; maar biedt verscheidene zaken aan, die de aandacht en nieuwsgierigheid trekken van elk beschaafd mensch. De toepassingen der electrische krachten worden meer en meer bij het gewone leven betrokken; dagelijks vindt men in de dagbladen de eene of andere nieuwe aanwending der electriciteit vermeld en dikwijls zijn die nieuwe vindingen zoo verrassend en zoo ingrijpend, dat zij den lezer verbaasd doen staan. Iedereen beseft dat de electriciteit geroepen is om binnenkort eene groote omwenteling in het leven te roepen, gelijk de stoom dit in het begin dezer eeuw gedaan heeft, en dat de toekomst behoort aan die voorheen zoo raadselachtige natuurkracht, welke de mensch thans nagenoeg geheel in zijn bedwang schijnt te hebben.

Het aantal uitvinders is zoodanig aangegroeid, dat men ze niet bij honderden, maar bij duizenden telt. Er is geen enkel beschaafd land of het heeft op dit gebied zijne denkers en arbeiders, die tot de algemeene kennis der electriciteit bijdragen.

Het doel der tentoonstelling, die op het oogenblik in Parijs wordt gehouden, is, op stelselmatige manier alles bijeen te brengen en ter bezichtiging te stellen wat tot heden met betrekking tot de kennis en de toepassing der electrische krachten is tot stand gebracht. Zij stelt den bezoeker in staat de degelijke uitvindingen, die inderdaad

waarde hebben voor den vooruitgang, te onderscheiden van die, welke haar bijval slechts aan reclame hebben te danken.

De gewichtigste toepassing, die tot heden van de electriciteit gemaakt is, is voorzeker het electrisch licht, dat ongetwijfeld bestemd is om eenmaal het gas op de pleinen onzer groote steden en zelfs in de woningen te vervangen. De wedstrijd tusschen die beide wijzen van verlichting wordt reeds sedert eenige jaren met de meeste belangstelling gevolgd; doch tot heden heeft men niet kunnen uitmaken welke van de twee in alle opzichten den prijs behaalt.

Toen op de wereldtentoonstelling van 1878 een telegram de tijding bracht, dat Edison een volmaakt stelsel voor de verdeeling en verspreiding van het electrisch licht gevonden had, daalden de acties der gasmaatschappijen eensklaps op schrikbarende manier, ondanks de protesten der mannen van het vak tegen de overdreven verzekeringen van Edison; zoodanig was het algemeen vertrouwen in de mogelijkheid, dat het gas door eene andere lichtbron kon vervangen worden.

Op de huidige tentoonstelling nu bestaat niet alleen gelegenheid de voordeelen van electrisch en gaslicht met elkander te vergelijken, maar tevens de verschillende stelsels van electrische verlichting aan een vergelijkend examen te onderwerpen; want alle zonder onderscheid zijn op het oogenblik te Parijs vertegenwoordigd. Het tentoonstellingsgebouw straalt des nachts in een lichtglans gelijkstaande met dien van meer dan 300.000 waskaarsen, waarvan het leeuwenaandeel behoort aan de *Brushcompany*, die niet minder dan 60 lampen met eene lichtsterkte van 60.000 waskaarsen heeft opgesteld.

Vrijdag 26 augustus werd voor het eerst die wedstrijd der verlichting geopend en van dien datum af kon men de tentoonstelling als voorgoed begonnen beschouwen; want de zoogenaamde *soirées électriques*, welke gedurende twee maanden zullen voortgezet worden, maken in letterlijken zin het glanspunt der geheele expositie uit.

Op den geveltop van het paleis zijn twee lampen opgesteld van den Amerikaan Maxim, wiens systeem veel overeenkomst heeft met dat van Edison. Als twee kunstmatige zonnen verspreiden zij hare stralen ver in het rond en overstroomen met haar licht de beide pleinen *de la Concorde* en *de l'Etoile*. Aan den voet van den *Arc de Triomphe* kan men des avonds om tien uur met het grootste gemak een courant lezen.

Intusschen is de uitvinder met dit resultaat nog niet tevreden. Hij had willen aantoonen, dat het mogelijk is eene ruimte, tien kilometer in het rond, electrisch te verlichten; doch de stralen zijner *projectors* worden door de boomen der *Champs-Élysées* gebroken en verliezen daardoor een aanzienlijk deel hunner draagkracht.

Het groote middelschip van het paleis levert bij het binnen treden een inderdaad overweldigend gezicht op. Terwijl op de bovenverdieping elk systeem van verlichting zijne afzonderlijke zaal heeft, straalt de groote zaal beneden in den glans van alle op de tentoonstelling vertegenwoordigde lichtsoorten. Elk systeem heeft zijne verschillende werktuigen van onderscheiden sterkte en constructie en toont zijn eigen karakteristiek licht. De eene machine brengt een groenachtig licht voort, de andere een blauwachtig, de derde een rood- of geelachtig licht; hier is het licht verblindend, daar zacht, ginds flikkerend, elders weêr gelijkmatig. Er zijn er, die eensklaps uitgaan zonder dat men weet waarom, anderen daarentegen blijven altijd even helder. Elke lichtsoort heeft hare bijzondere eigenschappen; vele zijn wel is waar nog gebrekkig en onvolkomen, maar het geheel levert een gezicht op, zoo als men zich moeilijk kan voorstellen. De betoovering als het ware, die zich van den binnen tredende

meester maakt, wordt nog verhoogd door het doffe bruisen, sissen en dreunen der tallooze stoommachines, der krachtwerktuigen, die zij in beweging brengen, der door electriciteit gedreven waterwerken en der menigte in werking gestelde apparaten.

Bij het binnen treden wordt het eerst de aandacht getrokken door een electrische lamp, die aan den ingang is opgesteld. Door een merkwaardig mechanisme bewogen, zendt zij haar licht afwisselend in alle richtingen uit, zoo dat het nu eens langs de zoldering zweeft, dan hier, dan ginds opschiet, nu eens de groote trap verlicht en dan weêr de wanden van de kolossale vuurbaak beschijnt, in één woord allerlei grillige wendingen neemt, maar altijd even vast, helder en schitterend blijft.

Vervolgens valt het eerst de groote vuurtoren in het oog, die zijne gekleurde lichtweêrkaatsingen, welke aanhoudend in draaiende beweging zijn, als reusachtige spoken langs de galerijen van het paleis laat glijden.

Daar van de Amerikanen op dit gebied de meeste verwachtingen worden gekoesterd, begeeft de bezoeker zich onwillekeurig het eerst naar de amerikaansche afdeeling. Deze is op het prachtigst verlicht door tien lampen van Weston, elk ter lichtsterkte van 2000 kaarsen. Vier lichtbronnen van denzelfden inzender, elk 4000 kaarsen sterk, verlichten het schip; te zamen dus 30.000 waskaarsen, en dat is nog maar een klein hoekske der tentoonstelling.

De lamp van Weston is het eigendom der *United States Electric Lighting Company* van New-York en verlicht sedert eenigen tijd een gedeelte der *city* van Londen. In Amerika geniet de electrische machine van Weston, die aan dezelfde maatschappij behoort, eene groote reputatie en op het oogenblik zijn er meer dan duizend tot galvanoplastische doeleinden in gebruik.

In de engelsche en duitsche afdeeling is het vooral de berlijnsche firma Siemens & Halske, die met hare electrische lampen ter gezamenlijke lichtsterkte van 25.000 waskaarsen de aandacht trekt. Elk harer lichten brandt van het begin tot het einde der *soirée* rustig en helder, zonder flikkering of gesuis voort.

Hoogst merkwaardig is ook de *Lampe Soleii*, welke in de schilderijenzaal is aangebracht. Zij heeft een sterk, rustig, eenigszins geelachtig licht, dat uitstekend werkt op het effect der schilderijen. Zij moet niet de minste schaduw voortbrengen, die een eenigszins storenden invloed zou kunnen uitoefenen, en volgens het gevoelen van verschillende bezoekers is zelfs het daglicht niet in staat, zulke gelijkmatige werkingen te weeg te brengen.

In de lichtzalen van den inzender Swan heeft men gelegenheid de doelmatigheid zijner lampen voor de meest verschillende ruimten te beoordeelen. Het eerst krijgt men het salon eener passagiersboot te zien, die door de Swanlamp electrisch verlicht wordt; vervolgens treedt men in een spoorweg-coupé, waarin het licht eener zelfde lamp haar zacht schijnsel verspreidt; tot zelfs in de schacht eener kolenmijn wordt men gevoerd, om te oordeelen over de diensten, die de mijnlamp van Swan, welke niet het minste gevaar voor den mijnwerker oplevert, daar bewijzen kan.

De schouwburgzaal wordt verlicht door een reusachtigen kroonluchter met twaalf Renier-Werdermann-lampen en ook de verlichting der coulissen geschiedt langs electrischen weg. Men wil hierdoor het bewijs leveren, dat het electrisch licht voor de verlichting van schouwburgen verre de voorkeur boven het gebruikelijke gastlicht verdient.

Het zou ons te ver voeren, indien wij van al de verschillende systemen van electrisch licht ook maar ter loops wilden melding maken. Behalve de reeds genoemde stelsels der *Brush-company*, van Maxim, Weston en Siemen-Halske, vindt men er de verlichtingstoestellen van Edison, Jaspars, Gramme, Joel, Wilde enz. enz.

Al die verschillende stelsels zijn tot deze twee te herleiden: 1°. een lichtboog, voortgebracht door den stroom tusschen twee polen, die hetzij door een uurwerk tot elkaar worden gebracht, hetzij als kaarsen naast elkander staan; 2°. een slecht geleidende en onsmeltbare stof, die door den stroom in gloed komt.

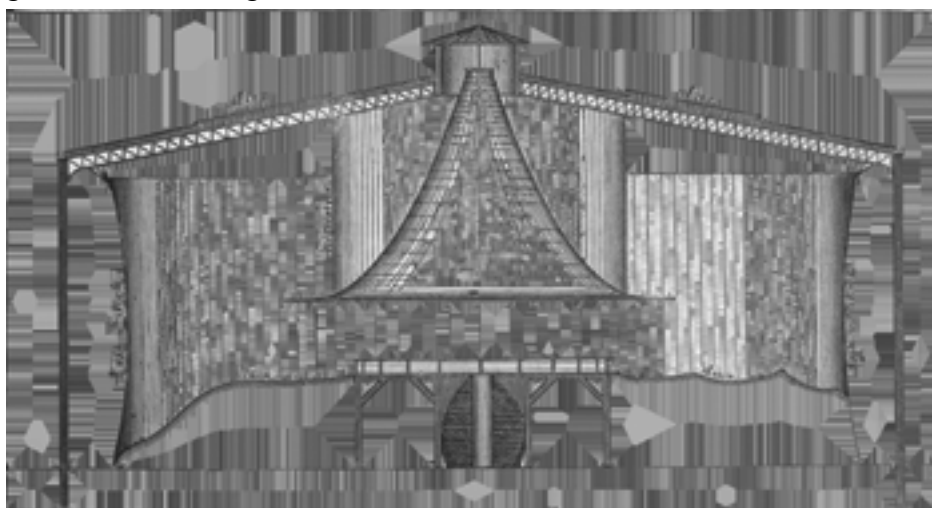
Het eerste stelsel is tamelijk algemeen bekend en wordt sedert lang overal gebruikt. Het tweede daarentegen is van nieuwer vinding en wekt dan ook op de tentoonstelling het meest de aandacht. Edison komt de eer toe het denkbeeld het eerst uitgewerkt te hebben, en zijne lamp heeft het beste vooruitzicht, als huisof kamerlamp het gas en de petroleum te verdringen. Die van Maxim, welke op hetzelfde

beginsel berust, bestaat uit een luchtledigen glazen bol van de grootte en den vorm eener peer. Daarin is een dikke gekronkelde draad aangebracht, uit verkoold papier vervaardigd, dat volgens de opgave van Maxim zelf, onder den invloed van een electrischen stroom van zes- tot negen honderd uren gloeien kan. Zijn toestel is zoo klein, dat het licht op de doelmatigste manier verdeeld kan worden, en leent zich tot allerhande sierlijke vormen van kronen en lampen. De lamp van Maxim kan tot zelfs onder water branden maar geeft in verhouding tot de kosten, slechts weinig licht.

Gezicht op den waterval van Schaffhausen.

Op een uur afstands van de stad Schaffhausen, te Laufen, bied de Rijn een terecht vermaarde waterval te aanschouwen, die de bewondering der reizigers opwekt.

De stroom, gedwarsboomd door de reusachtige rotsen, die hem insluiten en zich zelfs in 't midden zijner bedding verheffen, moet zich dáár vernauwen; dáár schuimt en bruist hij en stort zich met steeds klimmend geweld in gapende poelen, bonst van rots op rots en valt eindelijk over eene schrikwekkende uitgestrektheid van eene hoogte van vijf en twintig meter, in drie rechtstandige vallen, met een ongehoord gedonder in den afgrond.

DOORSNEDE VAN HET PANORAMA-MESDAG.

Gedurende den nacht kan men dit gedruisch op meer dan vier uren afstands hooren. Men moet den waterval van de beide oevers en het midden van den vloed in geheel zijn omvang zien. Vooral des nachts, bij maanlicht, brengt hij eene aangrijpende uitwerking voort; in den zomer ziet men 's morgens van zes tot acht en 's middags van drie tot vier uren schoone regenbogen boven den waterval.

In juli is de watermassa het grootst, tengevolge het smelten van de sneeuw der bergen.

Op eene boomrijke rots, zeer hoog boven den waterval, ter linkerzijde verheft zich het schilderachtig kasteel van Laufen, welks tuin de beste gezichtspunten op den stortvloed aanbied; men ziet dit kasteel ter rechterzijde van onze gravure.

Op de Schaerhoef. Noordbrabantsche Novelle

Door Tiburco.

(Vervolg.)

Daôr hedde wa, ongelukskiend, krèjde ie neidig, terwiel ie um zien wrâok te koelen, ènen vetten dauwworm mit de schup justement deur midden stoâk. 'T is lélik, 't is gémèn van den Driek. As ie 't mien ummers zei,' zoo luidde de logica van onzen arbeider, 'as ie 't mien ummers zei, dan ging 't gehiem toch nie de poârt uut.' Maôr ie zou hum vortaôn oâk niks mèr aôn den neus hangen, daôr kos ie staôt op maôken, den Driek. Verduveld is mien da èn warken, 't is verduld, um van te transparieren, God dank, de érste voâr is um, maôr die misderaôble piep was uut gegaôn, ze wou van mèrgen maor nie trekken, de beest, 't was altermaâl behekst. De vliegen en 't ongediert waôren ével zoâ schreumelik arg van daôg, da 't onmeugelik zonder smook buûten was uût te halden. Efkes mit 't achterwark teugen den wiend ien gaôn staôn, en achter de pet èn luûze, vèrke aôngestrecken, en daôr dampste 't al wèr hin, zuuver as èn lekommetief. Maôr krèk, justement toe ie de pet veur den kop weg trok, waôrempeltjes daôr stond den Bram, de veldwachter, met Driek te praôten vlak bij de poârt op 't arf. Nou zag ie, hoe as den Bram nouw èn pampierke uut de tesh kreeg en teugen den muur van de schuurdèel begos te schrijven. Toe most den Driek op zienen tied oâk schrijven, maôr den Driekus kos nie schrijven, daôr dèjen ze in zienen tied nie aôn. Alével, den Driek haj 't hoog ien den muts, en wou van zen lèven nie laôten weten, da ie nie mit de pen um kos gaôn. De zon braôide oâk zoa schrikkelik straf, da 't hum allemaâl veur de kop schiemerde, en toe liet ie daôrbej den Bram nog zien, hoe schreumelik diep ie van mergen mit den ploegsteit zien kneukels haj geschoerd. Nul brande van nejs gierigheid. Ie most er 't zien van hebbe. Ie schudde de èrd uut zien klompen en begaf zich directement règelrecht naôr den stal, nie um te luûstervinken...! oh jeminée née... daor was Nul veuls te fantsoendlik veur, maôr kwaôsie um wa streuj ien den klomp te doen. Nouw heurde ie toch, da den Bram den Driek vroeg: hoe ald as da ie was? - nouw - jaô, da wis den Driek zelvrs oûk krék nie. - Waôr as da ie geboâren was? - Ien 't huuske op den heikant, haj ie vaôder zaôliger altiedig heuren zeggen, krék ien 't eigestje gedoeitje, waôr nouw Bert de Mol legierde. - Alzoo, ter plaatse knikte Bram, die da zekers van den richter afgeheurd haj. En nouw most den Driek ook nog endelik zeggen hoe zienen veurnaôm en hoe as da zienen van was. - Nouw, da was dan oâk heel gemekkelik, Driekes Volerers, en Tiennes Driekes was zienen deupnaôm. - En da was alles, wa Nul der van opgesnapt haj, ie was haôt krék éven wies as van te veuren. De mins van de wet dèj 't potlood en 't pampierke wèr ien de pottefeulie, nam den dikken knuppelstok, (symbool zijner waardigheid) onder den arm, schudde de koffie uut zien korte duutsche stokpiep en gaf Driek te verstaôn, da ie nog wel is aôn zou kommen, as 't zou wiet der mit was da ie veur most, want zied de, 't ging naôr den Bosch, want 't was kremeneel, haj den Bram gezèd. Wa da most beteikenen, wist den Driek nie, ie haj gèn verstand van zaô'n dingsigheid. Zou den kantonsrichter daôr nie zat veur uutgestediert zien, um te zien of da iets kremeneel was of nie? De stalknecht van de Schaerhoef stond krek as of ie gèn tien kost tellen, geliek beteuterd as ènen schooljong, die èn oârvieg hét opgedaôn. Nog nôait van zen lèven was ie veur de richtbank gewèst, en daôrbej zou ie oâk motten schrijven en teikenen haj den Bram gezeid. Nouw, nouw, mennekes en pasturkes teikenen, da kos ie wel, maôr schrijven! en da veur Jan en Alleman, ien 't schrijven, daôr zâot 't hum net! Da was latien veur den Driek. Al tweemaal had de meid, de blonde Trien, mit forsche stem 't mansvolk veur

de koffie bijeen geroepen, veurda Driekus uut zien slaôperigheid gewekt was geworden. As ze den klepel ien de karkklok hai'n getrokken haj 't meschien nog nie ien zien oor getoeterd. Nog èns zou Nul hum is efkes attakieren.

‘Wa kwaôm den Bram sommedèinig gunds wied op 't arf visentieren?’ klonk het uit den mond van den arbeider.

‘Da zal laôter wel uutgemâokt worren, daor hét gèn mins iets mit noodig, as den Bram, den baôs en mien parsoon zelvvers... En deur mien toedoen, zal 't nie publiek worren,’ gaf Driek daôrop ten antwoârd, terwiel ie mit zienen dikken, dobbelden speknek schudde, of da ie wel wou zeggen: ‘Nouw wètte 't.’ Na een half uur waôren ze van de koffietaôfel opgestaôn, knechten en meiden trokken naôr 't wark, toe de boer ordenierde um 't karke ien te spannen. Driekus most den zundaôgschen jas maôr gauw aônschieten en schoen aôntrekken, waarna ie deur Nul bijgestaon 't pèrd begos klaôr te mâoken.

Onder 't, optuigen had Nul nog eens een aanval op de halstarrigheid van den stalknecht, 't geen hij kuppigheid noemde, gewaagd. ‘Zoâ'n ze lang tukken te K....?’ - maôr jaowel, 't was krèk 't eigest of da ie botter gekernd haj zonder roomen. Der was hâost gèn tied, um 't nog is èns te prebieren, zoa'n haôst ha'n ze, verdjen daôr kumt den baôs al aon geklost... gauw den trekriem aôn den boom, den buukband aongegespeeld... nie te straf heur... waôr is de liest... daôr hedde hum.... De boer klom in 't voertuig, Driekes greep de teugels, vooruit... een ferme tik met de zweep... en in snelle vaart rolde 't karke over den mullen zandweg. Nul keek ze naô mit oogen as ènen uul, die èn muus hêt laôten schieten. Mins kristens, wa kletste ie mit de deuren van de ramies... 't was dan ôak um waôrrempel uut zien vel te springen van kwaôdaôrdigheid, van al da dréjen en konkelen!

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 5]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

VII.

Oorlog.

Toen Richard na zijn nachtelijk avontuur te huis kwam en zijn vader verhaalde wat hem op het kasteel Raglan wedervaren was, kon deze zijne verontwaardiging niet bedwingen en berstte in scheldwoorden tegen den graaf los; want de partijzucht deed hem in het onbeschaamd gedrag van den wachter een gevolg van den geest van diens meester zien.

Zoodra zij den volgenden morgen ontbeten hadden, leidde hij zijn zoon naar eene kamer onder het dak en toonde hem daar een overvloedigen voorraad van allerlei wapenen, welke in dien tijd gebruikelijk waren, en die hij met het oog op de uitbersting van den oorlog, waarvan thans het gerucht liep, sedert jaren verzameld had. Waarschijnlijk was het ook uit voorzorg tegen dezen tijd, dien hij lang had voorzien, dat hij zelf de opvoeding van zijn zoon had willen leiden en hem vooral tot den wapenhandel en alle mannelijke uitspanningen, als jagen, rijden, worstelen, had aangemoedigd.

Het overige van den morgen bracht Richard door met zich een helm en borst-, arm- en dijstukken voor eene wapenrusting uit te kiezen. Vervolgens gaf hij den kleermaker van het dorp last een wammes van dik, sterk en toch zacht en buigzaam leêr te maken om onder zijn harnas te dragen.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Het overige van den morgen bracht Richard door met zich een helm en borst-, arm- en dijsstukken voor eene wapenrusting uit te kiezen.

Daarna volgde de uitrusting van Lady, en die van de twintig mannen, die zijn vader hem uit zijn onderhoorigen dacht meê te geven, en voor welke hij reeds ruimschoots kleeding en wapenen in voorraad had.

Met al die bemoeiingen hadden de oude en de jonge Heywood het zeer druk, te meer daar de trouwe Stopchase, die anders bij dergelijke werkzaamheden de meeste bedrijvigheid aan den dag legde, ten gevolge van zijn val, niet zoo veel als anders doen kon. Deze schreef het dan ook aan den invloed des duivels toe, dat hij juist thans, nu zijn hulp en raadgevingen het minst gemist konden worden, ongeschikt tot het werk gemaakt was.

Inmiddels verliep de eene week, ja de eene maand na de andere, zonder dat Richard Dorothy te zien kreeg, al vertoonde hij zich ook nog zoo dikwijls aan hare woning onder voorwendsel van naar den toestand harer moeder te komen vernemen. Slechts eene enkele maal liet zij zich zien en dat was nog slechts om hem te zeggen, dat hij niet verwachten moest haar in het vervolg te zullen spreken.

‘Ik wil ronduit spreken, Richard,’ had zij er bij gevoegd, ‘en u eerlijk zeggen dat, al liet de ziekte mijner moeder er mij ook den tijd en den lust toe, ik toch niet genegen zou zijn den omgang met u voort te zetten; onze wegen loopen zoover uit een, dat ik u thans, nu wij elkander nog hooren en spreken kunnen, voor goed vaarwel moet zeggen.’

Er lag geene verstoordheid, alleen eene koele treurigheid in haar toon, terwijl hare houding zoo statig was als sprak zij met iemand met wien zij nooit op vertrouwelijken voet had gestaan. Maar die treurigheid schreef Richard aan de ziekte harer moeder en volstrekt niet aan de veranderde verhouding tusschen hen beiden toe.

‘Ik vertrouw toch, juffer Dorothy,’ zegde hij eenigszins bitter, ‘dat gij wel zoo billijk zult zijn om te gelooven dat ik met een goed geweten doe wat ik doe. Na al hetgeen er tusschen ons is voorgevallen, verlang ik niet meer.’

‘Wat zou de beste der menschen nog meer kunnen verlangen?’

‘Ik, die in 't geheel geene aanspraak maak tot dezulken gerekend te worden....’

‘Het doet mij genoegen dit te weten,’ wierp Dorothy er tusschen.

‘.... durf toch nog hopen, dat een scherper en vriendelijker oog dan het uwe een goed geweten ten grondslag zal zien liggen aan die handelingen, welke gij, Dorothy, ongetwijfeld sterk veroordeelt.’

Was dit de knaap, dien zij om zijne oppervlakkigheid veracht had?

‘Uw geweten dreef u zeker om mijn neef Rowland de knie te verbrijzelen?’ vroeg zij.

Richard zweeg een oogenblik. Die steek was te wreed.

‘Aarzel niet het te zeggen, als dat uwe overtuiging is,’ voegde zij er bij.

‘Neen,’ antwoordde Richard. ‘Ik vertrouw dat het niet zulk eene ernstige zaak is, als gij zegt. Maar hoe het zij, niet mijn geweten, maar nijd en toorn dreven mij tot die afkeurenswaardige daad.’

‘Zaagt gij de zaak op dat tijdstip aldus in?’

‘Neen, zeker niet; anders zou ik nu niet schuldig zijn aan iets, waarover ik thans een ernstig leedwezen gevoel.’

‘Dan zal misschien de dag komen, waarop gij, terugziende op hetgeen gij thans doet, ook daarover hetzelfde leedwezen zult gevoelen. - God geve het!’ voegde zij er met een zucht bij.

Dit zeggende, reikte zij hem hare hand tot afscheid.

‘God richte tusschen u en mij, Dorothy!’ zegde Richard plechtig, terwijl hij hare hand drukte.

Zij trok hare hand terug en verliet de kamer. Een oogenblik stond hij op de deur te staren, waardoor zij verdwenen was, als kon hij zich nog niet voorstellen, dat zij voor goed was heengegaan. Maar weldra kwam hij tot het besef dat Dorothy wezenlijk en onherroepelijk met hem gebroken had, en de smart onderdrukkende, die hem van het hart naar de keel drong, verliet hij het huis, ijld de overlommerde laan uit, die naar den zonnewijzer voerde, wierp zich daar in het gras onder de taxis-haag, weende en verlangde naar den oorlog.

Maar het was nog ver van den oorlog af. De herfst kwijnde weg en maakte voor den winter plaats. Regenbuien kwamen neêr over de stoppelvelden, en het roodbonte vee waadde door het slijk naar en van de weide; de hemel werd bleek en waterig en de aarde werd dor en kaal; de winden werden scherp en schenen norsch; de beekjes stroomden schuimend naar de rivieren en de rivieren rolden bruisend naar den oceaan. Vervolgens droogde de aarde een weinig op en de vorst kwam en maakte ze hard; de sneeuw viel en bleef liggen, smolt weg en kwam weêr terug. Maar juist uit dien dooden winter herleefde weêr de nieuwe lente.

En gedurende al dien tijd hoorde men geruchten omtrent den naderenden oorlog, en de menschen werden van alle kanten hardvochtiger en meer besloten tot den strijd - eenigen uit zelfstandige meening, anderen uit partijgeest, weêr anderen uit vooroordeel, afkeer en verbittering, velen uit plichtbesef, dat echter ook hier en daar min of meer met zucht tot voordeel of andere bijbedoelingen vermengd was. Allen waren in angstige verwachting van de uitbarsting, die elk oogenblik kon plaats hebben. Bij elk nieuw gerucht vroeg men zich af of dit al het eerste gerommel van den donder was, of slechts het ratelen van de wielen der regeering.

Den bewoners van Raglan scheen het intusschen een onheilspellend teeken toe, toen in november de tijding kwam dat het parlement het huis van den graaf van Worcester te Londen met eene wacht omringd en doorzocht had, om te zien of het geene personen herbergde, verdacht van hoog verraad - lord Herbert ongetwijfeld op de eerste plaats, daar diens godsdienstige overtuiging en moedig, onafhankelijk karakter hem al aanstonds als een vurig verdediger van zijn koning aanwezen.

Daarop volgde de tijding dat de katholieken in Ierland de wapenen voor den koning hadden aangegeord.

Richard hield zijne wapenrusting al vast blinkend, dresseerde zijne merrie, oefende zich zelve en zijn paard, las en sprak met zijn vader en wachtte soms met, soms zonder geduld den loop der gebeurtenissen af.

Ten laatste, in het vroege voorjaar, nam de koning de wijk naar York, waar zich eene lijfwacht van edellieden uit den omtrek om hem schaarde. Richard zag zijne karabijn en zijne pistolen na.

In april sloot de stad Hull hare poorten voor den koning, die ze wilde binnen trekken, en Karel I verklaarde terecht haar gouverneur voor een verrader. Het parlement noemde op zijne beurt deze verklaring eene inbreuk op zijne rechten. Richard schafte zich een nieuwen gordel aan.

De zomer ging in allerlei geschillen tusschen koning en parlement voorbij, tot eindelijk het parlement door Essex de stad Portsmouth deed belegeren, waarna de koning Essex voor een verrader verklaarde en het parlement die verklaring een schimpschrift noemde. Richard liet zijne merrie opnieuw beslaan.

Op zekeren dag in augustus werd de koninklijke standaard met het opschrift: *Geef den keizer wat des keizers is*, te Nottingham ontplooid. Richard besteeg zijne merrie,

nam afscheid van zijn vader en vertrok met Stopchase en negentien andere mannen, allen degelijk uitgerust, om het parlement, in den persoon van graaf Essen, zijne diensten te gaan aanbieden. Met die handeling had hij dus feitelijk de partij der opstandelingen gekozen en zijn wettigen koning den oorlog verklaard.

VIII.

Dorothy's toevluchtsoord.

Tegen het einde van den zomer begonnen lady Vaughan's krachten af te nemen en ten laatste werd zij zoo zwak dat Dorothy zelden hare kamer kon verlaten. Het vertrek van Richard Heywood om zich bij de opstandelingen aan te sluiten deed haar innig leed. De tijding van de volslagen nederlaag der troepen van het parlement bij Edgehill hielderde haar gelaat nog een enkele maal op door den weêrschijn van aardsche vreugde, die echter spoedig door het zeer verschillend nieuws, dat er op volgde, werd uitgewischt; daarna viel zij nog sneller af. Vrouw Rees zegde aan Dorothy dat zij bij de eerste vorst bezwijken zou; maar zij hield het nog verscheidene weken uit. Op zekeren morgen wenkte zij hare dochter nader te komen, daar zij haar iets te zeggen had.

‘Dorothy,’ fluisterde zij, ‘ik zou gaarne den eerwaarden heer Matthews spreken. Laat hem roepen. Ik weet wel, dat het een moeilijke tijd voor hem is om te reizen, daar hij een oud en zwak man is; maar hij zal niet weigeren mij te komen opzoeken, al was het maar om mijn echtgenoot zaliger, dien hij als een broeder lief had. Ik kan niet in vrede sterven voor ik met hem beraadslaagd heb, hoe het best voor uwe veiligheid te zorgen, tot de ophanden storm heeft uitgebulderd.’

Zij kon niet meer zeggen.

‘Maak u niet meer ongerust over mij dan gij over u zelve zoudt doen, moeder,’ zegde Dorothy. ‘Gij weet dat vader Matthews altijd zegt: de een is niet beter dan de ander.’

Zij kuste de hand harer moeder, verliet de kamer en zond een bode naar Llangattock uit.

Vóór de waardige man aankwam, was lady Vaughan sprakeloos; maar door hare teekenen en blikken gaf zij voldoende te kennen, dat zij Dorothy in zijne hoede aanbeval, en stierf.

Dorothy was verplet, maar bedaard. Er werden weinig woorden tusschen haar en den priester gewisseld vóór de begrafenis was afgelopen. Toen spraken zij over de toekomst. Haar beschermer wenschte het huis aan de zorgen van den ouden trouwen dienaar over te laten en Dorothy met zich naar Llangattock te nemen; doch hij twijfelde eenigszins wegens den slechten staat der wegen in den winter, en ten andere wegens de onzekere, ja gevaarvolle positie der geestelijkheid, die misschien binnen kort zonder dak of schuilplaats zou zijn. Al vreesde hij niets voor zich zelve, zoo moest hij zich toch om Dorothy op het ergste verdacht houden; en één ding was zeker, namelijk dat de omstandigheden eerst slechter moesten worden, wilden zij verbeteren.

Maar er werd hun meer tijd tot beraad gegeven dan zij wel wenschten. De eerw. heer Matthews had bij de begrafenisplechtigheid eene kou gevat en was genooddaakt zijne terugreis uit te stellen. De kou ging in eene soort van koorts over en verscheidene weken lang lag hij machteloos te bed. Gedurende dien tijd had de onverwachte slag van Brentford plaats, waarna de koning, die daardoor op eens meer had verloren dan

hij tot nog toe gewonnen had, de wijk naar Oxford nam, sterk verlangend de onderhandelingen weêr te openen, waaraan het gevecht een einde gemaakt had.

Het land bevond zich thans in treurigen staat. De partijen stonden scherp tegen over elkander. Roof en plundering werden dagelijksche zaken, en dat niet alleen als de nasleep der regelmatige legers en der kleinere troepen, die allerwegen het land doortrokken; maar voornamelijk ook als gevolg van de onbeschaamdheid der benden stroopers en fortuinzoekers, die de huizen binnen drongen, de reizigers overvielen en zich aan alle soorten van misdaden overgaven. Vandaar dat het bijna even gevaarlijk werd in een onversterkt huis te blijven als op reis te gaan; en gedurende den winter

hadden Dorothy en de geestelijke menigen schrik uit te staan, die den moed van het meisje op de proef stelde en de genezing van den ouden man belette. Op zekeren morgen, nadat de woning des nachts weêr bedreigd was geworden, sprak eindelijk de eerw. heer Matthews Dorothy bij het ontbijt aldus aan:

‘Ik begin te vreezen, Dorothy, dat binnen kort alleen versterkte huizen veilige schuilplaatsen zullen zijn. Ik denk er al over, of het niet beter zou zijn zulk eene schuilplaats voor u te zoeken. Gij weet, dat sir Roger Heywood u een veilig onderkomen op Redware heeft aangeboden, om daar betere dagen af te wachten.’

‘Betere dagen!’ riep Dorothy uit, ‘als er ooit zulke dagen mochten aanbreken, als hij door betere zou verstaan, is zijn huis de laatste plaats, waar ik mij dan zou willen bevinden.’

‘Er is natuurlijk geen denken aan, u bij Puriteinen onder dak te brengen,’ hernam de priester. ‘Maar daar hebt ge het kasteel Raglan, bij voorbeeld; dit zou eene veilige wijkplaats voor u zijn, en ik twijfel niet of de bewoners zouden u met genoeg hunne deur openzetten. De Somersets zijn immers nog aan u verwant!’

‘Ja, maar heel ver; ik althans zou den graad van bloedverwantschap niet kunnen opgeven.’

‘Dat doet dan ook trouwens weinig ter zake. De Somersets zijn genoeg om hunne gastvrijheid en kristelijken zin bekend, om ons zekerheid te geven, dat wij ons bij hen aan geene weigering zullen blootstellen. Vandaag nog zal ik aan den slotkapelaan schrijven, die een oud bekende van mij is. Bedank gij intusschen sir Roger Heywood voor zijn edelmoedig aanbod.... Gij hebt er immers niets tegen, Dorothy?’

‘Het spreekt van zelf, dat ik liever met u naar Llangattock was gegaan. Maar daar dit zoo goed als onmogelijk is, kan ik niet beter doen dan mij geheel naar uwe wijze schikking te voegen.’

Dorothy schreef een koel, maar beleefd antwoord op de uitnoodiging van Richard's vader, er bij voegende dat zij hoopte eene schuilplaats op het kasteel Raglan te vinden. Middelerwijl had de eerw. heer Matthews een brief naar den slotkapelaan gezonden en op zekeren voorjaarsmorgen, terwijl de sneeuw nog hier en daar op de oneffenheden der heuvels lag, kwam de geestelijke zijn ouden vriend te Wyfern opzoeken. Hij kwam met de uitnoodiging voor juffer Dorothy Vaughan om haar intrek op het kasteel te nemen als eene der edeldames van lady Margaret.

Dit aanbod werd met erkentelijkheid aangenomen, en zoodra de eerw. heer Matthews zich genoeg hersteld dacht om de vermoeienissen eener reis te doorstaan, spoorde hij Dorothy, die eenigszins aarzelde met de toebereidselen tot haar vertrek, tot meerderen spoed aan, opdat hij haar onder dak mocht gebracht zien, alvorens hij zelf de terugreis naar Llangattock aanvaardde, waarnaar hij met ongeduld verlangde.

Het was een liefelijke lentemorgen, toen zij gezamenlijk te paard naar Raglan vertrokken. De zon zag als een jong vader op de kinderen van moeder aarde neêr, die uit hunne bedjes kwamen loeren, om hem na den langen winternacht welkom te heeten. De kraaien waren zoo druk bezig, met hunne groote bekken in de zachte roodachtige aarde te wroeten, dat zij geen tijd hadden om te kwakken. Het wit en rood gevlekte vee stak helder af tegen het frissche groen der weiden. De kale boomen begonnen allengs weêr teekenen van ontluikend leven te geven. Een zacht windje blies over de vochtige velden, maar wanneer er een wolk over de zon schoof, was het koud. De wegen waren slecht, maar de paarden waren er aan gewend en zetten hun weg voort met de zorgeloosheid, die van ondervinding getuigt. De winter kon

nog wel eens voor een keer terug komen, maar deze dag was een dag van de lente met al hare beloften. Aarde en lucht, veld en hemel waren vol vrede. Maar het hart van Engeland was ontsteld - ontsteld door driften zoowel ten goede als ten kwade - ontsteld ten gevolge van rechtmatige verontwaardiging en onbeschaamd verzet, van bandelooze vrijheidszucht en liefde tot recht en orde.

Geen rechtschapen hart kon ongestoord juichen over het ontwaken der schoone natuur bij de gedachte dat een der schoonste velden wellicht spoedig rood gekleurd zou worden door het bloed der verslagenen. Dorothy had daarenboven nog andere redenen tot treurigheid. Zoo zij haar hart recht uitgesproken had, zou zij hebben moeten bekennen dat zelfs het verlies harer moeder niet de eenige oorzaak was, waarom zij thans het zoet der lente niet zoo als anders kon genieten. Haar kwelde ook de gedachte dat de speelmakker harer jeugd, de jongeling, dien zij te vergeefs poogde te vergeten, zich met al de geestdrift der ontwakende mannenkracht in den strijd geworpen had tegen de wetten en het rechtmatig gezag, en daarmee tegen de geheele maatschappelijke orde.

Ten laatste zag zij de torens van het kasteel Raglan voor zich oprijzen en een beklemmend gevoel maakte zich van haar meester: zij naderde het onbekende. In eene afzondering groot gebracht, die sommigen eenzaamheid zouden noemen, aan eenvoud en huiselijkheid gewoon, kon zij zekere vrees niet bedwingen bij het vooruitzicht, in dien kring van deftigheid en strenge etiquette te treden, als werkelijk het gezin was van den markies, die inderdaad met vorstelijke praal en waardigheid op het erfgoed zijner vaderen zetelde. Zij wist weinig van de gebruiken der groote wereld, en was als vele jongelieden bevreesd dat zij zich aan zeker gebrek in vormen zou schuldig maken, waardoor zij onopgevoed of minstens lomp zou schijnen. Sedert hare moeder gestorven was, had zij eene zekere beschroomdheid gevoeld, die haar vroeger ten eenen male vreemd geweest was.

‘O,’ zegde zij, ‘als moeder maar bij mij was!’

Eindelijk bereikten zij de baksteen poort, werden binnen den buitensten muur toegelaten, volgden denzelfden weg, dien Scudamore en Heywood ingeslagen waren, namelijk dien langs de gracht, welke de eigenlijke sterkte of citadel omgaf, en kwamen ten laatste aan de westelijke poort. De valdeur ging omhoog om hun toegang te verleen en zij reden onder het booggewelf van den ingang door. Toen de eerw. heer Matthews zich tot Dorothy wendde om haar met haar gelukkige aankomst geluk te wenschen, bemerkte hij dat zij er bleek en ontdaan uitzag.

‘Wat scheelt u, mijn kind?’ vroeg hij haar zacht, want de wachter stond vlak bij hen.

‘Het komt mij voor als trad ik eene gevangenis binnen,’ antwoordde zij met eene lichte siddering.

‘Kom kom! Is God niet overal?’

‘Ja, maar ik was zoo gewoon in vrijheid rond te loopen, en deze muren en torens....’

‘O, dat is de buitenkant maar, juffer,’ viel de wachter haar in de rede. ‘Van binnen zal het u wel meêvallen.’

Terwijl hij nog sprak, gingen hunne paarden van zelve door de poort, die Eccles wijd open geworpen had, en brachten hen naar het Fonteinplein. Hier veranderde inderdaad het tooneel! Al wat Dorothy tot hertoe gezien had, was slechts de dreigende buitenkant der sterkte, maar thans waren zij in het hart van het gebouw en zagen het dus, zoo als het zich aan zijne inwoners vertoonde. De lenteszonschijn vervulde den halven binnenhof, terwijl de andere helft onder de schaduw lag van de kolossale citadel. Van alle kanten zagen vriendelijke vensters op het plein uit, en in vele kozijnen

zaten kinderen en vrouwen, die met, glimlachende gezichten naar de bezoekers keken, wier komst door de ratelende kettingen der valpoorten was aangekondigd; en door de deuren gingen, hier eene dame in staatsiekleedij, daar een edelman in halve wapenrusting, ginds weêr een knecht of eene dienstmeid uit en in. Nagenoeg in het midden van het vierkante plein, juist buiten de schaduw der sterkte, stond schitterend in den zonneschijn, het reusachtige wit marmeren paard, uit welks neusgaten de fontein oprees, die aan het plein zijn naam gaf. Tegen over de poort, waardoor zij binnen gekomen waren, stond de kleine kapel met hare spitsboogvensters, en verderop lag de schilderijengaanderij met hare groote ramen. Ver boven het dak dier gebouwen stak dat van de groote zaal met zijn schitterende lantaarn uit. Van het tweede binnenplein, aan gene zijde der groote zaal gelegen en waarop de hoofdingang uitkwam, bereikte het geluid van zware voetstappen, bij regelmatige tusschenpoozen, het gekletter van wapenen en het luid commando van den bevelhebber hun oor: daar exerceerden de troepen der bezetting.

Van elke der vele deuren, die op het plein uitkwamen, leidde een pad van gekleurde tegels recht door het frissche grasperk naar de marmeren fontein in het midden, in welks bekken het neêrvallende water de zonnestralen, die het boven had opgevangen, vast scheen te houden. Het murmelend geruisch vormde een zonderling en weemoedig contrast met de krijgshaftige geluiden, die van het andere plein kwamen.

Slechts een oogenblik hadden zij den tijd om al die zaken op te merken; want weldra grepen twee mannen hunne paarden bij den teugel, terwijl twee anderen op het fluitje van den wachter kwamen aangelopen, om hen te helpen afstijgen. Nauwelijks hadden zij den voet op den grond gezet of er kwam een andere bediende, die hen naar een portaal uit gehouwen steen geleidde. De deur stond open en liet eene wel wat steile, maar breede en schoone trap zien, die tusschen twee muren recht naar boven ging.

Boven aan de trap vonden zij den edelman, die meer bijzonder aan lady Margaret's dienst verbonden was, en die hen met veel hoffelijkheid ontving en hen naar een klein vertrek ter linkerzijde geleidde, terwijl hij hunne komst aan lady Margaret ging boodschappen. Een oogenblik later kwam hij terug, om hen naar hare kamer te brengen.

(Wordt vervolgd.)

De tentoonstelling voor electriciteit te Parijs.

II.

Hebben wij den vorigen keer meer bijzonder onze aandacht gewijd aan de honderden systemen van electrisch licht, welke op de parijsche tentoonstelling vertegenwoordigd zijn, ditmaal stellen wij ons voor met een enkel woord het merkwaardigste van de overige inzendingen aan te stippen.

Na het electrisch licht, was het vooral de telephon, die op de eerste *soirée électrique* de aandacht van al de aanwezigen trok. Ieder spoedde zich, althans voor eenige minuten, naar de telephon-zaal, ten einde een gedeelte van de opera *Robert le Diable* of eene passage uit het tooneelstuk *Le monde où l'on s'ennuie* te hooren en zich in persoon te overtuigen of de telephon wezenlijk in staat is, iemand eene schouwburgvertoning of een concert te doen genieten, die op grooten afstand uitgevoerd werden.

Men treedt een klein vertrek binnen, waarvan de muren met tapijten zijn bekleed, met het doel alle geluiden van buiten, hetzij van de in de beweging gebrachte werktuigen, hetzij van de joelende menigte, af te sluiten; eene reeks kleine telephon-buizen, op de rij langs de muren neêrhangende, noodigt den bezoeker uit er een paar van te nemen en ze aan de ooren te houden. Eerst hoort men niet het minste geluid; alles is stil; maar eensklaps klinkt het gerinkel eener bel, het sein dat de

draad in verbinding met het tooneel gebracht wordt. Op hetzelfde oogenblik wordt het gehoor aangenaam getroffen door de tonen van het orkest, en door solo's, die zich met zoo verwonderlijke zuiverheid en juistheid doen hooren, alsof men zich in de zaal zelve der opera, in de *loges* of op de achterste plaatsen der *stalles* bevond. De minste schakeeringen van den zang, het fijnste *pianissimo* niet uitgezonderd, verneemt men met een volkomenheid, die alle verbeelding te boven gaat.

Bij gewone telephons hoort men het geluid der stem telkens met metaalklanken, gesuis en andere vreemde geluiden vermengd, en er behoort heel wat oefening toe om altijd den klank der stem te herkennen. Hier daarentegen is de zuiverheid der stem wezenlijk bewonderenswaardig.

DE WEEZE, NAAR F. COMPTE-CALIX.

De indruk, dien men van den zang ontvangt, is even natuurlijk als artistiek. Ook het geluid der toejuichingen wordt ten getrouwste overgebracht, en wat inderdaad ongeloofelijk schijnt, bij het ballet moet men zelfs de passen der danseressen kunnen hooren.

Op deze manier kon de bezoeker van de eerste *soirée électrique* de voorstelling der opera van Meyerbeer, *Robert le Diable*, bijwonen. Verschillende personen, die daarvan gebruik gemaakt hebben, verzekeren dat zij niet alleen het gezang, maar

zelfs ieder woord, met het bijzonder accent dat de zanger er aan gaf, met de stembuigingen en het geluid der ademhaling evengoed konden onderscheiden, alsof zij zich onder de toehoorders bevonden.

Ten slotte hoort men den storm van het applaus, daarop eene kleine bel en eindelijk

is alles weêr stil: men heeft de verbinding verbroken, ten einde de bezoekers in een ander vertrek het overige der voorstelling te doen bijwonen.

Van de opera gaat men over tot de *Comédie française*. Ook hier kan men alles even duidelijk verstaan, maar de indruk is toch veel minder bevredigend; het schijnt dat de telephon den zang beter overbrengt dan de gewone spraak. Intusschen is het feit bewezen, dat men door middel van draden en een electrischen stroom zelfs op aanzienlijken afstand de voorstellingen in een schouwburg kan volgen; wat tot heden slechts met een ongeloovig schouderophalen werd behandeld, is thans verwezenlijkt. Voortaan kunnen in de groote steden, die van een telephon-net voorzien zijn, de geabonneerden een concert bijwonen, zonder zich dure entrée-kaarten aan te schaffen en zich door het koude weêr naar de zaal te begeven. Welk een uitkomst voor tooneeldichters, wier stuk voor de eerste maal op de planken komt!

SPAANSCH BEDELMONNIKEN, NAAR R. BELLVER.

Hoe volmaakt nogtans de hier aangewende telephon van Ader moge zijn, die van Machalski in de oostenrijksche afdeeling der tentoonstelling wint het in één opzicht van hem. Al de andere telephons hebben dit ongerief dat men de buizen bestendig aan de ooren moet houden, daar men op een afstand van slechts weinige decimeters niets meer dan een onverstaanbaar gegons

verneemt. De telephon van Machalski daarentegen geeft het geluid met zulk eene kracht weêr, dat in eene groote zaal al de aanwezigen elk woord hebben kunnen opvangen, dat uit de buis kwam. Daarenboven is de constructie uiterst eenvoudig en stevig en maakt hem vooral geschikt tot het gebruik voor buitengewoon groote afstanden. Men heeft er door middel van telegraafdraden op 412 kilometers afstands meê gesproken; die proeven zijn uitstekend gelukt en verscheidene personen hebben duidelijk kunnen verstaan, wat er aan het andere station gezegd werd.

Veel ingewikkelder is de *scheikundige* telephon van Edison, die op geheel andere beginselen berust; ook deze brengt de geluiden zoo krachtig over, dat men ze op een afstand van de buis hooren kan. Intusschen schijnt juist de ingewikkeldheid van dit stelsel het minder geschikt te maken tot eene algemeene en gemakkelijke toepassing.

Is het op de tegenwoordige tentoonstelling te Parijs uitgemaakt dat de electriciteit op menig gebied de tot nu toe aangewende krachten vervangen zal, en dat waarschijnlijk het gaslicht weldra voor het electrisch licht zal moeten plaats maken, er is tevens gebleken dat het gas nog elders gewichtige diensten zal bewijzen. Een blik in de machine-galerij der tentoonstelling is voldoende om dit aan te toonen. De gas-motors van Otto o.a. schijnen ongetwijfeld voorbestemd om de stoommachines te verdringen. Ook de *Compagnie française* heeft een aantal dezer belangwekkende machines ten toon gesteld. Die werktuigen, welker vermogen van een halve tot vijftig paardenkrachten afwisselt, en die in het geheel een vermogen van een paar honderd paardenkrachten vertegenwoordigen, trekken voortdurend een groot aantal bezoekers.

Het ligt voor de hand dat deze gas-motors, waarbij geen stoomketel noodig is, zoo wel met het oog op de veiligheid als het onmiddellijk in werking brengen groote voordeelen aanbieden. Zij worden dan ook reeds veelvuldig aangewend. Zoo is in de groote fabrieken van St. Etienne al de handenarbeid reeds aan gasmotors toevertrouwd. In de opera te Frankfort heeft men er nog een merkwaardiger gebruik van weten te maken. Daar brengen dergelijke gasmotors twee pompen in beweging, welke in geval van brand drie honderd duizend liters water per uur ter hoogte van zestig meters kunnen opvoeren. De waterleidingen zijn zoo ingericht dat die overgroote watermassa in een oogenblik tot in de meest afgelegen hoekjes van het tooneel kan verspreid worden, zoodat men binnen weinige minuten den hevigsten brand meester kan zijn. Twee gasmotors van Otto, elk van vijftig paardenkracht, brengen dit bewonderenswaardig resultaat te weeg.

De tentoonstelling zelve geeft onder een aantal merkwaardige toepassingen van electriciteit als beweegkracht ook electrische naaimachines te zien. Van af de opening der tentoonstelling, toen de helft nog niet in gang was, bleven de toeschouwers met verbazing staan voor eene estrade, waarop een aantal kleine machines, door hoozen overdekt, en met het opschrift *La Belle Jardinière* stonden opgesteld. Ieder kende de *Belle Jardinière* als een der grootste confectie-magazijnen van Parijs en van de geheele wereld, maar niemand begreep wat zij op de electriciteit-tentoonstelling te maken had.

Die verwondering heeft plaats gemaakt voor bewondering, toen de hoozen ten slotte weggenomen en de machines in werking gesteld werden. Het gold hier niet alleen eene electrische, maar ook eene philanthropische uitvinding; de werktuigen die daar stonden waren niets anders dan naaimachines, door de electriciteit in beweging gebracht. In plaats van de arme, bleeke, uitgeputte naaisters, gedurende

den halven dag veroordeeld om een pedaal in beweging te houden, ziet men hier eene glimlachende, welgedane juffrouw, die, geheel van den moeitevollen arbeid, dien de vroegere machine haar oplegde, ontheven, zich uitsluitend met het leiden van het werk bezig houdt.

Een motor van Gramme, in een kelder opgezet en die, hetzij door gas, hetzij door stoom bewogen kan worden, brengt al de pedalen der *Belle Jardinière* in beweging. De nieuwe toepassing is inderdaad van philanthropisch belang, daar zij hetzelfde aantal werksters als vroeger vereischt, doch haar al de vermoeienissen van den arbeid bespaart. Op dit oogenblik worden al de jachtcostumes van de *Belle Jardinière* reeds langs electrischen weg vervaardigd. Onder de ongeloofelijke jacht-anecdotes zullen wij voortaan het volgende woord van een jager kunnen rangschikken: 'Mijn jachtcostuum was zoo electrisch, dat ik niet eens op de hazen behoefde te schieten. Zoodra zij mij zagen, vielen zij als van den bliksem getroffen neêr.'

Van den electrischen spoorweg van Siemens-Halske te Berlijn hebben wij reeds vroeger gesproken; voegen wij er nog bij dat hij tot heden niet te best schijnt te voldoen. Bij de eerste *soirée électrique* moest hij althans nog door paarden getrokken worden. Wel riep de *électricien*, die er desniettemin voor den vorm op zat, van tijd tot tijd: 'Spant de paarden af.' Maar het gevolg was dat de tram stil stond, tot groot genoegen van een aantal omnibuskoetsiers, die de proeven met veel leedvermaak gaê sloegen.

Vatten wij alles samen, dan moeten wij ten slotte zeggen, dat de electrische tentoonstelling ten volle de belangstelling verdient, die haar van het parijsche publiek in zoo ruime mate ten deel valt, en dat Berger en zijne medehelpers inderdaad eer hebben van den spoed en het beleid, waarmee zij in zes maanden tijds zulk een uitgebreide en belangrijke tentoonstelling organiseerden. De eerste *soirée électrique* was een ware zegepaal voor hen; doch bij die overwinning lieten zij het niet berusten. Zij maakten gebruik van de opmerkingen der bezoekers en voldeden ten spoedigste aan alle billijke eischen van het publiek. Zoo werden reeds voor de tweede *soirée* verschillende specialiteiten belast met het rondleiden der bezoekers en het uitleggen der meest ingewikkelde werktuigen, hetgeen hier en daar hoog noodig was. In het kort, alle bezoekers betuigen hunne hoge ingenomenheid met hetgeen hun op de tentoonstelling ter bezichtiging wordt aangeboden en het is dan ook te verwachten dat zij nuttige vruchten zal afwerpen voor den vooruitgang van wetenschap, nijverheid en verkeer.

Onze gravures.

De weeze.

Zij kon het niet houden, de arme weeze, binnen de muren der ouderlijke woning, die haar zoo leeg en toch zoo onbeschrijfelijk eng voorkomt, sinds ze er de geliefde wezens niet meer ziet, waartusschen zij is opgegroeid, sinds er de beminnelijke taal harer goede moeder, de gulle lach haars vaders niet meer weêrklinkt. De smart stijgt haar in de keel, doet hare lippen trillen en verduistert hare oogen, als zij de plaats aan het venster verlaten, de bedsteê ledig ziet. En zij trad naar buiten om adem te scheppen. Zij zette zich neêr op de steenen bank, waar zij zoo menigen avond naast hare moeder gerust had. Och! wat was zij thans alleen! Slechts de oude hond vleit zich troostend aan hare voeten; het is of het stomme dier de smart zijner meesteres begrijpt en eerbiedigt. Straks als ze hem toespreekt, zal hij vriendelijk opspringen.

Maar het is altijd slechts een hond; welken troost kan men van een redeloos dier verwachten? En troost, och die beteekent toch zoo weinig voor wie ontroostbaar is. Het liefst is zij nog in de eenzaamheid, waar zij vrijelijk weenen kan en in stilte kan luisteren naar het gelispel der bekende stemmen, die zij in het gesuis van het koeltje meent te hooren. Arme weeze!

Spaansche bedelmonniken.

De tijden zijn ver toen de twee figuren onzer gravure bij hunne medemenschen in hooge vereering stonden. Na afstand gedaan te hebben van al hunne bezittingen ten voordeele der armen en zelf arm geworden te zijn, gingen zij nog een stap verder, trokken het grove habijt van den bedelmonnik aan en staken de hand uit naar de openbare liefdadigheid. Het volk kende en eerde hen, want het wist dat hun klooster alleen voor de armen was ingericht en dat de opgegaarde giften van hunne hand in die der armen gleden. Hun zegenrijke werkkring is dikwijls miskend, doch de bewoners der streken waar zij nog tot heil der minvermogenden werkzaam zijn, weten hen te waardeeren en men bewaart bij voorkeur de giften voor hen, die op deze aarde de armoede hebben verkozen als het rijkste goed om er den hemel mee te beërven.

Een Indische reiswagen.

Het meest gebruikelijke voertuig in Indië is de draagstoel of palankijn, eene soort van kas, aan alle kanten van jaloezieën voorzien en door mannen gedragen. De bodem van die kas, welke omstreeks zes voet lang en drie en een halven voet breed is, bestaat uit riemen of bamboeslatten, waarover eene mat en kussens gelegd worden; in het achtergedeelte is een bankske aangebracht, dat men naar willekeur hooger of lager kan stellen, zoodat men het nu eens tot leuningstoel, dan weêr tot rustbed kan inrichten.

De palankijn is voor de rijken een voorwerp van weelde en vertooning en dikwijls worden er schatten gelds aan de versiering dier voertuigen ten koste gelegd; niet zelden schitteren ze van zilver of goud.

Wanneer de rijke Hindoe zich niet van den draagzetel bedient of niet op een olifant of kameel plaats neemt, gebruikt hij een rijtuig, dat *gadi* genoemd wordt en waarvan onze gravure een denkbeeld geeft. Het is eene soort van tentwagentje, aan alle zijden geopend en waarin men zich door eene gordijn voor de zonnestralen kan beschutten.

De *gadi* biedt slechts plaats aan voor één persoon, die er met over elkaar gekruiste beenen op een kussen in zitten kan. De eigenlijke wagen heeft twee wielen en is met kostbare steenen ingelegd, met fluweelen draperieën, afhangende franjes en andere ornamenten versierd. Hij wordt door twee ossen getrokken, welker horens, pooten en borst men met verschillende kleuren schildert.

De onaangename en vermoeiende schokken, waaraan men in de palankijn bloot staat, doen de reizigers algemeen de voorkeur geven aan de *gadi*, die ten gevolge van den gelijkmatigen loop der ossen een aangenaam reismiddel oplevert.

Op de Schaerhoef.

**Noordbrabantsche Novelle,
door Tiburco.**

(Vervolg.)

II.

Ien de fortuun.

Acht dagen zijn er verlopen, sedert bovengemelde gesprekken en nog een heel leger andere op 't erf der Schaerhoef gevoerd werden. Het begon des avonds al knapjes koud te worden, waartoe de kille, donkere nevel, die 't dorp omhulde, heel wat bijdroeg. Geen wonder, de laatste dagen der Wijnmaand vloten heen. 't Was

zondag. - Pet de kastelein uit de dorpsheerberg, die 't opschrift 'Ien de Fortuun' op haar uithangbord in gulden letters voerde (of daar nu fortuin in te maken was voor de bezoekers, trek ik zeer in twijfel, doch ik meen te kunnen mededeelen, dat de beurs van den waard tamelijk wel met het devies instemde,) rakelde de groote kolomkachel, een merkwaardig pronkstuk van vroegeren datum, op; bracht licht in de hanglamp, wreef met zijn roodbonten zakdoek het blikken scherm af, riep Nel de meid, die in de keuken reeds de handen vol had met glazen af te droogen, om nog wat bij te vegen, aan welk verzoek zij met een meesmuilend, eeuwig lang gezicht voldeed, streek met het binnenste van zijn jaspand nog eens over het tafelblad, om de laatste sporen der kringetjes, die de bitterglasjes des morgens als souvenir hadden achtergelaten, te doen verdwijnen, wreef zich vergenoegd de vleezige welgevulde handen, schikte nog een paar stoelen en zette zich voor den vuurgloed neder in eene houding, die men onmogelijk eene andere beteekenis zou kunnen toekennen als van: 'Jonges! komde gellie nog nie der ien?'

De hangklok, ook een gedenkstuk der voorgaande eeuw, deed vijf slagen door het laag geplafonneerde vertrek trillen, terwijl de koekkoek daarboven met zijn eentonig geroep er de noodige staatsie aan bij trachtte te zetten. Terzelfdertijd dreunden ook de dolle klanken der groote torenklok door het luchtruim, de vlammen verhieven snorrend hare gele hoofden tot hoog in de kachelpijp, terwijl de stoom van den grooten koperen waterketel met sissend geluid door alle retsen van het deksel trachtte te ontsnappen; de welgedane waard geeuwde en rekte zich uit tijdverdrijf en lispelde iets tusschen de tanden van: 'Zou 'n ze nog nie haôst kommen?' Zie, daar gaat de deur van de gelagkamer open en boer Gradus van 't Erwerkamp maakt zijn *entrée de salon* op de helder geschuurde houtblokken met eene deftige buiging voor den welgedanen hospes; want de Euverkampsche boer gaf zich gaarne voor een komiek uit. Na een wederzijds 'goên âvond' tusschen Pet en den binnentredende, nam de bezoeker achter de kachel plaats, en trok met een bedenkelijk gezicht, of hij een heele karrewei had te verrichten, zijne klompen uit, ten einde zijne voeten op de heete kachelplaat te warmen.

'Kald, wienderig wirke, waôr Pet?' -

'Da zeg de wel, Graôdje, nergens beter teugenswoôrdig as achter 't fernuus mit zaô 'n finaôl kald zoer wêr. Jaô krêk! daôr hedde geliek ien. Iek rapplier mien nog duuvelskaôters goed, 't is mien nog krêk zoâ karschvorsch veur den geist, alêvel da 't in dikke vieftig gelêjen is, da op school, toe ik nog zaô'nen blaôg van ènen jong was, ik zeg, op schaôl, da de meister, den alden meister Harmsen, mien is op ènen viezen kier onder de les vroeg: "Zeg, Graôdje, waar ligt het warmste klèmaat van de wêrld?" - Efkes geprakensiert, want 'k was toe ter tied ènen slimmen rakkert, en toe kwam 't der uut: "Meister, 'k geleuf bij ons achter 't fernuus." Nouw kunde begriepen wa ie stond te lachen, ie most zienen buuk vasthauwen.'

En Graodus van het Euverkamp, ie schaoterde 't zeker nog uut van de lach, en oâk 't kwastje van Pet's wollen muts draojde op en neer ten gevolge der hevige hoestbui, die de anecdote met al de daarbij aangewende gesticulationen bij hem hadden opgewekt.

't Was kemiek, 't was verdrejd geistig van ouw Graôd, zaô iets mossen ze ien de krant laôten zetten in plaôts van al dien nonsens.'

'Maôr wa wil 'k ouw vraôgen sommedeen. Is 't lof haôst uut ien de kark?'

'Jaô, 't is krêk gedaôn, de pastoor haj èvel lang geprêkt, as ie oâver de hel aôn den geng is, dan is der gèn end aôn te verkieken.' En weer niesde en schokte de boer

over de geestige herinnering der kinderjaren, terwijl de vereelde hand achter den blauwen kiel naar de zilveren tabaksdoos zocht.

‘Pet, breng mien ènen pot bier, pak der eiges oâk maôr ènen.’

Juist trad de kastelein met het schuimend vocht binnen, terwijl de boer achter de kachel een papiertje samenvouwde, met den rechtervoet de kachelschuif openstiet, 't reepje in den gloed hield en vlam liet vatten, welke hij bedaard naar de versch gestopte pijp overbracht.

‘Wette 't nèjs van den doâg al?’ hernam de praatzieke boer, 't uitgedoofde papier in den kolenbak werpende, en met zijn vinger en duim den koperen steekdop in de pijp duwende. ‘Niks der af gebeurd, Pet?’ ging hij door, terwijl hij al blazende de helder blauwe tabakswolkjes vroolijk door elkander deed dwarrelen.

‘Wa hangt der dan nouw wèr aôn den klepel, Graot?’ hernam de aangesprokene achteloos, nog eenige spaanders in den knetterenden vuurgloed werpende.

‘Jaô jong da's wa bezunders, de minsen prâoten, as da den Bram der ènen uut 't derp hier gearrestierd zou hebben.’

‘Wa zegde, den Bram zou ènen streuper geattrapierd hebbe?’ schreeuwde de anders zoo kalme kastelein verschrikt van den stoel oprijzende.

‘Née Pet, nog arger, duuzend mâol arger as ènen streuper, zoâ as 't hiet, ènen vagebond, ènen dief, nie ènen, maôr vier, vier te geliek, zao as de praôt is, maôr hoe de kneup nouw aôn de boks vast genèjd zit, da wiet 'k eiges oôk nie krèk.’

Dat antwoord verlichtte den kastelein die er zelve oâk wel is ien 't geniep ènen hâos kald haj gemâokt, maôr die ze deur zien slimmigheid nog noâit van zien lèven ha'n te pakken gehad, niet weinig, om een juist begrip van de paniek, die onze Pet overviel, toen er van ‘gearrestierd’ werd gesproken, is het noodig even toe te lichten, hoe onze hospes de afgeloopen week achter eene klocht veldhoenders was getrokken, hoe hij juist toen 't eerste schot viel de ruwharige berenmuts van den gerechtsdienaar achter het jonge eiken hakhout meende bespeurd te hebben, en hoe hij vervolgens zoo vlug als de zware beenen van den kolossus het gedoogden 't hazepad gekozen had, bang als hij was dat der groât kabaôl van kos komme.

Nu trad 't kleine gebochelde snijderke binnen, welda gevolgd door den Pelikaônschen boer met eene menigte andere trouwe bezoekers der Fortuun, zoodat de leidraad van 't gesprek afgebroken werd, en een andere op touw werd gezet.

Er volgde eerst een algemeen stoelengeschuif, doch weldra had zich een dichte drom om het vuur geschaard, als ware men bevreesd dat de warmte eensklaps door de open en dicht geworpen deur uit de gelagkamer zoude stroomen. Bram, de man der wet met de stokpijp tusschen de geel beslagen tanden, behoorde tot de laatste *trainards*.

Met een onbestemd gevoel van eerbied, met zekere achting werd er weder met de stoelen op en neer getrokken, tot dat er eene ruimte in den kring ontstond, die de gediensstige waard met bijna kruipende beleefdheid en diepe buiging aanvulde, door het aangeven eener zitplaats.

Er volgde nu, een heel discours over koetjes en kalveren. Het snijderke, wiens hooge rommelkast zich ver boven het hoofd verhief, dischte eenige nieuwtjes op uit een of ander dagblad, hoe der ien den umvan Deest, jaôpen van sukerbieten gewassen trek waren die respektiveliek vief en zeuven en twintig de halve pond wogen, dat er wèr praôt was gewèst ien de provinciaôle staôten êuver de dieking van de Bèrsche Maôs, en toe kwam er ène heële redenâozie te geliek euver de bestaônde plannen en werd het als een geloofspunt vastgesteld met algemeene stemmen, da, as wannier den burgemeister hier zienen zin kreeg, alles ien èns rût zou zien, alles, da plukhaoren

en belottieren, en da ze mit al die kèls van vrènde insjinjeurs niks, gen grientje te maoen ha'n. Plotseling werd het gesprek in zijn loop gestremd door 't binnentreden van een onzer oude bekenden van Nul, de verkensoâjer, die oâk zijne zes penningen op 't altaar van vader Bacchus kwam offeren. Statig en deftig stapte ie in zien besten zundaogschen soepjas een keer 't vertrek op en neer, meschien mit 't hoaveerdig doel zien kleêdozie te laoten bekieken. Gèn wonder, die soepjas was èn arfenis van den alden Hansmichel Wèren, Nuls' vaoder zaoliger, die er op zien èrste bruloft al mèt gepronkt ha, en zienen aldsten zeun der zelvèrs ien parsoân mit bâoven den deup ha gehawen. Mit zien twintigste jaôr, toe ie uut 't soldaotenvolk veurgoed 't huus kwiem, haj den jong den bestigen jas, na vaôjers krampieren, prasant gekregen, 't snijderke mit zien bult haj hum geliek gekeerd, da's te zeggen ten understen bâoven gedrejd en der veur ien gestaôn, da ie krèk èven zoâ goed was en meschien nog bèter van kwaleteit as fonkel nèt van den nâod. Alèvel, de alde vrouw Wèren was zuunig uut den âord en stopte 't kleedaôzie ien den legkast, want, redenierde de alde moej, die nouw oâk al sèdert èn jaôr mit der neus in de heugt lag, da as de jong is tot stâot kwiem, dan hèt ie toch altiedig en tousours ènen arg bestigen zwart laokenschen jas. En toe Nul nouw mit zien trouwen waôrrempel tot staôt was gekomen, kos ie zundags vast veurgoed den soepjas dragen, die ruum en wied genoeg van snit was, um ien den tied gekrompen te kunnen zien. 'Gèt de dîspetaôzie oâver de pollentiek?' vroeg Nul, die miende da de jas nouw zat bekiekers ha gehad, en nu 't erden neuswèrmerke stopte, terwèl ie nâost Bram den veldwachter ging zitten. Hij werd spoedig door den kleinen gebrekkigen dwerg op de hoogte gebracht van het gesprek en drukte er nogmaals op 'da den burgemeister de waôre man was, op de waôre plèts.'

'Jaô, jaô da zal waôr zien,' knikte Nul, 'as alle dépeteés in de provinciaôle staôten maôr krèk zaô der âover dochten as onze burgemeister, da heb ik altiedig en tousours gepretendeert; die misderaôbelle vrènde sinjeurs daôraôn, da haôlt niks uut, 't wark advanceert nie derbèt: jaô jaô, den burgemeister da 's de miensch, èn sjenie van ènen miens, da is ie; krèk zaô goed ien den gemeinteraôd as veur de staôten, da 's waôr, dâorum basta.'

De veldwachter, die anders, als 't den burgervader gold, 't hevigste zijne partij trok, had nog steeds met bedenkelijk gezicht, en een ernstig oogenknippen de rookwolkjes die uit de pijp opstegen nagekeken. Men kon 't hem aanzien, dat er iets over de lippen moest komen, misschien was hij bezig zijne stof op de meest uitkomende manier in te kleeden.

'Graodine, gèft de kaort is uut de taôfellaode,' gelastte de welgedane hospes, die de ondervinding had opgedaan dat er onder 't kaartspel de meeste verteringen werden gemaakt.

'Jonges! veur 't kaôrtspeul, za 'k ouw èvel èrstens is wa gaôn te vertellen, luustert podorie goed, heur, 't is intressant, wa 'k ouwliê zeg.'

'Ziede klaôr?' klonk het gebiedend van den gerechstdienaar, ziende dat er eenige ledige glazen opgeheven werden, die gelijk dorre bedelaarshanden, om vulling smeekten, 'ziede gellie klaôr, dan za 'k beginnen, heur. 't Kan zien, da der van de historie al wa is uutgelekt ien 't derp, 't kan zien, klikspaônen zien der oâveral zat,' meesmuilde hij, zonder te bedenken dat hij zelf daartegen zich op het oogenblik bezondigde, maar voor hem, de groote man, was dat geoorloofd, 't was er maar om te doen zelf 't eerste zijne schitterende heldendaden aan 't licht te kunnen brengen.

'T was dan zundag, née wacht is èfkes' (zich den wijsvinger tegen de haviksneus slaande) 'née: justement: vrejdag, nouw vrejdag gepasseerd acht daôg, (nouw za 'k

buûten den Driek toch èvel te wéten kommen, en nouw het den stinkerd mien aôk
beloogen toe ie zei, da die dingsigheid nie pebliek most worren, overwoog Nul den
mond nog verder openspalkend om des te beter geheel oor te kunnen zijn), ik zeg,
da boer Barten van de Schaerhoef mien op straôt ien 't aor kwam fluusteren: ‘zeg

Bram, ziede te sprèken? - Ik knikte natuurluk jaô. - Nouw, zei ie, van de middag, née krèk giesteren middag aôn taôfel krakte de pap.

‘Nouw wa kan ons da schillen,’ meende Thies de molenaarszoon, die in overweging nam, dat 't wel eens aan zijn meel toegeschreven kon worden.

‘Nie..... Nie,’ trok de policieman er tegen in, eene heftige beweging met de hand, waarin hij pijp gekneld hield, makende, terwijl hij met de andere 't bierschuim, dat zijn grijsachtige ringbaard nog witter deed uitkomen, als hij werkelijk reeds was, wegstreek,.... ‘nie, praôt der nie van, omneuzelen hals, mit ènen piependop, mit èn bagatelleke kan de pelitie ènen drâod van èn misdaôd ien handen kriegen, daor redeniert gerdjen mit en ander mins aôver, maar nie mit mien, die alzelèven bej de garde bin gèwest. Nouw s'aôvends,’ ging den baôs van de Schaerhoef verder, ‘s'aôvends krakte en kruumelde de roomen al wèr. 'Smidags haj ie gedacht da 't meèl 't hum deej, maôr de vrouw haj staôn te pretenderen da 't hum ien de melk haperde, alével da de kêtels reindelik uitgeschoerd waôren gewest. Ik krabde is èfkes achter de ooren, kiek daôr haj 'k 't al. - Gaôt mâor stillekes naôr huûs, Barten, ik zal de affaire wel uutmelken. Ik wist der al zat van. Ik haj gezien, da de wèterkuûl van Barten schaôn gemaôkt was geworden, da was al half geaccerdeerd bej mien. - (Krèk, schudde, zijn buurman, krèk, die heb ik mit den Driek uutgegraven, in de veurige wèek.) Ik rekwarierde Driekus, den knecht as getuuge en vieten post onder de heggedeurn.

EEN INDISCHE REISWAGEN.

Daôr kwam de melkwagen angerold. Raôde gellie is wie 't was. Géj nie Nul, 't is ouw bekend tuug, toe jonges, verduuveld, èn rundje veur hum, die 't raôit, gerdjen. Niemand?’ terwijl hij zijne blikken over het gapende auditorium liet gaan, ‘wel niemand? Nouw, da za'kt oulie zeggen, 't was Griet, de zwarte Griet van den toddenkrèmer. We hielden ons koestie,.... daor begos ze de koeien te melken,.... we bleven leggen as ènen snoek op den dreuge.... nouw ging ze naôr de weterkuul, 't wief.... èrstement hield ze èn flesch onder der kleêt uut, deupte ze moers onder ien den vollen melkemmer, we heurden hoe de roomen ien de flesch kloekte en borrelde,

alével zag ze ons nie, daor pasten we veurop, en toe de flesch, en groote litersche flesch, verdorie mit ènen buuk as ènen opgeblaôzen kikvorsch, tot 't réndje vol was, haalde ze der uut en kletste mit de holde hand wâoter derbéj tot ze vol was zonder âon den zandmodder te dinken. Da ha Driek, de knecht gezien, en iek veur... twee potdorie! Driek ordenierde ik, zou mit èn talholt veurop, veur't argwaôn te méjen, de veeg trok den melktob den zandweg op, en mien parsoon volgde èn pas verder achternaô. Justement in de schuur van den baôs âongeland, kommandierde ik halt... hier mit de flesch!' dit zeggende rees hij op om alle gesticulaties beter te doen uitkomen,... 'hier, mit de flesch! comandeerde ik. Ze wou nog tegenspartelen, maôr jaôwel, zuute koekies worren der béj mien nie gebakken, de flesch kwan er fijn onder der kleedâozie uut, en aôn janken en lamertieren gèn nood... maôr da was mostert nâo den maôltied.

De boer gaf heur èn predekaôzie, Driekes èn replement, en ze begos te grinsen en te brullen, da heuren en zien der af verging. Inpassant mat 'k de melk, op den kop af ènen vollen alderwetschen liter en mâokte procèsvanbaôl op.' Geen splintertje had men onder 't gansche verhaal hooren kraken, geen enkel lichaamsdeel had zich gedurende het verhaal van den ouden veldwachter, die nu zich met de borst vooruit, en met eene tronie, als wilde hij vragen, zeg jonges, wa dunkt ouwlie, was 't nie knap van mien?; had gevoerd. Zelfs Nul was zoo zeer door het verhaal medegesleept, dat hij vergeten had de pijp van tijd tot tijd aan de wagenwijd geopende lippen te brengen. Doch nu gaf zich de algemeene verontwaardiging lucht. - 'Zoâ'n lélik, zoâ'n gemeen vrouwmîns, zoân... jaô.. zoân... ge kost wel zien da 't nie richtig der mit was... nôait van ze léven zag ze iemand recht ien d'eug, en kieken uut de kop, kieken zoâ loensch... de heks.... of ze ouw mit hum en kuit zou ienslikken.

(Wordt vervolgd.)

Rebus N°. 2.

Hier is de kat. Waar is de hond?

Als prijzen aan dezen Rebus zijn verbonden:

ZES BOEKDEELEN

VAN

AUGUST SNIEDERS,

welke bij loting aan ZES goede oplossers zullen toegewezen worden.

[Nummer 6]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

IX.

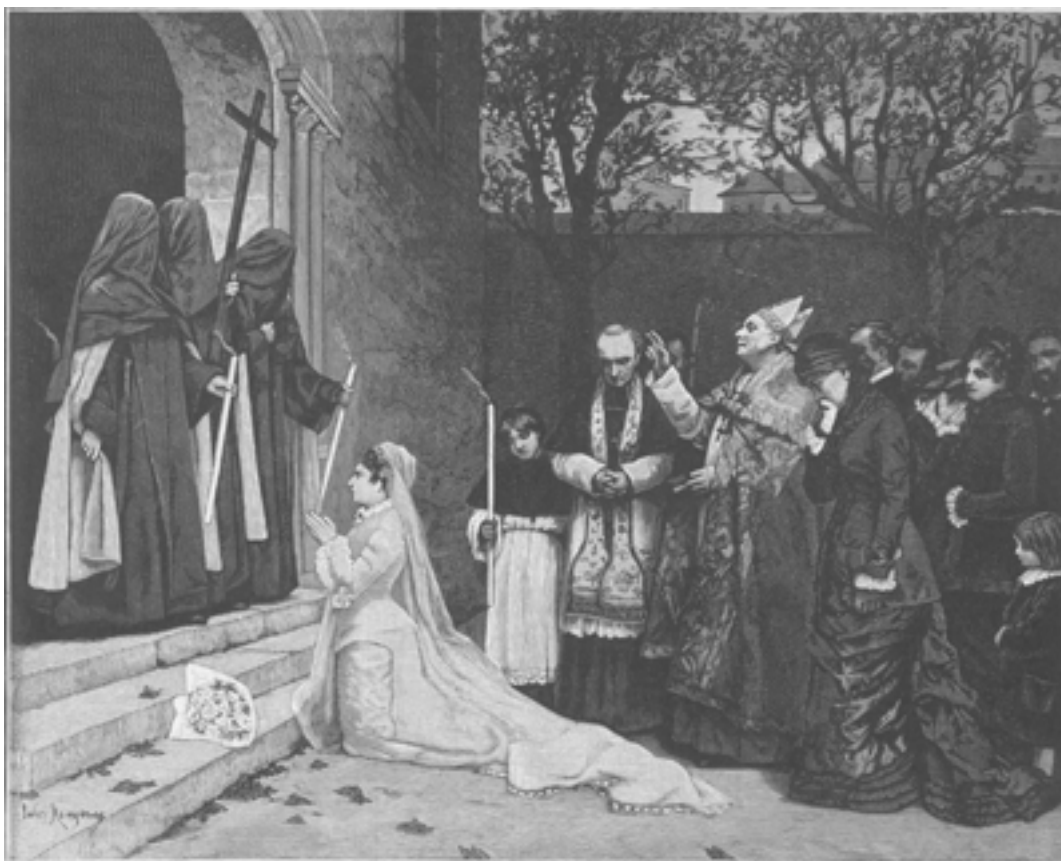
Het kasteel Raglan.

Lady Margaret ontving hare gasten met eene hartelijkheid, die bijna in tegenspraak kwam met haar deftig voorkomen. Door de terughouding, die wèl of kwalijk begrepen besef van waardigheid zoo dikwijls teweeg brengt, scheen de aangeboren hoffelijkheid van haar ierschen aard heen; want zij was eene O'Brien, de dochter van graaf Thomond, en haar voorkomen verloochende haar celtischen oorsprong niet.

‘Wees welkom, lieve nicht!’ zegde zij, haar halverwege de kamer reeds de hand toestekende en met statigen gang op haar toetredende. ‘En ook gij, eerwaarde heer,’ ging zij voort, terwijl zij zich tot den geestelijke wendde. ‘Naar ik hoor zijn wij aan u deze welkome aanwinst verschuldigd; hoe welkom die is, kunnen alleen dames begrijpen, die even als wij opgesloten zijn.’

Dorothy was reeds bijna geheel op haar gemak en de oude heer was niet minder ingenomen met de hoffelijke minzaamheid der dame.

Verlangend, naar zijne parochie terug te keeren, die reeds te veel door zijne ziekte geleden had, bedankte de eerw. heer Matthews voor hare uitnoodiging om het middagmaal te

DE INTREDE IN HET KLOOSTER, NAAR J.J. ROUGERON.

blijven gebruiken, dat weldra opgedragen zou worden, daar het nu kwart voor elfen was, zoo als haar horloge, dat zij in een ring aan den vinger droeg, haar zegde. Hij nam dan afscheid en vertrok met een bediende, die het paard moest terug brengen, indien zij althans zoo gelukkig waren aan de Puriteinen te ontkomen, die gewis beide paarden zouden opeischen. Op het oogenblik stonden intusschen de zaken van den koning het voordeeligste en de naam van den graaf van Worcester had in den omtrek een goeden klank. Dorothy's paard viel dezelfde gastvrijheid als zijne meesteres te beurt en het verkreeg eene plaats in de stallen onder de middagschaduw van den toren der boekzaal.

Zoodra de geestelijke vertrokken was, deed lady Margaret eene zilveren bel klinken, die in een standaardje hing op eene tafel naast haar.

‘Breng juffer Dorothy Vaughan naar hare kamer, help haar daar en geleid ze dan weêr hierheen,’ zegde zij tot de dienstmaagd, die op het geluid der bel verscheen. ‘Wees zoo goed u een weinig te haasten, nichtje,’ ging zij voort, ‘want mylord Worcester is zeer nauwgezet op de orde van de huishouding, en ziet niet gaarne iemand de eetzaal binnen komen, wanneer hij gezeten is. Het is zijn verlangen dat gij van middag aan zijne tafel eet. Later moet ik u bij mijne andere edelvrouwen plaatsen, die in de kamer der huishoudster eten.’

‘Zoo als gij het goedvindt, mylady,’ hernam Dorothy, eenigszins teleurgesteld en tevens eenigszins verlicht.

‘Aanstonds zal de bel geluid worden,’ zegde lady Margaret, ‘en een kwartier daarna zullen wij allen aan tafel zitten.’

Zij was zelf reeds gekleed - in een licht blauw satijnen kleeding, met een wijden rok en een nauwsluitend puntlijf, van voren vastgemaakt met verscheidene dubbele haken, met robijnen bezet.

Hare wijde mouwen, versierd met stervormige diamanten knopen, lieten de armen tot aan de ellebogen bloot, en om haar hals hing een kort snoer groote paarlen.

‘Gij hebt zeker niet veel tijd noodig om u te kleeden, nichtje,’ zegde de dame minzaam, toen Dorothy terug kwam.

‘Och neen, mevrouw,’ antwoordde deze; ‘voor mij is er maar ééne kleur en ik vrees dat ik sterk zal afsteken tegen de rijk gekleede dames van Raglan. Maar ik kon wel wat meer werk van mijn toilet gemaakt hebben, indien ik de bel niet gehoord had voor ik begon, en niet had gevreesd reeds de eerste maal voor mylord te verschijnen als eene overtreedster der wetten van zijn huis.’

‘Daar deedt gij wel aan, nichtje Dorothy; alles gaat hier volgens vaste regels; alles is orde en nauwgezetheid in dit huis. Want mylord's vader, ofschoon overigens de beste man van de wereld, is daar sterk op gesteld; hij wil, zooals hij zelf zegt, koning in zijn eigen koninkrijk zijn, ongetwijfeld met het oog op een koning, die het niet is. Ik zou zoo niet met u spreken, indien gij waart als andere dames, die ik ken; maar er is iets in u, dat mij bijzonder bevalt en dat, naar ik geloof, bescheidenheid aanduidt. - Toen ik voor het eerst in dit huis kwam, gaf ik, als niet aan zulke nauwgezetheid gewoon, mylord menigmaal reden tot ontevredenheid; want niet zelden kwam ik de eetzaal binnen, niet alleen wanneer er reeds gebeden was, maar zelfs somtijds als het eerste gerecht al was weggenomen. Mylord wreekte zich daarover door mij de “wilde Iersche” te noemen.’

Hier lachte zij heel vriendelijk.

‘De eenige die hier doet wat hij wil,’ hervatte zij, ‘is mijn echtgenoot. Zelfs lord Charles, die onze slotvoogd is, moet nauwgezet op zijn tijd passen; maar wat mijn gemaal betreft....’

De bel luidde voor de tweede maal. Lady Margaret stond op en Dorothy's arm vattende, leidde zij haar door een langen donkeren gang naar eene nagenoeg vierkante zaal, waar twee tafels gedekt stonden voor ongeveer dertig personen. Aan de deur en langs de wanden vonden zij eene menigte heeren, van welke sommigen eenvoudig, anderen rijker gekleed waren en waaronder Dorothy in het voorbij gaan haar verren neef Scudamore herkende. Of hij haar zag en herkende kon zij niet zeggen. Vervolgens eene kleine kamer doorgaande, traden zij de eetzaal binnen, waar een aantal heeren en dames zaten te praten. Tot eenigen richtte lady Margaret het woord en stelde hun Dorothy voor; anderen groette zij met een gemeenzaam knikje; weêr anderen ging zij met eene statige buiging voorbij. Vervolgens zegde zij:

‘Dames, ik zal u aan tafel voorgaan. Mylord de markies ziet ons niet gaarne over den tijd komen, te meer nu hij zelf door iets opgehouden is.’

Zij, die in de kamer van den markies aten, volgden haar. Nauwelijks had zij het boveneinde der tafel bereikt, of de markies trad binnen, gevolgd door al zijne edellieden, waarvan sommigen heen gingen, daar hun dienst afgeloopen was, terwijl anderen bleven om hem, zijn gezin en meestal ook eenige adellijke gasten aan tafel te bedienen.

‘Ik ben van daag de achterblijver, mylady,’ zegde hij opgeruimd, toen hij met zwaren stap de kamer in kwam. ‘O!’ ging hij voort, toen lady Margaret, Dorothy bij de hand houdende, op hem toetrad. ‘Wie is dat eenvoudige meisje onder de bescherming mijner wilde Iersche? Ongetwijfeld ons nichtje Vaughan, van wier lof onze waardige slotkapelaan mij de ooren heeft doen tuiten.’

Hij reikte haar de hand en heette haar welkom op Raglan.

De graaf van Worcester had een waardig voorkomen, van de type zoo als wij ons de groote mannen uit het tijdvak van koningin Elisabeth voorstellen. Hiermeê was zijn zwaarlijvige persoon niet bijzonder in overeenstemming, al waren zijne bewegingen ook niet geheel ontbloot van die natuurlijke bevalligheid, die hem in alles kenmerkte. Daarbij was zijn kleed van eene ruwe wollen stof, die voorzeker geen enkel edelman in het land droeg en die meer voor een boer geschikt scheen. Ofschoon hij eerst even over de zestig telde, was de glans zijner oogen reeds eenigszins verdoofd, terwijl zijne stem stouterig en haperend was geworden - de gevolgen der ziekelijkheid, die hem sinds verscheidene jaren kwelde en welker ongemakken hij met een onverstoorbaar goede luim verdroeg.

Op het oogenblik dat hij binnen trad, had de voorsnijder in het kleinere vertrek een wenk gegeven aan een man, die aan de trap stond, en nauwelijks was zijne lordschap gezeten of hij bracht - ofschoon de keuken aan de overzijde van het binnenplein lag - den eersten schotel binnen, gevolgd door zijne kameraads, elk met een anderen beladen.

Lady Margaret deed Dorothy aan hare zijde zitten; de andere plaats naast haar bleef onbezet.

‘Waar is toch lord Herbert, mylady?’ vroeg de markies, zoodra de slotkapelaan het gebed verricht had. ‘Weet gij of, wanneer en waar hij eet? Het is nu al drie dagen dat hij niet aan tafel komt, en toch is hij binnen het kasteel. Gij weet wel, mylady, dat ik hem niet op denzelfden voet behandel als een ander; maar ik houd er toch niet van. Weet gij wat hem van daag ophoudt?’

‘Ik weet het niet,’ antwoordde lady Marget. ‘Ik heb hem sinds van morgen maar even gezien, en als hij er nu uitziet zoo als toen, vrees ik dat gij hem eerder van tafel zoudt drijven, dan hem uitnoodigen naast u te komen zitten.’

Dit zeggende bemerkte lady Margaret eene bijzondere uitdrukking op het gezicht van Scudamore, die achter zijns meesters stoel stond.

‘Uw page, mylord, schijnt er iets van te weten; als gij hem eens wildet ondervragen....’

‘He, Scudamore!’ zegde de markies zonder zijn hoofd om te draaien. ‘Wat hebt gij van mylord Herbert gezien?’

‘Zoo veel als er van hem te zien was, mylord, antwoordde Scudamore. ‘Hij kwam juist van den kruitmolen, en zijn gezicht en handen zagen er uit, alsof hij driemaal door den schoorsteen der groote zaal getrokken was.’

‘Ik zou liever zien dat ge uwe scherts voor u hieldt of ze meer te pas aanwenddet. Het zal lang duren eer gij uwe blanke vingers voor koning of vaderland zult vuil maken,’ zegde de markies noch boos, noch vroolijk. ‘Schenk mij nog wat rooden wijn in,’ voegde hij er bij, ‘en houd uwe kwinkslagen voor uwe kameraads, jongen.’

Dorothy wierp onwillekeurig een blik op haar neef. Zijn gelaat was rood als vuur, maar naar het haar toescheen, meer uit ingehouden pret dan wel van schaamte. Zij bespeurde weldra sedert haar verblijf in het kasteel dat de markies, in de schatting der overige huisgenooten, zijn best deed om Scudamore door toegevendheid te bederven. Dit oordeel sproot echter gedeeltelijk uit naïever voort, ofschoon de markies werkelijk in dit opzicht de teugels wel wat slap liet hangen. De jongeling was levendig en vlug en was tot heden trouw gebleken; zijne geestigheden konden er bij door, en een zekere naïeveteit in spraak en manieren deden ze aardig uitkomen; maar zijn lach was somtijds boosaardig, en in dit geval kon Dorothy de verdenking niet afweren, dat hij zijn meester in zijn vuistje uitlachte, hetgeen haar op hare beurt deed blozen. Scudamore zag het en gaf er een eigen uitlegging aan.

X.

De twee markiezen.

Na het middagmaal bracht lady Margaret Dorothy naar hare zitkamer terug, waar zij een onderzoek instelde naar hare kundigheden en bekwaamheden. Bevindende dat zij kon borduren, de spinet bespelen, een lied zingen en goed kon voorlezen, kwam zij tot het besluit dat het landelijk opgebrachte meisje eene groote aanwinst was, die nog in waarde zou toenemen, wanneer de dag mocht komen dat zij een eentonig en lang gerekt beleg hadden te doorstaan. Ten laatste bemerkende dat zij er vermoeid uitzag, zond zij haar weg tot het avondeten, dat om half zes zou opgedragen worden.

Inderdaad vermoeid van de reis, maar meer nog van de menigte en verscheidenheid der voorwerpen, van het gepraat en de vele vragen, waarop zij een passend antwoord had moeten geven, zocht Dorothy hare kamer op. Maar dit was geen gemakkelijk werk in het groote gebouw, waar zij geheel onbekend was. Bij het groot aantal deuren vreesde zij telkens eene verkeerde open te doen, tot zij eindelijk voor eene open deur kwam, waardoor zij in een klein vertrek keek, dat klaarblijkelijk niet tot bewoning ingericht was. Zij trad binnen. Door een kruisvormig schietgat viel juist genoeg licht, om de kale muren, met grove stukken kalk tusschen de steenen, de groote zoldergebinten en midden op den vloer een grooten hand- of kruisboog van zonderling maaksel te onderscheiden. Zij had nog nooit zulk een wapen gezien, maar zij wist

er genoeg van om aanstonds te gissen wat het was. Er waaide door het schietgat een frissche lentedem en zij zag de boomen buigen onder den wind, hoorde hun verwijderd geritsel en zag de groene velden in de zon schitteren.

Gedeeltelijk door haar omgang met Richard, haar eenigen speelmakker, die veel practisch vernuft bezat, had zich in Dorothy eene zekere belangstelling voor mechanische vormen en inrichtingen ontwikkeld. Zij kon zulk een voorwerp dan ook niet zien liggen, zonder eene sterke neiging te gevoelen om zich van zijn mechanisme, beweging en uitwerking op de hoogte te stellen. Zij naderde het wapen omzichtig en nieuwsgierig, alsof het een levend voorwerp was, dat misschien kon opspringen en op haar toevliegen, bezag het eenige oogenblikken met oogen, waarin eene menigte onuitgesproken vragen lagen opgesloten, en waagde het toen dat gedeelte aan te raken, dat een hantvatsel scheen. Tot haar schrik volgde een geweldige slag, die den geheelen toren deed daveren.

Of zij een pijl, een ijzeren bout of een steen had afgeschoten kon zij niet zeggen; want zij had zelfs niet eens opgemerkt of de boog gespannen was geweest. Zij deinsde achteruit, niet alleen van schrik, maar ook uit schaamte, dat zij haar verblijf op het kasteel aldus inwijdde met last te veroorzaken, toen eensklaps een minzame lach achter haar, haar nog meer deed schrikken. Met een bonzend hart bemerkte zij in het halfdonker een man, die achter den handboog tegen den muur stond en haar gade sloeg. Hare eerste gedachte was weg te loopen, daar de deur open stond; maar zij bedacht zich en meende eene verontschuldiging te moeten inbrengen, alvorens zij heen ging. Zij kon niet zeggen wat voor persoon daar voor haar stond, daar er geen licht genoeg was om de trekken van zijn gelaat te onderscheiden.

‘Ik verzoek u verschooning,’ zegde zij, ‘ik vrees last veroorzaakt te hebben.’

‘In het minst niet,’ hernam de man met eene aangename stem en op eenigszins schertsenden toon.

‘Ik had nog nooit een grooten kruisboog gezien,’ ging Dorothy voort. ‘Ik dacht dat dit er een moest zijn, maar was zoo lomp, niet eens te zien of hij gespannen was en dat dit het handvat was of de trekker, - hoe noemt gij het ding, waarmee gij hem afschiet?’

De man, die haar eerst voor een der meiden had aangezien, bemerkte thans aan hare spraak en haar toon dat zij eene dame was.

‘Het is een lomp ouderwetsch ding,’ hernam hij, ‘maar ik neem het niet weg eer ik er iets beters voor in de plaats kan stellen; en het zou moeilijk zijn een slangstuk hier boven te brengen, daar gelaten nog welke onaangename buurman het hier zou zijn voor de kamers der dames. Ik was juist bezig er proeven meê te nemen, en denk dat er nog veel meê uit te voeren is, misschien meer en met minder onkosten dan bij het gebruik van buskruit, dat heel duur en moeilijk te maken is, veel plaats beslaat en altijd als een onbestendige, half verraderlijke vriend binnen de muren is, om niet te spreken van de duurte van het geschut; voor één kanon kan men tien zulke houten dingen krijgen. Zie eens welk een zware ketting door uw schot gebroken is! Wil ik u eens laten zien hoe het ding werkt?’

Hij sprak zacht, gemakkelijk en snel, nu en dan eenigszins aarzelend, alsof hij meer tot zich zelven, dan tot een ander sprak. Noch zijn toon, noch zijne manieren waren die van een ondergeschikte, maar Dorothy's geschokte zenuwen hadden hare bescheidenheid eenigszins vermeerderd en met een beleefd: ‘Neen, heer, ik dank u; ik moet weg,’ verliet zij het vertrek.

Thans uit vrees voor erger wat stouter geworden, opende zij de eerste deur de beste, die gelukkig de hare bleek, en met een gevoel van verlichting, zoowel als van vermoeidheid en huiverigheid zette zij zich in de hooge vensterbank en keek op het binnenplein. De schaduw der citadel was thans haar middagbezoek gaan brengen aan het andere plein, en die van de poort viel op de kapel en gedeeltelijk op het witte steenen paard, dat thans geen muziek maakte, en op welks kop, door het traliewerk boven de poort heen, een heldere lichtstraal viel.

Het plein was stiller en rustiger dan des morgens; slechts nu en dan ging er iemand eene deur in of uit, langs de muren of over de met tegels gemaakte paadjes door het grasperk. Een groote pauw stapte langzaam, met statigen tred, en zijn groenen hals met rhythmische regelmaat bewegend, over het beschaduwde gras. Op het oogenblik dat hij in het zonlicht trad, spreidde hij zijn waaiervormigen staart uit, draaide

langzaam rond, als het levend beeld der ijdelheid, en vertoonde aan alle kanten zijne honderden blauw- en groengouden oogen.

Eenige witte en blauwgrijze duiven met een zachten metaalglans op den gevederden krop, maar niet met die zonderlinge vormen van de uitheemsche rassen, welke tegenwoordig zoo in de mode zijn, pikten de kruimels op onder het raam der kinderkamer of vlogen met klapperende wieken van het eene dak op het andere.

Maar ook van het andere plein kwamen talrijke verschillende geluiden. Het geraas der exercitie had sinds lang opgehouden, maar des te duidelijker hoorde men thans het geklop van klinkende hamers, nu eens een, dan weêr twee of meer tegelijk. De lichtste hamer was die van den wapensmid, de zwaardere waren die van de grofsmederij, waar hoefijzers werden gesmeed, paarden beslagen, sloten en kettingen gerepareerd, ijzeren bouten werden vervaardigd, in één woord al het ijzerwerk in het kasteel gemaakt of hersteld werd, van den ketel van den kok af tot de scharnieren en kettingen der draaibruggen toe.

De smidse lag ver van de plaats waar zij zat, buiten het tweede binnenplein, maar over dit plein en door de groote zaal, die beide pleinen scheidde, kwam al het geklinkklank en getingeling met muzikale welluidendheid tot haar oor. De hamer van den wapensmid was het helderst en vroolijkst en bood de meeste afwisseling aan. Daarmee mengde zich soms het gekraak en geknars van het houten rad aan den waterput op het tweede plein of het geplomp van den emmer in de diepe schacht. Zij meende zelfs de droppels te kunnen hooren, die er bij het ophalen afvielen, maar dat was verbeelding. Aan alle kanten gonsde het gewoel der menschelijke bedrijvigheid - het gebabbel der bedienden in de dienstbodenzaal, het gekraai in de kinderkamer, het trappelen der paarden, het gekletter van harnassen, het geratel der kettingen van vastliggende honden, het stampen van zware laarzen, het geloei van het vee en nog honderd andere geluiden, die Dorothy zoo vreemd in het oor klonken, dat zij er onmogelijk een naam aan wist te geven; ongerekend nog het zingen in de wachterskamers bij de poorten en het gekrakeel in de keuken. Dit laatste echter was alleen hoorbaar, als de keukendeur openstond; want - hetzij dat de bouwmeester de keuken het gewichtigste deel van het geheele gebouw had gevonden, hetzij dat de grond op die plaats er zich beter toe leende - de keukenmuren waren dikker dan die van eenig ander deel van het kasteel, uitgenomen die der citadel.

Terwijl zij naar die verschillende uitingen van leven en bedrijf zat te luisteren, met een onbestemd gevoel van verlatenheid en gevangenschap, ontsnapte een wit konijntje aan de armen zijner meesteres, de kleine Mary Somerset, lady Margaret's eenig kind, een vroolijk, maar tenger meisje van nog geen drie jaar oud. Het diertje vloog als een sneeuwbal over het beschaduwde groen, een oogenblik daarna door een knappen jongen van dertien jaar en twee jongere meisjes in vliegende haast gevolgd, waarachter de kleine Mary kwam aanschommelen.

Dorothy zag dat tooneeltje aan, toen plotseling het vroolijk geroep en gelach voor kreten van schrik plaats maakte, en zij opeens een grooten bulhond, waar vandaan wist zij niet, recht op het konijntje zag toespringen, dat oogenblikkelijk doodstil bleef zitten. Maar Henry Somerset, die er maar een of twee stappen van af was, bereikte het vóór den hond en ving het in zijne armen op. De sprong van den hond deed hem omver tuimelen en hij rolde met het konijntje, dat hij in zijne armen geklemd hield, over het gras.

Middelerwijl was Dorothy halverwege de trap afgekomen: op het oogenblik dat zij den hond zag, was zij ter hulp aangesneld. Toen zij het portaal uitkwam, was Henry weêr op de been en liep met het konijntje in de armen naar huis, gevolgd door

den bulhond. Klaarblijkelijk had de hond het beestje geen zeer gedaan, maar hij kon kwaad worden. Weldra zag zij, zoowel tot hare verrassing als teleurstelling, dat het haar eigen hond was.

‘Markies! Markies!’ riep zij, hem bij zijn naam noemende.

Oogenblikkelijk liet hij het konijntje varen en sprong op zijne meesteres toe. Zij greep hem bij den nek, en op het zien van haar verstoord gelaat kroop de hond voor hare voeten en deinsde achteruit voor de hand, die hem bedreigde.

Op hetzelfde oogenblik werd een tralievenster boven de poort opengeworpen en zegde eene stem:

‘Hier ben ik. Wie heeft mij geroepen?’

Dorothy keek op. De kinderen waren met hun geredden lieveling verdwenen. Er was niemand behalve zij op het plein, en daar zag zij den markies, half uit het venster hangende en in het rond ziende.

‘Wie heeft mij geroepen?’ herhaalde hij - naar Dorothy dacht op toornigen toon.

Op eens begreep zij het geval en wist van verlegenheid niet waar zij blijven zou. Maar zij was niet gewoon te aarzelen, als er iets m o e s t gedaan worden. Den hond bij den nek vast houdende, want zijn halsband was hij kwijt, sleepte zij hem halverwege naar de poort, keerde toen haar hoogrood gelaat naar den markies en zegde:

‘Ik ben de schuldige, mylord.’

‘Bij St. Joris! gij zijt een braaf meisje, en er heeft, voor zoover ik weet, niemand schuld dan die los gebroken rekel.’

‘En de meesteres van dien rekel. Maar, mylord, het is geen rekel; het is een trouwe hond.’

‘Wat! is het beest van u, lieve nicht? Dat is meer dan waarop ik gerekend had.’

‘Hij is van mij, mylord. Ik heb hem aan den ketting achter gelaten, toen ik dezen morgen van Wyfern vertrok. Dat hij los gebroken en mij hierheen gevolgd is, verwondert mij niet; want hij heeft de oogen van een hazewind en den neus van een bloedhond. Maar het verwondert mij hem in het kasteel te vinden.’

‘Dat moet onderzocht worden,’ zegde de markies.

‘Het spijt mij, dat hij zich zoo slecht gedragen heeft, mylord. Hij heeft mij groote verlegenheid veroorzaakt. Maar hij heeft meer verstand dan andere honden en begrijpt dat ik u om vergiffenis voor hem vraag. Misschien paste hij juist slecht op, om bij mij gebracht te worden; want thuis durft niemand hem straffen behalve ik.

De markies lachte.

‘Maar als gij zoo volkomen baas over hem zijt, waarom riept ge dan mij te hulp?’

‘Ik vraag verschooning, mylord. Ik riep u niet.’

‘Wel, ik hoorde mij wel twee-of driemaal roepen!’

‘Och, mylord. Ik noemde hem Markies; zoo heet hij. Iedereen kent Markies in den omtrek van Redware.’

Het dier spitste de ooren en sprong op, telkens als zijn naam genoemd werd. Hij begreep wel dat het heele gesprek hem en zijne misdrijven betrof.

‘Welzoo!’ zegde zijne lordschap, met een glinsterend oog, ‘dat geeft aanleiding tot verwikkelingen. Twee markiezen op Raglan! Twee koningen in Engeland! Dat kan zoo niet. Wat zullen wij doen?’

‘Ik zal hem naar huis terug brengen, mylord. Ik kan hem niet met iemand anders meêgeven; want hij zou niet meêgaan. En ik vrees dat zij hem ginds niet aan den ketting zullen kunnen houden. In dat geval zou ik ook naar huis moeten gaan en in Gods naam de gevaren maar moeten trotseeren, als zij komen.’

‘Dat is niet noodzakelijk, daar gij tusschen ons beiden kunt kiezen; - ofschoon ik toegeef dat een markies op vier beenen de voorkeur verdient boven een markies met twee. - Maar als gij zijn naam eens veranderdet?’

‘Dat zal niet gaan, vrees ik, mylord. Hij is al zijn leven Markies geweest.’

‘En ik ben eerst zes maanden markies! Klaarblijkelijk heeft hij dus meer recht op den titel. Maar er zouden telkens vergissingen tusschen ons beiden plaats hebben, want ik kan er niet toe besluiten, van de eer afstand te doen, die Zijne Majesteit mij waardig gekeurd heeft. Dat zou overigens eene belediging voor Zijne Majesteit zijn, en daar mag ik niet aan denken, om al de honden niet, zoowel binnen als buiten het parlement. Neen. Het zou daaren-

boven partijschappen binnen het kasteel doen ontstaan. Neen; één van ons beiden moet sterven.'

'Dan moet ik maar heengaan,' zegde Dorothy met eene bevende stem; want al klonken de woorden van den markies schertsend, toch vreesde zij voor haar trouwen vriend.

'Ho ho! laat de oudste markies eenvoudig sterven; hij heeft van zijn titel genoten, ik nog niet. Geef hem maar aan Tom den Zot, dan kan hij hem in de gracht verdrinken. Hij zal met eere begraven worden - onder zijns mededingers geliefkoosden appelboom in den boomgaard. Wat kan een hond meer verlangen?'

'Neen, mylord,' antwoordde Dorothy. 'Wilt gij mij veroorloven heen te gaan? Als ik mijn paard maar wist te vinden!'

'Wat! zoudt ge het zelf kunnen zadelen, nichtje Vaughan?'

'Zoo goed als de beste stalknecht in uwe lordschaps stallen. Het spijt mij u te mishagen; maar in den dood van mijn hond kan en zal ik niet bewilligen. Ik vraag u verschooning, mylord.'

De laatste woorden gingen van een ingehouden snik vergezeld; want zij twijfelde niet meer of het was hem ernst.

HET BETOOVERDE KASTEEL.- Zij naderde het wapen omzichtig en nieuwsgierig.

‘Het is voorzeker niet vereerend voor een markies, die door den koning benoemd is, achter te moeten staan bij een markies, die door eene juffer tot die waardigheid is verheven. Ik vrees dat gij tot de Rondhoofden zijt overgelopen en het met 't parlement houdt. Maar neen - dat kan niet, want gij zijt bereid uw nieuwen neef voor uw ouden hond te verzaken. Of liever, uw ouden neef voor uw jongen hond.... Maar ge zoudt alleen naar huis rijden! Er zwerven booze lieden rond, kind. Dit zoele weêr brengt ze voor den dag even als de muggen.’

‘Ik zal niet alleen zijn, mylord. Markies zal goed voor mij zorgen.’

‘De markies verplicht zich tot niets buiten zijne muren.’

‘Ik bedoelde den hond, mylord.’

‘Ziet gij wel hoe lastig het is. Maar als ge volstrekt niet. tusschen ons beiden wilt kiezen - en om de waarheid te zeggen ben ik nog niet geheel voorbereid om te sterven - moeten wij tot het onvermijdelijke besluiten. Ik zal een der knechts roepen om hem naar de smederij te brengen en hem daar een behoorlijken halsband te laten maken, een dien hij niet kan afschudden

als dien hij thuisgelaten heeft, en een ketting.’

‘Ik zal zelf meê moeten gaan, mylord. Zij zullen hem anders nooit kunnen houden.’

‘Welk een duivel hebt gij in mijn vreedzaam huis gebracht! Ga in Godsnaam met hem meê, en denk er om, dat ge zelf een hok voor hem uitkiest. - Gij wilt hem toch zeker niet op uw kamer hebben, juffer?’

Dorothy dacht heimelijk dat dit de beste plaats voor hem zou zijn, maar zij was al blij genoeg dat zijn leven gespaard zou worden.

‘Neen, mylord, ik dank u,’ zegde zij. ‘Ik dank uwe lordschap hartelijk.’

De markies verdween van het venster. Thans kwam de jonge Scudamore van de trap naast de poort het plein op, ging de groote zaal door, en kwam weldra met een knecht terug. Deze wilde den hond bij den nek grijpen, maar een soort van hondevloek, - een dof gebrom - en een waarschuwend woord van Dorothy deden hem de hand terug trekken.

DE ZEESLAG VAN LEPANTO, NAAR DORÉ.

‘Pas op,’ zegde zij, ‘hij is gevaarlijk. Ik zal zelf met hem gaan, als gij mij den weg wilt wijzen.’

‘Zoo als het u belieft, juffer,’ antwoordde de man en leidde haar over het plein.

‘Hebt ge geen woordje voor uw neef over, juffer Dorothy?’ vroeg Rowland, toen de man een paar schreden vooruit was.

‘Neen, heer Scudamore,’ antwoordde Dorothy, niet voor dat wij straks in tegenwoordigheid van mylord Worcester of van mylady Margaret gesproken hebben.’

Scudamore bleef achter, volgde haar een oogenblik en verdween toen. Dorothy volgde den bediende door de groote zaal, welker ruimte en hoogte, gevoegd bij den glans der gekleurde glazen, haar bijna ontzag inboezemde; vervolgens over het tweede binnenplein tot aan den voet van den boekerijtoren, dicht bij de twee torens, die den hoofdingang flankeerden. Hier leidde een trap naar beneden, door den muur naar een lager terrein, waar de timmer- en andere werkplaatsen, de smederijen, stallen en dergelijke gebouwen stonden.

Toen Dorothy de smidse binnen trad, werd toevallig haar eigen paardje beslagen, en Markies en hij wisselden tot groet een gejack en gehinnik, terwijl de smids vreemd opkeken bij de schitterende verschijning eener jonge dame in hun donker gebied. De meesterknecht liet oogenblikkelijk alles staan om een ouden ijzeren band, zoo als er veel lagen, voor den hond in orde te maken, waarbij de tegenwoordigheid van Dorothy wel noodig bleek. Zij zelve moest hem eigenhandig den band omdoen; want op het geluid van den ketting begon hij geweldig te brommen. Toen die ketting door middel van een ijzeren bout aan een hondeklok bevestigd was en zijne meesteres afscheid van hem nam, ging zijn gebrom in het klagendst gehuil over; maar toen zij hem eindelijk verliet, werd hij woedend uit beleedigde genegenheid. Na de sterkte van den ketting beproefd te hebben door twee- of driemaal zoo wild op te springen, dat hij telkens op zijn rug terecht kwam, schikte hij zich in het onvermijdelijke en kroop treurig naar zijn hok, terwijl Dorothy naar hare kamer terug ging, die haar reeds als eene cel voorkwam.

(Wordt vervolgd.)

Het Delftsch aardewerk, zijne fabricatie en geschiedenis.

I.

- Delftsch aardewerk! Bedoelt ge die leelijke, grove, blauwe pullen, die men hoogstens nog bij heel ouderwetsche boeren op de kas te pronk ziet staan en bij honderden in de rommelmagazijnen van oudheidsverkoopers ziet opgehoopt? Mijn grootje pronkte ook met die dingen, en mijn grootvader had tot onafscheidelijken gezelschap een kwispeldoor van dat goed. Maar dat aardewerk was al lang uit de mode, toen ik nog een kind was. Wie zou het nu nog in zijn huis dulden, laat staan naar de geschiedenis er van, en de wijze, waarop het gefabriceerd werd, willen luisteren?

- Ho ho, lezer! niet te spoedig veroordeeld, wat ge maar oppervlakkig blijkt te kennen. Ik wil gemakkelijk gelooven, dat ge die grove blauwe potten, die ge bij eenen uitdrager of een boer gezien hebt, niet schoon kunt vinden. Het schoon Delftsch aardewerk is daar niet te vinden. Sedert jaren hebben opkoopters en joden het land afgereisd, om overal pullen, tellooren, koetjes met gouden horens, enz. op te koopen, en er vervolgens bij antiquaren en liefhebbers van oudheden goede zaken meê te maken. Wilt gij nu nog wezenlijk schoon Delftsch zien, ga dan naar het koninklijk kabinet van zeldzaamheden in Den Haag, en als ge dan toch in de residentie zijt, tracht dan tevens de kostbare verzameling van den heer John Loudon te zien te krijgen; en ik geloof niet dat ge meer van 'leelijke, grove pullen' zult spreken. Daar

zult ge oud Delftsch zien uit den tijd toen Nederland reeds op eene kunstnijverheid kon roemen, vóór dat dit nieuwerwetsche woord was uitgevonden.

Het Delftsch, dat gij bij den uitdrager zoo leelijk gevonden hebt, dagteekende waarschijnlijk niet uit dat roemrijk tijdperk; want weet, dat het Delftsch reeds op het laatst der vorige eeuw diep van zijn ouden luister vervallen was. Gerrit Paape¹⁾ schreef althans in 1794 dat er toenmaals ‘van deeze weleer zoo bloeiende Fabriek’ (fabricatie) ‘niet meer dan een kwijnend en gering overschot te vinden’ was, hetwelk geen producten meer opleverde, waardig om naast de vroegere geplaatst te worden. ‘Alles wat men de kunst van het ambagt kon noemen raakte t'zoek; de Meesters vonden zig genoodzaakt, om, uit hoofde der in prijsstijgende Materialen, hunne Porceleinen of slegter in waarde, of duurder in prijs te doen worden; en zie daar een doodelijk verval, dat zo veele honderden Huishoudens getroffen heeft!’

Hoogst waarschijnlijk is dus het Delftsch, dat gij gezien hebt, niet veel bijzonders geweest, en van daar uw afkeurend oordeel. Daarbij is het oude Delftsch zoo geheel in strijd met den tegenwoordigen smaak, dien men intusschen alles behalve een goeden smaak kan noemen; want wat Potgieter voor een twintig jaar schreef, is nog thans op het gros van het volk van toepassing:

‘Smaak,’ zegde de bij uitstek daarmee bedeelde, ‘smaak is zoo schaars geworden. De eerste burgerwoning de beste.... overtuige u er van. In de huizen onzer aanzienlijken heeft het comfortable het pittoreske verdrongen; bij onzen middenstand is het degelijke voor het wanstaltige geweken. Een blik op de schoorsteenmantels, als ge meent, dat wij overdrijven; de verfoeiselen daarop zaamgeschoold, heeten sieraden! - als gij die hebt schoongeveegd, zullen wij eene groote schrede hebben gedaan; want die dus toetakelende, prezen we leelijk mooi!’

Gelukkig begint het er tegenwoordig op dit punt reeds beter uit te zien en doen zich werkelijk verschijnselen voor van een herleefd streven naar kunstschoon, getuige de in 1877 gehouden Amsterdamstche tentoonstelling van kunst toegepast op nijverheid¹⁾ - waarbij echter velen zulk een zonderling begrip van kunst toonden te hebben, dat zij kunstboter en dergelijke producten aan de jury van kunstrechters ter beoordeeling aanboden -, getuige ook de herleving van het Delftsch aardewerk door de vereenigde pogingen van de heeren Thooft en Lecomte.

Alvorens echter van het nieuwe Delftsch te spreken, dat onder het toezicht van genoemde heeren vervaardigd wordt, acht ik het dienstig eerst den lezer wat meer met het oud Delftsch bekend te maken en hem zoo van het vooroordeel te genezen, als zou dit uit niets dan ‘grove leelijke pullen’ bestaan.

De kunst om aarden vaten te maken is ten naaste bij zoo oud als de menschheid. Van het oogenblik af, waarop de mensch waarnam dat sommige aardsoorten, zoo als de pot-aarde, door water geweekt, den indruk zijner voetstappen bewaarden, wist hij dat zij tot bepaalde vormen konden gekneet worden; en de eerste maal dat hij, na een vuur op den kleibodem gestookt te hebben, opmerkte dat de aarde daardoor hard geworden was en eene rosse tint had aangenomen, moest hij op het denkbeeld komen, aarden vaten te bakken.

De oudste bewoners van ons land, van wier leven en bedrijf de Hunnebedden in Drente de herinnering bewaren, hadden het in die kunst al ver gebracht, te oordeelen naar de soms sierlijke vaten, die men in hunne grafsteden aantreft. Ik kan niet nalaten hier het schilderachtig tafereeltje te laten bewonderen, dat Hofdijk ons in zijne

1) De Plateelbakker of Delftsch aardewerk maker.

1) Uitvoerig besproken in Jaarg. XI van de Kath. Illustratie, bladz. 7 en verder,

Historische Landschappen van die aardewerkfabricatie van voor vijf en twintig eeuwen ophangt:

‘Zy [de voorhistorische vrouw] is zoo wel te moede: die kleine, eenigszins zelfs fijne drinknappen, die kom, die beide bekers van geel- of roodachtig grauwe aarde, allen hier en daar met ruitvormige of gelijklopende, soms golvende lijnen versierd, en nu daar buiten aan de volle zonnestralen blootgesteld, zijn de werkstukken van h a r e nijvere hand; geen vrouwe in het gansche gehucht, die zich het noodige huisraad zoo cierlyk weet te vervaardigen. Weder heeft zy uit dien diepen kuil, zoo angstvallig met plaggen en zoden tegen den invloed der zomerlucht gedekt, een klomp der met fijne kwarts of graniet gemengde aarde, die daarin zorgvuldig wordt bewaard, te voorschijn gehaald. Tegen den ronden steen, dien zy, steeds drukkende, in de linkerhand houdt, werkt zy met de rechter de klei gedurig al draaiende op, en vormt alzo langzaam een bolvormig vaatwerk, waarvan zy nu, den steen ter zijde leggende, de opening eerst nauwer naar binnen sluit, maar vervolgens naar buiten ombuigt, en dus eenen opstaanden rand verkrijgt. Haastig, en met een glimlach van genoeg, neemt zy thans een stukken popelbast, en strijkt voorzichtig alle oneffenheden van buiten glad. Met een kamvormig uitgesneden houtspaantjen trekt zy dan tot verciering diep in de klei eenige evenwijdiggolvende lijnen, en daarmee is het nieuwe, nette voortbrengsel gereed. Ziet, zy voegt het vaatwerk in een kring by een, vult allen met drooge spaanders gedeeltelijk op, of hoopt ze er rond om, en steekt ze in den brand. En nu, nauwlettend toeziende, en hier en daar de slinkende vlammen voedende, opdat de hitte gelijkmatig werke, voltooit zy aldus haren arbeid, die weder in eene groote behoefte des huiselyken levens zal voorzien.’

Inderdaad, er ligt een oneindige afstand tusschen de kommen, bekers en grafurnen deroudste bewoners van het ‘Nederlandsche Egypte’ en de kunstige steenen viool, die men hierachter afgebeeld vindt, en waarin het Delftsch aardewerk - althans wat kunstvaardigheid betreft - zijne grootste hoogte bereikt heeft. Geen buitenlandsche aardewerkfabriek uit denzelfden tijd kan zich beroemen ooit een dergelijk kunststuk voortgebracht te hebben. Op het oogenblik echter is de buitenlandsche nijverheid ons op dit punt vooruit; want op de jongste parijsche wereldtentoonstelling waren niet alleen porseleinen violen en contrabassen, maar zelfs waldhorens te zien.

Van de oud-Delftsche steenen violen bestaan er, voor zoover men weet, nog maar vijf¹⁾.

Volgens de beschrijving, die Henry Havard²⁾ van de hier afgebeelde geeft, is ze met blauw schilderwerk versierd, dat op de voorzijde eene burgerlijke danspartij voorstelt. Van boven ziet men ter zijde van een venster eene met gordijnen behangen estrade, waarop twee muzikanten zitten, die respectievelijk eene viool en eene bas bespelen. Daaronder dansen eene dame en een heer, in de stadskleeding der XVII^{de} eeuw, een menuet, terwijl rechts een ander paar zit te kaarten en links eenige andere personen staan te praten. Op den achtergrond onderscheidt men een bediende, die de dansenden gadeslaat.

De achterzijde van het zeldzaam instrument prijkt met de voorstelling eener landelijke danspartij. Aan de deur eener herberg, die door hoog geboomte

- 1) De hier afgebeelde maakte deel uit van de voor weinige jaren verkochte verzameling van wijlen den heer Van Romondt te Utrecht en is thans in het bezit van den bovengenoemden heer John Loudon; één berust in het C o n s e r v a t o i r e te Parijs, één in het museum te Rouaan, één in de verzameling van den heer Evenepoel en één in die van den heer Fétis, beiden te Brussel.
- 2) Catalogue raisonné des objets d'art et de curiosité composant la collection de W.G.F. van Romondt d' Utrecht 1875.

overschaduwd wordt, houden een tiental boeren en boerinnen een rondedans om den speelman, die op eene ton geklommen is. De kastelein staat, met een glas in de eene en een bierkan in de andere hand, in de deur, en uit een bovenvenster, waaronder het uithangbord hangt te bengelen, ziet een reiziger, onder het rooken zijner lange pijp, de grap aan.

De hals van de viool is met keurige arabesken versierd en eindigt in een fraai gebeeldhouwden narrekop, die er echter later bij gemaakt schijnt.

De beschrijving van dit kunststuk, zoowel uit het oogpunt van bakken als van schilderen, zal, naar ik hoop, den lezer reeds voldoende van zijn vooroordeel tegen het 'leelijk, grove' Delftsch aardewerk genezen hebben, om hem met eenige belangstelling te doen luisteren naar hetgeen ik er verder van vertellen zal.

De intrede in het klooster.

Laatst, in een stille straat - ik kom er menigmaal -
 Hield voor een kloosterpoort, met veel gedruisch en praal,
 Een reeks van koetsen stil. Als gold het bruiloftvieren,
 Zag 'k frissche roosjes 't oor van elk der paarden sieren.
 Terzij van elk portier stond, trotsch op zijn livrei,
 Een keurig uitgedost, maar recht en stijf lakei.
 En dames, in fluweel gedost en zijden kleeden,
 Met kouden, trotschen blik, zag 'k dalen van de treden.
 Ook heeren stapten uit, wier fijne staatsierok
 Door ridderlint en ster en kruis mijne aandacht trok;
 Kortom, het was een schaar van trotsche wereldgrooten.
 Ik zag hen buigen voor elkander, 't hoofd ontblooten
 En hoffelijk elkaar den voorrang laten bij
 Het binnengaan der kerk in lange en zwierge rij.
 En toen 't nieuwsgierig volk ten slotte zich verdeelde
 En slechts de koetsen, met haar sierlijk gepenseelde
 Blazoenen, in de straat nog wachtten, toen vernam
 Ik uit 't gesprek der knechts, dat hier die praalstoet kwam,
 Ten einde een meisje naar het klooster te geleiden,
 Die van de wereld en haar ijdelheid ging scheiden.

Alzoo is 't, zuivre star, uw allerlaatste straal,
 't Is reine bloem, uw geur, die voor de leste maal
 Die ijdlén om u trekt, die vroeger u benijdden.
 Wat brengen zij u thans? - 't Onvruchtbaarst medelijden.
 Als gij uw Jesus straks het maagdelijk harte geeft,
 Het blanke voorhoofd buigt, van teer verlangen beeft, -
 In 't lang en wit gewaad, u golvend om de leden,
 Gelijk een bruid getooid, beschroomd zult nader treden,
 Met trillend stemgeluid uw Bruidegom belooft,
 Gehoorzaam, arm te zijn en kuisch, - als ge op uw hoold
 Het koude staal der schaar voelt snijden door uw lokken,
 En u haar schrill geluid tot in 't gebeent' zal schokken, -
 Wat zal dan omgaan in dier wereldlingen borst,
 Wier hart slechts naar vermaak, naar aardsche grootheid dorst,
 Wier dwaasheid schaamtloos treedt tot aan den voet des Heeren?
 Wat zal hun uwe daad van zelfverloochning leeren?
 Gewis keert de eene tot zijne ijdelheid weerom,
 Tot ondeugd de ander, recht misschien uit 't heiligdom,
 Waar gij met vrijen wil de wereld komt verzaken.
 Ach, dezen avond als ge uw kelk hebt kunnen smaken
 Ten bodem toe en, licht, van 't knielen afgemat,
 De handen moedeloos laat zinken, vreezend dat
 Des Heeren zoete juk uw kracht te zwaar mocht vallen, -
 Dan hebben velen van uw vrienden, wellicht allen,
 Te midden van 't vermaak, waartoe de wereld noodt,
 U reeds vergeten in uw cel, als waart ge dood.

Doch, neen, dat deert u niet, mijn Zuster. Te verheven
 Is daartoe uw mystiek, uw hemelsch zieleleven.
 't Is juist omdat het in de wereld aldus gaat,
 Dat ge in den bloei der jeugd haar zonder spijt verlaat.
 Voor al de zonden, door een boos geslacht bedreven,
 Wilt gij u zelf ten zoen als schuldloos offer geven.

Wie weet, zoo denkt gij, of ten jongsten oordeelsdag
 De weegschaal des gerichts niet overhellen mag
 Ter gratie, door 't gewicht van 't haar, u afgesneden.
 Ja, bidden, waken zult gij, pijnigen uw leden.
 Gij hebt het zoo gewild. Welaan, vervul met moed
 De heilige taak, waartoe ge werdt geroepen. Boet
 De zware schuld uit van onze ongerechtigheden.
 Wees gij slavin om hen, die d'evenmensch vertreden.
 Wees om de onreinen kuisch, wees om de boozen goed.
 Versterf u, vast om hem, die baadt in overvloed.
 Draag 't kruis uw Jesus na, blijmoedig, zonder klagen:
 Er zijn zoovelen, die naar dartle vreugde jagen.
 Aanbid in ootmoed God om den godloochenaar.
 Ook u geldt, Zuster, 't woord, dat de Engel sprak tot haar,
 Wie hij 't geheimenis van 't Godsplan kwam ontvouwen;
 'Gij zijt gebenedijd!' Gij moogt met grond vertrouwen,
 Dat, als de hemel, waar uw ziele thans naar smacht,
 Zich opent en de kroon der zege u tegenlacht,
 Gij, die uw goud, uw schoon, uw vreugd, uw jonge leven
 Voor de onboetvaardigen ten offer hebt gegeven,
 Van Hem, wien gij als bruid u zelve hebt gewijd,
 Zult hooren 't zoete woord: 'Gij zijt gebenedijd!'

Naar François Coppée.
 J.R.v.D.L.

De zeeslag bij Lepanto.

Lepanto is een stad van Griekenland en een zeehaven van weinig beteekenis. Zij heeft haar naam gegeven aan de smalle en diepe golf, welke Morea van het overige gedeelte van Griekenland scheidt.

Geen zeeslag van de oudheid is te vergelijken met dien van Lepanto, waarvan de weêrklank tot ons gekomen is, en die voor een laatste maal die beiden reuzen met elkander handgemeen zag, die sedert eeuwen elkander bestreden, zonder eene beslissende overwinning te kunnen behalen: het Islamisme dat om de heerschappij der wereld streed en de Kristenheid die voor de verdediging van Europa vocht.

De sultan der Turken had den vrede verbroken, welke sedert dertig jaren tusschen hem en Venetië bestond, en onder voorwendsel dat de wijnen van Cyprus naar zijn smaak waren, maakte hij zich van het eiland meester hetwelk aan de Venetiërs toebehoorde. Deze verovering veroorzaakte de grootste onrust in het geheele Westen, waar de naam van Turk slechts met een gevoel van schrik genoemd werd, en dat de Muselmannen reeds als heerschers over de Middellandsche Zee zag gebieden. Pius V deed in dat dringende gevaar een beroep op de geheele Kristenheid, en de verschillende Staten van Europa brachten een leger op de been van vijftig duizend man en vier duizend paarden. Het commando over de vloot werd toevertrouwd aan Don Juan van Oostenrijk, een natuurlijken zoon van Karel V. De verbondenen, die te Messina onder zeil gegaan waren, kregen den 6 October de turksche vloot in het oog, die, twee honderd vier en twintig schepen sterk, de golf van Lepanto verliet.

Den 7 oktober 1571, een zondag, lagen de beide vloten in elkanders gezicht. Het was een plechtig oogenblik, het oogenblik vóór den strijd. Daar dondert een kanonschot over de wateren. Nog een schot, en alles is doodstil. Op de vloot der verbondenen lag men in een laatste gebed neêrgeknield en o wonder! op het oogenblik, dat men God om de overwinning bad, was de zee zoo in beweging, dat de Kristenvloot

groote schade leed; doch vóór het gebed geëindigd was, werd de zee rustig en kalm; de wind was gekeerd, in plaats van de Kristenen blies hij de Turken vlak in het aangezicht, en onder het donderend hoezee der Kristenen ontrolde het admiraalschip den grooten standaard, en het gevecht nam een aanvang.

Het geheele gevecht in zijne onderdeelen te beschrijven, daartoe is meer ruimte noodig dan waarover wij kunnen beschikken. De geheele ingang van de golf van Lepanto was één rookwolk, waartusschen alleen de vlammen van het donderend geschut nu en dan zichtbaar waren; doch kwam een frisch koeltje den rook voor een oogenblik verdrijven, dan leverde de zee een gezicht op, waarbij de haren te berge rezen. Daar liggen de twee admiraalschepen vlak tegen over elkaar. Don Juan van Oostenrijk en Ali-Pacha zouden elkaar meten. Beider schepen zijn gemakkelijk aan hunne grootte en rijke versierselen te herkennen, en ware dit niet het geval, de heilige banier des verbonds en de turksche standaard zeggen het ons. Zij hebben elkaar in het oog, en als twee losgelaten tijgers vallen zij op elkander aan. De schok is vreeselijk, beide schepen kraken en sidderen op hunne kielen. Niet lang duurt de verlamming door den schok veroorzaakt; het uitgetrokken zwaard, de moordende kanonnen beginnen hun bloedig werk. Wat de Kristenen in moed winnen, verliezen zij door de getalsterkte der Turken. Andere schepen mengen zich in den trijd. De hoofden verliezen elkander echter niet uit het oog, zij strijden elk tegen hunne mindere aanvallers, maar besparen hunne beste krachten voor elkaar. De Kristenen klampen den Turk aan boord. Tevergeefs. Opnieuw klampen zij hem vast, opnieuw worden zij terug geslagen. O ramp! Daar wordt don Juan aan den voet gewond. Geen vrees. Hij verheft de hand en ten derde male klinken de trompetten ten aanval. Daar springen de Kristenen op de turksche galei over. Zullen zij nu slagen? Een kreet, zoo machtig dat de zee er van dreunt, barst uit de borst der Kristenen: Ali-Pacha is gevallen. Allen, vriend en vijand, wenden het hoofd naar de plaats, vanwaar de schreeuw komt. En wat zien zij? De banier der Halve Maan is neêrgehaald en boven de turksche galei wappert de vaan van het Kruis. En nu kent de uitgelatenheid der Kristenen geen perken meer. De Turken bieden hoe langer hoe minder tegenstand, het eene schip na het andere trekt zich uit den strijd terug en weldra vliedt alles wat Turk heet de plaats, waar met hunne vloot hunne macht ten onder ging. De juichende Kristenen zetten hen na tot de nacht de vluchtelingen aan hun gezicht onttrok en zochten zelve eene schuilplaats op voor den storm, die was losgebersten.

De slag was ten einde, het Kruis had over de Halve Maan gezegevierd. En bloedig was de slag geweest: 25.000 dooden en 5000 gevangenen, benevens 210 galeien hadden de Turken verloren en dat de buit veelvuldig was, zal men kunnen nagaan als men weet dat de galei van Ali-Pacha 170.900 gouden sequinen bevatte. De Kristenen verloren 8000 man en 15 galeien, doch hunne droefheid over de gevallen broeders werd ruimschoots vergoed door de bevrijding van 12000 kristengevangenen, die aan boord der turksche galeien op de roeibanken hadden vastgeketend gezeten en die nu hunne bevrijders kwamen zegenen, terwijl tranen langs hunne vermagerde wangen liepen. Maar de grootste zegepraal van den dag was, de turksche macht was geknakt en gevoelig geknakt, zoo zelfs dat alle geschiedschrijvers den zeeslag bij Lepanto als het keerpunt aanwijzen in de turksche geschiedenis: sedert dien tijd was de vrees voor de Halve Maan geweken.

Op de Schaerhoef.
Noordbrabantsche Novelle
Door Tiburco.

(Vervolg.)

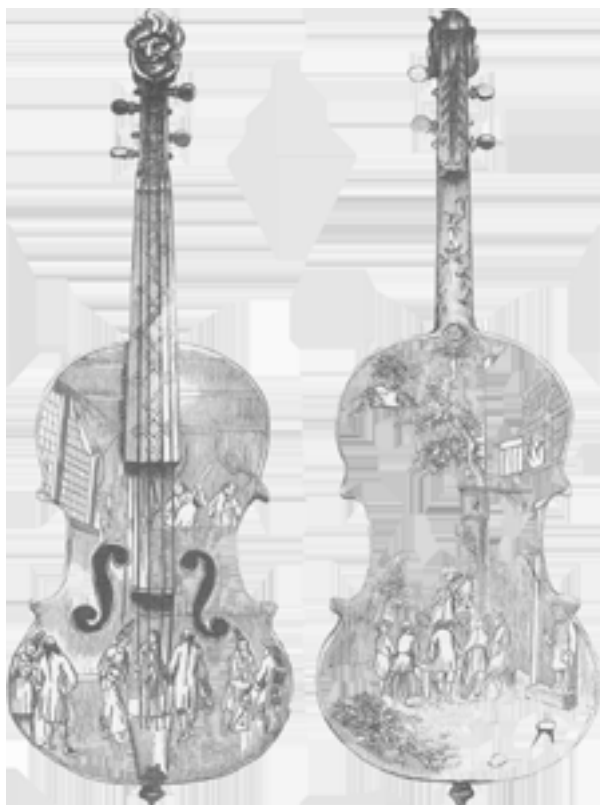
En nouw wist boer Jochems zienen erbéjer, die bej heur ien de buurt ingekwertierd was gewèst aôk wel, wâorvan de Zwarte Griet, alèvel da ze mâor allénig en geit der op naô hield, al driemaôl ien de acht daog kernde en botter naôr de mert brocht. 't Was toch schandaôlig! en nouw begos de smid op zienen toer te vertellen, hoe ie ze oâk is 't veurig jaôr geattrapierd haj; hoe ie ènen hoop iezer veur de smids was kwietgeraôkt, krèk toe de Zwarte Griet mit den melkwaôgen passierde. En toe 't toddenkrèmers-wief den eigensten aôvond wèr verbej 't huus most komme, legde ie uut, hoe ie, èn heet hoefiezer èn end den weg op ha gesmeten, want de smid was slim op zien menier. Krek zaô as 't vrommes der langst kwam strieken, daôr plekte en schreujde heur de hand, da ze 't uutschreischte van de pien, en toe de smid 't gloeiendig hoefiezer ging opraôpen, toe heurde ie ze gunds wied nog schrieschen. 'Nou ze haj zat der veur geléjen,' besloot de smid, 'anders ha 'k evèl bèj 't gericht gedeklarierd. 't Is toch èn schandaôl, en pebliek schandaôl, zaôn krèmersvolk. 't Laôt zich maôr nie begriepen, hoe den boer van de Schaerhoef zao'ne vagebond ien dienst hèt genomme.'

'En dan die'n roajen, alden zuûplap van ènen toddenmins, as die op ènen viezen keer aôn zien end kwam zouen der aôk nie veul um janken, en aon den kleinen jongen rakkert, daôr was oâk niks, gèn greintje aôn gelègen.'

'Evèl zoân lèlik vrommes, de strop was der nie te goed veur, da's waôr! En veur gèn duuzend blanke schieven!' riep de verontwaardigde smidsgezel, 'wou ik nie hebbe da 't mien eigen

vrouwmins oâverkomen was, al moeten we oâk op de ermenbenkskes van de kark.’

Nog lang hielden de schimpscheuten en lasteringen aan, welke men de Zwarte Griet naar 't hoofd slingerde, zoo erg liep het er zelfs toe, dat de zachte Graôdien, die medelijden met de ongelukkige dievegge begon te gevoelen, in zuchten en tranen uitbarstte. Nogmaals waagde de kastelein eens de lui aan te sporen de speelkaarten ter hand te nemen; aanstonds schaarden zich de liefhebbers van het edele kruisjassen en jaspandoer om de groote ronde eikenhouten tafel en weldra hoorde men in de *Fortuun* niets meer dan de kreten der ambitieuze spelers, van ‘schuppen aôs,... pakt hum, toe,... ruuten keuning, troef!...’ nu en dan door een dreunenden vuistslag vergezeld, om er meer kracht bij te zetten.

VIOOL VAN DELFTSCH AARDEWERK.

III.

Naôr 't karkhof.

Somber en indrukwekkend galmden de dofie tonen der doodsklok door 't luchtruim.

Droevig was de kleine rouwstoet, die daar met langzamen tred plechtig over den besneeuwden zandweg voorwaarts schreed om eene overledene de laatste eer hier op aarde te bewijzen. De natuur zelfs stemde met al die treurigheid en droefenis in, en strooide helder glinsterende sneeuwvlokken, als zoovele witte treurrozen, over het zwarte floers, dat de baar der rouwe omhulde. Ook het kleine beekje, dat den zoom van het pad begrensdde, zoude zoo gaarne zijne murmelende tranen laten vloeien, ware het niet in een ijsmantel gekneld. De molenaar, die op zijne kar voorbij reed, klom van het voertuig, nam de pet af en knielde in de sneeuw.

Boeren, knechten, arbeiders hadden vlegel en dorschvloer verlaten; met ongedekte hoofden stonden zij daar op het erf, allen bogen diep de knie, wendden hunne blikken ter aarde en sloegen zich op de borst, wanneer de lijkdragers voorbij trokken. Hier en daar welde een enkele traan in het oog.

‘Née, ze was ienderdaôd waôrrempel zoâ kwaôd nie gewèst, de zwarte Griet van den kannenkruier, as de minsen ze wel uut gepottegrafierd ha'n! Die leste dingsigheid van die raôre historie was oâk veul arger gemaôkt, as 't ienderdaôd ha toegegaôn! As ènen snèuwbal den berg kumt afgerold, dan wordt ie zoà dik as 'en rotsklomp; justement gèt 't mit de minsen. Van èn perd maôken ze op den langen duur ènen olifant. Neé, ze ha'n den bloed oâk wel zoâ kaôlzwart gevarfd as den duuvel eiges.’

‘Och herrejennig! wa was ze verrenewierd! en nog zoâ jong al veur den tied gries van heur geworren, en nouw, nouw as ze nog gèn drie maônd gelèjen uut 't gevangenhuus kwam, was ze purement en allèneg uut chagrien en schaomtegevuul gesturven.’

Née! och mins! ze was zoâ kwaôd nie gewèst, al keek ze wa loensch uut den kop. Da haj oâk de pastoor ien parsoon teugen baôs Barten gezèd, en hèj de pastoor eiges, ie kende zien schaôpen toch wel 't best, veul bèter as de ordeniere minsen van 't derp. En wa haj ze oâk der heel léven gehad? Niks as miserie en ermoeigheid, kruus veur en kruus, zoâ was ze der uutgetrokken, en daôrbèj nog zâo misderâoblement mit den rooien toddenkrèmer getrouwd, da was oâk èn kruus veur de stakkert, en gèn klein! Dieèn léliken schobbejak haj der securement als opgestoakt, hèj den lap, die alles opzoopt en dan ien de *Fortuun* roemoer en aktie zocht te maôken. En den jong ôak, der zaot gen heur, da deugde, op zienen kop! Die twee ha'n ze uut zuuver chagrien laôten krampieren. God meug der erme ziel genaôdig zien. Née, née, verrechtig ze was zoâ kwaôd nog nie!’

De toddenkrèmer en zien jungske gingen achter de liekkiest, de leste mit de pollevieren ien de boksetes en half en half op èn drèfke, um de vuut werm te hauwen ien de klumpkes. Aôn den jong was gèn zierke dreuvigheid te verkieken; ie haj dan ôak de koffie mit krintenbullekes veur naô de begraôfenis thuus zien staôn, jong! is haj der al zoâ 'n zinnigheid ien. - Née! daôr zou gènen rechten uut opwassen uut den bengel, die in steéj van aôn moeders aôn klaôr mikkenbotterhams en krintenbullekes docht.

De naaste burenen der ontslapene, die 't stoffelijk overschot naar zijne laatste rustplaats vergezelden, zijn uit 't gezicht verdwenen. 't Werkvolk neemt de dorschvlegels weder ter hand, en bons! bons! klonken de slagen dof en somber in koor met de tonen der doodenklok.

Ruim een half uur later was de begrafenis afgelopen. De lijkdragers met de zwarte baar, de weinige familieleden en burenen der overledene keerden van den doodenakker huiswaarts. De lompenraper hield het hoofd nog eenigszins op de borst geneigd en scheen in gedachten verzonken. Niettegenstaande door moeder natuur met een ijskoud steenen hart bedeed, waren er toch eenige tranen over den ruwharigen rossigen baard gebiggeld, toen de grijze, eerbiedwaardige herder der gemeente met indrukwekkende, doch teergevoelige stem het gevoelvolle *requiem*, ‘Dat zij ruste in vrede,’ over de ten grave dalende lijkkist uitsprak. Het veelbelovende zoontje liep nu nog in gestrekter galop aan zijne zijde voort, dan straks toen hij achter vaders hielen de baar volgde. Geen traan had de rekel laten vloeien, en nu, als vader hem vroeg: ‘Waôrveur ie nie bèj de begraôfnis gegrinsd had, ter wiel 't èvel zien eigen moejer was gewèst,’ gaf hij zonder dralen ten antwoord: ‘Jaô vaôder, iek haj wel is gedrukt en geprombiert maôr kos maôr nie aôn 't janken komme.’

Nouw, dan kos 't erm jungske 't toch oâk nie helpen! Ie haj der zien best veur gedaôn.

Maôr alêvel, de jong was al bekants negen jaôr, en goed bèj zien redenâozie, zoâ as de schoolmeister zei, maôr gevuul!... Wèzeliek gevuul!... da zaôt der gen grientje ien! Veur èn oârvieg zou ie den bek tot schrauwen vertrokken hebbe, da deéj aôk pien! maôr achter moejers liek kos ie nie brullen. Ènen hond jankt oâk as ge hum mit de stok euver de ribben striekt, ziede, da is zoâveul as natuurlik gevuul!

Wanneer ze de Schaerhoef weder genaderd waren, had hij den vader ondervraagd. Wie nouw, nouw ze moeders der onder ha'n gestopt, vortan de botterhams zou smèren, koffie zetten en erreppels schellen?

De oude landlooper streek zich met de vereelte hand over de gebronsde, gebaarde tronie, trok en schudde met de kleine zilveren oorringen.

Jaô daôr haj ie zelvrs oâk nog nie goed aôn gephilesephierd.... Waôr zou nouw èn ander wief veur hum te kriegen zien? want den huushalt kos ie bej zien affeere toch oâk onmeugelik eiges regieren! Haj ie den jongen rakkert maôr thuus gehalden, ien plaôts van den rekel naôr schôal te jâogen, dan haj ie meer geprofentierd as mit leeren lêzen, cieferen en hanepeuten krabbelen, da haj zienen alden hum eiges ien den tied âok nie geleerd en toch kwam ie deur de wêrld. Da was uutgemâokt..... de schelm ging vort nie mèr naôr den meister. Veur den hondenwâogen zou ie hum spannen, den veulvraôt, en nâo venant dat ie trok zou ie wa op den tand kriegen. Nouw zou ie hum mores leeren, nouw zien wief den huuze uut was,... da zou ie! ie zou béter mit den strup, den jongen vâogebond umspringen.

‘Den alde hêt wer kwâoje zin,’ mompelde de jongen tusschen de tanden, ‘as ie straks maôr is goed gepruufd hêt, dan zal de mok wel opklaôren, da's buuten twiefel.’

De deugniet versnelde, naarmate hij het ouderlijk hutje in 't oog kreeg, zijne passen, de maag begon hem te jeuken en de geur van koffie en krintebullekes oefende al hare magnetische aantrekkingskracht op den jongen uit. Tegen den schemeravond was de marskramer voor de zaak in den omtrek er op uit geweest, over dag zouden de menschen er immers schande over uitgesproken hebben, en de negotie kon dan doch ook slecht stil blijven staan. In het holle van den nacht beklom hij waggelend en smoordronken de vermolmde zolderladder en strekte zijne met slijk en lompen bedekte leden op het donzige hooi uit.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 7]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XI.

Het hol van den toovenaar.

Dorothy ging recht naar lady Margaret's kamer, om verschooning te verzoeken voor de stoornis en den overlast, die haar hond veroorzaakt had. Lady Margaret verzekerde haar dat de kinderen daar wel tegen konden, daar zij geen van allen erg schrikachtig waren en de hond niet meer gedaan had dan spelen. Alleen het arme konijntje was nog niet geheel van den schrik bekomen. Wel scheen het niet bezeerd, maar daar het de zoete klaver niet wilde eten, die de kleine Molly onder zijn neusje hield, bleek het toch dat zijne zenuwen te erg geschokt waren.

Dorothy verzocht daarop naar de kinderkamer gebracht te worden; want daar zij gewoon was met alle soorten van huisdieren om te gaan, wist zij heel goed wat het konijntje scheelde. Terwijl zij daar stond met het beestje in hare armen en het zacht over de witte vacht streek, schaarden de kinderen zich om haar heen; zij boog zich tot hen neêr, om vriendschap aan te knopen en deed inmiddels haar best hun lieveling weêr bij te helpen. Naar gelang haar dit laatste gelukte, slaagde

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Oogenblikkelijk volgde een doordringend, langgerekt gesis.

zij in het eerste. Onder het zoete galvanisme van hare streelende hand kwam het konijntje weêr zoover bij, dat, toen zij het een blaadje van de eerst versmadede klaver voorhield, de gelijkzijdige driehoek van zijn zonderling mondje aanstonds in beweging kwam. Het blaadje verdween en toen het beestje weêr in zijn hok gezet was, ging het met zijn maal voort alsof er niets gebeurd was. De kinderen waren verrukt en nichtje Dorothy stond van dat oogenblik af hoog bij hen aangeschreven.

Tegen het avondeten nam lady Margaret haar weêr meê naar de eetzaal, waar zeer veel om de geschiedenis van de twee markiezen gelachen werd, daar lord Worcester wel twintig verschillende wendingen aan de lacherij wist te geven; altijd echter zoo goedhartig, dat Dorothy, in plaats van er door van haar stuk gebracht of gehinderd te worden, zich aangemoedigd gevoelde aan 't plezier deel te nemen. Toen het gezelschap opstond, leidde lady Margaret haar nogmaals naar hare eigen kamer, waar zij, aan een borduurraam werkende, eene poos heel minzaam met haar bleef spreken. Dorothy had gaarne ook iets te doen gehad, want zij kon niet tegen leeg zitten. Lady Margaret bemerkte dat zij niet op haar gemak was en zegde:

‘Ik vrees dat ik u vermoei.’

‘Het is alleen, dat ik niets te doen heb, mylady,’ antwoordde Dorothy.

‘Ja, ik heb van avond niets voor de hand liggen,’ hernam lady Margaret. ‘We moesten mylord eens gaan opzoeken; ik bedoel mijn eigen lort Herbert. Ik heb hem sinds het ontbijt niet gezien, en gij hebt hem in het geheel nog niet gezien. Ik ben bang dat hij voornemens is weêr spoedig van huis te gaan, daar hij haast schijnt te maken om het een of ander klaar te krijgen.’

Dit zeggende schoof zij het borduurraam ter zijde, en Dorothy verzoekende een mantel te halen, ging zij in de naaste kamer, waaruit zij een oogenblik later, in een kapmantel gewikkeld, weder te voorschijn kwam. Zoodra Dorothy terugkeerde, leidde zij haar naar een klein portaal, vanwaar een trap naar het plein voerde.

‘Ik zal hier nooit den weg leeren,’ zegde Dorothy. ‘Al was het alleen maar om de trappen; er zijn er meer dan ik in mijn hoofd kan houden.’

Lady Margaret glimlachte.

‘Harry heeft zich eens de moeite gegeven ze te tellen,’ zegde zij. ‘Ik herinner mij niet meer, hoeveel hij er wel had; maar ik weet wel dat hij zegde, da ter minstens dertig steenen trappen waren.’

Een verbaasde uitroep was Dorothy's antwoord. Niet minder werd zij getroffen door het gezicht van de reusachtige gebouwen, die zich thans in de schemering nog ontzagwekkender vertoonden; zij vergat de tegenwoordigheid van lady Margaret en stond eene wijl voor zich uit te zien.

De schemering maakte allengs voor volslagen duisternis plaats. Er was geen maan, en in het donker rezen de kolossale gevaarten geheimzinnig en majestueus ten hemel. Het scheen alsof de groote torens zich uit eigen macht tot in de wolken verhieven. De geheele steenhoop stond daar als een kort begrip der geschiedenis van een oud geslacht, de eenig overgebleven getuige uit een verwijderd verleden.

Zij verschrikte eenigszins toen zij van hare verbazing bekwam. Lady Margaret had bedaard staan wachten, tot zij haar weder volgen zou. Dorothy vroeg verschooning, maar hare meesteres glimlachte en zegde:

‘Ik heb geen haast, kind. Ik zie gaarne een ander denzelfden indruk ondervinden, als dien ik had, toen ik voor de eerste maal stond, waar gij nu staat. Kom meê, dan zal ik u wat anders laten zien.’

Zij leidde haar langs den zuidelijken kant van het plein, tot zij aan het einde der kapel kwamen, tegen over welke een booggewelf den rechten muur brak en het kolossale gevaarte der citadel liet zien, het eenig gedeelte van het kasteel, behalve de keuken, dat nog bestand was tegen de verbeterde aanvalswapenen: zelfs poeier, toen nog ver van volmaakt, en in lomp, onhandelbaar en onzeker geschut gebruikt, was nagenoeg machteloos tegen over die muren van meer dan tien voet dikte.

Er is reeds opgemerkt, dat een der eigenaardigheden van Raglan was, dat een afzonderlijke gracht zijne sterkte omgaf. Van het kasteel leidde eene gothische steenen brug over deze dertig voet breede gracht naar de citadel, en de beide dames gingen die brug over. Na nog een groote steenen trap te zijn voorbij gegaan, kwamen zij aan de deur van een gewelfden kelder, die later tot eene bergplaats was gebruikt en thans tot een zeer verschillend doeleinde werd gebezigd. Hij zag er althans zonderlinger uit, dan hij er in eenig vroeger tijdperk kon hebben uitgezien; hij had iets onverklaarbaar geheimzinnigs.

Toen Dorothy de deur was binnen getreden, bevond zij zich in een ruim vertrek, waarvan zij den vorm moeilijk kon onderscheiden in het weinige licht, dat door de spleten drong der gesloten deuren van een ontzaglijk groot fornuis. Zij hoorde een naar gezucht en gesteun als van een wezen in doodsangst. Dorothy had zulke goede zenuwen als eenig ander meisje; maar toch gevoelde zij eenigen schrik toen zij alleen aan de deur stond en in de donkere schemering staarde, waarin hare gezellin haar eenige schreden was voorgegaan.

Toen hare oogen aan de duisternis gewoon waren geworden, kon zij beter zien; maar aan alle kanten bemerkte zij raadselachtige voorwerpen, die haar als folterwerktuigen voorkwamen; doch daartoe waren zij te vreemd en grillig gevormd. Vooral één voorwerp trok hare aandacht zoowel door zijne grootte als door zijn ingewikkelden vorm. Het was een groot wiel, van twaalf of vijftien voet middellijn met ongeveer vijftig speeken, aan elk waarvan een groot gewicht hing. Het stond niet ver van den muur tusschen twee sterke palen. Het zonderling en dreigend voorkomen van dat werktuig werd nog grootelijks verhoogd door zijne eigen schaduw op den muur, die met het voorwerp zelf ineenvloeide. Dorothy bezag dat alles met zulke oplettendheid, dat zij verschrikte toen lady Margaret zegde:

‘Wel, juffer Dorothy! gij ziet alsof gij in het voorgeborgte der hel waart afgedaald! Daar is mylord Herbert om zijne nicht te verwelkomen.’

Naast haar stond een man van iets minder dan middelmatige gestalte; maar daar hij met den rug naar het fornuis stond, was dit het eenige wat Dorothy van hem zien kon, behalve dat hij een werkmanspak droeg, zijn hoofd en zijne armen bloot waren en hij eene lange ijzeren staaf met een gekromd einde in de hand hield.

‘Ja, wees welkom, nichtje Vaughan!’ zegde hij hartelijk, doch zonder haar zijne hand te reiken, die hoewel eene eerlijke, bekwame en welgevormde hand zijnde, op dit oogenblik niet geschikt was voor de aanraking van die eener dame. Er was iets in zijne stem dat Dorothy bekend voorkwam, maar zij kon toch niet zeggen aan wien of wat het haar herinnerde.

‘Zijt gij gekomen om nog een les te nemen op den kruisboog?’ vroeg hij met een glimlach.

Toen bemerkte zij dat hij dezelfde was die zij in de kamer bij den handboog had aangetroffen. Zij liet een kort ‘o!’ van verwarring hooren, doch liet onmiddellijk daarop volgen:

‘Het spijt mij dat ik niet wist, dat gij het waart, mylord. Anders zou ik misschien nu reeds in staat zijn den pijl en boog ter verdediging van het kasteel te hanteeren.’

‘Het is nog niet te laat, hoop ik,’ hernam de werkman-lord. ‘Ik moet bekennen, dat ik teleurgesteld werd, toen uwe weetgierigheid niet verder ging. Ik had gehoopt ten laatste eene dame te hebben gevonden, die in dergelijke dingen belang stelde. Want mylady Margaret hier geeft niets om al wat ik doe, en zou liever willen dat ik mijne handen schoon hield, dan naar het mechanisme van het *perpetuum mobile* zocht.’

‘Voorzeker, Edward,’ zegde zijne vrouw. ‘Ik zou u liever met schoone handen in mijne kamer zien, dan dat gij in dien vuilen kelder werkt en wroet, met geen ander gezelschap dan dat akelige stoomwerktuig, dat den geheelen nacht staat te brieschen en te stampen.’

‘Telt gij Kasper Koudenhof dan voor niets?’

‘Althans voor niet veel.’

‘Dan doet gij hem onrecht.’

‘Ik mag hem niet goed lijden; hij heeft altijd geheimen met u en daar houd ik niet van.’

‘Dat het geheimen voor u zijn, is uwe schuld, Margaret. Hoe kan ik u in mijne geheimen inwijden, als gij uwe ooren niet wilt open doen om te hooren?’

‘Ik wenschte dat uwe lordschap mij wilde onderwijzen!’ zegde Dorothy. ‘Misschien zou ik geen vlug, maar in allen gevalle een weetgierig en nederig leerling zijn.’

‘Wat met genoeg wordt aangehoord, wordt gemakkelijk onderwezen,’ zegde lord Herbert.

‘Daar hebt ge het al, dacht ik het niet?’ riep lady Margaret uit. ‘Gij zendt uwe onleerzame leerlinge weg, zoodra gij eene leersame vindt.’

‘En waarom niet? Ik heb u nooit iets kunnen leeren.’

‘Nu zijt gij onbillijk, Edward.’

‘Kom kom, ik lachte maar. Hoe zoudt gij mijn leerling kunnen zijn in iets dat ik u kan onderwijzen? Ik ben de uwe in al wat edel en goed is.’

‘Nu, ik stem er in toe dat gij Dorothy uwe kunstenaars leert. Maar kom dan van avond vroeg in de huiskamer; ik zal u het schoonste engelsche liedje zingen, dat ik ken.’

Maar haar echtgenoot liep op dat oogenblik van hare zijde weg, sprong onder het geroep van ‘Kasper! Kasper!’ naar het fornuis, stak zijn ijzeren staaf in de duisternis boven zijn hoofd uit, greep met het gekromde einde iets vast en begon er hard aan te trekken. Een man, die als een hond op de stem zijns meesters ergens uit een hoek van de donkere ruimte te voorschijn gekomen was, deed hetzelfde aan den anderen kant. Oogenblikkelijk volgde een doordringend, langgerekt gesis en werd het vertrek met een witten rook vervuld, terwijl het gesis allengs tot geloei overging. Lady Margaret werd bang en liep naar buiten en stond niet eer stil, voor zij de brug over en het booggewelf door was. Dorothy volgde, doch meer bedaard, niet door schrik gedreven, maar met weerzin eene plaats verlatende, waar zooveel was, dat zij nog niet begreep.

Zij waren gevlucht voor het geluid van den eersten oudvader der stoommachines, wiens wieg dat middeleeuwsche, acht eeuwen oude slot was.

Toen Dorothy dien avond naar bed ging, was zij doodmoê. Het scheen haar als was het een maand geleden sinds zij in haar eigen bed op Wyfern geslapen had, zoovele nieuwe zaken had zij dien dag gezien. Gedurende den nacht werd zij elk oogenblik nu van het een, dan van het ander wakker. Het getrappel der paarden, het gerammel hunner kettingen, het scheen alles vlak in hare nabijheid te zijn. Zij meende Markies van verre te hooren huilen en zegde bij zich zelve:

‘Het arme beest kan niet slapen! Ik zal mylord vragen hem bij mij in de kamer te mogen hebben.’

Vervolgens luisterde zij eene wijl naar het zachte geruisch van het water, dat uit den muil van het witte paard omhoog spoot. Plotseling vernam zij een ander gehuil, doch dat was niet van den hond. Telkens deed het zich bij tusschenpoozen opnieuw hooren, gemengd met verschillende andere. Dorothy had nooit

het gebrul van een wild dier gehoord, maar de gedachte dat er zulke beesten op Raglan gehouden werden, deed haar besluiten dat het gehuil van hen moest komen. Zij was echter zoo vermoeid, dat zelfs akeliger geluiden dan deze haar niet wakker zouden hebben gehouden; maar zij bleef ze toch nog hooren in hare droomen.

XII.

Verschillende menschen.

Lord Worcester was zoodanig met Dorothy ingenomen - deels wegens den goeden voorraad plezier, dien zij met haar hond hem bezorgd had - dat hij teleurgesteld was, toen hij vernam dat zij voortaan niet aan zijne tafel, maar bij de huishoudster zou eten. Naar hij zelf zegde, bemoeide hij zich echter niet met zaken, die de vrouw des huizes aangingen, en inderdaad zou lady Margaret haar moeilijk derwijze boven hare andere vrouwen hebben kunnen begunstigen, van welke ééne ten minste haar meerdere en de anderen even na waren als zij.

Dorothy vond niet veel smaak in het gezelschap harer nieuwe gezellinnen, maar zij had, behalve aan tafel, waar zij haar als eene indringster behandelden, niet veel met haar noodig. Iederen dag vertoefde zij eenigen tijd bij lady Margaret, en vond in haar zulk een gelukkig temperament, zulk een opgeruimde inborst, dat zij haar weldra leerde liefhebben en bewonderen. Nu eens moest zij haar iets voorlezen, dan weêr met haar arbeiden en bijna iederen dag vond zij gelegenheid zich een poosje te oefenen op het klavier.

Er stond een klein orgel in de kapel, waarop de blinde jonge Delaware, de zoon van lord Worcester's stalmeester, overschoon kon spelen, en menigmaal begaf zij zich tusschen licht en donker naar het huiselijk heiligdom, zoo niet altijd om te bidden, dan om naar de muziek te luisteren. Want tot nog toe gaf zij geheel en al toe aan de gewoonten van het vrije leven, dat zij tot heden geleid had, althans voor zoover de kasteelmuren dit toelieten, en deze waren van grooten omvang, daar zij grasperken, kreupelhout, boschjes, bloem- en moestuinen, boomgaarden, vischvijvers, kleine meertjes met fonteinen, eilandjes en zomerhuisjes omsloten, ongerekend nog de boerderij en een klein park, waarin men het schoonst geboomte van het land aantrof.

De edelvrouwen, waarmee Dorothy, door hare betrekking tot het huishouden, te doen had, waren drie in getal. De eene was eene bejaarde, eenvoudige, vrome dame, die op geen van die drie hoedanigheden aanspraak maakte. De tweede was eene korte, lompe, goedaardige, glimlachende, zestigjarige met een rond gelaat. De derde was slechts een paar jaar ouder dan Dorothy, en was nog al schoon, behalve wanneer zij begon te spreken, in welk geval er eene vreemde tegenstelling in hare trekken viel waar te nemen. Zij had, zoo als ze zelve zegde, van het eerste oogenblik, dat ze Dorothy had gezien, afkeer tegen haar opgevat. Zij kon dat effen en strak gezicht niet verdragen, zegde zij. Die buiten opgegroeide deern verbeeldde zich klaarblijkelijk meer te zijn dan wie ook in het kasteel. Zij was overtuigd dat dit meisje streken had en klikken zou.

Had Dorothy bij de eerste kennismaking eenigen eerbied voor de oudere brieven der dames, eenige gretigheid om zich bij haar aan te sluiten getoond, dan zouden dezen zich waarschijnlijk wel minzaam tot haar neêrgebogen hebben; maar dat lag

zoo niet in haar aard, en daardoor kwam het dat juffer Doughy haar met statige onverschilligheid behandelde, dat juffer Broughton haar met vrome vermaningen lastig viel en dat juffer Amanda haar haatte. De eerste verwaarloosde haar, en de tweede beschouwde haar met medelijden, zonder dat Dorothy er veel van bemerkte; maar wanneer juffer Amanda haar met half gesloten slangenooogen aanzag, ontmoette haar blik een wijd geopend, vragend oog, waarvoor Amanda de wimpers neêrsloeg, terwijl zij minstens vijf vadem diep zonk in den afgrond van wezenlijken haat.

Aan tafel was het drietal gewoonlijk in een druk gesprek gewikkeld, - niet dat zij boezemvriendinnen waren; want twee der dames waren het nooit in iets eens geworden, behalve in verachting voor de zachtzinnige juffer Broughton. Maar als zij zich te samen in de tegenwoordigheid harer meesteres bevonden, legden zij tegen over Dorothy en tegen over elkander eene beleefde oplettendheid aan den dag.

Ook lady Elisabeth en lady Anne, de vrouwen der jongere zonen van lord Worcester, hadden hare edelvrouwen, ofschoon maar drie in het geheel, die ook bij de huishoudster aten, doch eenigszins afgezonderd van de anderen. Zij waren, ofschoon op een afstand, gunstiger tegen over Dorothy gestemd.

Maar deze laatste was, zoo als wij reeds gezien hebben, van nature meer geschikt om zich aan weinigen te hechten, dan aan velen te behagen; en haar hart zette zich op lady Margaret, die zij weldra als eene moeder zou beschouwd hebben, wanneer deze zich niet als eene oudere zuster jegens haar gedragen had. Lady Margarets ongekunstelde houding had inderdaad weinig van die eener matrone; wanneer haar gemaal de kamer binnen trad, scheen zij onmiddellijk jonger te worden en hare manier van doen werd ongeveer die van een speelsch meisje. Wel is waar was Dorothy te midden van de hartelijkheid harer ontvangst door de waardigheid harer manieren getroffen geworden; maar zij bevond weldra dat lady Margaret die waardigheid alleen deed gelden tegen over hen, die zij minder kende of minder vertrouwde, en dat zij dien sluier steeds liet vallen in den kring dergenen, die zij beminde. Voor hare edelvrouwen verscheen zij nooit anders dan met zekere terughouding, merkbaar in hare afgemeten bewegingen, hare langzame spraak en juiste zinwendingen; maar zoodra er eene maand verlopen was, bemerkte Dorothy met genoegen, dat die terughouding aanstonds verdween, zoodra zij met haar alleen gelaten werd.

Zij zocht spoedig gelegenheid hare meesteres bekend te maken met de verre bloedverwantschap tusschen haar en Scudamore, er bijvoegende dat zij hem alleen van aanzien kende, daar zij hem slechts éénmaal, voor zij op het kasteel kwam, gezien had. De jongeling maakte van zijnen kant van de eerste geschikte gelegenheid gebruik om haar in lady Margaret's tegenwoordigheid toe te spreken, en weldra wist het geheele kasteel dat zij neef en nicht waren.

‘Rowland is niet kwaad,’ zegde lady Margaret eens tot Dorothy, bij gelegenheid dat het gesprek over den jonkman liep; ‘maar ik kan niet begrijpen hoe hij zoozeer in de gunst is gekomen van mylord Worcester. Als het nog bij mijn echtgenoot was, zou ik er mij niet over verwonderen; die heeft het zoo druk met allerlei werktuigen en dingen, dat hij evenmin tijd als natuurlijke neiging heeft, om iemand te wantrouwen, die hem ronduit toespreekt. Maar mylord Worcester weet zeer goed dat er zelden twee dingen meer van elkander verschillen dan de menschen en hunne woorden. Dat wilde ik intusschen niet van uw neef zeggen: hij is geen huichelaar - hij bedoelt geen kwaad, maar hij tracht, voor zoover ik kan vinden, ook niet oprecht te zijn. Hij is aangenaam in den omgang; zijne opgeruimdheid, zijne kwinkslagen, zijne gevatheid in het antwoorden, zijne hoffelijkheid en wat al niet meer, maken hem tot mylord's gunsteling; en deze heeft hem steeds behandeld op eene manier die

veel in hem verklaart. Hij is vlug en toch traag, goedaardig maar zelfzuchtig, edelmoedig maar beschouwt vermaak als van het eerste belang - ofschoon ik, om de waarheid te zeggen, nooit gehoord heb dat hij iets onteerends zou bedreven hebben. Maar in één woord, hij heeft geen plichtsbesef. Vergeef mij, Dorothy, zoo ik streng voor hem ben. Ik kan mij min of meer vergissen, maar zóó begrijp ik hem; en als het u verwondert, hoe ik zoo goed in staat ben hem te beoordeelen, dan heb ik u maar te zeggen, dat ik dit inderdaad niet zou kunnen, als ik niet van mijn echtgenoot geleerd had, menschen en zaken tot in hun binnenste te doorzien.'

'Maar, mylady,' waagde Dorothy te zeggen, 'hebt ge mij zoo even niet gezegd dat mylord juist door zijne goedheid gemakkelijk bedrogen wordt?'

'Wel opgemerkt! Het is waar, doch alleen als hij geen reden tot wantrouwen gehad heeft. Laat hem eens grond tot achterdocht gevonden hebben, en zijn oog is zoo scherp als het licht in het doordringen en ontcijferen.'

Tot nog toe had Dorothy den gemaal van lady Margaret niet anders dan in het donker gezien; hij was in den laatsten tijd dikwijls afwezig, daar Zijne Majesteit hem tot generaal van Zuid-Wales had benoemd, en hij dientengevolge talrijke troepen onder zijn commando had, meerendeels door hem zelf of door zijn vader bekostigd.

Eindelijk kreeg Dorothy hem ook eens in het licht te zien, en zij maakte van die gelegenheid gebruik om hem met al de belangstelling van een weetgierig en nadenkend meisje op te nemen. Hij was van eene reis thuis gekomen, had van kleederen verwisseld en eenig voedsel gebruikt, en verscheen thans in de kamer zijner vrouw, naar hij zegde, om zich wat te koesteren. Toen hij binnen trad, wilde Dorothy, die aan het borduurraam harer meesteres zat, terwijl deze eenige vlaamsche kanten zat te herstellen, van hare plaats opstaan en het vertrek verlaten. Maar hij verzocht haar te blijven zitten en voegde er opgeruimd bij:

'Gij moet toch eens zien, nichtje, dat ik geen roofdier ben, 't welk de duisternis zoekt. Ik kan ook het daglicht verdragen. - Komaan, mylady, hebt gij niets om uw krijger bezig te houden? Niets nieuws te vertellen? Hoe maakt het mijne kleine Molly?'

Gedurende het gesprek der echtelieden had Dorothy eene uitstekende gelegenheid om lord Herbert gade te slaan. Eerst zag zij een schoon, welgevormd voorhoofd, met oogen, welker opmerkelijke helderheid scheen voort te spruiten uit eene mengeling van mannelijk vertrouwen met vrouwelijke gemoedelijkheid. Zij waren donker, niet zeer groot en vol licht. Hij had eenigszins een arendsneus. Een zachte, zorgvuldig ter zijde geborstelde knevel liet een paar goedaardige lippen zien, die zich elk oogenblik tot een glimlach schenen te zullen plooiën. De knevels en een klein vlockske haar onder den mond was al baard wat hij droeg.

Niettegenstaande die mode hem lastig moest zijn bij zijn werktuigkundigen arbeid, droeg hij zijne haren tot op de schouders afhangende. In zijne jeugd waren zij dik en krullend geweest; thans waren zij dunner, doch krulden nog aan het eind. Zijne handen waren klein, met de lange vingers, die den kunstenaar aanduiden, terwijl zijn duim, vierkant aan den top en met het eerste gelid een eind naar achteren gebogen, die van een werkman was. Dat die handen hard en eenigszins ontkleurd waren, verwonderde Dorothy niet, daar zij wist wat er meê gedaan werd.

Dorothy vatte ook voor lord Herbert eene groote achting op en die vermeerderde nog toen zij later bemerkte, welk een treffenden eerbied hij tegen over zijn vader aan den dag legde. Hij luisterde met aandacht naar al zijne aardigheden, lachte er hartelijk om en scheen ze zelfs te genieten, als ze soms niet veel bijzonders waren; hij sprak altijd tot hem met een diep ontzag en toch met gemakkelijheid; hij haastte zich al

zijne verlangens te voldoen en voorkwam zelfs Scudamore; in één woord hij gedroeg zich meer als een oppassend jongeling dan als een man van over de veertig. Hun vertrouwelijke omgang, waarbij het gezag van den eene en de gehoorzaamheid van den ander van weers-

zijden met liefde erkend werd, was treffend om te zien.

Nadat man en vrouw eene wijle met elkander gesproken hadden, zette de eerste zich op een rustbank, waarvoor de kussens door de bekwame hand der overleden gravin, zijne moeder, geborduurd waren, en zijne echtgenoot zette zich naast hem op een smallen stoel met hooge rugleuning; zij ging voort met het herstellen harer kant en er kwam eene pauze in het gesprek; daarop zag zijne lordschap op en scheen opnieuw de tegenwoordigheid van Dorothy op te merken.

HET TOEDIENEN VAN DE LAATSTE HH. SACRAMENTEN AAN DEN H. LODEWIJK, NAAR DOUILLARD.

‘Wel, nichtje,’ zegde hij, ‘hoe hebt gij het gemaakt sinds wij elkaar voor een veertien dagen zagen?’

‘Heel goed, mylord, ik dank u,’ antwoordde Dorothy, ‘zoo als uwe lordschap, die weet wie ik dien, wel kan nagaan. In die twee korte weken heeft mylady mij met zooveel goedheden overladen, dat ik wel tevreden moet zijn.’

Er volgde een oogenblik stilte; daarop zegde lord Herbert luid lachend:

‘Hoort ge dat, Margaret? Gij moogt uw nichtje wel voor dat schoone compliment bedanken.’

‘Nu ik dank u, Dorothy,’ zegde hare meesteres, ‘ofschoon ik overigens niet van complimenten hoû. Maar als zij ongedwongen en uit het hart voortkomen, zoo als het uwe, houden zij op complimenten te zijn.’

‘Juist zoo,’ zegde lord Herbert. ‘Ga nu het avondmaal gebruiken, mylady. Ik heb zoo even pas mijn middagmaal genuttigd, en wil eens gaan zien hoe Kasper het maakt.’

‘Ik verlang geen ander avondmaal dan mijn Herbert,’ hernam lady Margaret. ‘Ge zult toch niet naar die akelige werkplaats gaan?’

‘Ik heb tegenwoordig thuis zoo weinig tijd...’

‘Dat gij dien nog ver van uwe vrouw moet doorbrengen? - Ga gij maar naar de eetzaal Dorothy.’
(*Wordt vervolgd.*)

Het toedienen der laatste HH. Sacramenten aan den H. Lodewijk.

Meermalen waren wij in de gelegenheid over den H. Lodewijk te spreken, waartoe de veelzijdigheid van dit groote leven zooveel aanleiding geeft. Bij de opname van de gravure, op ideale manier het toedienen der laatste HH. Sacramenten aan den heiligen koning van Frankrijk voorstellende, kunnen wij, om niet in herhalingen te vallen, niet meer doen dan hieraan te herinneren. Wij durven echter de bijzondere aandacht vragen voor de waarlijk verheven manier, waarop dit altijd indrukwekkende tooneel is weêrgegeven. Zij herinnert aan de middeleeuwsche meesters, die hunne idealen niet op deze wereld zochten, maar hunne oogen richtten naar den hemel en aan hun geloof hunne scheppingen ontleenden. Deze geest ligt ook in de gravure, welke wij hier weêrgeven, en ontleend is aan eene schilderij, die op de jaarlijksche parijsche Salon de hoogste opmerkzaamheid trok.

Het Delftsch aardewerk, zijne fabricatie en geschiedenis.

II.

Het is niet juistheid te zeggen, wanneer te Delft de eerste oven tot het bakken van aardewerk ontstoken werd. De parijsche oudheidkundige Auguste Demmin, die een werk¹⁾ over aardewerk en porselein in het algemeen geschreven heeft, en daarin aan Delft eene groote plaats inruimt, bezit in zijne verzameling het hier achter afgebeelde paardje, dat het jaartal 1480 draagt. Hij houdt dit voor het oudste voortbrengsel der Delftsche aardewerkfabrieken.

Zijn landgenoot Havard echter, die uitsluitend aan het Delftsch aardewerk een uitgebreid en kostbaar boek²⁾ wijdde, waarvoor hij gedurende vijf jaar de bijzonderheden in Nederland en België verzamelde, stelt het ontstaan der nijverheid op een later tijdstip en noemt als den eersten Delftschen plateelbakker Herman Pietersz, die omstreeks het jaar 1600 leefde. Gerrit Paape eindelijk, wiens werk door Havard in het geheel vertaald is, plaatst de uitvinding op het midden der zeventiende eeuw.

Hoewel Havard nog al eens gewaagde gevolgtrekkingen kan maken, schijnt hij toch in dit geval het meest ons vertrouwen te verdienen, daar hij zich klaarblijkelijk de meeste moeite bij zijne nasporingen getroost heeft. Zoo heeft hij o.a. eene lijst opgemaakt van niet minder dan 700 plateelbakkers, die gedurende twee en een halve eeuw achtereenvolgens te Delft gewerkt hebben, en waarvan er tot nog toe maar drie en dertig bekend waren.

De producten die in de eerste helft der XVII^{de} eeuw uit de Delftsche plateelbakkerijen voortkwamen, noemt hij de ‘stamelingen der kunst;’ maar het daarop volgende tijdvak was dat van haar hoogsten bloei. Het Delftsch blauw was namelijk in het buitenland bekend geraakt en had daar spoedig een welverdienden naam verworven. De fabrikanten hadden geen handen genoeg om aan alle aanvragen te voldoen, en vandaar dat het aantal fabrieken aanhoudend vermeerderde en weldra

1) Faïences et Porcelaines.

2) La Faïence de Delft.

tot dertig rees. Met dien stoffelijken bloei hield de artistieke vooruitgang gelijken stap. Schilders als Jan Steen, Willem van de Velde, Filip Wouwerman, Jan Asselijn (alias Krabbetje), de Delftsche Van der Meer leenden hun penseel tot de versiering der vazen en plateelen (schotels), terwijl talrijke buitenlandsche schilders, die zich van tijd tot tijd aan de Delftsche fabrieken verbonden, er het hunne toe bijbrachten, dat de kunst voortdurend nieuw bloed werd ingestort.

Delft, dat door het verval zijner brouwerijen omstreeks dat tijdstip, tot diepe kwijning geraakt was, kwam door de aardewerk-nijverheid daar weêr van op; en dat is niet te verwonderen als men bedenkt, dat de stad toen ter tijd dikwijls een paar duizend plateelbakkers binnen hare muren telde, die allen tot de welvarendste en meest geachte burgers mochten gerekend worden.

Onder de vele namen, die den roem en den luister van het zeventiende-eeuwsche Delft uitmaakten, moet vooral die genoemd worden van Abraham de Hooge, wiens werken door Henry Havard ten sterkste geroemd worden, en als kunsthandschap nooit overtroffen zijn. Hij was aanvankelijk kunstschilder in olieverf, doch geraakte vervolgens in het bezit eener plateelbakkerij en van het brevet als meester plateelbakker. Hij onderscheidde zich vooral door de meesterlijke opvatting van de wijze, waarop de versiering aangebracht moet worden, iets wat bij aardewerk van het hoogste belang is.

Niet minder dan Abraham de Hooge is Aelbregt de Keyzer in de kunstwereld bekend om zijne uitstekend geslaagde navolgingen van Japansch porselein, voor zoover de versiering betreft, die hij met zulke bewonderenswaardige lichtheid, fijnheid en sierlijkheid uitvoerde, dat zijn werk bijna niet van het Japansch porselein te onderscheiden was en zijne copieën bijna even gretig gekocht werden als de origineelen. Wat den vorm aangaat, schikte hij zich meestal naar den toenmaals heerschenden smaak.

Een derde plateelschilder van naam is Frederik van Frijtom, van wien o.a. eene prachtige blauwe plaat afkomstig is, waarop een landschap is voorgesteld en die op het koninklijk kabinet van zeldzaamheden te 's-Gravenhage bewaard wordt. Want de Delftsche fabrikanten bepaalden zich niet alleen tot het vervaardigen van vazen, zoo als men er hierachter eene afgebeeld vindt¹⁾, of beschilderde plateelen; maar zij leverden geheele schilderijen af, uit tegeltjes bestaande, die vervolgens werden saamgevoegd om tot versiering der binnenwanden of van den gevel van een huis te dienen. Zulk eene gevelversiering kunnen de Rotterdamsche lezers o.a. zien op de Groote Markt hunner stad, aan het ouderwetsche huis op den hoek van het Hang. De schilderij, uit twintig tegeltjes samengesteld, verbeeldt een schaap, dat van alle kanten door wolven besprongen wordt, en draagt behalve het jaartal 1594 het onderschrift: *In duysent vreesen*.

De reeds genoemde heer Demmin bezit een zeegezicht van Van de Velde, op een tegel geschilderd, terwijl er nog een andere tegel bestaat, waarop Jan Steen zich zelf afgebeeld. Verder bewaart men nog een drietal platen met genrestukjes van Van der Meer, eenige landschapjes van Asselijn, stads- en dorpsgezichten en bijbelsche en Arcadische tooneelen van Abraham Verboon, dorpskermissen en boereherbergen van Antonie ten Hempel.

Nog tegenwoordig vindt men in oude steden en op het platteland dergelijke gevel- en wandversieringen, die echter weinig artistieke waarde hebben.

Zoo schitterend de bloei was van het Delftsch aardewerk, zoo kortstondig was hij; want reeds in het begin der achttiende eeuw viel er duidelijk achteruitgang te

1) Bedoelde vaas berust in de verzameling van den heer Evenepoel te Brussel en is vooral merkwaardig omdat zij versierd is met twee tafereeltjes, aan de aardewerk-fabricatie ontleend.

bespeuren en Gerrit Paape schreef in 1794, dat toen sedert dertig jaar bij de vijfhonderd huisgezinnen, die in de plateelbakkerij hun bestaan vonden, van hunne broodwinning verstoken waren geraakt, en dat er van de dertig bloeiende fabrieken maar tien, en dat nog in kwijnenden staat, waren overgebleven.

De groote oorzaak van dit spoedig verval is voorzeker in de concurrentie van het buitenland te zoeken. In verschillende landen toch was men allengs aan het fabriceeren van porceleinen begonnen, en daar de buitenlandsche fabrieken zich veelal in gunstiger omstandigheden geplaatst zagen dan de Delftsche, waren zij weldra in staat goedkooper en beter producten te leveren, zoodat het Delftsch in het buitenland noodzakelijkerwijze op den achtergrond werd gedrongen. Vooral het Engelsch aardewerk, dat omstreeks dien tijd ontstond, heeft het Delftsch veel kwaad gedaan.

De nieuwe buitenlandsche fabrieken vonden daarenboven bescherming bij de verschillende regeeringen, die de groote voordeelen inzagen, welke de nijverheid voor den staat kon opleveren. ‘Hier te lande daarentegen,’ zegt Gerrit Paape, en wat hij zegt is in hoofdzaak nog waar; ‘hier te lande, daar men veelal gretiger schijnt om geld te winnen, dan wel om de Kunsten en Weetenschappen de hoogstmooglijke trap van volkomenheid te doen bereiken, begon de ijver, om het Aardewerk al de zo zeer geroemde schoonheden te blijven bijzetten, merklijk te verflauwen; allengskens werd het zo wel minder in innerlijke waarde als uiterlijk voorkomen.’

Even als in de XVII^{de} eeuw de stoffelijke bloei ook dien der kunst bevorderd had, had thans de financiëele achteruitgang het verval van het artistieke in de nijverheid ten gevolge. Men streefde niet meer naar volmaaktheid, maar naar goedkoopheid, om ten minste de verspreiding onder de mindere standen in de hand te werken. Van het vroeger zoo kunstige schilderen werd bijna geen werk meer gemaakt, of liever men zocht middeltjes om dit zooveel mogelijk te vergemakkelijken en trachtte het gemis in kunst door het aanbrengen van bonte kleuren te vergoeden.

Aanvankelijk toch had men zich slechts van ééne kleur, het blauw (*camaïeu*) bediend en hoogstens een enkele maal had men door een geelachtigen ondergrond of roode puntjes naar kleurigheid gestreefd. Thans echter begon men, dank zij eene wijziging van het émail, allerlei schitterende kleuren te gebruiken, die echter het gemis der kunstrijke beschildering niet konden vergoeden.

Van kunst was geen sprake meer; al wat er van was overgebleven, was eene nijverheid, die niet meer tegen het buitenland op kon. Het aantal ovens verminderde dan ook schrikbarend. Terwijl Gerrit Paape in 1794 nog van tien fabrieken sprak, telde men er in 1808 nog maar acht, en in 1850 staakten ook de twee laatst overgebleven telgen van een roemrijk geslacht, de *Drie Klokken* en de *Porseleine Fles* het bakken van Delftsch aardewerk.

De eerste werd voor goed gesloten en de laatste legde zich toe op het uitsluitend fabriceeren van aardewerk volgens het stelsel, dat in Engeland in gebruik was gekomen; de laatste oven voor Delftsch aardewerk werd alzoo gebluscht om eerst na vijf en twintig jaren weêr ontstoken te worden.

Op dat tijdstip kwam namelijk de tegenwoordige eigenaar der eenig overgebleven fabriek van Delftsch aardewerk op het denkbeeld de oude nijverheid weêr op te vatten, en dit viel hem des te gemakkelijker daar het gild der oude plateelschilders nog niet was uitgestorven. Nog altijd leeft en werkt te Delft een thans stokoud man, die in zijne jeugd het oude Delftsch beschilderd heeft en nu op zijn ouden dag zijne krachten aan het nieuw Delftsch besteedt. Door de inlichtingen van den ouden Tulk omtrent het vroegere schilderen is den heer Thooft een deel van zijn taak zeer verlicht.

Er behoort voorzeker moed toe, in het belang der kunstnijverheid, zulk eene herleving te ondernemen. Den heer Thoof komt de eer

toe, dien moed getoond te hebben, en niemand zal hem voorzeker de eervolle onderscheidingen misgunnen, die hem in den vorm eener bronzen medaille vanwege de Amsterdamsche tentoonstelling van kunst, toegepast op nijverheid, alsmede van het diploma 1^{en} graad op de Arnhemsche tentoonstelling van 1879 geworden zijn. In een volgend nummer zullen wij zijn fabricatie aan het werk zien.

De perelvisserij in Amerika.

Tot vóór vijf en twintig jaren zou het opschrift van dit artikel een raadsel zijn geweest. Tot dan toe werden de perels alleen gevonden in de wateren van Oost- en West-Indië, terwijl enkele plaatsen als het eiland Ceylon, de kusten van Japan, de golf van Perzië en die van de eilanden Java en Sumatra bekend stonden als zeer rijke perelbanken te bezitten. Zoo als onzen lezers bekend zal zijn worden de perels gevonden in de schelpen van oesters, mosselen en andere schaaldieren, welke zich op een rotsachtigen bodem of op de wortels van boomen hebben vastgezet en is dus de perelvisserij niets anders dan eene visserij op de genoemde schaaldieren. Dat niet alle oesters, mosselen, enz. perels afscheiden, was reeds lang eene uitgemaakte zaak, en men meende dan ook voor zeker te mogen aannemen dat alleen de in heete luchtstreken levende schaaldieren de eigenschap bezaten deze kostbare kleinoodiën voort te brengen. De prachtige kleurenglans van het bekende perelmoer, dat niets anders is dan de schelp van de pereloesters of perelmosselen, schreef men toe ontstaan te zijn door de werking der verzengende zonnestralen, zoo dat het bij niemand ooit zou opgekomen zijn in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika naar perels te gaan zoeken, indien niet het toeval het tegendeel had bewezen.

In het midden van het jaar 1856 bevonden de oestervisschers van Milk-Pond dat de schelpen hunner oesters glinsterende bollekens bevatten ter grootte van den kop van een gewonen nagel. De eigenaar dezer befaamde oestervisserij, zekere Jack Minton, kende de perels toen nog alleen bij naam, maar hij meende toch de zaak verder te moeten onderzoeken en het gevolg daarvan was dat hij van een doodarmen Yankee in korten tijd een der rijkste lieden van zijn land werd. De omstandigheden, waarvan deze ontdekking vergezeld ging, zijn wel de moeite waard een weinig in bijzonderheden uiteengezet te worden.

Op zekeren dag wandelde Jack Minton aan den oever der zee in een uithoek van den staat New-Yersey, niet ver van zijn oesterpark Milk-Pond. Het was in de maand juni, en zeer warm, zoo dat hij zich door een zeebad wilde verkwikken. Jack ging te water en raapte duikelende eenige oesters van den niet zeer diepen bodem, welke hem eene welkome lekkernij na het bad toeschenen. Toen hij weêr op den oever zat nam hij daarom zijn mes, om op zijn gemak de oesters te eten.

Hoe verbaasd stond hij echter toen hij in de eerste oesters een pereltje vond, dat in de zonnestralen alle kleuren van den regenboog weêrkaatste! Hij nam de vijf andere oesters, en bevond in deze eveneens dezelfde kleine maar schitterende bollekens.

‘Wat die bollekens zijn, weet ik niet!’ riep hij. ‘Maar een voorgevoel zegt mij dat ik hier een nieuw Californië heb ontdekt!’

‘Half mijn!’ riep op hetzelfde oogenblik eene stem, welke bleek toe te behooren aan een man, die van achter eene rots te voorschijn kwam.

Deze uitroep deed Jack Minton opzien.

‘Half mijn!’ herhaalde hij. ‘Wat moet dat beteekenen?’

‘Alsof ik niet gezien had dat gij te water zijt geweest, daar oesters hebt opgeraapt, waarin de perels waren verborgen, welke gij nu in de hand hebt.’

‘Het zijn dus perels!’ riep Jack Minton verbaasd. Maar een zachter toon aanslaande vroeg hij:

‘Gij wilt dus de helft van mijn vond hebben?’

‘Neen, vriend,’ antwoordde de nieuw aangekomene lachend; ‘ge moogt uwe vond behouden, doch ik stel u voor deze plaats samen te exploiteeren: waar vijf pereloesters worden gevonden liggen er meer.’

Jack beet zich op de lippen over zijne onvoorzichtigheid, maar kon niet meer terugtreden. Hij antwoordde daarom: ‘Ik neem uw voorstel aan. Wij zullen voor gezamenlijke rekening de oesters opvisschen, ze van hare perels ontdoen, deze verkoopen en de opbrengst deelen. Maar hoe heet gij?’

‘Junius Drake.’

‘Komaan, daar is mijn hand, Drake, wij zullen als vrienden samen werken.’

Na deze woorden begaf Jack zich opnieuw te water, welk voorbeeld door zijn gezelschap werd gevolgd.

Om kort te zijn deelen wij slechts mede dat de beide mannen op den avond van denzelfden dag omstreeks driehonderd oesters hadden geraapt, waarin zij een en zeventig perels vonden. De meesten waren zoo groot als eene hazelnoot, de kleinsten hadden de grootte eener erwten.

Denzelfden avond begaven Minton en Drake zich naar New-York met hun schat om hem den volgenden dag tot geld te maken. De juweliers, waar zij zich aanboden, wilden weten vanwaar zij dezen schat hadden, doch Drake antwoordde:

‘Dat is een geheim. Wat gaat het u ook aan? De perels zijn nog niet oud, zoo als gij aan hunne kleur en aan hun gewicht kunt zien; wilt ge ze dus koopen ja of neen?’

De juweliers waren tevreden en boden 800 dollars (*fr.* 4000) voor den schat. De visschers vroegen het dubbele en sloten eindelijk den koop voor *fr.* 5000, welke terstond tusschen hen beiden werd gedeeld.

Nadat zij te New-York dien dag goede sier hadden gemaakt van hunne winst besloten zij naar Milk-Pond terug te keeren en hun voordeeligen arbeid voort te zetten. De tweede vangst was even rijk als de eerste en de compagnons deelden na verloop van enkele dagen *fr.* 8000.

‘Verduiveld!’ zegde Drake bij zich zelve, ‘ik heb met mijn vriend Minton een slechten koop gedaan. Indien ik hem mij van het lijf kon schudden zou ik alleen eigenaar zijn van de fabelachtige opbrengst van ons werk.’

Deze noodlottige gedachte bleef Drake altijd bij en nam ten slotte zulke verhoudingen aan, dat hij besloot zijn misdadig ontwerp ten uitvoer te brengen.

Op zekeren avond toen Minton zich voor het laatst te water begaf om nog een handvol oesters naar boven te brengen stond zijn boosaardige makker gereed, om hem den genadeslag toe te brengen. Zoodra Minton weêr boven kwam greep Junius hem aan, worgde hem en liet hem niet los voor hij dacht dat Jack den laatsten adem had uitgeblazen. Daarop wierp hij het lijk in zee, nam de vangst van dien dag mede en verliet het tooneel van den moord, zoo spoedig als zijne beenen hem konden dragen.

Terwijl de moordenaar zich verwijderde werd de arme Minton door den golfslag op het strand geworpen. De koelte van den nacht oefende op het schijnbaar ontzield

lichaam een heilzamen invloed uit, zoodat Jack, die nog niet dood was, zich weêr langzaam voelde herleven.

‘Hulp! hulp!’ riep hij met zwakke stem, toen hij weêr in staat was een woord te spreken.

Het geluk wilde dat zijn geroep gehoord werd door een visscher, die niet ver van daar bezig was zijne netten uit te werpen. Deze snelde naar de plaats, vanwaar het geroep kwam en een man op het strand ziende liggen, riep hij:

‘Hoe! een lijk!’

‘Hulp!’ steunde Minton.

‘Hij leeft! Wat is er geschied?’

‘Red mij, red mij!’

‘Daarvoor ben ik gekomen.... maar wat is er met u gebeurd?’

‘Waar is mijn moordenaar?’

‘Ik zie niemand in den omtrek. Over wien spreekt gij? Maar komaan, drink een teug brandy uit mijne flesch, het zal u goed doen, en dan kunt gij mij zeggen wat er heeft plaats gehad.’

‘Ja.... hij heeft mij willen worgen en daarna verdrinken.... het is Junius Drake.... mijn compagnon.’

‘Junius Drake, zegt gij? Maar dat is de grootste schurk van New-Yersey. Ik ken hem, hij is een dief en een schelm! Hoe kwaamt ge met hem in aanraking?’

Minton vertelde toen wat er tusschen hem en Drake gebeurd was.

‘Dan moogt ge van geluk spreken,’ zegde de visscher, ‘dat ge er zoo goed zijt afgekomen. Er staat u nu niets anders te doen over dan naar den *chief justice* te gaan, en hem met uwe omstandigheden bekend te maken. Gelooft ge u sterk genoeg om te kunnen loopen?’

‘Ja, ik wil het beproeven,’ en leunende op den visscher begaf Minton zich naar den rechter. Deze ontving hen vriendelijk en vaardigde een bevel van gevangenneming tegen Drake uit, die weldra achter slot en grendel zat.

Het zal wel niet gezegd hoeven te worden, dat deze geschiedenis weldra ruchtbaar werd en er onder de Amerikanen eene hevige perelkoorts uitbrak. Op alle kusten van Rhode-Island tot de Carolinen vischte men oesters, men opende ze en liet de overblijfselen op de kust liggen zonder acht te geven op de oesters zelven. Perels moest men hebben en niets anders. Dit duurde drie maanden. Sommige visschers vonden wel is waar perels, maar het grootste gedeelte deed vergeefsche pogingen. Alleen Jack Minton maakte fortuin. Hij verbond zich met zijn redder om Milk-Pond te exploiteeren, en beiden verwierven zich in den ongelooflijk korten tijd van een half jaar eene fortuin van anderhalf millioen dollars.

In dien tusschentijd kwam Drake voor het gerechtshof en werd tot den strop veroordeeld. De doodstraf werd aan hem voltrokken, in weerwil dat Minton alles had aangewend om hem vrij te koopen.

**Op de Schaerhoef.
Noordbrabantsche Novelle,
door Tiburco.**

(Vervolg.)

IV.

Allènig ien de wiede wèrld.

De dageraad brak aan. Een zacht rozerood kleurde de westerkim, en deelde haar langzamerhand een rossen gloed mede. De eerste zonnestraal doorkliefde de ijskoude nevelen, die 't aardrijk omhulden, deed de kristallen ijskegels aan de bladerlooze boomtakken schitteren van een duizendvoudig licht en tooverde op ieder hunner een miniatuurlandschap der omgeving.

Doch, die eerste renbode van Phoebus baande zich ook een weg door de gebroken dakpan der schamele hut des dronkaards en tuurde nieuwsgierig in de vunzige zoldering. Met een vloek op de lippen, ontwaakte de nog half door den drank bedwelmde lompengaarder; een schop zijner gespierde beenen wekte den nog onder de zoete wacht van godin Morpheus sluimerenden knaap.

‘Alla der uut, hondsvot!... ouw wittebroâdstied is um..... alla schobbejak... nest uut en ien 't gareel!’

‘Nouw, bedaôrd... zuutjes âon,’ geeuwde de jongen, zich den slaap uit de oogleden wrijvende, terwijl hij verschrikt half op het hooileger overeind rees en in zich zelf overwoog, dat hij nog nooit op zulk eene gevoelige wijze in zijne nachtrust was gestoord geworden.

‘Alla! donderwetter! heurde nie? rakkerskiend,.. maôkt verdjen da ge vort komt!’ klonk nog eens gebiedend de forsche vaderlijke stem van den lompenman. ‘Alla!... de piep uut bl.... kiend, der uut zoâ gauw as de wêrlicht... hup.... naôr onder.... zoâ vlug, as ge 't geleerd hêt!’

‘Nouw! den borrel het den alden aôk gèn goed gedaôn,’ pruttelde de bengel binnensmonds, terwijl hij de hooispieren van de verscheurde kleederen schudde; en bibberend van koude den rechtervoet op de bouwvallige eerste laddersport zette.

‘Nouw, ik zou haôst wunsen da ze moeiers der mâor nie onder ha'n gestopt,’ lispelde hij, door den oude gevolgd, de krakende laddertreden afdalende.

De ruwe toddenman betastte met de grove kneukels de ongeschaafde plank, die als schoorsteenmantel fungeerde, scharrelde onder allerlei ouden rommel in de met wormsteken bezaaide tafellade, om te constateeren of er misschien nog een paar geldstukken te vinden waren, doch tevergeefs, het onderzoek bleef vruchteloos, zelfs geen kruimel brood was er meer te bespeuren, waarom zou hij dan nog zoolang in huis dralen?

‘Most 't vuur ien den herd oak aongelegd worden?’ vroeg de nog steeds gapende deugniet.

‘Wa!... vuur.... nonsens!... Waôrveur?’

‘Bè jaô.... veur koffie te zetten,’ meesmulde de schelm met een gezicht waarop de duidelijke lezing lag van: ‘Waarveur anders, alde?’

‘Allemaôl gekheid, gekheid anders niks...., niks béter as énen hartelieken borrel ien den vroegtied, da verwermt de maôg en maôkt de dauwwurmen kapot ien 't lief. Alla vort! 't gareel maôr um 't lief, nouw onze Kas (de hond) gekrampierd is mot ge vast in 't span, alla! gaôpert, anders za 'k ouw al is vast op ouwen tabernaôkel komme, zoâveul as 'n veur proef, hoe 't ouw zal vergaon as ge nie straf antrekt van daôg.’

Met hangende lippen moest de jongen zich in zijn lot schikken, met den oude viel niet te gekscheren; hij kende 't klappen van de zweep. Gewillig liet hij zich de harde lederen riemen, die voorheen de magere, schrale huid van Kas doorkerfden, aangespen en voort ging het over den bevroren sneeuwweg. Vooruut de Maôs aôver! naôr 't Limburgs, jandomen... kieken of daôr ginds maôzematten te maken zien...

VERMOEDELIJK HET OUDSTE STUK VAN DELFTSCH AARDEWERK.

‘Trek op, luilak, trek op, of gèn kneukel blijft ouw heel aôn 't lief, alla... krui op....’ en piepend doorploegden de zware raderen der hondekar den hard bevroren sneeuw.

Endelik! kiek daôr waôren ze aôn 't vèrhuus gearrivierd:

‘Hei daor!’ Enen pierverschrikker veur mien, en èn half gléske veur da galgenaôs hier!’

En toen de verlangde schiedammer in het borrelglaasje parelde: ‘Preufde is mej? toe, gerust, 't kan jandomen gèn kwaôd!’

‘Ne 'k heb der nog gaôruut nie gèn zinnigheid ien,’ spraôk 't beschéjen mèske van den vèrman, doch bej der eigen zelvèrs, was ze vies van da kannekruiersvolk, de dèrn.

‘Kloek, kloek, kloek! daôr gèt ie,’ en toe ie den borrel op haj: ‘Jong! potdorie! da's spulleke! da stét ien 't lief. Nog mar èn tikske. En nouw, vaôruut, opgetrokken... de pont ien sacr....

‘Née, née, mâotje, zoâ gèt 't er nie, èrstement betaôlen, botter bej de visch, da's hier 't règlement ien huus.’

‘Nouw, jufferke, ik zeg ouw, ik bin génen ènen schelling riek, daor hedde ènen besten erden pot ien ruul bis 't aôvend.’ Èn moment den pot van buuten en van binnen der ien is goed bekeken en is geëxaminierd of der oak bej toeval èn sprungske ien was.

VAAS VAN OUD DELFTSCH AARDEWERK.

‘t Is ien order....’ en de dern conveshierde den pot, want da gemein vulkske kos ze ével nie vertrouwen. De jonge straôtbessè knabbelde al trekkende aôn en alde, beschimmelde broâdkorst, die ie aôn 't vèrhuus, in passant da Tiennes de voerman, die aok euver most, zien pèrd voerde, uut den perdsbak gesnapt haj. Nouw ie haj 't den rekel oâk betaold gezét, den Tiennes zien handen, die tintelden der nog af.

‘t Was ongeparmentierd um èn erm kiend zoa te slaôn,’ haj de dèrn van den vèrman gezèd, maor ien passant haj ie 't gehad. En toe ze aôn den oûverkant waôren, toe vuulde de bengel nog is op nèjs, of ie gen stuk van 't oor kwiet was geraôkt, zôa schreumelik arg wee dej 't!

't Was duuster, toe ze s'ave□ds laôt wèr aon den Maosoever stonden;..... 't was helsch dûster.

De toddenkrémer was oâk derbej zoâ zat as ènen pin; nouw den bruune kost 't trekken, ie haj goeie geschaften gemaôkt ien 't Limburgs. - Wa was 't ével toch duuster!..... ze kosten gèn hand wied van de kop zien!... en 't waôter was zoâ zwart.... zoâ pekzwart...! 't staôlde suuver op ènen inktstriem, die oâver 't land liep.

't Kannekruiers kind was op den rand van de kar gaan zitten en leunde van pure meujigheid teugen de raôjers. Zoô ha ie motten trekken en sjouwen, den ermen duuvel! Was da nie ongeheurd? En èten!... èten!... smèr, louter smèr en prugel ha ie daôrveur ien de plaôts gehad! Smèr, den alde haj hum waôrrempeltjes zien ribbenkast bekants kort en klein geranseld! 't Was gèn menier van doen! - Nouw as ie 't hum lappen kos, dan trok ie der van deur! Ha ie geen geliek, de jong? - Want kiek! anders zou 't hum net kunnen gaôn as Kas, den hond, oâver vertiendaog, drie wèken meschien, naôr den Vaolendries, stikrecht ien 't pierenkuulke!

Nee! ie haj groât gelik, da ie vacantie nam, zôawaôr as daôr de Maôs hin kroop, groot geliek gèf ik hum.

Maôr kiek wa was daôr veur zwarts, giends ien 't waôter? - Daôr lag me nouw verrechtig de pont aôn deuzen kant. Da ha den toddekrèmer nog nôait nie gezien hoe ald as da ie oâk was! Ze heurde èvel toch bij 't vèrhuus 't huus en den vèrmins was altiedig zoâ ien de securiteit. 't Was kemiek! Zou'n der nie is efkes van meugen profentieren um zich zelvvers oâver te zetten zonder da gen lebéndige ziel der iets van te zien kreeg? Allével, ie kos toch èvel moâr nie begriepen wa die pont hier most beduuden. 't Was gek! wèrgaôisch gek was 't! daôr viel nie mèr aôn te twiefelen. - Zou'n ze't waogen? Watte? - efkes over te vaoren? Waorum nie? - Erst is bekieken of der profiet bej is.'

'Al mien tuug is naôr de blik.... donder element.... en gellie oâk vervl... vlégels.... allemaôl naôr de werlicht!' donderde de woeste schipper, die met vasten vuustslag de gierpont naderde.

'Allemaôl verzuupte! God meug ouw zielen genaôjig zien.....' schreeuwde de varens-gast steeds dichter en dichter naderbij komend.

'Terug! terug mit de pont.... sacrrrra....' bulderde en tierde de beschonken toddenraper, 'terug, op den toom opgediejd....' donderde hij den jongen toe, wien 't angstzweet langs het aangezicht met stralen nedergutste. 'Terug uut! daôr is de vèrman... gunds wiede de boot,' stotterde hij,... 'vlak bej! De hersenspan slaôj 'k ien, as ie der aôn durft te komme, den rakkert.... mien uitmaôken veur veule visch, waôr is de wèrhaak?..., mores zak hum leëren, den smerlap!' knarsetandde de voddendraper met hoog opgeheven weerhaak, die op 't volgend oogenblik zwoegend de lucht doorkliefde en verpletterend naar het roeibootje neersmakte.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 8]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XIII.

Man en vrouw.

‘Wat een ouderwetsche juffer is zij!’ zegde lord Herbert, toen Dorothy de kamer verlaten had.

‘Och, ze heeft een eenzaam leven geleid,’ antwoordde lady Margaret, ‘en een aantal ouderwetsche boeken gelezen.’

‘Zij schijnt eene goede gezelschapsjuffer voor u, Margaret, en dat doet mij genoegen; want ik vrees, dat ik veel afwezig zal moeten zijn, eer dit onweêr overgedreven is.’

‘Zijt gij dan nog niet genoeg afwezig geweest, Edward? Gij zult zeker nog eens in den oorlog sneuvelen, al hebt ge tot nog toe gelukkig geen schram op uw lichaam. Ik wenschte dat dat alles maar voorbij was!’

‘Ik niet minder. Om de waarheid te zeggen, mag ik den oorlog evenmin als gij. Maar het is eene zaak, die gedaan moet worden, ofschoon ik voor mij, naar ik vrees, er weinig eer bij zal inleggen. Oorlog is een van die dingen, waarbij voorliefde meer doet dan goede wil, en zoo als ik zeg, ik doe er niet uit voorliefde aan meê, maar uit plichtbesef. Daardoor komt het ongetwijfeld dat ik er zoo ongelukkig in ben. God weet dat ik niets vrees, wat een

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Zij zette zich voor het klavier en zong met eenvoud, doch veel gevoel een inderdaad schoon engelsch lied.

man niet behoeft te vreezen - Hij is mijn getuige; - maar welken dienst heb ik mijn koning tot nu toe met de wapenen bewezen? Slechts uw bijzijn, Margaret, brengt den glimlach op mijne lippen; maar mijn hart is zwaar. Als ik bedenk hoe die lafaards voor Gloucester op de vlucht sloegen, toen die schurk van een Waller hen overrompelde! En dat ik toen juist afwezig moest zijn! Ware ik maar daar, in plaats van te Oxford geweest, denkt gij dat zij hunne wapenen neêrgelegd zouden hebben, zonder een enkelen slag te slaan? Ik houd niet van doodslaan, maar ik *kan* doodslaan, en ik kan doodgeslagen worden. Gij weet, vrouwlief, dat ik niet zou weg geloopt zijn.'

'Heilige Maagd!' riep lady Margaret uit.

'Maar ik ben niet gelukkig in den oorlog,' ging hij voort. 'Ook te Monmouth moesten die hazenharten, waarmeê ik gemeend had de plaats te bezetten, op den loop gaan zoodra die zelfde hondsvot, die Waller zich vertoonde! Bij St. Joris! Het ware gemakkelijker een machine te maken, die met een enkelen slag duizend dappere mannen kon wegmaaien - en ik zou er zoo eene kunnen maken - dan één van die lafaards moed in het lijf te spreken. Het maakt mij razend als ik denk in welke moeilijkheden die kerels mij gebracht hebben.'

'Maar Monmouth is toch thans weêr in uwe macht, Herbert.'

'O ja, dank zij de genegenheid, die zij mijn vader toedragen, niet omdat ik generaal ben. Uw echtgenoot is geen echt krijgsman, Margaret, en hij kan geen krijgslieden maken.'

'Waarom dan het veld niet aan anderen overgelaten, en bij uwe machines gebleven? Als gij het verlangt, zal ik mijne kleêren afleggen, en in een eenvoudigen mantel en rok u komen helpen.'

'Gij zoudt inderdaad het donkere hol zeer veel opvroolijken, Margaret. Maar neen, welk een slecht krijgsman ik ook ben, ik zal mijn best doen, zelfs waar de fortuin mij den rug keert, en geen wapenglorie mijne daden beloont. Gij weet dat ik binnen veertien dagen een leger van vier duizend voetknechten en achthonderd ruiters op de been bracht. Het zou mijns vaders zoon kwalijk passen zich te ontzien, terwijl deze zijne rijkdommen als water voor de voeten des konings uitstort. Neen, vrouw; de koning zal mij niet in gebreke zien blijven; want door den koning te dienen, dien ik mijn God; en zoo ik niet mocht gelukken, dan zal het eene eerlijke nederlaag zijn, die genoeg eene overwinning nabij komt, om met eere in de jaarboeken des lands te worden opgeteckend. Maar inderdaad, het doet mij innig zeer, dat eene neêrslag zoo waarschijnlijk is.'

'Wees niet moedeloos, mylord. Zoo dik kan de nevel niet zijn, of ten laatste breekt toch de zon door.'

'Heb dank, lieve. De zaken beginnen er wezenlijk wat beter uit te zien, en als de koning nog een dozijn zulke vrienden had als mijn heer vader, dan zou alles weldra in orde zijn. Zoudt gij het gelooven? - terwijl ik vandaag naar huis reed, rekende ik bij mij zelven eens op, hoeveel geld hij reeds voor zijn souverain heeft uitgegeven; ik kon mij al de sommen niet meer herinneren, maar ik telde toch reeds honderd vijftig duizend pond, die bij ten behoeve van Zijne Majesteit besteed heeft! En gij weet dat de goede man, terwijl hij edelmoedig geeft, niet zorgeloos wegschenkt, maar waarde hecht aan hetgeen hij ten koste legt.'

'Uw vader, Edward, is de edelmoedigheid en eerlijkheid in persoon. De Hemel zal voorzeker zulk eene toewijding niet onbeloond laten.'

‘Mijn vader staat alleen, en de vijanden des konings zijn vele. Wel heeft hij ook een aantal vrienden, maar die zijn zwak in vergelijking bij de vurige trouw mijns vaders; de rijken onder hen, bedoel ik. Gave God dat ik mijne zeven flinke ruiterspaarden terug had, waarvan de benden van Gloucester mij beroofd hebben! Ik heb ze op het oogenblik hard nodig. Ik had ze op mijn eigen, of liever op uwe kosten aangeschaft. Want het geld had ik opgespaard voor een perelsnoer voor uw schoonen hals.’

‘Als mijn hals schoon is in uwe oogen, dan hoeft hij ook geene perelen. Ik zou inderdaad jaloersch zijn op de kostbare steenen, als gij er mijn hals beter om aanzaagt. Daar, gij kunt deze ook verkopen als gij weêr naar Londen gaat.’

Dit zeggende hief zij de hand op, om haar halsketen los te maken; maar hij hield haar tegen en zegde:

‘Neen, Margaret, dat is niet nodig. Mijn vader is als de vader in de parabel: hij heeft genoeg en nog over. Ik had gemeend het geld van hem terug te vragen; maar nu de paarden door Gloucester als Jonas door den walvisch zijn ingeslikt, kan ik er moeilijk meê aankomen. En zoo moet gij het maar zonder perelsnoer doen, Margaret.’

‘Ge zijt vandaag zwaarmoedig gestemd, Edward. We moesten wat spelers of goochelaars op het kasteel hebben.’

‘Kom, dwaasheid! Goochelen kan ik zelf zoo goed als de beste, en spelen kunt gij. Zing mij eens een liedje.’

Zij stond op, ging naar het klavier en zong zacht en ongekunsteld een der liederen van haar geboorteland, eene vroolijke ballade met iets treurigs in het refrein.

‘Ik dank u, vrouwlief,’ zegde lord Herbert, toen zij geëindigd had. ‘Maar ik wenschte dat ik het beter verstaan kon; want ik behoor tot degenen, die de muziek er niet minder om vinden, als zij niet alleen tot het hart, maar ook tot het verstand spreekt.’

Lady Margaret zuchtte lachend:

‘Gij hebt één gebrek, Edward, en dat is dat gij een vreemdeling zijt in de taal, die ik reeds als kind hoorde en die ik het meest liefheb. Zoo dikwijls stort ik mijn hart in oude iersche liederen uit en gij zijt nooit in staat mij te verstaan.... Maar daar bezin ik mij, nichtje Dorothy zong onlangs een schoon lied in uwe eigen taal; misschien bevalt u dat beter dan mijn Iersch deuntje; in dat geval zal ik het om uwentwil leeren, al kan ik niet vatten waarom het schooner zou zijn. Ik zal haar laten roepen.’

Zij stond op en deed de bel op de tafel klinken; een kleine page, die in de naaste kamer wachtte, verscheen en dezen zond zij naar jutter Dorothy, om hare tegenwoordigheid te verzoeken.

‘Kom, nichtje,’ zegde hare meesteres, toen zij binnen trad, ‘gij moest voor mylord dat lied eens zingen, dat gij van een rondreizenden harpser geleerd hebt.’

‘Ik heb niets van een rondreizenden harpser geleerd, mylady,’ antwoordde Dorothy teleurgesteld. ‘Uwe ladyschap bedoelt het lied van juffer Amanda; wil ik haar roepen?’

‘Neen, ik bedoel u en uw lied, schuw vogeltje!’ hernam lady Margaret. ‘Gij weet wel, het lied dat ik zoo schoon vond; of gij het van een harpof een doedelzakspeler geleerd hebt, komt er weinig op aan.’

‘Maar mylady, gij hoort toch niet gaarne engelsche liederen?’

‘Het is niet voor mij, ik wenschte het mylord te laten hooren. Hij beweert dat de engelsche liederen veel schooner zijn dan onze oude iersche balladen, die hij niet verstaan wil.’

‘Nu, mylady, als gij het verlangt, zal ik het zingen; maar ik vrees dat mijn gezang het lied niet best tot zijn recht zal laten ko men.’

Zij zette zich voor het klavier en zong met eenvoud, doch veel gevoel een inderdaad schoon engelsch lied, welks refrein in plaats van elk couplet te sluiten, het begin er van uitmaakte.

‘Nu, is dat lied zooveel schooner dan het mijne?’ vroeg lady Margaret.

‘Dat zal ik niet zeggen,’ antwoordde haar echtgenoot; ‘maar ik versta het, en dat is veel waard. Jutter Dorothy, gij hebt eer van uw gezang. Wie is de dichter van het lied? Hij is niet uit onzen tijd, dat kan ik wel zeggen. Het is een schoon lied en drukt veel uit.’

‘Ik heb het achter in het boek *The Countess of Pembroke's Arcadia* gevonden,’ hernam Dorothy.

‘Wel, en ik kende het niet! Ik dacht dat ik alles van dien man gelezen had,’ zegde lord Herbert. ‘Maar ik kan het ook gelezen en weêr vergeten hebben. Thans echter, nu ik het door uw gezang en door de muziek zoo goed begrepen en gevoeld heb, zal ik het niet meer vergeten. Hoe zijt gij aan de muziek gekomen?’

‘Er stond in het boek dat het op zekere spaansche melodie gezet was, waarvan ik den naam niet kon en nog niet kan uitspreken; maar ik had het woord in mijn hoofd, en toen ik onlangs thuis in eene oude kas een aantal spaansche liederen aantrof, zag ik toevallig dat woord en vond op die wijze de melodie voor de verzen van sir Philip.’

Dorothy moest het lied nogmaals zingen, terwijl lord Herbert en lady Margaret, die haar arm om den hals haars echtgenoots sloeg, aandachtig toeluisterden, en toen zij dit gedaan had, zegde hare meesteres:

‘Het is inderdaad een schoon lied. Ik dank u, Dorothy. Gij moet het nog eens voor mij zingen, als mylord weg is. Dan zal het mij een troost zijn te denken dat het hem zoo beviel. Maar mijne iersche ballade was toch ook schoon, mylord.’

‘Dat heeft uw gezang bewezen, lieve. - Maar kom, schoone zangeres, gij hebt eene belooning verdiend; wat zal ik u voor uw lied in ruil geven?’

‘Eéne gunst, mylord!’ riep Dorothy.

‘Ze is u vergund, eer gij ze uitsprekt,’ hernam zijne lordschap lachend.

‘Dan moet ik u zeggen, mylord, wat mij in het hoofd maalt sinds mylady mij naar de citadel meênam en ik die bewonderenswaardige werktuigen zag. Ik zou gaarne met hunne werking bekend zijn. Wie zou geen genoegen hebben in dergelijke uitvindingen, die datgene te weeg brengen wat vroeger onmogelijk scheen?’

Hier slaakte zij een kleinen zucht bij de gedachte aan haar ouden speelkameraad Richard en de kunststukken, die zij samen gemaakt hadden. Lord Herbert merkte den zachten zucht op.

‘Gij zult niet te vergeefs zuchten, juffer Dorothy,’ zegde hij, ‘om iets dat ik u bezorgen kan. Uitvindingen zijn gemakkelijk uit te leggen aan iemand, die er van houdt. Ik hoopte reeds dat gij er eene neiging voor hadt, toen ik u zoo nauwkeurig den kruisboog zag bezichtigen, vóór gij hem afschoot.’

‘Was hij dan geladen, mylord.’

‘Toevallig ja. Er zat een groote pijl met stalen punt in de gleuf. Dien had ik weg moeten nemen voor ik hem spande. De een of andere voorbij gaande voerman kan hem in het lichaam van zijn strompelend paard hebben meêgedragen.’

‘O, mylord!’ riep Dorothy verschrikt uit.

‘Maak u maar niet ongerust, nichtje: ik lachte maar. Als er iets gebeurd was, zouden wij er wel van gehoord hebben. Het was in 't geheel niet waarschijnlijk. Ge moet

hier in huis alles zoo letterlijk niet opvatten; wij houden nog al van eene grap. Maar in ernst, ik was teleurgesteld toen ik uwe nieuwsgierigheid zoo spoedig voldaan zag.'

'Ze was werkelijk niet voldaan, en is dit nog niet. Maar ik wist niet wie mij de opheldering aanbod, die ik verlangde. Had ik dit geweten, ik zou de zoo hoffelijk aangeboden les nooit geweigerd hebben. Maar ik was nog vreemd in het kasteel, en ik dacht.... ik vreesde, ik....'

'Gij deedt zoo als de voorzichtigheid gebod,

nichtje Dorothy. Een jong meisje moet niet te vrij zijn, zoo lang zij zich op onbekend terrein bevindt. Maar het zou jammer zijn als zij door hare bescheidenheid lijden moest. Gij zult welkom zijn in mijne onderaardsche werkplaats. Als ik er niet ben - hetgeen best zou kunnen gebeuren - wees dan niet bang voor den goeden Hollander Kasper Koudenhof, die een rechtschapen man en als het ware mijn rechterhand is. Ik zal hem over u spreken. Hij is braaf en trouw, en zoo hij al niet van adellijk bloed is, hij is gesproten uit een geslacht van werktuigkundigen, welker wetenschap hij geërfd schijnt te hebben. Hij is reeds verscheidene jaren in mijn dienst geweest, maar gij zult de eerste dame zijn, lieve nicht, die zich in al dien tijd om onzen arbeid bekreund heeft. Hoe weinigen begrijpen,' ging hij na eene poos nadenkend voort, 'welk een genot er in ligt, voorwerpen te maken, die aan onze gedachten gehoorzamen, - datgene wat tot nog toe wezen noch naam had, als het ware uit het niet op te delven en het aanzijn te geven. Ik kan u eenige van die wonderen toonen; want wonderen moet ik ze noemen, al zijn zij op mijn woord voortgekomen.'

Hij zweeg een oogenblik en Dorothy waagde het te zeggen:

'Ik dank u van ganser harte, mylord. Wanneer zult gij mij veroorloven die wonderen te zien?'

'Wanneer gij wilt. Als ik er niet ben, zal Kasper er toch zijn, en als Kasper er niet is, zult gij de deur open vinden; want dat vertrek zonder verlof binnen te treden, zou een inbreuk op de wetten van Raglan zijn, waaraan niemand zich zou durven schuldig maken. En al ware dit niet zoo, er zijn er weinigen in het kasteel, die een voet daar binnen zouden durven zetten als ik er niet bij was; want niet alleen buiten de slotmuren word ik voor een toovenaar aangezien. De wapensmid geloott in ernst, dat ik maar een woord zou behoeven te spreken om het zwakste gedeelte van het slot onneembaar te maken, doch dat het mij te veel zou kosten. Als gij morgen vroeg komt, zult gij er mij bijna zeker treffen. Maar in geval gij geen van ons beiden mocht zien, raak dan niets aan en stel u met het bezichtigen tevreden; want machines zijn in dat opzicht even gevaarlijk als tooverkunsten.'

'Als ik mij zelve wel ken, dan kunt gij mij vertrouwen, mylord,' zegde Dorothy, waarop hij met een knikje van verstandhouding antwoordde.

XIV.

Dorothy's inwijding.

Den volgenden morgen had Dorothy reeds vroeg haar legerstede verlaten en wachtte, voor haar venster gezeten, de opkomst der zon af. Op het oogenblik dat hare stralen den vergulden haan op den klokketoren deden glinsteren, stond zij op en ijlde naar buiten, begeerig naar hetgeen haar beloofd was. Zij stond een oogenblik te zien naar den helderen stroom, die voortdurend uit den mond van het witte paard vloeide en vroeg zich verwonderd af, waar dit water en de stralen, die het soms zoo hoog uit de neusgaten kon spuiten, vandaan kwamen. Vervolgens ging zij den overwelfden uitgang door, de brug over en stond weldra voor de deur van het tooverhol. Een oogenblik aarzelde zij; er klonk haar van binnen zulk een gehamer tegen, dat kloppen klaarblijkelijk niets zou gebaat hebben, en zij kon toch maar niet onaangemeld en

ongenoodigd binnen treden. Het vertrouwen op lord Herbert gaf haar echter moed; zij opende zachtjes de deur en loerde naar binnen.

Daar stond hij in een linnen kiel, die hem van den hals tot de knieën reikte, reeds ieverig aan het werk op een klein aanbeeld op eene bank, terwijl Kasper op een groot aanbeeld, dat voor een smidsvuur op den grond stond, nog harder aan den arbeid was. Dit laatste nam met den blaasbalg, die er bij behoorde, een van de zes kanten van het vertrek in, en het groote gonzende en sissende ding, dat lady Margaret zoo verschrikt had, stond, nu koud en stil, aan een andere zijde.

Geen der beide mannen zag haar; zij trad daarom binnen, sloot de deur en naderde lord Herbert, die haar nogtans niet opmerkte voor zij sprak. Toen hield hij met hameren op, keerde zich om en groette met zijn gewonen oprechten glimlach.

‘Zijt gij altijd zoo stipt in het nakomen uwer afspraken, nichtje?’ zegde hij en hervatte zijn arbeid weêr.

‘Het was zoo zeer geen afspraak, mylord, maar hier ben ik toch.’

‘En gij wilt daarmee zeggen dat...’

‘Dat een afspraak geen zoo lichte zaak is, dat men ze naar willekeur breken mag.’

‘Juist,’ hernam zijn lordschap, steeds voorthamerende op het dunne plaatje van witachtig metaal, dat onder zijne slagen al dunner en dunner werd. Dorothy zag een oogenblik rond zich.

‘Ik wilde u geen last veroorzaken, mylord,’ zegde zij; ‘maar zoudt gij mij in een paar woorden willen zeggen wat gij hier maakt?’

‘Als ik drie tongen had en gij drie ooren,’ antwoordde lord Herbert, ‘zou ik het nog niet kunnen. Maar zie om u heen, nichtje, en wanneer gij iets ziet, dat uw oog meer dan iets anders trekt, vraag mij dan daarnaar en ik zal u antwoorden.’

Nauwelijks had Dorothy hare oogen eene wijl laten rond gaan, of zij bleven op hetzelfde groote rad rusten, dat reeds vroeger hare nieuwsgierigheid had gaande gemaakt.

‘Waar is dat groote wiel voor, daar al die gewichten aan hangen?’ vroeg zij.

‘Dat,’ zegde lord Herbert, ‘dient om ons indachtig te maken aan de dwaasheid des menschen, die zijne hoop op den mensch stelt. Dat verwonderlijk werktuig vertoonde ik, nu drie jaar geleden, aan Zijne Majesteit in den Tower van Londen, alsmede aan de hertogen van Hamilton en Richmond, benevens twee buitengewone gezanten, maar geen van die allen heeft er ooit meer naar omgezien. Het is een vorm van het *perpetuum mobile* - een ongeloofelijk ding voor wie het niet gezien heeft.’

Hij toonde haar vervolgens aan, hoe als eene speek het hoogste punt had bereikt, het daaraan vast gemaakt gewicht onmiddellijk een voet verder van het middelpunt van het rad at hing, en als eene speek op het laagste punt was, haar gewicht een voet nader tot het middelpunt kwam, waardoor het wiel voortdurend van zelf bleef draaien. Weinigen mijner lezers zullen zooveel spijt hebben als ik, dat ik niet in staat ben hun de opheldering mede te deelen, die lord Herbert Dorothy van de samenstelling gaf. Of zij het begreep weet ik niet, maar dat is van minder belang. Vóór zij dien morgen de werkplaats verliet, had zij ingezien dat er duizenden ontdekkingen noodig zijn, om de piramide op te bouwen, op welker top de vogel der wetenschap een nieuw ei zal leggen.

Na de uitlegging gegeven te hebben, ging lord Herbert weêr aan zijn werk, Dorothy weder aan hare eigen opmerkingen overlatende. En nu zou zij hem gaarne omtrent het groote gevaarte van steen en ijzer ondervraagd hebben, dat nu koud en beweegloos daar stond, maar op dien avond door een vurig leven bezielde had geschenen. Maar daar het thans niet in werking was, dacht zij het beter eene gelegenheid af te wachten,

dat het weêr onder den haar onbekenden arbeid zou zwoegen en hijgen. Zij wist nog niet dat dit werktuig, hetwelk nog maar gebrekkig beantwoordde aan de taak, die zijn meester het had opgelegd, de stamvader zou zijn van een geslacht, en dat zijne nakomelingen duizendmaal meer zouden doen, niet zwoegend als iemand die onder zijn last gebukt gaat, maar met den krachtigen adem van den reus.

Vervolgens bezag zij eene kas, welker kunstig bewerkt slot hare aandacht trok, toen lord Herbert met hameren ophield en zij eensklaps bemerkte, dat hij naast haar stond.

‘Dat slot is het beste, wat ik van dien aard gemaakt heb,’ zegde hij. ‘Ik leg er mij altijd op toe, als ik iets voor den tweeden keer maak, het beter te maken. Dit slot en de sleutel zijn wezenlijk een meesterstukje; want de kleine schroefvormige sleutel weegt niet meer dan een *shilling* en toch grendelt en ontgrendelt hij een honderdtal bouten, door middel van een vijftig veeren, die buiten, en even zooveel, die binnen de kas zijn aangebracht, terwijl deze er tevens door aan zijne plaats bevestigd wordt, zoodat geen man sterk genoeg is om ze er van te verwijderen. Maar het schoonste is nog het slot zelf, daar de eigenaar, al ware het een vrouw, met hare teêre hand de wijze om het te openen wel tien miljoen maal veranderen kan, zonder dat de vervaardiger of de uitvinder zelfs die verandering kan nagaan. Wanneer een vreemdeling de kas opent, brengt hij aanstonds een slagwerk in beweging, dat hij niet kan doen ophouden; en al zou ook niemand het hooren, zijne hand wordt als in eene klem gevangen, en ofschoon ze daardoor niet verminkt wordt, laat het toch een merkteeken na, dat den verdachte kan aanbrengen. Het slot geeft daarenboven tot op een penning toe het bedrag aan, dat hij uit de kas genomen heeft, alsmede het aantal malen, dat hij er aan geweest is, sinds de eigenaar ze sloot.’

Hij toonde haar daarop de werking aan, liet de kas open en gaf haar den sleutel, dien hij van de bos losmaakte, opdat ze er zich te gemakkelijker van bedienen kon. Zij gaf hem niet eer terug, voor zij althans de uitwendige werking begrepen had, zoo als zij tot voldoening van den uitvinder bewees.

Hare leerzaamheid en bevattelijkheid bevielen hem zeer. Hij opende een kabinet en nam er, na een oogenblik in de laden gezocht te hebben, een klein voorwerp uit, dat in kleur en vorm volkomen op eene pruim geleek. Hij gaf het haar met de uitnoodiging het op te eten. Zij zag aan zijn glimlach dat hier iets achter stak, en aarzelde een oogenblik, maar in zijne trekken lezende dat hij haar gaarne de proef er van zag nemen, stak zij het voorwerp in den mond.

Oogenblikkelijk was het haar alsof men haar een prop in den mond gestoken had. Zij kon haar mond geen haarbreed verder openen of sluiten, zij kon noch spreken noch lachen, noch eenig geluid geven, behalve een wanklank, dien zij niet voor de tweede maal wilde laten hooren. De tranen kwamen haar in de oogen; want zij was wezenlijk in eene belachelijke positie en meende dat zijne lordschap den spot met haar wilde drijven. Een minder ernstig meisje zou alleen neiging tot lachen gevoeld hebben.

Maar lord Herbert haastte zich haar te verlossen. Door middel van een klein sleuteltje, dat in een vingerring verborgen zat, werden de kleine stalen veeren, die de pruim naar alle zijden had uitgeworpen, weêr naar binnen gedreven, en hij nam ze haar uit den mond.

‘Malle meid!’ zegde hij allerminkaamst; want hij bemerkte de tranen in hare oogen. ‘Dacht gij dat het u kwaad zou doen?’

‘Neen, mylord; maar ik dacht dat gij mij voor den gek wildet houden. Ik zou niet graag gewild hebben, dat Kasper mij zoo zag.’

‘Kom, malligheid!’ zegde hij, ‘als ge geen scherts kunt velen, dan zijt ge aan het verkeerde kantoor gekomen. Daar,’ voegde hij er bij, terwijl hij haar de pruim in de hand gaf, ‘al is ze niet best om te eten, ge zult er toch wel zin in hebben.’

Hij toonde haar daarop hoe zij het sleuteltje uit den ring te voorschijn moest laten komen en hoe zij er de pruim meê dicht moest maken.

‘Beproef het niet bij u zelve,’ zegde hij, terwijl hij den ring aan haar vinger schoof; ‘dat zou u niet meêvallen.’

‘Neen, daar zal ik wel voor oppassen, mylord,’ hernam Dorothy.

‘En laat niemand weten, dat gij zulk een voorwerp hebt, of dat er een sleuteltje in den ring zit.’

‘Ik zal er voor zorgen, mylord.’

De bel noodigde tot het ontbijt.

‘Als gij na het avondeten terug wilt komen,’ zegde hij, terwijl hij zijn linnen kiel uittrok, ‘zal ik u mijn stoomwerktuig in werking laten zien, en u zeggen wat noodig is om het te begrijpen; maar gij moet het niet verder vertellen,’ voegde hij er bij, ‘want ik denk nog veel met mijne uitvinding te verdienen.’

Dorothy beloofde het en zij verlieten de werkplaats, lord Herbert om zich naar de kamer van den markies te begeven, Dorothy om naar die van de huishoudster te gaan en Kasper om zich aan de derde tafel in de groote zaal te zetten.

NIET GROOT GENOEG, NAAR ARTHUR HOPKINS.

Na het ontbijt oefende Dorothy zich in het behandelen harer pruim, tot dat zij er met veel behendigheid meê kon omgaan. Zij bevond dat het voorwerp van staal was gemaakt, en dat de veeren, die er bij de minste drukking uit sprongen, zoo glad gepolijst waren, dat zij nooit kwaad konden doen, terwijl ze alleen door het sleuteltje in de pruim terug gedrongen konden worden.

(Wordt vervolgd.)

Het Delftsch aardewerk, zijne fabricatie en geschiedenis.

III.

Sedert eenige jaren trekt op het schilderachtige marktplein van het oude Delft een winkel de aandacht, achter welks breede ramen men honderden vazen, pullen, schotels, kannen en dergelijke steenen voorwerpen, allen sierlijk blauw beschilderd, ziet uitgestald. Dit is het nieuwe Delftsch aardewerk uit de herleefde plateelbakkerij de *Porseleinen Flesch*, thans de fabriek van den heer Joost Thooft.

Mij dunkt, bij het beschouwen van die elegante vormen en die kunstige versiering, moet zelfs de grootste vijand van de 'leelijke, grove pullen' met de producten, zoo niet van het oude, dan toch van het nieuwe Delft verzoend worden.

Het nieuwe Delftsch is wezenlijk in menig opzicht schooner dan het oude, en ongetwijfeld schooner dan het oude wat men gewoonlijk in antiquiteitwinkels aantreft. Vooreerst ligt dit aan het gebruik van betere grondstoffen en vervolgens aan de kunstrijke teekening, waartoe de motieven aan het oude Delftsch zijn ontleend, en die òf door den heer Lecomte zelf ontworpen òf onder zijne leiding uitgevoerd zijn.

CHESTER ARTHUR, PRESIDENT DER VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

De grondstof van het oude Delftsch was slechts een mengsel van Doorniksche, Rijnlandsche en Delflandsche klei, die bij het bakken eene gele kleur aannam en vervolgens met een ondoorschijnende laag tinglazuur overdekt werd. Ieder die ooit eene oud-Delftsche pul gezien heeft, welke eenigszins geschonden was - en dit is met het meeste oude aardewerk in antiquiteitwinkels het geval - zal dit zelf hebben kunnen bemerken.

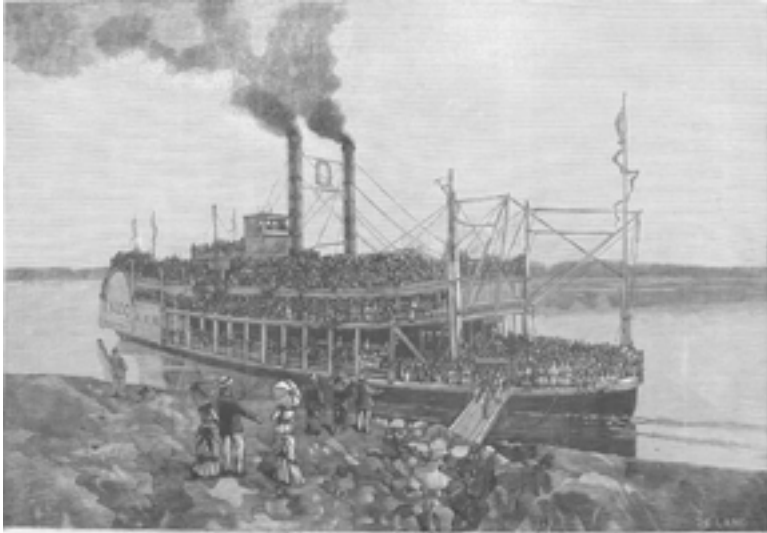
Voor het nieuwe Delftsch daarentegen wordt van de grondstof meer werk gemaakt. In navolging der fabrikanten van engelsch aardewerk neemt men, in de plaats der bovengenoemde ruwe grondstoffen, vooreerst zoogenaamde witbrandende of

plastische (zich tot boetseeren leenende) klei van Devon; daaraan worden eenige deelen porseleinaarde toegevoegd om het mengsel witter, en gebranden vuursteen om het sterker en klankrijker te maken, terwijl er ten slotte eene soort van verweerd veldspaat, Cornwall-steen genoemd, doorgemengd wordt, dat in het vuur smelt en de rol van bindingsmiddel vervult.

De heer Thoof toonde mij bij mijn bezoek aan zijne inrichting die vier verschillende grondstoffen, welke deels in de open lucht, deels in eene schuur of loods bewaard werden.

Twee dier grondstonen, namelijk vuursteen en Cornwall-steen, bestaan uit harde stukken en dienen derhalve klein gestampt en fijn

EEN ZONDAGSUITSTAPJE OP DEN OHIO.

gemalen te worden, wil men ze met de plastische en de porseleinaarde vermengen. Om dit stampen en malen gemakkelijk te maken, onderwerpt men de beide steensoorten eerst aan de gloeihitte van een oven, waardoor zij broos worden en zich dus beter tot het klein maken leenen. De daartoe benoodigde oven heeft den vorm van een toeloopenden trechter, die van boven open en van onderen van een houten rooster voorzien is, waarop bij afwisseling lagen van steenkolen en steen worden opgestapeld. De rooster brandt natuurlijk weg en de eene laag na de andere zakt achtereenvolgens naar beneden, waar ze door een gat worden weggehaald, terwijl men inmiddels de weggezakte lagen van boven door nieuwe vervangt, zoo dat de oven eenige dagen achtereen aan het branden blijft.

De met sintels, slakken en andere onreinheden vermengde steenen worden nu uitgezocht, om vervolgens gestampt te worden. Daartoe schept men ze in een grooten bak, waarvan de bodem uit een zwaren ijzeren rooster bestaat. Een aantal ijzeren stangen, van onderen van een zwaar blok gietijzer voorzien, worden boven dien bak, even als heiblokken opgelicht, en vallen beurtelings met kracht op de steenen, die zij tot gruis vermorzelen, en die door de openingen van den rooster een uitweg schijnen te zoeken, om de verpletterende slagen der onverbiddelijke stangen te ontgaan. Dat baat hun echter niet veel; want door den rooster geraken zij weêr in een bak gevangen, veroordeeld om eene nieuwe marteling te ondergaan.

Het nieuwe foltertuyg is de zoogenaamde sleepmolen, die er inderdaad verschrikkelijk uitziet. Men stelle zich eene kolossale houten kuip voor met een steenen vloer, in welks midden eene verticale spil rond draait. De spil houdt met zijne armen twee zware steenen vast, even als de vloer uit graniet gehouwen. Zoodra nu de spil aan het draaien gaat, schuiven de kolossale zerken over den vloer en malen het steengruis, dat men in de met water gevulde kuip geworpen heeft, tot eene dunne brij.

Zoowel het stampwerk als de sleepmolen worden door stoom gedreven.

Door middel van eene daartoe ingerichte zeef kan men oordeelen of de brij de vereischte fijnheid heeft verkregen om met de beide aardsoorten vermengd te worden; voor een geoefend werkmán is echter die zeef overbodig; hij proeft de pap eenvoudig, dat wil zeggen, hij neemt er een weinig van tusschen de tanden om zich van hare hoedanigheid te overtuigen.

Wat de beide andere grondstoffen, de plastische en porseleinaarde betreft, die hoeven niet gestampt, maar moeten gewasschen worden. Het aardwasschen voor het oude Delftsch geschiedde in uitgestrekte vierkante bakken, aan de Schie gelegen. Zij waren zoo dicht mogelijk aan den waterkant, voor twee derden der hoogte in den grond aangelegd en groot genoeg om elf kruiwagens aarde (zes met doorniksche, drie met rijnlandsche en twee met delflandsche klei) te bevatten.

Was de aarde in die bakken genoegzaam met water doorweekt en met de schup bewerkt, dan werd ze in eene groote koperen zeef gezuiverd en vervolgens gedroogd, waarna ze in groote vierkante stukken met schuiten naar de plateelbakkerij vervoerd werd.

Tegenvoordig gaat dat wasschen eenvoudiger. Zoowel de plastische als de porseleinaarde wordt in bakken met water te weeken gezet en door kneden en roeren tot eene gelijkmatige massa verwerkt, waaruit alle vreemde bestanddeelen, zoo als steentjes, stukjes vermolmd hout enz. gemakkelijk kunnen verwijderd worden. Wat

niet op den bodem bezinkt, blijft in de zeef hangen, die elk der aardsoorten vóór de vermenging passeeren moet.

Zijn de vier verschillende grondstoffen op de beschreven manier in den toestand gebracht, waarin ze met elkander vermengd moeten worden, dan loopen zij, elk door eene afzonderlijke zeef, in juist berekende verhoudingen, in een gemeenschappelijken bak samen, waar zij dooreen gemengd worden en gezamenlijk nogmaals eene zifting ondergaan. Om ze ten slotte van alle metaaldeelen te zuiveren, laat men het mengsel eindelijk nog eens door een bak loopen, waarin een aantal groote hoefijzermagneten gestoken zijn, die alles wat eenigszins op metaal lijkt, naar zich toetrekken.

Doch het mengsel is thans te vloeibaar geworden om het tot eenig plastisch doeleinde te gebruiken. Het moet verder i n g e d i k t worden en dit geschiedt door middel van den zoogenaamden e e s t . Dit is een gemetselde bak, waaronder gestookt wordt, zoo dat het overtollige water verdampt, hetgeen bij het oude Delftsch aan de werking der zon werd overgelaten en dus van weêr en wind afhankelijk was.

Heeft deze ingedikte aarde, na al hare wederwaardigheden, vervolgens eenige weken in vochtige kelders rust gehad, en is zij daar, ten gevolge van scheikundige werkingen, witter, zuiverder en taaier, of zoo als de werkman zegt, l a n g e r geworden, dan wordt zij weêr te voorschijn gehaald, om nogmaals aan een paar bewerkingen onderworpen te worden. Vooreerst volgt het kneden, dat vroeger met de voeten geschiedde, waartoe men eene zekere hoeveelheid op eene plank legde en met de bloote voeten trapte.

Tegenwoordig gaat men echter minder primitief te werk; men bezigt namelijk in plaats van de voeten houten hamers of s l e g g e n , en ingeval men eene groote hoeveelheid tegelijk wil kneden, maakt men van een toestel gebruik, dat veel op een mortel- of kalkmolen gelijkt.

De andere en laatste bewerking is het zoogenaamd a a r d e s l a a n , waarbij wel de aarde geslagen wordt, maar de werkman er de gevolgen van in zijne handen voelt. Nadat hij op eene tafel met marmeren of gipsen blad een flinken hoop aarde voor zich genomen heeft, snijdt hij met een dun koperdraad de bovenste helft daarvan af en houdt die met de eene hand vast, terwijl hij met de andere alle luchtblaasjes, haartjes of vuiltjes verwijderd, die hij op de snijvlakte bemerkt. Daarna kletst hij de bovenhelft weêr met een zwaren slag op de onderhelft neêr, en herhaalt die vermoeiende bewerking zoo lang tot er eindelijk geen enkel luchtblaasje meer in gevonden wordt, en de aarde ten slotte aan den draaier of vormer kan worden overgegeven, die ze tot allerhande voorwerpen zal fatsoeneeren.

Onze gravures.

Niet groot genoeg.

Wij gelooven niet dat er iemand zoo onbarmhartig zou kunnen zijn, om een klein meisje, dat zich in de positie bevindt van dat onzer gravure, niet onmiddellijk eene behulpzame hand toe te reiken. Het is zoo eene kleine moeite, de smeekende blik der kleine is zoo welsprekend, en haar glimlach is zulk eene kostbare vergelding, dat men met vreugde de gelegenheid aanvat, om de kleine van dienst te zijn. Het is dan ook te verwachten dat het meisje op onze plaat niet lang te vergeefs het handje naar den klopper zal uitstrekken. Maar of zij op lateren leeftijd, bij gelegenheden, waar zij ‘niet groot genoeg’ mocht blijken, altijd zulke dienstvaardige geesten zal vinden, is eene andere vraag. Gewoonlijk toch ontmoeten zij, die in het woelige leven

dezer bedrijvige wereld niet voor hunne taak opgewassen zijn, in plaats van welwillend, hulpvaardig medelijden, slechts spotternij en leedvermaak, en bij de eerste tekortkoming is de nijd gereed, den ongelukkige, die 'niet groot genoeg is,' nog kleiner te maken, terwijl hij met eene kleine handreiking, een aanmoedigend woord misschien geholpen ware geweest. De maatschappij kon er slechts bij winnen, wanneer de menschen op het voorbeeld van den grooten Hartekenner wat meer de meening voor de daad namen.

Chester Arthur, president der Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

Niet door de keuze des amerikaanschen volks, maar door het wapen van een ellendigen moordenaar, werd Chester Arthur, de nieuwe president der Vereenigde Staten van Noord-Amerika, tot deze hooge waardigheid verheven. Onze lezers kennen den aanslag op het leven van president Garfield door den zich noemenden 'Stalwart der Stalwarts' Guiteau, welke den dood van het slachtoffer heeft ten gevolge gehad en de woorden van den moordenaar: 'Nu zal Arthur president zijn!'

Het doel is dus bereikt; de Noordamerikaansche constitutie bepaalt dat zoodra de president zijne hooge functiën niet meer kan uitoefenen, de vice-president in zijne plaats treedt. Dit wist de moordenaar. Van daar zijn aanslag en van daar ook dat thans aan het hoofd der Unie een man staat, die anders nooit deze waardigheid zou bekleed hebben.

Chester Arthur behoort tot de partij der Stalwarts, dit wil zeggen tot de radicale republikeinen, aan wier hoofd Grant, de voormalige president, en de voormalige senator Conkling staan, twee der grootste tegenstanders van generaal Garfield. Deze partij stelt zich hoofdzakelijk ten doel te beschikken over alle landsbetrekkingen, en deze bij wijze van belooning te schenken aan eigen vrienden en partijgenooten, waarom zij bij het eigenlijke volk weinig bijval vindt en nu nog meer verfoeid wordt om den laffen moord van den energieken man, die het zich tot taak had gesteld alle bedrog uit de administratie te weeren, en daarvan reeds doorslaande bewijzen had gegeven.

In welken geest de nieuwe president nu liet roer van staat zal voeren, kan nog niet gezegd worden. Onder den invloed van Garfields dood, schijnt hij te kennen te hebben gegeven diens voetstappen te zullen drukken, doch het is te vreezen dat zijne partijgenooten hem wel tot hun creatuur zullen maken, en dat de amerikaansche aangelegenheden onder zijn bestuur weêr denzelfden weg van wanorde zullen opgaan, als dit het geval was onder generaal Grant.

In afwachting daarvan geven wij hier eene beknopte levensbeschrijving van den nieuwen president.

Chester Alan Arthur werd in 1830 te Fairfield, een plaatsje in den staat Vermont geboren. Reeds jong kwam hij te New-York, waar hij schitterende studiën deed en later zich als advokaat vestigde. In deze betrekkingen maakte hij zich een grooten naam, doch liet zijne loopbaan bij het uitbreken van den oorlog varen en bekleedde daarna in het Noordamerikaansche leger achtereenvolgens de rangen van hoofd-ingenieur, inspecteur-generaal en kwartiermeester-generaal. Zoodra de oorlog geëindigd was, werd hij door president Grant benoemd tot ontvanger der douane aan de haven van New-York, uit welke betrekking hij echter door Grant's opvolger, president Hayes werd ontzet.

De geruchten over hem luiden zeer verschillend. Sommigen schilderen hem af als trouw aan zijn plicht en bovenal nauwgezet en eerlijk, zoo dat hij na den oorlog en

het neêrleggen van zijne betrekking als kwartiermeester-generaal even arm of nog armer was dan bij zijne benoeming. Anderen daarentegen beweren dat president Hayes hem alleen van zijn ontvangerschap heeft afgezet, dewijl hij van zijne betrekking misbruik maakte om zich zelven te verrijken. Hoe het ook zij, zeker is het, dat toen de partij van Grant de neêrslag leed in hare pogingen om dezen opnieuw tot president te doen benoemen, men Arthur het vice-presidentschap wist te bezorgen, eene betrekking,

die zoo lang de president leeft van heel weinig beteekenis is, doch van gewicht wordt, zoodra deze sterft, zoo als nu uit zijne verheffing blijkt.

Garfield werd den 4^{en} maart 1878 tot president gekozen, zijn opvolger zal dus in 1884 weêr moeten aftreden en nu reeds houdt men het er voor, dat hij geene pogingen onbeproefd zal laten om zijne hooge plaats te doen innemen door zijn beschermer en partijgenoot, generaal Grant.

Een zondagsuitstapje op den Ohio.

De toenemende zucht naar genoegen en uitspanning openbaart zich in den laatsten tijd vooral in het deelnemen aan pleiziertreinen en plezierbooten; en als er nu toch genoten en geld verteerd moet worden, dan weten wij niet of het maken van uitstapjes in de vrije natuur wel het slechtste middel daartoe is. In ieder geval zal het voor den werkman, die de geheele week aan de doffe werkplaats gebonden is, zeker veel gezonder zijn zich een dag in de buitenlucht te vermaken, dan zijn vrijen tijd in de herberg door te brengen. Intusschen kan men ook hier overdrijven en zijn dergelijke uitspanningen onvoorwaardelijk af te keuren zoodra het oud-vlaamsche spreekwoord: ‘Zet de tering naar de nering’ er bij uit het oog wordt verloren of de stichtelijke zondagviering er aan wordt opgeofferd.

Waar echter de zondag zoo onuitstaanbaar vervelend is als in de steden der Vereenigde-Staten, waar gelijk men weet, de engelsche manier van rustdag houden nog in voege is, daar wordt het al zeer vergeeflijk en verklaarbaar dat de stedeling den rustdag liever aan een uitstapje wijdt, dan hem in eene stad door te brengen, die letterlijk uitgestorven schijnt. Vooral de groote stoombooten, die des zondags tegen verminderden prijs tochtjes in den omtrek maken, doen hem daartoe het middel aan de hand, en een oog op onze gravure kan den lezer overtuigen of er van dat middel ook gebruik gemaakt wordt.

Bijna alle klassen en standen nemen aan die watertochtjes deel, maar vooral is de arbeidende bevolking der groote steden, zoo als Cincinnati en Louisville, er op verzot; met hun geheele gezin ontvluchten zij des zondags den drukkenden sabbaths-atmosfeer der stad, om zich in de vrije natuur van het vermoeiend dagwerk eener geheele week te verpoezen.

Het zijn voornamelijk de talrijke in Ohio wonende Duitschers, die van de goedkoope reisgelegenheid, welke hun des zondags door de stoombooten wordt aangeboden, gebruik maken om van het gezicht op de prachtige oevers van den ‘Amerikaanschen Rijn’ te genieten. Gewoonlijk wordt een korps muzikanten meêgenomen en onder de eeuwenoude boomen op de lachende heuvels, die meestal het doel dier uitstapjes uitmaken, weêrklinken dan de geliefkoosde liederen uit de duitsche *Heimath*.

De stoombooten, waarvan men zich tot die watertochtjes bedient, zijn reusachtige gevaarten met drie of vier boven elkaâr gelegen dekken, aan alle kanten open, zoo dat de reizigers zoowel van de frissche lucht als van de heerlijke gezichten volop kunnen genieten. Door die doelmatige inrichting zijn de booten in staat eenige duizenden passagiers op te nemen, en nog zijn zij niet te groot.

De op onze gravure afgebeelde boot is de *Sherlock*, die 285 voet lang is, een inhoud heeft van 1700 ton en regelmatig tusschen Cincinnati en New-Orleans vaart. Zij heeft drie dekken en kan zonder moeite 3000 personen bevatten, welk aantal, de kinderen meêgerekend, overigens gewoonlijk aan dergelijke watertochties deelneemt. Men verlaat des morgens vroeg de kaaïen van Cincinnati om er tegen middernacht weêr aan te landen. Geestrijke dranken worden aan boord niet verkocht; men kan er daarentegen koffie, thee, limonade en dergelijke ververschingen, alsmeê koude en warme spijzen krijgen.

Ondanks het groot aantal passagiers komen er maar zelden ongelukken voor, en gewoonlijk heerscht er eene onschuldige vroolijkheid onder de talrijke deelnemers aan die spelevaarten, waarnaar zij eene geheele week verlangend hebben uitgezien.

Vlaamsch leven.

‘Men ziet de Vlamingen zelden vereenigd tenzij bij een geopend graf!’ zegde weleer de dichter Van Duyze. Hij bedoelde met die woorden, dat de dwaze politiek, die op deze beweging sedert 1830 het ‘verdeel en gij zult heerschen’ toepast, de kampers immer in twist houdt; doch dat zij in den grond nog zooveel achting voor elkander hebben, dat zij, zoo mogelijk, ‘elkanders’ begrafenis zouden bijwonen.

Die stekelige waarheid werd den 25 september dezes jaars gelogenstraft; de Vlamingen kwamen op dien dag bijeen, niet om ‘elkanders’ begrafenis bij te wonen; maar om allen, tot welke partij ook behorende, hunnen hoofdman, Hendrik Conscience, te vereeren, die zijn zoogezegd honderdste boekdeel, *Geld en Adel*, had uitgegeven.

In hoeverre dit werk nu juist het honderdste boekdeel van den vruchtbaren schrijver is, zullen wij niet beslissen. Dat honderdste boekdeel was eigenlijk maar een voorwendsel: men wilde den gemoedelijken man eens duchtig vieren, en met hem en door hem, in het hartje van het verfranschte Brussel, eene klinkende betooging houden.

En gelukt is zij, die betooging! Toen de Franschgezinden dien ontelbaren stoet Vlamingen zagen, mochten zij met bitterheid de historische spreuk herhalen: *il en pleut donc de ces flamands*.

Uit alle gouwen van Nederland kwamen de Vlamingen op, doch vooral uit Antwerpen, het vlaamsch midden bij uitstek en dat ook het zuiverst de vlaamsche traditiën bewaard heeft. 't Was een fiere stoet, waarboven de leeuwenvlag wapperde, die zich in Brussels straten bewoog, de monumentale Beurs opvulde en 's avonds de gothische zaal van het stadhuis innam, om dáár eene taal te spreken die zeker meer met den bouwvorm overeenkwam, dan het dartele fransch.

In Conscience's tuin ving de feestviering aan met eene toespraak, kantate, toejuichingen en handdrukken. De kinderen, die de kooren zongen, hebben daar bloemen voor den grijzen verteller gestrooid, gelijk het volk hem in de straat met hoed en stem toejuichte; gelijk de meer verfienden hem, uit de vensters der bovenverdiepingen, met bloemen bestrooiden; gelijk de geleerden hem deftig ter Beurze onder woorden en geschenken begraafden, gelijk hij officieel, door mannen in 't zilver, 's avonds in de gothische zaal werd gehuldigd.

‘Alle swas daar zeker wel gothisch!’ zegde een Brusselaar, die het vlaamsch en de Vlamingen als eene soort van verouderde gedenkteekens beschouwt, ‘O ja,’

antwoordde een vroolijke Antwerpenaar, ‘niet alleen de paraplu's, maar zelfs de champagne, dien men er dronk, was gothisch.’

De verfranschte Brusselaar heeft weinig of liever geen begrip meer van al wat vlaamschnationaal is. Voor hem bestaat er geen België, ouder dan 1830. Al wat hem omringt, is aan Frankrijk ontleend: zijne taal - ten minste eene soort van parodie dezer taal - zijne zeden, zijne gebruiken, zijne instellingen en opschriften.

Hij leeft in en door Parijs en nog wel in en door het meest verkankerde deel der wereldstad. Initiatief heeft de Brusselaar niet: hij volgt Parijs na, en sedert eenigen tijd ook Berlijn en Munchen. Het woord *taveerne* en *drinkhal* zou hij niet aangenomen hebben, omdat het eigen en vlaamsch is, doch nu die woorden langs den vreemde binnen komen, vinden zij ook gereedelijk toegang.

De liederen van den Brusselaar zijn die welke uit een Parijzer *café-chantant* overwaaien; zijne boeken, die welke het naaktste realism in Parijs doet geboren worden; zijn theater is het *Offenbachism* der wereldstad; zijne beroemdheden, de lichtekooien, danseressen en zangeressen der Seine-boorden.

Buiten datgene wat Frankrijk voortbrengt, kent hij niets: de duitsche, engelsche, nederlandsche letterkunden zijn hem totaal vreemd. Hoe wilt gij dat zoo'n schepsel iets begrijpe van nationale letterkunde, van eigen taal en zeden?

Het was niettemin in het midden van die bevolking, over het algemeen verbasterd tot in de nieren, dat de Vlaming het waagde feest te vieren en openlijk te komen verklaren, dat de vlaamsche beweging, dat de vlaamsche letterkunde bestonden en niet geneigd waren den doodendans meê te maken, die onze franschgezinden sedert 1830 hebben gesprongen.

Hendrik Conscience, die zoo wat 72 jaar oud moet zijn, heeft in zijn uiterlijk weinig o. niets meer van het historisch geworden portret door Franck gegraveerd, en vroeger in zijne werken verschenen. De haren zijn wit, het voorhoofd gerimpeld, het oog gebalkt en wat hem voor velen bijna onkennelijk maakt, is de volle witte baard.

De fransch-belgische schrijver George Eekhoud, maakt in zijne levensbeschrijving van den dichter, een welgelijkend portret van hem: ‘Een Antwerpsch toonzetter nam mij bij den arm, zeggende: “Kom, ik zal u aan Conscience voorstellen,” en hij geleidde mij bij een grijsaard met eenigszins gewelfden rug, maar nog zeer opgewekt; de man was middelmatig van gestalte, had breede schouders, beweeglijke trekken, open voorhoofd, maar door het werk des nadenkens boven de wenkbrauwen en de slapen gerimpeld. De gelaatskleur was nog frisch; het oog, grijs-blauw, vinnig en diep, scheen protest aan te tekenen tegen de kenmerken van den ouderdom rond hetzelve. Lange verzilverde en achteruit gestreken haren en een grijs-witte welgevulde baard kenmerkten verder dat denkend en welwillend wezen. Die zeventiger was zonder eenige gezochtheid gekleed. Met de ellebogen op de leuning van een naast hem staanden stoel rustende, en van tijd tot tijd met welbehagen een teug nationaal bier drinkende, kwam hij mij voor als een goede vlaamsche buitenman.’

Wel verschillend inderdaad van den man, die dertig jaren geleden, omringd door eene groep jongeren: schilders, beeldhouwers en dichters, door onze Kempen dwaalde en zich daar soms aan de luidruchtigste vroolijkheid overgaf!

Eenvoudig van hart en zeden is Conscience altijd gebleven. Hij was nooit de man der staatkundige worstelingen; hij bewondert die welke zich moedig daarin wagen,

doch hij staat van verre en behoudt tot in zijne grijsheid, zijn in zeker opzicht kinderlijk goed hart.

Voor de hooge wereld is hij gewis niet geschapen; zij hindert hem en wij gelooven zelfs dat hij zoo niet bang is voor dames uit die wereld, dan toch in elk geval zich liever niet dan wel, in haar gezelschap bevindt. Van *soirées* en gala-diners heeft hij bepaald eenen afschrik, ofschoon hij zich zeer beschaafd, in de beide talen, weet uit te drukken.

Zijn gesprek is echter stralend, fonkelend van vernuft, tintelend van geest, als hij de beschaafde taal mag verlaten, zich in het Ant-

werpsch dialect uitdrukken, en omringd van Antwerpsche vrienden, onder het dampen van de pijp en het drinken van een goed glas gerstenbier, over vroeger dagen spreken kan.

Wie hem ooit zijn militair leven, de veldtochten van 1830, heeft hooren vertellen, zal moeten bekennen, dat geen enkel zijner beste bladzijden, in geest, bij die vertelling halen kan. *Le ton fait la chanson* mag men hier vooral zeggen.

Conscience is en blijft Antwerpenaar in den vollen zin des woords, Antwerpenaar van den ouden stempel. De veranderingen, die de geest des tijds aan zijne geliefde geboortestad toebracht, moeten hem grieven, doch wat hij daar nog immer ongeschonden terugvindt, zijn vlaamsche harten die met het zijne in harmonie kloppen.

Conscience is een groot vriend van reizen; ook, als het schoone jaargetij blijde zonnestralen en geurige bloemen brengt, zult gij hem zelden in zijne woning, in het Wiertz-Museum, aantreffen; gij ontmoet hem dan met een of twee vrienden, in het Walenland, in het Luxemburgsche, aan den Rhijn, bij de visschers aan de Panne of in het levendige Blankenberghe; doch daar, gelijk in het gewone leven, zondert hij zich af, zoekt alleen Vlamingen op, dwaalt alleen of met hen in de duinen, of vischt hier of daar op een afgelegen uithoek, binnenwaarts de duinen.

De werken, die het meest zijnen roem vestigden, waren de eersten der lange reeks, die van 1837 tot 1855 verschenen: in deze rij merken wij op die onnavolgbare tafereeltjes uit het oud Antwerpen, zoo als *Hoe men schilder wordt*, *Wat eene moeder lijden kan*, *Siska van Roosemael*, *Avondstonden*, *Lambrecht Hensmans*, *Houten Clara*; ook in deze rij verschenen de droomende en soms wat conventionneele heideschetsen, als zijn *Loteling*, *Rikketikketak*, *Arme edelman*, *Baas Ganzendonck*, *De plaag der dorpen*.

In diezelfde reeks staan zijne twee vaderlandsche romans, die onder opzicht van geschiedenis niet altijd onberispelijk kunnen zijn, maar als opvatting en uitwerking inderdaad als vaderlandsche epopeeën mogen aangeteekend worden, namelijk de *Leeuw van Vlaanderen* en de *Boerenkrijg*.

Sterker onder historisch oogpunt zijn gewis *Jakob van Artevelde* en de *Kerels*, doch zij hebben dat boeiende niet van de twee eerstgemelde verhalen: trouwens het groote en langwijlige verhaal ligt minder in de macht van Conscience, dan het kleine: hij schept gemakkelijker juweelen dan monumentale torens.

Fontein van Nieuw Delftsch Aardewerk.

De Emma- en de Kratervaas (Nieuw Delftsch Aardewerk.)

Van 1856 tot 1881 zijn de door hem uitgegeven werken even talrijk, meer bewerkt, doch niet altijd zoo frisch als die der eerste periode; onder de schoonsten, tellen wij *Moeder Job*, de *Omwenteling* van 1830, *Bavo en Lieveke*, de *Baanwachter*, *Een O te veel*, *De keus des harten*, *De Oom* en de *Schat van Felix Roobeek*.

Zal Conscience nu de pen laten rusten en zich bij het ronde cijfer honderd bepalen? Wij gelooven het niet. Hij is geen man van rust, en zijn geest is nog te frisch, te levendig om in het niets-doen voldoening te vinden. Daarenboven de pen neêrleggen

is moeielijk. Tollens zong ook eens in zijne *Laatste Gedichten*, dat hij den zang aan anderen liet en zich nog eene poos in het publiek zou neêrzetten om te luisteren - en wij mochten ons, na die verklaring, nog in het verschijnen van twee bundels verheugen. Hoe het zij, wij weten dat Conscience nog een werk in twee boekdeelen in portefeuille heeft, zijne levensgeschiedenis, doch hij weigert deze voor het oogenblik in het licht te geven. Dit werk zal, denken wij, slechts na zijnen dood verschijnen. Dat is voorwaar te lang wachten voor het publiek!

EGO.

Het sissen en fluiten in den schouwburg.

Het sissen in den schouwburg dagteekent van den 14^{en} januari 1686. Voor 't eerst werd het in 't Théâtre français te Parijs gedaan.

Vóór dien tijd gebeurde er, als een stuk slecht was, niets anders dan dat de toeschouwers in den bak, die toen den toon gaven, zooveel als ze maar konden, geeuwden.

Op gezegden dag nu werd een blijspel in vijf bedrijven opgevoerd, dat vermoedelijk door Thomas Corneille geschreven was, en algemeen vond men, dat het stuk schrikkelijk vervelend was.

Een der ongeduldige toeschouwers kwam toen eensklaps op 't gedacht om door een kort, doch scherp gesis, zijne ontevredenheid te kennen te geven.

Het publiek zag in 't eerst verwonderd op, doch weldra begreep het, dat het sissen een zeer geschikt middel was om van zijne afkeuring te doen blijken. Zoo kreeg het 't burgerrecht, en waar 't noodig was, werd sinds deze nieuwe soort van muziek te baat genomen om de tooneelspelers te overstemmen.

Het fluiten in den schouwburg moet op de volgende wijze ingevoerd zijn:

Bij de opvoering van een vervelend stuk verlangden te Parijs de toeschouwers eens, dat het gordijn zou worden neêrgelaten. '*La toile à bas! à bas la toile!*' (Het gordijn omlaag!) klonk het van alle kanten.

Het hielp echter niets; het gordijn bleef in de hoogte, totdat een der toeschouwers begon te fluiten. De tooneelbestuurder, die dit gefluit voor het gebruikelijke sein van den directeur hield, liet toen zonder meer het gordijn vallen.

Er werd gelachen en in de handen geklapt over die uitwerking van het gefluit, en sedert kwam het eerlang algemeen in voege.

[Nummer 9]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XV.

Het stoomwerktuig.

Zoodra het avondmaal in de kamer der huishoudster was afgeloopen, spoedde Dorothy zich naar de citadel, waar zij Kasper aan 't werk vond.

‘Mylord is nog niet terug gekomen, juffer,’ zegde hij. ‘Wilt gij wachten tot hij komt?’

Al ware het tot middernacht geweest, zoo lang er kans op zijne komst was, zou Dorothy gewacht hebben. Kasper deed zijn best om haar bezig te houden, en gelukte er in door haar nu dit, dan dat merkwaardig voorwerp te laten zien; onder anderen een uurwerk, dat schijnbaar niet meer behoefde opgewonden te worden, wanneer het eenmaal in gang was, maar dat werkelijk telkens een weinig werd opgewonden, wanneer de kas geopend werd om op de wijzerplaat te zien. Intusschen was het stoomwerktuig reeds bezig met zijne geheimzinnige taak, waartoe slechts nu en dan een oogenblik oplettendheid van Kasper, een blok hout, een schep kolen, een ruk aan eene koord of een stoot met de gebogen ijzeren stang vereischt werd. De tijd ging snel voorbij.

Het werd volslagen donker, Kasper stak zijne lamp aan, en de maan was opgekomen alvorens lord Herbert terug keerde.

‘Ik zie met genoegen dat zoowel geduld als nauwgezetheid tot uwe deugden behoort, juffer Dorothy,’ zegde hij terwijl hij binnen trad. ‘Ik ben ook een man van de klok en het spijt mij daarom mij nu verlaat te hebben, maar het was mijne schuld niet. Ik moest bij mijn vader zijn, vergeef mij om zijnentwil.’

GROOTHEDEN VAN HET PLATTELAND, NAAR HENRI BRISPOT.

‘Het komt er weinig op aan, een meisje, dat niets te doen heeft, te laten wachten.’

‘Zoo denk ik er niet over. Maar kom nu, dan zal ik u mijn stoomwerktuig uitleggen.’

Dit zeggende nam hij haar bij de hand en leidde haar naar de machine, die geweldig stond te blazen, te steunen en te snuiven. Maar er was geene beweging aan te zien, behalve die van de vlammen, welke door de reten in de deur van het fornuis zichtbaar waren, en het gaf ook geen geluid van klinkend metaal. Een sterk geruisch, dat men ergens in de verte hoorde, scheen van het werktuig afkomstig te zijn, al scheen het te ver verwijderd om er meê in verband te staan.

‘Het is een geraasmakend ding,’ zegde hij, terwijl hij er voor stond, ‘maar als ik een ander maak, zal het zijn werk doen, zonder dat men er buiten de deur iets van hoort. Luister nu een oogenblik naar mij, nichtje. Wanneer het eens tot een beleg mocht komen en ik niet op Raglan was - een verstandig man is altijd op het ergste bedacht - zal Kasper overal tegelijk moeten zijn. Nu is dit werktuig onmisbaar voor het welzijn en het gemak, zoo niet voor het bestaan van het kasteel, en op het oogenblik is niemand behalve ons beiden in staat het te besturen. Met een weinig onderricht echter zou de eerste de beste daartoe in staat kunnen gesteld worden: wilt gij het probeeren, nichtje, in geval van nood?’

‘Zeg of ik het kan, mylord, dan wil ik het zeker,’ antwoordde Dorothy.

‘Dat is een goed en voldoende antwoord,’ hernam lord Herbert met een glimlach van tevredenheid. ‘Vooreerst dan,’ ging hij voort, ‘wil ik u toonen, waarin zijne noodzakelijkheid voor het welzijn van het slot gelegen is. Kom mede, nichtje Dorothy.’

Hij leidde haar het vertrek uit en beklom de wenteltrap, die vlak daarbuiten in de dikte van den muur omhoog steeg. Dorothy volgde hem en kon nu het werktuig niet meer hooren; maar naarmate zij hooger kwamen, vernam zij duidelijker het geruisch, dat er mede in verband scheen te staan, en toen zij drie van de vijf verdiepingen van het gebouw beklommen hadden, konden zij elkander nauwelijks hooren spreken wegens het gebruis van het water, dat zij bij tusschenpoozen hoorden opspringen en vallen. Ten laatste kwamen zij op den top van den muur, met niets dan de borstwering tusschen hen en de gracht, en zie, de reusachtige toren was als gedekt met water: een kleine vijver nam de geheele ruimte binnen den omringenden muur in. Het flikkerde in het maanlicht en klotste tegen de wanden. Want diep onder de oppervlakte kwam een dikke waterstraal door een groot gat uit den muur geschoten en maakte een ontzettend gedruisch. Het was als de oorsprong eener rivier, die plotseling uit een rotsklomp ontspringt, en het geraas van den val toonde de groote diepte aan van het water, waarin het neêrkwam. Stevig inderdaad moesten de muren zijn, die den aandrang van zulk eene massa konden verdragen!

‘Nu ziet gij, nichtje, wat die slaaf daar beneden met zijne ziel van vuur uitvoert,’ zegde lord Herbert. ‘Zijne taak is dezen regenbak te vullen en dat kan hij binnen weinige uren; en toch is hij zoo slaafsch onderworpen, dat een kind hem zou kunnen besturen, als het met zijn gestel en zijne boeien bekend was.’

‘Maar, mylord,’ vroeg Dorothy. ‘Is hier geen water genoeg om het kasteel voor maanden te voorzien? En dan hebben we den welput nog op het binnenplein.’

‘Genoeg voor de behoeften des levens, dat stem ik toe. Maar wat zou er van de genoegens des levens komen? Zouden de dames in geval eener belegering niet het genoeg van het marmeren paard moeten missen? Waar komt het water vandaan, dat hij zoo mild schenkt zonder dat hij zelf hoeft te drinken? Hij zou inderdaad dorst

moeten lijden, als mijn wateraanvoerende geest daar beneden er niet voor zorgde. En hoe zou het met de vogeltjes gaan, als de fontein op de eilandjes in den zomer opdroogden? En wat zouden de kinderen zeggen als het paard ophield te spuiten? En hoe zou het met mylord's tafel gaan, als de mannen gewapend al de poorten bezet hielden, de vischvijvers droog waren en de visschen in de zon lagen te rotten? Ziet gij nu, juffer Dorothy, dat het stoomwerktuig onmisbaar is? En wat den welput betreft, begrijpt gij waarin het nut ligt van een toren, die sterker is dan al het andere? Is hij niet gebouwd tot een laatste toevluchtsoord, als het overige van het kasteel eindelijk in 's vijands handen gevallen is? En waar is dan uw welput?’

‘Maar deze toren, zoo groot als hij is, zou toch niet al de personen kunnen bevatten, die thans in het kasteel zijn,’ zeide Dorothy.

‘Er zullen er zooveel niet meer zijn als dat toevluchtsoord noodig is.’

Zoowel de toon waarop die woorden geuit werden, als die woorden zelf deden het meisje beven; zij begreep thans wat belegering en gevecht beteekende. Maar zij verkloekte zich zelve en verdreef de gedachte door een andere vraag.

‘En waar komt al dat water vandaan, mylord?’ zegde zij, want zij was niet tevreden voor zij alles begreep.

‘Hebt gij in mijne werkplaats die wel niet gezien, links van de deur, niet ver van de groote kas?’

‘Ja, die heb ik gezien, mylord.’

‘Dat is een zeer diepe wel, die krachtig opspringt. Groote buizen leiden nagenoeg van den bodem der wel naar mijn stoomwerktuig. Hoe voller de wel is, hoe sneller de stroom naar den waterbak vloeit; want hoe lager het water staat, hoe meer werk mijn reus te doen heeft. Hij zal het nu moeilijk gaan krijgen; maar gij ziet, dat de regenbak nagenoeg vol is.’

‘Verschoon mij, mylord, als ik u lastig val,’ zegde Dorothy, die weêr eene andere vraag op de lippen had.

‘Ik houd van de vragen van een weetgierige,’ zegde lord Herbert. ‘Wat wildet gij nog weten?’

‘Dit, mylord: daar gij zulk een wel binnen de muren hebt, waartoe dient dan nog die waterbak boven op het dak? Ik heb nu het geval op het oog, dat deze citadel het laatste toevluchtsoord geworden is en zij alleen dus van water behoeft te worden voorzien.’

‘Wanneer de vijand met zulk een sterke plaats als deze te doen krijgt,’ antwoordde lord Herbert, ‘- ik bedoel den toren, waarop wij nu staan, niet het kasteel, dat helaas vele zwakke punten heeft - zou hij stellig het beleg in eene blokkade veranderen; dat wil zeggen hij zou ons door uithongering in plaats van door het vuur tot overgave dwingen. Waarschijnlijk zou hij, na ingewonnen inlichtingen, diep genoeg graven, om de wateraderen af te snijden, die onze wel voeden; en in dat geval zou alles van den regenbak afhangen. Van het oogenblik derhalve, waarop een beleg waarschijnlijk wordt, zal het wijs en plichtmatig zijn voor den persoon, die er meê belast is, den bak gestadig vol te houden, zoo vol als een beker op de gezondheid van Zijne Majesteit. Ik vertrouw evenwel dat de koning genoeg geluk op zijne wapenen zal hebben, om dit uiterste geval te verhoeden. Maar, er zit nog meer in, nichtje Dorothy. Kom eens hier, zie eens over de borstwering in de gracht. Ziet gij er de maan in schijnen? Niet? Dat komt omdat ze zoo met onkruid overdekt is. Als gij naar beneden gaat, zult gij zien hoe laag ze staat. Er zijn maar weinig punten in de gracht, die een jongen niet zou kunnen doorwaden. Ik heb ze laag laten worden, ten einde een nieuw cement, dat ik gevonden heb, op de wanden te beproeven; maar dat is al weken en

weken geleden, ik heb er nog geen tijd voor gehad; en nu vrees ik er geen tijd meer voor te zullen hebben, vóór deze opstand gedempt is. Het wordt tijd, dat ik ze vul. Kijk nu eens even naar beneden, nichtje.'

Hij had hare zijde verlaten en zich een paar schreden van haar verwijderd, maar bleef nog tot haar spreken:

'Leg uwe hand, waar gij nu staat, aan weerszijden tegen de borstwering, buig er u overheen en kijk dan naar beneden. Houd u goed vast en wees niet bang.'

Dorothy deed zoo als men van haar verlangde, en zag in die houding in de gracht af, welke haar nu als een nietig slootje aan den voet van den muur voorkwam.

'Mylord, ik zie niets,' zegde zij, zich naar hem omkeerende, maar hij was verdwenen.

Nogmaals zag zij naar de gracht en vervolgens liet zij de oogen over het kasteel weiden. De twee binnenpleinen en hunne talrijke daken, zelfs die der torens, behalve die van den wachttoren aan den westkant, lagen in het schitte rende maanlicht beneden haar, hier en daar met schaduwen gevlekt en zoo zwart als spoken.

Plotseling rees, zij wist niet waar vandaan, een vreeselijk gedruisch op, een hol geblaas, een dof gerommel. Door een onbestemden schrik aangegrepen, hield zij zich aan de borstwering vast en beefde. Maar zelfs de zware muur onder haar, zoo vast als de aarde zelve, scheen onder haar voet te sidderen. In het naaste oogenblik scheen het water in de gracht plotseling, in wilde vaart en geweldige dwarreling, met schuim bedekt, op te borrelen. Voor hare verschrikte oogen scheen het zich op te stapelen, de eene onstuimige golf op de andere, als om de plaats te bereiken, waar zij stond, en gereed haar te verzwelgen. Een oogenblik verbeeldde zij zich dat de opbruisende golven over den rand der borstwering stortten, en deinsde achteruit in zulk een oogenblikkelijken angst, als we soms in droomen gewaar worden. Vervolgens bemerkte zij dat wat zij zag in wezenlijkheid niets anders was dan eene menigte fonteinstralen, die evenals de waterstraal in den bak met kracht omhoog sprongen, maar het lang zoo ver niet brachten. Het gedruisch van hun opstijgen werd vermengd met het geklater van hun val en met het geruisch van het water in den regenbak, dat in draaiende beweging was gekomen en welks oppervlakte allengs lager werd. Het geraas hield even plotseling op als het begonnen was, maar de gracht weerkaatste wel duizend manen in de bewogen wateren, die eerst door het onkruid bedekt waren geweest.

'Ziet gij nu,' zegde lord Herbert, die haar naderde, terwijl zij nog in de gracht stond te staren, 'ziet gij nu hoe noodzakelijk de regenbak voor de citadel is? Zonder hem zouden de nietige bronnen in de gracht haar slechts op de hoogte houden, die gij gezien hebt. Maar hieruit kan ik ze tot aan den rand vullen.'

'Dat zie ik,' antwoordde Dorothy. 'Maar zou eene eenvoudige uitstorting van de wel door den muur niet voldoende zijn?'

'Voorzeker, als er geen andere voordeelen aan deze manier verbonden waren. Ik moet u nog één ding mede deelen, dat ik haast zou vergeten, en dat ik van avond niet kan laten zien, namelijk dat ik dit water niet alleen als verdedigingsmiddel in de gracht, maar ook als een aanvallend wapen kan aanwenden tegen ieder die een ongeoorloofden of vijandigen voet zet op de steenen brug over de gracht. Ik kan als ik wil die zelfde brug, waarover gij gekomen zijt, in eene stroomende waterleiding veranderen, en eene geheele bende indringers door een enkele golf wegvegen.'

'Maar dan konden zij toch wachten tot de regenbak ledig was?'

'Zoodra de brug schoongeveegd is, houdt de overstroming op. Slechts één golf, en de stroom zou ophouden, terwijl de vijand onder de bogen of halverwege het

binnenplein zou liggen te spartelen. Nog meer!’ voegde hij er met geestdrift bij, ‘ik zou het kunnen laten koken.’

‘Maar dat zou uwe lordschap niet willen?’

‘Dat kon er van afhangen,’ antwoordde hij met een glimlach. Daarop aan zijn toon eene

uitdrukking van hoogen ernst gevende, zegde hij: ‘Maar dit alles is nog maar kinderspel, vergeleken bij het eigenlijk doel van den waterbak. De wezenlijke oorsprong er van was zijne noodzakelijkheid voor de volmaking van mijn stoomwerktuig.’

‘Vergeef mij, mylord, maar mij dunkt dat er zonder den regenbak geen stoomwerktuig noodig zou zijn. Waartoe zoudt gij het leelijke ding noodig hebben, als het niet was voor den regenbak. En hoe kan dus de regenbak noodig zijn voor het stoomwerktuig?’

‘Gij spreekt inderdaad goed, Dorothy, maar gij moet leeren beter te hooren,’ hernam lord Herbert. ‘Ik zegde niet, dat de regenbak om het stoomwerktuig bestond, maar om de volmaking van het stoomwerktuig. Nichtje Dorothy, ik zal u het sterkst mogelijke bewijs van mijn vertrouwen geven, door u niet alleen de werking van mijn stoomwerktuig uit te leggen, maar door u bekend te maken met.... Doch ge zult me toch niet verraden?’

‘Ik zal u op mijne beurt, zoo niet het sterkste, dan toch een sterk bewijs van vertrouwen geven: ik beloof u, uw geheim te zullen bewaren voor ik het nog ken.’

‘Ik dank u, nichtje. Luister dan: dat stoomwerktuig is eene mengeling van ontdekkingen en uitvindingen, die van het oogenblik af, waarop de mechanische krachten aan het licht gebracht werden, haars gelijke niet gehad heeft. Want het zal eene ziel worden, die alle werktuigen, hefboom, schroef, katrol, rad en windas, wat gij maar wilt, zal doen leven. Er is geen enkel werktuig, hoe krachtig ook tot verdediging of aanval, al ware het door Archimedes zelf uitgevonden, of het kan door mijn stoomwerktuig nog tienmaal krachtiger ter bescherming of vernietiging gemaakt worden, ofschoon ik het tot nu toe slechts heb aangewend tot het opvoeren van water, waardoor dit kan worden weggenomen van plaatsen waar het een vloek is, om het daar te brengen waar het tot zegen strekt. Mijn stoomwerktuig zal het engelsche volk nog boven de rijkste en machtigste natiën van de geheele aarde verheffen. Want als de beroeringen van dezen opstand voorbij zijn, die zoo zwaar op Zijne Majesteit en al zijne trouwe onderdanen drukken, dat zelfs een vreedzaam man als ik genoodzaakt wordt mijn nuttigen arbeid voor den oorlog, en mijn werkmanskiel, dien ik lief heb, voor de wapenrusting, die ik haat, te verwisselen, - wanneer eenmaal de vrede het vaderland weêr zal toelachen en ik tijd zal hebben om het werk mijner handen te volmaken, zal ik het mijn koninklijken meester aanbieden als eene tooverkracht, waardoor hij en zijne nakomelingen voor altijd allen onderstand, zoo als scheepsgeld, giften, belastingen en alle dergelijke inkomsten zal kunnen ontberen, om zijn koninkrijk, onafhankelijk van zijne onderdanen, in werkelijkheid, gelijk hij er het recht toe heeft, te regeeren. Want dit werktuig, dat God mij gegeven heeft te maken, zal de bron van onberekenbaren rijkdom worden; met behulp daarvan zullen moeraslanden droog gelegd en dorre streken volkomen bewaterd, groote steden gezond en aangenaam gehouden, mijnen van het overvloedige water verlost, huizen op elke verdieping van water voorzien, en tuinen in den droogsten zomer door springbronnen verfraaid en besproeid worden. Toen ik bevond dat mijn verstand zulk een werktuig uitdenken en mijne hand het vervaardigen kon, knielde ik neêr om den almachtigen God, wiens goedheid onpeilbaar is, uit den grond mijns harten nederig te danken, omdat Hij zich gewaardigd had mij zulk een helder inzicht te geven in dit groote natuurgeheim, dat aan de menschheid zulke onschatbare diensten zal bewijzen.’

Al dien tijd hadden zij in het maanlicht op den top der citadel gestaan te midden van het gedruisch van het water, dat uit de diepe wel tot in den torenhoogen regenbak werd opgevoerd. Thans kwam het echter in verminderde mate.

‘Het is de aarde, die weigert te geven, niet mijn werktuig dat achter blijft in het opnemen,’ zegde lord Herbert, terwijl hij zich omkeerde om de wenteltrap af te gaan. Naarmate zij afdaalden, werd het geruisch van het water onduidelijker en het geraas van het werktuig beter hoorbaar; doch op het oogenblik dat zij van de trap kwamen, gaf het nog een paar zwakke slagen en hield op. Een dikke witte wolk kwam hun te gemoet, toen zij het gewelf binnen traden.

‘Voor van nacht opgehouden, Kasper?’ zegde lord Herbert.

‘Ja, mylord; de wel is nagenoeg uitgeput.’

‘Laat ze slapen,’ hernam zijn meester. ‘Even als het hart van den mensch zal ze in den nacht weêr gevuld worden. Dank God voor nacht en duisternis en slaap, waarin Gods goede gaven neêrdalen en de bronnen met water, de harten der menschen met vrede, hoop en moed vervullen. Is het niet zoo, nichtje?’

Dorothy antwoordde niet, maar de blik vol eerbied, dien zij op zijn gelaat vestigde, toonde dat zij hem begreep.

‘Ik kan u van avond de werking van het stoomwerktuig niet laten zien,’ zegde lord Herbert, ‘Kasper heeft het anders besloten.’

‘Ik kan het spoedig weêr in beweging brengen, mylord,’ zegde Kasper.

‘Neen, neen; wij moeten naar den kruitmolen, Kasper. Juffer Dorothy zal morgen terug komen en dan moet gij haar de werking en behandeling van het werktuig zelf uitleggen, want ik moet morgen weg. En vrees niet mijn nichtje het werk te vertrouwen, al is zij een juffer met zachte handen; geef haar gerust de teugels van het stoompaard in handen.’

Lord Herbert ging thans weêr aan de proeven, die hij bezig was met buskruit te nemen. Wie hem zoo binnen de muren van zijns vaders kasteel had kunnen zien rondloopen, altijd bezig en nooit gehaast, ernstig en toch vroolijk, vlug in zijne bewegingen en toch bedaard, zou zich moeilijk hebben voorgesteld, dat één of twee dagen hoogstens al de tijd waren, dien hij daar kon doorbrengen. Want niet alleen hield hij zich bezig met het aanwerven van groote legers, maar hij kommandeerde zoowel voetvolk als ruitery en voorzag uit zijn eigen beurs, of met behulp zijns vaders in al de kosten. Weinige maanden vóór het tijdstip, tot waar dit verhaal thans gekomen is, had hij in acht dagen zes regimenten op de been gebracht, Monmouth en Chepstow versterkt en een half dozijn kleinere, maar toch gewichtige plaatsen van garnizoen voorzien. Ongeveer honderd edellieden, die hij zich tot eene lijfwacht had aangeworven, verschaftte hij de paarden en wapenen, die zij zelf niet in staat waren met den vereischten spoed aan te schaffen. Zijne diensten in het belang van den koning waren inderdaad zoo groot, dat zijn vader er bezorgd over werd, wegens den naiever en den wrok, die zij in hart van sommige vrienden des konings konden opwekken, - een gegrond voorgevoel, zoo als zijn zoon maar al te veel reden had te erkennen, nadat hij een millioen ten behoeve van den koning had uitgegeven, ongerekend de moeite en zorgen en gevaarlijke pogingen, die hij zich sinds jaren getroost had.

Den volgenden morgen vertrok lord Herbert onmiddellijk na het ontbijt eerst naar Chepstow en vervolgens naar Monmouth, welke beide plaatsen aan zijn vader behoorden en de voornaamste bronnen waren van zijn grooten rijkdom.

Intusschen was, ondanks de verschillende oorlogsgeruchten, die de lucht vervulden, alles binnen de muren van Raglan vreedzaam en stil, en zijne torens overschouwden

nog een rustig landschap, waar het vee graasde en het groene koren opschoot. Wel kon men van den wachttorens soms aan den verren gezichteinder eene rookwolk zien, of hoorde den knal van een zwaar stuk geschut van een der sterkten in den omtrek, waarbij lady Margaret's kleur verschoot; maar, ofschoon iederen dag iets ter versterking van het slot gedaan werd, ofschoon overal op de muren metselaars aan het werk waren en Kasper Koudenhof op alle punten bezig was, nu eens nieuw geschut plantende, dan weêr stalen kruisbogen herstellende of uit de wapenzaal de zonderlingste, ouderwetsche werktuigen voor den dag halende om ze op elk geschikt punt te plaatsen, was er toch geen overhaasting of verwarring. En wezenlijk was er zoo weinig schijn van ongewone bedrijvigheid, dat een niet krijgskundig vreemdeling eene week op het kasteel kon doorgebracht hebben, zonder te bespeuren dat men zich ter verdediging uitrustte.

Het werd langzamerhand lente, de appelbloesem kwam uit en de boomgaard zag er uit alsof hij met roosachtige vlokken besneeuwd was. De dames wandelden veelvuldiger in de tuinen en de zwanen en eenden hervatten haar dartel spel in de vijvers, waar de fonteinen weêr lustig aan het springen waren.

En Dorothy zat als het ware aan de wieg van al die wateren; want door hare heerschappij over het stoomwerktuig was zij de najade van Raglan geworden. Op hetzelfde oogenblik dat lord Herbert vertrok, was zij naar Koudenhof gegaan en door hem in al zijne geheimen ingewijd. De goede Hollander was zoo over haar begrip en behandeling van het stoomwerktuig voldaan, dat hij haar reeds op den derden dag het toezicht over al de waterwerken overliet. En nu zat zij, gelijk gezegd is, aan de bron van al de waterleidingen en fonteinen van het slot en regelde ze allen. Het marmeren paard spoot en hield er meê op naar gelang zij het wilde. Elke aanvoerbuiss van den grooten toren was haar onderworpen. Op haar bevel werd de regenbak dagelijks gevuld en stortte van den top der citadel zijne wateren weêr in de gracht aan haar voet, tot deze tot den rand gevuld was. Zij verstond al de geheimen van het waterwerk, dat de steenen brug in eene waterleiding kon veranderen, en waarvan de uitvinder maar ter loops gesproken had op dien gedenkwaardigen avond, toen hij haar zooveel had toevertrouwd en haar geschikt achtte zijn taak over te nemen.

De nieuwe verantwoordelijkheid eischte echter maar een klein gedeelte van haar vrijen tijd, en lady Margaret was er niet minder om ingenomen met het ernstige meisje, welker manieren en gevoelens zulk eene tegenstelling met de hare vormden, dat haar echtgenoot haar de verzorging van zijne geliefkoosde uitvinding toevertrouwd had. Maar Dorothy bewaarde tegen over allen, uitgenomen hare meesteres, het stilzwijgen over het haar geschonken vertrouwen, en deze was van haren kant voorzichtig genoeg om elke toespeling te vermijden, die den naiever kon opwekken der overige edelvrouwen, welke in Dorothy eene gevaarlijke mededingster naar de gunst harer meesteres zagen.

(Wordt vervolgd.)

Het Delftsch aardewerk, zijne fabricatie en geschiedenis.

IV.

Het merkwaardigste wat men in de fabriek van den heer Thoof zien kan is ongetwijfeld het werk van den draaier. Mij dunkt, daar moet men uren lang bij kunnen staan zonder zich te herinneren dat de wereld en daarmee de tijd nog sneller ronddraait, dan de schijf, waarop men hier den werkman zijne wonderen ziet verrichten; want zoo zou men inderdaad zijn arbeid noemen. Als bij tooverslag heeft hij, eer men het weet, van een vormeloozen klomp aarde een bloempot, van den bloempot een vaas, van de vaas een chocoladekop, van den chocoladekop een suikerpot, van den suikerpot een melkkan gemaakt, om ten slotte met een krachtigen neep al die voorwerpen weêr te

vernietigen en de aarde weêr als denzelfden vormeloozen klomp neêr te smijten.

Doch de lezer verlangt nadere opheldering van die goocheltoeren. Hij stelle zich dan een groot verticaal rad voor, dat door een jongen gedraaid wordt en dat men dus naar believen in beweging kan laten brengen of doen stilstaan. Door middel van een koord zonder eind deelt dit rad zijne beweging mede aan eene horizontale schijf, waarachter de draaier gezeten is. Deze heeft op een tafeltje een aantal klompen van die aarde nevens zich, welke al de bewerkingen, in het vorig nommer beschreven, heeft ondergaan en thans volkomen op stopverf gelijk.

Hij werpt een van die kluiten midden op de draaiende schijf, en eer men goed kan zien wat er gebeurt, rijst de klomp aarde al draaiend kegelvormig in de hoogte. De werkman drukt dien kegel onmiddellijk met beide duimen den top in; die indruk wordt eerst een kuiltje, daarna een kuil en in het naaste oogenblik heeft de aardkluit den vorm van een potje aangenomen. Eene enkele vingerbeweging van den werkman is voldoende om er een rand om te buigen of er van onderen een voet aan te maken; eene enkele aanraking met een stukje schalie doet in den wand eene bocht ontstaan, en zoo neemt het voorwerp telkens verschillende vormen aan. Nu eens is het een ineengedrongen potje, dan verschijnt het als eene ranke, sierlijke vaas omhoog; het eene oogenblik krijgt het een wijden buik en onmiddellijk daarop weêr een langen hals; in één woord, het ondergaat als van zelf elke verlangde gedaanteverwisseling, tot eindelijk de draaier vindt dat het schoon genoeg is en hij het voorwerp met zijn koperdraad behendig van de schijf afsnijdt, om het bij de reeds vervaardigde op een rek droog en hard te laten worden. Men ziet dat de draaier in zijn vak een kunstenaar, een schepper van schoone vormen kan zijn.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Dorothy deed zooals men van haar verlangde, en zag in die houding in de gracht af.

Wil hij een aantal voorwerpen van dezelfde afmetingen - bijvoorbeeld theekopjes - maken, dan heeft hij nevens zijne schijf een standaardje staan, waarin twee baleintjes zijn gestoken; het eene geeft de hoogte, het andere de breedte van het aarden vaatwerk aan. En merkwaardig is het dat de wanden der vaten, welken vorm men ze ook doet aannemen, steeds overal gelijkmatig van dikte zijn: de

werkmán toonde mij dit aan, door eenige opgedraaide voorwerpen met zijn koperdraad over de lengte door te snijden.

Zijn de opgedraaide voorwerpen genoegzaam gedroogd en daardoor gehard, dan worden zij afgedraaid, eene bewerking, die volkomen met den arbeid van den gewonen houtdraaijer overeen komt en ten doel heeft kleine onregelmatigheden weg te nemen. Het voorwerp wordt daartoe tegen eene draaiende houten klos aangedrukt, welker vorm met de wijdte van het voorwerp overeen komt, terwijl de buitenwand door middel van een schaafijzer, dat men er tegen houdt, gladgedraaid en vervolgens met een stomp ijzer gepolijst wordt. Voor zoover den vorm aangaat is het vaatwerk nu gereed en kan naar den oven gebracht worden.

ALLERZIELEN, NAAR EMILE RENOUF.

Dat op- en afdraaien kan echter alleen bij ronde voorwerpen aangewend worden. Wil men de plastische klei tot hoekige lichamen verwerken, dan gebruikt men daartoe een gipsvorm, welks binnenwanden den uitwendigen vorm aan het voorwerp geven. Een aarden koek, welks grootte en dikte naar gelang van het te vormen voorwerp verschilt, wordt met eene vochtige spons of een stuk vilt overal gelijkmatig in de uitdiepingen van den vorm gedrukt; bij het drogen en hard worden krimpt de klei in,

maakt zich van den vorm los en kan er uitgenomen worden, om in den oven te worden
ge-

zet. Kan het voorwerp niet in één stuk gevormd worden, dan doet men het bij gedeelten en drukt die, zoolang ze nog vochtig zijn, tegen elkander, waarbij zij zich gemakkelijk aaneen hechten.

Op die manier vervaardigt men o.a. de verschillende onderdeelen van voorwerpen, die overigens gedraaid kunnen worden, zoo als ooren, knoppen, tuiten, voeten enz., die ten slotte met een weinig *klees*, d.i. dezelfde aarde, maar eenigszins vochtiger, aan de hoofdvoorwerpen worden vast gehecht. Ook tellooren ontvangen op die manier het aanzijn, doch kunnen om hun ronden vorm op dezelfde wijze *afgedraaid* worden als voorwerpen, die door draaiing verkregen zijn.

Heeft het vaatwerk door opdraaien of vormen, door afdraaien en polijsten ten slotte den vorm aangenomen, dien het hebben moet, dan kan het gebakken worden; en komen de bovenbeschreven bewerkingen bij het oud en nieuw Delftsch tamelijk goed overeen, bij dit bakken heerscht een aanmerkelijk verschil, dat hoofdzakelijk in den vorm van den oven te zoeken is.

De inrichting van een tegenwoordigen aardewerkoven is zeer ingewikkeld en er geheel op berekend met de minst mogelijke brandstof de noodige temperatuur te verkrijgen.

Hij bestaat uit een grooten gemetselden cilinder, die van boven in eene kegelvormige klok uitloopt; in den ronden muur zijn op regelmatige afstanden van zes tot negen vuurhaarden aangebracht, welker warmte door middel van buizen, deels naar eene in het midden staande pijp, deels naar langs den wand opgaande pijpen gevoerd wordt, zoo dat de vlam boven in den oven komt en aldus van boven naar beneden op het bakgoed werkt. Voor het wegtrekken van den rook zijn in den ronden muur of *mantel* schoorsteen gemetseld.

In de donkere ruimte van zulk een oven wordt nu het aardewerk, dat in den *bakdrogen* toestand zeer broos is, voorzichtig opgestapeld, en wel in zoogenaamde *kokers* of *gazetten*, zijnde platte, ronde steenen bakken zonder deksel, die, ordelijk op elkander geplaatst, een aantal kolommen of *pijlen* vormen. Daar al de doozen van zulk een *pijl* even groot zijn, wordt iedere doos door den bodem der boven haar staande gesloten, terwijl daarenboven eene zoogenaamde *worst* of laagje vuurvaste klei, op den rand van elke doos gelegd, de afsluiting volkomen maakt.

Is de oven aldus gevuld, waarmede een paar dagen verlopen, dan wordt de ingang dichtgemetseld; onder toezicht van den stoker worden des avonds om zes uur de vuren aangelegd en gedurende den nacht smeulende gehouden; want er dient voor gezorgd dat het aardewerk slechts geleidelijk wordt verhit, wijl er anders gevaar voor springen zou ontstaan, in welk geval de geheele partij, dikwijls ter waarde van meer dan duizend gulden, totaal verloren kon gaan.

Den volgenden morgen eerst mag met vol vuur gestookt worden, en gewoonlijk duurt het dan nog vier à vijf en twintig uren, eer het goed *gaar* is. Al dien tijd moet de stoker als een pasteibakker zijn baksel blijven bewaken, opdat dit het van de hitte niet te kwaad krije en om bij tijds te zien of het gaar is. Daartoe zijn in den mantel van den oven hier en daar gaten gelaten, waarin een stuk klei gestoken is; naar de hardheid van die klei kan de stoker de gesteldheid van het aardewerk beoordeelen en hij zorgt, telkens als hij zoo'n stuk klei wegneemt, er een luchtdicht sluitenden steenen stop voor in de plaats te steken.

Zoodra hij oordeelt dat het aardewerk voldoende gebakken is, wordt met stoken opgehouden, de vuren worden gedoofd en de oven eenige dagen aan zich zelven overgelaten, om op zijn gemak af te koelen; waarna men den ingang open breekt, de kokers, die zoo kunstig zijn volgepakt als de ransel van een soldaat, een voor een te voorschijn haalt en van hun inhoud ontdoet.

Dat eens gebakken goed heet - vreemd genoeg - b i s c u i t , en is volkomen wit, hetgeen bij het oud Delftsch na de eerste bakking niet het geval was, daar dit uit grover grondstoffen bestond. Het moest dan ook, daar het eene leelijke gele kleur had, met eene ondoorschijnende laag wit glazuur overdekt worden, dat er werd opgebracht, door de voorwerpen in eene kuip met vloeibare compositie, w i t genoemd, te dompelen. Het nieuwe Delftsch daarentegen kan, zoodra het nog g e s p a s t , dat is met een s p a s b o r s t e l van alle stofjes gereinigd is, onmiddellijk beschilderd worden, - een inderdaad kritiek werk, waarmede ik een achttal artisten, onder welke de oude Tulk, bezig zag.

Terwijl een gewoon schilder elke kleur, die hij op doek of paneel brengt, voor zich ziet, moet de plateelschilder om zoo te zeggen op de gis werken. Wanneer hij namelijk zijn penseel, uit haar van achter de ooren eener koei vervaardigd, en vet in eene kobalt-oplossing gedoopt, op het witte vaatwerk zet, dan is elke streep, elk krulleke, dat hij trekt, onveranderlijk aschgrauw; hij kan de kracht zijner tinten niet beoordeelen, dan nadat het aardewerk voor de tweede maal gebakken en dus geheel en al gereed is. Bij ondervinding moet hij dus weten welken invloed het branden op zijne teekening uitoefent, om in evenredigheid daarmee zijne tinten aan te leggen. Daarbij komt nog eene andere moeilijkheid: elke trek, dien hij zet, is blijvend, onuitwisselbaar, daar de sponsachtige oppervlakte de kleurstof onmiddellijk opzuigt. Daaruit zal men gemakkelijk opmaken dat de plateelschilder eene bij uitstek vaste en tevens vlugge hand, kortom eene kunstenaarshand moet hebben.

Intusschen staan hem wel eenige hulpmiddelen ten dienste. Om bijvoorbeeld zuiver cirkelvormige randen of banden te trekken, gebruikt hij het zoogenaamde p r o f i l e e r w i e l , eene schijf, waarop hij het voorwerp plaatst, en die hij doet ronddraaien, terwijl hij zijn penseel aan het vaatwerk houdt.

Verder wordt ook het aanbrengen van groote figuren en het verdeelen in vakken door een hulpmiddel gemakkelijk gemaakt. De schilder legt zijne vooraf op papier vervaardigde teekening op een ander papier, en prikt dan op een kussen met een naald de geheele figuur door. Daarop legt hij het onderste blad (de s p o n s), waarop de teekening door gaatjes is aangegeven, op het voorwerp en klopt er vervolgens met een linnen zakje op, dat met fijngestooten houtskool gevuld is; het poeder stuift door de gaatjes en vormt op het voorwerp een lichten omtrek der teekening, die met het penseel kan overgehaald worden.

Toen ik de schilderkamer bezocht, vond ik een der artisten bezig met het beschilderen van een aantal tegeltjes, die tot eene schoorsteenversiering in het nieuwe ministerie van Waterstaat moesten dienen; zij vormden, op elkaar gezet, een paar allersierlijkste pilastertjes, lang niet in waterstaatsstijl. De heer Thoof is voornemens geheele schilderijtjes van aardewerk, volkomen in den smaak der oud Delftsche, in den handel te brengen, en liet mij reeds den vorm voor zulk eene muurversiering zien.

Ten slotte merkte ik in de schilderzaal, in eene antieke kas, eene uitgebreide collectie gebroken en beschadigd oud Delftsch aardewerk op, dat hier natuurlijk dezelfde waarde heeft, als ongeschonden voorwerpen, daar het slechts tot model hoeft te dienen bij het ontwerpen van vormen en teekeningen voor het nieuwe

Delftsch. Maar de merkwaardigste antiquiteit, en die gelukkig nog niet gebroken is, was voorzeker de oude Tulk, de man in wien de traditie van het oud Delftsch tot in onzen tijd is blijven voortleven, en die - zij het ook in geringe mate - er toe bijgedragen heeft, dat de heer Thooft met nieuwe middelen het oude zoo nabij is mogen komen.

Ik sprak den man aan, doch kreeg geen antwoord; Tulk ging zonder op te zien voort met het beschilderen van het pulletje, dat hij in de hand hield: de sukkelaar was stokdoof.

Na alzo de kunstvaardigheid en het geduld bewonderd te hebben, waarmede de ornamentatie op het aardewerk wordt aangebracht, zag ik in een ander lokaal de beschilde voorwerpen in eene vloeistof dompelen, die tot mijne groote verbazing de geheele teekening deed verdwijnen. De heer Thooft hielderde mij echter de zaak op; genoemde vloeistof is het glazuur, (bij het oud Delftsch *kwaart* genoemd) dat bij de tweede bakking tot een doorschijnend vernis overgaat, waardoor de teekening in helderblauwe kleuren (vooralsnog worden geene andere aangebracht) weêr te voorschijn komt.

Die tweede bakking geschiedt volkomen gelijk de eerste, doch met meer voorzichtigheid. Bij het vullen der kokers moet namelijk zorg worden gedragen, dat de voorwerpen elkander niet kunnen raken, in welk geval zij door het vernis aan elkander zouden bakken. Om te beletten dat zij aan den bodem der kokers vastraken plaatst men ze daarenboven op eene soort van driehoetjes of *proenen*, van welker puntjes men de sporen in elk voorwerp van Delftsch aardewerk kan terugvinden.

Nadat de heer Thooft mij nog zijne verzameling modellen in gips had laten zien, waarbij ik wezenlijk opgetogen stond over de verscheidenheid en sierlijkheid der vormen, bracht ik ten slotte een bezoek aan het magazijn. Hier werd vooral mijne aandacht getrokken door verschillende stukken van een allerprachtigst servies, dat naar ik hoorde voor prinses Marianne bestemd was, die even als de geheele koninklijke familie deze vaderlandsche nijverheid met hare bijzondere belangstelling vereert. Na de beschouwing van al die schoone voorwerpen, waarvan wij onzen lezers in het vorig nummer een paar staaltjes hebben laten zien, nam ik onder hartelijke dankbetuiging afscheid van den heer Thooft en zijne belangwekkende inrichting.

Gelijk reeds bij den aanhef dezer reeks opstellen is opgemerkt, zijn er geheele boekdeelen over het Delftsch aardewerk geschreven, zoo dat deze korte schets niet anders dan hoogst oppervlakkig kan zijn. Ik durf mij echter vleien, dat diegenen onzer lezers, welke ze met eenige aandacht ten einde toe gevolgd hebben, ze niet geheel onbevredigd zullen ter zijde leggen. En mocht ik er in geslaagd zijn dezen of genen van het algemeen vooroordeel tegen de ‘leelijke, grove pullen’ terug gebracht te hebben, dan zal ik mij gelukwenschen één nietig steentje, één enkel beschilderd tegeltje te hebben bijgedragen tot den wederopbouw van den heerlijken tempel der oud-vaderlandsche kunst.

Onze gravures.

Grootheden van het platteland.

Niemand die onze gravure beschouwt zal zich in het vijftal kunnen vergissen door den schilder Henri Brispot op eene bank gegroepeerd, wachtende op de diligence of eenig ander uit de mode geraakt middel van vervoer om naar hun dorp terug te keeren. Ja, dat zijn de echte types van de dorpsnoblesse. Men vergisse zich echter niet in deze grootheden. Zij hebben in hun tijd meer gezien dan het rijpende koren en de

uitgestrekte aardappelvelden; want er is eens een tijd geweest dat zij mede gerekend werden tot de bevolking van een of andere groote stad, waar zij hun rol speelden, hoe bescheiden ze dan ook was. Het vernis van beschaving (?), daar opgedaan, is hun bijgebleven en dit is juist de titel, waarop zij hunne pretenties en hunne overtuiging omtrent hunne meerderheid ten opzichte der overige dorpsbewoners gronden.

Tusschen hen en Teunis Karsten, die met zijn zoon de Amsterdamsche kermis bezocht en bij die gelegenheid voor 't eerst een groote stad zagen, bestaat een hemelsbreed verschil. Zij zijn wel is waar vreemdelingen geworden in dat druk gewoel, maar loopen toch niet met de handen op hun zakken en met gapende monden langs de straten, nu en dan rond-

ziende alsof hun signalement was opgegeven aan een of andere dievenbende. Zij zijn daar vroeger thuis geweest en al kunnen zij er geen figuur meer maken, toch leggen zij de aan hunne nieuwe omgeving ontleende grootheid niet af en zien met eene soort van hoogheid op de stadsbewoners neêr.

Wat zij echter nog minder afleggen is het karakteristieke van hun vroegeren werkkring, en het kost inderdaad niet veel moeite om uit hunne figuur en uit hunne houding te lezen, welke rol zij vroeger in het maatschappelijk leven gespeeld hebben.

Wij willen hen even de revue laten passeeren.

De houterige figuur rechts, met zijn ingevallen wangen en grijzen ringbaard, herkent men terstond als een gepensioneerd kapitein. Niet alleen zijn muts en de tot aan de kin toegeknoopte jas verraden dat, maar ook zijne houding duidt zulks aan. Op zijn stok gesteund zit hij te wachten, om straks met stijve beenen naar de diligence te stappen en alsdan nog beter te doen uitkomen dat de oude soldaat in hem voortleeft. Zijn buurman met de groote groene paraplu tusschen de knieën is sprekend een kleine rentenier. De lage schoenen, de breedgerande hoed en niet het minst zijne gelaatstrekken zijn zoo geheel in overeenstemming met zijn kalm, door niets beroerd leven, dat niemand er zich in vergissen kan. De derde grootheid, verreweg de merkwaardigste, is..... Wie raadt het niet? De pedante hoed, de geleerde bril op den spitsen neus, de eigenaardige houding, de zonderlinge manier om aan de handen eene houding te geven, dat alles zijn de kenmerken van den ouden schoolmeester, die slechts den mond opent om orakels te verkondigen en die de hoogste bewondering eischt voor het verheven ambt, dat hij gedurende dertig jaren bekleedt.

De twee welgedane heeren, die de rij sluiten, behooren tot eene zelfde soort. Men herkent gemakkelijk in den eenen den brouwer, in den anderen den logementhouder van het dorp. Zij zijn vrienden, dat kan niet missen, dewijl zij elkaar te veel noodig hebben. Aan hun opgeruimd gelaat kan men waarnemen, dat zij zich over hunne zaken niet te beklagen hebben en een genoeglijk en vroolijk leventje leiden en zich zelve goed bedienen.

Het vijftal is inderdaad schilderachtig tot in de kleinste bijzonderheden en het bezoek dat zij op de bruselsche tentoonstelling ontvingen, welke den 15^{en} augustus geopend werd, was voor den schilder het overtuigend bewijs dat men zijne types herkende en hen als oude bekenden begroette. En juist daaraan ontleent de schilderijs hare hooge waarde, zoo wel als aan de fraaie groepeeringswijze. De grootheden van het platteland hebben in Henri Brispot een genialen en geestigen schilder gevonden. Zij zouden er dus dankbaar voor moeten zijn, doch het is te betwijfelen of hij ooit hun dank zal inoogsten. Brispot heeft echter eene schilderijs geleverd, die zijn naam eene vaste plaats geeft in de kunstenaarswereld, en deze zal hem wel meer waard zijn dan de dank der helden, die hij tot een onderwerp zijner studie maakte

Allerzielen.

Zoo het waar is dat de katholieke Kerk, in hare verheven leer en hare hartroerende plechtigheden, der lijdende menschheid de rijkste bron van troost aanbiedt, dan toont zij dit vooral in het troostend leerstuk omtrent de gemeenschap der strijdende Kerk met de lijdende, in de aandoenlijke ceremoniën van Allerzielen. Welk eene troostvolle gedachte is het voor de zielsbedroefde weduwe, dat de dood, die haar den echtgenoot

van het hart gerukt en haar kind vaderloos gemaakt heeft, niet alle banden tusschen haar en den geliefde heeft verbroken! Was het haar een geluk hem door de herhaalde bewijzen eener zoete en huiselijke liefde het moeitevolle leven te veraangenamen, ook thans kan zij nog aan die behoefte haars harten voldoen. Door hare gebeden en tranen kan zij nog tot zijn geluk bijdragen, zijne pijnen verlichten, den tijd zijner boete bekorten, op hare beurt bemoedigd door de overtuiging dat hij eens in het verblijf der zaligen opgenomen zijne nagelaten betrekkingen niet vergeten zal, maar de handen smeeënd zal opheffen om Gods zegen over hen af te bidden. En daarom is het eene verlichting voor haar hart, neêr te knielen op den ruwen steen, die zijne assche dekt, met den knaap, welks trekken haar die van den doode in het geheugen roepen, hem te spreken van den vader, dien hij verloren heeft, en hem op te wekken tot het gebed voor de rust zijner ziel. Maar vooral troostrijk zal het haar zijn, op den dag van Allerzielen, wanneer de Kerk in hare alomvattende liefde zelve het weduwkleed omhangt om te treuren met allen, die beminde dooden te beweenen hebben, zich aan te sluiten bij het smeeklied der Kerk, die, zoo ooit, op dien dag toont onze *M o e d e r* te zijn, en met eene in tranen gesmoorde stem meê te bidden: *Requiescant in pace!*

Op de Schaerhoef.
Noordbrabantsche Novelle
Door Tiburco.

(Vervolg.)

Met den riem in de sterk gespierde vuist besprong de schipper de pontbrug, doch weder rees de ijzeren haak en daalde sissend neder om den zwakken roeiriem zijns vijands tot splinters uiteen te doen vliegen. Nu ontstond er in het holle van den nacht eene worsteling, welke alle beschrijving te boven gaat.

Met eene woede, die aan razernij grensde, vielen de slagen der beide kampioenen, met een wild gebrul en vloeken gepaard. Dof weêrkaatste de echo het dreunen der vreeselijke slagen tot ver over de watervlakte. De kannekruier had zijn puntig zakmes getrokken, trad een paar schreden achteruit, om zich des te beter op zijn tegenstander te kunnen werpen, doch struikelend verloor hij het evenwicht, kantelde achterover,... een vreeselijke vloek!.... een plof, gelijk aan die van een zwaar voorwerp, dat van eene aanzienlijke hoogte in 't water stort,... nog eens de handen krampachtig naar het vaartuig uitgestrekt!... en hij verdween in de diepte.

De *Clementine* stoomde in volle vaart met oorverdoovend gesnor voorbij, een lange witte lijn op haar doorgang achterlatende; de toomketens der kleine schuitjes werden op en af gelaten, en behouden dobberde het logge giergevaarte naar wal.

Op de kousen, in elke hand een houtklomp geklemd, stormde de jongen het vaartuig uit! Een half uur duurde zijne onafgebroken onbeteugelde vlucht; buiten adem, met luid bonzend hart, snakkende naar lucht, had hij het niet gewaagd zijn loop te vertragen, nog minder was in het jeugdig brein de gedachte gerezen, al was het ook een enkele maal, achteruit te staren of hij vervolgd werd.

Er heerschte eene buitengewone bedrijvigheid op de boerderij van de Schaerhoef. Knechten, meiden, alles was in de weer, menige blauwe plek strafte dengene, die zich niet spoedig voor een ander uit de voeten maakte. Potten, ketels, pannen, alles werd voor den dag gehaald, en 't was buiten nog pikdonker van morgen.

Daôr wierd geschoerd, gepoetst, geplast, geschrobd, en da vrouwlievolk liep mit wied opgestreupte erms, krek as ien de zommerdaôg, alles krioelde en wêmelde deur melkaôr, en ze ha'n èn lèven en èn dingsigheid, ènen haôst of da ze waôrrèmpel mosten gaôn hengen! 't Liekte wel ènen huushald van Jan Steen! alles was ten understen beuven, alles ien rep en roer gezet.

‘Is Nulleke der verdrèjd nog al nie?’ geeuwde de boer bèj den vuurhèrd, ‘wa tukt ie lang van de mèrgen, 't waôter koâkt en raôst al zien best,’ en ie rekte daôrbèj zien erms uut zoâ wied as der ellenmaôt aôn zaôt.

‘Kiek, da's toch aôrdig! as ge van den saôtan sprèkt, dan stèt ie ien èns ien parsoân veur ouw,’ klonk de welkumsgroet van den baôs Nul teugen, die ien zienen kraôkwitten sloof gunds wied mit den kop deur de deurreet kwam gluuren justement of da ie den spèjon wou speulen, en naô mit iederènig èn goeie mèrgen gechan gierend te hebben, begos Nul uut te leggen, hoe ie oâveral vandaôg mâlheur mit haj gehad, hoe ie de punt van zien mes gebroâken haj, en van messen gepraôt, mit 't scharmes ien zien neus haj geschrapt terwiel ie den baôrd afdèej en hoe lang het wel geduurd haj veur da ie mit zien instrèmenten ien order was, enzoâwieder...

‘Veuruut, jongens! ons Nulleke is der! Nouw maôr aôn den gèng! 't Waôter hangt op den koâk! Naôr 't arf, jongens, èn hèndje helpen. Driek, veur 't touw zurgen, heurde!’ beval baôs Barten, recht de been veuruut, zich ien de heucht richende. ‘Alla naôr 't arf, gèn tied verzuum.’

Hèd er âoit ènen van ouwlie, wèrde lèzers, al èns èn vèrken van vief de half honderd pond gezien? Née, ik zie 't al! ik docht 't al veurop! Veuruut dan, zoâ'n wonder gebeuren der nie alle daôg onder de zon. Gauw dan èfkens mit mien naôr 't arf, zoâ iets ziedde meschiens ien ouw heel lèven nie mèr.

Driekus had de deur van 't verkeskot opengemaôkt, maôr de sinjeur van 't legies liet zich wachten.

't Was oak frisch, kald vrieswèrke buuten, 't vroâr, da 't krakte! Justement èn wèrke veur de slacht, want ziede, boer Barten haj gepetejd vandaôg zien zwaôrste keujen oâver stuur te helpen.

Kiek! daôr kwam ie der mit den kop uut piepen.... daôr zèt ie 't veurste peutje oâver den derpel; as ie zoâ veul der af wist dan ik en gèj, bleef ie der wel ien... nouw èn tikske van Driek, en daôr sprong ie der geliek uut.

Wie onder de vrouwlui ha nouw koeraôzie ien 't lief? Wie durfde nouw 't bloed veur den worst te roeren?

Kiek Trienne, da was nog èn dern van zessen klaôr, die van gèn duuvel of hel bang was. Daôr traôj ze al veuruut mit schuumlèpel en braôipan.

‘Umgetrokken,’ ordenierde Nul, terwiel ie den kolos 't veurste peutje lichtte, ‘toe, der nèr mit hum.’

Poef! daôr lag ie!... efkens vuulen waôr de dikke slagaôjers liepen... en toe nog èns poef! En het dampende roôie bloed gudste en spierste mit straôlen ien de pan.

Èn second laôter efkes de litanie der starvenden zingen, mit de peut op en neêr trekken, krek as da ie zien testament ien 't zand wouw schrijven, en kapot was ie; radekaôl morskapot as énen pier!

‘En nouw, gauw èn paor kètels koâkend waôter,... waôr is 't krabmes, dan zullen we hum den baôrd is schèren, maôr alèvel eurstement is pruuven, den borrel en 't verken slachten da's éen, da wil 't gebruik,’ en euver èn kwartierke, daôr hong ie beuven op de leêr op den pronk.

Gedurende de koortsachtige drukte had geen der aanwezigen den kleinen guit opgemerkt, die daar ginds aan de half geopende erfpoort met de grootste

belangstelling, de handen in de wijde broekzakken geborgen, de executie had gadegeslagen.

‘Trienne,’ brocht 't jungske 't er ten langen leste klappertandend van kèld uut. ‘Zeg Trienne, langt mien de knapblaôs van 't keujen?’

‘Daôr heb ik gèn gèven aôn, mien jungske,’ zei Trien, die zich ien de mollige erms kneep van 't lachen umda 't baôske heur um de knapblaôs gevraôgd haj.

‘Is da den rakkert van den toddekrèmer?’

‘Jaô,’ luidde het bevestigend.

‘Ge mot Nul de knapblaôs maôr vraôgen, menneke,’ conseltierde Trienne, die van heuren lachstuup bekomme was, en wèr schoât ze van op nèjs ien de lach, umda 't toch zoâ kemiek was, da de jong heur naôr de knapblaôs ha gevraôgd.

‘Nul! gèfde gèj mien dan de knapblaôs, toe Nul?’ klonk het smeekend van buiten de poort. ‘Toe Nul, langt ze mien, toe nouw?’

‘Scheert ouw weg hier, vlègel!’ snauwde baôs Barten den jongen toe, ‘scheert ouw weg, of ik zal ouw verdièjd knapblaôzen!...’

‘Nul, toe nouw.... langt ze mien.... toe Nulleke,... dan ziede gèj den besten, Nul... toe...’ zaônikte de deugniet.

DE PLATEELSCHILDER TULK AAN DEN ARBEID.

‘As ge nie blik...gaww maôkt, da ge hier uut de vuut kumt, gèj lèlikken, brutaôlen rakkert! gèj galgenaôs! schuupert da ge ènen bint, da za 'k ouw den kerhond is aôn de boks zetten!’ dreigde de boer mit opgeheven wijsvinger.

‘Nul, toe nouw,’ hield de schelm achter de poort aan, ‘toe nouw.... as ge ze mien langt, dan za 'k ouw is wa luusteren.’

‘Wa hadde te vertellen, rakkerskiend,’ schrauwwde boer Barton, nog altiedig dreigementen mit de gebalde vuust maôkend.

‘Da rakt ouw nie!’

‘t Warkvolk schoot in een lach!

‘Wa zegde, vuulik,’ kos den baôs der nauwliks uutbrengen, zoâ was ie uut zien eigen van kwaôdaôrdigheid en gift, ‘wa zegde,’ en ien passant bukte ie naôr den grond, en zocht mit veulbeteikenenden blik den zwaôrsten steen uut die hum veur de voet lag.

‘Da rakt ouw nie! En die'n keisteen smakt ouw nie!’ gilde de bengel, terwiel ie zich achter de pôart postierde, en den boer op den koop toe nog èn lang neus maôkte en duuzenderlèj grimmassen zoât te verkoâpen.

De erbejers en meiden proetsten 't uut.

‘t Was astrant van den jong,’ mompelde Trien.

‘Zâo'nen èrdsrekel,’ schrauwde de boer woeiend, terwiel ie den keisteen wèr uut de kneukels liet glibberen.... maôr, ziede, 't lachen vervêlde hum.... zou ie zich ien prasentie van die niksnutsters van erbèjers laôten koejenieren deur zoâ'nen aôpenkop, née, veul liever 't huus ien!

‘Nul,’ waôgde de schelm, 't wèr van op néjs, ‘langt mien nouw de verkesblaôs, toe nouw, dan za 'k 't ouw zegge.’

‘Kom dan maôr hier!’

‘Née, den baôs most is èns achter de deur staôn... da's zoa'nen kwaôjen!’

‘Née, die stèt der nie, ie is ien huus.’

‘Maôr dan halde gellie mien vast, bis ie eiges kumt.’

‘Née, we zullen ouw nie vasthouden.’

‘Op ouw eerewaôrd af, Nul?’

‘Jaô, kom mar vort.’

De schavuut strompelde mit zien veuls te ruume klompen fluutend 't arf op.

‘En nouw èrstement vertellen!’

‘Née, eurst de knapblaôs.’

‘Daôr hedde ze, maôr as ge der van deur trekt, hits ik op ouw den hond aôn.’

En nouw verhaôlde de jong, hoe zat as den alde, zienen eigen alde, gisteren duusteraôdvond was gewèst, en hoeveel smèr ie haj gehad, en dan begos ie te praôten van wèrhaôken, van stoombeut, van vaôren ien de pont en van den vèrmansknecht, van vechten, en moers onder waôter verzuupen.... da der gèn mins wies uut kost worren, maor da liet der zich der toch uut begriepen da de kannekreujer ien de Maôs veur altiedig de euge dicht haj geknepen. Nul meinde da den burgemeister der ien gekonseltierd most worren, en Driek was van oordeil da ze den Bram der ien mosten kennen. Foei! 't was God getargd, as 't nie veur 't gericht kwam. Moârd is en blijft moârd en doâdslag derbèj, al was 't dan oak maôr ènen bezopen toddenkrèmer. Maôr enfijn, der is al nie heel veul aôn verspuld, maôr waôr zou de jong onder dak komme? Wie zou zich aôver den ermen stakkert ontfermen? 't Was arg!... schremmelik arg! as 't waôrrempel waôr was! Zoa'n ongelukskiend! nouw stèt den bloed moerziel allènnig ien de wieje wêrld! Wie zou der èn hand uutsteken, um hum te helpen. En toe 't jungske daôrbèj nog liet verstaon, as da ie siends giesteren mergen gèn kruumelke mer op den tand haj gehad as de alde rogge broajekorst, mit schuumel der op as énen pink zoa dik, toen kwaomen de waôterlanders bèj die goeie Trienne uit de helder blauwe eugskes kieken, en de goeie ziel, as ze was, ze stoof 't huus ien, naôr de keuken, um den ermen stakkert èn dikken botterham te gaôn smèren. Ie zou nog waarrempel van honger gekrampierd zien.

Daôr gunds uut de achterdeur van 't gedoei kwam den baôs eiges wèr aôngezet. Trienne ha 't hum zèkers gezèd, hoe as de dingsigheid zich haj togedraôgen, da was sekuur. Daôr kwam ie aôn!.... nie mit dreigementen! och jeminie, nee! Boer Barten kost wel is op zienen poât speulen, maôr zienen ienwindigen mins was goed, ien den aôrd veuls te goed! En nouw haj oâk alles wèr vergèten en vergèven, hoe as straks de rekel hum gesard en genegerd haj en hum 't bloed naôr den kop had doen schieten. Nouw most de jong den boer eiges nog is van veur af aôn explekaôtie gèven van al, wa hum en den alden toddenkrèmer aôverkommen was, en as ie alles goed geheurd ha, toen stonden de grinsmaôrjennekens hum ien d' aôg. Daor zaôt toch èvel èn arg bestig hart ien zien lief. Ie zelvèrs zou den ermen jong opbrengen, gaf ie te verstaôn, ien zien huus zou ie hum vort hâuwen, da zou ie. Veurleupig zou ie hum de ganzen laôten heujen en 't pluumgediert laôten bezurgen, en daorbèj daôgeliks naor schoâl laôten gaôn, krék as zien eigenste Hanneke, alle daôg naôr schoâl ging. Da zou ie!

En den jong,... ie was krèk zoâ ongevuulig en ie liet gedurig zien knapblaôs poffen en knappen mit den duum, krèk, as of 't hum gèn sikkepitje aôngong. En nouw maôr vort mit hum 't huus ien, volop botterhams mit suuker der boâven op gestrouwd, jong, da smakte, en dan speulen, den heelen daôg speulen mit Hanneke en Fiks de keeshond, krèk zoaveul as ie 't maôr zocht, en splinternèj gerèj kreeg ie, van top tot teen, ien plaôts van zien smèrige klungels.

En vrouw Barten, die oâk deur en deur èn goeie ziel was, zèj naôm hum an, 't toddenkrèmersjong, krèk as heurde ie der altiedig al 't huus, en ze dankte den hèmelschen Vaôder, s'aôvends toe ze allènnig nog mit dèren brèjkous aôn den vuurhèrd zat, ze dankte Hum, da ze zoâ'nen bestigen, arg bestigen man as mins haj gekregen.

(Slot volgt.)

Rebus N°. 3.

Als prijzen aan de oplossing van dezen Rebus zijn verbonden

DRIE EXEMPLAREN:

GERMANIA'S DICHTBLOEMEN,

verzameld en overgeplant

DOOR

B. VAN MEURS.

Gebonden in fraai linnen band.

Deze prijzen zullen bij verloting aan drie goede oplossers toegewezen worden.

[Nummer 10]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XVI.

De betooverde stoel.

In het kasteel ging alles zijn ouden, rustigen gang, en het wapengedruisch daar buiten wekte er weinig meer dan een echo op. Toch kwam er een zorgelijke trek op het gelaat van den markies en een ontevreden blik, die noch door de veelvuldiger terugkomende aanvallen zijner jicht, noch door de steeds langer gerekte afwezigheden van zijn zoon verklaard kon worden.

MGR. FR. JANSSENS, BISSCHOP VAN NATCHEZ.

In zijne schatting verloor de koning grond, niet alleen in Engeland, maar onder zijne bewoners.

Ook lady Margaret legde eene grootere bezorgdheid aan den dag, dan zij gewoonlijk om de afwezigheid van haar gemaal en de gevaren die hij liep toonde; de kleine Molly, het dierbaarste wat zij naast haren echtgenoot had, was altijd een teêr kind geweest, maar nu vertoonden zich ernstiger verschijnselen dan alleen die van een zwak gestel, en het hart der moeder was steeds bezig met de telkens bij haar opkomende gedachte aan haar zieke lieveling. Maar zij poogde altijd de wolk van haar voorhoofd te verdrijven, wanneer zij met haar schoonvader aan tafel zat, waar deze nog altijd zijn rooden wijn dronk, nu eens lord Charles plagende met de gaten in zijn heining, zoo als hij de slotmuren noemde, dan zijn dochter Anna met het plan dat hij haar toeschreef om den protestantschen predikant te trouwen. Want als hij geen nieuwe aardigheden bij de hand had, deed hij het gewoonlijk met de oude.

De eerste dezer plagerijen was op het onloochenbaar en betreurenswaardig feit gegrond, dat vele verdedigingswerken zeer zwak waren; dit te verhelpen was voor het oogenblik de taak van lord Charles, die in den persoon van Kasper Koudenhof zijn besten raadsman, opzichter en werkman vond.

Lady Margaret bleef voortdurend onveranderlijk goed voor Dorothy, en de onvermoeide pogingen van het meisje om de arme Molly bezig te houden, die uit de toenemende warmte van het jaargetij geen kracht ter herleving meer kon putten, wekten de diepe dankbaarheid der moeder op.

Dit, zoo wel als de afwezigheid van haren man, was misschien eenigszins oorzaak, dat zij belang begon te stellen in het stoomwerktuig, waarmee Dorothy belast was en waarvan zij tot heden een onverwinnelijken afkeer gehad had. Eerlang had Dorothy haar eene geschiedenis te vertellen met betrekking tot het werktuig.

Op zekeren avond spoedde Dorothy, na een uurtje met Molly gespeeld te hebben, zich naar de citadel, om te zien hoe haar eigen kind het maakte; want het water in den regenbak was lager gevallen dan zij dacht, en het was tijd dat hij weêr gevuld werd. Zij vond Kasper, die op haar verzoek het fornuis had aangemaakt, in de werkplaats bezig; zij bracht het werktuig in beweging en dit deed weldra zijn gewone werk.

Het was warm in de werkplaats en Dorothy was moede. Niettegenstaande hare lange bekendheid met het gewelf, had zij er nog nooit gezeten, doch nu gevoelde zij daar neiging toe. Zij zag echter in de wijde en niet zeer zindelijke ruimte niets dat haar tot zitplaats kon dienen dan een slijpsteen, en dit was toch geen geschikte rustbank voor eene jonge dame. Na een oogenblik rondgezien te hebben, bespeurde zij, half achter het fornuis verborgen, een voorwerp dat haar als een gewone stoel voorkwam, zoo als er in de groote zaal voor het gebruik der familie stonden, voornamelijk wanneer er iets bijzonders te doen was. Met eenige moeite haalde zij hem voor den dag, stofte hem af en zette hem zoo ver van het fornuis, dat zij er het oog op kon houden. Maar op het oogenblik dat zij zich neêrzette, werd zij vast gegrepen en wel zoo stevig, dat zij handen noch voeten meer verroeren kon. Zij uitte een kreet van verontwaardiging, met schrik gemengd, daar zij zich door menschelijke armen omkneld meende; doch toen zij zich in de macht zag van een der curiositeiten van haar neef, stelde zij zich gerust en bleef stil zitten; want Kasper bracht toch altijd, voor hij naar bed ging, nog een bezoek aan de werkplaats.

De drukking der veeren, die haar omklemd hielden, deed haar in 't geheel geen pijn; zij voelde ze nauwelijks; maar als zij de minste poging deed om los te komen, toonde de klem zich onwrikbaar gesloten, en zij had een te hoogen

dunk van de kunstvaardigheid van lord Herbert en Kasper, om te beproeven de veeren te openen; zij wist dat dit onmogelijk was. Het ergste wat haar dreigde was, dat het werktuig wellicht hare oplettendheid zou vereischen vóór Kasper kwam, en zij wist niet wat in dit geval de gevolgen konden zijn.

Nu gebeurde het toevallig dat Kasper - hetzij dat iets bijzonders in den kruitmolen of aan de verdedigingswerken hem later dan gewoonlijk opgehouden had, hetzij dat het zoele weêr hem hoofdpijn had doen krijgen - tot zich zelve zegde, dat hij voor dezen keer wel naar bed kon gaan, zonder zijn gewoon bezoek aan de citadel gebracht te hebben. Juffer Dorothy zorgde toch voor het werktuig, en als zij hem noodig had, kon zij hem oogenblikkelijk vinden.

Zoo bleef dus Dorothy zitten en wachtte te vergeefs. Het werd al donkerder en donkerder, de roode gloed van het fornuis verspreidde een flauw schijnsel door de werkplaats. Zij wachtte en bleef wachten; maar Kasper kwam niet. Zij begon zich te vervelen; het vuur in het fornuis ging uit, het water stroomde trager en trager en hield eindelijk op. Kasper kwam nog niet. Een onbestemde angst maakte zich van Dorothy meester.

Het werd haar ten laatste duidelijk dat zij daar den geheelen nacht zou moeten zitten, en wie weet hoe ver nog in den morgen. Het was goed dat de nacht niet koud was; maar het zou toch akelig zijn. En dan zoolang in dezelfde houding te moeten blijven! De gedachte aan dat vooruitzicht was nog erger dan de positie zelve. De grootste kwelling ligt altijd in het voorgevoel. Het was haar ongeveer alsof zij levend begraven was. De handen gebonden te hebben is voor sterke menschen soms genoeg om razend te worden. Sterk van zenuwen als zij was, had zij geen last van die meer onbepaalde en onweêrstaanbare schrikbeelden, die een minder moedigen geest zouden bespringen; maar zij gevoelde toch dat ook zij vatbaar was voor de verschrikkingen van den nacht, waarmee zij tot heden nooit kennis gemaakt had. Dorothy was echter beter in staat dergelijken aanvechtingen het hoofd te bieden dan duizend anderen, die niets gelooven van menig akelig spook, dat in hare dagen algemeen als bestaand aangenomen werd. En in elk geval, het onvermijdelijke moest doorstaan worden, zoo niet met onverschilligheid, dan toch met al den moed, dien zij ter beschikking had.

Met al hare wilskracht legde zij er zich dus op toe de kwelling geduldig te dragen. Wat eene poging betreft om zich te doen hooren, zij wist van den beginne af dat die van twijfelachtig gevolg zou zijn en voorzeker thans, nu allen behalve de wachters sliepen. En den nacht aldus door te brengen was nog niets bij de gedachte, door binnenloerende bedienden ontdekt en aldus aan de openlijke lacherij harer vrienden en de heimelijke bespotting harer vijanden blootgesteld te worden. Van Kaspers stilzwijgen was zij verzekerd.

Zij werd koud en krampachtig. De nacht ging zeer langzaam voorbij. Zij dommelde in, werd wakker en dommelde opnieuw in. Ten laatste viel zij van vermoeidheid naar geest en lichaam in een onrustigen slaap, waaruit zij plotseling ontwaakte door het geluid van fluisterende stemmen. Het vertrouwen dat lord Herbert in den kwaden naam van zijn tooverhol en de orde van zijns vaders huishouding stelde, bleek gelogenstraft. Toch scheen de gedempte toon, waarop het gesprek gevoerd werd, aan te duiden, dat de sprekers, wie zij ook waren, niet zonder zekeren angst de verboden grenzen overgestapt waren; het gefluister was zoo zacht dat zij niet kon opmaken of de stemmen aan mannen of vrouwen behoorden. Haar eerste denkbeeld

was zich uit de opgedrongen positie van spion te verlossen door een kreet te uiten, waardoor zij tevens de stoute indringers kon straffen met hun een schrik op het lijf te jagen. Maar Dorothy handelde zelden op de eerste aandrift, en een oogenblik nadenken deed haar begrijpen dat als er in lord Worcester's huis personen waren, die gedurende den nacht heimelijk op verboden plaatsen samenkwamen, deze het recht had ze te kennen: naar haar eigen zin te handelen kwam haar voor als eene trouwbreuk ten opzichte van den heer des huizes. Wie kon zeggen wat de zaak inhield? Had zij niet geheel den schijn van samenzweringen verraad? En maakte zij nu alarm, dan was elke kans op eene latere ontdekking afgesneden. Zij besloot dus zich doodstil te houden; maar de woorden kon zij niet verstaan.

Het gesprek duurde lang. Elk oogenblik hielden de sprekers op om te luisteren: zoo althans verklaarde Dorothy de herhaalde plotselinge poozen. Ten laatste hoorde zij iets als een onderdrukt gegeeuw en weldra daarna hielden de stemmen op.

Nog eene akelige poos gewacht, en opnieuw viel zij in slaap. Zij ontwaakte bij het grauwen van den morgen, en na nog twee lange uren, doch met eenigszins meer hoop gewacht te hebben, hoorde zij Kaspers welkome voetstappen en raapte al hare krachten bijeen, om hem met een opgeruimd gezicht te ontvangen. Zijn eersten verbaasden blik trachtte zij met een glimlach te beantwoorden, maar dat gelukte haar niet best. De brave man had in een oogwenk gezien wat de oorzaak harer tegenwoordigheid was en gevoelde innig leedwezen over de kweuling, die het breken zijner gewoonte zoo wreed verlengd had.

‘En ik heb intusschen in mijn bed gelegen!’ riep hij met schrik over die tegenstelling in zijn gebroken Engelsch uit.

Wanneer zij zijne eigene dochter geweest was, zou hij haar niet teederder kunnen behandeld hebben. Natuurlijk trachtte hij haar aanstonds te verlossen, doch dit ging zoo gemakkelijk niet als Dorothy verwacht had. Want de sleutel van den klemstoel lag in de zwarte kas; de zwarte kas was gesloten met een van lord Herbert's verwonderlijke sloten; den sleutel van dat slot had lord Herbert in zijn zak, en lord Herbert lag òf te Chepstow, Monmouth òf Usk te bed, òf zwierf ergens, niemand wist waar, te paard rond. Maar Kasper gaf den moed niet verloren. Hij zette zich aanstonds aan het werk en had binnen een paar minuten een looper vervaardigd, waarmede hij, na talrijke vruchteloze proeven, ten laatste de veeren van den stoel deed terugspringen, zoo dat Dorothy kon opstaan. Doch hare ledematen waren zoo verstijfd, dat het maar weinig scheelde of zij was er weêr ingevallen, hetgeen Kasper echter belette, door haar in zijn arm op te vangen. Hij leidde haar een oogenblik als een kind rond, tot dat zij genoeg was bijgekomen om de reis naar hare kamer te ondernemen, waar zij langzaam heenstropelde. Slechts weinige bewoners van het huis waren reeds op, en zij ontmoette niemand. Eerst toen zij in bed lag, voelde zij hoe koud zij was, en dacht nooit warm te zullen worden.

Ten laatste viel zij in slaap en sliep lang en gezond. Toen hare dienstbode haar des morgens kwam wekken, opdat zij intijds in de mis mocht zijn, want het was zondag, kostte het haar groote moeite, Dorothy wakker te krijgen. Deze stond op, over haar lang slapen verschrikt, schoof de gordijn van haar venster open en zag op hetzelfde oogenblik lord Herbert in reisgewaad van de groote zaal naar het Fonteinplein rijden, gevolgd door veertig of vijftig gewapende lieden, wier zware voetstappen en klinkende harnassen de stille zondagsstemming stoorden, die als een damp over het slot hing. Zij verzamelden zich om het witte paard, terwijl hun hoofdman de trap opging, die naar de vertrekken zijner vrouw geleidde.

Dorothy was naar bed gegaan, in verlegenheid welke houding zij moest aannemen met betrekking tot de afgeluisterde schending van lord Herbert's heiligdom, en in al hare droomen had die vraag haar voor oogen gezweefd. Wanneer zij het geval aan lady Margaret verhaalde, kon deze niet anders doen dan het aan den markies zeggen, die juist van een aanval van jicht herstelde en dus niet onnoodig lastig gevallen mocht worden. En was het noodig, ja of neen? Zou zij het dan aan lord Charles of misschien aan den slotkapelaan mededeelen? - Aan al die vragen was door de tehuiskomst van lord Herbert een einde gemaakt; hem zou zij alles verhalen.

Zoodra zij de mis had bijgewoond, ijld zij daarom naar lady Margaret's kamer, in de hoop daar zijne lordschap aan te treffen. Er was niemand; daarop beproefde zij het in de kinderkamer, maar daar bevond zich slechts de kleine Molly met hare minne. Dorothy keerde naar de huiskamer terug en zette zich daar neêr om de komst harer meesters af te wachten.

Zij waren naar het met eikenhout beschoten vertrek van den markies gegaan, waar deze altijd het eerst heen ging, wanneer hij eenige dagen het bed had moeten houden; want het breede venster dier kamer verleende een vrij uitzicht op de gracht en stelde hem in staat alles op te merken, wat er zoo al gaande was. Zij vonden hem dan ook daar.

‘Welkom thuis, Herbert,’ zegde hij, vriendelijk zijn zoon de hand reikende. ‘En hoe maakt mijne wilde iersche het van morgen? Zij weent zich zeker de oogen uit omdat haar echtgenoot thuis gekomen is, niet waar? Maar, Herbert, jongen, waar komt al dat gedruisch vandaan van sporen en wapenen tot op het Fonteinplein toe? Ik hoorde ze stampen en trappelen door de zaal, en zit hier als een arme, oude, door jicht geplaagde man, verlaten door mijne kinderen en bedienden, die naar de kapel waren, om een beteren Meester te dienen, terwijl er geen page of zelfs geen meid schijnt over te zijn, die mij komt zeggen wat er in huis gebeurt! Ik was op het punt zelf naar de deur te strompelen, toen gij binnen kwaamt.’

‘Op weg naar het bosch van Dean kwam ik hier langs om naar uwe en Margaret's gezondheid te vernemen, en heb eenige officieren mede gebracht, die hier zullen eten en op uwe gezondheid drinken.’

‘Gij zult allen welkom zijn, ofschoon ik vrees niet te kunnen meêdoen,’ zegde de markies, terwijl hij een pijnlijk gezicht trok; want hij kreeg juist weêr een steek van de jicht.

‘Het doet mij leed u te moeten zien lijden, heer vader,’ zegde zijn zoon.

‘De mensch is tot ellende geboren,’ hernam de markies, terwijl hij met het been, dat zijne erfkwaal bevatte, op den vloer stampte, en nu volgde een oogenblik stilte, gedurende welke lady Margaret de kamer verliet.

‘Mylord,’ zegde Herbert ten slotte met eenige verlegenheid en zich zelven geweld aandoende om te spreken, ‘het spijt mij u weêr te moeten lastig vallen, nadat gij al zooveel geld hebt uitgegeven, dat men er dit kasteel, van de grondslagen af, voor zou kunnen opbouwen....’

‘Aha!’ viel de markies hem in de rede; maar lord Herbert ging voort:

‘...nadat gij reeds zooveel ten behoeve van den koning, mijn meester, gedaan hebt, maar...’

‘Uw meester, Herbert!’ zegde de markies gemelijk. ‘Wel?’

‘Ik moet eenig geld hebben voor zijne dringende behoeften.’

In zijne poging om het kort te maken, was hem een verkeerd woord ontvallen.

‘Moet gij?’ vroeg de markies verstoord. ‘Wel, neem het dan.’

En de sleutels zijner geldkist uit den zak van zijn grof wammes halende, wierp hij ze voor zich op de tafel. Lord Herbert bloosde als een jong meisje en zag er zoo bedremmeld uit, alsof hij op iets zeer schandelijks betrapt was. Een oogenblik bleef hij zoo staan en zegde toen:

‘Heer vader, het woord was er uit, eer ik er aan dacht, ik had volstrekt geen dwang bedoeld. Wilt gij uw sleutel weêr terugnemen?’

‘Inderdaad, zoon,’ antwoordde de markies, nog gemelijk, maar op zachter toon, ‘ik geloof mijne sleutels niet veilig in mijnen zak,

terwijl gij zoovele gewapende lieden op uwe zijde hebt, en het komt mij voor als was ik niet meer meester in mijn huis, nu gij er zooveel officieren in hebt, en als was ik niet meer vrij, nu gij zooveel gebieders meëbrengt.'

'Mylord,' hernam Herbert, 'ik was niet van plan ze hier te laten blijven; zij zouden spoedig weggaan.'

'Ja, laat ze gaan en zorg dat ze dat *moet* niet hier achter laten,' zegde de markies. 'Maar laat ze eerst eten, jongen.'

Lord Herbert boog en verliet de kamer. Intusschen trad de slotkapelaan, die, door lord Herbert onopgemerkt, van het gesprek getuige geweest was, op den markies toe, terwijl ook lady Margaret de kamer weêr binnen kwam.

'Mylord,' zegde hij, 'het vereerend vertrouwen, dat uwe lordschap in mij stelt, moedigt mij aan, mijn plicht te doen als uw geestelijke raadgever.'

'Gij behoeft geene aanmoediging om uw plicht te doen, vader,' antwoordde de markies.

'Mag ik u dan vragen of gij niet te streng geweest zijt tegen over uw zoon om een woord dat hem ontvallen is, en waarover hij groote spijt betuigde?'

'Wat?' zegde lady Margaret, half opgeruimd, half bezorgd haar schoonvader in het gelaat ziende. 'Is mylord tegen mijn Edward uitgevallen?'

'Hoor eens, lieve dochter,' antwoordde de markies met een gelaat, dat bewees dat zijn goede luim weêr teruggekeerd was; want de steek in zijn teen had opgehouden, 'en gij ook, mijn waarde kapelaan, als mijn zoon neêrslachtig is, kan ik hem wel weêr opbeuren; maar het is de vraag of ik hem neêr kan buigen, als hij het in den zin mocht krijgen een hoofd te toonen. Edward was niet gewoon een dergelijken toon tegen over mij aan te slaan, en ik geloof dan ook dat hij voor zijn vader een ander woord bedoeld had, en dat *moet* voor den koning was.'

Toen lady Margaret naar hare eigen kamer terug keerde, vond zij Dorothy op haar zitten wachten.

'Wel, langslaapster?' zegde zij minzaam, 'wat scheelt er aan? Gij ziet er niet te best uit.'

'Ik ben toch niet ongesteld, mylady; en dat ik er niet goed uitzie, zal u niet verwonderen, als ik u de oorzaak zeg. Maar daartoe zou ik eerst de tegenwoordigheid van mylord verlangen, opdat ook hij alles moge weten.'

'Heilige Maagd! wat is er gebeurd, mijn kind?' riep lady Margaret uit, die in den laatsten tijd licht ongerust werd. 'Bedoelt gij mylord Herbert of mylord van Worcester?'

'Mylord Herbert, mylady. Ik ben bang dat hij mocht vertrekken voor ik het hem verhaald had.'

'Hij gaat na het middagmaal weêr heen,' zegde lady Margaret.

'Als gij mij dan uit eene groote ongerustheid verlossen wilt, mylady, vergun mij mylord eenige weinige oogenblikken te spreken.'

Lady Margaret belde haar page en zond dezen uit om zijn meester op te zoeken en hem te vragen in de huiskamer te komen.

Binnen vijf minuten was lord Herbert bij haar en vijf minuten later had Dorothy het gebeurde van dien nacht verhaald, alleen onderbroken door de medelijdende uitroepen van lady Margaret.

'En nu, mylord, wat moet ik thans doen?' vroeg zij tot besluit.

Lort Herbert liet haar eenige oogenblikken op antwoord wachten en wandelde de kamer op en neêr. Dorothy meende op te merken dat hij zoowel verstoord als bekommerd scheen. Hij berstte echter ten laatste in een schaterlach uit en zegde vroolijk:

‘Ik heb het gevonden, dames! Ik zie nu hoe wij mijn vader veel ergernis kunnen besparen, zonder hem iets te verbergen; want wij mogen hem niets verbergen, wat eenigszins het huis betreft. Door rechtstreeks te pogen de kwaaddoeners op het spoor te komen, zouden wij hem slechts veel ongenoegen veroorzaken, maar nu kunnen wij hem in plaats van ongenoegen eene grap bezorgen, welke hem schadeloos zal stellen voor de ergernis, hem door de inbreuk op de wetten van zijn huis aangedaan. - Kasper heeft u toch alles omtrent de waterwerken uitgelegd, nichtje?’

‘Alles, mylord. Ik durf gerust zeggen, dat ik ze alle besturen kan, zoolang er geen ongeval tusschen komt. Kasper heeft reeds sinds verscheidene weken alles aan mij overgelaten, behalve het aanleggen van het fornuis.’

‘Zoo wilde ik het juist, nichtje. Zoodra het dan van avond donker is, zet gij met Kasper de springbronnen onder het plaveisel der steenen brug in werking. Wanneer dan iemand een voet op de brug zet, wordt zij, gelijk gij weet, plotseling door een watervloed overstroomd, die de indringers wegkeert. Vóór zij weêr tot zich zelve zullen zijn gekomen of weêr op hun beenen staan, zal mijn vader wel met hen afgerekend hebben, en zullen zij voor het geheele kasteel beschaamd worden gemaakt.’

‘Daaraan had ik ook gedacht, mylord, maar ik vreesde dat de straf te streng mocht zijn, daar ik niet wist wat de gevolgen zouden wezen.’

‘Er is geen levensgevaar bij,’ zegde lord Herbert. ‘De watervloed zal ophouden zoodra zij van de brug zijn, en in dezen tijd zal dat niet meer zijn, dan zij verdienen, die indringers! - Maar pas op, nichtje Dorothy, dat gij niet in uw eigen strik gevangen wordt. Als gij nog iets in de werkplaats te doen mocht hebben, nadat ge uw val geplaatst hebt, zet dan de voeten juist op de plekjes, die Kasper u wijzen zal, anders zoudt gij nog op een waterpaard naar het marmeren paard rijden, of het moest u van zijn rug tegen de deur der kapel werpen.’

Klaarblijkelijk had hij alles nog niet naar zijn zin beschikt; want hij wandelde opnieuw nadenkend de kamer op en neêr, tot hij ten slotte uitriep:

‘Daar heb ik het. Wij zullen het zoo inrichten, dat mijn vader oogenblikkelijk verwittigd wordt. De nachten worden met den dag warmer en het zal hem dus geen kwaad doen, als hij naar buiten komt. Hoor eens hier, nichtje. Niemand behalve gij, Kasper en lord Charles, dien ik met vader zal waarschuwen, zal na den donker de brug over mogen gaan. Maar ik zal zelf de springbronnen regelen, opdat de stroom niet te sterk zij.’

Dit zeggende verliet hij de kamer, zocht Kasper op, bracht met zijne hulp eene bel in de kamer van den markies met het waterwerk in verband. Daarop begaf hij zich naar zijn vader en lord Charles, en vertelde hun de geheele geschiedenis, waarin beiden groot genoeg vonden.

Dat er eene samenzwering of verraad in het spel zou zijn, geloofde geen van beiden.

Na het middagmaal ging lord Herbert, terwijl de paarden gezadeld werden, nogmaals naar de kamer zijner vrouw, waar hij ook de kleine zieke Molly vond, die op hem wachtte om afscheid van hem te nemen. Het teêre kind zat op zijne knie tot hij vertrok en hare flauwe oogjes maakten hem het hart week. Lady Margaret schoten de tranen in de oogen en met een bloedend hart gaf lord Herbert, toen het oogenblik van scheiden gekomen was, het lieve kind aan zijne vrouw over. Waarlijk, het mag

wel een edel koning zijn, voor wien zulke mannen en zulke vrouwen zich zulke offers getroosten!

Onmiddellijk na het vallen van den avond begaf Dorothy zich naar Kasper en weldra was alles voor de uitvoering van het plan van lord Herbert in gereedheid. Maar de eene nacht ging na den anderen voorbij, zonder dat de bel in de kamer van den markies eenig geluid maakte.

(Wordt vervolgd.)

Een bezoek aan het eiland Terschelling.

I.

Op reis.

Wien ooit de lust bekomt om een tochtje te doen naar het eiland Terschelling, zorg er voor op dit eiland een vriend of minstens een goede kennis te hebben, wiens belangstelling in zijn persoon oprecht genoeg gemeend is, dat hij hem voor zijn vertrek ten dringendste aanraadt, uit zijne garderobe van bijna afgedragen kleedingstukken eene keus te doen voor een reiscostuum, waaraan zeker een oude overjas en een muts niet mogen ontbreken. Als die vriend het goed met hem voorheeft, zal hij zelfs in de hondsdagen van een overjas spreken, dewijl deze even hard noodig is als eene goed gevulde portemonnaie, zonder welke elke reiziger beter doet zijne nieuwsgierigheid om vreemde dingen te zien te bedwingen, en zich voorloopig te bepalen tot eene reis *autour de sa chambre*.

Laat mij beginnen met te zeggen, dat die onmisbare reisbenoodigdheden in mijn bezit waren, toen ik naar Amsterdam spoorde om van daar met de Zuiderzee-boot naar Harlingen te stoomen, het punt vanwaar men het gevoeglijkst Terschelling kan bereiken. Over mijn reisgezelschap gedurende den langen en vervelenden tocht naar de friesche kust kan ik nu juist niet roemen. Een zeer voornaam heer met twee dito dames trokken klaarblijkelijk voor den mutsman, die er daarenboven nog zeer burgerlijk uitzag, den neus op, en ondervonden eene wonderlijke zucht om boven een luchtje te scheppen als ik eens lust had om in de kajuit te komen zien, terwijl zij het omgekeerd boven zeer winderig schenen te vinden, wanneer ik de trappen weêr opklom om een weinig van de frissche zeelucht te genieten. Van het begin bespeurde ik reeds dat wij tegenvoeters waren, maar niet zoodra had ik daar zekerheid van, of ik kon niet nalaten mijn zeer voornaam gezelschap een weinig te plagen, door telkens als ik kon berekenen, dat zij in zeer voorname gesprekken verdiept waren, hun mijn tronie te vertoonen, een gezicht dat op hunnen mond den invloed had van den stoom op een Papiniaanschen pot.

Meer plezier beleefde ik aan twee jongens van omstreeks 12 en 14 jaren, die in weêrwil der strenge gelaatstrekken van pa, ma en tante - want dat zij in deze betrekking tot elkaar stonden, verhaalden mij de jongens al zeer spoedig - den mutsman aan boord klampten, om hem duizend en één vragen te doen. Zoo vroegen zij mij ook waar ik heenging, en toen ik het eiland Terschelling noemde, wilden zij absoluut weten wat ik daar ging doen. Bevredigend was mijn antwoord niet; want zij konden maar niet begrijpen wat daar eigenlijk kon te zien zijn. Ronduit moet ik bekennen, dat ik den jongens op dat oogenblik volkomen gelijk gaf, ofschoon ik het voor mij hield; want, waarlijk, indien mijn Terschellingsche vriend mij niet

uitdrukkelijk verzekerd had, dat eene reis naar zijne woonplaats de moeite zou loonen, het zou niet bij mij opgekomen zijn daar een oogslag te gaan nemen.

Te Enkhuizen werd ik van mijn voornaam gezelschap ontslagen en dus ook van de babbelende jongens, wier plaats werd ingenomen door een Duitscher. Zoo zwijgend als de hollandsche familie geweest was, zoo spraakzaam was de Rijnlander, die met het oog op den grooten plas, welke zich voor het oog opdoet als men Enkhuizen achter zich laat liggen, den mond vol had over de duitsche vloot, welke, naar zijn zeggen, zich reeds met de hollandsche zou kunnen meten.

Ik dacht het de moeite niet waard tegenover die pocherij de eer der hollandsche vloot te handhaven, maar toen er kort daarna een

stevige bries opstak, die de boot met herhaalde buigingen begroette, eene beleefdheid die op den Duitscher een geheel tegenovergestelden indruk maakte, met het gevolg dat ik hem moest aanraden liever boven in den wind te gaan zitten dan beneden de eerste verschijnselen der zeeziekte het hoofd te bieden, kon ik mij toch niet onthouden aan te merken, dat het met de duitsche vloot al zeer erbarmelijk moest gesteld zijn, indien alle duitsche pikbroeken zoo weinig konden verdragen.

De straf volgde op de misdaad; want ik zelf werd niet wel en kreeg een gevoel alsof twee houtzagers bezig waren in mijn hoofd een harden eik door te zagen. Verder ging het echter niet, zoo dat de Duitscher mij niet met dezelfde maat kon uitmeten, waarmee ik hem ingemeten had; maar toch was ik blij toen ik te Harlingen weêr den vasten bodem onder de voeten voelde. Het was avond en de rust mij bijzonder welkom. Toch kon ik den slaap niet vatten als ik dacht aan het watertochtje in den botter van Tjerk den postschipper, dat mij den volgenden dag te wachten stond. De vermoeidheid overwon eindelijk mijne vrees, en droomende over torenhooge golven, die ik in een notenschelp te trotseeren had, bracht ik nu juist geen aangenamen nacht door.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - 'Mylord,' zegde Herbert ten slotte met eenige verlegenheid en zich zelve geweld aandoende om te spreken, 'het spijt mij u weêr te moeten lastig vallen.'

Den volgenden dag stond ik aan de haven reeds vroeg op den uitkijk naar Tjerk en zijn botter, en in weêrwil dat een visscher op mijne vraag een zeil aanwees, en er op eigenaardige zeemansmanier bij aanmerkte, dat hij - Tjerk - dit wel kon worden, wachtte ik enkele uren te vergeefs. Deze geruststelling had ik echter dat het weêr prachtig en het tij gunstig was voor een overtocht naar Terschelling, 't welk men mij in de verte aanwees en dat daar lag als een witte streep op het spiegelgladde water.

Tjerk, de postschipper, is een oude zeebonk, die voor een der beste zeeliê van Terschelling wordt gehouden, en dat wil heel veel zeggen. Gedurende bijna twintig jaren vaart hij elken dag van Terschelling naar Harlingen en terug en is daardoor een factotum geworden voor geheel het eiland. In de kennis van zijn vaarwater en de zandplaten, die het dikwijls zoo gevaarlijk maken, wordt hij door niemand overtroffen, terwijl hij in het afsnijden van hoeken, indien de omstandigheden het eenigszins toelaten, eene vermaardheid bezit, die de eilanders

doet zeggen: 'dat kan Tjerk en niemand anders!' Een ander gevleugeld woord over hem is: 'Tjerk brengt u in het gevaar, maar verlost er u ook weêr uit,' eene verdiende hulde aan 's mans stoutmoedigheid, welke overigens gestaafd wordt door drie zilveren medaljes, een diploma en een prachtige binocle, allen geschenken van den keizer van Duitschland en de regeering van den Zuidamerikaanschen staat Bolivia voor het met dreigend levensgevaar redden van menschen van gestrande schepen.

Dit alles vernam ik reeds te Harlingen, zoo dat ik met een gerust hart in zijn botter stapte, die mij naar het doel mijner reis zou voeren. Laat mij nog zeggen dat de postbotter heel veel overeenkomst heeft met de op pensioen gestelde trekschuit, gezelliger gedachtenis, met dit verschil dat de botter zee kan bouwen, maar dan ook veel kleiner is dan de oude trekschuit.

IN DE GEVANGENIS.

In het begin langzaam en statig, doch later snel en een weinig schommelend staken wij over. Het gezicht dat men hier op de friesche kust heeft is waarlijk schoon, maar niet minder schoon dat op de eilanden Vlieland en Terschelling, welke men bijna geheel kan overzien. Het glanzend witte zand hunner duinen ontleent aan de zonnestralen een zilveren schijn, waarop de zoogenaamde kapen - merken voor de zeevaart - als schildwachten geposteed staan, en boven welke de Brandaris - de

vuurtoren van Terschelling - uitsteekt als beheerscher van zee en eilanden, die over het geheel zijn oog laat gaan, om rust en vrede in zijn gebied te bewaren.

Het is hier de plaats om in het algemeen iets van de ligging en de beteekenis der eilandengroep langs de noordergrenzen van Nederland te zeggen.

Verreweg het voornaamste en merkwaardigste van den eilandenketen, bestaande uit Texel, Vlieland, Terschelling, Ameland, Schiermonnikoog, Borkum en Rottum, is zonder twijfel het eiland Terschelling. Texel is zeer zeker een prachtig eiland, doch gelijkt in alles te veel op eene schoone streek van het vasteland, om als eiland beschouwd te kunnen worden. Een vreemdeling, die eensklaps in het midden van het stadje Den Burgt op Texel werd verplaatst, zou zich niet op een eiland denken, en nog minder zou hij daarvan eenig kenteeken zien als hij door de nette straten wandelde, welker sierlijke winkels men tevergeefs in vele provinciestedjes zal zoeken. Het leven is er dan ook geheel als op het vasteland; het heeft echter de eigenaardigheid dat de bevolking, ten gevolge van de gesteldheid des bodems en naar gelang van de plaatsen, waar zij verblijf houdt, verdeeld is in handelaars, landbouwers, visschers, zeelië en schapen- of paardenfokkers, die allen broederlijk naast elkaar wonen.

Dat juist deze eigenaardigheid aan Texel zijne eigenaardigheid van eiland ontnemt, zal voor iedereen wel duidelijk zijn; maar ook zijne ligging in de nabijheid van de hollandsche kust en de omstandigheid dat de zeegaten, welke de Noordzee met de Zuiderzee verbinden, gelegen zijn tusschen Vlieland en Terschelling, doen daaraan veel afbreuk.

Het eiland Vlieland, dat daarop volgt, en dat men nog niet zeer lang geleden als het erkende hoofd van den eilandenketen beschouwde, heeft van deze waardigheid geheel afstand moeten doen. Het bestaat overigens maar uit eene enkele zandige straat, in de zomermaanden bewoond door vrouwen en kinderen. De oorzaak zijner kleinachting is vooral te zoeken in zijne ligging. De bevoegde zaakkundigen zijn het toch volmaakt met elkaar eens, dat Vlieland nog maar alleen beteekenis heeft als beschermmer van de friesche kust tegen den geweldigen golfslag der Noordzee. Dit beschermheerschap komt het echter duur te staan; want terwijl alle eilanden door aanspoeling en verzanding in uitgebreidheid toenemen, bijten de gulzige en nooit verzadigde golven telkens grootere brokken van de kust af en zullen het eiland hoe langer hoe meer doen inkrimpen. Het eiland Vlieland, zoo luidt het algemeen gevoelen, ligt slechts voor anker, en dat de hooge zeeën het nog niet meêgesleurd hebben, is alleen te danken aan de overgrooten sommen, welke de nederlandsche Staat besteedt, om dit anker zooveel mogelijk duurzaam te doen zijn.

Als eene logische gevolgtrekking uit dezen gevaarlijken toestand is wel eens de vrees geuit, dat er eens een tijd zal komen, dat Vlieland geheel zal ophouden te bestaan, eene vrees, welke door het wielen van het zand in de regenputten van het eiland maar al te zeer grond heeft; doch daar staat tegen over dat eer het zoover met Vlieland komt, de andere eilanden zulk eene uitgebreidheid zullen verkregen hebben, dat men den Vlielanders een nieuw en meer veilig vaderland zal kunnen aanbieden, op eene plaats waar thans de zee nog onbepaald heerschappij voert.

Dewijl het 't doel van deze opstellen is de merkwaardigheden van Terschelling meer uitvoerig uiteen te zetten, kan ik dit eiland hier voorloopig geheel onbesproken laten. Laat mij van Ameland en Schiermonnikoog nog zeggen, dat zij met de voorgenoemde eilanden niet in verbinding staan en hunne bewoners dan ook alleen gemeenschap onderhouden met de friesche kust. Van het uiterste punt van Terschelling

kan men de huizen van het dorpke [N]es op Ameland tellen, doch om het te bereiken, moet men eerst naar Friesland oversteken, ten minste indien men aan een veiligen weg de voorkeur geeft boven een gevaarlijken. Borkum en Rottum zijn geheel onbewoond en worden ook weinig bezocht.

Keeren wij na deze uitweiding naar Tjerk den postschipper terug. Van uit den botter werd het mij duidelijk wat men mij later van de zandplaten der Zuiderzee verhaalde. Wij voeren toch langs plaatsen, waar men boomkens in de zee had geplant, welke dienen om den weg van het vaarwater aan te duiden, terwijl Tjerk mij verschillende plaatsen aanwees, waar men bij eb gemakkelijk eene wandeling zou kunnen doen.

Het eerste huis van Terschelling dat ik in het oog kreeg, was het nette telegraaf- en postkantoor, (waarvan in het volgende nummer eene gravure zal opgenomen worden) gebouwd op het uiterste punt van West-Terschelling, vlak voor den mond der breede haven, die ruim drie honderd visschersschepen kan bevatten. Van de bovenkamers van dit kantoor heeft men een gezicht op de Zuiderzee met de friesche kust tot achtergrond, op de duinen van Vlieland en een vergezicht op de Noordzee, zoo dat met opzet deze plaats is uitgekozen om, indien het te eeniger tijd noodig mocht zijn van uit dit gebouw een semaphoordienst met de Vliereede in het leven te roepen, de mogelijkheid daartoe in dit gebouw van Rijkswege kan plaats hebben. Weldra echter vertoont zich geheel West-Terschelling, bekroond door den stouten Brandaris, aan het oog; men bespeurt leven langs de haven en op het plankier, waar Tjerk zal aanleggen en met de nederlandsche vlag in top, voeren wij de haven binnen en werd ik hartelijk verwelkomd door mijn vriend, die zijne vreugde uitdrukte, dat ik het gewaagd had deze moeilijke reis te ondernemen.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Mgr. Fr. Janssens, bisschop van Natchez.

Op den 1^{en} mei van dit jaar werd in de kathedraal van Richmond in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika eene grootsche plechtigheid voltrokken. Voor het feestelijk versierd altaar stond Z.D.H. Mgr. Gibbons, aartsbisschop van Baltimore, die, omgeven door zeven andere bisschoppen en een talrijke priesterschaar, zegenend zijne handen uitstreckte over een medewerker voor het geloof, die aan den voet van het altaar geknield lag en uit zijne handen de bisschoppelijke wijding zou ontvangen. Deze uitverkorene des Heeren was een Nederlander, Mgr. Fr. Janssens, geboren te Tilburg in Noord-Brabant. Op die hooge eer mag Nederland roem dragen, en we meenen dan ook dat het portret met een korte biographie van den nieuwen kerkvorst in de *Illustratie* geheel op hunne plaats zijn.

Z.D.H. Mgr. Franciscus Janssens werd, zooals wij reeds zegden, te Tilburg geboren, den 17^{en} oktober 1842. Zijne eerste opleiding ontving hij in het bekende gesticht de *Ruwenberg* nabij St.-Michiels-Gestel, waar hij onder de uitmuntendste leerlingen werd gerekend. Aan de gelukkige gaven van een helder hoofd paarde de ieverige leerling nog eene andere, namelijk die van eene roeping tot de priesterlijke waardigheid en weldra trad hij dan ook in het klein-seminarie, om vervolgens in het grootseminarie te Haaren zich voor zijn verheven werkkring te bekwamen en voor te bereiden.

Nog eer hij daar zijne studiën voleindigd had, gevoelde hij den heiligen aandrang in zich naar het schoone missionaris-leven, en zijne oversten oordeelden dien aandrang zoo zuiver en zoo sterk, dat zij meenden zich niet tegen den wensch van den toekomstigen apostel te mogen verzetten, en ofschoon ongaarne zulk een leerling verliezende, toestemming gaven tot zijne plaatsing op het amerikaansch college te Leuven, waar hij in 1866 de priesterwijding ontving en nog in hetzelfde jaar in Amerika landde, het veld dat hem ter evangeliseering was aangewezen.

De iever, welken hij daar in zijne heilige bediening ten toon spreidde, deed hem weldra aller harten winnen, en niet het minste die zijner kerkelijke overheid, welke hem zeer spoedig waardig oordeelde om op te treden als vicarisgeneraal van het bisdom, waarin hij werkzaam was.

Mannen als Mgr. Janssens wenden elke hogere waardigheid, welke hun verleend wordt, aan tot heil van degenen, wier leiding hun is toevertrouwd. De nieuwe vicaris-generaal bleef de oude vurige apostel, ja, zoo het mogelijk ware, zijn iever breidde zich uit en omvatte alles wat binnen zijne macht lag. Toen dan ook de bisschop van Richmond, Mgr. Gibbons, dezelfde die hem de bisschopswijding toediende, op den aartsbisschoppelijken zetel van Baltimore werd verheven, volgde hij dezen kerkvorst als administrator van het bisdom Richmond op en droeg deze waardigheid weêr over aan Mgr. Kane, die den bisschoppelijken stoel van Richmond besteege. In het begin van dit jaar werd hij zelf door Z.H. den Paus benoemd tot bisschop van Natchez.

De amerikaansche dagbladen hebben bij deze gelegenheid veel over den nieuwen prelaat gesproken en uit hunne woorden blijkt hoe zeer hij gezien is, zoowel bij de katholieken als bij de protestanten. Uit een dier bladen nemen we de volgende bijzonderheden over betreffende Mgr. Janssens.

‘De Hoogeerw. heer Janssens bezit voortreffelijke hoedanigheden. Geboren uit eene deftige hollandsche familie, heeft hij die welopgevoede manieren en fijne beschaving geërfd, die zulk een grooten invloed uitoefenen op allen, die met hem in aanraking komen. Overal trok hij de aandacht door die zeldzame begaafdheden, die hem als priester nog meer deden uitschijnen en beminnelijker maakten. Hij had vele vrienden zoo wel onder de protestanten als katholieken. Hij bezat daarenboven ook vele talenten. In de muziek, zoo wel instrumentaal als vocaal, was hij zeer ervaren en wanneer bij plechtige gelegenheden aan het gewone koor der kathedraal een orkest was toegevoegd, dan werd aan hem dikwijls de leiding van het koor opgedragen. Hij bezit eene uitgebreide wetenschappelijke kennis. Hij spreekt vloeiend engelsch, fransch en duitsch en verstaat nog andere talen en munt daarenboven uit door een gezond oordeel en standvastig karakter.

Zijne aanneming in het diocees van Richmond herinnert ons aan een treffend voorval in het leven van dien missionaris. In 1866 vertrok Mgr. Megill, destijds bisschop van Richmond, naar Rome om bij het eeuwfeest tegenwoordig te zijn. Op zijn weg naar de Heilige Stad vertoefde hij te Leuven, waar hij een ernstig beroep deed op de studenten van het amerikaansch college. Met tranen in de oogen schilderde de goede bisschop den ellendigen staat van zijn bisdom af, sprak over het kleine getal priesters, en nog kleiner getal goede priesters onder zijne leiding, en noodigde hen uit hem ter hulp te komen. Die tranen bewogen twee edelmoedige harten en zij namen het besluit zich aanstonds naar het onbekende Virginia te begeven. De eene was de Eerw. heer Van der Plas, die als een heilig priester te Petersburg (in Virg.) stierf en de andere was de Eerw. heer Janssens, de tegenwoordige bisschop van Natchez.’

Ten slotte durven we den wensch uitspreken dat de nieuwe kerkvoogd lang moge werkzaam zijn voor de kudde, die aan zijne zorgen is toevertrouwd. Moge hij het aangroeiende katholicisme in Amerika in zijn kring eene nog grootere vlucht doen nemen tot eer en glorie van God, die hem tot deze hooge waardigheid riep, tot roem van de katholieke Kerk en ook tot vreugde en troost van zijne oude moeder, wie hij op den dag zijner wijding zijn eersten bisschoppelijken zegen toezond.

In de gevangenis.

Welk eene tegenstrijdigheid kan er in het menschelijk hart heerschen! Het stemt toe dat er gevangenen moeten zijn, waarin de misdadigers hunne zonden, tegen de maatschappij bedreven, uitboeten; maar ziet tevens met medelijden neêr op de ongelukkigen, die aldus aan bloedverwanten en vrienden worden ontrukkt.

Wie, die onze gravure ziet, zou niet gaarne dien vader aan zijne treurende echtgenoot, aan zijn onschuldig kind terug schenken, wie neemt het den loerenden gevangenenbewaarder niet kwalijk, dat hij dit droevig familietooneel door, wat men wellicht zijne overdreven waakzaamheid noemt, ontheiligt! En toch die man is schuldig, hij vergreep zich aan de vrijheid van anderen, hij boet er de zijne tijdelijk voor in - dat is rechtvaardig. Dat ook vrouw en kind lijden, is 's werelds loop: het zijn niet altijd de braven, aan wier stappen het geluk zich vasthecht.

Op de Schaerhoef. Noordbrabantsche Novelle Door Tiburco.

(Vervolg en slot.)

Van kiend tot mins.

Tien jaôr zien der wêr veurbêj gewejd; de minsen van 't derp zien allemaol tien jaor alder geworden, en nog altiedig was 't weiskiend op 't arf van baôs Barten. As ènen flinken boerenzeun was ie nouw opgewassen, nie mèr den strekelaôr van de eurst kienjsjaôren;..... née, duuzendmaôl née! Baôs Barten en de vrouw ha'n hum as hun eigesten zeun, as hun eigen kiend aôngenomme. Da ha'n ze. Ie stond nouw krêk egaôl op den eigesten voet as de dochter van den huuze, 't moâie Hanneke Barten.

Tegelijkertied ha'n de twee kienders de derpschoâl bezocht, en goed geprofentierd haj de jong, lêzen en schrieven kos ie! ge zoudt er van staôn te kieken, krêk as ènen adverkaôt.

Nie mit dreigementen en sarren haj ie den jongen rakkert geragierd en 't goeie zaôd gezêjd! Maôr mit zachtaôrdigheid ha ie hum gemaintenierd, en veurzeke 't was nie op de straôtsteen gevallen, da zaôd, née op vruchtbaôren erd was 't te recht gekomme.

't Gevuul, 't wêzeliek gevuul, da hum vroeger mankierde, was ien den jong gekomme,..... 't gevuul, waôraf der vroeger gèn kruumelke ien hum te marken was gewêst. Ie wist, ie begreep, ie gevuulde nouw wa ie den boer en zien wief verschuldigd was! En daarom haj altiedig goed opgepast, en gewarkt,..... want warken,.... zwaôr warken.... da kos ie as ènen trekos. Ien den heelen godsgantscheliëken umtrek was der gènen ènen aôn te wiezen, die zoâ goed den ploegstart wist te ragieren as onze Teun! Den baôs haj der eiges schik ien, as ie op het veld langs de ploeg veur op kos kieken, zoâ recht, zoâ stikrecht as de leupen van zien alde blaôspiep. En da was nouw 't jong van den roojen, verzopen toddenmins! Née! nog éns née, ie is krêk zoâveul as de zeun, den ènnigsten zeun van baôs Barten, gen kruumelke wènnig of meer!

Mèrgen gèt ie naôr 't soldaôtenvolk um te dienen, de boer eiges is hum de les aôn 't veurlèzen, hoe as da ie zich ien den dienst te halden en zien fatsoen te bewaôren haj, want wette, den boer eiges hèt vroegeren tied twee jaôr achter elkaôr bèj de ienfanterie gestaon; ergo, ie wèt er van mit te praôten as 't der op aôn kumt. Teun gèt nouw èvel naôr het pèrdsvolk, onder de hoezaôren, maôr da's èvenveul, krèk ènen pot nat, kavalderie of ienfanterie, dienst is dienst, daôr kumt 't maôr op nèr.

Nouw, ie zou oppassen, da haj ie beloâfd, en daôrbèj haj beloâfd, as da ie ien zienen vrèjen tied duk zou schrijven, heel duk, krèk zoâ as 't hum ien de ermée verging, en oâk aôn Hanneke zou ie duk schrijven, da ha ie heur versproâken.

't Was eene groote leemte, die de aangenomen pleegzoon bij zijn vertrek naar de garnizoensplaats V.... op de Schaerhoef achterliet. Boer Barten kos maôr nie mèr op zienen dreef kommen. Den Driek kost wel goed mit schup en ploegiezer um, maôr ien Teunzeun haj ie zienen meister gevonden,.... en daôrbèj, Driekes begos zuutjes aôn arg te verslieten en te verdutselen, mit den dag wier ie 't gewaôr, ie ha oâk al gèn kraôkbeen aôn de kneuk, den Driek.

't Wief van de Schaerhoef was oâk al geliek uut der hoemeur geraôkt,.... en Hanneke! och erm! ze haj gegrinsd en gelamentierd, toe Teun der uut trok, da der gèn end aôn te verkieken was,.... drie daôg dernaô droeg ze nog blauwpersche rouwrèndjes aôn de donkerbruune eugskes.

Onbeschrijfelijk was de algemeene vreugde op de boerderij, wanneer na verloop van een goed jaar onze Teun in de gastvrije woning zijner pleegouders wederkeerde. Aôn 't kussen, umermen, handgèven kwam haôst gèn ènd. Zelf Fiks, de keeshond, deej mit de anderen mee, sprong en kwispelstèrte teugen den alden kammaraôd op, gaf zien peutje, krèk as ènen mins, 't was èn aôrdigheid, zaô'n dierliek element! En Teun eiges, wa was 't ènen flinken, fermen jong geworren sinds den tied,.... da markten oâk alle jong dènnen op, toe ie zundaôgs ien zien blauw laôkensche hoezaôrenpèkske, mit roajen kraog en golden kneup der boâven op genèjd, naôr de kark ging,.... en wa haj ènen moajen blondheurigen knevel op zien bakkes staôn! ge zoudt er den boer nie mer aôn kunnen ruuken!

En wa 't veurnaômste was,.... ter zaôke van oppassen, opgepast haj ie, as den besten van het heel eskedron, da haj de krènel zelvèrs ien parsoon oâk aôn den boer geschreven, toe ie hum kennis gaf as da zienen Teun tot generaôl, née verdrèjd, hoe stond 't der oak wer op 't pampier! krèk kurperaôl, ('t râolt toch allebèj) was gepromevierd.

Veur ieder ènnig van de Schaerhoef ha ie èn kardootje mit gebracht. Veur den baôs èn echt zulveren toebaksdeus, mit zienen naam boâven op den dekstel gegravied;.... ènen maôjen wollen gestriipten halsdoek veur zien wief,.... Hanneke kreeg én golden kettingske mit snoerslot der aôn van hum present,... oâk zelfs Nulleke ha ie nie vergèten, èn groâte toebakspiep van zuuver klaor mèrschuum was zien aôndèl. Daôr zou onze Nul nog is den groaten sinjeur mit uut gaôn hangen zundaogsavonds ien de *Fortuun*.

En da allemaôl ha ie van zien soldèj, uut zien eigen knipbeurske gespaôrd.... en da was flink, da was schoân van énen jongenmins! 't stond hum mâoi, den Teun.

En as ie den eigesten zundaôgmiddaôg èn èndje mit Hanneke was wezen kuieren en toe ie hum, as ze daôr gunds wied vlak bèj den waôtermeulen aôn 't misderaôbel klein bèekske, da krèk as ènen aôl daôr onder de groate holteren meulenraôjers deur kruupt, èn tiedje onder de alde elzenknoesten van meujigheid zaôten uut te blaôzen, heur mollig hèndje ien de zien lei, en heur vroeg, of da ie da hèndje vort mocht halden, en of da ze sjenie ien hum haj, um zien wief staôn te worren, toe haj Hanneke,

die zoâ roâdsig was geworren as ènen kalkoenschen haôn, èvel direktements jaô geknikt, en toe haj ie Hanneke ènen fermen kus op de snoeperige wengskes gedrukt.

En 's aôvonds, as ze naô den maôltied rond um den knappenden vuurhêrd zaôten, en Teun docht om mit zien trouwerêj-aônvraag veur den proppen te kommen, maor èvel mar nie kost prakensieren hoe as da ie 't mandement ien most kleejen, um zoâ maor subiet parmissie aôn den boer en zien vrommes te vraôgen, toe haj Hanneke, die begrepen haj, waorum den Teun heur iedersten keer wêr onder den stoel op de teen traoj, mit en purperpersch kleurke op de wengskes hum te woârd gestaon.... en waorrêmpel ze lapte 't hum!.... Zekers, der waoren der gèn twee aon te wiezen die meer gelukzaoligheid smakten as onzen Teun mit zien Hanneke, toe den baos en zien wief opstonden en ien presentie van alle huusgeneuten parmissie gaf en al vast den zêgen en veurspoed oâver 't aonstaônde huuwelik uutspraoken. 't Viel hun nie as èn iesschol op de lêjen, toe ze de deklarôazie der uut da klein reuzemundje heurden kommen; ze waôren nie stêkebliend da 't hun ontgaon zou zien, hoe 't paor van kiendsbeen af as klissen aon melkaor hoengen, en daorbêj as Teun ien den lesten tied, van af en toe, mit verlof oâverkwiem, ze altiedig en toesoers bêt èn waoren, zoâ da ze nog mit gènen stok uut elkaor waoren te slaon, en dan al die brieven en kardootjes, en da golden kêttingske mit snoerslot derbêt!.... ik zeg niks mèr,.... da kêttingske deêj de deur toe! Née, de alde luu Barten waoren, God-zêj-dank, nog nie stêkebliend, die ha'n ze al zoâ lang ien 't vezier. En noâit ha'n ze der iets teugen gehad! noâit! noch van vaojers, noch van moejers kant. Teun! jao Teun, ie kende 't boerenbedrief en de boerderêj ummers van Ao tot Z op zien duumke.... Ie was altiedig ien zienen aôrd zoânen arg bestigen jong gewêst... zou ie nouw oâk gènen puuk bestigen mins zien veur Hanneke, zijn kiend? Da wissen ze ummers allemaol van te veuren. Waorum zou'n ze nog, krêk geliek andere alders duk doen, lang treuzelen en wêgen, um parmissie veur het engejement te langan?

Daodelik kreeg den Driek orders den zwarte bonten muk, 't beste kalf uut den heelen koestal, vet te misten veur de bruleft, want oâver klène zeuven wêken al, was der bepaold, zoâ'n ze ien de kark en veur den burgenmeister ien 't raôdhuus trouwen.

En van nouw af begos 't lief lèventje veur die twee, en èn bombaorie èn 'spoeidt ouw' veur de anderen!.... Nêjsterkes veur de kleedaozie van de bruid, snèiders veur den trouwjas kwamen passen en knippen ien huus, en 't was èn herrie en èn lawaoj en èn bewèging, um maor alles op den tied veur de bruleft klaor te kriegen!

Jong!... jong! Wa spien 't der op de Schaerhoef van baôs Barten! Gèn wonder da der zoâveul lèven en umstand was gemaôkt!.... 't Huus van kop tot teen was mit vlêgskes, bonte kransen en gruune fastons, mit goldpampier der umhin gedrêjd, gepêld... van beuven uut den dakvorst wêjde en drêjde de groâten vlaggenwimpel ien den wiend.

En ènen maoltied! Mins! ge zoudt der waorrêmpel èn heel garnezoen te geliek op kunnen verzuuken! Schinken mit zoerkoal, kalfsvleisch mit moezerêjen, haonekuuken mit appelenmoes, riestepap mit suker! 't Is verdrêjd!... iek wêt 't allemaol eiges nie mèr, mâr da wêt ik nog èvel, 't bier da schuumde en kraôlde ien de glaos....! en wa nog van zèn leven nie gebeurd was!.... wien.... echten roâjen wien! uut Berdoâ kwam der op taôfel! Den boer haj ummers mar één Hanneke!... En alles, zoâwel den burgemeister as de knechts, meidenvolk, koedrievers, spuldèrnen en oâk Nul, nie te vergèten, alles en allemaol vierden ze feist, en den burgemeister ien parsoon haj ènen toâstspiets op Teun en zien Hanneke, afgestoâken; zoâ triesterig en zoâ moâi! da ze der allemaol de traonen van ien d'eug kregen, en daor wier gedronken en geklonken,

gedampt en geroâkt uut witte erden, mit striekes en blumkes gespèlde piepen mit lange steel deraon, en gedanst en gesprongen, da heuren en zien derbèj verging.
‘Lang lève Teun en zien Hanneke!’ goeng 't; en.... ‘Wiep! wiep! wiep! hoeraoao! Lang zullen ze lèven!’ en toe nog èns: ‘Wiep! wiep! wiep! hoeraoao!’

Laot ons na èn vertiental maondjes nog èns en veur 't lèst èn kiekske gaon nèmen op de Schaerhoef! Wa ziet der alles èvel fleurig en

kraôknetjes uut! Bekiek die èn emmer maor is efkens! Daor! ge kunt er ouw ien spiegelen; zoâ blank en reindelik is ie geschuerd!

Baos Barten en zien wief hebben op de bank veur 't huus onder de koele liendenbeum plèts genomen, daornaôst zit Hanneke mit heur kiend, (jao kiek maor nie zoâ vrèmd op, 't is gèn gekheid) mit der kiend, ènen fermen jong op dèren slip. Wa ziet ze der goed uut da oârdig Hanneke, nog moâjer as toe we heur veur 't lèst zaôgen, vijnde nie? Kiek ze maor nie al te lang aôn, de sjelesie most ouw te pakken kriegén, en sjelesie is èn zund', groâte zund' stèt der geschreven ien den kaotechismus.

En greutmoejer knikt en spult teugen 't kleine baoske, en 't hèn èn plazier; 't jungske, 't sloeg en spartelde mit zien mullige ermkes en beintjes, da 't uutgiggelde van de lach.

Maor nog ènen onzer alde kennissen ontbrèkt er! Zie!..... daôr gunds kumt ie aôn getrèjen! Wa is 't toch ènen fermen jongen kèrel, die'n Teun. As ge 't kleen jungske daor op Hannekes schoât goed bekiet, dan zegde van zelvèrs: ze staôlen op èn, krèk as twee druppels waoter, en 't is waor! justement of da hèn en zien kiend uut den eigesten vurm gegoten zien! 't Was wa laot geworren van daog, deur al da karvèjen op 't land en schuurdèel! Enen arg drukken tied was 't teugenwoârdig. Nouw eurstement 't kleintje gekust en dan zien Hanneke.

En baos Barten roâkt ien passant zien piepke toebak, mit welbehaogen lèt ie de fiene gedrèjde reukwulkes uut den dop opstiegen, en bekiet mit opgeruumd gemoed 't huuselik schilderèjtje aôn.

Wa ha ie op 't moment toch èvel ènen rustigen zacht plazierigen dag aôn den aovend van zien lèven! Hoe kos ie den Hèmel zat dank zeggen veur den als te riekelièken zègen, die op hum en op zienen huushald en kienders nèrdaolde, piensde ie bèj zien eigen. De boerderèj, 't vee, de landerèjen, kortom zien heel gedoei was ummers goed bezurgd onder 't ragier van Teun! Alles wa ie bezaot, 't sprèkt ummers van zelfs, vermaôkte ie bèj testament aon zien eigen kienders! Waorveur zou ie nog beangst zien, da alles nie goed van staopel liep, as ie den griezen kop der is veur altiedig nèr most lèggen?

En hoe kosten der èvel nog minsén onder de zon zien, die daôr staôn te pretendieren en mit hand en tand vol hauwen, as da èn weldaôd altied onbeloând blieft? Iek vraog 't ouw, hoe kunnen der zoâne kreatoeren op de wèrld bestaon? 't Was ummers nie weg gesmèten, wa ie ien den tied veur èn erm alderloâs kiend gedaon ha!

Ie haj gezèjd, maôr oâk gemèjd! Ie haj gebouwd, maor oâk geoâgst en vruchten, zuute vruchten geplukt van zienen erbeid en goeie daod.

Waarom zij henengaan.

Aan eene moeder.

Waarom zij henengaan?... Och, staak dat spraakloos peizen,
 En van het leege steeltje, o moeder, hef uw oog
 Naar boven, naar de poort der eeuwge vreugdpaaleizen,
 Wier voorhang troostend blauwt aan 's hemels blijden boog.

Ach, zoo zij vlug en vroeg van de aarde henensnellen,
 Als vlindertjes een poos gewiegeld op den wind,
 Dan haasten zij zich om aan God te gaan vertellen
 Hoezeer uw moederhart op aarde hen bemint.

Dan haasten zij zich om aan de engelen te verhalen
Van tranen, die hun oogje op aarde u schreien zag;
Om, ver van smart en leed, uit 's hemels blijde zalen
Uw ziel te troosten met hun kalmen vredelach.

Dan haasten zij zich om een plaatse te bereiden,
Waar moeder eenmaal rust, bevrijd van zorg en smart;
Een troon vol heerlijkheid, waar zij, na 't korte scheiden,
Voor eeuwig spelen aan uw jublend moederhart.

O hoe zij naar dien troon onwelkbare bloemen dragen,
Symbool van liefde en dank die in hun zieltje leeft!
O hoe zij uitzien of het uur nog niet komt dagen
Dat gij van de aarde naar hun open armpjes zweeft!

Zij lazen in uw blik zoo menig, menigmalen
Hoe 't grootst geluk op aard 't geluk is van een kind;
En hoorden soms uw mond aandoenelijk verhalen
Dat meest van allen God de kindekes bemint!

Ach, doet hun henengaan dan tranen u ontvlieten,
En bloedt uw moederhart van bittere scheidenspijn,
Wees, moeder, toch getroost: indien ze u vroeg verlieten,
't Was om in eeuwigheid een kind te kunnen zijn!

G. JONCKBLOET.

Van alles, voor allen.

UITWERKING VAN GEKLEURD LICHT. - Een te Geneve woonachtig duitsch geleerde, prof. E. Jung, heeft zeer belangwekkende onderzoekingen gedaan betreffende den invloed van gekleurd licht op den wasdom en de ontwikkeling van dieren en planten, en is daardoor tot het verrassend resultaat gekomen, dat die kleuren, welke op het dier gunstig werken, de ontwikkeling van planten belemmeren, en omgekeerd. Stelt men de dieren aan violet licht bloot, dan groeien zij het best; dan volgt het blauwe, vervolgens het witte en eindelijk het gele licht. Volkomen duisternis bemoeielijkt den wasdom minder dan groen licht, dat - merkwaardig genoeg - ook voor planten nadeelig is. Voor de laatsten is het roode licht het verkieselijkst, terwijl dit den wasdom der dieren niet beter vooruit zet dan duisternis. Hieruit schijnt men te kunnen opmaken, dat het verblijf in streken met een voortdurend wolkeloozen hemel gunstig, het verblijf in boschstreken of in kamers met groene behangsels daarentegen ongunstig op de gezondheid moet werken, en dat het electrisch licht met zijne vele violette stralen voor de gezondheid van den mensch niet nadeelig is.

ELECTRISCH LICHT IN DEN SPOORTREIN. - Op vrijdag 14 oktober II. werd er op den spoorweg tusschen Victoria en Brighton in Engeland eene hoogst belangrijke proef genomen. Het gold de spoorwegwaggonen electrisch te verlichten, en tot dat doel waren in een der waggonen van den zoogenaamden Pullman-trein twaalf electrische lampen van Swan aangebracht, waarvoor het lichtvermogen geleverd werd door 32 cellen van Faure's secondaire batterij. De proef gelukte volkomen; het licht van Swan's lampen is zacht en heeft niet die onaangename schelheid, welke overigens

het electrisch licht eigen is. De Brighton-spoorwegmaatschappij wil dan ook langzamerhand al hare Pullman-waggonen op die wijze verlichten.

Deze nieuwe toepassing der electriciteit is mogelijk geworden door de uitvinding der zoogenaamde *accumulators* of werktuigen, waardoor electriciteit verzameld en bewaard kan worden. Het plan bestaat evenwel, te beproeven of men ook die *accumulators* kan ontberen en door middel der beweegkracht van den trein de vereischte electriciteit voor de verlichting kan verkrijgen. Dit zou natuurlijk alleen kunnen geschieden, wanneer die beweegkracht voortdurend was en de trein dus onafgebroken in gang bleef.

GEVAARLIJKE HALSBOORDEN. - Reeds in den vorigen jaargang (blz. 363) hebben wij gesproken over eene nieuwe soort van fijn linnen, uit eene waterdichte, gomachtige stof vervaardigd, en dat men met behulp eener natte spons kan afwassen. Sedert eenigen tijd is dit linnen ook in ons land in den handel gebracht; wij hadden althans gelegenheid het in verscheidene winkels te zien.

Met het oog nu op de groote verspreiding, welke dit nieuwe handelsartikel ten deel kan vallen, denken wij het van gewicht op eene minder gunstige eigenschap van dit linnen te wijzen, waarover wij uit Berlijn het volgende vernemen.

De politie aldaar heeft gelast de nieuwe halsboorden en manchetten, die verdacht werden, gevaarlijke bestanddeelen te bevatten, scheikundig te onderzoeken, en bij dat onderzoek is gebleken, dat die voorwerpen eene groote hoeveelheid loodwit bevatten, eene stof, die zoo licht ontvlambaar is, dat zelfs de geringste aanraking met een brandende lucifer een ongeluk kan veroorzaken.

[Nummer 11]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XVII.

Het dochterke is niet dood, maar slaapt.

Op een zoelen avond in de tweede week der maand juni rustte alles in het kasteel Raglan van den arbeid van den dag uit. Den geheelen dag waren er aan verschillende, punten van den gezichteinder wolkjes opgestegen, en toen de zon onderging, vloeiden zij boven aan den hemel samen. De lucht was warm en drukkend en onaangenaam voor de ademhaling. Het was weêr, dat sommige honden hunne meesters deed bijten, de meiden kraakeelziek en de meeste menschen loom maakte. Dorothy maakte het treurig, Molly deed het verlangen naar zij wist niet wat, hare moeder deed het weenen en den markies gevoelen dat hij een dag ouder werd. De visschen lagen stil in de vijvers, de duiven zaten beweegloos op den top der daken en de fonteinen stonden stil; want Dorothy's hart was zoo vol van Molly's ziekte, dat zij ze vergeten had.

De markies, die van al zijne kleinkinderen heel veel hield, had nooit meer aandacht op Molly gegeven dan hare hoedanigheid van jongste kind meêbracht. Maar toen het bleek dat zij eene van die lentebloemen was, die zoo spoedig worden afgeplukt om in haar eigenlijk vaderland te

HET BETOOVERDE KASTEEL. - ‘Spuut, paardje,’ zeide Molly, en op hetzelfde oogenblik gingen de waterstralen omhoog.

worden overgeplant, begon zij zijn hart meer tot zich te trekken, en dat niet alleen door de aantrekkelijkheid, welke de jeugd steeds heeft voor den ouderdom, maar door den hoogen prijs, dien de naderende dood aan een bemind voorwerp geeft. Iederen morgen bracht hij haar een bezoek en elken morgen bleek het dat zij hem verwacht had. Jongen zoowel als ouden beseffen dat zij elkander toebehooren ten spijt van rimpels, kaalheid en verlies van tanden. Molly's oogen schitterden als zij zijn voetstap aan de deur hoorde, en eer hij haar genaderd was, zat zij reeds overeind in haar moeders bed met de gebeeldhouwde kolommen en de geborduurde zijden gordijnen, waarvan de figuren haar des nachts als zij ijde zooveel angst ingaven.

‘Toe, grootvader, vertel mij eene geschiedenis,’ zegde zij dan met bevende lipjes.

‘Welke geschiedenis moet ik u vertellen, Molly?’ vroeg hij dan gewoonlijk, en meestal was het antwoord:

‘Van den goeden Jesus en het dochterke dat ziek was.’

Maar ofschoon Molly meestal terug kwam op de geschiedenis van het dochterke dat weêr levend werd op het woord van Hem, die over den dood te gebieden had, bepaalden hare wenschen zich niet tot de herhaling van wat zij reeds kende, en de markies was genoodzaakt meermalen zijn latijnschen bijbel op te slaan, ten einde zijn geheugen ten behoeve van Molly te ververschen.

Op dezen drukkend warmen avond nu was Molly bijzonder onrustig.

‘Moeder, moeder,’ riep zij.

‘Wat wilt ge, liefje?’ vroeg hare moeder.

‘Ik weet het niet, moeder.’

Twintig malen in een uur werden die zelfde woorden gewisseld, tot ten laatste het kind nog eens riep: ‘Moeder, moeder!’

‘Wat wilt gij dan toch, lief kind?’

‘Och, moeder, ik zou zoo gaarne het witte paard zien spuiten.’

Na hare meesteres een wenk te hebben gegeven, stond Dorothy op, sloop de kamer uit, ging het binnenplein en de gracht over en besteeg met een zwaar hart den langen trap, die naar den top van het kasteel leidde. Daar aangekomen zag zij door een schietgat en vestigde haar oog op een venster, waarvoor zij een zakdoek zag wuiven.

Aan het open venster stond lady Margaret met Molly in hare armen. De avond was zoo warm, dat het kind geen kou kon vatten.

‘Nu Molly, zeg nu dat het paard spuiten moet,’ zegde lady Margaret met die opgeruimdheid, welke moeders zelfs met een brekend hart nog aan den dag kunnen leggen.

‘Spuit, paardje,’ zegde Molly, en op hetzelfde oogenblik gingen de waterstralen omhoog.

Een zacht blokje kleurde de bleke wangen van het kind, maar het was slechts voor een oogenblik en bijna onmiddellijk daarop zegde zij:

‘Ik dank u, moeder.’

Lady Margaret legde haar te bed, terwijl haar hart haar zegde dat het voor de laatste maal was.

‘Moeder,’ hijgde het kind, terwijl zij het neêrlegde.

‘Wat is het, lieveling?’

‘Ik zou grootvader zoo gaarne zien.’

‘Ik zal hem laten roepen.’

‘Laat Robert zeggen dat Molly heengaat naar.... naar... Waar gaat Molly naar toe, moeder?’

‘Naar moeder Maria, lief kind,’ antwoordde lady Margaret, de snikken weêrhoudende, die hare tranen dreigden te vergezellen.

‘En naar den goeden Jesus?’

‘Ja.’

‘Ik wil het aan grootvader vertellen, moeder. Laat hem roepen, en laat hij gauw komen.’

Lord Worcester kwam bleek en hijgend binnen. Hij begreep dat het met het kind gedaan was. Molly strekte ditmaal slechts één handje in plaats van twee naar hem uit, als was zij reeds ten halve aan de aarde onthecht. Hij zette zich naast het bed neêr en wischte zuchtend zijn voorhoofd af.

‘Gij ook vermoeid, grootvader?’

‘Ja, ik ben ook vermoeid, Molly.’

‘Wil ik aan de goede moeder, waar ik heen, ga, vragen of zij u beter wil maken?’

‘Vraag haar dat zij mij goed en braaf maakt.’

Op dit oogenblik drongen door het openstaande venster de tonen van het orgel der kapel in de kamer door. De jonge blinde Delaware had als altijd afleiding gezocht in zijn geliefd instrument en op den adem van het zachte koeltje, dat opkwam, stroomde de muziek de kamer binnen. Molly was een weinig ingedommeld en lag eene poos doodstil. De oude man hield haar handje vast; de moeder zat aan de andere zijde van het ledekant over het bed gebogen en het bleke gezichtje met liefdevolle oogen gaêslaande. Dorothy zat in een der vensterbanken en luisterde naar de muziek. En inmiddels pakten de wolken zich samen en daalden naar de aarde, en het paard, dat Dorothy had laten doorgaan met spuiten, wierp zijne dubbele fontein omhoog, welker muzikaal geklater bij het terugvallen in het bekken zich met de tonen van het orgel mengde.

‘Wat is dat?’ zegde Molly ontwakende. ‘Mijn hoofdje doet geen pijn meer en mijn hartje klopt niet meer en ik ben niet meer benauwd. Wat is dat? Ik ben ook niet vermoeid meer. Grootvader, zijt gij nog vermoeid? O, nu weet ik het! Hij komt. Daar is Hij! - Grootvader, de goede Jesus vraagt Molly's hand. Laat Hij ze nemen. Hij heft mij op. O, ik ben beter, ik ben beter....’

Zij zegde niets meer. Het handje dat de markies losgelaten had, uit ontsteltenis over de geheimzinnige woorden van het kind, en dat hij zag opgeheven, als door een onzichtbare hand gegrepen, viel op het bed terug, en.... Molly was beter.

Maar zij liet treurige harten achter. De moeder wierp zich op het bed en weende luid. De markies berstte in tranen uit, verliet de kamer en zocht zijn studeervertrek op. Werktuiglijk sloeg hij zijne Vulgata op en las:

‘*Quid turbamini, et ploratis? Puella non est mortua, sed dormit.* Wat zijt gij ontsteld en waarom weent gij? Het dochterke is niet dood, maar slaapt.’

Toen legde hij het boek neêr, viel op de knieën en bad.

Dorothy had uit eerbied voor de droefheid der moeder, die met haar geliefde doode alleen scheen te willen zijn, de kamer verlaten en de hare opgezocht. Alles was stil, behalve het geklater der fontein; want de muziek in de kapel had opgehouden.

Het onweêr brak eindelijk los in een bliksemstraal en een donderslag. De regen viel in zware droppels loodrecht neêr, en werd hoe langer hoe heviger, zoodat het geluid der fontein overstemd werd en het gekletter op de daken als het getrappel eener bende ruiters weêrklonk. Op het eene binnenplein deden de droppels een luid geklater hooren op het plaveisel en op het andere een zacht geruisch op het gras, dat

zich vermengde met een geluid als dat van castagnetten op de groote bladen der waterlelies in de gracht. Elk oogenblik schitterde het weerlicht en weêrklonk de groote bas van den donder, als om het concert volledig te maken.

Bij den eersten donderslag viel lady Margaret op de knieën en dacht aan het zieltje, dat daar was opgevaren te midden van den storm. Zoo als vele vrouwen had zij een schrik voor bliksem en donder; zij dacht er niet aan, dat zij, die zoo gaarne het marmere paard had zien spuiten, waarschijnlijk meer geneigd was om te juichen in de worsteling der elementen, in al de opgetogenheid van herboren vrijheid en gezondheid, dan er voor te beven als hare sterfelijke moeder op aarde. Dorothy was niet bevreesd, maar zij was mat en loom; de donder scheen haar te verdooven en het weerlicht deed haar de oogen sluiten, zoo dat zij van vermoeidheid in slaap viel.

De markies was de eenige der treurenden, wien de storm verlichting aanbracht voor het overkropt gemoed. Hij had zijn Nieuw Testament weder geopend en beproefd te lezen, maar toen de eerste donderslag weêrklonk, sloot hij het boek, ging aan het open venster staan en zag op het binnenplein af. Als een stroom uit de zuivere gewesten des hemels door den dompigen, hartstochtelijken atmosfeer dezer wereld, daalde de koelte op zijn voorhoofd en in zijn hart. Wat is het onweêr? Zuurstof, ozon, waterstofgas, koolzuur en misschien nog andere zaken, die scheikunde niet achterhalen kan, zegt de wetenschap. Maar geef aan zijn bestanddeelen alle namen, die gij wilt, het geheel is de adem van den levenden God, die blaast in de harten der menschen.

XVIII.

De overstroming.

Midden in een grooten psalm, op welks tonen zijn geest ten hemel streefde, had de jonge blinde organist zijn instrument plotseling hooren verstommen, en de oorzaak daarvan was niet ver te zoeken. Tom de Zot, die het orgel voor hem getrapt had, was ten gevolge van het zoele weêr in slaap gevallen, en terwijl Delaware, die op zijn geroep geen antwoord kreeg, zich teleurgesteld naar de vertrekken begaf, die hij met zijn vader in het kasteel bewoonde, bleef Tom de Zot achter het orgel liggen slapen. De eerste donderslag had hem slechts in zoo verre wakker gemaakt, dat hij van den stoel viel, waarop hij was gaan zitten, terwijl hij de hefboomen van den blaasbalg in beweging bracht, zoo dat hij languit op den grond terecht kwam. Maar daar was hij blijven liggen; de regen, die de lucht afkoelde, droeg er toe bij om zijn slaap aangener en dieper te maken, en zoo ronkte hij door tot middernacht.

Er weêrklonk op dat oogenblik plotseling een bel in de slaapkamer van den markies.

Daar lord Worcester er altijd op uit was, zijn oog over alles te laten gaan wat er in zijn huis voorviel, had hij de verschillende vertrekken, die hij gebruikte, zoo gekozen, dat men nooit met zekerheid wist in welk gedeelte van het slot hij zich bevond. ‘Want,’ zegde hij, ‘al heeft iemand nog zooveel verantwoordelijke personen rondom zich, de groote verantwoordelijkheid voor alles blijft toch op hem rusten.’ Vandaar dat zijne slaapkamer, die vlak bij den hoofdingang lag, een heel eind verwijderd was van zijn studeervertrek boven de westelijke poort, en nog verder van de boekerij, die weêr aan den anderen kant van den hoofdingang gelegen was. Toch haalde hij er altijd persoonlijk het boek vandaan, dat hij verlangde.

Het was dan ook geen wonder dat de markies, die op het oogenblik in zijn studeervertrek was, in 't geheel de bel niet hoorde, die Kasper in zijne slaapkamer

had gehangen. Op dit oogenblik had hij echter juist het gezicht op de plek, waartoe de schel zijne aandacht moest getrokken hebben.

De nacht was stil en de regen had opgehouden, en ofschoon de maan door wolken was bedekt, was er licht genoeg om een bekend gelaat op het binnenplein te onderscheiden, behalve in de inspringende hoeken bij de deur der kapel, den hoofdingang en den ingang der groote zaal.

Op het geluid der schel volgde een geweldig gedruisch van stroomend water. Het was alsof er eene rivier losgebroken en over hare bevrijding gek van vreugde geworden was. De markies verschrikte onwillekeurig; want zijne zenuwen waren zeer geprikkeld. Op hetzelfde oogenblik golfde een breede watervloed, zichtbaar door het witte schuim, de boogvormige poort uit, tot aan de kapel toe, waar hij wegstierf. De markies, die thans het verschijnsel

begreep, moest ondanks zijne droefheid lachen en verliet de kamer.

Toen hij beneden aan de trap en op het plein gekomen was, zag hij Tom den Zot in doodelijken angst over het grasperk loopen, met een gezicht, zoo bleek als de maan, en met te berge rijzende haren, hetgeen zelfs in het maanlicht zichtbaar was.

De schrik had hem òf doof gemaakt òf de zenuwen zijner gehoorzaamheid verlamd; want de eerste roep van zijnen meester was niet voldoende om hem te doen stilstaan. Toen deze echter voor de tweede maal riep, keerde hij zich werktuigelijk om en bleef sprakeloos staan. Doch toen de markies, om zich te overtuigen of hij droog was, de hand op zijnen schouder legde, kwam hij tot zich zelven, en door zijns meesters vragen geholpen was hij in staat om te verhalen hoe hij in de kapel in slaap gevallen, nu eene minuut geleden ontwaakt en langs de minstreelgaanderij naar beneden gekomen was, om over het binnenplein naar zijn eigen kamerke te gaan, toen hij plotseling een helschen slag gehoord had, gevolgd door een vreeselijk gedruisch, vermengd met angstkreten en duivelsch gelach. Hij was toen blijven staan en had, zoo zeker als hij nu zijn meester voor zich zag, een stroom water uit het booggewelf zien komen, vol dwarrelende en schreeuwende gedaanten.

Op hetzelfde oogenblik was alles weêr verdwenen; het water was tot in de zaal gekomen en had hem bijna op den grond geworpen.

Hier legde de markies groote verbazing aan den dag, zeggende dat het water inderdaad wel vol duivels moest hebben gezeten, daar het Tom bij de beenen had kunnen vatten.

‘Toen,’ ging Tom voort, een weinig bijkomende, ‘raapte ik al mijn moed bijeen....’

‘Geen zwaar werk,’ merkte de markies op.

Maar Tom ging moedig voort:

‘Ik raapte dan al mijn moed bijeen,’ herhaalde hij, ‘stapte de zaal uit, onderzocht nauwkeurig den grond, zag door den boogdoorgang, maar zag niets, en wandelde nu langzaam over het plein naar mijne kamer, bij mij zelven nadenkende of ik het aan mylord, den slotvoogd of aan den slotkapelaan zou vertellen, toen uwe lordschap mij riep.’

‘Tom! Tom! gij liegt,’ sprak de markies. ‘Gij liept alsof alle duivels uit de hel u op de hielen zaten.’

Tom werd doodsbleek, daar een nieuwe aanval van schrik al zijne pas herkrege stoutheid weêr overwon.

‘Wie denkt gij dat het waren, die gij in het water gezien hebt, Tom?’ hernam de markies. ‘Waarvoor hebt gij ze aangezien?’

Tom schudde met veel ontzag het hoofd, keek achter zich en zegde niets. Daar de markies zag dat er niets uit hem te krijgen was, zond hij hem naar bed. Rillend en bevend ging hij heen en zag nog driemaal om. Den volgenden dag kwam hij niet te voorschijn; hij meende dat hij veroordeeld was om te sterven, doch zijne ziekte was niets anders dan een gevolg van den schrik.

In het relaas dat hij aan zijne kameraden van het voorgevallene gaf, vermengde hij waarschijnlijk de wezens uit zijne droomen met die, welke hij half wakend gezien en gehoord had; hij verhaalde dat hij de gracht had zien rijzen, overloopen en een stroom water op het binnenplein werpen, waarin eene menigte duivels rondzwommen en voortdreven; dat dezen in een oogwenk verdwenen waren en dat hij niet twijfelde of het geheele kasteel krioelde er van; hij althans had ze den geheelen nacht gehoord.

De markies wandelde naar het booggewelf, doch zag niets dan den dikken muur der citadel, onwankelbaar als eene rots, en den grond een geheel eind bevochtigd in de richting van het marmeren paard. Hij was overtuigd dat hij, door Tom voor den schuldige te houden, de kans op ontdekking van den werkelijken overtreder gemist had, en troostte zich nu met de gedachte, dat, wie de nachtwandelaars ook mochten zijn, zij door het stortbad en den schrik genoeg gestraft waren. Hij begaf zich daarom ter ruste en zag in zijne droomen de kleine Molly in de armen van moeder Maria, die langzamerhand veranderde in zijne overleden echtgenoot, lady Anne, welke hem, een jaar vóór Molly geboren werd, ontvallen was.

Het gedruisch van de plotselinge overstroming had ook Dorothy en eenige andere slapers in het kasteel gewekt; doch toen zij en al degenen, wier vensters op het Fonteinplein uitkwamen, naar buiten zagen, ontwaarden zij niets dan Tom den Zot, die over het grasperk liep en door zijn meester staande gehouden werd. Daar de maan op dat oogenblik was doorgebroken, konden zij zich niet in de personen vergissen.

Intusschen stonden binnen de kapeldeur, druipend van het nat, Amanda en Rowland, waarvan de eerste van ontsteltenis weende. Als naar eene veilige haven had de plotseling opkomende vloed hen daarheen gestuurd; en Scudamore had geen klein blijk van tegenwoordigheid van geest gegeven, door ondanks zijn schrik den zwaren grendel op zij te schuiven. Gedurende al den tijd, dat de markies Tom eene bekentenis trachtte te ontlokken, hadden zij daar sidderend, doornat en doodelijk verschrikt gestaan, nog meer bevreesd voor hetgeen volgen kon, dan ontsteld over hetgeen gebeurd was. Er was voor hen maar ééne vraag; doch die was moeilijk te beantwoorden: wat moesten zij doen? Amanda kon niets tot de oplossing bijdragen; want tranen en zelfverwijt lossen geen vraagstukken op. Zij konden langs verscheidene wegen vluchten; maar hun vochtig spoor zou hen even zeker verraden als de keisteentjes van Klein Duimpje het behoud van hem en zijne broerkens waren geweest.

Plotseling hoorden zij den naderenden stap van den markies, dien ieder in het kasteel kende. Hij bleef op weinige passen afstands van hen staan en zij konden door de dikke deur zijne korte ademhaling hooren.

Zij hielden zich zoo stil als hunne beving en het wilde bonzen van hun hart toeliet. Amanda was ten naaste bij buiten zich zelve en dacht dat haar hart tegen de deur in plaats van tegen haar eigen ribben klopte. Maar de markies dacht in het minst niet aan de kapel, daar hij meende dat de vluchtelingen door de open zaal ontsnapt waren. Ware hij echter niet zoo vermoeid en lusteloos geweest, dan zou hij ze wel gevonden hebben; want in het licht der maan zouden hunne vochtige voetsporen tot aan de kapel hem niet ontgaan zijn.

Hun schrik duurde dus maar kort; het wegsterven der voetstappen deed hun een steen van het hart vallen; zij haalden weêr adem en hoopten dat het gevaar voorbij was. Toch wachtten zij nog lang, alvorens zij het waagden uit hunne schuilplaats te voorschijn te komen en - elk afzonderlijk, Amanda eerst en Rowland eenige minuten later - naar hunne slaapkamers te sluipen.

Juffer Amanda Serafina liet zich gedurende verscheidene dagen niet zien. Eene zware kou in haar hoofd deed haar het voorwendsel aan de hand om een leelijke schram op hare wang te verbergen. Zij had nog meer schrammen, doch deze, hoewel ernstiger, waren minder zichtbaar.

Binnen de eerst volgende veertien dagen konden zij en Rowland geen woord met elkander wisselen.

Den volgenden morgen was de markies in 't geheel niet gestemd om een onderzoek in te stellen. Zijn geliefd lammeke was uit zijn schaapstal verdwenen en hij gevoelde

zich eenzaam en treurig. Ware dit niet het geval geweest, dan zou waarschijnlijk het gehavend wammes, waarin Scudamore achter zijn stoel stond, hem te denken gegeven hebben; maar in zijn geest heerschte eene duisternis, die alles omhulde, zoo dat hij geene verandering in Rowland bespeurde en deze zich weldra veilig gevoelde.

Ook Amanda begreep dat het gevaar geweken was; maar zij koesterde er niet te minder eene gloeiende wraakzucht om tegen haar, die zij ten sterkste verdacht, de bewerkster van haar ongeluk te zijn. Zij was overtuigd dat Dorothy den strik gelegd had, waarin juist zij beiden gevallen waren, en zag daarin niet alleen jaloezie en wreedheid, maar geslepenheid en verraad. Rowland was van zijnen kant geneigd het ongeval aan de ontevredenheid van lord Herbert toe te schrijven, wiens bovennatuurlijke vermogens hem, naar hij dacht, in staat gesteld hadden het binnendringen in zijn heiligdom te ontdekken en te straffen.

Desniettemin bleef Amanda aan haar eigen gevoelens vasthouden en was van dat oogenblik geheel oor en oog voor Dorothy, in de hoop deze hare poets geducht betaald te kunnen zetten.

Dorothy's ongewone manieren, hare vrije bewegingen en wat de andere dames haar burgerlijken smaak noemden, waren overigens sinds lang het onderwerp der gesprekken van het babbelend gedeelte der bevolking van het kasteel, zoo dat Amanda aanhoudend voedsel kreeg voor haren nijd. De beschuldiging van burgerlijken smaak berustte hierop, dat er geen enkel werkmans in het kasteel was, van Kasper af, dien Dorothy niet met naam en toenaam kende; even zoo ging het met de dieren, die op hunne beurt Dorothy, zoo niet bij naam, dan toch aan hare stem en hare gedaante kenden. Zij was gewoon van tijd tot tijd naar de boerderij te wandelen en daar al de viervoetige bewoners te bezoeken, waarbij zij nooit haar paardje oversloeg, dat zij zoo lang geleden reeds Dick genoemd had en welks naam zij evenmin had veranderd als dien van Markies.

De beschuldiging van te groote vrijheid in hare bewegingen was gegrond op het feit, dat zij meermalen na donker op het plein gezien werd en dat niet alleen op weg naar de citadel, maar heen en weêr wandelende in het volle gezicht der vensters. Men verzuimde echter er bij te voegen dat dit alleen gebeurde als de jonge blinde Delaware bezig was in de duisternis het orgel der kapel te bespelen.

En zoo liepen er nog honderden praatjes, waarnaar Amanda met een gretig oor luisterde, en waartoe zij van haren kant ieverig haar aandeel bijdroeg.

Lord Herbert kwam naar huis om zijne kleine Molly te begraven en het weinige, dat van haar was overgebleven, werd naar de kerk van St. Cadocus, de parochie van het dorp Raglan, gedragen en daar naast de asch harer grootouders neêrgelegd. Haar vader bleef een paar weken op het slot, waar zijne tegenwoordigheid veel bijdroeg om de somberheid van den markies en de droefheid van lady Margaret te temperen.

Hoe opgeruimd lady Margaret van nature was, zij kon zich uit eigen kracht niet tegen hare smart verzetten. Wat den markies betreft, deze zegde:

‘Ik word oud en kan mij niet meer zoo licht als vroeger over het leed heenzetten. Droefheid is een feller gier dan ik gedacht had.’

De naam der kleine Molly werd nooit tusschen hen genoemd. Maar een plotselinge vloed van tranen getuigde dikwijls van de smartelijke herinneringen der moeder, terwijl een plotselinge uitbarsting van ingehouden zuchten, die de markies zich haastte aan de jicht toe te schrijven, het teken daarvan was bij den grootvader.

Ook Dorothy behoorde tot die klasse van menschen, welke hunne smart in geen woorden lucht geven. Zij was niet vroolijk van aard; de dag van haar gemoed was

effen en zacht, gelijk die bewolkte, grauwe, stille zomermorgens, die eerder regen dan zonneschijn schijnen te voorspellen.

Lord Herbert was van een geheel ander temperament. Hij had in zijn gemoed alleen hoop genoeg om er het geheele kasteel van te doen meêdeelen, indien ze gedeeld had kunnen wor-

den. Het was of de sluier tusschen hem en de toekomst alleen licht liet doorschemeren en of zijne oogen van dat licht glinsterden. Toch had ook hij zijne oogenblikken van treurig aandenken aan zijne lieve Molly; doch die oogenblikken had hij niet, wanneer hij thuis was bij zijne vrouw, maar als hij des nachts eenzaam langs zijne marcheerende troepen reed of wanneer hij des avonds vóór een verwachten veldslag zijne legersteê opzocht ten einde den volgenden dag des te beter te kunnen vechten.

HET RIJKS TELEGRAAFKANTOOR OP TERSCHELLING.

(Wordt vervolgd.)

Iets over gezichtsbedrog.

Schijn bedriegt, zegt het spreekwoord, en zonder ons in te laten met het bewijs daarvan te leveren, willen we ditmaal eens practisch laten zien, dat dit minstens in sommige opzichten het geval is.

Wie heeft nooit 's nachts een brand gezien? Ginds in de vlakte, buiten de stad, staat een boerderij in lichtlaaie vlam. 'Waar mag dat zijn?' is de eerste vraag, en even spoedig volgt het antwoord: 'O! dat zal te N. zijn, een klein uur hier vandaan.' Bij nader bericht blijkt echter dat het niet te N. maar te X. was, een groot uur verder. Van waar die vergissing? De schijn heeft ons bedrogen! We zijn nu eenmaal gewoon, dat verwijderde voorwerpen, een kerktoeren b.v. op een paar uren afstands flauw en grauw schijnt, en een voorwerp alleen helder gezien wordt, als 't kort bij is. Maar met een vlam is dit geheel anders: ver af of kort bij, de omvang van de vlammen wordt wel kleiner of grooter, maar zij blijven helder, en dit bracht ons in den waan, dat de brand korter bij was.

DE TORENSTRAAT OP WEST-TERSCHELLING.

De duisternis, die ons belet de boomen, huizen en velden tusschen ons en de brandende boerderij gelegen te zien, speelde ons mede deze poets; want hoe meer een afstand onderbroken is, hoe grooter men hem zal schatten. Van deze waarheid kan men zich overtuigen, door een oogslag te werpen op de laatste pagina van dit nummer en bepaald op fig. 1. Wie is niet genegen om de eene helft der lijn, die met dwarslijntjes verdeeld is, langer te schatten dan de onverdeelde helft? En toch, neem duimstok en passer ter hand, ge zult beiden even lang vinden.

Lanen bezet met schaduwrijke eiken of beuken zijn, bij 't branden der julizon, zeker veel plezieriger voor 't gevoel, dan een kale, kaarsrechte grintweg, en toch is 't zeker, dat voor het oog de laatste veel korter schijnt dan zulk een tusschen eindelooze boomenrijen. Dit is zoo waar, dat naar gelang de richting, waarin een afstand verdeeld wordt, hij voor ons oog grooter of kleiner wordt, en 't is curieus hoe ons de schijn hier bedriegt. Fig. 2 en 3 toonen dit aan. Beiden zijn vierkanten, het eene met horizontale het andere met verticale lijnen. Schijnt het niet als of het vierkant met horizontale lijnen korter is, dan dat wat door verticale lijnen verdeeld wordt? Toch is dit niet het geval. Dat men altijd genegen is verticale lijnen langer te denken dan zij zijn, kan men het best waarnemen door een cilinderhoed tegen een muur te plaatsen, waarbij men altijd de ervaring zal opdoen, dat hij in werkelijkheid niet zoo hoog is als men wel meende.

Heeft men dus een kamer, die men gaarne diep wil laten schijnen, men behange ze met papier, waarop veel lijnen van boven naar onder loopen. Wil men de hoogte doen winnen, dan moeten de lijnen van links naar rechts loopen.

En de geleerden zeggen, dat b.v. de St. Janskerk in den Bosch, zoo hoog toont, juist omdat de kolommen geen kapiteelen hebben, en zodoende de lijnen van den grond af tot aan de gewelven zonder onderbreking doorloopen! Hoe komt dat met het hier meêgedeelde overeen? Hierbij moeten we opmerken dat er een kleine onjuistheid heeft plaats gehad. Hoog en rijzig zijn twee. Rijziger wordt eene lokale ruimte, wanneer een ononderbroken lijn van beneden naar boven doorloopt;

onderbreekt men de hoogte, dan schijnt ze in lengte, d.i. in aantal meters toe te nemen, en toch zal het heele lokaal iets meer gedrukts krijgen. Hier is dus de fransche spreekwijze van toepassing: *Vous avez raison et moi je n'ai pas tort.*

Ook in de breedte bestaat veel gezichtsbedrog. Beproeft men bijv. met één oog een rechte lijn te halveeren, dan zal men met den passer nametende, ondervinden dat, als men het rechteroog gebruikt heeft, men ook de rechterhelft, en omgekeerd met het linkeroog de linkerhelft te groot heeft genomen.

Nog opvallender is de werking van schuine lijnen. Tot hiertoe werden we ten minste niet van 't rechte pad afgebracht, al werd dit pad ook al uitgerekt of ingekrompen. Maar door schuine lijnen kan men den besten doen gelooven dat h e t rechte scheef, en het scheeve recht is ... Dat is sterk, zegt men wellicht. En toch.... Men houde het papier zóó, dat men fig. 4 en fig. 5 goed vlak beziet. Is het niet duidelijk dat in fig. 4 de dikke evenwijdig geplaatste lijnen in 't midden dichter bij elkaar staan dan aan de uiteinden?

DE H. FRANCISCUS XAVERIUS, HET EVANGELIE VERKONDIGEND, NAAR P.P. RUBENS.

En in fig. 5 is het juist het omgekeerde, in 't midden zijn zij meer verwijderd van elkander. - *Schijn bedriegt!* Men legge een liniaal langs die dikke lijnen: ze zijn alle vier zoo recht als een kaars! Zou men ook niet zeggen, dat die dunne schuine lijntjes aan weerszijden der dikke lijnen niet in elkaars verlengde liggen, maar dat, als men de ondersten doortrekt, deze tusschen twee bovensten terecht zullen komen? 't Is ook weêr bedrog; de liniaal zal 't nogmaals bewijzen. Van waar dit zonderling verschijnsel? Laat ons zeggen dat het zoo is, zonder meer. - De beste zou het antwoord schuldig moeten blijven en dewijl wij ons daartoe niet rekenen, mogen we volstaan met de mededeeling daarvan.

Liever willen wij nog een paar andere belangwekkende voorbeelden van gezichtsbedrog aanstippen, als bijv. fig. 6 en fig. 7. Als 't papier goed hagelwit en de inkt pikzwart, daarbij het daglicht helder en sterk is, beschouwe men die beide figuren op een of twee meters afstand. Is nu niet de witte cirkel grooter dan de zwarte? Dat komt, zeggen de geleerden, door de *irradiatie!* Maar met zoo'n geleerd woord komen we niet veel verder; daarom zullen we ons nader verklaren.

Dat iets volmaakt zwart is, wil niets anders zeggen, dan dat er in 't geheel geen licht wordt terug gekaatst; wit integendeel kaatst het meest mogelijke licht terug. Nu doen de lichtgolven hetzelfde wat men de golfjes op stil water ziet doen; als men er steentjes in werpt, breiden zij zich hoe langer hoe meer uit, wanneer er geen beletsel in den weg staat, en zoo veroveren ze in ons oog een beetje van het terrein, dat het zwart niet in staat is te verdedigen. De witte cirkel annexeert de grenzen zijner zwarte omgeving en de zwarte cirkel ziet zich door zijn witte lijst in zijn gebied teruggedrongen.

Nu wordt het echter hoe langer hoe zonderlinger! Tot hiertoe vergisten we ons allen, maar we waren het ten minste eens, en zegden allen 't zelfde; nu moeten we bij fig. 8 oppassen, dat we geen oneenigheid krijgen door die nietige lijntjes. Fig. 8 stelt een trap voor. Maar ziet men de treden boven op den kant, waarop men loopt, dan staat de muur, waarop het cijfer 8 is gedrukt, het verst van ons af. Keert men de teekening 't onderst boven dan vragen wij: waar blijft de 8, vóór of achter de trap? Aan den voorkant natuurlijk, en toch is er aan de teekening niets veranderd. Doch wij geven zoo gereedelijk niet toe, dat die trap niet van den onderkant gezien wordt, zooals hem iemand waarneemt bijv. in de kast onder de trap: en dan beweren wij, dat, zooals de teekening daar ligt, het vlak met de 8 dichter bij ons is dan het leege vak.... Hier zouden wij het echter oneens worden.

Waaruit ontstaat dat verschil in de beoordeeling? 't Is een gevolg van het verschillend opvatten der perspectief. De een meent dat de scherpe kanten der treden van 't hoogste tot het laagste punt der teekening naar hem toekomen, en ziet zodoende boven op de trap; de ander gelooft dat ze van hem af loopen, en ziet haar van den onderkant, 't Is dus alweer: *Schijn bedriegt.*

Fig. 10 levert hiervan ook nog een aardig voorbeeld. Zou het iemand, bij de bloote beschouwing, in de gedachten kunnen komen, dat die beide strookjes volmaakt even groot zijn? Toch is het zoo. Neem de moeite ze op dun papier over te trekken en uit te knippen: ze zullen elkaar volkomen bedekken.

Het belangwekkendste is echter fig. 9. Zoolang ze daar stil ligt, is er van geen gezichtsbedrog sprake; maar men neme eens het papier ter hand, en bewege het op tafel in het rond bijwijze van een kopke thee of een glas bier waarin men het vocht rondschildt. 't Is alsof de schijfjes allen beginnen te draaien in de richting waarin men

het papier beweegt, terwijl het tandrad in 't midden een tegenovergestelde beweging schijnt aan te nemen.

[P]rof. Thompson te Bristol heeft op dit vreemd verschijnsel de aandacht gevestigd, zonder nochtans de verklaring te geven. Voor het schijnbaar rondwentelen der schijfjes is intusschen wel een physischen grond te vinden. Wanneer men de schijfjes in de eene of andere richting snel beweegt, ontstaat in de richting der beweging, voor 't oog, op de middellijn der cirkels een mengsel van witte en zwarte indrukken, die het effect maken, als was er een grijze balk door gelegd. Daar nu bij een ronddraaiende beweging de richting van dien balk telkens verandert, en binnen den omtrek der schijf in het rond schijnt te loopen, brengt het oog die beweging over op het geheele schijfje, als ware dit een rad waarvan de spaken rondloopen.

Waarom loopt echter dat binnenste tandrad terug? Men wil wel beweren: wijl het oog de beweging der schijfjes voorbij ziende, daardoor van zelf reeds de omgekeerde beweging aan het tandrad wil toeschrijven, even als wij bijv. in 't spoor zittend, daar wij ons eigen voorwaarts rijden niet zien, gelooven, dat de boomen langs den weg achteruit schuiven. Duidelijk is 't evenwel in 't geheel nog niet.

A propos, daar we toch juist uit het raampke eener coupé loeren: ziet ge ginds het rijtuig op dien weg langs den spoorweg? Het rijdt denzelfden kant op en duidelijk bemerkt men dat het paard zijn best doet om voort te komen: en schijnt het niet, dat, niettegenstaande zijn krachtige pogingen, paard en rijtuig hoe langer hoe meer achteruit gaan? 't Is waarlijk kluchtig, wanneer men 't voor 't eerst opmerkt.

Maar 't is zoo als wij zegden: schijn bedriegt!

Een bezoek aan het eiland Terschelling.

II.

West-Terschelling.

Reeds het eerste uur dat ik op Terschelling doorbracht, zag ik dat dit eiland hemelsbreed van elke andere streek gronds in Nederland verschilt. Het zou mij hoogst moeilijk vallen met juistheid op te geven, waaraan ik dit bespeurde, want ook te Scheveningen en in andere zeeplaatsen heeft men een gezicht op zee en duinen, ook overal elders wonen nieuwsgierige menschen, die een vreemdeling van het hoofd tot de voeten bezien, en toch ziet men er niets buitengewoons in. Wat men echter niet overal ziet, is dat men zich op een eiland bevindt.

Of ik juist daarin de oplossing van het raadsel moet zoeken, weet ik niet, doch zeker is het dat er andere oorzaken ook toe meêwerkten. Ik zag o.a. van een huis eene vreemde vlag waaien, en op mijne vraag, welke natie deze vertegenwoordigde kreeg ik ten antwoord: Dat is de vlag van Terschelling.

‘Komaan,’ zeide ik, ‘heeft dus Terschelling een eigen vlag! En, als ik u vragen mag, wie is de uitvinder daarvan?’

‘Dat is geen uitvinding,’ was het fiere antwoord; ‘de Terschellinger jongens die ze als herkenningsteeken op zee noodig hadden, hebben ze gevonden aan hun eigen land; hoor slechts,’ en mijn vriend reciteerde het volgende rijmpke, ten minste als het dien naam mag dragen:

R o o d e l u c h t,
B l a u w e w o l k e n,
G e l e h e l m e n,
G r o e n g r a s,

Wit Zand:

Dat is de vlag van Terschellingerland.

Uit den toon waarop mij dit alles meêgedeeeld werd, zag ik zeer spoedig in, dat men hier gemakkelijk een nationaal gevoel kon kwetsen. Toch durfde ik vragen:

‘Vormt ge dan hier een staat in den staat? Het ontbreekt u nog maar aan een eigen regeering, eigen wetten, eigen taal, eigen volkslied, kortom....’

‘Dat alles hebben we,’ was het wederantwoord, ‘ten minste in zekeren zin. Onze burgemeester is een Terschellinger, en doet zeer verstandig alle Nederlandsche wetten naar de Terschellingsche gebruiken en zeden te plooiën, zonder dat aan beiden onrecht gedaan wordt. Dat we een eigen taal hebben, hebt ge zeker reeds kunnen opmerken, en ik zal er u een bewijs van geven door u bij gelegenheid ons volkslied te laten hooren, dat in de landstaal gedicht is.’

Ik was totaal geslagen, en om den lezer eenig denkbeeld te geven van dit merkwaardig land schrijf ik het Terschellinger volkslied hier af, de spelling zooveel mogelijk naar de uitspraak regelende:

Terschellinger volkslied.

O, Skielinge¹⁾ mi laondsje!²⁾
Wat heb ik di jef!³⁾
Wâ di net res priset,⁴⁾
Di find mi toch def!⁵⁾

Dan sluut ik mien eeren,⁶⁾
Of geet het te bont,
Dan kan ik net swieje,⁷⁾
Maar straf ze terstond!

O, Skielinge, mi laondsje!
Zoo droeg⁸⁾ en zoo heeg,⁹⁾
Wat leiste¹⁰⁾ dèr frolik,
De Nordsee in 't eeg!¹¹⁾

How¹²⁾ trots bin din dunen!
How wiet¹³⁾ is din saan!¹⁴⁾
How grien bin din helmen,
Min jêf Skielingerlaan!¹⁵⁾

- 1) Terschelling.
- 2) landje.
- 3) lief.
- 4) Wie u niet prijt.
- 5) doof.
- 6) ooren.
- 7) zwijgen.
- 8) droog.
- 9) hoog.
- 10) ligt gij.
- 11) oog.
- 12) hoe.
- 13) Wit
- 14) zand.
- 15) Terschellingerland.

O, Skielinge, mi laondsje!
Dou leist mi oan 't hort!¹⁶⁾
Wâ die net res priset,
Di docht di te kort!

Zoo lang asto steetste,¹⁷⁾
Zoo fest op din saan,
Wes vol brave minske,¹⁸⁾
Min jêf Skielingerlaan!

Dit lied geeft eenigszins den geest der Terschellingers weêr, alsmede hunne taal, die eigenlijk eene verbastering is van het Boerenfriesch en die voor een vreemdeling onmogelijk is te verstaan. Alleen de visschers en Oost-Terschellingers, die door de bewoners van West-Terschelling de Boeren worden geheeten, bedienen zich daarvan, hetgeen overigens niet wel anders kan, dewijl West-Terschelling, wat beschaving aangaat, voor vele plaatsen van het vaste land niet onder behoefte te doen. Behalve toch een telegraafkantoor, waar van wij reeds spraken, bezit West-Terschelling een station van het loodswezen met standplaats van een inspecteur, en een normaal- en een zeevaartkundige school, waar men de verbastering van het Boerenfriesch nu juist niet tot model neemt om onderwijs te geven. Dit neemt echter niet weg dat elke Terschellinger deze taal verstaat en kan spreken, en met het grootste genoegen zijn volkslied in dit dialect meêzingt.

‘Terschelling boven alles!’ zoo als het in een ander lied heet, waarin de zwitsersche bergen worden achtergesteld bij de Terschellingsche ‘dunen,’ daaromtrent zijn het allen eens, waarom ook alles wat tot het eiland behoort

- 16) hart.
17) als gij staat.
18) menschen

niet anders kan zijn dan goed en schoon. Ik moet hier echter bij aantekenen, dat hoe ingenomen de Terschellingers ook met hun 'laondsje' zijn, zij daarom andere landen of streken niet verachten: zij vinden hun land schoon, en daarmee basta.

Eerlijk moet ik bekennen, dat het eiland waarlijk zeer schoone punten aanbiedt, maar daarom zou ik nog niet wenschen er mijn leven door te brengen, vooral niet 's winters, wanneer het er zeer bar is en zelfs Tjerk vele dagen gedwongen vacantie moet nemen. Geregeld elken winter wordt het eiland geblokkeerd door ijsschotsen, die alle gemeenschap met den vasten wal afsluiten. De bewoners weten dat, en voorzien zich van alles tegen dat de winter, voor hen dubbel hard, aanbreekt, als een schip dat eene reis naar de Noordpool zal ondernemen. Alleen die dagen rechtvaardigen reeds het bestaan van een telegraafkantoor, het eenige middel, waardoor men nog aan de buitenwereld kan laten weten dat men nog leeft.

Zulk een toestand, hoe kort hij ook moge duren, brengt van zelf de menschen meer tot elkaar, dewijl zij alsdan elkaar te zeer noodig hebben, en deze broederlijkheid is het best op te merken, bij gelegenheid van hetgeen de Terschellingers als hun kermis beschouwen. Een eigenlijke kermis hebben zij niet, doch daarvoor treden in de plaats de zoogenaamde volksvermakelijkheden, waaraan geheel het eiland deelneemt. Tegen dat deze tijd nadert, komen eenigen der voornaamste burgers van het eiland bijeen en vormen de commissie, welke deze volksvermakelijkheden regelt. Iedereen draagt wat bij om de onkosten te dekken en dan begint de commissie te werken, terwijl zij echter altijd vast en zeker op haar programma een roeiwedstrijd en eene harddraverij plaatst.

Bij die gelegenheid komt er ook een muziekkorps op het eiland, waarmee de commissie parade begint te maken, met voorafgegaan door de muzikanten eene wandeling in het dorp te doen, als om overal te kennen te geven: de kermis is in het land. Verder worden de muzikanten zooveel mogelijk geëxploiteerd en door allen daarvan geprofiteerd. Eenige jaren geleden is voor 't eerst een zoogenaamde draaimolen op het eiland geweest. Het had moeite gekost om den eigenaar van zulk een meubel over te halen zijn geluk op Terschelling te beproeven, doch toen de commissie hem gl. 100 zuivere winst garandeerde, nam hij het aanbod aan en maakte er zulke goede zaken, dat hij bij de commissie niet behoefde aan te kloppen om bij te passen. Wel een bewijs hoe vatbaar de Terschellingers zijn voor de beschaving! (?)

Het spreekt van zelf dat bij zulk een onderlingen band, die alle bewoners verbindt, de belangen van velen in dezelfde richting liggen, zoo dat het niet meer dan billijk is dat iedereen daaromtrent zijn gevoelens kan doen kennen. Om dit gemakkelijk te maken, heeft men een wachthuiske gesticht, waar deze besprekingen kunnen plaats hebben.

Het wachthuiske staat langs de haven en is niet meer dan een klein langwerpig vierkant gebouw, dat als eenige meubileering houten banken langs de muren bevat en van buiten van andere huizen is te onderscheiden door een grooten blauwen steen, waarin het volgende versje is gebeiteld:

Ik ben het wakend oog,
Mijn blik blijft rustig staren,
Gericht al over zee
Let ik op de gevaren.
En al wordt er onder mij

Van oudtijds veel gelogen,
Aan hulp en redding ook
Vindt men zich niet bedrogen.

Dit versje, dat zoo juist de bestemming van het wachthuiske weêrgeeft, behoeft echter eene nadere verklaring. Terschelling is namelijk omringd door banken, waarop vele schepen strand[e]n. Bij zulke gelegenheden stroomen de redders naar het wachthuiske om te beraadslagen wat er gedaan zal worden. Maar ook andere belangen worden daar behandeld. Daar worden de gebeurtenissen van den dag besproken, niet op politiek maar op visschersgebied; daar worden de prijzen van de visch bepaald; daar wordt voor het ondernemen eener groote reis afscheid van elkaar genomen; daar worden de terugkeerenden verwelkomd.

Tot instandhouding van dit nuttige wachthuiske, dat op feestdagen de Terschellinger vlag hijscht, is eene commissie aangesteld, wier werking hoofdzakelijk bestaat in het beheeren der gelden, waarover het huiske kan beschikken.

Elke visscher is namelijk verplicht van elke gl 10. welke hij aan bergloon van gestrande schepen verdient gl 0.25 af te staan aan deze commissie, en dewijl de strandingen veelvuldig voorkomen, brengt deze nuttige inkomstenbelasting nogal wat op. Laat mij ten slotte nog verklaren wat het versje door de bekentenis verstaat dat er zooveel gelogen wordt.

Het spreekt van zelf dat er altijd geen onderwerpen ter bespreking aan de orde zijn. Daarom komen er eenige dagbladen aan, welke door allen gelezen worden of liever, welke de meesten hooren lezen door een drietal bevoorrechten, die deze kunst het beste verstaan. Ook daaraan komt een einde en dan is het de beurt aan het liegen. Dan beginnen de visschers tegen elkaar op te liegen over de heldendaden, die zij verricht hebben, en iedereen tracht zijn buurman te overtreffen in het verhalen van een of ander wonder, waarvan de verhalen de held zou geweest zijn. Hoe officiëel men ook erkent, dat de meeste verhalen verzonnen zijn, toch luistert men gaarne naar die snoeverijen, en degene, die op een avond de grootste leugen op de smakelijkste manier heeft voorgedragen, stapt met de genoeglijkste gedachten in bed; want hij heeft eene victorie behaald, die velen zijner makkers hem benijden.

Misschien vraagt hier een of ander lezer of het visschersbedrijf dan het voornaamste of wellicht het eenige middel van bestaan is voor deze eilanders? Toen ik deze vraag aan mijn vriend deed, glimlachte hij en sprak het woord: guusje uit.

‘Guusje!’ vroeg ik, ‘wat is dat voor een ambacht?’

‘Een halsbrekend werk, waarbij een wedstrijd ontstaat om er aan deel te mogen nemen. Als het woord: Guusje! Guusje! over Terschelling weêrgalmt, blijft er geen oude vrouw aan haar spinnewiel, alles wil gaan jutten!’

Daar begreep ik niets van. Maar mijn vriend deelde mij ook de verklaring van deze nijverheid meê, - want het is inderdaad eene industrie - en verzocht mij ten slotte, als ik ooit mijne reis op papier bracht een krachtig woord tegen het ‘Guusje’ in te brengen, ‘ofschoon,’ voegde hij er bij, ‘ik niet geloof dat het baten zal. Guusje, Guusje! zit den Terschellinger in het bloed, en zelfs de grootste gevaren en ongelukken kunnen hem het aantrekkelijke van het “Guusje” niet over het hoofd doen zien.’

Wat Guusje, Guusje! is, verhaal ik in het volgend nummer.

De H. Franciscus Xaverius, het evangelie verkondigend.

De beroemde schilderij van Rubens, waarnaar deze gravure vervaardigd is, werd door den grooten meester oorspronkelijk geschilderd als altaarstuk voor de kerk der

paters Jesuïeten te Antwerpen en berust thans op het Belvedere te Weenen, waarvan zij een der grootste sieraden uitmaakt. Want onder de vele grootsche scheppingen van dat machtig genie staat deze opvatting om hare rijke, levendige en toch zoo schoon geschikte compositie, om hare schitterende kleurenpracht, volgens het eenparig oordeel der kunstrechters, in de eerste rij. Bij de beschouwing van dit kolossale doek staat men opgetogen van bewondering voor den geest des mans, die dit kunstwerk in het leven wist te roepen, en ziet men, door den kleurengloed verblind, even als bij de andere schilderijen van Rubens, de gebreken, die het werk mocht hebben, over het hoofd.

Een enkele blik op onze gravure is voldoende om de meesterlijke schikking der compositie in het oog te doen vallen. Te midden toch van die menigte figuren, allen verschillend in houding en gelaatsuitdrukking, allen levend en vol beweging, trekt de hoofdfiguur, de fiere gestalte van den grooten apostel van Indië onmiddellijk de aandacht. In monumentale grootte verheft hij zich op een voetstuk, de rechterhand ten hemel geheven, de linker zegenend over de schaar uitgestrekt. Op zijn woord storten de valsche godheden in puin, door de macht van Dengene, wiens gezant hij is, en wiens hemel zich boven hem opent om de waarheid zijner woorden te bevestigen. En om te toonen dat Hij, die almachtig is en voor wien de duivelen sidderen, ook de algoede, liefderijke Vader is van al Zijne schepselen, spreekt de apostel, sterk door het geloof, dat bergen verzet, den grooten Wonderdoener na en zegt tot de zieken: Wordt genezen! - tot de dooden: Staat op en wandelt. En zie, de zieken krijgen de gezondheid, de dooden het leven weder, en allen verheerlijken den eenigen, waren God, die hun door Franciscus geopenbaard is.

Grootsche opvatting, aangrijpende voorstelling van het kristelijk apostolaat, een genie als dat van Rubens waardig!

Van alles, voor allen.

EENE TAFEL, DIE TEVENS BILJART IS. - Tot heden konden slechts weinige bevoorrechten zich de weelde veroorloven er in huis een biljart op na te houden, niet alleen om het bezwaar der kosten, maar ook omdat een dergelijk meubel veel plaats beslaat, en als er niet op gespeeld wordt, tot niets hoegenaamd dient. Dit laatste bezwaar nu is uit den weg geruimd door de uitvinding van den heer L. Schultze te Berlijn, die eene sierlijke tafel heeft vervaardigd, welke men in een ommezien in een biljart kan veranderen. Dit biljart heeft zelfs iets boven de gewone voor, daar men de opstaande randen naar gelang van de grootte der ballen hooger of lager kan maken. Of de heer Schultze ook het bezwaar der kosten, dat menigeen het houden van een huisbiljart ontzegt, overwonnen heeft, weten wij niet, want de prijs zijner biljarttafels wordt niet opgegeven.

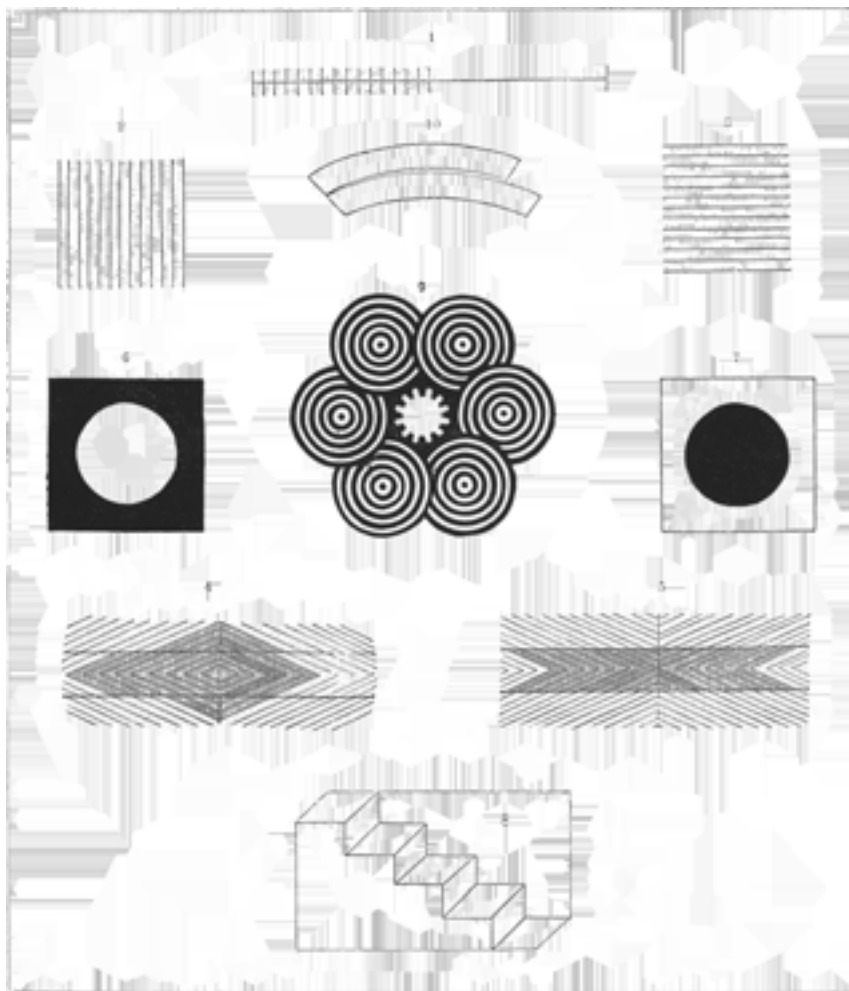
HOEVEEL TABAK ER JAARLIJKS VERBRUIKT WORDT. - Een liefhebber van statistieken heeft de aardigheid gehad de volgende berekeningen omtrent het tabaksverbruik te maken. Wanneer men al de tabak, die jaarlijks over de geheele wereld opgerookt, opgesnoven en opgepruimd wordt, tot één enkele sigaar wilde rollen ter dikte van twee duim, zou men een kabel verkrijgen, lang genoeg om dertigmaal den aardbol te omspannen, en dat wel om zijne grootste dikte, namelijk langs de evenachtslijn. Maakte men al die tabak tot snuif, dan zou men een snuifberg krijgen, waaronder eene stad van middelbare uitgestrektheid begraven zou kunnen worden, even als

éénmaal Herculanium en Pompeji onder de asch van den Vesuvius werden begraven.
Werd ten slotte al die tabak tot pruimtabak gebruikt, dan zou er - met

uw verlof, lezer - een reuzenpruim van komen, zoo groot als eene egyptische pyramide.

OMGEWAAIDE BOOMEN OP TE RICHTEN. - Na de vreeselijke verwoesting, die de storm van den 14^{en} October 11. op verschillende plaatsen van ons vaderland heeft aangericht, kan het zijn nut hebben hier melding te maken van een feit, waarop door zekeren heer Baker te Hargrave in Northampton in de *Times* de aandacht gevestigd wordt. Volgens hem zijn zware boomen, die met wortelkluit en al uit den grond gerukt zijn, volstrekt niet verloren. Zij kunnen integendeel gemakkelijk weêr opgericht en in hunne oude plaats hersteld worden, indien men ze slechts van hunne kruin ontlast. Hij staft die mededeeling met voorbeelden, hoe boomen, aldus behandeld, nieuwe takken kregen en derhalve weêr herleefden.

Wellicht komt deze mededeeling nog in tijds om een aantal pronkstukken van boomen, die men reddeloos verloren waande, voor de zaag te bewaren. In elk geval kon men er de proef van nemen.

EENE NIEUWE SOORT VAN GOBELINS. - Liefhebbers van schoone artistieke behangsels maken wij opmerkzaam op eene eigenaardige vinding van de fransche schilders Cleis en Letorey te Parijs, die langs een zeer eenvoudigen weg wandtapijten vervaardigen, welke de fraaiste gobelins moeten overtreffen en daarbij aanmerkelijk goedkooper zijn. Zij schilderen op een strak uitgespannen stuk fluweelen, wollen of zijden stof

op de gewone wijze het een of ander tafereel, waarna zij de kleuren door middel van een stoombad weten te fixeeren. De kleurstof dringt daardoor zoo diep in het doek, dat noch wasschen, noch eenig ander ontkleuringsmiddel ze er weêr uit verwijderen kan. Daarenboven wordt het doek doorzichtig, zoodat men het als transparant of gordijn bezigen kan. Vooral de tafereelen op fluweel worden om hunne zachtheid geroemd.

[Nummer 12]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XIX.

De groote mogul.

Op zekeren avond waren Tom de Zot en een staljongen, die een bijzonder vriend van hem was, bezig zich op eene zeer zelfzuchtige, in het kasteel echter niet onbekende manier te vermaken, namelijk door de wilde dieren te plagen. Er was onder die beesten een panter, die maar niet verdragen kon dat men een leelijk gezicht tegen hem trok, en die dus bijzonder geschikt was om geplaagd te worden. Daarom sloofde Tom zich uit, om hem, tusschen twee der traliën van zijne kooi, het eene leelijke Puriteingezicht na het andere te laten zien in afwachting van eene flinke uitbersting van woede. Tot hunne teleurstelling scheen de panter echter ditmaal besloten te hebben, waardig aan de bekoring weêrstand te bieden, en had zich met een onvergenoegd gezicht achter in zijn hok terug getrokken, zonder zich te gewaardigen Tom een blik toe te werpen.

Het was onuitstaanbaar van het dier, en Tom, die allengs stouter en stouter werd, begon den panter met steentjes te gooien, waarvoor deze echter even onverschillig bleek als voor zijne grimassen.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Met vastberaden, hoewel bevende handen, gespte zij Markies' halsband los.

Ten laatste van kwaad tot erger overslaande, besloot hij tot geweldiger maatregelen. De hokken der wilde dieren waren in den voet van den keukentoren aangebracht met eene half-cirkelvormige loopplaats er voor. Zij bestonden uit zware steenen gewelven, van voren open en door kolossale ijzeren staven afgesloten. Tusschen die staven door wilde nu Tom, die een lang stuk ijzer gehaald had, het beest een stoot geven; maar hij bevond weldra dat het ijzer naar het eind, dat hij vast hield, dikker uitliep en dat hij het niet ver genoeg door de tralies kon krijgen.

Daarop beging hij eene dwaasheid, waartoe alleen een zot als hij in staat zou zijn. Hij opende een weinig de deur der kooi, terwijl zijn kameraad er voor moest zorgen dat ze niet te ver open ging, en stak nu het beest vlak met het ijzer in het gezicht. Er volgde een verschrikkelijke gil en wat er verder gebeurde wist geen van beiden, tot zij den staart van den panter over den zes voet hoogen muur, die de kooien van de stallen scheidde, zagen verdwijnen. Tom vloog zoo gauw hij kon de eerste de beste trap op, terwijl de staljongen, die met een weinig meer moed begaafd was, uit al zijne macht naar de stallen snelde om de stalknechts te waarschuwen en hulp te halen, om het dier weêr in de kooi te krijgen.

Het ontzettend geblaf, dat op dit oogenblik al de vast liggende honden deden hooren, bereikte de ooren van al de kasteelbewoners en zelfs van den hardhoorigen waard in de herberg het *Witte Paard* op het dorp Raglan. Dorothy, die in hare kamer zat, hoorde het natuurlijk ook en snelde naar beneden om te zien wat er de oorzaak van was. Ook de markies vernam het geraas in zijne studeerkamer, doch maakte niet zulk een haast als Dorothy; eerst een weinig later, toen hij het gedruisch hoorde toenemen en andere geluiden er zich meê vermengen, stond hij met eenige bezorgdheid op om te zien wat er gebeurde.

Halverwege het geplaveide binnenplein ontmoette Dorothy den vluchtenden Tom en zoodra zij zijn gezicht zag, begreep zij dat er iets ernstigs aan de hand was.

‘Maak dat gij binnen komt, juffer,’ zegde hij; ‘de duivel is los gebroken en in den stal.’ En hij liep voort, terwijl Dorothy hem nog tegen den kok hoorde roepen: ‘Sluit uw deur, de groote Mogol is uit zijn kooi.’

En toen zij op hare beurt wegliep, hoorde zij de keukendeur met een slag dicht werpen. Maar Dorothy liep niet denzelfden weg op als de zot; zij ijlde recht naar de deur onder in den boekerijtoren; want haar eerste schrik was geweest voor het lot van Dick, en de eerste geruststelling, die er op volgde, was de gedachte aan Markies. Zij liep daarom regelrecht naar de stallen, waar de honden, te oordeelen naar het geweld dat zij maakten, dol van woede waren.

Zonder twijfel had de panter gehoopt dat hij, eenmaal over den muur gesprongen, midden in het wilde bosch zou zijn; maar in de plaats daarvan kwam hij eerst, op eene pomp terecht, viel toen op de steenen en werd op hetzelfde oogenblik van alle kanten door honden besprongen. Een weinig bezeerd, en niet weinig verschrikt; want de lange gevangenis was niet zonder invloed op hem geweest, staarde hij onderzoekend in het rond. Maar de muren waren hoog en hij zag er geene opening in, en daar hij zich op het oogenblik niet sterk genoeg gevoelde voor een tweeden sprong, kroop hij bijna als eene slang onder het eerste het beste voorwerp, dat hem eene schuilplaats aanbood. Juist kwam thans de staljongen door eene deur in een der muren aanloopen en zag naar den panter uit met oogen, waarin de schrik stond te lezen. Daar hij geen spoor van het beest meer zag en meende dat het geblaf der honden het verder opgejaagd had, ijlde hij voort om de mannen te roepen, wier

stemmen hij reeds hoorde, toen hij eensklaps bemerkte dat zijn arm gebroken en verscheurd was. Het gezicht van het bloed voltooide wat de schrik reeds gedaan had en de knaap viel in onmacht op den grond.

Inmiddels had Dorothy dezelfde deur in den muur van het stalplein bereikt, loerde er binnen, maar zag niets dan de honden, die aan hunne kettingen rukten als wilden zij de steenen meêsleepen, om den vijand achterna te vliegen. Zij behoorde tot dezulken, op wier tegenwoordigheid van geest alle soort van prikkeling, en gevaar niet het minst, gunstig werken. Toen zij in het bijzonder de woede van Markies bemerkte, besepte zij oogenblikkelijk ook het gevaar, waarin hij en al de andere honden zouden verkeerden, als de panter ze één voor één aan den ketting kon aanvallen; geen enkele zou er levend afkomen.

Met die gedachte ijelde zij op Markies toe, die gelukkig niet ver van de deur zat. Zich eenigszins veiliger gevoelende nu zij naast hem stond, zag zij wederom naar den panter of een spoor zijner nabijheid uit, doch met de eene hand aan den halsband van den hond, gereed om dien met beide handen te vatten en los te maken.

Zij hoefde niet lang rond te zien, want al de honden rekten hunne kelen in ééne richting uit en de lijnen, door hunne kettingen gevormd, liepen allen uit op ééne donkere plek, waar eene kar stond. Onder die kar zag zij tusschen de wielen een paar verdachte lichtjes. Te zeggen, dat zij geen vrees gevoelde, zou overdrijving zijn; maar verschrikt was zij niet; want zij stelde te veel vertrouwen in Markies. Na zich een oogenblik bedacht te hebben, bezag zij den halsband van Markies; zij zou hem dien gaarne gelaten hebben, als een schild voor zijn nek en strot; maar ongelukkig was de ketting er onbreekbaar aan vastgeklonken en kon men ze slechts beiden tegelijk afdoen.

Nu eerst zag zij den staljongen eenige ellen van den wagen af op den grond liggen. Hare eerste gedachte was dat de panter hem gedood had, maar eer eene tweede gedachte tijd had bij haar op te rijzen, zag zij het vreeselijke dier onder de kar uit kruipen en, even als eene groote kat, met de kin op den grond, op den knaap toesluipen.

Het beest was van zijnen val bekomen, en ziende dat hij niet vervolgd werd, boezemde het geblaf der honden, waaraan het overigens gewoon was, hem geen grooten schrik meer in; het was weêr zich zelf geworden en rook thans eene goede prooi. Had de jongen eene enkele beweging gemaakt, dan ware hij als een weerlicht op hem toegesprongen; maar de weinige oogenblikken, die met zijn sluipen heen gingen, gaven Dorothy al den tijd, dien zij noodig had. Met vastberaden, hoewel bevende handen, maakte zij Markies' halsband los.

Zoodra hij vrij was, schoot het dier als een pijl uit den boog op den panter toe, door een blik van Dorothy gevolgd, die nu den eerst volgenden hond ging losmaken. Dit was een Iersche wolfhond, wiens krullende lip eene rij van lange tanden tot aan den wortel liet zien, en wiens woede nog verdubbeld was op het gezicht der invrijheidstelling van zijn kameraad, die hem voorbij gevlogen was. Hij trok zoo geweldig aan den ketting, dat Dorothy slechts met moeite zijn halsband kon losmaken. Eerder dan zij dacht, was echter de hond bij den panter en reeds verging haar hooren en zien van het gedruisch van het gevecht.

Nu vernam zij echter het welkome geluid van schreeuwende mannen en het gekletter van wapenen. Eenigen, door Tom gewaarschuwd, kwamen uit de wachterskamers van de trappen geloopten; anderen, voornamelijk boerenknechts en stalbedienden, die het vreeselijk nieuws van twee kameraden gehoord hadden, die op het oogenblik dat de tijger over den muur sprong, op het stalplein waren, kwamen

van den anderen kant met hooivorken en zeisen opdagen, welke laatste wapens nog gevaarlijker waren voor hunne kameraden dan voor het wilde dier.

Dorothy, die onder den invloed van het gevecht, waarin zij aanvoerder was, nagenoeg eene Bellona of minstens eene Diana was geworden, had intusschen geen oogenblik verloren. Nadat zij juist den vierden hond van zijnen halsband ontdaan had, hitste zij hem door eene overigens nuttelooze aanmoediging op en haastte zich thans den vijfden, een kleinen dashond, dol van woede en jaloerschheid, los te laten, toen de gewapende menigte er tusschen kwam. Het beest was gevangen en van de honden ontzet, eer de dashond hem een beet had kunnen geven of Dorothy er ie[t]s van gezien had.

Toen de mannen den panter, vreeselijk door de tanden der honden gescheurd, aan koorden voortsleepten en Tom de Zot hen met de handen in den zak en een allerdomst gezicht volgde, zag Dorothy naar haar trouwen vriend Markies uit. Deze kwam onmiddellijk op haar toegelopen en terwijl hij, in het blijde besef, dat hij zijn plicht gedaan had, tegen haar opsprong, veranderde hij haar in een bloedig voorwerp, afgrijselijk om aan te zien; want hij was met wonden overdekt, die gelukkig niet ernstig waren, behalve eene aan zijn strot. Deze was zoo gevaarlijk, dat er geen spraak van kon zijn, hem zijn halsband weêr om te doen. Zij bevoel hem daarom haar te volgen en verliet, in het vaste vertrouwen, dat zij thans voor hem vragen kon wat ze wilde, het stalplein. Zij ging, door haar goeden Markies gevolgd, het geplaveide binnenplein over, toen de markies met een eenigszins verschrikt gezicht uit de groote zaal kwam. Hij deinsde terug toen hij haar zag en werd bleek; maar aanstonds uit haar oog opmakende, dat zij niettegenstaande het bloed op hare kleederen ongedeerd was, wierp hij een oogslag op haar metgezel, die er op dit oogenblik lang niet innemend uitzag en zegde:

‘Ik heb het u wel gezegd, juffer Dorothy! Nu begrijp ik het! Het is dat lieve hondje van u en geen panter van mij, die dit spektakel in mijn vreedzaam huis gemaakt heeft! Nu, hij ziet er wel naar uit. Houd hem mij als 't u belieft van het lijf.’

Hij deed een stap achteruit; want de hond, wien de toon, waarop men zijne meesteres aansprak, niet beviel, was hem genaderd.

‘Mylord,’ zegde Dorothy, terwijl zij het dier vastgreep en voor de eerste maal eenigszins verstoord op haar weldoener, ‘gij doet mijn armen Markies onrecht. Met gevaar van zijn eigen leven heeft hij uwe lordschaps staljongen Shafto uit de klauwen van den grooten Mogol gered, die hem aan stukken zou gescheurd hebben.’

Terwijl zij dit zegde, kwamen eenige soldaten der bezetting, die tot het opvangen van den panter hadden meê geholpen, het plein opgelopen en trokken de aandacht van den markies door het gedruisch, waarvan hunne nadering vergezeld ging; want de soldaten schenen in het ongewoon geval eene reden te zien, om van de anders zoo streng gehandhaafde tucht te mogen afwijken. Aan hun hoofd stapte lord Charles, die de jacht geleid had en zonder wiens beleid het dier zeker niet in het dubbele van den tijd in zijne kooi terug gebracht zou zijn. Toen zij naderbij kwamen en Dorothy met haar hond naast zich in zulk eene krijgshaftige houding zagen staan, konden zij zelfs in de tegenwoordigheid van hun meester den lust niet bedwingen haar luide toe te juichen. Aanvankelijk verstoord over die schending der tucht, maar weêr bijvallende toen hij merkte dat er eene grap in het spel was, sprak de markies:

‘Ik heb het u wel gezegd, juffer Dorothy. Mijn mededinger heeft, zoo als ik vreesde, reeds eene partij tegen mij in het kasteel gevormd. Gij ziet hoe mijn eigen wapenknechten in mijn gezicht mijn vijand toejuichen! Ik geloof, mylord,’ voegde hij er bij, zijn hoed afnemende en zich tot den hond wendende, ‘dat ik wijs zal doen

met mijn kasteel en mijn titel aan u af te staan en aldus te voorkomen, dat ik er van beroofd word.'

Markies antwoordde met een brommend geluid en te midden van onderdrukt, doch vroolijk gelach, haastte zich lord Charles zijn vader de zaak op te helderen.

‘Mylord,’ zegde hij, ‘de hond heeft zich zoo braaf gedragen als men van een hond verwachten kan, en hij verdient eene belooning, in plaats van spotternij, die hij zeer goed blijkt te begrijpen, en die hem niet bevalt. Maar het was niet de hond, het was zijne schoone meesteres, die wij in tegenwoordigheid van uwe lordschap toejuichten. Geen hond heeft ooit een halsband van Cranford's maaksel afgeschud, en Markies is ook de eenige hond niet, die uwe lordschaps erkentelijkheid verdient; O'Brien en Tom de Zot - den speurhond bedoel ik - hebben hem braaf geholpen, en Stafford misschien wel het best.’

‘Maar hoe heb ik het nu?’ vroeg de markies. ‘Was de groote Mogol uit zijne kooi, ja of neen?’

‘Zeker was hij er uit, heer vader, en hij zou nu waarschijnlijk in het veld rondzwerven als nichtje Vaughan, die daar naast u staat, dit niet voorkomen had.’

De markies keerde zich om en zag haar aan, maar zegde in zijne verwondering niets; lord Charles ging voort:

‘Toen wij op het stalplein kwamen, zagen wij den grooten Mogol daar met drie honden bezig, terwijl juffer Dorothy Tom den Zot losmaakte en hem tegen het duivelsche beest aanhitste; de arme Shafto lag intusschen, een paar stappen van het gevecht verwijderd, op de steenen en kwam juist tot zich zelve. Het was het schoonste, wat ik ooit gezien heb, mylord.’

De markies wendde zich opnieuw tot Dorothy en zag haar sprakeloos en roerloos aan.

‘Aldus....?’ zegde hij ten laatste tot lord Charles, terwijl hij Dorothy bleef aanstaren. Aldus....?’ Maar hij bleef weêr steken.

‘Aldus,’ hervatte zijn zoon, ‘heeft juffer Dorothy met zeldzamen moed en even groot beleid, toen Tom de Zot zich uit de voeten gemaakt had en de arme Shafto, reeds geducht aangepakt, door bloedverlies in zwijm was gevallen, alleen den strijd tegen het monster aanvaard en al de honden - haar eigen hond eerst - één voor één tegen het dier losgelaten. En bij den hemel! het is alleen aan haar te danken dat het weêr gevangen en in zijne kooi gezet is, en dat het niemand leed heeft gedaan dan den staljongen en de honden, waarvan Strafford, dien het een poot verbrijzeld heeft, afgemaakt zal moeten worden.’

‘Hij zal blijven leven,’ riep de markies, ‘zoolang hij nog pooten genoeg heeft om te kunnen eten en slapen. En, juffer Dorothy,’ ging hij voort, zich opnieuw tot haar wendende, ‘wat hebt gij te verzoeken? Het zij u gegund al was het de helft van... van mijn markizaat.’

‘Mylord,’ antwoordde Dorothy, ‘hetgeen ik gedaan heb is al te gering om zulk een dank te verdienen.’

‘Wees even eerlijk als gij braaf zijt, meisje, en huichel geen bescheidenheid,’ zegde de markies eenigszins ruw.

‘Inderdaad, mylord, ik zeg zoo als ik het meen. Het *moest* gedaan worden en ik deed het maar. Ware er eenigszins aan te twijfelen geweest, en had ik toch wel gedaan, dan zou ik inderdaad uwe lordschaps dank verdiend hebben. Maar, mylord, trek daarom uw woord niet in,’ voegde zij er haastig bij, ‘maar verleen mij ééne gunst. Uwe lordschap ziet dat mijn arme hond geen halsband kan om hebben; laat hem daarom mijne kamer deelen, tot zijn hals genezen is; dan zal ik mij weêr aan uwe lordschaps schikking onderwerpen.’

‘Zoo als gij wilt, nichtje. Het is een edel dier en hij heeft een nog veel edeler meesteres.’

‘Wilt gij dan een emmer water voor mij laten putten, mylord Charles, dat ik zijne wonden kan afwasschen eer ik hem naar mijne kamer neem?’

Tien mannen vlogen op dat woord naar den welput, maar lord Charles riep ze allen terug en zond ze naar de wachterskamer, op twee na, die hij eene tobbe liet halen. Met eigen hand putte hij toen drie emmers water, die hij in de tob uitstortte, en naast den put op het open plein waschte Dorothy den vierbeenigen held en ging toen met hem naar hare kamer, om zich zelve een gelijken dienst te bewijzen.

Nadat de hond gewasschen was, scheen hij geheel uitgeput, en met een hangenden kop volgde hij zijne meesteres de groote trap en eindelijk een wenteltrap op, die nog hooger, naar hare kamer leidde. Daar kwam lady Margaret een kussen en een hertevel voor hem brengen om op te liggen, en met veel zichtbare voldoening viel de gewonde en afgematte hond, na slechts even gekwispelstaard te hebben, als een blok op zijne welverdiende legerstede.

De nacht was warm en Dorothy viel in slaap met hare deur wijd open.

Den volgenden morgen was Markies nergens te vinden. Dorothy zocht hem overal, doch te vergeefs.

‘Dat is, omdat gij den spot met hem gedreven hebt, heer vader,’ zegde lord Charles, de slotvoogd, bij het ontbijt tot den markies. ‘Ik twijfel niet, of hij heeft bij zich zelden gezegd: Al ben ik een hond, daarom hoeft mylord nog niet den spot met mij te drijven; want dat kan ik niet helpen en ik heb mijn plicht gedaan.’

‘Ik zou hem wel verschooning verzoeken,’ antwoordde de markies, ‘als ik er maar gelegenheid toe had. Het zou inderdaad boosaardig zijn willens een wezen te beledigen, dat er zoo gevoelig voor schijnt. Maar, Charles, daar schiet mij iets te binnen: zijt gij ooit te weten gekomen hoe onze vriend in het kasteel gekomen is? Het behoort tot uwe taak, dit te onderzoeken.’

‘Neen, mylord, voor zoover ik weet is men er nooit achter gekomen.’

‘Dat is een onwaardig antwoord, lord Charles. Als slotvoogd moest gij die zaak degelijk onderzocht hebben.’

‘Ik zal er nu eens aan denken, mylord,’ antwoordde de slotvoogd opstaande.

‘Doe dat, beste jongen,’ hernam zijn vader.

En lord Charles deed onderzoek; maar geen enkel lichtstraaltje helderde het geheim op. Het onderzoek zou wellicht langer geduurd hebben en een betere uitkomst hebben opgeleverd, als niet juist lord Herbert thuis gekomen was met het welkome nieuws van den dood van het Puriteinenhoofd Hampden, ten gevolge eener wond, hem door prins Rupert bij Chalgrove toegebracht. Hij bracht ook nieuws van prins Maurits' dapper gevecht bij Bath en van lord Wilmot's overwinning op William Waller te Devizes. Ook de koningin was naar Oxford gekomen en had haar gemaal groote versterking aangebracht, terwijl prins Rupert Bristol met kasteel en al genomen had. De zaken hadden aldus eene hoopvolle wending genomen; lord Herbert was opgetogen en lady Margaret was voor het eerst na Molly's dood weêr vroolijk. Het kasteel werd feestelijk verlicht en niemand behalve Dorothy dacht om Markies.

XX.

Op Redware.

Aldus zagen de zaken er slecht uit voor de Puriteinen en Richard Heywood had ten volle zijn deel in de onheilen, die over hen kwamen. Lord Fairfax volgende had hij diens nederlaag bij Athertonmoor gedeeld, waar hij van zijne twintig mannen er vijf verloor en met zijne merrie nog al ernstig gewond werd. Daardoor was het voor beiden, zoo zij later de partij van het parlement nog van dienst wilden zijn, teenemaal noodzakelijk naar huis te gaan en voorloopig rust te nemen. Tegen het midden van juli vertrok dan ook Richard, door Stopchase en verscheidene anderen zijner mannen, die ook gewond waren en verpleging noodig hadden, gevolgd, naar zijns vaders woning. Lady werd naar haar eigen stal gebracht, en Richard werd door zijn vader ontvangen - zonder één teeder woord, maar met oogen en handen, die wachtten als die eener moeder.

Roger Heywood was zeer bekommerd over den loop, dien de zaken zijner partij genomen hadden. Er was op het oogenblik eene sterke partij in het parlement, die den vrede wilde, en voor hem waren vrede en de ondergang des lands hetzelfde. Wanneer toch het parlement zich op dit oogenblik met den koning mocht verstaan, was alles, waarnaar hij en zijne geestverwanten gestreefd hadden, in groot gevaar, en zoo niet onherroepelijk verloren, dan toch wellicht voor eene eeuw op de lange baan geschoven. Wat hem het meest in die bekommring troostte, was dat zijn zoon zich waardig getoond had, niet alleen in zaken van persoonlijken moed, maar in zijn begrip van en zijne betrekking tot de vraagstukken, die wezenlijk in het spel waren - niet alleen die, waarover de menschen het druk hadden.

Maar in Richards gemoed was inmiddels eene ingrijpende verandering gekomen. Hetzij ten gevolge der verzwakking, door zijne wonden veroorzaakt, hetzij onder den invloed der neerslachtigheid over de geleden nederlaag, was zijn iever voor hetgeen hij tot nog toe de goede zaak noemde aanmerkelijk verminderd en was er twijfel in zijne ziel ontstaan of die 'goede zaak' al het bloed wel waard zou zijn, dat er voor gestort werd. Door zijn omgang met de overige Puriteinenhoofden was hem veel ter oore gekomen, dat wel geschikt was om zijne jeugdige geestdrift te matigen, en het was hem niet ontgaan welke lage driften, welke onverzadelijke eerezucht en begeerigheid zich veelal verscholen achter den dekmantel van liefde tot gewetensvrijheid. Die gedachten beschouwde hij echter als inblazingen des duivels, waartegen hij zich uit alle macht moest verzetten, en hij zou zich geschaamd hebben ze aan zijn vader te openbaren. Zoodra diens beeld voor hem oprees, week de twijfel weêr onmiddellijk uit zijnen geest; want de vereering, die hij voor dien man koesterde, liet geen plaats voor het vermoeden, dat Roger Heywood onwaarheid kon spreken. Maar als hij dan weêr aan de andere leiders der Puriteinen dacht en daarbij tal van achtenswaardige personen, waaronder Dorothy niet het minst, in de tegenpartij zag, wanneer hij tot de oorzaken van den rampzaligen burgeroorlog opklom en de gevolgen overwoog, dan werd het hem hoe langer hoe twijfelachtiger of hij wezenlijk op den rechten weg was. Een andermaal schreef hij al die verontrustende opwellingen aan de zwakte van zijn ontsteld denkvermogen toe en nam hij het manhaftig besluit voor de waarheid te sterven, niet als de vlam eener uitgaande lamp, maar als de lichtende uitbersting eener ontploffende mijn. En inderdaad, naarmate zijn lichaam sterker werd en de aandrijving tot werkzaamheid, zoo machtig in de gezonde jeugd, terugkeerden, werden zijne twijfelingen zeldzamer en begon hij weêr meer en meer overtuigd te worden, dat hij het rechte voor had.

Lady won het van haar meester in het te boven komen harer wonden, en at binnen weinige dagen weêr volop van de gerst en haver, die haar zoo rijkelijk gegeven werden als ze maar kon wenschen. Twee- en soms meermalen daags ging Richard

zijn paard in den stal bezoeken en benijdde het zijn spoedig herstel van de zwakheid, door karig voedsel, bloedverlies en de ontsteking der wonden veroorzaakt. Waren Richards diensten op dat oogenblik gevraagd geworden, dit zou gunstig op het herstel zijner krachten gewerkt hebben. Ware er strijd op het slagveld gevoerd in plaats van in het parlement, hij ware gewis in den halven tijd van zijne uitputting gekomen. Maar Waller en Essex lagen met elkander overhoop en waren op het punt een leger tegen elkander op de been te brengen, terwijl de partij van den vrede zich met den dag uitbreidde, en zelfs de vrouwen een verzoekschrift om den vrede indienden.

Ten laatste werd echter, hoofdzakelijk door de ophitsingen van de presbyteriaansche dominees en door de bemoeiingen van den Londenschen gemeenteraad de partij van den vrede

verslagen, en opnieuw begon men overal in aller ijl troepen te werven. Voor Richard was dus het uur gekomen om weêr in den zadel te springen. Zijne mannen waren allen gezond en welgemoed en de gedwongen rust reeds moede; Lady was opgeruimd en Richard volkomen hersteld.

Daags voor zijn vertrek haalde hij zijne merrie van stal om een rit door het veld te maken. Nooit had hij haar zoo vol levenskracht gezien. Zij vloog over heggen en slooten met een genoeg als of het troepen van koningsgezinden waren. Hare vurigheid wekte ook in Richards hart den strijdlust weêr op, en terwijl hij zoo voortrende, kwam het hem voor als was hij een dier strijders uit het oude Verbond, door God geroepen om de legerbenden der ongeloovigen te vernielen. Dien nacht kon hij bijna niet slapen van verlangen naar zijn vertrek.

MONSEIGNEUR PETRUS VAN DER PLOEG.

Reeds vroeg uit den korten slaap ontwakende, kleepte en wapende hij zich haastig en liep naar de stallen, waar zijne mannen reeds bezig waren hunne paarden te borstelen en voor het vertrek gereed te maken.

Lady had een afzonderlijken stal en daar spoedde zich haar jonge meester heen, zich verwonderend, toen hij de deur opende, dat hij haar gewonen welkomstgroet niet vernam. De plaats, waar zij gestaan had, was ledig en hij riep Stopchase.

‘Waar is mijn paard?’ vroeg hij. ‘Niemand zal toch zoo dwaas geweest zijn het te gaan afrijden, juist nu wij moeten vertrekken.’

Stopchase stond zijnen meester aan te staren, zonder iets te kunnen antwoorden; hij verliet den stal en kwam bijna onmiddellijk met een ijselijk verschrikt gezicht terug. Lady was nergens te zien. Richard liep als een dolleman heen en weêr. Geen der stalknechts kon hem een woord van opheldering geven. Allen wisten dat het paard den vorigen avond op zijne plaats gestaan had; niemand wist wanneer het die verlaten had of waar het nu was.

Hij liep naar zijn vader; maar al wat zijn vader er van zeggen kon, was niets meer dan hetgeen ieder duidelijk was: de merrie moest des nachts gestolen zijn en dat met al de behendigheid van een volleerden paardendief.

Maar wat zou de arme jongen nu doen? Hij weende van spijt.

‘Kom, Richard, mijn jongen,’ sprak zijn vader, ‘wat maakt dat uit? Gij zult mijn Oliver hebben. Dat is een goed paard, zoo als gij weet, en tweemaal zoo zwaar als uwe kleine merrie.’

‘Och, vader, gij kent Lady zoo goed niet als ik. Zelfs voor Cromwell's beste paard zou ik ze niet geruild hebben. Ik moet ze vinden. Geef mij verlof, vader, vandaag te blijven. Ik kan niet weg rijden zonder te weten waar zij is. Gaan zal ik, al was het op een bessemsteel, maar van morgen niet. Laat de mannen hunne paarden op stal zetten, Stopchase, en ga ontbijten.’

‘Het is eene list van den vijand,’ zegde Stopchase.

‘Hoeveel van haar hooi heeft ze gegeten?’ vroeg Sir Roger Heywood.

‘Een halve bos ongeveer,’ antwoordde Stopchase, en daaruit werd de gevolgtrekking gemaakt dat zij niet lang nadat al de bewoners van het huis naar bed waren, gestolen moest zijn. Wezenlijk was het huis sedert den terugkeer der soldaten niet meer zoo goed bewaakt als vroeger. De gerustheid had tot zorgeloosheid geleid. Heywood deed later een onderzoek, en de uitkomst daarvan was lang niet naar zijn zin.

‘De dief moet de stallen gekend hebben,’ zegde Stopchase.

‘Waarom denkt gij dat?’ vroeg zijn meester.

‘Hoe kon hij anders juist het beste paard weten te vinden?’ hernam de man.

‘Het stond op de eereplaats,’ antwoordde Heywood.

‘Scudamore!’ zegde Richard bij zich zelven. Het was nog geen helderheid, slechts een lichtstraal in zijn geest; maar zelfs die straal was kostbaar in de volslagen duisternis.

‘Vader,’ zegde hij, ‘ik wenschte dat ik een plattegrond had van de stallen op Raglan.’

‘En wat zoudt ge daarmee doen, mijn zoon?’

‘Daar zou ik nog over moeten denken. Maar ik geloof dat mijne arme merrie op het oogenblik in een van die gewelven staat, waarvan men spreekt.’

‘Dat kan zijn, mijn zoon. Men zegt dat de graaf dezer dagen zeer mild geweest is in het wegschenken van paarden. 't Zullen armzalige soldaten voor den koning zijn, die om paarden of titels vechten. Die kunnen nooit stand houden tegen hen die voor de waarheid strijden. Wat zegt gij, Richard?’

‘Dat weet ik niet, heer vader,’ antwoordde zijn zoon troosteloos. ‘Ik vertrouw dat ik de waarheid lief heb en ik geloof, Stopchase ook op zijn manier; en toch behoorden wij tot hen, die bij Athertonmoor op de vlucht sloegen.’

‘Gij gingt niet op de vlucht dan toen gij het niet meer kondt uithouden, mijn zoon. Het vereischt van sommigen grooter moed, te vluchten als het uur der vlucht gekomen is, dan te blijven strijden; want zij zouden liever sterven, dan voor anderen erkennen, dat zij verslagen zijn. Maar een man kan zoowel met eere vluchten als met eere strijden, en het eene is op zijn tijd zoo goed als het andere. Voor alles komt hier op aarde een tijd, en wanneer eenmaal de tijd voor het einde gekomen is, dan zullen wij eerst kunnen oordeelen. - Welaan dan, wilt gij heenrijden?’

‘Morgen, vader, als gij het goedvindt. Ik zou maar weinig uitrichten met de gedachte dat ik mijn besten wapenmakker in de handen der Philistijnen gelaten had, zonder er zelfs naar om te zien.’

‘Wat zou dat baten, Richard? Als het paard binnen de muren van Raglan is, zullen zij het u niet uitleveren. Wacht uw tijd af, en als gij uw vijand ooit op den rug van uw kameraad ontmoet, dan wee hem.’

‘Amen, heer vader!’ zegde Richard. ‘Maar met uw goedvinden, vandaag zal ik niet gaan. Ik beloof u dat ik morgen zal vertrekken.’

‘Zoo zij het dan. - Stopchase, laat de mannen morgen op dit uur gereed zijn. Het overige van den dag is voor hen.’

Dit zeggende keerde Roger Heywood zich om, meer spijtig over het verlies van het paard en zijns zoons leedwezen daarover, dan hij wel wilde laten blijken. Hij begaf zich naar zijn studeervertrek en zocht troost in het laatst verschenen vlugschrift van Milton.

Zoodra hij weg was, zond Richard, wiens besluit reeds genomen was, den trouwen Stopchase weg, zadelde zijn paard, reed langzaam het hekken uit en de velden door. Na een ridje van een half uur bleef hij voor een verlaten hutje aan den voet eener rots op den oever der Usk staan. Daar steeg hij af en trad, na zijn paard

aan het hekken vastgebonden te hebben, een klein tuintje binnen, vol welriekende kruiden, vermengd met eenige bloemen. Hij klopte aan de deur en lichtte de klink op.

(Wordt vervolgd.)

Mgr. Petrus van der Ploeg.

Nederland heeft onlangs een priester verloren, die eene schitterende plaats in de nederlandsche letterkunde bezette, namelijk Mgr. Van der Ploeg, professor te Warmond.

DE DOOP VAN DEN H. STEPHANUS, KONING VAN HONGARIË, NAAR G. BENZUR.

Het nederig dorp Wassenaar heeft de eer dezen voortreffelijken priester onder zijne zonen te tellen; daar werd Petrus van der Ploeg den 23^{en} maart 1815 uit eenvoudige, doch zeer godvreezende ouders geboren. Hun beperkte levenskring bleek spoedig te eng te zijn voor een knaap, in wien zich zeldzame gaven van geest en hart openbaarden; hij wijdde zich eerst eenigen tijd aan het lager onderwijs; weldra echter volgde hij bereidwillig de roepstem des Heeren, die hem tot dienaar des Altaars had

uitverkoren. Talrijk waren de overwinningen, die hij op het veld der klassieke en theologische studiën op Hageveld en te Warmond behaalde, en die bewijzen zijner buitengewone talenten, gevoegd bij een voorbeeldigen levenswandel, gaven aan zijne studiegenooten en vooral aan zijne kerkelijke overheid de innige over-

tuiging, dat Nederland, en met name de Kerk van Haarlem, den 13^{en} juni 1840, toen Mgr. Wijkerslooth hem in de Jesuïeten-kerk te Nijmegen de H. Wijding had toegediend, een even geleerden als vromen en ievervollen priester rijker was geworden.

Van 27 juni tot 8 augustus 1840 was de jeugdige priester assistent te Raamburg bij pastoor Van den Hooven, en daarna tot 27 januari 1842 kapelaan bij pastoor Hoek in 'de Posthoorn' te Amsterdam.

Op laatstgenoemden datum ontving hij zijn benoeming tot leeraar in het seminarie Hageveld, destijds te Velzen, en daarmede werd hem, onder de leiding van Gods Voorzienigheid, die lange weg open gezet, welke eerst eindigde bij zijn dood, en langs welken hij ontelbare en onschatbare zaden van zaligheid heeft uitgestrooid.

Elf jaren had Hageveld het voorrecht Professor Van der Ploeg onder zijne leeraars te tellen; in augustus 1853 werd hij tot hoogleeraar aan het seminarie te Warmond benoemd, alwaar hij den 27^{en} januari 1854 zijn lessen opende en ze voortzette tot zijn dood.

Over den dichter lezen wij in een hollandsch tijdschrift de volgende regelen: 'Een gewijde dichter was opgestaan, die al de snaren van de dichterenharp met meesterhand kon bespelen. Dat bleek al duidelijker naarmate die kostbare kerkliederen vermeerderden, deels door hem herzien en verbeterd, voor 't grootste gedeelte door hem zelven gedicht, waarin hij zong, en het christenvolk leerde zingen van het Kindje Jesus, van den lijdenden en verrezen Verlosser, van Maria, haar deugden, haar lijden, haar glorie, van Gods Heiligen - de nederlandsche vooral - van de Kerk en haar Opperhoofd, kortom van alles wat dienen kon tot opwekking en verlevendiging eener innige godsvrucht. Professor van der Ploeg kon zingen in alle tonen, nu in luid-jubelende, dan in zachtweemoedige, nu in breede en majestueuze, dan in teedere en fijne klanken; zoo wel in het gefluister des gebeds en der overdenking, als in het gedruis der feestvreugde; zoo wel in de zuchten der rouwmoedigheid als in het geschal der hoogste geestdrift; maar in wat toon hij ook zong, 't was altoos vlekloos schoone en vloeiende taal, altoos de meest juiste uitdrukking waar het de leer der Kerk gold, zonder de waarheid te overdrijven of er aan te kort te doen, altoos ter aankweeking van degelijke en op kerkelijk gezag steunende Godsvereering, en toch ook altoos zóó, dat hij verstaanbaar en genietbaar bleef voor het eigenlijke 'volk.' Vandaar die verbazingwekkende populariteit zijner gezangen en die gretigheid, waarmede de geloovigen altijd zoo gaarne de liederen van Professor Van der Ploeg zingen, niet slechts in de kerken en op pelgrimstochten, maar ook in de scholen en in het huisgezin. En als in zijn talrijke Jubilé-boekjes, pelgrims-boekjes, het *Handboekje der H. Familie* en andere werkjes een aantal liederen wordt gevonden, waarbij de naam des dichters niet staat vermeld, - het zoo doorzichtige W.P. of P.v.d.P. Pr. is waarlijk niet noodig om uit de taal der zangen te besluiten tot de hand, die ze opschreef, of liever tot het hart, dat die hand bestuurde.

'Maar waarin Professor Van der Ploeg - wij durven gerust zeggen - door geen nederlandschen dichter overtroffen werd, is het wonderbaar meesterschap, waarmede hij een zeer groot aantal latijnsche kerkhymnen in nederlandsche versmaat heeft overgebracht. Men leze (o.a. in het *Handboekje der H. Familie*) zijn vertaling van *Dies irae*, *Stabat Mater*, *Salvete flores martyrum*, *Coelestis urbs Jerusalem*, *Pange lingua*, *Verbum Supernum*, *Sacris solemniis*, *Jam lucis orto sidere* en de andere

hymnen der kleine Uren, en nog talrijke andere. Die wonderbaar juiste keuze der woorden, dat ‘treffen van het keunvoord,’ gelijk hij zelf het noemde, en nagenoeg altoos in dezelfde versmaat als die van het Latijn; maar meer nog: dat overnemen en bewaren in 't *Nederlandsch* van denzelfden toon des lieds, waarin de *Latijnsche* dichter zijn stof had bezongen - dat zijn hoogst zeldzame gaven, die Professor Van der Ploeg tot een dichter eenig in zijn soort hebben gemaakt. Van die kerkhymnen schreef hij met even juist oordeel als fijn gevoel: ‘het zijn liederen, die over 't geheel de even levendig geloofde en trouw beoefende, als diep gevoelde en genoten waarheid, bij alle bezieling en verheffing, in hoogst eenvoudige, lichtende woorden uitdrukken, zonder eenige poging, zonder kunstige herhaling of gezochte opluistering. Het heeft daar alles gelijkelijk eene oud-eerwaardige, stil-verheven en dikwerf eene mystische tint; ook door die eigen kerktaal, die er nog een hooger, heiliger zin en gloed aan leent; zoovele eigenschappen derhalve, die in de overbrenging zorgvuldig moeten bewaard worden en toch zoo moeielijk weêr te geven zijn. Als bij ingeving slechts is menige uitdrukking in de vertaling te achterhalen; en dikwerf voelt men zijn volslagen onvermogen, om het zóó te zeggen als de kerkelijke dichter het gevoeld heeft.’ Wat strenge eischen hij dan ook aan de vertalers van zulk een poëzie stelde, kan blijken uit zijn eigen woorden: zij moeten ‘zich eerst diep van het oorspronkelijke doordringen, den geest en gang, den toon en de tint er van, ook in het technische van vers en stroof, zoeken te naderen; in de keuze en schikking der woorden, vooral bij de overgangen toonen, dat zij kennis en smaak hebben, dat zij althans *voelen*, wát het moet wezen, en hoe zij het nog niet hebben bereikt; des noods uren en uren aan ééne stroof, ja aan één enkelen versregel wijden, en niet tevreden zijn, voor dat zij de ter vertaling gekozen hymne onder alle opzichten hoogst getrouw, zonder eigen toevoeging, naar het ideaal dat hun altijd voor den geest staat, hebben wedergegeven.’

De doop van den H. Stephanus, koning van Hongarië.

De historische waarheid, waarmede dit tafereel geschilderd is, verplaatst den beschouwer oogenblikkelijk in den tijd, waaruit het tooneel is genomen. Hij heeft hier den doop van een krachtig jonkman voor zich, en de vergevorderde leeftijd des doopelings, zoo wel als de kleeding der personen, welke de plechtigheid bijwonen, wijzen op die eeuwen, waarin het Kristendom, zijn zegetocht door Europa voltooiend, bij de heidensche volken en vorsten van het begin der middeleeuwen ingang vond en onder hen het zaad der latere europeesche beschaving uitstrooide.

Tot de europeesche volken, die het laatst het Kristendom aannamen, behoorden de Magyaren, en de op onze plaat afgebeelde doop van den jongen prins Vajk, welke bij deze gelegenheid den naam van Stephanus ontving en later de eerste kristelijke koning van Hongarië werd, bekroonde de reeds vroeger beproefde pogingen om de Magyaren tot het Kristendom te bekeeren.

De jonge prins ligt geknielt aan de voeten van den H. Adelbert, bisschop van Praag, die het water der wedergeboorte over zijn rijkgelokt hoofd uitstort; naast den prelaat staat de peter van den doopeling, de duitsche keizer Otto III; in diens gevolg onderscheidt men Hendrik II, hertog van Beieren, terwijl links, aan den ingang van het heiligdom, eenige figuren van edelen zichtbaar worden. Op den voorgrond knielt de schildknaap des prinsen, die zijne wapens vasthoudt. Meesterlijk is de uitdrukking, die de gevierde hongaarsche schilder (wiens stuk voor het nationaal museum te Budapest is aangekocht) in de gelaatstrekken zijner figuren heeft weten te leggen. Het gelaat des bisschops en dat van den op zijn zwaard geleunden keizer, zijn

toonbeelden van edele karakterteekening, terwijl ook de trekken van den hoofdpersoon, prins Vajk, ofschoon slechts van ter zijde zichtbaar, de uitdrukking vertoonen van godvruchtige toewijding des harten aan den Vader, die hem door het doopsel tot Zijn kind aanneemt.

En wezenlijk moet dat kind der zegening, dat uit de duisternis des heidendoms tot het licht der waarheid werd geroepen, zich diep doordrongen hebben gevoeld van de groote genade, waaraan hij door het doopsel deelachtig werd; want met die genade zou hij in zijn verder leven zoodanig woekeren, dat de Kerk hem eenmaal bij de koningskroon, die hij uit de hand van Kristus' plaatsbekleeder ontving, ook nog de aureool der Heiligen om de slapen zou geven.

De passiespelen.

Een net en verdienstelijk boek in twee deeltjes, verscheen voor eenige weken te Brugge. Het heeft voor schrijver den eerw. heer H. Rommel, wiens naam ons te dezer gelegenheid voor het eerst in het oog sprong. Het boek bevat eene voortreffelijke beschrijving van de passiespelen te Oberammergau; doch 't was deze niet welke ons boeide: de auteur doet deze beschrijving voorafgaan door een overzicht der godsdienstige tooneelspelen in de verledene eeuwen, en dit was ons recht welkom.

Reeds dikwijls is de vraag opgeworpen, hoe er een tooneel in de middeleeuwen uitzag? Hierop geeft de eerw. heer Rommel eene klare, duidelijke en wetenswaardige uitlegging.

‘In de tijden, daar wij van spreken, zegt de westvlaamsche schrijver, was het uitzicht van den schouwburg redelijk aardig. Tot over eenige jaren was men van gedacht dat de *mysterie*-theaters in verschillende stagiën opgetimmerd waren, gelijk een huis met vier of vijf verdiepingen, waarvan men den voorgevel zou wegnemen. Iedere verdieping zou eene verschillende plaats verbeeld hebben.’

Sedert eenigen tijd heeft men echter de zaak anders opgenomen, zegt de schrijver.

‘De schouwburg die gemeenlijk in hout opgetimmerd was, en somtijds maar eens dienen moest, was ontzaggeijk groot en met duizende toehoorders vervuld. Deze zagen het tooneel ongeveer op de volgende wijze. Eenige voeten boven den grond was er een verhoog van misschien honderd voet lang en honderd voet breed. Op den voorkant van dit verhoog was er eene opening waar de hel was (want men weet dat de hel en de duivel in de middeleeuwsche stukken eene groote rol speelden). Men ging er in en men kwam er uit bij middel van eene valdeur, die gedoken (verborgen) was achter eene gordijn, waarop het hoofd van een grijnzend monster geschilderd stond. Somtijds liet men de valdeur zichtbaar, te weten wanneer zij kunstig gemaakt was. In dit geval verbeelde zij een gapenden draak, wiens muil als ingang moest dienen tot de hel. Daar zag men de duivels in- en uitgaan, roepend en tierend, en uit den afgrond hoorde men onophoudelijk het afgrijselijk zuchten en kermen der verdoemden.’

Men ziet dat onze voorouders ook gaarne hunne zenuwen voelden geprikkeld worden, en zij onder dit opzicht al niet veel toegaven aan de tooneelliefhebbers van onzen tijd. Doch laat ons den schrijver nog een oogenblik aan het woord:

‘Op het verhoog dat voor theater diende, was er, wat verder, eene groote speelplaats. Daar was het eigenaardigste vertoog dat men kon uitpeizen. Beeld u dus in dat er daar een aantal huizetjes of perkskens stonden (in 't fransch *des mansions*), met de deuren open aan den kant der toeschouwers. Ieder van die huizetjes of perkskens

maakte als het ware een klein theater uit op zijn eigen, en verbeeldde eene stad, een woud, een slagveld, eene woning, enz. enz. Het stuk speelde overhands, volgens

den eisch, in een van die talrijke huizetjes, of ook ondertusschen op het speelplein waar zij opgericht stonden.

‘Eindelijk, boven al hetgeen wij reeds beschreven hebben, en iets verder, op eene soort van dokzaal, was het hemelsch Paradijs, waar God verbeeld was, gestadig met zijne Engelen op de handeling der tooneelgezellen nederziende. Van tijd tot tijd, daar waar zulks door een schrijver aangeteekend was, deed God ook zijne tusschenkomst gevoelen.

‘Dus geene schermen of coulissen (*schuifwanden*, *poskeniën* of *paskeniën* zegt De Bo in zijn West-Vlaamsch Idioticon) waarachter de acteurs zich verborgen. Hielden zij op van spelen, dan bleven zij onbeweeglijk in hunne huizetjes en wachtten hunne beurt af om nog eens aan de handeling deel te nemen; was hunne rol ten einde, dan gingen zij waarschijnlijk aan weerskanten staan van de speelruimte en beidden daar het einde af van het *mysterie*. Ook wanneer het noodig was, kon men zekere *acteurs* verbergen, met de deuren van het een of ander huizetje te sluiten.

‘Op deze wijze, indien het theater 30 meters lang en even diep was, kon men in 't geheel 900 meters vierkant gebruiken. Nemen wij in alles een derde voor die huizetjes, het ware mogelijk geweest 30 kleine tooneelplaatsen te hebben ieder van tien meters die, met meer of min kunst, op zekeren afstand van elkander staan konden.’

Dat alles is zeker zeer belangrijk. Die verschillende huisjes, die perken en bosschen vormden dus het landschap in 't klein, waar de handeling plaats greep. Het theater was alzoo tamelijk verschillend van 't geen men zegt dat het Shakespeare's theater, de *Globe*, onder de regeering van koningin Elisabeth, was.

De middelen tot uitvoering waren daarenboven niet zoo beperkt, als men wellicht in onze dagen denken kan. Men had natuurlijk de geperfectioneerde machienen niet, welke nu, overal bij tooverspelen, gebruikt worden; maar toch kende men eenige zoogezegde *true's*, en hiervan leverde de opvoering van het *mysterie* te Bourges, in 1536, het bewijs. Men gaf daar, in dat jaartal, *de Handelingen der Apostelen*.

‘Daar zag men, zegt de schrijver, kemels en leeuwen met het mekanië de aardigste bewegingen uitvoeren. Een schip vol van alle slach van dieren zag men uit den hemel dalen en aanstonds weder opgaan. De Apostels reisden in wolken. Een hond kwam er te berde al zingende, en twee tijgers veranderden in lammeren. De Heiligen wandelden op gloeiende ijzers. Zekere tooveraars veranderden van aangezicht gedurende het spel, en een onder hen, Simon, de welgekende tooveraar, vloog door de lucht, om wat verder te vallen en alzoo zijne beenen te breken en zijn hoofd te bersten.’

Die wonderen, welke onze goede voorvaders te zien kregen en die hen al zoo zeer in geestdrift brachten, als de wonderlijkste *true's* in onze dagen door Jules Verne uitgevonden, waren niet zoo zeldzaam als men wel zou denken. Op andere plaatsen werd er in de *mysteriespelen*, ook ruimschoots gebruik van gemaakt, onder ander te Valencijn, in 1547. Het was tijdens de feesten van Sinxen, dat de voornaamste burgers, in het prachtig hotel van den hertog van Arschot, het *leven, lijden en dood van O.H.J.C.* vertoonden.

Het stuk speelde vijf en twintig dagen, en het is wel te denken, dat men er van wijd en zijd naar toe stroomde om zooveel wonderen als men daar vertoonde, te zien.

De Waarheid, de Engelen en andere bovenaardsche wezens daalden uit de hemelsferen. Zij verdwenen en verschenen naarmate het stuk zulks vereischte. Lucifer

steeg, op eenen draak gezeten, uit de hel op, en eene oude geschiedenis van gemelde stad, zegt dat niemand begripen kon hoe dit plaats greep.

De staf van Mozes, een dorre stok, werd eensklaps met bloemen en vruchten overdekt; het water werd, op de bruiloft, letterlijk in wijn veranderd; Kristus werd door den duivel opgevoerd, en de vijf brooden en twee visschen werden dermate vermenigvuldigd, dat meer dan duizend personen gespijzigd werden en er nog twaalf gevulde korven overbleven.

Kristus vermaledijde den vijgeboom en ziet! op zijn woord werd de boom dor en verslenst. Men verbeeldde de eklips, de aardbeving, het scheuren der rotsen na het sterven des Zaligmakers zoo natuurlijk dat de aanwezigen moeten gehuiverd hebben.

Doch de eerw. heer Rommel haalt een meer eigenaardig bewijs aan, dat ook in deze provinciën de *truc's* niet onbekend waren. Onder de leiding van den gekenden schilder, geschiedschrijver en dichter Karel Van Mander, werden in 1569 en 1574, te Meulebeke, verscheidene groote tooneelspelen opgevoerd, onder ander *Noë David*, *Salomon*, *Nabucodonosor* enz.

Van Mander schilderde zelf verscheidene voorwerpen, om het tooneel op te luisteren. De zondvloed was een dezer benoodigdheden. Van Mander had het water tot op eene zekere hoogte, door buizen en andere middelen, naar boven gebracht en toen de zondvloed moest plaats hebben, stortte het water met zooveel gedruisch naar beneden, dat de aanwezigen achteruit sprongen.

Wij zegden hooger dat de duivel in de middeleeuwsche stukken eene groote rol vervulde: het volk wilde den booze in het stuk niet missen en het wreekte zich soms op eene geduchte manier, door hem met allerlei voorwerpen naar den kop te smijten, over al het kwaad dat hij der wereld berokkende. In de 16^e eeuw was de *duvelry* of *diablerie* een onmisbaar plezier in een tooneelstuk. Nu eens in de rol van duivel ernstig, dan boertig; maar nooit is de figuur sympathiek aan het publiek.

Men ziet aan die weinige bijzonderheden, hoe belangrijk het werk van den eerw. heer Rommel is. Wij komen later nog op een paar punten uit zijn schrift terug.

Een bezoek aan het eiland Terschelling.

III.

Guusje! Guusje!

Reeds in een vorig artikel wees ik er op dat het eiland Terschelling omringd is door zandbanken, die de scheepvaart niet alleen zeer belemmeren, maar ook hoogst gevaarlijk doen zijn. Aan den kant van de Noordzee ligt eene kolossale bank, de Noordsvaarder geheeten, die bij leeg water bijna geheel droog komt te liggen en hare verlenging vindt in de zoogenaamde Buitengronden van Terschelling, waarop wel is waar altijd water staat, doch op zoo geringe diepte, dat elk schip van eenige afmeting daar onvermijdelijk moet stranden. Van de uitgestrektheid van deze bank kan men zich eenigszins een denkbeeld maken als men weet, dat men eerst een uur van West-Terschelling volle zee heeft, hetgeen zeer duidelijk kan waargenomen worden bij een stormweêr, als waarvan ik getuige was.

Het was midden op den dag toen de storm in zijne volle vaart losbrak. Het gehuil van het water, als klaagde het over de verwoedheid, waarmede de wind het zweepte, maakte een eigenaardigen indruk op mij, vooral toen ik daarbij opmerkte dat de geheele natuur eene kleur aannam, als had zij zich met een rouwkleed omhangen over de buitensporigheden van een harer kinderen. Maar eene onverklaarbare

beklemmdheid maakte zich van mij meester, toen ik op een der hoogste duinen geklommen, in de richting der Noordzee zag.

Op den uitersten rand der Gronden voerden de witgekuifde golven als het ware een doodendans uit. De halve duisternis maakte van de opspringende golven zooveel geesten, wier akelige witheid en doorschijnendheid mij deden denken aan booze zeenymphen, die feest vierden over den goeden buit van menschenlevens, welke haar te wachten stond en met ijzingwekkende uitgelatenheid den spot dreven met de ontstelde natuur.

Deze gevaarlijke Buitengronden dan geven aan Terschelling eene geheel bijzondere beteekenis. Zoodra toch de wind uit den N.W. hoek waait en het daarbij 'heilig' weer is, zooals de Terschellingers dat noemen, mogen de scheepskapiteins op de Noordzee goed toezien; want eer zij er aan denken, zitten ze op de Buitengronden vast. Dat vastzitten of stranden, zooals de zeemansterm luidt, heeft op Terschelling veelvuldig plaats, en is daarom voor de schepen, welke naar de Oostzee, Zweden, Noorwegen en Denemarken sturen, en die allen langs Terschelling moeten, een stronkelsteen, waarvan zoowel de reeders der schepen als de verzekering-maatschappijen rekening hebben te houden. Het gebeurt nooit dat een jaar verloopt zonder dat daar een schip strandt, maar daarentegen is het ook gebeurd, dat er drie op een dag gestrand zijn, getuige nog bij den laatsten westerstorm.

De nederlandsche regeering heeft daarin zooveel mogelijk willen voorzien, door goede kaarten van Terschelling en zijne omgeving te laten maken, een maatregel, die overal goed zou werken, behalve op Terschelling, daar de Gronden telkens van aanschijn veranderen. Daarenboven heeft zij er een lichtschip gestationeerd, dat 's nachts de andere schepen voor de verraderlijke Buitengronden moet waarschuwen; maar ook deze maatregel schijnt weinig te baten, want de Terschellingers geven het den naam van lokkeren, beweren dat juist de vreemde schepen door het lichtschip worden aangetrokken, eene bewering, welke maar al te dikwijls bewaarheid is.

Aan deze strandingen heeft het woord 'guusje' zijn ontstaan te danken. Guusje! Guusje! beteekent dan ook: daar zit een schip! Waarom worden echter de Terschellingers zoo opgewonden als dit woord over hun eiland weerklinkt? Ziehier de verklaring: De Terschellinger weet bij ondervinding, dat het voor een schip niet gemakkelijk gaat weêr vlot te geraken, wanneer het eenmaal gestrand is, hij weet dat door elken golfslag het schip zich door zijn eigen zwaarte in het zand woelt. Vandaar dus dat er bij vele strandingen alleen spraak kan zijn van het bergen der goederen, waarvan aan de bergers een zeker percent van de waarde toekomt. Daar komt nog bij, dat de bergers, zoo als men dan de schippers noemt, in zulk geval een accoord met den kapitein van het gestrande schip zoeken te maken, hetzij om hem weêr in 't ruime sop te brengen, hetzij om zijne goederen aan den wal in de bergplaatsen op te stapelen.

Guusje! Guusje! is dus een extra voordeeltje, waarvan de Terschellinger profiteert, wat niemand hem kwalijk zal nemen; dat hij er echter als 't ware eene nijverheid van maakt en aldus op avontuur leeft, terwijl hij door zich met iever op de vischvangst toe te leggen, zich een flink geregeld bestaan kan verzekeren, is een ongeluk voor de meeste eilandbewoners, maar niettemin een feit. Echter heeft het zijn goeden kant. Men denke maar aan de veelvuldige menschenlevens die daar gered worden. Het is waar, men heeft gaarne iets te bergen, doch het moet ook gezegd zijn, dat indien de reddingboot in zee moet, het nooit ontbreekt aan liefhebbers om die te bevolken. Soms als de reddingboot niet vlug genoeg gaat, begeeft men zich te paard in zee;

men sjort zich sterk vast met koorden en dan vooruit. Ginder zijn menschenlevens in gevaar.

Naar de beschrijving, welke men mij van het Guusje! Guusje! gaf, wil ik trachten er eene trouwe schets van te geven. De eerste hoofdpersoon, die daarbij in aanmerking komt, is iemand, die op het eiland den naam draagt van Manke Jan of zoo als hij in de volkstaal genoemd wordt: 'Mankje.' Een der gewich-

tigste bezigheden van Mankje is op de duinen te gaan liggen op den uitkijk naar de schepen, die wellicht zullen stranden. Het spreekt van zelf dat Mankje geen enkel zeil uit het oog verliest en bij het minste vermoeden van stranding een kunstmiddeltje aanwendt om zich daarvan te verzekeren. Zoodra hij toch denkt, dit of dat schip zit vast, plaatst hij twee gereed gehouden stoksken in den grond, zoodanig dat zij een rechte lijn vormen met het schip dat hij in het oog heeft. Daarna legt hij zich achter het eerste stokske languit op den grond en ziet langs het tweede stokske naar het schip. Eenige minuten zet hij deze waarneming voort en bevindt hij dat het schip ten opzichte van het tweede stokske zich niet verplaatst heeft, dan springt hij op, loopt zoo vlug als zijn manke voet het toelaat het dorp in en doet zoo hard hij kan den schreeuw: ‘Guusje! Guusje!’ weërgalmen.

Nauwelijks heeft deze bekende kreet het oor der eilanders bereikt, of er komt leven in de brouwerij. Al wat beenen heeft, spoedt zich naar de haven en belegert de eigenaars van schuiten, blazers en botters, om meê naar buiten te loopen, zoo als men dat noemt. Dat de aandrang groot en een gekrakeel zonder einde er het gevolg van is, spreekt van zelf. Men verhaalde mij daaromtrent de volgende historie:

GUUSJE! GUUSJE!

Een visscher vernam van een zijner kennissen, dat deze buitengewoon veel tong had gevangen en zich daarop dien avond eens zou onthalen met een zijner vrienden. De visscher, die kon oordeelen hoe lekker tong smaakt, en niet genoodigd was, verzond de volgende list om zijn aandeel aan het lekkere maal niet te missen. Toen hij dan kon berekenen, dat de vrienden aan tafel zaten, liep hij op een draf naar hun huis, bonsde op de deur en riep: ‘Guusje! Guusje!’ waarna hij zich verschool. De beide vrienden bezonnen zich niet lang, lieten den visch in den steek en stormden naar de haven, waar echter niets bekend was van deze tijding. Toen zij teleurgesteld naar huis terug keerden, had de listige medemakker hun maaltijd reeds binnen gespeeld, en vonden zij dus wat men noemt: den hond in den pot.

Dit voorval had plaats op Oost-Terschelling, dat omstreeks een half uur van West-Terschelling begint en verder omtrent vier uren van den mond der haven zich uitstrekt. Geheel het eiland heeft omtrent een lengte van zeven uren, doch de oostelijke hoek wordt gevormd door eene onbewoonde landvlakte van drie uren lang. Ook de

boeren versmaden het niet meê een oog naar buiten te slaan, tot groote ergernis van de West-Terschellingers, die van hun gezelschap niet gaarne gediend zijn.

Al wat zeilen op kan zetten, vliegt dan ook naar het schip, en de wedstrijd dien men alsdan in het zeilen kan waarnemen, moet zeer curieus zijn. Elke botter, die het schip nadert, begint den kapitein van het gestrande schip toe te schreeuwen om met hem te onderhandelen. ‘Voor 20.000 gulden haal ik u er af!’ schreeuwt een visscher, die wellicht geen gl 20. - op de wereld rijk is. ‘Wat hebt ge geladen?’ roept een ander. ‘Wat geef je voor de berging van den deklast?’ laat zich een derde hooren, en daarop volgt gewoonlijk een loven en bieden, waarbij hooren en zien vergaat.

Intusschen nadert eene stoomboot van de Maatschappij, die zich tot doel gesteld heeft gestrande schepen weêr los te trekken. Ziet de kapitein der stoomboot de mogelijkheid in om dat doel te bereiken, dan treedt ook hij in onderhandeling met zijn collega en begint te loven en te bieden. Het gebeurt dikwijls, dat zulk een stoomboot met behulp van een andere, per telegraaf uit Nieuwediep ontboden boot, het schip wezenlijk weêr vlot maakt, waarbij steeds de conditie is los of geen geld. Doch raakt het schip zoo vast, dat er geen afhaken aan is en dat de goederen moeten geborgen worden (tot groot genoegen van de bemanning der talrijke botters) dan begint er een wezenlijk heldenwerk. Op ruwe zeemansmanier worden alle goederen over boord geworpen en door de botters opgevangen, die ze onder toezicht naar het eiland vervoeren en daar in de bergplaatsen brengen. Dat er nu en dan wel iets aan den strijkstok blijft hangen, lijdt geen twijfel, doch de daders worden, als 't bewezen kan worden, streng gestraft.

De drift om meê te doen aan 't guusje is zoo groot, dat geen weêr de Terschellingers kan terug houden om eene kans te wagen. Doch ook met betrekkelijk stil weêr blijft het een zeer gevaarlijk werk. Alle botters zoeken het gestrande schip te naderen; vandaar dat zij op een hoop bij elkaar liggen. Het water hoeft daarom niet eens hard te deinen of op de Buitengronden te branden, om het grootste gevaar voor de guusjers op te leveren. Een kleine golfslag is voldoende om eene botsing te veroorzaken en een botter in tweeën te doen splijten, een onheil dat de beste schipper in zulke omstandigheden niet kan voorkomen, dewijl weêr en wind soms elk oogenblik veranderen.

Om dit gevaar beter te doen uitkomen wil ik hier een geval inlasschen, dat drie jaren geleden bij Terschelling plaats had. Er was een schip gestrand. De botters hadden reeds veel geborgen, doch de hoofdlading bevond zich nog altijd in het schip. De Terschellingsche overheden hadden zich daarom per stoomboot *De Assistent* naar het schip begeven, om maatregelen voor de berging te beramen. Terwijl zij allen op het schip waren, ontstaat eensklaps noodweêr, en indien men zich alsdan op een wrak bevindt is men van zijn leven geen enkel oogenblik zeker. Van uit Terschelling zag men het gevaar, en dewijl *De Assistent* zelf de vlucht moest nemen stak de reddingboot in zee. Door een ongelukkig toeval of hoe ook, men weet het niet, sloeg de reddingsboot om en zes Terschellingers lieten er het leven bij. De schipbreukelingen wisten zich later op een der botters te redden en vaarden de veilige haven binnen, terwijl de bemanning der reddingsboot op zwemgordels en buizen als lijken door den stroom naar land werd gespoeld.

Een enkele visscher bracht er het leven op bijna wonderdadige wijze af. Uit de reddingboot gesprongen op het oogenblik dat deze omsloeg, kwam hij terecht op de Noordsvaarder, die elk Terschellinger op zijn duimpke kent, en begon hij terstond aan zijne redding te denken. Hij wist dat de zee met regelmatige tusschenpoozen driemaal aanlegt om een grooten golfslag te brengen. De eerste en tweede zijn in

vergelijking slechts klein, en gedurende dezen zet hij 't op een loopen en plassen door het water, dat hem nauwelijks tot aan de middel reikt. Tegen dat echter de gevreesde derde slag komt buigt hij zich voorover, sluit neus en oogen en grijpt met de handen in het zand, waardoor hij zoo vast staat als een rots, terwijl zich boven hem het water torenhoog verheft. Van het afvloeien van het water maakt hij weër gebruik om vooruit te komen en zesmaal moest hij dezen stoutmoedigen toer herhalen, alvorens hij meer dood dan levend door zijne makkers kon opgenomen worden en in veiligheid gebracht.

Keeren we echter naar het guusje terug. Zoodra een schip zijne goederen moet bergen, wordt het 't eigendom van de assuradeurs, die per telegraaf ontboden, terstond hunne zaakgelastigden zenden. Het telegraafkantoor doet alsdan dubbel dienst, dewijl alles wat het contracteeren aangaat per draad behandeld wordt. Ook de geredde passagiers maken daarvan gebruik om hunne betrekkingen over hun lot gerust te stellen, in één woord, er wordt geseind alsof het geen geld kostte.

Het aan land gebrachte goed wordt daarna na behoorlijke aankondiging uitgesteld en aan den meestbiedende verkocht, en daaraan is het toe te schrijven, dat er zooveel op het eiland aanwezig is, van zulke verkooping en afkomstig. Is de koopwaar nat, dan legt men ze te drogen in de duinen, waarin men plaatsen heeft die al zonderlinge namen dragen. Zoo hoorde ik noemen: Doodemanskisten, Bokkeplak, Groente, enz. Wanneer iemand iets nieuws heeft, staat een tweede met de vraag gereed: Van het schip? en zijn ondeugend lachen geeft half zijn vermoeden te kennen, dat het gejut is.

Gejut! Jutten beteekent niets anders dan bergen, doch de Terschellinger visscher verstaat er tegenwoordig geheel iets anders door. Jutten is bij hem synoniem met stelen, en 't is daarom beter, dat woord maar niet te gebruiken. Voor den Terschellinger ware het echter te wenschen, dat er nooit iets te jutten viel en ook het guusje afgeschaft werd, hij zou er door leeren zich meer op 't visschen toe te leggen en ten gevolge daarvan niet in zulke armelijke omstandigheden verkeer en als nu dikwijls het geval is. Ik hoorde en zag echter genoeg, dat zulks onmogelijk is. Er zullen toch altijd schepen stranden. Altijd moet er dus zooveel mogelijk gezorgd worden, dat de lading gered wordt.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 13]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XXI.

De hut der heks.

Op den dorpel der hut kwam Richard vrouw Rees tegen, geheel in dezelfde ouderwetsche kleeding, behalve den grooten hoed, dien de lezer kent. Op haar hoofd droeg zij eene muts met grooten bol, breede strooken en zwart lint. Zij verwelkomde hem bijna met de goedhartigheid eener oude min en leidde hem naar den eenigen stoel in de kamer, naast den haard, waar een turfvuur smeulde onder het haardijzer en een haverkoek stond te bakken. Het hutje was net en zindelijk. Aan de beroekte balken hingen verscheidene bundels gedroogde kruiden, die zij deels als medicijnen, deels als toovermiddelen gebruikte. De juiste afscheiding daartusschen had zij zelf niet kunnen opgeven.

‘Ik ben in verlegenheid, vrouw Rees,’ zegde Richard, toen hij ging zitten.

‘De meeste menschen zijn tegenwoordig in verlegenheid, heer Richard,’ antwoordde de oude vrouw. ‘Gij hebt mijne kunst nodig?’

‘Neen, het is meer uwe kennis, dan uwe kunst, die ik behoef.’

‘De kunst, die ik beoefen, is eene eerlijke kunst.’

HET BETOOVERDE KASTEEL. - ‘Vooruit, Markies,’ zegde hij met een zucht van verlichting.

‘Ik zal de laatste zijn om dit tegen te spreken, moeder Rees. Maar ik heb ze nu niet van doen. Zeg mij, zijt gij nu en dan niet eens binnen de groote poort van Raglan geweest?’

‘Ja, mijn zoon, meermalen dan ik u kan zeggen,’ antwoordde de oude vrouw. ‘Nog geen veertien daag geleden zat ik met mijn zoon Thomas in het hoekske van den keukenhaard te praten, nadat het avondmaal opgedragen en de kok naar bed gegaan was. Daar draaide mijn jongen, die nu zoo groot is met mylord en het huisgezin, eenmaal het braadspit. Het was een harde tijd voor mij, heer Richard, toen ik mijn goeden man pas verloren had. Maar het kleine wordt groot, en wie staat er nu gelijk met mijn zoon in de keuken en onder de bedienden? Er is toch maar geen beter huis in de wereld dan het kasteel Raglan.’

‘Men verhaalt wonderlijke dingen van de stallen daar, vrouw Rees; weet gij er iets van?’

‘Wonderlijke dingen, heer? Die de waarheid spreken, zeggen er niets dan goeds van. Wat de wapenkamer betreft... maar het past moeder Rees niet uit de school te klappen.’

‘Wat ik er van gehoord heb, en waarnaar ik u wilde vragen, is dat de stallen onder den grond gelegen zijn. Denkt gij dat het goed voor paarden is, onder den grond te staan? Gij hebt toch evenveel verstand van paarden als van honden.’

Eer zij antwoordde nam de oude vrouw haar koek van het haardijzer en legde hem op een houten schotel. Daarop nam zij een stoeltje met drie pooten, zette het naast Richard, ging er op zitten en nam dien geheimzinnigen blik aan, welken zij altijd vertoonde wanneer zij iets van hare wezenlijke of vermeende kennis ten beste gaf.

‘Hoor mij aan, en zwijg stil, heer Richard. Er staan in de gewelven van Raglan even goede paarden als er ooit in Redware op stal gestaan hebben. Zij eten er even goed hun gerst en haver, maar als zij den kop oplichten, kunnen zij het geheele land overzien. Of dit door de kunst van den bouwmeester of door de toovermacht van lord Herbert verkregen is, mogen zij zeggen, die liever vijanden maken, waar het veiliger ware vrienden te hebben. Maar dit mag ik vrij zeggen, dat op het bestrate plein, tusschen de voorkamer van mylord's vertrek, dat op de gracht uitziет, en het groote uitspringende venster van de groote zaal, dat op dat plein uitkomt, eene trap naar beneden gaat, die uit gewone treden schijnt te bestaan. Maar als iemand die het weet aan eene soort van trekker trekt, zoo als men aan kruisbogen en musketten heeft, dan draait de geheele trap om en vormt eene gladde helling, waarlangs paarden op en neêr kunnen gaan. En Thomas heeft mij verder nog verteld, dat aan het einde der gewelven, naar welke die helling leidt, en die onder de kamer van den markies en het geheele Fonteinplein doorloopen, in de fondamenten van een der torens eene zware ijzeren deur is aangebracht. Daardoor komt men tot eene stalling van meer dan honderd paarden, en let wel, niet onder den grond, maar in het hoogste vertrek van het geheele slot.’

‘En hoe komen zij daar, moeder Rees?’ vroeg Richard, die met beide ooren luisterde.

‘Wel, zij gaan aanhoudend in het rond en komen zodoende hoe langer zoo hooger, even als eene vlieg, die langs een kurketrekker oploopt. En binnen dien - kurketrekker zal ik maar zeggen - loopt, zoo als Thomas mij gezegd heeft, een trap, waar langs de menschen op- en afgaan zonder iets van den rijweg om hen heen of van de stallen boven hen gewaar te worden; zij staan dan ook dikwijls verbaasd als zij het gedruisch

der hoeven, het gerammel der kettingen of het gehinnik der paarden hooren. En daardoor komt het dat Raglan zooveel paarden en ruiters voor den koning op de been kan brengen. Maar, meester Richard, hoe kan eene verstandige vrouw als ik vergeten, dat gij tot de andere partij behoort en dat dit staatsgeheimen zijn, die nauwelijks iemand behalve mijn zoon Thomas in het kasteel kent! Wat zal er van mij geworden, nu ik dit alles aan een Heywood verteld heb!’ En zij zag hem eenigszins ongerust aan.

‘Wat zou dat beteekenen, moeder Rees,’ zegde Richard, ‘daar gij er evenmin een woord van gelooft als ik? Paarden, die een toren opklauteren om naar stal te gaan! Ik zal niet zeggen, of mijne merrie zou best tegen zulk een kurketrekker oploopen, als ze maar ruimte genoeg had om haar kop en staart te roeren, en naar beneden ook, wat voor de meeste paarden heel iets anders is. Maar dat daargelaten, moeder Rees, zeg nu maar ronduit dat gij dat alles verzonnen hebt en mij voor den gek houden wilt.’

‘In ernst, meester Richard, ik zeg u maar wat ik zelf gehoord heb. Ik verzeker het niet voor zeker, daar ik wel weet dat mijn zoon Thomas van eene grap houdt en er weinig naar vraagt of hij ze zijn meester of zijne moeder op de mouw speet; maar wat de trap betreft, die heb ik uit het venster der groote zaal met eigen oogen gezien, ofschoon ik er, om de waarheid te zeggen, geen paarden langs heb zien loopen. En wat het overige aangaat, mogelijk is het in allen gevalle; want er is niets of de wijze man lord Herbert kan het met een enkel woord te weeg brengen, en dat woord zou hij licht kunnen uitspreken, terwijl een ander misschien in stukken zou gescheurd worden als hij het beproefde.’

‘Ik wenschte dat ik het slot kon zien!’ mompelde Richard.

‘Als gij niet zulk een.... Maar daar is geen denken aan, meester Richard. Gij zijt te zeer als een Puritein - Rondhoofd noemen zij u - bekend en gij hebt hun en den hunnen te veel werks gegeven, dan dat zij u de wonderen van hun groot huis zouden laten zien. Anders zou ik, omdat ik met u en de uwen goed bevriend ben..... Maar zoo als ik zegde, er is geen denken aan, ofschoon mijn zoon, als meer tot de koningsgezinde partij behorende dan ik....’

‘Maar hebt gij dan geen macht genoeg, moeder Rees, om mij voor een paar uren na middernacht binnen Raglan te brengen? Meer vraag ik niet,’ zegde Richard, die aldus ter zake wilde komen, al dacht hij er in het minst niet aan, van zwarte of witte kunst gebruik te maken.

‘Al had ik die macht, dan zou ik ze nog niet durven aanwenden,’ antwoordde de oude vrouw; ‘want is lord Herbert niet daar? Liet ik het niet om hem, dan.... Maar zoo als ik zegde, ik durf niet; want zijne kunst is sterker dan de mijne, en voor zijne kennis zou ik niets kunnen verbergen. En ook om uwentwil, jonge meester, durf ik niet. Eenmaal binnen die steenen wallen, binnen die eiken poorten, die ijzeren valdeuren, zoudt gij er niet levend uit komen, dat verzeker ik u.’

‘Ik zou het toch wel eens willen beproeven,’ hernam Richard. ‘Zoudt ge mij niet kunnen vermommen en met een boodschap naar uw zoon zenden?’

‘Ik zeg u, jonge meester, ik durf niet,’ antwoordde de oude vrouw op den plechtigsten toon. ‘En als ik het deed, zou uwe spraak u aanstonds verraden.’

‘Dan wenschte ik eene plaats van den muur te weten, waar een man des nachts zou kunnen overklimmen.’

‘Denkt gij dat mylord de markies het kasteel twee jaren lang versterkt heeft, opdat een jonge Heywood, al behoort hij ook tot de ‘heiligen’ en al heeft hij lange beenen, als een paard over de heg over den muur zou springen? Ik ken er maar één, die den

weg door de muren van Raglan kent, en die zal het u niet licht vertellen,’ zegde moeder Rees grinnikend.

Zij stond op en ging naar hare slaapkamer. Toen eerst bemerkte Richard, dat hij reeds een poosje had hooren janken en krabben. Zij opende de deur en daar kwam een groote hond uit te voorschijn, die er erbarmelijk uitzag; want hij had een bebloed verband om den nek, terwijl de sporen van pas bekomen wonden op zijn lichaam te zien waren. Hij ging recht op Richard toe en likte hem kwispelstaartend de handen. Zoo ellendig de hond er uitzag, herkende deze er toch Dorothy's lieveling in.

‘Arme Markies!’ zegde hij, ‘wat is u overkomen? Wat zou uwe meesteres zeggen, als zij u zoo zag?’

Markies jankte en kwispelde met zijn staart, alsof hij elk woord verstond, en Richard had innig medelijden met het goede beest.

‘Heeft uwe meesteres dan ook u verlaten, Markies?’ vroeg hij medelijdend, daar hij in den hond een lotgenoot zag.

‘Dat geloof ik niet,’ hernam vrouw Rees. ‘Hij is al den tijd dat zij in het kasteel is bij haar geweest.’

‘Arme jongen, wat zijt ge verhakkeld!’ zegde Richard. ‘Welke hond van uw slag kan u zoo toegetakeld hebben? Of hebt ge met een grooteren te doen gehad? Nu, dan ben ik zeker dat hij er van gelust heeft.’

Markies kwispelde als tot bevestiging.

‘De grootste hond in Gwent zou hem zoo niet hebben kunnen verhakkelen, heer Richard. Maar hoor eens; hij kan u zijn wedervaren niet vertellen, daarom zal ik u zeggen wat ik er van weet. Voor een paar dagen was ik op het dorp Raglan om bij den waard van het *Witte Paard* wat brandewijn te halen voor het koken van eenige kruiden, die goed zijn voor inwendige kwalen, toen hij mij verhaalde dat hij een uur te voren een gedruisch op het kasteel gehoord had, zoo geweldig alsof al de duivels uit de hel daar aan het vechten waren. Ik zegde er niet veel op, maar dacht met schrik aan de toovermacht van lord Herbert en ging stil naar huis. Maar wat gebeurde den volgenden morgen! Nauwelijks was het dag of ik hoorde een klagend gejam en gekrabbel aan de deur! En wat zag ik anders dan dat lieve schoothondje van de jonge juffer Vaughan! Maar als ge hem toen gezien hadt, meester Richard! Het was alsof de duivel hem op het hakbord gehad had! Zoo verscheurd en toegetakeld hebt gij nog nooit een hond gezien! Ik begreep het aanstonds. Hij had meêgedaan in het gevecht, en of hij er goed of kwaad afgekomen was, als een verstandige hond kwam hij, zoodra het huis in rust was, naar moeder Rees, om verbonden en genezen te worden, waar hij wel wist dat hij altijd geholpen is. Maar waarover ik mijne oude hersens kwel is, hoe hij in den nacht uit die gevangenis is kunnen ontsnappen, die zoowel bij nacht als bij dag bewaakt wordt.’

‘Kan hij niet over den muur gekomen zijn?’ opperde Richard.

‘Als gij hem gezien hadt, zoudt gij dat niet vragen.’

‘Dan moet hij er door of er onder door gekomen zijn, een andere weg is er niet,’ zegde Richard bij zich zelve. ‘Het is een groote hond,’ voegde hij er luid bij, terwijl hij het dier nadenkenkend aanzag en op den kop tikte; ‘t is een groote hond.’

‘Ik denk wel de grootste hond, dien ik ooit gezien heb,’ stemde vrouw Rees toe.

‘Ik wenschte dat ik wat minder geschouderd was!’ zegde Richard.

‘Wie heeft ooit een jonkman zulk een wensch hooren uitspreken, meester Richard! Wat zou juffer Dorothy daarop zeggen? Ik beloof u dat zij niets tegen de breedte uwer schouders heeft.’

‘Ik ben minder breed, dan ik voor het laatste gevecht was,’ ging hij voort, zonder op de vrouw te letten en alsof hij tot den hond sprak, die met de kin op zijne knie hem in het gezicht zag. ‘Waar gij, Markies, loopen kunt, kan ik ongetwijfeld kruipen; maar als gij kruipen moet, waar zal ik dan blijven? Maar hoe zoudt ge hebben kunnen kruipen met die wonden in uwen nek en in uwen buik, arme Markies?’

De hond jankte en bewoog één voor één al zijne pooten, zonder zijne kin van Richard's knie te nemen.

‘Hebt gij den kleinen Dick van uwe meesteres gezien, Markies?’ vroeg Richard.

Opnieuw jankte de hond, bewoog de pooten en keerde den kop naar de deur, hetzij dat hij de vraag wezenlijk verstond, hetzij dat hij alleen den naam van zijn kameraad herkende.

De hond keerde zich om, liep naar de deur, bleef daar staan en zag naar Richard, als wachtte hij dat deze de deur openen en hem volgen zou.

‘Neen, Markies, wij moeten vóór den nacht niet gaan,’ zegde Richard. De hond keerde langzaam naar zijn knie terug en legde er opnieuw zijne kin op.

‘Wat denkt gij dat de hond doen zal, als hij zich genezen voelt, moeder Rees? Zou hij weêr van u wegloopen?’ vroeg Richard.

‘Hij zou wel een vreemde hond moeten zijn, als hij het niet deed,’ hernam de oude. ‘Hij zal stellig zoodra hij beter is terugkeeren naar hen, van wien hij zijne wonden ontving, om zich te wreken als hij kan; want dat is de gewoonte, zoowel onder honden als onder menschen.’

‘Zoudt gij op hem kunnen passen dat hij niet wegliep voor ik van avond terug kom, moeder Rees?’

‘Wel zeker, mijn zoon. Ik zal hem opsluiten en hij zal niet wegloopen zoo lang hij mij in zijne nabijheid hoort.’

‘Doe dat als ge mij een dienst bewijzen wilt, vrouw Rees, en ik zal voor den donker hier zijn.’

‘U een dienst bewijzen, meester Richard? Hoe zou ik u iets kunnen weigeren met uw goed gelaat en uwe oprechte woorden, al zijt gij ook een Puritein, Rondhoofd, dweeper of hoe men u ook moge noemen.’

‘Hoor dan eens, moeder Rees: ik zal geen namen noemen, maar ik geloof stellig, dat die van Raglan mij mijne Lady ontstolen hebben.’

‘Maar, meester Richard!’ viel vrouw Rees hem in de rede, ‘heb ik u niet met mijn eigen mond gezegd, dat zij er uit vrijen wil en in gezelschap van den eerwaarden heer Matthews heengegaan is?’

‘Och, moeder Rees, gij verstaat mij verkeerd. Ik bedoel juffer Dorothy niet. Die is inderdaad voor mij verloren; maar ook mijne merrie ben ik kwijt; in den afgeloopen nacht, terwijl hare bewakers sliepen, is ze uit den stal van Redware gestolen.’

‘Heere mijn tijd!’ riep de goede vrouw Rees uit, hare handen van medelijden in elkaar slaande. ‘Maar wat denkt gij dan in 's Hemels naam te doen? Toch zeker niet uw lijf binnen de muren van Raglan te wagen! Maar ik spreek als een zottin. Dat kunt gij niet.’

‘Deze goede hond,’ zegde Richard, Markies streelende, ‘moet, zoo als gij zelf duidelijk ziet, het middel gevonden hebben, om buiten weten der wachters Raglan te verlaten. En waar hij eenmaal door gekomen is, zal hij daar weêr niet door gaan? En waar een hond door kan, kan een mensch minstens beproeven of ook hij er door kan. Misschien heeft de hond zelf een gat voor zich gegraven, zoo als honden wel meer doen.’

‘Maar wat zoudt gij in Gods naam binnen die steenen kooi doen, meester Richard? Al was uwe merrie ook zoo vlug als gij haar altijd prijst, ja al was zij in moed, kracht en slimheid de beste van alle merries der geheele wereld, dan zou zij nog niet over de muren van Raglan kunnen springen; en denkt gij dat zij de valdeuren voor u zullen

ophalen, de poorten openen en de bruggen neêrlaten, om u met haar te laten weg rijden? Het zou een dwaze boodschap zijn, jonge meester, die uw beleid geen eer zou aandoen.'

'Wat ik doen zal, wanneer ik eenmaal binnen de muren ben, kan ik u niet zeggen, moeder. Ik heb mij zelden goed bevonden bij het plannen maken van te voren. Wanneer men op het uur van handelen denken moet aan hetgeen men eerst besloten heeft, in plaats van aanstonds rond zich te kunnen zien wat ons in de dikwijls veranderde omstandigheden te doen staat, is men nagenoeg in de positie van Lazarus in zijne lijkwindselen. Ik zal wel zien als de tijd daar is.'

'Meester Richard!' riep moeder Rees, 'hoe kunt gij in éénen adem zoo wijs en zoo dwaas spreken! Maar,' voegde zij er op een anderen toon bij, 'het staat aan mij niet, een Heywood tegen te houden. Wat hij wil, zal hij doen. En u is laag onrecht gedaan, jonge meester. Ik zal doen wat ik kan om u aan uw eigendom te helpen, maar meer ook niet. Luister, doch zweer mij eerst, Puritein, dat gij geen ander gebruik zult maken van hetgeen ik u zeggen zal, dan om uwe merrie terug te krijgen. Ik weet dat ik u een geheim zou kunnen toevertrouwen, waarvan het leven des vijands zou afhangen. Maar desniettemin moet ik uw eed hebben.'

'Dien zult gij niet hebben, moeder Rees. Ik zal u met het woord van een man, die God vreest, beloven dat ik geen onedel gebruik zal maken van hetgeen gij mij zeggen zult, en dat moet u voldoende zijn. Zoo niet, dan zal ik zonder uwe hulp gaan, alleen vertrouwende op God.'

'Maar wat noemt gij onedel, meester Richard? Gij zoudt tegen over een vijand kunnen doen, wat gij zoudt verafschuwen tegen over iemand van uwe partij, zelfs als hij u persoonlijk onrecht gedaan had.'

'Neen, moeder Rees, ik zal niets doen, wat *gij* onedel zoudt kunnen noemen, dat belooft ik u. Wat gij mij zult meêdeelen, zal ik niet aanwenden tot afbreuk van mylord van Worcester of iets wat hem zelf betreft. Maar Lady behoort niet aan hem, en haar zal ik van uit de stallen van Raglan naar Redware terug voeren.'

'Nu ben ik voldaan. Luister dan, mijn zoon. Het wachtwoord op Raglan voor den duur dezer maand is: *St. Joris en St. Patrick!* Moge het u dienstig zijn.'

'Ik dank u van harte, moeder Rees,' zegde Richard vol vreugde opstaande. 'Sluit nu den hond op en laat mij uit. Ik zal wel gelegenheid vinden u eenmaal te beloonen.'

'Gij hebt mij reeds van te voren beloond, meester Richard. De oude moeder Rees vergeet niet wat men haar doet. Ga nu en keer tegen licht en donker terug. Kom hier, Markies.'

De hond gehoorzaamde en zij sloot hem weêr in hare slaapkamer.

XXII.

De gracht der sterkte.

Toen Richard thuis kwam, bevond hij dat zijn vader uitgegaan was om in den omtrek een bezoek af te leggen. Hij ging daarom naar zijne kamer en zocht het boek weêr op, dat zijn vader hem op dien gedenkwaardigen morgen, toen Richard ophield een jongen te zijn, gegeven had.

Die lectuur wekte aanvankelijk al de twijfelingen weêr bij hem op, die hem in den laatsten tijd zoo gekweld hadden, doch verdreef die ook ten slotte en met nadruk riep hij uit, terwijl hij het neêrwierp:

‘Ik heb toch iets gewonnen; thans versta ik het, ik denk het ten minste. Wie weet of, terwijl ik voor de waarheid strijd, zij zich niet aan mij openbaart. Dat ik thans versta hetgeen betreffende haar geschreven is, is wellicht een voorteeken dat zij nadert. Welaan, ik zal mijnen weg vervolgen, maar opdat ik hem kunne vervolgen, moet ik mijne merrie terug hebben.’

In ernst kon hij echter zijn plan voor zich zelve niet goed rechtvaardigen. Al de pogingen, die hij aanwendde, om het met zich zelve eens te worden, hadden hem slechts genoopt te bekennen, dat zijn voornemen een dolzinnig waagstuk was. Maar was hij er van den anderen kant niet door eene bovennatuurlijke leiding toe gebracht? Van waar anders die plotselinge overtuiging dat Scudamore het paard gestolen had en het brandend verlangen het in de stallen van Raglan op te zoeken? En had hij van de meest beminde predikers in het leger geene krachtige bewijsreden gehoord voor het bestaan van zulke bovennatuurlijke leidingen? Ja, had hij niet meer dan eene leiding gehad? Was het geen bemoedigend teeken, geen onderpand van den gelukkigen uitslag, dat hij, binnen een uur na den eersten stap om zijn paard terug te krijgen, het eenige wezen aantrof, dat in staat was hem den weg naar het hol van den roover aan te wijzen? En had hij niet tevens het wachtwoord van Raglan vernomen? - Hij *zou* gaan.

Hij stond op en de kleine eiken trap afdalende, die van zijne kamer naar de lagere verdieping voerde, zocht hij zijns vaders studeervertrek op, waar hij een briefje schreef om dezen van zijn voorgenomen poging te verwittigen en hem met de middelen, die hem daartoe aan de hand gedaan waren, bekend te maken. Den overigen tijd bracht hij, na zijn middagmaal gebruikt te hebben, door met het vervaardigen van eene soort van overschoenen voor zijn paard, uit een oud buffelleeren wambuis. Zoodra de schemering inviel, begaf hij zich naar de hut der tooverheks.

Toen hij binnen trad, vond hij haar op hem wachten, maar werd niet hartelijk ontvangen.

‘Ik had liever gezien dat gij niet zoo juist op tijd gekomen waart, meester Richard. Dan had ik u wellicht nog van uw plan kunnen afbrengen, want waarlijk, het bevalt mij in 't geheel niet. Maar gij zult eene oude vrouw toch niet in ongelegenheid brengen, meester Richard!’

‘Zoomin als eene jonge vrouw, als ik het verhoeden kan, moeder Rees. Maar kom, gij moet mij vertrouwen en mij alles zeggen wat ik dien te weten.’

Hij haalde papier en potlood uit den zak en begon haar de eene vraag na de andere te stellen betreffende de binnenpleinen en de verschillende gebouwen, die ze omgaven, de voornaamste deuren en vensters, en bij elk antwoord dat zij gaf, voegde hij de nieuwe inlichtingen bij het ruwe plan, dat hij zich van het kasteel teekende.

‘Luister eens, meester Heywood,’ zegde de oude vrouw na eene lange poos, gedurende welke hij op zijn papier had zitten turen, ‘als gij op het Fonteinplein gekomen zijt, dat gij aan het steenen paard zult herkennen, keert gij het paard den rug toe, zoo dat gij den Gelen Toren aan uwe rechterhand en de groote zaal voor u hebt. Aan den anderen kant der groote zaal ligt het bestrate plein met zijne groote poort, dubbele valdeuren en ophaalbrug. Nagenoeg achter u, ter linkerzijde, zult gij dan de poort hebben, die naar de kegelbaan leidt. Door welke dezer drie poorten denkt gij uwe merrie naar buiten te leiden?’

‘Als ik er ooit uit kom, zal het op Lady's rug zijn, moeder Rees, en niet voor haar kop.’

‘Gij zult er niet uit komen, mijn zoon. Laat u raden. Behalve uwe merrie zult gij ook uwe vrijheid er bij inschieten.’

Richard hoorde haar, maar deed als hoorde hij haar niet.

‘Hoe laat gaat de maan op, vrouw Rees?’ vroeg hij.

‘Wat hebt gij met de maan te maken. Is zij niet de vijandin van hem, die op roof uitgaat? Schijnt zij niet om den dief aan het licht, te brengen?’

‘Ik ben niet genoeg dief, om in het donker te stelen, moeder Rees. Hoe zal ik zonder hare hulp weten waar ik ben of waar ik ga?’

‘Zij zal om middernacht halverwege hare baan zijn.’

‘Dan geloof ik dat het tijd voor mij wordt om met Markies te gaan.’

‘Daar, neem dit varenzaad meê, opdat gij onzichtbaar moogt zijn,’ zegde de oude vrouw. ‘Zoo gij bij toeval honger gevoelt, eet er dan van,’ voegde zij er bij, terwijl zij iets uit haar zak in den zijnen overschudde.

Zij riep den hond en opende de kamerdeur. Aanstonds kwam Markies voor den dag, liep op Richard toe en zag hem in het gelaat als wist hij volkomen, dat het zijne taak was hem te vergezellen. Richard wenschte de oude goeden nacht en verliet de hut.

Nauwelijks was hij met den hond in de duisternis gekomen, of hij bond hem, om hem niet kwijt te raken, zijn zakdoek om den nek en maakte dien vast aan zijne rijzweep, het eenige wapen dat hij meêgenomen had; en zoo gingen zij voort, terwijl Markies Richard meêtrok. Weldra ging de maan op en het landschap ontwaakte in de schemering.

Markies trok aan de zweep als de hond van een blindeman en naast hen kropen hunne schaduwen langs den weg met hen voort. Maar toen zij Raglan op een half uur afstands genaderd waren, begon de hond, hetzij dat de nabijheid zijner meesteres hem nieuwe kracht instortte, hetzij hij den grooten Mogol rook, onrustig te worden en langs den weg te snuffelen. Toen zij ten laatste een smal brugske overgingen, wilde de hond hardnekkig den weg verlaten en de ter linkerzij gelegen weide ingaan. Richard bood eenigen tegenstand, alleen om zich te overtuigen dat het dier zeker van zijne zaak was. Zijn gids leidde hem door het eene veld na het andere, tot dat hij ter nauwnood had geweten waar hij was, als de groote citadel niet in het maanlicht voor hem opgerezen was. Maar thans was hij gerust gesteld, daar het kolossale gevaarte duidelijker en duidelijker werd.

Ten laatste kon hij een klein gedeelte van de kasteelwallen onderscheiden; doch de hond trok hem daar voorbij en langs een ruw wagenspoor in het veld. Richard bemerkte dat dit spoor naar eene steengroeve liep en de hond trok hem daar regelrecht in; maar Richard was thans genoodzaakt omzichtig te volgen; want de grond was ruw en brokkelig en de maan wierp zwarte, misleidende schaduwen. Naar de zwartste dier schaduwen leidde de hond hem heen en zij traden een hollen weg binnen. Richard liep vlak achter het dier, beschutte het hoofd met de armen, uit vreeze voor eene te plotselinge daling van het verwulfsel, en liet de zweep zoo ver mogelijk schieten, ten einde in tijds voor eene afhelling van den bodem gewaarschuwd te zijn.

EEN TOONEEL UIT HET MODERNE LEVEN, NAAR E. CLAUS.

Het was een zeer ruwe tunnel, welks bestemming later zal blijken, daar hij deel uitmaakte van de werken, laatstelijk door lord Herbert ter verdediging van het kasteel ondernomen; maar de opzichter had de werken zoo geregeld, dat geen enkel der werklieden op het denkbeeld was gekomen, dat hij iets anders deed dan de steengroeve voor de herstelling van het kasteel uitgraven.

Ten gevolge der duisternis en van de voorzichtigheid, die hij had in acht te nemen, daar hij den hond, die hard aan de zweep trok, moest terug houden, kon Richard zich den tijd niet gunnen, naar de lengte van den afgelegden weg te gissen, toen hij plotseling het geruisch hoorde van een waterstroomke, dat van eene kleine hoogte scheen neêr te vallen. Hij was maar weinige schreden verder gekomen, toen het hecht der zweep in zijne hand plotseling een geweldigen ruk opwaarts kreeg, waarna de zweep geheel werd losgelaten; de hond was weg en had den zakdoek aan het eind der zweep laten zitten. Thans moest hij dus zijn eigen geleider zijn en begon reeds rond zich te tasten. Hij bemerkte dat hij het einde van den tunnel bereikt had; want als hij zijne armen uitstreckte, kon hij aan weêrszijden den rand der opening voelen, terwijl vlak voor hem langs eene ruwe rots het water, dat hij gehoord had, neêrklaterde. Maar waar was Markies gebleven? Het antwoord scheen duidelijk; het water moest ergens van daan komen, en zonder twijfel was het kanaal, waardoor het kwam, ruim genoeg om den hond den doortocht te verleen. Hij betastte de rots met de hand en voelde dat het water ongeveer ter hoogte van zijn hoofd over een stompen hoek kwam vloeien. Na een paar voeten omhoog geklauterd te zijn, ontdekte hij dat de opening, waaruit het kwam, wijd genoeg was om er in te kruipen.

Alleen hij, die ooit in eene dergelijke positie geweest is, kan zich voorstellen hoe Richard zich gevoelde met het water onder hem, duisternis om hem heen en den rotswand overal

een paar duim van zijn lichaam. Langzamerhand werd de helling sterker en het voortkruipen moeilijker. De lucht werd zeer dik en het was Richard alsof hij zou stikken. Daarop voelde hij een heeten adem dicht bij zijn gelaat, zag een paar voet van hem af twee oogen glimmen. Was hij den hond dan gevolgd tot in het hol van het dier, waardoor Markies zoo verschrikkelijk gescheurd en gekwetst was? Doch neen: het was Markies zelf, die op hem wachtte.

‘Vooruit, Markies,’ zegde hij met een zucht van verlichting.

De hond gehoorzaamde en in het volgende oogenblik voelde Richard een koelen luchtstroom. Een licht glinsterde in de verte. De opening waar het door scheen, was een weinig hooger dan zijn hoofd en scheen onheilspellend eng. Maar naarmate hij nader kroop, werd zij wijder, en toen hij er onder gekomen was, bleek zij groot genoeg om hem door te laten. Toen hij zijn hoofd omzichtig oplichtte, zag hij de kolossale massa van de citadel duidelijk boven hem oprijzen. Op gelijke hoogte met zijne oogen lag de breedte met waterlelies begroeide gracht tusschen hem en de sterkte.

EERST BETALEN, NAAR M. GEOFFROY.

Markies had hem tot de eenige verwaarloosde, vergeten en daardoor onverdedigde plaats van het geheele gebouw gebracht.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Een tooneel uit het hedendaagsch leven.

Niet zonder reden gaf de schilder van het tafereel, waarvan onze gravure op blz. 100 eene getrouwe afbeelding biedt, aan zijn treffend genre-stukje den naam van *Scène de la vie moderne*. Er ligt inderdaad eene bittere, bijtende ironie in de tegenstelling van den glans en de weelde, die het ‘hedendaagsch leven’ in het oog van den oppervlakkigen toeschouwer plegen te omringen, en die hongerige kleinen, hunkerend naar het stukje brood, dat men den hond niet weigeren zal.

Het was er blijkbaar den schilder om te doen het hedendaagsch leven met zijne hooggeroemde menschenliefde, in al zijne naakte liefdeloosheid, op de kaak te stellen, en daartoe had hij geen beter greep uit dat leven kunnen doen. Hij plaatst ons voor een van die nieuwe paleizen, waarin wellicht een zoogenaamde ‘volksvriend’ huist, die dag aan dag met volksbeschaving bezig is, en intusschen zich zelven met het zweet van den arme verrijkt. Zijn rijtuig staat voor de deur gereed, wellicht om hem naar de een of andere volksverbeterende club te brengen, waar hij eene voordracht moet houden over de ‘bestrijding van het pauperisme.’ En intusschen zitten twee verkleumde, hongerige kinderen onder het raam zijner keuken neêrgehukt, om de verstijfde ledematen in den warmen gloed van zijn haard te ontdooien, en de jeukende maag met den geurigen wasem zijner spijsen te paaien. Zij mogen zich niet aan dat venster laten zien; want ‘mijnheer geeft geen centiem aan bedelvolk,’ en de meid heeft strenge orders op dat punt: het hedendaagsche leven verlangt niet in zijne zelfzuchtige vreugde gestoord te worden door de klagende stem van den arme; dat weten de kleinen en zij zullen dan ook de hand niet opsteken dan met een lucifersdooske er in.

Voor den hond is het iets anders; die mag gerust zijn deel van de tafel des rijken komen vragen, en het is niet onwaarschijnlijk dat de sentimenteele negentiende-eeuwsche mevrouw hem met hare eigen hand een beentje door de tralies zal toesteken; want het hedendaagsche leven koestert, gelijk bekend is, oneindig meer genegenheid voor noodlijdende dieren dan voor noodlijdende menschen.

Eerst betalen.

Wie onzer herinnert zich uit zijn jongentijd de gebraden kastanjes niet, eene heerlijkheid, waarvoor we nu wellicht den neus optrekken. Toch waren ze toen lekker, vooral op een kouden winterdag, en hebben wij er destijds menige cent aan versnoept. Met het oog op onze gravure doet die herinnering weêr een gelukkigen tijd herleven, toen onze grootste zorg bestond in het verkwanselen van ballen en knikkers en het koopen van oliekoeken en gebraden kastanjes. Hoe diep zat de cent in den broekzak als men er een rijk was, even diep als bij den knaap van onze gravure, die bijna tot aan den elleboog in den zak schiet, om zijn schat op te sporen. De man heeft het zakske met de kastanjes in de hand. Eerst betalen, kleuter, en dan de kastanjes. Nu, dat is billijk, en al trekt de bengel een bedrukt gezicht, dewijl hij zijn cent niet spoedig genoeg kan vinden, toch weet hij zeker dat ze heeft en ze zal dan ook weldra te voorschijn komen, tot groot genoegen van de twee andere kleinen, die reeds hunne

vreugde te kennen geven, dat hun ouder broerke met hen zal deelen. Het is een lief tafereeltje vol leven en kleur, dat de veronderstelling wettigt: Wie zoo kinderen op het doek kan brengen, moet hen wel liefhebben.

Een bezoek aan het eiland Terschelling.

IV.

De Volendammers.

Het buitengewoon rijke vischwater heeft bij andere visschers van Nederland het denkbeeld doen rijzen, om daar ter plaatse te visschen. Ik moet hier echter bij opmerken, dat deze andere visschers de eenigen niet zijn, die daarvan gebruik maken; want meermalen gebeurt het dat een *file* van engelsche visschers voor het eiland in de Noordzee ligt en daar vangen wat zij krijgen kunnen. De engelsche visschers staan daarenboven bij die van Nederland bekend als geweldenaars, die zich niet ontzien de netten van de nederlandsche visschers, wier visscherij zij exploiteeren, te vernielen, hunne vangst te kapen en dan terug te zeilen naar de engelsche kust. Dat ook een nederlandsch visscher zijn engelschen collega wel eens uitmeet met de maat, waarmee deze zoo dikwijls inmeet, ligt voor de hand, en van daar een wrok tusschen beide natiën, die vooral op zee zich doet gelden waar hij kan. De hollandsche regeering heeft in den laatsten tijd een zeilschip te Nieuwediep gestationeerd, om zijne visschers te beschermen, doch er is geen enkele visscher, die op deze bescherming vertrouwt. Zoo lang niet een stoomboot, die zich bij elken wind kan bewegen, waar hare hulp noodig is, het zeilschip vervangt, zoo lang zal die kleine oorlog tusschen nederlandsche en engelsche visschers worden voortgezet, zoo als overigens de ondervinding reeds heeft aangetoond.

Met hoeveel ergernis de engelsche visschers ook worden aangezien, met evenveel vreugde wordt het jaarlijksch bezoek der Volendammers te Terschelling begroet. Dit nijver en rusteloos volkje vischt negen maanden van het jaar in de Zuiderzee, en houdt de vangst aldaar op, dan wenden zij den steven naar Terschelling en zeilen met hunne drie honderd botters de haven binnen, die ruim genoeg is om hen te herbergen.

Even als geheel de bevolking van Terschelling vormen zij op hunne beurt eene afzonderlijke maatschappij, met hare eigen wetten en gebruiken, welke zij ook in den vreemde handhaven. Bij hunne komst treedt een zeer gewichtig personage in functie, door de Volendammers 'Hein de Kanzer' geheeten, welk laatste woord eene verbastering is van consul. Deze naam duidt reeds aan welke functie hij heeft te vervullen. Gedurende de twee of drie maanden - naar gelang van het wêer - dat de drie honderd volendamsche botters op Terschelling hun bedrijf komen uitoefenen, heeft Hein de Kanzer niets anders te doen dan te zorgen voor de mondbehoeften van zijne onderdanen, eene zaak, waarmee zij zich niet kunnen ophouden, want zij zijn alleen gekomen om te visschen.

Het bestaan van dit kanzerschap doet reeds eene flinke inrichting vermoeden van deze kleine maatschappij, wat ook wezenlijk het geval is. Zoo als zij daar in het begin van november komen aanvaren, gehoorzamen zij allen aan een enkel hoofd. Dit hoofd, dat bij keuze tot deze waardigheid benoemd wordt, bepaalt wanneer, hoe en waar er moet gevischt worden; hij geeft na een tocht in de Noordzee het sein om naar Terschelling terug te keeren; hij bepaalt welke botters de gevangen visch naar

Nieuwediep of naar Amsterdam zullen vervoeren; hij beslecht alle geschillen, berekent en betaalt ieders aandeel in de opbrengst der vangst; in één woord, hij beslist alles wat de kleine visschersmaatschappij aangaat.

Om zijne bevelen beter te doen uitvoeren verdeelt hij zijne visschers in ploegen en stelt bij iedere ploeg iemand aan het hoofd, die hem rekening en verantwoording schuldig is, en op zijne beurt hetzelfde gezag uitoefent over zijne onderdanen. Deze ploegen hebben elk een afzonderlijken naam; zoo bestaat er een gouden vloot, een zilveren vloot enz. Het woord gezag is hier echter minder op zijne plaats, want een tweede voorbeeld van camaraderie en ieverig werken voor de gezamenlijke belangen zal men wellicht nergens ter wereld aantreffen. Het algemeen hoofd, zoowel als de hoofden der ploegen zijn niet meer dan de andere visschers; zij werken even hard mede om de gemeenschappelijke winst grooter te doen zijn en laten zich op hunne meerderheid al zeer weinig voorstaan.

Ik zegde reeds met een enkel woord, dat de Volendammers al hun visch te Amsterdam en te Nieuwediep, waar de amsterdamsche vischhandelaren hun vertegenwoordigers hebben, aan de markt brengen. Laat mij er bij voegen, dat zij gedurende den tijd van hun verblijf op Terschelling die markt geheel beheerschen. Telken male als zij een schot hebben gedaan, zoo als in de visscherstaal eene vangst genoemd wordt, gaat er een telegram naar Amsterdam om de vischhandelaren aldaar daarvan in kennis te stellen. Deze hebben daar het grootste belang bij. Visch toch is eene waar van een enkelen dag. Is dus de vangst gunstig en kan ten gevolge daarvan een nieuwe aanvoer te gemoet worden gezien, dan is 't in 't voordeel der Amsterdammers, hun visch tot elken prijs van de hand te doen. In het tegen over gestelde geval wordt de visch bij prijs gehouden, zeker als de handelaar is, dat geen versche aanvoer zijne waar tot een dood kapitaal zal maken. Ook voor de Volendammers is deze betrekking tot den amsterdamschen vischhandel niet zonder voordeel, dewijl zij voor het geld aan het druk telegraphisch verkeer besteed, zich de zekerheid koopen, dat hunne vangst vlot van de hand zal gaan en aldus goede prijzen opbrengen.

Dat de Volendammers op Terschelling goede zaken maken, blijkt uit hun jaarlijkschen terugkeer, waardoor zij tevens aan hunne gastvrije confraters bewijzen, dat er aan de vischvangst een goed bestaan is verbonden, indien men er zich maar met hart en ziel op toelegt. Doch niet altijd is het visschen op de Terschellinger kust een goed bestaan. Men heeft het vischseizoen in den herfst. De schelvisch, kabeljauw, rog en tarbot schijnen dan daar langs te trekken. Het bericht dat de eerste schelvisch is gevangen geeft gewoonlijk het sein tot hunne komst. Als er 'te guusje is,' laat de Terschellinger het visschen in den steek en laten zij de volendamsche vrienden hun gang gaan. Het is zelfs niet onwaarschijnlijk, dat de Terschellinger den Volendammer alleen daarom zoo goed mag lijden, dewijl laatstgenoemde niets van het guusje wil weten en, ofschoon hij er overvloedige gelegenheid en het recht toe heeft, er niet aan meêdoet. De Volendammer is vóór alles visscher, oefent zijn bedrijf naar hartelust uit en wint er een goed bestaan meê.

De Terschellinger stelt dan ook het gedrag van zijn volendamschen collega op den hoogsten prijs en schenkt hem een vertrouwen, dat waarlijk eenig mag heeten en dat dan ook nog nooit beschaamd is geworden. Een klein staaltje daarvan moge dit bewijzen. Wanneer de Volendammer uitgaat, gaat hij nooit alleen. Altijd kan men eene ploeg bij elkaar vinden. Met elkaar werken, met elkaar uitgaan, dezen regel brengen zij stipt in toepassing. Maar ook in dit uitgaan komen de eigenaardigheden van hun onderlinge vereeniging aan het licht. Altijd toch draagt een hunner de

geldbeurs van allen bij zich, en is dus belast hunne verteringen te betalen. Wanneer eene groep eene herberg binnen treedt, vraagt de kastelein niet wat zij zullen drinken, Hij brengt eene karaf jenever en een karaf bier met de noodige glazen en bemoeit zich verder alleen met zijne kalanten, in zoover zij nog iets anders mochten verlangen. De glazen worden ingeschonken en uitgedronken en nog eens gevuld, de Volendammers praten of zingen samen een liedje, drinken hunne glazen leêg en verlaten weêr de herberg. Alleen de 'judas' der ploeg komt den kastelein vertellen hoeveel glazen er van

de verschillende dranken gebruikt zijn, betaalt ze en voegt zich weêr bij zijne makkers, terwijl het bij den Terschellinger niet opkomt, deze opgave te wantrouwen; want hij weet dat geen Volendammer hem voor een enkel glaasje zal bedriegen.

Dit kleine voorbeeld van wederzijdsch vertrouwen herhaalt zich ook in alle zaken, welke de Terschellingers en de Volendammers met elkaar behandelen, en is te merkwaardiger daar zij ten opzichte van denkbeelden en opvoeding zoo zeer van elkaar verschillen. Alle Terschellingers zijn namelijk protestant, terwijl de Volendammers zonder uitzondering katholiek zijn. Nu is het wel geen vereischte dat verschil van geloof ook verschil van gevoelen moet te weeg brengen, in zaken die niets met godsdienst te maken hebben, maar de ondervinding leert ondertusschen, dat men dit overal kan waarnemen, behalve op Terschelling. Men meene daarom niet dat de Volendammers slechts katholieken bij naam heeten. Integendeel, als iedereen zoo nauwgezet zijne godsdienstplichten waarnam, zou het ongeloof slechts bij naam bekend kunnen zijn.

Elken zaterdagnmiddag toch ziet de terschellingsche haven de geheele volendamsche vloot binnen hare kaden vereenigd. Alle handen zijn daar druk aan 't werk om de sporen van het visschersbedrijf der eigenaars te doen verdwijnen. De schepen worden gezuiverd, want den volgenden dag is het zondag. Dewijl echter op Terschelling geene katholieke kerk is, verlaten zij gezamenlijk, zaterdagsnachts het eiland en steken over naar Harlingen om daar aan hun plicht tot het bijwonen der Heilige Mis te kunnen voldoen en aldus den dag des Heeren te kunnen vieren. Dit nobel gedrag, dat ieders waardeering verdient, verschijnt in een nog edeler licht als men bedenkt, dat de vischvangst zeer wisselvallig is. Door de vaste bepaling om altijd zaterdagsmiddags in de haven van Terschelling te liggen en ook omdat hij zondags of maandags door het weêr gedwongen kan zijn werkeloos te Harlingen te blijven, kan zeer dikwijls de kans op een goede vangst verloren gaan, maar daaraan stoort zich de Volendammer niet; hij houdt er van zijne godsdienstplichten niet voor de kans op een voordeel prijs te geven en kan daardoor slechts in de schatting van elken weldenkende klimmen.

Het is ook de gewoonte der Volendammers om tegen het Kersfeest naar huis te zeilen. De geboorte des Heeren wordt door hen in hun eigen kring gevierd, eene schoone van vader op zoon overgeërfde kristelijke gewoonte, welke onder de katholieken van geheel den aardbodem in zwang is. Op Kersdag keeren de buitenshuis verblijvenden naar den ouderlijken haard terug, om nog eens het geluk te smaken met elkaar een der grootste kristelijke feestdagen te vieren, en ook de Volendammers wijken van die gewoonte niet af. Niet zoodra zijn echter de Kersdagen voorbij of zij keeren, indien het weêr gunstig is, naar Terschelling terug, om hun bedrijf verder voort te zetten en aldaar te verblijven tot de eerste kwartiermakers van den wintervorst in het land en op het eiland aankomen; want het is hun vaste gewoonte zich aldaar niet te laten invriezen. Blijft het weêr dus goed, dan hoort men hen eerst op het laatst van januari 'een tot weêrziens' toeroepen aan het gastvrije Terschelling. Na het eindigen van het vischseizoen, ongeveer half februari, keert hij tot zijn werk op de Zuiderzee terug.

De goede zaken, welke de Volendammers op Terschelling maken, heeft wel eens aanleiding gegeven tot de vraag, waarom zij hun have en goed niet op hunne bidders laadden om zich voorgoed op Terschelling te vestigen? Deze vraag drong zich vooral op den voorgrond toen er druk werd gesproken over eene mogelijke indijking van

de Zuiderzee, het gewone vischwater der Volendammers. 't Is zeker dat de volendamsche visschers zich niet lang zouden bedenken om van woonplaats te verwisselen, indien hen hun bedrijf op de Zuiderzee onmogelijk werd gemaakt, terwijl het eiland Terschelling nog ruimte genoeg aanbiedt om hen te herbergen. Ook de droogmaking der Zuiderzee ter zijde gelaten, heeft deze vraag reeds meermalen het onderwerp uitgemaakt van besprekingen, en reeds zoover was men er meê gevorderd, dat men op Terschelling de plaats had uitgezocht, waar bij eene vestiging der Volendammers eene Roomsche katholieke kerk zou worden opgetrokken.

Tot heden is het steeds bij die plannen gebleven en valt het niet te zeggen of zij ooit in vervulling zullen gaan. Het eiland Terschelling zou niet anders dan kunnen winnen bij eene vermeerdering van zulk eene nijvere bevolking, terwijl den enkelen katholieken, die thans op het eiland verblijven, een groote dienst zou bewezen worden, door hen in de gelegenheid te stellen geregeld hunne godsdienstige plichten te kunnen waarnemen, wat nu niet het geval is.

(Wordt vervolgd.)

Van den hak op den tak.

'Ghij die vernuft bemerkt in boomen,
    kruiden, beesten
'Schryft dat ten volle toe, den vader
    van de geesten;
'Niet een soo kleynen dier, of soo ge-
    ringen kruijt
'Of 't roept oock sonder stem den grooten
    Schepper uijt

CATS.

Wij zijn in eenen hof op een schoonen aprildag. Aan den slootkant die den hof omgeeft, groeit een wilgenboom, die als voorjaarsbode reeds met eigenaardige bloemen (bloemkatjes genaamd) overdekt is.

Deze bloemkatjes worden in oostelijk Duitschland en in Rusland, op Palmzondag in de kerken gewijd, en even als onze buksboomtakken, tot een godvruchtig aandenken in de huizen bewaard.

Hier staat de wilgenboom als een lustprieel der insecten; duizende vliegjes en biën, zweven en gonzen bij dien eersten lente-oogst van zoete honig en was. Zij stijgen en dalen, en dansen voortdurend van het eene bloempke op het andere. Een ieder van die hongerige diertjes zoekt zijn deel; er is geen enkel van de met goud besprankelde bloemkatjes, dat niet bezocht wordt. Boven in den boom zweeft de dikke hommelmot met zijne zware basstem rond; eene kleine bie baant zich een weg tusschen een woud van met stof beladen meeldraadjes. Daar komt eene honigbie aangevlogen, die God weet hoeveel malen, elke bloem onderzoekt; somtijds hangen er verschillende aan dezelfde bloem. Ginder staat een sluipwesp, met de vleugeltjes uitgestrekt als door eene tooverhand geboeid in de lucht, en wacht tot dat de grootere biën voor haar plaats maken. Ja het is te veel om al de diertjes op te noemen, die zich bij den wilg bewegen, want niet minder dan acht honderd verscheidenheden van insecten leven op dezen boom, en wonen in en op den stam, in de wortels, op de takken, de bladknoppen en blaëren, op welke laatsten men die bloedroode gezwellen aantreft, waarin de wurm aan een bladwesp (*Nematus Helicinus*) woont.

Men zoude een geheel jaar noodig hebben en dagelijks werkzaam moeten zijn, om al de insecten aan den wilgenboom te leeren kennen.

De wilgenboom heeft door de grijsachtig groene kleur zijner blaêren en door den vorm, veel overeenkomst met den olijfboom van het Zuiden; zijn hout is zacht en niet geschikt tot timmerhout. Uit de schors verkrijgt men eene bittere stof, *Salicine* genaamd, die koortsverdrijvend is, en ook als bederfwerend middel wordt gebruikt.

Zie, daar kruipt eene naakte slak (*Limax ater*). Ik gevoel lust om te weten in hoeveel tijd zij de lengte van één voet overkruipt: zij heeft daarvoor twee minuten noodig. Wanneer zij den grootschen omtrek der aarde moest afleggen, die 5400 mijlen lang is, dan zou zij 500 jaren daarvoor noodig hebben, terwijl men met een stoomsneltrain in ruim een maand die reis zou kunnen volbrengen; doch dit is niets bij het denkbeeld, dat het licht in eene seconde 42,000 geographische mijlen doorloopt en, volgens de berekening van John Herschel, van de sterren uit den Melkweg, 2000 jaren noodig heeft om tot ons te komen.

Ik zie daar nog een ander diertje kruipen: het is onze welbekende aardworm of pier (*Lumbricus terrestris*). Zijn lichaam is in meer dan honderd ringen verdeeld, en bij eene nauwkeurige beschouwing ontwaart men daaraan vier rijen korte tepeltjes met haakvormige borstels, die langs het geheele lichaam loopen. De pier leeft in vochtige teelaarde, waarmeê hij zich voedt, terwijl hij zich vervolgens van de onverteerbare aarde, in de gedaante van slangvormige hoopjes, weder ontdoet. Die uitwerpselen ziet men menigmaal in de paden der tuinen liggen en volgens de ontdekking van den bekwamen franschen scheikundige Pasteur, ontstaat dikwijls door die hoopjes eene besmettelijke ziekte.

Die geleerde heeft ontdekt dat van een dier, eene koe bijv., die aan eene besmettelijke ziekte gestorven is, en sinds jaren in den grond begraven was, de kiem der ziekte, door den aardworm weder boven den grond gebracht kan worden met zijne uitwerpselen, waarin volgens zijn nauwkeurig onderzoek verschillende kiemen van besmettelijke ziekte aanwezig kunnen zijn.

Dat doet mij aan het microscoop denken, dat nuttig werktuig, waarmede het oog van den mensch een blik kan werpen in die wonderwereld van het oneindig kleine in de schepping. Beschouw bijv. den traan van den mensch! Wanneer men die op een glaasje laat verdampen of drogen en onder een microscoop legt, die 400 malen vergroot, dan zult gij de schoonste figuren zien die men bedenken kan. Zij vertoonen zich als een veld van bloemen uit diamant vervaardigd, even als men die in den winter op glasruiten ziet. Het is dus geen onzin, wanneer de dichters van zilte tranen spreken, want het is een soort van kristalschieting of beter eene configuratie die door de zouten, zoo als keukenzout, phosphozure kalk en soda, in tranen aanwezig, ontstaat.

Wanneer men evenzoo het sap van planten behandelt, dan zal men insgelijks prachtige figuren en sierlijke vormen kunnen bewonderen, die schitteren als juweel, en die zich bijna in elke plant verschillend zullen vertoonen, hoewel men de hoofdvormen, op verschillende wijze geplaatst, altijd kan herkennen, omdat zij door slechts eenige zouten die in de planten voorhanden zijn, gevormd worden. In het sap der eenzaadlobbige planten vooral, en ook in dat van sommige familiën van de tweezaadlobbige planten, treft men dikwijls de fijne diamantnaaltjes aan, die in bundeltjes of verspreid, zich op het glaasje vertoonen, en die in de kruidkunde bekend zijn onder den naam van *raphiden*.

Ieder kent de gist die noodig is om het brood te doen rijzen, en de gisting doet ontstaan voor de bereiding van bier en wijn; velen zullen misschien niet weten wat eigenlijk gisting is. Welnu, leg een druppeltje vloeibare gist onder het vergrootglas

en gij zult duizenden levende plantjes kunnen onderscheiden, onder de gedaante van kleine ronde cellen. De voortteeling van deze kleine plantjes is zoo ontzettend groot, dat men die als het ware kan zien geboren worden en groeien.

Wie heeft niet menigmaal de gisting op een biervat gezien, waarbij eene dikke schuim langzaam oprijst, en naar alle kanten wegspat, wanneer men den doorgang belet. Dit ontstaat door de voortdurende voortteeling dezer plantjes,

Kan men schooner schouwspel bedenken dan wanneer bij een warmen zomeravond de zee verlicht wordt, en lange vuurbanen over de

golven slingeren. Het is alweder een klein schepsel, een diertje (*Noctiluca*) ter grootte van een speldeknop, doorschijnend als het kristallijn der oogen, die aan de bewoners van den Oceaan, door hun phosphoriseerend vermogen, een uitspansel van flikkerende sterren vertoont.

Ik zie in de sloot bij den hof, eene bruine slijmachtige stof op het water, waarin zeker de laagst bewerkte planten te vinden zijn. Wanneer men een druppeltje van dat bruine vocht onder het microscoop brengt, zal men eene menigte sierlijke gedaanten van kiezel-plantjes (*Diatomaceae*) kunnen gaêslaan, die enkel uit cellen bestaan met een omhulsel van kiezelaarde, en die stofvormig, schuitvormig, spilvormig, halvemaanvormig of rondachtig, met fraaie dwarsstreepen geteekend, zich voordoen.

GEZICHT OP HET EILAND TERSCHELLING.

Door toeval, of door gebrek aan smaak van den hovenier, staat in den hof een hooge mastenboom nevens den wilg; dit is hinderlijk voor het oog. Men kan de schoone harmonie, die overal in de natuur heerscht, niet veranderen. De wilgenboom staat hier op zijne plaats, hij moet bij het water staan. De wilgen der beken omringen hem, staat er in het boek Job. 17. Hoe schoon zijn de wilgen in een hollandsch landschap!

De mastenboom daarentegen moet op de heide staan; daar stemt zijn somber loof met die vale uitgestrektheid overeen. De palmen in de tropische gewesten zouden in onze natuur niet voldoen.

Om u te overtuigen, dat elke boom of plant in harmonie met de natuur moet wezen die hem of haar omgeeft, ga dan eens naar het Terkamerenbosch bij Brussel, en gij zult daar eene menigte groote *Araucaria's* geplant zien, die er, bij de overige natuur, een onaangename indruk geven voor het esthetisch gevoel. Hoe belachelijk moet die beplanting voorkomen aan iemand, die geheele bosschen van *Araucaria's*, op de bergen van Chili en Brazilië, heeft zien groeien!

Dit geeft mij de gelegenheid om ook van die verfoeilijke landschappen te spreken, die de geleerden in hunne beschrijvingen over de voorwereld, door afbeeldingen willen aanschouwelijk maken. Ik kan niet aannemen, dat de goede God in den aanvang de wereld met zoo weinig smaak beplant heeft. Het *Araucariabosch* van Terkameren

herinnert mij ten eenemale de geleerde schepping der palaeontologen. Ik ben zeker dat noch een Daubigny, noch een Coosemans hun palet er voor zullen opzetten.

Kortom, wij komen terug bij onzen mastenboom. Hier vliegen geen biekens om honig uit de bloemen te putten. Neen, de arme mastenboom wordt aangevallen door eene rooverbende van insecten die den boom willen vermoorden nadat zij hem geplunderd hebben. Zie, daar fladderen de vlinders reeds van de groote harige rups (*de Phalena bombix pini*), van de kleine bruine rups met grijze haren (*Phalena bombix pithyocampa*), en van nog twee andere soorten van dezelfde familie. Allen, wanneer zij hunne gedaanteverwisseling tot rups volbracht hebben, zullen den boom van zijne blaêren beroven. In den herfst verlaten zij hunne prooi, en verschuilen zich in den winter verraderlijk tusschen het mos, aan den voet van hun slachtoffer, om in het voorjaar hun rooftocht weêr te hernieuwen.

Ligt nu de schors op, dan zult gij daar een [o]n[d]eugend kevertje vinden (*Dermetes typographus*), waarvan het vrouwtje een kanaal in het hout geboord heeft, om er 50-100 eiertjes in te leggen. Na twee weken zullen de larven daaruit te voorschijn komen, die tusschen de schors en het hout kanalen zullen knagen, waardoor het sap van den boom in zijnen omloop belet wordt. Die kanalen vertoonen allerlei aardige figuren, waarom men het kevertje den naam van boekdrukker (*typographus*) gegeven heeft.

De mastenboom is een nuttige boom; het hout is zoowel in droogte als in open lucht zeer duurzaam en wordt gebruikt tot balken en planken; ook is het zeer geschikt tot brandhout. Wanneer het hout in eene besloten ruimte aan hitte blootgesteld en verkoold wordt, ontwikkelen zich behalve het koolwaterstofgas, het kooloxydegas en het koolzuregas, ook nog bovendien houtzuur of houtazijn en teer. De houtskool, die men bij deze bewerking verkrijgt, is eene losse, licht ontbrandbare kool en daarom geschikt voor de bereiding van buskruid. Ook wordt het hout, in eene half beslotene ruimte, bij wijze van eene opgestapelde houtmijt, verkoold; deze stapels worden met een mengsel van aarde en klei bedekt en dan aangestoken.

Die koolen dienen tot brandstof en tot filtreer of doorzijgmiddel, daar zij de eigenschap hebben de vloeistoffen te ontkleuren. Ook levert ons het mastenhout het zwartsel als verfstof. Hiertoe worden de worteleinden van den boom gebruikt. Men verbrandt die in eene hut van steen, waarvan de wanden met gladde planken bedekt zijn, en waarop het dak, bij wijze van een linnen muts, is aangebracht, waarin zich het zwartsel als een vette damp bij de verbranding neêrzet. Nog levert ons de mastenboom hars en terpentijn, door het insnijden van den bast tot op het hout. Men bereidt ook door scheikundige bewerking van de blaêren (naalden genaamd) de zoogenaamde *boschwol*, die gesponnen en geweven wordt, terwijl uit de asch van het hout potasch kan bereid worden en de schors veel looistof bevat, die men in sommige streken, bij gebrek aan eikenschors, voor het looien van huiden aanwendt. Ten slotte levert de mastenboom ook voedsel voor den mensch; de Laplanders maken van het binnenste gedeelte der schors eene soort meel, en van de *Pinus pinea* en *Pinus Ambro* worden de zaden gegeten.

Wij hebben van het oneindig klein gesproken, wij zullen nog een blik werpen op de groote voortbrengselen der schepping. Beginnen wij met een lid van de familie van den mastenboom, met den reus van Californië, de *Sequoia* of *Wellingtonia gigantea*, waarvan de stam tot koker zoude kunnen dienen voor menigen grooten kerktoren, want hij bereikt honderd meters hoogte op vijf meters dikte in doorsnede. Spreken wij ook van de *Eucalyptus* uit Australië, die in zijn land meer dan zestig meters hoogte heeft en waarvan de groeikracht zoo sterk is, dat hij op den leeftijd

van drie jaren bijna vijf meters hoog is. Een boompje, dat ik in mijne kamer kweekte, maakte in eene maand, een scheut van twaalf centimeters.

De bewoners van Congo maken uit de takken van de *Eriodendron* hunne prau wen of vaartuigen, groot genoeg om twee honderd menschen te kunnen bevatten. De *Adansonia digitata*, de apenbroodboom of groote baobab van Afrika, heeft een stam van slechts vijf meters hoogte die daarbij dertig meters omtrek heeft.

Wij moeten ook melding maken van onzen prachtigen eik, die een hoogen ouderdom kan bereiken. Die van Montravail in Frankrijk heeft een stam, ter dikte van negen meters in doorsnede. En dan de bloemen van de meerroos van Guyana (*victoria regia*), die drie vierde meter in omtrek hebben, terwijl de blaêren een omvang bezitten van vijf meters!

En wanneer wij nu in het dierenrijk komen, staan wij dan niet verbaasd voor die kolossen, die zich in de voorwereld bewogen hebben? Nevens de monsterachtige pad, bekend onder den naam van *Labyrinthodon*, vertoont zich de reusachtige *Ichthyosaurus*, als half visch, half kruipend dier. Daar verheft zich de *Plesiosaurus* met zijn slangvormigen hals; de ontzettende *Iguanodon* en *Megalosaurus*, die eene lengte van vijftig meters hebben, geven u den indruk van den loggen neushoorn en den gevaarlijken krokodil.

De vervaarlijke *Mammouth* en *Mastodon* wekken de verbazing op, wanneer men een mensch nevens hun geraamte ziet staan, en wij kunnen ons thans nog een denkbeeld maken van die groote schepselen, bij het zien van den walvisch in de IJszee, die twintig voeten lengte heeft, wanneer hij geboren wordt en die een kleinen stam van Arabieren met kameelen en pakgoederen, gemakkelijk in de holte van zijn kop kan plaatsen. Nu neem ik afscheid, waarde lezer, want ik vrees dat, wanneer ik voortga, gij mij van overdrijving zult beschuldigen.

Antwerpen.

A.M. OOMEN.

[Nummer 14]

St. Nicolaas.

Sinterklaas is weêr op weg met zijn speculatie, en in den laatsten tijd ook met zijn *surprises* en suikergoed, zijn marsepein en speelgoed; wat de roe betreft, die hij anders voor de stouterikken pleegde meê te brengen, die laat hij tegenwoordig meestal achterwege, wel wetende dat er weinig liefhebbers voor zijn. Voor zoo ver ons heugt, heeft de goede man er nooit een groot gebruik van gemaakt, en daar had hij dan ook weinig gelegenheid toe; want, de kinderen mogen door het jaar nog zoo stout zijn geweest, tegen den 6^{en} december zijn ze allen regelmatig even wijs, al was het maar door het vooruitzicht en de voorproef. Met de lekkernijen toch hoeft niet gewacht te worden tot de goede bisschop in het land is; al komt hij nooit voor zijnen tijd, zijn zwarte knecht reist al weken van te voren het land af om alle lekkere speelgoedwinkels van een rijken voorraad lekker en snuisterijen te voorzien. Reeds omstreeks half november bespeurt men allerwegen blijken van zijne aanstaande komst; de uitstallingen in de winkels, de advertenties in de bladen, de aankondigingen op de plakbrieven, en bovenal de opgewondenheid van het jonge volk, alles verkondigt ons dat St. Nicolaas nog lang niet dood is, zoo als sommige wijsneuzen willen doen gelooven.

ST. NICOLAAS, NAAR C. CAP.

Zoo als men ziet, maakt St. Nicolaas ook van de middelen gebruik, die de vooruitgang aanbiedt: hij *telegrapheert* soms zijne komst; wellicht zal hij spoedig per ballon ons land afreizen, in plaats van zoo als vroeger te paard over de daken te rijden. Dat zou intusschen in 't geheel zoo aardig niet zijn; St. Nicolaas is al een oud man, en het zou

hem niet goed staan, als hij zoo allerhande nieuwe middeltjes bij de hand nam. 't Is al jammer genoeg dat hij reeds in sommige

opzichten met den tijd is meêgegaan; dat hij o.a. geen verguldsel meer plakt op zijne koeken zullen alle kleine en groote kinderen heel spijtig vinden.

Daarom hopen we van harte dat hij niet verder van zijne oude gewoonten zal afwijken, dat hij blijve voortgaan te rijden, en dat hij als van ouds des nachts door den schoorsteen blijve komen om de daaronder geplaatste schoenen en klompen te vullen. Dat zal veel aardiger zijn dan dat hij reeds 's avonds te voren *surprises* laat bezorgen.

Ja, persoonlijk moet hij komen, en wel door den schoorsteen. Daaraan kennen we den goeden, ouden bisschop! 't Zij dat hij alleen door het vullen der schoenen het bewijs levert dat hij er wezenlijk geweest is, hetzij dat hij zich in levenden lijve laat zien, zoo als op onze gravure, maar komen moet hij; daaraan heeft hij ons nu eenmaal gewoon gemaakt.

En welk een plezier voor het jonge volkske hem wezenlijk te zien verschijnen met al de blijken dat hij zijn weg door den schoorsteen genomen heeft! Hier wordt de droom wezenlijkheid, hier zien de kleinen al de geruchten, omtrent den geheimzinnigen bisschop in omloop, en waaraan ze maar half durfden gelooven, door eigen aanschouwing bevestigd! Die illusie is onbetaalbaar, zoo een oogenblik van huiverige verrassing, van wonderbaar genot beleeft men maar ééns in zijn leven, en daarom zij het al den kleinen vriendjes van Sinterklaas van harte gegund.

De ouders op onze gravure hebben er blijkbaar even zoo over gedacht, en daarom hunnen kleinen het genot bereid een levenden, sprekenden Sinterklaas onder den schoorsteen te kunnen aanschouwen. Nu moet het gezegd worden, dat de breede antieke schouw der oud-adellijke huizing daartoe eene gelegenheid aanbod, die men in onze moderne huizen tevergeefs zal zoeken. De vader zelf speelt voor St. Nicolaas; een papieren mijter, een lange vlasbaard, een rok van zijn vrouw en een wijde mantel, daarenboven een halfmaan bij wijze van kromstaf zijn voldoende om hem voor den goeden bisschop te doen doorgaan: de verbeelding der kleinen zal het overige doen. Zie maar, hoe nieuwsgierig en behoedzaam de kleine knaap zich voorover buigt om hem des te beter op te nemen, zonder echter zijne moeder te durven loslaten. Zie, hoe het kleine meisje zich angstig tegen de kindermeid aandringt en hoe de Benjamin van het drietal haar om den hals vasthoudt. Maar die schrik is slechts van voorbijgaanden aard; wanneer St. Nicolaas op zijn welwillendsten toon zijne vriendjes zal uitnoodigen de geschenken, die hij voor hen heeft meêgebracht, te komen halen en er hem een kus voor in ruiling te geven, zullen de kleinen ten slotte wel aarzelend aan de uitnoodiging voldoen, om, zoodra zij het begeerde machtig zijn geworden, juichend van plezier weg te loopen en hem den beloofden kus zelf te laten veroveren.

De grooten hebben blijkbaar even veel genoeg in de vertooning als de kleinen, en zelfs de ernstige grootvader staakt voor een poosje de lectuur van zijn dagblad om van het schouwspel te genieten.

Van harte - we zegden het reeds - gunnen wij aan alle kinderen op den 6^{en} december a.s. eene verrassing als die het kleine drietal op de schilderij van C. Cap te beurt valt. Voorzeker zullen zich maar weinig schoorsteenen tot eene dergelijke opvoering van St. Nicolaas leenen; maar er is geen enkele schoorsteen, waaronder geen gelegenheid zou zijn, om van elk lid des gezins een paar schoenen te plaatsen, zoo dat Sinterklaas, door die te vullen, zijn bezoek bewijzen kan. Door hiervoor te zorgen zullen we

onzen kinderen een plezier verschaffen, dat de meesten onzer in hunne kinderjaren hebben gesmaakt, terwijl wij er tevens eene vaderlandsche traditie door in stand houden; en dat is ook wat waard.

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XXIII.

De stallen van Raglan.

De eenige weg, die voor Richard open lag, was thans de gracht. Zoo zacht als hij kon, vrong hij zich door de opening heen en begaf zich te water, tusschen de lelies door, die hem door hare in een gestrengelde wortelen niet weinig hinderden; maar met de maan in het tweede kwartier boven hem om hem te verlichten zwom hij gemakkelijk naar de overzij. Toen hij uit het water opzag, bemerkte hij den rotsvasten toren boven zijn hoofd, en ofschoon het liefelijk licht der maan de harde omtrekken eenigszins verzachtte, kwam de onderneming Richard meer dan ooit als eene hopelooze poging voor.

Niet minder hield hij het oog gericht op de overzijde der gracht en bemerkte weldra een kleinen trap, die langs een der ronde bastions van de gracht naar het pad leidde, dat rond de citadel liep. De voet van dezen trap was, toevallig genoeg, een der beide eenige punten der gracht, welke niet van een der twee poorten van het kasteel konden gezien worden. Het boven einde van den trap echter was van een der uiterste punten der westelijke poort zichtbaar, en zoodra Richard de openstaande, kleine, met ijzer beslagen deur was binnen getreden, zag hij in de verte de gestalte van een wachter tegen den helderen hemel afsteken. De geheele massa van het kasteel, uitgenomen de plek waar die man stond, was door den kolossalen omvang der citadel voor zijn oog verborgen. Hij deinsde terug en bleef boven op d[e]n trap zitten, om na te denken en het water van zijne kleederen te laten loopen. Vervolgens waagde hij zich opnieuw verder; doch thans op handen en voeten; hij had echter maar een paar duimen ver te kruipen, om weêr door een der hoeken van den toren gedekt te worden.

Maar die beschutting duurde slechts een oogenblik, daar hij den toren moest rondgaan om eenen weg te zoeken naar een der binnenpleinen; weldra bemerkte hij een der torens van den hoofdingang. Hij liet zich nu weêr op handen en voeten zinken en kroop langzaam zoo dicht mogelijk langs den muur, tot hij eindelijk aan de steenen brug kwam.

Het trof gelukkig voor hem dat Dorothy en Kasper juist vergeten hadden hun val op de brug uit te zetten, anders ware hij op het Fonteinplein aangeland op eene manier, die lang niet gunstig was voor zijn plan. Nu kwam hij echter veilig aan de overzijde, altijd nog kruipende tot hij zich onder den boogsgewijzen doorgang bevond. Hier stond hij op, rekte de leden uit en maakte eenige gymnastische bewegingen, om het bloed, dat in zijne aderen verstijfd was, weêr in beweging te brengen.

Van uit het booggewelf zag hij links het Fonteinplein met den schitterend witten kop van het marmeren paard, die als uit eene zee van schaduw in het maanlicht oprees; thans wist hij waar hij was. Daarop bemerkte hij rechts eene open deur, die naar eene donkere ruimte leidde, en wist hij dat hij in de groote zaal keek. Tegen over de deur glinsterde het groote vooruitstekende raam, waarvan moeder Rees gesproken had.

Thans overdacht Richard langs welke poort hij, na de uitvoering van zijn plan, het best ontsnappen kon. De stallen kwamen op het geplaveide plein uit en daar was de hoofdingang; dezen te kiezen lag dus voor de hand. Maar vóór dien hoofdingang had men een hoogen trap, en daar hij den rijweg niet kende, vreesde hij zoowel achterdocht op te wekken als tijd te verliezen. Daarenboven had men aan dien kant een dubbele valpoort en een ophaalbrug.

Aan de andere poort daarentegen was slechts een enkele valpoort en geen ophaalbrug, terwijl hij vandaar uitstekend den weg wist naar de steenen poort. Klaarblijkelijk was deze uitgang het verkieselijkst. Er was slechts één nadeel aan verbonden, namelijk dat, als zij nog door den ouden Eccles bewaakt werd, deze Richard en de merrie kon herkennen. Doch van den anderen kant dacht hij gebruik te kunnen maken van het feit dat de kamer van den markies boven die poort lag. Op dit punt was dus zijn besluit genomen; thans moest hij nog vaststellen op welke manier hij van het bestrate plein, waarop de stallen uitkwamen, naar het Fonteinplein kon komen, waar de gekozen uitgang was; want straks zou hem geen tijd gelaten zijn, om daarover te beraadslagen.

Er moest in elk geval één weg zijn - door de groote zaal; want die zaal moest van beide zijden toegankelijk wezen. Hij trok zijne schoenen uit en stapte zacht naar binnen. Door het hooge venster tegen over den monumentalen haard viel een weinig maanlicht, dat hem in staat stelde de deur te vinden, die hij zocht.

Met de hand langs den muur tastende bereikte hij eindelijk den trap, die hem door moeder Rees aangewezen was en bleef een oogenblik staan luisteren. Zijn geoefend oor bemerkte weldra dat hetgeen vrouw Rees als den toegang naar de stallen had opgegeven, zelf vol paarden stond. Midden daardoor in de duisternis af te dalen zonder de inrichting der stallen te kennen, kwam hem wat te gevaarlijk voor; doch hij was niet hier gekomen om gevaar te vermijden. Stap voor stap sloop hij den trap af en zette zich, beneden gekomen, op de onderste trede neêr om te wachten dat zijne oogen aan de volslagen duisternis gewoon waren geworden; want er kwam in 't geheel geen licht in deze ruimte dan een flauw straaltje maneschijn door eene getraliede opening, die op het Fonteinplein uitkwam.

Zoodra zijne oogen in staat waren van het weinige licht, dat er was, gebruik te maken, begon Richard, uiterst zacht, een deuntje te fluiten, dat hij altoos floot als hij Lady zelf voederde of kamde, en dat zij dus zeer wel kende. Hij had het nog niet half ten einde toen een zacht gehinnik uit de diepe duisternis vóór hem antwoord gaf, en Richard's hart van vreugde in zijn lichaam deed opspringen. Hij hield een oogenblik op en floot toen nog eens. Wederom kreeg hij antwoord, doch ditmaal helderder en vrij van alle slaperigheid. Voor de derde maal floot hij en wederom vernam hij het antwoord. Thans van de richting zeker, kroop hij op handen en voeten eenige ellen vooruit, hield toen op, floot nog eens en luisterde. Na nog eenige malen gefloten en telkens antwoord bekomen te hebben, bereikte hij eindelijk de achterpooten van Lady, die thans onrustig begon te worden. Hij sprak haar fluisterend toe, stond op, streelde haar, vermaande haar tot stilte en de buffelleeren hoefbekleedsels uit zijn zak halende, deed hij haar die om de pooten en bond ze er goed aan vast. Thans sneed hij met zijn mes haar halster door, en ging, door het paard gevolgd, den stal weêr uit en den trap op. Het dier volgde hem zoo zacht als eene kat, doch niet zonder eenig geraas te maken, dat Richard's hart telkens deed bonzen. Zoodra zij boven gekomen waren, sprong hij op haar rug en reed recht de zaal in.

Doch thans bracht Markies, die tot nog toe zijn trouwe bondgenoot geweest was, hem in ernstig gevaar. Zoodra hij Richard op Lady's rug gezeten zag, kwam

ongetwijfeld de herinnering aan gelukkiger tijden bij hem op en vergat hij zich zelfs zoover, dat hij als een windvlaag door de zaal schoot en blaffend het Fonteinplein opsprong. Er was geen oogenblik te verliezen en Richard reed onmiddellijk naar de poort.

Maar het geblaf van den hond had het oor

zijner meesteres bereikt, die een oogenblik later haar venster opende en tot hare ontsteltenis een ruiter over het plein zag rijden. Het volle maanlicht viel op dit oogenblik op de spookachtige verschijning, en zij herkende Richard en Lady. Zij beefde van het hoofd tot de voeten, en een oogenblik kwam de gedachte bij haar op of de vriend harer jeugd wellicht gesneuveld kon zijn en haar thans een afscheid kwam brengen alvorens deze wereld te verlaten. Maar dat bleek van niet; want Richard reed haar venster voorbij en hield slechts op de poort aan.

Hare ontsteltenis bereikte het toppunt, toen zij het spook onder het venster van den markies met eene stem, niet als die van een doode, maar wel als die van Richard, luid hoorde roepen:

‘Ho, meester Eccles! Gauw! gauw! Moeten mylords zaken wachten tot gij u den slaap uit de oogen hebt gewreven? Gauw, zeg ik u. - Ja, mylord, ik zal uwe orders stipt volbrengen. Wacht mij binnen een uur terug.’

De laatste woorden waren op veel zachter toon, als tot een meerdere, uitgesproken; maar luid genoeg om door Eccles en wie er verder op het plein mocht zijn, gehoord te worden.

Dorothy boog zich buiten haar venster, in de verwachting het venster van den markies open en dezen tot Richard sprekend te zien. Maar het raam was dicht en er was ook geen licht achter te bespeuren.

Er gingen een paar minuten voorbij, gedurende welke zij het geraas van de opgaande valpoort hoorde. Daarop kwam Eccles loom en slaperig naar buiten.

‘Bij St. Joris en St. Patrick’ riep Richard. ‘Wat laat gij mij hier staan wachten. Beteekenen uws meesters zaken niets voor u?’

Eccles zag naar hem op. Hij kwam tot zich zelve.

‘Gij rijdt al op een zonderlinge manier voor mylords zaken uit,’ zegde hij, terwijl hij den sleutel in het slot omdraaide.

‘Wat gaat u dat aan? Open de deur en haast u wat. Als mylord goedvindt mij aldus uit te zenden, om oogen te ontgaan, die scherper zien dan de uwe, raakt dat u niets, meester Eccles.’

Het slot klonk, de poort vloog open en Richard reed er door. Inmiddels hadden twijfel en redeneering, zoo snel als gedachten zijn kunnen, in Dorothy's geest de overtuiging doen ontstaan, dat er iets niet in orde was. Met wiens toestemming reed Richard daar met omwoelde hoeven in het holle van den nacht de poort van Raglan uit? Zijne woorden tot den markies waren klaarblijkelijk een voorwendsel en wat hij tot Eccles zegde eene onwaarheid. Hem te veroorloven zonder ondervraging door te gaan, ware verraad tegen haar gastheer en den koning.

‘Eccles! Eccles!’ riep zij met eene stem, die helder over het plein weêrklonk, ‘laat dien man niet door.’

‘Hij heeft het wachtwoord gegeven, juffer,’ zeide Eccles.

‘Houd hem, zeg ik u,’ riep Dorothy weder met een nadruk, die aan waanzin grensde, toen zij de deur hoorde dichtslaan. ‘Gij zult er u over verantwoorden.’

‘Hij is een vertrouwd man, juffer,’ hernam Eccles. ‘Hebt ge niet gehoord, dat mylord de markies hem zelf van uit zijn venster de laatste orders gaf?’

‘Er was geen markies aan het venster. Houd hem, zeg ik u.’

‘Hij is al weg,’ antwoordde Eccles bedaard, doch met ontwakende bekommring.

‘Loop hem na,’ gilde Dorothy bijna. ‘Houd hem aan de buitenste poort! Het is de jonge Heywood van Redware, een der hevigste Rondhoofden.’

Eccles liep hem reeds schreeuwend achterna. Zij hoorde het gedruisch zijner voetstappen op de brug. Met bevende handen hing zij zich een mantel om en liep blootsvoets den grooten trap af en naar het noordeinde van het plein, waar zij in den klokketoren het touw der klok greep en uit alle macht begon te luiden. Het was een akelig geluid in de stilte van den nacht en door de verschillende gebouwen herhaaldelijk weerkaatst. Het eene raam na het andere vloog open, het eene hoofd na het andere - dat van den markies was een der eerste - vertoonde zich in de vensters, en de binnenpleinen liepen vol volk. Dezen zegden dat het slot in brand stond, genen dat al de wilde dieren waren losgebroken, anderen dat Waller en Cromwell over de wallen geklommen waren en thans de poorten bestormden, weêr anderen dat Eccles den vijand verraderlijk had binnen gelaten. Beide binnenpleinen en de groote zaal krioelden van mannen, vrouwen en kinderen, allen in de zonderlingste kleeding. De hoofdingang stond vol soldaten; op alle punten was men op den uitkijk, toen de kreet weêrgalmde, dat de westelijke poort open, de valdeur omhoog en de wachter weg was.

Zoodra Richard de valdeur door was, ijlde hij in gestrekten draf naar de baksteen poort en had die bijna bereikt, toen hij bemerkte dat hij achtervolgd werd. Hij had de stem van Dorothy gehoord en begrepen wie dat alarm veroorzaakt had. Den poortwachter wekkende op eene manier, dat deze in zijne slaapdrunkenheid noch het geroep van Eccles, noch dat van die hem volgden hoorde, gaf hij het wachtwoord en de zware sleutel draaide juist in het slot, toen plotseling het geluid der alarmklok weêrklonk. De portier aarzelde en luisterde:

‘Doe open,’ zegde Richard gebiedend.

‘Ik wil eerst hooren, meester...’

‘Hooft gij de klok niet? Hoe lang zult gij het kasteel door uwe traagheid in het gevaar laten?’

‘Ik wil eerst weten, wat die klok....’

Eer hij den volzin ten einde kon brengen, had de knop van Richard's zweep hem op den dorpel der poort doen neêrtuimelen. Richard sprong van zijn paard, draaide den sleutel om, maar op hetzelfde oogenblik waren Eccles en die hem volgden hem genaderd. Ware het lichaam van den portier slechts den anderen kant uit gevallen! Eer hij het kon ter zijde sleepen, om de poort te openen, hadden zij hem vast gegrepen, doch werden hem niet meester voordat zijne zweep er een geveld en een ander gewond had en hij zelf een sabelkap op het hoofd had bekommen.

XXIV.

Richard voor den markies.

Slechts een paar slagen van den metalen klepel waren voldoende geweest om het geheele kasteel op de been te brengen. Dorothy ijlde naar hare kamer terug, schoot hare kleederen aan en begaf zich thans weêr naar het plein, waar alles in beweging was. De westelijke poort was open, de valdeur hoog opgehaald, en zij bleef daar staan om de terugkomst van Eccles en zijne mannen af te wachten.

Op dit oogenblik kwam lord Charles de groote zaal uit, en de poort open ziende vroeg hij driftig wat daarvan de reden was. Maar daar hij geen antwoord bekwam, liep hij op de valdeur toe.

‘Zijn de kerels aan het oproer maken?’ riep hij.

‘Er is geen vrees voor gevaar, mylord,’ antwoordde Dorothy uit de schaduw der poort.

‘Hoe weet gij dat, schoone juffer?’ hernam lord Charles, die haar aan de spraak herkende.

‘Er is inderdaad niets te vreezen. De wachter en zijne mannen zijn zoo even uitgerukt om een ruiter na te zetten, dien zij al te gemakkelijk doorgelaten hadden. Zij zijn tien tegen één,’ voegde Dorothy er met eene siddering bij, toen zij het geraas van de worsteling vernam.

‘Als er geen gevaar is, nichtje, waarom ziet gij dan zoo bleek?’ vroeg lord Charles; want de gloed eener toorts was op Dorothy's gelaat gevallen.

‘Ik geloof dat ik ze hoor terugkeeren, ongetwijfeld met een gevangene,’ zegde Dorothy, terwijl zij met het gelaat ter zijde gewend, angstig de poort door en de brug over zag. Zij had aan haar geweten gehoorzaamd, en had thans tegen haar hart te worstelen, welk onredelijk deel van het redelijk geheel nog bleef hopen, dat hare poging mislukt mocht zijn. Maar binnen eene minuut kwam het gedruisch der voetstappen nader en weldra bemerkte zij Lady's kop op de brug; daarop verscheen Eccles, die ze in gramstorig stilzwijgen voortleidde, en vervolgens kwam Richard, bleek en bebloed, tusschen twee mannen, die hem bij den arm hielden; de overige wachters verschenen achter hem. Toen zij op het plein traden, bemerkte Richard Dorothy en er kwam een flauwe glimlach op zijn gelaat, waarop haar weêrbarstig hart met een geweldig geklop antwoordde.

De stem van lord Charles deed zich van den anderen kant van het plein hooren.

‘Breng den gevangene naar de zaal!’ riep hij.

Eccles leidde de merrie weg en de overigen brachten Richard naar de zaal, waar inmiddels de kaarsen op de luchters ontstoken waren en het thans helder licht was.

Toen Dorothy binnen trad, was de zaal reeds vol soldaten en dienstlieden, maar de markies, die niet vlug in het kleeden was, was nog niet verschenen. Weldra trad hij echter langzaam en hoorbaar ademhalende de deur binnen en zette zich in den grooten armstoel.

Dorothy bleef bij de deur, waar zij den gevangene zien kon.

Lady Margaret trad binnen en ging naast haar vader zitten.

‘Wat beteekent al die beweging?’ begon de markies. ‘Wie heeft de alarmklok geluid?’

‘Ik, mylord,’ antwoordde Dorothy met bevende stem.

‘Gij, juffer Dorothy!’ riep de markies uit. ‘Dan twijfel ik niet of gij hadt er goede redenen voor. Zeg mij, welke was die reden? Het schijnt waarlijk, dat gij hierheen gezonden zijt om de beschermster van mijn huis te wezen.’

‘Niet ik maakte het eerst alarm, maar....’ Zij aarzelde, doch voegde er toen bij: ‘mijn arme Markies.’

‘Nog zoo arm niet voor een markies, nichtje Dorothy, om de arme markies genoemd te worden. Waarom noemt gij mij arm?’

‘Mylord, ik bedoelde den hond.’

‘De waarheid ligt altijd.... tusschen mij en den hond,’ zegde de markies. ‘Maar kom, licht mij nu eens in. Wie is die gevangene en hoe komt hij hier?’

‘Het is de jonge heer Heywood van Redware, mylord, en een vervloekte Rondhoofd,’ antwoordde een van hen, die hem gegrepen hadden.

‘Wie kent hem?’

Er volgde een oogenblik stilte. Daarop kwam Dorothy's stem weêr.

‘Ik, mylord.’

‘Zeg mij dan al wat gij weet, van den beginne af, nichtje.’

‘Ik werd gewekt door het geblaf van mijn hond,’ begon Dorothy.

‘Hoe kwam die weêr hier?’

‘Dat weet ik niet, mylord.’

‘Zonderling toch. Onderzoek dat, lord Charles. Ga voort, juffer Dorothy.’

‘Ik hoorde mijn hond op het plein blaffen, mylord, en toen ik uit het raam keek, zag ik heer Heywood naar de poort rijden. Eer ik van mijne verbazing bekomen was, was hij de poort door en toen luidde ik de alarmklok,’ zegde Dorothy.

‘Wie deed de poort voor hem open?’

‘Ik, mylord,’ sprak Eccles. ‘Hij deed mij gelooven dat uwe lordschap hem uit het venster van het studeervertrek orders gaf.’

‘Ha! een looze vos! En verder?’

‘En toen viel juffer Dorothy tegen mij uit...’

‘Een weinig beleefder, Eccles.’

‘Hij spreekt waarheid, mylord,’ zegde Dorothy. ‘Ik viel tegen hem uit; want hij was maar half wakker, en ik wist niet welk ongeval er van komen kon.’

‘Eccles moet u dankbaar zijn, nichtje. - En

dus bracht de juffer u intijds tot bezinning, zoo dat ge hem kondt houden?’

‘Ja, mylord.’

‘Hoe komt hij gewond? Hij was één tegen twintig.’

‘Mylord, hij zou ons anders allen gedood hebben.’

‘Was hij dan gewapend?’

Eccles zweeg.

‘Was hij gewapend?’ herhaalde de markies.

‘Hij had een zware zweep, mylord.’

‘Hm!’ zei de markies en wendde zich tot den gevangene.

‘Is uw naam Heywood, kerel?’ vroeg hij.

‘Mylord, als ge mij als een dorper behandelt, hebt gij slechts dorpersmanieren van mij te wachten; ik zal niet antwoorden.’

EENE STRAAT TE NARNI, NAAR JACQUES CARABAIN.

‘Bij den hemel!’ riep de markies uit, ‘zullen schildknappen ons de wet voorschrijven!’

‘Hij die recht doet, hetzij markies of schildknaap, zal eens het recht hebben de wet voor te schrijven,’ zegde Richard.

‘Wel gezegd,’ hernam de markies. ‘Ik vraag u verschooning, heer Heywood. In tijden als deze kan men het iemand niet kwalijk nemen, als hij een enkele maal de manieren vergeet.’

‘Zeker niet, mylord, wanneer hij zich zoo hoffelijk neêrbuigt om dit weêr goed te maken gelijk de markies van Worcester.’

‘Wat wildet gij dan in mijn huis om mid-

dernacht, heer Heywood?’ vroeg de markies beleefd.

‘Niets dan mijn eigendom, mylord. Ik kwam slechts eene gestolen merrie terughalen.’

DE ELECTRICHE BOOT.

‘Wat! ziet gij Raglan voor een roovershol aan?’

‘Ik vond de merrie in uwe lordschaps stallen.’

‘Hoe kwam ze dan in mijn stal?’

‘Dat is eene vraag, waarop ik niet kan antwoorden, mylord.’

‘Ongetwijfeld verloort gij haar in het gevecht tegen uw souverain.’

‘Nog gisteren avond stond zij te Redware op stal, mylord.’

‘Wie van u, kerels, heeft de merrie van dien heer gestolen?’ riep de markies. ‘Maar, heer Heywood, er kan geen sprake zijn van diefstal ten nadeele van een oproerling. Hij is rechteus een vogelvrijverklarde, en zijn leven en goederen zijn aan den koning vervallen.’

‘Dat zal hij u niet licht toegeven, mylord. Zoo lang de macht, het zwaard, in de hand is van het recht, zoolang....’

‘Van het recht? Van den Rondhoofd, meent gij,’ viel hem de markies in de rede.

‘Wie heeft de merrie van heer Heywood gestolen?’ herhaalde hij opstaande en zijn oog latende rondgaan.

‘Tom de Zot,’ antwoordde eene stem van verre uit een donkeren hoek.

Er volgde een ingehouden gelach, dat oogenblikkelijk ophield; want de markies zag gramstorig in het rond.

‘Kom hier, Tom de Zot,’ beval hij.

Tom drong door de menigte heen en bleef met een verschrikt, schaapachtig gezicht voor den markies staan.

‘Ik ben zeker, Tom, dat gij nooit uit eigen beweging eene merrie zoudt gaan stelen: wie ging met u meê?’ vroeg de markies.

‘Heer Scudamore, mylord,’ antwoordde Tom.

‘Ha, Rowland! zijt gij daar?’ riep zijne lordschap.

‘Ik heb hem al voor twee jaren eerlijk gewaarschuwd, mylord, en de koning heeft gebrek aan paarden,’ zegde Scudamore slim.

‘Rowland, ik houd niet van die wijze van oorlogvoeren. - Toch kunnen de Rondhoofden er niets tegen zeggen, die den koning zijn rijk en den engelschen bisschoppen hunne kerk willen ontnemen.’

‘Even als zij die den Paus ontnomen hebben,’ voegde Richard er bij.

‘Dat is waar,’ antwoordde de markies, ‘maar die bisschoppen kunnen nog tot rede en teruggave gebracht worden.’

‘Zoo als uwe lordschap, naar ik vertrouw, opzichts mijne merrie.’

‘Neen, dat gaat moeilijk. Zij behoort den koning en gaat naar Gloucester. Ik zou ze niet van Redware hebben laten weghalen, maar nu ik u en haar om middernacht in mijn huis vind, zou het verraad zijn, dergelijke vijanden in vrijheid te stellen. Wat! hebt gij al tegen Zijne Majesteit gevochten? Uwe huid is geblutst als een oud schild.’

HET BETOOVERDE KASTEEL. - ‘Hoe oud zijt gij?’ vroeg hij voort, ziende dat Richard niet antwoordde.

Richard was slechts dun gekleed; want hij had verwacht al de vrijheid zijner bewegingen noodig te zullen hebben, en inderdaad zou hij, met zijn buffelleëren wambuis aan, het kasteel niet binnen gedrongen zijn. In de schermutseling aan de poort was zijn buis gescheurd, en het oog van den markies was op het litteeken eener groote, slechts ter nauwernood geheelde wond op zijne borst gevallen.

‘Hoe oud zijt gij?’ vroeg hij voort, ziende dat Richard niet antwoordde.

‘Een en twintig jaar.... bijna.’

‘En wat zult gij zijn als gij één en dertig zijt, als ik u laat gaan?’ vroeg de markies in gedachten.

‘Stof en asch waarschijnlijk, mylord. Overigens, dat is mij onverschillig.’

Dit zeggende blikte hij naar Dorothy, maar deze zag op den grond.

‘Ho, ho!’ hernam de markies aangedaan. ‘Dat zijn geen woorden van een knap jonkman als gij. Lang éér gij man zult geworden zijn, zal de koning het zijne terug hebben en alles in orde zijn. - Kom, beloof mij, dat gij nooit de wapenen meer tegen den koning voeren zult, en ik zal u en uwe merrie in vrijheid stellen, zoodra gij uw ontbijt genuttigd hebt.’

‘Niet om tien levens te redden zou ik zulk eene belofte afleggen.’

‘Rondhoofd!’ riep de markies uit, de wenkbrauwen fronsende, om de uitdrukking van tevredenheid te verbergen, die in zijne oogen glinsterde. ‘Wat zal uw vader zeggen, als hij hoort dat gij in het donjon van Raglan ligt?’

‘Hij zal den Hemel danken, dat ik daar lig als vrij man, in plaats van vrijelijk rond te loopen als slaaf,’ antwoordde Richard.

‘Bij den hemel!’ zegde de markies en zweeg een oogenblik. ‘Zijt gij dan uw koning niets verschuldigd, jonkman?’ hervatte hij.

‘Ik ben de waarheid alles verschuldigd,’ antwoordde Richard.

‘De waarheid!’ herhaalde de markies.

‘Nu spreekt mylord van Worcester als eens Pilatus,’ zegde Richard.

‘Zwijg,’ hernam de markies. ‘Uwe ‘heilige’ ouders hebben u slechte manieren geleerd. Hoe weet gij wat mijne bedoeling was toen ik het heilige woord, dat gij misbruiktet, slechts herhaalde?’

‘Mylord, ik had onrecht en vraag uwe lordschap verschooning. Maar als uwe lordschap in mijne plaats was, het hoofd half ingeslagen en uwe kleeren....’

Hier bedacht Richard zich en zweeg.

‘Zeg mij dan hoe gij hier zijt binnen gedrongen, dwaashoofd,’ zegde de markies niet vriendelijk, ‘en gij kunt terstond naar bed gaan.’

‘Mylord,’ hernam Richard, ‘gij hebt mij mijne merrie en mijne vrijheid ontnomen, maar mijn geheim zult gij mij niet ontnemen.’

‘Ik wenschte dat uwe merrie den nek gebroken had, eer zij u tot zulk eene dwaze boodschap hierheen voerde!’

‘Nog een oogenblik, en het was eene mannendaad geweest in plaats van eene dwaze boodschap.’

‘Dan ware de narrekap voor u geweest, Eccles. Hoe kwaamt gij er toe hem door te laten? Gij zijt een wachter en opent poort en valbrug half slapende!’

‘Had hij naar binnen willen komen, mylord, dan ware het iets anders geweest. Maar hij verlangde uitgelaten te worden en gaf het wachtwoord.’

‘Van wien hebt gij het wachtwoord, heer Heywood?’

‘Ik zal u zeggen wat ik er voor gaf, mylord; meer niet.’

‘Wat gaaft gij er dan voor?’

‘De belofte noch u, noch een der uwen eenig leed te doen, mylord.’

‘Dan zijn er verraders binnen mijne muren!’

‘Dat weet ik niet, mylord.’

‘Zeg mij hoe gij aan het wachtwoord gekomen zijt, mijn jongen, en ik zal u op vrije voeten stellen en u uwe merrie terug geven.’

‘Ik zal het niet zeggen, mylord.’

‘Dan moet gij het laten,’ zegde de markies opstaande.

Op hetzelfde oogenblik wankelde Richard, en hadden de mannen hem niet opgevangen, hij zou op den grond gevallen zijn. Dorothy ijlde naar voren, maar kon hem door de menigte niet bereiken.

‘Mylord Charles,’ gelastte de markies, ‘laat voor den armen jongen zorgen. Laat hem te bed brengen; morgen zal hij wellicht naar rede luisteren. Juffer Watson moet hem maar oppassen. Gave God dat hij aan onze zijde stond. De jongen bevalt mij.’

De mannen namen hem op en volgden lord Charles naar de kamer der huishoudster, waar zij den bewustelooze op een bed in een torenkamerke neêrlegden en hem aan de zorg der bejaarde vrouw overlieten, met de vermaning dat zij de deur zou afdraaien als zij de kamer verliet. ‘Want wie kan zeggen,’ dacht lord Charles in groote verlegenheid, ‘of hij niet op dezelfde manier weg kan gaan als hij gekomen is?’

Eenige bedienden waren gevolgd, maar de oude juffer Watson zond allen weg. Allengs gingen allen naar hun bed terug. Het gedruisch hield op, het kasteel werd stil en zijne meeste bewoners vielen weêr in slaap.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Eene straat te Narni.

Italië telt zeer vele plaatsen, welker stichting tot vóór het kristendom opklimt, doch geene enkele in welker aanzien de eeuwen zoo weinig verandering hebben gebracht als in het oude Narni, dat in het jaar 301 vóór Kristus' geboorte werd gesticht. Zoo als men gedeeltelijk op onze gravure kan zien, draagt daar nog veel den stempel der oudheid en heeft het stadje de tijden getrotseerd, zonder er veel van zijne eigenaardigheden bij te verliezen, hetgeen zeker niet voor het minst is toe te schrijven aan de onbekendheid, waarin het altijd heeft voortgeleefd. Men treft er dan ook verschillende merkwaardige ruïnen aan, waaronder die van eene romeinsche brug op de eerste plaats mogen genoemd worden, terwijl de plek nog wordt aangewezen waar het huis stond, dat den Romeinschen keizer Nerva zag geboren worden. Oudtijds was het stadje eene geduchte sterkte en meermalen herbergde het de romeinsche legioenen, die tot onderdrukking van den opstand onder de zoogenaamde afhankelijke volksstammen uitgebroken waren afgezonden.

De electrische boot.

Bij gelegenheid dat wij de parijsche tentoonstelling voor electriciteit bespraken, maakten wij ook melding van het electrische bootje van G. Trouvé. Thans zijn wij in staat gesteld onzen lezers er eene afbeelding met beknopte beschrijving van te geven.

Het bootje wordt bewogen door een electrischen motor volgens het systeem van Siemens, die boven op het ijzeren roer is aangebracht en door middel van een ketting zonder eind op de schroef werkt, die van drie bladen voorzien is. Door zijne plaatsing moet de motor met de schroef al de bewegingen van het roer volgen. Trouvé maakt gebruik van twee electrische batterijen, waardoor hij gelegenheid heeft zich afwisselend nu van de eene en dan van de andere te bedienen en zoo noodig met dubbele krachtsontwikkeling te werken.

De eerste proef met zijn bootje werd den 20^{en} mei 11. genomen in de Seine bij Parijs en voldeed voortreffelijk, daar het bootje zonder stoomen of roeien met aanmerkelijke snelheid tegen den stroom der rivier opvoer. De motor met toebehooren woog slechts 5 kilogram en was aan eene 5.5 meter lange, 1.2 meter breede en 80 kilogram zware boot aangebracht. In het midden der boot stonden twee zoogenaamde secundair-batterijen, waardoor eene hoeveelheid electriciteit verkregen werd, die met eenige paardenkrachten voor den duur van verscheidene uren gelijk stond.

Bij deze proef bleek dat het electrische bootje vooral gewichtige diensten kan bewijzen bij de jacht op watervogels, daar het volstrekt geen gedruisch maakt en bij snelle vaart zeer goed te besturen is.

Eene helsche machine.

Reeds verschillende malen is er spraak geweest van helsche machines, welke door Nihilisten en Fenians zijn aangewend en waarmee in 1876 een ellendeling, Thomas genaamd, eene stoomboot voor Hamburg in de lucht deed vliegen. Achterstaande gravure geeft een denkbeeld van zulk een vreeselijk werktuig. Het bestaat uit eene dubbele kist, waarvan de binnenste en kleinste, die van koper is, het uurwerk en het mechanisme bevat, dat de ontploffing moet te weeg brengen, terwijl de buitenste, grooter en belegd met zink, het dynamiet bevat. Het uurwerk loopt zes uur op onhoorbare manier en brengt daarna een bijzonder mechanisme in beweging, dat op onze gravure met letters is aangegeven: A is een koperen schijf, die in zijn omtrek eene insnijding heeft en in verbinding staat met den hoofdwijzer van het uurwerk. Zoodra het uurwerk is afgeloopen, gaat een sterke ijzeren hefboom B in genoemde insnijding recht staan en brengt een verlengstuk C zoodanig in beweging, dat eene veer D vrij wordt. Deze slaat met alle macht op eene amorce, welker vuur door een kanaal in de buis E loopt en daar eenig donderpoeier aansteekt; de ontploffing daarvan deelt zich aan het dynamiet meê, en het geheel doet zijne ontzettende werking.

Een dure schilderij.

Lord Clarendon, de bekende kunstkenner, had in de nabijheid van Antwerpen eene villa gekocht, die door haar kunstigen bouwstijl, aangename wandeldreven en parken, bronnen en watervallen waarlijk buitengewoon schoon was, en dan ook de algemeene bewondering wekte.

Op zekeren dag kwam de antwerpsche schilder Adriaan van de Velde langs deze bekoorlijke villa en was er zoo verrukt over dat hij er eene schets van nam. Naar Antwerpen teruggekeerd, benuttigde hij de schets voor de uitvoering van een landschap, met trouwe teekening van het landgoed en zijne omgeving. Eenigen tijd

daarna ging hij met dit schilderstuk naar Londen, om het bij een daar wonenden schilderijhandelaar, waar vele kunstkenners kwamen, tegen den hoogst mogelijken prijs aan den man te brengen. Daar hij den door hem gestelden prijs van 25 guinjes echter niet bekomen kon, wilde Van de Velde ze in het publiek verkoopen. Intusschen was ook lord Clarendon naar Engeland teruggekeerd om er eenige zaken in orde te brengen. Op het oogenblik dat Van de Velde's schilderij geveild werd, kwam de lord de verkoopzaal binnen en onmiddellijk herkende hij in het onderwerp der schilderij zijne bezitting tot in de kleinste bijzonderheden. Er waren reeds aanzienlijke sommen geboden, toen de lord ze allen dacht te overstemmen door een bod van 100 guinjes te doen. Maar nog altijd werd er hooger geboden, tot dat de lord plotseling uitriep: 'De zaak moet een einde hebben. De schilderij *moet* ik hebben, en daarom bied ik den kunstenaar voor de *copie* het oorspronkelijke!' Bij het woord '*copie*' zag iedereen verwonderd op. Adriaan van de Velde sprong woedend op en vroeg den lord, of hij genoeg kenner was, om van de schilderij zoo te durven spre-

ken. 'Ik ben zoo'n kenner,' antwoordde Clarendon, 'dat ik nog eens herhaal: Ik geef het oorspronkelijke voor de copie.' - 'Maar, mylord, ik bid u, dat is voor mij een grove beleediging!' bemerkte de schilder. 'De schilderij is oorspronkelijk, is door mijne hand aan oord en plaats opgenomen geworden!' - 'Slechts Van de Velde is de vervaardiger van deze schilderij,' antwoordde de lord koelbloedig, 'en daarom bied ik hem ten derde male voor deze copie het oorspronkelijke aan.' Nu eerst begreep de schilder den zin der woorden van den kunstliefhebber. Hij nam de schilderij terug, en een uur later was de acte voor den notaris en getuigen opgemaakt en de overgelukkige schilder bezitter van het prachtige landgoed bij Antwerpen. Van de Velde en lord Clarendon bleven voortaan in vriendschappelijke verbinding. Nog lange jaren mocht de schilder zich in het gelukkige bezit van dit landgoed verheugen, terwijl zijn roem met den dag toenam.

Een bezoek aan het eiland Terschelling. (*Vervolg.*)

V.

Een tocht op Terschelling.

Wie het eiland Terschelling bezoekt kan er zeker van zijn, dat men hem van een tweetal uitspanningen spreekt, die men zich haast elken vreemdeling aan te bieden, namelijk een tochtje op de Noordzee met een visscher en een tocht over het eiland. Van het eerste zal ik hier niet spreken, deze tochtjes zijn op alle kusten dezelfde, doch ik maak er hier melding van om mijne muts en mijn overjas te rechtvaardigen, die daarbij uitstekende diensten bewezen. Een tocht behoort echter tot de vele eigenaardigheden, die het eiland aanbiedt en verdient eene afzonderlijke bespreking.

Men denke echter niet aan pleiziertochten op het vaste land in een tentwagen of landauer, die ook bij ons ingeburgerd zijn en door stedelingen worden ondernomen om eens een dag zich te verpoozen in Gods vrije natuur; als men op Terschelling van 'e riet' hoort spreken, dan glinsteren de oogen van den eilander van een onverborgten genoeg, terwijl de vreemdeling zeer verbaasd staat op te zien indien men hem eene soort van Geldersche kar, doch, even als de ploegen, voorzien van een zandrad, aanwijst, waarop hij dat genoeg genieten moet. Ook de weg is alles behalve aantrekkelijk, want overal ligt, zoo als men dat in Noord-Brabant noemt, 'trekbeen begraven.' Welk genoeg kan er dan voor een Terschellinger in gelegen zijn om zich op een hotskar door het zand te laten heen en weêr schommelen? Laat mij, alvorens mijnen tocht te beschrijven, deze vraag beantwoorden.

Bij gebrek aan andere uitspanningen houdt er elk terschellingsch gezin, welks middelen het veroorloven, een meubel op na, 't welk nu juist niet overal zeer hoog staat aangeschreven, wij bedoelen eene harmonica. De virtuozen van dit instrument zijn zonder uitzondering de dochters des huizes, wier grootste vaardigheid daarin bestaat, dat zij de verschillende liederen kunnen accompaneeren, die op het eiland in voege zijn. Want zingen en liefst gezamenlijk zingen is een der meest geliefkoosde uitspanningen van de oude en jonge Terschellingers. Ik heb hen gehoord op eene partij en moet ronduit verklaren, dat zij niet alleen zich zelve, maar ook hunne gasten zeer goed weten te amuseeren. Toch was het amusement zeer eenvoudig, maar

juist daarom voor een vreemdeling aantrekkelijk. Het bestond in het gezamenlijk zingen van hunne liederen, waarin ‘O Skielinge, mi laondsje!’ en ‘Terschelling boven alles!’ eene eerste, en onze oude bekende ‘Colijn, een brave boerenzoon’ en ‘Daar zaten eens drie ruitertjes’ eene eerbiedwaardige plaats innemen.

Zingen is den Terschellinger als het ware eene tweede natuur geworden en hij verzuimt dan ook geene gelegenheid om daaraan vollen teugel te vieren; dit is zelfs zoo sterk, dat elke bijeenkomst zich door gezamentlijk gezang kenmerkt, want men heeft zich niet vermaakt als men niet eens heeft kunnen zingen.

Welnu, het is juist deze lust voor het zingen die het ‘op e riet gaan’ tot zulk een groot genot maakt. Zoolang het jaargetijde dit gedooft, ziet men elken zondag verschillende karren, bezet met levenslustige gezelschappen, den weg oprijden naar Midsland, een dorpje van Oost-Terschelling, 't welk zijn naam ontleent aan de omstandigheid, dat het midden in het land is gelegen. Daar of verder wordt halt gehouden, de versnaperingen voor den dag gehaald, die te voren in de kist van den voerman zijn geborgen en deze genuttigd onder de grootste vroolijkheid, na dat men zich eerst verkwikt heeft aan een tas thee, dat even onafscheidelijk bij een tocht behoort als een borrel op een paardenmarkt. Eene wandeling over en langs de duinen, nog een glaasje bier of wijn en na dat men heeft afgesproken, onder welk lied men het dorp zal verlaten, stijgt men weêr in de hotskar, de voerman legt de zweep over de paarden en onder het weêrklinken van het afgesproken gezang gaat het naar West-Terschelling terug. Eer men het eigen dorp weêr binnen trekt, maakt het een punt van eene hoogst belangrijke discussie uit, welk lied daarbij zal gezongen worden. Men wordt het daaromtrent eens, men zet zijn beste beentje vooruit of juist men zet zijn longen en mond wijd open en onder de bewondering der burens, die het gezang met genoegen aanhooren, houdt men voor zijne woning stil. Men heeft zich dan buitengewoon vermaakt, en dit vermaak krijgt een hooger glans, indien iemand later aan een der dames van het gezelschap zijne bewondering betuigt, dat zij schoon gezongen hebben.

Dit alles wist ik reeds toen de kar gereed stond om een gezelschap van vijf dames en twee heeren, waaronder ik zelf, op te nemen om ‘op e riet te gaan.’ Als gast kreeg ik eene plaats naast den voerman op de voorste bank, wat mij in de gelegenheid stelde het land te zien, dat wij langs trokken, ofschoon ik moet bekennen dat daaraan niet veel te zien is. Het eiland is nergers breeder dan een half uur en langs de zijde der Noordzee afgezet met duinen, terwijl de Zuiderzee wordt teruggehouden door een dijk. Alleen deze omstandigheden zouden het gezicht wel wat eentonig maken, ware het niet dat men reeds op een half uur van West-Terschelling huizen aantreft, rondom welke moestuinen liggen, en deze eerst ophouden te Ooster-end. Het eiland Terschelling telt toch vier dorpen, West-Terschelling, Midsland, Hoorn en Ooster-end en niet minder dan dertien gehuchten, die de zonderlingste namen dragen. Den naam van Hoorn vindt men op elk der eilanden, die de Noordzee van de Zuiderzee afscheiden weêr, zij het dan ook onder eene andere uitspraak, zoo als bijv. op Texel welks dorp het Horentje algemeen genoeg bekend is. Hoe dit moet verklaard worden wist men niet te zeggen.

Keeren wij naar onzen tocht of rit terug. Onder het vroolijk gesnap van de dames, van wie eene enkele nu en dan eens beproefde of zij hare stem nog niet verloren had, naderden wij eene hoogte, die zeer veel overeenkomst had met een friesche terp en waarop dan ook kruisen en steenen stonden, die het deden kennen als een kerkhof. Het Zeerijper kerkhof, of, zoo als men zegt, het Strieper Kerkhof verklaarde men mij hoogst merkwaardig om de geschiedkundige bijzonderheid, die er aan verbonden

is. Dat ik meer van deze bijzonderheid wilde weten spreekt van zelf. Ziehier wat men er mij van meêdeelde. In den tijd van Napoleon landden de Engelschen op het eiland om er levensmiddelen te zoeken. Het was tegen den avond dat een troep Engelschen in den omtrek van het Zeerijper kerkhof rond dwaalde en zich ongerust maakte over de kruizen en monumenten, welke zij voor schildwachten hield van eene legermacht, die hun het hoofd wilde bieden. In de onzekerheid wat te doen, nam de voorhoede der troep een oud terschellingsch moederke krijgsgevangen, die in triomf voor den aanvoerder werd geleid om inlichtingen te geven omtrent de verdachte plaats. Haar antwoord luidde dan ook naar waarheid, terwijl zij naar het kerkhof wees: ‘Daar staan er bij honderden, doch er liggen er bij duizenden!’ De gapende engelsche soldaten legden deze woorden uit naar de onrust, welke hun de plaats had ingeboezemd en wisten niets beters te doen dan zoo spoedig mogelijk zich weêr in te schepen en te vluchten.... voor de spaansche soldaten die daar begraven liggen.

Te Midsland hielden we halt om het gebruikelijke kopje thee te drinken en een oogslag en proefje te nemen van den voorraad door de dames meêgenomen. Dien voorraad noemt men hier ‘bras koer.’ We deden eene wandeling over het duin en stapten daarna weêr in, om te Hoorn opnieuw te peisteren. Van daar ging het naar Ooster-end, het laatste dorp van het eiland, dat intusschen nog drie uur verwijderd is van het uiterste punt van West-Terschelling. Tot Ooster-end zijn alle duinen beplant met helm, doch van daar tot aan de straat, die Ameland van Terschelling scheidt, ziet het oog niets anders dan zand, dat in de zonnestralen glanst alsof het zilver is. Die vlakke noemt men ‘de Grie.’ Ik merkte reeds op, dat men van dat uiterste punt het dorpke Nes vlak voor zich heeft liggen; maar toch kan men het niet gemakkelijk bereiken. Tusschen de beide eilanden ligt namelijk een rif, Bonrif genaamd, dat nogtans zijn naam alle schande aandoet, dewijl het berucht is om de schepen, die daarop vergaan zijn.

Een tweetal jaren geleden kwam daar o.a. een teerschoener terecht, waarvan men nooit meer een splinter heeft gezien. Hoevele menschenlevens daarbij verloren gingen weet men niet. Zeker is het intusschen, dat de schoener een terschellinger loods aan boord had, die er insgelijks het leven liet. Deze had het wellicht in zijne macht gehad Bonrif te ontwijken, doch dan had hij recht op het duin moeten aanhouden en het schip op land jagen. Dewijl echter elke loods, die een schip op het land jaagt, onherroepelijk ontslagen wordt, heeft genoemde loods dit uiterste middel niet durven aanwenden om een ander uiterste te ontgaan.

Indien men van dit punt Ameland wil bereiken, wordt er aan de Amelanders een sein gegeven, bestaande in een zakdoek aan een stok te binden en hiermeê te zwaaien. De Amelander, die lust heeft den passagier te halen, voorziet zich daarop van een wagen, rijdt de zee in, waarbij hij zeer natuurlijk de ondiepe plaatsen houdt, en op dezen wagen of als het niet anders kan op de schouders van den schipper doet men zijn intocht op Ameland: eene andere gemeenschap bestaat daar niet. Wie overigens Ameland wil bezoeken, moet naar de friesche kust en daar met den postschipper meê of een avontuurlijken tocht wagen over den verbindingsdam, dien men bezig is tusschen Ameland en de friesche kust te leggen. De storm van 3 oktober heeft dezen dam echter op vele plaatsen vernield, zoo dat voorloopig ook dit middel van gemeenschap onbruikbaar is geworden.

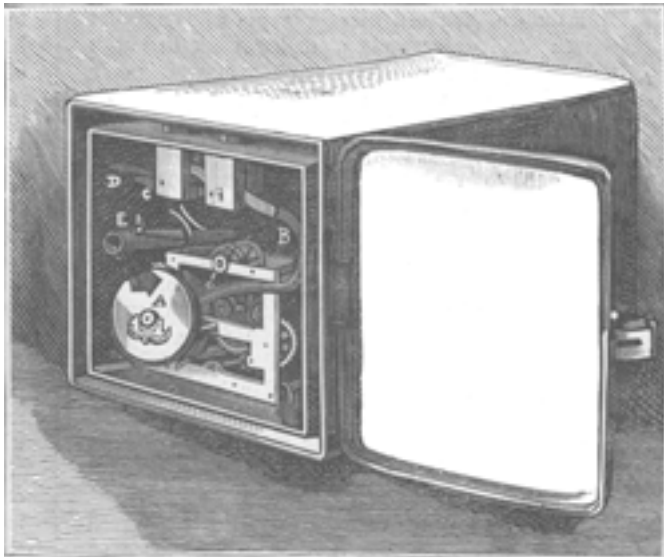
Wij keerden naar Midsland terug en peisterden in dezelfde herberg, waar wij reeds eens aangelegd hadden. Nauwelijks zaten we rondom eene tafel of de vrouw des huizes vroeg ons of wij ook muziek verlangden en op het toestemmend antwoord

kwam eene harmonica voor den dag. De dames toonden hier hare kunst in het behandelen van het instrument, waarbij zich ook weldra haar gezang voegde, en daar zaten wij op echt terschellingsche manier bij elkaar.

Alle liedjes uit de oude doos kwamen daar voor den dag, 'het puikje aller dorpingen' reikte de hand aan, 'de drie ruitertjes,' die het zeegat uitvoeren. 'Een schoone burchtvrouw' volgde zeer familiaar op 'Kloris en Roosje' en zelfs het bekende Roeierslied door De Vlieghe, zoo fraai voor vier mannenstemmen gecomponeerd, liep hier zeer goed eenstemmig van stapel.

Het zingen had de dorpsjeugd gelokt, die in dichte drommen het huis belegerde waarin wij ons bevonden; het gezelschap beschouwde dit als eene waardeering, en toen onderling bepaald was onder welk lied we Midsland zouden verlaten en buiten kwamen, om weêr in den wagen te klimmen, verzuimde geen der Terschellingers fiere blikken in het ronde te werpen en het gemompel van de aanwezige grooten en kleinen op te nemen als een rechtmatigen cijns van bewondering. Als eene geruststelling der dames, die ons vergezelden, mag ik verklaren, dat de Midslanders wezenlijk de zangeressen bewonderden, zoo als ik duidelijk hoorde van een der omstanders, wiens kritiek zelfs zoo ver ging, dat hij een der dames als de prima donna aanwees.

Onder weg naar West-Terschelling terug begon men weêr van voren af aan, zoo dat het mij ten slotte onbegrijpelijk voorkwam waar men al dien adem van daan haalde, om voortdurend te blijven zingen en telkens iets anders te doen hooren. De ontmoeting van eene kudde schapen bracht daarin eenige afleiding en voor mij zeker eene gewenschte afleiding. Op Terschelling worden nog al veel schapen gehouden, die over dag hun onderhoud op het strand moeten zoeken, doch dewijl men weet, dat zij daarmee niet volstaan kunnen, zenden de respectieve eigenaars er 's avonds hunne jongens of meisjes heen, om hunne eigen dieren van verder voedsel te voorzien. Zoo zag ik een tweetal jongens, voorzien van een schapen-souper, de kudde naderen en verzocht men mij eens goed acht te geven op hetgeen zij zouden doen. Op eenigen afstand van de kudde bleven de jongens staan en de een bracht de hand in den vorm van een trechter aan den mond en riep op eigenaardige zeemansmanier, door het laatste woord zeer lang te rekken: 'Lietske! Lietske! kom maar gauw!' Onmiddellijk daarop zag ik twee schapen de kudde verlaten en zich bij hunnen verzorger voegen, om het meêgebrachte eten in ontvangst te nemen. De andere schapen graasden maar voort, alsof het hen niets aanging, wat ook wezenlijk het geval is. De dieren kennen de stem van hunne verzorgers bijzonder goed, en men verzekerde mij, dat het nog nooit gebeurd is, dat een vreemd schaap op zulk geroep is komen toeschieten. Ik zag daarvan een bewijs toen de tweede jongen zijn 'Lietske! Lietske!' deed hooren. Laat mij hier bijvoegen dat lietske eene verbastering is van het engelsche woord *little* en dus Kleintje moet beteekenen.

EENE HELSCHE MACHINE.

Alvorens wij het dorp bereikten werd ik uitgenoodigd te verklaren of ik geene tweede partij kon zingen van een of ander lied, dat ik gehoord had. Ik kon zeer moeielijk een bevestigend antwoord geven, en toch stelde ik de dames niet gaarne te leur. Ik raadpleegde mijn geheugen en daar schoot mij te binnen dat ik op voor mij onverstaanbare woorden het *Gott erhalte Franz den Kaiser* had gehoord, en ik gaf te kennen, dat ik daarbij wel eene tweede partij zou kunnen zingen, al was ik ook den tekst niet geheel machtig. Daar was men zeer meê tevreden en de dames vingden het oostenrijksche volkslied aan, waarbij mijn vriend de bas en ik de zoogenaamde tweede partij zong, en onder dit trio, dat daarenboven geaccompagneerd werd door het slaan van de lichtgevende golven, die als de illuminatie waren welke dezen feestdag besloot, reden we langs het strand der Zuiderzee om in West-Terschelling zelve geheele buurten in beweging te brengen met ons lied, dat eerst eindigde toen de kar stil hield.

Ik ben er van overtuigd dat de dames van het gezelschap nog lang zullen spreken van dit uitstapje, want zij hadden zich kostelijk vermaakt, ten minste zoo luidde hare betuiging. Wat mij aangaat, ik vond het vreemde dat er in gelegen was, aantrekkelijk genoeg om mijne tevredenheid te betuigen over den rit, ofschoon bij ons te lande de menschen vreemd zouden opkijken indien fatsoenlijke lui zich aldus zouden aanstellen. Terschelling heeft echter zijne eigen zeden en gebruiken, die men in eere houdt, en hieruit blijkt dus alweêr aan welke misgrepen men zich schuldig maakt door het eigen denkbeeld van fatsoen als maatstaf te doen gelden voor dat van eene andere landstreek.

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

WAT IS SUKADE? - Deze vraag werd ons dezer dagen gedaan door een onzer abonné's, den heer J.B.P., pasteibakker te B., die sedert vijftien jaar dagelijks met sukade omgaat, zonder te weten wat het is. Gedurende de tien jaren, dat hij op de *Belgische Illustratie* geabonneerd is, wachtte hij geduldig af, dat deze te eeniger tijd zijne weetgierigheid op dit punt zou voldoen, totdat hij eindelijk besloot zich tot onze redactie om inlichtingen te wenden. Het zal onnoodig zijn te zeggen dat wij in den regel op dergelijke vragen niet antwoorden; maar een geduld, als door den heer P.

aan den dag is gelegd, is voorzeker wel geschikt om een hart van steen zoo week te maken als sukade, en zijne voor ons zoo streelende verwachting dat wij meer van die stof zouden weten, dan iemand, die ze sinds vijftien jaren dagelijks hanteert, verdient wel dat wij om zijnentwil een enkele maal van onze gewoonte afwijken.

Wij kunnen in weinige woorden zeggen wat wij van de sukade weten. Die alom bekende lekkernij, welke, ook in den vorm van *s n i p p e r s*, dient om een aangename geur en smaak te geven aan velerlei gebak, is niets anders dan de geconfijte of in suiker ingelegde schil van citroenen of oranjeappelen.

Daar wij in den vorigen jaargang uitvoerig over de oranjegevassen gesproken hebben, vertrouwen wij dat de heer P. daar wel een antwoord zal vinden op zijne vraag 'waar en hoe de sukade groeit.'

DE INVLOED VAN HET WEËR OP DE MENSCHELIJKE STEM. - Het is een algemeen bekend feit dat wij onze stem niet altijd in onze macht hebben; ook met den besten wil van de wereld en met de grootste inspanning wil het niet altijd gelukken, zuiver den toon te vatten en eene onberispelijke intonatie vast te houden. Tot eene voldoende verklaring van dit verschijnsel zijn de algemeen bekende oorzaken, zoo als de ziekelijke toestand der organen, lichamelijke of geestelijke afmatting, niet altijd toereikend; veeleer schijnt het zeker, dat de eigenlijke oorzaak niet zelden in het weêr te zoeken is, en dat wel niet in het weêr van den dag, ook niet in dat van vorige dagen, maar in het weêr, dat wij nog krijgen moeten.

De muziekdirecteur Zander te Neu-Strelitz heeft daaromtent heel merkwaardige waarnemingen gedaan en het resultaat daarvan volgenderwijze aan de *Alte und Neue Welt* medegedeeld.

'Mijne waarnemingen op dit gebied laten zich in dit besluit samenvatten: Kwam er na helder weêr, donker regenachtig weêr, dan kondigde zich die verandering meestal omstreeks 30 uren te voren aan door eene sterke neiging tot het laten dalen van den toon; de klank der stem was daarbij wezenlijk doffer dan anders. Maakte daarentegen regenachtig voor helder weêr plaats, dan was de uitwerking omgekeerd; de intonatie was zuiver, de klank der stem helder metalliek, en de zangers waren veel beter in staat om te zingen dan in het vorige geval. Was er na zacht weêr vorst in aantocht, dan toonde zich niet zelden de neiging om te hoog te zingen: de klank der stem was helder en even als in het tweede geval konden de zangers goed zingen.

'De bovenstaande conclusiën werden mij gedurende mijne langjarige werkzaamheid als directeur van een kerkelijk koor en als zangonderwijzer aan het gymnasium tot regels, waaraan intusschen geen uitzonderingen ontbraken. Natuurlijk is het daarbij van het grootste gewicht, dat de opmerker juist hoort; want ook ons oor is niet te allen tijde even zeer te vertrouwen bij de beoordeeling van den klank eener stem.'

Naar aanleiding van deze opmerkingen geeft de heer Zander allen muziekdirecteuren, die het onderricht in den zang te leiden hebben, den raad, de oefeningen zooveel mogelijk te beperken, zoodra zij eene in het oogloopende neiging tot het laten dalen van den toon bemerken, en daarentegen de oefeningen te rekken, in geval de klank der stem helder metalliek is. Een vol uur oefening vermoeit dan niet zoo zeer als een half uur in het eerste geval.

ZINGENDE VISSCHEN. - Het spreekwoord wil dat de visschen stom zijn; doch sinds lang is dit spreekwoord gebleken geen waar woord te zijn; want het is bekend dat de smeerling, de barbeel en de karper wel degelijk geluid kunnen geven. Wanneer de haring zich in het net gevangen voelt, piept hij als eene muis. Thans heeft echter,

volgens de *Revue Scientifique*, de geleerde natuuronderzoeker Haddon een zingenden visch ontdekt, dien hij *Collomystax gagata* noemt. Of het gezang van dien visch met dat van den nachtegaal vergeleken kan worden, zegt hij niet; hij deelt alleen meê dat de inrichting der drie eerste wervels van den ruggegraat van het dier het vermogen om verschillende geluiden voort te brengen aanduidt, en dat als men het lichaam van den visch aanraakt, deze een scherp en snijdenden toon doet hooren.

[Nummer 15]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XXV.

Het torenkamerke.

Toen de oude juffer Watson, zoo liefderijk alsof zij Richard's moeder was, zijn hoofd had verbonden, diende zij hem een kalmeerenden drank toe en ging voor het bed zitten. Maar zoodra zij zag dat de drank begon te werken, ging zij heen, stellig overtuigd dat hij zich in de eerste uren niet verroeren zou.

Ofschoon Richard in slaap viel, was echter zijn gemoed te rusteloos en te bekommerd, dan dat het zich aan den natuurlijke invloed van het geneesmiddel zou overgeven. Hij had zijn vader zijn woord gegeven dat hij dien morgen zou optrekken; thans was de morgen daar en nu lag hij hier! Van daar dat de drank hem meer deed droomen dan slapen; en het voornaamste uitwerksel, dat er meê bedoeld was, rust namelijk, uitbleef.

Maar er waren er nog meer in het kasteel, welke dien nacht niet rusten konden. Juffer Amanda Fuller tobde zich af om eene verklaring te vinden voor de in hare oogen onbegrijpelijke houding van Dorothy. Het was haar niet ontgaan dat Dorothy herhaaldelijk van kleur veranderd was gedurende het verhoor van

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Richard greep met de eene hand het beddedek, trok het van het bed en wierp het Tom over het hoofd.

den gevangene; zij had hare ontroering opgemerkt toen de jongeling doodsbleek, met bebloed gelaat en gescheurde kleêren, de zaal was binnen gebracht, en had eveneens gezien hoe Dorothy zoo wit als een doode werd, toen Richard bezwijmd in de armen der wachters viel. Met al hare spitsvinnigheid kon zij zich intusschen de zaak niet verklaren, doch kwam tot het besluit, dat, zoo zij de huichelaarster, gelijk zij Dorothy noemde, ooit bewaken moest, het voorzeker dezen nacht moest zijn.

Een ander, die evenmin slapen kon, was Tom de Zot. Hij had een sterk vermoeden dat Richard het wachtwoord van zijne moeder vernomen had, die gelijk alle menschen, welke er aanspraak op maken, iets meer te weten dan anderen, er altijd op uit was achter dergelijke bijzondere dingen te komen. Bij zulke menschen speelt de verbeelding eene groote rol, en toen moeder Rees, met weinig moeite van haren kant en met weinig besef voor gevaar van den kant van haar zoon, er in gelukt was, van hem het wachtwoord van de week te vernemen, stelde zij zich voor, al een zeer gewichtig personage te zijn; want het was haar alsof de sleutels van den hoofdingang haar waren toevertrouwd, en zij betrad den leemen vloer harer hut met een gevoel alsof het lot van Raglan in hare handen was. Maar hare vermeende aanwinst zou waarschijnlijk haars zoons verderf worden; want, zoo redeneerde deze bij zich zelven, zou Richard, nu hij hem voor den dief zijner merrie kende, bij nadere overweging nog volharden in de weigering, zijne moeder te verraden? Zoo niet, dan kwam al de schuld onmiddellijk op hem neêr, en het minste wat er van komen kon was een schandelijk ontslag uit zijns meesters dienst.

Maar hij had nog eene andere reden tot ongerustheid. Hij kende de gehechtheid zijner moeder voor den jongen Heywood zeer wel, en had dan ook wel gezorgd, dat zij in het minst geen achterdocht kon krijgen van hetgeen hij in den nacht, na den avond waarop hij haar het wachtwoord had verraden, met Scudamore op Redware had uitgevoerd; want hij hechtte zooveel geloof aan hare bovennatuurlijke macht, dat hij bijna nog meer vrees had voor de straf, die zij hem zeker wegens het onrecht, Richard aangedaan, zou toedienen, dan voor den toorn van den markies. Om deze beide gewichtige redenen moest hij derhalve beproeven wat hij doen kon om Richard in zijn stilzwijgen te versterken, en was gereed dezen het aanbod of althans de belofte te doen, zijne ontsnapping te begunstigen.

Zoodra het huis geheel stil was, stond hij op, en daar hij door en door met al de schuilhoeken van het slot bekend was, sloop hij in de duisternis door nauwe gangen en ruime vertrekken, zonder het minste gevaar te loopen van gehoord of gezien te worden, tot hij ten laatste, ademloos van angst en schrik, aan de deur van het torenkamerke stond en zijn oor aan het sleutelgat hield.

De sleutel stak in het slot, Tom de Zot draaide hem om, lichtte de klink op, loerde de kamer in en trad binnen. Richard vloog halverwege op en staarde verwilderd in het rond. Tom wenkte hem angstig, en hetzij Richard in zijn koortsachtigen toestand hem begreep of niet, hij zweeg, terwijl Tom het bed naderde en met bevende stem snel en zacht begon te praten. Het duurde echter eenigen tijd eer Richard maar gedeeltelijk begreep wat hij wilde. Toen hij er ten slotte dit uit opmaakte, dat zijn bezoeker groot gevaar liep met tot hem te komen, en in doodelijken angst voor ontdekking verkeerde, had hij nog slechts de bekentenis noodig wie hij was om op hem toe te springen en hem bij de keel te grijpen, met zulk eene kracht dat hij hem belette een kreet te uiten.

‘Meester! meester!’ gorgelde Tom, ‘laat mij gaan. Ik zal elken eed zweren, dien jij verkiest...’

‘Om hem te breken als jij verkiest,’ hernam Richard door zijne op een geklemde tanden, greep met de eene hand het beddedek, trok het van het bed en wierp het Tom over het hoofd, waarna hij hem, onder de bedreiging dat hij hem de hersens zou inslaan indien hij het minste gedruisch maakte, met zijne kousebanden in de dekens vastbond. Er ontsnapte Tom geen ander geluid dan eene aanhoudende gesmoorde smeekbede, die zich door de dekens liet hooren. Richard wierp hem op den grond, stapelde al het beddegoed op zijn lijf, ijlde de kamer uit en deed de deur dicht, doch draaide tot Tom's onuitsprekelijke verlichting het slot niet af.

Tom's eenige gedachte was thans, ongezien naar zijn bed terug te keeren; want het kwam in 't geheel niet bij hem op alarm te maken. Zoodra hij Richard niet meer hoorde, spande hij alle pogingen in om uit de dekens verlost te raken, hetgeen hem met veel moeite gelukte; daarop stil de kamer uitgaande, sloop hij met een angstig gevoel, door denzelfden doolhof van smalle gangen, als waardoor hij gekomen was, terug.

Doch wij hebben Dorothy uit het oog verloren, en van haar had ik wel in de eerste plaats mogen spreken. Dat ook zij den slaap niet kon vatten, kan men zich gemakkelijk voorstellen. Er werd in haar gemoed een hevige strijd gevoerd tusschen haar plichtbesef, dat haar zegde wel gedaan te hebben met Richard in de handen zijner vijanden te leveren, en haar hart, dat daar tegen opkwam. Ongetwijfeld was Richard in het ongelijk; hij was een opstandeling tegen den koning en een afvallige van de Kerk zijns lands; maar hij was ook dezelfde Richard, met wien zij gedurende hare geheele kindsheid had gespeeld, dien hare moeder had liefgehad en tusschen wien en haar zelf nooit eenige verkoeling geweest was, vóór dien noodlottigen dag, waarop zij beiden hadden opgehouden kinderen te zijn. Doch dan bedacht zij weêr dat alles tusschen hen beiden afgedaan moest zijn; want Richard was den weg van eigenwaan, opstand en geweld opgegaan. En desniettemin kon zij niet ontkennen, dat haar hart van genoeg geklopt had bij elk antwoord, dat hij op de strikvrage van den markies had gegeven; dat het haar verheugd had, toen de markies, zoo al niet met woorden, dan toch door zijne houding, zijne tevredenheid over den moedigen jonkman had te kennen gegeven.

Op dit oogenblik bleef de genegenheid voor den vriend harer eerste jeugd de bovenhand behouden op haar plichtbesef. Bij de bewondering, die de mannelijke houding van den jongeling tegenover den markies haar had ingeboezemd, had zij eene wijle de knagende smart vergeten, die zij gevoeld had toen zij voor het eerst zijn bebloed gelaat had gezien, op het oogenblik dat hij haar onder de poort voorbij ging. Maar toen hij ten laatste bezwijmd in de armen der wachters was gestort, en de vrees dat zij wellicht tot zijnen dood had bijgedragen haar had aangegrepen, had het haar overgroote inspanning gekost, stitzwijgende toeschouwster te blijven. De stem van den markies, die Richard aan de zorg van juffer Watson aanbevoel, in plaats van hem in de ruwe handen der wachters te laten, was haar eene aangename verlichting geweest, en zij was de dragers nagesneld om zich te overtuigen dat de huishoudster wel weten zou dat de markies zelf haar de zorg voor den gewonde opdroeg. Daarop had zij hare kamer opgezocht en was Amanda, wier kamer op denzelfden gang uitkwam, met een onverschilligen groet voorbijgegaan.

Nauwelijks echter had zij het hoofd op de peuluw neêrgelegd, of de groote strijd begon opnieuw - op dat eenige slagveld, waarvan al de andere maar flauwe afbeeldsels zijn, en waarop de gedachten van een zelfden geest elkander bekampen.

Langen tijd bleef zij slapeloos; want de tooneelen, die zij had bijgewoond, hadden zulk een indruk op hare verbeelding gemaakt, dat als haar vermoeiden geest een oogenblik wegzonk in den slaap, oogenblikkelijk het doodsbleeke, bebloede hoofd van Richard voor haar oprees en haar weêr tot nachtwaken drong. Hare kwelling nam daarop weêr een anderen vorm aan, en in plaats van Richard's gelaat te zien, hoorde zij thans zijne stem, niet fier en krachtig, zoo als die geklonken had bij het verhoor van den markies, maar klagend en wegstervend, als zou hij den laatsten adem uitblazen. Kon het waar zijn? Moest hij wezenlijk sterven, en dat door hare schuld? O, zij moest zekerheid hebben, zij moest weten of de zorgen der huishoudster de levensgeesten van den in onmacht gevallen jonkman weêr hadden opgewekt. Zij moest zich overtuigen of hij buiten gevaar was. Zij zou het de goede juffer Watson gaan vragen, en deze hare diensten aanbieden, indien ze haar in iets behulpzaam kon zijn. Zij stond van hare legersteê op, schoot een morgengewaad aan en begaf zich in het grauwe licht van den aanbrekenden dag naar de vertrekken der huishoudster.

Omstreeks een half uur nadat Tom de Zot de kamer van Richard verlaten had, sloop Dorothy langs een grooten omweg door het huis. Gaarne had zij vermeden, Amanda's deur voorbij te gaan, en onwillekeurig hield zij den adem in toen zij, met den lichten stap van een nachtdief, langs het. vertrek kwam. Maar helaas! die voorzorg mocht niet baten. Onmiddellijk na dat zij voorbij was, loerde Amanda naar buiten en sloop haar op de kousen na; tot hare vreugde hoorde zij Dorothy zacht aan de deur tikken, deze langzaam openen en er eindelijk binnen treden. Oogenblikkelijk deed zij de deur achter haar op slot en keerde toen met éénen onhoorbaren sprong als die van een tieger naar hare kamer terug - met het gevoel dat Marcus Antonius had, toen hij zegde: 'Laat de zaak nu haar beloop hebben!'

Toen Dorothy op haar zacht geklop geen antwoord had gekregen, opende zij, in de meening dat de huishoudster in slaap was gevallen - want dat deze den 'stervende' aan zijn lot overgelaten zou hebben en naar bed was gegaan, kwam zelfs niet bij haar op - de deur van het vertrek en zag dit tot hare verbazing in de grootste wanorde. Het beddegoed lag op den grond en in de schemering kwam dit schouwspel haar zoo onheilspellend voor, dat zij, door een angstig voor gevoel aangegrepen, zich niet weêrhouden kon het vertrek binnen te gaan. Op hetzelfde oogenblik hoorde zij den klank van het slot achter haar, doch schreef dit aan het neêrvallen der klink toe en was blij dat dit niet luider geweest was.

Hare eerste gewaarwording bij het gezicht dat de kamer verlaten was en de onmiskenbare blijken eener verwoede worsteling aanbood, was een onbestemde angst: zij hadden hem vermoord of naar een toren gesleept! Daar lagen de dekens in een ordeloozen hoop op den vloeren, ja, het was bloed, waarmede zij bezoedeld waren! Half wezenloos van schrik en daardoor hare eigen positie vergetende, zonk zij op den stoel naast het bed neêr.

Daar zij door en door met het kasteel bekend was, was een oogenblik nadenken voldoende om haar te overtuigen, dat als er geweld tegen hem gebruikt was, dit stellig moest veroorzaakt zijn door eene poging tot ontsnappen; en als hij die poging gewaagd had, kon hij er dan niet in gelukt zijn? Er was in elk geval niet voor de tweede maal alarm geslagen. Maar op de troostende veronderstelling volgde oogenblikkelijk de folterende vraag: wat moest zij nu doen? Denzelfden harden plicht vervullen als te voren? Moest zij opnieuw alarm maken, opdat de arme gewonde jonkman weêr gevat zou worden? Helaas! had hij niet reeds genoeg door hare hand geleden? En als zij het deed - vreeselijke gedachte! - hoe zou zij dan hare ontdekking verklaren? Niemand op het kasteel wist dat zij Richard kende, en ongetwijfeld zouden booze tongen aan

haar medelijden eene geheel andere uitlegging geven, waartegen zij niets zou kunnen inbrengen. Door al die gedachten geplaagd zat zij bewegingloos

op den stoel, nu eens te vergeefs beproevende haar moed op te wekken en haar plicht in het gelaat te zien, opdat zij zeker mocht weten wat die haar gebod, en dan weêr hare geheele natuur voelende opkomen tegen het lot, dat zulk een offer van haar eischte.

Eensklaps kwam de gedachte bij haar op, dat zij geheel in de klauwen van den laster gevangen zat! Elk oogenblik kon juffer Watson of iemand anders de kamer binnen treden en haar daar vinden, en wat zou dan natuurlijker en meer onweêrlegbaar zijn dan de beschuldiging dat zij den gevangene in vrijheid gesteld had? Zij sprong op en liep naar de deur, zij was gesloten!

Hare eerste gedachte was eene verlichting: zij had niet langer te kiezen; hare tweede dat zij daar gevangen zat tot de strenge juffrouw Watson terug kwam of de soldaten der wacht Richard kwamen halen; of, zoo deze reeds weggesleept was, tot zij door honger gedwongen zou zijn om hulp te roepen. Wie beschrijft de folteringen, die het arme meisje, gedurende de vreeselijk lange uren, die zij in dien toestand doorbracht, had uit te staan?

Eindelijk werd de deur zacht maar toch met een geluid, dat haar door de ziel sneed, geopend; juffrouw Watson trad binnen, en bleef onbeweeglijk voor zich uit staren. Vóór haar zat Dorothy naast het bed in haar morgengewaad, de haren ordeloos om haar hals, het gelaat zoo bleek als de maan bij zonsopgang en de oogen gezwollen van het weenen. Zij stond sprakeloos, eerst op het troosteloze meisje en dan op de wanorde in de kamer starende. De gevangene was verdwenen. Welke hare gedachten waren kan ik niet zeggen. Dat zij vreemd opzag, Dorothy te vinden waar zij Richard verwacht had, was ten minste natuurlijk.

Op het oogenblik dat Dorothy zich als tegenover haar rechter geplaatst zag, keerde hare tegenwoordigheid van geest terug. Het bloed klom haar van het hart naar het hoofd. Zij richtte zich op en eer de verbaasde matrone, die daar met den neus in de lucht en met open mond voor haar stond, een woord kon uiten, zegde zij:

‘Juffer Watson, ik zweer u bij de ziel mijner moeder, dat, al is al de schijn tegen mij...’

‘Waar is de jonge oproerling?’ viel jutter Watson haar streng in de rede.

‘Ik weet het niet,’ antwoordde Dorothy. ‘Toen ik de kamer binnen trad, was hij reeds weg.’

‘En waartoe moest gij ze binnen treden?’

‘Dat zal ik niemand dan mylord den markies zeggen.’

‘’t Is mij goed, juffer, maar denk niet dat ge hem bij den neus zult leiden, zoolang ik in Raglan ben.’

‘Moet ik zijne lordschap meêdeelen, welken hoogen dunk zijne huishoudster van hem heeft? Ik geloof dat hij er niet zeer meê ingenomen zou zijn.’

‘Mylord de markies is niet gewoon zich aan overbrengers te storen.’

‘Dan zal hij zich ook niet storen aan hetgeen gij hem betreffende mij zoudt willen overbrengen.’

‘Wat zou ik anders overbrengen, dan dat ik u hier en den gevangene verdwenen vond?’

‘Ik lees iets anders in uwe oogen en in uwe stem. Gij ziet mij aan en spreekt mij toe alsof ik iets misdreven had.’

‘Inderdaad komt hetgeen ik zie mij verdacht voor.’

‘Zoo zou het ieder ander voorkomen, en daarom heb ik goedgunstige ooren noodig om naar mij te luisteren. Ik zeg u, dat dit eene zaak is, die mylord aangaat, en als gij er iets van in het kasteel rondstrooit, vóór mylord er van hoort, zullen de gevolgen voor uwe rekening zijn.’

‘Lieve hemel! waarvoor ziet gij mij aan, juffer Dorothy? Mijn ouderdom en mijne betrekking verdienen door u in het oog gehouden te worden. Acht gij mij in staat, om wat ik weet door liet kasteel te gaan rondstrooien?’

‘Vergeef mij, juffer, maar de goede naam van een meisje is even kostbaar voor Dorothy Vaughan als de achtbaarheid eener weduwe voor juffer Watson. Hadt gij het gebeurde verhaald met de uitdrukking van zoo even op uw gelaat, en mijn naam daarbij genoemd, dan zouden sommigen tienmaal meer vermoed hebben dan gij of ik weet.’

‘Ik moet de waarheid zeggen,’ zegde juffer Watson een weinig toegevende.

‘Dat moet gij, of ik zal ze voor u zeggen - maar aan den markies. Daar zult gij mij aanhooren, en als gij het daarna nog aan een ander verhaalt, dan hebt gij geen moederhart in u.’

Dorothy's gemoed schoot ten laatste vol en zij brak in tranen uit. Juffer Watson was aangedaan.

‘Neen, kind, ik wil u niet in ongelegenheid brengen,’ voegde zij er bij. ‘Ga naar uw bed. Ik moet de wachters roepen, opdat zij den gevangene nazetten, maar ik zal aan niemand dan den markies iets omtrent u zeggen. Wanneer hij gekleed en in zijn studeervertrek is, zal ik u zelf komen halen.’

Dorothy dankte haar hartelijk en begaf zich, wezenlijk verlicht, naar hare kamer.

XXVI.

Een rechter, die aan de jicht lijdt.

Dorothy had nauwelijks hare kamer bereikt of het kasteel was opnieuw op de been. Het gedruisch der wacht, die over het bestrate plein liep, het openwerpen der vensters en de stemmen der hoofden, die er uit keken, bereikten opnieuw haar oor, maar ditmaal wachtte zij zich wel uit haar venster te zien. Binnen een oogenblik was door het geheele kasteel de tijding verspreid, dat de gevangene ontsnapt was.

Lord Charles ging regelrecht naar zijn vader, die, ternauwernood in slaap gevallen, in 't geheel met deze nieuwe stoornis niet ingenomen was. Toen hij het nieuws hoorde, zweeg hij een oogenblik en zegde:

‘Ik wenschte dat Herbert thuis was, Charles, om dit gat voor mij te stoppen. Laat den Rondhoofd loopen; er is mij weinig aan gelegen. Ik had maar half het recht hem gevangen te houden, en hij verdient zijne vrijheid. Maar wat voor een slotvoogd zijt gij! Gij moet die opening ontdekken, of ik zal u afzetten en uw broeder John laten komen, hoe moeilijk de koning hem missen kan.’

‘Heb geduld met mij, vader,’ zegde lord Charles. ‘Ik ben meer beschaamd, dan gij vertoornd zijt.’

‘Gij weet dat ik maar lachte, mijn zoon. Maar in ernst, als gij het gat niet vindt, zend ik om Herbert. Als hij vindt wat gij niet vinden kunt, behoeft gij u dit niet aan te trekken. Maar vinden moeten wij het.’

‘Denkt gij niet, heer vader, dat het 't best was juffer Dorothy met een onderzoek te belasten? Zij heeft een verwonderlijke gave van ontdekking.’

‘Dat is eene goede gedachte, Charles! Wij zullen doen zoo als gij zegt. Maar doorzoek eerst zelf het kasteel, van den weerhaan tot het donjon, opdat wij met zekerheid kunnen zeggen of de Rondhoofd verdwenen is.’

Dit zeggende keerde de markies zich om, ten einde weêr in te slapen; maar dit mocht hem niet gelukken; hij begon te hoesten en werd koud, wentelde zich te vergeefs in zijn bed om en vreesde voor een aanval van jicht. Inmiddels was juffrouw Watson in 't geheel niet op haar gemak, tot zij den markies meêgedeeld zou hebben wat zij wist: want de gevangene was onder hare bewaking toen hij verdween. In den loop van den morgen was lord Charles bij haar gekomen om haar te ondervragen, maar zij verontschuldigde zich met te zeggen, dat zij het aan niemand dan den markies mocht meêdeelen. Lord Charles, dien zij van kindsbeen af gekend had, liet zich gewillig daarmee afschepen, en vijf minuten na dat de markies zijne slaapkamer verlaten had, volgde hem juffer Watson naar zijn studeervertrek, waar hij gewoonlijk vóór het ontbijt heen ging. Hij zag bleek van de stoornissen gedurende den nacht, die onmiskenbare verschijnselen van jicht ten gevolge hadden gehad, luisterde, zonder haar in de rede te vallen, naar hetgeen zij hem te zeggen had, zag zeer ernstig en bevoel haar juffrouw Dorothy te roepen. Zoodra zij weg was, zond hij Scudamore om lord Charles te halen en deze kwam bijna te gelijk met Dorothy de kamer binnen.

Dorothy zag er bleek en ontdaan uit, en hare oogleden hingen zwaar neêr. Haar gelaat had die sterk op schuldbesef gelijkende uitdrukking, welke het leed aantoonde, dat zelfs de onschuld onder het bewustzijn van verdenking gevoelt. Op het gezicht van lord Charles kleurde zij; het was heel iets anders, de zaak aan den markies te bekennen of dit te doen in tegenwoordigheid van zijn zoon.

De markies zat met het eene been, dat reeds onder de hevige pijn van zijn ouden vijand werd saamgetrokken, op een voetbankje. Alvorens Dorothy haar schrik, lord Charles daar te zien, kon overwinnen, of den mond kon open doen om een meer afzonderlijk onderhoud te vragen, sprak de markies haar kortaf aan.

‘Onze vriend, de jonge rebel is ontsnapt, naar het schijnt, juffer Dorothy,’ zegde hij zacht, maar koel, haar met een onderzoekenden blik en eene harde uitdrukking in het gelaat ziende.

‘Het doet mij genoegen dit te hooren, mylord, antwoordde Dorothy met eene plotselinge, onvrijwillige opwelling van moed.

‘Zoo,’ hernam de markies snel, ‘dan is het nieuws voor u, juffer Dorothy!’

Het kwam Dorothy voor dat zijne lip tot een spottenden glimlach krulde; maar daar kon de jicht schuld aan hebben.

‘Het is inderdaad nieuws voor mij. Ik hoopte dat het zoo zijn zou, dat beken ik, maar ik wist nog niet dat het zoo was.’

‘Wat, juffer Dorothy! wist gij niet dat de dief weg was?’

‘Ik wist dat Richard Heywood de kamer uitgegaan was - of hij buiten het kasteel was wist ik niet. Hij was geen dief, mylord; uwe lordschaps page en nar waren de dieven.’

‘Nichtje, ik weet waarlijk niet hoe ik het met u heb! 't Is inderdaad eene zonderlinge verandering, die in u heeft plaats gehad! In den nacht neemt gij een Rondhoofd gevangen, en in den vroegen morgen stelt gij hem weêr in vrijheid. Heeft één bezoek aan zijne kamer die verandering te weeg gebracht? Mij dunkt dat uw gedrag zeer onvoegzaam is.’

Weder overtoog een vurige blos het gelaat der arme Dorothy. Maar zij beheerschte zich zelve en sprak moedig, hoewel zij hare stem niet kon beletten te beven:

‘Mylord, Richard Heywood was van kindsbeen af mijn speelkameraad. Wij waren als broeder en zuster; want de landerijen onzer ouders paalden aan elkander.’

‘Daar hebt gij van nacht niets van gezegd!’

‘Mylord! Voor de geheele zaal? En wat kwam het er daarenboven op aan? Alles was sinds lang voorbij en ik had hem als tegenpartij behandeld.’

‘Hebt gij dan ongenoegen met elkander gehad?’

‘Mylord, waartoe die vraag? Gij ziet mij aan den éénen kant en hem aan den anderen.

‘Uwe genegenheid voor hem was dus in haat veranderd?’

‘God beware mij, mylord! Ik deed slechts mijn plicht tegen over hem.’

‘Waarvoor gij ongezocht eene schoone gelegenheid hadt, door een groot gejouw en geschreeuw achter hem uit te lokken binnen zijns vijands muren?’

‘Gave God, dat die taak niet mij ten deel ware gevallen.’

‘Gij hadt derhalve spijt van uwe hardvochtigheid en wildet hem dit gaan zeggen? Dat was zeer onvoorzichtig van zulk een verstandig meisje als gij.’

‘In 't geheel niet, mylord. Ik zal u alles vertellen. Ik had geen rust door de gedachte aan mijn gewonden speelmakker. En wat betreft hetgeen hij gedaan had, sedert het was gebleken dat hij slechts zijn eigendom was komen terug halen, kwam mij dit anders voor. Ik had medelijden met hem....’

‘En daarom wildet gij goed maken wat gij hem misdaan hadt? Gij hadt den vogel gevangen en meendet daarom het recht te hebben, hem als gij wildet weêr in vrijheid te stellen? Dat zou heel goed geweest zijn, als het werkelijk een vogel was! Maar daar het een man is en hij daarenboven in uws vriends huis was, betwijfel ik uwe redeneering. De zaak was van uwe handen in de mijne overgegaan, juffer,’ zegde de markies, in wiens been de jicht zich op dat oogenblik geducht liet voelen.

ALLE UREN EEN LEPEL, NAAR B. KIRSTEN.

‘Ik heb hem niet in vrijheid gesteld, mylord. Toen ik de kamer van den gevangene binnen trad, was hij reeds weg.’

‘Gij hadt er dus den wil toe en deedt het niet! Is er dan iemand anders in huis, die den wil er toe had en het deed?’ riep de markies uit, die niet wist dat Dorothy buiten staat was een leugen te zeggen.

‘Maar, mylord, ik had den wil niet hem in vrijheid te stellen,’ antwoordde zij.

‘Waarom gingt gij dan naar zijne kamer?’

‘Mylord, ik had hem, door bloedverlies en vermoeienissen uitgeput, in onmacht zien vallen,’ zegde Dorothy met veel moeite hare tranen bedwingende.

‘En gij gingt om hem te troosten?’

Dorothy zweeg. Het ongeluk wilde dat hare

aandoening haar op dat oogenblik de spraak benam.

‘Hoe kwaamt gij in zijne kamer opgesloten? Zeg mij dat, juffer.’

‘Uwe lordschap weet daar even veel van als ik. - Inderdaad, ik ben zwaar gestraft voor eene kleine fout.’

‘Gij bekennt dus dat het eene fout was?’

‘Indien het eene fout was een doodzieken gevangene te bezoeken.’

De markies zweeg een oogenblik.

‘En gij kunt niet zeggen hoe hij buiten de muren kwam? - Moet ik hem wezenlijk buiten de muren gelooven, lord Charles?’ vroeg hij, zich tot zijn zoon wendende.

MARTELARESSEN IN DE CATACOMBEN VAN ROME, NAAR MEVR. BAUMANN-JERICHAU.

‘Ik kan mij niet verbeelden hoe hij er binnen zou kunnen zijn, na zulk een onderzoek als wij gedaan hebben.’

‘En toch,’ hernam de markies, wiens scherpzinnigheid door de jicht niet geheel was weggenomen, ‘zoolang gij niet zeggen kunt hoe hij er uit gekomen is, kan ik twijfelen of hij er uit is. Als gij erkent niet te weten op welke manier hij ontsnapt is, dan kan ook de plaats, waar hij zich schuil houdt, u onbekend zijn? - Juffer Dorothy,’ ging hij voort, daar het hem tegen de borst stootte een zijner lieden van verraad te

verdenken, ‘gij zijt door alle verplichtingen van trouw, erkentelijkheid en waarheid
gehouden mij te zeggen wat gij

weet. Doet gij dat niet, dan pleegt gij verraad jegens mijn huis, ja, jegens den koning; want als het tot het ergste mocht komen en dit kasteel belegerd werd, zou er groot onheil door dien geheimen toegang kunnen ontstaan, ja, het slot zou er door genomen kunnen worden.'

'Gij hebt gelijk, mylord: ik zou inderdaad daartoe gehouden zijn, als ik wist wat uwe lordschap van mij wenscht te weten.'

'Men kan tot iets gehouden zijn en er toe gehouden blijven,' zegde de markies, die haar thans in ernst van onoprechtheid verdacht. 'Nu is de zaak uit en de jongen in veiligheid; al wat ik van u vraag, en dat is zeker niet veel, is dat gij de deur voor zijne terugkomst gesloten houdt.'

'Mylord, gij doet mij onrecht,' sprak Dorothy en berstte in tranen uit, terwijl het rood der schaamte haar opnieuw naar het voorhoofd steeg. 'Ik weet niet hoe hij hier gekomen en ook niet hoe hij verdwenen is. Ik dacht dat ik genoeg gedaan had zoowel voor mylord van Worcester als tegen Richard Heywood, en ik hoopte dat hij ontsnapt mocht zijn: dat is alles waarvan ik mij zelve beschuldigen kan, mylord, en ik vertrouw dat mijn gedrag ten minste vergeeflijk is.'

'Nu nu, wij zullen het er maar bij laten. Het doet mij genoeg dat de jongen ontsnapt is. Tracht gij nu maar voor mylord Charles hier het sluipgat te ontdekken, waardoor hij in- en uitgegaan is, en ik wil u van harte al de stoornis vergeven, die gij in mijn rustig huis te weeg gebracht hebt. Want werkelijk ik heb hier van mijn leven zulke verwarringen en ongeregelheden niet beleefd, als sinds gij hier gekomen zijt, en na u uw hond, uw speelkameraad en zijn paard.'

'Helaas! mylord, als ik zoo gelukkig was de opening te vinden, zoudt gij dan niet zeggen, dat ik ze daar gevonden had, waar ik wist dat ik ze zoeken moest?'

'Doe uw best om ze te vinden en ik zal nooit meer een woord van de zaak reppen. Gij zijt een goed meisje, als gij maar niet te veel waagt om uw ouden speelkameraad. - Stille waters hebben diepe gronden, niet waar, juffer Watson?'

'Mylord, mylord!' riep Dorothy uit, maar voleindigde niet; want zijne lordschap liet een kreet van pijn hooren. Zijn gelaat was verwrongen en hij kromde zich onder de tormenten der jicht.

'Ga weg,' riep hij norsch.

'Ik vertrouw dat ge er mij niet boos om zult aanzien,' zegde de huishoudster, terwijl zij zich in de richting van Dorothy's kamer verwijderde.

'Gij hebt slechts uw plicht gedaan,' merkte Dorothy bedaard aan.

'Ik zal al voor u doen wat ik kan,' ging juffer Watson voort, die zich door het gedrag haars meesters tegen over het arme meisje gerechtigd achtte een beschermenden toon aan te nemen, 'als gij mij maar bekend hoe gij den jonkman wist te laten ontsnappen, en waarom hij u in de kamer opsloot.'

Op dit oogenblik waren zij aan Dorothy's kamer gekomen; haar antwoord op die onbeschaamdheid was, dat zij de kamer binnen ging en de deur achter zich sloot, en juffer Watson was van dat oogenblik af overtuigd van hare schuld.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Alle uren een lepel.

Ziek zijn is het ongezondste wat men hebben kan, zegt een volksuitdrukking, waarbij men zou kunnen voegen, dat drankjes innemen het leelijkste is wat men bedenken kan. Vooral die regelmatige terugkeer van de medicijnflesch en den lepel maken het innemen zoo hatelijk. Maar wie wil niet gezond worden als hij ziek is, en getroost zich niet gaarne in de letterlijke beteekenis eenige bittere pillen om van het innemen verlost te worden. De oude heer van onze gravure schijnt er eveneens over te denken. Hij trekt een leelijk gezicht nu vrouwlief hem den lepel voorhoudt, maar slikken zal hij het geneesmiddel. De schilder heeft deze kleine *misère* van het leven zeer aardig voorgesteld, ofschoon de keus van zijn onderwerp aan enkelen wellicht ziekelijk voorkomt. Toch is het een gezond denkbeeld het huiselijk leven in al zijne bijzonderheden te bekijken, en als zoodanig verdient ‘Alle uren een lepel’ onze waardeering.

Martelaressen in de catacomben van Rome.

O, zoo zij spreken konden, die catacomben van Rome, wat zouden zij ons veel, ontzaglijk veel kunnen vertellen omtrent de bloedgetuigen, wier gefolterde en geblakerde lichamen zij binnen hare wanden hebben zien dragen, omtrent de maagden en weduwen, die er kwamen weenen op de graven harer echtgenooten en vaders, omtrent de kristenkudde, die, van alle kanten door wolven besprongen, hier eene schuilplaats zocht onder de hoede van den Goeden Herder; eene geheele wereld van menschelijk lijden en strijden heeft hare geschiedenis geschreven in dit reusachtig martyrologium.

De schilderij van mevrouw Baumann-Jerichau is als eene geïllustreerde bladzijde uit dat steenen martelaarsboek; het is een van die tooneelen, zoo als de catacomben van Rome er bij duizenden gezien hebben; eene romeinsche matrone, die, sterk in het geloof, moedig den marteldood te gemoet ziet, en hare dochter, die zich teeder tegen haar aandringt, niet met dien vurigen heldinnenmoed harer moeder, maar toch gelaten berustend in het lot dat haar wacht.

Toen dan ook de schilderij in 1872 te Rome geëxposeerd werd, trok ze de aandacht van katholieken en protestanten, die het allen eens waren, dat mevrouw Baumann-Jerichau een echt kristelijk tafereel had geleverd, dat door zijn strengen eenvoud volkomen den geest der kristelijke oudheid weêrgaf. Zelfs Z.H. Pius IX drukte de kunstenaar zyne hooge ingenomenheid met haar arbeid uit en schonk de protestantsche schilderes met hare achttienjarige dochter en haar meesterstuk zyn pauselijken zegen.

De inzameling der terpentijn.

De terpentijn is eene harsachtige zelfstandigheid, die van zelf of door middel van insnijdingen uit verscheidene boomen vloeit, welke tot de familie der terebinthaceën en kegeldragenden behooren, met name uit de dennen, masten, cipressen en lorkeboomen. Er komen in den handel verscheidene terpentijnsoorten voor, waarvan die van Chios, die van Venetië, die van Straatsburg en de gewone terpentijn, uit den woud- en zeemast verkregen, de voornaamste zijn.

Op verschillende wijzen wordt de terpentijn verkregen. In sommige landen en met name in den Elzas geschiedt dit door met een snijdend werktuig zekere knobbels te

openen, welke zich in de lente en den herfst in de schors der dennen ontwikkelen en die de terpentijn bevatten. De arbeiders, die hiermeê belast zijn, klimmen in de boomen en vangen de terpentijn op in een hoornvormig werktuig, dat hun tevens dient om de insnijdingen te maken.

In Frankrijk en vooral in de departementen Dordogne en Landes verkrijgt men de terpentijn door aan den voet van elken boom eene vrij breede reep schors weg te nemen en vervolgens eene insnijding te maken, waaruit dan de terpentijn vloeit. Die bewerking herhaalt men op de andere deelen van den boom bij regelmatige tusschenpoozen, zoolang de boom terpentijn levert, dat wil zeggen gedurende omstreeks zestig jaren. De aldus uitvloeiende terpentijn wordt aan den voet van den boom in het een of ander vat of soms in een daartoe gegraven kuil opgevangen; daarna wordt zij aan verscheidene bewerkingen onderworpen, die ten doel hebben hare verschillende bestanddeelen te scheiden.

De terpentijn wordt tot verschillende doeleinden gebruikt, onder andere in de geneeskunde, waar zij voor een aantal ziekten wordt voorgeschreven, terwijl zij tevens bij de vervaardiging van verscheidene vernissen dienst doet. Ook wordt zij gebruikt om plekken uit zijden stoffen te verwijderen, maar in dit geval moet de stof onmiddellijk met eene natte spons met witte zeep afgewasschen worden, wil men niet dat de terpentijn zelf plekken achterlaat.

De weeze.

'k Was een kerkjen ingetreden -
En voor 't beeld der Moedermaagd
Had ik lang gezocht, gebeden,
Schreiend haar mijn nood geklaagd.

'k Zag nog eens de zilvergansen,
Bij het scheemrend avondlicht,
't Hoofd der Koningin omkransen
En het hoofdje van haar Wicht.

Duister werd het om mij henen:
Altaar, beeld en tempelboog -
Alles, alles was verdwenen
Voor mijn moêgekreten oog.

In het schittrendst lichtgewemel
Zag 'k een Engel voor mij staan,
En mij wenkende ten Hemel
Bood hij zich als leidsman aan.

Opwaarts steeg ik! Helle glansen
Van een nooit aanschouwden gloed
Schitterden van 's Hemels transen
Mij verrukkelijk te moet.

Hooger steeg ik! Engelscharen
Zongen liefelijk en teer
Bij den slag der harpensnaren:
'God zij lof en roem en eer!'

En de leidsman, aan wiens zijde
'k Dieper drong in 't glorielicht,

Sprak mij toe: 'Gebenedijde,
'Hier heeft God zijn troon gesticht:

'k Knielde neder; maatloos zalig
Van het reinste zielsgenot,
Zong 'k als Engelen liefstalig
Meê het loflied voor mijn God.

Jesus' Moeder trad mij nader -
'Zie mijn dochter, sprak zij teer,
'k Geef u aan uw zaalgen vader,
Aan uw zaalge moeder weer!'

Juichend, dankend zonk ik neder
Aan 't verbeidend oudrenhart,
En hun kus, zoo hemelsch teeder,
Bande 't laatst gevoel der smart.

Toen - als trof een schok mijn leden -
Sloeg ik de oogen om mij heen...
Voor het beeld, waar 'k had gebeden,
Lag ik nog op de outertreên.

Droevig staarde ik in het duister -
'Lieve Moeder van den Heer,
Geef mij in uw hemelluister
Spoedig aan mijn ouders weer!'

Naar het Fransch van Mevrouw WALDOR.
J.G. VERHOEVEN.

Een bezoek aan het eiland Terschelling.

VI.

Willem Barendsz.

Terschelling is een merkwaardig en hoogst belangrijk eiland, maar het zou voorzeker niet zoo beroemd zijn in de geschiedenis, wanneer het zich niet kon verheffen op eenen held, wiens naam reeds eeuwen lang met eere en trots genoemd wordt. Dat zulk een held zich groot heeft gemaakt op zee, is sedert lang bekend. De Terschellinger leeft alleen van de zee en voor de zee, het groote water is zijn element, de stormen zijne schoonste muziek en alleen in die omgeving gevoelt hij zich thuis. De lauweren, welke menige Terschellinger zich vergaard heeft, zijn dan ook daar geplukt, en dat deze hoofdzakelijk bestaan in het redden van menschenlevens, moet hen in de oogen van iedereen verheffen.

Dat is echter in hunne eigen oogen meer dagelijksch werk, en juist daarom staat hij, die alles durfde wagen voor een zeetocht naar de onbekende Poolgewesten, om daar een nieuwen weg op te sporen voor den wereldhandel van zijn vaderland, zoo hoog bij hen aangeschreven. Deze kloeke zeeheld, wiens naam door de tochten, thans opnieuw naar de noordpool door de Nederlanders ondernomen, nog meer bekendheid heeft gekregen dan door het gedicht van Tollens: *De overwintering op Nova Zembla*, was Willem Barendsz, opperstuurman op de kleine vloot, die in 1596 onder Heemskerk en De Rijp in zee stak en stout den koers naar het noorden wendde.

Wie het genoemde gedicht van Tollens heeft gelezen, weet dat er moed toe behoorde, een buitengewone moed, om zulk eene onderneming aan te durven, en al kan het niet ontkend worden, dat de volksdichter zijne helden heeft opgesierd met alle denkbare deugden en volmaakheden, toch mag Nederland op die mannen roem dragen en zijn de pogingen in den laatsten tijd aangewend, om het doel, dat zij zich voor oogen stelden, te bereiken, eene waardige en gepaste hulde aan de kloeke mannen, die den nederlandschen naam naar verre en onbekende gewesten droegen en hem zoo mogelijk met nog grooter luister bekend deden worden in geheel de beschaafde wereld.

Willem Barendsz verdient dus in een opstel over Terschelling eene afzonderlijke plaats, en gaarne betuig ik hier mijn oprechten dank aan den Weled. heer P.J. Wichers, directeur van de Normaalschool op Terschelling, die mij de noodige opgaven verschaft, om den lezer der *Belgische Illustratie* te kunnen meêdeelen wie Willem Barendsz was. Laat mij er bij voegen, dat deze opgaven steunen op nasporingen op Terschelling gedaan, alsmede op de beëdigde scheepsverklaring der geredde manschap.

Willem Barendsz was de zoon van een terschellingsch boertje en werd geboren te Fromerum, een gehuchtje van het eiland. Omtrent zijne jeugd kan niets bijzonders meêgedeeld worden, dan dat hij een echte zeerat was, zooals overigens alle eilanders zijn, en steeds vooraan stond, waar het er op aan kwam iets op hun element te kapen of te verdienen. Waar dus te vechten viel was Willem Barendsz de matador, mits er buit te behalen was.

Op Terschelling wonen nog verre bloedverwanten of nakomelingen van den stouten zeeman en onder deze leeft de overlevering voort, dat hij op 20jarigen leeftijd moet deelgenomen hebben aan een grooten slag op de Zuiderzee, denklijk aan dien

tusschen Bossu en Dirkzoon, terwijl het met zekerheid bekend is, dat hij met Linschoten twee tochten naar de Poolzeeën heeft gedaan, alvorens hij dien met Heemskerk en De Rijp begon. Er bestaan daarenboven gegronde vermoedens dat hij toen reeds de Poolstreken bezocht had met de walvisch- en robbenvaarders, die jaarlijks van uit Harlingen, Enkhuizen en andere Zuiderzeeplaatsen naar het noorden trokken.

De tochten van Linschoten schijnen echter niet dien uitslag te hebben opgeleverd, welken men er van verwacht had, en dewijl de geduldige en volhardende Hollanders niet gaarne hun denkbeeld opgaven om door de Poolzeeën een weg te vinden naar de noordsche havens en van daar naar Indië, werd er eindelijk besloten nog een laatste poging te wagen en rustten Amsterdam en Haarlem twee scheepjes uit voor deze onderneming. Er werd geene moeite gespaard om den uitslag van den tocht zooveel mogelijk te verzekeren; van daar de bepaling, dat alleen ongetrouwde zeelieden zouden in dienst genomen worden, die allicht meer durfden wagen dan getrouwen, welke bij eenigen ernstigen tegenspoed al dadelijk zouden spreken van terugkeeren. Barendsz nu was getrouwd en werd toch aangenomen als eerste stuurman op het schip van Heemskerk, wel een bewijs dat men groot vertrouwen had in zijn moed en niet minder in zijne bekwaamheden. Behalve verschillende artikelen, welke men te gelde hoopte te maken, waren beide schepen voor twee jaren van alles voorzien en konden dus aan enkele ongevallen het hoofd bieden.

Aldus uitgerust staken de schepen in 1596 in zee en begonnen den tocht, die voor Willem Barendsz zoo noodlottig zou afloopen. Reeds bij de Noordkaap werden zij door zulk slecht weêr overvallen, dat de schepen elkaar uit het oog verloren. De Rijp had het geluk Kola te kunnen binnen loopen, waar hij zich eene hut timmerde en er met zijne manschap den winter doorbracht. Heemskerk, die echter den tocht verder had voortgezet, raakte bij Nova Zembla tusschen het ijs beklemd en beproefde te vergeefs er zich uit los te werken. Hem bleef dus geene andere kans over dan zijn schip te sloopen en van het hout eene hut te bouwen, waarin de winter moest worden doorgebracht.

Wat de zeelieden aldaar hebben uitgestaan, hoe zij bij elke schrede hun leven bedreigd zagen, hoe zij gedurende drie maanden in een stikdonkeren nacht hebben doorgebracht, terwijl zij de vijf overige maanden van hun verblijf in het ijzige klimaat dikwijls de krachten misten om het noodige voedsel te nemen, - dit alles is door Tollens in de gloeiendste kleuren geschilderd en wie hem met aandacht leest voelt zijn hart in het lijf bevriezen over zooveel ellende. De ziekte van Willem Barendsz is niet het minst hartroerende tooneel van dit echt vaderlandsch gedicht.

Toen de korte Noordpoolzomer begon aan te breken, naderde ook de verlossing uit al dat lijden. Maar welk eene verlossing! In eene open boot, tot dat doel bewaard, verliet men den 20^{en} juni 1597 het onherbergzaam oord met den zieken Barendsz aan boord. Al hadden de uitgestane ellenden de lichaamskrachten van den moedigen Terschellinger ondermijnd, zijn geest en wilskracht hadden ze niet kunnen dooden, en nauwelijks gevoelde hij zich weêr in de boot in zijn element, of beiden ontwaakten opnieuw. Hij begon eene teekening te maken van het land dat zij voorbij voeren en deed dit op de manier zoo als dit vroeger algemeen gebruikelijk was, namelijk door langs de kust te roeien of te zeilen. Bij den zoogenaamden ijshoek gekomen verzocht hij zijn tweeden stuurman Gerrit de Veer hem even op te heffen, opdat hij dit punt nauwkeurig in kaart zou kunnen brengen. Aan dat verzoek werd bereidwillig voldaan, doch toen men hem weêr had neêrgezet gevoelde hij zich zeer benauwd en vroeg om een teug water. Ook deze werd hem toegereikt, maar nauwelijks gleed het ijskoude

water zijn maag binnen of de ongelukkige Willem Barendsz viel achterover en was een lijk.

Te vergeefs beproefden zijne gezellen de levenskrachten van hun aanvoerder, die zij slechts verdoofd waanden, weêr op te wekken, Willem Barendsz was overleden en onder een plechtig en roerend 'In Gods naam' werd het zielloos overschot van den geliefden doode aan de koude golven prijs gegeven; de zee, welke hij zoozeer bemind had, het noorden, dat zoozeer zijne belangstelling had opgewekt ontvingen zijn laatste overschot en ook van hem kan getuigd worden dat hij viel op het bed van eer.

Zijne makkers zetten hun tocht voort en waren zoo gelukkig, na veel wederwaardigheden te Kola binnen te loopen, waar De Rijk juist gereed lag om naar het vaderland terug te stevenen. Gerrit de Veer en zijne mannen hadden, om zich tegen de nijpende koude te beschutten, in kleeren gestoken, die hen sprekend deden gelijken op Eskimo's of Laplanders, en hunne vermomming was zoo natuurlijk dat het volk van De Rijk meende met deze bewoners van de Poolstreken te doen te hebben. Hoe verwonderd waren zij echter toen zij de vermeende Eskimo's de hollandsche taal hoorden spreken, welke verwondering spoedig in een juichtoon overging toen zij hunne makkers in hen herkenden.

Op het schip van De Rijk werd nu de terugtocht naar het vaderland ondernomen en deze was zeer voorspoedig. Hier te lande had men hen reeds onder de dooden geteld en baarde hunne behouden terugkomst veel opzien, vooral dewijl algemeen de roep ging van de wonderbare avonturen welke zij ondervonden hadden. De heeren Staten van Holland en West-Friesland konden zich het genoeg niet ontzeggen het scheepsvolk voor zich te laten verschijnen in hunne dracht van dekens, berenen vossenhuiden, zoo als het deze op Nova Zembla gedragen had, eene hoogst zoutelooze aardigheid voor zulke hoogmogende heeren, welke echter het gunstig gevolg had, dat aan de weduwe van Willem Barendsz een pensioen werd toegelegd. Voor deze Staten herhaalden Gerrit de Veer en zijne gezellen hunne afgelegde en beëdigde scheepsverklaringen, welke aldus voor het nageslacht bewaard zijn gebleven.

Dat is de geschiedenis van Willem Barendsz van Terschelling. Zoo als vele lezers wellicht weten heeft men niet lang geleden de hut van Barendsz op Nova Zembla terug gevonden de achtergebleven voorwerpen van de manschap werden door den Engelschman Charles Gardiner aangekocht en deze was edelmoedig genoeg om ze aan het vaderland van den held ten geschenke aan te bieden. Van het ministerie van Marine te 's Gravenhage, waar ze tot vóór korten tijd verbleven, zijn ze overgebracht naar het panorama te Amsterdam, waar men ze thans kan bezichtigen.

Na het voorgaande zal het wel niemand verwonderen, dat de herinnering aan Willem Barendsz op Terschelling blijft voortleven, en met genoeg zagen wij dezer dagen hoe de naam van den kloeken zeeman zal verbonden worden aan eene stichting, welke tot eer strekt van de ontwerpers. Wij nemen hier ten slotte de desbetreffende aankondiging over en spreken er de hoop bij uit, dat zij naar wensch mag slagen en aan haar doel beantwoorden. De aankondiging luidt als volgt:

EEN WAARDIG GEDENKTEKEN VOOR EEN MERKWAARDIG MAN.

Meermalen is door belangstellenden in de roemrijke geschiedenis van Nederland de wensch te kennen gegeven, om op dit eiland, de geboorteplaats van den beroemden Noordpoolvaarder Willem Barendsz, voor dezen een gedenkteken op te richten. Die wensch zal weldra worden vervuld, aangezien a.s. voorjaar voor rekening van

een particulier in den gevel van een wachthuis een eenvoudige gedenksteen met toepasselijk opschrift zal worden geplaatst. Dat wachthuis is al eeuwen oud en voert al van vorige eeuwen een eigene vlag; het dient tot vergaderplaats van de zeelieden; daar bespreken deze de gebeurtenissen van den dag, daar wordt 's avonds door een van hen een dagblad voorgelezen, daar wordt over de vangst

van den dag gesproken en daar wordt wacht gehouden en beraadslaagd bij strandingen. Wijn dat wachthuis de eenige en wel een zeer druk bezochte plaats van gezellige bijeenkomst is van de talrijke zeelieden van dit eiland, en er noch bier, noch sterke drank mag worden verkocht, houdt het velen af van het gebruiken of het misbruik maken van sterken drank en juist daarom verheugt het zich natuurlijk in veler belangstelling. Tot nog toe hebben de zeelieden zelven de kosten van het onderhoud, enz. gedekt door een jaarlijksche bijdrage, doch in het volgende voorjaar wordt het gebouwtje geheel gerestaureerd en van eenige noodzakelijke meubelen voorzien op kosten van bovenbedoelden particulier. Het staat en blijft onder beheer van commissarissen, door de contribueerende zeelieden verkozen. In overleg met dezen zullen nu eenige burgers dezer plaats trachten om door een noodzakelijke uitbreiding het nut dier stichting te vergrooten en wel op de volgende manier:

DE INZAMELING DER TERPENTIJN.

Een zeeman of visscher heeft op zijn ouden dag geheel geen inkomen, tenzij hij iets heeft oververdiend, wat bij de tegenwoordige lage gages en den gedrukten toestand der zeilvaart al heel slecht gaat, en als de man en vader op zee omkomt, hetgeen hier, helaas! dikwijls gebeurt, lijden de weduwen en weezen armoede. Ten einde nu de stumpers een weinig te ondersteunen, hoopt men een kapitaaltje bijeen te brengen, uit welks rente aan oude, oppassende, maar arme zeelieden en hunne weduwen en weezen, vooral in den winter, eene kleine wekelijksche ondersteuning wordt verleend. Dat fonds wordt eventueel gesteld onder beheer van eene commissie, benoemd volgens later te ontwerpen statuten, en zal den naam dragen van

HET WILLEM BARENDSSZ-FONDS.

De baten van dat fonds kunnen bestaan in contributiën, giften en legaten.

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

EXTRACT VAN VISCH. - Ieder kent het zoogenaamde Liebig's vleeschextract; doch extract van visch is, voor zoover wij weten, nog iets nieuws. Een zweedsch ingenieur, met name Sahlström, is op het denkbeeld gekomen dit te vervaardigen, vooral uit stokvisch en zeekeeft, en heeft daarbij vooral het oog op landen, die arm aan visch zijn en waar hij voor zijne producten een goeden aftrek hoopt te vinden.

Door zijn extract in water op te lossen en daaraan eenige groenten en kruiden toe te voegen, moet men een voedzame en smakelijke soep verkrijgen, die in niets bij de uit Liebig's extract bereide behoeft achter te staan.

Sahlström stelt dat extract ook verkrijgbaar in den vorm van koeken, die uitstekend geschikt zijn ter proviandeering van het leger en de vloot, en in heet water opgelost, eene heerlijke erwtensoep opleveren. Zij bestaan uit gedroogd en uitgestoomd visch-extract, met erwtenmeel vermengd.

Wanneer het waar is wat sommige geleerden zeggen, dat namelijk stokvisch meer voedsel bevat dan biefstuk, dan bestaat er kans dat het vischextract van Sahlström opgang zal maken, te meer daar het ons op de vastendagen eene soep belooft, die met vleeschsoep kan wedieveren.

NOG EENS OVER SUCADE. - Men herinnert zich het antwoord, dat wij voor eenigen tijd hebben gegeven op de vraag van een onzer intekenaren, wat sucade is. Naar aanleiding van hetgeen wij bij die gelegenheid, op het gezag van speciaal daarover handelende werken, omtrent de sucade hebben meêgedeeld, ontvangen wij thans een schrijven van een ander intekenaar, den heer J.J., confiseur te H. Volgens hem is de sucade niet afkomstig van citroenen of oranjeappelen, maar van meloenen. Deze vruchten worden, als zij rijp zijn, geplukt, vervolgens in grootere of kleinere stukken gesneden, naar gelang de vrucht grooter of kleiner valt, daarna geconfijt, eindelijk gecandeerd en voor de verzending ingepakt. De meloenensoort, hiertoe het best geschikt, is de zoogenaamde *noir des Carmes*, die een dik vleesch en eene prachtig groene schil heeft en in Zuid-Frankrijk en Italië geteeld wordt.

Als den besten vervaardiger van sucade beveelt de heer J.J. na veertienjarige ondervinding den heer Enrico Torelli te Livorno aan.

Ten slotte deelt de heer J.J. nog mede dat er behalve meloenen ook citroenen en oranjeappelen gecandeerd worden, waardoor echter geen sucade verkregen wordt, maar eene goedkooper lekkernij, die dikwijls voor sucade in den handel gebracht wordt. Voor liden, die geen verstand van sucade hebben, is het moeielijk de echte sucade van de gecandeerde citroenen en oranjeappelen te onder scheiden. Toch is dit onderscheid gemakkelijk aan te geven, daar de vruchten bij het confijten haar vorm behouden. Nu is de citroen ovaal, de oranjeappel rond en de meloen langwerpig, doch groot van stuk, zoo dat men aan die vormen de echte sucade onderkennen kan.

EENE GEWICHTIGE ONTDEKKING VOOR DE KRISTELIJKE KUNST. - Een spaansche Jesuïet, pater Moga y Mora, heeft eene ontdekking gedaan, die voor de kristelijke kunst van het hoogste belang is. Bij een bezoek aan het heiligdom van Onze Lieve Vrouw van Linares in de provincie Cordova, heeft hij ontdekt dat de aldaar vereerde madonna een bewonderenswaardig beeld is uit de twaalfde eeuw. Nadat hij den kostbaren mantel, waarmee het beeld bekleed is, had laten wegnemen, kon hij voor eene commissie, uit leden van het katedraal kapittel en van verschillende kunstlievende genootschappen samengesteld, en door den bisschop voorgezeten, aantoonen dat de madonna van Linares eene Onbevleete Ontvangenis is van de byzantijsche school. In een discussie, die drie uren duurde, weêrlegde pater Moga met evenveel geleerdheid

als welsprekendheid al de bedenkingen, die men tegen zijne ontdekking kon inbrengen. Het blijkt dat het bedoelde beeld hetzelfde is, dat de heilige koning Ferdinand aan de stad Cordova ten geschenke gaf.

De ontdekking is des te merkwaardiger, daar men tot heden geen ouder beeld van de Onbevleete Ontvangenis kende dan uit de vijftiende eeuw.

EEN MARIABEELD OP DE BOUWVALLEN VAN DEN TOREN VAN BABEL. - Bovenstaande ontdekking herinnert ons een eigenaardig feit, dat wij dezer dagen in een fransch missieblad vermeld vonden. Door den overste van het klooster der Carmelieten te Bagdad is een beeld der H. Maagd geplaatst op den hoogsten top der bouwvallen van den toren van Babel. Deze ruïnen vormen een heuvel, waarop zich een stuk muur verheft, dat tot heden aan de verwoesting der eeuwen heeft weêrstand geboden.

Boven op dien muur verrijst thans het beeld der Moedermaagd, gelijk een wegwijzer in de woestijn, zoo dat de reiziger, welke die eenzaamheid doorkruist, reeds van verre door de Haven der Reizenden bemoedigd wordt.

DE TEMPEL VAN SALOMON GERESTAUREERD. - Nu wij toch met overblijfselen uit het verleden bezig zijn, is het hier juist de plaats om te spreken van het plan, dat de sultan van Turkije heeft opgevat, om de nog bestaande bouwvallen van den tempel van Salomon te restaureeren, het daarvoor gelegen plein van puin te zuiveren en het daardoor een beter aanzien te geven. Op bedoeld plein staat, zoo als men weet, ook de Omar-moskee, die over een jaarlijksch inkomen van 360.000 franken beschikt. Deze som, die tot dusverre grootendeels naar Constantinopel stroomde, zal nu tot die herstellingswerken gebezigd worden. Reeds onder den vorigen sultan was men met die werken begonnen, doch in den laatsten tijd had men ze laten rusten, tot dat de oostenrijksche kroonprins Rudolf bij zijn bezoek aan Jerusalem zijn spijt te kennen gaf, dat men er meê had opgehouden. Oogenblikkelijk daarop gaf de sultan last dat de werken hervat zouden worden, en thans gaan zij naar wensch vooruit.

[Nummer 16]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XXVII.

Een treurige tijd.

Er brak nu een treurige tijd voor Dorothy aan. Zij keerde meer dan ontmoedigd door lord Worcester's gedrag tegen over haar naar hare kamer terug, verstoord op zich zelve wegens hetgeen zij gedaan had en waarover zij nog meer verstoord zou zijn geweest als zij het had verzuimd. En dat alles was haar overkomen om dien waanwijzen jongen, wiens denkbeelden haar eene zonde en wiens daden haar een afschuw waren! Toch, hoe zonderling het ook schijne, gevoelde zij haar hart meer en meer tot dien dweeper getrokken, als den eenige in de wereld, die in staat was haar recht te doen weêrvaren en haar te begrijpen.

DE H. BENEDICTUS JOZEF LABRE,

Dorothy had misschien welgedaan met regelrecht naar lady Magaret te gaan en haar alles te vertellen; maar zij aarzelde aldus bij de dochter in beroep te gaan tegen den vader. Ware de slotkapelaan nog maar thuis geweest, dan zou zij wellicht bij hem raad en troost gevonden hebben; maar deze was ongelukkig door zijne lordschap met eene gewichtige zending bij den koning belast. Gaarne had zij het kasteel willen verlaten; maar dit ware eene zijdelingsche schuldbekentenis en daarenboven had lord Herbert haar met de zorg voor het stoomwerktuig en de waterwerken van het kasteel belast. Wat er dus ook mocht gebeuren, zij moest blijven en inmiddels beproeven den geheimen uitgang te vinden, op gevaar af van in geval van welgelukken de verdenkingen van den markies te staven.

Lady Margaret ontving het eerste bericht omtrent Dorothy's geval van lord Charles, en daar deze jegens het meisje niet onbevooroordeeld was, vernam zij de zaak niet van de gunstigste zijde; daarenboven hinderde het haar dat Dorothy haar geen woord tot zelfverdediging of verontschuldiging liet hooren, en toen zij haar voor de eerste maal ontmoette, met de uitdrukking van klaarblijkelijke smart, doch tevens van strenge terughouding op het gelaat, groette zij haar koel, zoo dat het meisje versterkt werd in het besluit zich niet tegen over hare meesteres uit te laten. Zij had overigens niets anders te zeggen, dacht zij, dan hetgeen zij reeds gezegd had; alles hing van de uitlegging af, die men aan hare woorden gaf, en de ware uitlegging had men niet willen aannemen. Zoo hare vrienden haar niet wilden rechtvaardigen, hoe zou zij het dan zelf doen?

Zij trachtte intusschen nauwgezet al hare plichten te vervullen; want daar zij begreep hoe sterk de schijn tegen haar was, dacht zij het onbillijk de genegenheid, die zij hare meesteres toedroeg, in het minste te doen verflauwen, en zij betoonde zich dan ook zoo mogelijk nog gehoorzamer en ieveriger in haren dienst dan te voren. Doch hierin werd zij nu en dan plotseling gestoord door de vrees dat lady Margaret het als eene poging zou aanzien om hare gunst te herwinnen; en wat zij ook deed of niet, de scheidsmuur, die tusschen lady Margaret en haar opgetrokken was, werd bij elke ontmoeting onoverkomelijker. Langzamerhand nam de dame tegen over het arme meisje die houding van zelfbewuste waardigheid aan, welke naar gelang van omstandigheden doet denken aan een engel met ingehouden vleugelen, aan den gang van een ooievaar of aan het voortwaggelen eener krab.

Ten gevolge der bemoeiingen van Amanda had de geheele bevolking van het kasteel tegen over Dorothy eene min of meer koele houding aangenomen, en het meisje gevoelde dit maar al te wel. Het was haar alsof ieder in het kasteel haar als in ongenade gevallen beschouwde, en dat wel door hare schuld. Het stuitendste bewijs, dat zij daarvoor had, was wel het gedrag der vrouwelijke bedienden, waarvan sommigen in hare tegenwoordigheid het voorkomen van beleedigde onschuld, anderen dat van beleedigende vertrouwelijkheid aannamen, terwijl alleen eene keukenmeid, die zij zelden zag, dezelfde die bij het bruiloftsplezier de bruid van Tom den Zot geweest was, haar dezelfde achting als vroeger betoonde. Dit meisje kwam op zekeren avond in hare kamer en bood haar met tranen in de oogen aan, haar de spijzen daar te brengen, opdat zij voortaan niet meer in gezelschap der 'hatelijke' dames zou hoeven te eten, zoo als zij ze in hare verontwaardiging noemde. Maar juffer Watsons tafel te mijden stond in Dorothy's oog gelijk met eene laffe vlucht, en daarom besloot zij de oogslagen harer gezellinnen, hoe kwetsend die ook voor haar waren, moedig te trotseeren. Maar die poging viel haar onuitsprekelijk zwaar; het bewustzijn der verdenking, die op haar rustte, verbitterde iedere bete, die zij in den mond stak, en onwillekeurig sloeg zij menigmaal de oogen neêr, wanneer zij tusschen de anderen door over het plein ging.

Toch was zij niet geheel verlaten; zij had nog één toevluchtsoord - de werkplaats van Kasper Koudenhof; want de eerzame Hollander had zijne manieren tegenover haar niet in het minst veranderd, maar ging voort haar met de genegenheid van een vader en de toewijding van een trouwen dienaar te bejegenen. Zijne achting en trouwe genegenheid bewezen haar meer dan woorden dat Kasper, al moest hij ook de eenige in het kasteel zijn, geen kwaad

van haar geloofde, en de vriendelijke blik en het openhartig woord van den hardhandigen werkmans waren haar zulk een troost in hare verlatenheid, dat zij geen enkelen avond oversloeg den goeden Kasper Koudenhof bij haar gebed in te sluiten.

Eerlang begonnen haar neêrslachtig oog, hare bleeke wang en haar afgemat gelaat op het hart van lady Margaret te werken, en deze werd langzamerhand zachter gestemd tegen over de beschermeling van haar echtgenoot, wiens teleurstelling haar nog het meest op Dorothy verstoord gemaakt had. Maar de terugkeerende gunst harer meesteres was voor het meisje slechts een magere troost; want zij kon niet als eene schuldige terugnemen, wat haar als schuldige onttrokken was. De overtuiging dat men haar slechts uit medelijden voor den verlaten toestand eener weeze op het kasteel hield, brandde haar als een koud vuur op het gemoed. Soms waagde zij het te denken dat als lord Herbert thuis geweest was, dit alles niet gebeurd zou zijn; maar wat kon zij nu anders verwachten, dan dat hij bij zijne terugkomst haar met hetzelfde oog zou aanzien en op dezelfde manier zou behandelen als zijne vrouw, zijn vader en zijn broeder?

Maar zij vond eenige verlichting in de taak, die lord Worcester haar had opgedragen; menigen nacht bracht zij door met over een uitweg te denken, waardoor men ongezien het kasteel verlaten kon, en menigen morgen na een aldus besteden nacht liep zij, vóór iemand in het kasteel op was, naar de plek, waar zij zich had voorgesteld, dat het geheim verborgen kon zijn. Nu eens was het een schoorsteen, waarin zij een trap vermoed had; dan weêr waren het de stallen, waarvan zij elk hoekje doorzocht om te zien of er ook eene valdeur te vinden was, die naar een onderaardschen uitweg geleidde. Ware de vluchteling iemand anders dan Richard de Rondhoofd geweest, dan zou zij aan een medeplichtige binnen de muren gedacht hebben; thans echter verwierp zij die gedachte onmiddellijk, zij wist zelf niet waarom. Daarenboven was het haar duidelijk geworden, dat zoowel Richard als Markies dien nacht door de gracht waren gekomen.

Sommigen, die haar in den vroegen morgen daar zagen rondloopen en rondzien, meenden, dat zij van hare zinnen beroofd was; anderen, meer tot kwade gedachten geneigd, stelden zich voor, dat zij, door het voorgewend zoeken naar eene opening in de verdedigingswerken, de kasteelbewoners van hare onschuld wilde overtuigen.

Sedert zij met de waterwerken belast was geworden, had zij de gewoonte aangenomen een poos op het dak der citadel te vertoeven, telkens als de gelegenheid het meêbracht, dat zij zich daar bevond; want zij hield veel van het onbelemmerd uitzicht, dat men van daar over het vlakke veld genoot; en misschien was het een bewijs van de algemeene gezondheid harer natuur, dat zij in hare smart, in plaats van zich in hare kamer op te sluiten, meermalen den torenomgang bij den grooten regenbak opzocht, om als eene gevangene, in de onbestemde hoop ergens verlossing te zien opdagen, in de verte te staren. Bij een dezer gelegenheden, bij het invallen der schemering, leunde zij over de borstwering, zag in de gracht met hare witte en gele waterlelies af, en voelde zich zeer verlaten; het scheen haar toe alsof haar jonge leven geheel verwoest was, en dat ten gevolge van ééne onvoorzichtigheid.

‘Heilige Moeder Maria,’ murmelde zij, ‘heb toch medelijden met mij. Ik ben droef en verlaten en weet geen uitweg. Moeder, Moeder hoor mij toch.’

Dit zeggende richtte zij den blik naar den blauwen hemel en breidde smeekend de armen uit. Zij hoorde een voetstap achter haar.

‘Wel, nichtje Dorothy, moet ik u zoo terug vinden? Zeg, wat scheelt er aan, dat gij zoo vurig om verlossing bidt?’

Dorothy keerde zich plotseling om en stond sprakeloos en bevend voor lord Herbert.

‘Maar, beste kind,’ sprak hij, haar de beide handen toestekende en de hare grijpende, ‘heb ik u zoo doen schrikken? Dat spijt mij waarlijk. Ik heb slechts uwe laatste woorden opgevangen; vrees dus niet dat uw geheim verraden is. Zeg wat is u overkomen? Gij zijt bleek en vermagerd, ik zie tranen op uw gelaat, en mij dunkt dat gij niet zoo blij zijt over mijne terugkomst als ik wel verwacht had. Wat scheelt er aan? Ik hoop niet dat gij ziek zijt - maar klaarblijkelijk zijt gij niet op uw gemak. Gij moet mijne Molly niet gaan volgen, nichtje; want inderdaad wij hebben u hier nog een poos noodig.’

‘Ik wenschte dat ik naar Molly kon gaan, mylord! Molly zou mij gelooven.’

‘Daartoe hoeft gij niet naar Molly te gaan, nichtje. Ik zal u wel gelooven, zeg mij maar wat gij wilt dat ik geloof. Denkt gij niet dat ik genoeg toovenaar ben, om te weten wie ik gelooven moet en wie niet? Ge moest u schamen, dat gij geen vertrouwen stelt in uw neef Herbert.’

Zijne vriendelijke woorden waren als hemelsche troost voor haar. Het arme meisje berstte in tranen uit, wierp zich voor hem op de knieën, en hare gevouwen handen opheffende, riep zij met eene door snikken gesmoorde stem uit:

‘Red mij, red mij, mylord! Ik heb niemand in de wereld die mij redden kan dan gij.’

‘Niemand in de wereld! Wat bedoelt gij, Dorothy?’ zegde lord Herbert, hare gevouwen handen in de zijne nemende. ‘En lady Margaret en mijn vader?’

‘Helaas, mylord, zij meenen het wel met mij, maar zij willen mij niet gelooven; en als uwe lordschap mij niet meer geloof schenkt dan zij, zal ik Raglan moeten verlaten. En toch, al gelooft gij mij, dan weet ik nog niet hoe gij mij kunt helpen.’

‘Dorothy, ik kan niets, als gij mij niet zegt wat u deert. Ik kan u zelfs niet troosten.’

‘Uwe lordschap is vermoeid,’ zegde Dorothy opstaande en hare oogen afwisschende. ‘Gij kunt nog niet gegeten hebben sedert gij hier kwaamt. Ga, mylord, en hoor de geschiedenis eerst uit den mond van hen, die mij niet gelooven. Zij zullen u niets verhalen wat onwaar is, maar zij begrijpen het niet en doen mij onrecht door hunne gissingen. Laat mylady Margaret het u verhalen, en als gij dan nog vertrouwen genoeg in mij stelt, laat mij dan roepen, en ik zal u op alles antwoorden wat gij mij vraagt. Laat gij mij niet roepen, dan vertrek ik morgen uit Raglan.’

‘Wij zullen doen als gij zegt, Dorothy. Als een rechter er niet tegen kan, de beide partijen te hooren, en als het voor den onschuldige niet hetzelfde is, welke partij hij het eerst hoort, dan ware hij geen beter rechter dan de goede koning Jacobus, zaliger gedachtenis, toen hij eens tot zijne verwondering de beide partijen in het gelijk vond.’

‘Een koning, mylord, en zoo dwaas oordeelen!’

‘Een koning, meisje, die bespottelijk oordeelde! Maar vrees mij niet. Ik vertrouw voor God dat ik zelfs tusschen vriend en vijand rechtvaardig zou oordeelen en ik twijfel niet of ditmaal zal het tot verlichting uwer bekommering uitloopen.’

Dorothy dankte hem met hare geheele ziel, doch zweeg.

‘Ik zal hier om u zenden, nichtje, als ik uwe tegenwoordigheid noodig denk; en als ik u laat roepen, kom dan recht naar de huiskamer.’

Dorothy boog het hoofd, maar kon niet spreken en lord Herbert verliet haar snel. Zij hoorde hem bijna met de wilde haast van zijn jongen Henry de trap afloopen.

Een half uur ging langzaam voorbij; toen kwam de page van lady Margaret met lichten stap de trap op en bracht Dorothy het verzoek zijner meesteres over, die hare

tegenwoordigheid verlangde. Zij stond van de bank der borstwering op, waar zij zich had neêrgezet om naar de maan te zien, en volgde den page met kloppend hart.

Toen zij de kamer binnentrad, waar de lichten nog niet waren aangestoken, zag of herkende zij niets, tot plotseling eene hand met aandoening de hare greep, en eene stem zegde:

‘Vergeef mij, Dorothy. Ik heb u onrecht gedaan. Maar gij zult het wel willen vergeten, niet waar, Dorothy?’

‘Mylady, mylady!’ was alles wat Dorothy kon uitbrengen, terwijl zij lady Margaret's hand kuste.

Lady Margaret leidde haar naar haar echtgenoot, die haar op zijne beurt de hand reikte en haar tusschen hem en zijne vrouw deed plaats nemen; er heerschte een oogenblik stilte. Ten laatste sprak Dorothy:

‘Zeg mij, mylady, waaraan ik het te danken heb, dat ik weder in uwe gunst ben aangenomen? Hoe weet gij dat ik ze niet geheel onwaardig ben?’

‘Mylord zegt het mij,’ antwoordde lady Margaret eenvoudig.

‘En van waar weet mylord het?’ vroeg Dorothy, zich naar lord Herbert keerende.

‘Zoo gij met het bewustzijn uwer eigen onschuld niet voldaan zijt, zal ik u een paar vragen doen, naar uwe antwoorden luisteren en oordeelen. - Hoe kwam de jonge Puritein dien nacht in het kasteel? - Maar wacht: wij moeten licht hebben, want hoe kan ik, de rechter, of mylady, de jury, anders in het hart van de beschuldigde zien, dan door het venster van haar gelaat?’

Dorothy glimlachte - de eerste glimlach sinds dien noodlottigen nacht. Nadat er kaarsen gebracht waren en zij helder begonnen te branden, herhaalde lord Herbert zijne vraag.

‘Mylord,’ antwoordde Dorothy. ‘Ik wenschte dat gij zelf daarop kondet antwoorden; want ik kan voor God betuigen, dat ik het niet weet.’

‘Nu, kind, ge behoeft uw woord niet met een eed te bevestigen,’ vermaande zijne lordschap. ‘Uw oog zegt mij, dat gij geen onwaarheid zult spreken. Maar ter zake: zeg mij, waarom liet gij den jonkman niet gaan, toen gij hem voor het eerst bemerktet? Waarom luiddet gij de alarmklok? Gij zaagt dat hij op zijne eigen merrie zat; want die kendet gij, niet waar?’

‘Ik kende ze, mylord; maar hij was daar niet op zijne plaats en ik behoorde tot het gezin van lord Worcester. Hier ben ik niet Dorothy Vaughan, maar mylady's edeldame.’

‘En waarom gingt gij daarna naar zijne kamer? Wist gij niet dat dit de grootste onvoorzichtigheid was, die gij begaan kondet?’

‘De gevolgen hebben inderdaad bewezen dat het eene groote onvoorzichtigheid was.’

‘Maar gij hebt mij nog niet gezegd wat u tot die onvoorzichtigheid dreef.’

‘De gedachte aan den jonkman met die vreeselijke wond aan het hoofd, die ik hem als het ware toegebracht had en die den dood ten gevolge scheen te zullen hebben, liet mij geen rust. Hij was mijn speelmakker; mijne moeder had hem lief en thans, zoo stelde ik mij voor, had ik hem gedood.’

Hier bleef de arme Dorothy steken en weende, doch vermande zich met moeite en ging voort:

‘Ik bleef wakker, hem nu eens in dien toestand voor mij ziende, en hem dan weêr mijn naam hoorende uitspreken, als om mijne hulp in te roepen, tot dat ik ten laatste meende geroepen te zijn.’

‘Geroepen, door wien, Dorothy?’

‘Ik dacht... ik dacht, mylord, dat het Dezelfde kon zijn, die eens Samuel riep en die thans mijne ooren opende voor de stem van Richard.’

‘En daarom gingt gij naar zijne kamer?’

‘Dat denk ik, mylord. Ik ben ten minste zeker dat ik zonder dit niet gegaan zou zijn. - Maar ik heb mij deerlijk vergist, want ik zie nu wat er van gekomen is,’ voegde zij er bij, zich tot lady Margaret wendende.

‘Wij moeten niet naar ééne gevolgtrekking oordeelen, waar wij er nog duizend maken kunnen,’ zegde zijne lordschap. - ‘En gij zegt dat toen gij de kamer binnen traadt, gij daar niemand vindt?’

‘Dat zeg ik, mylord, en dat is waar.’

‘Dat weet ik zoo goed als gij. - Maar wat denkt gij van die zaak?’

‘Ik was buiten mij zelve van schrik, mylord, toen ik het beddegoed in een hoop op den grond zag liggen, maar bij eenig nadenken vertrouwde ik dat hij in de worsteling de overhand behouden had en ontsnapt was; want nu kon hij, naar ik dacht, geen kwaad meer in Raglan doen. Maar toen ik bemerkte, dat ik opgesloten was.... ik kan er nauwelijks aan denken; het doet mij nog huiveren.’

‘En wien verdenkt gij in uw hart, de deur achter u gesloten te hebben?’

‘Kan het de duivel zelf niet geweest zijn, mylord?’

‘Dat durf ik niet zeggen; maar dit houd ik voor zeker, dat hij er bij in het spel was door den boozen wil en de hand van iemand in het huis, die u in ongelegenheid wilde brengen.’

‘Ik wenschte dat mijne onschuld aan het licht kon komen zonder iemand in verdenking te brengen.’

‘Maar kunt gij u niet iemand te binnen brengen, die eenigen haat tegen u mocht koesteren en blij kon zijn eene gelegenheid te hebben om dien te koelen?’

‘Ik moet bekennen dat ik zoo iemand wel ken; maar ik moet u verzoeken, mij hierover niet verder te ondervragen, want het is slechts achterdocht. Ik weet niets en zou door een naam te noemen groot onrecht kunnen plegen. Verschoon mij, mylord.’

Lord Herbert zag zijne vrouw scherp aan, maar deze schudde het hoofd.

‘Gij hebt gelijk, nichtje,’ hervatte hij; ‘want dat zou zijn, een ander hetzelfde aandoen, als waardoor gij u zoo gekrenkt gevoeld hebt. Ik moet er zelf eens over nadenken en tot eene ontdekking trachten te komen. Het is goed dat ik juist een paar dagen thuis kan doorbrengen. - En nu zullen wij overgaan tot hetgeen ons het eerst te doen staat. - Het is maneschijn, geloof ik.’

Hij stond op en ging naar het venster, waarover eene zware gordijn van vlaamsch damast hing.

‘De maan is in haar laatste kwartier, mylord,’ zegde Dorothy, ‘en zeer helder.’

‘Hebt gij eene bijzondere manier om uw hond te roepen?’ hervatte lord Herbert.

‘Ik ben gewoon mijn hond te roepen met een fluitje, dat ik als kind van mijne moeder gekregen heb.’

‘Hebt gij het bij de hand? Is het hier op Raglan?’

‘Ik heb het bij mij, mylord.’

‘Nu, met de maan en het fluitje zullen wij wel gelukken.’

‘Zijt gij van uw zinnen, Edward?’ vroeg zijne vrouw. ‘Welken boozen geest wilt gij van avond oproepen?’

‘Ik wilde er eigenlijk een neêrslaan,’ hernam lord Herbert. ‘Maar eerst wilde ik dat gevaarlijke gat in den slotmuur trachten te ontdekken. - Hebt gij uw poney nog goed in uwe macht, Dorothy?’

‘Ik heb geen reden om daaraan te twijfelen, mylord. Hoe vroolijker hij is, hoe liever ik het heb.’

‘Durft gij hem alleen in den maneschijn te berijden - buiten de muren?’

‘Ik durf alles op den rug van Dick.’

‘Kent uw hond Kasper - op vriendschappelijke wijs, bedoel ik?’

‘Kasper is de eenige in het kasteel, met wien hij op volkomen goeden voet staat.’

‘Dan is alles zoo als ik het hebben wilde. En thans zal ik u zeggen wat ik niet wilde hebben: ik wensch dat geen sterveling in het kasteel behalve mylady wete dat ik met

u bezig ben naar het verwenschte gat te zoeken. Daarom wil ik zelf uw paardje voor u zadelen en....’

‘Neen, neen, mylord!’ viel Dorothy hem in de rede. ‘Dat kan ik doen.’

‘Zooveel te beter voor u. Maar ik ben geen dorper, schoone juffer. - Dan moet gij de poort uitrijden, terwijl Markies, uw hond, het ziet. Vervolgens zal ik den toren bestijgen en vandaar het oog houden op de twee pleinen, terwijl Kasper bij den hond gaat staan. Gij moet een paar minuten langzaam doorrijden tot deze toebereidselen gemaakt zijn, dan op uw fluitje blazen en in galop rondom het kasteel rijden, telkens fluitende, totdat gij Markies uit het kasteel op u ziet toespringen, in welk geval gij ten minste kunt ontdekken langs welken kant hij het verlaat.’

Dorothy sprong verheugd op.

‘Ik ben klaar, mylord,’ zegde zij.

‘En ik evenzeer,’ hernam lord Herbert opstaande. - ‘Wilt gij naar den top der citadel klimmen, vrouw? Ik kom u aanstands achterop.’

‘Gij zult er mij vinden, Edward, ik beloof het u. Moeder Maria zegene uw onderzoek.’

XXVIII.

De ontdekking.

Alles was gedaan zoo als afgesproken was, en Dorothy reed rondom het kasteel met een gevoel alsof er een Atlas-vracht van haar hart gewenteld was. Reeds driemaal had zij haar scherp fluitje doen hooren en omstreeks honderd ellen van de poort had zij het ongeduldig geblaf van haar hond daarop hooren antwoorden, terwijl Dick, als een watervogel over een meer, met zijn snuit langs den grond vooruit vloog. Dorothy rende de wallen rond. De stille nacht scheen haar toe te juichen en de sterren schenen hare vreugde te deelen, dat de schaduw van schuld van haar was weggenomen en de wereld weêr schoon was in hare oogen.

Van tijd tot tijd blies zij op haar fluitje en hield hare ooren en oogen open, in de hoop den hond te hooren of in het maanlicht op haar te zien toekomen.

Inmiddels hadden lord Herbert en zijne vrouw hun stand op den grooten toren ingenomen en zagen van daar naar beneden - de eene op het bestrate, de andere op het met gras begroeide binnenplein. Dorothy's fluitje deed zich tweemaal hooren, en juist toen het voor de derde maal begon, riep lady Margaret uit:

‘Hier komt hij.’

Er vloog eene zwarte schaduw van den voet van den boekerijtoren naar de deur der groote zaal, waar zij verdween. Maar tevergeefs verwachtte lord Herbert ze weêr op het Fonteinplein te zien verschijnen. Daarentegen hoorde hij op hetzelfde oogenblik een zwaren plons in het water aan de andere zijde der citadel, en naar den tegenovergestelden kant ijlen, zag hij duidelijk in het heldere maanlicht een klein zwart voorwerp de gracht oversteken. Dwars door de belemmerende struiken der waterlelies heen zette het zijn weg naar de overzijde voort. Daar zagen zij een oogenblik het geheele lichaam van het dier, terwijl het uit de gracht tegen den steilen waterkant opklauterde, waarna het tot lady Margaret's groote verbazing plotseling verdween.

‘Nu heb ik het,’ riep lord Herbert uit. ‘Hoe dom was ik, daar niet eerder aan te denken! Kom mede naar beneden, vrouwlief, dan zal ik het u laten zien. Dorothy's hond is in de afwatering der gracht gekropen. Het is een groote hond en ongetwijfeld

is dat dezelfde weg, waarlangs de Rondhoofd gekomen is. Wie had ooit daaraan gedacht! Ik had nooit geloofd dat het zoo wijd was.'

Dorothy, die het kasteel rond gereden en weêr aan de baksteen poort gekomen was, vond lord Herbert daar op haar wachten en liet haar paard stil staan.

'Ik heb hem niet gezien, mylord,' zegde zij, terwijl hij op haar toetrad. 'Wil ik nog eens rondrijden?'

'Zeer goed, want ik zie dat het u genoeg doet. Maar wij zijn reeds alles te weten gekomen wat wij wenschten te weten, met betrekking tot de veiligheid van het kasteel. Er is maar één markies in Raglan, en als ik mij niet vergis zit hij in het eiken zitvertrek.'

'Hebt gij mijn Markies dan zien weggaan, mylord?'

'Zoowel mylady als ik hebben het gezien.'

'Waar hij dan gebleven mag zijn? - Dick liep zeer hard en misschien moest hij de jacht wanhopig opgeven.'

'Gij zult hem zeker bij de tweede ronde vinden. Maar wacht - ik ga een paard halen en u vergezellen.'

Dorothy wachtte binnen de poort, terwijl lord Herbert naar de stallen ging. Binnen weinige minuten was hij weêr aan hare zijde, en gezamenlijk reden zij thans het kolossale gebouw rond.

Er kwam geen hond op Dorothy's gefluit af, en na de ronde afgereden te hebben, brachten zij hunne paarden naar de stallen terug en voegden zich weêr bij lady Magaret, die nog langs de gracht op en neêr wandelde. Daar wees lord Herbert Dorothy de plaats aan waar haar hond verdwenen was, haar troostende met de verzekering dat er niets veranderd zou worden vóór het trouwe dier was terug gekomen, hetgeen hij stellig doen zou zoodra hij zijne meesteres in het open veld niet vinden kon.

Lord Herbert zegde van zijne ontdekking dien avond niets aan zijn vader, uit vrees van diens nachtrust te bederven, want hij was nog lang niet wel; maar toen hij hem den volgenden morgen aanmerkelijk beter vond, legde hij hem de geheele zaak in verband met zijne overtuiging betreffende Dorothy's gedrag bloot en eindigde met de woorden:

'Dat meisje, mylord, heeft waarheid genoeg in het hart, om er het geheele kasteel van te bedienen, als die maar gedeeld kon worden. Aan haar te twijfelen is aan de waarheid in persoon onrecht doen. Ik vrees dat er maar weinige meisjes in Engeland zijn, die den moed en de eerlijkheid zouden hebben om te doen wat zij gedaan heeft.'

De markies luisterde aandachtig toe en toen lord Herbert geëindigd had, zat hij eenige oogenblikken stilzwijgend na te denken en zegde toen tot eenig antwoord:

'Ga haar eens halen, mijn jongen.'

Toen Dorothy binnen trad, zegde hij haar van uit zijn stoel. 'Wilt gij een ouden man kussen, die u verongelijkt heeft - want dit heeft mijn zoon mij aangetoond?'

Dorothy boog en hij kuste haar op de beide wangen, met tranen in de oogen.

'Gij zult aan mijne tafel eten,' zegde hij, 'als uwe meesteres het veroorlooft, hetgeen zij naar ik denk wel doen zal als ik het haar vraag, tot dat.... gij ons vervelend gezelschap moede zijt. - Hoor eens, nichtje Dorothy, als gij aanstaanden zondag met ons naar de mis gaat, zult gij aan mijne ééne en uwe meesteres aan mijne andere zijde zitten, zoo dat het geheele kasteel zien zal, dat gij onze waarde niet juffer Dorothy Vaughan zijt, en u als zoodanig zal eeren.'

'Ik dank u van ganscher harte, mylord,' zegde Dorothy met een door tranen verstikte stem.

‘Gij zijt een goed meisje, Dorothy,’ hernam de markies, ‘en thans zal ik uwe bedoelingen niet meer verdenken, al werd ik midden in den nacht wakker en vond u als Judith met uitgetrokken degen voor mijn bed staan. Als mijn waardige slotkapelaan hier geweest was, zou dit alles misschien niet gebeurd zijn; maar vergeef mij, Dorothy; want de jicht is de engel uit des duivels eigen staart en maakt een mensch dol. Inderdaad, het schijnt mij thans toe als kon ik nooit jegens u gehandeld hebben gelijk ik gedaan heb. Ge moogt intusschen wel voor den knappen, jongen Rondhoofd oppassen, meisje, want waarlijk, ik zie hem nog eens met u getrouwd!’

‘Nooit, mylord,’ riep Dorothy met nadruk uit.

‘En als dat gebeurt,’ ging de markies voort, ‘is al wat ik van u vraag, dat gij op uw trouwdag uw bruidegom in het oor fluistert: ‘Mylord van Worcester heeft het mij voorspeld;’ en gij zult mijn zegen op uw huwelijk hebben, hetzij ik hier in Raglan of reeds hierboven bij de kleine Molly ben.’

Dorothy zweeg. De markies reikte haar zijne hand. Zij kustte die, verliet de kamer en ijlde naar den top der citadel.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

De H. Benedictus Jozef Labre.

In het begin van de maand december heeft te Rome wêer een dier plechtigheden plaats gehad, welke het hart van de geloovigen met blijdschap vervullen.

Op het feest van Maria Onbevleete Ontvangen verklaarde Z.H. Paus Leo XIII als onfeilbaar opperhoofd der Kerk, dat de gelukzaligen Labre, Rossi, Laurentius van Brindisi en Clara van Montefalco voortaan door de strijdende Kerk zouden aangeroepen worden als heiligen, nadat te voren in een openbaar consistorie hunne zaak in een slotpleidooi van den consistoriaal advocaat was bepleit geworden. Een hunner, de H. Benedictus Jozef Labre, wiens portret wij in dit nummer weêrgeven, is vooral een voorbeeld voor onzen tegenwoordigen tijd, die afkeerig is van boete en versterving en haar hoogste genot zoekt in het streelen der zinnen.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Dorothy boog en hij kuste haar op de beide wangen, met tranen in de oogen.

De heilige werd in 1748 in Frankrijk geboren en om zijn gelukkigen aanleg voor de studie bestemd. Wat echter vooral in hem uitblonk was zijne volmaakte deugd en de aantrekkelijkheid welke de beschouwing van God en de hemelsche dingen voor hem had. Deze aantrekking tot het bovenaardsche werd in hem weldra zoo sterk, dat hij

ongeschikt werd voor de studie, waarom hij zich tot het klooster van La Trappe wendde, om het strenge en afgestorven leven te leiden, waaraan zich deze heilige kloosterlingen vrijwillig onderwerpen. Afgewezen om zijn jeugdigen leeftijd en de zwakheid van zijn gestel, wendde hij zich tot de Kartuizers, waar hij echter ondervond dat het kloosterleven zijne roeping niet was, hetgeen hem overtuigend bleek toen hij zich daarna in de orde der Cisterciënsers begaf. Na dien tijd begon hij zijne pelgrimsreizen, welke zich kort laten samenvatten in de volgende woorden van het door de Thomas à Kempis Vereeniging te Zwolle uitgegeven leven van dezen heilige: 'Hij deed zijne pelgrimsreizen te voet, in geringe, gescheurde, nimmer verwisselde kleedij, hoe ook de jaargetijden wisselden, zonder eenigen mondvorraad, vertrouwende op de Goddelijke Voorzienigheid;

aan de guurheden van weêr en wind zich niet storende, hetzij de winter zijne sneeuw strooide of de zomer zijne ondraaglijke hitte verspreidde.... Hij sliep meestal op den ruwen grond onder den blooten hemel, of wjl de nacht hem overviel, of wel om de gesprekken en verstrooiingen in de logementen te ontvluchten, droeg een reiszak op zijne schouders, in welken hij een en ander geborgen had en dien hij met steenen aanvulde.

In 1783 overleed deze heilige te Rome, na tot aan zijn dood zijne pelgrimstochten te hebben voortgezet.

DE VIOOLSPELER EN ZIJN KLEINKIND, NAAR JOHANN GRUND.

De vioolspeler en zijn kleinkind.

Bovenstaande gravure levert eene treffende illustratie op het woord, dat de ‘kunst om brood loopt.’ Wij ontwaren op het tafereel van den vruchtbaren Weener schilder Johann Grund een armen, ouden muzikant, die van stad tot stad, van deur tot deur moet trekken, om met zijn vioolspel een armzalig stukje brood te winnen. Wellicht heeft de grijsaard eenmaal betere dagen gekend; misschien heeft hij eens de bedwelming van algemeene toejuiching gesmaakt, tot ziekte en rampen van allerlei aard hem in den winter des levens tot kommer en gebrek deden vervallen. Hoe hard echter zijn

lot ook is, de rondreizende vioolspeler heeft toch nog éénen schat overgehouden, dien hij voor al de rijkdommen der aarde niet zou willen missen: de liefde van zijn kleinkind, dat hem op zijnen pelgrimstocht trouw ter zijde staat. Zonder morren deelt de kleindochter het lot haars grootvaders, zwerft met hem van plaats tot plaats en zamelt de penningen in, die zijn spel hem opbrengt. Welke hand zou gesloten kunnen blijven, wanneer trouwe kinderliefde voor den armen grootvader om eene aalmoes bedelt!

Een openbare bibliotheek in China.

Zij, die bij ondervinding weten hoeveel moeite het dikwijls kost om een kind de zes en twintig letters van ons alfabet te leeren, kunnen zich eenigszins een denkbeeld maken van de inspanning, die zich de chineesche onderwijzers moeten getroosten om hunnen leerlingen de 80.000 karakters te leeren onderscheiden, waardoor de woorden der chineesche taal worden voorgesteld.

Desniettemin is de kunst van lezen en schrijven in het Hemelsche Rijk zeer algemeen, en er is bijna geen dorpke, of het bezit eene school, waar de kleine Chineezers reeds van hun vijfde jaar af in de kennis dier zonderlinge hiërogllyphen worden ingewijd. Tweemaal daags krijgen zij daar onderwijs en hebben geen vacantie dan ter gelegenheid der Nieuwejaarsfeesten en op eenige andere dagen door het jaar. De onderwijzer tracht hun de vormen der verschillende letters in te prenten door hen die te laten natrekken, of door ze hen met inkt te laten kleuren, waarbij zij de omtrekken nauwkeurig hebben te volgen. Eerst later krijgen zij een wit gevernist plankje, waarop zij de letters nateekenen en dat vervolgens weêr schoongemaakt kan worden. Zij schrijven of liever teekenen met penseelen van konijnenhaar, die zij loodrecht boven het papier houden en alleen met de vingers bewegen. Die houding is zeer vermoeiend en vraagt veel oefening.

Juist om die groote moeielijkheden, aan het lezen en schrijven leeren verbonden, staat de kennis dier beide vakken bij den Chinees zeer hoog aangeschreven, en geldt zij bij hem als een bewijs van hooge verstandelijke ontwikkeling. Van oudsher genieten dan ook de geletterden in China een hoog aanzien en hebben aanspraak op de gewichtigste betrekkingen. Die eerbied voor de geletterden in het algemeen strekt zich ook uit over al de vakken, die, zij het ook maar van verre, met de letteren in verband staan. Zoo zijn niet alleen de boekhandelaars en drukkers, maar zelfs de inkt- en papierfabrikanten zeer gezien.

Toch heeft het beroep van schrijver en boekhandelaar in China ook zijne donkere zijde. Er mag geen boek gedrukt worden dan na een nauwkeurig onderzoek door de keizerlijke censors, en zelfs wanneer deze er niets slechts in gevonden hebben, kan nog de eerste de beste mandarijn het werk afkeuren en den uitgever tot stokslagen en boete veroordeelen, terwijl zijne waar verbeurd verklaard wordt.

Maar de zorg der chineesche regeering voor het geestelijk voedsel harer onderdanen gaat nog verder. Ten einde het volk van het lezen van gevaarlijke boeken af te houden en tevens de verstandelijke ontwikkeling en algemeene kennis te bevorderen, heeft zij een zeer wonderlijk middel uitgedacht.

In de voornaamste straten, op de openbare pleinen, in de tempels en publieke gebouwen heeft zij houten of steenen tafels laten aanbrengen, waarop uittreksels uit de beste werken geschilderd of gegrift zijn, en gelijk onze gravure aantoon, vindt men soms twintig of dertig zulke tafels naast elkander opgesteld. Het is eene soort van openbare bibliotheek, waarvan ieder gebruik kan maken en waar men nooit behoeft te vreezen een werk uitgeleend te vinden

Het is inderdaad geen kwaad denkbeeld van de chineesche regeering, door zulk een eenvoudig middel kennis en ontwikkeling in het bereik ook van den minstvermogende te stellen.

Een bezoek aan het eiland Terschelling.

(Vervolg.)

VII.

De ‘Lutine.’

Wanneer de Terschellinger visschers op een winteravond eens recht genoeglijk in hun wachthuis zitten te praten, kan men er bijna zeker van zijn, dat de een of ander van het gezelschap een woord of liever een naam noemt, die op het eiland in de volle beteekenis van het woord een tooverklank heeft. Wat voor een bergachtig land de kabouters, nixen of bergreuzen zijn, die over schatten beschikken, wat voor een vlak land het beroemde ezeltje is, dat zijn eigenaar de gemunte guldens en rijksdaalders in den schoot werpt, is voor Terschelling het millioenenschip, dat den naam draagt van *Lutine* of kwelduivel. De Terschellingers staan met hun millioenenschip intusschen op een meer practischen bodem dan andere volken met hun kabouters of ezeltjes, die slechts het werk zijn van een dichterlijken geest; want het is een feit, dat op hunne kusten een schip is gestrand, 't welk omstreeks veertien millioen aan gouden en zilveren staven en munten moet bevatten.

Geen wonder dan ook dat de kwinkslagen op de *Lutine* altijd gaarne gehoord worden, terwijl de zekerheid dat de schatten, welke het inhoudt, daar maar voor het vatten liggen en toch als 't ware onbereikbaar zijn aan het geheel een schijn geven van een tooversprookje, wat het in waarheid niet is.

Niet alleen toch heeft men reeds een gedeelte - zij het ook slechts een klein gedeelte - van die schatten geborgen en daardoor stellige bewijzen van hun bestaan gekregen, maar het is sedert dien tijd ook mogen gelukken, de juiste plaats op te sporen waar het wrak ligt.

Laat mij, alvorens verder te gaan, eerst de geschiedenis van dit tooverschip meêdeelen; ik moet daarbij intusschen verklaren, dat deze grootendeels op vermoedens berust, die echter zulk een schijn van zekerheid hebben, dat, al mogen de kleine bijzonderheden niet geheel juist zijn, toch de hoofdzaak geheel waar blijft.

Men schreef het jaar 1799. Bijna iedereen weet dat destijds Nederland verdeeld was in twee partijen, de zoogenaamde patriotten en prinsgezinden, die elkaar met de felheid van een binnenlandschen oorlog bestreden. Prins Willem V was naar Engeland geweken en met hem velen zijner aanhangers; van daar uit werd menige poging beproefd om de patriotten afbreuk te doen en de opstand van de prinsgezinden gesteund en geleid, wat de prinsenpartij met meer schijn van recht kon doen, dewijl het vaderland overstromd was door de zoogenaamde vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid brengende Franschen, die hier met vlag en wimpel waren ontvangen.

De inval van een russisch-engelsch leger, dat aan den Helder landde, was den prinsgezinden eene welkome gelegenheid, om een woordje meê te komen spreken in de bataafsche republiek en de hollandsche elementen waren daarin dan ook talrijk vertegenwoordigd. Hoe gemakkelijk de landing ook geweest ware, even moeielijk scheen het dit gekombineerd leger om zich staande te houden; want toen het, verder doordringende, in Noord-Holland, te Bergen en te Castricum op een fransch-bataafsch leger stiet, wist het niets beters te doen dan zich zoo spoedig mogelijk weêr in te schepen en onverwijd het land en de kusten te verlaten.

Voor velen is het een raadsel gebleven waarom het verbonden leger na de nederlaag te Bergen zoo spoedig het land ruimde, dewijl het toch nog altijd eene te vreezen macht was gebleven, die na zich hersteld te hebben, het franschbataafsche leger zonder vrees onder de oogen kon komen. Een enkel woord heldert dit op: Op denzelfden dag dat de slag van Bergen geleverd werd strandde op de Vliekust het transportschip de *Lutine*.

De gelukkige landing van het engelsch-russische leger had de prinsenpartij in Engeland zooveel goede verwachtingen gegeven, dat velen hunner, zoodra deze tijding hen bereikte, hunne kostbaarheden inpakten of te gelde maakten en slechts op eene gelegenheid wachtten om weêr naar het vaderland terug te keeren. Enkelen hunner hadden zich reeds ingescheept, doch de meesten moesten hun ongeduld bedwingen en wachten op de uitrusting van het transportschip de *Lutine*, dat voldoende geldmiddelen zou aanbrengen om voorloopig de zaken eenige maanden gaande te houden.

Er is veel getwist over de vraag of de *Lutine* alleen bestemd was om geld voor het geallieerde leger over te brengen. De groote engelsche Verzekering-Maatschappij *Lloyd*, bij wie het schip verzekerd was, zou daarover de beste inlichtingen hebben kunnen geven, doch men vergete niet dat het een zeer onrustige tijd was, zoo dat niemand daar ooit werk van heeft gemaakt, en toen in 1838 de londensche beurs door brand in de asch werd gelegd, waardoor tevens de kantoren der *Lloyd's* verwoest werden, was het onmogelijk de officiële opgaven daarvan na te zien. Zooveel schijnt zeker, dat bij de *Lloyd's* de *Lutine* stond aangeschreven als bestemd voor Hamburg, terwijl een nauwkeurig onderzoek naar de vermoedelijke lading door een der hoofdagenten van de Maatschappij het volgende lijstje tot gevolg heeft gehad.

In de *Lutine* waren geborgen:

p. st.	900.000 van Lloyd's aan gouden zilverstaven;
p. st.	160.000 voor Hamburger rekening;
p. st.	140.000 om het leger te betalen.
Totaal p. st. 1.200.000	

Wanneer men het engelsch pond à gl. 12. - rekest bedraagt deze som

gl. 14.400.000. -

Hiervan werden in de jaren 1800 en 1801 gl. 572.582. -
geborgen

gl. 13.827.418. -

Terwijl van 1857-1861 nog geborgen   gl. 529.055. -
werd:

Zoodat thans nog in de *Lutine* moet zijn   gl. 13.298.363. -

Deze uitweiding heeft ons een weinig uit den koers gebracht, doch dewijl de lezer nu meteen weet dat het tooververtelsel van het millioenenschip eigenlijk geen vertelsel is en dat er alleen een verschil van gevoelen bestaat of het schip gedeeltelijk voor Hamburg of geheel voor Nederland bestemd was, zal men mij deze gaarne vergeven. Keeren we dan naar de *Lutine* terug.

Op den 6^{en} oktober 1799 verliet het schip Plymouth en zette koers naar Nederland. Naar men meent te weten had het 274 opvarenden aan boord, waaronder zeer vele geëmigreerden. Den 9^{en} oktober bereikte het de gevaarlijke Buitengronden van Terschelling in de richting van de kust van Vlieland.

Plotseling, terwijl alles lacht en jubelt, voelt men een schok: het schip is gestrand. Alle pogingen worden aangewend om het weêr vlot te krijgen, en men kan er zeker van zijn, dat de Terschellingers van dien tijd hun Guusje! Guusje! hebben doen weêrklinken.

Maar eensklaps steekt er een hevige storm op. Het schip wordt door de woedende golven gebeukt; de stortzeeën slaan meêdoogenloos alles van het dek en weldra baant zich het water een weg in het schip, dat, meer en meer zinkende, niet langer tot verblijf kan dienen van zoovelen, die er nog kort geleden feest vierden. Op wrakstukken trachten velen het bedreigde leven te redden, doch te vergeefs; weldra verdwijnen allen in de diepte, uitgezonderd één man, de

scheepsklerk, die bewusteloos en doodelijk gekwetst op het Vliestrand geworpen, aldaar opgenomen en liefderijk verpleegd werd. Dagen en weken lang genoot hij daar allerlei weldaden, doch vertelde niet welke schatten het gezonken vaartuig bevatte. Eerst toen hij naar Terschelling vervoerd was, waar hij zijn einde voelde naderen, deelde hij mede wat hij van de bestemming van het schip wist of dacht, alsmeê welke schatten het bevatte, waarna hij den laatsten adem uitblies.

Het zal niemand verwonderen dat men op Terschelling geen rust of duur meer had toen men wist dat zulke schatten in hunne nabijheid en onder hun bereik verborgen lagen. Welke plannen daar in die dagen besproken werden, zal wel nooit aan het nageslacht bekend worden, doch zeker is het, dat menigeen toen luchtkasteelen heeft gebouwd, die, zoo als het 't lot van alle luchtkasteelen is, in rook zijn vergaan. De handen werden echter uit de mouwen gestoken en men wilde ten minste beproeven wat er gedaan kon worden, om het goud en zilver aan het daglicht te brengen.

Onder leiding van den strandvonder werden nu in de twee jaren, volgende op de schipbreuk, pogingen in het werk gesteld om met tangen en oesterbeugels de aangekondigde waarden op te halen, hetgeen met een goeden uitslag werd bekroond. Het volgende lijstje van de geborgen schatten moge een denkbeeld geven van den inhoud der *Lutine*. In beide genoemde jaren werden gevonden:

Gouden staven 58 stuks wegende.	323 kilo
Zilveren id 35 stuks wegende	879 kilo
Pilaar piasters of Spaansche matten	41.510 stuks
Halve dito	212 stuks
Gouden dubloenen	179 stuks
Halve dito	20 stuks
Kwart dito	24 stuks
Achtste dito	18 stuks
Zestiende dito	28 stuks
Louis d'or	128 stuks
Dubbele dito	81 stuks
Guinjes	4 stuks
Halve dito	2 stuks
te samen vertegenwoordigende eene waarde van	gl. 572.582.

Het zilvergeld was reeds zwart geworden en men meende dat het meer waarde had indien men het blank schuurde, zoo dat er dagen lang op Terschelling geschuurd werd.

Er leven nog enkele oude Terschellingers, die zich zeer goed dit zonderling werk herinneren en allerlei anecdoten weten te vertellen over de goud- en zilverkoorts, die de hersens der eilanders zoo op hol bracht, dat het daar in die dagen een dolhuis

geleek. Het aanbrengen van het opgevischte goud en zilver op wagens was dan ook wel geschikt om den verstandigsten mensch geheel het hoofd te doen kwijt raken, vooral als men daarbij in aanmerking neemt, dat men voor die waarden op het gewone bergloon rekende. Deze rekening was echter buiten den waard gemaakt, even als ook zeer spoedig het goud- en zilver-visschen ophield.

De verzanding van het wrak maakte een einde aan de visscherij en eerst in 1814 schijnt het wrak opnieuw te hebben bloot gelegen, wat overigens wel eens meer het geval kan zijn geweest, zonder dat het bemerkt werd. In genoemd jaar liet de opper-strandvonder, de heer P. Eschauzier, met tangen eenige klompen roest ophalen, waarin munten geborgen zaten, die, naar men zegt, nog te 's-Gravenhage bewaard worden.

De heer Eschauzier, een ondernemend man, verkreeg in 1821 van koning Willem I het uitsluitend recht van visschen op de *Lutine* op voorwaarde, dat hij de helft van hetgeen geborgen werd, zou uitkeeren aan den Staat der Nederlanden. Hij richtte eene maatschappij op, die nog bestaat en de eenige koncessionaris is. Ondertusschen gaf men in Engeland zijne ontevredenheid te kennen over de schikking van de nederlandsche regeering. De *Lutine* was wel is waar een engelsch oorlogschip, dat in tijd van oorlog op onze kust strandde en dus rechtens mocht worden prijs verklaard, doch na het sluiten van den vrede wilde koning Willem I aan de engelsche regeering gaarne een bewijs van vriendschap geven en aldus schonk hij in mei 1823 haar het voor den Staat der Nederlanden gereserveerde deel van de te bergen waarden uit de *Lutine*. De koning van Engeland nam het aanbod aan, maar droeg de gift onmiddellijk over aan de *Lloyd's*, die het geschenk aanvaardde in het belang der verschillende assuradeurs der *Lutine*.

Het duurde echter zeer lang eer er iets te verdeelen was; want eerst in het jaar 1857 kwam de blijde tijding dat het wrak der *Lutine* nagenoeg bloot lag. De maatschappij, die zich gevormd had om de *Lutine* te bevisschen, droeg aan den ingenieur L. Taurel de bewerking op, en deze was de eerste die met helmduikers op het wrak begon te werken. Het werk was moeielijk en kon alleen in de korte tijden tusschen hoog en laag water gedaan worden; ook werd het zeer belemmerd door het zand, dat nu eens meer, dan weer minder het wrak bedekte. Het zand was zeer fijn en belemmerde de duikers in het opdelven der waarden, dewijl iedere kuil vol schoot eer hij eenige diepte had. In weerwil dezer moeielijkheden werd in de jaren 1857-1860 voor eene waarde van gl. 529.055 opgehaald waaronder 41 stuks gouden en 64 stuks zilveren staven, waarvan de helft aan de *Lloyd's* werd gezonden, terwijl de meergenoemde maatschappij 136½ percent op haar aandeelen kon uitkeeren.

De *Lloyd's*, die dit geld in ontvangst nam, moet het, zoo als ik zegde, verdeelen onder de assuradeurs der *Lutine*. Dewijl het echter de vraag is of deze nog bekend zijn is het niet onmogelijk dat dit geld weêr ter beschikking van de engelsche kroon komt. De zware onkosten die aan het bevisschen der *Lutine* besteed worden zijn intusschen geheel voor rekening der nederlandsche maatschappij, dewijl *Lloyd's* nooit iets van zich heeft laten hooren om daarin te deelen. Het ligt voor de hand dat zij daartoe de bewilliging der eigenaars noodig heeft, maar als deze nu niet meer bestaan, houdt alle medewerking van die zijde op.

De nieuwe verzanding van het wrak maakte in het jaar 1860 een einde aan het duikerwerk. Het was toen dat de heer H.W. ter Meulen te Bodegraven, voorstelde, om door het inspuiten van water, het zand wel niet geheel weg te spoelen - waar weinig kans op zou geweest zijn - maar het zoo los te maken en te houden, dat gedurende het spuiten een duiker in den kuil met opwellend zand zou kunnen gaan

en zich vrij bewegen. Deze uitvinding, sedert bekend geworden onder den naam van duiken in het zand, is proefhoudend gebleken. In september 1870 werd er nabij Terschelling eene proef mede genomen en daalde een duiker 15 voet diep in het zand neêr. In december 1877 werd de proef te IJmuiden herhaald, waar, in het bijzijn van vele ingenieurs en belanghebbenden, de duiker J. Vrouwes 30 voet diep in den grond drong.

Het zand te IJmuiden is niet zuiver maar doorschoten met lagen hard veen, die het toestel, waaruit het water spoot, zeer tegenhielden. Op de *Lutine* ligt fijn zand, vermengd met schelpen en men mag verwachten dat het toestel in 10 à 15 minuten 25 à 30 voet diep zal zinken. De bewerking der *Lutine* moet echter wachten op verbetering der tegenwoordige ondiepte, opdat eene stoomboot met de duikerwerktuigen op de plaats zal kunnen ankeren, waartoe 15 of 20 voet diepte wenschelijk is, omdat de deining, die bij geringe diepte zelden tot rust komt, het duiken zeer gevaarlijk zou maken. De *Lutine* ligt ongeveer 45 voet diep, zoodat met 15 of 20 voet water de duiker nog 25 of 30 voet in het zand zal moeten zakken, wat blijkens de proef te IJmuiden mogelijk is. Thans is de diepte slechts 7 voet, doch dicht bij de *Lutine*, in het Noordwestgat, vindt men 40 en meer voet diepte.

Het is bekend, dat in korten tijd groote veranderingen kunnen ontstaan; om die reden wordt jaarlijks meermalen op de *Lutine* gepeild, onder toezicht der terschellingsche afdeeling van het bestuur van meergenoemde maatschappij. De laatste peiling geeft hoop op een nabijzijnd tijdperk van flinke diepte op de *Lutine*; sedert 1878 is uit liet, zuidoosten daaromtrent eene verbetering gekomen, die, naar men mag verwachten, zal leiden tot een toestand waarop het duiken op het zand de gewenschte gevolgen zal opleveren. In het volgend nommer komen wij op deze waarlijk vernuftige uitvinding meer uitvoerig terug.

Om te doen zien dat deze hoop niet ongegrond is laat ik hier eene vergelijking in procenten volgen van de vroegere peilingen met die, welke niet lang geleden gedaan is.

	Noord	West	Zuid	Oost
Verbeterd zijn	38	50	82	97½
Gelijk gebleven	10	15	18	2½
Verminderd	52	35	0	0
	100	100	100	100

De regelmatigheid der verandering van de *Lutine*-bank in de laatste twee jaren is opmerkelijk. Men ziet terstond, dat de verbetering uit het zuidoosten opkomt; zij is het werk van de eb, en juist daarom te vertrouwen. Zij herinnert aan het gunstige tijdvak 1857-59; toen liep de eb op de *Lutine* sterker dan de vloed. In de jaren van ondiepte was het omgekeerde het geval: de eb werd er meer afgekeerd door den oostelijken aangroeienden scholrug, doch die toenemend schadelijke werking bracht haar eigen geneesmiddel meê. Want de eb wil naar zee en nu de scholrug den westelijken uittocht at te zeer belemmert, loopt de eb voor een grooter deel dan vroeger over de bank en neemt het zand meê om het door het noordwestgat naar buiten te voeren langs den kortsten weg, en die weg loopt over de *Lutine*.

Ten slotte laat ik hier een lijstje volgen van de gouden en zilveren staven, die geborgen werden en waaruit het den lezer duidelijk zal worden, dat men de *Lutine* niet zonder vrucht heeft bewerkt. De gouden staven, welke werden opgehaald, zijn

verdeeld in 16 seriën, waarvan 15 met lettermerken en één zonder, alleen genummerd. De zilveren staven droegen slechts vier verschillende lettermerken en nummers. Bij de onzekerheid van het bedrag der lading is het van belang op te merken welke de hoogste nummers zijn, die geborgen werden; immers men kan er ten minste eenigszins uit besluiten tot de nummers die nog in het wrak begraven liggen: Het lijstje is als volgt.

Gouden staven.

Merk.	Geborgen.	Hoogste nummer.
A L	1	N° 23
D	2	N° 62
F	2	N° 59
F B B	11	N° 100
G	1	N° 10
H B	4	N° 68
H S	14	N° 68
I	1	N° 54
M B	20	N° 92
M L	2	N° 56
M M L	16	N° 56
M S W	1	N° 2
P & C	4	N° 74
S I	9	N° 96
W	4	N° 137
zonder merk	7	N° 76
Totaal	99	

Zilveren staven.

Merk.	Geborgen.	Hoogste nummer.
AL	14	N° 69
G	69	N° 100
MS	3	N° 3
SS	13	N° 66
Totaal	99	

(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

EENE LUCIFERSSTATISTIEK. - Voor eenigen tijd gaven wij eene statistiek van de hoeveelheid tabak, die in den vorm van sigaren, snuif of rooktabak over de geheele wereld verbruikt wordt. Nu zijn wij in staat daar eene lucifersstatistiek bij te voegen, die ons door een engelsch statisticus aan de hand gedaan wordt. Daar het gebruik der lucifers gelijken stap houdt met het gebruik van sigaren en tabak, ligt het voor de hand dat in het land, waar het meest gerookt wordt, ook de meeste lucifers gebruikt worden, en dat land is Duitschland. Volgens de berekening van onzen statisticus gebruiken de Duitschers, door elkaar gerekend, dagelijks tien à vijftien lucifers per man. In België bedraagt het lucifersverbruik negen stuks per hoofd, in Engeland acht en in Frankrijk zes. Van Nederland wordt ouder gewoonte in deze europeesche statistiek geen gewag gemaakt, ofschoon de Nederlanders toch zeker wel aanspraak kunnen maken om als rookers in aanmerking te mogen komen. Wij voor ons gelooven ook dat het lucifersverbruik hier te lande niet veel met dat in Duitschland verschillen zal. Wat het gezamenlijk verbruik in geheel Europa betreft, - zoo men het gewicht van één lucifer op een decigram rekent, dan wordt er dagelijks in Europa 200.000 kilogram hout aan lucifers verbrand. Die massa per jaar berekend, verkrijgt men eenen brandstapel wegende 72½ miljoen kilogram!

EEN OPENBARE BIBLIOTHEEK IN CHINA.

HET VERPAKKEN VAN GLASWAREN. - Ieder komt al eens in de gelegenheid glaswaren te moeten verpakken, en daarom kan het zijn nut hebben, te weten waarop men daarbij het meest te letten heeft. Om te voorkomen dat glasartikelen, die in eene kist gepakt zijn, breken, komt het er niet zoo zeer op aan dat men eene groote hoeveelheid hooi, papier of dergelijk pakmateriaal gebruikt, als wel dat nooit twee voorwerpen in rechtstreeksche aanraking met elkander komen. Bij het verpakken van borden bij voorbeeld is het voldoende ze door een strooihelm van elkander te scheiden, om het breken te beletten. Bij het verpakken van flesschen in kisten worden in den laatsten tijd met uitstekend gevolg elastieke ringen aangewend, die nog daarenboven dit voor

hebben, dat zij lang zoo stoffig niet zijn als de pakmaterialen, die men gewoonlijk gebruikt.

EENE NIEUWE SCHOOL-SCHALIE. - Door zekeren heer B. Schmidt, onderwijzer te Sachsenhausen, is eene schalie vervaardigd, die al de voordeelen eener gewone schalie in zich vereenigt, zonder met een enkel harer nadeelen behebt te zijn. Vooreerst is zij geene oogenbederfster, daar zij in plaats van zwart, wit is en daardoor ook bij minder gunstige verlichting is te gebruiken. Evenmin is zij eene handbederfster, dewijl men er zoowel met een zacht potlood als met stalen pennen op schrijven kan. Dit laatste geschiedt met behulp van een opzettelijk daartoe vervaardigden 'kinderinkt,' die uit eene geheel onschadelijke verfstof bestaat.

De schalie is niets anders dan een met perkament overtrokken stuk bordpapier, even als eene gewone schalie in eene houten lijst gevat. Daardoor is ze zeer licht, onbreekbaar en goedkoop. De 'kinderinkt' is eene aardverf, in dextrine-water opgelost, die het voordeel oplevert van met koud water afgewasschen te kunnen worden, hetgeen voorzeker een groot gemak is bij kinderen, die soms gezicht en handen even veel bekladden als hun papier.

De schaliën, waarop met potlood geschreven wordt, zijn met een laag waterglas overtrokken, en men kan, onmiddellijk na het uitwisschen met de natte spons, weêr op de vochtige oppervlakte schrijven. Ook met gekleurd krijt kan op de nieuwe schalie geteekend of geschreven worden.

Behalve school-schaliën worden uit het nieuwe materiaal ook groote teekenplaten en wandborden vervaardigd, die niet alleen om hunne vele practische voordeelen, maar vooral ook om hun veel geringer prijs boven de tot heden gebruikte de voorkeur verdienen.

HET WASSCHEN VAN WOLLEN STOFFEN. - Is zacht water het aangewezen water voor de wasch, het is dit meer bijzonder voor het wasschen van wollen stoffen. Er worden in den laatsten tijd eene menigte wollen stoffen in den handel gebracht, die min of meer met katoen vermengd zijn, en deze verschieten gewoonlijk sterk, terwijl dit met zuivere wol minder het geval is. Veel hangt voor het behoud dier stoffen van de behandeling in de wasch af. In de eerste plaats gebruikte men daarbij steeds zacht (regen- of rivier-) water, en waar dit ontbreekt, make men het pompwater door eene bijvoeging van salmiakgeest zacht. Verder moet de zeep in het water opgelost en niet in stukken gebruikt worden; want het inwrijven daarmee doet even als alle wrijving de wolvezels slijten. Het wasschen en spoelen ten slotte moet met warm water geschieden.

AARDAPPELEN IN DEN KELDER VOOR ROTTEN TE BEWAREN. - Om te beletten dat aardappelen, die als winterprovisie in den kelder zijn geborgen, bevriezen of rotten, worden door een duitsch blad de volgende voorzorgen aanbevolen. Zoodra de winteraardappelen uitgedaan zijn, laat men ze goed drogen, en legt ze daarom bij slecht weêr op den dorschvloer of eene andere droge plaats onder dak. Alvorens men ze nu naar den kelder brengt, bedekt men den bodem en de wanden van den kelder met eene laag rijshout ter dikte van een halven of heelen voet, naar gelang van de vochtigheid, welker uitwerkselen men wil voorkomen. Takken van elzenhout zijn daartoe het beste, wijl zij de muizen weren en niet gauw rotten. De laag rijshout bekleedt men vervolgens met een laag strooi, opdat de aardappelen niet door de rijzen heenvallen.

Daarna legt men over de strooilaag op vijf voet afstand van elkander evenwijdig loopende houten luchtbuizen en plaatst daarop, eveneens met vijf voet tusschenruimte, rechtstandige luchtbuizen, waarbij men zorg draagt dat er geen aardappelen inkomen, waardoor de toegang voor de lucht verstopt zou worden.

Na deze maatregelen kan men de aardappelen gerust vijf à acht voet hoog opstapelen, als men maar zorgt dat de rechtstandige luchtbuizen boven den hoop uitsteken, en de liggende er minstens aan éénen kant uitkomen, terwijl men den hoop met eene laag strooi van een voet dik bedekt. Zoolang de weêrsgesteldheid het toelaat, wordt de kelder dagelijks opengezet, en eerst als er vorst komt gesloten. Daarenboven moet in den eersten tijd een paar malen per week aan de ingangen der liggende buizen een stuk solfer verbrand worden; de daaruit onstaande solfer damp trekt namelijk langs die kanalen in den hoop aardappelen en belet het schimmelen en rotten. Wanneer al het vocht uit de aardappelen getrokken is, wordt het dekstrooi weggenomen.

BERLIJN ELECTRISCH VERLICHT. - De stad Berlijn is van zins zich niet langer door hare zusters Parijs en Londen op het gebied der electrische verlichting te laten overvleugelen. Zij heeft eene commissie naar de beide steden gezonden, ten einde daar een onderzoek naar het stelsel van verlichting in te stellen en daarmee voordeel te doen voor de stad harer inwoning. Het eerste plein, dat daar electrisch zal verlicht worden, zal het Slotplein zijn.

EENE HANGENDE BRUG OVER DEN RIJN. - Wellicht zal binnen kort Duitschland Amerika zijne stoute hangende bruggen niet meer hoeven te benijden, althans niet wanneer het ontwerp verwezenlijkt wordt, den Rijn bij Keulen, boven de thans bestaande spoorwegbrug, met reuzenkabels te overspannen. De beroemde hangende bruggen bij Freiburg en over den Niagara zullen wel is waar hooger liggen; maar wat de spanning betreft - ongeveer 500 meters - zal de toekomstige hangende brug van Keulen met die door Röbling tusschen New-York en Brooklyn gebouwd, kunnen wedieveren.

[Nummer 17 en 18]

De herders.

Op, op naar de arme woning,
 Waar 't Koningskind verscheen;
 Snelt, herders, naar den Koning
 Der Liefde in liefde heen;
 Ter hand het herdersriet,
 En, makkers, uit de borst
 Gezongen 't welkomslied
 Voor dezen Herdervorst!

De Vorst der herdersknapen
 Wordt zelf geweid als 't Lam,
 Nu de Eeuwige, ongeschapen,
 Als kind ter wereld kwam.
 Geeft, herders, eer en prijs
 Aan 't Lam, zoo zacht en teer,
 En zingt uw zoetste wijs
 Voor 't Kindje, God den Heer!

Weidt voor den Herderkoning,
 O herders, 't nieuwe Lam;
 Gaart bloemen voor de kroning
 Der liefde in liefdevlam!
 Deed winterkoude ook al
 De bloemen nederslaan,
 Toch doet deez kille stal
 De Bloem ons opengaan.

O dag vol zegeningen
 Toen 's Levens licht ontsproot;
 O zaalge stervelingen,
 Wier sterven ging ter dood!
 O wie zal niet vervoerd
 Den blik ten hemel slaan;
 Wie staart niet diep ontroerd
 Op aarde 't wonder aan?

Moeder en kind⁽¹⁾.

't Zalig hart smaakt hemellusten,
Als ik God in 't vleesch aanschouw
En het godlijk Kind zie rusten
Op den schoot der Lieve Vrouw.

Wat toont Hij zich blij, die Kleine,
Als zijn oog haar oog ontmoet,
En Hij, lachend, met die reine
Kussen wisselt, hemelzoet.

Als de zon aan 's hemels bogen,
Zwevend op haar zuiverst licht,
Straalt dat Kindje voor onze oogen,
Waar 't aan Moeders boezem ligt.

En dan is die Vlekkeloze
Met haar Kindjen op den schoot
Als de dauw op de open roze,
Lelieglans bij purperrood.

- (1) Beide gedichten zijn getrokken uit den schoonen bundel *Zangen en Liederen* uit het Latijn in Hollandsche versmaat overgebracht door T. Stokvis S.J. 's-Bosch 1881.

En zij wislen zooveel stralen,
Liefdeschichten af en aan,
Als op aarde bloemen pralen,
Sterren aan den hemel staan.

Och, of één dier liefdeschichten,
Godlijk Kindje, Jezus zoet,
Die zich op uw Moeder richten,
Mij ook treffe en zette in gloed!

Drie dagen zondag.

Een verhaal voor Kerstijd door J.R. van der Lans.

I.

Vrede den menschen van goeden wille.

Ons is de morgen blij gedaagd,
 Ons is een licht gerezen:
 God werd geboren uit een Maagd
 Om ons ten heil te wezen.

Deze woorden werden gezongen door een allerliefst stemmeke, dat uit het rooskleurig mondje kwam van een achtjarig meisje met goudblonde, golvende haren, door een blauw lint opgehouden, met oogjes als sterren en met een los kleedje van witte alpaca om het middel. Ze werden begeleid door de tonen eener kostbare *Erard*, aan dit instrument ontlokt door de fraaie vingers eener bloeiende jonge moeder; en de piano maakte het sieraad uit eener allergezelligste huiskamer in een onzer groote koopsteden.

Een man, die de dertig nog niet lang achter den rug scheen te hebben, leunde tegen den marmeren schoorsteenmantel, waaronder aan den haard een prettig knetterend vuurtje glom; hij had een splinternieuwen salon-scheurkalender in de hand, waarin hij achteloos bladerde; want hij was geheel oor voor het spel en geheel oog voor het bevallige groepje. Hetzelfde kon gezegd worden van een bejaard heer, die met de voeten naar den haard in een gemakkelijken leuningstoel zat.

Op den achtergrond van het ruime vertrek zag men op een laag kaske of een dergelijk meubel, te midden van fijne potbloemen, daags te voren door den bloemist gebracht, eene voorstelling van het stalleke van Bethlehem, eene zoogenaamde *Krippendarstellung*, gelijk onze naburen aan genen kant van den Rijn zeggen, uit gepolychromeerde beeldjes bestaande en badende in den glans van een dozijn bougies, op twee zesarmige, vergulde candelabres, alsmeê van een aantal gekleurde kersboomkaarsjes, hier en daar tusschen het groen glurende als sterretjes in een donker woud.

Het Kristuskindje glimlachte allervriendelijkst op zijn bedje van verguld stroo, en de ster, die boven het stalleke zweefde, of liever aan een rood zijden draad hing, fonkelde als een diamant.

Al die heerlijkheid was het voorwerp der opgetogenheid van twee knaapjes, die tweelingen schenen en om wier blonde kopjes eene eerbiedwaardige oude dame met grootmoederlijke teederheid de armen geslagen hield.

Inmiddels bracht eene dienstbode, door den wenk van den ouden heer tot stilte vermaand, opdat zij het gezang niet storen mocht, eene japansch verlakte theestooft binnen met een porseleinen ketel er op, waaruit geuren opstegen, die de geheimzinnige tooverkracht schenen te hebben, de beide knaapjes het hoofd te doen omwenden. Vervolgens spreidde zij een servet over de tafel uit en plaatste daarop eene schaal met kerstimpjes, een paar schoteltjes soezen, een paar schaaltjes ronde beschuiten, eene suikervaa met grove anijssuiker en - *last not least* - een reusachtigen kerskrans, welke lekkernijen zij successievelijk binnen bracht.

Het kerslied is geëindigd en de kleine zangeres oogst den lof in van al de aanwezigen.

‘Kom jongens, nu een *quatre-mains* van u beiden,’ zegt de man aan den schoorsteenmantel, die hun vader moet zijn. Maar de dienstbode komt juist terug met de tijding dat er iemand is om mijnheer te spreken en dat zij hem in de zijkamer gelaten heeft, waarop de heer de huiskamer verlaat met de waarschuwing aan de meid:

‘Ik ben overigens van avond voor niemand te spreken.’

‘t Is toch eigenlijk vreemd,’ merkt zijne echtgenoot glimlachend op, ‘op uw verjaardag niemand te willen ontvangen.’

‘t Is niet alleen mijn verjaardag, maar ook Kersmis. En daar dit een feest voor de huiskamer is en ik dezen dag zelf gaarne in de huiskamer doorbreng, wil ik ook niemand uit zijn eigen huiskamer lokken. Dat weet ge toch wel, lieve?’

‘Dat weet ik zeker en, ik zou niet gaarne willen dat het anders was. Ik ben het van kindsbeen af zoo gewoon geweest, al was pa nu juist niet op eersten Kersdag jarig, niet waar, pa?’

‘Ja, Gerard houdt de traditie in stand,’ zegt de oude heer, ‘en dat doet hem eer aan.’

‘Het brengt hem zegen aan,’ verbeterde Gerard, terwijl hij heenging en de deur achter zich dicht trok, als vreesde hij eene schending van het heiligdom der gezelligheid.

Het gesprek met den bezoeker duurde niet lang, en de heer Hofwijck liet hem zelf uit.

‘Neem mij niet kwalijk, mijnheer,’ zegde hij, terwijl hij de straatdeur opende; ‘maar met dergelijke zaken laat ik mij van avond niet in. Het is Kersmis, en gij moogt daarover denken wat gij wilt, voor mij is het eene reden om mij in den huiselijken kring terug te trekken en de “zaken” voor een paar dagen te vergeten. Als ge overmorgen aan mijn kantoor wilt komen, zal ik met genoeg voor u te spreken zijn, maar van avond niet.’

In de huiskamer terug gekomen, blijft hij bij het stalleke van Bethlehem staan en zegt tot de knaapjes, die, hetzij door hunne bewondering medegesleept, hetzij uit meer prozaïsche oorzaken, de gevraagde *quatre-mains* reeds lang vergeten hebben:

‘Ik heb ook nog een Kristuskindje, wel niet zoo schoon als dat, maar dat mij toch nog meer waard is,’ voegt hij er bij met een blik van verstandhouding op den ouden heer, dien deze met een veelbeteekenenden glimlach beantwoordt.

‘Ja, pa?’ vragen de kleinen, de zangeres er onder begrepen. ‘Toe, laat het ons eens zien.’

‘Er is niet veel aan te zien,’ herneemt de oude heer schalk; ‘maar als het praten kon, zou er heel wat aan te hooren zijn.’

‘Aan te hooren, grootpa! - Och toe, pa, laat het eens zien.’

‘Nu, ik zal het eens voor u opzoeken,’ zegt de vader; hij verlaat even het vertrek en komt na een paar minuten terug met een beeldje, niet grooter dan een vuist, maar toch zeer zuiver van vorm, en het Kristuskindje in de kribbe voorstellende.

‘Och, hoe lief, hoe klein!’ is de opgetogen uitroep van het meisje. ‘Hoe kan u zeggen dat er niets aan te zien is? Ik vind het heel aardig om te zien.’

‘Maar wat is er nu aan te hooren?’ vraagt een harer broertjes.

‘Ik heb u immers gezegd, dat er iets aan te hooren zou zijn, als het praten kon,’ herneemt de grootvader plaagziek.

‘En wat zou er dan aan te hooren zijn?’

‘O, een lange geschiedenis,’ was het antwoord, en de oude heer zag glimlachend zijn schoonzoon aan.

‘Een geschiedenis? Toe, grootpa, vertel ons die eens.’

‘Ja vertel hun die eens, pa,’ zegt de vader, ‘wij, groote kinderen, zullen er stellig met evenveel plezier naar luisteren als de kleine.’

Een blik van de jonge moeder en van de oude dame, die het gesprek belangstellend gevolgd hadden, staafde die woorden.

‘Toe, grootpa, toe! U kan zoo mooi vertellen,’ vleide de zangeres.

De oude heer amuseerde zich nog eenige minuten met het ongeduld zijner kleinkinderen en zegde ten slotte:

‘Nu, laat ma dan eerst maar eens inschenken; anders zou ik een droge keel krijgen; want, zoo als ik reeds zegde, 't is een lange geschiedenis.’

‘Hè ja! hè ja!’ riepen de kleinen en scharden zich om de tafel, waar de chocoladeketel zich vriendelijk over de verschillende koppen heenboog en hun van zijn geurigen inhoud meêdeelde, als was ook hij ingenomen met de belofte van den grootvader.

Nu volgde gedurende eenige minuten een algemeen geslurp, geaccompagneerd door het gekraak der beschuiten en het kletterend rondspringen der suikermuisjes, die tot meerder amusement der kleinen de gekste bokkesprongen maakten, tot op de toetsen der piano toe. Daarop nam de oude man een snuifje en begon onder algemeene aandacht zijne vertelling, terwijl grootma, die niet best meer hoorde, haar stoel wat naderbij schoof.

In plaats van den lezer naar het verhaal van den ouden man te laten luisteren, verzoek ik zijne welwillende aandacht voor een half dozijn tooneeltjes, waarin hij de geschiedenis *en scène* zal gebracht zien.

II.

Zoo gij niet wordt als kleine kinderen, zult gij het rijk der hemelen niet binnengaan.

't Was 's avonds voor Kersmis; onnoodig dus te zeggen dat het vroeg donker en alles behalve warm was. Maar dat nam niet weg dat het er toch heel vroolijk uitzag in de winkelstraat der groote koopstad, waarin onze geschiedenis plaats heeft. De breede winkelramen schitterden in den gloed der gaspitten en waren door den wasem als met een vlies overdekt, waardoor de uitgestalde voorwerpen zich als onbestemde schimmen voordeden. Zwarte schimmen duiden een laarzen- of kleermakerswinkel aan; witte schimmen een winkel van lingerie's of witte goederen; aan bonte kleurenmengelingen, ineen smeltend als de kleuren van den regenboog, herkende men de manufactuur-, tapijt-, behangers- en galanteriewinkels.

Doch daar het niet genoeg is de waar te verlichten en het er vooral op aankomt ze zichtbaar te doen zijn, zag men hier en daar de lange, smalle, zwakke gedaante van een winkelbediende, die door middel van zeem en spons het bovengemelde vlies van het glas trachtte te verwijderen, met het gevolg dat de schimmen allengs meer afgebakende vormen aannamen, en uit de bonte kleurenmengeling, als uit een baaiert, allerlei fraaie voorwerpen het aanzijn ontvingen.

Dit was vooral het geval met een winkel, die eene schitterende tegenstelling vormde met de donkere massa van een kerkgebouw, dat er vlak naast stond en welks onzichtbare toren hoog in de lucht vier doffe slagen deed hooren. Gemeld magazijn, dat klaarblijkelijk het eigendom van een Duitscher was, want boven de deur prijkte

in zware vergulde letters de naam Kirchenzierrath, ontwikkelde als bij tooverslag zulk een luister, dat de voorbijgangers, die daaraan klaarblijkelijk niet gewoon waren, met open oogen en monden voor het raam bleven staan.

De veelkleurige chaos had zich onder den invloed van spons en zeem opgelost in een kersboom met honderden lichtjes van gekleurde kaarsjes, weêrspiegelend in even zooveel glazen, goud- en zilverkleurige, roode, groene en blauwe ballons, en waarvan de groene takken bogen onder den last van een menigte snuisterijen, de eene al kleuriger en uitlokkender dan de andere. Het merkwaardigste was dat de boom draaide, zoo dat al de fraaie zaken, die er aan groeiden, één voor één de revue passeerden.

Maar het schoonste van alles was hetgeen men aan den voet van den kersboom opmerkte: een kribbeke met een Kristuskindje er in, omge-

ven door Maria en Jozef, de drie Koningen, de herders, den os en den ezel, alles bekroond door eene groote ster van klatergoud. Rondom dat tooneeltje zag men eene schaar, die niemand tellen kon, van koningen en herders, Maria's en Jozefs, met gouden sterren op hunne veelkleurige gewaden en gouden randjes om hunne rozeroode, grasgroene of hemelsblauwe rokjes; kindjes van alle mogelijke grootten in kribbekens van alle mogelijke vormen en alle mogelijke prijzen, die allen de voorbijgangers vriendelijk aankeken en de armkens uitbreidden, als riepen zij gelijk de kindertjes aan den bekenden utrechtschen boom:

Pluk mijn! pluk mijn!
'k Zal al mijn leven zoet zijn.

Onder de talrijke bezichtigers van al dat schoons merken we een knaap op van een jaar of zestien, doch met een gezicht, zoo onschuldig en naïef, dat men hem, als hij er niet te groot voor geweest was, gerust voor een Kristuskindje in een kribbeke had kunnen leggen, of hem minstens eene plaats had kunnen geven onder de cherubijntjes met zeegroene vleugelen, die ter zijde van het kribbeke zaten. Met wijdgeopende oogen beschouwde hij opgetogen van bewondering al die heerlijkheid en mompelde binnensmonds:

‘Hè! dat moest ik eens kunnen koopen! Wat zouden Hendrik en Marietje opzien!’

En alsof de plotselinge invloed van die streelende gedachte hem het hart in den boezem deed opspringen, wendde hij eensklaps het hoofd af, rukte zich van de genotrijke beschouwing van al die pracht los en liep op een drafje de straat af.

Hij had nog niet ver geloopt, toen hij aan eene gracht kwam, die de straat doorsneed en waarover eene breede brug lag, zoo dat daar wat meer ruimte was dan in de eigenlijke straat. Hier stond te midden van een groep volk een jood met koopwaar, die reeds op een afstand zijne nationaliteit verried door het geroep van:

‘Dha' khoopie khomp nooit werom! Een schelling mhaar! Mhaar een schelling! Zhes sthuivers! Whie mot dat hebben? Zhes sthuivers!’

En ofschoon de knaap zoo hard geloopt had, alsof hij geen minuut had te verliezen, kon hij toch de verzoeking niet weêrstaan, door de omstanders heen te dringen en te zien wat daar te koop was. Men kon het den jongen aanzien, dat hij nog een vreemdeling was, niet alleen in Jerusalem, maar ook in de groote koopstad.

Met wat ongeduldig geduld gelukte het hem zijn neus tusschen de ellebogen van twee toeschouwers door te steken, en nu zag hij, bij het licht van twee vetkaarsen, op eene verroeste bajonet gestoken en, als lijken in eene doodswa, in witte papieren zakken gehuld, een heelen wagen vol kleine steenen kribbekens met steenen kindertjes er in.

Ze waren inderdaad niet onaardig, die beeldjes van grof porselein en zelfs zeer fraai in de oogen van den knaap; ja, in zijne schatting konden ze met sommige der schoonste groepjes uit den winkel van Kirchenzierrath wedieveren.

‘Zes stuivers is toch een koopje,’ dacht hij, ‘dat moet ik niet laten voorbijgaan; dan breng ik ten minste iets meê als ik van avond laat thuis kom.’

Een oogenblik kwam er eene donkere wolk over zijne trekken, doch die verdween onmiddellijk, toen hij het oog weêr op de schoone kribbekens vestigde. Zoo nauwkeurig kon hij ze echter niet bekijken, of, hij zelf werd nog scherper gadegeslagen door twee schalke, vroolijke oogen, behoorende aan een jongmensch aan den anderen kant van den wagen, die veel meer aardigheid scheen te hebben in

de manier, waarop de jood zijne waar aan den man wist te brengen, dan in die waar zelve. Er speelde een guitachtige glimlach om zijn mond en zijn oog schitterde van plaagzieke dartelheid, toen de knaap den jood, zonder iets te zeggen, met bevende hand een kwartje en vijf centen toestak, waarop de jood: ‘Dhankie, jhongeneer,’ zegde en hem een beeldje overreikte.

Onmiddellijk wrong de knaap zich uit den opeen gepakten hoop los, stak het beeldje tusschen zijn jas en liep, alsof hij het gestolen had, de eerste de beste nauwe zijsteeg in, die van de winkelstraat naar een stiller en meer afgelegen gedeelte der stad liep, dat wij de kantorenwijk zullen noemen.

III.

De mensch doet veel en slechts ééne zaak is noodig.

Intusschen was er zulk een dikke mist opgekomen, dat de gaslantarens de vertooning maakten, alsof zij ook met papieren zakken waren omhuld, even als de kaarsen van den jood. Zij gaven hoogstens licht genoeg om te voorkomen dat de voorbijgangers tegen den paal aanliepen, waarop zij geplaatst waren.

In de meeste kantoren en pakhuizen brandde het licht reeds sinds een uur of drie, en in sommige huizen der binnenstad was den geheelen dag de pit niet uit geweest. Daarbij was het zoo vinnig koud geworden, dat de straten kennelijk eenzamer werden; want wie thuis kon blijven, stak zijn neus niet buiten de deur, en wie noodzakelijk uit moest, haastte zich om zoo spoedig mogelijk weêr bij de kachel te komen. Maar waar het niet koud was, dat was in het kantoor van den heer Zeldenrust, waar eene kolomkachel eene temperatuur verspreidde als in een bakkersoven, zoo dat de vier wezens, die gedoemd schenen daar te braden, met hooggroode gezichten en opgespalkte oogen naar lucht zaten te snakken, en de wasem bij stroomen langs de vensterruiten neêrdroop.

De heer Zeldenrust beweerde dat die hooge warmtegraad onmisbaar was voor zijne spijsvertering, en schreef hem niet alleen zich zelven, maar ook zijn kantoorbedienden voor, zonder te bedenken dat hun gestel in dit punt van het zijne kon verschillen. Welken invloed die warmtekuur intusschen op zijn temperament mocht bebben, zeker was het dat hij er op dit oogenblik evenzeer onder leed als zijne bedienden.

Zijn kaal hoofd, dat eenige overeenkomst had met dat van Bismarck met zijne drie historische haren, was rood tot aan de kruin toe; zijne ademhaling was kort en moeielijk; zijne bewegingen waren schichtig, terwijl hij met bevende vingers de papieren doorbladerde, die voor hem op de schrijftafel lagen.

Zijne bedienden, hoewel niet met zoo koortsachtigen iever bezig, zaten evenmin ledig aan den grooten vier-persoons-lessenaar, en vooral één hunner, de jongste klerk, was zeker niet op zijn gemak. Behalve dat hem de warmte hinderde, scheen hij nog iets op zijn geweten te hebben.

‘k Begin bang te worden, dat hij mij niet zal laten gaan,’ zegde hij bij zich zelven.

‘Jansen, zal je morgen om dien wissel denken, waarvan ik je gesproken heb?’ riep de heer Zeldenrust zonder van zijne papieren op te zien.

‘Morgen is het Kersmis, mijnheer,’ antwoordde de aangesproken kantoorbediende, die niemand anders was dan het guitachtige jongmensch, dat den jongsten klerk zijn Kristuskindje had zien koopen.

‘Verduiveld ja, da's miserabel genoeg’, zegde de heer Zeldenrust knorrig. ‘Die lastige heiligidagen elk oogenblik! Nu beginnen ze weêr voorgoed aan te komen.’

‘t Zijn er dezen keer drie achter elkaar, mijnheer,’ zei het schalke jongmensch met een lachje van verstandhouding en een stoot met de punt zijner laars, beide aan het adres van zijn buurman.

‘Drie achter elkaar!’ herhaalde de principaal, terwijl plotseling zijn hoogrood gelaat met twee groote oogen als een rijzende zon boven de schrijftafel uitkwam. ‘Laat zien! t Is waar ook. Morgen, Vrijdag, is t eerste Kersdag, overmorgen tweede Kersdag en dan is het weêr zondag. t Is lam dat die besloten dagen er nu weêr tusschen moeten komen. De zaken staan er wêl naar om drie dagen zondag te houden. Als allen er zoo over dachten als ik, zou het gauw uit zijn met al die heiligidagen. Ik weet waarachtig niet waar ze toe dienen.’

‘Ik ook niet, mijnheer,’ waagde de plaagzieke bediende, door den hoogen lessenaar als door een veilig schild gedekt. Zijn pijn trof ditmaal geen doel; want de heer Zeldenrust trok zich weêr zoo knorrig in zijne verschansing van brieven, wissels, rekeningen enz. terug, dat de jongste klerk bij zich zelven de opmerking maakte:

‘k Moet het nu niet vragen.’

Ten laatste sorteerde de heer Zeldenrust zijne papieren, sloot er een gedeelte van weg, stak er een ander gedeelte van in zijne portefeuille en stond op om zijne overjas aan te trekken en heen te gaan; want het was halfzes, en dan wist hij dat zijn rijtuig gereed stond om hem naar huis te brengen. Hij woonde in een der wijken buiten de stadsvest.

Terwijl hij zijne overjas aantrok, schoot de laars van den plaagzieken bediende plotseling als een visch op die van den anderen bediende toe; zoodat deze onwillekeurig zijn voet terug trok.

‘Wat duivel, wat voel ik toch voor hards in mijn zak? - Nu nog schooner! Van wien is dat ding?’ bromde de heer Zeldenrust.

Wederom kwamen de beide laarzen onder de tafel in botsing, waarop de respectieve eigenaars zich met een geluid als een onderdrukten lach over hun werk bogen en met zenuwachtige snelheid de pen over het papier joegen.

‘Van wien is dat ding? Wie heeft dat in mijn zak gestoken?’ vroeg de heer Zeldenrust met vlamme oogen en met een gezicht als de gloeiende pot van de kachel.

De jongste klerk, die niet durfde opzien, maar toch lont begon te rieken, zat ondanks de hitte op zijn kantoorstoel te rillen. Zijne beide collega's, die door middel van de neuzen hunner laarzen met elkander in telegraphische gemeenschap stonden, proestten het op eens uit, en berstten toen beiden in zulk eene geweldige hoestbui los, alsof al de verkoudheden in het hoofd, die zij sinds een jaar hadden opgedaan, nu allen tegelijk los raakten.

‘Van wien is dat ding?’ herhaalde de heer Zeldenrust, terwijl zijn gezicht de kleur van een wijnappel aannam.

‘Van mij, mijnheer,’ stamelde de jongste klerk met trillende stem en met een blos, die zich tot over zijn halsboordje scheen te zullen uitstrekken.

‘Aap van een jongen! Wat heb ik met uw kwajongensstreken te maken!’ brulde de verwoede principaal. ‘Wat doet gij met uw brutale vingers aan mijn jas! Wat doet ge met die nesten hier, onbeschaamde vlegel!’

De neuzen der laarzen raakten elkander weêr, met het gevolg dat de electriche verbinding tusschen de lachspieren der beide kantoorbedienden hersteld werd, en er

weêr eene lachen een hoestbui volgde, die den lessenaar op zijne grondvesten deed waggelen.

‘Ik heb het niet in uw jas gestoken, mijnheer,’ bracht de jongste klerk er in de overmaat zijner verlegenheid uit.

‘Zoo iets moet weêr eens gebeuren, aap! beet de heer Zeldenrust hem toe, en daar vloog het schoone kribbeke over den lessenaar en over het hoofd van den vernietigden eigenaar, krak! onder den kolenbak, en naar de arme jongen meende, in duizend stukken.

Hij durfde zich niet verroeren, laat staan zijn schat oprapen, en er ontsnapte een zucht van verlichting aan zijn hijgende borst, toen de koopman driftig den knop eener deur omdraaide en in de naaste kamer verdween, waar hij gelukkig een zeer lang, doch niet zeer

vriendelijk gesprek had met een paar andere bedienden, die daar zaten.

‘Hoe vind g’em?’ vroeg de klerk met het schalke gezicht aan den ander.

‘Kostelijk!’ hernam deze.

En beiden schaterden het uit, terwijl hun zestienjarige kollega zelfs door het verdwijnen van den principaal zijn moed niet in zooverre terugkreeg, dat hij het waagde zijn beeldje op te rapen.

De ongelukkige knaap zat als op gloeiende kolen. Dat zijn beeldje vermorzeld was, was nog de minste der kwellingen, die hij te verduren had. Eene andere gedachte folterde hem nog wat erger; hij moest den heer Zeldenrust de definitieve toestemming vragen, om met den trein van 8.7 naar het dorpje te vertrekken, waar hij thuis hoorde en waar zijne zieke moeder hem met de Kersdagen verwachtte. In den loop der week had hij daartoe reeds aanzoek gedaan op een oogenblik dat zijn principaal in goede luim verkeerde, en deze had hem de permissie nagenoeg toegezegd, zoo dat de knaap gemeend had aan zijne moeder te kunnen schrijven dat zijne overkomst zoo goed als zeker was. Maar was die op het oogenblik nog zoo goed als zeker? Dat betwijfelde hij sterk; vragen zou hij het echter in ieder geval, dat stond bij hem vast. Hij wist dat de heer Zeldenrust de kamer passeeren moest om zich naar zijn rijtuig te begeven. Met kloppend hart wachtte hij diens terugkomst af, van den eenen kant sidderend voor het vooruitzicht den onverbiddelijken man te zien verschijnen, van den anderen kant verlangend hem aan zijne belofte te herinneren.

DE HEER ZELDENRUST OP ZIJN KWAADST.

Eindelijk werd de kruk omgedraaid en daar trad de vreeselijke man opnieuw de kamer binnen en stapte met zwaren tred naar de buitendeur.

‘Goeden avond, heeren,’ sprak hij korta en zonder op te zien.

‘Nu of nooit,’ dacht de knaap, al zijn moed verzamelende, en met dat de heer Zeldenrust den knop der deur in de hand nam, liet de jongste klerk zich bijna van zijn hoogen kantoorstool vallen en zegde:

‘Neem mij niet kwalijk, mijnheer; maar mag ik u vragen, hoe u er over gedacht heeft.’

‘Waarover?’ (met een gezicht alsof hij den knaap met huid en haar wilde verslinden.)

‘Mijnheer herinnert zich zeker wel dat ik verzocht heb een dag of wat naar huis te mogen gaan.’

‘Durft ge me daar nu nog aan herinneren, vlegel, na dien kwajongensstreek van zoo even? Maak dat ge weg komt.’

‘Mijnheer, ik heb geen kwajongensstreek begaan; ik weet niet hoe dat beeldje in uw jas kwam.’

En de stumper zegde dit met zulk een eerlijk gezicht en zulke trouwhartige, door tranen benevelde oogen, dat zelfs de heer Zeldenrust er door vermurwd werd. Bij hem beteekende dit echter niet veel; want, ofschoon op minder norschen toon uitgesproken, bleef zijn antwoord toch eene weigering.

‘Nu, maar van een plezierreisje kan toch niet komen, 't Is veel te druk. Er zijn zeker nog geen heiligidagen genoeg.’

‘Mijnheer, het is geen plezierreisje. Ik heb u al gezegd dat moeder ziek is...’

‘Nu ja, die kunt ge toch niet genezen. Die zal wel beter worden zonder u.’

‘Ik had al geschreven dat ik u verlof gevraagd had....’

‘Schrijf dan nu maar dat ik het geweigerd heb. - Kom morgen om een uur of één bij mij aan huis om te vragen of ik ook wat voor u te doen heb.’

En daarmee ging hij de deur uit, terwijl de knaap hem met vochtige oogen en toegenepen keel nastaarde. Het was hem of er een prop in zijn keel zat, die hij niet kon doorslikken.

IV.

Wie kan met al zijne zorg eene el aan zijne lengte toevoegen?

De heer Zeldenrust was op en top een man van zaken, die voor de dingen van dit ondermaansche slechts in zoo verre oog had, als zij op de beurs genoteerd worden, en voor die van eene hoogere orde volslagen blind, doof en ongevoelig was. Hij leefde te midden van cijfers, kasboeken, registers, nota's, wissels en beursnoteeringen gelijk een visch in het water, maar gevoelde zich daarbuiten even zoo op zijn gemak als een snoek op het zand. De ‘zaken’ waren zijn opstaan en naar bed gaan; zij strekten hem tot in- en uitspanning te gelijk; hij vormde geene gedachte dan voor de zaken; hij koesterde geen wensch dan met betrekking tot de zaken; kortom, hij ging geheel op in de zaken.

Nu moet het gezegd worden, dat hij er geheel op gemaakt scheen; want ondanks al zijn zorgen en zwoegen werd hij er niet magerder op; integendeel. Hij at geregeld met smaak zijn biefstuk, dronk een stevig glas wijn en ontzaglijke hoeveelheden ale, en niettegenstaande de zaken hem voortdurend in zekere spanning hielden, had dit voor hem geene ernstiger gevolgen dan van tijd tot tijd eene congestie en doorlopend een onaangenaam humeur.

Nauwelijks was dien avond het diner afgelopen, waarbij de drie achtereenvolgende zondagen, schoon ze hem dwars in de maag zaten, weinig invloed op zijn eetlust

bleken uit te oefenen, of hij stak zijne sigaar op en ging de brieven zitten lezen, die in den loop van den dag voor hem gekomen waren. Hij raakte daarin weldra zoodanig verdiept, dat zijne vrouw, die onder het maal al te vergeefs gepoogd had hem wat in zijn humeur te brengen, ten slotte zegde:

‘Maar, pa, wat hebt ge 't weêr druk. Schei toch ééns uit met al die dingen; ge hebt er een kleur van.’

Dat mevrouw Zeldenrust ‘pa’ zegde, bewijst dat haar echtgenoot bij al zijne zaken ook nog het vaderschap waarnam, en werkelijk zat aan den anderen kant der tafel een wezen in de gedaante eener jongejuifer, ten aanzien van welke hij die functie uitoefende.

‘Gewichtige zaken, vrouw,’ antwoordde hij op de bemerking zijner wederhelft; ‘zaken van duizenden, 't Spijt me genoeg, dat die drie zondagen er tusschen komen.’

‘Ja, daar ben ik nu ook niet op gecharmeerd,’ hernam mevrouw, in de hoop het gesprek aan den gang te houden, iets daar zij veel belang bij had; want ook zij had den man van zaken aan eene halve belofte te herinneren, even als de jongste klerk. Men moet weten dat mevrouw Zeldenrust, die veel jonger was dan haar man, nog al van de wereld hield, deels uit persoonlijke neiging, deels om den wille harer dochter. En daar nu haar echtgenoot een gezworen vijand van schouwburgvoorstellingen, bals, concerten en dergelijke vermakelijkheden was, moest zij allerhande *diplomatische Griffe* aanwenden, om hem tot het bijwonen daarvan over te halen.

‘Drommels, dat ik niet op het kantoor gezegd heb, dat ze het dagblad hier moesten laten brengen!’ hernam de heer Zeldenrust wrevelig. ‘Is de kleine Jan nog hier? Dan moet hij maar een blad halen.’

Hij belde, de dienstbode verscheen en hij gelastte haar den palfrenier boven te sturen. Deze kwam een oogenblik later voor den dagin een lange zwart linnen staljas, die den opgeschoten jongen als over een kleêrknaap om het lijf hing.

‘Jan, loop eens gauw naar den sigarenwinkel van Van Veen en haal mij een *Handelsblad*

avond-editie. Daar,' voegde hij er bij, terwijl bij den knaap een kwartje in de magere hand stak, 'stap maar op den omnibus, en maak dat ge in een wip terug bent.'

Jan ging heen, en de heer Zeldenrust liep in afwachting ongeduldig het vertrek op en neêr.

Zijne dochter, die in een nieuwen franschen roman zat te lezen, keek van haar boek op en trok door een kuchje de opmerkzaamheid harer moeder, met wie zij een blik van verstandhouding wisselde. Sophie was eene sterk gebouwde juffer met eenigzins brutale oogen en wel wat grof voor eene dame van hare jaren. Die eigenschap had zij van geen vreemde; want zoowel haar vader als hare moeder waren zware mensen, door en door gezond, behoudens de congesties van papa en de hoofdpijn, waarmeê mama geregeld geplaagd werd, als ze haar zin niet kon krijgen.

Het kuchje van Sophie had tot onmiddellijk gevolg dat mama tot papa zegde: 'Ge zult het toch, hoop ik, zóó druk niet hebben, of ge zult ons toch wel naar het bal kunnen vergezellen, dat op tweeden Kersdag in *Euterpe* gegeven wordt.'

DE JONGSTE KLERK DOET ZAKEN.

'Schepsel, hebt ge weêr zoo iets in 't hoofd?'

'Dat weet ge toch wel; we hadden er al vast op gerekend.'

'Mijn japon is al thuis gekomen, pa,' hernam juffer Sophie met een gezicht, als werd zij op de grievendste manier verongelijkt, en las weêr door, althans met de oogen.

'Naar die dingen luister ik altijd maar half,' gaf Zeldenrust ten antwoord op de herinnering zijner vrouw, 'en als ik ze gehoord heb, gaan ze me weêr aanstonds door het hoofd.'

'Maar we gaan toch, niet waar? We hebben er ons al zooveel van voorgesteld, en 't is voor u nog eens een verzet.'

‘Een verzet! Dat kan ik waarachtig wel missen. Verzet genoeg, 'k Wou dat die jongen maar met het dagblad terug was.’

En hij zette zich weêr neêr, zag in zijne brieven, haalde zijne portefeuille voor den dag, waarin hij op het kantoor zijne papieren geborgen had, en begon ook die weêr na te zien.

‘De avondpost komt ook later dan gewoonlijk,’ mompelde hij op zijn horloge ziende; ‘t is waarachtig of ze allemaal de zondagen al in het hoofd hebben.’

Op hetzelfde oogenblik werd er gebeld. Het was de brievenbesteller, die den berg papier, dien de heer Zeldenrust voor zich had liggen, nog met een paar brieven kwam vermeerderen en hem opnieuw stof tot ingespannen studie en reden tot ongeduldig verlangen naar de laatste beursberichten gaf. Want toen hij den laatsten brief gelezen had en weêr op de tafel wierp, zegde hij:

‘Ja, dat hangt van den koers af.... Ik wou dat die jongen maar kwam. Ik sta op het blad te wachten. Zou de Kersmis zijn hoofd ook al op hol hebben gemaakt? Zulke dagen zijn nergens goed voor dan om de zaken te stremmen.’

‘Ja, ik hou ook meer van een werkdag dan van een kerkdag,’ zegde mama, die dit gemakkelijk zeggen kon daar er voor haar eigenlijk geen werkdagen bestonden.

‘En vooral zoo'n kerkdag als morgen,’ voegde er Sophie met een opgetrokken neus bij. ‘Drie missen hooren, hoe vervelend!’

‘Maar, pa’ hervatte mama, ‘ge gunt u ook nooit rust. Men kan toch niet eeuwig zaken doen.’

Een waar woord, een beteekenisvol, ernstig woord, dat mevrouw Zeldenrust daar onbewust zegde, maar dat noch haar echtgenoot, noch zij zelve begreep.

Op hem althans maakte het geen anderen indruk, dan dien welken hij lucht gaf door gemelijk bij zich zelve te mompelen:

‘Wacht! straks komt het bal weêr.’ Hij stond weêr op om zijne koortsachtige wandeling door de kamer voort te zetten, en dat wel met eene gejaagdheid alsof hij zich warm wilde loopen, en dat was toch in 't geheel niet noodig; want hij had een gezicht, dat in gloed met de kachel wedieverde.

Om dien gloed te koelen, schonk hij zich een glas ijsskoude ale in, dat hij voor de helft leeg dronk.

‘Dat die duivelsche jongen zoo lang wegblijft! Ik stuur hem weg als hij terug komt. Zoo'n luiaard wil ik niet in mijn dienst hebben.’

Noch de echtgenoot, noch de dochter spraken een woord van verschooning voor den knaap, die wel het minst het verwijt van luiheid verdiende; maar hoe zouden zij ook om eene dergelijke kleinigheid denken, waar zij zulk een gewichtige zaak in het hoofd hadden als het bal in *Euterpe* en de manier waarop zij er de aandacht van den man van zaken op zouden vestigen. Hoe ongunstig de gelegenheid tot dit laatste ook scheen, mevrouw Zeldenrust had het er nu eenmaal op gezet, over het bal te spreken, en zij had eene bijzondere gaaf van volharding in dergelijke dingen, eene deugd, die men in het dagelijksch leven ‘dwingen’ noemt. Baatte haar dat dwingen niet, dan was hare laatste toevlucht hoofdpijn.

De heer Zeldenrust dronk met een enkelen teug het glas ledig, en het scheen alsof het bier regelrecht naar de aderen van zijn voorhoofd liep. Zeker is het in ieder geval, dat de koppige drank, de warmte en de inspanning druk bezig waren hem aan eene congestie te helpen, terwijl zijne vrouw reeds aanmaningen van hare periodieke hoofdpijn kreeg en Sophie begon te geeuwen.

De heer Zeldenrust haalde weêr zijn horloge uit, liep nogmaals naar de bel en deed er een geweldigen ruk aan. Als ware het heldere ‘ting!’ het teeken geweest dat er

eene electrische verbinding tusschen de huiskamer en de keuken tot stand kwam, vloog op het eerste geluid de keukendeur open en hoorde men eene heldere meisjesstem zingen:

Toen Gods Zoon geboren werd
Als een roode roze,
Die op leliestengel bloeit,
Beefden vrome en booze.

Leliën en rozen, dat klonk zeker vreemd op 24 december, wanneer er weinig andere bloemen zijn dan die, welke de vorst op de ramen tooverd. Maar men zou dit niet gezegd hebben, als men de zangeres had gezien; want deze was zelf eene bloeiende roos, waarbij juffer Sophie maar een stijve dahlia, mevrouw Zeldenrust eene half verwelkte zonnebloem en haar echtgenoot eene stekelige roode klisbloem was.

‘Zeg eens aan Kees, dat hij naar Van Veen gaat om een *Handelsblad* avond-editie; want die aap van een jongen komt niet terug. Maar hij moet zich haasten; want ik sta er op te wachten. Laat hij maar op den omnibus stappen,’ - aldus de klisbloem tot de bloeiende roos.

‘Goed, mijnheer,’ antwoordde de roos, boog het kopje en verdween.

De dahlia had blijkbaar niet veel genoegen meer in haar lectuur; want lusteloos sloeg zij een paar blaadjes om, zag toen eens in het laatste hoofdstuk ‘of zij elkaar kregen,’ sloeg daarop het boek dicht en gebruikte het om een geeuw van verveling te onderdrukken, door er meê op haar mond te slaan.

‘Ik denk dat ik van avond vroeg naar bed ga,’ zegde de zonnebloem, ‘ik krijg hoofdpijn.’

De stekelige roode klisbloem werd nog stekeliger en nog rooder, louter van ongeduld over het uitblijven van het dagblad.

En terwijl mijnheer Zeldenrust, met het hoofd vol van zijn zaken, en mevrouw en mejuffrouw Zeldenrust, met het hoofd vol van het ‘Kersbal,’ op de beschreven manier Kersavond hielden, bracht de zangeres van de leliën en rozen voor een geëxtasiëerd publiek - de keukenmeid, de werkmeid, de linnenmeid, enz. - al de kers-

liedjes ten gehoor, die zij op haar répertoire had, geaccompagneerd door de snorrende kachel, den zingenden waterketel en de spinnende keukenkat.

En waarlijk, de meesters des huizes zouden er niet minder of ongelukkiger om geweest zijn, wanneer zij zich eenigszins hadden kunnen doordringen van den geest, die dien avond in de keuken heerschte, en wanneer zij vatbaar geweest waren voor gevoelens als er zijn uitgedrukt in het volgende kerslied, dat Stientje met veel natuurlijk gevoel en zelfs met stichting voordroeg:

Waarom, mijn God, in dit verdriet?
 Zijt Gij zoo arm, om eens ons rijk te maken?
 Ja, Heer, Gij leert ons al verzaken
 Wat ons een ijdele wereld heerlijk biedt.
 Die eens ter glorie in zal gaan
 Hij toont ons hier den weg des ootmoeds aan:
 Den minste' op aard zal Hij Zijn schatten geven;
 Die hier nederleit
 Heeft in het eeuwig leven
 Ons een kroon bereid.

V.

Zalig zijn de armen van geest.

Het kantoor van den heer Zeldenrust was gesloten en daarmede waren de drie jongelingen uit den brandenden oven, alias de klerken uit de Spijsverterings-temperatuur verlost. Eén hunner was echter niet in de juiste stemming om ten volle van zijne vrijheid te genieten, hoewel ook hem een zucht van verlichting ontsnapte, toen hij de koude, maar verfrisschende buitenlucht inademde. Het was de jongste klerk, wiens verzoek zoo meêdoogenloos was afgeslagen, wiens luchtkasteel, sinds een half jaar opgetrokken, met één slag in duigen geworpen was.

Hij had, zonder dat zijne collega's het bemerkten, zijn beeldje opgeraapt en het bedeesd onder zijn jas gestoken, en stapte nu, met het Kristuskindje aan zijn hart gedrukt, door de lange, donkere straat, die van achter tot voor, en van boven tot onder slechts één kantoor scheen. Sommige dier lokalen waren reeds als dat van den heer Zeldenrust in duisternis gedompeld, terwijl andere met hunne verlichte ramen een voorkomen van vroolijke bedrijvigheid en vroolijkheid aannamen, dat hun in de schatting der klerken zeker niet toekwam. De mist was zoo mogelijk nog dikker geworden en de schijnbaar met papier omwoelde lichten der lantarens schenen thans niet meer op palen te rusten, maar op den dikken damp te drijven.

Terwijl de knaap mistroostig voor zich uitliep, stiet zijn voet een klein voorwerp vooruit, dat hij oprapte. Half op het gevoel af en half bij het licht van de naaste lantaren bemerkte hij dat het een kleine zakportefeuille was, en daar hij niet kon onderscheiden wat ze bevatte, stak hij ze bij zich en ging door. Hij scheen veel haast te hebben, of het moest de kou zijn, die hem voortdreef; maar zeker is het, dat hij in een paar minuten de schitterend verlichte winkelstraat bereikt had. Hij kon niet nalaten bij het licht van één dier winkels zijn beeldje voor den dag te halen, ten einde te zien of het ook veel door den ruwen slag geleden had.

Het was gelukkig nog heel, 't neusje nog ongeschonden, de vingertjes en teentjes nog voltallig; kortom, er mankeerde niets aan. Dat deed den knaap kennelijk plezier, ofschoon het beeldje veel van zijne aantrekkelijkheid voor hem verloren had, nu hij het niet als kersgeschenk voor zijn broertje en zusje kon meê nemen. Terwijl hij het nog bekeek, kwam er ongemerkt een lief meisjeskopje over zijn arm gluren.

‘O ma,’ hoorde hij een stemmetje, zoo helder als een klokje, naast zich zeggen, ‘wat een schoon beeldje; zoo wou ik er ook een hebben.’

‘Kom, kind, weg aan immers een veel schooner Kristuskindje koopen,’ antwoordde daarop eens nog jonge dame met hoogst innemende trekken.

‘Neen, ma, ik wil dit hebben. Och, zie eens hoe lief! hoe doddig!’

De jongste klerk zag op en liet met een treurig gezicht het meisje zijn beeldje zien. Zij nam het hem uit de hand.

‘Toe, laat het mij houden, mijnheer. - Ma, koop het van mijnheer, toe, ma.’

‘Ik weet niet of de jongeheer het verkoopen wil,’ hernam de dame glimlachend; doch voegde er op strenger toon bij: ‘Foei, ge moogt niet zoo dwingen, geef het beeldje terug en bedank den jongeheer.’

‘Ginder aan de brug staat een jood, die zulke beeldjes verkoopt,’ sprak de knaap. ‘Ze kosten maar dertig centen.’

‘Toe ma, koop er zoo een.’

‘Beste kind, dat gaat niet; ik kan moeilijk midden in de straat iets aan den wagen van een jood koopen. - Maar, jongeheer, als het niet te veel gevergd is, geef mij dan dat beeldje; dan zal ik u geld geven om een ander te koopen.’

Dat vond de eigenaar goed en eer hij nog wist hoe hij het had, had de dame hem een gulden in de hand gestopt en was op hetzelfde oogenblik met het meisje en het Kristusbeeldje verdwenen.

Een oogenblik stond de jongen nog verbluft rond te zien, met den gulden in de hand, als wist hij niet wat hij daarmee doen moest. Maar de dame was nergens te zien - zeker een winkel ingegaan, dacht hij - en derhalve stapte hij door, met het voornemen aan de brug een ander beeldje te koopen, hetgeen hem als eene heilige verplichting voorkwam.

Er was echter op de brug noch een jood, noch een wagen met beeldjes meer te zien; het kostte hem geen groote moeite zich over die teleurstelling heen te zetten, en door niets opgehouden - want ook de winkels hadden in zijn oog hunne betoovering verloren - stapte hij goed door en had binnen een kwartier zijne bestemming bereikt.

Het was in eene nieuwe buurt, - eene lijnrechte straat met twee lijnrechte trottoirs en twee lijnrechte rijen huizen, meerendeels onder ééne lijst. Twee dier huizen, die veel op elkander leken, en een ontzaglijk vierkant vormden, staken zichtbaar boven de andere uit. Ze hadden beiden eene zeer hooge, smalle deur, met vijf regelmatige rijen vensters boven elkander; en het eenige verschil tusschen beide huizen was, dat de deur van het eene hooger en smaller, de vensters grooter en de gevel breeder was dan dezelfde deelen van het andere, en dat terwijl de ramen van het eene huis allen van dezelfde witte gordijnen waren voorzien, die van het andere paarsgewijze eene verschillende kleur vertoonden - twee witte, twee gele, twee groene, twee grijze enz. - hetgeen bij avond, nu ze allen verlicht waren, een zeer schilderachtig effect maakte.

Op elke der beide lange, smalle deuren hielden zes of acht naamplaatjes een wedstrijd, wie van allen het meest het oog van den voorbijganger zou trekken, terwijl ze inderdaad geen van allen daarin slaagden. In elken deurpost waren vier belknoppen aangebracht; want elk dier huizen herbergde zestien gezinnen en wie met een dier familiën in relatie wenschte te treden, moest niet alleen weten aan welke bel hij

trekken moest, maar ook hoeveel malen hij ze moest overhalen. Wie echter in het groote huis den weg wist, belde niet, maar ging regelrecht de buitendeur in, die nacht en dag open stond, hetgeen weinig gevaar opleverde, daar ieder bewoner toch zijn eigen deur afsloot en ook de toegang naar den zolder eene afzonderlijke sluiting had. Onze jongste klerk, die in de kleinste dier arken Noachs wezen moest, ging dan ook maar zonder schellen binnen.

De kruidenier, die juist tusschen de beide panden in woonde en bijna uitsluitend in de klandizie hunner bevolking zijn bestaan vond, had eene eigenaardige uitdrukking gevonden, die in zijne schatting al de punten van overeenkomst en verschil tusschen de beide huizen in een enkelen term samenvatte: hij noemde het eene den *Wilden* en het anderen den *Tammen Olifant*.

Ons klerkje hoorde thuis in den *Wilden Olifant*, die voorzeker in geen enkel opzicht wilder was dan zijn naamgenoot, maar welks bevolking toch een minderen graad van beschaving of tamheid aan den dag legde.

De bouwmeester had de deur zoo hoog gemaakt, omdat ze eigenlijk voor twee verdiepingen moest dienen, waarvan de onderste uit een paar kelderwoningen bestond. Uit een dier onderaardsche verblijven steeg een dikke rookwolk op, die in den mist wel niet zichtbaar, maar toch voor reuk- en ademhalingsorganen zeer goed merkbaar was; en te midden van dien rook hoorde men een gebruis als dat van eene kokende zee, vermengd met het geluid van verwarde stemmen als van schipbreukelingen, die in die branding dreigden om te komen. Ware het dag geweest, dan had men het raadsel goeddeels opgelost gezien door een vierkant plankje, waarop een test met vuur en een koffieketel was afgebeeld, het een en ander verduidelijkt door de woorden: *Waater & Vuur*. Wat de verwarde en schreeuwende stemmen betreft, die waren als de rook van een ander vuur, dat nader omschreven twistvuur heet; want de koffievrouw en haar man leefden nagenoeg ook als water en vuur.

Toen de jongste klerk de deur binnen getreden en den donkeren gang ten einde geloopt was, stond hij voor een trap, zoo hoog, dat de top zich in de wolken scheen te verliezen; althans hij was onzichtbaar. Maar op een portaal halverwege stond eene kaars in den hals eener flesch, als eene lichtbaak voor den zwerver, die zich in den duisterten avond op die steilte waagde. Een weinig verder naar beneden ontwaarde hij eene vrouwelijke gedaante in dezelfde houding, als waarin vrome pelgrims de *Santa Scala* te Rome bestijgen. Dat zij echter met een minder godvruchtig oogmerk op de treden knielde, bewees een emmer met zwart water, die naast haar stond en waarin zij van tijd tot tijd eene dweil doopte, die zij vervolgens langs de treden bewoog. Al dweilende en in den emmer flodderende kwam zij langzamerhand ruggelings naar beneden.

‘Goeden avond, juffrouw Trekpaart,’ zegde de klerk, de trap opkomende.

‘Zoo, jongeheer, zijt ge al weêr klaar met uw werk? En nu gaat ge straks op reis, hè?’

En zij zond hem reeds een zucht vooruit, maar eer die zucht zijne bestemming kon bereikt hebben, antwoordde de knaap:

‘Neen, juffrouw, mijnheer wil me niet laten gaan. Ik moet hier blijven.’

‘Wat zegt ge? moogt ge niet?’ hernam juffrouw Trekpaart, verschrikt opziende; doch met een tweeden zucht hervatte zij aanstonds haar arbeid, en hare dweil weêr over de trap schuivende, zegde zij:

‘Da's jammer.... da's een teleurstelling voor u,’ (en voor mij ook, dacht ze er bij) ‘maar ge moet u maar troosten met het gedacht, dat ge toch drie dagen vrijaf hebt.

Ik heb het zoo gemakkelijk niet. Ik ben nooit klaar.' En een nieuwe zucht bezegelde die verzekering.

'Het is toch morgen voor u ook Kersmis.'

'Voor mij is zondag en werkdag precies hetzelfde. Ik kan er geen verschil in zien, dan dat ik mij op kerkdagen nog meer moet haasten dan op andere dagen, wil ik 's morgens naar de mis komen. Voor mijn part werden al die zon- en heiligdagen maar afgeschaft.' Wederom een zucht.

De klerk had weinig lust en daarbij geen tijd om met juffrouw Trekpaart een redetwist over het voor- of nadeel der heiligdagen te openen en ging door naar boven. Maar juffrouw Trekpaart's opmerking ging toch niet verloren; want een buurvrouw, die 'op dezelfde trap woonde' en juist uit hare kamer trad, gaf er op ten antwoord:

'Zeg dat niet, juffrouw Trekpaart. 't Is een zegen van onzen Lieven Heer voor den werkenden stand, dat er zon- en feestdagen zijn.'

'Dat zult ge van avond wel aan uws mans weekgeld kunnen merken,' zegde juffrouw Trekpaart en zuchtte als moest zij er het ontbrekende bij leggen.

‘Natuurlijk krijg ik van avond een derde part minder dan anders. Maar dat komt niet onverwacht. Dat hebben we een jaar van te voren geweten en een heel jaar hebben we er op gerekend. Zoo doen we voor alle heiligidagen, en daardoor hebben we op die dagen, in plaats van iets minder dan anders, soms nog wat meer.’

‘Nu, als er geen heiligidagen waren, hadt ge daar geen zorg voor; dan kondet ge alle dag werken.’

‘Net of hij dat vol zou kunnen houën! Denkt ge dat een mensch altijd werken kan, en geen rust noodig heeft?’

‘Een werkman zou toch van tijd tot tijd zijn rustdag kunnen houën; maar hij zou er niet toe gedwongen zijn.’

‘Als een werkman zelf zijn rustdagen bepalen kon, dan weten we wel hoe het gaan zou. De eene zou dan elken dag rustdag houën en de ander eens in het jaar. Het zou er daarbij schoon uitzien, als een werkman, wanneer hij het in zijn hoofd kreeg, maar zeggen kon: Ik hou morgen zondag. En daarbij, als er toch rustdagen moeten zijn, waarom zouden we dan die niet houën, die door onzen Lieven Heer zelf aangewezen zijn?’

‘Ik kan tegen u niet op, juffrouw Weltevreen. Maar dat weet ik, dat het voor mij nooit zondag is,’ hernam juffrouw Trekpaart met een nieuwen zucht. ‘Zondag of werkdag, ik ben altijd van 's morgens vroeg tot 's avonds laat in de weer. Van morgen was ik al vóór zevenen in de kousen, en nu lig ik nog in de Maas te drijven; ik moet nog kousen stoppen, nog strijken, nog boodschappen doen; want ge weet, morgen is er nergens wat te krijgen.’

‘Ja, juffrouw Trekpaart, daar kan ik niet in spreken; ik weet van uw zaken niet af. Ik voor mij richt mijn werk altijd zoo in, dat ik 's zondags zoo weinig mogelijk te doen heb, dat ik met mijn man en de kinderen ordentelijk naar de kerk kan gaan en wij den dag genoeglijk onder elkander kunnen doorbrengen. 't Is waar, we hebben dan misschien al eens wat minder dan een ander, maar ik geloof niet dat wij er ongelukkiger om zijn.’

‘Nu, ik voor mij kan mijn geluk wel aan,’ klaagde juffrouw Trekpaart, terwijl zij met een nieuwen zucht haar emmer weêr een trapke lager zette.

‘Dat kan wel zijn,’ hernam de andere, ‘en dan zijt ge te beklagen; maar dat is toch zeker de schuld niet van de heiligidagen. Neem me niet kwalijk, maar ik geloof als uw man en uw heele gezin behoorlijk de zondagen vierden, dat ge er allemaal beter aan toe zoudt wezen. Maar laat ik heengaan; want anders zou ik met over heiligidagen te praten nog mijn Kersmis verbabbelen.’

Dit zeggende ijlde ze met haar boodschappenmandje aan den arm den trap af, terwijl juffrouw Trekpaart zuchtend haar emmer een trap lager verplaatste.

VI.

Gij zult niet boven uwe krachten beproefd worden.

De jongste klerk van den heer Zeldenrust was intusschen naar zijn kamerke gegaan, dat hij met kost en bewassing van juffrouw Trekpaart in huur had; hij had zijn lampke aangestoken en zijn eerste werk was geweest de gevonden zakportefeuille te bekijken. Zoodra hij ze opende gleed er dit kaartje uit:

Verder bevatte het zakboekje eenige brieven en losse aantekeningen, benevens tien muntbiljetten van tien gulden. Het mistroostig oog van den knaap schitterde en zijne handen trilden, toen hij de muntjes één voor één onder het lamplicht hield. Er kwam een ongewone bloos op zijne kaken en hij ademde kort en hoorbaar. Voor de eerste maal van zijn leven kwam eene gedachte in zijn hoofd op, die hij niet in woorden durfde formuleeren. Voor de eerste maal gevoelde hij de kracht der bekoring. De zonde klopte aan de deur van zijn hart en dit bonsde hem op in den boezem, zoodat zijne borst er van zwoegde. En niettegenstaande zijn geheele binnenste in opstand kwam tegen den naderenden vijand - zóó groot is de macht van den verleider, wanneer hij den mensch het kwaad als goed of minstens verschoonbaar tracht voor te tooveren, - luisterde de knaap eene wijle gretig naar zijne bedrieglijke inblazingen.

Met de muntbiljetten in de vingers staarde hij voor zich uit naar de beelden, die de bekoorder hem als eene fata morgana voorspiegelde; hij zag zijne moeder, op haar ziekbed zijne thuiskomst verwachtend, voor hare teleurstelling schadeloos gesteld door een brief, waarin de muntbiljetten gevouwen waren. Hij zag zijne zuster verheugd met dat uit den hemel gevallen geld naar den winkel snellen en versterkende middelen koopen, die de zieke eensklaps verkwikten en in staat stelden blijmoedig van haar leger op te staan; dan zag hij de beminde vrouw hem met een blik vol erkentelijkheid aanzien en.... Maar neen, dat was geene erkentelijkheid, dat was streng verwijt, het was droefheid, schaamte, verontwaardiging, die daar sprak uit dat zielvol oog. En hij vloog verschrikt op en was weêr zich zelf: de begoocheling was verdwenen, de bekoorder was op de vlucht gejaagd.... door den oogslag eener moeder. Want het oog van den knaap was op het afbeeldsel gevallen van haar, die hem geleerd had dat diefstal misdaad is. Vóór hem hing aan den muur een klein fotografisch portret, en hij had slechts even in de trouwe, goedhartige oogen te zien om te weten wat zijn plicht was.

Schichtig deed hij de portefeuille dicht en legde ze ter zijde.

‘Neen, moeder,’ zegde hij met de oogen op het afbeeldsel gevestigd, ‘neen, moeder, dat hebt gij mij niet geleerd.’

En hij bleef het portret aanstaren, terwijl er tranen in zijne oogen opwelden.

Na de hartstochtelijke ontroering der bekoring volgde thans de rustige kalmte van het hart, dat zich bewust is haar weêrstaan te hebben. Toch was die kalmte niet volkomen ongestoord. Hij schaamde zich bijna voor den blik zijner moeder; want het was hem alsof de oogen van dat portret tot in zijne ziel gelezen hadden; hij gevoelde dat het hem van zijne thuiskomst af had gaêgeslagen. Weldra werden echter deze denkbeelden in zijn geest verdrongen door de gedachte aan de treurige omstandigheden, waarin zijne moeder verkeerde. Ver van hem, in het kleine huiske van zijn geboortedorp, lag zij op het oogenblik ziek, zonder dat hij haar kon bezoeken, zoo als hij haar half had durven beloven. Hij kon niet naar huis, en dat op Kersmis, op zijn verjaardag! Hoe vroolijk placht hij vroeger te midden van den kleinen kring zijner betrekkingen de blijde dagen van Kersmis door te brengen! 't Is waar, zij hadden het thuis niet breed; maar wat beteekent dit, wanneer het hart tevreden is?

De weduwvrouw deed maar een klein kruidenierswinkeltje, dat juist genoeg opleverde om haar en hare drie kinderen fatsoenlijk te onderhouden. Als winkelierster deed zij - natuurlijk op kleine schaal - zaken met den heer Zeldenrust, die op haar verzoek haar oudste zoontje op zijn kantoor had genomen, daar zij op haar dorp niet wist wat met hem aan te vangen. Haar oudsten jongen eenmaal tot een degelijk koopman opgeleid te zien, dat was hare eenige eerezucht. Doch dit was geene eerezucht, die het leven verbittert en slapelooze nachten kost.

En zoo leefde zij, zoo voor als na het vertrek van haar oudste, met hare kinderen stil en tevreden, zonder overvloed of weelde, maar ook zonder groote zorgen, zonder angstige bekommelingen en zonder geldzucht. Met haar schamel stukje brood gevoelde zij zich ongetwijfeld gelukkiger dan de heer Zeldenrust met zijne 'zaken van duizenden.'

Op 't oogenblik echter was er zorg in huis gekomen, in het gevolg der ziekte, die de vrouw aan haar bed gebonden hield. De ziekte kostte geld. Alles kwam thans op Marietje neêr, die nog een jaartje jonger was dan haar oudste broer; zij moest de zieke verplegen, haar broertje verzorgen, den 'winkel naloopen,' in één woord voor huismoeder spelen, terwijl ze nog maar een kind was; en onder dergelijke omstandigheden was eene spoedige genezing der zieke niet heel waarschijnlijk.

Dat alles bedacht onze jongste klerk, en het deed hem zeer aan het hart. Gelukkig voor hem had hij niet veel tijd zich op het oogenblik in die treurige overpeinzingen te verdiepen; want nu hij dien avond niet naar huis kon, had hij een ander plan opgevat. Hij stond dan schielijk op, opende zijn laadje, haalde er eene briefkaart uit en schreef er op, terwijl tranen zijne oogen benevelde en er zelfs een op de briefkaart drupte:

Lieve Moeder,

Ik kan u niet zeggen hoe het mij spijt, maar ik kan op de Kersdagen niet bij u komen. De heer Z. heeft het mij op het laatste oogenblik wegens de drukte geweigerd. Ik zal morgen in de kerk om u denken en ik hoop dat gij maar gauw beter moogt worden. Groet Marie en Hendrik van mij,
Uw l.h. Zoon,
GERARD.

Neen, dat was geen knaap, die lang in de groote koopstad gewoond had!

Hij stak de briefkaart en de gevonden portefeuille in zijn zak, nam zijn kerkboek meê en ging, na zijne briefkaart in de bus van het postkantoor te hebben gestoken, opdat ze nog met den eerstvolgenden trein zou meêgaan, regelrecht naar de Bierkade, N° 410.

Hij belde aan en verzocht mijnheer te spreken; deze verscheen na een paar minuten en voorkwam hem vriendelijk met de vraag:

'Wel, ventje, wat hebt ge mij te zeggen?'

'Mijnheer, ik heb van avond eene portefeuille gevonden met een kaartje van u er in; ze zal dus wel van u zijn en nu kom ik ze terug brengen.'

'Zoo, da's braaf en eerlijk van u. Dat doet mij genoegen. Er zat voor een heelen duit in, en daarbij nog brieven, die veel waarde voor mij hebben.'

De knaap reikte de portefeuille over en de heer examineerde den inhoud.

'Jongen, ge kunt niet begrijpen welk een dienst ge mij daarmee bewijst. Niet alleen om dat geld, maar die brieven zijn voor mij van het grootste gewicht. Daar, neem

dat voor uw eerlijkheid,' voegde de heer Van Lokeren er bij, terwijl hij den jongen één der muntjes van tien gulden overreikte.

'Neen, mijnheer,' sprak deze, 'iu 't geheel niet. Ik dank u vriendelijk; dat mag ik niet aannemen. Dat ik u uw eigendom terug geef, is niets meer dan mijn plicht.'

'Kom, kom, geen gekheid. Daar, steek bij u.'

'Neen, mijnheer, neem mij niet kwalijk; maar dat mag ik niet.'

De heer Van Lokeren greep den knaap bij den schouder en hield hem zóó dat het volle licht op zijn gezicht viel. Hij zag hem eene wijl goed in de oogen, liet hem toen los en zegde:

'Nu, ge moet het zelf weten; men moet jongelui nooit geld opdringen. Maar hoor eens:

als ge ooit in moeielijkheid mocht geraken, kom dan gerust bij mij, al was het morgen aan den dag. Jongelui met zulke eerlijke oogen en zulke eerlijke handen als gij zijn tegenwoordig goud waard.'

'Ik dank u hartelijk, mijnheer,' zegde de jongen verlegen; want al was er veel wat hem hinderde, zijn leed was niet van dien aard, dat hij er den heer meê lastig kon vallen. Hij drukte de hand, die de koopman hem hartelijk toestak, maakte eene buiging, verliet het huis en liep thans naar de kerk, - iets wat hij zeker niet met zulk een licht hart gedaan zou hebben als hij de portefeuille gehouden had; want hij ging zich door de biecht voorbereiden op de H. Communie, die hij den volgenden dag voor de genezing zijner moeder aan God wilde opdragen.

VII.

De godvruchtigheid is tot alle dingen nut.

Toen Gerard een uurtje later weêr aan den *Wilden Olifant* kwam, zag hij reeds op eenigen afstand dat er iets buitengewoons meê aan de hand was. Niet met betrekking tot de wildheid van het reusachtige dier, want de lezer weet dat die wildheid niet van gevaarlijken aard was. Maar er stond een rijtuig voor de lange, smalle deur, wat zeker niet alle dag voorkwam, en om dat rijtuig een hoop volk, zoodat hij de deur niet naderen kon. Zelfs de water- en vuurvrouw was uit haar rookhol gekomen, en haar vuur bleek in hare afwezigheid even goed te kunnen rooken, als wanneer zij er bij was; want met heele golven sloeg de rook door deur en venster naar buiten.

'De arme stumper!' hoorde de jongste klerk de koffievrouw zeggen.

'Lieve God,' zegde eene stem in den gang, behoorende aan eene vrouw, die naar buiten kwam en in wie hij juffrouw Weltevreen herkende. 'Lieve God! wat is er gebeurd?'

'Stil maar, goeie mensch, stil maar. 't Is zoo erg niet,' troostte haar de water- en vuurvrouw. 't Is de schrik maar.' En men wilde de vrouw terughouden, maar zij moest en zou naar het rijtuig.

DE GEBOORTE DES HEEREN, NAAR OVERBECK.

‘Jan!’ riep ze, ‘Jan! Lieve God, hij geeft geen antwoord! Heer in den hemel, sta mij bij,’ jammerde de moeder. ‘Jantje! Jantje!...’

‘Bedaar toch, lieve schepsel, ga maar naar binnen. We zullen hem in huis brengen, ‘t Is de schrik maar. Hij zal wel gauw bijkomen,’ zegde de koffievrouw en hield de moeder met hare gespierde armen zacht, maar stevig terug.

‘Wees maar gerust, moedertje,’ klonk eene mannenstem uit het rijtuig, ‘t Is niet erg. De jongen is een ventje van papier, dat nergens tegen kan; anders zou hij wel op zijn beenen thuis gekomen zijn.’

‘Wat is er met hem gebeurd?’ vroeg de jongste klerk fluisterend aan een meisje, dat naast hem stond, terwijl hij over zijn geheele lichaam beefde: de knaap was nog aan niets gewoon.

‘Hij wilde met den omnibus meê, omdat hij een boodschap had, daar haast bij was, en toen wilde de wagen niet voor hem s tilhouen, en toen is hij er op gesprongen, terwijl hij aan het rijden was, en toen is hij er afgevallen, en toen is het wiel over zijn voet gegaan.’

‘De arme jongen!’ zegde de knaap, terwijl hem de tranen in de oogen schoten.

Intusschen had de heer uit het rijtuig, door den koetsier en de water- en vuurvrouw geholpen, den gekwetste voorzichtig uit de vigelante getild, en bij het licht van den lantaren der koets zag de palfrenier van den heer Zeldenrust er uit als een lijk, dat men uit de kist genomen had; althans in de oogen zijner moeder, die zich over den knaap heen bukte, een kus op zijne bestorven lippen drukte en opnieuw: ‘Jan, beste Jantje!’ riep, zonder dat Jantje of Jan, zoo als hij zich anders heel wat liever hoorde noemen, antwoord gaf. Met zenuwachtige opgewondenheid greep zij nu de eene

hand en dan de andere, bracht die aan de lippen, plaatste zich beschermend aan den kant

van den eenen omzwachtelden voet en schoof de nieuwsgierigen ter zijde, opdat zij den gekwetste geen zeer zouden doen.

‘Jan, toe, doe uw oogen eens open,’ vleide de moeder, ‘zie me eens aan; ge zijt toch niet dood?’

‘Dood! God in den hemel, wat is er gaande?’ riep op eens een man, die door de omstanders drong, welke eerbiedig plaats voor hem maakten, zoo dat hij op hetgeen hij voor een lijk hield zou toegeschoten zijn, als de koffievrouw hem op een wenk van den heer uit het rijtuig niet met hare stevige armen achteruit geduwd had.

‘t Is niets, goede vriend, bedaar maar,’ zegde de heer. ‘De jongen heeft een klein ongeluk gehad met zijn voet. Er is geen gevaar bij. Voorzichtig maar. Hij is al verbonden. Langzaam aan. Zoo.’ En aldus ging het de ijselijk hooge trap op naar de kamer der familie Weltevreen, die door een groen spaarlampje verlicht werd, en waar een twaalfjarig meisje met een klein kind op den arm, dat zij, zelf even hard weenend, poogde te sussen, den stoet aan de deur opwachtte.

Oogenblikkelijk had de moeder de verschoten gordijnen der bedsteê wijd open geschoven en het dek opgeslagen, waarna de gekwetste behoedzaam op het bed werd neêrgelegd, terwijl de koetsier, met de eene laars van den knaap in de hand, de koffievrouw en eenige andere buren op eenigen afstand bleven staan.

‘Wat denkt u er van, mijnheer?’ vroeg de vader, doodsbleek, maar meenende dat hij zich heel goed hield, aan den meêgekomen heer, die een chirurgijn scheen en te midden van al die gealtereerde gezichten de kalmte in persoon was.

‘Beste vriend, maak u maar niet ongerust,’ antwoordde hij zonder dat er een spier van zijn gelaat vertrok of zijn staande boord ook maar het minst uit de plooi ging. ‘Neem een glas water, want ge heeft als een riet en ge ziet er uit als een doek; en gij ook, moedertje.’ (De koffievrouw kwam al met twee boordevol met water gevulde glazen aandrigen, waaruit de verschrikte echtelingen met bevende lippen een paar groote slokken namen.) ‘De knaap heeft, zooals ik zegde, een ongeluk met zijn voet gehad. Er is hem een rijtuig over de teenen gereden. Maar 't heeft niets te beduiden, 't Is dat hij een tenger ventje is, maar anders zou hij er zeker zooveel niet van weten. Die bezwijming heeft hij eerst onderweg gekregen. Geef maar eens wat azijn en een doek, dan zult ge zien of hij dood is.’

DE AANBIDDING DER WIJZEN, NAAR OVERBECK.

De koffievrouw stond al met de gevraagde artikelen klaar; de chirurgijn hield den doek tegen den mond der flesch, die hij omkeerde, en streek met den bevochtigden doek langs het waskleurige voorhoofd van den knaap, die onmiddellijk de oogen opende.

‘Jan, lieve Jan, hebt ge pijn?’ riep de moeder hem door hare tranen toelachende. Jantje schudde van neen, en toen de chirurgijn hem nog een oogenblik met de azijn gewreven had, deed hij eene poging om overeind te komen; maar een korte kreet en een pijnlijke trek op zijn bleek gezicht bewezen, dat de pijn aan zijn voet hem dit belette.

‘Blijf maar stil liggen,’ zegde de man met het ijselijk kalme gezicht en de ijselijke staande boorden, ‘dan zijt ge weêr gauw in orde. Ge voelt immers nu geen pijn meer? Dat wist ik wel. - Over een dag of veertien is hij weêr heelemaal opgeknapt, en maakt u maar in 't geheel niet ongerust, goede menschen. 't Is een zwak kereltje, in het felst van zijn groei. Daarom heeft de pijn en de schrik hem zoo neêrgeslagen. Maar de wond is eigenlijk onbeduidend; ze is gelukkig onmiddellijk verbonden kunnen worden.’

‘Hij teekent altijd heel gauw,’ sprak de moeder, gerustgesteld.

‘Ja, hij is niet veel mans,’ voegde de vader er bij.

De chirurgijn had inmiddels dood kalm zijn zakboekje en een zilveren potloodhouder uitgehaald, trok daarmee eenige rechtstandige hanepootjes, zoo stijf als hij zelf was, op een blaadje papier en keek rond zich. De jongste klerk, die ook in de kamer was gekomen, begreep hem en bood zich aan om het recept weg te brengen.

‘Zeg dat ze het aanstonds klaarmaken - bij Pilman in de Paardenstraat - en dat ge er op wachten moet. - Daar moet ge den voet op den enkel straks meê inwrijven, moeder, en dan kom ik morgen nog eens zien. Bekommer u niet om de kosten.’

En de chirurgijn stond dood bedaard op, zette kalm zijn hoed op, knoopte zijn jas dicht en ging voorzichtig de trap af, die de jongste klerk bijna afgerold was.

Toen de laatste met het potje zalf van den apotheker terug kwam, vond hij het tooneel aanmerkelijk veranderd. De gekwetste zat overeind in zijn bed en nuttigde met smaak een telloor erwtesoep, een voorproefje van het kersmaal der water- en vuurvrouw, dat deze met hare gewone magische vlugheid te voorschijn getooverd had. 't Was wonderlijk, welk een echt vrouwelijk gemoed - behoudens enkele uitzonderingen - er in die onvrouwelijke gestalte huisde; want vrouw Koffiedik - of ze nog een anderen naam had, weet ik niet, maar zoo zij er wellicht nog een zondagschen op na hield, was ze toch uitsluitend onder dezen bekend - was een echte ‘mannelieskneuter,’ precies een verkleede baanveger, vooral als ze met de handen in de beide zakken van haar voorschoot stond, dat altijd van de heele en halve centen en dito ‘Brabanders’ rammelde. Maar het gebeurt wel meer dat schijn bedriegt.

Vader zat met zijn kort pijpje in den mond aan het hoofdeinde van het bed en scheen nog meer smaak te hebben in het gezicht van den etenden jongen dan deze in zijn soep. Juffrouw Weltevreen stond met het groene lampke in de hand aan den anderen kant, en het meisje, thans van het kleine broertje, dat te bed gelegd was, verlost, zat op den rand van het bed en met de voeten op den sport van een stoel.

‘t Zal nog al los loopen,’ zegde de man tusschen twee trekjes aan zijn pijp; ‘anders geen gelukkige Kersavond.’

‘t Is een zegen van Onzen Lieven Heer, dat de jongen nog geen grooter ongeluk gekregen heeft; maar gelukkig kan ik dezen Kersavond nu juist niet noemen. We hebben er wel eens plezieriger doorgebracht, hè Jan? En toen ik straks boodschappen haalde, dacht ik lang niet dat wij hem dit jaar zoo zouden passeeren. Ik had me voorgesteld dat Jan met zijn zusje ons een schoon kersliedje zou hebben gezongen. En ik had in pesant al een paar koekjes sukkelade en een half pond gebroken spikkelaas meêgebracht, om er morgen avond op te trakteeren. Maar nu is al de aardigheid er af.’

‘En van nacht gezamenlijk naar de kerk te gaan, daar zal nu ook niet van komen,’ hernam Weltevreen, weêr met een trekje aan zijn pijp.

‘Neen, dat moeten we maar uit ons hoofd stellen, met zoo'n consternatie. Het spijt me anders wel; maar we hoeven nou niet heelemaal te vergeten dat het Kersavond is. Straks als we gaan bidden zullen we toch de kaarsjes bij 't kribbeke aansteken, niet waar, Doortje? Ik zou ze nu maar vast opsteken; we zullen het toch niet lang meer maken.’

Doortje was al van den rand van het bed gesprongen en naar een kaske tegenover de bedsteê geloopt om aan den wenk gevolg te geven. De jongste klerk merkte daar juist zulk een Kristuskindje op als hij dien avond gekocht had, tusschen een Maria- en Jozefbeeldje niet veel grooter dan het kindje, en twee kandelaartjes van zilverkleurig glas met twee rozeroode, geribde kersboomkaarsjes er op. Toen de lichtjes waren aangestoken, zag hij daarboven een ouderwetsch zwart lijstje hangen met een geel geworden, ouderwetsch prentje er in, dat een vuurrood hart voorstelde, waaruit gele en roode vlammen sloegen en een gouden kruis oprees. Het was omgeven met een grasgroene doornekroon en er hingen dikke bruine vlekken aan, die

bloeddruppels moesten beteekenen. Een gouden stralenkrans, dien de tand des tijds langzamerhand gebronsd had even als het kruis, priekte er om heen en in het uitgeslagen randje las men de woorden:

O Iesu met u Cruys en doorne Croon gheladen Wilt met u Liefde groot mijn hert en siel versaden.

Op een fladderenden spreukband daaronder - want de klerk keek nauwkeurig: dat was hij gewoon - door twee wilde springertjes van engeltjes vastgehouden, stond nog dit:

Alle die dit harte sullen Eeren in hunne familien sullen de Benedictien des hemels ontfanghen ende troost in alle hunne miserien ende bijzonderlijck in hunne Doodt.

‘Da's ook al een oud voddeke,’ zegde de koffievrouw, wier attentie, door de aandachtige beschouwing van den knaap, ook naar het schilderijtje getrokken was.

‘Oud is het,’ antwoordde juffrouw Weltevreen; ‘maar eene vod moet ge niet zeggen. Het is nog een erfenis van me overgrootmoeder, en ik bewaar het zuinig; want een afbeeldsel van het H. Hart geeft zegen in huis.’

‘Ik heb liever zegen in mijn zak,’ grinnikte de koffievrouw en begeleidde dit geluid met het gerammel harer centen.

Weltevreen keek haar eens goed aan en sprak:

‘Neem me niet kwalijk, vrouw Koffiedik, maar ik geloof toch dat u gaarne wat zegen uit uw zak zou willen missen om wat meer zegen in huis te hebben; of zou het u niet wat waard zijn, als ge wat beter met uw man kon accordeeren.’

‘Daar hebt *gij* gelijk in,’ antwoordde het ronde wijf.

De gekwetste knaap zag met glinsterende oogen en een lepel soep in de hand naar de mooie kaarsjes en het mooie kribbetje, en zegde, terwijl hij den laatsten lepel in den mond stak, met een vollen mond:

‘Morgenavond zal ik wel zingen.’

‘Zoo, dat zal me plezier doen,’ lachte zijne moeder en nam de leege teloor van hem aan. ‘Nu ben ik klaar met uw soep, en nu zullen we den voet eens insmeren, dan kunt ge aanstonds gaan slapen.’

De jongste klerk vond het goed, nu maar heen te gaan; hij wenschte den gekwetste en de familie Weltevreen goeden nacht, vroeg aan de koffievrouw of ze hem den volgenden morgen om vijf uur roepen wilde, en verliet de kamer na nog een laatsten blik op het verlichte kribbeke geworpen te hebben.

Toen hij een oogenblik daarna het kleine keukentje van juffrouw Trekpaart binnen trad gevoelde hij dat hij in een geheel anderen atmosfeer kwam en dacht bij zich zelve dat het bij juffrouw Weltevreen, die in al haar consternatie toch nog om Kersavond dacht, heel wat plezieriger was dan bij die menschen, die altijd maar werkten even als machines, welke van geen Kersmis of zondag weten.

Juffrouw Trekpaart was al weêr druk bezig in het vertrekje, waarin zij zich nauwelijks kon omkeeren: zoo zeer werd haar de ruimte betwist door het fornuis en eene groote kleêrmakerstafel, die onder het raam stond en waarop haar man, een bleek, kaalhoofdig, aamborstig wezen zat te pikken alsof er zijn leven van afhing. In een aangrenzend vertrek snorden twee naaimachines, door de dochters des huizes in rusteloze beweging gebracht; want in dit gezin werkten allen om het hardst, van den vroegen morgen tot den laten avond, 's zondags en in de week. Waarvoor, wisten ze misschien zelf niet; want ze hadden er wezenlijk niet veel voor, of het moest zijn een net pak kleêren, dat ze juist eenmaal in de week aantrokken, of van tijd tot tijd een hartige brok - een worst of een haring - of een borrel bij den arbeid. Alles was er bij hen op ingericht om geld te verdienen; het nette voorkamerke was aan den

jongsten klerk verhuurd en de eigenlijke huiskamer aan een anderen commensaal, zoodat het heele gezin - man, vrouw twee dochters en een zoon, - zich zonder bepaalde noodzakelijkheid met een klein keukentje en een nog kleiner slaapvertrekje behielpen en de te kort komende ruimte met den zolder aanvulden.

Het merkwaardigste daarbij was dat ze met al hun werken en geldverdieneu toch geen duit rijker schenen te worden. Waar het aan lag is moeielijk te zeggen. Misschien wel aan het maandaghouden van vader en zoon, of aan den opschik der dochters, of aan de versnaperingen, die telkens moesten gehaald worden om den werklust gaande te houden en het gemis van degelijken middagkost, die wegens de drukte soms achterwege bleef, te vergoeden. Hoe het zij, op dit gezin was voorzeker de philosophische opmerking toepasselijk, die juffrouw Weltevreen zeer dikwijls maakte. Het verwonderde haar altijd, zegde ze, van waar bij sommige menschen het geld komt, en waar het bij anderen blijft.

‘Als 't u niet te lastig is, juffrouw,’ zegde de klerk, ‘dan wilde ik wel aanstonds mijn avondeten hebben; want ik wil vroeg naar bed.’

‘Ik zal er niet vroeg komen,’ zegde de kleêrmaker met een vluchtigen opslag van zijn fletse oogen, welke er, om met Piet Paaltjes te spreken, uitzagen als die van een schelvisch, die drie dagen op een warme stoof heeft gelegen. ‘Het zal wel een uur of twee worden, eer ik naar kooi ga; want deze jas moet nog af. Ik heb beloofd ze morgen vroeg thuis te laten brengen.

‘Tot twee uur!’ herhaalde het klerkje, ‘en om twaalf uur is het eerste Kersdag?’

‘Ja, dat weet ge, daar kunnen *wij* ons niet aan storen, 't Is al schoon voor een werkman als hij 's zondags naar de mis gaat. De pastoors hebben goed praten; die hebben anders niet te doen; maar iemand, die werken moet voor zijn brood, kan zich met al die aardigheden niet ophouden. Dan mag u niet werken en dan moogt ge geen vleesch eten, en dan moet ge naar de kerk, en zoo is het altijd wat. Ik zorg eerst dat ik te eten heb, of denk u soms dat de pastoors het u thuis zullen brengen, als ge te kort komt?’

‘Ik denk in ieder geval, dat ge er geen gebrek om zou lijden, als ge behoorlijk zondag hield.’

‘Wil ik u eens wat zeggen, jongeheer. Daar kan u niet over oordeelen. 't Is met mij niet als met u, dat ik maar kan zeggen: ik ga vroeg naar bed, als ik er zin in heb.’

‘Maar waarom zoo vroeg naar bed?’ vroeg juffrouw Trekpaart, die zich zuchtende, met een veger in de hand, op een stoel liet vallen.

‘Ik moet morgen om vijf uur op. Ik heb de koffievrouw al gevraagd of zij mij kloppen wou...’

‘Om vijf uur! wat haalt ge in 't hoofd?’

‘Ik wil naar de vroegmis.’

‘Wel! en ge hebt drie dagen tijd om naar de kerk te gaan.’

‘Ja, maar de mis van Kersnacht sla ik niet over; die heb ik nog nooit verzuimd.’

‘Nu, ik gun u het plezier,’ zegde de kleërma ker, ‘als ik eenmaal onder de wol ben, dan weet ik niet of ik wel vroeg wakker word. Ik mag blij zijn als ik de kerk van elven haal.’

‘En *ik* hoop,’ merkte juffrouw Trekpaart aan met een zucht als een jaagpaard, dat voor een trekschuit loopt, ‘dat de koffievrouw mij maar niet wakker maakt. Ik slaap toch zoo slecht tegenwoordig. Ik droom alle nachten even akelig. Altijd heb ik nargheid; nu ben ik aan de schoonmaak en heb allerhande tegenpartij; dan heb ik op een stuk of zes schreeuwerige kinderen te passen, die zich allemaal den neus aan bloed of een buil in het hoofd vallen; dan weêr heb ik een waschtobbe daar geen

doorkomen aan is, en zoo ben ik altijd in de weer. Nooit droom ik eens vroolijk, en als ik eenmaal wakker word, kan ik niet meer in slaap komen. Ik zou wel eens willen weten waar het vandaan komt.'

'Misschien wel van het laat opzitten en laat werken.' zegde de klerk.

'Waar 't van komt, daar komt het van,' zuchtte juffrouw Trekpaart, 'maar akelig is het, dat moet ik zeggen en ik hoop maar dat ik niet wakker word als ge de deur uitgaat.'

'Van mij zal u niet wakker worden; wees maar niet ongerust; en vóór ik naar bed ga zal ik de koffievrouw nog eens gaan waarschuwen, dat ze zoo stil mogelijk de trap opkomt.'

VIII.

Hoe liefelijk, o Heer, zijn uwe woningen.

Ook de jongste klerk van den heer Zeldenrust kon dien avond den slaap niet vatten. Zijn hoofd was vol van alles wat hij in de laatste uren gehoord en gezien had. Was dit nu de vooravond van Kersmis, van zijn verjaardag, dien hij altijd zoo genoeglijk thuis had doorgebracht! Zijne moeder was ziek; hij zelf ver van huis, te midden van vreemde menschen, die ‘roomsch’ heetten en Kersavond zoo maar voorbij lieten gaan. Hij dacht aan de belofte van den heer Zeldenrust en hoe die ze introk, aan het Kristusbeeldje, dat hij gekocht en weêr verkocht had, de gevonden portefeuille, het ongeluk van den armen Jan Weltevreen enz., en maakte onwillekeurig eene vergelijking tusschen het huisgezin der familie Weltevreen en het huisgezin der familie Trekpaart. De klok van het Zeemanshuis, dat niet ver van den *Wilden Olifant* lag, bromde elf slagen, toen twaalf, en verkondigde daarmee lusteloos dat de achttien honderd en zooveelste verjaardag van het kindje Jesus en de zestiende verjaardag van het klerkje was aangebroken. Deze laatste dommelde inmiddels in op het gesnor der twee naaimachines, die maar onophoudelijk doorratelden en langzamerhand veranderden in de raderen van een spoortrein, waarin de jongste klerk naar zijn dorpje en zijne moeder stoomde. Hij stapte aan het welbekende hulpstation af, waar zijne zuster met zijn broertje op hem stonden te wachten. Hij ging met hen naar huis, waar moeder hem hartelijk verwelkomde en hem een warme tas chocolade inschonk. Toen zaten ze onder het zingen van kersliedjes gezellig bijeen bij de warme kachel en de zachtlichtende lamp, om juist zulk een schoon kribbeke als hij in den winkel van Kirchenzierrath gezien had. Maar langzamerhand werd het al stiller en stiller, zoodat het hem benauwd werd om het hart. En terwijl hij naar het kribbeke zag werd het langer en breeder; de kandelaartjes werden groot en zwart, met doodshoofden even als bij een uitvaart in de kerk. Het kribbeke werd al grooter en zwarter en eindelijk was het eene lijkbaar. Op die lijkbaar lag zijne moeder, zoo bleek als Jan Weltevreen toen hij uit het rijtuig werd gedragen, en toen hij naar Hendriks voetje keek, zag hij dat het been in een verband zat. Het klamme zweet brak hem uit en met een gil ontwaakte hij.

Mijn hemel! wat hoorde hij? Een gestommel en een geschreeuw alsof de wereld verging. Eensklaps daarop een geklop op de deur, dat deze uit haar voegen dreigde te springen. Hij vloog het bed uit en schoot in der haast eenige kleeren aan, om de deur te gaan open maken.

‘Mijnheer, mijnheer, kom toch eens zien. Ik durf niet meer naar bed. Ik weet niet wat het is.’

Nog dronken van den onrustigen slaap, en zijne droomen met de wezenlijkheid verwarrende, wist de jongen niet wat van dat alles te denken; doch juffrouw Trekpaart schreeuwde maar voort en de kou bracht hem volkomen bij zijn positieve.

‘Dat die meiden niet op willen staan! en Janus komt ook niet naar beneden. Ik durf niet meer naar bed! Wat het voor een beest is, weet ik niet; maar ik ga niet meer naar bed. Mijnheer, kom toch eens zien, mijn man durft ook niet....’ En zoo lamenteerde ze maar voort, terwijl de klerk de tegenwoordigheid van geest had om een kaars op te steken.

Hij opende de deur en daar stond juffrouw Trekpaart in een blauw baaien rok met een nachtmuts op en met den dood op haar gezicht. Haar man stond, met zijn fletse

oogen wijd opengespalpt en met een wijd gapenden mond, op een paar sloffen en met zijn slaapmuts op, wezenloos van schrik achter haar.

‘Maar wat is er dan?’

‘O ik weet niet wat er in bed is. Een zwart beest met vurige oogen. Ik durf er niet meer in. Het zag mij zoo aan. Ga toch eens zien, mijnheer. Jaag het 't huis uit. Want ik durf niet meer in huis blijven. Mijn man durft het niet aan. Ga toch eens zien, in Gods naam.... Dat Janus ook niet afkomt. Ik durf hem zoo hard niet roepen, om de burens niet wakker te maken.... O daar is ie!’

Ja, daar was Janus, een lange jongen van een jaar of achttien, met groote donkere oogen in zijn lang, bleek gezicht. Terwijl hij op de kousen naar beneden was gekomen, had hij de beschrijving, die zijne moeder van het monster gaf, reeds gehoord, en daar hij een hartstochtelijk lezer was van spookhistories en nachtelijke avonturen, kwam onmiddellijk het verlangen bij hem op in dit drama voor held te spelen.

‘Wat denkt ge dat het is?’ vroeg hij belangstellend, terwijl in zijn hoofd allerlei herinneringen uit spookgeschiedenissen, die hij vroeger gelezen had, elkander kruisten.

‘Ik weet het niet. Ga maar eens zien. Ik blijf hier. Ik durf niet meê. Blijf bij mij, Trekpaart.

‘Is het een menschelijk wezen?’ vroeg Janus met een woord, dat hij uit eene spookgeschiedenis onthouden had, ‘of behoort het tot eene andere wereld?’

‘Ik weet het niet. Het was zwart en had gloeiende, vurige oogen, en het zag mij zoo verschrikkelijk aan, en het lichtte zijn klauw tegen mij op. Ga toch eens zien. Asjeblieft, ik bid het u. Trekpaart, blijf hier, of ik besterf het.’

Moedig stapte nu Janus, na den klerk zijn kaars uit de hand genomen te hebben, met zijne lange beenen naar de schuilplaats van het monster, vatte in de gauwigheid eene el op, die hij toevallig voor de hand vond, en zwaaide die met een gevoel als was hij een paladijn, die een betooverd kasteel binnen rijdt, terwijl juffrouw Trekpaart bleef zuchten en schreeuwen, de handen voor haar gezicht hield en met de kracht der wanhoop haar man vast hield, die zijn zoon scheen te willen volgen.

‘Om Gods wil, Trekpaart, blijf hier, ik bid het u, laat toch uw vrouw in zoo'n omstandigheid niet in den steek. Asjeblieft, Trekpaart, trek zoo niet, blijf hier.’

‘Ge zult gedroomd hebben, juffrouw Trekpaart,’ zegde de jongste klerk en zette den paladijn na, hoewel niet met diens vurigen moed; want zijn hoofd stond er lang niet naar om aan eene spokenjacht deel te nemen.

De bedsteê was op een soort van portaaltje, dat door eene glazen deur met een doffe ruit afgesloten kon worden, en onder eene trap gelegen, zoodat ze een driehoekig hok vormde en de gordijnen halverwege voor de trap hingen.

Janus schoof het eene gordijn weg, maar zag niets dan den zijkant der trap. Nu het andere gordijn op zij geschoven en de kaars omhoog gehouden; er was niets hoegenaamd te zien dan een bed, waarvan het dek in wanorde lag. Moedig hief thans de paladijn zijn goed zwaard, pardon zijne goede el op, en sloeg in alle richtingen op de dekens, terwijl de echtelingen, bij wie de nieuwsgierigheid de overhand behaald had op den schrik, op de teenen naderbij geslopen waren en op den dorpel bleven staan, gereed om zoodra er onraad kwam de trap af te vluchten. Maar of de paladijn met zijne el de dekens al plat sloeg, er meldde zich in het betooverd kasteel noch een menschelijk wezen, noch een uit eene andere wereld aan. Trekpaart trok zijne vrouw een eindje verder.

De moedige ridder lichtte nu behoedzaam een tip van het dek en vervolgens het geheele dek op: er was niets, in 't geheel niets.

‘Daar, waar is nu het zwarte beest met zijn vurige oogen? Kom maar gerust hier. Er is niks, letterlijk niks!’

Met een zucht van verlichting kwam nu Trekpaart nader en ook hij constateerde de totale afwezigheid van eenig wezen, hetzij menschelijk, hetzij tot eene andere wereld behorende. Bibberend van de kou kwam thans ook juffrouw Trekpaart voor den dag.

‘Er is niks, ziet ge wel?’ herhaalde de held der spookgeschiedenis, met de eene hand de kaars omhoog houdend en met de andere triomfantelijk de el in de richting van het bed zwaaiende.

‘Ge hebt gedroomd, juffrouw Trekpaart,’ zegde de jongste klerk, zijne kaars weêr van Janus aannemende; ‘trek er maar gauw weêr in; er is niets in het bed te zien. Kom hier, eer ge een koû vat, juffrouw Trekpaart; ge staat juist op den trek van de trap.’

‘Nu, vrouw,’ zegde Trekpaart, zijne slaapmuts recht trekkende. ‘Als ge weêr van die kuren krijgt, trek ik er mij niks meer van aan. Is dat een mensch in het holle van den nacht een schrik op het lijf jagen!’

Op dit oogenblik kraakte de trap onder de zware voetstappen van iemand, die op zijn kousen naar boven kwam, en deze omstandigheid noopte de echtgenooten Trekpaart zich onmiddellijk in hun slaapvertrek terug te trekken, terwijl de spokenverdrijver naar boven ging en de klerk met zijne kaars naar buiten trad.

‘Zoo zijt ge al op, jongeheer?’ vroeg de koffievrouw; ‘dacht ge dat ik u vergeten had? ‘t Is nog tijds genoeg, ‘t Is nog vóór vijven.’

‘Dank u wel, vrouw Koffiedik.

‘Tot uw dienst, jongeheer,’ en zij sloop weêr even zacht naar beneden als zij naar boven geklommen was.

Terwijl de jongste klerk zich kleedde, kon hij niet nalaten bij zich zelven eenige wijsgeerige opmerkingen te maken over de nadeelige gevolgen, die zulk eene werkzaamheid *sans trêve ni repos*, als van juffrouw Trekpaart, op de gezondheid en het levensgeluk van een mensch hebben moest. Het duurde geen kwar tier of hij was van top tot teen gereed; want hij had vóór hij naar bed ging, zijn zondagsche kleeren voor den dag gehaald. Op zijn kousen en met zijne laarzen in de hand sloop hij als een nachtdief de trap af, trok in den gang zijne laarzen aan en trad naar buiten, waar hem in plaats van de verfrisschende nachtlucht een verstikkende rook tegenwoei. Een oorverdoovend spektakel en een gesmijt met tangen en ketels bewees dat ook het twistvuur bij vrouw Koffiedik reeds aan hêt rooken was.

‘Een stichtelijke Kersnacht!’ dacht de knaap en verliet het huis. ‘Maar voor die menschen is er geen Kersnacht en geen Kristuskindje, dat vrede brengt. Ze zijn diep te beklagen.’

En dit zeggende zag hij naar de duizenden vriendelijke sterren, die hem daarin gelijk schenen te geven en zoo rustig en gemoedelijk stonden te zien, alsof zij zeggen wilden:

‘Menschen, doet zoo als wij en verlaat u op Hem, die onze banen regelt. Denkt niet: wat zullen wij eten of waarmee zullen wij ons kleeden? Want uw Vader weet dat gij dit alles noodig hebt. Zoekt eerst het rijk Gods en zijne gerechtigheid en al het overige zal u geworden. Zoekt geen twist of ongenoegen met elkander; want de aarde heeft plaats genoeg voor u allen en haar schoot is vruchtbaar genoeg om allen te voeden. Maar leeft als broeders beneden op aarde, gelijk wij als broeders leven hierboven.’

Het had in den voornacht gesneeuwd en daarmee was de damp van den vorigen avond opgetrokken. Het was nu helder weêr en de sterren tintelden alsof zij aan den hemel op en neêr sprongen en de maan als eene trouwe moeder wacht hield, dat hare kindertjes niet te uitgelaten werden. Het vroor dat het kraakte; maar daar voelde de klerk niets van; hij liep hard door de sneeuw, die onder zijne voeten knarste; aanvankelijk was er geen sterveling op het pad en de lantarens maakten met hare gele vlammen eene armzalige vertooning bij het zilveren maanlicht. Zij schenen schildwachts,

uitgezet voor de veiligheid van een ontelbaar leger, dat daarboven aan den blauwen hemel rondom zijn aanvoerder gekampeerd lag.

Onwillekeurig neuriede de knaap een kersliedje, dat hij nog verleden jaar in de kerk van zijn dorpje had meêgezongen:

Maan en sterren, luchtgewemel,
 Nimmer was uw glans zoo klaar:
 Wat geheimen van den Hemel
 Maakt ge 't aardrijk openbaar!
 Als gedragen op de akkoorden
 Van een zilverzachte stem,
 Daalt een engel in deze oorden,
 Die ons noodt naar Bethlehem.

DE WILDE OLIFANT VAN ZIJN TAMSTE ZIJDE GEZIEN.

Hem noodde die engel, in de gedaante der liefelijke maan, die hem als de ster der wijzen opwekkend voorging, naar de kerk, waar hij 's avonds te voren door het sacrament der boete zijn hart had gereinigd om er thans den pasgeboren Jesus in te kunnen ontvangen.

Hoe meer hij de kerk naderde, hoe meer mensen er langzamerhand met hem meêgingen, en dat deed hem goed; want het verheugde hem dat toch al de bewoners der groote stad niet waren als de heer Zeldenrust en de familie Trekpaart; dat er op het oogenblik, nu het gros van de bevolking der stad moê getobd en moê gewerkt op de legersteê neêrlag, als een paard, dat den heelen dag geblinddoekt in den oliemolen geloopt heeft, toch nog vrome harten klopten van mensen, die als hij zich verheugden, dat ons een Verlosser geboren is.

En hoe heerlijk kwam hem de kerk voor, toen hij het nederig gebouwtje binnen trad, schitterend in het licht der gasvlammen, als eene troostende tegenstelling met de koude en donkere wereld daar buiten. En dat altaar met zijne hooge zilveren kandelaren en daarboven in vlammen de woorden: *Gloria in excelsis Deo*.

Het was maar een klein, onregelmatig huiskerkske met wel drie gaanderijen boven elkander, en overal met hoekskens en kamerkens waar men nog gelegenheid had gevonden om een paar stoelen te plaatsen. Ja, aan weêrsijden van het altaar had men, om ruimte te winnen, eene soort van hangkamer getimmerd, of liever een paar houten tentjes, die gothiek moesten verbeelden en op ijzeren kolommen rustten, even als de gaanderijen. Zij hadden veel weg van reusachtige vogelkooien op staken. In die glazen kasjes hadden langzamerhand reeds verscheidene dames en heeren plaats genomen en het eene raam na het andere was opgeschoven.

Het altaar, dat van onderen van wit marmer en van boven van wit geveerd hout was, versierd met vergulde biesjes en ornamentjes van zeer twijfelachtigen stijl, verdween bijna onder de hooge zilveren kandelaren en eene menigte vergulde candelabres, die eigenlijk op een schoorsteenmantel naast eene vergulde rococo-pendule thuis hoorden, maar die thans met hare tallooze waskaarsen, met roosjes gesierd, tot opulstering strekten van den troon des Menschgeworden Gods. In platte vazen met vleugels, glinsterend van verguldsel, pronkten hooge bouquetten, bijna even rank als de kaarsen, en bestaande uit witte bloemen met gouden blaadjes. Een verbazend groot zilveren crucifix prijkte boven het ronde tabernakel, op welks koepeldakje bij wijze van knoppen twee vergulde gevleugelde engelenkopjes waren vastgemaakt, die gouden appelschenen, van den zilveren kruisboom gevallen.

Men vroeg toen zoo zeer niet naar smaak of stijl in de sieraden der kerk; maar ik durf verzekeren dat er niet minder goed om gebeden werd. Wel beschouwd zijn smaak en stijl dan ook meer zaken van het hoofd dan van het hart, en in den hemel tellen harten meer dan hoofden. Onze voorouders leefden in een tijd, toen er geen denken was aan kristelijke kunst; zij versierden het huis des Heeren zoo schoon en zoo rijk als dat in hunne oogen mogelijk was, en dat met eene liefde en offervaardigheid, waaraan het tegenwoordige geslacht een voorbeeld mag nemen. Wanneer ik dan ook tegenwoordig sommige heethoofdige napraters, die van kristelijke kunst gehoord hebben, op de bedehuizen, door onze voorouders ter liefde Gods, met groote opofferingen en in moeilijke omstandigheden gesticht, hoor smalen als of God geen gebed zou verhooren, dat Hem onder een niet gothiek gewelf of op niet gregoriaansche noten wordt toegezongen, dan denk ik allicht met den dichter:

Het priesterkleed zij wit of zwart,
De tempels plat of spits van daken,
God slaat geen acht op zulke zaken;
Hij ziet alleen op 't hart.

Doch, om op onzen held terug te komen, ik wilde maar zeggen dat de jongste klerk van den heer Zeldenrust door de feestelijke versiering, al zou die tegenwoordig niet meer in den smaak vallen, in eene recht feestelijke stemming werd gebracht. En toen de blijde orgeltonen de lucht boven zijn hoofd in golvende trilling brachten, als werd ze door den vleugelslag van neêrdalende engelen bewogen, toen trilde alles meê in zijn binnenste, alsof ook zijn hart eene orgelpijp was. Het was wel geen statig Gregoriaansch, maar het waren toch tonen, die weêrklank vonden in het gemoed van den knaap, omdat hij ze van kindsbeen af zoo gehoord had, en omdat zijn geest, op hunne geluidsgolven gedragen, naar de nederige dorpskerk zweefde, waar hij zoo

menigen Kersnacht op het koor had meêgezongen of aan het altaar de mis gediend had. Dezen nacht zouden zijne kameraden zonder hem de schoone kersliedjes moeten zingen, die hij het best kende. En niet alleen hij zou ditmaal op Kersnacht afwezig blijven, maar ook zijne moeder, door ziekte aan het bed gekluisterd. Toen hij dit bedacht, schoten de tranen hem in de oogen, zoodat de lichten aan het altaar als droppels olie uiteen vloeiden en samensmolten tot eene gouden lichtzee, waarop de knaap zich zachtjes liet wegdrijven. Zoo draagt de oceaan van Gods barmhartigheid de in tranen badende menschenziel, even als de zee de schepen draagt.

Voorzeker gaf de knaap zich geen rekenschap van zijne gewaarwordingen, maar hij gevoelde zich niettemin gesterkt door het vertrouwen op de goedheid Gods, die hij zich zoo nabij voelde. Hij zou voor zijne moeder bidden, hij zou zijne H. Communie voor haar opdragen, en ja, zij zou beter worden, zij moest beter worden! Daalde niet in dien heiligen nacht het goddelijk Kindje op de aarde af, om zegen en vrede te brengen aan alle menschen van goeden wil?

Ik durf niet zeggen dat hij geregeld al de gebeden voor de H. Communie volgde, die zijn kerkboek bevatte. Hij had ze reeds zoo dikwijls gelezen dat zijne lippen ze bijna werktuiglijk prevelden, terwijl zijne gedachten telkens afdwaalden naar zijn dorpke en zijne moeder. Maar ook dat was bidden, want elke gedachte ging vergezeld van eene onhoorbare verzuchting, eene onuitgesproken smeekbede aan den Algoede. Hij bad dat zijne moeder genezen mocht, dat zij hare kinderen gezond en krachtig naar ziel en lichaam mocht zien opgroeien, dat hij zelf een kloek en degelijk man mocht worden, om zijne moeder tot steun te strekken in haar ouderdom. Dit las men in den smeekenden blik, dien hij vestigde op het altaar, waar dezelfde Jesus, eenmaal Vleesch geworden om onder ons te wonen, thans Brood geworden was tot spijsz onzer ziel.

Maar toen hij het oog onwillekeurig van het altaar naar boven richtte, waar het *Gloria in excelsis Deo* in gasvlammen fonkelde, viel zijn blik toevallig op eene figuur op een der beschreven tribunes ter zijde van het altaar. Het was eene dame, wier gelaat hem bekend voorkwam; hij had haar meer gezien, dacht hij, maar waar of wanneer, kon hij niet zeggen. Zij had een meisje van zijne jaren naast zich, doch deze was hem volkomen onbekend, en hij verdiepte zich eenige oogenblikken in gissingen, tot hij eensklaps door den klank eener bel daaruit gewekt werd.

Daar verscheen de priester in het witte, zwaar met goud geborduurde kasuifel, door de misdienaars in roode toga's en witte surpli's voorafgegaan; de eerste H. Mis nam een aanvang. Dat de jongste klerk innig, hartelijk bad, behoeft niet gezegd te worden; maar dat hij van tijd tot tijd eens naar boven zag om zich te bezinnen wie toch die bekende mocht zijn, dient ook vermeld.

GROOTPAPA KOMT TOT DE ONTKNOOPING VAN ZIJN VERHAAL.

De eerste H. Mis liep ten einde en hij ontving de H. Communie. Met het gelaat in de handen verborgen knielde hij neêr, - hart aan hart met Jesus, wien hij al zijnen nood klaagde, dien hij deelgenoot van al zijne bekommelingen maakte, in wiens liefdevol hart hij heel het zijne overstortte. O, wie heeft het niet gevoeld, hoe zalig het is, in kommer en leed een vriend aan het hart te kunnen drukken als Jesus!

Wie Jesus' min van binnen kan smaken,
Zijn herte zal hem opengaan en groote vreugde maken:
Want Jesus is altoos bereid
Te storten heel zijn zoetheid,
Als hem de zuivren naken.

Aldus klinkt het van het koor, en de knaap heft het hoofd op. Is hij wezenlijk in de dorpskerk en zijn het de stemmen zijner kameraden, die hij hoort? Het is hetzelfde lied, dat hij nog verleden jaar heeft meêgezongen, dat zij ook dit jaar zouden zingen - zijne zuster had het hem geschreven - en Gerard kan niet nalaten de oogen te sluiten en zich geheel over te geven aan de schoone oude melodie, die hem meêsleeps naar het oord, waar zijn heimweê hem heendrijft.

Drie missen hooren! hoe vervelend, had de jonge juffrouw Zeldenrust gezegd. Hoe kon zij het zeggen! voor den knaap waren ze om eer hij het wist. De kerk stroomde langs drie verschillende kanten leeg onder de tonen van het laatste kerslied, en ook Gerard verliet het nederig bedehuis, getroost, gesterkt en bijna gelukkig in de gedachte dat hij zijn plicht had gedaan en zijne moeder had aanbevolen aan God, die over *haar* waakte terwijl Hij *hem* gadesloeg, even als de maan, die daar boven de kerk stond, zoowel het eenvoudige dorpke als de groote stad bescheen.

Er stond een rijtuig voor de deur der kerk en een palfrenier - of liever een bonten mantel met eenen kraag van drie verdiepingen en een glimmenden hoogen hoed er op - opende het portier. Eene dame, door een meisje gevolgd, ging vlak langs den knaap heen, om in het rijtuig te stappen. Het was dezelfde dame, die hij op de tribune ter zijde van het altaar gezien had.

Zij klopte hem op den schouder en hij keek verrast op.

‘Kent ge me niet meer?’ vroeg zij. Of hij ze kende! nauwelijks had hij die welluidende stem gehoord, of hij herkende in haar de dame die hem zijn Kristuskribbeke afgekocht had. Maar het meisje, dat zij bij zich had, was niet dezelfde van den vorigen avond; het was een meisje van zijne jaren.

‘Ook naar de vroegmis geweest? Dat is braaf van u,’ ging de dame voort. ‘Weet ge wat ge doet, kom van avond eens bij ons, dan zal u het Kristuskindje versierd zien, ik woon op de Bierkade, nummer 410.’

En dit zeggende was zij in het rijtuig verdwenen, terwijl de jongen met den stroom van menschen, die uit het nauwe deurtje kwam, werd meêgesleept en zich niet bezinnen kon eer hij op de straatsteenen stond.

‘Bierkade 410,’ mompelde hij, ‘dat is bij mijnheer Van Lokeren!’

Het liep naar zeven uur en het zou dus nog pikdonker geweest zijn, als de maan niet zoo vriendelijk geweest was, de taak harer meer schitterende zuster te blijven waarnemen, tot deze bij de hand zou zijn. De groote stad, die op dezen tijd van het jaar met de zon opstond, ontwaakte echter langzamerhand uit den slaap.

In den maneschijn kon men de schepen in de breede grachten onderscheiden door den dunnen nevel heen, die op het water hing. Die schepen waren vroeger wakker dan de huizen, welker vensters nog meerendeels donker waren, terwijl slechts in een enkel raam hier en daar het lamplicht door de gordijnen scheen. De vlaggen aan de masten, reeds den vorigen avond ter eere van den feestdag geheeschen, schenen te trillen van ongeduld, om den blijden dag van Kersmis te zien aanbreken. In de masten der engelsche vaartuigen prijkte sinds den vorigen avond de groene kerskrans, en ook dit deed den jongsten klerk goed; want het sprak hem van Kersmis en het Kristuskindje, waarvan zijn hart op het oogenblik vol was.

IX.

Zalig zijn de barmhartigen.

Des avonds van den eersten Kersdag zag het er in de woning der familie Weltevreen heel wat beter uit, dan den vorigen avond. De gekwetste was reeds in zoo verre opgeknaapt, dat hij in plaats van te bed op twee stoelen lag, met den eenen voet in een kussen. Vader en moeder Weltevreen waren er over opgetogen en de algemeene plezierige stemming werd nog verhoogd door de traktatie, waarvan juffrouw Weltevreen gevreesd had dat de aardigheid er af zou zijn. Die vrees bleek gelukkig ijdel; want de chocolade smaakte er Jan niet minder om nu hem zijn kopje aangegeven moest worden, en de gebroken speculatie, een overschotje van den 6^{en} december, bleek op 25 december nog niets van hare geroemde eigenschappen verloren te hebben. Althans in de schatting der Weltevreen's, waarvan de twee jongsten daarenboven een genoeglijk tijdverdrijf vonden in het aaneen passen van de verspreide ledematen der Sinterklaasvrijers of -vrijsters, alsof het de deelen eener legkaart waren.

Een scherp contrast met al de vergenoegde gezichten vormde de ontevreden en zenuwachtig gejaagde tronie van juffrouw Trekpaart, die ook eens naar den zieke was komen zien en nu onrustig midden in het vertrek bleef staan als een kat, die in een vreemd pakhuis verdwaald is.

‘Maar ga toch een oogenblik zitten, juffrouw Trekpaart, en neem een kopje sukkelade,’ noodde juffrouw Weltevreen.

‘Neen, ik kwam maar eens zien, hoe het met den jongen is. Ik ga niet zitten. Ik heb geen tijd,’ antwoordde zij met een zucht.

‘Alweêr geen tijd! Ge zal op 't laatst geen tijd hebben om te sterven.’

‘Ik moet nog vaten wasschen, de lamp schoonmaken, schoon water naar boven halen. Dat die meiden ook niet naar huis komen! Die zullen een mensch nooit iets uit de hand nemen,’ en een nieuwe zucht zette die klacht nadruk bij.

‘Zoo, heb ge het huis alleen?’

‘Ja, ten naaste bij al den heelen dag. Mijn man is van morgen met mijn zoon naar de kerk van elven gegaan, en na dien tijd heb

ik ze niet meer gezien. 't Is toch een kruis,' zuchtte zij, 'mijn man werkt de heele week als een ezel, maar als hij maar een oogenblik buiten de deur is, dan is hij er niet meer in te krijgen. Dan is het de eene herberg in en de andere uit en hij weet van geen uitscheien, tot hij eindelijk weêr voor dood wordt thuis gebracht; want hij kan er niet tegen; de man maakt zich dood voor zijn tijd. 't Is wat te zeggen.' Ditmaal kwam er zulk een diepe zucht, dat juffrouw Weltevreen het maar raadzaam vond, zelf geen woord aan de klacht toe te voegen.

'Zijn ze niet komen eten?' vroeg zij.

'Neen, mensch. Ik heb eerst een uur lang met het eten zitten wachten, en ben toen met mijne dochters al vast maar begonnen. Nog een paar uren heb ik het eten warm gehouden, maar eindelijk heb ik het toch maar afgezet. Van half twee tot over vijven had ik al met een gedekte tafel gezeten, zoodat het me op 't laatst begon te vervelen. De meiden zijn na den eten heengegaan, en nu was ik een oogenblikje ingedommeld; want ik heb van nacht slecht geslapen, en was van morgen vroeg op om naar de kerk van achten te komen, mijn mans laarzen te poetsen, zijn goed klaar te leggen en zoo al meer. 't Is toch wat te zeggen,' herhaalde ze met een nieuwen zucht.

Op dit oogenblik werd er aan de deur geklopt. Het was de jongste klerk van den heer Zeldenrust, die eens kwam zien hoe Jan het maakte. Hij vertelde dat hij dien middag den heer Zeldenrust gesproken had en dat deze het ongeval reeds wist.

'Ja, ik ben het van morgen aanstonds gaan zeggen,' zei Weltevreen, 'maar mijnheer was nog niet bij de hand. Wat heeft hij er aan u over gezegd? Had hij geen medelijden?'

'Ja, het speelt hem erg,' antwoordde de knaap met een licht blosje en neêrgeslagen oogen; want het was een leugen, die hij zegde, en al was het maar een leugentje om bestwil, het ging hem toch slecht af. In plaats van medelijden te betuigen had de heer Zeldenrust inderdaad niets anders gezegd, dan: 'Zoo, het zal zijn eigen schuld wel geweest zijn. Nu, als hij niet gauw terug kan komen, dan kan hij wegblijven.' De heer Zeldenrust had dan ook op dat oogenblik wel aan iets anders te denken, dan aan den jongen, die in zijn dienst een ongeluk had gekregen. Hij had weêr een paar brieven en telegrammen betreffende mijne 'zaken van duizenden' gekregen, en die hadden hem zooveel drukte verschaft, dat hij zelfs geen tijd gehad had om naar de kerk te gaan. Want al was het ook honderdmaal eerste Kersdag, zaken gingen voor alles, zegde hij. Met een gezicht, zoo rood dat de jongen er van schrikte, en met eene gejaagdheid, als stond zijn heele vermogen, met het leven van zijn vrouw, dat van zijn dochter en zijn eigen ziel en zaligheid op het spel, had hij zijn jongsten klerk met een paar telegrammen naar het telegraafkantoor gezonden, en zich weêr in zijne papieren verdiept.

'De koetsier zal er erg meê onthand zitten,' hernam Weltevreen, 'dat Jan zoo plotseling weggebleven is, en dat met de Kersdagen.'

'Och 't is alle dag even druk,' zegde Jan, 'de Kersdagen zullen het hem niet doen. En ik hoop weêr gauw op de been te zijn. De surezijn heeft immers gezeid, dat het met een veertien dagen te doen zou zijn, als we ons maar stipt aan zijn raad houden.'

'Hij is zeker al hier geweest vandaag?' vroeg de klerk.

'Zeker,' antwoordde juffrouw Weltevreen, 'en hij was weêr even minzaam als gisteren. Op het eerste gezicht zou men het den man niet aanzien, dat hij zoo'n goed hart heeft. Maar naar ik hoor, moet hij veel goed doen.'

Plotseling vernam men een gedruisch alsof er een rijtuig voor de deur stil hield en dat deed juffrouw Weltevreen schrikken; want zij dacht nog aan het rijtnig van den vorigen avond.

‘Als het mijn man maar niet is,’ riep juffrouw Trekpaart verschrikt uit en zij ijlde naar de trap.

Op hetzelfde oogenblik ging een der bellen viermaal over, het teeken dat men zich met de familie Weltevreen in verbinding wilde stellen. Man en vrouw zagen elkaar verwonderd aan.

‘Zou de surezijn daar alweêr zijn?’ vroeg de moeder, en liet er op volgen: ‘Doortje, ga eens zien, wie daar is.’

Na eenige oogenblikken opende Doortje de deur, maar bleef op het portaal staan om den toegang vrij te laten voor een deftig gekleede dame, met een wezen achter zich, welks aard in de duisternis niet op te maken viel.

‘Goeien avond, samen,’ zegde de dame met ongedwongen minzaamheid, terwijl zij binnen trad. ‘Ik zie al, dat ik ben, waar ik wezen wilde. Van chirurgijn De Zekere heb ik het ongeluk vernomen, dat uw jongetje overkomen is, en nu was ik zoo vrij eens te komen zien hoe hij het maakt. Naar ik zie, is hij al heel goed opgeknappt,’ ging zij voort en trad op den gekwetste toe, die er op het oogenblik wezenlijk niet kwaad uitzag; want de warmte en de genoeglijke stemming hadden hem een paar kleurtjes op de ingevallen wangen geverfd.

‘Het is wel vriendelijk van u, mevrouw,’ stamelde juffrouw Weltevreen verlegen; want zij noch haar man waren gewoon dergelijke bezoeken te ontvangen en beiden stonden dus aanvankelijk een weinig bedremmeld.

‘En hoe gaat het nu beste jongen?’ hervatte de dame. Hebt ge op het oogenblik nog pijn? Niet erg? Zoo, dat doet me plezier. Nu moet ge maar zorgen, dat ge precies doet wat de chirurgijn zegt, dan zult ge eens zien hoe gauw ge weêr op de been zijt. - Ik hoor van mijnheer De Zekere,’ aldus ging zij tot de echtelingen voort, ‘dat hij een teer ventje is en dat hij wel wat versterkends mag hebben. Daarom heb ik maar wat meêgebracht. - Kom eens hier,’ aldus wenkte zij het wezen dat aan de deur wachtte en dat thans een pelsmantel bleek te zijn met een kraag van drie verdiepingen, en een glimmenden hoogen hoed er op, waaronder een koude neus en een paar oogen zichtbaar waren. Aan den mantel hing een mandje, dat door een dikken zwarten handschoen, die ook uit den mantel kwam, aan de dame werd overgereikt.

Zij opende het en haalde er twee flesschen uit te voorschijn.

‘Hier heb ik een heerlijk en krachtig wijntje voor hem; geef hem daar van tijd tot tijd maar eens een glas van; dat zal hem goed doen. En hier heb ik nog wat hartigs,’ voegde ze er bij, terwijl zij een stuk rookvleesch uit het mandje haalde en op een bord legde, dat op tafel stond.

‘En voor een kleine verfrissing heb ik ook gezorgd,’ hervatte zij en liet een paar groote sinaasappels, die ook al uit het mandje kwamen, als gouden zonnen den knaap in de oogen blinken. Deze, die een beetje koortsachtig was, wierp er een begeerigen blik op, en toen de dame er hem een toewierp, nam hij hem met erkentelijke oogen aan.

‘Heeft mijnheer Zeldenrust nog niets van zich laten hooren? Want naar ik van chirurgijn De Zekere verneem, is het ongeluk hem in diens dienst overkomen.’

‘Van mijnheer Zeldenrust is zoo iets niet te verwachten, mevrouw,’ zegde de moeder. ‘We mogen al blij zijn als Jan terug mag komen, wanneer hij beter is; want mijnheer zou in staat zijn hem weg te sturen; het is meer gebeurd dat hij zoo met zijn

booien handelde. Maar, naar ik hier van den jongeheer hoor, speet het ongeluk hem erg, zoodat ik vertrouw dat het nog al goed zal afloopen.'

De dame zag om naar den jongeheer, die opnieuw kleurde, nu zijn leugen weêr werd opgehaald en nu hij zag hoe er op gebouwd werd.

'Wa's dat!' riep de dame verrast uit, 'vind ik u nu weêr hier? Dat is de derde maal. Nu, dat treft goed, dan kunt ge met mij meêrijen. Ge moest al bij mij thuis zijn,' voegde ze er met een vriendelijken lach bij. Daarop weêr in haar mandje tastend, ging zij voort, zich tot juffrouw Weltevreen wendende:

'En hieronder zit nog wat om met de Kersdagen te trakteeren; want als Jan - zoo heet hij immers - alles alleen kreeg, zonder dat zijn broertje en zusje, al zijn ze nu juist niet overreden, ook iets extra's hadden, zouden ze ze haast gaan verlangen ook zoo'n ongeluk te krijgen. Ik zal het maar laten zitten,' voegde zij er bij, de hand uit het mandje terug trekkende, 'dan kan het meisje mij het mandje bij gelegenheid wel eens terug brengen en mij tegelijk vertellen hoe de gewonde het maakt. Nu ik zie, dat ge zoo genoeglijk bijeen zit, en naar ik merk Kersavond houdt, ga ik maar gauw heen; want ik heb ook kinderen, en die moeten ook Kersavond houden. Amuseert u maar, goeie menschen, en maakt gij maar gauw, dat ge weêr op de been komt, ventje. - Gaat ge meê, beeldjeskoop?' vroeg ze schertsend aan den jongsten klerk, en na nogmaals den knaap beterschap gewenscht en zijne ouders gegroet te hebben, verliet mevrouw Van Lokeren de kamer onder de dankbetuigingen der familie Weltevreen, die haar met het groene spaarlampke plechtig uitgeleide deed.

'Goeien nacht, mevrouw, nogmaals bedankt,' klonk het haar in de ooren, terwijl zij, door den klerk gevolgd, in het rijtuig stapte. De pelsmantel met de driedubbele kraag heesch zich op naar den bok, waar nog een dergelijk wezen zat te dommelen, en het rijtuig ratelde voort over de straatsteen.

X.

Het gebed van den rechtvaardige zal niet onverhoord blijven.

'Nu zult ge eens zien hoe schoon wij uw Kristuskindje versierd hebben,' zegde de dame, zoodra zij en de jongste klerk hadden plaats genomen, tot den anderen ingezetene van het rijtuig.

'Het doet mij genoegen dat de jonge juffrouw er zoo meê ingenomen is,' was het antwoord.

'Ik heb gezien, dat ge weêr een ander ge kocht hebt; ik zag het aanstonds toen ik binnen kwam. Ge woont zeker bij die menschen in?'

'Pardon, mevrouw, ik woon wel in hetzelfde huis, maar bij andere menschen.'

'O zoo! dan kwaamt ge maar eens zien hoe het met den gekwetste was, even als ik?'

'Ja, mevrouw.'

'Het is gelukkig nog al goed afgeloopen.'

'Jawel, mevrouw.... maar, mevrouw.... neem me niet kwalijk, mevrouw; maar ik moet u eens iets zeggen.... U heeft juffrouw Weltevreen wel hooren zeggen dat mijnheer Zeldenrust veel medelijden met Jan had....'

'Ja, dat had ze van u gehoord, is 't niet?'

'Juist, mevrouw, maar dat was een leugen van mij, om de menschen niet ongerust te maken. Mijnheer Zeldenrust betuigde in 't geheel geen medelijden; hij zegde

integendeel, dat hij naar een anderen palfrenier zou omzien, als Jan Weltevreen niet gauw terugkwam....’

‘Zoo, is die mijnheer Zeldenrust zoo'n lastige sinjeur? Nu, maak u maar niet ongerust. Als hij den jongen niet meer hebben wil, zal er wel een ander plaatsje voor hem te vinden zijn. Mijn palfrenier wordt al zoo groot; veel te groot voor een palfrenier, en daarbij moet hij met mei onder dienst. Misschien zou *ik* dus den jongen wel kunnen plaatsens. Maar dat is van latere zorg; de hoofdzaak is dat hij eerst beter wordt, en wat sterker ook.’

De jongste klerk voelde zijn hart wezenlijk verlicht, toen hij de gevolgen van zijn leugen zoo ten goede gekeerd zag. Er werd niet veel meer gesproken voor het rijtuig de Bierkade had bereikt, en, zoo als Gerard verwacht had, voor hetzelfde huis stilhield, waar hij den vorigen avond de portefeuille gebracht had.

Hij ging regelrecht met mevrouw naar de huiskamer, waar de heer Van Lokeren op het oogenblik bezig was een kleinen jongen op zijn knie te laten rijden. Een viertal kinderen, zoo knapen als meisjes, amuseerden zich op ver-

schillende manieren en het oudste dochterke, dat Gerard dien morgen in de kerk gezien had, zat in een nieuw prachtwerk te bladeren. Zij had denzelfden innemenden oogopslag harer moeder.

Allen zagen vreemd op, toen mama met den vreemden knaap aan de hand de kamer binnentrad.

‘Daar heb ik nu mijn beeldjeskoopman,’ zegde zij, en het kleine meisje, wie de eer toekwam den klerk recht op die benaming te hebben gegeven, kwam op hem toegelopen, trok hem bij zijn jas en riep:

‘Mijnheer, kom nu eens meê naar het Kristuskindje, dan zal u zien hoe schoon wij het versierd hebben.’

Maar de knaap kon aan die uitnoodiging geen gevolg geven, daar hij tegenover den heer Van Lokeren stond, die hem met zijne doordringende oogen even scherp aanzag als den vorigen avond, toen hij zijn hoofd onder het licht gehouden had.

‘Wat drommel!’ sprak hij, ‘u heb ik meer gezien, ge zijt dezelfde man van mijn portefeuille.’ En hij vatte hem weêr bij den schouder, zag hem scherp in de oogen, en zeide toen, zijn schouder loslatende: ‘Toevalliger kon het niet.’

‘Mijnheer, kom nu eens zien,’ herhaalde de kleine dwingster, hem ongeduldig bij zijn jas trekkend. Hij moest en zou komen zien; hij ging dan ook zien en zag in 't midden van bloemen en licht zijn Kristusbeeldje tusschen een groep andere beelden geplaatst, waarbij het wel een beetje nietig vertoonde.

Nadat de bezichtiging was afgelopen en de klerk zijne bewondering betuigd had, moest hij gaan zitten, waarbij de heer Van Lokeren hem nogmaals aanstaarde en nogmaals zegde:

‘Toevalliger kon het niet.’

‘Neen, zeker niet,’ merkte mevrouw aan, ‘dat is nu voor de vijfde maal, dat onze beeldjeskoop binnen vier en twintig uren toevallig met ons in aanraking komt. Want ik trof hem zoo even weêr bij den palfrenier van den heer Zeldenrust aan, die dat ongeluk gekregen heeft.’

‘Zoo, was u daar ook al?’ vroeg de heer Van Lokeren aan den klerk. ‘Is dat een kennis van u?’

‘Ik woon in hetzelfde huis, mijnheer, en daarbij zijn wij bij denzelfden heer in dienst. Hij is palfrenier bij mijnheer Zeldenrust en ik jongste klerk.’

‘Zoo, zijt ge ook bij mijnheer Zeldenrust? En hoe bevalt het u daar?’

‘Niet te best, mijnheer; mijnheer is zoo moeilijk te voldoen.’

‘Daar staat hij om bekend.’

‘En het is ook zoo'n verbazend druk kantoor; altijd van 's morgens negenen tot 's avonds zevenen achter den lessenaar; nooit is er aan te denken, eens een dag vrij te krijgen, en ik zou toch zoo gaarne eens een enkelen keer naar huis willen.’

En nu somde de knaap, door de welwillendheid zijner toehoorders aangemoedigd, al de grieven op, die hij tegen den heer Zeldenrust had, de laatste onaangename bejeging, die hij den vorigen avond van hem ondervonden had, natuurlijk niet te vergeten.

‘Maar daar moet u niet blijven, mijn jongen,’ zegde Van Lokeren. ‘Dat is geen leven voor u, en daarbij, ge komt niet vooruit, ge leert er niets. Hoor eens hier, ik heb u gisteren avond gezegd, dat ge maar gerust bij mij moest komen, als ge in ongelegenheid kwam. Nu zijt ge in ongelegenheid, en dat doet me in zekeren zin plezier, omdat ik u van dienst kan zijn. Ik heb op 't oogenblik wel niemand nodig

op mijn kantoor, maar voor u is er altijd een plaatsje; een eerlijken jongen, zoo als gij zijt, en die aan werkzaamheid gewoon is, kan ik altijd gebruiken. Hebt ge lust om bij mij te komen?’

‘O gaarne, mijnheer.’

‘Nu, dat houden we dan voor afgehandeld. Zie nu maar dat ge zoo gauw mogelijk van Zeldenrust afkomt - natuurlijk op een fatsoenlijke manier - dan zijt ge van dit oogenblik af op mijn kantoor geplaatst.’

Er werd den jongen geen gelegenheid gelaten veel daarop te antwoorden; want inmiddels was de heer De Zekere aangemeld, die op dit oogenblik doodkalm en met zijne hooge staande boorden in onberispelijke plooi, zoo recht als een paaschkaars, in de deur verscheen. Hij maakte zoo weinig plichtplegingen, dat hij noodzakelijk tot de intiemste vrienden des huizes moest behooren. De aanwezigheid van den klerk, dien hij aanstonds herkende, en de mededeeling van mevrouw, waar zij hem had aangetroffen, brachten het gesprek onmiddellijk op het ongeluk van den palfrenier en van hem op zijn meester.

‘De heer Zeldenrust is er naar aan toe,’ zegde de chirurgijn met zijne gewone kalmte, terwijl hij doodbedaard een sigaar de punt afknipte, even bedaard een lucifersdoosje uithaalde, nog bedaarder een lucifer aanschrapte, en er zoo mogelijk nog bedaarder de sigaar meê aanstak.

‘Hoe zoo?’

‘Ik kom er zoo even vandaan. Hij heeft een beroerte gekregen,’ kwam er zoo kalm mogelijk uit.

‘Een beroerte! God bewaar ons! Nog zoo'n betrekkelijk jong man!’

‘Het is een zwaar mensch, die fameus eet en een stevig glas bier drinkt, en daarbij altijd in spanning! Die spanning heeft het hem gedaan. Naar mevrouw mij vertelde, was hij op het oogenblik in hoogst gewichtige handelsoperaties gewikkeld. Hij wachtte elk oogenblik eene beslissing, waarvan veel voor hem afhing, en verkeerde sedert eenige dagen in den hoogsten graad van spanning. Plotseling ontvangt hij een telegram, dat de geheele speculatie in duigen werpt, en..... hetgeen, waarvoor ik hem in den laatsten tijd meermalen gewaarschuwd heb, gebeurde: hij kreeg een aanval van apoplexie.’

‘Wel, wel!’ zegde mevrouw Van Lokeren en bleef met de handen in den schoot den heelkundige aanzien.

‘Ja,’ sprak Van Lokeren nadenkend, ‘de man trok zich zijn zaken veel te sterk aan.’

‘Altijd overspannen,’ hernam de dokter, ‘altijd opgewonden, altijd het hoofd vol van zijn zaken zelfs op dagen als heden; dat is op den duur ook voor de sterkste constitutie niet uit te houden.’

Gerard had zijn eigen gedachten over het treurig geval, en eenige oogenblikken heerschte in het vertrek eene ernstige stemming; maar de vroolijkheid der kinderen verdreef als eene heldere zon die sombere wolk en weldra dacht niemand meer om den heer Zeldenrust. De beide heeren knoopten een gemoedelijk praatje aan, mevrouw amuseerde zich met het spel der kinderen. Gerard moest opnieuw het schoone kribbeke bewonderen en daarna noodigde de oudste dochter hem uit tot de bezichtiging van het nieuwe plaatwerk, getiteld *Weihnachten*, dat zij op hoogst vertrouwelijke manier met hem doorbladerde. De beschouwing der prachtige gravures, zoo schoon als hij er nooit gezien had, verschaftte hem veel genoegen, maar nog grooter genot was het voor hem naar de explicatie te luisteren, die zij er hem van gaf, of haar in het innemend gelaat te zien, wanneer zij de heldere oogen op hem vestigde. De

jongelieden vormden zoo'n aardig groepje, dat mevrouw Van Lokeren niet nalaten kon, er met een wenk en een glimlach de aandacht van haar echtgenoot op te vestigen.

Toen de jongste klerk dien avond in den *Wilden Olifant* kwam, opende juffrouw Trekpaart, toen hij nog maar halverwege de trap was, reeds de deur harer kamer en kwam hem met de lamp te gemoet.

‘Zijt gij het, Trekpaart? - O, zijt gij het, mijnheer. Ik dacht dat het mijn man was; die is nu nog al niet boven water, 't Is toch een kruis met hem!’ zegde zij met een zucht, waartoe zij thans wel reden had. ‘Er is een brief voor u gekomen, ik heb hem op je tafel gelegd,’ voegde ze er bij en ging zuchtend naar binnen.

Met van ongeduld bevende vingers opende de knaap de enveloppe zoo heftig, dat hij den brief scheurde en las met een van vreugde kloppend hart:

Beste Gerard,

Daar wij geen nader bericht van u kregen, hebben wij ons uwe komst maar uit het hoofd gesteld. 't Spijt ons wel, dat ge niet kondt komen; maar mijnheer Zeldenrust heeft u zeker het verlof niet toegestaan. Het zal u zelf ook wel spijten, en daarom haast ik mij u voor uwe teleurstelling schadeloos te stellen door een plezierige tijding. Moeder is zoo goed als beter. Maandag is zij voor het eerst uit bed gekomen, en nu is ze reeds zoo ver, dat ze den heelen dag opzit. Ja, zij gevoelt zich reeds zoo wel, dat ze er reeds aan dacht morgen ochtend naar de vroegmis te gaan. Maar dat raadde ik haar af en de dokter wilde het in 't geheel niet hebben. In ieder geval zal moeder morgen, als het goed weêr is, toch wel naar eene late mis kunnen gaan, zoover is ze reeds aangesterkt.

En nu, Gerard, moet ik u hartelijk gelukwenschen met uw verjaardag, ook voor Moeder en Hendrik, en ik hoop dat ge dezen dag nog dikwijls in gezondheid beleven moogt. Met de Kersdagen zult ge zeker wel gelegenheid hebben om te schrijven, en dat zal ons veel plezier doen. In dat geval zal ik u stellig a.s. Zondag antwoorden; want ik heb u nog veel te vertellen over de Kersdagen, en wat voor kersliedjes er zoo al in de kerk gezongen zijn. Op het oogenblik heb ik daar geen tijd voor; want ge begrijpt dat moeder zich nog erg ontzien moet, en ik het dus nog heel druk heb.

Nu, beste Gerard, wees gegroet en nogmaals gefeliciteerd van Moeder, Hendrik en

Uw liefhebbende Zuster,

MARIE.

Dat de knaap na de lezing van dien brief in eene heel andere stemming naar bed ging, dan den vorigen avond, laat zich denken. Het kostte hem ditmaal geen moeite den slaap te vatten; de slechte nacht, dien hij gepasseerd had, en het vroege uur, waarop hij gewekt was, deden hem ditmaal al spoedig de oogen dicht vallen, en waar hij dien nacht van droomde, het was zeker niet van lijkbaren en gewonde beenen.

XI.

Ik en mijn huis zullen den Heer dienen.

Nu neem ik de vrijheid den lezer te verzoeken zich in den geest weêr te verplaatsen naar de gezellige huiskamer, waar ik hem in het eerste kapittel binnen leidde, en waar de grootvader juist de geschiedenis voltooid had, die ik getracht heb in eene rij genrestukjes in beeld te brengen.

Gelijk de heer Hofwijck verwacht had, was het verhaal zoowel door de kinderen als door de groote menschen met genoegen aangehoord; want ik moet zeggen dat de oude heer vrij wat beter vertellen kon, dan ik kan schilderen. De kleinen zaten hem dan ook nog verlangend aan te kijken, toen hij zijne vertelling reeds geeindigd had, terwijl de moeder aanstalten maakte om nog eens in te schenken, en de vader weêr in den schitterenden salonkalender begon te bladeren, die een der cadeau's was, welke hij dien dag ontvangen had.

‘En is hij lang bij zijn nieuwen heer gebleven, de klerk van mijnheer Zeldenrust,’ vroeg een der knaapjes. ‘Hoe heette hij ook weêr?’

‘Gerard,’ antwoordde de oude man vroolijk. ‘Of hij lang bij zijn nieuwen heer gebleven is? Zeker, en hij is er nog.’

‘Nog als jongste klerk?’

‘Zijt ge dwaas? lachte zijn zuster.

‘Niet meer als jongste klerk,’ hernam de oude heer glimlachend, ‘en ook niet meer als klerk,’ en hij wierp weêr een oogslag van verstandhouding op zijn schoonzoon, die even als zijne vrouw en dochter nog belangstellend naar het gesprek luisterde.

‘Als wat dan?’ vroeg de knaap, die gaarne alles weten wilde en juist daarom nooit iets van den ouden heer te weten kwam, of hij moest het hem met honderd vragen uit den mond halen.

‘Ja, dat moet ge maar eens raden,’ zegde de grootvader, schalks rondziende en glimlachjes wisselende met de drie groote menschen.

‘Maar hoe heette de klerk nog meer dan Gerard?’ hervatte de knaap, die het nu langs eene andere zijde wilde beproeven.

‘Hofwijck,’ zegde de grootvader, terwijl hij den vrager slim in de schrandere oogen zag, en stilte wenkte tegen zijne dochter, die zich lachend in het gesprek wilde mengen.

DE AANBIDDING DER HERDERS.

‘Gerard Hofwijck,’ hernam de knaap en zag nu zijn grootvader, dan zijn vader met groote, sluwe oogen aan. ‘Dat is juist zoo als ik heet, en juist zoo als pa heet. En hij was even als pa op eersten Kersdag jarig?’

‘Ja,’ was het antwoord, en nu begonnen ook de andere kinderen oplettend toe te luisteren.

‘Nu moet u mij nog eens zeggen, hoe de heer heette, wiens portefeuille hij gevonden had,’ hernam de onvermoeide vrager. (De lezer moet weten dat de oude heer dien naam om bijzondere reden verzwegen had.)

‘Van Lokeren,’ antwoordde hij, terwijl zijne schalke oude oogen vonken schoten en hij moeite moest doen om den glimlach, die om zijn mond speelde, in toom te houden.

‘Ha zoo!’ zegde de knaap triomfantelijk. ‘Nu ben ik er achter. De jongste klerk Gerard Hofwijck is niemand anders dan pa, en u, grootpa, u is de heer, die de portefeuille verloren had.’

‘Juist, juist!’ riep zijn zuster in de handen klappend, ‘en grootma is de dame, die het Kristuskindje van den klerk kocht. Ja, grootpa, ja!’ riep zij, terwijl zij hem om den hals vloog. ‘U zal ons niet bedotten. Wij zijn u te slim af.’

En in een wip was zij hem op de knie gesprongen en had hem kus op kus gegeven dat het klapte, terwijl hare beide broertjes, de een met vader, de ander met moeder aan de hand, zich op hunne beurt tegen den ouden man aanvlijden en juichend tegen zijn stoel opklauterden. De ouders bleven met een glimlach van geluk op de lippen en met een traan uit dezelfde bron in het oog aan weerskanten van den stoel staan, en namen elk eene hand van den geliefden grijsaard in de hunne, terwijl grootma het tooneeltje met onuitsprekelijke teederheid aanzag en zegde:

‘Nu moest tante Henriette nog hier zijn, die kleine dwingster, die den armen jongen van zijn kribbetje beroofde. Ze is altijd zoo'n dwingster gebleven en dwong ten slotte om een man.’

‘Die haar nu op zijne beurt weet te dwingen,’ schertste de oude heer; want men kon het hem aanzien, dat hij het zoo hard niet meende.

‘Ik kan het haar best vergeven, dat zij mij mijn beeldje heeft afgedwongen,’ zegde de heer Hofwijck, ‘en daarbij ze heeft het tegenover mij weêr goed gemaakt, door mij het beeldje terug te geven, voor zij met haar man naar Den Haag vertrok.’

‘En had ik nu geen gelijk?’ vroeg de oude heer weêr aan zijne kleinkinderen, ‘toen ik zegde, dat het kindje heel wat vertellen zou als het praten kon? En niet alleen zou het veel te vertellen hebben, maar het zou u ook veel tot stichting en leering kunnen zeggen; het zou u zeggen dat Kersmis geen dag is, dien men onopgemerkt mag laten voorbij gaan; dat het een dag is, waarop men bijzonder aan onzen Lieven Heer moet denken en zich zooveel mogelijk van wereldsche beslommeringen moet aftrekken; het zou u leeren niet te veel op eigen krachten en arbeid te bouwen, maar zegen van boven te verwachten en uw vertrouwen in alle moeilijke omstandigheden te stellen op God, die voor alle menschen als een vader zorgt; het zou u leeren dat er alleen waar geluk kan bestaan, waar godsdienst woont en dat men vooral de dagen des Heeren heilig moet houden. En omdat het Kristuskindje u voortdurend daaraan herinneren mag, zullen wij het voortaan hier in de kamer een plaatsje geven, vind je dat niet goed, moeder?’

Deze knikte glimlachend van ja en haar echtgenoot antwoordde:

‘Ja, dat zullen we doen, pa, dat is een schoon gedacht, dat nog zegen kan brengen. En mag ik nu nog een enkel woord toevoegen aan de schoone zedeles, die u uit de geschiedenis getrokken heeft? Toevallig merk ik daar, dat de schoone scheurkalender, die Annette mij ter eere van mijn verjaardag gegeven heeft, voor den eersten dag van het nieuwe jaar eene spreuk geeft, die alle menschen het heele jaar door wel betrachten mogen, en die zich uitstekend bij uwe vermaning aansluit, pa. Hoor eens, 't is eene gedachte van Macaulay: “Wij worden er niet armer, maar rijker door, wanneer wij één dag van de zeven van onzen arbeid rusten. Die dag is niet verloren. Schoon de nijverheid gestaakt wordt, schoon geen beurs wordt gehouden, schoon geen rook uit de fabriek opstijgt, wordt de rijkdom van het volk even krachtig bevorderd als op werkdagen. De mensch, die machine der machines - in vergelijking waarmee alle uitvindingen onbeteekenend zijn - wordt hersteld en opgewonden, zoo dat hij 's maandags naar den arbeid terugkeert met een helderder hoofd, een opgeruimder gemoed en nieuwe lichaamskracht.”’

‘Schoon!’ zegde de oude heer, ‘flink gezegd. Ja, onze Lieve Heer wist wel waarom Hij ons om de zeven dagen een rustdag oplegde. Maar we hebben nu al genoeg

stichtelijks en leerends gehoord. Mamaatje, inschenken, dat we ons de keel nog eens nat maken. En dan nog eens een schoon Kersliedje.'

Er volgde opnieuw een algemeen geslurp, een gekraak van beschuiten, een gekletter van muisjes en daarna klonk het uit de monden van het heele gezelschap:

Komt, o wereld, hier ter schole,
Wereld vol hoovaardigheid!
Wilt ge, o menschen, niet verdolen,
Volgt Hem, die uw pad bereidt,
Die op 't aardrijk is gedaald
Om zijn schaapjes, zoo verdwaald!

Dec. 1881

Rebus N°. 4.

X - II X X x X I N VIII x X

Als prijs aan dezen Rebus is verbonden:

KO FOLKES:

Eene amsterdamsche Geschiedenis

DOOR H.A. BANNING.

De geabonneerden op den VEERTIENDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 28^{en} januari 1882 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nommer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, ontvangen later de opgave van het nummer van hun lot in de verloting en hebben bovendien tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie*, behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie*; Kleine Markt, 9 te Antwerpen.

[Nummer 19]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XXIX.

De horoscoop.

Daags nadat Dorothy door lord Herbert weêr geheel in eere hersteld was, bleef de laatste den geheelen dag onzichtbaar; men zag echter Kasper Koudenhof een aantal geheimzinnige instrumenten naar den top van den boekerijtoren dragen, en zoodra de avond gevallen was en de sterren op kwamen, kon men van het bestrate plein het hoofd van lord Herbert, in een vreemdsoortig perzisch hoofdtooisel gestoken, boven den torentrens zien uitkomen, terwijl men van uit de hoogste vensters op het met gras begroeide plein zijn lang goudkleurig gewaad, met blauwe hieroglyphen doorwerkt, bespeuren kon. Nu eens zag men hem naar den hemel staren, dan weêr iets aan zijne instrumenten verschikken, een andermaal neêrknielen om op een groot stuk papier, op het plat van den toren uitgespreid, allerlei figuren te trekken. Hij bleef zelfs daarmee bezig, toen de overige kasteelbewoners zich ter rust begaven. Den volgenden morgen was hij verdwenen en liet zich wederom den geheelen dag niet zien.

Op het kasteel fluisterde men intusschen elkander in het oor, dat lord Herbert met de toovermiddelen, waarover hij te beschikken had, bezig was den geheimen toegang tot het slot te ontdekken, en dat vermoeden werd wezenlijk bevestigd, toen de gewaande toovenaar allen uitnoodigde de gothieke steenen brug over te gaan en daar de door hem gevonden opening aan

EEN FRUITVERKOOPER TE VENETIË, NAAR L. FILDES.

de overzij der gracht te gaan zien. Ten einde de overtuiging, dat hij wezenlijk den geheimen toegang ontdekt had, nog sterker te vestigen, stond hij aan ieder toe zelf er de proef van te nemen, van welk aanbod echter alleen de staljongen Shafto gebruik maakte. Hij verdween door de opening, en terwijl de achtergeblevenen nog in gespannen verwachting naar het gat stonden te kijken, om te zien of hij er weêr uit zou komen, kwam hij langs de westelijke poort weêr naar binnen, zoo dat de ontdekking thans boven allen twijfel verheven was.

Zoodra aan de algemeene nieuwsgierigheid voldaan was, gaf lord Herbert bevel het gat te stoppen; want ook voor Markies behoeftde het niet meer open gehouden te worden, daar die in den vorigen nacht reeds was terug gekeerd en op zijn gejack voor Dorothy's kamerdeur door zijne meesteres was binnen gelaten.

Eerst des morgens bemerkte zij echter dat hij een doek om den hals had, waarin een aan haar gerichte brief was verborgen. Hoewel nieuwsgierig en misschien iets meer dan nieuwsgierig om hem te openen, bracht zij hem regelrecht naar lord Herbert.

Deze weigerde echter den brief het eerst te lezen, waarna Dorothy hem zelf open brak, den inhoud doorliep en hem daarop met een hoogen blos aan lord Herbert over reikte. Ook deze las hem. Hij luidde als volgt:

‘Juffer Dorothy, ik denk, al weet ik het niet, dat gij blij zult zijn te hooren dat mijne wonde niet doodelijk is gebleken, ofschoon zij mij wel den dood nabij gebracht heeft. Het spijt mij dat ik op een ander paard dan mijne merrie ten oorlog zal moeten rijden en het zal u genoeg doen te vernemen dat ik zonder mijne Lady maar half zooveel zal kunnen uitvoeren als te voren. Maar doe gij als gij kunt weêr hetzelfde; want gij deelt uw plicht volgens de inspraak van uw geweten, en wat anders dan het geweten zou ons tot raadsman mogen strekken? Hoewel gij dwaalt, heb ik u innig lief. Wat den ring betreft, dien ik in de hand eener vertrouwde bode, die ik niet noemen zal, voor u achterliet, dien geef ik u niet terug, omdat hij van u afkomstig was; want ik ontving hem van uwe moeder; maar omdat hij, ingeval ik door het gemis mijner Lady in een der aanstaande gevechten mocht bezwijken, in de handen zou vallen van iemand, die niets weten zou van de herinneringen, daaraan verbonden. Ik blijf intusschen, wat gij ook van mij denken moogt, uw oude speelkameraad Richard.- Zoo gij van mij mocht hooren in den strijd, vloek mij dan niet, maar slaak een zucht om mij en zeg: Ook deze deed in zijne verblindings hetgeen hij voor zijn plicht hield. God zij met u, juffer Dorothy. Sla uw hond niet om het brengen van dezen brief.

Richard Heywood.’

Lord Herbert gaf den brief aan zijne vrouw en liep de kamer op en neêr, terwijl zij hem las. Dorothy stond er stilzwijgend, met gloeiend gelaat en neêrgeslagen oogen bij. Toen lady Margaret den brief gelezen had, reikte zij hem weêr aan haar echtgenoot over met de woorden:

‘Wat zegt gij, Edward? Is dit geen schoone brief?’

‘Hij geeft te denken,’ antwoordde hij. ‘Wilt gij mij den ring laten zien, waarvan hij schrijft, nichtje?’

‘Ik heb geen ring gekregen, mylord.’

‘Wie denkt gij dan dat hij zijn vertrouwde bode noemt? Uw hond toch niet; want de ring was u te voren gezonden.’

‘Mylord, ik kan het zelfs niet gissen,’ antwoordde Dorothy.

‘Dit is eene zaak, die onze aandacht verdient. Mylady en nichtje Dorothy, ik verzoek u er geen woord van te spreken vóór ik ontdekt heb, wat dit kan beteekenen!

- Sla uw hond niet, Dorothy; want dat verdient hij niet van u. Maar hij is een gevaarlijke overenweêrlooper en daarom zou ik hem onmiddellijk vastleggen.'

'Ik zal hem niet slaan, mylord, en hem aanstonds vastleggen,' antwoordde Dorothy glimlachend.

Nadat hij nu de ontdekking van den geheimen uitgang bekend gemaakt had en het geheele kasteel zich, gelijk wij gezien hebben, daarvan had kunnen overtuigen, keerde hij naar den boekerijtoren terug, waarop men hem dien avond opnieuw de sterren zag raadplegen. Thans ging de spraak in het kasteel dat zijne lordschap zich bezig hield met het oplossen der vraag, wie den jongen Rondhoofd had helpen ontsnappen.

Dien avond vernam lady Margaret, terwijl zij met haar zoon Harry in hare kamer zat, een licht geklop op de deur. Zij liet den knaap open doen en deze zegde:

'Het is Tom de Zot, die u wenscht te spreken, mama - met een gezicht zoo lang als de scheut van den bakker en een mond zoo wijd als zijn ovendeur.'

Met hunne iersche stiefmoeder veroorloofden de kinderen zich veel grootere vrijheden, dan met de zorg hunner eigen moeder voor hunne onberispelijke opvoeding bestaanbaar geweest zou zijn.

Lady Margaret glimlachte; dit was waarschijnlijk de eerste vrucht van haars echtgenoots astrologische nasporingen.

'Zeg hem dat hij kan binnen komen en laat mij met hem alleen, Harry,' zegde zij.

De knaap mocht overdreven hebben, onwaar was zijne schildering van Tom's voorkomen niet. Hij beefde van het hoofd tot de voeten en was zeer bleek.

'Wat scheelt u, Tom, dat gij er zoo ontdaan uit ziet?'

'Neem mij niet kwalijk, mylady; maar ik verkeer in doodelijken angst voor mylord Herbert.'

'Dan moet gij het verbruid hebben, Tom; want als gij niets kwaads gedaan hadt, behoeft gij niet bang voor mylord te zijn. Komt gij om de waarheid te bekennen?'

'Ja, mylady,' stamelde Tom.

'Kom dan meê; dan zal ik u bij mylord brengen.'

'O neen, mylady, in Gods naam, neen!' riep Tom nog meer bevende. 'Ik zal het aan u bekennen, mylady, en als gij het dan aan mylord wilt zeggen, zal hij het mij wel willen vergeven.'

'Nu, ik wil het voor u vragen, Tom, dat wil zeggen als gij eerlijk zijt en mij alles vertelt.'

Aldus aangemoedigd luchtte Tom zich den overkropten boezem en verhaalde alles betreffende het aandeel, dat hij in Richard's vlucht gehad had, tot het meêdeelen van het wachtwoord aan zijne moeder toe.

Lady Margaret zond hem met de hoop op vergiffenis weg, en regelrecht naar haar echtgenoot gaande, vermaakte zij dezen niet weinig met hare levendige voorstelling van Tom's onuitsprekelijken angst en zijne rouwmoedige bekentenis.

Door die bekentenis was wederom veel gewonnen, maar niet genoeg om Dorothy's opsluiting te verklaren. Den volgenden dag liet lord Herbert Tom in zijne werkplaats bij zich komen en de zot verscheen voor hem met alle kenteekenen van een geweldigen angst.

'Nu, Tom,' vroeg zijne lordschap, 'hebt gij alles zuiver bekend?'

'Ja, mylord, maar ik heb toch nog iets vergeten.'

'Wat dan? Voor den dag er meê.'

'Toen ik naar mijne kamer terug ging, bleef ik boven aan de trap van mylords eetzaal naar de groote zaal een oogenblik ademhalen, en terwijl ik daar tegen het kozijn van het venster leunde, zag ik den gevangene...'

‘Hoe kondt gij hem herkennen, daar het nog geen dag was, en dat in den donkersten hoek van het huis?’

‘Ik herkende hem door het rillen van mijn gebeente op het gezicht van zijne witte hemdsmouwen.’

‘Een zonderling bewijs, Tom. Maar ga voort.’

‘En ik zag juffer Dorothy bij hem...’

‘Pas op, Tom! Waarom hebt gij dat gisteren avond niet aan mylady gezegd?’

‘Omdat mylady veel van juffer Dorothy houdt, en ik vreesde dat zij mij daarom niet gelooven zou.’

‘En wat gebeurde er tusschen hen beiden?’

‘Zij fluisterden elkander iets in het oor.’

‘Wat hebt gij daarvan gehoord?’

‘Niets, mylord.’

‘En wat volgde daarop?’

‘De Rondhoofd verliet haar en ging het booggewelf door. Zij stond een oogenblik stil en volgde hem toen. Maar daar ik vreesde dat zij de trap opkomen en mij ontmoeten zou, maakte ik gauw dat ik weg kwam.’

‘Waarom waart ge bang voor juffer Dorothy?’

‘Omdat ik vreesde dat ik er door in ongelegenheid zou komen.’

‘Maar, Tom, als gij toch juffer Dorothy met den Rondhoofd op het plein gezien hebt, hoe kwam ze dan later in de kamer opgesloten?’

‘Ze moet er zeker weêr later ingegaan zijn, mylord.’

‘Hoe weet gij dat zij er te voren in geweest was?’

‘Dat weet ik niet, mylord. Daar weet ik niets van.’

‘Waarom zegt ge het dan? Let op uw woorden, Tom. Wie denkt gij dat de deur achter haar afgedraaid kan hebben?’

‘Ik weet het niet, mylord, en durf nauwelijks zeggen wat ik denk. Maar laat uwe lordschaps wijsheid uitmaken of het niet een van die duivels kan geweest zijn, waarvan het huis krioelt sinds dien nacht, toen ik ze uit de gracht heb zien oprijzen?’

‘Bemoei u niet met dingen, die boven uw begrip zijn. Waaraan hebt gij gezien dat het juffer Dorothy was, die met den Rondhoofd sprak?’

‘Het was licht genoeg om eene vrouw van een man te onderscheiden, mylord.’

‘En waren er dien nacht dan geen andere vrouwen in het kasteel dan juffer Dorothy?’

‘Maar wie kon het anders geweest zijn, mylord?’

‘Waarom uwe eigen moeder niet? Kan ze niet op haar bezemsteel hierheen gereden zijn, om haar beschermeling te verlossen?’

Tom gaapte zijn meester met vernieuwden schrik aan.

‘Nu, hoort ge niet, Thomas Rees?’

‘Ja, mylord.’

‘Als ik ooit te weten kom dat gij gezegd hebt juffer Dorothy gezien te hebben waar gij niets zaagt dan eene vrouw, die even goed uwe moeder kon zijn, sprekende met een man, dien gij den Rondhoofd noemt, maar die even goed Kasper Koudenhof in zijn hemdsmouwen kan geweest zijn, - dan zal ik den duivel in eigen persoon op u afzenden. Wees gewaarschuwd en spreek niet alleen de waarheid, maar let ook op dat gij u niet vergist; want wezenlijk gij zijt een grooter zotskap dan waarvoor ik u aanzag en dat was geen kleine. Maak dat ge weg komt en zend juffer Watson hierheen.’

Tom ging heen en kort daarna verscheen juffer Watson met een verstoord en beangst gezicht.

‘Ik vind dat gij niet zeer oplettend zijt geweest bij uwe verpleging van een ziek man,’ begon lord Herbert, ‘daar ge hem zoolang alleen gelaten hebt. Ware hij een officier van den koning geweest, dan zoudt ge hem zeker wel beter verzorgd hebben?’

‘Dat is niet onmogelijk, mylord,’ antwoordde juffer Watson met waardigheid. ‘Maar als de jonkman ernstig ziek geweest was, zou hij niet ontsnapt zijn.’

‘En de schuld daarvan op u hebben laten rusten. Wat hij tot zijne bevrijding gedaan heeft, kan hij door de kracht der koorts, die op zulk eene wond volgt, gedaan hebben.’

‘Ik had hem een drank gegeven, mylord, waardoor hij moest geslapen hebben tot ik was terug gekeerd.’

‘Was het uwe of zijne schuld dat hij die verplichting niet voelde?’

‘Zij, die hem wakker maakte toen hij had moeten slapen, draagt de schuld, niet ik, mylord.’

‘Gij hadt hem beter kunnen bewaken, dunkt mij. Maar zeg mij, wie bedoelt gij met die *zij*?’

‘Zij, die in zijne kamer gevonden werd, mylord.’

‘Zoo? - Ik wenschte wel te weten, wie het door het kasteel rondgestrooid heeft, dat gij haar daar vindt. Ik heb de verzekering van mylady, van mylord den markies en van mylord Charles dat zij geen van allen zich ooit een woord hebben laten ontglippen, waardoor eene wees belasterd kon worden, zoo als gij thans doet. Wie anders dan gij, die aan het hoofd der vrouwelijke bedienden staat, kan derhalve dergelijke geruchten betreffende ons nichtje juffer Dorothy Vaughan onder de knechts en meiden verspreid hebben?’

‘Gij verongelijkt mij diep, mylord,’ riep juffer Watson rood van kwaadheid uit.

‘Dat hebt gij u zelve te wijten; want hebt gij zoo even niet gezegd dat Dorothy den gevangene wakker gemaakt en in vrijheid gesteld heeft, terwijl gij toch weet dat zij dit ontkent en daarin door mylord den markies en zijn geheele huis geloofd wordt?’

‘Daarin geloof ik haar niet, mylord; maar ik zweer u bij alle heiligen en engelen dat ik daarvan nooit tot iemand behalve uwe lordschap iets gezegd heb; nooit heb ik mijne lippen tegen haar open gedaan, ten einde haar niet de kans op verbetering te benemen.’

‘Ik wil billijker voor u zijn dan gij voor mijn nichtje geweest zijt, juffer Watson; want ik wil aannemen dat gij alleen kwaad in uw hart gedacht en geen kwaad gesproken hebt. Waart gij het dan die de deur achter haar sloot?’

‘God beware mij, mylord!’

‘Denkt gij dan dat het de Rondhoofd was.’

‘Voorzeker niet, mylord; want wat kon hij daarmee voor gehad hebben?’

‘Opdat zij hem niet zou naloopen en alarm maken.’

Juffur Watson glimlachte met een zuur gezicht.

‘Dan moet de pleger van die lage daad nog in het kasteel zijn,’ ging lord Herbert voort, ‘en van dit oogenblik af zal ik elke macht, waarover ik in aarde, zee of lucht beschik, aanwenden om dien verraderlijken persoon te ontdekken. Laat deze wensch van mij door u bekend gemaakt worden, juffer Watson, als iets dat ge mij hebt hooren zeggen, niet alsof ik u belast had het rond te vertellen. Let op hetgeen ik van u verlang; want ik ben niet geheel machteloos om iemand te dwingen tot hetgeen ik wil.’

Juffer Watson verliet in onderdanige stemming de werkplaats. Tot haar eigen zedelijk voordeel was lord Herbert er in gelukt haar voor hare hardvochtigheid jegens Dorothy te straffen; en zij was des te gewilliger om zijn voorschrift op te volgen, daar het haar het middel aan de hand deed om de verdenking te ontgaan dat zij zelf eene berisping had ontvangen.

En nu had lord Herbert, die, zoo als de lezer begripen zal, meer op zijne schranderheid dan zijne vermeende tooverkunsten afging, een groot gedeelte van het raadsel opgelost. Overtuigd dat noch Richard, noch Tom de Zot, noch juffer Watson de deur van het torenkamertje na Dorothy's binnen treden gesloten had, onderzocht hij het slot en kwam tot het besluit dat in elk geval eene vijandige hand het gedaan had. Eenig nadenken bracht hem tot de overtuiging dat het dezelfde persoon moest wezen, die Tom met den Rondhoofd had zien praten en wie deze den ring voor

Dorothy overhandigd had. Die persoon kon, blijkens verder onderzoek niemand anders dan Amanda Fuller zijn, daar zij, behalve juffer Watson, de eenige was, die in de nabijheid van het torenkamerke sliep.

Nu wist lord Herbert in welke richting hij zijne nasporingen moest voortzetten. Voor hij echter verder ging, vroeg hij van Dorothy eene nauwkeurige beschrijving van den ring, waarop Richards brief zinspeelde, en zette zich aanstonds aan het werk om er juist zoo een te maken, dien hij telkens aan Dorothy's onderzoek en oordeel onderwierp, tot hij ten laatste een namaaksel vervaardigd had, dat voor het oorspronkelijk voorwerp kon doorgaan.

Het grootste gedeelte van den volgenden dag bracht hij door met zeker mechanisch speeltuig, dat hij verscheidene jaren geleden gemaakt had, in volkomen goeden staat te brengen en zich in de behandeling er van te oefenen. Toen hij met dit alles gereed was, liet hij de alarmklok luiden en den heraut van het kasteel, eerst van den klokketoren en vervolgens van het balkon boven het portaal der groote zaal, afroepen dat den volgenden dag na het middageten elke levende ziel in het kasteel, tot kinderen die nog gedragen moesten worden toe, alleen de oude moeder Prescott, die ziek te bed lag, uitgezonderd, op het eerste gelui der klok in de groote zaal moest verschijnen, opdat zijne lordschap mocht zien wie van hen allen zich jegens den regel des huizes had bezondigd door zijne lordschaps nichtje, juffer Dorothy Vaughan, met opzet in eene kamer op te sluiten.

Eén was er echter op het kasteel, die zich van den beginne tegen deze geheele schikking verzette. Dit was de eerwaarde slotkapelaan. Hij begaf zich naar den markies en bracht dezen onder het oog dat als er iets moest gebeuren dat, zoo al niet het wezen, dan toch den schijn van tooverij had, hij zich daartegen moest verzetten. De markies hield lachend vol dat er wel degelijk tooverij in het spel was, dat de duivel in het kasteel was en hij er uit moest, en dat, zoo de booze geest zich tot de ontmaskering der ondeugd en de verheffing der deugd leende, de duivel tegen zich zelve verdeeld was, hetgeen Kerk en Staat slechts ten goede kon komen. Daarenboven ging de zaak hem zelf niet aan, zegde hij, en verwees hij den slotkapelaan naar zijn zoon, die hem echter plechtig verzekerde dat hij volstrekt van geene ongeoorloofde middelen gebruik zou maken. De kapelaan liet zich daarmee echter niet afschepen en verliet voor dien dag het kasteel, daar hij niets met dergelijke kunstenarijen wilde te doen hebben.

XXX.

De duivelbelezing.

Het was de gewoonte op Raglan, de poorten des morgens om elf uur te sluiten en dan de tafels voor het middagmaal te dekken; eerst na afloop van den maaltijd werden ze dan weêr geopend en ging ieder weêr aan zijne bezigheden. Voor deze gelegenheid was echter bepaald dat de poorten tot nader orde gesloten zouden blijven.

Er werd dien dag onder het middagmaal weinig gesproken, zelfs niet in de kamer van den markies. Midden onder den maaltijd werd juffer Amanda plotseling ongesteld en viel bijna van haar stoel. Een lepel van juffer Watsons medicijnen bracht haar weêr tot zich zelve, doch niettemin was zij genoodzaakt de kamer te verlaten.

Zoodra de overblijfselen van het middagmaal weggeruimd en de tafels weg genomen waren, werden er plechtige toebereidselen in de groote zaal gemaakt. De troonhemel van den markies werd met rood laken behangen en ter weêrszijden werden

stoelen geplaatst voor de heeren en dames der familie, terwijl de staatsiezetel van den markies in het midden gereed gezet werd. Op geringen afstand van den troonhemel werden stoelen voor de heeren en dames van lageren rang langs den muur gerangschikt. De minstreeelgaanderij werd met rood gedrapeerd en al de ramen behalve het ééne geschilderde venster werden met dik laken van dezelfde kleur bedekt, zoo dat een somber roodachtig licht de kolossale ruimte vervulde. De vloer werd met versch gras bestrooid en op de armlakers aan den wand werden kaarsen ontstoken, alsmeê op twee groote kandelaars aan weêrszijden van den stoel van den markies. Zoovele handen werden tot deze voorbereidselen aangewend, dat reeds om even over éénen de alarmklok het sein tot den aanvang der plechtigheid kon geven.

Doodstil en met hoog ernstige gezichten kwamen de kasteelbewoners in hunne zondagskleêren van alle kanten naar binnen en daaronder Tom de Zot, een waar beeld van verslagenheid. Moeder Prescott had, deels van schrik, deels uit nieuwsgierigheid, niet achtergelaten willen worden; zij werd op eene berrie binnen gedragen en op twee schragen eener tafel neêrgelegd. Een ceremoniemeester zorgde voor de orde. Ook het garnizoen kwam met zijne kletterende wapenen naar binnen en nam zijne plaatsen in, met gezichten, die noch van moed, noch van vroolijkheid, maar van ernstige verwachting getuigden.

De meeste heeren en dames, waaronder Dorothy, kwamen door eene andere deur en zetten zich in de nabijheid van den troonhemel neêr. Toen het ten laatste scheen dat allen tegenwoordig waren, werden de beide deuren gesloten en heerschte er eene doodelijke stilte.

Een paar minuten later verschenen de dames en heeren van het gezin, in staatsiekleeding, door de deur achter den troonhemel en werden door den ceremoniemeester naar hunne plaatsen geleid. Daarop naderde de markies, op den schouder van lord Charles leunende en moeilijker loopende dan gewoonlijk. Ook hij was - vreemd genoeg - in staatsiekleeding en zag er, ondanks zijne zwaarlijvigheid en zijn gebrekkigen gang, van top tot teen als een markies en het hoofd des huizes uit. Hij plaatste zich in den grooten stoel en zag de verzameling nieuwsgierige gezichten kalm rond, terwijl lord Charles aan zijn linkerhand bleef staan. Nog een oogenblik, en daar verscheen, het laatst van allen, lord Herbert alleen, in zijn sterrewichelaarsgewaad. Hij naderde tot voor zijn vader, boog eerbiedig voor hem, plaatste zich een weinig naar voren aan zijne rechterhand en wierp een scherpen blik op de vergadering. Zijn oog was ernstig en zelfs eenigszins bekommerd.

‘Allen zijn tegenwoordig?’ vroeg hij en kreeg slechts stilzwijgen tot antwoord.

Daarop wuifde hij driemaal met de hand en bij de derde beweging scheen het den aanwezigen toe als rolde er een zware donder boven hunne hoofden, die de zaal deed daveren en de vensters deed ratelen en schudden. Sommigen dachten dat het wezenlijk een donderslag was, anderen vonden dat het meer op het plotseling losbranden van verscheidene groote kanonnen leek. Het werd donkerder en door het gekleurde venster zagen velen een dikke rookwolk van het bestrate plein opstijgen, die allen met schrik vervulde. Opnieuw wuifde lord Herbert driemaal met den arm en opnieuw hoorde men het geratel van den donder. Voor de derde maal gaf hij dit sein, maar thans scheen de donder vlak boven de hoofden der aanwezigen los te bersten en hoog aan de eiken zoldering verscheen eene kleine rookwolk, die lord Herbert verwacht scheen te hebben. Hij deed een schrede voorwaarts en strekte de hand uit met het gebaar van een valkenier, die den vogel zijne vuist voorhoudt.

‘Ha! zijt ge daar?’ zegde hij.

En voor aller oogen werd een wezen zichtbaar, dat op eene groote vleêrmuis geleek, zich op zijn voorsten vinger neêrzette en met de leêrachtige vlerken klapwiekte. Hij zag er een oogenblik naar, boog zich toen om het

toe te fluisteren en sprak het eindelijk luidop aan.

‘Ga,’ zegde hij, ‘en plaats u op het hoofd van hem of haar, die het kwaad, dat gij kent, in dit huis bedreven heeft.’

Dit zeggende wierp hij het wezen omhoog, sommige vrouwen lieten een onderdrukten gil hooren en Tom de Zot slaakte een diepen zucht en hield zijn adem in.

De vleêrmuis fladderde de ruimte in het rond en kwam weêr op lord Herberts hand zitten.

‘Ha!’ zegde zijne lordschap, ‘wat beteekent dat? - Is de boosdoener niet hier? - Wat? - Maar dat kan niet. - Niet binnen de wallen? - Ha, niet in de zaal, zegt ge.’

Thans wendde hij zich tot zijn vader en sprak:

‘Uwe lordschaps bevelen zijn niet stipt uitgevoerd. Een uwer onderhoorigen is afwezig.’

De markies keerde zich naar lord Charles.

‘Roep de ceremoniemeesters, mylord,’ verzocht hij.

Binnen een oogenblik stonden deze twee dienaren voor hem.

‘Ziet eens rond en zeg mij wie er afwezig is,’ beval de markies.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Voor aller oogen werd een wezen zichtbaar, dat op eene groote vleêrmuis geleek, zich op zijn voorsten vinger neêrzette en met de leêrchtige vlerken klapwiekte.

De beide dienaren begaven zich elk in verschillende richting te midden der menigte. Een hunner kwam na een paar minuten terug en zeide:

‘Mylord, ik kan Kasper Koudenhof niet vinden.’

‘Kasper! zijt ge niet hier, Kasper?’ riep lord Herbert.

‘Hier ben ik, mylord,’ antwoordde Kaspers stem ergens in de zaal.

‘Ik vraag uwe lordschap verschooning,’ zegde de dienaar. ‘Ik zag hem niet.’

‘Het komt er niet op aan. Zie nog eens rond,’ zegde lord Herbert.

Op dat oogenblik stond Kasper, die eigenlijk de geest was, welke lord Herbert's bevelen uitvoerde, in een der diepe vensters achter het roode laken meer dan twintig voet boven de hoofden der vergadering. De vensters waren door een nauw gangske in de dikte van den muur met elkander en met de minstreelgaanderij verbonden, zoo dat Kasper ongezien gaan en komen kon.

Terwijl lord Herbert nog sprak, kwam de

eene bediende tot voor den troonhemel en berichtte dat juffer Amanda Fuller niet bij de overige dames was.

Lord Herbert keerde zich naar zijne vrouw en vroeg of zij ook de reden kon opgeven waarom Amanda afwezig was. Lady Margaret wist het niet en zond een harer dames, juffer Broughton, om te gaan zien, waar Amanda bleef.

Juffer Broughton kwam bleek en bevend terug - er verbleekten en beefden dien dag velen in Raglan - met het bericht dat zij haar niet vinden kon. Eene siddering doorliep de geheele vergadering; klaarblijkelijk was aller indruk dat Amanda door den duivel gehaald was. Het had niet voor niets zoo gedonderd en gerookt: de duivel was zijn eigendom komen opeischen. In de nabijheid van den troonhemel was de indruk eenigszins verschillend; maar allen kwamen hierin overeen, dat zij het oog vestigden op lord Herbert en aan zijne lippen hingen.

NIEUWJAARSGESCHENKEN, NAAR J.D. STEVENS.

Gedurende eene minuut bleef hij, klaarblijkelijk in gedachten verzonken, staan. De vleêrmuis zat nog op zijne hand, maar hare vleugelen waren stil.

Hij was voornemens geweest ze op Amanda's hoofd te laten neêrstrijken, maar thans moest hij zijn plan veranderen. Dit speet hem niet want dit plan had gemakkelijk kunnen mislukken, daar het werktuig eene zeer oplet-

tende en omzichtige behandeling vereischte, die hem niet weinig zorg baarde. Hij had namelijk afgesproken dat Amanda vlak onder het venster zou zitten, dat het dichtst bij den troonhemel was, opdat hij door Kasper van boven kon geholpen worden; maar als de mechanische vleêrmuis nu eens bij geval, in plaats van op Amanda's hoofd, op dat van een ander mocht neêrkomen, - wat dan? Weldra bedacht hij echter een middel, waardoor hij de aanvankelijke mislukking van zijn plan ten goede kon wenden, ook met opzicht tot Amanda, met welke hij in zijn hart medelijden gevoelde.

Hij fluisterde zijn vader iets in het oor en deze antwoordde, ernstig knikkend:

‘Doe zoo als ge goedvindt, jongen.’

‘Sluit en grendelt de beide deuren der zaal,’ riep lord Herbert; ‘even zoo de deur van de minstreeelgaanderij, en met mylord's verlof ook die van mylord's trap. Mylord Charles, neem een stuk krijt en trek daarmee een kruis op den dorpel van al de vier deuren. Wat de deur van het bestrate plein betreft, wacht daarmee tot ik er door ben gegaan en doe er dan meê als met de andere; al de aanwezigen moeten intusschen stil blijven zitten. Verroert u niet en laat ook geen geluid, geen kreet van schrik of afgrijzen hooren. Thomas Rees zal mij vergezellen om de gave, die wegens zijne moeder in hem is. - Tom, ga naar de deur en wacht tot ik kom.’

Dit gezegd hebbende lichtte hij de vleêrmuis tot aan zijn gelaat op en scheen ze opnieuw fluisterend toe te spreken. Daarop scheen hij naar het kunstmatige dier te luisteren, daar hij het aan zijn oor hield. Het begon weêr te klapwieken en vloog omhoog naar de zoldering, waar het in een donker hoekje verdween.

Vervolgens verwijderde zich de toovenaar, na voor zijn vader gebogen te hebben, van den troonhemel en stapte door de verschrikte bedienden en soldaten heen naar de deur, waar Tom hem wachtte.

Zoodra zij den dorpel waren overgestapt, werd er een kruis op getrokken en de deur gesloten.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Een fruitverkooper te Venetië.

Venetië blijft altijd eene wonderlijke stad; hetzij dat men het geschiedkundige dogenpaleis betreedt, hetzij dat men door het Canal Grande vaart, hetzij dat men een uithoek of achterbuurt te zien krijgt, overal ontmoet het oog duizenderlei zaken, welke men alleen te Venetië en nergens anders kan opmerken. Zelfs de bewoners zijn een geheel ander slag van menschen dan men elders in Italië aantreft en zijne *gondolieri* hebben eene vermaardheid verkregen, welke alleen geëvenaard wordt door de napolitaansche *lazzaroni*. Onze gravure stelt een fruitverkooper voor, die met zijne waren langs de paleizen vaart om ze daar aan den man te brengen. De man doet zijn best om een vergelijk te treffen met de Venetiaansche en gelijkt daarin op alle lieden van zijn beroep in andere landen, maar toch ligt er in zijne figuur iets geheel anders. In zijn soort is hij een vorst, die niets van zijne waardigheid verliest door zijn laag bedrijf, en als hij straks, na afgedaan werk, zijne avondwandeling gaat doen, zal niemand, en zeker niet een vreemdeling, hem voor een fruitverkooper

houden. Wij herhalen het, venetië blijft altijd eene wonderlijke stad en zal haar naam tot de verste nageslachten blijven handhaven.

Nieuwjaarsgeschenken.

Gelijk Sinterklaas ons op zijn naamdag of daags te voren, zijne verrassingen thuis bezorgt, gelijk in Duitschland het Kristuskindje zijn *Weihnachtsgaben* meëbrengt, zoo brengt de 1e januari ons de gebruikelijke *étrennes* of nieuwjaarsgeschenken. De beigische schilder Stevens heeft daaruit aanleiding genomen tot de vervaardiging der bevallige schilderij, door onze gravure op bl. 149 weêrgegeven. In een weelderig en met veel kunstsmaak gemeubeld vertrek ziet men een drietal jonge dames zich verlustigen in de beschouwing der schoone zaken, door verwanten en vrienden gezonden om hunne heilwensen met des te meer kracht uit te drukken. Het is duidelijk dat het nieuwe jaar zich voor haar goed heeft ingezet. Zoowel op de schrijftafel voor haar als op de met een smyrnaasch kleed bedekte tafel achter haar zijn een aantal geschenken uitgestald, terwijl elk der dames er nog een in de hand houdt. Dat van de juffer in morgengewaad, een kofferke, wellicht met juweelen gevuld, schijnt bijzonder kostbaar, en de gelukkige eigenares heeft zich niet kunnen weêrhouden er meê naar hare zusters te snellen, zonder zich den tijd te gunnen zich eerst te kleeden. Bij de beschouwing van het lieve tafereeltje kan men den wensch niet onderdrukken, voor een enkelen Nieuwjaarsmorgen in de plaats van het gelukkige drietal gesteld te worden.

Een bezoe[k] aan het eiland Terschelling. (Vervolg en slot.)

VIII.

Het duiken in het zand.

In het voorgaande opstel beloofde ik uitvoeriger terug te zullen komen op de uitvinding van den heer W.H. ter Meulen, bekend geworden onder den naam van het duiken in het zand, en waarlijk, zij verdient de aandacht van ieder, die prijs stelt op de kennis van 't geen in Nederland op het gebied van werktuigkunde wordt voortgebracht. Menigeen die den naam dezer uitvinding leest, zal een glimlach niet kunnen onderdrukken, omdat hij, op zich zelf beschouwd, een onmogelijkheid belooft. Duiken in het water, dat laat zich begrijpen, maar duiken in het zand? Toch moet ik verklaren, dat de naam zeer juist is gekozen en de onwaarschijnlijkheid zal al spoedig verdwijnen, wanneer men verneemt, dat met de toestellen, die bij het duiken in zand worden gebruikt, het zand, waarin de duiker moet afdalen, tot een soort van pap wordt gemaakt, of met andere woorden, tot een vloeistof, wel dikker dan water, maar toch vloeibaar genoeg dat een duiker er zich in kan bewegen. Een beknopte beschrijving der toestellen, die de gebruikelijke, wel bekende duikertoestellen op zoo merk waardige manier aanvullen, zal, hoop ik, niet onwelkom zijn. Alvorens daartoe over te gaan, moet ik de aandacht vestigen op de bezwaren, die het bevissen der *Lutine* - want voor deze onderneming werd het duiken in het zand hoofdzakelijk uitgevonden, - voor den gewonen helmduiker onmogelijk maken.

Het is het lot van alle wrakken op onze zandige kusten, dat zij, wanneer zij niet spoedig worden opgeruimd, zoo als men het noemt 'verzanden.' Dit is zeer natuurlijk. Zoolang het wrak op het zand ligt, biedt het tegenstand aan het stroomende water; de periodiek terugkeerende eb- en vloedstroomen graven een kuil rondom het wrak; dit zakt meer en meer en in de stille uren tusschen eb en vloed valt het zand toe. Deze werking houdt eerst op wanneer niets meer van het wrak boven het zand uitsteekt, en van dat oogenblik af was tot heden nagenoeg alle uitzicht op redding van de lading verdwenen. Een wrak dat slechts een halven meter onder het zand lag, werd tot dusverre onbereikbaar genoemd. Wel kan een gewone duiker onder water in het zand graven, maar hij vordert niet: hij kan geen noemenswaardigen kuil maken; want bij elken schep dien hij opneemt, zal een even groote hoeveelheid water, met zand vermengd, toevloeien, of met andere woorden: de duiker veroorzaakt door zijn graven onvermijdelijk een zuiging, die het Omliggende zand in den kuil jaagt. Daarenboven kan hij het zand, dat hij op zijn spade heeft, niet werpen waar hij wil: het verdwijnt als van zelve. De duiker loopt en beweegt zich in een tooverwereld, die vooral daarin van de onze verschilt, dat er geheel andere zwaartewetten heerschen. Het raadsel kan echter bij nader inzien gemakkelijk verklaard worden, want het is geheel een gevolg van de zwaarte van het water, waarin de helmduiker zich beweegt, gelijk wij in de achthonderdmaal lichtere lucht.

Men spreekt daarom terecht van de vloeibaarheid van het zand onder water. Zelfs krachtige baggermolens kunnen veelal niet dan na langdurig werken een merkbare plaatselijke diepte maken en ook dit wordt onmogelijk, wanneer grooter aanvoer van zand bestaat, dan de molen afvoert; dit zou waarschijnlijk het geval zijn, wanneer men wilde beproeven het zand van de *Lutine* af te baggeren.

Bij het beschreven bezwaar der zand-overstelping voege men nog het bezwaar der deining of golvende beweging der zee, een bezwaar, dat op de *Lutine* en voorzeker op de meeste wrakken voorkomt, omdat de deining, die, wanneer zij sterk is, in branding overgaat, de tweeling-zuster moet worden genoemd van ondiepte en beide te samen de hoofdoorzaak zijn van het verlies van menig schip en menschenleven.

Ook van dit bezwaar heeft de *Lutine* ruim haar deel. Alleen op dagen met zeer gunstig weder, waartoe vooral zachte afluide, oostenen zuidoostenwinden gerekend worden, is het water op de *Lutine* stil, doch dit is zeldzaam, en wie er werken wil moet op deining rekenen, alsmeê op vele dagen waarop het zelfs niet mogelijk is de plaats te naderen en de huizenhooge branding alle kunstwerken, zoo zij op de *Lutine* waren aangebracht, zou wegslaan.

Nu wij de voornaamste bezwaren, die het bevisschen der *Lutine* bemoeielijken, hebben nagegaan, en alzoo de schaduwzijde dezer onderneming beschouwden, is het mij een genoegen ook de lichtzijde te kunnen toonen, gelijk ik die heb leeren kennen. Zij bestaat in een zóó eenvoudige oplossing van het vraagstuk - het redden der millioenen uit de *Lutine* - dat ieder, die zich de moeite geeft, haar ook kan beoordeelen.

De gegevens zijn spoedig te overzien: er ligt op een plaats in zee, die men kent, door dat men er vroeger met duikers heeft gewerkt, veel goud en zilver onder het zand; een gewoon helmduiker kan er niet bij, maar hoe is het met den zandduiker?

Ik gaf hiervoor reeds op, dat het beginsel van het duiken in het zand hierin bestaat: het zand, al is het nog zoo vast op elkaar gepakt, wordt los gemaakt en veranderd in een vloeistof door het inpersen van water.

Het werktuig, dat bij de beschrijving, van een zandduiker het eerst in aanmerking komt, is de boor. Deze bestaat uit eene soort van rooster met een cirkelvormig

grondvlak, eenigszins gelijkende op een wagenwiel, dat plat is neêrgelegd. Het is van plaatkoper gemaakt, dat in zeewater minder roest dan ijzer, en er kan water in geperst worden, dat geen anderen uitweg heeft dan eenige honderden gaatjes in den onderkant van den vlak liggenden hollen rooster. De aanvoer van het water geschiedt door een slang, die op het midden van den hollen rooster is gezet en waaraan hij ook kan hangen; de waterslang is dan verticaal, de rooster hori-

zontaal, en indien men het toestel tot proef in de open lucht laat werken, gelijk het volkomen op een kolossaal stortbad. Tot het aanvoeren van het geperste water is de stoomboot *Antagonist* ingericht; in die boot bevindt zich een krachtig waterwerktuig (een zoogenaamde centrifugaal-pomp) dat, door stoom gedreven, per minuut tot twintig kubieke meters water kan leveren. Bij de proefnemingen met den zandduiker is echter gebleken, dat twee kubieke meters per minuut reeds meer dan voldoende zijn. Het waterwerktuig van de *Antagonist* werd trouwens ook bestemd voor proefnemingen om zandbanken los te spoelen, wat wellicht de aandacht van deskundigen verdient, doch te ver van ons onderwerp zou voeren.

Nevens de boor bevindt zich een 'zoeker, die, op zich zelve en onafhankelijk van de boor, gebruikt kan worden om naar een onder het zand verborgen wrak te zoeken. Het is niet anders dan een met lood bekleede en daardoor verzwaarde ijzeren gaspijp van vier meters lengte, die aan een afzonderlijke waterslang hangt van veel kleiner kaliber dan de slang aan de boor, en het best te vergelijken is bij een gewone brandspuitslang, grootendeels van opzettelijk niet geheel waterdicht linnen gemaakt. Wanneer de zoeker gebruikt wordt, spuit er niet alleen een straal water uit, maar de slang *slaagt*, zoo als men het noemt, ook *door*; het gevolg is gemakkelijk te begrijpen. De straal water baant zich een weg in het zand voor de zware pijp, die slechts vijf centimeters dik is, en de natte slang glijdt met de pijp zoo gemakkelijk door het nauwe gat in den harden zandgrond, dat de zoeker in minder dan twee minuten 25 voeten diep zinkt, tot dat hij op wrakhout stoot, - indien het er ligt, hetgeen men aan boord van de *Antagonist* terstond kan voelen door den trillenden aanslag op het harde voorwerp. De zoeker of steker gaat dan ook de boor als verkenners vooraf en stoot hij op een wrak, dan kan dit de plaats zijn waar geboord moet worden. Om daarvan echter nog meer zekerheid te hebben en al dadelijk eenigszins te kunnen oordeelen over den aard van 't geen men onder het zand voelt, is de zoeker voorzien van een zoogenaamd electrisch mondstuk, waardoor hij een verklikker wordt van alle blanke, niet geroeste metalen (goud of zilver). De werking van dit mondstuk berust op de bekende wet, dat blanke metalen de electriciteit geleiden. Men denke zich twee kleine voelhoorns met blanke metalen toppen, onder aan het mondstuk, die door telegraafdraden in verband staan met eene kleine batterij op de *Antagonist*. Zoodra de voelhoorns beide te gelijk op hetzelfde stukje blank metaal, bijv. een goudstaaf of muntstuk rusten, loopt de electrische stroom, en een gewone electrische bel laat zich hooren. Natuurlijk zal men dan niet dralen, de boor met den zandduiker neder te laten.

Laat ons dit geval onderstellen; de boor gaat omlaag en stuit weldra op den harden zandgrond. Maar zoo als reeds gezegd is, spuit de boor water uit, waardoor de zandgrond week wordt. Het toestel kan dan door eigen zwaarte zakken zonder dat het noodig is haar een draaiende (borende) beweging te geven.

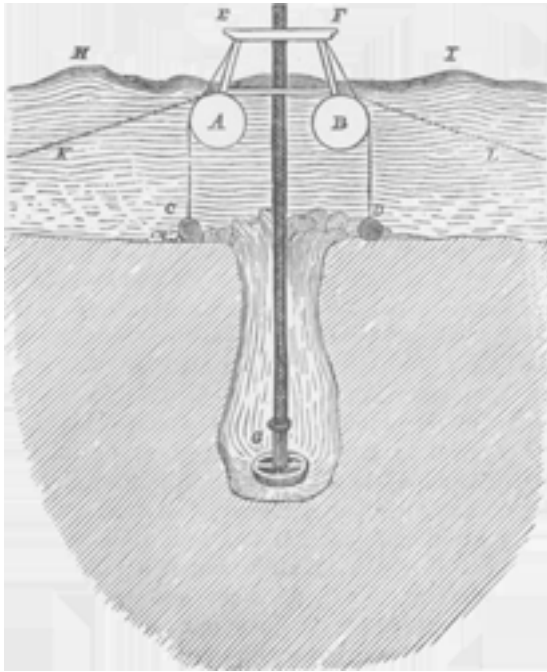
Een boor van 7 decimeters doorsneê boort een gat van ongeveer 1 meter; men verkrijgt een put of mijnschacht naar het wrak onder het zand. De *Lutine* ligt ongeveer 14 meter diep. Wanneer van deze totale diepte 6 à 7 meters voor waterdiepte moet worden afgetrokken blijft voor den zandbedekking nog 7 à 8 meters over. In het voorbijgaan zij aangemerkt, dat deze berekening alleen bij onderstelling gemaakt is; want de tegenwoordige waterdiepte op de *Lutine* bedraagt weinig *meer* dan 3 meters. Bij de proefnemingen met de zandboor zag men haar in zuiver zand bijna 1 meter per minuut zakken; in het onderstelde geval van 7 of 8 meters zand op de *Lutine*,

zou men dus de boor in minder dan tien minuten in het wrak kunnen neêrlaten en den duiker zijn werk laten beginnen, zoo als ik nader zal beschrijven.

Zien wij eerst op welke manier de zandboor wordt af- en opgewonden en overwegen wij het bezwaar der deining. Zoo als de eerste inrichting aan boord van de *Antagonist* was, hing de boor, vóór aan de boot en moest de zee zeer kalm zijn om den duiker en de boor te samen in het gat, dat men boorde, te vertrouwen; liep er deining dan zou de *Antagonist* gedurig aan de boor rukken en den duiker in gevaar brengen onder of naast de boor tusschen deze en het wrakhout bekneeld te raken en gestooten te worden. Om dit bezwaar weg te nemen werd het windas van de boor overgebracht op een vlot, dat voortaan in zekeren zin de stoomboot vervangt, dewijl al de werktuigen, noodig voor het duiken in het zand, daarop zijn overgeplaatst. Alleen het waterwerktuig bleef op de *Antagonist*. Hoe is het nu mogelijk, dat het vlot ook in de deining zoo stil blijft liggen, dat de duiker er geen last van heeft? Een antwoord op deze vraag zou aanleiding geven tot eene omslachtige beschrijving, die nog moeielijk te verstaan zou zijn. Om zonder deze de werking duidelijk te maken, voeg ik hier een schets bij, die de hoofddeelen van het vlot met een enkelen oogslag doet zien.

Een woord vooraf over het beginsel der inrichting.

Wie mijner lezers, die een zeedorp bezocht, heeft niet wel eens het landen van een visscherspink gezien. Hoe zulk een scheepje met een flinken bries en sterke deining op het strand werd gezet, en hoe daarbij het ranke vaartuig door de golven gedragen, rijzende en dalende als een steigerend ros het vaste strand naderende, plotseling in zijn vaart gestuit, stil bleef liggen? Wie aan boord waren bemerkten bij de landing voorzeker eenige hevige stooten, die het lichte en sterk gebouwde vaartuig echter geen schade deden; ook spanden de visschers zich in om den overgang van 'vlot' tot 'gestrand' zoo kort mogelijk te doen duren. Welnu, de oorzaak waardoor een visscherspink op het strand en het duikersvlot op de *Lutine* stil liggen in deinend water is voor beiden, in beginsel, dezelfde en men kan laconiek opmerken, dat beide stil liggen omdat er geen water genoeg staat om te deinen. Van een pink behoeft dit geen verklaring, maar van het duikervlot dient men te weten dat het een aanzienlijken ballast medevoert, die aan ketens hangt en tot op den grond kan worden nedergelaten; de deinende beweging kan langs dien weg beperkt, ja zelfs geheel voorkomen worden, gelijk uit de onderstaande gravure nog nader zal blijken.

A en B zijn twee luchtketels; C en D twee ballasten, die op den grond liggen. EF is het platform boven water, dat tot werkplaats bestemd is en waaraan de zandboor G hangt. HI is de oppervlakte van het deinende water. Zoo als men ziet, dragen de luchtketels het platform en zij zouden voorzeker naar de oppervlakte van het water rijzen, indien de ballasten het niet verhinderden. Deze zijn namelijk zwaar genoeg om de ketels onder water te houden en de lengte der kettingen wordt geregeld naar de diepte van het water, zoo dat de ketels even onder de oppervlakte van het water komen te liggen en dus met de deining niets meer gemeen hebben. Met andere woorden, het vlot, dat hier slechts figuratief in zijn hoofdbestanddeelen is voorgesteld, wordt door zijn samenstel van luchtketels en ballasten ongevoelig gemaakt voor de deining en ligt even vast als ware het een op palen gebouwde werkplaats.

Het zou mij te ver voeren, indien ik eene volledige beschrijving der onderdeelen van het vlot wilde geven; alleen nog een woord ter verklaring van de tegenspraak, waarin ik boven scheen te vervallen door van een 'vlot' te spreken, dat door zijn ballast wordt 'ondergetrokken'; beide is waar, maar als het vlot met zijn ballast *drijft*, en in dien staat door de *Antagonist* kan gesleept worden, zijn de luchtketels geheel ledig (droog), doch als het vlot bij het duikerwerk stil moet liggen met zijn ballast op den grond, dan is in de luchtketels een bepaalde hoeveelheid water gelaten, die als waterballast het vlot zoo zwaar maakt, dat het den ijzeren ballast niet langer kan dragen; het spreekt van zelf, dat men den ijzeren ballast *eerst* op den grond moet laten *voordat* men waterballast inneemt, want zoo het eerste niet tijdig gedaan ware, zou het vlot door het tweede met alles naar den grond gaan.

Nu wij de werkplaats (het vlot) en het werktuig (de zandboor) leerden kennen, verdient de werkman (de zandduiker) onze aandacht.

De zandduiker is gekleed als een gewone helmduiker; zoo als bekend is, draagt de duiker een waterdicht kleed en een koperen helm met kijkglazen; de helm en het kleed zijn waterdicht aan elkander geschroefd en de duiker steekt zijne handen waterdicht uit de mouwen doordat elastieke banden om zijn polsen zijn gewikkeld. De man staat dus onder water droog in zijn pak, slechts zijn handen worden nat en kunnen, als het geen zomer is, door en door koud worden. De lucht, die hij noodig heeft wordt door een slang in zijn helm gedreven, geperst mag ik wel zeggen; want

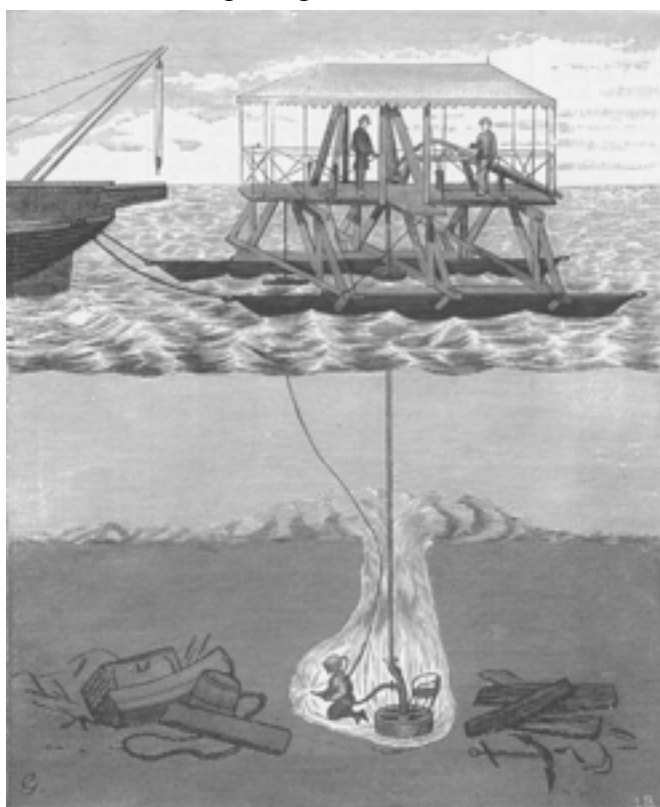
hoe dieper de duiker gaat, zooveel te moeilijker voorziet men hem van lucht. Voor elke tien meters diepte heeft men, zoo als men het noemt, een atmosfeer meer persing in de luchtpomp noodig; de duiker voelt van die verbazende drukking echter niets, omdat hij langzaam in de diepte afdaalt of er uit opkomt: hij heeft dus tijd om aan de toe- en afnemende drukking te gewennen.

Ik meende deze beknopte herinnering aan den gewonen helmduiker te moeten geven, omdat de verschilpunten tusschen hem en de zandduiker nu spoedig kunnen worden afgehandeld.

In de eerste plaats verdient vermelding, dat de zandduiker veel zwaarder moet zijn, dan de waterduiker; immers hij moet in een put met opwellend zandwater zinken, in een vloeistof, dien ik reeds beschreef als een dunne pap. Door een eenvoudige proef met een metalen kogel, dien men afweegt achtereenvolgens in de lucht, in het water en in den put met wellend zand, ziet men zeer duidelijk, dat de kogel toenemend meer van zijn gewicht schijnt te verliezen, naarmate de vloeistof, waarin hij hangt, dikker is; met den duiker gaat het als met den kogel.

Wordt een waterduiker reeds met lood bezwaard, om hem in het water vast te doen staan, de zandduiker mag met recht een wichtig man genoemd worden als hij met al zijn ballast 226 kilo weegt, een zwaarte, die hij wel noodig heeft om in den put met welzand eenige vast-

heid te hebben en iets te kunnen doen, bijvoorbeeld den put ruimer maken. Opzettelijk hiervoor is aan de waterslang van de boor een kleiner slang gezet van ongeveer 3 meters lengte, met welke slang de duiker een straal water kan richten tegen het vaste zand, dat hem omgeeft; hij kan op die manier ongeveer 3 meters (de lengte van de kleine slang) zijdelings werken en dus op een terrein van zes meters diameter zoeken naar munten en staafjes edel metaal. Dat daartoe oefening behoort kan men afleiden uit de omstandigheid dat de duiker, omringd als hij is door een vloeibare zandpap en daarenboven in een soort van kelder diep in den grond, in volslagen duisternis verkeert en dus op het gevoel moet werken.

HET DUIKEN IN HET ZAND.

In mijn voorgaand artikel heb ik reeds vermeld, dat de duiker J. Vrouwes proeven van zijn bekwaamheid en onverschrokkenheid heeft gegeven als zandduiker te IJmuiden en elders. Nu het ijs gebroken is en de waarheid der gronden, waarop de uitvinding steunt, is gebleken, zal het niet ontbreken aan werklieden, die de zaak aan durven. Op een paar bedenkingen, die den lezer wellicht in de gedachte kwamen, wensch ik te antwoorden. Bij voorbeeld op de vraag: loopt de duiker geen gevaar om onder het zand bedolven te raken? Een gegraven gat valt immers toe, zoo als wij hiervoor bespraken. Men bedenke echter dat de beschreven zandboor een kuil of gat maakt door persing - dus op juist tegenover gestelde manier dan wanneer men een gat tracht te graven, waarbij, zoo als wij zagen, de zuiging een zeer nadeelige hoofdrol speelt: want zuiging bevordert het instorten der wanden van den put; persing daarentegen, houdt het instorten tegen en wat nog invalt, wordt spoedig opgeruimd. Het eenvoudige en toch zeer belangrijke stelsel heeft de heer Ter Meulen in een klein aquarium met een model-zandboortje indertijd te Amsterdam vertoond en het bleek ten duidelijkste, dat geen dichtvallen mogelijk is, zoolang men water blijft inpersen.

Maar - zal men wellicht in de tweede plaats vragen - loopt de duiker geen gevaar, indien het waterwerktuig onklaar wordt? Ook dit gevaar bestaat niet, omdat bij watergebrek de zandpap wel zal verdikken, maar daarom nog niet terstond hard worden; dit is door proeven bevestigd. Bij de verdikte pap drijft de duiker van zelf naar boven en de slang van de boor is voor hem een goede ladder, daar zij met een netwerk bekleed is, waaraan elk zeeman zich goed zou weten op en af te enteren. Ten overvloede vermeld ik dat de voornaamste stukken lood, die den duiker bezwaren er op zijn ingericht om in een oogwenk te worden afgeworpen: het opklimmen van den duiker is dan gemakkelijk.

In de derde plaats kan men vragen, waar toch al het zand blijft, dat uit den put wordt gespoeld en of het zich wellicht zal vergaderen aan den mond van den put boven het hoofd van den duiker en of het niet te eeniger tijd in massa zal kunnen nederstorten? Het antwoord is echter even bevredigend als eenvoudig; het zand dat uit den put wordt geworpen, wanneer hij reeds op de volle diepte geboord is, kan men ingestort zand noemen; dit zand bezinkt daarop wel op den rand van den put, maar verhoogt hem niet, omdat juist die rand voortdurend zakt door het invallen van het zand beneden bij de boor.

Een laatste vraag kan zijn: hoe beweegt de zandduiker zich boven water, als hem zooveel lood is opgelegd? Ook dit bezwaar is opgelost. Wanneer de duiker zijn waterdicht pak heeft aangetrokken worden daarover heen eenige riemen gespspt en begeeft hij zich onder een bok waaraan hij - zonder dat hem eenig leed geschiedt - wordt opgehangen; eerst daarna wordt het lood aangebracht, aan de riemen en niet aan den man; deze, kan men zeggen, staat in een soort van kooi van riemen en lood daar hij niets van voelt en de duiker Vrouwes zegde zelfs, dat hij er goed in kon slapen. Wanneer de duiker in den zandput is afgedaald, blijft hij wel niet langer aan den bok hangen, maar dan draagt de lucht in het pak het lood; de duiker kan, namelijk, door een kraantje aan zijn pak meer of minder te sluiten, de lucht meer of minder inhouden en het pak doen opzwellen tot een soort van pop, waarin hij vrij en ongedrukt staat.

Nu ik aan het einde ben mijner beschrijving stel ik mij voor dat sommige lezers schouderophalend zullen opmerken: indien die uitvinding zoo schoon is, waarom heeft de heer Ter Meulen in al de jaren, dat wij reeds van het duiken in het zand hoorden, de schatten uit de *Lutine* niet geborgen?

Het antwoord moet ieder voldoen: de laatste twintig jaren lag de *Lutine* zoo ongunstig, dat geen stoomboot op de plaats kon ankeren. Meestal was de diepte niet meer dan twee meters, dikwijls minder, alleen bij uitzondering en voor korten tijd meer. Onder zulke omstandigheden de visscherij op de *Lutine* te willen beginnen zou waaghalzerij geweest zijn; men bedenke dat het wrak 14 meters diep ligt en dat bij de geringe diepte der laatste jaren, het aantal werkdagen met voldoende stille zee in ieder geval zeer klein zou zijn geweest. De heer Ter Meulen heeft daarom een wacht met een zandduiker georganiseerd, maar hij is door het publiek teleurgesteld, daar het opnieuw heeft getoond weinig volhardend te zijn. Wat door nieuwheid schittert deelt dikwijls boven verdienste in de gunst van het publiek, maar wat oud werd en zonder direct voordeel moet worden voortgezet, vindt weinig steun, al kunnen zeer goede gronden worden bijgebracht voor een vast geloof aan den eindelijk goeden uitslag. Volgens de laatste berichten van Terschelling, gelijk ik reeds heb vermeld in mijn voorgaand artikel over de *Lutine*, bestaat echter thans gegrond vooruitzicht op nabijzijnde verbetering der diepte, wat tot groot voordeel van velen zou zijn en zeker ook van het eiland Terschelling zoo als de schatten uit de wrak ken der

zoogenaamd onoverwinnelijke spaansche vloot gediend hebben tot het droogmaken der Beemster in Noord-Holland.

Hier neem ik van den lezer afscheid, alsmeê van het in alle opzichten merkwaardige Terschelling. Ik mag verklaren dat mijn tochtje daarheen zeer veel aangenaams voor mij heeft gehad, zoowel om de vreemde zaken, waarmede ik kennis heb mogen maken, als om de buitengewone welwillendheid, welke ik van alle zijden ondervond in het bezorgen van de inlichtingen en gegevens, waarop mijn artikelen werden gebouwd. Nogmaals betuig ik daarvoor aan alle terschellingsche vrienden mijn oprechten dank.

[Nummer 20]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XXXI

Door den duivel gehaald

Aller oogen waren op den markies gericht. Deze zat onbeweeglijk. Onbeweeglijk ook, als of zij uit steen gebeiteld waren gelijk de draken en monsters boven hunne hoofden, zaten al de overige heeren en dames van het gezin, als belichaamden zij in zich de woorden der spreuk, boven hen geschreven:

Mutare vel timere sperno.

Onbeweeglijk ook zaten de edelvrouwen in de nabijheid van den troonhemel, ofschoon haar gelaat er bleek en ontdaan uitzag; want Amanda behoorde tot haar gezelschap en hare verbeelding was bezig met hetgeen deze overkomen kon. Ook Dorothy gevoelde zich niet op haar gemak; want ofschoon zij zich van niets te beschuldigen had, besepte zij toch dat zij de oorzaak van die geheele akelige geschiedenis was.

Eéne vrouw uit de menigte viel in onmacht, maar uitte geen kreet. Zelfs de kinderen gevoelden zich onder den indruk van den schrik, en de solferreuk, dien men allengs gewaar werd, vermeederde niet weinig de angstige stemming.

Omstreeks een half uur later, gedurende hetwelk de algemeene angst met elk oogenblik was toegenomen, hoorde men driemaal hard op de hoofddeur kloppen. Een der ceremoniemeesters opende ze en lord Herbert trad weêr binnen, gelijk hij

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Het paard van den eersten ridder deinsde verschrikt achteruit.

heengegaan was, door Tom den Zot gevolgd. Hij stapte op zijn vader toe, boog en sprak hem eenige woorden toe, zoo zacht dat niemand ze beluisteren kon; zich daarop tot de vergadering wendende, zegde hij op plechtigen toon en met een ernstig gelaat:

‘De lucht is gezuiverd. De zonde van Raglan is afgewasschen. Iedereen keere naar zijn werk terug.’

Ware niet Tom de Zot, die aan de deur was blijven staan, voorgegaan, dan was het te betwijfelen geweest of iemand zich had durven verroeren; maar met menigen zucht van verlichting verlieten thans allen de zaal, terwijl in hun binnenste nieuwsgierigheid en schrik om den voorrang streden.

Van dat oogenblik af werd Amanda's gelaat niet meer in het kasteel gezien. Om middernacht hoorde men soms een luid gehuil, maar als dat van haar kwam, was dit het laatste teeken van leven, dat men op Raglan van haar vernam.

Doch ik wil evenmin verbergen wat lord Herbert buiten de zaal gedaan had, als hij het voor de verzamelde leden van zijn gezin deed, toen deze met Dorothy naar de huiskamer gegaan waren. Hij had Tom den Zot meêgenomen, deels omdat die het kasteel zoo wel kende en hem daarin bij het zoeken naar Amanda van dienst kon zijn, deels omdat hij, zoo niet op zijne bescheidenheid, dan toch op zijn schrik meende te kunnen rekenen. Zij hadden nauwelijks de zaal verlaten, toen Kasper zich bij hen voegde, die, terwijl zijn meester met den nar den éénen weg insloeg, in tegenover gestelde richting ging zoeken. Ten laatste vond men de juffer in een ledig hok van den onderaardschen stal, alsof zij in haar angst voor ontdekking bij het onheilspellend gedruisch in het gezelschap der onnoozele dieren eene schuilplaats gezocht had. Zij kroop als een waar beeld van schrik onder de ruif en hield zich stil, toen lord Herbert binnen trad, maar scheen weêr een weinig moed te vatten, toen zij bemerkte dat de naderende voetstappen die van een mannelijk wezen waren.

‘Juffer Amanda Fuller,’ zegde zijne lordschap met onheilspellende strengheid, ‘gij hebt een kleinood in uw bezit dat het uwe niet is.’

‘Een kleinood?’ stamelde Amanda, door hare gewoonte van te veinzen weêr tot zich zelve komende. ‘Ik weet niet wat uwe lordschap bedoelt? Wat is dat voor een kleinood?’

‘Een zoo als dit,’ hernam lord Herbert, haar den nagmaakten ring toonende.

‘Daar hebt gij het, mylord?’

‘Trouwelooze tegenover uw koning en uw heer, door uw eigen mond heb ik u van verraad overtuigd. Dit is de ring niet. Zie maar!’

En hij neep het voorwerp tusschen vinger en duim tot een vormeloozen klomp in elkander; hij wierp het weg en ging voort:

‘Gij zijt het die den oproerling den weg wees uit de gevangenis, waarin mylord hem had opgesloten.’

‘Hij greep mij bij de keel, mylord,’ antwoordde Amanda, naar adem snakkend, ‘en joeg mij een doodelijken schrik aan.’

‘Gij belastert hem. De rondhoofd is een *gentleman* en zou zelfs om zijn leven te redden u geen leed gedaan hebben, al had hij geweten welk nietswaardig schepsel gij zijt. Maar waarom maaktet gij geen alarm toen hij weg was.’

‘Hij had mij doen zweren hem niet te verraden.’

‘t Kan zijn. Maar waarom hebt gij den weg niet bekend gemaakt, dien hij insloeg?’

‘Dien wist ik niet.’

‘Toch zijt gij hem nagegaan, toen hij u verliet. - En waarom hebt gij den ring niet afgegeven, dien hij u voor Dorothy gegeven had?’

‘Ik vreesde dat zij mij verraden zou.’

‘Maar waarom sloot gij de deur achter haar, toen gij haar de gevangenis van den Rondhoofd zaagt binnen treden? Gij wist toch wel dat gij daardoor den schijn op haar laaddet, alsof zij den gevangene bevrijd had, en haar tevens in opspraak bracht?’

‘Het was eene plotselinge bekoring, mylord, waaraan ik niet kon weêrstaan, en die mij meêsleeppte. Heb medelijden met mij, mylord,’ smeekte Amanda.

‘Dat wil ik ook nog gelooven; want ik vrees dat gij u zoo weinig geoefend hebt in de kunst om uwe bekoringen te weêrstaan, dat ge wel licht meêgesleept moest worden. Maar hoe kwam het, dat gij, na tijd tot rijpelijk nadenken gehad te hebben, in het kasteel rondstrooidet dat Dorothy daar gevonden was, en dat tot schade van haar goeden naam, terwijl gij toch wist dat er niemand in de kamer was dan zij, en dat hij, die alleen van hare onschuld en uwe schuld kon getuigen, van haar gescheiden was door alles wat hen scheiden kon, behalve haat? Was de verzoeking daartoe ook te plotseling dan dat gij ze kondet weêrstaan?’

Ten laatste bleef Amanda sprakeloos. Zij boog voor de eerste maal haars levens, beschaamd over zich zelve, het hoofd.

‘Ga mij voor naar uwe kamer, ik volg u.’

Zij gehoorzaamde, maar kon nauwelijks loopen en moest door. Tom en Kasper ondersteund worden. In hare kamer gekomen, gaf zij den ring over en pakte op lord Herbert's bevel hare weinige bezittingen in eene kist bijeen. Daarna leidde hij haar naar de kamer in den wachttoren, waar de kruisboog stond, en liet haar daar op hare kist gezeten achter, met de bedreiging dat als zij eenig geluid zou maken, dit slechts tot hare eigen schande zou strekken.

In het holle van den nacht kwamen Kasper en Tom haar met vier vertrouwde mannen van de wacht halen. Uitgeput van schrik en honger, verbeeldde zij zich dat men haar ging ombrengen en schreeuwde luid van angst. Onverbiddelijk, ofschoon zachtzinnig, lieten de mannen niet op haar geschreeuw, maar droegen haar door de westelijke en door de baksteen poort, zetten haar daar in een rijtuig met zes paarden en reden met haar naar Caerleon, waar hare moeder eenzaam leefde. Voor de deur zetten zij haar af, lieten het rijtuig te Usk en keerden in den nacht één voor één te paard naar Raglan terug. De wachten, die hen binnen lieten, verkeerden in den waan dat zij tot verschillende zendingen ten behoeve van 's konings dienst waren uitgegaan.

Verschillende vermoedens werden er in het kasteel betreffende het lot van juffer Amanda Serafina Fuller opgeworpen, maar het algemeen gevoelen bleef dat zij met lichaam en ziel door Satan gehaald was.

XXXII.

Newsbury.

Vroeg in den morgen na den avond, waarop Richard den weg van de hut naar het kasteel was ingeslagen, werd moeder Rees door een geweldigen bons op hare deur gewekt. Toen zij ze met eenige moeite had open gedaan, viel Richard of, naar zij dacht, zijn dood lichaam over haar dorpel. Even als de arme Markies was ook hij bij haar hulp en genezing komen zoeken.

Toen hij buiten het kasteel was gekomen, had hij getracht weêr den gewonen straatweg te bereiken; doch daar hij thans den hond niet had om hem te leiden, viel

hem dit zeer moeilijk, en lang voor hij de hut bereikte, gevoelde hij zich, tengevolge zijner wonden, van het bloedverlies, het dubbele bad, de slapeloosheid na juffer Watson's drank, gebrek aan voedsel, teleurstelling en vermoeienis, door eene zware koorts aangegrepen. Op het laatst was hij slechts in half ijlenden toestand voortgelopen, doch gelukkig steeds met het denkbeeld, bij moeder Rees hulp te vinden. De arme vrouw deed het innig leed haar beschermeling zoo wreed teleurgesteld en togetakeld te zien. Een paar druppels van hare geneeskrachtige wateren brachten hem echter weldra weêr in zoover bij, dat hij in staat was naar denzelfden stoel te wankelen, waarop hij den vorigen avond gezeten had. Dat scheen hem thans eene eeuw geleden, nu hij op dien stoel zat te rillen en dan weêr te gloeien, tot dat de goede vrouw met bevende handen haar eigen bed voor hem in orde gebracht had.

‘Gij hebt uw wammes achter gelaten,’ zegde zij, ‘en ongetwijfeld ook den koek, dien ik in den zak daarvan had gestoken. Hadt gij daarvan gegeten, het zou niet op deze manier afgeloopen zijn.’

Maar Richard hoorde hare stem nauwelijks. Het eenige gevoel, dat hij had, was het verlangen om zijn hoofd op de peluw neêr te leggen en zich geheel aan zijne uitputting over te geven.

Daar vrouw Rees de wond zeer goed verbonden vond, wilde zij het verband niet losmaken. Zij gaf hem een verkoelenden drank en waakte bij hem tot hij sliep. Daarop bracht zij haar huiske in orde, kleepte zich aan en richtte er zich geheel op in om hem te kunnen verplegen. Gaarne had zij onmiddellijk eene boodschap naar Redware gezonden om zijn vader van het geval kennis te geven, maar er kwam dien geheelen dag niemand voorbij hare hut en zij durfde hem niet verlaten voor de koorts aan het afnemen was. Richard ijde geweldig en was dan altijd bezig met Dorothy toe te spreken, die hem zocht te dooden en wie hij verschillende aanwijzingen gaf betreffende de manier, waarop zij hem den dolk in het hart moest stooten of zijn gifbeker mengen.

‘Is het bloed?’ mompelde hij. ‘Heeft Dorothy het gestort? - Hoe dwaas ben ik. Het is maar een overblijfsel van den gloed der zon! - O, ik zie het! Ik ben dood en lig boven op mijn eigen graf. Ik ben geheel van marmer. Dit is de kerk van Redware. O, moeder Rees, zijt gij het? Dat is gelukkig! Trek het lijkkleed een weinig over mij heen.’

Hij sloot de oogen en bleef verscheidene uren lang in een diepen slaap verzonken, waaruit hij heel zwak, maar met een helder hoofd ontwaakte. Hij kon zich echter niets sedert zijne ontsnapping uit het kasteel herinneren, dan dat hij in een eindeloozen nacht van duisternis, vermoeidheid en pijn rondgedwaald had. Zijne eerste woorden waren:

‘Ik moet opstaan, moeder Rees; mijn vader zal ongerust over mij zijn. Ik heb hem beloofd van daag naar Gloucester te rijden.’

Zij trachtte hem gerust te stellen, maar te vergeefs, en zij was ten laatste genoodzaakt hem meê te deelen dat zijn vader, hem niet ziende terug komen, zelf zijn Oliver bestegen en zijne kleine bende naar den graaf van Essex geleid had, die thans op weg was naar Gloucester, om die stad te ontzetten.

Richard vloog overeind in zijn bed en zou er uit gesprongen zijn, ware hij niet hulpeloos en in onmacht op zijn kussen terug gevallen. Toen ten laatste zijne verpleegster er in geslaagd was hem weêr bij te brengen, kostte het haar groote moeite hem te overtuigen, dat het beste voor hem was, stil te liggen en zich gewillig te laten

verzorgen om daardoor zoo spoedig mogelijk in staat gesteld te worden zijn vader te volgen.

‘Helaas, moeder, ik heb geen paard,’ zegde Richard, terwijl hij zijn gelaat in het kussen verborg.

‘Als gij sterk genoeg zult zijn om ten strijde te trekken, zal er wel een paard voor u zijn,’ hernam vrouw Rees.

Niettegenstaande zijne zwakheid kon zij hem den tweeden dag niet meer in zijn bed houden; hij moest en zou naar Gloucester om zijn vader bij te staan. Alles wat de oude daartegen kon inbrengen was te vergeefs; hij moest naar Gloucester, zegde hij, of anders zou zijne ziel zich uit zijn lichaam losrukken en alleen gaan.

‘Ik zal onderweg wel aansterken, moeder,’ ging hij voort. ‘Ik moet naar huis en zien of er nog een paard voor mij over is, om den tocht te maken.’

Hij stond op hetzelfde oogenblik op en strompelde, ondanks de ernstige vertoogen van de goede vrouw, naar Redware. Zij volgde hem op een kleinen afstand, en vóór hij een paar minuten geloopt had, was hij reeds bereid haar arm aan te nemen en met haar terug te gaan. Maar nu herstelde hij spoedig en na een paar dagen was hij in staat de reis te aanvaarden.

Thuis gekomen, vond hij een brief van zijn vader, waarin deze hem schreef waar hij geld kon vinden, en dat hij bereid was hem zijn Oliver af te staan, zoodra hij zou opdagen om het paard op te eischen. Richard gespte zijne wapenrusting aan en ging naar den stal. Het weêr was schoon geweest en de oogst nagenoeg binnen gehaald; maar de weinige paarden, die achtergebleven waren, waren overwerkt; want de behoeften van den oorlog hadden zich streng doen voelen en in dat gedeelte van het land hadden beide partijen zich groote offers getroost. Daarenboven had sir Roger Heywood alle paarden meêgenomen, die maar eenigszins geschikt waren om een ruiter te dragen.

Toen Richard in den stal kwam, vond hij er nog maar drie, welke laatstelijk gebruikt waren om vrachten naar de schuur te vervoeren en die thans hun middagmaal en wat rust genoten. Het eerste was een oude knol met diepe putten boven de oogen en grijze haren op zijn kop, die vroeger zwart geweest was. Het tweede was een zwaarlijvig beest met korte pooten en slaperige oogen. Richard oordeelde geen van beiden voor zijn oogmerk geschikt, toen hij, het derde paard naderend, plotseling een vinnigen duw kreeg, die hem bewees, dat dit dier, zooal geen strijdros, dan toch een kloek beest was. Maar toen hij nader kwam om het paard beter op te nemen, ontdekte hij het leelijkste dier dat ooit haver at. Het had een lang lijf, korte pooten, groote haarbossen aan de kooten en veel overeenkomst met een reusachtige rat, waarschijnlijk door dat zijn staart nagenoeg kaal was. Het dier stond kwaadaardig aan zijn haverbak te bijten en Richard kon het wit van zijn oog zien, dat hem in de duisternis grimmig en valsch scheen aan te gluren.

‘Kom niet te dicht bij hem,’ riep Jacob Fortune, die hem achterop gekomen was. ‘Gij kent zijne streken niet. Hij beantwoordt volkomen aan zijn naam; want wij noemen hem Beëlzebub, als meester Stopchase er niet bij is. Het doet mij genoegen te zien dat gij weêr op de been zijt.’

Jacob was te oud om nog ten oorlog te gaan en te onverschillig om er spijt van te hebben; maar hij was trouw en oefende gezag uit over de weinige achtergebleven mannen.

‘Ik dank u, Jacob,’ zegde Richard. ‘Wat is dat voor een beest? Ik ken hem niet.’

‘Wij kennen hem maar al te goed, meester Richard, ofschoon Stopchase hem eerst daags voor zijn vertrek gekocht heeft, in de meening dat hij altijd nog dienen kon om graan te rijden. Hij betaalde er niet veel voor en men verzekerde hem dat er veel in dat paard zat, als men het er maar uit wist te halen.’

‘Het is een leelijk beest.’

‘Het is het leelijkste paard dat er aan dezen kant van den aardbodem loopt; leelijk genoeg om iemand, dien het niet doodslaat, een doodschrik op het lijf te jagen. Al onze knechts zijn bang voor hem; want hij bijt en slaat als de duivel. Hij wil zich niet in het gareel laten spannen en doet den geheelen dag niets dan eten, en dat zoo gauw als hij kan. Als hij van mij was, zond ik hem naar den vilder. Dat deed ik.’

‘Als ik maar tijd had, zou ik hem zijn koppigheid wel afleeren! Ik vrees dat ik altijd de achterste van den troep zal zijn.’

‘Maar, meester Richard, ge zult toch op dat duivelsche beest niet ten oorlog rijden! Will Farrier denkt dat hij van de zwijnen afstamt, waarin onze Heer de duivelen gejaagd heeft. Al de kinderen zouden u uitlachen als ge door de dorpen reedt, Ziet eens naar zijn pooten; het lijken wel bessemsteelen, en zie zijn staart eens!’

‘Haal er hem eens uit, dat ik zijn kop kan zien.’

‘Ik durf hem niet naderen, meester Richard. Ik ben niet vlug genoeg om voor zijn hoeven uit den weg te gaan. Ik ben te oud.’

Richard trok zijn dikke buffelleeren handschoen aan en ging recht den stal in. Het paard beet naar hem, maar kreeg een geduchten slag met Richard's vuist, die hem niet beviel; want geweldig aan zijn ketting trekkende, wilde hij den jonkman een slag met zijne hoeven geven. Richard greep echter den poot vast en gaf hem met de linkerhand een tweeden stomp tegen den bek. Toen eerst liet het dier zich gewillig bij den halster naar buiten leiden. En wezenlijk, het was afschuwelijk om aan te zien. Zijne manen waren zoo recht als stokken, even als zijn staart, maar de laatste eindigde in een punt, terwijl de eersten in een leelijken bos uitliepen.

‘Hier is Jack!’ riep de oude man. ‘Hij laat zich door Jack altijd naar het water rijden. Hier, Jack! Spring Beëlzebub eens op den rug en laat hem eens loopen, dat meester Richard kan zien wat voor gang hij heet.’

Het dier poogde den jongen, terwijl deze het besteeg, met zijn achterpoot te slaan, maar nauwelijks was hij in den zadel of de bessemstelen bogen dat het een lust was om te zien. Hij vloog meer dan hij liep en zijne gewrichten waren zoo gezwak, dat het scheen of de beenderen uit elkaar zouden vliegen; maar hij kwam telkens weer op de pooten terecht.

‘Hij is het omgekeerde van een huichelaar,’ zegde Richard, ‘hij is beter dan hij er uitziet. Hoe het zij, als hij mij maar naar Gloucester draagt, is hij even goed als een schooner paard. Ik zal hem wel klein krijgen. Hebt ge een zadel voor hem?’

‘Als hij geen zadel meêgebracht had, zou er moeilijk een in Gwent te vinden zijn, dat hem paste,’ merkte de oude man aan.

Richard moest zijn vertrek echter nog een dag uitstellen, dien hij besteedde met Beëlzebub zooveel mogelijk te dresseeren, met het gevolg dat het beest hem hoe langer hoe leelijker voorkwam.

Den avond voor zijn vertrek bracht Markies vrouw Rees een tweede bezoek. Hij had ditmaal geen hulp of hulpmiddelen noodig, maar scheen alleen zijne opwachting te komen maken. Doch het bewustzijn dat hij in den hond een stommen en bescheiden bode had, die bereid was over en weêr te loopen zonder taal of teken te geven, deed Richard het verlangen koesteren er gebruik van te maken: welke boodschap hij den hond meêgaf is reeds verhaald. Ofschoon intusschen de hond hem dien avond verliet, bereikte hij Raglan niet vóór den tweeden morgen daarna en moet den geheelen nacht en den daarop volgende dag het land afgeloopen of andere bezoeken afgelegd hebben, altijd met den brief om den hals, dien hij niemand vergund had aan te raken.

Ten laatste was Richard op weg naar Gloucester, gezeten op Beëlzebub, die niet weinig de nieuwsgierigheid gaande maakte van de inwoners der plaatsen, die hij doorreed. Beëlzebub hield zich goed, en ofschoon geen gemakkelijk paard om te berijden, legde het met verwonderlijke snelheid zijn weg af, zoo dikwijls en zoolang Richard het verdragen kon. Deze gevoelde zich na elke rust sterker, en toen hij Gloucester naderde, gevoelde hij zich bijna zoo krachtig als ooit te voren en welgemoed, daar hem slechts ééne gedachte folterde, namelijk dat hij in den oorlog een vijand mocht ontmoeten op zijn eigen geliefkoosde merrie. Hij troostte zich

echter met de opmerking, dat Beëlzebub althans van voren minder gevaarlijk was dan van achteren, daar zijne hoeven meer te vreezen waren dan zijne tanden.

Weldra bemerkte hij dat er iets beslissends had plaats gehad; òf Gloucester was bezweken, òf Essex had het ontzet; want een leger was nergens te zien, ofschoon overal sporen zichtbaar waren van een plotseling opgebroken kamp. Zoodra hij binnen de poort was, vroeg hij inlichtingen en vernam dat de belegeringstroepen zich op de tijding der nadering van Essex terug getrokken hadden, en dat deze generaal na een paar dagen rust in de richting van Londen vertrokken was. Nadat Richard derhalve Beëlzebub gevoederd en zelf zijn middagmaal gebruikt had, waaraan hij tegenwoordig meer behoefte had dan vroeger, besteeg hij weder zijn leelijken harddraver en snelde het leger achterop.

Essex was niet regelrecht naar Londen getrokken, maar had een meer zuidelijke richting gevolgd, tot hij te Newsbury door de troepen des konings werd gestuit en deze hem slag leverden. Richard vernam dat sinds den vroegen morgen het gevecht bij Newsbury woedde, en na zijn paard eene goede portie haver en een teug *ale* gegeven te hebben, reed hij zoo snel hij kon naar het slagveld. Nauwelijks had hij eenige mijlen afgelegd, of hij hoorde reeds in de verte het losbranden der karabijnen; hij zag zijne pistolen na en maakte zijn zwaard in de scheede los. Allengs werd het gedruisch van den strijd sterker. Hij kon het getrappel der paardenhoeven en nu en dan de kreten der strijdenden onderscheiden. Te Spein ontmoette hij reeds gewonden, die langzaam of door hunne kameraden gedragen aftrokken. Het waren soldaten zijner eigen partij, maar hij hield zich niet op om hun vragen te doen. Beëlzebub snoof de kruidlucht op en scheen daaruit nieuwen moed te putten.

De dreven en heggen tusschen Spein en Newsbury waren dien morgen van menige bloedige schermutseling getuige geweest; want geen der beide legers had er ruimte gevonden om zich te ontplooien. Op sommige plaatsen was zelfs tweemaal gevochten; maar juist voor Richard kwam, was de worsteling van dat gedeelte van den weg geweken; want Essex' Puriteinen hadden eenig voordeel behaald en de troepen des konings de stad door en de brug over gedreven, zoodat zij den weg vrij vonden, op eenige gewonde soldaten en paarden na. Toen Richard de hoofdstraat van Newsbury binnenreed, ging een kogel, uit de pistool van een gewond koningsgezind officier, Beëlzebub langs de borst en maakte het dier zoo woedend, dat zijn berijder groote moeite had om het in toom te houden.

Die woede zou hem echter te pas Komen; want hij was nog niet veel verder gereden, toen hij op eene bende Puriteinsche piekeniers stuitte, die, naar hij bemerkte, hals over kop werden terug gedreven door eene afdeeling koninklijke ruitery, welke in vliëgenden ren de hoofdstraat inreed. De piekeniers waren klaarblijkelijk van plan, zoodra zij de brug tusschen hen en de ridders zouden hebben, weder front te maken en hunnen vijanden het hoofd te bieden. Richard zag zich plotseling door hen omringd en had nu de brug voor zich, aan welks voet een enkel ruiter, de aanvoerder der Puriteinsche piekeniers, geposteerd stond. Ongeduldig spoorde deze zijne laatste mannen tot spoed aan, en zoodra allen de brug over waren, reed hij naar den top om alleen de geheele bende ruitery tegen te houden.

Zoodra Richard zich met zijn schichtig paard door de vluchtende piekeniers heen geworsteld had, reed ook hij de brug op en herkende oogenblikkelijk den Puriteinschen ruiter.

‘Houd u goed, vader,’ riep hij hem toe. ‘Hier ben ik! Hier is Richard!’ En met éénen sprong stond zijn paard tusschen Oliver en de borstwering der brug. Beëlzebub

sprong als eene furie, steigerde, beet en sloeg met de voorpooten, als wilde hij zijn ruiters voor het nadeel zijner lage gestalte schadeloos stellen.

Het paard van den eersten ridder deinsde verschrikt achteruit; het steigerde ook, maar snuivend en uitwijkend en wankelend, zoodat het in zijne pogingen om de woede van Beëlzebub te ontgaan, - die, met de ooren in den

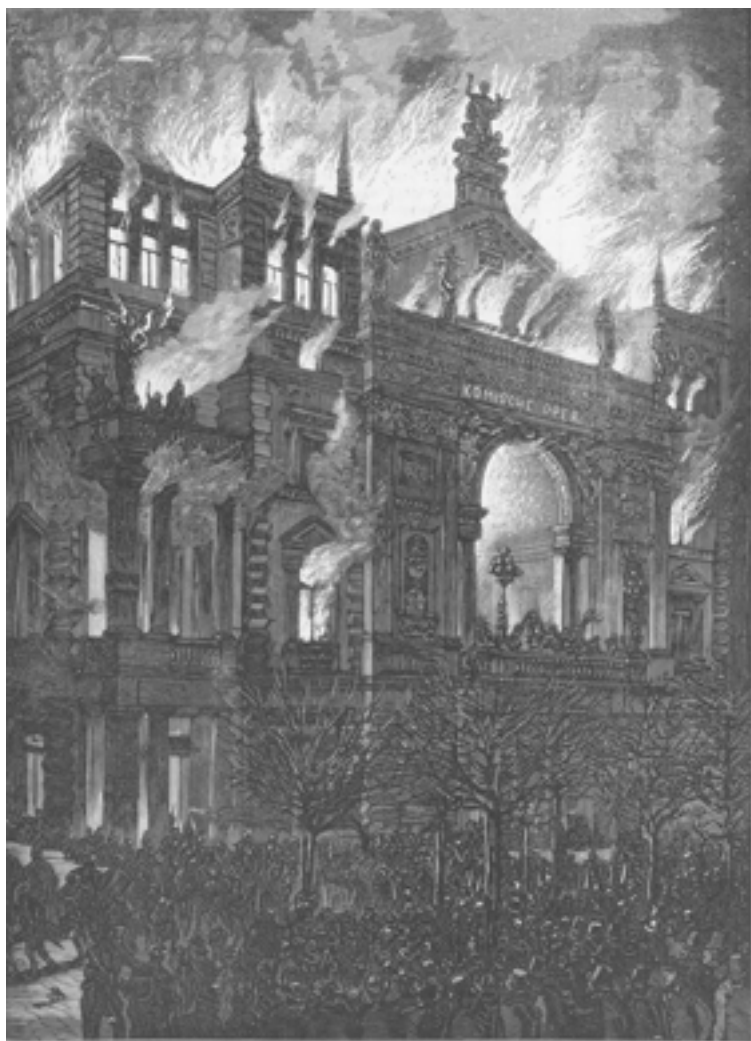
nek en zijne glimmende tanden, meer een verscheurend dier dan een paard geleeke, - achterover van de helling zou gegleden zijn, had de bende daarachter het niet tegen gehouden. Een kogel uit een van Richard's pistolen deed den ridder ruggelings van zijn ros tuimelen, terwijl dit dier overzij tegen dat van een anderen ridder viel, zoodat de weg over de brug een oogenblik versperd was.

‘Goed gedaan, goede Beëlzebub!’ riep Richard, terwijl hij het dier op de brug staande hield.

‘Jongen!’ zegde zijn vader ernstig, op hetzelfde oogenblik zijn bestrijder, die door het gevallen paard in zijne bewegingen belemmerd werd, een sabelhouw op het hoofd toebrengende, zoodat ook hij in het stof beet; ‘jongen, is het heilig uur der overwinning wel de tijd tot zulke dwaze lacherij? Ik had niet gedacht die woorden aan mijne zijde te zullen hooren, - nog minder uit den mond van mijn zoon!’

‘Vergeef mij, vader; ik prees mijn paard,’ zegde Richard. ‘Ik geloof niet dat het ooit te voren geprezen is; want het is zulk een kwaadaardig dier, dat ze het den naam van Beëlzebub gaven.’

‘Het verheugt mij dat uwe lacherij zoo onschuldig was,’ hernam sir Roger Heywood glimlachend. ‘Het dier ziet er inderdaad niet voordeelig uit, maar nu heeft het zijn plicht gedaan, en de eerste belooning, die wij hem schenken, mag wel een andere naam zijn. Hoe minder een man of paard met Satan te maken heeft, hoe beter.’

DE BRAND VAN HET RINGTHEATER TE WEENEN. - Het brandende gebouw van buiten.

Terwijl zij zoo spraken verloren zij den vijand niet uit het oog; deze kon hen thans wegens de twee gevallen ruiters niet genaken en slechts pistoolschoten op hen lossen, waartegen Roger en zijn zoon intusschen goed op hunne hoede waren.

‘Hoe zullen wij hem dan noemen, vader?’ vroeg Richard.

‘Hij heeft verbazend veel van een groote rat. Laten wij hem voortaan Bisschop noemen.’ voegde de Puritein er bij.

‘Waarom Bisschop?’ vroeg Richard.

De dweepzieke Puritein lachte, maar eer hij kon antwoorden, kwam eene tweede ruiterbende de straat langs gereden, om de ridders bij te staan. Met eenige bezorgdheid achter zich ziende, bemerkten zij echter dat de piekeniers aan den voet der brug een carré gevormd hadden en zich gereed hielden om de cavalerie op hunne pieken te ontvangen. De ridders werden dan ook spoedig afgeslagen.

Van dien dag af aan stond Bisschop, ondanks zijne gebreken, bij vader en zoon hoog aangeschreven, en Richard zwoer geen ander paard meer te bestijgen zoolang dit nog leefde en hij Lady niet terug had.

Maar men liet hem voortaan op marsch ruimte voor twee, terwijl ook de plaats achter hem steeds ledig bleef, en dat niet zonder reden; want Bisschop sloeg wel tweemaal verder achteruit dan een ander paard; spoedig waren Richard's mannen er echter zoo aan gewend, dat zij zijne gebreken allengs over het hoofd zagen en Bisschop de gunsteling werd van het geheele regiment.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

De brand van het ringtheater te Weenen.

De verschrikkelijke ramp, welke den 8^{en} december van het vorige jaar zooveel rouw heeft gebracht over de oostenrijksche hoofdstad, mag zeker onder de grootste onheilen gerekend worden, welke het afgeloopen jaar heeft opgeleverd. Niet echter alleen het feit op zich zelve, het verbranden en verstikken van menschen heeft aan dit ongeluk zulk eene algemeene ruchtbaarheid gegeven; want het zijn niet minder de waarlijk verschrikkelijke bijzonderheden, waarmede dit gepaard ging, welke de deernis hebben opgewekt van iedereen, die nog een menschelijk hart in den boezem draagt. Wij hebben dan ook gemeend dat een getrouw verhaal van deze ramp in de *Belgische Illustratie* eene plaats toekomt en met de gravures van het brandend theater daarin eene herinnering zullen zijn, die door de uitgestrektheid van het ongeluk gerechtvaardigd is.

DE BRAND VAN HET RINGTHEATER TE WEENEN. - Het brandende gebouw van binnen.

Op den 8^{en} december dan hadden zich zeer vele bewoners van Weenen het genoeg gegund de vertooning in het Ringtheater te gaan bijwonen. Reeds op den middag kon het plaatskaartenbureau zijn kantoor sluiten, dewijl alle plaatsen waren verkocht. Om 7 uur zou de vertooning beginnen. Van af 6 uur drongen de bezoekers het gebouw binnen, dat weldra geheel gevuld was. Vooral de galerijen, waar de mindere rangen zich bevinden, waren, zoo als men dat noemt, stampvol, en wachtten met ongeduld op het ophalen van het gordijn. Het

theater kon 1760 menschen bevatten en op zeer weinige na waren alle plaatsen bezet.

Achter het nog neêrgelaten gordijn op het tooneel waren tegen kwartier voor zevenen reeds enkele tooneelspelers aanwezig, geheel uitgedost voor de rol, welke zij in de Offenbachiaansche operette zouden spelen. Tusschen hen bewoog zich het bedienend personeel van den schouwburg om de lichten te ontsteken. Een hunner, belast met het ontsteken van de rij lichten ter zijde van het gordijn, nadert met een in spiritus gedoopte spons, gestoken op een stok, om zich van zijne taak te kwijten. De spiritus brandde en waaide door den tocht, welke volgens getuigenis van verschillende acteurs altijd op het tooneel van het Ringtheater heerschte, ter zijde uit. Hield de man zijn stok niet recht, was op dat oogenblik de tocht te sterk, of was door de geopende gaspitten reeds te veel gas ontsnapt? Men weet het niet, en zal het wellicht nooit te weten komen, maar zeker is het dat in een oogwenk een der coulissen vuur vatte, en de stem van den regisseur, die het commando gaf om te beginnen werd beantwoord met het akelig geroep van: brand! brand!

Indien het wenschelijk is dat in elk groot gebouw voorzorgmaatregelen worden genomen tegen een mogelijken brand, in een schouwburg is dit noodzakelijk. De meeste schouwburgen en ook het Ringtheater zijn daarom voorzien van ijzeren gordijnen, die het tooneel van de zaal kunnen afsluiten en dus op zulke oogenblikken moeten neêrgelaten worden. Ook bevinden zich daar waterkranen en bepaaldelijk voor een mogelijk ongeluk aangewezen mannen, die, wanneer zij onmiddellijk en met bekwaamheid hun plicht doen, eene uitbersting van brand in de meeste gevallen kunnen voorkomen.

Al deze voorzorgmaatregelen waren in het Ringtheater genomen, maar zooveel te treuriger is het, te moeten zeggen dat zij allen onbenuttigd zijn gebleven. In een ondenkbaar korten tijd hadden de vlammen, die in de lichte coulissen een gereedelijk voedsel vonden, zulk eene uitgebreidheid bekomen, dat degenen die op het tooneel tegenwoordig waren, in hun radeloozen angst, ijlings de vlucht namen, zonder te denken aan het gevaar, waaraan zij de honderden toeschouwers overleverden.

Het publiek had nog geene gedachte van het doodsgevaar, waarmee het bedreigd werd, toen reeds de vlammen een groot gebied hadden bemeesterd. Het zat nog te wachten toen eensklaps alle lichten van de zaal werden uitgedoofd en men kort daarop een geweldigen slag vernam, welke degenen, die de vlammen hadden zien woeden, toeschreven aan het ontploffen van een gasmeter, doch welke alleen voortkwam van het voetstuk van eene brandende coulisse, die nadat het doek door het vuur verteerd was op het tooneel neêrplofte. Terwijl het publiek nog in spanning verkeerde over de duisternis der zaal en den geweldigen slag, hadden zich de vlammen een weg naar het gordijn gebaand, dat weldra in lichtelaai vlam stond en eindelijk deed zien wat er geschiedde. Een kreet van schrik en ontzetting was het antwoord op dit vreeselijk gezicht, gevolgd door eene verwarring, die alle beschrijving te boven gaat. De verstikkende rook, die zich in het gebouw verspreidde, maakte de verwarring en wanhoop nog grooter. Alles stormt naar de uitgangen, eenige personen vallen, men laat ze liggen en ijlt over hunne lichamen heen. Men vlucht verder en verder, eindelijk blijft men staan, de gangen en deuren zijn te klein om allen te bevatten of door te laten.

Daarop volgt de catastrophie; velen willen een anderen uitweg zoeken, en snellen door de gangen deur in, deur uit, verdwalen, kunnen geen uitweg meer vinden en vallen eindelijk, door den stikkenden rook overmand, neêr. Vreeselijk was de toestand

van de personen op de galerijen. Sommigen hunner waagden een sprong in het parterre en verbijzelden zich de ledematen op den vloer; anderen geraakten bij het naar beneden stormen onder den voet en werden afschuwelijk verminkt; slechts weinigen werden gered. Toch gelukte het enkelen er het leven af te brengen, doch op welke manier!

Eene groep bezoekers der vierde galerij was door een gang gevlucht en daardoor in eene kamer gekomen, welker vensters op de straat uitkwamen. Van uit die vensters weêrklonk hun hulpgeschreeuw. Zij zagen in dat zij alleen door dit venster konden gered worden; want achter hen braken de vlammen reeds door de wanden. Het is onmogelijk de wanhoop dezer menschen te schilderen. Smeekend verhieven zij de handen en baden om eene leer, doch men had geene leer bij de hand; wel waren reeds blusmiddelen op de plaats aanwezig, maar de verwarring was zoo groot, dat men aanvankelijk niets deed om te redden. Intusschen nam het aantal van hen die zich niet meer konden redden toe, en op de balkons zoowel als aan de vensters verschenen personen die wanhopig om hulp riepen. Welk een verschrikkelijk tooneel! Daarboven de ongelukkigen, die verloren waren indien er niet spoedig redding daagde, daar beneden eene machteloze menigte, die eveneens radeloos is en niet weet hoe te helpen. Er verliepen eeuwenlange minuten. Reeds wilden eenigen zich van de balkons en uit de vensters op straat werpen. Een duizendvoudige schreeuw van schrik antwoordde hen van beneden, men bezwoer de ongelukkigen zich niet aan een zekeren dood over te geven. Men riep hen toe te wachten, elk oogenblik konden leeren komen. Tevergeefs! Een man werkte zich over de borstwering van een balkon heen! Uit duizend kelen riep men hem toe: 'Niet naar beneden springen!' Een verschrikkelijke pauze volgde. Daarop volgde weêr het jammeren der ongelukkigen, het woeden van degenen die op straat stonden over het uitblijven van ladders. De een overschreeuwde den ander, niemand kon zich doen verstaan.

Eindelijk, daar rukt de brandweêr aan. Zij had leeren bij zich, doch zij waren te kort. Nieuw gejammer boven, nieuwe uitroepen van ontzetting en verontwaardiging beneden. Ten slotte werd onder een balkon een springzeil gespannen. Honderden handen grepen er naar. Men riep naar boven: 'Neêrspringen!' en toen de eersten van het balkon aarzelden, riepen duizenden opnieuw: 'Spoedig! Spoedig! Niet gevreesd! Redt u! Een voor een!' zoo ging het eindelijk: De een na den ander wrong zich over den leuning van het balkon, waagde den sprong in de diepte en werd aldus gered.

Dit gebeurde buiten. Wat daar binnen plaats had gaat elke beschrijving te boven. Daar werd bloedig gevochten, ledematen werden van het lichaam gescheurd, eer men den dood door verstikking of verbranding vond. De menschen zijn naar de uitgangen gevlucht, verdwaalden en raakten op plaatsen waar geen uitgang te vinden was. Zij wilden terug keeren, maar zij die hen gevolgd waren, beletten den terugkeer, zij stieten op elkaar en het gevolg was eene vreeselijke worsteling.

Wij gaan stilzwijgend de hartverscheurende tooneelen voorbij, die men aanschouwde toen men eindelijk de vlammen was meester geworden en men het gebouw kon binnen dringen. Overal stiet men op afschuwelijk verminkte lijken, die een voor een naar buiten werden gedragen.

Daar buiten wachtte del ijkdragers een niet minder ijselijk schouwspel. Daar stonden duizenden, die een vader en moeder, een zoon en dochter, een broeder en zuster zochten onder de dooden. Hun wanhopig geschreeuw vervulde de lucht, zelfs de onverschilligste toeschouwers konden hun snikken niet bedwingen. Aan het politie-bureau en daarna in het gasthuis, waarheen de lijken achtereenvolgens vervoerd werden, hebben tooneelen plaats gegrepen, welke degenen, die er bij tegenwoordig

waren, wel nimmer zullen vergeten. En dat aanbrengen van nieuwe lijken duurde ruim acht dagen achter elkander!

Van het gebouw zijn slechts de muren blijven staan, doch daar men bevreesd was voor instorting en nu hier dan daar de niet geheel gedooft vuurgloed opnieuw in uitslaande vlammen zich openbaarde, had men het opsporen van lijken tijdelijk moeten staken, om echter kort daarna weêr opnieuw te beginnen. Men kon echter niet wachten met de begrafenis der gevonden lijken, tot het laatste menschelijk overschot uit het voormalig Ringtheater was verwijderd. Maandag 12 december had die begrafenis plaats. Nooit heeft de oostenrijksche hoofstad een dag beleefd als dezen. In den St-Stephanus-dom werd de plechtige uitvaart door den aartsbisschop zelf verricht. Alle te Weenen verblijvende aartshertogen, waaronder kroonprins Rudolf als vertegenwoordiger van zijn vader den keizer, alle hofbeamten, ministers, afgevaardigden en stadsoverheden woonden de plechtigheid bij. Van de kerk naar het kerkhof was de weg bezaaid met menschen, die de laatste eer wilden bewijzen aan de ongelukkigen, die daar voorbij gedragen werden naar hunne laatste rustplaats. De indrukwekkende stilte werd slechts verstoord door het weenen der naaste betrekkingen en bij het einde der plechtigheid werd eene oude vrouw, die mede haar zoon naar het graf had geleid, waanzinnig. Dit geval staat niet alleen; want nog altijd deelen de dagbladen berichten mede over nieuwe gevallen, waarin ongelukkigen, die tot dan meenden dat de vermiste familieleden, die onder de lijken niet waren herkend, nog zouden terug keeren, door waanzin werden aangegrepen.

Aldus was de brand van het Ringtheater te Weenen. Er is veel verzuimd om tijdig te redden en de verontwaardiging daarover is algemeen; want alle ooggetuigen blijven volhouden dat in de eerste oogenblikken niets en niemand gereed was om hulp te bieden, waar bij goede maatregelen zooveel menschenlevens gespaard hadden kunnen worden.

De vuurtoren van Calfrock.

Aan de zuidwestkust van Ierland, aan het uiterste punt van het graafschap Cork, strekt zich, tusschen de rivier Kenmare ten noorden en de Bantrybaai ten zuiden, een bergachtig schiereiland in den Atlantischen Oceaan uit. De eenige stad van die streek is Castletown-Berehaven. Eene nauwe zeestraat scheidt het schiereiland van het eiland Dursey, bewoond door een tweehonderdtal arme visschers en landlieden, die geheel en al van de overige wereld zijn afgesneden.

Voorbij dat eiland, in volle zee, rijst een vervaarlijk rotsblok omhoog, door een vuurtoren bekroond. Het is de Calfrock, waarvan onze gravure eene afbeelding geeft en die, gedurende de laatste stormen, getuige van menig vreeselijk drama geweest is. Menig vaartuig werd op die ijzerharde klip te bersten gestooten in die ontzettende orkaan, die zestien groote stoombooten nagenoeg vernielde. Ook de vuurtoren bezweek onder het beuken van den storm, en de zes mannen, die hem bewoonden, mochten zich gelukkig rekenen, dat zij niet onder de puinhoopen begraven werden. Toch waren zij daarmee niet buiten levensgevaar. De golven sloegen dikwijls twintig voet boven den vuurtoren uit, die toch eene hoogte had van 150 voet; elk oogenblik dus konden de ongelukkigen van de rots weggespoeld worden. Het onstuimige weêr belette elk vaartuig aan de rots te landen, zoo dat de arme torenwachters, slechts onvoldoende van voedsel, kleeding, dekking en brandstof voorzien, verscheidene dagen lang aan de grootste ontberingen waren blootgesteld. Zij hadden een

toevluchtsoord gevonden in eene kleine keuken, die uit beton, met muren van een meter dik, in de rots zelve gebouwd was en nog was blijven staan.

Er was geen denken aan, de ongelukkigen uit hunne vreeselijke positie te verlossen. Wel kruisten voortdurend twee kanonneerbooten in den omtrek; maar elke boot, die zich in de branding zou wagen, welke rondom de klip

woedde, zou onfeilbaar verbrijzeld geworden en met hare bemanning in de diepte verdwenen zijn. Het eenige wat men doen kon, was te beproeven of men hun leeftocht en andere benodigdheden kon verschaffen. Eenige kleine booten waagden zich met matrassen, dekens en levensmiddelen in de nabijheid der rots, doch het was haar onmogelijk die te bereiken. De torenwachters wierpen nu eene reddingsboei, aan eene koord vastgemaakt, van de rots in zee; de reddingsboei werd door de bemanning der boot gegrepen, die een luchtdichten zak van *india rubber*, met levensbehoeften gevuld, aan de koord vastmaakte, dat vervolgens door de torenwachters werd ingetrokken; en op deze manier werden de ongelukkigen voorloopig van het noodigste voorzien. Herhaalde malen ging de luchtdichte zak over en weêr en werd op de rots ingehaald; op die manier werden ook brieven ontvangen of verzonden. Niet altijd liet echter het weêr toe op die manier de gemeenschap tusschen de klip en de schepen te onderhouden; vuurpijlen moesten dan de boden zijn, die levensmiddelen en berichten overbrachten. Tot nog toe hebben wij niet vernomen, dat de ongelukkigen van de rots afgehaald zijn; maar wij mogen vertrouwen dat de herhaalde pogingen te hunner redding beproefd, ten slotte met een gunstigen uitslag bekroond zijn.

Hitte en koude, Een praatje bij het vuur.

We bevinden ons op het oogenblik zoo wat in het hartje van den winter en zijn dus beter dan ooit in staat de beteekenis der beide bovenstaande woorden te vatten; want wellicht zijn we op geen ander tijdperk van het jaar aan grooter afwisseling van hitte en koude blootgesteld, dan juist als het buiten vriest en binnen de kachel brandt. Steken we den neus buiten de deur, dan kunnen we ons nu en dan in Siberië verplaatst denken; binnenshuis daarentegen hebben we meer dan eens gelegenheid ons te verbeelden, dat we ons met Hofdijk 'in 't harte van Java' bevinden. Al de warmtegraden, tusschen die twee uiterste punten van den thermometer gelegen, doen beurtelings hunne inwerking op onze gestellen gevoelen, zoo dat we nooit gemakkelijker dan thans kunnen oordeelen, welke temperatuur ons het meest bevalt en in welke streek der aarde - aangenomen dat de overige omstandigheden gelijk zijn - wij het liefst onze tenten zouden opslaan.

Het is niet onaardig dit eens na te gaan en eene vergelijking te maken tusschen de warmtegraden, die in de verschillende landen der wereld de heerschende zijn. En daar nu de mensch de eigenaardige eigenschap schijnt te bezitten van altijd het tegenovergestelde te wenschen van hetgeen hij heeft, en het derhalve te verwachten is dat onze lezers op het oogenblik een warm klimaat het meest wenschelijk zullen denken, willen wij ons onderzoek bij voorkeur met de heetste landen der aarde beginnen.

In welk deel der wereld zou het wel het heetste zijn? Natuurlijk onder den equator, zullen velen hierop oogenblikkelijk antwoorden; want daar toch heeft de zon de menschen reeds zwart gebrand. Op deze redeneering valt echter nog al iets af te dingen. Vooreerst toch is het bewezen dat de huidskleur van het menschelijk lichaam niet direct van de meerdere of mindere bestraling der zon afhankelijk is, en ten tweede is bewezen dat de heetste punten van de oppervlakte der aarde niet vlak onder den

equator, maar wel twee honderd en meer geographische mijlen bezuiden en benoorden die lijn gelegen zijn.

De reden waarom juist de streken aan de evenachtslijn niet de hoogste thermometerstanden hebben, is volgens de geleerden deze. Bedoelde aardgordel, die tevens de gordel der windstilten is, geniet bijna dagelijks de verkwikking van een verfrisschenden regen, die den atmosfeer zeer van pas komt afkoelen; daarenboven wordt door de aanmerkelijke verdamping voortdurend veel warmte aan den dampkring onttrokken en eindelijk zorgen de planten, die in dezen rijkelijk besproeiden bodem bijzonder welig tieren, dat de zonnestralen den grond en de onderste luchtlagen niet zoo blakeren kunnen als dit in plantenlooze streken het geval is. Daardoor komt het ook dat op de gebergten nabij den aequator de sneeuwgrens veel lager daalt dan op die, welke vijftien à twintig breedtegraden van de linie verwijderd zijn.

Men mag derhalve aannemen dat in de woeste streken, tusschen de geographische breedte van 18 tot 30 graden gelegen, de heetste plekjes der aarde te zoeken zijn, en inderdaad heeft men daar de hoogste thermometerstanden waargenomen.

Voor degenen, die op het oogenblik, nu de wintervorst bij ons zijn zetel heeft opgeslagen, zich die plaatsen als bevoorrechte oorden voorstellen, willen wij hier de volgende bijzonderheden meêdeelen, die hen gewis wel tot andere gedachten zullen brengen.

Te Moerzoek in de oase Fezzan werd als maximum der warmte 45 graden Réaumur waargenomen, dat is derhalve eene temperatuur, tweemaal zoo hoog als wij in onze warmste zomerdagen gevoelen. En hier zijn wij nog in eene oase! In de eigenlijke woestijn stijgt de thermometer vaak tot 56⁰ R., en niet ten onrechte zegt daarom een arabisch spreekwoord dat de aarde er vuur en de wind er vlam is.

In Australië wees de thermometer van Réaumur tot 44, in Arabië tot 42 graden aan, terwijl het hoogland van Iran, met name de zuidoostelijke Afghaansche provincie Siwistan, zich in zulk eene aangename temperatuur verheugt, dat de Afghanen zelfs dikwijls met een perzisch dichter uitroepen: 'O God, daar Gij Siwistan hadt, waarom hebt Gij de hel geschapen?'

Een even weinig benijdenswaardig klimaat wordt aan Pendsjab toegeschreven, en van de kust van Coromandel zegt men dat de hemel er gedurende het droge jaargetijde als erts en de aarde als ijzer gloeit.

Bovenal echter staat de Roode Zee met de haar omringende havensteden om de onuitstaanbare hitte in kwaden reuk, en het is niet alleen om de vele schipbreuken, die aan haar zuidelijken ingang plaats hebben, dat die zeeëngte Bab-el-Mandeb, dat is Poort der Droefheid genoemd wordt. Dat reusachtig waterbekken, 't welk daar tusschen de woestijnen van Oost-Egypte en het arabische hoogland ligt ingesloten, is als een onmetelijke waterketel, welks inhoud voortdurend door den gloeienden atmosfeer, die er op rust, aan de kook wordt gehouden, zonder dat er ook maar een enkel windje tot verkoeling blaast.

Slechts zelden verhuurt zich een europeesch matroos voor de tweede maal op een zeilschip dat door de Roode Zee moet, en dat wel te minder daar de reeds gemelde windstille de reis buitengewoon lang doet duren. Ingeval dan ook de schepen geen ijs aan boord hebben, is het bijna onmogelijk de proviand goed te houden. Mevrouw Brassey verhaalt daaromtrent het volgende in hare *Reis rondom de wereld*: 'Bij de ontzettende hitte (ten zuiden van Arabië) is een schaap, dat 's avonds geslacht wordt, den volgenden morgen oneetbaar; boter is zoo vloeibaar als olie, zelfs zegellak smelt volkomen en vloeit in stroopachtigen toestand door de kas.'

Voorzeker, wie in zijn leven het genoeg gehad heeft, zulk een warmtegraad eenmaal te ondervinden, zal, in het koelere vaderland terug gekomen, niet licht meer naar de genoemde streken verlangen! Doch het ergste zouden we nog vergeten. Wat het verblijf in die gezegende oorden bovenal onverdraaglijk maakt is het gemis van frisch drinkwater. Het welwater, zoo er dit nog te vinden is, heeft op elken tijd van het jaar eene temperatuur van 16 à 18 graden Réaumur, en kan alzoo evenmin eene verfrissching geven als een kop heete koffie aan iemand, die zich bij het loopen verhit heeft. Daarbij komt nog dat de temperatuur tusschen dag en nacht dikwijls aan groote en plotselinge veranderingen onderhevig is; want even snel als de lucht in de zon verhit wordt, koelt zij onder die wolkenlooze hemel af, zoodra de oorzaak der verwarming verdwenen is. Op den heetsten dag volgt dikwijls een nacht van de gevoeligste koude, zoo zelfs dat de karavanen niet zelden des morgens het water in hunne kruiken bevroren vinden, en de reizigers evenveel last van de nachtvorsten hebben als van de hitte overdag. Dergelijke plotselinge temperatuurswisselingen zijn in het gebied der Sahara herhaaldelijk waargenomen; in Australië heeft men zelfs binnen twaalf uren een warmteverschil van 25.2 graad Réaumur beleefd: bij het aanbreken van den dag had de thermometer 9.3° R. beneden nul gewezen en in den loop van den dag steeg hij tot 15.9° er boven.

Ook buiten de tropische gewesten verandert soms de temperatuur binnen een halven dag op schrikbarende manier, en dat ook onze landstreken van die plotselinge rijzingen en dalingen van den thermometer niet uitgesloten zijn, daarvan weten vooral de bewoners onzer kustprovinciën meê te spreken.

Toch is het verschil tusschen den hoogsten en laagsten thermometerstand in kuststreken niet zoo groot als op meer landwaarts in gelegen plaatsen; te Nijmegen bij voorbeeld zal het 's winters kouder en 's zomers heeter zijn dan te Haarlem. Over het geheele land genomen, bedraagt het gemiddeld verschil tusschen de grootste zomerwarmte en de strengste winterkoude omstreeks 19.5 graad van den honderddeeligen thermometer.

Hoe aanmerkelijk dat verschil ons moge voorkomen, steekt het echter gunstig af bij dat, hetwelk men in tal van andere landen waarneemt. In Rusland bijv. loopen zomer en winter veel erger uiteen. En zoo zijn wij, na de heetste landen besproken te hebben, ongemerkt tot de koudste gekomen, die we echter tot den volgenden keer zullen bewaren.

(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

VAN AARDAPPELSCHEUTEN GEBRUIK TE MAKEN. - Algemeen worden de uitspruitsels, die zich des winters aan de aardappelen vertoonen, als volslagen nutteloos weggeworpen. Een duitsch blad vestigt er de aandacht op, dat van die kiemen wel degelijk gebruik kan gemaakt worden, hetgeen vooral bij kostbare aardappelsoorten zeer is aan te bevelen. De ondervinding leert dat men uit die kiemen, wanneer ze onder eene lichte laag aarde bewaard worden, even groote en goede aardappelen kan krijgen als uit de wortelknollen. in jaren, waarin de pootaardappelen zeldzaam zijn, verdient deze opmerking inderdaad de aandacht.

DE ECHTHEID VAN ROODEN WIJN TE BEPROEVEN. - Het is van algemeene bekendheid hoe de wijn en vooral de roode wijn tegenwoordig vervalscht wordt. Daarom is het van belang een eenvoudig middel te hebben, waardoor men gemakkelijk de

vervalsching constateeren kan. Als zulk een middel wordt het volgende opgegeven. Men legt in den wijn een stuk wittebrood te weeken, tot dat het geheel van het vocht doortrokken is, waarna men het in een kopje met water dompelt. Is nu de wijn kunstmatig gekleurd, dan neemt het water aanstonds eene roodachtig-violette tint aan, terwijl dit bij

zuiveren wijn eerst na een kwartier of een half uur geschiedt. Dit verschijnsel berust op het feit, dat de kleurstof der druif zich veel moeilijker in water oplost dan die van beziën of andere stoffen.

EENE SPOORBAAN IN 24 UREN GELEGD. - Dat is eene onderneming, waarop het oude Europa, hoezeer ook vooruit gegaan, nog niet wijzen kan; maar in het jonge Amerika is het schijnbaar ongeloofelijk feit volbracht. Men herinnert zich dat voor de overbrenging van den gewonden president Garfield te Longbranch eene afzonderlijke spoorlijn gelegd is. Dat werk nu is in minder dan 24 uren tijds voltooid geweest. De assistent-directeur der New-Yersey-Centraalbaan gaf den 5^{en} september des middags om twaalf uur 46 minuten per telegraaf bevel aan den ingenieur Murtangh, eene nieuwe spoorbaan te leggen van de hoofdlijn te Ellerton naar Franklin Cottage, een afstand van 3420 voet. Des middags om drie uren werden de aardwerken vooreerst met twaalf arbeiders begonnen, en van dat oogenblik af kwamen achtereenvolgens per spoortrein nieuwe werklieden aan, zoo dat des avonds om zeven uur 351 geofende arbeiders aan het werk waren. Om kwart over zevenen bracht de trein het materieel voor den bovenbouw. De eerste spoorstaaf werd nog denzelfden avond om kwart voor achten gelegd, terwijl de laatste des nachts om twee uur 40 minuten bevestigd werd. Nu gunden de werklieden zich rust tot vijf uren in den morgen en werkten tot negen uren toen de lijn geheel voltooid was en er nog tijd genoeg overbleef om ze door herhaald en snel berijden te beproeven. De administratie betuigde dan ook in een bijzonder schrijven aan de ambtenaren, die het werk geleid hadden, hare erkentelijkheid voor hun vluggen en welvolbrachten arbeid.

DE VUURTOREN VAN CALFROCK.

Inderdaad, het spreekwoord dat Keulen en Aken niet op één dag gebouwd zijn, schijnt weldra zijne beteekenis te zullen verliezen.

DE SPOORWEGEN ELECTRISCH VERLICHT. - Heeft Amerika de eer van eene elektrische verlichting der spoorwegen, Europa komt de lof toe van eene nieuwe uitvinding op

dat gebied. Nadat in de engelsche *Pullman-cars* het electrisch licht is ingevoerd, zijn de heeren Sedlacek te Leoben en Schuckert te Neurenberg er na lange proefnemingen in gelukt een middel te vinden om ook de spoorbanen electrisch te verlichten. Vóór aan de locomotief wordt eene electrische lamp bevestigd, die tegen het schokken der machine bestand is. Ten einde deze lamp brandende te houden is op de locomotief een afzonderlijke kleine stoommachine aangebracht, die blijft doorgaan ook als de groote machine stilstaat. Zulk eene constructie was noodig omdat de locomotief juist stopt op plaatsen, waar goed licht noodig is, namelijk in de nabijheid van stations. De spoorbaan wordt nu over eene lengte van 1000 meters als bij dag verlicht, en deze verbetering, gevoegd bij de nieuwer remtoestellen, zal voorzeker veel tot de veiligheid bij den nachtdienst bijdragen.

EENE DOODE ZEE IN DEN ATLANTISCHEN OCEAAN. - Dezen naam zou men kunnen geven aan eene eigenaardige plek in genoemde zee, ongeveer 15 mijlen van de kust der Golf van Mexico. Daar drijft op het water, over eene uitgestrektheid van een paar engelsche mijlen, eene dichte, zware olielaag, die door geen storm, hoe onstuimig ook, in beweging gebracht wordt.

Aan de zeelieden is deze stormvrije noodhaven midden in zee welbekend; zij noemen hem algemeen de *Oil-pond*, dat is de olievijver. Verkeert een schip door storm in gevaar, dan tracht het deze natuurlijke vluchthaven te bereiken, waar het stil kan liggen, tot de woedende golven weder bedaard zijn. Vanwaar die massa olie komt is moeilijk te zeggen. Te New-Orleans gelooft men dat zij afkomstig is van eene on derzeesche vulkaan-uitbarsting en zij door het water heen tot aan de oppervlakte opgeworpen is.

EEN LOGEMENT VERPLAATST. - Reeds vroeger hebben wij gesproken van de eigenaardige manier, waarop men in Amerika geheele huizen verplaatst. Het merkwaardigste geval op dit gebied is echter de achteruitzetting van een ontzaglijk groot logement met zijn geheelen inboedel en zijne geheele bevolking, die niet lang geleden te Boston plaats had. Er zou eene straat verbreed worden en tot dat einde moest bedoeld hotel, dat behalve de menschen eene zwaarte vertegenwoordigde van omstreeks 2000 ton, een kleine veertien voet achteruit. Dit reuzenwerk, dat voor 30.000 dollars werd aangenomen, werd in dertien uren en veertig minuten verricht. De grootste snelheid der verplaatsing bedroeg één duim in twee minuten. Het merkwaardigste echter is dat de bedrijvigheid van het hotel daardoor in het minst niet gestoord werd, en de reizigers, alsmeê de eigenaars der winkels aan de straat er rustig in bleven wonen.

INKTPLAKKEN UIT PAPIER TE VERWIJDEREN. - Heeft men met plakken van gewonen galnoteninkt te doen, dan is het voldoende het papier door middel van een zacht penseeltje met citroensap of een mengsel van één deel zuiver zwavelzuur en één deel regenwater te bevochtigen, en de bevochtigde plaats, zoodra de plak verdwenen is, met een zacht wollen lapke af te wrijven. Op die manier kan men een geheel beschreven blad weêr volkomen wit maken. Na opnieuw gegomd en gesatineerd te zijn kan het vervolgens weêr even als te voren beschreven worden.

Om plakken van anderen inkt te verwijderen, neemt men 20 gram chloor of bleekpoeier en schudt dit met 20 gram koud water goed dooreen in een fleschje, dat men goed gekurkt een oogenblik laat staan, tot de chloor bezonken en het water geheel helder geworden is. Daarna giet men het water voorzichtig af en vermengt het met 5 gram sterke azijn, waarna men het papier insgelijks met een zacht penseel

met dit mengsel bevochtigt en aanstonds met kladpapier opdroogt. Goed gekurkt en in het donker bewaard, kan de vloeistof ook bij eene volgende gelegenheid dienst doep.

MIDDELEN TEGEN KOUDE VOETEN. - In het vochtige najaar en gedurende den winter hebben vele menschen last van koude voeten, vooral zij, die zittende bezigheden en weinig beweging hebben. Het is zulken lieden niet genoeg aan te raden zich zooveel mogelijk beweging te gunnen; vooral nu en dan eene goede wandeling, waarbij men ferm doorstapt. Niet alleen is dat een uitstekend middel tegen koude voeten, maar ook tegen de overige ongezonde uitwerkselen van het kamerleven op het menschelijk gestel.

Wie echter aan een bepaald lokaal gebonden is, kan zich de voeten warm dansen of de voetbewegingen uitvoeren, die men in verschillende boeken over kamer-gymnastiek vindt opgegeven.

Van veel gewicht voor het warm houden der voeten is ook dat men volslagen drooge en niet te nauwe kousen of laarzen draagt, en dikwijls van kousen verwisselt, zelfs meermalen daags, wanneer de kousen vochtig geworden zijn. Verder is aan te bevelen het dragen van vilten pantoffels of van vilten zolen in de laarzen.

Wie met dit alles zijn doel niet bereikt en voor geen krachtig, maar probaat middel terug schrikt, neme zijne toevlucht tot koude voetbaden. De voeten worden daarbij in een emmer met koud water gedompeld, en na er een paar minuten ingehouden te zijn, flink afgedroogd. Het best geschiedt dit met grove kousen, die men over de hand trekt. Heeft men de voeten daarmee zoolang krachtig gewreven tot men eene prikkelende warmte gevoelt, dan maakt men eene niet te langzame wandeling van een half uur. Na deze badkuur eenige weken voortgezet te hebben, zal men geen klagen meer hebben over koude voeten.

[Nummer 21]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XXXIII.

Glamorgan.

De winter ging voorbij zonder dat het oorlogsgedruisch nader kwam tot het kasteel Raglan, dat daar lag als een groote leeuw in de woestijn, dien de jager niet durfde wakker maken. Geheel Wales, op een slot of twee na, bleef den koning trouw, en dit had hij in groote mate aan den invloed en de toewijding der Somersets te danken, wier diensten hij dan ook van dag tot dag meer scheen te erkennen.

Op zekeren dag in den vroegen zomer zat lady Margaret in hare kamer en was met haar borduurwerk bezig, waarbij Dorothy haar behulpzaam was, toen lord Herbert, die verscheidene dagen afwezig geweest was, binnentrad.

‘Hoe maakt het mylady Glamorgan?’ vroeg hij opgeruimd.

‘Wat moet dat beteekenen, Herbert!’ hernam zijn vrouw hem nieuwsgierig aanziende.

‘Ik ben geen Herbert meer, en hoef evenmin meer met mijns vaders veeren te pronken. Gij, vrouwlief, zijt van nu af gravin van Glamorgan

DE MUNT-SCHOWBURG VAN BRUSSEL MET ZIJN GAANDERIJ IN GEVAL VAN BRAND.

vanwege uw echtgenoot, den eersten graaf van dien naam; want daar zulks den koning behaagd heeft, vertrouw ik dat gij er uwe toestemming toe geven zult en bevallig voor gravin zult spelen. - Kom, Dorothy, zijt gij er niet trotsch op de nicht van een graaf te zijn?’

‘Ik ben er trotsch op, dat gij mij nicht noemt, mylord,’ antwoordde Dorothy; ‘maar om de waarheid te zeggen is het mij om het even of gij Herbert of Glamorgan genoemd wordt. Als gij mij nicht en vriendin blijft noemen, mag de koning u noemen zoo als hij wil, en als gij er meê tevreden zijt, ben ik het ook.’

‘Bij St. Joris, dat is flink gesproken, nichtje,’ riep de nieuwe graaf uit. ‘Maar, nichtje,’ ging hij voort, ‘gij ziet mij altijd veel te ernstig. Ge moet niet treuren; er zijn goede tijden op handen, en opdat gij daar niet aan twifelen moogt, zal ik u iets verhalen. Luister, maar het is alleen voor uwe ooren en niet voor uwe tong. De koning heeft uw neef, dat wil zeggen mij, den echtgenoot van deze dame, Eduard Somerset, tot generalissimus verheven van zijne drie legers, admiraal van eene vloot en ik weet waarlijk niet wat al meer; want ik heb zijn brief maar even overgekeken. - En, vrouwlief, ik geloof wezenlijk dat de koning slechts zijn tijd afwacht om mijn vader hertog van Somerset te maken, zoo dat gij eenmaal eene hertogin zult zijn, Margaret! Denk eens aan!’

Lady Glamorgan berstte in tranen uit.

‘Ik wenschte liever dat ik een kus van mijne kleine Molly had!’ riep zij uit.

Nog nooit sedert den dood van het kind had zij in Dorothy's bijzijn dien naam uitgesproken. De nieuwe waardigheid, hoe vreemd het sommigen moge toeschijnen, wekte plotseling de gedachte aan den lieveling bij haar op, voor welke alle titels ijdele woorden waren. Er volgde eene pijnlijke stilte.

‘Ja, Margaret, gij hebt gelijk,’ zegde Glamorgan ten laatste; ‘het is alles maar ijdelheid; maar toch zijn dergelijke eerbewijzingen, als de blijken van de gunst eens konings, zeer te waardeeren.’

Wat de blijken van de gunst eens konings op zich zelve waard zijn, zou mylord Glamorgan zelf ondervinden.

‘Maar *ik* moet ze betalen,’ sprak zijne vrouw.

‘Hoe dat, melieve?’

‘Kosten zij mij u niet, Herbert - en komen ze mij dus niet duur te staan? Zijt gij niet altijd van hier? Wensch ik niet dikwijls als ik in het donker wakker lig, dat wij allen maar in den hemel waren en niet meer met al die dwaasheid te maken hadden. De engelen zorgen dat Molly ons niet vergeet.’

‘Ja, Margaret, het moet u hard vallen, en ook voor mij is het hard,’ zegde de graaf aangedaan, ‘maar toch niet zoo hard als onzen souverainen heer, den koning, die zijn zilver en juweelen moet verkoopen.’

‘Nu! wat beteekent dat, Herbert! Als hij mij u wilde laten, kon hij al het mijne nemen en ik zou het graag zien ook; want gij weet, Edward, dat ik mijne juweelen slechts bewaar, opdat gij ze als ge wilt moogt verkoonen.’

‘Dat weet ik, en de tijd kan komen, dat dit vereischt wordt, hoewel het er Goddank nu nog ver van af is.’

‘Mylord,’ vroeg Dorothy, ‘heb ik u niet hooren zeggen dat de ring, dien Richard Heywood mij gezonden heeft, waarde had?’

‘Ja, nichtje, het is een steen van het fijnste water, en van aanmerkelijk gewicht, schoon ik hem niet gewogen heb.’

‘Dan zou ik hem wel in 's konings schatkist willen werpen, als uwe lordschap de overbrenger van zulk eene kleine gift zou willen zijn.’

‘Neen, kind; de koning berooft geen weezen.’

Doch, zoo als ik zegde, het uur kan komen, waarop alle penninksken welkom zullen zijn, en het uwe met de andere in dank aangenomen zal worden; maar mijn vader en ik hebben nog veel om te geven en zullen het lang gegeven hebben, vóór dat uur gekomen is. En wat u betreft, Dorothy, wat zou uw kloeke Rondhoofd zeggen, als gij van zijn ring een gebruik maaktet, dat hem allerminst bevalen zou?’

‘Hij zal er mij nooit naar vragen,’ antwoordde Dorothy met een flauwen glimlach.

‘Wees daar zoo zeker niet van, kind,’ zegde de graaf lachend. ‘Ik ken uwe toekomst niet en wil u niet bang maken met iets, dat als het komt, zoo geleidelijk zal komen als zacht juniweêr. Ik heb uw horoscoop niet getrokken en spreek daarom als een onwetende; maar laat mij u in vertrouwen zeggen, dat het mij niet verwonderen zou, als gij nog eens een paar werdt, wanneer deze oorlog eenmaal ten einde is en de koning het zijne weêr terug heeft. Wanneer hij een zoo goed katholiek was, als hij nu een dweepziek Puritein is, valt er niet aan te twijfelen of er zou geen enkel jonkman in de drie koninkrijken zijn, wiens hart en hand Dorothy Vaughan meer waardig waren dan de zijne. En wie weet, Dorothy?... Er kan zooveel veranderen!’

XXXIV.

Een nieuwe soldaat.

Rowland Scudamore had meermalen pogingen aangewend om met Dorothy op een meer vriendschappelijken voet te komen, doch de koelheid, die het meisje tegenover hem aan den dag legde, stiet hem telkens onverbiddelijk terug. En geen wonder! Welke gemeenschap kon er zijn tusschen een meisje, zoo ernstig gestemd als Dorothy Vaughan, en een jongeling zoo los en onbeduidend als haar verre neef. Zij had hem dan ook meer dan eens vrij duidelijk te verstaan gegeven dat zij hem als harer onwaardig achtte, en Scudamore, hierdoor in zijne ijdelheid gekrenkt, besloot zich harer waardig te maken, door ook de wapenen tot den dienst des konings aan te gorden.

Hij had daar thans eene goede gelegenheid toe; want daar het parlement zich van de hulp der Schotten had verzekerd, en hunne gezamenlijke legermachten in het vroege voorjaar Engeland waren binnen gerukt, dacht de koning er van zijnen kant aan bij de iersche katholieken hulp te zoeken. De toewijding der oude katholieke geslachten in Engeland had hem op dit denkbeeld gebracht; maar de uitvoering was niet gemakkelijk; want de dweepzucht zijner protestantsche onderdanen verzette zich met alle macht tegen zulk een bondgenootschap met de gehate papisten. Hij moest derhalve met omzichtigheid te werk gaan, doch dreef die omzichtigheid zoo ver dat de Schotten inmiddels geheel Engeland met hunne legers overstroonden en de partij der opstandelingen, allengs stouter en stouter geworden, een nieuw offer eischte in den persoon van den bisschop Laud, die even als Strafford zijn hoofd op het schavot verloor. Meer en meer bleek het dat de Rondhoofden, zoo zij eenmaal de macht in handen hadden, voor niets zouden terug deinzen, en Dorothy vroeg zich in haar binnenste af, hoe Richard tot zulk eene partij konde behooren. Voor het huis Raglan was de terechtstelling van Laud echter een veel onheilsPELLender teeken; want zij bewees wat de vrienden des konings van de Puriteinen te wachten stond. Toen

dan ook Rowland Scudamore den markies zijn verlangen te kennen gaf om voor den koning te strijden, juichte deze verheugd dat voornemen toe.

‘Ha! gij wilt ten oorlog?’ sprak lord Worcester. ‘Dat doet mij genoeg, mijn jongen. De koning heeft soldaten noodig, en op dit oogenblik meer dan ooit. Gij zijt een goed schenker, maar ik zal mijn best doen om mijn rooden wijn zonder u te drinken. Gij zult voortaan den koning toebehooren, en wat ik voor u doen kan, zal ik niet achterwege laten.’

Scudamore had een weinig tegenstand verwacht, en stond dus nu in zekeren zin teleurgesteld. Hij had zich onmisbaar voor zijn meester geacht en zelfs flauw gehoopt dat deze Dorothy's hulp zou inroepen om hem tot thuis blijven over te halen. Maar ofschoon traag en toegeeflijk voor zich zelven, was Scudamore van nature geen lafaard en had ook geen ondervinding van den oorlog, om er sterk voor terug te schrikken: hij wist niet hoe afschuwelijk een veldslag is, nadat hij geleverd is en de geest tot kalmte is gekomen om de vreeselijke naweeën te overwegen.

‘Ik dank uwe lordschap van ganscher harte,’ zegde hij, zich meer voldaan toonende dan hij wel was, ‘en met uwe lordschaps verlof zou ik nog een tweede verzoek hebben.’

‘Spreek op, Rowland. Ik ben u wel iets voor uwe lange trouwe diensten schuldig. Als ik het kan toestaan zal het geschieden.’

‘Geef mij dan de merrie van den Rondhoofd, opdat ik haar meester des te beter kunne vinden.’

Want Lady bevond zich nog binnen de muren. De markies kon ze niet terug geven en toch kon hij het niet over zich verkrijgen, ze voor zijn eigen dienst te gebruiken, daar hij nog altijd de hoop koesterde, dat Heywood zich met den koning zou verzoenen. Maar helaas! er waren op het oogenblik zoo weinig paarden in de stallen van Raglan.

‘Neen, Rowland,’ hernam hij, ‘gij zijt de laatste, die recht op haar hebt. Het ware noch billijk noch rechtvaardig, den dief het gestolen goed in handen te geven.’

Hij bleef stilzwijgend voor zich zien, en Rowland, niet zeer opgewekt, stond eveneens stilzwijgend, met den heimelijken wensch dat de markies dit zou opnemen als eene verklaring dat, zoo hij niet op de merrie ten oorlog kon rijden, hij liever in het geheel niet zou gaan. Maar de gedachte van den markies had eene andere wending genomen.

‘Gij zult ze hebben, mijn jongen. Gij zult niet thuis blijven suffen om den wille van een ouden door jicht geplaagden man en zijn rooden wijn. Maar eer gij gaat, wil ik u eenige regelen voorschrijven, die gij in het veld en in het kamp zult hebben te volgen. Eer gij gaat, moet gij uwe wapenrusting flink nazien, en als gij eenmaal in den oorlog zijt, vergeet dan nooit uw morgen- en avondgebed te doen; want God heeft niet beloofd allen, die voor de goede zaak strijden, voor den dood te bewaren, en het kan gebeuren dat gij plotseling uit de tegenwoordigheid van sterfelijke menschen wordt geroepen in de tegenwoordigheid van den levenden God. Want al zijt gij protestant, daarom beschouw ik u niet als ter helle gedoemd. Zoo lang Maria koningin des Hemels is, zal geen onwetend dwalende buiten zijne schuld verloren gaan. Houd daarom God voor oogen, Rowland, en denk er om dat het beter is thuis te blijven, dan een slecht soldaat te zijn. Ga nu naar den wapensmid en belast hem van mijnentwege u eene uitrusting te maken als kurassier in Zijne Majesteits dienst. Ik kan u geen rang geven; want ik heb op het oogenblik geen nieuw regiment te vormen, maar het moge Zijne Majesteit behagen zorg voor u te dragen, en u eene plaats te geven in mylord Glamorgan's regiment der lijfwacht.’

Het vooruitzicht op een bedrijviger leven en grooter vrijheid, dat Scudamore thans geopend werd, zou zelfs eene edeler natuur dan de zijne een oogenblik verblind hebben. Lord Worcester zag hoe zijne oogen schitterden en staarde hem met een medelijdend gezicht na, toen hij de kamer verliet.

‘Arme jongen!’ sprak hij bij zich zelve, ‘ik hoop dat het niet de laatste maal is dat ik u zie. Dat verhoede God! Maar hier zoudt ge verroesten, en het zou een oud man niet passen een jongeling met de gebreken van den ouderdom aan te steken.’

Rowland zocht weldra den wapensmid op en begaf zich met hem naar de wapenzaal, die in de citadel boven de werkplaats gelegen was. Aan den voet van den trap sprak hij overluid, in

de hoop dat Dorothy bij het stoomwerktuig zou zijn en hem mocht hooren. Na eene wapenrusting te hebben uitgezocht, die hem beviel en waaraan de wapensmid maar weinig te veranderen had, om ze passend te maken, volgde hij den smid naar beneden, doch bleef opzettelijk een weinig achter, zoo dat deze den toren het eerst verliet. Aan den voet van den trap liet Rowland de heele wapenrusting met een kletterend geraas vallen, met het gewenscht gevolg dat Dorothy naar buiten kwam. Zij bleef een oogenblik toezien, terwijl hij, veinzende haar niet te zien, met den rug naar haar gekeerd, de stukken opraapte.

‘Zie ik u eindelijk de wapens aangorden, neef?’ zegde zij. ‘Ik wensch er u geluk meê.’

En zij reikte hem de hand, die hij aannam, terwijl hij haar aanstaarde.

‘Zoudt ge dan gaarne zien dat ik sneuvelde, om van mij af te zijn, Dorothy?’ stamelde hij.

‘Ik zie een jonkman liever sneuvelen in een eerlijk gevecht, dan dat hij zich lafhartig en laag binnen steenen muren schuil houdt.’

‘Gij zijt hardvochtig, Dorothy, en kent geen genegenheid, anders zoudt ge een weinig medelijden met mij gevoelen.’

‘Wat! Zijt ge dan bang, neef?’

‘Bang! ik vrees niets ter wereld dan uwe hardvochtigheid.’

‘Komaan, dan behoeft ge ook niet beklaagd te worden,’ zegde Dorothy en keerde naar haar stoomwerktuig terug.

Scudamore besteedde de merrie en vertrok, door een der staljongens gevolgd. Hij vond den koning te Wallingford, reikte hem den brief van den markies over, bood zijne diensten aan en werd onmiddellijk bij de koninklijke lijfwacht geplaatst.

In de oogen van de meesten zijner kameraden scheen de merrie, die hij bereed, te licht voor cavalerie-dienst, maar zij vergoedde in levendigheid en spierkracht wat zij in grootte te kort kwam, en de koning had geen paard in zijn dienst, dat in fraaiheid van vormen en vlugheid van bewegingen met Lady wedieveren kon. Daar Scudamore niet het minste gemoedsbezwaar gevoelde betreffende de manier, waarop hij ze in bezit gekregen had, begon hij veel van haar te houden. Hij was echter eerst na den tweeden slag bij Newsbury in het leger gekomen en had dus geen kans voor den volgende zomer om met hare hoedanigheden in het veld kennis te maken.

XXXV.

Lady en bisschop.

Inmiddels had een samenloop van gebeurtenissen den invloed, dien Cromwell in het parlement had, aanmerkelijk versterkt, en was hij daardoor in staat gesteld mannen naar zijn geest voor posten van vertrouwen te doen benoemen. Onder deze bevond zich in de eerste plaats Roger Heywood, die al spoedig tot kolonel werd verheven van een van Cromwell's meest geliefkoosde regimenten, met zijn zoon tot majoor.

Richard bereed nog altijd Bisschop, die ten laatste even befaamd werd om zijn moed, als hij het van den beginne af om zijn leelijkheid geweest was. Gelukkig bevond men dat hij vriendschappelijke gevoelens had opgevat jegens een paard van den troep en nooit uitsloeg, wanneer dit achter hem liep; men gaf dus dit paard steeds

eene plaats achter Bisschop en was daardoor van veel last bevrijd. Intusschen moesten de ruiters aan weerszijden hem nog flink in het oog houden; want nu en dan kreeg hij het in den kop, woedend te bijten en daardoor eene groote verwarring in den troep aan te richten. Toen zijn meester officier geworden was, bleef hij waarschijnlijk aan dezelfde verzoeking onderhevig, maar had minder gelegenheid er aan toe te geven.

Ten laatste gordde de koning zich tot een nieuwen veldtocht aan en werd door Fairfax en Cromwell naar de graafschappen Leicester en Northampton gevolgd. Daarna had de veldslag bij het dorp Naseby plaats.

In het heetst van dit gevecht, dat zoo noodlottig voor den koning moest afloopen, werd Rowland door Zijne Majesteit in allerijl ter hulp van sir Marmaduke afgezonden, die in groot gevaar verkeerde. Hij werd echter opgemerkt door een puriteinsch officier, die oogenblikkelijk zijne bedoeling giste, deze besloot te verijdelen en hem onmiddellijk achterop reed. Rowland reed een eindweegs voort, zonder te bemerken dat hij achtervolgd werd. Maar de ruiter zette hem in bliksemsnelle vaart na; want die Puritein was Richard Heywood, die in het paard van den ruiter zijne merrie herkend had. Op het oogenblik dat Richard zijne Lady onderscheidde, bonsde zijn hart zoo geweldig, dat het hem toescheen als zou hij van zijn paard tuimelen.

Rowland bemerkte dat hij achtervolgd werd, doch bij den eersten blik, dien hij op het lange, lage, ratvormige dier achter zich wierp, berstte hij in een spotlach uit, sprong over eene heg en kwam alzoo in een braakliggend stuk kleigrond, waar zijne merrie niet gemakkelijk voort kon. Doch ook Richard sprong weldra over de heg en thans was het voordeel onmiddellijk aan den kant van Bisschop.

Zij naderden eene groote heg, waarachter het gevecht in vollen gang was, en Richard had dus geen tijd te verliezen: hij ademde diep en liet toen een eigenaardig gerekt geluid hooren. Onmiddellijk steigerde Lady, bleef half stilstaan, stak haar kop in de lucht en spitste de ooren. Richard riep opnieuw; zij keerde zich om en reed, ondanks sporen en teugel, en schoon hare kaken door Rowland uiteen gerukt dreigden te worden, op zijn vervolger toe.

Thans bespeurde Rowland wie die vervolger was. De gedachte aan hetgeen Richard hem gezegd had in dien nacht, toen hij hem naar Raglan bracht, rees onduidelijk in zijn geest op en hij werd woedend. Maar te vergeefs worstelde hij met de merrie en al dien tijd bleef Richard op hem toerijden. Ten laatste zag deze Rowland een pistool uit den zadel trekken. Instinctmatig deed hij hetzelfde en toen hij zag dat Rowland het paard met den kolf op den kop wilde slaan, vuurde hij zijn wapen af en miste, - maar bespaarde Lady den slag. En eer Rowland bekomen was van den schrik, die hem beving toen hij den kogel langs zijn oor hoorde fluiten, deed Richard opnieuw een eigenaardig, doch verschillend, geluid hooren. Lady steigerde, trappelde, wierp hare hielen in de lucht, sneet Rowland uit den zadel en vloog op Richard toe.

Maar nu kwam bij dezen eene andere vrees op: wat zou hij doen als Bisschop de merrie mocht aanvallen, hetgeen hij waarschijnlijk doen zou? Op het woord van haar ouden meester bleef Lady echter op een paar ellen afstands staan en wachtte daar met gebogen hals en gespitste ooren, terwijl Bisschop, misschien door bewondering getroffen over de manier waarop zij zich van haar ruiter ontdaan had, haar met geen kwaadaardig oog bleef gadeslaan.

Intusschen was Rowland opgestaan, en gedachtig aan zijn plicht en tevens hopen de dat Richard zich met zijn buit zou tevreden stellen, liep hij zoo hard hij kon naar eene opening in de heg. Maar in een oogenblik had Bisschop, door Lady gevolgd, hem ingehaald.

‘Het was beter als gij om genade riept,’ zegde Richard.

Het antwoord was een kogel, die Bisschop juist onder het oor trof. Hij ging recht overeind staan, uitte een gil en tuimelde omver. Scudamore ijlde op de merrie toe, hopende haar meê te voeren eer de Rondhoofd tot bezinning kwam. Maar ofschoon Bisschop op zijn been gevallen was, was Richard ongedeerd. Lady scheen bedremmeld en Rowland, die haar zacht naderde, greep haar bij den teugel en sprong in den zadel. Op hetzelfde oogenblik deed Richard opnieuw het haar bekende geluid hooren en wederom vloog Rowland in de lucht, terwijl Lady verschrikt, maar gehoorzaam haar ouden meester naderde. Rowland was op zijn rug gevallen, en voor hij kon opstaan, had Richard zijn been van onder den klepper uitgehaald en zijn zwaard uit de scheede getrokken. Thans eerst bemerkte hij wie zijn vijand was, en als een bliksemstraal schoten hem de woorden zijns vaders door den geest.

‘Heer Scudamore,’ riep hij, ‘ik wenschte dat gij mijne merrie niet gestolen hadt, opdat ik een eerlijk gevecht met u kon hebben.’

‘Schurk van een Rondhoofd!’ hijgde Scudamore bleek van toorn. ‘Uwe ongemanierde boerenstreken zullen u duur te staan komen. Zijt gij een krijgsman? Gij zijt een goochelaar, een straatkunstenaar, die een oude knol kunstjes geleerd heeft! Een schoon krijgsman, inderdaad!’

‘Een ruiter zonder paard!’ hernam Richard. ‘Een krijgsman, die mijne merrie steelt en dan mijn paard doodschiet! Bah! Als de rest zoo was als gij, zouden wij geene andere wapens dan hondenzweepen noodig hebben.’

Scudamore haalde een pistool uit zijn gordel en wierp een blik op de merrie.

‘Als gij uw arm opheft, schiet ik u neêr,’ riep Richard. ‘Wat! zou een man zijn paard niet mogen leeren, een dief uit den zadel te werpen! En heb ik u niet behoorlijk gewaarschuwd, toen ik u nog voor een man van eer en slechts een dief in scherts aanzag? Ga uwen weg! Ik zal mijn land een grooteren dienst bewijzen door dappere mannen te volgen, dan door u gevangen te nemen. Ga terug naar uw meester. Als ik u doodschoot, zou ik hem minder afbreuk doen, dan ik wel wenschte. Zie, hoe ginds uws meesters paarden uiteen gedreven worden.’

Hij naderde Lady om haar te bestijgen en weg te rijden.

Maar Rowland, die in de kracht zijner woede intusschen van zijn val bekomen was, vloog met getrokken zwaard op Richard toe. Het gevecht was kort. Met één enkelen zwaren slag wierp Richard zijn bestrijder op den grond. Daarop den vijand ziende naderen, en vreezende omsingeld te worden, vloog hij als de wind naar zijn regiment terug, dat hij juist bereikte op het oogenblik dat Cromwell het op de achterhoede der koninklijke infanterie afzond.

Dit was het einde van den veldslag. De koning leed opnieuw de nederlaag en was genoodzaakt zich naar Leicester en Hereford terug te trekken.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

De Munt-schouwburg van Brussel met zijn gaanderij in geval van brand.

De brand van den schouwburg van Nizza en die van het Ringtheater van Weenen hebben het licht doen zien aan tal van ontwerpen, die ten doel hebben om bij soortgelijke onheilen de onmiddellijke vlucht van de menigte te vergemakkelijken en te verzekeren; want zoo dergelijke rampen altijd zooveel slachtoffers tellen, is zulks te wijten aan het gemis van behoorlijke uitgangen en vinden oneindig meer

menschen den dood door verstikking en door het ontzettend gedrang dan door eigenlijke verbranding.

Het hooge gewicht van dit onderwerp noopt ons het ontwerp door een onzer landgenooten, den heer Eduard Gisler, uitgedacht, onder de oogen van het publiek te brengen, toegepast op den grooten schouwburg van Brussel.

‘Om de personen, die zien op al de verdiepingen bevinden van een schouwburg, waarin een brand uitbreekt, in staat te stellen zich door een snelle vlucht te redden, zegt de heer Gisler, moet men langs de buitenmuren en aan de verschillende verdiepingen balkons-gaande-

rijen aanbrengen, die op den beganen grond uitkomen. Deze lange doorlopende balkons zouden nog een ander nut hebben: ze zouden de bezoekers veroorloven om tijdens de pauzen frissche lucht te gaan scheppen.'

Het spreekt van zelf dat die gaanderijen in geval van brand tevens uitmuntend van pas zouden komen om van buiten in al de verdiepingen water te kunnen geven.

Gelijk men uit onze gravure ziet, passen die gaanderijen aan den bouwstijl van den muntschouwburg, welks grootsch karakter zij zelfs verhoogen.

Moederlijke bezorgdheid.

Schilders van huiselijke tafereelen uit het gewone leven hebben dit boven hunne overige kunstgenooten voor, dat zij meer algemeen begrepen worden, omdat hunne schilderijen in ieders gemoed en in ieders herinneringen dien weêrklank vinden, welke onmisbaar is voor het wezenlijk genieten van een kunstgewrocht.

Wie gevoelt niet met den schilder de bezorgdheid der moeder, die, met den zieken lieveling op den schoot, aan de treurige mogelijkheid denkt dat dit kind - wellicht het eenige - aan hare teederheid ontruikt zal worden? Wel heeft zij al het mogelijke gedaan, om de ziekte van den beginne af te bestrijden, en getuigen de geneesmiddelen, voor haar op de tafel geplaatst, dat zij daartoe ook de hulp der kunst heeft ingeroepen. Maar is zij daarom zeker dat zij haar lieveling behouden zal? Zie, reeds toont hij geen belangstelling meer in de speeltuigen, waarmee hij zich vroeger zoo vroolijk kon bezig houden, en zelfs den lievelingskost, opzettelijk voor hem gereed gemaakt, laat hij ditmaal onaangeroerd. De kleine sluit de oogen, als had hij nu reeds genoeg van de wereld, die hij ter nauwernood heeft leeren kennen, terwijl de moeder treurig en bekommerd zijne onrustige sluimering bewaakt.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Ofschoon Bisschop op zijn been gevallen was, was Richard ongedeerd.

Moederliefde, gij schenkt de rijkste weelde, maar ach! wat baart ge dikwijls diepe smart!

Wat de Chineesche keuken oplevert.

Het is bekend dat de Chinees niet bijzonder keurig op zijn voedsel is en zich zelfs gerechten op laat dienen, waarvoor wij, Europeanen, den neus optrekken. Hondenvleesch wordt in Europa niet gegeten, doch de Chineezzen denken daar anders over. Zij mesten de oude honden, slachten ze en vinden het een heerlijke schotel. Zij

hebben zelfs eene soort honden die zich goed laten mesten. Van onze groote steden verhaalt men dat er veel kattenvleesch voor dat van konijnen wordt geëten; de Chinees kent daar geen onderscheid in, hij vindt een kat een lekker beetje.

Wij achten den toestand eener belegerde stad verschrikkelijk wanneer we lezen dat de inwoners, van alle verkeer en gemeenschap verstoken, zich moeten voeden met ratten en muizen.

Onze tijdgenooten, die gedurende de belegering van Parijs, zich in die wereldstad ophielden, beroemen er zich op 2 of 3 franken voor een rat te hebben betaald, en wij, die aan een Belgische tafel gewoon zijn, hooren zulke bijzonderheden met verbazing aan.

Niet alzoo de Chinees. Naast een gemesten hond en eene vette kat, stelt hij zeer veel prijs op eene verse of gezoute rat.

Hij eet ze niet bij gebrek aan beter voedsel, integendeel, het lieve diertje neemt eene eereplaats in aan den disch van den mandarijn. Wij hebben een afkeer van die lastige knaagdieren. Bemerken we hun spoor in onze woning, dan doen we hen hoogstens de eer aan eene kat te gaan houden of een val op te zetten. Door slechts te vertellen een rat op, de bovenachterkamer 'gehoord' te hebben, kunt ge het meisje dat daar beneden in de voorkamer zit te borduren, een schrik op het lijf jagen. De Chinees zou met dien angst hoogstwaarschijnlijk spotten; want hij voedt deze dieren op, met evenveel zorg ongeveer als wij aan onze duiven wijden.

MOEDERLIJKE BEZORGDHEID, NAAR HENRI BOURCE.

Om een denkbeeld te geven van een chineeschen maaltijd laten wij hier het verhaal van een feest volgen, zoo als een europeesch reiziger het heeft meêgedeeld.

Tegen acht uur des avonds nam de maaltijd aanvang. Wij vonden er geene lange tafel, zoo als in Europa gebruikelijk is, maar kleine vierkante tafeltjes, waarover een rood kleed lag, en waaraan drie Europeanen en een Chinees zich neêrzetten, welke laatste in naam van den gastheer de honneurs tegenover zijne tafelgenooten waarnam.

Het karakteristieke der chineesche gebruiken, namelijk dat zij juist de tegenvoeters zijn van die der Europeanen, komt ook bij de maaltijden geheel tot zijn recht. Even als de Chinees wanneer hij wil groeten zich het hoofd bedekt, in plaats van het te ontblooten; even als hij de eereplaats links in plaats van rechts

houdt; even als hij zijne voorvaderen adelt in plaats van hunne nakomelingen; even als hij van rechts naar links schrijft in plaats van het omgekeerde; even als hij als rouw wit draagt in plaats van zwart; even als hij elk spoor van baard zorgvuldig tracht te verwijderen, in plaats van den baard als een teeken van mannelijke rijpheid en waardigheid te beschouwen; even zoo begint de Chinees zijn maaltijd met die gerechten, waarmeê wij hem eindigen, namelijk met gebak en vruchten. Toen wij plaats namen, was elke tafel reeds met een aantal verschillende gerechten, die op bont geschilderde porceleinen bordjes lagen, bedekt, en terwijl wij nog bezig waren den geheimzinnigen inhoud dezer tellooren te ontcijferen, was onze Chinees reeds begonnen ons met twee stokskens de beste beetjes van elke telloor voor te dienen. En om onzen twijfel aan de zuiverheid der stokskens geheel weg te nemen, haalde hij ze door zijne lippen, telkens eer hij een ander stuk opnam.

De meeste gerechten waren ons onbekend, want de chineesche keuken stelt er eene eer in de gerechten onkenbaar te maken en hun natuurlijken smaak te doen veranderen. Zoo werden ons dan niet alleen zwaluwennesten, kievitseieren en gekookte kikvorschen, maar ook gebraden zijdewormen, vinnen van haaien, rund- en buffelspijzen, trepanz, bamboeswortels, zee gras, en andere chineesche lekkernijen voorgezet. De tafel werd minstens driemaal met nieuwe gerechten gevuld, zoo dat omstreeks vijftig verschillende schotels werden opgedragen. Vleeschspijzen waren er weinig en kwamen in stukskens gesneden op tafel; daarentegen werden rijst en groenten in alle mogelijke vormen opgediend. Onder het eten was een klein meisje onophoudelijk bezig de kleine kopjes der gasten met een uit gerst bereiden warmen drank te vullen; want de chineesche beleefdheid eischt dat het kopje altijd vol is. De Chinees kent geen wijn. Na het eten kwam de thee. Het einde van den maaltijd wordt bekend gemaakt door het opnemen der eetstokskens, deze tot aan het voorhoofd op te heffen en ze dan recht op de theekopjes te leggen. Deze ceremonie maakt op den European een zonderlingen indruk. Maar daartegenover staan dat de Chineezzen niet minder verwonderd zijn als zij ons zien eten; zij vragen hoe het mogelijk is dat wij koude dranken gebruiken; hoe wij op de zonderlinge gedachten gekomen zijn ons voedsel met een vorket te nemen en in den mond te brengen, op gevaar af van de lippen te wonden of zelfs de oogen uit te steken. Ook vinden zij het zeer tegen den regel dat wij onze noten en amandels met de schaal op tafel brengen en den bedienden het werk besparen appels of peren te schellen en het vleesch in stukken te snijden. Ja, het is waarlijk geen aardigheid wat men van een Chinees vertelt, die zijne verwondering er over te kennen gaf dat de Europeanen biljart speelden, kegelden en dansten, en daarbij de opmerking maakte waarom welhebbende menschen zulk een arbeid niet liever aan hunne bedienden overlieten.

In één woord, het chineesche keukenboek bevat een aantal recepten, waarvan wij ons geen begrip kunnen vormen. Het moet echter gezegd worden, dat hunne gerechten den meesten Europeanen zeer goed bevallen, ten minste dit getuigen vele reizigers. Wat echter iedereen minder zou bevallen is, dat de Chinees met behulp van zijne lange nagels het vleesch snijdt en zijne spijzen verslindt; verslindt dat is het juiste woord, want de zonen van het Hemelsche Rijk hebben een eetlust en eten met eene vraatzucht en snelheid, waarover iedereen verbaasd staat.

Een klein onderscheid.

De burgemeester van een stadje ontving een nameloozen brief, waarin hem werd meêgedeeld, dat in een huis van een niet gunstig bekende straat eene jonge, schoone vrouw woonde, die tegen betaling personen bij zich ontving, met wie zij om groote sommen speelde. Bij de beschrijving van haar voorkomen was de opmerking gevoegd, dat bedoelde dame ook in het bezit was van een poedelhond.

De burgemeester nam onmiddellijk maatregelen om de verdachte vrouw te ontdekken. De politie-agenten die uitgezonden werden, kwamen echter achtereenvolgens allen terug met de verklaring, dat bedoelde persoon niet te vinden was.

De laatste evenwel, in wiens scherpzinnigheid de burgervader 't minst vertrouwen stelde, wist meer te vertellen.

- Ik heb haar gevonden, zegde hij, maar 't is niet juist allemaal zoo als het in den brief staat. Ik kan niet zeggen dat ze jong is, en schoon ook niet.... ik denk, dat ze naar de vijftig loopt. Wat het grof spelen aanbelangt, dat is ook overdreven, want ze speelt niets anders dan kruisjassen, en om vijf centiemen de partij. Een poedel heeft ze ook niet, maar wel een jachthond, en ze woont eigenlijk niet in de T....straat, maar in de L....straat, en ik geloof ook dat het een verkleede manskerel is, want hij is voerman van zijn beroep.

Of de burgemeester deze schoone jonge vrouw heeft laten gevangen nemen, zouden we niet kunnen zeggen.

Uit het leven van Alexander Dumas.

Het is bekend, dat Alexander Dumas, de vader, op zekeren dag, waarschijnlijk om wat al te indringende lieden uit den weg te treden, die hem erg lastig vielen met zekere, van een zegel en van de handteekening van den beroemden schrijver voorziene strook papier, den genialen inval kreeg te Toulon zich op een fransch oorlogsschip, dat zeilreê lag, in te schepen. Hij wist den kommandant diets te maken, dat hij met een officieële zending bij den Bey van Tunis belast was. Deze was naïef genoeg alles voor goede munt aan te nemen, lichtte het anker en zette koers naar Tunis. Die geschiedenis baarde in dien tijd groot opzien en werd veel besproken. In de kamer gaf zij aanleiding tot een interpellatie aan de regeering. Maar voor Dumas was zij een uitnemende reclame. Alleen voor den armen kommandant had zij onaangename gevolgen. - Te Tunis aangekomen, werd Dumas met alle mogelijke eerbewijzingen, verschuldigd aan een officieelen vertegenwoordiger van het machtige Frankrijk ontvangen. In plechtigen optocht, gezeten op een prachtig getuigd ros, vergezeld van een grooten stoet Tunisiaanschen waardigheidsbekleeders, werd hij naar des Bey's paleis geleid en door den vorst onmiddellijk toegelaten tot een feestelijke audiëntie. Op deze audiëntie werd, naar oosterschen trant, de troebele dikke turksche koffie aangeboden. De Bey was buitengewoon genadig en verwaardigde zich tot Dumas de vraag te richten, of hij ook een wensch koesterde, welken de vorst kon vervullen. Dumas liet in een opwelling van overmoed door den tolk antwoorden, dat hij gaarne een kop behoorlijke koffie zou willen hebben, daar het dikke brouwsel niet te gebruiken was. De tolk durfde echter dit ongehoorde verzoek niet overbrengen en zegde gelijk Dumas beweert later te hebben bemerkt:

- Grootmachtigste gebieder! De vreemdeling zal zich zeer gelukkig achten, wanneer het u behagen mocht hem Uw glorierijke orde te schenken.' - Toen ik te Parijs

terugkwam, dus besloot Dumas zijn verhaal, stelde op het oogenblik dat ik uit mijn rijtuig stapte mijn portier mij het grootkruis der Nischan-Iftikar orde ter hand. Een kop goede koffie zou ik evenwel liever hebben gehad.

Al te nauwgezet.

Voor het huis van een kolonel staat een schildwacht op post, en die kolonel roept, nadat hij een lastige, leelijke bedelares heeft afgewezen, den schildwacht toe:

- Zulke afschuwelijke wijven moet ge niet meer doorlaten.

Kort daarop komt de modemaakster van de vrouw des kolonels.

- Halt! roept de schildwacht, en nadat hij haar van het hoofd tot de voeten opgenomen heeft, zegt hij:

- Ik mag alleen schoone vrouwen doorlaten.

Weêr een uur later komt eene hoogadellijke vriendin van de vrouw des kolonels. De schildwacht wil onpartijdig zijn. Weêr roept hij: halt! monstert de voorname dame en ontzegt ook haar den toegang tot de woning des kolonels.

Zulk een slaaf van zijn plicht is hij zelfs, dat hij de vrouw van den kolonel zelven wel uit, maar niet weêr binnen laat.

Het geval is ongelukkig op drie dagen arrest uitgelopen.

Hitte en koude, Een praatje bij het vuur.

II.

Wij waren de vorige maal, bij ons praatje over hitte en koude, aan Rusland gekomen; doch alvorens de reisboeken over den Petersburgschen winter op te slaan, willen we eerst op de vraag antwoorden, die de lezer reeds op de lippen heeft, namelijk: welke landen der aarde zijn nu het koudste? Ook hier zijn de uitersten niet te zoeken, waar menigeen ze het eerst zou veronderstellen. Niet aan de beide polen bereikt de koude haar strengsten graad, maar weêr een goed eind daarvan verwijderd. Voor het noordelijk halfrond worden twee plekken als zoogenaamde *koude polen* aangewezen; de eene daarvan ligt in Siberië ten westen der rivier de Lena, de andere in het noordwesten der Hudsonsbaai in de amerikaansche pooleilanden.

Wat het zuidelijk halfrond betreft, hier zijn de koudste punten moeilijker aan te wijzen, daar de zuidelijkste gordels bijna uitsluitend water omvatten; maar die groote watermassa maakt ook dat de koude in het zuidelijk halfrond nergens zoo groot kan zijn als in de genoemde koudepolen van het noordelijk halfrond. Daar heerscht in den winter eene temperatuur van 40 à 50 graden Réaumur beneden nul, een koude, waarvan wij ons geen denkbeeld kunnen vormen.

Reeds van den Petersburgschen winter kunnen wij ons bijna geene voorstelling maken, ofschoon hij toch ook zijne poëzie heeft, getuige de volgende aanhaling uit eene reisbeschrijving: ‘Terwijl de bewoners der gematigde zone door den winter over het algemeen meer onaangenaam dan plezierig aangedaan worden, begint de Petersburger zich bij den aanvang van het sneeuw- en ijsdperk juist in een behaaglijken

toestand te gevoelen; zijn geheele doen en laten staat met den winter in den nauwsten samenhang; zelfs de poëzie geeft zich met voorliefde aan de schilderingen van den winter over....' Alles vertoont zich met de phantastische bekleedselen van ijs en kegels overdekt. Gezichten krijgt men zelden op straat te zien; want ieder trekt zijne pels tot over de muts toe. 'Vaderke, uw neus, uw wang!' roepen de voorbijgangers elkander toe, wanneer zij op de gezichten der voorbijgangers de verdachte, ronde, krijtwitte plakken bespeuren; want wanneer iemand een gedeelte van het gelaat begint te bevriezen, merkt hij dit zelf niet. Men heeft alsdan niets spoediger te doen, dan hem onmiddellijk zoolang met sneeuw in te wrijven, tot het gevoel in het bevrozen deel terugkeert. Een boer, die langen tijd noodig had om de ijskegels in zijn baard en haren te doen ontdooien, antwoordde op de vraag of het dan buiten zoo koud was:

'Dat geloot ik, mijnheer, 't is een kou van twee pelzen.'

Dat deze 'kou van twee pelzen' geen lachende, figuurlijke uitdrukking is, maar inderdaad met de wezenlijkheid overeenstemt, dat ondervonden in de ruimste mate de leden der Bremer expeditie naar West-Siberië. Dr. Finsch deelt daarover het volgende meê:

'Van Jekaterinburg ging de verdere reis door de Isjim-steppe naar Omsk. Het weêr, waaronder de reizigers den tocht maakten - het was in maart - was een echt siberisch weêrtje. De hemel was geheel betrokken; sneeuwwolken joegen elkander rusteloos voort en het werd gevoelig koud. Het land toonde dat men het slechts in doelmatige uitrusting kan betreden. En met betrekking tot onze kleêren waren wij van zulk eene uitrusting niet voorzien, want bij dien snijdenden wind en bij 13° R. koude hadden wij weldra gelegenheid om in te zien, dat onze pelzen wel op duitsche, maar niet op siberische toestanden ingericht waren. Ondanks al mijn wollen ondergoed, mijne twee vesten, mijn jachtbuis en mijn pels had ik het zoo verschrikkelijk koud, dat het mij soms voorkwam of ik in mijn hemdsmouwen liep. Wil men zich derhalve goed uitrusten, dan moet men zich naar het gebruik des lands in twee of drie pelzen steken. De eene van binnen met schapevacht gevoerde pels lijkt een tot over de knieën reikende overjas en wordt op zij nauwsluitend dichtgeknoopt. Daarover behoort een zoogenaamde *dacha*, dat wil zeggen een buitengewoon ruime, van een groote kap voorziene pels, van binnen uit zomervellen van den ijsvos en van buiten uit vachten van rendierkalveren vervaardigd; hij is zeer licht en men kan er zich geheel inbakeren.

'Als hoofdbedeksel kan men daarbij het best eene samojeedsche muts dragen, die van binnen en van buiten uit vacht van rendierkalveren bestaat en van lange oorlapen is voorzien, die men als een cache-nez om hals en kin kan slaan. En bovenal mag men de pelslaarzen niet vergeten; deze zijn geheel onmisbaar. Aldus uitgerust, kan men de grootste koude trotseeren.'

Maar in geen der beide aangehaalde gevallen wordt ons de eigenlijke poolwinter in al zijne verschrikkelijkheid geschilderd; daarvan kunnen ons slechts die reizigers verhalen, welke even als de *Willem Barendsz* en verder nog tot aan de Noordpool zijn doorgedrongen.

Uit de vele vertrouwbare berichten, die omtrent den poolwinter bestaan, willen wij slechts de volgende bijzonderheden meêdeelen; ze zijn reeds voldoende om ons achter de kachel eene rilling op het lijf te jagen. De aarde splijt van de vorst tot eene diepte van 400 à 600 voet open. Waar zich in deze reten en scheuren nog vloeiend water bevindt, verdampt het; doch deze waterdampen bevriezen reeds tot ijs, voor zij de oppervlakte bereiken. Baard, wenkbrauwen, wimpers en zelfs de haartjes aan

de ooren worden met eene laag witte rijm overtrokken, terwijl zich aan den knevel en aan de onderlip zwevende ijsperels vormen. Steekt men de tong uit, dan vriest zij aanstonds aan deze ijskorst vast, en men moet er al spoedig met de hand bij zijn, om ze weêr los te maken.

Hoe minder men spreekt, hoe beter. Zelfs de oogleden vriezen, al sluit men ze maar een oogenblik, aanstonds aan elkander vast. Merkwaardig is hetgeen de Noordpoolvaarder Kane omtrent den toestand der eetwaren meêdeelt:

‘De gedroogde appelen en perziken vrozen tot eene vaste massa te samen, met een aantal in- en uitspringende hoeken en kanten. Ze uit het vat te krijgen of het vat er van los te maken, was eene totale onmogelijkheid. Wij bevonden na verscheidene proefnemingen, dat 't de kortste weg was, het vat met vruchten en al met zware bijlslagen aan stukken te houwen en dan de klompen in de scheepskeuken te laten ontdooien. Zuurkool zag er als glimmer of juist nog als schilferachtige talksteen uit. Boter en reuzel, die anders minder veranderen, moesten met beitels en hamers gehanteerd worden. Varkens- en rundvleesch vormden zonderlinge florentijnsche mozaïeken, die men zelfs met geen bijl, maar alleen met breekijzer en houweel of met de zaag kon klein krijgen. Een klomp lampolie, die uit de duigen van het vat was losgemaakt, stond overeind als een rol van gelen zandsteen om eenen kiezelwegte pletten. Onze ingemaakte spijzen zouden zich zeer goed tot kanonskogels hebben laten gebruiken.’

Nog ééne bijzonderheid mag hier niet vergeten worden; de grootste plaag der Noordpoolvaarders is - zou men het gelooven? - de dorst. In een land, waar men door sneeuw en ijs omringd is, schijnt dit voorzeker wonderspreukig; maar de lezer herinnert zich stellig wel uit zijne kindsheid, dat het alleen bij dooiweêr mogelijk was een sneeuwpop te maken. Heeft de sneeuw eene temperatuur van 6° R. beneden nul, dan is ze volkomen onhandelbaar en hooren wij ze bij het loopen onder onze voeten knarsen. In de gezegde noordelijke streken is ze echter vaak 25° R. beneden nul, zoo dat ze zich alleen bij een heet vuur laat smelten, en zulk een vuur heeft men niet altijd tot zijn dispositie. Het eenige middel om zich op tochtjes aan water te helpen is dus eene caoutchouc-flesch met sneeuw meê te nemen en die door de dierlijke warmte van het lichaam onderweg te laten ontdooien. Welk een aangenaam gevoel zulk eene negatieve warme kruik moet geven, laten wij aan de verbeelding van den lezer over.

Zoo hebben wij nu in den geest een oogslag genomen in de warmste en koudste landen der aarde en daar temperaturen waargenomen, die niet minder dan 100 graden Réaumur van elkander liggen, dat is verder dan het kookpunt van het vriespunt gelegen is. In al die verschillende warmtegraden kan de mensch leven, en zoo als nog de laatste tocht der *Willem Barendsz* bewezen heeft en al de reizen naar de Oost en de West voortdurend bewijzen, kan hij zich zelfs binnen korten tijd in de meest uiteenloopende klimaten verplaatsen, zonder dat zijne gezondheid er onder lijdt - voorzeker wel een bewijs van de hooge organisatie van het menschelijk lichaam.

Maar dat neemt niet weg dat de gulden middelmaat ook op het punt van temperatuur het verkieslijkste is; en dat, zoo het *juste milieu* niet altijd is te bereiken, men al heel blij mag zijn, wanneer men het zoo nabij komt als hier in België. Onze geographische breedte in aanmerking genomen, hebben we alle reden om met ons klimaat tevreden te zijn. Menig land, dat op dezelfde breedte ligt, geniet eene veel minder benijdenswaardige temperatuur. In Labrador, Kamsjatka en Vuurland althans, die wegens hunne ligging met ons gelijk moesten staan, is de gemiddelde thermometerstand het vriespunt. Daarentegen genieten wij dezelfde gemiddelde

warmte als het eiland Jesso in Azië, dat ongeveer 10 graden zuidelijker ligt en als het Ohio-dal in Amerika, dat wel 12 graden dichter bij den evenaar gelegen is. In Europa staan we zoo wat gelijk met de Krim, hoewel daar de zomers veel heeter en de winters veel strenger zijn, iets wat niemand als een voorrecht zal beschouwen. Op slot van rekening hebben we dus in 't geheel geen reden tot klagen, en dat zullen we ook maar niet doen, zoo lang we 's zomers nog een frisschen dronk hebben om ons te verkwikken en des winters eene brandende kachel om ons te warmen.

Van alles, voor allen.

VERBETERING VAN DRINKWATER IN POMPFN.- Gebrek aan water is voorzeker een der grootste ongemakken; maar slecht water in de pomp is een ongerief, dat bijna even onaangenaam is. Dikwijls echter is dat gemakkelijker te verhelpen, dan men denkt. Wanneer het drinkwater in uwe pomp niet deugt, neem dan eene hoeveelheid goed doorgebrande, erg schilferachtige en poreuse houtskool, bind omstreeks twintig flinke stukken met bindgaren tot een bundel bijeen, maak drie zulke bundels, bezwaar ze elk met twee kilogram zwaar natuurlijk steenzout, en laat ze op drie verschillende plaatsen rondom de pompbuis tot op den grond in het water zinken. Na drie dagen zal het water kristalhelder en van den besten smaak zijn.

Die- of viermaal in het jaar en vooral in het voorjaar moet men dezen maatregel herhalen, wil men dat het water bestendig goed blijft. Het zout echter behoeft niet telkens, hoogstens een- of tweemaal vernieuwd te worden; men kan de koolbundels dan ook in de plaats van zout met kiezelstenen of poreuze tegels bezwaren.

De kool zuigt zich zoo vol vuil, salpeter, kalk, gips enz. dat zij de zwaarte van steenkool verkrijgt. Men kan ze, na het aanbrengen van nieuwe bundels, gerust eenige jaren in het water laten, daar zij altijd min of meer als filter dienst doet en het opstijgen van het zaksel bij het zuigen der pomp beletten.

HOE MEN MET ZIJN HORLOGE MOET OMGAAN. - Bijna algemeen is de klacht dat er geen horloge te krijgen is, dat altijd gelijk blijft. Nu eens gaat het voor, dan weêr na, een andermaal staat het stil, kortom, altijd is er iets aan. Maar wanneer men ziet hoe degenen, die aldus klagen, met hun horloge omgaan, kan men zich inderdaad niet over hunne klachten verwonderen.

Een goed horloge is iets, dat men op prijs moet stellen en dat met meer zorg verdient behandeld te worden dan gewoonlijk het geval is. Mogen de volgende wenken, die wij aan een duitsch blad ontleenen, diegenen onzer lezers, welke zich door eigen schuld over hunne horloges hebben te beklagen, van dienst zijn.

Vooreerst winde men zijn horloge steeds op denzelfden tijd en zoo regelmatig mogelijk op; het beste geschiedt dit des morgens bij het opstaan. Verder vermijde men zooveel mogelijk het op een marmeren tafelblad of eene koude oppervlakte te leggen, daar bij fijne uurwerken de plotselinge verandering van temperatuur door het inkrimpen van het metaal de veêr kan doen springen. Daarenboven doet de koude de olie verstijven, met het gevolg dat de raderen en tandjes minder gemakkelijk werken en alzoo een nadeeligen invloed op den gang uitoefenen. Men doet het best door het horloge in schuinsen stand tegen een zacht voorwerp te plaatsen, zoo dat het een stand verkrijgt, die het meest met de positie in den vestzak overeen komt. Nooit mag een horloge vrij opgehangen worden, dewijl het daardoor gemakkelijk in schommeling geraakt, iets wat voor den geregelde gang ten hoogste nadeelig is. Vooral lette men er op dat de kas goed gesloten wordt, wil men

zijn horloge zuiver houden, en zoo men er grooten prijs op stelt, late men in zijn vest een leeren zakje maken. Met gewone voeringstof gevoerde zakken doen, ten gevolge der voortdurende wrijving, eene menigte kleine vezeltjes ontstaan, die ook in het best gesloten horloge dringen. Het horlogesleuteltje moet klein en juist passend zijn, zoo dat men bij het opwinden aanstonds den weêrstand van het uurwerk kan opmerken. Bij een te wijd sleuteltje heeft ook het stalen knopje, tot het opwinden bestemd, veel te lijden en dit te herstellen is eene dure reparatie. Dat men bij het gelijk zetten van een horloge de wijzers niet mag achteruit draaien, is onjuist. Het is zelfs beter, wanneer men er het draaien door bekort, achteruit dan vooruit te draaien. Ten slotte moet van tijd tot tijd het uurwerk van een horloge behoorlijk schoongemaakt worden. Langzamerhand droogt namelijk de olie op, er komt stof in het werk en dien tengevolge slijt de machinerie meer dan noodig is, terwijl de gang onregelmatig wordt en ten slotte geheel ophoudt. Wie een goed horloge heeft en dit lang goed wenscht te houden, moet het minstens om de twee jaar flink laten reinigen. Doch hierbij lette men wel op, wien men het in handen geeft. Een knoeier kan bij het schoonmaken ook een horloge van de eenvoudigste constructie teenemaal bederven.

EEN CHINEESCHE RATTENVANGER.

HYACINTHENBOLLEN OP GLAZEN-. Sedert de laatste herfststormen het laatste bloempke uit onze tuinen hebben ontbladerd, moeten de meeste bloemenliefhebbers zich met kamerplanten vergenoegen, en daaronder bekleeden in den winter de hyacinthen eene der eerste plaatsen. Velen echter meenen dat de cultuur dier planten eene buitengewone zorg vereischt en ontzeggen zich derhalve een genoegen, dat zij zich met weinig moeite en weinig kosten verschaffen kunnen. Inderdaad is de cultuur van hyacinthen op glazen eenvoudiger dan men meent. Vooreerst moet men intusschen zorg dragen, bij de keuze der bollen toe te zien, dat men geene dubbele soorten neemt; de meeste enkele hyacinthen geven zonder veel kunstmiddelen zeer schoone bloemen, terwijl de dubbelbloeiende, zelfs wanneer zij in potten gekweekt worden, veel zorg vereischen, daar de aar al spoedig spichtig wordt en de bloemen zich alsdan onregelmatig vormen. Ook kieze men geen al te groote bollen; de hoofdzaak is dat zij rond en vast zijn. De beste tijd om ze op glazen te zetten is half oktober en men doet het best met gekleurde glazen te nemen, daar men ze alsdan niet in het donker behoeft te plaatsen en gekleurde glazen tevens het minder sierlijk gezicht der wortels wegnemen.

Bij het gebruik van gewone doorschijnende glazen doet men wel ze van het licht af te sluiten, daar de wortels zich in het donker het best ontwikkelen. Zijn eenmaal de wortels uitgekomen en begint de kop te zwellen, dan zette men de glazen op een

koele en luchtige plaats, waar ze volop lucht genieten; die voorwaarde is onmisbaar, wil men men forsche bladen en later schoone bloemen zien. Worden de bladen stoffig, dan mag men niet verzuimen ze met eene vochtige spons af te wasschen. Ook neemt men de voorzorg een weinig houtskool in het water te doen; hierdoor maakt men het ververschen van het water, waarbij zoo licht de worteltjes geknakt worden, en dat anders toch noodzakelijk is, onnoodig. Ten slotte houde men in het oog, dat de planten steeds ver van de kachel verwijderd moeten zijn, en dat, wil men ze lang zien bloeien, zij ook niet aan de zon mogen blootgesteld worden.

ELECTRISCHE BLOEMENCULTUUR. - Op alles wordt tegenwoordig de electriciteit toegepast, zelfs op het kweken van bloemen, en daar we nu juist van bloemen spreken, gaat het in ééne moeite door hier de resultaten meê te deelen, welke volgens een fransch blad talrijke waarnemingen op dit gebied hebben opgeleverd.

Die resultaten mag men in de volgende drie conclusiën samenvatten. Vooreerst is gebleken dat het electrisch licht zeer bevorderlijk is tot vorming der verfstof in de planten, welke haar heure frisch groene kleur geeft, en het bespoedigt ook den groei der planten. Ten tweede schijnen de planten gedurende de vier en twintig uren in 't geheel geen rust noodig te hebben, gelijk alle overige levende wezens, zoo dat men ze, na het ondergaan der zon, gerust aan het electrisch licht kan blootstellen; daardoor zal haar wasdom slechts bevorderd worden, zonder de krachten der planten uit te putten; integendeel, deze zullen er slechts door toenemen, terwijl ook de vorming der bloemen en het rijpen der vruchten er door verhaast zullen worden. Ten derde eindelijk moeten de kosten dezer *electro-cultuur* slechts zeer gering zijn op plaatsen, waar men over natuurlijke beweegkrachten, zoo als watervallen beschikt, die dan ter beweging van de machines tot ontwikkeling van electriciteit kunnen aangewend worden.

NOG EENE NIEUWE TOEPASSING DER ELECTRICITEIT. - De heer Siemens, de bekende specialiteit op het gebied der electrische wetenschappen, heeft onlangs eene belangwekkende proeve genomen, die voortreffelijk gelukt is. In een daartoe ingerichten kroes, van een doorboord deksel voorzien, legde hij eenige stukken staal; vervolgens bracht hij de beide stroomen van een electro-motor met den kroes in verbinding, zoodanig dat de eene den bodem en de ander het deksel aanraakt. Binnen veertien minuten was het metaal verhit, gloeiend geworden en gesmolten, zonder dat de massa de minste blaas vertoonde. De kosten van de brandstof, door den electrischen toestel verbruikt, waren aanmerkelijk minder dan die, welke eene gewone smelting vereischt zou hebben, zoodat in de toekomst het aanwenden der electriciteit tot de smelting van metalen groote voordeelen zou kunnen aanbieden.

EEN REUZENMOLEN. - In Amerika doet men alles in het groot; dat blijkt alweêr uit het bericht, dat een blad van de stad Minneapolis (Vereenigde Staten) onlangs meêdeelde. In den omtrek dier stad is men bezig een molen te bouwen van minstens tweemaal zooveel vermogen als de molens, die op het oogenblik in die streek in werking zijn. Hij beslaat eene plaats van 62.500 vierkante voeten oppervlakte, en zal zes verdiepingen krijgen, waardoor eene ruimte wordt verkregen, die plaats aanbiedt voor een half miljoen *bushels* koren. Door middel van een elevator zal dit naar de bergplaatsen opgevoerd kunnen worden.

Om gestadig in werking te kunnen blijven zal die molen jaarlijks tien miljoen *bushels* koren vereischen en alzoo een derde deel van den geheelen graanoogst van den staat Minnesota, in oppervlakte met geheel Engeland gelijkstaande, tot meel

vermalen. Dagelijks zal hij dan ook 8000 vaten meel afleveren, dat is 333 per uur en 5 ½ per minuut, of 2.400.000 *bushels* per jaar, het jaar op 300 dagen gerekend. Het spreekt van zelf dat zulk een reuzenmolen een geheel leger van werklieden zal vereischen.

EEN HOTEL-SPOORTREIN. - Men herinnert zich dat op den spoorweg van Londen naar Brighton voor het eerst van de electriciteit ter verlichting der waggons gebruik gemaakt is. Thans is op dezelfde lijn een trein in gebruik gesteld, die alle mogelijke geriefelijkheden in zich vereenigt en inderdaad een hotelspoortrein mag genoemd worden.

In dezen nieuwen sneltrein, die uit eene rij sierlijk gemeubelde en schitterend verlichte salons en kamers bestaat, kan de reiziger op zijn gemak van het eene eind naar het andere wandelen. Verlangt hij te rooken dan kan hij zich daartoe in een bijzonder ingericht rooksalon in een gemakkelijken fauteuil neêrzetten, of wel op een overdekt platform plaats nemen, van waar men een ruim uitzicht heeft over het landschap, waardoor de trein heenstoomt.

Wil hij onderweg dineeren, ook daartoe bestaat uitstekende gelegenheid; de trein bevat eene eetzaal, waar men op dezelfde manier bediend wordt als in de beste restauratie. Twee andere waggons vormen eene conversatiezaal, andere dienen tot boudoirs, kleêrkamers, vertrekken voor de bedienden en de bagage, en al die appartementen zijn door middel van electrische toestellen met elkander in onmiddellijke verbinding gesteld.

Wat de verlichting betreft, deze wekt inzonderheid de aandacht. Natuurlijk is zij electrisch en wordt verkregen door gloeilampen van Edison, uit kleine bollen bestaande, zoo als op de laatste electriciteits-tentoonstelling door Edison geëxposeerd waren. Zij geven een licht gelijkstaande met dat van negen à tien waskaarsen en kunnen afzonderlijk ontstoken of uitgedoofd worden.

De benoodigde electriciteit wordt geleverd door tachtig accumulators van Paure, die voor het vertrek van den trein in het station Victoria geladen worden. Door middel van een krukje, dat met de hand kan omgedraaid worden, kan men den trein in een oogwenk van het eene eind tot het andere verlichten.

[Nummer 22]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XXXVI.

De koning.

Daar ten slotte het plan bij den koning gerijpt was om de Ieren te hulp te roepen, belastte hij eenige maanden vóór den slag bij Naseby, die in het begin van juni 1645 plaats had, den graaf van Glamorgan met eene geheime zending naar Ierland en gaf hem de uitgebreidste volmachten, onder andere het voorrecht om geld te slaan, opdat hij naar bevinden van omstandigheden vrijelijk zou kunnen handelen. Glamorgan nam derhalve afscheid van de zijnen en vertrok in de maand maart naar Dublin. Zijne reis was niet gelukkig. Bij zijn overtocht over de Iersche Zee werd hij door storm overvallen en zijn schip op de kust van Lancashire geworpen. Eene tweede poging mislukte insgelijks; want door een puriteinsch schip achtervolgd, was hij genoodzaakt wederom op dezelfde kust te landen. Zoo werd het volslagen zomer eer hij Dublin bereikte.

Gedurende al dien tijd heerschte er natuurlijk op het kasteel Raglan groote ongerustheid, waarin lady Glamorgan het grootste aandeel had. Soms was het haar als zou zij onder den last der pijnlijke onzekerheid omtrent het lot

DE GROENPLAATS TE ANTWERPEN.

haars echtgenoots bezwijken, ware zij niet gesteund door de toewijding van Dorothy, die haar, dikwijls stilzwijgend, maar altijd hulpvaardig, ter zijde stond.

Gedurende de lange afwezigheid van haren echtgenoot en bij het onregelmatig ontvangen van nieuwstijdingen, kwam de smart over het verlies harer lieve Molly weêr met vernieuwde levendigheid in haar op, en zij mijmerde dikwijls over het weêrzien na den dood, waarop het geloof hare hoop vestigde. Daar ook Dorothy het kind innig lief had gehad, bewerkte beider droefheid intusschen eene nog nauwere vereeniging tusschen die beide vrouwen, welke elkaar zoo goed begrepen.

Op zekeren avond dat lady Glamorgan zich weêr bitter beklaagde over het gemis van het minste bericht betreffende het lot van haar echtgenoot, kwam juffer Broughton hijgend de kamer binnen met de tijding dat er juist een bode, bleek van vermoeden en zijn paard wit van schuim, was aangekomen.

‘Helaas!’ riep lady Glamorgan uit en viel sidderend van vrees in haar stoel achterover; want wat kon de tijding zijn die hij bracht? Eer Dorothy er in geslaagd was haar tot kalmte te brengen, kwam de markies zelf binnenstrompelen met het bericht dat de koning in aantocht was.

‘Is dat alles?’ vroeg de gravin met een diepen zucht, terwijl de tranen langs hare wangen biggelden.

‘Is dat alles!’ herhaalde haar schoonvader. ‘Hoe, mylady! Is er dan niemand meer in de wereld dan Glamorgan? Ik geloof waarlijk dat gij zelfs den engel Gabriël den rug zoudt toekeeren, zoo hij het waagde voor u te verschijnen zonder uw Edward onder den arm. Wees verstandig, gij met uw iersch hart. Ik heb u mijn Edward niet gegeven, opdat gij zoudt neêrvallen en hem aanbidden.’

‘Heb geduld met mij, heer vader,’ antwoordde zij zacht. ‘Het is de ongerustheid, die mijn hart kwelt. Niets verzekert mij dat mijn Edward niet op den bodem der iersche zoo ligt.’

‘Als hij daar ligt, dan rust hij in Abrahams schoot, mijne dochter, waar ik vertrouw dat voor u en mij ook nog plaats zal zijn. Gij herinnert u toch wel dat Molly eens gezegd heeft: ‘Uw schoot, moeder, is lang zoo groot niet als die van mylord Abraham. Welk een grooten schoot moet mylord Abraham hebben!’

Lady Glamorgan glimlachte.

‘Maar thans ter zake: wij moeten Zijne Majesteit ontvangen,’ zegde de markies. ‘Mijne wilde iersche....’

‘Tam genoeg tegenwoordig,’ zuchtte de gravin.

‘Toch niet tam genoeg om te willen begrijpen dat zij haar echtgenoot bij Zijne Majesteit zal moeten vertegenwoordigen,’ hernam lord Worcester.

Lady Glamorgan stond op, drukte haar schoonvader de hand, wischte zich de oogen af en vroeg:

‘Waar denkt gij Zijne Majesteit te logeeren, mylord?’

‘In de groote kamer naast de schilderijengaanderij; dan kan Zijne Majesteit wandelen in de gaanderij, welker vensters het schoonste uitzicht van alle hebben. Ik dacht eerst aan de groote torenkamer, maar dat vertrek, ofschoon rijker gestoffeerd, is zoo somber als eene avondschemering, terwijl dat, waarin ik Zijne Majesteit wensch te huisvesten, zoo vroolijk is als een zomermorgen. De torenkamer doet mij aan al de heeren en dames denken, die er in gestorven zijn, de kamer naast de gaanderij daarentegen aan al de kinderen, die er in geboren zijn.’

‘Goed gekozen,’ hernam lady Glamorgan. ‘Hebtgij reeds eenige bevelen gegeven, mylord?’

‘Ik heb sir Ralph laten roepen. Kom meê, Margaret; gij en Mary moet uw ouden vader voor flaters bewaren. Dorothy, ga eens even naar Delaware en Andrews en zeg hun, dat ik ze onmiddellijk in mijne kamer verwacht. Ik mis dien armen Scudamore. Ze zeggen mij dat hij zijn best gedaan heeft en ernstig gewond is. Het eerste moet hem goed doen, en ik hoop dat het andere hem niet te veel kwaad moge doen.’

Zoo sprekende verlieten zij de kamer en gingen naar het studeervertrek van den markies, waar zij sir Ralph reeds vonden wachten.

Het geheele kasteel was onmiddellijk in beweging om voorbereidselen te maken tot de behoorlijke ontvangst van den koning. Dat deze in den laatsten tijd zoo zwaar door zijne onderdanen beleedigd was, wekte in allen slechts een grooter verlangen op, om hem alle mogelijke eer aan te doen. De hoop herleefde in het hart van lady Glamorgan, die in het bezoek des konings een gelukkig voorteken zag van de thuiskomst haars gemaals, terwijl Dorothy een iever aan den dag legde, die alleen te verklaren was door den bijna godsdienstigen eerbied, dien zij den drager van het goddelijk gezag toedroeg.

Ten laatste, in den avond van den derden juli, verscheen er een bode, door eene ruiterbende vergezeld, en meldde dat de koning zich weldra in het kasteel zou bevinden. Werkelijk zag men een oogenblik daarna reeds de stofwolk, die den stoet van Zijne Majesteit verborg. Weldra verschenen de hooge gasten, allen te paard. Vermoeid en bestoven van de reis, op paarden, die met schuim bedekt waren, maar met golvende pluimen, schitterende wapenrustingen en kletterende gouden ketens vertoonden zij zich aan de baksteen poort, welker beide deuren door lord Charles in persoon werden open geworpen, waarna hij voor zijn koning de knie boog. Terwijl zij de marmeren poort binnen reden, zagen zij den markies de groote witte trap afdalen, wegens zijne kreupelheid op den arm leunende van zijn jongen broeder sir Thomas van Troy, en gevolgd door al de heeren en dames van het kasteel, die op de trap bleven staan, terwijl hij het paard des konings naderde, de knie boog, de koninklijke hand kuste en met moeite opstaande, zegde:

‘Sire, ik ben de eer niet waardig, die gij mijn huis aandoet.’

De koning antwoordde:

‘Dat weinigje eer is maar eene schrale vergelding voor de schatten, die gij voor mij ten offer gebracht hebt; ik wenschte dat ik u koninklijker beloonen kon.’

Thans steeg de koning af, beklom de marmeren trappen met zijnen gast, bijna even stijf als deze tengevolge van zijn langen rit, ging de ophaalbrug over, het booggewelf door en betrad het bestrate plein.

De markies wendde zich hier tot den koning en bood hem de sleutels van het kasteel aan. De koning nam ze aan en reikte ze hem weêr over.

‘Ik bid Uwe Majesteit ze te houden,’ zegde de markies; ‘want ik vrees dat ik eerlang genoodzaakt zal worden ze in de handen te leveren van hen, wien ze niet toekomen.’

‘Bewaar ze,’ antwoordde Zijne Majesteit, ‘tot de Koning der koningen u rekenschap vraagt van uw rentmeesterschap, mylord.’

Het garnizoen, zoo wel ruitery als voetvolk, een wezenlijk schoone troep, stond op het plein geschaard en vormde als eene open laan, langs welke de koning zich naar den noordwestelijken hoek van het plein begaf, waar een trap naar de voor hem

bestemde vertrekken leidde. Bij den waterput, die vlak op zijn weg lag en waar de soldaten in een kring om heen stonden, legde hij de hand op het rad en zegde lachend:

‘Mylord, is dat uwe lordschaps beurs?’

‘Om den wille van Uwe Majesteit zou ik het wenschen,’ hernam de markies.

Aan den voet van den trap verontschuldigde hij zich wegens zijne jicht en liet Zijne Majesteit aan de zorg over van lord Charles, sir Ralph, Delaware en anderen, die den koning naar zijne vertrekken geleidden.

De koning gebruikte het avondmaal alleen, maar daarna werden lady Glamorgan en de andere dames van het gezin, die verzocht hadden hem hare opwachting te maken, in zijn tegenwoordigheid toegelaten. Zij waren elk door eene kamervrouw vergezeld, en daar Dorothy door hare meesteres tot die eer was uitgekozen, tot niet geringe ergernis harer oudere gezellinnen, trad zij bevende achter lady Glamorgan de kamer binnen.

Zijne Majesteit ontving de dames minzaam, sprak verscheidene harer vriendelijk toe, maar toonde meer gedwongen terughouding dan waardigheid, hetgeen Dorothy eenigszins teleurstelde in de voorstelling, die zij zich van den koning gemaakt had.

Een weinig later trad de markies langzaam binnen, op den arm van lord Charles geleund, doch eigenhandig eenige abrikozen dragende, die hij den koning aanbood.

Den volgenden dag bleef de koning op Raglan, doch reed hij dagelijks naar Monmouth, Chepstow, Usk en andere steden van den omtrek, van wier trouw hij, dank zij den markies, nog verzekerd was. Na het middagmaal bracht hij den markies gewoonlijk een bezoek in dezes eigen vertrek, deed vervolgens eene wandeling in den tuin of begaf zich naar de kegelbaan, waar de oude markies zich dikwijls nog met die mannelijke uitspanning vermaakte.

Terwijl lord Worcester op zekeren keer aan het kegelen was en de koning bij het spel toezag, dwaalde diens oog van het spel af en wendde hij zich tot een der heeren, die hem omringden.

‘Welk een schoon gezicht heeft men van hier,’ merkte Zijne Majesteit op.

De edelman wees hem in de richting, waar zijn eigen huis half in een boschje verscholen lag en zeide:

‘Ik heb mylord al geraden deze boomen te laten wegnemen opdat hij, wanneer hij eene partij wenscht te kegelen, mij maar behoefte te wenken.’

De markies, die juist zijn bal geworpen en de opmerking des konings gehoord had, mengde zich in het gesprek met de woorden:

‘Wanneer Uwe Majesteit genoeg heeft van het spel, zal ik u nog een schooner uitzicht laten zien, als Uwe Majesteit zich ten minste de moeite wil geven met mij den toren te beklimmen.’

‘Het zou mij leed doen u zulk eene zware taak op te leggen, mylord,’ antwoordde de koning; ‘maar ik ben zeer nieuwsgierig uw grooten toren te zien, en als gij het toelaat, zal ik hem beklimmen zonder dat gij mij vergezelt.’

‘Het zal mij genoegen doen, sire, te kunnen denken dat ik, de laatste maal dat ik deze trappen besteeg, de geleider was van Uwe Majesteit. Want het zal inderdaad de laatste maal zijn; ik word oud.’

Dit zeggende leidde hij den koning naar de citadel en bezocht met hem den toren met zijne waterwerken, die Dorothy tot genoegen van den vorst in beweging bracht. Sinds de koning op het kasteel was, had zij het bijzonder druk gehad; want het marmeren paard op het Fonteinplein moest nu elken dag spuiten en de fonteinen op de eilandjes in de vijvers moesten voortdurend springen, zoo dat het stoomwerktuig

onophoudelijk in werking moest blijven, ten einde het water voor al die kunstmatige bronnen aan te voeren.

Toen de koning den markies weêr naar beneden volgde, bemerkte hij hoe kreupel hij liep en zegde:

‘Het verwondert mij, mylord, dat gij, zoo als ik hoor, rooden wijn drinkt. Al de geneesheeren zeggen dat dat niet goed is voor de jicht.’

‘Sire,’ hernam de markies, ‘het zal nooit van mij gezegd worden dat ik mijn vriend verzaakte om mijn vijand genogen te doen.’

Dit was eene fijne toespeling op de kwalijk geplaatste voorzichtigheid des konings, die dikwijls zijne vrienden ten offer bracht om zijne vijanden te verzoenen. Hij begreep dit; want zijn gelaat werd somber. Hij wist wel dat de markies, hoe grenzenloos ook zijne toewijding was

aan de belangen zijns vorsten, toch in 't geheel het oog niet sloot voor diens gebreken en zich niet ontsag hem die op gepaste manier onder het oog te brengen. Gedurende al den tijd dat Zijne Majesteit op het kasteel doorbracht legde de markies het er op aan hem bedektelijk wijze lessen te geven en zoo dit niet altijd mondelings ging, zorgde hij dat de koning boeken op zijne kamer had, die met vrucht zijne persoonlijke raadgevingen konden vervangen.

XXXVII.

De heimelijke samenkomst.

Tusschen den 3^{en} juli, den dag, waarop de koning op het kasteel Raglan gekomen was en den 15^{en} september, toen hij het voorgoed verliet, bleef hij voortdurend gaan en komen en zocht herhaaldelijk den ouden markies in zijne kamer op. Deze verwachtte elk uur dat hij hem opnieuw om geld zou vragen en zag in zekeren zin met verlangen naar dat oogenblik uit. Hij had namelijk een grootsch denkbeeld opgevat; hij dacht aan niets minder dan eene poging om den kleinzoon van Maria Stuart, den echtgenoot der katholieke prinses Henriette van Frankrijk, kortom koning Karel I, die meermalen neiging tot het katholicisme betoond had, in den schoot der Moederkerk terug te brengen. Al zijne gesprekken met den vorst waren daarop gericht, doch om met het eigenlijke voorstel voor den dag te komen, wachtte hij het oogenblik af, dat de koning opnieuw een beroep op zijne offervaardigheid doen zou.

Maar de koning aarzelde persoonlijk zulk een verzoek te doen en wenschte dat zijn hofprediker Dr. Baily in dezen als middelaar zou optreden. De predikant werd van het verlangen des konings verwittigd en nam de taak op zich, hoewel met zekeren weêrzin, daar hij niet gaarne 'tot instrument gebruikt wilde worden om hetzelfde paard, dat den koning reeds zooveel had opgebracht, opnieuw te doen bloeden.'

Hij begaf zich naar het vertrek van den markies en kondigde zijne boodschap met de volgende woorden aan:

'Mylord, het lot, waarvoor ik vreesde, is op mij gevallen. Ik ben tot den onwelkomen boodschapper van slecht nieuws gemaakt. De koning heeft geld nodig.'

'Dat is geen nieuws, waarde doctor,' viel hem de markies in de rede. 'Maar ga voort.'

'Mylord,' hernam de predikant, 'er is nog één troost voor u, en die is dat de eischen des konings evenals hij zelf laag gesteld zijn. In plaats van duizenden, gelden zij thans slechts honderden, en in plaats dat zij moeten dienen om de soldaten van zijn leger te betalen, moeten zij thans strekken om brood voor hem en zijne getrouwen te koopen. Het is des konings eigen uitdrukking, mylord, en hij verlangt slechts driehonderd pond.'

Lord Woreester bleef eene geruime poos zwijgen en Dr. Baily wachtte, 'bij ondervinding wetende' - zoo als hij later schreef - 'dat het in dergelijke gevallen beter was hem aan zich zelven over te laten, en die natuur, welke zoo goed was, van zelf tot eene daad van de hoogste toewijding te laten komen, gelijk de diamant, die slechts met zijn eigen gruis kan gepolijst worden.'

'Kom wat nader, beste doctor,' verzocht zijne lordschap ten laatste. 'Heeft de koning zelf over die zaak met u gesproken?'

‘De koning zelf niet, maar anderen deden het in de tegenwoordigheid des konings.’

‘Kon ik slechts tot hem spreken,’ zegde de markies. ‘Maar ik werd nooit waardig geacht om geraadpleegd te worden, ofschoon het eenvoudig de zaken van mijn eigen land betreft! - Ik zou in zijne behoeften voorzien, al waren zij ook nog zoo groot, en welke zij ook mochten zijn.’

‘Als de koning dat wist, mylord, zou hij voorzeker aanstonds voor u te spreken zijn,’ merkte de predikant op.

‘En het middel om hem dit te laten weten is het hem door iemand te laten zeggen,’ hervatte de markies gemelijk.

‘Wil uwe lordschap mij verlof geven die boodschapper te zijn?’ vroeg de predikant.

‘Inderdaad, ik zegde het met die bedoeling,’ antwoordde de markies.

Onmiddellijk liep de predikant, beducht dat de markies zich zou bezinnen en hem terug roepen, waardoor de verdienste van het welslagen der poging hem ontgaan zou, naar de kamer des konings, wien hij met diplomatieke terughouding en met eenige diplomatieke list, meêdeelde dat zijne lordschap eene geheime samenkomst met hem wenschte. Hij voegde er bij dat zoo de koning eene dergelijke samenkomst bewilligde, de markies ongetwijfeld edelmoedig in zijne behoeften voorzien zou.

Daar de koning aanstonds toestemde, deelde de predikant verder mede dat zijne lordschap die samenkomst liefst nog denzelfden avond had. De koning vroeg hoe dit gevonden kon worden, waarop de doctor antwoordde dat de markies dit al bedacht had vóór de koning op het kasteel was en dat hij hem daarom juist de kamer naast de schilderijengallerij gegeven had.

‘Ik weet zeer goed waar mylord Worcester heen wil,’ zegde de koning glimlachend: ‘hij is van zins mij òf eene kastijding toe te dienen òf mij tot zijn geloof te bekeeren.’

‘Ik twijfel niet, sire,’ hernam de predikant, ‘of Uwe Majesteit is zoowel bestand tegen bekoringen als verheven boven kastijdingen, en gij zult evenzoo terug komen als gij gegaan zijt, met dit onderscheid dat gij een voordeeligen ruil zult gedaan hebben van goud en zilver voor eenige woorden en een paar uren slaap.’

Toen Dr. Baily den markies de toestemming des konings meêdeelde, zond zijne lordschap hem terug met de boodschap, dat hij Zijne Majesteit om elf uur zou wachten in zekere kamer, waarheen de markies hem geleiden zou.

Dit was de kamer, die door lord Worcester's vader bewoond geweest en waarin deze gestorven was. Sedert dien tijd was die kamer als een heiligdom beschouwd, dat men slechts bij uitzondering mocht binnen treden, en wanneer ook het geheele kasteel vol volk was, bleef dit ééne vertrek ledig en derhalve uitstekend geschikt voor het bewuste doel.

Ten einde de voorzorgen te begrijpen om die samenkomst geheim te houden, houde men in het oog, dat hoewel de koning in geheel Engeland geen beter vriend dan lord Worcester had, hij hem nooit een enkele maal in zijn raad had geroepen, om zijnen protestantschen vrienden, zoo naieverig op katholieke invloeden, geen argwaan te geven. De markies van zijnen kant was even bevreesd de zaak des konings afbreuk te doen als zelf van verraad beschuldigd te worden. Niemand van het gevolg des konings mocht derhalve het minste omtrent de samenkomst te weten komen.

Zijne lordschap gaf daarom Dr. Baily last tegen elven te zorgen dat de zaal naast de kamer van den markies alsmede de eetzaal, welke beide vertrekken hij door moest om op de afgesproken plaats te komen, geheel ontruimd waren. Daar de predikant wenschte te weten hoe hij dit moest aanleggen, opdat het niet vreemd mocht voorkomen of achterdocht wekken, en wat hij doen moest zoo iemand zich onwillig toonde, zegde de markies haastig:

‘Ik zal u zeggen wat gij doen moet, opdat gij zoo iets niet te vreezen moogt hebben. Ga naar den opzichter van den wijnkelder en verzoek hem u zijne sleutels te geven; ieder, dien gij nu in de vertrekken moogt aantreffen, noodigt gij met u naar den kelder en toont hun de sleutels. Ik beloof u, dat gij ze wel weg zult krijgen, al waren er honderd. En als zij in den kelder zijn, laat gij ze daar.’

Maar na dit aldus beschikt te hebben, werd de markies opnieuw bezorgd. Hij herinnerde zich dat sommige dames gewoon waren zich door de bedoelde vertrekken naar hare slaapkamers te begeven, en al was het nu niet waarschijnlijk, dat zij zoo laat in den avond nog daar langs zouden komen, het was toch mogelijk en dit was genoeg om den markies, die toch reeds zenuwachtig was, bekommerd te maken.

Er was daarenboven nog eene andere mogelijkheid. De jonge blinde organist bewoonde met zijn vader dit gedeelte van het huis, en daar hij niet zelden in de stilte van den nacht het orgel opzocht, kon hij gemakkelijk, bij zijn heen en weêr gaan tusschen zijne vertrekken en de kapel, naar de gezegde kamers verdwalen, die de markies ledig wilde hebben.

De markies, hoe afkeerig ook om een tweeden vertrouweling in deze zaak te betrekken, gevoelde derhalve dat dit onvermijdelijk was, en toen hij hierover nadacht, kwam hij tot het besluit, dat hij daartoe niemand beter vertrouwen kon, en dat niemand ook minder achterdocht zou wekken dan Dorothy. Hij liet haar daarom roepen, zegde haar zooveel als hij dienstig achtte, gaf haar den sleutel van zijn bijzonderen toegang tot de schilderijengaanderij, gelastte haar tien minuten voor elven in de gaanderij te zijn, de deur te sluiten van de trap, die er heen leidde, en vervolgens beneden aan de trap in eene vensternis te gaan staan om er voor te waken dat niemand naar boven ging, - op bevel van den markies, ten einde des konings nachtrust te verzekeren. Hij gelastte haar verder, wat zij ook overigens mocht zien of hooren, zich doodstil te houden en te zorgen dat niemand haar noodeloos opmerkte. Na deze instructies zond de markies, aanmerkelijk gerust gesteld, haar weg en begaf zich naar bed, ten einde te beproeven of hij eenige uren slapen kon. Hij had den predikant reeds den sleutel zijner kamer gegeven, opdat deze op het gestelde uur kon binnen treden om hem te wekken.

Zoodra het naar elven liep, begon Dr. Baily op verkenning uit te gaan. Het plan van den markies, ofschoon hij zelf geen beter wist aan de hand te doen, kwam hem toch onvoldoende voor en het was hem hoogst aangenaam dat hij in de eetzaal niemand aantrof. Toen hij echter de andere zaal binnen trad, bemerkte hij tot zijne ergernis, in het kwijnend licht eener kaars, de onduidelijke gedaante eener dame: deze kon hij toch de sleutels van den wijnkelder niet aanbieden! Wat moest hij doen? Wat kon zij daar doen? Hij naderde en bemerkte tot zijne groote geruststelling dat het Dorothy was. Een woord was genoeg tusschen hen beiden. Maar de predikant was er toch heimelijk over geraakt, dat een tweede de geheimen der grooten zou deelen.

Thans begaf hij zich op de teenen naar de slaapkamer van den markies, bevreesd dat hij de twee schildknapen zou wekken, die in de kamer daarvoor sliepen (want Scudamore 's plaats was reeds door een ander ingenomen). De binnenste deur zoo zacht mogelijk openende, trad hij de slaapkamer binnen, waar hij den markies in diepen slaap gedompeld vond. Hij wekte hem zoo zacht en bedaard, dat de markies in het geheel niet meende geslapen te hebben; doch toen hij hem zegde, dat de tijd daar was, vroeg hij:

‘Wat voor tijd?’

‘Voor de samenkomst met den koning,’ antwoordde de predikant.

‘Wat voor koning?’ hernam de markies in eene soort van bedwelmenden schrik. Hoe meer hij tot zich zelven kwam, hoe meer bekommerd hij scheen, en hoe afkeeriger om zich aan de afspraak te houden, die hij te voren zoo vurig gewenscht had.

‘Gave God dat ik dit niet begonnen had!’ riep hij uit.

‘Mylord,’ zegde de predikant. ‘Gij kent uw eigen hart het beste. Wanneer er in uwe bedoelingen niets ligt dan wat goed en te rechtvaardigen is, behoeft gij niets te vreezen; zoo het anders mocht zijn, is het nooit te laat u te bezinnen.’

‘Doctor,’ hernam de markies met benevelde blik, ‘ik had nooit kunnen denken dat gij zulk eene verdenking tegen mij zoudt koesteren. God

kent mijn hart: ik heb geene andere bedoeling ten opzichte van Zijne Majesteit, dan hem een roemrijk koning te maken hier op aarde, en een glorierijk heilige in den hemel.'

'Dan, mylord,' zegde Dr Baily, 'schud uwe vrees tegelijk met de moedeloosheid, waaruit ze voortspruit, af. *Honi soit qui mal y pense.*'

'Ik behoor niet tot die orde,' zeide de markies, 'maar ik dank God dat ik de zinspreuk er van in mijn hart draag even als anderen ze op hunne wapens dragen.'

Daarop vatte hij moed, dronk een glas *aqua admirabilis* en zegde, terwijl hij het kruisteecken maakte.

'Kom nu, laat ons gaan in den naam van God!'

Inmiddels had Dorothy gedaan zoo als haar bevolen was. Al tastende was zij in de duisternis naar de schilderijengaanderij gegaan, had de deur boven aan de trap gesloten en haar stand beneden aan de trap ingenomen, in het pikdonker en vlak bij de slaapkamer des konings over wiens rust zij waken moest. Slechts de gaanderij, die maar dertien voet breed was, scheidde haar van het koninklijk slaapvertrek. Zij gevoelde zich niet op haar gemak op zulk een spionnenpost in de duisternis.

Zij hoorde de deur van 's konings kamer open gaan; het gaf geen geluid, maar er scheen een licht door de opening. Bij dat licht zag zij iemand de gaanderij binnentreden. De deur ging weêr zachtjes dicht en alles was weêr in duisternis gedompeld. Zij hoorde geen gedruisch van voetstappen over den vloer; maar vernam een diepen zucht, als uit een zwaar gefolterd hart. Daarop kwamen de volgende woorden, benauwd en fluisterend uitgesproken, als waren zij door floltering een stervende afgedwongen:

'O Strafford, gij zijt gewroken! Ik liet u aan uw lot over en God heeft mij aan het mijne overgelaten. Gij gingt voor mij naar het schavot, maar uit mijne kamer wilt gij niet gaan. O God, verlos mij van de bloedschuld!'

Dorothy stond als verplet. De koning trad zijne kamer weêr binnen en sloot de deur. Op hetzelfde oogenblik verscheen er een licht aan het ander einde van de gaanderij, heel ver af. Het was Dr. Baily met eene kaars in de hand. Langzaam kwam hij nader en bleef een paar ellen van des konings deur staan. Zijn anders zoo blozend gelaat was bleek en bij het kaarslicht in zijne oogen las men besef van het gewicht des oogenblik, met bekommering gemengd. Hij zag Dorothy, maar nam geen notitie van haar, dan om zich met het gelaat naar 's konings deur te keeren, opdat zijne schaduw hare schuilplaats mocht bedekken.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - 'Welk een schoon gezicht heeft men van hier,' merkte Zijne Majesteit op.

Er ging eene minuut of twee voorbij en de koning opende opnieuw zijne deur, fluisterde eenige woorden tot zijn gids en ging zacht sprekende met hem de gaanderij door.

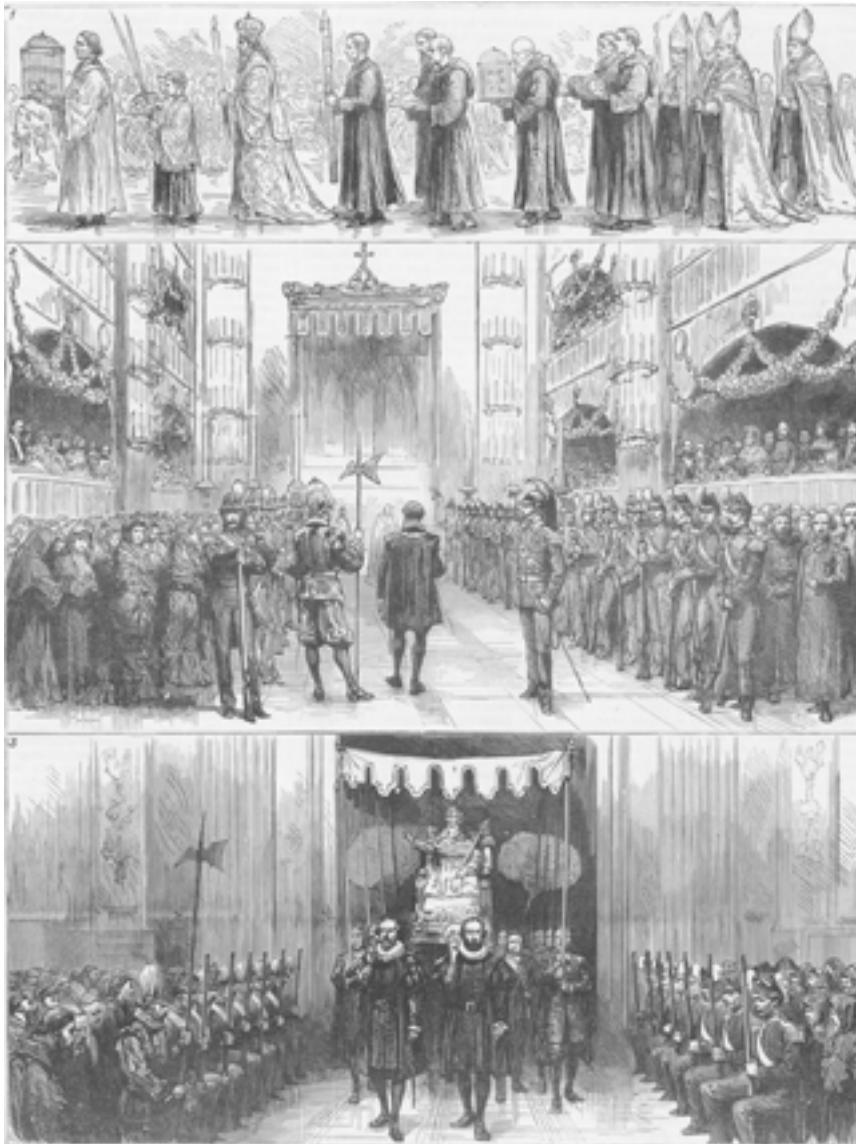
Dorothy spoedde zich naar hare kamer, wierp zich op haar bed en weende. De koning was van den troon haars gewetens gevallen, maar zij had hem opgenomen in het gasthuis van haar hart.

Wat er tusschen den koning en den markies plaats had, behoort niet tot mijne geschiedenis. Maar toen de predikant na een lang gesprek den koning naar zijne kamer terug geleid had, en zich naar die van lord Worcester begaf, vond hij dezen in het donker op de knieën.

(Wordt vervolgd.)

De heiligverklaring van 8 december 1881.

Eene zoo gewichtige en voor elken katholiek vooral in onze dagen zoo troostrijke gebeurtenis als eene heiligverklaring mag voorzeker door de *Belgische Illustratie* niet onopgemerkt voorbij worden gegaan. Wij hebben ons dan ook gehaast onzen lezers een portret van een der gecanoniseerde gelukzaligen, den H. Benedictus Labre, aan te bieden, in afwachting later op de grootsche ceremonie te kunnen terug komen. Daartoe doen ons de gravures betrekkelijk de plechtigheid, welke wij in dit nummer eene

DE HEILIGVERKLARING VAN 8 DECEMBER 1881. 1. De processie. - 2. Afwachting van de aankomst des Pausen. - 3. Aankomst des Pausen in de canonisatie-zaal.

plaats geven, eene geschikte aanleiding aan de hand.

De glorieijke traditiën van den H. Stoel brengen meê dat bij eene heiligverklaring al de luister wordt ten toon gespreid, welken de omstandigheden eenigszins vooroorloven; immers het geldt hier de hulde der geheele Kerk aan diegenen harer zonen, die door een heiligen levenswandel het voorrecht verdiend hebben, van God zelve door talrijke mirakelen verheerlijkt te worden. De Roomsche Pausen hebben zich derhalve altijd beieverd de canonisatiën zoo schitterend mogelijk te doen zijn, en Leo XIII verlangde ongetwijfeld niets vuriger dan in dezen het voorbeeld zijner doorluchtige voorgangers te volgen.

Wêl lieten de treurige tijdsomstandigheden niet toe, de plechtigheid met de gebruikelijke praal in de reusachtige basiliek van St. Pieter te verrichten, wêl moest eene slechts betrekkelijk kleine zaal voor de ceremonie aangewezen worden; maar binnen deze grenzen werd dan ook al de luister ontwikkeld, dien de vrijgevigheid der katholieken veroorloofde deze canonisatie bij te zetten.

De bedoelde zaal of *aula*, boven de portiek van St. Pieter gelegen, werd onder de leiding van een bekwaam architect op toepasselijke manier gedecoreerd. De nissen der tien groote vensters werden veranderd in tribunes, waarvan er telkens drie boven elkaar waren aangebracht, en die met guirlandes werden versierd, zoo als dat op onze gravure zichtbaar is. Verder werden de Corinthische zuilen met gouden banden bespannen, die ze het voorkomen van gegroefde kolommen gaven, terwijl de wanden gouden vakken vertoonden, met gekleurde lijsten bij wijze van mozaïek omzet.

Voor de verlichting was gezorgd door eene doorlopende rij waskaarsen over de geheele lengte der kroonlijst, die daarenboven met de leliën en sterren uit het pauselijk wapen prijkte, terwijl guirlandes, aan het plafond opgehangen, insgelijks waskaarsen droegen.

Twaalf vanen eindelijk, waarop de meest bekende wonderen der nieuwe heiligen waren afgebeeld, elk van een opschrift in gouden letteren voorzien, en op de muren van de groote zaal en van de kleine, die haar vooraf gaat, aangebracht, voltooiden de decoratie.

De pauselijke troon, waartoe vijf met rood laken bedekte treden toegang verleenden, was aan het uiteinde der zaal opgericht en bekroond met eene afbeelding der H. Drievuldigheid, waarboven men de woorden las: *'Ubi Petrus, ibi Ecclesia*, waar Petrus is, is de Kerk.' Aan het andere einde der zaal hielden twee engelenbeelden het pauselijk wapen vast.

Het pauselijk altaar stond in het midden, op ongeveer twee derden van de lengte der zaal, onder een troonhemel, die door vier engelen, op marmeren voetstukken geplaatst, gedragen werd. Aan weerszijden van den troon en rondom het altaar waren zitplaatsen voor de kardinalen, aartsbisschoppen, bisschoppen en prelaten aangebracht, en dit gedeelte der zaal was door eene balustrade, met acht groote candelabres versierd, van de overige ruimte afgescheiden.

De kleine zaal, die tot vestibule diende, vertoonde behalve de reeds genoemde versieringen, die zij met de eigenlijke canonisatie zaal gemeen had, een zeer schoone schilderij in vergulde lijst, die het volmaakt ongeschonden lichaam der H. Clara van het Kruis voorstelde, zoo als men dat in het klooster der Augustijnessen te Montefalco zien kan.

In den morgen van den feestdag der Onbevleete Ontvangenis, den dag, die door Zijne Heiligheid voor de gewichtige plechtigheid was uitgekozen, verliet de Heilige

Vader omstreeks negen uur zijne vertrekken om zich naar de zaal der *Paramenti* te begeven, waar hem de pauselijke mantel omgehangen en de tiare op het hoofd gezet werd. Aldus met zijn plechtgewaad bekleed, betrad de Paus de aangrenzende *sala ducale*, waar de kardinalen, aartsbisschoppen, bisschoppen, abten en generaals der kloosterorden hem reeds wachtten. Ook zij waren met de aan hun rang voegende gewaden bekleed.

Nadat de Heilige Vader zich in hun midden had neêrgezet en den wierook had gezegend, terwijl al degenen die aan de processie moesten deelnemen, zich in de zaal verzamelden, legde hij de tiare af en knielde een oogenblik neêr om te bidden. Daarop reikten twee aartsbisschoppen hem het boek en het wierookvat over, en hief Z.H. den lofzang *Ave Maris Stella* aan, die door het zangkoor in welluidende tonen werd voortgezet.

Na de eerste strophe der hymne werd den H. Vader de kostbare mijter opgezet en nam hij op de *sedia gestatoria* plaats, waar de kardinaal-procureur der canonisatie, door een ceremoniemeester geleid, hem drie versierde waskaarsen aanbood. De grootste dier waskaarsen reikte Z.H. aan den prins-assistent bij den pauselijken troon over, en behield de kleinste voor zich. Met de linkerhand hield Z.H. de kaars in een wit zijden doek vast, zoo dat de rechterhand vrij bleef om den zegen te geven.

Intusschen had zich onder de leiding der ceremoniemeesters de indrukwekkende stoet gevormd, in welks midden de H. Vader zich naar de aula van St. Pieter zou begeven. In lange rijen stapte de onafzienbare schare langzaam en plechtig voorwaarts, in al die koninklijke majesteit, welke het eergeleide voegt van hem, die op aarde den Koning der koningen vertegenwoordigt.

Het ligt voor de hand dat wij slechts de hoofdoogenblikken van dien schitterenden optocht kunnen aanstippen. Door twee pauselijke koeriers met zilveren staven in de hand vooraf gegaan, openden de lagere beambten, de prelaten van de Congregatie der Riten, de pauselijke kapel, de biechtvader der pauselijke familie, de procureurs-generaal der bedelorden, de *bussolanti*, de eerekamerheeren en de zangers, onder het zingen van den aangeheven lofzang, den stoet.

Daarop volgden in surpli en roket de vertegenwoordigers van de verschillende colleges der prelatur en twee geheim-kapelaans, de tiare en den gewonen mijter dragende. Thans verscheen het pauselijk kruis te midden van zeven kandelaars met brandende waskaarsen, en door wierookwolken omgeven.

In rijke kasuifels vertoonden zich vervolgens de penitenciers der Vaticaanse basiliek, gevolgd door de te Rome aanwezige abten, allen in pluviale van wit damast, met linnen mijters, en daarachter de assisteerende bisschoppen in met zilver geborduurd pluviale, insgelijks met linnen mijters op het hoofd. En zoo ontrolde zich de onafzienbare stoet, telkens rijker en indrukwekkender, daar de lageren in rang steeds voor de hooger geplaatste waardigheidsbekleders plaats maakten.

Eindelijk verscheen het college der kardinalen; de kardinaals-diaken in rijk met goud geborduurde dalmatieken voorop: vervolgens de kardinaals-priester in kasuifels en eindelijk de kardinaals-bisschop in pluviale, waaronder de kardinaal-deken van het H. College zich door zijn prachtig met goud geborduurd gewaad onderscheidde. Al de kardinaals-bisschop droegen wit damasten mijters op het hoofd en waskaarsen in de hand en werden door hun hof gevolgd. Verder verschenen achtereenvolgens de prins assistent bij den pauselijken troon, de twee kardinaals-diaken-assistenten; de kardinaaldiaken-officiant en de prefect der ceremoniën, door twee ceremoniemeesters vergezeld, als om aan te kondigen dat het glanspunt van den stoet gekomen was.

De *palefrenieri* en *sediari*, in zijde en rood laken gekleed, namen op het oogenblik dat de processie zich tot zoover ontwikkeld had, de *sedia gestatoria* op, terwijl acht prelaten het schitterend baldakijn boven het hoofd van den H. Vader ophieven. En aldus stapte Zijne Heiligheid te midden zijner lijfwacht en met de bovengemelde waskaars in de hand, langzaam en statig voorwaarts onder de majestueuze gewelven, die van de heilige zangen weêrklonken. Prachtig schouwspel voor den katholiek, die aldus den drager van het hoogste gezag op aarde, hoe ook overigens door de wereld gesmaad en gehoond, hier in zegevierenden optocht ziet voorttrekken als om den eindelijk zegepraal van het goede over het kwaad af te beelden.

De stoet werd gesloten door den deken der H. Rota tusschen twee kamerheeren, den majordomus van het apostolisch paleis, het college der apostolische protonotariussen en de generaals der religieuze orden.

Van de *sala ducale* begaf zich de processie naar de Sixtijnsche kapel, waar het H. Sacrament te midden eener zee van licht ter ver eering was uitgesteld. Hier steeg de plaatsbekleeder van Kristus van zijn staatsiezetel, legde den mijter af en knielde in aanbidding neêr voor Dengene, wiens stedehouder hij is en die hier in de nederige gedaante van brood was verborgen.

De zangers voleindden inmiddels den lofzang *Ave Maris Stella*, en toen de aanbidding was afgelopen stelde de stoet zich opnieuw in beweging om zich naar de canonisatiezaal te begeven, waar de Heilige Vader bij zijne intrede werd begroet met de woorden, eenmaal door den Verlosser tot Petrus gericht en thans Petrus' opvolger toegezongen: '*Tu es Petrus et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam*, gij zijt Petrus en op die steenrots zal ik mijne Kerk bouwen!'

Nadat allen de zaal waren binnen getreden en de paus aan het altaar gekomen was, reikte de Heilige Vader zijne waskaars aan een prelaat over, die ze gedurende de plechtigheid moest vast houden, daalde van de *sedia* en knielde, nadat een der kardinaals-diaken hem de tiare had afgenomen, op de treden van het altaar neêr om zijn gebed te storten. Vervolgens nam hij op den troon plaats, terwijl de aartsbisschoppen en bisschoppen de voor hen bestemde plaatsen innamen, om vervolgens één voor één hunne hulde aan den Opperherder te brengen, de kardinalen door Zijne Heiligheid de hand, de aartsbisschoppen en bisschoppen door de knie en de abten en penitenciers door den voet des Pausen te kussen.

Eerst toen allen met de brandende kaarsen nog in de hand weêr op hunne plaatsen waren terug gekeerd, nam de eigenlijke plechtigheid aanvang. Door een ceremoniemeester geleid, en door den deken der consistoriaal-advocaten vergezeld, naderde de kardinaal-procureur der canonisatie den troon, boog de knie en verzocht Zijne Heiligheid in de gebruikelijke formule dat het hem behagen mocht de vier zaligen in de lijst der heiligen op te nemen. Namens Zijne Heiligheid werd hierop door den secretaris der breven *ad principes* geantwoord.

Zoodra de kardinaal-procureur en de deken der consistoriaal-advocaten op hunne plaatsen waren terug gekeerd, knielde Zijne Heiligheid voor het altaar neder en terwijl al de aanwezigen insgelijks de knieën bogen, hieven de zangers de litanie van alle heiligen aan, waarop door al de aanwezigen geantwoord werd.

Nadat aldus de bijstand des Allerhoogsten over de gewichtige beslissing, die zijn plaatsbekleeder nemen ging, was ingeroepen, hernieuwde de advocaat-consistoriaal met hetzelfde ceremonieel de postulatie, waarop wederom door den prelaat-secretaris namens Zijne Heiligheid geantwoord werd, en waarna de Heilige Vader, eene kniebuiging makende, van zijnen troon opstond.

De geheele vergadering volgde dit voorbeeld; de twee assistent-bisschoppen naderden met het boek en de waskaars; Zijne Heiligheid hief den lofzang *Veni Creator* aan, knielde onder het zingen der eerste strophe en bleef in staande houding tot de zangers den geheelen lofzang voleind hadden.

Nadat Z.H. vervolgens de oratie gezongen, weder op den troon plaats genomen en den mijter opgezet had, naderden twee prelaten met

brandende kaarsen in de hand om hem de derde postulatie te doen. Op het daarop gegeven antwoord rijzen al de aanwezigen van hunne plaatsen op, terwijl alleen de advocaat-postulator voor den troon geknield blijft, en thans is het oogenblik gekomen, waarop de Paus als onfeilbaar leeraar en hoofd der algemeene Kerk het decreet zal uitspreken, dat de aarde en den hemel met vreugde zal vervullen.

Op zijn troon gezeten en met den kostbaren mijter op het hoofd, spreekt Zijne Heiligheid in de taal der Kerk het besluit der heiligverklaring uit:

‘Ter eere der heilige en ondeelbare Drievuldigheid, tot verheffing van het katholiek geloof en den kristelijken godsdienst, krachtens het gezag van Onzen Heer Jesus Kristus, van de gelukzalige Apostelen Petrus en Paulus en het Onze, na rijpe overweging en na dikwijls den bijstand Gods te hebben ingeroepen, op den raad van Onze Eerwaarde Broeders, de kardinalen der Heilige Roomsche Kerk, de Patriarchen, de Aartsbisschoppen en Bisschoppen, decreteeren en bepalen Wij, dat de Gelukzaligen *Joannes Baptista de Rossi*, *Laurentius van Brindisi*, *Benedictus Joseph Labre*, Belijders, en *Clara van het Kruis*, Maagd, heiligen zijn en Wij ze in de lijst der heiligen inschrijven. Wij stellen daarenboven vast dat hunne gedachtenis jaarlijks door eene godsdienstige devotie door de algemeene Kerk zal geëerd worden en wel, onder de heilige Belijders, die geen Paus zijn, die van *Joannes Baptista* den 28^{en} mei, die van *Laurentius* den 7^{en} juli, die van *Benedictus Joseph* den 16^{en} april, en onder de heilige Maagden die van *Clara* den 18^{en} augustus. In den naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes. Amen.’

Toen dit plechtig decreet was uitgesproken, naderden de personen, die de drie postulaties gedaan hadden, opnieuw den troon en knielend betuigde de advocaat-consistoriaal namens den kardinaal-procureur zijn dank, waarna hij Zijne Heiligheid verzocht dat de apostolische brieven betreffende het decreet in de gebruikelijke formule mochten afgezonden worden.

‘*Decernimus*, wij bevelen het,’ was het antwoord van Zijne Heiligheid, die de hand zegenend over den knielende uitstreckte. De kardinaal-procureur besteeg thans de trappen van den troon en kuste ten teken van dank de met het *aurifigium* (gouden sluier) bedekte hand en vervolgens de knie des Pausen, waarna hij naar zijne plaats terugkeerde, terwijl de advocaat-consistoriaal, zich tot de apostolische protonotarissen wendende, hen verzocht de acte der canonisatie in de gebruikelijke formule op te stellen.

De eerste der protonotarissen antwoordde daarop: ‘*Conficiemus*’ en noodigde de geheimkamerheeren, die bij den troon stonden, uit hem tot getuigen te dienen.

Inmiddels deed zich het geluid der zilveren trompetten hooren om de gelukkige tijding van de uitvaardiging van het decreet aan de geheele wereld te verkondigen, en op hetzelfde oogenblik weêrklonken al de klokken van St. Pieter, door die van al de kerken der stad beantwoord, als om de vreugde der Kristenheid over de heuglijke beslissing uit te drukken.

De Heilige Vader stond op en hief, na den mijter afgelegd te hebben, den lofzang *Te Deum* aan, die door de zangers werd voortgezet, terwijl inmiddels in de Sixtijnse kapel de gebruikelijke offergaven van de sluiers, die ze tot nog toe bedekten, onthuld werden.

Na het *Te Deum* riep een der kardinaaldiakens voor het eerst uit naam der geheele Kerk de voorspraak der nieuwe heiligen in en zong het vers: ‘*Orate pro nobis, Sancti*

Joannes Baptista, Laurenti, Benedicte Joseph et Clara’ waarop het zangkoor antwoordde: ‘*Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*’

De Heilige Vader zong daarop de oratie der nieuwe heiligen, waarna de kardinaal-diaken, die bij de pauselijke mis het evangelie zingt, plechtig het *confiteor* uitsprak, en daarbij achter de namen der HH. Petrus en Paulus die der vier nieuwe heiligen liet volgen.

Daarop zong Zijne Heiligheid het gewone gebed voor den zegen, insgelijks de namen der nieuwe heiligen achter die van de prinsen der apostelen latende volgen, en schonk al den aanwezigen den apostolischen zegen, waarmee de eigenlijke plechtigheid der heiligverklaring was afgelopen.

Thans moest echter de pauselijke mis, waaronder de gebruikelijke aanbidding der offergaven, nog plaats hebben. De Paus werd daartoe met zijn pontificaal gewaad bekleed; de kardinaaldecken van het H. College vervulde de functie van assistent-bisschop en twee andere kardinalen deden als diakens dienst, terwijl de Paus de mis van de Onbevleete Ontvangenis met de oratie der nieuwe heiligen volgens den gewonen ritus der pauselijke missen celebreerde.

Na het evangelie, dat evenals het epistel in het latijn en het grieksch gezongen werd, hield Zijne Heiligheid eene treffende en geleerde toespraak, waarna de kardinaal-bisschop-assistent den vollen aflat afkondigde, en Zijne Heiligheid den zegen gaf.

Onder het *credo* verlieten twaalf kardinalen, door ceremoniemeesters uitgenoodigd, hunne plaatsen om de offergaven uit de Sixtijnsche kapel af te halen. Die offergaven, welke na het *offertorium* aan Zijne Heiligheid werden aangeboden, bestonden uit brood, wijn, water, twee tortels, twee duiven en eenige andere vogeltjes. Volgens het gebruik moeten er evenveel oblaties zijn als er heiligen zijn gecanoniseerd, en bieden daarenboven de personen, die de postulaties verricht hebben, voor elke postulatie vijf versierde waskaarsen aan, die met het portret van een der nieuwe heiligen tusschen de pauselijke wapens beschilderd zijn.

Van de twee brooden was het eene verguld en het ander verzilverd, terwijl beiden met het pauselijk wapen prikten. De wijn en het water bevonden zich in vaatjes, ook verguld en verzilverd, terwijl drie kooien van bijzonder kunstig maaksel de verschillende vogels herbergden.

Al die offergaven werden door de postulators en door andere personen, die daar een bijzonder recht toe hebben, zoo als edellieden en kardinalen, voor den troon van Zijne Heiligheid gebracht, en door Zijne Heiligheid aangenomen, waarna hij de aangevangen mis volgens het gebruikelijk ceremonieel voortzette.

Na afloop daarvan legde de Heilige Vader het *pallium* en de *manipula* op het altaar neêr; men zette hem weêr den mijter op en hij begaf zich naar den troon terug, waar de mijter weder door de tiare vervangen werd. Hier stelden de verschillende postulators zich opnieuw aan hem voor, en uit aller naam bood de kardinaal-procureur der canonisatie in een witte zijden, met goud geborduurde beurs het gebruikelijke *presbyterium pro missa bene cantate* aan.

Zijne Heiligheid nam weder op de *sedia gestatoria* plaats, keerde met denzelfden stoet als des morgens naar de zaal der *Paramenti* terug, legde er zijne versierselen af en begaf zich weêr in zijne vertrekken.

De grootsche plechtigheid was voltrokken, die den Hemel gelegenheid schonk om te juichen over de eer aan vier zijner burgers op aarde bewezen, terwijl de aarde daardoor vier nieuwe voorsprekers werden aangewezen bij den troon des Allerhoogsten.

Onze gravures.

Twée schilderachtige punten van Antwerpen.

Een der schilderachtigste en meest karakteristieke steden van het oude Vlaanderen, deed Antwerpen ons het onderwerp aan de hand tot menige schoone gravure in de *Belgische Illustratie*. De voorlaatste plaat van den voorlaatsten jaargang deed den beschouwer een blik werpen in het oude Antwerpen, dat allengs verdwijnt. Wat er intusschen in Antwerpen verdwenen moge zijn, meer dan eenige andere vlaamsche stad bleef zij haar eigenaardig stempel behouden en met het volste recht mag Ledeganck haar toezingen:

Gij bleeft die schoone,
Die frissche telg van 't Noord,
Nog fier op haar geboort'.
Gij siert, nog steeds de kruin met uw driedubbele kroone
Van kloekheid, rijkdom en van kunst.

Kloekheid, rijkdom en kunst! Waar treden die eigenschappen helderder te voorschijn, dan juist op die Groenplaats, waar Antwerpen hare twee grootste gloriën, haar Rubens en hare kathedraal vereenigd ten toon stelt als onvergankelijke bewijzen van de kloekheid van het genie, dat van haar is uitgegaan en meesterwerken schiep als die prachtige tempel en die kostbare doeken, welke zijne wanden sieren, - van den rijkdom zijner burgers, wier goud ze betaalde, en van de kunst, die sinds eeuwen in de Scheldestad eene gastvrije woonstede vond.

We zouden hier veel kunnen zeggen van die kathedraal met hare spits als van vlaamsche kant in steen nagebootst, wanneer we dat gedenkstuk der gothiek ter aangehaalde plaats niet wijd en breed besproken hadden. Wandelen wij ze daarom ditmaal vluchtig rond en bezichtigen wij aan den anderen kant een kunststuk, dat èn om zich zelf, èn om de legende, die er aan verbonden is, een van Antwerpens merkwaardigste curiositeiten uitmaakt. Het is de put van Quinten Metsys, op onze achterste gravure afgebeeld. Dit meesterstuk van smeedkunst werd vervaardigd door de hand van den kunstenaar, die zich om de hand eener vrouw geen geringer arbeid getroostte dan Jacob, die zijne Rachel voor zeven harde dienstjaren kocht. De legende toch verhaalt van Quinten Metsys, dat hij, nog smidsgezel zijnde, het oog liet vallen op de dochter van den schilder Floris, die hem echter wegens zijn onaanzienlijk ambacht de hand van het meisje weigerde. Dit stiet den jonkman niet af, en om te toonen dat hij in zijn vak evengoed kunstenaar was als Floris in het zijne, smeedde hij den koepel van ijzeren loofwerk, die nog heden den naar hem genoemden put siert. Ten einde vervolgens den vader alle voorwendsel tot eene afwijzing te benemen, zag hij er niet tegen op den voorhamer voor het penseel te verwisselen en legde zich met zulk een iever op het schilderen toe, dat hij binnen weinige jaren door het St.-Lucas-gild als meester erkend werd. Op zekeren dag, zoo verhaalt de overlevering, bevond hij zich ten huize van Floris, en de kunstenaar leidde hem naar een vertrek, waar hij hem eene schilderij toonde, die nog slechts op zijne laatste hand wachtte. Nauwelijks echter stonden zij voor den ezel, toen de heer des huizes wegens eene gewichtige zaak geroepen werd en Metsys eene geruime poos met het schilderstuk alleen liet. Quinten haastte zich van de afwezigheid zijns gastheers partij te trekken; hij greep palet en penseel en zette zich voor het onvoltooid paneel aan het werk. Op het eerste gedruisch der voetstappen van Floris, legde hij penseel en verven neêr en

begon de schilderij weêr te bewonderen, alsof hij al dien tijd niets anders gedaan had. De grijsaard naderde, en daar hij eene groote vlieg op een der lichaamsdeelen van een zijner personages zag zitten, maakte hij eene beweging met de hand om ze weg te jagen. Maar wat hij deed, het vermetele insect bleef zitten. Toen eerst bemerkte hij dat de vlieg geschilderd was. Metsys had ze op de meest uitkomende plaats van het paneel voorgesteld. Deze proeve van talent, gevoegd bij de vele, welke hij weldra gaf, wonnen hem het hart van den schilder, die niet meer aarzelde

de hand zijner dochter te schenken aan een zoon in de kunst.

Wat er aan deze legende waars of onwaars moge zijn, zooveel is zeker dat Quinten Metsys zich als schilder en als smid een kunstenaar van den echten stempel getoond heeft. Van het eerste getuigen de vele meesterwerken, die nog van hem bewaard worden, van het laatste o.a. de ijzeren versiering van de pomp, het monument dat hij zich in zijne vaderstad gesticht heeft.

Van alles, voor allen.

TER GERUSTSTELLING VOOR ROOKERS. - Er is reeds zooveel ten nadeele der tabak gezegd, dat het voor rookers - en wie in Vlaanderen is dat niet? - wel aangenaam moet zijn, eene enkele maal iets goeds van dat geurig product te hooren vertellen. Tot hunne geruststelling deelen wij dan mede dat Dr. Heyburn, een engelsch geleerde, tot het besluit is gekomen, dat het tabakrooken een uitstekend middel is om de tanden gezond te houden. De tabaksrook maakt ze wel niet schooner; want ten gevolge der koolstof, die zich tegen de tanden aanzet, worden deze langzamerhand zwart gekleurd; maar juist die kleurstof werkt het bederf der tanden tegen. Dat bederf begint met het ontstaan van kleine holligheden in de oppervlakte; nu dringt de koolstof tot in de kleinste gaatjes door, zet zich juist op die plaatsen, waar zij zich het gemakkelijkst vormen en het minst door den tandenborstel te bereiken zijn, en belet dat die openingen dieper invreten. Door het zuiveren met den tandenborstel kan men de fijne kooldeeltjes wel uit de glazuur-oppervlakte verwijderen, maar uit het eigenlijke been laten zij zich niet verdrijven; zij laten er onuitwischbare sporen in achter.

DE POMP VAN QUINTEN METSYS TE ANTWERPEN.

Verder neutraliseert het loogzout uit den tabaksrook de werking van het zuur, dat zich in den mond vormt, en ten slotte is ook de tabak of liever het daarin aanwezige narcoticum een voortreffelijk middel tot stilling der tandpijn. Aan al deze eigenschappen van de tabak schrijft men het toe, dat bijv. matrozen, die tabak pruimen, weinig last van tandpijn hebben.

INVLOED DER KLEUREN BIJ BESMETTING. - Kleine oorzaken hebben groote gevolgen, dat blijkt alweêr uit den invloed, dien de kleur onzer kleederen kan hebben op de min of meer snelle besmetting bij aanstekelijke ziekten. Donkere kleederen stellen den drager veel meer aan besmetting bloot dan lichte. Het is gemakkelijk dit door eene proef aan te toonen. Stelt men bijv. een licht en een donker kledingstuk vijf minuten lang aan sterken tabaksrook bloot, dan zal men bespeuren, dat het laatste veel sterker naar tabak riekt dan het eerste, en dat die reuk het ook veel langer bijblijft.

GEPERST MEEL. - Voor eenigen tijd nam een Franschman proeven omtrent den invloed van samenpersing op de hoedanigheid van meel, en drukte eene hoeveelheid daarvan, door middel eener hydraulische pers tot 124 van zijn omvang samen. Hieruit bleek dat het persen aan de hoedanigheid van het meel niet het minste bedorven had, en nu werd het in zinken bussen gepakt en verzegeld. Op dezelfde manier werd eene niet geperste hoeveelheid meel bewaard. Na verloop van drie maanden werden de bussen geopend, de beide meelsoorten onderzocht en tot brood verbakken, waarbij telkens het geperste meel het beste bleek te zijn. Een jaar later opende men de bussen opnieuw en bevond thans dat het los bewaarde meel sporen van schimmel vertoonde, terwijl het geperste nog geheel ongeschonden was. Het is derhalve duidelijk dat samenpersing eer gunstig dan nadeelig op het meel werkt, zoo dat men het tot vergemakkelijking van groote verzendingen gerust aan eene drukking onderwerpen kan.

INVOER VAN BEVROREN VLEESCH EN BEVROREN BOTER. - In Amerika wordt bovengemelde manier om de verzending van meel te vergemakkelijken reeds druk toegepast, terwijl men om vleesch en boter te verzenden en gedurende de reis goed te houden vooral in Australië gebruik maakt van doelmatig ingerichte schepen, waar die levensmiddelen voortdurend aan eene temperatuur beneden nul zijn blootgesteld. Sedert eenigen tijd bestaat in Australië onder den naam van *Frozen Meat Company* (Bevroren-vleeschmaatschappij), eene maatschappij die met deze manier van verzending zulke goede zaken maakt, dat zij besloten heeft het vleeschvervoer op nog grooter schaal in te richten. Zij heeft in Engeland machines besteld, die haar gelegenheid zullen geven jaarlijks het vleesch van 500.000 schapen en 50.000 ossen naar Engeland te verschepen.

AARDAPPELEN ALS BILJARTBALLEN. - Menig liefhebber van het edele biljartspel zou vreemd opzien, wanneer iemand hem vertelde, dat die veêrkrachtige, gepolijste ballen, waarmee hij zulke kunststukken weet te verrichten, wellicht niets anders dan getransformeerde aardappelen zijn. En toch rollen er tegenwoordig heel wat ballen over het biljart, die eenmaal als wortelknollen in den grond zaten verborgen. Men moet weten dat als men geschilde aardappelen 36 uren lang in eene oplossing van 8 deelen solferzuur op 100 deelen water legt, ze vervolgens tusschen kladpapier droogt en eindelijk samenperst, men eene stof verkrijgt, die veel overeenkomst heeft met cellulôide en waarvan allerlei voorwerpen gemaakt worden, die dan uit meerschium

heeten vervaardigd. Bij sterke persing bekomt men eene soort van ivoor, waaruit zeer bruikbare biljartballen gefabriceerd worden.

BIJMENGING VAN AARDAPPELMEEL IN BOTER TE ONTDEKKEN. - Maar de aardappelen worden nog tot iets anders gebruikt dan om biljartballen te maken; zeer dikwijls wordt de boter met aardappelmeel aangelengd. Doch dit bedrog is gemakkelijk te achterhalen; de bijmenging van aardappelmeel geeft namelijk aan de boter een sterken aardappelsmaak en maakt ze brokkelig, grof en eenigszins gevlekt. Wordt aldus vervalschte boter gebraden, dan houdt men een meeligen, duidelijk naar aardappelen riekenden en smakenden droesem over. Wrijft men eindelijk zulke boter met water en jodium of met jodiumwater, dan krijgt ze eene karakteristieke blauwe kleur.

HET VERGIF DER AARDAPPELEN. - Hoe! bevatten de aardappelen nu ook al vergif, zal menigeen vragen. Op die vraag moet geantwoord worden, dat k i e m e n d e aardappelen en vooral de k i e m e n eene vergiftige stof bevatten, solanine genoemd, die dikwijls vergiftiging veroorzaakt en welker aard men tevergeefs tracht te ontdekken. Daardoor komt het dat varkens of hoenders, die vrijelijk op een boerenerf rondloopen, dikwijls tegen het einde van den winter ziek worden. Wel sterven zij niet altijd aan de vergiftiging, maar zij verzwakken en vermageren er toch door, zoodat de kweeker er altijd schade door lijdt. In het fransche departement der Somme zijn in den laatsten tijd tal van varkens ten gevolge van dergelijke vergiftiging omgekomen, en dit noopt de landbouwmaatschappij aldaar, de veefokkers aan te bevelen de aardappelen zorgvuldig van de kiemen te ontdoen, alvorens ze het vee voor te werpen. Die raad kan ook in ons vaderland zijn nut hebben.

HET BLEEKEN VAN GEEL GEWÓRDEN LINNEN. - Heeft men geel geworden linnen en is men niet in de gelegenheid dit in de zon te bleeken, dan bereide men een mengsel van één deel gezuiverde terpentijnolie met drie deelen spiritus, giete daarvan een eetlepel vol in een emmer water, spoele daar het reeds gewasschen linnen in uit en hangt het ten slotte te drogen. Onder het drogen zal nu de terpentijnolie het linnen eene verblindende witheid geven, zonder den minsten reuk na te laten.

[Nummer 23]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XXXVIII.

De gekwetste.

Eene maand na den slag bij Naseby en terwijl de koning nog op Raglan vertoefde, werd de gewonde Rowland Scudamore doodziek op het slot thuis gebracht. Juffer Watson ontving hem met tranen in de oogen en hij werd naar hetzelfde torenkamerke gebracht, waaruit Richard had weten te ontsnappen, opdat zij bestendig in zijne nabijheid zou zijn. De arme jongen was maar eene schaduw van hetgeen hij geweest was, en scheen eerder als eene schim te zullen verdwijnen, dan op de gewone manier te sterven.

Hij had dan ook behoefte aan eene zorgvuldige en aanhoudende verpleging, die hem intusschen zoo weinig ontbrak, dat er eer gevaar voor overmaat van verzorging, dan voor gebrek aan hulp ontstond. Was hij tot hiertoe alleen door den markies bedorven, thans, nu hij voor de zaak des konings doodelijk gewond was, betoonde het geheele kasteel hem eene toewijding, die zelfs een meer degelijk jongmensch geschaad zou hebben.

Hij had veel bloed verloren, voor hij van het slagveld opgenomen was, had aanhoudend

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Dorothy was in de kamer harer meesteres, toen de koninklijke bode binnen trad.

koortsen, leed aan diepe neerslachtigheid en beterde maar uiterst langzaam. De markies kwam hem dikwijls bezoeken, vol medelijden met den anders zoo vroolijken jongeling, die thans tot het uiterste gebracht was. Hij sprak den koning over hem aan en ook deze wilde hem een bezoek brengen.

Toen Rowland den koning zag, bloosde hij; er schoten tranen in zijne oogen, hij kuste de hand die Zijne Majesteit hem toestak en sprak met zwakke stem:

‘Vergeving, sire: als ik beter had doorgereden, zou de zege misschien aan u geweest zijn. Ik bereikte den prins niet.’

‘Het was Gods wil,’ zegde de koning, die zich toen eerst herinnerde dat hij hem naar prins Rupert gezonden had. ‘Gij deedt uw best, en meer kan een man niet doen.’

‘Neen, sire,’ hernam Rowland, ‘had ik slechts eerlijk doorgereden.... ik wil zeggen, was ik maar eerlijk aan de merrie gekomen, die ik bereed, ik zou Uwe Majesteits boodschap wel overgebracht hebben’.

‘Wat meent gij?’ vroeg de koning.

‘Ha!’ zegde de markies. ‘Ge hebt dus met Heywood te doen gehad. ‘Hij wilde zijn eigendom terug hebben? Had ik het u niet gezegd! O, die merrie, Rowland! die merrie!’

Maar Rowland moest al zijne krachten inspannen om niet in zwijm te vallen; want het bloed was naar zijn hart terug gevloeid, en hij kon niet antwoorden.

‘Gij hebt uw plicht gedaan als een dapper en trouw ridder,’ hernam de koning om hem te troosten. ‘Daar twijfel ik niet aan, en al kan ik u de gezondheid niet terug geven,’ ging hij voort, terwijl hij zijn zwaard trok en het over de borst van den jonkman legde, ‘ik zeg u, zoo gij moogt opstaan, sta dan op als *sir* Rowland Scudamore.’

Het bloed stroomde Rowland naar het gelaat, maar vloeide bijna even spoedig terug.

‘Ik verdien die eer niet, sire,’ mompelde hij. Maar de markies sloeg de handen van genoeg in elkaar en riep:

‘Zie, mijn jongen, dat is eerst een koning om te dienen! *Sir* Rowland Scudamore!’

Rowland spande al zijne krachten in om een paar woorden van dankbetuiging tot Zijne Majesteit te stamelen en toen zijne bezoekers hem verlaten hadden, zuchtte hij:

‘Eer zonder verdienste. Had de Rondhoofd mij niet opgehouden, dan zou ik Rupert bereikt en den koning eene overwinning bezorgd hebben.’

Den volgenden morgen kwam de markies hem opnieuw bezoeken.

‘Hoe vaart *sir* Rowland Scudamore?’ vroeg hij.

‘Mylord,’ hernam Scudamore op smeekenden toon, ‘breek mijn hart niet door mij aan de onverdiende eer te herinneren.’

‘Hoe! durft gij, jonkman, uw oordeel tegen over dat des konings stellen?’ riep de markies uit. ‘*Sir* Rowland zijt gij en *sir* Rowland blijft gij, en als *sir* Rowland zal de aartsengel u roepen als gij ten oordeel moet komen.’

‘Tot mijne eeuwige schande,’ voegde Scudamore er bij.

‘Wat! hebt gij dan uw plicht niet gedaan?’

‘Ik beproefde het, maar faalde, mylord.’

‘Dat overkomt zoowel den beste als den slechtste.’

‘Ik bedoel niet alleen dat ik mijn doel miste, maar dat ik faalde door eigen schuld.’

En nu verhaalde hij den markies de geschiedenis van zijne ontmoeting met Richard, die bij besloot met de woorden:

‘En thans is het leven mij niets meer waard.’

‘Kom, gekheid!’ zegde de markies. ‘Gij zijt moedeloos ten gevolge uwer ziekte en uitputting.’

‘Gij troost mij, mylord.... een weinig. Maar de gestolen merrie, mylord?’....

‘Ja, daarop kan ik niets zeggen. Dat was niet wel gedaan en er was dan ook geen zegen bij. Maar troost u met de gedachte dat dit nu voorbij is, en denk niet dat zulke kleinigheden groote gevolgen hebben. De slag van Naseby Ware toch verloren geweest, al waren er ook honderd boodschappen naar prins Rupert gezonden. - Het leven u niets meer waard, mijn jongen! Laat dat aan oude menschen zoo als ik over. Het leven moet u veel waard zijn; want gij hebt nog menig jaar voor u.’

‘Ik wenschte dat de Rondhoofd maar een weinig dieper gestoken en mijn hart getroffen had,’ zuchtte Rowland moedeloos.

‘Gij verbaast mij, Rowland!’ hervatte de markies. ‘Ik moet zeggen dat mijne jicht het mij dikwijls geweldig lastig kan maken, maar nog nooit ben ik het leven zóo moede geweest, en ik weet waarlijk niet wat ik u antwoorden moet.’

Er volgde een oogenblik stilte. Daarop hernam Scudamore:

‘Zou uwe lordschap mij kunnen zeggen of het juffer Dorothy bekend is, dat ik door de hand van Heywood viel?’

‘Dat weet ik niet; maar mij dunkt, als zij het geweten had, zou ik het zelf ook eerder geweten hebben. Maar wie zou het haar gezegd kunnen hebben, en waartoe zou zij het verbergen, zoo zij het wist?’

‘Dat kan ik niet zeggen, mylord; zij is niet als andere dames.’

‘Zij is als alle goede dames, ten minste hierin dat zij de waarheid spreekt; waarom vraagt gij het haar niet?’

‘Ik heb er geene gelegenheid toe gehad, mylord. Ik heb haar niet gezien sinds ik ten oorlog trok.’

‘Zoo,’ zegde de markies het voorhoofd fronsende, ‘ik dacht niet dat het meisje zóo overvoorzichtig was. Zij kon een gewonden ridder toch wel een bezoek gebracht hebben.’

‘Zij is niet af te keuren. Het is mijn eigen schuld,’ hernam Rowland.

De markies zag hem een oogenblik medelijdend aan, maar gaf geen antwoord en vertrok. Hij ging regelrecht naar Dorothy en bracht haar hare hardvochtigheid onder het oog. Zij antwoordde wat zij meende te moeten antwoorden en ging in gezelschap van juffer Watson oogenblikkelijk naar Rowland, dien zij bijna niet meer herkende. Zij werd zoodanig door het gezicht van den armen jongen getroffen, dat zij er bijna de terughouding door vergat, die zij anders tegenover hem in acht nam.

Weken, maanden lang bleef Rowland nog sukkelen, maar toen de lente naderde, kon hij zijne kamer verlaten en bezoeken brengen aan het gezin van den markies, dat hem als een verloren zoon in den familiekring opnam.

Inmiddels verliet de koning het kasteel en niet lang na zijn vertrek, ontving de markies van hem een brief, waarin een ander schrijven gesloten was, gericht aan ‘Onzen tegenwoordigen procureur-generaal;’ daarin werd dezen gelast een schrijven op te stellen, waarbij de markies van Worcester tot hertog van Somerset verheven werd, en dat de koning zou teekenen. Dit moest echter geheim gehouden worden zoo lang de koning het raadzaam zou achten, maar in het volgend jaar had Zijne Majesteit Karel I geen enkelen procureur-generaal meer iets te bevelen.

XXXIX.

In ongenade.

De maand januari van het jaar 1646 brak aan en daarmee kwam de somberste wolk, die ooit het kasteel Raglan verdonkerd had. Op zekeren dag in het midden van genoemde maand trad Dorothy de kamer van lady Glamorgan binnen en vond die ledig. Van uit de aangrenzende kamer bereikte een zucht haar oor, en daar vond zij hare meesteres met het gelaat in de kussens van het bed verborgen.

‘Mylady,’ riep Dorothy verschrikt uit. ‘Wat is er? Mag ik niet weten wat u deert?’

‘Mylord is in de gevangenis,’ hijgde lady Glamorgan, en opnieuw in tranen uitberstende, snikte en weende zij.

‘Is mylord in het gevecht gevangen genomen of door de list des vijands?’

‘Gave God, dat het zoo ware!’ zuchtte lady Glamorgan, ‘dan was het nog te verduren.’

‘Maar hoe komt hij dan in de gevangenis? Gij jaagt mij schrik aan, mylady,’ riep Dorothy.

Er kwam geen antwoord, maar er volgde een nieuwe uitbersting van troosteloos, misschien ook verontwaardigd geween.

‘Daar gij mij niets wilt zeggen, mylady, moet ik er mij meê troosten, dat ik althans ééne zaak weet.’

‘Wat weet gij, lieve?’ vroeg de gravin, maar als verwachtte zij geen antwoord, zoo moedeloos en onbestemd was de vraag uitgesproken.

‘Dat, wat mylord ook overkomen is, het hem slechts tot nieuwe eer kan strekken.’

De gravin sprong op, wierp zich snikkend om Dorothy's hals en hield haar weenende omklemd.

‘Mylady! mylady!’ murmelde Dorothy.

‘Ik dank u, Dorothy,’ zuchtte lady Glamorgan ten laatste; ‘want uwe woorden en gedachten zijn altijd waar gebleken.’

‘Hoe zou iemand anders over mylord kunnen denken?’ hernam Dorothy verbaasd.

‘Velen denken thans niet zoo over hem. Mijn God! zij noemen hem een verrader. Zoudt gij het gelooven, mijn kind? Hij is een gevangene in het kasteel van Dublin!’

‘Maar is Dublin dan niet in de handen des konings?’

‘Juist, dat is het ergste! Welke verraderlijke vrienden zijn die ketters! Maar hoe kan het anders? Hoe zouden zij, na hunne trouw aan de H. Kerk gebroken te hebben, de goede trouw tegenover de menschen heilig houden? Mylord Ormond heeft de schromelijkste lasteringen omtrent mylord uitgestrooid.’

‘Ik weet nog ééne zaak,’ hernam Dorothy, ‘namelijk dat mylord zich niet bekommeren zat om hetgeen booze tongen van hem zeggen, zoolang zijne vrouw hem voor den man houdt die hij is.’

‘Gij zijt een goed meisje, Dorothy, maar gij weet weinig van de booze wereld af. Zich onschuldig te weten en het hoofd omhoog te houden, zijn twee verschillende zaken.’

‘Maar, mylady, zelfs de schuldigen houden het hoofd omhoog: waarom zouden onschuldigen het dan niet doen?’

‘Omdat zij onschuldig zijn, mijn kind, en de onschuld zelfs den schijn van het kwaad zoo haat, dat zij hem niet dragen kan. Mylord is afschuwelijk belasterd, Dorothy, - door wien zeg ik niet.’

‘Door wien anders zou het zijn, dan door zijne vijanden, mylady?’

‘Inderdaad niet door degenen, die zijne vrienden zijn, maar toch helaas door hen, voor wie hij de trouwste vriend was.’

‘Is dan mylord Ormond trouweloos? Is hij naieverig op mylord Glamorgan? Heeft hij hem valschelijk beschuldigd? Ik wenschte dat ik alles begreep.’

‘Ik wenschte zelf dat ik alles begreep, mijn kind. Er zijn zekere papieren gevonden betreffende mylords zending naar Ierland; overal loopen geruchten van verraad en samenzwering in verband met den naam van Glamorgan, en mylord zucht als gevangene in het kasteel van Dublin.’

Zij moest zich geweld aandoen om het woord uit te spreken, en opnieuw berstte zij in tranen uit.

‘Ween niet, mylady,’ zegde Dorothy, die geen woorden wist te vinden om hare meesteres te troosten.

‘Zou ik er eene meer gewichtige reden voor kunnen hebben?’

‘Voorzeker, mylady, wanneer het geen leugen was.’

‘Het is waar, zeg ik u.’

‘Dat mylord een verrader is, mylady?’

Lady Glamorgan stiet haar van zich af en zag haar aan als eene tiegerin.

Een toornig woord zweefde haar op de lippen, maar haar goede engel sprak, en eer Dorothy zich kon herstellen, had hare meesteres naar zijne taal geluisterd en hem begrepen.

‘Goddank neen,’ zegde zij, zich geweld aandoende om bedaard te zijn. ‘Maar het is waar, dat hij in den kerker ligt.’

‘Dank dan God, mylady, dat het zoover nog

niet gekomen is,' zegde Dorothy, en daar zij gevoelde dat ook zij in tranen dreigde uit te bersten, boog zij en verliet de kamer. Het was een overtreding der etiquette, aldus zonder verlof heen te gaan, maar de gravin had zich weêr op hare peuluw geworpen en sloeg er geen acht op.

Op deze manier leefde men gedurende eenigen tijd op het kasteel Raglan voort als in een boozen droom. De markies was in een sombere stemming ofschoon hij op het oogenblik geen aanvallen van jicht gevoelde, waarop hij de schuld kon schuiven. De onzekerheid, waarin men verkeerde, gaf aanleiding tot allerlei vermoedens en gissingen, die de algemeene somberheid nog vermeerderden. En toen men allengs uit het onzekere raakte, strekte ook dit slechts om de kasteelbewoners nog treuriger te stemmen. Op zekeren avond eindelijk, dat Dorothy bij hare meesteres geroepen werd, vond zij deze met een brief in de hand.

'Kom hier, Dorothy, zie eens wat ik heb!' riep zij uit, terwijl zij het papier zegevierend omhoog hield en van vreugde weende en lachte.

'Het moet inderdaad iets kostbaars zijn, mylady,' zegde Dorothy; 'want sinds lang heb u niet zien lachen. Mag ik uwe vreugde niet deelen, mylady?'

'Voorzeker, daartoe heb ik u juist laten roepen. Luister, ik zal het u voorlezen: 'Dierbare Margaret,' - kunt gij raden van wien dit komt, Dorothy? - 'dierbare Margaret, ik hoop dat deze letteren u zullen bereiken, om de berichten te logenstraffen, die gij wellicht omtrent mij mocht ontvangen hebben, sinds men mij op het kasteel van Dublin gevangen gezet heeft. Vooreerst moet ik u zeggen, dat ik daar zoo gewillig heenging, als mijne vijanden slechts konden wenschen. En even ongaarne zou ik mijne gevangenis, al stonden ook de deuren wagenwijd open, verlaten vóór ik van allen blaam gezuiverd ben. Gij hebt eenmaal tot mij gezegd: Laat u nooit ter liefde van mij afbrengen van hetgeen uw plicht u gebiedt. Dit woord is mij een waarborg dat gij u thans moedig en groot van hart zult betoonen. Ik ken u te wel dan dat ik het noodig zou achten u te verzekeren dat mijn geweten mij niets verwijt. Ik weet niet dat ik iets deed wat eenigszins als ontrouw jegens mijn koning zou kunnen uitgelegd worden, en daarom vrees ik niets.'

De gravin zweeg een oogenblik en las eene innige voldoening op Dorothy's gelaat.

'Zegde ik het u niet, mylady?' hernam deze, niet zeer gelukkig in de keus harer woorden.

'Dwaas, die gij zijt,' antwoordde de gravin met eenige verontwaardiging. 'Denkt gij dat een meisje zonder ondervinding zoo iets behoeft te zeggen aan de echtgenoot van een man als mijn Edward? Dacht gij dat ik weende omdat ik aan zijne onschuld twijfelde? Dan kent gij de liefde niet eener echtgenoot. Ik zou tranen, heete tranen kunnen weenen om één haar, dat er gekrenkt werd op zijn edel hoofd!'

En Dorothy aan haar hart drukkende, weende zij opnieuw een vloed van tranen, die als de regen was na den storm.

Nog éénen volzin las zij alvorens met den brief naar haar schoonvader te snellen. Hij luidde als volgt:

'Intusschen verzoek ik al mijne vrienden niets te gelooven, vóór gij een uitvoerig verhaal van mij zelven ontvangen hebt.'

Het genoegen tijding van zijn zoon te ontvangen vermocht echter de wolk niet te verdrijven, die sedert lang het gelaat van den markies benevelde. Ook hij behoefde niet versterkt te worden in de overtuiging dat zijn zoon onschuldig was. Maar hij wist zeer goed, dat dit hem niet uit den kerker zou verlossen, waarin afgunst en laster,

gevoegd bij den fanatieken haat der protestanten, hem geworpen hadden. Wat hij van verschillende zijden omtrent de ongenade van zijn zoon vernomen had, deed hem niets minder vreezen dan dat Glamorgan het lot zou deelen, dat Strafford en Laud getroffen had. Het scheen de gewoonte des konings zijne vrienden aan zijne vijanden op te offeren, en het was derhalve geen wonder dat de rechtschapen oude man, die zich voor zijn koning uitputte, gebukt ging onder zulk een wreeden ondank en hij zich niet weêrhouden kon den man te verachten, wiens persoon hem als koning heilig was.

Tegen het einde van februari deed een bode van Zijne Majesteit op zijn weg naar Ierland het kasteel Raglan aan. Hij was belast met het overbrengen van brieven naar lord Ormond, die den graaf van Glamorgan uit de gunst des konings had gestooten, om zelf zijne plaats in te nemen. Daar hij den weg overal door Puriteinen bezet vond, was hij genoodzaakt zijne brieven op eene veilige schuilplaats achter te laten en kwam onder veel moeilijkheden naar Raglan, ten einde daar een geleide te vragen, om hem op zijn verderen weg te beschermen. Maar lord Charles ontving hem verre van hartelijk; want geheel Raglan was in rouw over het lot van Glamorgan. Hij bracht hem echter naar zijn vader, die, ofschoon ongesteld en aan zijne kamer gekluisterd, toestemde hem te ontvangen. Terwijl de bode werd toegelaten, bevond zich lady Glamorgan in het vertrek en bleef daar, achter eene gordijn verscholen.

‘Hebt gij onder uwe missiven ook brieven van Zijne Majesteit aan mijn zoon Glamorgan, meester Boteler?’ vroeg de markies, onwillekeurig de wenkbrauwen fronsende.

‘Niet dat ik weet,’ antwoordde Boteler, ‘maar er kunnen er in die van mylord Ormond gesloten zijn. De koning heeft mij intusschen belast, mylord Glamorgan zijne minzame groete over te brengen.’

Doch dit was slechts de windvlaag, die het smeulende vuur der verontwaardiging in het hart van den markies deed ontvlammen.

‘Het doet mij innig leed,’ zegde hij op een toon, waarin de verontwaardiging de bovenhand had op de smart, al sprak deze ook duidelijk genoeg uit zijne gelaatstrekken; ‘het doet mij innig leed te moeten zeggen dat de koning zwak en wankelmoedig is. Het blijkt dat hoe meer men zijn vriend is, hoe meer kans men heeft als zijn vijand behandeld te worden.’

‘Zeg dat niet, mylord,’ hernam de bode. ‘Zijne Majesteit verwacht voorzeker zulk een oordeel niet van uwe lippen. Heeft hij mij niet gelast zijne minzame groeten over te brengen aan mylord Glamorgan en u tevens zijn koninklijken dank te betuigen voor uwe edelmoedige toewijding?’

‘Heer Boteler, gij weet niets van de zaak af. Dat gij een mondvul vriendelijke woorden gebracht hebt, kan ik niet ontkennen. Maar woorden zijn slechts woorden en alleen daden zijn bewijzen van goede trouw. Inderdaad, Zijne Majesteit zet zijne woorden in de voorhoede, terwijl zijne daden in de achterhoede blijven en zijne woorden gevangen laten nemen. Toen Zijne Majesteit onlangs hier was, legde ik een boek in zijne kamer, waarvan ik weet dat hij het begin gelezen heeft. Maar als hij het ten einde toe had gelezen, zou het hem aangetoond hebben wat het zegt een wankelmoedig vorst te zijn.’

‘Mylord, mylord, gij weet beter.’

‘Beter weten beteekent soms erger weten, heer Boteler. Was het niet genoeg toe te laten dat mylord Glamorgan door mylord Ormond onrechtvaardig in de gevangenis werd geworpen voor zaken, waartoe hij Zijne Majesteits volkomen volmacht had? Moest hij hem nog openlijk verloochen door te ontkennen, dat hij hem zoo ver

streckende orders gegeven had? Maar ik zal voor hem bidden, opdat hij standvastiger moge zijn in zijne vriendschap, en zoodra ik er gelegenheid toe zie, zult gij een geleide hebben om uwe missiven veilig over te brengen.'

Hiermede kon de bode heengaan en lord Charles leidde hem de kamer uit.

'Zoo verraderlijk als ijs!' mompelde de markies, in den waan dat hij alleen was. 'Gij hebt op zand gebouwd, mijn jongen, en uw huis gaat te gronde. Dwaas, dat ik er aan denken kon zulk een nietswaardige tot den schoot der Kerk terug te brengen!'

'Mylord!' vroeg lady Glamorgan van achter de gordijn te voorschijn tredend, 'hebt gij vergeten dat ik hier ben?'

'Zoo, zijt ge daar, mijne wilde Iersche? Ik had u inderdaad vergeten. Maar is onze koning geen Minotaurus, die in een labyrinth van kronkelwegen woont en de edelsten in den lande verslindt? Eerst was het zijn trouwe Strafford, vervolgens zijn dwaze Laud, thans komt de beurt aan mijn zoon, die een heir van dezulken waard is.'

'In zijn brief beklagt mylord Glamorgan zich niet over de behandeling van Zijne Majesteit,' merkte de gravin aan.

'Mylord Glamorgan is zoo geduldig als Job. Hij zou voor den koning door een vuur loopen zonder eene klacht te uiten. Om de waarheid te zeggen, ben ik uit eene andere stof gemaakt. Ik kan geen bedrog en ontrouw verdragen en wel het minst in een koning. Wat is dat voor een koning, die liegt, al was het om een koninkrijk!'

De eene dag ging na den anderen voorbij en er werd niets gedaan om de reis van den bode te bespoedigen; deze werd meer en meer ongeduldig om zijne brieven op hunne bestemming te brengen, maar lord Worcester had zoodanig alle vertrouwen in zijn koning verloren, dat hij geen hart meer voor diens zaken had. Ook in het belang van zijn zoon wenschte hij Boteler op Raglan terug te houden, daar hij niet weten kon wat Zijne Majesteit aan Ormond schreef. Hij zond dan ook zelf een bode naar Dublin en hield het vertrek van Boteler tegen opdat zijn eigen bode lord Glamorgan bereiken zou, vóór lord Ormond de brieven des konings ontving.

Veertien dagen lang bleef Boteler te vergeefs wachten dat men hem een geleide zou geven, en ten slotte besloot hij zich tot de gravin te wenden, hopende dat deze van haar invloed te zijner gunste gebruik zou maken. Dorothy was in de kamer harer meesteres, toen de koninklijke bode binnen trad.

'Mylady,' sprak hij, 'ik heb een onderhoud met u verzocht ten einde uwe hulp te vragen in de zaken des konings, u aan de hartelijke toegenegenheid herinnerende, die mijn koninklijke meester u en uw huis toedraagt.'

'Het is inderdaad goed, dat gij er mij aan herinnert, heer Boteler; want in deze onrustige tijden had ik het bijna vergeten.'

'Ik weet stellig, dat Zijne Majesteit met de beste bedoelingen jegens mylord Glamorgan bezielde is.'

'Bedoelingen zijn windeieren,' hernam de gravin spijtig; 'geef mij daden, als ik kiezen mag.'

'Helaas! de koning heeft slechts weinig in zijne macht, en dit te minder nu zijne zaken opgehouden worden.'

'Ik geloof dat er weinig reden is voor zulk een haast; want voor zoover ik weet, zijn er reeds anderen op uwe boodschap uit.'

'Gij verbaast mij, mylady.'

'Ik spreek niet zonder zekerheid. Mijn eigen neef William Winter behoort tot hen; hij is de vriend van mijn echtgenoot, maar heeft niets uitstaan met mylord Ormond,' zegde lady Glamorga veelbeteekenend.

‘Ik dank u, mylady; want nu weet ik, waarom ik hier opgehouden werd,’ sprak Boteler en vertrok, terwijl Dorothy lady Glamorgan doodsbleek aanzag. Zij wist niet wat te denken van deze houding harer meesteres tegenover een bode des konings. Zij was maar zeer oppervlakkig met den stand der zaken bekend; doch hare meesteres deelde haar thans alles mede wat zij omtrent de behandeling wist, die haar gemaal van den koning ondervonden had.

Dorothy stond versteld over zooveel trouweloosheid in een persoon, dien zij steeds als den heiligen drager van het gezag beschouwd had, en ofschoon haar eerbied voor het koningschap er in het minst niet door verminderd werd, kon zij niet nalaten te denken, dat de Puriteinen en Richard toch niet geheel onverschoonbaar waren.

(Wordt vervolgd.)

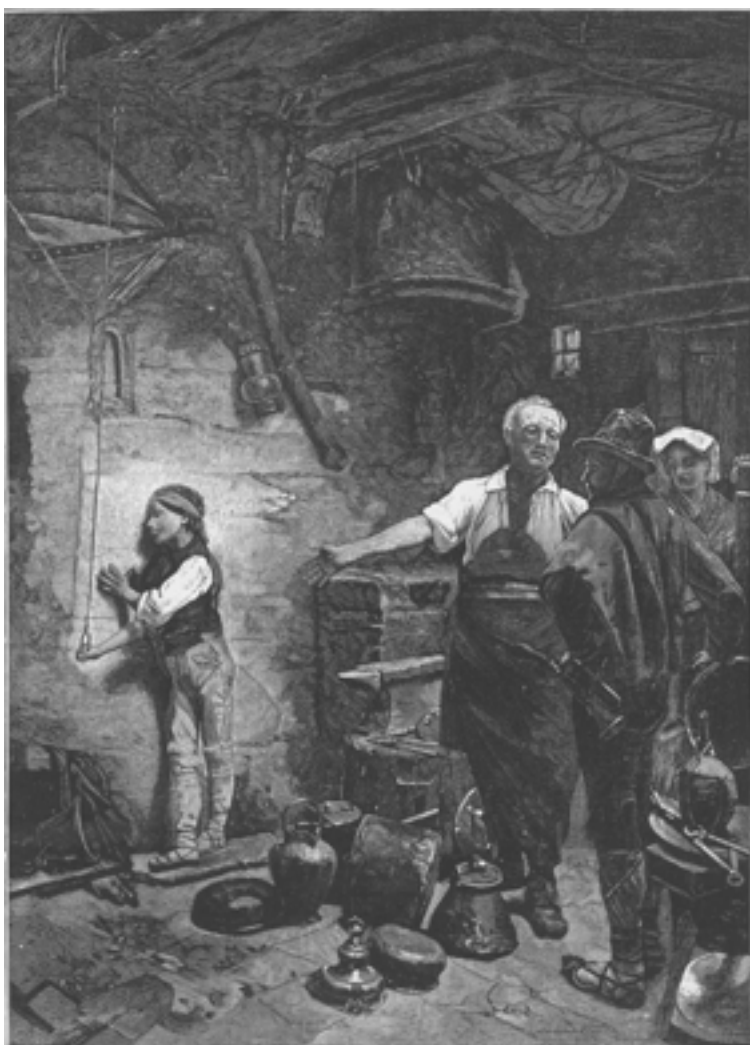

Onze gravures.

Rossini als smidsjongen.

De beroemde componist Rossini was even als zoovele groote mannen, bij wie de adel des geestes het gemis aan een ouden stamboom vergoedt, uit zeer lagen stand gesproten. In 1702 te Pesaro als de zoon van een zwervend muzikant geboren, ontving hij eene allergebrekigste opleiding, en daar zijn vader niets beters met hem wist aan te vangen, deed hij hem in de leer bij een ketellapper, waar de toekomstige componist van den *Barbier* zijn tijd doorbracht met aan den blaasbalg te trekken.

Gelijk te begrijpen is, viel dit werk niet bijzonder in den smaak van den knaap, zooals trouwens uit zijne onverschillige houding op onze plaat is op te maken. De ketellapper had dan ook niet veel reden om tevreden over hem te zijn, en deed zijn beklag bij den vader, die eens kwam vernemen hoe zijn jongen het maakte.

ROSSINI ALS SMIDSJONGEN, NAAR FRANZ MEERTS.

De schilder Franz Meerts heeft die episode uit de kinderjaren van den grooten meester op het doek gebracht, en het is naar die schilderij dat onze gravure vervaardigd is. Elk der vier voorgestelde personen speelt hier zijne natuurlijke rol. De figuur van den verontwaardigden baas trekt het eerst de aandacht; de vader hoort de klachten

met een onvergenoegd gezicht aan, terwijl de moeder op den achtergrond een blik van teeder medelijden op den knaap laat rusten, die lusteloos afwacht wat er over hem zal besloten worden. Geen van de vier denkt er voorzeker aan, dat die onbruikbare smidsjongen eenmaal door geheel Europa gevierd zal worden.

Engelsche kinderen, te Constantinopel ontdekt.

Voor eenigen tijd kon men in de verschillende engelsche dagbladen eene stootende ontdekking lezen, die zekere heer Littler te Constantinopel gedaan had. Hij had daar een troep jeugdige kunstmakers aangetroffen, die door den directeur voor Bedoeïenen werden uitgegeven, maar die in wezenlijkheid kinderen waren, te Londen geboren en door hunne ouders op schandelijke manier aan Hadj' Ali ben Mohammed, een algerijnsch Arabier, die ze thans exploiteerde, verkocht. Het zijn deze kinderen, die op nevensstaande gravure zijn afgebeeld.

ENGELSCH KIDDEREN, TE CONSTANTINOPEL ONTDEKT.

Het is hartverscheurend, wanneer men leest in welken beklagenswaardigen toestand die kinderen verkeerden. De heer Littler vond ze in een vuil, smerig huis in de onaanzienlijkste wijk der stad, in eene kamer van ongeveer vijftien voet in het vierkant op elkander gepakt. De eenige meubels waren enkele kisten, die hunne costumes bevatten. Zij waren afzichtelijk vuil, blootsvoets en in eene smerige turksche broek en een vuil manshemd gestoken. Er was in het huis noch eene legerstede, noch gelegenheid om zich te wasschen.

Hun voedsel bestond uit eene soort van walgelijke soep, in een grooten ronden tinnen pot, waarvan zij den vloeibaren inhoud uit nappen dronken, terwijl zij de vaste brokken met hunne nagels moesten verscheuren. Thee, koffie of eenigen anderen drank behalve water hadden zij nooit geproefd en zij bekwamen ook geen ander voedsel dan de gemelde soep en droog brood. Ook werd hun nooit toegestaan zich behoorlijk te kleeden, dan alleen wanneer zij eene voorstelling moesten geven, en zij mochten het huis ook niet anders dan met dit doel verlaten. Zij hadden geene speeltuigen of tijdverdrijf, zoo dat hunne eenige uitspanning in het verrichten hunner toeren bestond.

Slechts twee der kinderen konden engelsch spreken; men moest dus om de anderen te ondervragen van een taalman gebruik maken. En dit is niet te verwonderen, daar zij reeds op den leeftijd van drie tot zes jaren uit hunne geboortestad waren weggevoerd en sommigen reeds lang in het bezit van den Arabier waren. Een hunner was reeds elf jaar in de macht van den kinderbeul, een ander acht en de overigen tusschen de drie en vier jaar. De jongste knaapjes werden door bemiddeling van den

engelschen consul naar Londen terug gezonden, terwijl de vier oudsten voorloopig te Constantinopel bleven om te trachten eenige vergoeding te krijgen voor de diensten, die zij den Arabier bewezen hebben.

Het blijkt dat al die veertien knapen voor de nietige som van 30 à 50 shillings (36 à 60 fr.) als leerjongens aan Hadj' Ali ben Mohammed waren afgestaan bij een contract, waarin uitdrukkelijk vermeld werd dat de kinderen niet vrijen wil den Arabier volgden, terwijl aan de achterzijde eene quitantie voor het ontvangen geld door de ouders geteekend was. Hadj' Ali belastte zich met de zorg voor hun voedsel, kleeding en opleiding.

Hoe hij zich van die verplichting kweet hebben wij gezien; het is gelukkig, dat hij er thans van ontslagen is en daarmede een einde is gemaakt aan eene soort van slavenhandel, die Engeland tot schande strekte.

Het proces Guiteau.

Reeds sedert ruim twee maanden wordt in de Vereenigde-Staten van Noord-Amerika een

HET PROCES GUITEAU.

1. Guiteau. - 2. Mr. Scoville, verdediger van Guiteau.

proces gevoerd, dat tot heden eenig is in de geschiedenis. Niet omdat het Guiteau geldt, die den president der Unie vermoordde en door deze misdaad geheel het land in beroering bracht, maar dewijl de manier waarop dit moordenaarsproces gevoerd wordt zoo monsterachtig is, dat wij, Europeanen, er ons bijna geen begrip van kunnen vormen. Zoo als onze lezers zich zullen herinneren, werd Guiteau op heeterdaad betrapt en riep hij zelf onmiddellijk uit: 'Ik heb den president gedood!' Verder is het sedert bekend geworden dat de ellendige moordenaar steeds een walglijk leven heeft geleid en uit haat en wraak een moordenaar is geworden; en toch duurt het proces voort alsof het nooit een einde zal nemen.

Dat is echter nog niet alles, want het zijn juist de tooneelen, welke daar in de gerechtszaal plaats hebben, die niet alleen in Europa, maar ook in Amerika de algemeene verontwaardiging gaande maken. De rechter Cox heeft namelijk geheel zijn gezag afgestaan aan den beschuldigde, en deze is het eigenlijk, die het proces leidt. Zelfs gaat dit zoover dat Guiteau maar behoeft te zeggen: 'Rechter, schors de zitting!' en zijn bevel wordt gehoorzaamd.

Van dit gezag, dat, onbegrijpelijk genoeg, hem verleend is, maakt de moordenaar een ruim gebruik. Zoo als op onze gravure te zien is, zit Guiteau op een gemakkelijken armstoel, omgeven door zijne advocaten en het publiek, terwijl voor hem op de tafel een aantal dagbladen liggen, die hij op zijn gemak kan lezen. Gewoonlijk treedt hij de zaal binnen met een of ander aardig woord, tot den rechter of zijne kenissen onder het publiek, met wie hij zich overigens even ongegeneerd onderhoudt, als zaten zij samen in een koffiehuis over 't schoon weêr te spreken.

De zitting na de Kersdagen werd o.a. door hem geopend met de volgende woorden: 'Ik heb een heerlijk kersmis-diner gehad en hoop dat dit met ieder liet geval zal zijn. Men heeft mij een menigte fruit en bloemen geschonken en een aantal dames hebben mij bezocht - het was recht plezierig!' Aldus ingeleid herneemt het proces en het onophoudelijke gekibbel tusschen het openbaar ministerie, de getuigen en de advocaten zijn loop, waarbij echter Guiteau hen onophoudelijk in de rede valt, hen onbeschoft antwoordt en zelfs met hen spot.

Zijn schoonbroeder, de heer Scoville, die hem als advokaat ter zijde staat, werd door hem herhaaldelijk een gek genoemd, terwijl hij met den advokaat, die voor het openbaar ministerie optreedt, den draak steekt en hem op geestige manier in een belachelijk daglicht stelt. Tegenover de getuigen volgt hij eene andere tactiek. Degenen, die het durven wagen iets te zeggen wat mijnheer niet bevalt, worden begraven onder zijne hevige scheldwoorden, terwijl hij dikwijls geeuwend van achter zijn dagblad roept: 'Spreek wat harder;' 'houd nu maar op, ge verveelt me;' 'gij zijt een groote aap, dat ge niet beter de dingen onthoudt,' enz.

Zoo als men weet hebben zijne advocaten de kwestie opgeworpen dat hij krankzinnig was toen hij den moord pleegde en dus niet toerekenbaar daarvoor kan geacht worden. In alle andere landen zou deze kwestie spoedig uitgemaakt zijn, doch in Amerika is dat anders. Op verzoek van Guiteau zijn een aantal dokters van zinneloozen-gestichten gedagvaard om hem te onderzoeken en met deze twist hij over het al of niet aanwezig zijn van zijn eigen verstand. De rechter Cox zit zeer gemoedelijk te luisteren naar de ellenlange verhandelingen, welke daar, niet over Guiteau's mogelijke krankzinnigheid, maar over de krankzinnigheid in het algemeen gehouden worden, waarbij de moordenaar zich zeer dikwijls even vroolijk gestemd gevoelt als het publiek, dat het nu en dan uitschatert van het lachen.

Zoo zijn er o.a. dokters geweest, die beweerden dat de meerderheid der menschen niet wijs was, terwijl een ander volhield dat van de 25 mannen, die men in het dagelijksch leven ontmoet, slechts vijf zinneloos zijn!

Guiteau moge echter lachen, nimmer verliest hij uit het oog, dat hij in eene moeielijke positie verkeert en dat het zijne zaak is, zich daaruit los te werken. Hij poogt dan ook de dokters de verklaring af te dwingen dat hij een zedelijk monster is, die niet weet wat hij doet en die dus ook niet aansprekelijk kan zijn voor zijne daden. De rechter Cox heeft hierbij de naïveteit gehad om Guiteau zelf als getuige te hooren, om te bewijzen dat hij vroeger wel eens als een gek gehandeld en gesproken heeft. Er zijn dokters geweest die rondweg verklaarden dat bij Guiteau geen spoor van zinneloosheid is waar te nemen, doch deze kregen van hem de verzekering meê, dat zij, door hun omgang met krankzinnigen, zelf een slag van den molen weg hadden, terwijl hij bij het volhouden der dokters van hunne meening, zijn toevlucht nam tot schimpredenen en buitensporigheden, die alle beschrijving te boven gaan.

Het meeste ontzag heeft Guiteau voor de jury, en hij laat geene enkele gelegenheid voorbij gaan om hare leden voor zich te winnen. Daarbij legt hij eene slimheid aan den dag, welke men van een krankzinnige niet mag verwachten. Hij weet o.a., dat het den jury-leden verboden is gedurende een proces met iemand te spreken of dagbladen te lezen, opdat niemand op hun eindoordeel eenigen invloed zou kunnen uitoefenen. Daarvan partij trekkende, doet hij het telkens voorkomen alsof hij in de dagbladen leest, dat iedereen in Amerika erkent dat hij krankzinnig is. Op zekeren dag had hij weêr een blad ter hand genomen en, na zich overtuigd te hebben dat de jury-leden aandacht op hem gaven, riep hij uit: 'Daar lees ik dat die poedels van de pers toch nog meer verstand hadden dan ik dacht. Het doet mij genoeg dat de geheele amerikaansche pers de meening uitspreekt dat het eene schande zou zijn, indien de jury een man liet ophangen, die in den ongelukkigen toestand verkeerde, waar ik in was toen ik op 2 juli op Gods bevel den president aanviel!'

Er gaat geene enkele stem in de rechtszaal op om deze mystificatie te weêrspreken en zelfs de rechter Cox hoort dat alles aan alsof het de natuurlijkste zaak van de wereld was. Het onbegrijpelijkste feit van geheel het proces is echter gepleegd in het begin. De advocaat Corhill was toen begonnen met op zeer uitvoerige manier het betoog te leveren dat president Garfield wezenlijk vermoord was en niet meer onder de levenden behoorde. Opdat niemand daaraan zou twijfelen, was in de zaal een gedeelte van den ruggegraat van Garfield aanwezig, dat door een kogel was geraakt.

Toen dit bewijsstuk ter sprake kwam, vroeg Guiteau of hij het mocht zien, en waarlijk, men gaf den moordenaar het lichaamsdeel van zijn slachtoffer in handen; deze bezag het met eene nieuwsgierigheid alsof het eene curiositeit was, en gaf het daarna aan de jury terug.

Men heeft van Guiteau gezegd, dat hij den aanslag op den president pleegde met het doel om besproken te worden, en is dit wezenlijk het geval, dan mag men zeggen dat hij gelukt is. In de dagbladen leest hij dagelijks geheele kolommen over hetgeen hij gezegd en gedaan heeft en wordt door velen lastig gevallen om zijne handteekening te bezitten, eene gunst welke hij in de gerechtszaal met kwistige hand verleent. Zelfs heeft hij aan een liefhebber toegestaan dat een afgietsel in gips van zijn schedel gemaakt werd.

Dat die gerechtszaal meer op een theater gelijkt, zal niemand in twijfel trekken, en gold het eene minder afschuwelijke daad, dan zou de naam van théâtre comique zeer van toepassing zijn. Intusschen is er nog geen enkel woord gesproken over het slachtoffer van Guiteau, bij wiens dood geheel Amerika rouw droeg. Toch wordt

algemeen erkend dat zijn dood eene ramp was voor het land, toch spreekt niemand het tegen dat Guiteau zijn moordenaar is en toch wordt deze laatste behandeld op eene manier zoo als nog nooit een moordenaar is behandeld geworden. Er ontbreekt nog maar aan, dat men hem vrijspreekt!

De oorzaak van dit monsterachtig proces schuilt in de amerikaansche democratie. Zij wil onbeperkte vrijheid in alles en eerbiedigt die zelfs in een erkend moordenaar. Dat is de schaduwzijde van die vrijheid en zelfs de Amerikanen beginnen in te zien dat dit proces eene schande is voor de geheele natie.

De loterijen in Nederland.

I.

Van een haarlemschen schoenmaker wordt verhaald, dat hij driemaal achter elkander den hoogsten prijs won in de nederlandsche Staatsloterij. Alvorens hij de eerste maal zich door het lot zoo begunstigd zag, was hij een vlijtig, oppassend huisvader, die met hard werken zijn huishouden kon onderhouden. Zoodra hij echter het geld ontving, werd hij een verkwister en dronkaard en teerde en smeerde tot de laatste cent verdwenen was. Gemoedelijk keerde hij daarna naar zijn driepikkel terug en gedroeg zich weêr als de fatsoenlijke man, zoo als men hem altijd gekend had. Toen hij voor de tweede maal een rijk man werd, begon hij zijn losbandig leven opnieuw, dat op dezelfde manier eindigde. Maar toen hem voor de derde maal de tijding gebracht werd van zijn ongehoord geluk, riep hij wanhopig uit: ‘Och, goede Hemel! moet dan dat ongelukkige leven weêr beginnen!’

Deze haarlemsche schoenmaker is een sprekend gelijkend portret van zeer vele menschen, wien het lot al eens begunstigd heeft, met dit onderscheid echter, dat niet allen driemaal de gelegenheid wordt gegeven, om na het verkrijgen van een onverhoopten rijkdom, zich nog armer te maken dan zij te voren geweest zijn.

Het is dan ook in 't geheel niet om de loterijen aan te bevelen dat we ditmaal eens een oogslag willen gaan nemen bij onze voorvaders, die niet minder dan wij op deze kansspelen verzot waren en het denkbeeld: als een burgerman naar bed te gaan en 's morgens als een rijk man op te staan, even aanlokkelijk vonden als hunne nakomelingen van onzen tijd. Het schijnt overigens in onzen aard te liggen van hazardspelen te houden, want reeds van de Batavieren wordt verhaald, dat zij vrouw en kinderen, ja, zelfs hun eigen vrijheid aan de kansen van het lot overgaven.

De eerste loterij, waarvan men in Nederland gewag vindt gemaakt, had plaats te Utrecht in 1464 en was uitgeschreven door de stedelijke overheid om de stadskas te stijven. De hoogste prijs bestond in het ambt van schepenbode der stad, terwijl tien zilveren kruisen en vijftien zilveren lepels door het lot aan vijf en twintig gelukkigen zouden toegewezen worden.

Om de algemeene deelneming op te wekken werden deze prijzen openlijk tentoongesteld; maar meer nog dan de hoop op het winnen van een prijs werd de lust tot deelname aangewakkerd door het vooruitzicht van het volksfeest, waarvan de verloting vergezeld ging. De koopers van een lot - dat met twee pond betaald werd - moesten behalve hun naam ook een spreuk opgeven; want juist daarin was de aardigheid gelegen, zoo als wij terstond zien zullen.

Op den dag der uitloting was voor het stadhuis eene stellage opgeslagen, waarop de magistraten plaats namen, omringd door lootmeesters, klerken en dienaars, terwijl

daarvoor pijpers stonden, gereed om bij het trekken van elken prijs de algemeene vreugde door een airtje aan te moedigen. In het midden staat eene tafel, waarop twee korven geplaatst zijn, de een bevattende de loten der deelnemers met hunne namen en spreuken, de ander de briefjes der prijzen, premiën en nieten.

Een der dienaars neemt uit den eenen korf een lot en reikt het aan den eersten lootmeester over; een andere der dienaars doet hetzelfde

aan den anderen korf. ‘Griet, Sanders dochter. Wat zal Griet hebben!’ leest de eerste. - ‘Niets,’ galmt de tweede, en een schaterend gelach begroet deze eerste uitloting. De uitloting gaat verder. ‘Dirk Schade. Wat hangt aan den tak van een noteboom?’ - ‘Een kruis!’ Op dat woord laat de muziek zich hooren en verdringen de vrienden van Dirk Schade den winner om hem geluk te wenschen. Eindelijk klinkt het: ‘Mechteld van Brien. Wat zal het arme kind hebben?’ - ‘Het schepenbodeambt!’ roept de lootmeester, en aan het gejoel schijnt geen einde te komen.

Dat hadden de heeren van den raad niet voorzien, maar Mechteld hielp hen uit den brand door den prijs van haar lot met hare hand te schenken aan een jonkman, die slechts op eene goede betrekking wachtte om met haar in het huwelijksbootje te stappen.

Daar er niet minder dan 2158 loten waren, liep het volksfeest niet zoo spoedig ten einde als wij er ons van afmaken, doch de lezer kan zich hieruit een voldoende denkbeeld maken van dit middeleeuwsch plezier, en dit was slechts ons doel. Uit oude stadsrekeningen blijkt, dat de stad er een aardig sommeke op verdiende.

Niet alleen de steden, maar ook andere inrichtingen namen tot eene loterij haar toevlucht wanneer zij in nood verkeerden. Zoo werd voor wees- en armenhuizen, voor het bouwen van kerken, voor schuttersgilden en rederijderskamers meermalen de hulp eener loterij ingeroepen, waartoe echter altijd de vergunning van den landvorst noodig was.

De grootste loterij van dien aard, welke in Nederland werd gehouden, was zeker die van Middelburg in 1554. De schutterij van het St.-Jorisgilde wilde een nieuw gebouw zetten en verkreeg van keizer Karel V vergunning om daartoe eene loterij te houden. Om zeker te zijn van te slagen nam men de uitgebreidste maatregelen en liet zelfs door een schilder eene zoogenaamde loterijkaart teekenen, die te Antwerpen in hout werd gesneden, en waarvan niet minder dan 6000 afdrukken werden gemaakt, 4000 in de landtaal en 2000 in 't fransch. De kaarten werden gewoonlijk op bladen zwaar papier gedrukt en aan de poorten der steden, aan raadhuizen en kerken opgehangen. Behalve de voorwaarden van deelname bevatten zij eene afbeelding van de prijzen alsmede eene voorstelling van het gebouw of gesticht, waarvoor de loterij werd gehouden.

Niet minder dan 5 hoofd-, 296 kleinere prijzen en 308 premiën hadden de gildebroeders voor de loterij bestemd. De vijf hoofdprijzen bestonden uit:

- 1□. Een verguld zilveren kop met deksel, waarop een St.-Jorisbeeld, die gevuld was met omstreeks 100 pond aan gouden en zilveren muntstukken.
- 2□. Twee zilveren wijnkannen, zes zilveren schalen en twee zilveren zoutvaten.
- 3□. Zes zilveren schalen op voeten, drie kroezen, twee schenkannekens, twaalf lepels en twee zoutvaten.

- 4□. Een zilveren bekken met een lampet en zes lepels.

- 5□. Zes zilveren kroezen en zes lepels.

Elk der mindere prijzen bestond uit een zilveren schaal, kroes of zilveren lepel.

Hoe uitlokkend deze prijzen ook waren, toch verzonnen de schutters van St.-Joris een middeltje dat nog meer aantrekkelijkheid had en wel bewijst, dat het hun niet aan koopmansgeest ontbrak. Zij loofden namelijk drie premiën uit voor hen, die het grootste aantal loten namen, en dat deze maatregel doeltreffend was, bleek later toen deze premiën werden uitgereikt aan drie heeren, die respectievelijk 16163, 13170 en

6982 loten hadden genomen. De loten kostten wel is waar slechts drie stuivers, maar toch zijn deze getallen zeer groot te noemen.

De schutters hadden nog verschillende andere maatregelen genomen om de loterij de gewenschte vruchten te doen dragen, en de uitkomst bedroog hen niet; niet minder dan 200.000 loten werden geplaatst. Voor al deze loten was echter geen geld ontvangen. Wij vinden melding gemaakt van wagenvrachten kleëren, die voor loten ingeruild waren. Pand- en schuldbrieven, schilderijen, wijn en haring, steenen en turf, een paard en runderen, en zelfs een huis en speelhof kwamen bij deze gelegenheid in 't bezit der St.-Jorisgilde en werden betaald met loten. Men moge nu een gedeelte op rekening stellen van de sympathie, welke de gilde allerwege genoot en zelfs het vooruitzicht van de openbare vermakelijkheden daarbij niet vergeten, toch geeft het ons geen hoogen dunk van de wijsheid onzer vaderen. Zelfs onze tijd, die op dit gebied nogal wat durft wagen, staat bij die dagen, wat de speelwoede betreft, op den achtergrond.

De dag die de trekking vooraf ging was voor de Middelburgers reeds een feestdag. Trommelaars wandelden door de stad, op de Markt werd muziek gemaakt, terwijl brandende pektonnen en kempkransen de bonte menigte verlichtten die zich door de straten bewoog. Den volgenden morgen begon de uitloting, welke op dezelfde manier plaats had als wij reeds te Utrecht zagen, met dit verschil echter dat de trekking nacht en dag onafgebroken doorging, waarbij de overheidspersonen elkaar beurtelings afwisselden. De geschiedenis deelt meê dat de trekking tamelijk snel ging en toch duurde zij van 10 october tot 10 november 1554, dus juist eene maand.

(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

EENE PROFETIE BETREFFENDE HET JAAR 1882. - Hoewel de profetiën in den laatsten tijd veel van haar krediet verloren hebben - men denke slechts aan de voorspelling van het einde der wereld, dat den 15^{en} november van het afgelopen jaar moest plaats hebben - is het toch de moeite waard de aandacht in te roepen op de volgende, die wij gaan meêdeelen, te meer daar zij gedeeltelijk reeds in vervulling is gegaan.

Volgens die profetie, welke van het jaar 1660 dateert en aan zekeren don Rutilio Benincasa, een verren achterneef van de H. Catharina van Senen wordt toegeschreven, zou in het jaar 1882 de aarde aan den rechtstreekschen invloed van de planeet Venus zijn onderworpen.

Dit moet ten gevolge hebben dat net begin van den winter zacht zal zijn, hetgeen wij inderdaad reeds waargenomen hebben. Het midden van den winter moet zich door veel sneeuw en het einde door strenge koude onderscheiden.

De lente zal zacht en regenachtig, en de zomer zeer heet zijn; daarentegen zal men in het begin van den herfst reeds ijs waarnemen. Dat jaargetijde moet zich tevens door talrijke ziekten onder de jongelieden en eene besmettelijke oogziekte kenmerken. De oogsten zullen overvloedig, maar de druiven slecht zijn.

Er zullen verscheidene schokken van aardbeving worden gevoeld, terwijl de hagel den landbouw groot nadeel zal toebrengen. De sterfte onder de oude menschen en onder de dieren zal zeer groot wezen.

Er zullen gewichtige diplomatieke onderhandelingen en reizen van vorsten en hooge personages plaats hebben. De regeeringen zullen hare onderdanen met gehate belastingen bezwaren, waarvan revolutionaire woelingen het gevolg zullen zijn. Er zullen bloedige oorlogen worden gevoerd, die den val van verscheidene koninkrijken

na zich zullen sleepen. Tot overmaat van ramp zullen er een groot getal processen tusschen financiële en andere maatschappijen gevoerd worden.

ELECTRISCH LICHT UIT.... OUDE KNOOPEN. - De wetenschap laat niets meer verloren gaan, maar tracht in navolging der natuur al het onbruikbare in bruikbare zaken om te scheppen. In Amerika heeft thans een uitvinder een brevet genomen voor de fabricatie van koolspitsen voor elektrische lampen, vervaardigd uit de weggeworpen overblijfselen der fabrieken, waar knopen van plantaardig ivoor gemaakt worden. In plaats van die overblijfselen kan men natuurlijk ook oude knopen nemen, zoo dat wij het vooruitzicht genieten de weggeworpen oude knopen van ons ondergoed eenmaal als de kern eener elektrische lamp te zien schitteren.

MIDDEL TEGEN SLAPELOOSHEID. - Als zoodanig wordt door een geneesheer in een duitsch blad het volgende aan de hand gedaan. Men bevochtigt de helft van een handdoek met water en legge het bevochtigde deel zoodanig in den hals, dat het tevens de helft van het achterhoofd bedekt. Om te spoedige verdamping te voorkomen, legt men de drooge helft er over heen, en zal bevinden dat het middel snel en voortreffelijk werkt. De hersens worden namelijk verfrist en zoodoende ontstaat een veel gezonder slaap, dan door eenig narcotisch middel kan te weeg gebracht worden. Voor hen die, hetzij ten gevolge van ingespannen geestesarbeid, hetzij ten gevolge van kommer en zorgen, aan overspanning der hersens lijden, is het middel eene wezenlijke weldaad gebleken.

GEDROOGDE KOOL. - Vele menschen meenen dat kool niet anders dan als zuurkool bewaard kan worden; ze kan echter ook gedroogd worden, en op die manier kunnen zij, die een afkeer van zuurkool hebben, zich midden in den winter even lekkere kool bezorgen als wanneer men ze versch uit den groenselhof kan halen. Men ontdoet namelijk de koolen van de buitenste bladen en hangt ze op eene luchtige plaats tot het overtollige water er uit verdampt is. Daarop schaaft men ze, spreidt ze op zeven uit, keert ze nu en dan om en stelt ze aan de lucht bloot. Aldus in de lucht gedroogd, zet men ze vervolgens in een oven, waardoor de kool een derde van hare omvatting verliest en het voorkomen van vermicelli verkrijgt. Om ze te bewaren doet men ze in zakjes, die men op eene droge plaats ophangt en van tijd tot tijd naziet, opdat de inhoud niet vochtig wordt en gaat schimmelen. Vóór het koken moet deze gedroogde kool eene poos in het water gelegd worden, waarna men ze evenals gewone verse kool kan toebereiden. Lieden, die er de proef van genomen hebben, verzekeren dat aldus bewaarde kool noch in smaak, noch in kleur van verse te onderscheiden is.

VERSCHE BOONEN IN DEN WINTER.. - Ook boonen kan men in den winter versch bekomen; althans te Parijs worden ze gedurende den geheelen winter in broeibakken geteeld, vooral in de eerste maanden des jaars, wanneer ze in groote massa aan de markt komen. Het kweken geschiedt gewoonlijk in potten, die in warme mestbedden geplaatst worden. De grond bestaat half uit goede, zandige tuinaarde en half uit bladaarde. De pot is gewoonlijk acht duim hoog; ter hoogte van één duim wordt hij met potscherven aangevuld en daarop zeer vast aarde gestampt. Op elken pot komen zeven of acht boonen, die men ongeveer twee duim diep legt, waarna men de aarde er weêr vast op drukt. Is de grond bevochtigd, dan begiet men hem niet meer vóór de groene blaadjes voor den dag komen; van dat oogenblik af mag echter het begieten niet meer verzuimd worden. Tegen dat de planten gaan bloeien, geeft men ze een

laag mestaarde en steekt er tevens rijzen bij om te beletten dat zij bij het groeien over den rand van den pot heenvallen. Op die manier kan men midden in den winter de lekkerste tuinboontjes kweeken.

DE TELEPIJP. - Wij kennen reeds den teleskoop, de telegraaf; de telephoon; ziehier echter eene nieuwe *tele*-uitvinding, namelijk de *telepijp*, die eene volslagen omwenteling in de wereld der rookers zal te weeg brengen. De telepijp, waarvoor een arme drommel van een uitvinder in Amerika brevet genomen heeft, bestaat uit een groot centraal reservoir, in verscheidene vakken afgedeeld, waarin alle bekende tabaksoorten branden en die door middel van electrische draden met de huizen der geabonneerden in verbinding zijn gesteld.

Ieder der geabonneerden heeft verder een toestel, bestaande in eene buis, die in een barnsteenen mondstuk uitloopt, en eene electrische bel. Naar gelang van de kwaliteit der tabak, die hij verlangt te rooken, belt hij een- of meermalen, brengt het barnsteenen mondstuk tusschen de lippen en zwelgt, zoo dra de verbinding tot stand gebracht is, de geuren zijner lievelingstabak in. Is hij voldaan van het rooken, dan hangt hij de rookbuis weêr neêr en belt, even als bij de telephoon, ten teeken dat hij de verbinding wil doen ophouden.

Eene maatschappij heeft het brevet voor d telepijp gekocht en stelt zich voor de telepijp gekocht en stelt zich voor de uitvinding in alle steden der Vereenigde Staten te exploiteeren.

EENE LADING IN 12 TEMPO'S.

OM LAMPEGLAZEN HEEL TE HOUDEN. - Niet zelden worden de voordeelen, die het branden van petrool in de huishouding oplevert, gedeeltelijk door de schade van het aanhoudend springen der lampeglazen opgewogen. Onvoorzichtige behandeling, te plotselinge verhitting en afkoeling dragen daar dikwijls de schuld van; dikwijls echter is de oorzaak in het glas zelve te zoeken, dat te broos is en de uitzetting door de warmte niet verdragen kan. Om dit ongerief te verhelpen is het aan te raden een nieuw lampeglas, vóór men het gebruikt, in lauw water te leggen, dit tot het kookpunt te verhitten en dan langzaam te laten afkoelen. Verder moet men bij het aansteken der lamp de pit slechts langzaam opdraaien en het glas in den winter eerst bij de kachel verwarmen. Bij het uitdooven der lamp moet men insgelijks de pit langzaam neêrdraaien, zoo dat het glas niet te plotseling verkoelt.

[Nummer 24]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XL.

Het beleg.

Terwijl op het kasteel Raglan alles nog treurde om de gevangenschap van lord Glamorgan, was hij intusschen reeds onder borgtocht op vrije voeten gesteld en op weg naar Kilkenny, altijd onvermoeid in den dienst des konings, die hem met zooveel ondank beloond had. Haat kende dit edele hart niet, en zoo de handelwijze des konings hem leed deed, was dit vooral omdat hij er het vertrouwen der iersche katholieken door verloren had, waardoor hij den koning zoo nuttig had kunnen zijn.

Inmiddels zag men op Raglan meer dan ooit reikhalzend naar zijne terugkomst uit; want de oorlog naderde allengs de wallen van het kasteel. Er was geen eigenlijk gezegd koninklijk leger meer en slechts weinige kasteelen, waaronder dat van Raglan, bleven trouw aan den koning, terwijl de overigen zich achtereenvolgens aan de Puriteinen overgaven.

Tegen het einde van april ontving de markies de tijding dat de koning, tot het uiterste gebracht, uit het belegerde Oxford was ontsnapt en in de vermomming van een knecht het leger der Schotten had bereikt, waar men hem niet als koning, zelfs niet als gast, maar als gevangene had opgenomen. Hij had een toevluchtsoord gezocht en vond slechts gevangenschap. De markies liet het hoofd op de borst zinken, en mompelde:

‘Alles is gedaan.’

HET KASTEEL PENA OP DEN BERG CINTRA.

Maar met zijne trouw aan zijn wettigen vorst was het niet gedaan: hij was verstoord geweest op zijn koning en niet ten onrechte, maar toch zou hij voor hem strijden.

‘Zie de poorten na, Charles,’ zegde hij, bijna van zijn stoel opspringende. ‘Zeg Kasper dat hij den kruitmolen nacht en dag laat werken. Gave God dat Edward hier was! Zijne Majesteit heeft mij onrecht gedaan, maar op den troon of in de gevangenis, hij blijft mijn koning. - De kerk zal omvergehaald moeten worden, Charles. De dooden zijn voor de levenden en zij zullen er zich niet tegen verzetten.’ - Want in de St.-Cadocuskerk lagen de graven zijner voorvaderen.

Gelukkig bleek het dat alleen de toren vallen moest, en dat was al treurig genoeg; in Dorothy's oogen was het alsof de standaard des Heeren werd neêrgehaald. Maar nog treuriger was het de verwoesting aan te zien van de nederige hutten, die afgebroken moesten worden opdat zij den vijand geene schuilplaats zouden aanbieden. De vrouwen en kinderen weenden en de mannen morden. ‘Wat gaat ons Raglan aan,’ zegden zij, ‘dat onze huizen boven onze hoofden afgebroken moeten worden!’ De markies bood hun schadevergoeding en een onderkomen aan; het geld namen zij allen aan, maar voor de schuilplaats bedankten de meesten; want het vooruitzicht van een beleg had voor niemand iets uitlokkends.

Daags na het afbreken van den kerktoren vernam men dat de vijand reeds te Usk was met eene sterke legermacht. Twee dagen gingen voorbij en toen verschenen de troepen van kolonel Kirk in het noorden, op twee mijlen afstands van Raglan. De dames begonnen bleek te zien, zoo dikwijls zij twee personen zagen praten: er konden nieuwe tijdingen zijn. De markies en lady Margaret waren de eenigen niet, die om den terugkeer van Glamorgan zuchtten. Ieder in het kasteel gevoelde dat zijne tegenwoordigheid alleen het onneembaar zou maken.

Dorothy was waakzamer dan ooit; zij gevoelde dat zij en Kasper de bijzondere dienaars waren van den afwezige. Onophoudelijk had zij een oplettend oog voor alles, en verhielp al het gebrekkige, waar zij kon, en dat zoo ongemerkt en zonder aanmatiging, dat niemand er door gestoord werd en allen naar hare woorden luisterden, als kwamen zij regelrecht van lord Glamorgan. Maar hare voornaamste bezigheid was nog altijd het stoomwerktuig, over welks werking zij nauwlettend waakte.

De tucht, die in den laatsten tijd eenigszins verslapt was, werd thans weêr tot nieuw leven opgewekt; de bezetting werd regelmatig en zorgvuldiger geoefend en de wachten werden elk oogenblik vernieuwd. De wapenkamer was bijna geheel uitgeput en al de smeden waren aan het werk om het weinige wat er nog overbleef bruikbaar te maken.

Op zekeren avond dat Dorothy den toren verlaten en den boogvormigen doorgang bereikt had, zag zij daar de gedaante van een kolossaal paard uitkomen, gevolgd door eene rij andere. Uitgenomen Richard's merrie in dien gedenkwaardigen nacht had zij nooit een paard op die plaats gezien.

Zij zag ze één voor één voorbijtrekken, wel vijf en twintig in getal, en hoorde ze vervolgens met zwaar getrappel over het plaveisel van het bestrate plein loopen. Ten laatste herkende zij ondanks de duisternis haar kleinen Dick, greep hem bij het halster en trok hem naar zich toe. Nog was de rij paarden niet ten einde, en eerst toen zij er tachtig geteld had, hield de stoet op.

Thans hoorde Dorothy de stem van lord Charles, die uit de groote zaal het plein opkwam met de woorden:

‘Hoeveel hebt ge er geteld, Shafto?’

‘Negen en zeventig, mylord,’ antwoordde de staljongen, uit de richting der poort komende.

‘Ik heb er zoo even toch tachtig geteld.’

‘Ik ben zeker dat er niet meer dan negen en zeventig door de poort gekomen zijn, mylord.’

‘Wat kan er dan met het tachtigste gebeurd zijn? Dat moet onderweg zijn achter gebleven.’

‘Ik ben de dief, mylord,’ zegde Dorothy met haar paardje te voorschijn tredende. ‘Wees zoo goed, mylord, mij Dick te laten houden. Hij is even nuttig als een ander, en nuttiger dan sommige.’

‘Hoe, nichtje!’ riep lord Charles uit, ‘dacht gij dat ik uwe genet wegzond om het hooi uit te sparen? Volstrekt niet. Als ge wat beter naar de andere paarden gezien hadt, zoudt ge gezien hebben dat het juist die waren, welke wij voor het werk noodig hebben. Ik meende uw Dick een dienst te bewijzen en hem met de andere wat te laten grazen.’

‘Laat gij ze dan het veld in, mylord?’

‘Ja, - door het kleine poortje.’

‘Is dat wel veilig, mylord, nu de vijand zoo nabij is?’

‘Het is een denkbeeld van mijn vader. Ik geloof niet dat er gevaar bij is. Er zal van nacht geen maneschijn zijn.’

‘Maar zullen de rebellen juist daarom niet dichter bij durven komen?’

‘Zij zullen er niet te beter om zien.’

‘Ik hoop, mylord, dat, e mij niet waanwijs zult vinden - maar, vindt gij het goed dat ik Dick binnen de muren houd?’

‘Doe met uw eigendom wat gij wilt, nichtje. Ik denk dat ge wel wat overvoorzichtig zijt. Maar, doe zoo als ik zeg.’

Dorothy leidde Dick naar zijn stal terug, een weinig teleurgesteld omdat lord Charles hare voorzichtigheid scheen te laken.

Maar zij had een sterk voor gevoel van het gewaagde der onderneming en was er, zelfs toen zij reeds te bed lag, zoo vol van, dat zij niet kon slapen. Na eene poos namen echter hare gedachten eene andere richting. Kon Richard het kasteel niet komen belegeren? En hoe zou zij zich houden, wanneer zij elkander op deze manier mochten ontmoeten? Dat zijne partij zegevierde, had in het minst geen verandering in de zaak gebracht met betrekking tot het recht, en naar zij meende ook geene verandering gebracht in hare gevoelens. Toch was er wel degelijk verandering in hare gevoelens gekomen. Zij gevoelde niet meer zulk een dweepzieken afschuw voor de Puriteinen. Was zij dan den koning ontrouw geworden? Voorzeker niet, en al had zij hem ook van zijne ongunstige zijde leeren kennen, zij wist wel dat opstand altijd misdaad bleef. Maar de zelfmisleiding van sommige Puriteinen en van Richard in het bijzonder kwam haar thans niet meer zoo onverschoonbaar voor.

Doch wat was dat? Schudde daar niet het kasteel op zijne grondvesten? Wat was dat voor een gedruisch als van een verren donder? Zij sprong van haar bed, nam haar nachtlicht op; want thans sliep zij niet meer als vroeger in het donker en ijlde naar den wachttorens. Van den torentop zag zij, bij het bleke licht der sterren, onbestemde gedaanten door het veld rennen. Zij hoorde niets dan van tijd tot tijd een gehinnik en het donderend geraas der paardenhoeven. De vijand was bezig de paarden van het kasteel weg te voeren!

Zij ijlde naar de kamer, waar sinds het vertrek van den graaf, in plaats van den kruisboog, door lord Charles een stuk geschut geplaatst was. Er lag eene lont naast.

Zij ontstak die met haar nachtlucht en vuurde het kanon af. De toren dreunde van den schok. Zij had het eerste kanonschot van het beleg gelost: mocht, het een goed voorteeken zijn!

Binnen een oogenblik was het geheele kasteel op de been. De wachters kwamen toegeschoten. Dorothy was weg en zij konden dus niet zeggen wie het schot had afgevuurd, maar men behoefde niet te vragen waarom zij het gedaan had; want waar waren de paarden? Zij konden ze nog hooren, maar niet meer zien. In allerijl steeg men te paard. Lord Charles sprong op Dick's blooten rug en ijlde op verkenning uit. Vijftig man van het garnizoen waren eer hij terugkwam te paard en gewapend en alles rende den vijand achterop, doch met geen ander gevolg dan dat deze, die een heel eind op hen voor had, met verdubbelden spoed de gestolen paarden naar zijn kamp dreef.

‘Het voeder zal des te langer duren,’ mompelde de markies met een zucht over het verlies zijner tachtig paarden.

‘Juffer Dorothy,’ zegde lord Charles den volgenden dag, ‘mij dunkt, gij zijt als Cassandra in Troje. Ik zal het voortaan wel laten iets tegen uw oordeel te doen.’

‘Inderdaad, kind,’ voegde lady Glamorgan er bij, ‘de mantel van mijn echtgenoot is op u gevallen.’

Den volgenden dag stond de vijand met eene kleine batterij voor het kasteel, om het beleg voor goed te openen. Dorothy, die hem van den top der citadel bespiedde, doch niets van zijne beraadslagingen kon hooren, vernam op eens het losbranden van een zijner kanonnen. Twee der kanteelen ter zijde van haar vlogen uit elkander en de steenen der borstwering plonsten in den regenbak. Had hare tegenwoordigheid dien donderslag uitgelokt? Dikwijls daarna, wanneer zij beneden bij het stoomwerktuig was, hoorde zij den bons van een ijzeren kogel tegen het lichaam van den toren, maar ofschoon de borstwering in een hagelbui van steenen naar beneden viel, kon het geschut van den vijand toch den grooten steenklomp niet deren.

Nog denzelfden avond zouden de belegerden een uitval doen. Rowland ijlde naar lord Charles om te verzoeken, daaraan te mogen deelnemen. Maar zijne lordschap wilde er niets van hooren en zegde dat hij nog genoeg uitvallen kon meêmaken eer het beleg gedaan was. De vijand werd verrast en verloor eenige mannen, doch herstelde zich spoedig en dreef de koningsgezinden binnen het slot terug; hij volgde ze tot aan de poorten, van waar het geschut hem echter verdreef.

Er volgden nog veel dergelijke uitvallen en schermutselingen. Soms moesten de wachters zich haasten de poort te openen, ten einde de vrienden binnen te laten, wien de vijand op de hielen zat, waarna deze door eene volle laag uit de schietgaten terug gedreven werd. In den eersten tijd heerschte er groote opgewondenheid binnen de muren, wanneer er een groepje op den vijand uit was; maar langzamerhand werd men er aan gewend even als aan de andere omstandigheden van een beleg.

Na het eerste schot, van welks losbranding Dorothy getuige geweest was, volgden er gedurende de eerste dagen geene andere. De vijand wachtte op versterking en eerst toen deze aangekomen was, opende hij eene batterij, welker geschut al aanstonds den keukenschoorsteen deed instorten, het deksel van de braadpan der keukenmeid door den bodem heendreef, het haardvuur deed uiteen spatten, het dak van een der torentjes op de steenen van het bestrate plein deed vallen en een der stangen van de kooi van den Grooten Mogol trof, zoo dat het dier buiten zich zelve van woede raakte. Weldra vlogen hagelbuien van steenen en schaliën van de daken, elk oogenblik verkondigde een oorverdoovend geraas dat er hier of daar een stuk muur was ingestort en het duurde niet lang of de eene zijde van het bestrate plein was één bouwval en

al. Kreten van angst en schrik rezen allerwegen in het kasteel op en thans eerst begon men te begrijpen wat het zeggen wilde een beleg te moeten uitstaan. Van tijd tot tijd had men enkele uren, soms slechts enkele oogenblikken rust, om dan plotseling weêr opgeschrikt te worden door het losbranden der kanonnen aan twee kanten tegelijk, vermengd met woedende kreten, het gesnor der kogels en het geraas der vallende steenen, zoo dat de vrouwen gillend rondliepen, niet anders denkende dan dat er eene bres geschoten was.

De somberheid van den markies scheen met het uitbreken van den storm geweken. Wel blikte hij soms weemoedig naar de puinhoopen

van zijn instortend huis, maar weldra schudde hij dan glimlachend het hoofd als wilde hij zeggen, dat hij het zoo verwacht had en ook niet anders wenschte.

Op zekeren avond zat de markies, bijzonder goed geluimd, na het avondmaal in de zaal en onderhield zich vroolijker dan anders met zijn gezin. Lady Glamorgan stond naast hem bij het venster. De kapitein van het garnizoen was bezig eene beschrijving te geven van een uitval, dien hij gedaan had, terwijl sir Rowland zwoer, dat hij den eerstvolgenden uitval meê zou maken, er mocht van komen wat wilde. Plotseling vloog een voorwerp de kamer in; de markies hield zijn hoofd vast en de gravin ijelde verschrikt naar de deur. Er was een kogel het raam binnen gekomen, had een kleinen marmeren pilaster in duizend stukken op den grond geworpen en was den markies rakelings langs het hoofd gegaan.

Hij nam den gepletten kogel, zoo als hij op de tafel gevallen was, op, bezag hem van alle kanten, zweeg een oogenblik en zeide toen, zich houdende als was de kogel tegen zijn hoofd afgeplat:

‘In mijn jongen tijd zegden degenen, die mij vleien wilden, dat ik een sterk hoofd had; maar ik geloof op het oogenblik mij zelven niet te vleien, als ik zeg dat mijn hoofd op mijn ouden dag nog flink tegen een stootje kan: het is zoo waar bomvrij.’

Maar ofschoon hij de zaak zoo licht opnam, was hij toch van gevoelen dat de tot heden bewoonde vertrekken niet veilig meer waren, en hij beval daarom dat er kamers in den toren voor het gezin in gereedheid zouden gebracht worden.

Dorothy klaagde niet licht over te veel werk, maar anders zou zij er op het oogenblik wel reden toe gehad hebben. Terwijl de andere dames zich angstig schuil hielden, nam zij niet alleen hare gewone bezigheden waar, maar had ook aanhoudend nu dit dan dat voor hare gezellinnen te doen. Niets ontging hare oplettendheid; zij dacht om dingen waaraan anders niemand zou gedacht hebben, en men liet haar in alles begaan, alsof het van zelf sprak dat zij voor alles zorg dragen moest. Dikwijls had zij zelfs in den nacht geen rust; dan lag zij te luisteren naar den bons der kogels, die op den ijzerharden muur afstuitten, of naar het gebulder der kanonnen, dat zij dwars door den tien voet dikken muur nog dof hooren kon, terwijl zij in stilte de bedde fluisterde, die haar telkens op de lippen kwam:

‘Heer, wees ons een sterke toren, en een schild tegen onze vijanden.’

XLI.

De uitval.

Eenige dagen nadat het beleg van Raglan begonnen was, wandelde een jonkman tegen schemeravond peinzend den weg op naar het dorp Raglan en trad de herberg het *Witte Paard* binnen, waar eenige puriteinsche officieren een glas wijn zaten te drinken. Het waren de aanvoerders der Rondhoofden, die Raglan belegerden, en zij hadden een uitstapje in den omtrek gemaakt om een bezoek te brengen aan kapitein Hooper, die dien dag met eene afdeeling soldaten aangekomen was. Hunne manschappen werden in de keuken op ale getrakteerd, terwijl een schildwacht op uitkijk gezet was, om in tijds bericht te geven, wanneer hij iets ongewoons op het kasteel bespeurde.

De jonkman scheen in de officieren goede bekenden te herkennen; want hij schudde hun de hand en was weldra in een levendig gesprek met hen gewikkeld, toen plotseling de schildwacht kwam zeggen dat hij in de richting van Raglan een vijftigtal ruiters hoorde aankomen; want zien kon hij ze niet meer, daar het volslagen donker geworden was.

Oogenblikkelijk waren de Puriteinen in den zadel, en ook de jonkman, wiens paard aan de deur stond, had dit onmiddellijk bestegen.

Klaarblijkelijk had de waard der herberg, die zich oogenschijnlijk met geen politiek inliet, maar in zijn hart een vurig aanhanger der partij van lord Worcester was, het middel gevonden om op het kasteel te doen weten, welk een gunstige gelegenheid er voor een uitval zou zijn.

Ten gevolge daarvan waren op Raglan aanstonds een vijftigtal ruiters te paard gestegen; Rowland zag dit van uit zijn venster, greep in der haast zijn zwaard en zijne pistolen, ijlde naar den stal, sprong op het eerste paard het beste dat hij gezadeld vond en was nog in tijds beneden om zich bij den troep aan te sluiten, voor de poort achter de ruiters gesloten was.

Eer de Rondhoofden den tijd hadden in den zadel te springen, zagen zij zich plotseling door een driemaal sterker overmacht omsingeld. De jonkman, die, met uitzondering van een paar pistolen, die in zijn gordel staken, ongewapend was, had reeds den weg ingeslagen naar de afdeeling van kapitein Hooper, om diens hulp in te roepen; hij werd door enkelen der Puriteinen gevolgd. Anderen vonden het raadzaam zich in het naaste korenveld te verschuilen, terwijl diegenen, welke nog in de herberg waren, zich gereed maakten om daar een beleg uit te staan. Zij barricadeerden de deur en vatten post aan de vensters. Daar hielden zij het eenigen tijd uit, waarbij verscheidene pistoolschoten gewisseld werden, zonder van weerszijden veel kwaad te doen. Ten laatste echter gelukten de mannen van den markies er in, de deur open te breken, toen zij in den rug werden aangevallen door den bovengemelden jonkman, gevolgd door een dertigtal ruiters, die tot ontzet kwamen opdagen. Er ontstond een hevig gevecht, dat een half uur duurde en waarin de Rondhoofden de overhand behielden. Zij die hunne paarden aanvankelijk verloren hadden, heroverden ze en een der koningsgezinden werd gevangen genomen. De jonkman ontnam hem zijn zwaard en reed de vluchtende Ridders achterna.

Het gelukte hem een hunner, die een weinig achterbleef, van zijne gezellen af te snijden. Het was Rowland Scudamore, die door de ongewone vermoeienis afgemat, niet in staat was zich tegen den Rondhoofd te verdedigen. Nauwelijks had deze hem aangevallen of hij werd door eene plotselinge bezwijming bevangen en zonk van zijn paard. De Rondhoofd steeg af, lichtte hem op en legde hem over zijn paard, waarna hij hem naar de herberg terug bracht. Zoodra hij bij het lamplicht een oogslag op zijn gelaat wierp, teekenden zijne trekken eene kennelijke verrassing, en geen wonder; want die jonkman was Richard Heywood en hij herkende in zijn gevangene den man, dien hij vreesde te Naseby gedood te hebben.

Zoodra Rowland tot zich zelve gekomen was, vroeg hij:

‘Zijt gij in staat eenige mijlen te rijden, meester Scudamore?’

In het eerst was Rowland, ziende in wiens macht hij was gevallen, te zeer verstoord om te antwoorden. Ten laatste zegde hij echter:

‘Ik ben uw gevangene. Gij zijt mijn kwade genius, geloof ik. Sedert ik u gezien heb, heeft het geluk mij den rug toegekeerd.’

Richard antwoordde niet, maar haalde Rowland's paard en hielp hem in den zadel stijgen.

‘Ik heb het goed met u voor, meester Scudamore,’ zegde hij, nadat zij een eindweegs in stilte waren voortgereden.

‘Ik verlang niets goeds van u’, antwoordde Scudamore.

‘Als gij mijne meening hebt leeren kennen, zult gij wel anders oordeelen, vertrouw ik, meester Scudamore.

‘*Sir Rowland*, als het u belieft,’ hernam de gevangene, daar zijne jongensachtige ijdelheid, door het ongeluk opgewekt, weêr boven kwam, en hij ze voor waardigheid aanzag.

‘Een misslag uit onwetendheid moet gij niet kwalijk nemen, sir Rowland,’ hernam Richard. ‘Ik wist niet dat gij tot ridder verheven waart. Maar denkt gij, sir Rowland, dat gij er wijs aan doet aan zulke gevaarlijke ondernemingen deel te nemen, terwijl gij nog niet van uwe vroegere wonden hersteld zijt, zoo als ik duidelijk zie?’

‘Het blijkt inderdaad dat ik nog niet hersteld ben, meester Heywood, want anders zou ik uw gevangene niet zijn, denk ik. Ik vrees dat de wond, die ik te Naseby ontving, den koning een krijgsman zal kosten.’

‘Ik hoop dat ze hem niet meer zal kosten dan er reeds voor betaald is. Er moet gestreden worden, naar het schijnt, maar ik zou gaarne het leed goed maken, wat ik door den strijd veroorzaakt heb.’

‘Ik van mijnen kant kan hetzelfde niet zeggen,’ hernam sir Rowland. ‘Ik wenschte dat ik u gedood had.’

‘Dat wenschte ik niet met betrekking tot u, en ten bewijze daarvan zal ik u naar het beste gasthuis brengen dat ik weet, bij iemand, die mij van den dood ophaalde, toen ik door uw toedoen, al was het niet door uwe hand, zwaar gewond was. Bij haar wil ik u als mijn gevangene laten. Doe geene poging om te ontsnappen; want daar zij eene heks is, zou het u slecht kunnen bekomen. Zoodra gij genezen zijt, kunt gij gaan waar gij verkiest. Het staat thans zoo gunstig met de zaak der vrijheid, dat een strijder voor hare belangen gerust een vijand uit persoonlijke vriendschap kan laten gaan.’

‘Uit persoonlijke vriendschap!’ riep sir Rowland uit. ‘Wat voor reden zoudt ge daartoe kunnen hebben?’

Maar zij hadden de hut bereikt en Richard antwoordde niet. Na zijn gevangene bij het afstijgen geholpen te hebben, leidde hij hem door het hofke en klopte aan de deur.

‘Hier, moeder Rees!’ zegde hij, toen de heks open deed. ‘Ik breng u ditmaal een koningsgezinde om te genezen.’

‘God zij dank!’ hernam vrouw Rees, - niet omdat de koningsgezinde gewond was, maar omdat zij hem genezen mocht; zij beoefende haar vak met geestdrift.

Even als zij vroeger den Rondhoofd verpleegd had, wijdde zij thans hare zorg aan den koningsgezinde. Zij maakte haar bed voor hem gereed, deed hem eenige vragen, en zag naar zijn schouder, die inderdaad maar ten halve geheeld was. De wond was, naar zij zegde, niet goed behandeld en daarom bereidde zij eene pap, om er op te leggen, die zoo akelig rook, dat Rowland zich met walging omwendde. Maar de oude vrouw had eene bijzondere overredingsgave, waaraan hij ten laatste toegaf, en eenige oogenblikken later sliep hij vast.

Toen Richard den volgenden morgen terug kwam, vond hij Rowland bijzonder zwak, deels ten gevolge der vermoeienis van den vorigen dag, deels ten gevolge van het heelmiddel der heks, dat eene verettering der wonde dreigde te veroorzaken. Maar Rowland had de overtuiging gekregen dat vrouw Rees wel wist wat zij deed en liet haar begaan.

Gedurende de eerste dagen scheen hij weinig te beteren. Richard bezocht hem dikwijls, zette zich dan naast zijn bed en knoopte een gesprek met hem aan; maar zoodra de gewonde zich kwaad maakte, hem scheldnamen gaf of op zijne partij schimpte, stond hij [alt]ijd zonder een woord te spreken op, besteeg zijne merrie en reed naar huis, om den volgenden morgen terug te keeren alsof er niets gebeurd was.

Ongeveer eene week daarna begon de gewonde de uitwerksels van de behandeling zijner verpleegster te gevoelen. De kwade stoffen, die zich uit de wonde ontlastten, namen zooveel van de telkens terug keerende pijn mede, dat hij zich weldra veel beter gevoelde dan hij ooit sedert zijne terugkomst op Raglan geweest was. Maar zijn gedrag tegen over Richard werd zeer zonderling; nu eens behandelde hij hem vriendelijk, bijna vriendschappelijk, en dan weêr scheen hij alle moeite te doen om een tweegevecht uit te lokken. Intusschen toonde hij nog eene geheele volgende

week niet den minsten lust om zijns weegs te gaan, daar hij zeer goed gevoelde hoe de behandeling der heks, zoo als hij zonder haar daardoor te beleedigen voortging haar te noemen, hem goed deed.

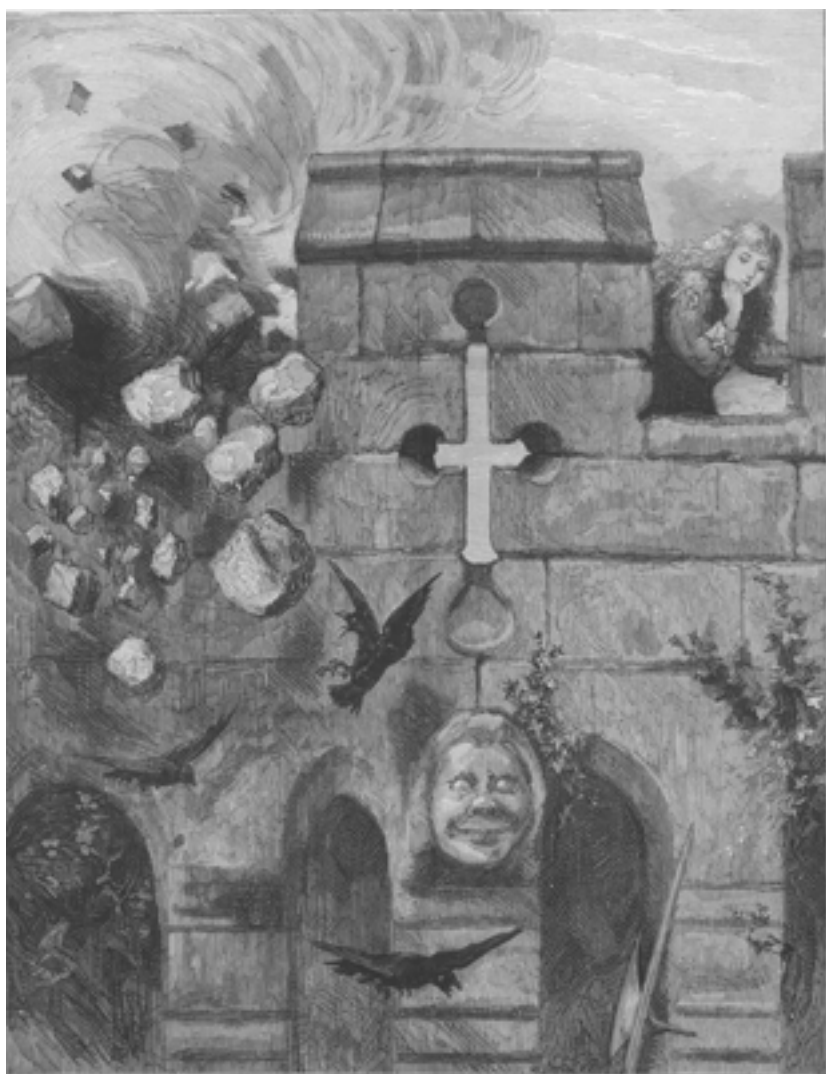
‘Heywood,’ vroeg hij plotseling op zekeren morgen, ‘denkt gij dat ik u eene verontschuldiging schuldig ben wegens het wegvoeren uwer merrie? Zeg mij, hoe gij die zaak beschouwt.’

‘Hoe beschouwt gij ze?’ was de wedervraag van Richard.

En Rowland zegde hoe hij ze beschouwde, beginnende met Richard's hoedanigheid van opstandeling, waardoor hij buiten de wet gesteld was, voortgaande met de behoeften des konings en eindigende met deze woorden:

‘Nu weet ik dat gij noch koning noch recht erkent; daarom vraag ik u hoe het u toeschijnt, dat ik mijne daad moet beoordeelen; want om uw persoonlijk oordeel, op uwe persoonlijke redenen gegrond, geef ik niets.’

‘Nu, toegegeven dan dat ik een opstandeling was, dan zou nog het stelen..... Neen, stelen wil ik niet zeggen, omdat gij het zoo niet opnaamt. Ik wil alleen maar zeggen, sir Rowland, dat ik in uwe plaats het beneden mij geacht zou hebben, op die manier iemands paard weg te halen.’

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Twee der kanteelen ter zijde van haar vlogen uit elkander.

‘Dan moet ik zeggen dat gij van eene betere stof gemaakt zijt dan ik! Ik schaam er mij nu over uwe merrie gestolen te hebben, alleen omdat ik door u in eene half vijandige ontmoeting hare waarde heb leeren kennen. Maar ik behoef mij niet te schamen u uwe Dorothy te ontrooven; want die heb ik niet door u leeren kennen.’

Die naam deed Richard het bloed naar het hoofd stroomen, maar hij vermande zich en vroeg koel:

‘Wat bedoelt gij, sir Rowland? Hebt gij naar hare hand gedongen? Ik weet dat gij u in dit geval niet aan mij te storen hebt, zelfs al had zij mij niet afgewezen. Daarenboven zou een meisje, dat haar hart zoo spoedig voor een ander veil had, mij weinig aanstaan. Ik zeg dit niet uit trots, maar in dit geval zou ik niet de rechte man voor haar en zij niet de rechte vrouw voor mij zijn.’

‘Dan draagt gij er mij geen haat om toe, dat ik haar het hof gemaakt heb?’

‘Neen,’ zegde Richard, al kon hij er ook niets meer bijvoegen.

‘Dan wil ik u bekennen dat ik evenmin iets gewonnen heb. Ik wil u, dien ik haat, tot uw troost mededeelen, dat zij mij veracht als den ellendigsten slaaf. En dat heb ik u te wijten, u, vervloekte Rondhoofd.’

Rowland sprong in zijn bed op, greep Richard bij de keel en verzamelde al zijne krachten om hem te verworgen. Eenige oogenblikken liet Richard hem zijne woede lucht geven; daarop verwijderde hij met zijne krachtige bruine handen zoo zacht mogelijk de blanke, dunne handen van zijn vijand, hield ze in zijne stevige vuist geklemd en stond op.

‘Sir Rowland,’ zegde hij, ‘ik zal het u niet kwalijk nemen dat gij zwak en zenuwachtig zijt. Ik bedank u voor hetgeen gij mij meêgedeeld hebt, ofschoon ik er al even veel meê gebaat ben als gij. Handel tegen over het meisje zoo als gij wilt, gij kunt toch niets anders dan wat God wil. Ik zal u niet in den weg staan.’

Hij liet de handen van den zieke los en verliet de kamer.

‘Vervloekte Rondhoofd,’ riep sir Rowland hem in zijn machteloze woede na, en keerde zich toornig naar den muur.

(Wordt vervolgd.)

MONSEIGNEUR MICHAEL FELIX KORUM.

Onze gravures.

Het lustverblijf van den koning van Portugal.

Op een der hoogste toppen van het Cintra-gebergte in Portugal verheft zich het kasteel Pena, een der bekoorlijkste vorstelijke verblijven van Europa. Het is gebouwd door koning Ferdinand van Saksen-Coburg-Gotha, den vader van den tegenwoordigen koning Don Luiz en den neef van den eersten koning van België. Deze vorst heeft

het op eigen kosten en onder zijne leiding doen optrekken met dien uitgelezen smaak, welke hem den bijnaam van koning-kunstenaar bezorgd heeft.

Ter plaatse, waar thans het kasteel gelegen is, stond vroeger een klooster van Hieronymieten, dat door koning Manuel in de zestiende eeuw en wel onder de volgende merkwaardige omstandigheden gebouwd werd.

Koning Manuel had, zoo als de geschiedenis verhaalt, eene groote voorliefde voor de aardrijkskundige wetenschappen en gebruikte al zijne schatten en zijnen invloed tot aanmoediging der groote ontdekkingsreizen, die gedurende zijne regeering door portugeesche zeevaarders ondernomen werden. Terwijl de beroemde Vasco de Gama, die het eerst langs

INGANG VAN HET KASTEEL PENA.

de Kaap de Goede Hoop tot Indië doordrong, op zijne ontdekkingsstochten uit was, besteed hij niet zelden den hoogen, met een groen tapijt bedekten top van het Cintra-gebergte, waar een aantal witte huizen als zoovele arendsnesten tegen den bergwand leunen, en overschouwde van daar de wijde zee, om te zien of Vasco's vloot ook aan den gezichteinder opdammerde. Hij stelde in diens welslagen zoo veel belang, dat hij eens de gelofte aflegde op dit punt eene prachtige kerk ter eere der H. Maagd te bouwen, wanneer de moedige zeevaarder zegevierend van zijn tocht terug keerde.

De wensch des konings werd vervuld en nu verrees ook op den hoogen bergtop, die de getuige zijner hoop en verlangens geweest was, de prachtige kerk en het klooster van Belem en daarnevens een gasthuis voor dezelfde monniken, wien hij het schoone kloostergebouw geschonken had.

Toen nu in deze eeuw de kloostergoederen in Portugal als nationaal eigendom verkocht werden, kocht koning Ferdinand het prachtig klooster van Belem en verving het door het tegenwoordige lustslot, een waardig sieraad voor de streek, die door de bekoorlijkste punten van Zwitserland niet overtroffen wordt en zelfs eenmaal lord Byron in verrukking bracht. Inderdaad is de eerste zang van *Childe Harold*, dat bewonderenswaardig gedicht, waarin de engelsche lord het kleine portugeesche volk durfde bespotten, dat zijn bloed stortte voor de belangen der engelsche politiek, aan de schoonheden van het Cintra-gebergte gewijd, en schildert er ons een tafereel van, waarin men de geestdriftige meesterhand van den dichter herkent.

Het kasteel Pena is met groote en prachtige tuinen omringd, waar tot verbazing der europeesche natuurkundigen, al de boomen der wereld, van den noorschen denneboom af tot den palmboom der keerkringen toe, onder den vrijen hemel hunne bladerkronen ten toon spreiden.

Deze vorstelijke residentie, welker bevallige en ranke torentjes zich tegen den verren gezichteinder afteekenen, is in den stijl der renaissance opgetrokken. Maar de portugeesche renaissance draagt een geheel ander karakter dan de italiaansche, en in Portugal geeft men dezen bouwstijl den naam van manuelaanschen stijl, naar koning Manuel, den grootsten portugeeschen bouwer der zestiende eeuw. Het is eene vermenging van de gothiek met de klassieke vormen, die aan de gebouwen een eigenaardig, oorspronkelijk en bekoorlijk stempel geeft.

In dezen manuelaanschen stijl is het kasteel Pena gebouwd, en door zijn fijn en grillig beeldhouwwerk en zijne vensternissen, wier vorm de letter M nabootst en alzoo het geheele werk met de handteekening van koning Manuel stempelt, herinnert het aan de schoonste monumenten van de portugeesche bouwkunst in de zestiende eeuw. De hoofdingang, op onze tweede gravure afgebeeld, is een der merkwaardigste staaltjes van dien half-gothieken, half-klassieken, bevalligen bastaardstijl.

Monseigneur Michael Felix Korum.

Het was een heugelijke gebeurtenis voor de Katholieken in het bisdom van Trier toen zij op den 22^{en} september 1881 den bisschoppelijken zetel, die onder den invloed van den *Culturkampf* sedert vijf jaren had ledig gestaan, vervuld zagen door Z.D.H. Dr. Michael Felix Korum, uit wiens leven wij de volgende bijzonderheden kunnen mededeelen.

Mgr. Korum werd den 2^{en} november 1840 te Wiecherschweier uit eenvoudige ouders geboren. Zij hadden, weinig bemiddeld als zij waren, het kind die opleiding niet kunnen geven, overeenkomstig zijne hooge roeping; maar zij gaven hem eene opvoeding waarbij het zaad van godsdienst en deugd in het jeugdig hart kon ontkiemen en welig opschieten.

In het jaar 1864 hield een jong theoloogant aan een geopend graf eene lijkrede. Het was Michael Felix Korum. Hij riep een gevoelvol woord van dank en laatst vaarwel toe aan zijn weldoener, die hem in de gelegenheid had gesteld zijne eerste opleiding in den geestelijken stand te genieten. Pastoor Eck had den knaap tot zich genomen en hem zijn eerste studën laten voltooien in het gymnasium te Kolmar, waarheen zich toen ook de familie van den jeugdigen student begaf.

De schitterende manier waarop hij hier zijne studiën in 1860 ten einde bracht, was hem eene aanbeveling om die kosteloos in het Jesuïetencollege te Inspruck voort te zetten en te voltooien, zoodat hij den 22^{en} december 1865 in het seminarie te Straatsburg tot priester werd gewijd.

Zijn bisschop benoemde hem onmiddellijk tot professor in de filosofie aan gemeld seminarie, en toen het seminarie naar Zillesheim werd verlegd, bleef Dr. Korum ook daar de filosofie aan het klein seminarie doceeren en werd te gelijker tijd benoemd tot professor in de dogmatiek en exegese aan het groot seminarie.

Toen in 1872 de Jesuïetenorde uit de duitsche rijkslanden werd verdreven, werd Dr. Korum aan de domkerk te Straatsburg geplaatst. Had hij de orde gedurende zeven jaren door zijn onderwijs schitterende diensten bewezen, thans zou het blijken wat Dr. Korum onder Gods zegen als zielzorger vermocht. Naar zijne predikatiën stroomden rijk en arm en zelfs andersdenkenden zag men in menigte in de domkerk te Straatsburg als Dr. Korum het woord voerde. Zijn arbeid in den biechtstoel werd van dag tot dag omvangrijker en onder zijne leiding werden verschillende congregaties en vereenigingen opgericht, de eerste om de jeugd aan godsdienst en Kerk nauwer te verbinden, de tweede om den nood der armen te lenigen.

Binnen korten tijd was de priester door allen gekend, geëerd en bemind, en werd den 30^{en} oktober 1880 bij het overlijden van den ZEerw. pater Spitz, pastoor der domkerk, in diens plaats tot herder der parochie benoemd.

Hoe waardig Dr. Korum zijn waardigen voorganger heeft opgevolgd, wordt duidelijk bewezen door de algemeene verslagenheid, welke onder zijne kinderen heerschte toen hun zielenherder door onzen H. Vader werd benoemd tot bisschop te Trier.

Tweemaal was Dr. Korum reeds tot ae bisschoppelijke waardigheid geroepen, en tweemaal had hij zich ootmoedig aan die verheffing onttrokken; maar ten slotte heeft hij aan den nadrukkelijken wil des Heiligen Vaders geen weêrstand meer mogen bieden en werd den 14^{en} augustus in de kerk Trinità dei Monti door Z. Em. den kardinaal-vicaris Monacco-la-Valetta tot bisschop gewijd.

Met gejubel heeft de katholieke bevolking haren bisschop ontvangen, en met vreugde, met geloof en vertrouwen gedachten zij de schoone, merkwaardige woorden, die de herder bij zijne intrede sprak: 'Van nu af aan behoort ik geheel aan het bisdom van Trier. Het is de bruid, die de Heer mij heeft toegezegd, ik schenk haar mijn trouw, mijne liefde, mijn hart. Gelijk een bruidegom, volgens het gebod des Heeren, zijne bruid moet liefhebben, zoo zal ik mij verbonden gevoelen aan dit diocees.' Met hoop en vertrouwen zagen 203 parochiën, in dit bisdom, van hun priesters beroofd, de maatregelen te gemoet, welke de herder zou nemen tot herstel van zoovele wonden, door de kerkvervolging geslagen.

Moge Z.D.H. Dr. Michael Felix Korum onder Gods zegen en de bescherming van den Heiligen Apostolischen Stoel, in zijne edele pogingen slagen, om die parochiën volgens zijne belofte hulp en troost te bieden.

De loterijen in Nederland.

(Vervolg en slot.)

II.

De beide straatloterijen, als wij ze zoo mogen noemen, hielden zich tot de helft der zeventiende eeuw staande, en schijnen een goed middel te zijn geweest om aan geld te komen. Het kan dan ook geen verwondering wekken, dat de vorsten, die steeds veel geld noodig hadden voor het voeren hunner oorlogen, van de opbrengst een deel eischten en later zelf het voorbeeld volgden van hunne onderdanen. Zoo lezen we van een loterij, welker opbrengst moest dienen tot versterking der grenssteden onder Philips II en andere.

Toch waren het hoofdzakelijk de regenten van liefdadige inrichtingen en gilden, wier loterijen steeds het best van de hand gingen, waartoe niet weinig bijdroeg de plaatselijke kleur, welke aan zulke loterijen gegeven werd. Indien toch te Amsterdam eene loterij was uitgeschreven, haastte alles wat zich Amsterdamsch kon noemen om de zaak te steunen, en de stedelijke overheid en de gilden bleven daarbij niet achter. Om de bewoners van andere steden te lokken, werd er gewoonlijk aan de trekking eener loterij een of andere feestviering verbonden en vele landjuweelen zijn bij zulke gelegenheden gespeeld. Even als tegenwoordig haalde men de menschen met de groote trom bijeen en zorgde er voor dat de uitlokkende loterijkaarten nergens ontbraken, ten minste in zoover de overheid van andere steden dit binnen haar gebied wilde toestaan.

Wij geven hierbij eene afbeelding van twee zulke loterijkaarten. De loterij van Egmond had in 1615-1620 plaats, doch kon geen vergunning krijgen om binnen Amsterdam hare kaarten op te hangen. Daaraan is het wellicht toe te schrijven dat zij vijf jaren onder handen bleef. Die van Amsterdam gelukte beter; niet alleen werd het doel bereikt, maar er bleef nog veel geld over.

Nog van een aantal andere loterijen wordt melding gemaakt welker prijzen meestal in gouden en zilveren bekers, schalen, drinkkroezen, roomers en lepels bestonden. Van maar enkele wordt opgegeven dat hare prijzen in geld bestonden. Onder deze is die van een Florentijner, die in 1559 Spanje aan drie millioen moest helpen, om zijne in den oorlog tegen Frankrijk gebruikte soldaten te betalen, zeer merkwaardig. Hij schreef eene loterij uit van 1½ millioen loten en wist te bewerken, dat de soldaten verplicht waren □ hunner vordering voorloopig in loten te ontvangen, terwijl het overige bij afloop der loterij zou volgen. Veel werd met deze loterij gesukkeld, zelfs werd zij door een nieuwen koncessionaris in tweeën gesplitst en verhoogd tot twee millioen loten. Hoe het met deze loterij afliep kan niet met zekerheid gezegd worden en dus ook evenmin of de soldaten er van geprofitteerd hebben. Het blijkt echter dat de tweede koncessionaris er niet veel eer en nog minder winst aan behaald heeft, dewijl hij later door vele schuldeischers werd lastig gevallen.

Dat deze loterijen niet ten genoeye van iedereen werden gehouden bleek in Middelburg, waar de stedelijke overheid de schutters dwong om een loterij uit te schrijven ten einde hunne schulden te betalen, gemaakt bij het opbouwen van een

nieuw schuttershof. Deze dwang werd ook persoonlijk, toen de overheid voorschreef hoeveel loten elke schutter moest nemen. Zodoende kwam de loterij tot stand. In 1662 werd te Veere eene loterij gehouden voor de armen en deze schijnt de laatste openbare of straatloterij te zijn geweest.

Het was de hervorming, die aan deze loterijen een einde maakte, omdat daaraan eene ceremonie verbonden was die ze in hare oogen tot 'paap-

sche afgoderijen' maakte. Het liefdadig doel deed het volk in de loterijen een God behaaglijk werk zien, en elke trekking werd dan ook vooraf gegaan door eene plechtige H. Mis. Dat hinderde de predikanten; van daar hunne hevige uitvallen tegen de loterijen, die in verval raakten en zelfs een langen tijd als geheel afgeschaft schenen. Eerst dicht bij de achttiende eeuw werden er weêr enkele loterijen gehouden, waaronder die van Arnhem opmerkelijk is, dewijl hare prijzen uitsluitend uit medailles bestonden.

In de achttiende eeuw kwam eerst het denkbeeld op om de loterijen tot voordeel der schatkist aan te wenden. De eerste aldus genaamde Generaliteitsloterij werd in 1709 gehouden en had prijzen van *f* 3000 tot *f* 30. Zij vielen zeer in den smaak van het volk, maar de schatkist profiteerde er niet van, daar Holland zich ten gevolge daarvan tot over de ooren in schulden stak, hetgeen toegeschreven moest worden aan de slechte inrichting.

Verschillende financiers van naam werden nu te hulp geroepen om nieuwe winstbelovende plannen te maken. Uit hunne handen kwam de verdeling der loterijen in klassen te voorschijn, die met tusschenruimten van zes weken trokken en zoo waren ingericht dat zij winst moesten opleveren. De loterij van 1728 deed *f* 183.140 in de schatkist vloeien als zuivere winst.

Jaar op jaar werden deze geldloterijen voortgezet en bleef men er voortdurend groote winsten meê maken. Toch waren de prijzen niet gering, dewijl in 1807 en 1808 drie loterijen werden gehouden, waarvan de hoogste prijs *f* 200.000 bedroeg. *f* 100.000 was echter de gewone som die aan den gelukkigen winner van het hoogste lot werd toegekend.

Toen de Staten-Generaal de loterijen ter gunste van 's lands schatkist exploiteerden, begonnen zij onmiddellijk alle provinciale, stedelijke en particuliere loterijen te verbieden en zich het monopolie daarvan toe te eigenen. Vele provinciën stoorden zich echter in 't geheel niet aan dat verbod en de tegenstand, gesteund door particuliere krachten, was zoo hevig, dat zelfs in 1760 eene maatschappij octrooi verkreeg tot het houden van loterijen en aldus die der generaliteit concurrentie aandeed. Daar echter de Staten van haar eene te groote belasting hieven, kon zij zich slechts tot 1802 staande houden, waarna de Staten feitelijk het monopolie van de loterij bezaten, dat zij tot heden gehouden hebben.

In 1798 veranderde de Generaliteitsloterij in de Bataafsche loterij, deze ging weêr op in de Koninklijke Hollandsche loterij - onder koning Lodewijk. - Napoleon noemde haar *La loterie de la Hollande*, tot dat eindelijk uit al deze naamsveranderingen de koninklijke Nederlandsche Staatsloterij te voorschijn kwam, zoo als wij haar thans kennen.

Uit den aard der zaak is haar karakter geheel veranderd en wordt zij tegenwoordig dan ook nog slechts als een noodzakelijk kwaad beschouwd. De speculatie van den Staat op de waagzucht zijner onderdanen kan dan ook zeker slecht verdedigd worden.

De geheimen van Memphis.

Wanneer wij zien hoe dagelijks in onze kerken de waarheden, door den Hemel geopenbaard, van den preêkstoel worden gepredikt; hoe de kinderen van hunne vroegste jeugd af in de geheimen van het heilig geloof worden onderwezen, hoe heldhaftige missionarissen tot in de afgelegenste oorden der aarde de zegeningen

van het Kristendom gaan brengen, kunnen wij niet anders dan diep meêlijden gevoelen met de volken der oudheid, die slechts ten koste van groote opofferingen door hunne priesters in zoo genaamde mysteriën werden ingewijd.

Die mysteriën bestonden gewoonlijk uit eenige ongerijmdheden, die de priesters zorgvuldig voor het volk verborgen hielden, om het ontzag in te boezemen voor hunne hooge wijsheid. Vooral de geheimen der oude Egyptenaren zijn in de geschiedenis vermaard, en wekken te meer onze belangstelling, daar hunne zinnebeelden, zoo als de sfinxen en piramiden, nog heden ten dage als zoo vele raadselen voor ons oprijzen.

Wanneer een Egyptenaar in zijne ziel eene vurige begeerte naar de waarheid, en in zijn hart den noodigen moed ontwaarde om de verschrikkelijke beproevingen der inwijding te verduren, klom hij tot op den zestienden trap van de groote piramide van Memphis, waar een in het graniet gekapt venster was gemaakt, dat nacht en dag open stond.

Deze opening, de eenige toegang tot den tempel der inwijding, was ongeveer drie voet in het vierkant groot en gelegen aan de noordzijde, het zinnebeeld van koude, duisternis en onwetendheid. Daardoor kwam de weetgierige in een kouden, vochtigen, laag gewelfden gang, waar hij, met eene lamp gewapend, langzaam moest voortkruipen. Na lange kronkelingen bereikte hij eindelijk een put met een breeden rand, welks wanden geheel met donker en spiegelglad asphalt bekleed waren.

Uit dien afgrond steeg onophoudelijk een dikke zwarte rook op, die den put op een luchtgat der hel deed gelijken. Bij den aanblik van dien gapenden kuil zonk menigen waarheidzoeker reeds het hart in de schoenen, en niet zelden kroop hij naar den ingang terug en gaf zijne gevaarlijke onderneming op. Wie echter niet terug deinsde, zag weldra een man voor den dag komen, die hem eene lamp op het hoofd vastmaakte en hem in de diepte voorging langs een trap, welker ijzeren trappen in de duisternis onzichtbaar waren. De waarheidlievende volgde hem in het diepste stilzwijgen.

Nadat hij aldus ongeveer zestig trappen was afgedaald, kwam hij aan eene opening, die toegang verleende tot een in de rots gekapt en weg, welke ongeveer veertig meters spiraalvormig naar beneden liep. Die weg voerde naar eene koperen deur met twee vleugels, die zonder moeite en zonder gedruisch open ging, maar van zelve achter hem dichtsloeg met een klinkend geraas, dat door de onderaardsche echo's herhaald werd en zodoende aan de priesters kennis gaf dat een oningewijde den gang was binnen gedrongen, die naar de plaats der beproevingen leidde.

Op dit oogenblik gaf de ingewijde den nieuweling te verstaan dat hij hem niet verder kon vergezellen en liet hem zijn testament maken, daar hij het hem als waarschijnlijk voorstelde dat de beproevingen hem het leven zouden kosten. Er behoorde derhalve een buitengewone moed toe de onderneming voort te zetten, en wie dit verlangde moest opnieuw den gang volgen.

Aan beide kanten zag men open nissen, waarin standbeelden van bazalt zoodanig geplaatst waren, dat het weifelend licht der lamp, die de nieuweling droeg, ze als schimmen deed voorkomen, welke hier samengestroomd waren om het zonderling schouwspel aan te zien van een sterveling, die levend ter helle neêrdaalde.

Eindelijk kwam hij aan eene deur, bewaakt door drie met degens gewapende mannen, die helmen in den vorm van jakhalzenkoppen op het hoofd droegen.

Die bewakers, waaruit de fabelleer haar Cerberus geschapen heeft, vielen hem plotseling op het lijf, een hunner greep hem bij de keel en zegde:

‘Ga voort, zoo gij het waagt, maar wacht u terug te treden; want dag en nacht waken wij aan deze deur, om hun, die den dorpel overschreden hebben, den terugtocht af te snijden en hen voor eeuwig in deze onderaardsche verblijven op te sluiten.’

Wanneer die woorden het besluit van den aspirant niet aan het wankelen brachten, traden de wachters ter zijde om hem door te laten. Nauwelijks had hij vijftig stappen gezet, of hij bemerkte vóór zich een zeer helder licht, en weldra bevond hij zich in eene gewelfde zaal ter lengte en breedte van meer dan honderd meters. Rechts en links rezen twee brandstapels op, uit takken van arabische balsemboomen, egyptische doornen en tamarinden, drie buigzame, welriekende en licht brandende houtsoorten gemaakt. De weetgierige moest tusschen die twee brandstapels doorgaan, welke vlammen een boog over zijn hoofd vormden. Ter nauwernood was hij dien vuurgloed ontkomen, of hij stond voor een breeden waterstroom, die door den Nijl werd gevoed en hem den doortocht afsneed. Hij ontdeed zich nu van zijne kleederen, bond zich die als een bundel op het hoofd, bevestigde de lamp er bovenop en zwom aldus naar den overkant.

Daar aangekomen stond hij voor een hoogen, gewelfden gang, die hem naar een terras van zes voeten in het vierkant leidde, welks vloer een kunstig mechanisme verborg. Eene ivoren deur met gouden beslag, waaraan te zien was, dat zij naar binnen open ging, belette hem opnieuw den weg, en te vergeefs trachtte hij zich eenen weg te banen, daar de deur aan al zijne pogingen weêrstand bood.

Eensklaps deden zich twee bijzonder schitterende ringen aan zijne oogen voor; maar nauwelijks had hij er de hand aan geslagen of de vloer zonk onder zijne voeten weg en hij bleef aan de ringen boven een afgrond hangen, waaruit een geweldige wind oprees, die zijne lamp uitblies. Door het oorverdoovend geraas bedweld, van koude verstijfd en door den wind heen en weêr geslingerd, bleef hij meer dan eene minuut in die verschrikkelijke positie. Langzamerhand echter daalden de ringen naar beneden en de ongelukkige voelde weêr grond onder zijne voeten. De deur ging open en hij stond in een van licht schitterenden tempel.

Die proeven hadden niet alleen ten doel den moed van den aspirant op de proef te stellen, maar hem tevens door een schrikwekkend symbolisme te leeren, dat de mensch, die bij zijn leven de eeuwige waarheid wil leeren kennen, moet beginnen met der wereld af te sterven, levend in het graf te dalen en vandaar herboren op te rijzen.

De deur, waardoor de waarheidzoeker het heiligdom binnen trad, was aangebracht in het voetstuk van het driedubbele standbeeld van Isis, Osiris en Orus, dat de drie vormen verbeeldde, waaronder de Schepper zich in het heelal openbaart.

Daar werd de neophiet ontvangen door de priesters, in twee rijen geschaard en in rijke kleederen gedost, waarop hij een schitterenden driehoek bespeurde. In dien driehoek fonkelde een oog van diamant, om aan te toonen, dat zij priesters waren van Osiris, wiens naam ‘oog van God’ beteekent. Aan hun hoofd stond een fakkeldrager met eene gouden vaas, *baris* genoemd, in de hand; die vaas had den vorm van een schip en verspreidde een verblindend licht. Een tweede droeg den geheimzinnigen wan, terwijl al de overigen zinnebeelden van reiniging, sterkte en macht in de hand hielden.

De opperpriester omhelsde den nieuweling tot driemaal toe, liet hem voor het driedubbele standbeeld neêrknielen en verzocht hem zich aan te sluiten bij het volgende gebed, dat hij luide uitsprak:

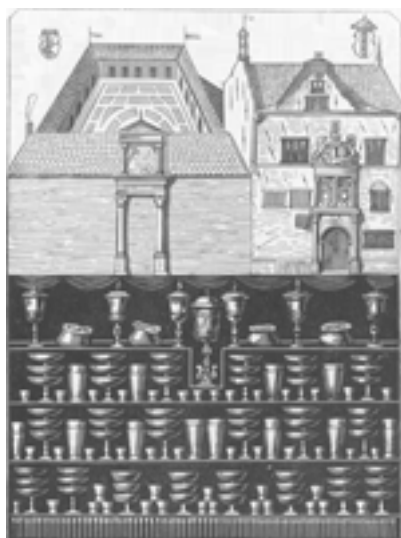
‘O groote godin Isis, bestraal met uw licht dezen sterveling, die zoovele gevaren doorstaan en zooveel arbeids verricht heeft en doe hem ook zegepralen over de

beproevingen der ziel, opdat hij geheel waardig zij in uwe geheimen te worden ingewijd.'

Zoodra al de aanwezigen die woorden op hunne borst kloppend hadden herhaald, reikte de hoogepriester hem de hand tot opstaan; daarop geleidde hij hem naar eene deur in het achtereinde van dezen tempel. Hij noodigde den adspirant uit driemaal aan te kloppen, waarop zich van binnen eene strenge stem deed hooren, die den oningewijde vroeg wat hij ver-

langde. Op den raad der priesters antwoordde deze dat hij een boetvaardige was, die levend in den schoot der aarde was afgedaald om er zijne misslagen te belijden, die uit te boeten en licht te verkrijgen. Daarop hoorde hij een vreeselijk gerammel van kettingen; de deur draaide op hare scharnieren en de smeekeling bevond zich in een flauw verlicht vertrek voor eene rechtbank, waar drie priesters zetelden; hun wit onderkleed was met eene wijde bloedroode tuniek bedekt.

De aspirant moest nu niet alleen al de schuldige handelingen belijden, die hij bedreven had, maar ook de omstandigheden, waaronder hij ze had gepleegd, en eindelijk met eene nauwkeurige opgave van zijn goede of kwade neigingen besluiten.

DE LOTERIJKAART VOOR HET KRANKZINNIGENHUIS TE AMSTERDAM.

Na die belijdenis geleidden de priesters hem naar eene wachtzaal en onderzochten middelerwijl of zijne bekentenissen met vroeger ingewonnen inlichtingen overeen stemden en door de vorming van zijnen schedel, de trekken van zijn gelaat en de uitdrukking zijner wezenstrekken werden gestaafd.

Hadden de rechters eindelijk zijne waarheidsliefde erkend, dan lieten zij hem tot de weldaad der inwijding toe; maar alvorens daartoe over te gaan bood men hem een kelk aan, die den drank der vergetelheid bevatte, waarvan de fabeldichters den stroom Lethe gemaakt hebben. Nadat hij uit dien eersten kelk had gedronken, reikte men hem een tweeden met den drank des geheugens, om hem te leeren dat hij de dwalingen dezer wereld moest vergeten en slechts de eeuwige waarheden, waartoe hij ingewijd zou worden, moest bewaren.

De rand van den kelk der vergetelheid was met honing bestreken; maar de wijn, dien hij bevatte, was zoo bitter als gal, terwijl de rand van den kelk der geheugenis met gal bestreken was, maar de beker een uitgezochten nectar bevatte, het zinnebeeld van de eeuwige waarheid.

DE EGMONDSCH E LOTERIJKAART.

Of de geheimen, die den nieuweling ten slotte werden ontsluit, de moeite bleken te loonen, die hij er zich voor gegeven had, is moeilijk te zeggen; maar wij mogen ons verheugen dat ons de eeuwige waarheden des Kristendoms zijn geopenbaard, zonder dat we ons daartoe moesten onderwerpen aan proeven, welke het moderne heidendom, de vrijmetselarij, weêr in zwang gebracht heeft.

Van alles, voor allen.

WAAROM DE BIJEN IN HET DONKER WERKEN. - Het is bekend dat de bieën de cellen in hare korven altijd volkomen van het licht afsluiten; maakt men raamkens in den korf, dan haasten zij zich die oogenblikkelijk te stoppen. Een amerikaansch geleerde is er in gelukt de reden daarvan op te geven en wel door eene ontdekking, die tevens verklaart, waarom de honing in den aanvang vloeibaar is en later verdikt. Dit verdikken wordt uitsluitend te weeg gebracht door den invloed van het licht. Genoemde geleerde had eene hoeveelheid honing in flesschen gedaan en eenige daarvan aan het licht blootgesteld, terwijl de andere in het donker werden gehouden. Toen hij na eenigen tijd de flesschen onderzocht, bevond hij dat de honing in de flesschen, welke voortdurend in het donker gestaan hadden, vloeibaar was gebleven, terwijl hij in de andere flesschen verdikt was. Deze merkwaardige ontdekking hield de angstvallige zorgvuldigheid op, waarmede de bieën den honing voor den invloed van het licht beschermen. Die diertjes wisten sedert eeuwen bij instinct, wat de mensch slechts door eene toevallige ontdekking te weten kwam.

BESMETTING DOOR LEESBIBLIOTHEKEN. - Een amerikaansch geneesheer, Dr. Haines, is door een aantal waarnemingen tot het besluit gekomen, dat bij het heerschen eener ziekte in eene stad de besmetting zich bijzonder gemakkelijk voortplant door middel van boeken en tijdschriften, die in verschillende gezinnen circuleeren. In verscheidene steden heeft hij opgemerkt dat bij het woeden van vlektyphus de nieuwe ziektegevallen zich telkens voordeden in gezinnen, waar men dergelijke boeken gebruikt had. Bij eene pokkenepidemie in de stad Little-Rock (Staat Arkansas) nam hij hetzelfde waar, om welke reden hij den raad geeft dergelijke bibliotheken van tijd tot tijd te doen desinfecteeren. Zelfs al heerscht er in eene stad op het oogenblik geene besmettelijke ziekte, dan kunnen de boeken toch in het een of ander

gezin smetstoffen hebben opgedaan, die zij in verschillende gezinnen zouden kunnen verspreiden en daardoor juist eene epidemie in het leven roepen

GLAZEN SPOORWEGBALKEN ENZ. - Sedert eenigen tijd bedient men zich in Engeland met goed gevolg van gehard glas tot vervaardiging van dwarsbalken onder spoorbanen. De bruikbaarheid en betrekkelijke goedkoopheid van dit nieuwe materiaal heeft aanleiding gegeven tot het nemen van proeven met het doel om ook voor andere constructies van het glas gebruik te maken, en de engelsche ingenieur Burnell stelt thans voor ook waterleiding-, gas-, draineer- en andere buizen en zelfs metselsteenen uit glas te vervaardigen. Omtrent die proeven deelt de *Tägliche Rundschau* de volgende bijzonderheden mede:

In de *Society of Arts* te Londen werden onlangs merkwaardige bewijzen gegeven van de weêrstandskracht van bijzonder geprepareerd glas. Toch zijn de studiën betreffende de veerkracht en taaiheid der verschillende glassoorten nog te weinig gevorderd, om met juistheid te kunnen zeggen welk gebruik er in de toekomst nog van glas gemaakt zal kunnen worden. Van de glazen spoorwegbalken, die om hunne nieuwhed groote opmerkzaamheid getrokken hebben, is te verwachten dat zij zich even goed zullen houden als ijzeren. De ijzeren klampen, die rood gloeiend in het nog vloeibare glas worden aangebracht, hechten er zich stevig in vast, zoodra dit bekoelt. Voor het springen van zulk eene verbinding behoeft men niet te vreezen, daar de uitzettings-coëfficiënt van glas slechts weinig van dien van ijzer verschilt. Naar het gewicht berekend komt het glas even duur als gegoten ijzer; maar daar het glas slechts een derde van de zwaarte van ijzer heeft, zijn de kosten van glas, tot zekere doeleinden aangewend, toch aanmerkelijk minder dan die van gegoten ijzer. Glazen spoorwegbalken zouden ongeveer slechts een derde gedeelte kosten van den prijs van ijzeren balken.

WIJN- OF VRUCHTVLEKKEN UIT LINNEN OF ZIJDEN STOFFEN TE VERWIJDEREN. - Daartoe schaaft men een stuk beste zeep af en kookt dit met een weinig regenwater tot eene dikke pap, die men op de vlekken aanbrengt, waarbij men er tevens wat gewreven potasch over strooit. Vervolgens spreidt men de stof op een bleekveld uit en laat het daar 24 uren liggen. Is het goed droog geworden, dan besprenkelt men het met regenwater en wast het uit.

[Nummer 25]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XLII.

De bode.

Het kasteel Raglan scheen veroordeeld om tot puin geschoten te worden, en de markies zag geen andere uitkomst voor oogen dan zich over te geven. Maar ofschoon het kasteel zijn eigendom was, hij had gezworen het voor zijn koning te bewaren en hij wilde daarom van geen overgave hooren, tenzij de koning er zijne toestemming toe gaf. Hoe echter die toestemming te verkrijgen, nu Zijne Majesteit zich als een gevangene in de handen der Schotten bevond en er geene mogelijkheid was om met hem van gedachten te wisselen? Niemand toch wist te zeggen waar Zijne Majesteit op het oogenblik vertoefde, en daarenboven zou een bode elk oogenblik op zijn weg aangehouden kunnen worden, zoo het hem nog gelukte buiten den kring der belegeraars te komen. Dezen toch bewaakten nauwkeurig al de uitgangen van het slot, opdat niemand het verlaten mocht, en lord Glamorgan, die in Ierland voor den koning streed, bericht zou geven van den moeilijken toestand waarin zijn gezin verkeerde.

Welke hopelooze poging het echter scheen den koning een boodschap uit Raglan over te brengen, toch was er één op het kasteel, die er niet voor terug schrikte, en dit was Dorothy. Sinds lang had zij niets vuriger gewenscht dan de gastvrijheid, die zij tot heden op het kasteel genoten had, door een gewichtigen wederdienst te vergelden, en thans meende zij daartoe eene uitstekende gelegenheid gevonden te hebben. Van Kasper had zij vernomen, dat er een geheime uitgang bestond, waardoor men in geval van beleg uit het kasteel in het veld kon komen; zij overwoog al het voor en tegen, begaf zich toen regelrecht naar den markies en legde hem haar voornemen bloot. Zij zou eerst trachten Wyfern te bereiken en vandaar, door een ouden dienaar vergezeld, op weg gaan om den koning te zoeken.

De markies zag haar eenige oogenblikken met verbazing aan, en zegde toen:

DE ZWERVENDE MUZIKANT, NAAR J. ROSIER.

‘Daar is, helaas, geen tijd meer voor. Ik kan elk oogenblik de laatste opeisching ontvangen.’

‘Zoudt gij niet kunnen voorgeven, dat gij het kasteel ondermijnd hebt en eene ontzaglijke hoeveelheid buskruit hebt opgehoopt, met het plan het slot in de lucht te laten vliegen zoodra de vijand het binnen treedt? Dan zouden zij het beleg nog wel wat rekken en ons een weinig tijd laten. Onze voorraad is vooreerst nog niet op, en zoo het paardenvoeder ontbreekt, kunnen wij de paarden eerst opeten.’

‘Gij zijt een kloek en verstandig meisje, nichtje Dorothy,’ zegde de markies. ‘Maar als zij u vastgrepen en onderzochten en papieren bij u vonden, zou het nog erger met ons gesteld zijn dan te voren.’

‘Mylord Glamorgan heeft mij eens eene kam laten zien, mylord, die eene dame in den zak kan dragen, maar die zoo gemaakt is, dat zij eene geheime holte bevat, waarin men papieren zou kunnen bergen. Mij dunkt, Kasper zou de kam wel kunnen vinden. Als ik maar eenmaal op Wyfern ben; en daarheen kan mijn paard mij in minder dan een uur tijds brengen, zelfs het oponthoud meêgerekend, dat de voorzichtigheid allicht zal meêbrengen.’

‘Bij St. Joris, gij schijnt er goed raad op te weten. Maar wie moet u vergezellen?’

‘Laat Tom den Zot met mij meêgaan, mylord. Hij zal mij niet in moeilijkheden brengen, door zijne dapperheid voor mij te willen toonen. Daarenboven heeft hij een gezicht, lang genoeg voor drie Puriteinen, en kan hunne dieventaal behendig nabootsen. Tom is de rechte man om mij te vergezellen, mylord.’

‘Hij kan niet rijden; hij heeft nooit van zijn leven op een paard gezeten. Neen, neen, Dorothy, Shafto is uw man.’

‘Shafto is veel te vlug en te voorbarig, mylord. Ik heb Tom niet verder noodig dan tot aan zijn moeders huis, en hij zal niet behoeven te rijden.’

‘Nu, het is een edelmoedig aanbod, mijn kind, en ik zal er over denken.’

Den geheelen dag werden er beraadslagingen gehouden tusschen den markies, zijn zoon Charles en de hoofdofficieren der bezetting. Ten slotte werden er brieven geschreven voor den koning en voor lord Glamorgan, en terwijl die in cijferschrift overgebracht werden, moest Koudenhof de kam zoeken, waarin de dépêches ten laatste geborgen werden.

Omstreeks een uur na middernacht stonden Dorothy, lord Charles en Kasper in de werkplaats op Tom den Zot te wachten, die Dick van stal moest halen. Dorothy had de kam in haar zak. Zij zag bleek, maar hare oogen spraken van moed en vastberadenheid. Zij had niets dan eene zweep in de hand. Een klein helder lampje, dat Kasper droeg, was al hun licht.

Thans hoorden zij het geluid van Dick's hoeven op de brug. Een oogenblik later leidde Tom het paard binnen, en zoowel hij als het paard zagen eenigszins vreemd op wegens de nachtelijke onderneming. Maar Tom was desniettemin blij met de taak, die hem was opgedragen; want hij wilde gaarne iets wagen om uit het kasteel te geraken, waar hij niets minder dan een algemeen bloedbad verwachtte.

Lord Charles lichtte zelf de pooten van het paard één voor één op om zich te overtuigen dat zijne hoefijzers goed waren, wenkte toen Kasper en reikte Dorothy de hand. Kasper nam Dick bij den teugel en leidde hem naar buiten. Lord Charles en Dorothy volgden. Maar daar Tom opmerkte dat zij zich binnen een met krijt getrokken cirkel plaatsten, deinsde hij verschrikt achteruit; hij meende dat Kasper den duivel wilde oproepen.

Een woord van Dorothy stelde hem gerust; desniettemin stond hij nog naast haar te beven en het was hem geen groote verlichting toen hij bemerkte dat zij, in plaats van den duivel op te roepen, zelf tot zijn verblijf schenen af te dalen. Met de schijf namelijk waarop zij stonden zonken zij langs eene steenen schacht in de fondamenten der citadel. Ook Dick werd bang, maar de aanmoedigingen zijner meesteres deden hem toch bedaard blijven.

Ter diepte van omstreeks dertig voet bleven zij stilstaan tegenover eene zware deur, geheel met ijzeren staven beslagen. Kasper haalde een sleutel ter grootte eener ganzepen uit den zak, tastte eenige oogenblikken rond en verwijderde toen met een lichte beweging van vinger en duim een dozijn zware bouten, die een klinkend geluid gaven; de deur ging langzaam open en zij traden een engen steenen gang binnen. Lord Charles nam de lamp uit Kaspers hand en ging Dorothy voor. Vervolgens kwam Tom de Zot, terwijl Kasper met het paard den stoet sloot. De lamp maakte slechts weinige voeten oppervlakte van wanden en gewelf zichtbaar, maar liet al het overige in het duister. Eerst toen zij een eindweegs verder waren, werd het schijnsel weërkaatst door iets dat een rotswand scheen, die hun den doortocht afsloot. Maar Kaspers sleutel deed ook dezen hinderpaal wijken: eene zware klomp rots draaide op eene spil rond en door de opening traden zij naar buiten.

Toen allen buiten gekomen waren, wendde lord Charles zich om en hield de lamp omhoog. Ook Dorothy zag om, maar niets toonde aan vanwaar zij gekomen waren. Vóór haar rees de ruwe rots omhoog zonder de minste opening te laten zien, hier en daar met groen en slijk bedekt, terwijl er een weinig ter zijde een beekje naar beneden vloede.

‘Zie,’ zegde lord Charles, met den vinger naar boven wijzende, ‘dat beekje komt langs denzelfden weg als waarlangs Markies en de Rondhoofd gegaan en gekomen zijn. Maar thans zou er geen wezen, grooter dan eene rat, door kunnen.’

Dorothy gaf geen antwoord en wederom doorliepen zij gedurende eenigen tijd een zelfden gang als de eerste, tot zij eindelijk in de open steengroef kwamen, vanwaar Tom de Zot gemakkelijk den weg wist te vinden. Lord Charles lichtte Dorothy in den zadel, zegde haar vaarwel en zag haar met Kasper na, tot zij eindelijk met Tom uit hun gezicht verdwenen was, waarna zij het kasteel weër binnen gingen.

Het was een heldere nacht met een gesternden hemel en twijfelachtig maanlicht, zoo dat Dorothy elk oogenblik vreesde ontdekt te worden. Het was daarom zaak zoo spoedig mogelijk den grooten weg te bereiken. Zoo snel dan ook als Tom maar lopen kon, zette Dorothy haar weg door het veld voort en kwam, gelukkig zonder door een schildwacht opgemerkt te worden, aan het huiske van moeder Rees, waar zij den nacht in veiligheid meende door te brengen.

Tom trad de woning binnen, terwijl Dorothy haar paard een oogenblik liet grazen alvorens het in de keuken te brengen, opdat de Rondhoofden er zich niet van meester zouden maken. Maar nauwelijks had Tom een voet in de hut gezet, of hij kwam weër verschrikt naar buiten.

‘Het huis is in de macht der Rondhoofden,’ zegde hij sidderend. ‘Er is een man in moeders kamer en moeder zie ik niet.’

‘Zorg dan maar voor u zelven, Tom,’ antwoordde Dorothy, steeg oogenblikkelijk weër te paard en deed Dick in vollen galop door de velden rennen, om ten spoedigste Wyfern te bereiken.

Op het oogenblik dat zij door de opening van een heg reed, vernam zij het geluid van het schot eener buks en eene stem, die zij meende te herkennen en die haar bevoel stil te staan: zij stond op eenige ellen afstands van een puriteinschen soldaat. Zoo zij

doorreed, zou hij op haar vuren; die manier van ontsnapping moest zij daarom voor de laatste kans bewaren. De maan was inmiddels geheel opgegaan en wierp van hare meer dan halve schijf een onbeneveld licht op het veld.

Een scherp oog houdende op de bewegingen van den man, liet zij hem een paar stappen naderbij komen, maar op het oogenblik dat hij Dick bij den teugel wilde grijpen, was het paard reeds eenige ellen ter zijde gesprongen.

‘Laat mijn paard niet schrikken, vriend,’ zegde zij. ‘Maar wat is dat?’ voegde zij er bij, hem plotseling herkende. ‘Is het mogelijk, meester Upstill? Zijt gij het? - Zacht wat, Dick, zachtjes aan! Meester Upstill is een oude kennis. - Zijt gij soldaat geworden, meester Upstill, en hebt ge uw els en spanriem in den steek gelaten?’

‘Ik heb alles verlaten om hem te volgen, juffer,’ antwoordde de soldaat.

‘Zijt gij zeker dat gij geroepen werdt?’

‘Ik heb het met mijne eigen ooren gehoord.’

‘Geroepen om bloed te vergieten, meester Upstill?’

‘Geroepen om als Petrus menschen te vangen, en zoo vang ik ook u, juffer.’

Dit zeggende wilde hij opnieuw haar paard bij den teugel grijpen, maar Dorothy gaf Dick de sporen en het dier deed eenige sprongen vooruit. Upstill liep het echter achterna en zegde thans barscher dan eerst:

‘Zeg mij wat voor een vrouw gij zijt. Waar komt gij vandaan en waar gaat gij heen?’

‘Naar huis,’ antwoordde Dorothy.

‘Wat noemt gij uw huis?’

‘Weet gij dat dan niet, meester Upstill? Toen ik klein was, maaktet gij schoenen voor mij.’

‘Ik hoop dat dit mij vergeven moge worden. Wanneer ik geweten had wat er van komen zou, had ik nooit een schoen voor u gemaakt. Want nu heb ik gezien welke ellendigen die papisten zijn.’

Opnieuw greep hij naar den teugel en ditmaal met gunstigen uitslag. Dorothy liet hem in zijne hand, haalde iets uit haar zak, gaf Dick een klap met de zweep zoo dat hij steigerde en maakte van die gelegenheid gebruik om den soldaat de pruim, die zij eenmaal van lord Herbert ontvangen had, in den mond te steken.

Het middel miste zijne uitwerking niet. De kerel liet den teugel los en stelde alle pogingen in het werk om het voorwerp uit zijn mond te verwijderen; hij stelde zich hoe langer hoe driftiger aan, tot hij ten laatste op een razende gelek.

‘Daar!’ riep zij hem toe, terwijl zij wegreed. ‘Dat zal u leeren beleefder te zijn. Niemand dan ik kan u van dien mondstopper verlossen. Ik zou mij maar in het oog houden, anders raakt gij er nooit van bevrijd. Dat is een middeltje uit het betooverde kasteel.’

Upstill staakte zijne ijdele pogingen, legde zijne karabijn aan en gaf vuur - niet zonder gevaar voor Dorothy; maar zijn schot ging in de lucht af en het meisje reed ongehinderd door, overdenkende hoe zij zich van Upstill zou afmaken wanneer zij te Wyfern kwam; want zij twijfelde niet dat hij haar tot daar volgen zou. Hare moeilijkheden waren intusschen nog niet voorbij; want op het oogenblik dat zij haar eigen grond betrad, hoorde zij op nieuw een bevel tot stilstand.

Ditmaal werd het geuit door eene stem, die haar voor het eerst in dien nacht deed beven; het was de stem van Richard Heywood. Dick scheen het ook te weten; want hij bleef zonder een wenk van zijne meesteres staan, en zoo werd zij op het oogenblik dat zij het huis harer vaderen zou betreden, tegen gehouden door hem, die eenmaal de vriend harer jeugd geweest was en thans als vijand tegen over haar stond.

XLIII.

Vriend en vijand.

Op het hooren van Upstill's schot en vervolgens van Dick's hoefgetrappel, was Richard toegeschoten en stond thans voor Dorothy, op den rug van Dick gezeten. Hij meende dat hij droomde.

‘Dorothy,’ stamelde hij en zijne stem klonk als van iemand op verren afstand. Hij naderde beschroomd en legde zijne hand op den nek

van het paard, zoo zacht als vreesde hij te bevinden dat het slechts eene schim was.

‘Richard,’ zegde Dorothy, minzaam op hem neêrziende.

Dat woord bracht hem plotseling tot zich zelven en de herinnering aan zijn plicht terug.

‘Dorothy, ik moet u ondervragen,’ sprak hij; ‘vanwaar komt gij en waar gaat gij heen?’

‘En als ik weigerde u te antwoorden?’ hernam Dorothy met een glimlach.

‘Dan moet ik u naar het hoofdkwartier brengen. En bedenk, Dorothy, dat zou mij door de ziel gaan.’

Het maanlicht viel op zijn gelaat en Dorothy bemerkte het einde van een groot litteken, dat van onder zijn hoed tot op zijn voorhoofd reikte.

‘Dan zal ik u antwoorden, Richard,’ zegde zij, met eene zonderling bevende stem. ‘Ik kom van Raglan.’

‘En waar gaat gij heen, Dorothy?’

‘Naar Wyfern.’

‘Met welk oogmerk?’

‘Zou het dan zoo vreemd zijn, Richard, dat ik naar huis verlangde, nu ik zie dat Wyfern veiliger is dan Raglan. Gij weet dat ik alleen om mijne veiligheid daarheen ging.’

‘Het zou niet vreemd zijn in een ander, maar in u zou het voorzeker vreemd zijn. Ik zou het niet gelooven, al hoorde ik het uit den mond uwer moeder. Beken maar, dat gij iets bij u hebt, dat gij mij niet gaarne zoudt laten zien.’

Dorothy haalde haar zakdoek uit en daarmee hare kam, die op den grond viel.

‘Wees zoo goed, Richard, mijne kam op te rapen,’ en tot antwoord op zijne vraag voegde zij er bij: ‘Nee, ik heb niets bij mij, dat ik u niet zou willen toonen. Wilt gij mij op mijn woord gelooven?’

Zij hield hare hand op en nam de kam aan, die zij weêr in den zak stak, terwijl zij in haar hart zekere wroeging gevoelde over hare bedekte leugen.

‘Ik ben een man, die onder de bevelen van een ander staat,’ zegde Richard, ‘en die bevelen laten zulks niet toe. Gij weet daarenboven, Dorothy, men zegt dat gij niet tot trouw gebonden zijt tegen over uw vijand.’

‘Als gij mijn vijand zijt,’ hernam Dorothy op beleedigden toon, ‘moet gij doen wat uw plicht u voorschrijft.’

Richard stond een oogenblik bedremmeld stil.

‘Wilt gij mij zweren, Dorothy,’ sprak hij ten laatste, ‘dat gij geen papieren bij u draagt, noch eenig nieuws, verzoek of teeken voor de koningsgezinde partij bij u hebt?’

‘Richard,’ antwoordde het meisje, ‘gij weigert dus mij op mijn woord te gelooven: welnu, doe wat u te doen staat.’

‘Wat staat mij te doen, Dorothy?’

‘Uw plicht.’

‘Mijn plicht is u te onderzoeken.’

‘Doe dan uw plicht, Richard,’ zegde zij, terwijl zij zich uit den zadel liet glijden en met de hand op de manen van het paard voor hem bleef staan. Haar toon was niet uitdagend; er klonk slechts onderwerping uit, daar zij verzekerd was dat een onderzoek haar slechts verlossing kon brengen.

Richard aarzelde.

‘Er is een tijd geweest,’ hernam hij, ‘dat ik eerder de zon aan den hemel betwijfeld zou hebben dan uw woord, Dorothy. Zeg mij, hebt gij brieven voor den koning of de koningsgezinden bij u, ja of neen? Houd mij niet nutteloos op’.

Maar zulk eene vraag was juist wat Dorothy het minst wenschte.

‘Is er geene eerbare vrouw van uwe partij in de buurt, die niet verdacht kan worden mij van dienst te willen zijn?’ vroeg zij. ‘Laat die mij onderzoeken en u de waarheid zeggen.’

‘Ongetwijfeld,’ zegde hij. ‘Zoudt gij er iets tegen hebben, dat vrouw Upstill het deed? Zij is juist daar op de pachthoeve, waar zij een oog houdt op haar man, terwijl die een oog op Raglan houdt. Stemt gij er in toe?’

‘Ja,’ antwoordde Dorothy, ‘en dat zij mij geen gunst zal betoonen, daarvoor zal haar echtgenoot wel zorgen, die daar juist aankomt. Ik heb hem voor zijne onbeschofte taal zoodanig gestraft, dat niemand dan ik hem de spraak kan teruggeven.’

Terwijl zij dit zegde kwam Upstill nader en liet zulke vreemde geluiden hooren, dat het moeilijk te zeggen is, waarbij zij te vergelijken waren.

‘Upstill,’ zegde Richard, ‘wat beteekent dat? Waartoe hebt gij uw post verlaten? En in de eerste plaats, waarom hebt gij die dame laten doorgaan, zonder haar te ondervragen?’

Een gorgelend keelgeluid was het eenige antwoord op die vragen.

‘Hij heeft in het minst zijn plicht niet verzuimd,’ antwoordde Dorothy voor hem. ‘In plaats van mij zonder verhoor te laten gaan, heeft hij mij zoo brutaal ondervraagd dat ik het noodig achtte hem zoo te straffen als gij ziet.’

‘Zoo! Upstill! Gij hebt uw regiment schande aangedaan, door u aldus jegens eene edele dame te gedragen,’ hernam Richard.

‘Toen heeft hij zijne karabijn op mij afgeschoten,’ voegde Dorothy er bij.

‘Dat kan zijn plicht geweest zijn,’ zegde Richard.

‘En wat het ergste van alles is,’ ging Dorothy voort, ‘als hij geweten had, waartoe ik zou opgroeien, zegde hij, zou hij toen ik een kind was nooit schoenen voor mij gemaakt hebben. Denk eens aan, meester Heywood.’

‘Vraag de juffer vergiffenis, Upstill. Ik kan niets voor u doen,’ zegde Richard.

Upstill zou voor Dorothy zijn neêrgeknield; maar zij achtte hem genoeg gestraft en zegde:

‘Neen; Upstill, ik verlang niet dat ge mij van nacht de maat voor een paar schoenen neemt. - Meester Heywood, wilt ge uw vinger voor mij in den mond van den “heiligen” man wagen? Hier is de sleutel van den mondstopper, een prop, die noch door den mond noch door de keel kan ontsnappen, een huismiddel, dat menige getrouwde vrouw zou wenschen te bezitten. Ik zal het u geven, zoodra ge trouwt, ofschoon het niet schoon van mij zou zijn jegens uw vrouw.’

Dit zeggende trok zij een ring van haar vinger, haalde er het sleuteltje uit en wees Richard hoe hij het gebruiken moest.

‘Daar! volg ons nu naar de hoeve en haal uw vrouw; want wij hebben ze nodig,’ zegde Richard, terwijl hij hem de kunstmatige pruim uit den mond nam. Daarop nam hij Dick bij den teugel en wandelde aan Dorothy's zijde naar de hoeve even als of zij nog de speelkameraadjes waren van vroeger. Onderweg waschte hij de pruim en den ring in het vochtige gras, gaf haar de pruim terug en stak den ring aan haar vinger.

‘Ik zal u eens bij beter licht laten zien, hoe het voorwerp werkt,’ zegde zij, hem bedankende. ‘Houdt men het zoo bij de uiteinden vast, dan kan men er ongehinderd op drukken, zooals ge ziet; maar zoodra men vinger en duim wegneemt, schiet het bij de minste drukking zijn veeren uit. Later, als al deze onlusten voorbij zijn, en

eerlijke lieden elkander niet meer behoeven te bevechten, zal ik het u ten geschenke geven, Richard.'

'Ware die gelukkige dag al daar, Dorothy!'

Toen zij de hoeve bereikten, begon het reeds licht te worden. Upstill riep zijne vrouw uit haar bed en Richard zegde haar op gebiedenden toon wat hij van haar verlangde.

'Goed,' zegde de vrouw niet bijzonder vriendelijk, 'ik zal haar onderzoeken.'

'Juffer Vaughan,' hernam Richard, 'als zij u onbeleefd bejegt, geef haar dan dezelfde straf als gij haar man hebt opgelegd. Als alles waar is, wat men van haar zegt, zou het haar wel te pas komen. - Onderzoek haar goed, vrouw Upstill, maar toon u beleefd; want zij zou zich geducht kunnen wreken, daar ze bij mylord Herbert ter school geweest is.'

De vrouw wierp een blik van afkeer met vrees gemengd op het meisje en zegde:

'Dat werk bevalt mij niet, kapitein Heywood.'

'Het moet toch gebeuren, vrouw Upstill. En hoor eens, voor elk papier, dat gij bij haar vindt, zal ik u zijn gewicht in goud geven. Het komt er niet op aan wat het is; gij brengt het hier.'

'Dat beloof ik u, kapitein!' hervatte zij. 'Kom meê, juffer, en laat mij zien wat gij hebt, maar ik wenschte waarlijk dat de zon op was.'

Zij kweet zich zoo goed van hare taak als Richard slechts verlangen kon, maar vond niets. Eindelijk, toen zij het onderzoek wanhopig wilde opgeven, ontdekten hare oogen of hare vingers een klein stukje papier in de binnenzijde van Dorothy's kleed. Zij vond er een zakje en haalde er zegevierend een papier uit.

'Dat is niets,' zegde Dorothy, 'geef het mij terug.' En terwijl er een blos op haar gelaat kwam, wilde zij er naar grijpen.

'Heilige Maagd, neen,' riep vrouw Upstill, wier protestantisme van zeer twijfelachtigen datum was, en stopte het papier tusschen haar eigen kleêren.

'Dat papier heeft niets met staatszaken uitstaan, zeg ik,' betoogde Dorothy. 'Ik wil er u tienmaal het gewicht aan goud voor geven.'

Maar vrouw Upstill had nog andere hartstochten dan geldzucht en werd door dit aanbod niet bijzonder bekoord. Zij nam Dorothy bij den arm en zegde:

'Als ge niet gauw meêkomt, zal ik de heele buurt wakker roepen.'

'Ik zeg u, vrouw Upstill, op de eer van een kristen vrouw, dat het slechts een particuliere brief van mij zelve is en niets met staatszaken te maken heeft. Lees er een paar woorden van en overtuig u zelve.'

'Neen, juffer. Ik wil mijn neus niet in geheimen steken, die mij niet aangaan,' zegde de onderzoekster, die geen woord gedrukt of geschreven schrift lezen kon. 'Dit papier behoort u niet meer toe, en mij heeft het nooit toebehoord. Het behoort aan het Hoog Gerechtshof van het Parlement en gaat regelrecht naar kapitein Heywood, wien ik ook kennis zal geven van de omkooprij, waardoor gij het geweten eener "heilige" wildet bezoedelen.'

Dorothy zag dat er niets aan te doen was en gaf zich over aan de hardhandige vrouw, die haar als eene schuldige met brandende wangen naar haar rechter terug leidde.

Toen Richard beiden zag, voelde hij het hart in den boezem zinken.

'Wat hebt gij gevonden?' vroeg hij norsch.

'Ik heb iets gevonden, dat de juffer wilde terugkopen voor tienmaal zooveel als ge mij beloofd hebt,' antwoordde de vrouw. 'Zij had het in het lijf van haar kleed, in een zakje niet grooter dan een kroon.'

‘Is dat waar, juffer Dorothy?’ vroeg Richard.

‘Het is waar,’ antwoordde Dorothy met neêrgeslagen oogen. ‘Ik bid u,’ voegde zij er bij, ‘lees het niet, voor ik vertrokken ben.’

‘Dat zal moeilijk gaan,’ hernam Richard; ‘want van dit papier kan het afhangen of gij al dan niet moogt vertrekken.’

‘Geloof mij, Richard, het is van niet het minste belang,’ zegde zij met een nog hooger blos. ‘Ik wenschte dat ge mij wildet gelooven.’

Maar terwijl zij dit zegde, beschuldigde haar heur geweten. Richard gaf geen antwoord, en opende het papier niet, maar bleef met de oogen op den grond gevestigd staan.

Ten laatste opende hij het papier met weêrzin, stond een oogenblik onbeweeglijk en hief het toen verrast omhoog. Hij bracht het papier aan de lippen en verborg het in zijne borst. Het was zijn eigen brief, door Markies aan haar overgebracht. Zij had er niet aan gedacht, hem uit het zakje te verwijderen, waarin zij hem sedert de ontvangst bij zich gedragen had.

‘En thans, meester Heywood, kan ik gaan waarheen ik wil?’ zegde zij, een steelschen, beschaamden blik op hem werpende, terwijl vrouw Upstill scherp toekeek.

‘Neen, juffer,’ antwoordde hij. ‘Als wij iets

van meer gewicht bij u gevonden hadden, zou het de vraag kunnen zijn. Maar dit heeft niets met uwe boodschap te maken. Zonder twijfel hebt gij uwe boodschap in het hoofd.'

'Wat! zult gij mij niet naar Wyfern, naar mijn eigen huis laten gaan, meester Heywood?' zegde Dorothy op een toon van teleurstelling; want thans begon haar de moed te ontzinken.

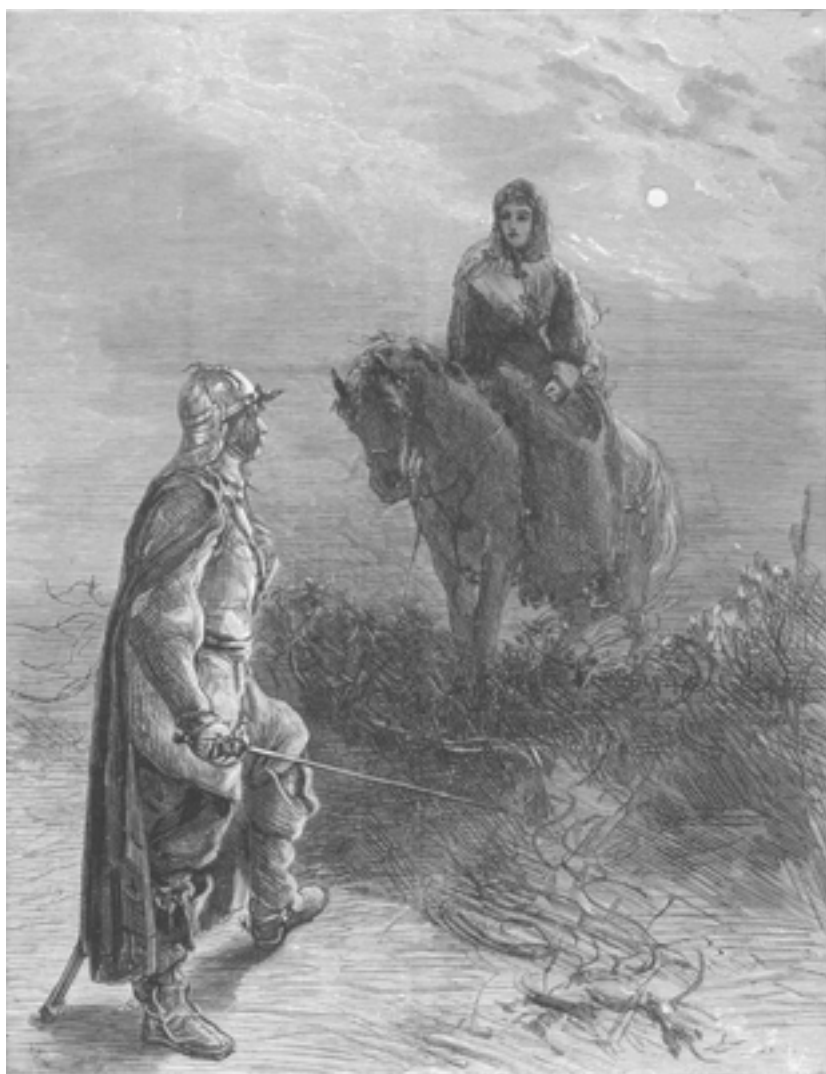
'Niet voor Raglan ons is,' antwoordde Richard. 'Dan kunt gij gaan waarheen gij wilt. En waar gij heengaat, daar zal ik u volgen.'

Van dien laatsten volzin leidde hij vrouw Upstill's aandacht af door haar een goudstuk toe te werpen, eene onbeschaamdheid, die de waardige vrouw zeer kwalijk nam, al bukte zij om het geld op te rapen.

'Ga naar uw man, en zeg dat ik hem hier wacht,' bevoel Richard.

'Gij zult mij nergens volgen,' zegde Dorothy toornig. 'Waarom zou ik niet naar Wyfern mogen gaan en daar blijven? Gij kunt mij bewaken als gij mij niet vertrouwt.'

'Wie verzekert mij dat er niemand naar Wyfern zou kunnen sluipen, wien gij uwe boodschap kondt overgeven of dien gij, met een afgesproken woord of teeken, ergens kondt heenzenden?'

HET BETOOVERDE KASTEEL. - 'Dorothy,' stamelde hij en zijne stem klonk als van iemand op verren afstand.

‘Waar moet ik dan heengaan?’ vroeg Dorothy met waardigheid.

‘Helaas, Dorothy,’ antwoordde Richard. ‘Ik kan er niets tegen doen; ik moet u naar Raglan terugbrengen. Maar troost u - gij zult weldra kunnen gaan waar gij wilt.’

Dorothy verwonderde zich over hare eigen gelatenheid, terwijl zij met Richard naar het kasteel terug reed. Haar plan was mislukt, doch dit was hare schuld niet en zij kon alles dragen behalve schande.

Er werd een bode met een witte vlag naar het kasteel gezonden en van beide zijden werd het vuren gestaakt. De bode keerde terug, de poort werd geopend en Dorothy trad weêr binnen, wel afgeslagen maar toch hare geheimen ongeschonden terug brengende.

‘Hoor eens, Dorothy,’ zegde de markies, toen zij hare lotgevallen verhaald had, ‘gij en de Rondhoofd wordt nog eens een paar!’

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

De zwervende muzikant.

Sedert de dichtelijke figuur van den troebadoer der middeleeuwen, die met zijn speeltuig van kasteel tot kasteel trok om zijne liederen van eere en minne te doen hooren, allengs heeft plaats gemaakt voor die van den zwervenden muzikant onzer dagen, is de poëzie er wel een weinig af geraakt. Toch weet de kunstenaar aan de prozaïsche verschijning van den straatmuzikant nog wel een dichtelijke tint te geven, en niet zelden zijn dergelijke stiefkinderen der Muzen het bevoorrecht onderwerp van zijn penseel. Nog niet lang geleden gaven wij eene schilderij weder, den 'vioolspeler en zijn kleinkind' voorstellende; onze tegenwoordige gravure geeft ons den 'zwervenden muzikant' te zien naar de schilderij van Rosier. Op het eerste gezicht heeft de door den schilder gekozen figuur weinig aantrekkelijks; zoowel het personage als de omgeving zijn zoo alledaagsch mogelijk, doch zooveel te meer springt de uitdrukking in het oog, die de kunstenaar in het gelaat heeft weten te leggen. De zwervende muzikant verkeert klaarblijkelijk in eene diep weemoedige stemming; voorzeker is zijn geest vervuld met herinneringen uit een schoon verleden, dat - hetzij buiten, hetzij met zijne schuld - voor altijd vervlogen is, terwijl alleen de treurige wezenlijkheid hem overblijft.

MOEDERWEELDE, NAAR BEYSCHLAG.

Moederweelde.

Hoe ook de gevoelens omtrent opvoeding mogen uiteen loopen, omtrent één punt schijnen

onze huismoeders het eens te zijn, en wel: dat de kleine jongen, wanneer hij des avonds is uitgekleed, een oogenblik in zijn nachtgoed mag rondloopen. Moeder had den kleinen jongen 's morgens schoon aangekleed en iedereen verklaarde, dat het kind er 'allerliefst' uitzag - maar zie nu eens, in zijn nachtgoed is hij toch nog veel aardiger.

Het is alsof moeder dit zelf erkent, terwijl ze met zooveel welgevallen neêr ziet op den kleine, die langs moeders schoot heen naar zusje schijnt te zoeken.

Wie zal beschrijven wat er in dat gelukkig moederhart omgaat, nu zij op haar lieveling staart?

Moederweelde - wat is zij rijk, wat is zij aanlokkelijk. Kent ge een reiner weelde op aarde?

De schilder van deze eenvoudige, aantrekkelijke groep mag een dichter genoemd worden in den volsten zin van het woord. Meesterlijk legde hij in dat vredige moederlijk gelaat die streelende uitdrukking der hoogste poëzie.

Van Beyschlag bestaan vele schilderstukken, waarin lieve kinderkopjes op den voorgrond treden en de schilder is er in Duitschland door beroemd geworden. Niet ten onrechte; want zulk een paneeltje getuigt gewoonlijk van meer kunstgevoel, van meer poëzie, dan die eeuwigdurende wintergezichtjes, dennenbosschen en 'scheepjes in volle zee,' tafereelen, die de meeste schilders nog maar niet met rust kunnen laten.

De architectuur in de dierenwereld.

I.

Mijnwerkers.

In den goeden ouden tijd, heel, heel lang geleden, zoo verhalen de sprookjesdichters, konden de dieren spreken. Nu, dat kunnen ze nog; alleen is hunne gramatica door het verloop der tijden verloren gegaan, ten gevolge waarvan de geluiden der dieren voor ons niet meer zijn dan geluiden. Hoe jammer! roept misschien menigeen uit, het moet toch wel aardig geweest zijn de dieren te hooren klappen over hunne huishoudelijke zaken, als daar zijn het opvoeden hunner jongen, het bemachtigen eener prooi, het bouwen hunner woningen, enz.

Al kunnen wij het aardige van zulke tooneelen niet ontkennen, toch moeten wij opmerken, dat de sprookjesdichters er nooit aan gedacht hebben om zoo diep in het intieme leven der dieren door te dringen; want waar zij de dieren sprekende opvoeren, leenen zij hun hunne eigen gedachten, en hoe naïef het ook moet geweest zijn den vos te hooren klagen over de boosheid der menschen, of den ooievaar eene boetpredikatie te hooren houden tegen de kikvorschen, toch blijft daardoor de beschavingsgeschiedenis der dieren, als wij het zoo mogen noemen, een gesloten boek.

Maar om dat boek te openen, is het niet noodig, dat de dieren zelf er ons iets uit voorlezen; het is immers voldoende, dat wij hen in hun doen en laten bespieden, om zoo doende hen te dwingen ons hunne huishoudelijke zaken te verklaren, die zeker veel belangwekkender zijn dan menigeen zich zou voorstellen. Verreweg de belangwekkendste van al hunne verrichtingen is echter hunne kunst om zich doelmatige woningen te bouwen, eene kunst waarover iedereen niet ten onrechte

verwonderd staat. Wie denkt hier niet onmiddellijk aan de kleine vogels, wier nesten zoo kunstig in elkaar zijn gevlochten, dat de menschenhand ze onmogelijk kan namaken? Het zijn echter niet alleen de vogels, die als kunstvaardige architecten bekend staan, ook bij dieren van veel lager orde, en vooral bij de insecten, treft men soorten aan, wier architectonisch instinct op zulk een hoogen trap staat, dat het 't scherpste menschelijk vernuft nog niet gelukt is daarvan eene verklaring te geven.

Zonder ons te verdiepen in geleerde vraagpunten wenschen we in enkele artikelen met de voornaamste bouwmeesters onder de dieren kennis aan te knopen, in de vaste overtuiging dat de lezer, die welwillend genoeg is ons te volgen, zich na de kennismaking niet meer zal beklagen, dat de dieren niet meer praten kunnen.

In navolging van prof. Harting, van wiens keurige schetsen wij hier gebruik zullen maken, kunnen wij de architecten in de dierenwereld verdeelen in mijnwerkers, metselaars, timmerlieden, mandenmakers, spinners en wevers, wasfabrikanten en papiermakers. Al deze ambachten worden door de dieren met goeden uitslag uitgeoefend, terwijl wij zelfs gelegenheid zullen hebben om nog op andere ambachten te wijzen, namelijk op vlechters, vilt- en tapijtwerkers en wat wellicht niet 't minst curieus is, op naaisters.

Wij beginnen met de mijnwerkers, dewijl deze het talrijkst vertegenwoordigd zijn.

Een der meest bekende mijnwerkers is zeker het konijn, welks schadelijke konijnenholen eene uitgestrektheid beslaan, die in lengte dikwijls niet onderdoen voor gewone mijngangen. Een kunstvorm is aan die gangen echter niet te ontdekken; maar toch dragen zij de hooge goedkeuring weg van den vos, die zich wel gewaardigt daarin zijne tent op te slaan. In dit geval laat Reintje de konijnen gerust en vergenoegt zich met te leven van zijne jacht, om over dag van zijne vermoeienissen te midden der konijnen te komen uitrusten. Ook de hollen van dassen worden zeer dikwijls de residenties van den vos. De slimmerik weet toch dat de das een met mos en hooi bekleed hol bewoont, waarop verschillende gangen uitloopen, omstandigheden die de vos weet te waardeeren, door er zich ongegeneerd in te nestelen en den das te dwingen opnieuw zijne mijngraverskunst te toonen in het maken van een ander hol.

De marmot veroorlooft zich de weelde van een zomer- en winterverblijf. Haar zomerhol heeft twee gangen, waarvan de een dient tot in- en uitgang, de andere tot afvoer van alles wat de woning van dit zindelijk dier kan verontreinigen. Zijn winterhol is veel grooter en bevat ook tien tot zestien dezer dieren, die daar met elkaar hun winterslaap uitslapen.

Merkwaardiger zijn de zoogenaamde prairiehonden, die in de prairieën van Noord-Amerika leven, en wier woningen te herkennen zijn aan de kleine zandheuvels, die zich voor den ingang verheffen. De prairiehond houdt van gezelligheid en graaft zijn hol bij dat zijner mede-prairiehonden, die aldus te samen eene kolonie uitmaken, of zoo als de Roodhuiden dat noemen, een dorp der prairiehonden, dat voortdurend door schildwachten bewaakt wordt en waar het heel gezellig moet toegaan. De duitsche reiziger Mölhausen deelt er het volgende van meê:

‘Een merkwaardigen aanblik biedt zulk eene kolonie aan, wanneer men er in gelukt onbemerkt tot in hare nabijheid te komen. Zoover het oog reikt, ziet men een druk en vroolijk leven; op bijna elken heuvel zit een prairiehond, op de wijze van een eekhorentje, die met zijn staartje kwispelt en onophoudelijk blaft. Komt men nog eenige stappen nader, dan hoort men de dieper klinkende stemmen van eenige oudere en meer ervaren opperhoofden, en als bij tooverslag is het leven van de vlakke verdwenen. Slechts hier en daar steekt uit de opening van een hol de kop van een

bespieder naar buiten, die door zijn aanhoudend geblaf zijne naburen voor de gevaarlijke nabijheid van den mensch waarschuwt. Legt men zich neder en houdt men zich stil, dan ziet men na eenigen tijd de schildwacht zijn hol verlaten, zich op den heuvel voor zijne deur plaatsen en hoort hem door een nieuw geblaf zijne medegezellen meêdeelen dat het gevaar geweken is. De een vóór en de andere na verschijnt aan de oppervlakte, waar alsdan de onschuldige drukte onder deze gezellige dieren opnieuw begint. Een der oudere bewoners brengt dan wel eens een bezoek aan een zijner bureu; deze ontvangt hem op zijn heuvel, waar beiden een onderhoud beginnen door beurtelings te blaffen. Het bezoek wordt wel eens verder uitgestrekt, waarbij men onderweg elkaar blaffende begroet, tot dat eindelijk iedereen naar zijn eigen woning terug keert.'

Een gevaarlijke mijngraver is de sedert eenigen tijd ook in Nederland bekend geworden hamster, die graan, boonen, erwten en andere plantenzaden tot voedsel neemt en daarom in elk land zeer gevreesd wordt. Het hol van den hamster bestaat uit verscheidene kamers en gangen, waarvan de eersten als voorraadschuren worden gebruikt. Want de hamster is een gierigaard, die zoo lang hij leeft onverpoosd bezig is nieuwe voorraadschuren te graven en te vullen, tot groote schade der landerijen, in welker buurtschap hij zijn verblijf heeft opgeslagen.

Het hoofdmanschap van het gilde der mijngravers komt intusschen geheel toe aan den mol, die boven de aarde even weinig in zijn element is als een visch op het droge. Graven en niets dan graven is zijne uitsluitende bezigheid, zoo dat het voor de hand ligt dat zijn onderaardsch gebied veel merkwaardigs moet opleveren, wat ook wezenlijk het geval is.

Iedereen kent de zoogenaamde molshoopen, doch wie daar het nest van dezen onvermoeiden graver zoekt, doet vergeefsche moeite. Deze molshoopen wijzen alleen het jachtveld van het dier aan, terwijl zijn eigenlijke woning zeer ver van daar onder de wortels van een boom, onder een muur of andere moeielijk te bereiken plaats is opgeslagen. Wij geven hierachter eene tekening van deze samengestelde woning, met behulp waarvan het ons gemakkelijk valt er een denkbeeld van te geven.

Het eigenlijke hol of nest is omgeven door twee kringvormige gangen, die door kortere gangen met elkaar in verbinding staan. Van uit die kamer gaat van onderen een gang naar den grooten gang, die het dier tot doortocht dient om zijn jachtveld te bereiken en welks ingang bedekt wordt door het nest, dat uit gras en mos is samengesteld. Van dezen gang maakt de mol alleen gebruik als hij in 't nauw zit, terwijl hij overigens altijd de drie gangen benuttigt, die in den kleinsten cirkelgang uitloopen. Welk een uitgestrekt onderaardsch gebied dit kleine diertje noodig heeft, kan men hieruit opmaken, dat de mol telkens een nieuw jachtgebied opspoort en dit geheele net van gangen slechts door een enkelen mol bewoond wordt.

In deze loopgraven, die hij telkens verder uitstrekt, naar gelang zijn voornaamste voedsel - de regenwormen - in meer of mindere mate aanwezig is, is het bijna onmogelijk het diertje te vangen, te meer wijl het in die gangen verschillende nesten aanlegt, waarvan het kan gebruik maken, en die allen voorzien zijn van den veiligheidsgang, waarvan wij boven spraken.

In den laatsten tijd heeft men de mol leeren kennen als een nuttig dier, dat den grond van ongedierte zuivert, en maakt men op hem niet meer die verwoede jacht, waaraan hij vroeger was blootgesteld. Zijn grootste vijanden zijn thans zijne geslachtsgenooten, die hij met woede bestrijdt om het bezit der wijfjes en waarbij het recht van den sterkste steeds triomfeert.

Is de mol een mijnwerker omdat hij in den grond zijn voedsel vindt, de wespen graven alleen om hunne jongen op te brengen en hun bestaan te verzekeren. De wesp graaft een gang met verschillende kamers en legt in elke kamer een eiken, waaruit later de larven te voorschijn komen. Om deze larven van voedsel te voorzien gaat de wesp op jacht en vangt andere insecten, die zij met behulp van haar angel in een staat van verdooving brengt en in dien toestand naar het hol sleept om daar aan de toekomstige larven tot voedsel te dienen. Vroeger meende men dat de wesp hare prooi

doodde; dit is echter niet het geval; want het lijk zou spoedig tot ontbinding overgaan en dus een hinderpaal worden voor de larven in plaats van een welkome spijs.

Is elk eiken nu van genoegzaam voedsel bediend, dan stopt de wesp den gang vast met zand en klei toe om de larven te beschermen voor de zoogenaamde sluipwespen, die deze kamers met een waarlijk verwonderlijk instinct weten op te sporen en er hunne eikens in leggen, opdat hare larven zouden leven van het voedsel door de wesp vergaard en tegelijk ook van de larf, die uit het wespeneiken zal voortkomen.

Een ander insect dat in het gilde der mijngravers eene groote plaats toekomt is de mierenleeuw, die in zandige heidevelden zijne woning opslaat en een echte sluipmoordenaar mag genoemd worden. Het dier zelf is een nachtvlinder, die op boomen leeft, doch wij hebben hier meer bepaald het oog op de maskers der mierenleeuwen, wier moeders niet zoo zorgvuldig voor hen zorgen, waarom zij zelf in hun onderhoud moeten voorzien. En dit doen zij op waarlijk merkwaardige manier.

Zoo dra de mierenleeuw geboren is, begint hij te graven en maakt kleine trechtervormige kuiltjes, die van boven breed zijn en van onderen smal toelopen. Op den bodem van die kuiltjes graaft zich het dier zoodanig in het zand, dat alleen de kop en de kaken daar buiten steken. In die houding wacht de mierenleeuw zijne prooi af. Elk insect dat in zijn kuiltje valt wordt onmiddellijk gegrepen en verslonden, want de kaken staan voortdurend gereed om te vatten. Mocht het gebeuren dat het dier mistast en het slachtoffer tracht te ontkomen, dan werpt hij het een regen van zand achterna, waardoor de prooi meestal opnieuw in den kuil valt en alsdan tusschen de kaken van den sluipmoordenaar te recht komt. Zoo brengt de mierenleeuw zijn tijd als masker door, spint eindelijk een cocon, waaruit ten slotte het gevleugeld insect te voorschijn komt.

De voornaamste mijngravers hebben we hier leeren kennen. Er zijn er nog talloze anderen, o.a. de aardwormen, die de bijzonderheid hebben, dat zij het zand eten en zoo doende zich een weg graven door den grond; enkele vogelsoorten, die een gedeelte van hun leven in zelf gegraven holen doorbrengen, zoo als de oeverzwaluw en de bergeend; sommige visschen, die zonderling genoeg, zich eerst buiten het water begeven en zich dan in den weeken bodem begraven, enz. De spitsmuizen, meikevers, veenmollen en sprinkhanen zijn in hun larventoestand ook waardige leden van het mijngraversgild, doch wij kunnen bij elk hunner niet afzonderlijk stilstaan, dewijl wij te uitvoerig zouden worden. Toch hopen we dat deze schets den lezer aanleiding moge geven om in het volgend nummer eene bespreking van het metselaarsgild niet over te slaan.

De drijvende opera. Eene Amerikaansche zedeschets.

Tusschen de amerikaansche stadjes Montgomery en Napoleon in Arkansas dreef in de golven van den Mississippi een zonderling vaartuig langzaam stroomaf. In uitgebreidheid kwam het de groote stoombooten nabij, die meer op drijvende hotels gelijken; doch het had geene machine en gelee ook meer op eene ark dan op een gewoon schip.

Boven het dak dezer ark staken twee masten uit, die met fladderende wimpels en groote vlaggen versierd waren, namelijk de amerikaansche sterrevlag en eene andere,

waarop met reusachtige letters het volgende opschrift geschilderd was: 'Jonathan Chickering's grand floating opera house.' (De groote drijvende opera van Jonathan Chickering.)

Zoo als van zelf spreekt was Jonathan een Yankee, want in welk ander verstand zou het denkbeeld kunnen opkomen om eene drijvende opera in het leven te roepen?

Onze Yankee-impresario had zijne berekeningen als volgt gemaakt:

In de vele kleine steden en landingsplaatsen van den Mississippi wonen vele gegoede lieden, die gaarne ook eens eene opera willen zien. Daar zij, om hunne zaken, geene reis kunnen ondernemen van honderden mijlen naar de groote steden, en er in de stadjes geene opera's gegeven worden, moet men hun de opera voor de deur brengen. Om met een gezelschap het land af te reizen is een groot kapitaal noodig. Daarenboven is men niet overal in de gelegenheid eene geschikte operazaal te vinden; koffiehuiszalen, boomwolpakhuizen en andere magazijnen daartoe te gebruiken, dat gaat niet, dewijl zij te ongeschikt zijn en hunne eigenaars er te groote huur voor zouden vragen, indien zij zagen, dat men niet buiten hen kon. Daarom moet men de operazaal meêbrengen - een drijvende opera, die overal kan heenvaren, waar slechts water is.

Op elke plaats, waar het de moeite zou loonen, leg ik aan en geef enkele voorstellingen, redeneerde de slimme impresario verder. De nieuwhed van het plan zal veel menschen lokken en mij dus schadeloos stellen voor mijne moeite. Te New-Orleans reken ik met de zangers, muzikanten en bootsliê af. Om de drijvende opera weêr naar St. Louis te laten sleepen tegen stroom op, zou meer kosten dan zij waard is. Daar laat ik dus het schip uit elkaar slaan en verkoop de planken en balken tegen een matigen prijs. Dan neem ik met mijn gevulde beurs, met de decoraties en de garderobe plaats op eene stoomboot, die naar St.-Louis gaat, laat daar eene nieuwe boot bouwen en engageer een nieuw gezelschap.....

Zoo als wij gezien hebben had de Yankee dit plan uitgevoerd.

Meer dan de helft der terugreis had hij nu afgelegd, meer dan vijftig vertooningen waren gegeven en hadden zooveel opgebracht, dat reeds eene groote winst behaald was.

Met een genoeglijk lachje berekende de impresario zijne zuivere winst op vijftien duizend dollars.

Dat was hem echter nog niet genoeg. Daarom dacht hij er aan het appointement van zijn personeel met een derde te verminderen. Om dit doel te bereiken wilde hij zich, na aankomst te New-Orleans en vóór de afrekening, failliet verklaren, wat voor hem niets nieuws was. Hij had gedurende zijn leven meermalen met goeden uitslag bankroet gemaakt, zoo dat hij mocht hopen, daarin opnieuw naar wensch te zullen gelukken.

Enkele voorbereidende maatregelen waren daartoe reeds genomen.

De kloeke oeverbewoners van den Mississippi zijn bekend om hun warmbloedig, driftig en strijdzuchtig karakter. Zij zijn buitengewoon vlug bij de hand met revolver en bowiemes, of wanneer de zaak niet ernstig is, met tafelpooten en stoelleuning. In enkele steden had men bij de vertooningen der opera veel spektakel gemaakt, dikwijls zelfs zooveel, dat het een wonder moest schijnen hoe het drijvende huis niet meermalen kort en klein was geslagen. Bij dergelijke tooneelen nu was driemaal de kas gestolen, zoo als Jonathan Chickering met droefgeestige stem meêdeelde, ofschoon zij telkens bijzonder goed gevuld geweest was.

Merkwaardig was het te noemen dat de zangers en muzikanten den goeden Jonathan Chickering op dit punt niet geloofden. De meesten hunner hadden op hunne

kunstreizen door de Vereenigde Staten geleerd, dat alles geen klare wijn is, wat een impresario schenkt. Zij waren zoo dikwijls bedrogen geworden, dat zij niemand meer vertrouwden. Ook nu dachten zij aan bedrog en er waren er onder, die het plan van hun waardigen impresario doorschouwden en hem dan ook rondweg zegden, dat allen overtuigd waren dat Jonathan Chickering zelf driemaal de kas had bestolen, om later bankroet te gaan en hun salaris gedeeltelijk in te houden.

De artisten hadden echter nog andere redenen om te klagen. Zoo als van zelf spreekt, werd op de ark ook voorzien in hun onderhoud, tot welk doel een oude dikke neger als kok was aangenomen, die in dezelfde hoedanigheid vroeger bij een senator te Washington zijne lauweren in de kookkunst behaald had, zoo als de impresario bij het sluiten van het contract aan zijn personeel verzekerd had. Inweerwil van de voorspiegeling van de lekkere schotels die men zijn personeel zou voorzetten, was het eten dikwijls oneetbaar en altijd zeer slecht. Wanneer de ontevreden klagden, dan schoof Chickering de schuld op den zwarten kok, terwijl deze de verantwoordelijkheid op den principaal terug wierp, die zulke slechte levensmiddelen kocht, dat de beste kok er niets goeds van kon maken.

Ook ten opzichte van het beloofde prachtige logies werden de artisten bitter teleurgesteld, doch daarover bekommerden zij zich minder. De dames kregen de garderobe tot slaapkamer, terwijl de heeren naar verkiezing zich op de banken der toeschouwers of op den grond konden neêrleggen om te slapen. Deze bedden waren wel hard, maar luchtig, en dewijl de nachten warm en zacht waren, maakte niemand er eenige aanmerking op.

De ruwe bootslieden, die bij de voorstellingen als deurwachters en figuranten dienst deden, hadden een kotje aan den steven van het schip, vlak naast de kleine kajuit van den ondernemer, welke hij altijd gesloten hield, omdat er zijne geldkas stond, die hij niet gaarne iemand liet zien.

Overigens was het geheele vaartuig als theater ingericht. Slechts eene smalle galerij liep rondom het tooneel en het parterre, welk laatste vijfhonderd personen kon bevatten als het vol, en zeshonderd als het stampvol was, wat dikwijls gebeurde; want de Yankee gaf bij grooten toeloop gaarne meer kaarten uit dan er plaatsen waren. Er waren drie rangen, en plaatsen voor ‘zwarte heeren en hunne dames,’ zoo als Chickering zeer vleidend op zijne aanplakbiljetten zegde.....

Het was tien uur van den voormiddag, het weêr was schoon; uit het noorden blaasde eene frissche bries, welke de slecht gebouwde ark deed drijven. De zon stond hoog aan den blauwen hemel en spiegelde zich in het water van de groote rivier. Iedereen was op zijn post, de mannen aan 't stuurrad, de kijkuit aan den boeg en eenige mannen met lange vaarboomen op de galerij. Want hier en daar was het vaarwater gevaarlijk. Rechts en links lagen eilanden of staken met schelpen bezette rotsen boven het water uit en daartusschen *rafts* en *snags* (vastzittende of drijvende boomstammen).

De impresario had zich in zijne kajuit opgesloten, om te werken, zoo als hij zegde, of om in 't geheim rum te drinken, zoo als zijn personeel beweerde, en dit kon zeer goed de waarheid zijn.

Uit het binnenste van den drijvenden kunsttempel weêrklonk muziek en zang. Men repeteerde de opera *Lucrecia Borgia*, welke dien avond in het stadje Napoleon zou opgevoerd worden.

De reeds van bloed en vergift druipende opera van Donizetti was voor den amerikaanschen smaak met nog eenige misdaden verrijkt; want volgens het principie van een Yankeeimpresario, die zijn publiek kent, moet in elke dramatische opera alle tien minuten iemand vermoord worden of iets even verschrikkelijks geschieden.

De kapelmeester was een Duitscher, de muzikanten waren gedeeltelijk Duitschers en gedeeltelijk Bohemers, behalve een talentvolle neger, die met groote vaardigheid de groote trom sloeg. Zij speelden niet slecht; naar de meening des Yankee's maakten zij echter niet genoeg lawaai.

De zangers en zangeressen waren Amerikanen en Engelschen en ook eenige Duitschers. Zoo was de bas een Duitscher, Meijer genaamd, die vroeger aan kleine duitse hoftheaters had gezongen, doch wegens dronkenschap was ontslagen. Ook in Amerika was hij aan vele theaters verbonden geweest. Hij was een lange kerel met vuurrood gelaat en purperen neus. Gewoonlijk zong hij de tirannen- en potentatenrollen en ook nu vervulde hij in *Lucrecia Borgia* die van den hertog Alfonso van Ferrara.

De Yankee mocht den deutschen zanger niet lijden, want hij gaf hem de schuld, dat het geheele personeel hem vijandig gezind was. En daarin had hij gelijk. Meijer had het plan opgevat Jonathan Chickering tegen te werken.

Terwijl het koor een gezang aanhief, kreeg het vaartuig op eens een geweldigen schok.

De muzikanten tuimelden door elkander en ook de zangers vielen omver. Muziek en zang eindigden in een scherp dissonant van angstgeschreeuw.

Wat was er gebeurd?

De drijvende opera was op een boom gestooten en zat vast, hetgeen niets nieuws was, daar het meermalen was voorgekomen.

HET NEST VAN EEN MOL.

De impresario kwam uit zijne kajuit en liep naar het tooneel.

‘Wij zitten vast!’ riep hij. ‘Alle handen op het dek om meê te helpen!’

‘Ik dank u hartelijk,’ zegde Meijer trotsch. ‘Een kunstenaar als ik hoeft het werk niet te doen van een schipper.’

‘Vergeet gij uw contract niet?’

‘Dat vergeet gij dagelijks, mijnheer Chickering! Gisteren was de biefstuk weêr zoo taai als zoolleer; ook de brandy was minder sterk. In zekeren zin maakt gij u tegenover ons aan moord en vergiftiging schuldig. Ik zal uwe schandelijkheden in alle dagbladen der Unie publiek maken!’

‘Daar is hier geen sprake van! Volgens uw contract zijt ge verplicht hulp te verleen, wanneer wij in levensgevaar verkeer. ’

‘Ik zie er geen levensgevaar in dat we vast zitten. Daarenboven moet gij u niet met de dwaze begoocheling streelen, dat ik een hand zal uitsteken, zelfs al was het om u uit den muil van een alligator te redden.’

‘Dat doet hier niets ter zake, ik spreek hier over de voorstelling van hedenavond. Wanneer er geen kan plaats vinden, dan moet ik uw loon verminderen of mij bankroet verklaren, wat aan uwe eigenzinnigheid zal te wijten zijn. Indien wij niet binnen een half uur los komen, kunnen wij niet op tijd te Napoleon zijn, waar het heden kiezing voor een sherif is en dus veel volk bijeen komt, zoo dat wij er tegen verhoogde prijzen kunnen spelen.’

‘Ha! ha! tegen verhoogde prijzen!’ mompelde de duitsche bas. ‘Dan moogt ge dezen avond wel goed oppassen, dat uwe kas niet opnieuw gestolen worde,’ en hij lachte spottend.

‘Voorwaarts, voorwaarts! gentlemen!’

‘Ik wil de grap wel eens zien,’ bromde Meijer. ‘Maar ik steek er geen hand naar uit. Ik ben een kunstenaar en geen werkman.’

En hij ging met de anderen naar de galerij, waar de bootsliê met haken en vaarboomen bezig waren het vaartuig los te werken. Eenigen van het kunstenaarspersoneel boden hunne hulp aan. Vele matrozen waren op de boomstammen gesprongen om ze met bijlen uit elkaar te kappen, doch niets mocht baten.

De bas had eene sigaar aangestoken en stond met de handen in den zak naar het werken te zien, alsof de geheele zaak hem niets aanging.

Eensklaps weêrklonk het fluiten van een stoomboot, die in de verte kwam aanzetten. Toen de kapitein der stoomboot de vastzittende opera zag, liet hij de vaart van zijn schip matigen, om zijne tweehonderd passagiers het vermaak van dit zonderling schouwspel te gunnen.

De passagiers van de stoomboot lachten, schreeuwden, floten en bespotten de ongelukkige arkbewoners.

‘Hallo!’ riep de Yankee woedend, ‘in plaats van ons te bespotten was het beter ons te helpen! Wij zijn ook Kristenmensen even goed als gij!’

‘Stop!’ riep de kapitein der stoomboot en de kolossus vertraagde zijne vaart nog meer.

‘Opera, ahoi!’

‘Wat is het, kapitein?’

‘Wat geeft ge als ik u vijf minuten lang op sleeptouw neem en u aldus losmaak?’

‘Wat verlangt ge?’

‘Tweehonderd dollars!’

‘Zijt ge dol, kapitein? Tien dollars wil ik geven!’

‘Bah! Weet ge anders niets?’

‘Ik geef er vijftien!’

‘Neen! Tweehonderd moet ik hebben!’

‘Zink in den grond!’

‘Voorwaarts!’ riep de kapitein. ‘Laat den dwaas daar zitten tot den laatsten dag.’

En de stoomboot vervolgde haar weg.

‘Bravo!’ mompelde de bas. ‘Onze Yankee laat zich niet villen. Maar zoo waar ik Meijer heet, ook mij zal hij niet villen!’

(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

WACHT U VOOR PETROOL IN DEN HOF. - Niet zelden wordt de petrool als een probaat middel tot uitroeiing van insecten en vooral van bladluizen aanbevolen. De proeven,

die men hiermee genomen heeft, hebben echter iets anders aan het licht gebracht. Iedere druppel petrool, die op den stam of den tak van een boom valt, wordt door de schors even als inkt door kladpapier opgezogen. Wanneer men derhalve deze deelen met petrool bestrijkt, dringt zij in al de plantencellen door, belet het opstijgen van het sap en heeft ten gevolge dat bloesems en vruchten weldra afvallen. Kruidachtige gewassen, die met petrool worden bestreken, gaan oogenblikkelijk aan de uiteinden dood en dikwijls treedt het sap volkomen naar den wortel terug. Men heeft opgemerkt dat beziënbossen, die met water begoten waren, waarin slechts een weinig petrool gemengd was, al de vruchten lieten vallen en vele blaadjes geheel of gedeeltelijk verwelkten. Men wachte zich dus voor het gebruik van petrool bij het weren van ongedierte uit zijn hof; het geneesmiddel zou werkelijk erger wezen dan de kwaal.

NOG IETS VOOR ROOKERS. - Wie meenen mocht dat tabak en sigaren in onzen tijd van algemeene vervalsching de eenige artikelen zijn, die van vervalsching zijn uitgesloten, kan daaromtrent zeer wetenswaardige bijzonderheden vernemen uit eene duitsche brochure van zekeren Hauenschild, die van de tabak eene bijzondere studie gemaakt heeft.

In die brochure leest men dat Thuringen jaarlijks 20.000 centenaars rapenloof verbruikt voor de fabricatie van..... tabak! In de omstreken van Maagdenburg en in de Palts bedient men zich tot hetzelfde doel van het loof van aardappelen en chicorei.

De sigaren van Vevey in Zuid-Duitschland bevatten zelfs in het geheel geen tabak; zij bestaan uit koolbladen en rapenloof, die met een afkooksel van tabak doortrokken zijn. Te Ohlau alleen verwerken vijf fabrikanten jaarlijks 1500 centenaars rapenloof tot sigaren. Het spreekt van zelf dat er allerhande kunsten vliegwerk toe noodig is, om aan die producten van den groenselhof het aroma van sigaren te geven, en men gebruikt dan ook zout, siroop, zoethout, suiker, rhum, ammoniakzout, tamarinde, vluchtige oliën, salpeter, potasch, anijs, gom, dextrine en wie weet wat al meer om dit resultaat te bereiken, en rook-, snuif- en pruimtabak te leveren, die er althans voor kunnen doorgaan.

KOSTEN VAN ELECTRISCH LICHT, BIJ DIE VAN GAS VERGELEKEN. - Bij de voortdurende verbeteringen van het electrisch licht, waardoor dit kans verkrijgt eerlang voorgoed het gas te vervangen, treedt meer en meer de vraag op den voor grond of het electrisch licht het ook in goedkoopheid van het gas wint. En tot de beantwoording dier vraag levert de ondervinding, in het groot te New-York opgedaan, uitstekende gegevens. Daar ontvangt de electrisch-licht-maatschappij jaarlijks van de stad 7400 dollars voor de verlichting van een aantal pleinen en straten, die vroeger door 430 gasvlammen verlicht werden. Die gasvlammen kosten jaarlijks per stuk 17½ dollar, dat is 7525 dollars te samen of ongeveer een dollar per vierkante voet, - een prijs, zóó laag dat maar weinig gasmaatschappijen er gas voor zouden willen leveren. Toch komt het electrisch licht jaarlijks op 125 dollars minder te staan, ofschoon de verlichting veel beter moet zijn dan die door gas. Met het gaslicht door electrisch licht te vervangen, verschaft New-York zich dus niet alleen eene betere verlichting, maar spaart zich ook jaarlijks een schoon sommeke uit. Ook in goedkoopheid komt derhalve aan het electrisch licht de prijs toe, wanneer althans de Brush-compagnie van New-York, om den wille eener reusachtige reclame, niet op de rekening toelegt.

[Nummer 26]

Het betooverde kasteel.

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

XLIV.

De overgave.

Op denzelfden morgen dat Dorothy onverrichter zake op Raglan terug keerde, trof een zware ijzeren kogel het marmeren paard den fieren kop zoo dat het in stukken over het plein vloog. Helder en klaar stroomde het water uit zijn hals alsof het zijn bloed was.

‘Arme Molly!’ zegde de markies, toen hij dit van uit zijn studeervertrek aanzag, en daarop glimlachte hij over zijn medelijden.

Lord Charles trad binnen: er was een bode van generaal Fairfax gekomen om, namens het parlement, het kasteel op te eischen.

‘Hadden zij daarmee nog maar een weinig gewacht,’ sprak de markies, ‘dan zouden zij ons de moeite gespaard hebben; want er ware niets meer over te geven geweest. - Maar ik zal over het voorstel nadenken,’ voegde hij er bij. ‘Zeg voorloopig aan sir Thomas Fairfax, dat, wat ik ook doe, ik eerst de goedkeuring des konings moet hebben.’

Maar het kon de vraag niet meer zijn of men

DE EERSTE BITTERHEID VAN HET LEVEN, NAAR PH. FLEISCHER.

zich al dan niet zou overgeven. Er bleef niets anders over dan het omtrent de voorwaarden eens te worden. De markies wist zeer goed dat de loopgraven des vijands het kasteel naderden, dat er zeer groote mortieren opgesteld waren om bommen te werpen en dat tegenstand louter dwaasheid zou wezen.

Er hadden derhalve herhaalde samenkomsten van onderhandelaars plaats en ten laatste op den 15^{en} augustus kwam men overeen, dat de overgave op den 17^{en} daaraanvolgende zou plaats hebben.

Die twee dagen tusschenruimte waren een treurige tijd. Den geheelen dag werden er tranen gestort, waarbij de dames haar best deden om ze te verbergen en de dienstboden om ze openlijk te toonen. Ieder was bezig met het bijeen pakken van de persoonlijke have, die hij kon meêdragen. Vooral voor lord Glamorgan's kinderen was het een treurige tijd; want zij waren oud genoeg om niet alleen het ouderlijk huis lief te hebben, maar ook om te weten, dat zij liet lief hadden; en de gedachte dat de heiligdommen van dat ouderhuis in andere handen zouden overgaan, wekte in hen zoowel toorn en verontwaardiging als diepe smart op.

Toen op den avond van den 16^{en} de zon onderging, kwam Dorothy - die nu deze, dan gene der dames bij het pakken geholpen had, daar zij zelf weinig andere bezittingen had dan Dick en Markies - van de citadel en ging het Fonteinplein over, om zich naar hare oude kamer te begeven. Iedereen was binnenshuis bezig en het plein scheen geheel verlaten. Er heerschte eene akelige stilte. Zoo vele weken lang had het kasteel weêrgalmd van de schrikwekkende geluiden der belegering, dat, nu de kanonnen zwegen, de stilte zelfs drukkend was. Het gegons dat van buiten de muren kwam, scheen de stilte daar binnen nog meer te verhoogen. Maar 't zonlicht was nog even rustig en kalm, alsof er niets gebeurd was. Het scheen te beloven dat strijd en verwoesting zouden voorbij gaan, om weêr voor de kalmte des vredes plaats te maken. Toch kon Dorothy een diepen zucht niet weêrhouden, die haar ontsnapte, terwijl tranen haar langs de wangen biggelden.

‘Stil, stil, nichtje! droog die tranen af! Het oude huis is zulke glinsterende tranen niet waard.’

Dorothy keerde zich om en zag den markies op den rand van het marmeren bekken zitten onder het onthoofde paard, welks bloed nog altijd scheen te vloeien; zij zag ook dat ofschoon zijne woorden opgeruimd waren, zijne lip beefde. Het duurde eenige oogenblikken alvorens zij kon antwoorden:

‘Ik bewonder uwe lordschaps kalmte.’

‘Kom hier, Dorothy,’ hernam hij vriendelijk, ‘en ga naast mij zitten. Gij zijt altijd goed voor Molly en een weldoende engel voor Raglan en zijne bewoners geweest. Ik deed u onrecht en gij schonkt mij van ganscher harte vergiffenis. Gij hebt mij tienvoudig kwaad met goed vergolden en om dat alles heb ik u lief. Daarom zal ik u nu zeggen wat mij zoo gerust doet zijn, want ik ben werkelijk zoo als ik er uitzie, en gelijk mijn gelaat is, is ook mijn hart. Ik heb mijn leven geleefd en behoef nu nog slechts mijn dood te sterven. Wanneer ik mijn huis rondom mij in puin zie storten, dan denk ik aan dat oude, bouwvallige huis mijner ziel, en dan verheug ik mij dat dit stoffelijk omhulsel nog vergankelijker is dan Raglan, dat nog lang aan vossen en uilen tot schuilplaats zal strekken. Ik hoop door Gods genade spoedig te worden opgenomen in een ander huis, dat niet van deze aarde is, en waar ik stellig niet met

jichtige beenen over het gouden plaveisel zal strompelen. Bid voor mij, Dorothy, dat ik spoedig rust mag vinden in Abraham's schoot; want ik voel dat mijn einde nadert.'

Toen hij geëindigd had, vernam men eene zachte muziek, die als een bloem uit de stilte ontsproot en de avondlucht met hare geuren bezwangerde. Het was een *Nunc dimittis* van Palestrina, door den jongen blinden organist in de kapel gezongen. Dorothy knielde neêr en kustte de hand van den ouden man, stond toen op en ging weenend naar hare kamer, terwijl zij hem bij de gebroken, maar nog altijd vloeiende fontein achterliet.

Van allen, die toebereidselen tot vertrekken maakten, was Kasper Koudenhof het drukst bezig. De kostbaarste zaken van zijn meester, die hij kon meêdragen, pakte hij bijeen, maar wat daartoe niet geschikt was, liet hij in de geheime schacht zinken, hopende het bij eene betere gelegenheid te kunnen halen. Hij liet de fontein van het spuitende paard ophouden, zette toen nog eenmaal het stoomwerktuig in beweging en vulde den regenbak. Daarop doofde hij het vuur uit, liet het fornuis afkoelen, en toen Dorothy in de werkplaats kwam, vond zij de ledematen van het machtige wezen links en rechts verspreid, hier een pijp, daar eene klep, ginds een zuiger of kraan. Er stond niets meer overeen dan het fornuis en de groote pijpen, die aan den buitenkant in den muur oprezen, zoo dat het bijna niet te zien was, dat zij met het fornuis in verband stonden.

'Juffer Dorothy,' zegde hij, 'mijn meester is de grootste man van de wereld, maar de wereld is dom en zal hem vergeten, omdat zij hem nooit gekend heeft.'

Lady Glamorgan nam onder hare grootste kostbaarheden de laatste kleertjes mede, die Molly gedragen had, van de nette strikschoentjes af tot het lint, dat het blonde kopke versierd had.

De markies pakte eigenhandig zijne vulgata in, maar liet het boek liggen, dat hij den koning ter lezing gegeven had; sinds deze op de wijze lessen, die het voor hem bevatte, geen acht had willen slaan, had de markies er een afkeer tegen opgevat en het niet meer geopend.

De laatste nacht, dien men in het kasteel doorbracht, was zeer onrustig. Slechts weinigen konden den slaap vatten. Maar de meester des huizes had sinds lang begrepen, dat hetgeen kon ophouden het zijne te wezen in werkelijkheid niet zijn eigendom mocht genoemd worden, en hij sliep als een kind.

Na het ontbijt werd aangekondigd dat er tegen negen uren voor het laatst eene godsdienstoefening in de kapel zou plaats hebben, en dat de markies wenschte dat allen die zouden bijwonen. Eenige oogenblikken vóór het gestelde uur wandelde de markies, op den arm van den slotkapelaan geleund, naar het heiligdom en Dorothy volgde met al de dames van het gezin. De jonge Delaware zat op zijne plaats en voor de laatste maal weêrgalmden de gewelven van de gewijde gezangen en stegen in de kapel van Raglan de gebeden zijner bewoners ten hemel. Geen oog bleef droog, behalve dat van den markies; er speelde een glimlach om zijne lippen en hij had de uitdrukking van een kind, dat een speeltuig afgeeft. De waardige slotkapelaan beproefde het nog zijne kudde toe te spreken, maar tranen onderbraken zijne woorden en hij moest het kort maken.

Toen de godsdienstoefening geëindigd was, liet de markies den jongen organist verzoeken nog eenmaal zijn *Nunc dimittis* te spelen. Vervolgens begaf hij zich, door al de zijnen gevolgd, naar de zaal en nam onder den troonhemel plaats. Aan zijne eene hand stond een bediende met een zak vol goud en aan den anderen kant een bediende met een zak vol zilver. Al de ondergeschikten werden thans één voor één voor den markies geroep[en] en deze reikte hun een klein geschenk in goud of zilver

over; daags te voren hadden zij hun loon ontvangen. Elk geschenk deed hij van een vriendelijk woord, een welwillenden raad of een woord tot afscheid vergezeld gaan, en ten laatste reikte hij de zakken aan den slotvoogd over, met verzoek den inhoud naar goedvinden onder het garnizoen te verdeelen. Eindelijk gelastte hij allen zich gereed te houden hem de poort uit te volgen, zoodra de klok twaalf uur zou slaan, en ging voor het laatst naar zijn studeervertrek.

Toen lord Charles hem kwam mededeelen, dat alles voor het vertrek gereed was, vond hij hem voor zijn kruisbeeld geknield; maar de oude man stond met meer vlugheid op, dan hij in den laatsten tijd getoond had. Hij maakte een kruis en volgde zijn zoon.

Met langzamen stap ging hij de pleinen over en de groote zaal door, waar alles zoo stil was als een graf en richtte zich naar den hoofdingang. De valpoorten waren opgehaald, de deuren stonden wijd open, de ophaalbrug was neêrgelaten - alles was stil en verlaten. Ook de witmarmeren trap was ledig en in plechtig stilzwijgen daalde de markies, op lord Charles' arm geleund, de treden af. Maar aan den voet der trap was het nog eene schitterende vertooning, hoewel treurig genoeg ondanks alle praal en glans. Er stonden vier rijtuigen gereed, elk met zes paarden in schitterende tuigen bespannen en daarachter de voornaamste bedienden te paard. Vervolgens kwam de muziek van het garnizoen met trommen en trompetten, daarop de knechts te voet en de vrouwen, sommigen te voet, anderen met hare kinderen op wagens. Daar achter kwamen de wagens, beladen met alles wat meêgenomen mocht worden. Zij werden gevolgd door de voornaamste officieren van het garnizoen, kolonels en kapiteins, door hunne troepen, meestendeels uit schildknapen en edelen bestaande, ten getalle van tweehonderd, vergezeld. De voetknechten en zij, die hunne paarden verloren hadden, te samen ongeveer vijfhonderd man, sloten den stoet, die zich tot aan de citadel uitstrekte. Vanen wapperden en wapenen glinsterden, en ofschoon alles stil was, op het steigeren van een paard of het rammelen eener keten na, zag dit alles er eerder uit als een triomftocht dan als eene overgave en ontruiming. Toch lag er iets in de stilte, dat de waarheid scheen te verhalen.

In het eerste rijtuig nam lady Glamorgan met de lady's Elisabeth, Anne en Mary plaats. In de volgende koetsen zaten hare edeldames en de dames, die op het kasteel eene schuilplaats gevonden hadden, met hare kamervrouwen. Dorothy, op Dick gezeten en met den ketting van Markies aan haar zadelknop bevestigd, volgde het laatste rijtuig en naast haar reden de jonge Delaware en zijn vader, de opperstalmeester.

‘Open de witte poort,’ zeide de markies, terwijl hij van de trap daalde.

De groote klok van het kasteel sloeg en bij den laatsten slag weerklonk het trompetgeschal buiten de muren.

‘Antwoordt, trompetters!’ riep de markies.

De slotvoogd herhaalde het bevel en er volgde een oorverdoovend geschal, waarmede zich het geroffel der trommen vermengde.

Dit was het sein voor de wachters aan de baksteen poort en zij wierpen de deuren wijd open. Opnieuw volgde er een trompetstoot van buiten en generaal Fairfax reed met zijn staf en door driehonderd voetknechten gevolgd, te paard binnen. De laatsten stelden zich aan weerszijden der buitenste poort op, terwijl de generaal met zijn staf op de marmeren poort toereed.

Zoodra hij de poort doorgaan was, kwam de markies, die midden op de trap was blijven wachten, naar beneden. Hij boog voor den generaal en zeide:

‘Ik wenschte dat ik u als gast mocht ontvangen, sir Thomas; want dan kon ik u eerlijk welkom heeten. Maar dat kan ik niet doen, nu gij mijn arm nest zoo schudt, dat de vogels er uit vliegen. Maar ofschoon ik u geen welkom kan heeten, wil ik u toch hartelijk vaarwel zeggen en dank ik u voor uwe hoffelijkheid jegens mij en de mijnen. Het zij zoo, Gods wil geschiede.’

De generaal antwoordde beleefd en de markies ging na eene tweede buiging op het voorste rijtuig toe, welks portier door den hofmeester voor hem opengehouden werd, terwijl lord Charles zijn vader hielp instijgen. Zoodra deze gezeten was, bestegen de beide heeren hunne paarden, aan beide zijden van het rijtuig geplaatst; lord Charles gaf bevel tot den aftocht, nog eens lieten zich de trompetten hooren; het

rijtuig van den markies bewoog zich langzaam voorwaarts, de overigen volgden; in statigen optocht trok de markies met zijn volk door de poort om het kasteel Raglan voor altijd te verlaten, en in zijn hart zeide Henry Somerset, markies van Worcester, de wereld vaarwel.

Generaal Fairfax en zijn gevolg bestegen de witmarmeren trap, gingen de gracht over en onder de dubbele valpoorten door en betraden aldus het verlaten binnenplein. Alles was akelig stil; de vensters staarden hen aan als de oogen van een doode; geen levend schepsel was er zichtbaar behalve eene verschroeide kat; het bombardement had al de duiven verjaagd en eene dakpan had den pauw gedood. Zij traden de groote zaal binnen en bewonderden hare kolossale afmetingen, terwijl velen hun spijt uitdrukten over de verwoesting van het prachtige gebouw; als krijgslieden onderzochten zij vervolgens de puinhoopen en gingen na welke uitwerkselen de verschillende batterijen gehad hadden.

‘Heeren,’ zegde sir Thomas, ‘wanneer de muren zoo sterk waren geweest als de torens, zouden wij nog ginds in het veld zitten.’

Inmiddels werd een inventaris opgemaakt van de achtergelaten papieren, goederen en voorwerpen van waarde, en datgene wat naar Londen kon gezonden worden om te verkoopen ingepakt.

Nadat Fairfax door eene wandeling in het kolossale gebouw zijne nieuwsgierigheid voldaan had, steeg hij weêr te paard en reed naar Chepstow, waar dien avond groot feest was om den val van Raglan, het laatste bolwerk des konings, te vieren.

XLV. R.I.P.

Toen de schitterende, maar treurige, stoet van den markies de baksteenene poort uitgereden was, sloot zich daarbij een ruiter aan, die buiten de muren gewacht scheen te hebben. Bleek en afgemat, met gebogen hoofd en treurig gelaat mengde sir Rowland Scudamore zich onder de gelederen zijner vrienden van het garnizoen en reed in stilte met hen voort.

Dorothy wierp onder het rijden menigen blik rondom zich, maar slechts eene enkele maal, op den top van een grasrijken heuvel, die eenige mijlen van Raglan steil aan den kant van den weg oprees, ontwaarde zij Richard, op Lady gezeten.

Weldra begonnen hier en daar de soldaten en bedienden in verschillende richtingen den stoet te verlaten, om te huis of bij vrienden en verwanten een onderkomen te zoeken. Eer zij het bosch Dean bereikt hadden, was de karavaan reeds aanmerkelijk geslonken; want velen behoorden in de dorpen en kleine steden of de hoeven aan den weg thuis; en toen de markies te Londen aankwam had hij weinig andere bedienden dan Kasper Koudenhof en Shafto meer over.

Het was voor hem eene lange en vermoeiende reis, die eene geheele week duurde, en zelfs te Londen vond hij de lang gewenschte rust niet. Worcester House was door het parlement in beslag genomen; het was hem niet geoorloofd te gaan waar hij wilde; en namens het parlement wees men hem een klein huis in Covent-Garden aan, waar hij streng bewaakt werd; want de Puriteinen hadden groote achterdocht tegen hem, wegens de wapenfeiten van zijn zoon in Ierland.

Maar zijne gevangenschap was de minste kwelling voor hem; de oude man wenschte niets liever dan te blijven, waar hij was; de last der jaren, de jicht, de kortborstigheid en zijne toenemende corpulentie deden hem het leven moede worden. De reis had zijne krachten uitgeput en van zijne aankomst te Londen af gevoelde hij dat hij met den dag zwakker werd.

Daar het huis geen ruimte genoeg aanbood om zijn geheel personeel te huisvesten, moest dit hier en daar in de buurt een onderkomen zoeken, en in deze omstandigheden ware Dorothy, ondanks de aanzoeken van lady Glamorgan, gaarne naar huis terug gekeerd. Maar de markies zag haar ongaarne vertrekken en om zijnentwil besloot zij te blijven.

‘Ik zal het niet lang meer maken, Dorothy,’ zegde hij. ‘Blijf hier om de laatste dagen van een oud man op te vroolijken. De wind des doods is onder mijne tent gekomen en zal ze wel spoedig opnemen.’

Van den beginne af was het lady Glamorgan's plan geweest, zoodra het parlement het zou toestaan, naar haar echtgenoot in Ierland te vertrekken; doch zij verkreeg dit niet dan in het begin van oktober, vijf weken na hare aankomst te Londen. Gaarne had zij Dorothy meêgenomen, maar deze wilde den markies, die zichtbaar afviel, niet meer verlaten. Daar mylady's reispas ook een verlof tot het meênemen van dertig bedienden insloot, was Dorothy overtuigd dat hare meesteres haar best missen kon, en wanneer zij eenmaal bij haar echtgenoot aangekomen zou zijn, zou deze al het ontbrekende aanvullen.

Zijne dochters, de lady's Elizabeth en Mary, woonden met haar vader in hetzelfde huis, terwijl lord Charles met lady Anne in het huis van een bloedverwant niet verre van daar vertoefden en hem iederen dag bezochten. Ook de slotkapelaan had in de nabijheid een onderkomen gevonden, zoodat het den markies nooit aan gezelschap ontbrak. Doch spoedig zou hij in beter gezelschap komen.

Langzamerhand sukkelde hij naar het graf, en hoe verder hij kwam op dien weg, hoe meer zijne ziel zich in hem terug scheen te trekken. Men dacht dat hij de belangstelling in het leven verloren had; maar inderdaad trok de glans, die zich langzamerhand aan zijne oogen voordeed, hem van de schaduw der aardsche zaken af.

De herfst kwam, en met de laatste schoone dagen van het jaar leefde de grijsaard wederom eenigszins op; maar ook de schoonste St.-Michielszomer is slechts de laatste opflikking van het stervende jaar, en ofschoon november in dien tijd nog niet zulke mistige dagen meêbracht, als thans de stad Londen plagen, bracht hij toch geen weêr meê, dat geschikt was om het leven van den ouden man te rekken. Het ging met hem denzelfden weg op als met het jaar, dat zijn einde naderde.

Ten laatste kon hij zijne legersteê niet meer verlaten en de waardige slotkapelaan week bijna niet meer van zijne sponde.

‘Ha! mijn zoon Charles, zijt ge daar?’ zegde hij op zekeren dag, toen zijn zoon de kamer binnen trad.

‘Ik kwam u zeggen, vader, dat, volgens gerucht, de koning zijne toestemming gegeven heeft om de presbyteriaansche ketterij in het land te vestigen,’ zegde lord Charles.

‘Geloof het niet, mijn zoon,’ antwoordde de oude man. ‘Ge moet nimmer kwaad van iemand gelooven, zoo lang er nog plaats voor twijfel is overgelaten. En toch! wat kan er te verwachten zijn van iemand, die zich alleen door dwang laat beheerschen? Ware Zijne Majesteit een waar koning geweest, dan had hij sinds lang zijne vijanden den voet op den nek gezet, of hij ware als martelaar ten hemel gestegen.’

Presbyteriaansch, zegt gij? Inderdaad, de naam doet weinig ter zake. Wat zal hij voortaan anders zijn dan een speelbal, dien de verschillende secten elkaar zullen toewerpen? Maar ik zal voor hem bidden, zoowel hier als waar ik hoop heen te gaan, wanneer althans mijne gebeden waardig zijn om verhoord te worden. God bescherm Zijne Majesteit; ik kan het niet meer. Er is nog een grooter rijk dan Engeland en ik ga naar een grooter koning. Maar daarom zal ik Engeland niet vergeten; want het is mij dierbaar aan het hart. God geve dat het kwaad moge voorbij gaan, en dat Engeland zich weêr nederig en gehoorzaam moge betoonen jegens de oude Moederkerk!’

Hij sloot de oogen en zijn gelaat werd zoo rustig, dat hij scheen te slapen; van tijd tot tijd bewogen zich zijne lippen en getuigden van het voortdurend gebed, waarmede zijne ziel zich in de laatste dagen bezig hield.

Opnieuw opende hij de oogen en zag den kapelaan, die zoo zacht als ware hij een geest was binnen gekomen, en de markies stak hem de zwakke hand toe.

‘Het is met mij gedaan, vader,’ sprak hij, ‘waar zal dit stoffelijk omhulsel begraven worden?’

‘Dat is reeds in het parlement ter sprake gebracht, mylord; en men heeft het van die dweepzieke ketters verkregen, uwe lordschaps stoffelijk overschot naar Windsor Castle te mogen overbrengen, waar het aan de zijde van William, den eersten graaf van Worcester, zal rusten.’

‘Nu, nu,’ hernam de markies, bijna opgeruimd; ‘zij zullen mij na mijn dood een schooner kasteel geven, dan zij mij bij mijn leven ontnomen hebben.’

‘Dat kan overigens slechts van weinig belang zijn voor iemand, wien zulk eene woning wacht, als ik vertrouw dat uwe lordschap ten deel zal vallen - *domum non manufactum, in coelis aeternum*, eene eeuwige woning in den hemel, niet met handen gemaakt.’

‘Ik dank u, mijn vader, voor die herinnering. Inderdaad, ik was nog een oogenblik ijdel! Dat een mensch nog den dwaas kan spelen, zelfs in het aanschijn des doods! Maar, Goddank, op uw woord is de wereld weder voor mij verdwenen en de hemelsche woning nader. Ten minste wanneer de barmhartige God, zoo als ik vertrouw, mij de misslagen van zulk een lang leven in Zijne oneindige goedheid vergeven heeft. Ik weet het, ik heb Zijne rechtvaardigheid dikwijls beleedigd, maar Zijne barmhartigheid, zegt de apostel, gaat Zijne rechtvaardigheid te boven, en mijne heilige Moeder Maria vermag alles bij haar goddelijken Zoon. *Domine, nunc dimittis*. Laat mij, zoo spoedig gij het noodig oordeelt, eerwaarde, de troostmiddelen der Kerk ontvangen.’

Toen de laatste plechtigheden, waardoor de Kerk bewijst dat zij hare kinderen zelfs in den dood niet verlaat, waren afgelopen en zijne dochters met lord Charles en Dorothy rondom zijn bed stonden, sprak de markies:

‘Het groote oogenblik nadert en ik ben niet zonder vreeze; maar ik denk aan Hem, die mij geschapen heeft en die voor mij gestorven is; nu roept Hij mij en mijn hart is er verheugd over.’

Daarop scheen hij weêr half te slapen, maar zijn geest was met droomen bezig, die niets met slaap te maken hadden, juist als Molly toen haar laatste oogenblik naderde. Eenige minuten later ging hij voort:

‘O God, wat wilt Gij dat ik doe? Mijn lichaam houdt mijne ziel gevangen. Hoor! wie roept mij daar? - Het is Molly! Neen, neen, het is de Meester. - Heer, ik kan niet opstaan om tot U te komen. O God, wees mij zondaar genadig. Heilige Moeder Maria, bid voor mij. Reik mij Uwe hand, Heer, en trek mij tot U. Dank, o God, dank!....’

En met dat woord blies hij den adem uit, terwijl zijne ontroostbare kinderen in stomme smart rondom het sterfbed geschaard stonden. Allen knielden neder en met luider stem bad de kapelaan het *De profundis* voor de rust zijner ziel.

Het parlement stemde met wonderlijke vrijgevigheid vijfhonderd pond voor zijne begrafenis en de slotkapelaan legde hem met eigen handen in het graf. Maar wij mogen vertrouwen, dat zijne lady Anne en zijne Molly hem in hare armen ontvingen en hem weldra alle kasteelen en praalgraven, hertogdommen en ondankbare vorsten deden vergeten in de eeuwige jeugd van het hemelsch koninkrijk, welks leven de tegenwoordigheid des Vaders en welks ademtocht liefde is. Dáár voorzeker, en nergens anders, kan het gebed vervuld worden: *Requiescat in pace*.

(Slot volgt.)

Onze gravures.

De eerste bitterheid van het leven.

De geneeskundige behandeling van kleine kinderen heeft eigenaardige moeilijkheden. Moeder kan de verschijnselen opsommen, die zij heeft waargenomen; maar het kind zelf kan niet zeggen wat het gevoelt. Bovendien zijn de kleinen te weinig overtuigd van het:

‘Bitter in den mond
Maakt het hart gezond.’

Onze gravure, naar eene schilderij van Ph. Fleischer, toont ons zulk een weêrspannigen patiënt, van wien moeder heeft verklaard, dat ze hem dat bittere medecijn onmogelijk kan toedienen.

‘Kom, kom, gekheid,’ heeft de dokter gezegd en nadat hij zijn hoed en familieparaplu eene plaats heeft gegeven, zegt hij: ‘geef mij dien jongen maar eens!’

Met vaste hand begint de esculaap zijne operatie.

Moeder slaat met aandacht den gang van zaken gade. Geen wonder. Het mocht haar niet gelukken en hoeveel goeds zij ook van dien lepel bitterheid voor den patiënt verwacht, zou ze het toch heel aardig vinden als ook de pogingen van den dokter eens schipbreuk leden.

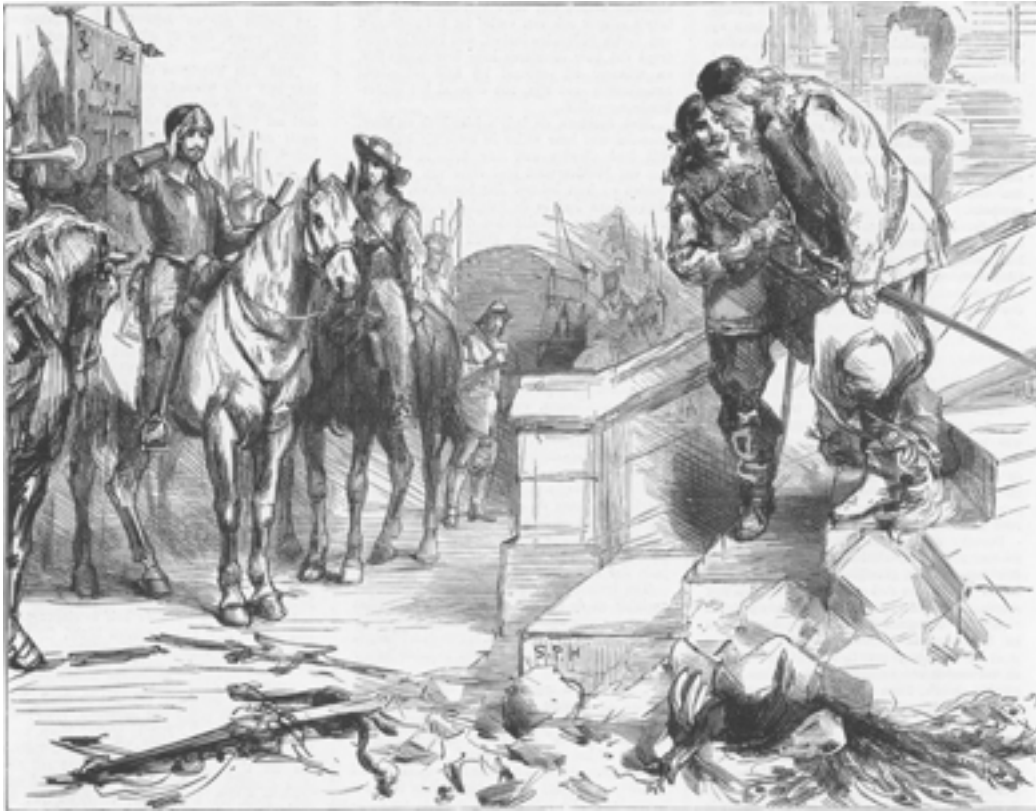
De vijftienjarige broeder schijnt met de wijsheid der vlegeljaren te overwegen waartoe dat gehaspel dienstig kan zijn en zusterke is zeer met het denkbeeld ingenomen, dat men zulke kunsten dwangmiddelen niet op haar toepast.

De schilder heeft intusschen door een komiek tafereeltje naar waarheid eene wijsgeerige gedachte vertolkt.

Het kind smaakt de eerste bitterheid des levens met tegenzin.

Het verzet zich met alle kracht tegen het kunstmiddel. De kleine weet niet dat die lepel medicijn slechts een voorsmaak is van den bitteren kelk, dien het leven hem later wellicht zal aanbieden.

Of zal de toekomst hem alleen de zoetheid dezer aarde doen smaken? We vreezen - neen, we hopen het tegendeel; want de kleine bitterheden des levens zijn zoo noodig, opdat ons hart zich niet te veel aan de aardsche goederen hechte.

HET BETOOVERDE KASTEEL. - In plechtig stilzwijgen daalde de markies, op lord Charles arm geleund, de treden af.

Eene schilderij van Ribeira.

De schilderij, waarnaar wij op blz. 205 eene gravure geven, teekent ten volle den meester, aan wiens hand wij ze te danken hebben. Grijsaards met harde, strenge trekken, ruwe, krachtige figuren, schrikwekkende gestalten, martelaars in de stuiptrekkingen van hun doodstrijd, dat waren de geliefkoosde onderwerpen van don Jose Ribeira.

Even als de meeste schilders van krachtige, schokkende tafereelen had ook Ribeira een veelbewogen leven, dat als het ware slechts één lang contrast vormde van de diepste armoede en de grootste weelde. In 1588 uit behoeftige ouders te Xativa geboren, was de jonge schilder bij den aanvang zijner kunstenaarsloopbaan zoo arm, dat hij blootvoets liep, zich met lompen moest kleeden en dikwijls geen ander voedsel had dan hetgeen zijne medeleerlingen overlieten. Bij al die armoede toonde hij echter een trots, die hem belette de minste ondersteuning of bescherming aan te nemen. Hij wilde groot worden, maar niet door de hulp van een ander; hij moest alles slechts aan zijn talent verschuldigd zijn.

Als een arme knaap van Spanje naar Italië getrokken, om daar de kunst, waartoe hij een onweêrstaanbaren aandrang gevoelde, in hare volmaaktheid te leeren, zat hij op zekeren dag in de straten van Napels te teekenen, toen hij werd opgemerkt door een kardinaal, die, ondanks zijne lompen en zijn armoedig voorkomen, in hem een kunstenaar van talent herkende. De kardinaal nam hem op in zijn paleis en voorzag hem van al wat hij noodig had; maar de trotsche jongeling, wien de woning van zijn weldoener eene gevangenis toescheen, kon zich aan zijn nieuw leven niet gewennen en ontvluchtte heimelijk het paleis, waar hij de liefderijkste gastvrijheid gevonden had.

Ribeira bezocht de ateliers van de grootste

italiaansche meesters van dien tijd, doch er was er geen onder hen, die hem aantrok, behalve den grootsten, den machtigsten van allen, Michel Angelo. Alleen de reusachtige conceptiën van dat groot genie maakten indruk op het somber gemoed van den jongen schilder, die koud bleef bij de zachtste en reinste tafereelen van Rafaël en andere meesters van dezelfde school. Alleen het vreeselijke, het schrikwekkende boeide en bezielde hem; dat gaf hij zoo realistisch mogelijk weêr, en schiep er genoeg in tafereelen op het doek te brengen als bijvoorbeeld de H. Hieronymus in zijne spelonk, de martel dood van den H. Bartholomeus of van den H. Laurentius - en koos hij zijn onderwerp uit de mythologie, dan was het altijd een Ixion, een Prometheus of een Tantalus, dien hij bij voorkeur penseelde.

DE PHILOSOF, NAAR RIBEIRA.

De voorstelling van den marteldood des H. Bartholomeus, dien hij zelf ook geëst heeft, won hem de gunst van den onderkoning van Napels, in wiens bescherming hij zich van dat oogenblik mocht verheugen. Bedoelde schilderij had hij buiten zijn atelier te drogen gezet, en het ontzettend tafereel trok zoodanig de aandacht, dat weldra eene menigte voorbijgangers voor zijne deur waren saamgeschoold om het meesterstuk te bewonderen. De onderkoning zag van zijn balkon den toeloop voor de woning des schilders, en zoodra hem daarvan de reden gezegd

was, liet hij onmiddellijk den schilder bij zich roepen. Dat was een triomf, zoo als de eierzuchtige Ribeira zich niet gedroomd had; doch wellicht zou ook de vorstelijke bescherming zijn trots gekrenkt hebben, wanneer de vorst dien hoogmoed niet had ontzien.

Op dat oogenblik was Ribeira reeds niet meer de arme schilder van voorheen; zijne werken werden reeds gezocht en hij had reeds zijn fortuin gevestigd door een huwelijk met de schatrijke Leonora Cortese, eene geestige, beeldschoone vrouw, die hem verscheidene kinderen geschonken had. Maar sedert hij de aandacht des onderkonings getrokken had, steeg hij zoo hoog in aanzien, dat hij eer als vorst dan als kunstenaar leefde en zijne woning met de vorstelijke paleizen kon wedieveren. De voorspoed verzachtte eenigszins zijn ruw, hardvochtig karakter, dat er hem soms toe gebracht had gevaarlijke mededingers op bloedige wijze uit den weg te ruimen. Op zijne werken oefende deze verandering echter geen in het oog loopend verzachtenden invloed uit; hij bleef bij voortduring de schilder van het vreeselijke, en leverde onder andere nog een tafereel, den H. Januarius voorstellende op het oogenblik dat hij uit den gloeienden oven gehaald wordt.

Op het einde zijns levens trof hem eene ramp, die hem plotseling weêr in zijne oude somberheid dompelde, welke hem sedert niet meer verlaten heeft. Hij beleefde schande aan een zijner dochters, en dat ongeluk trof hem zoo diep dat hij zich niet meer in de straten van Napels wilde vertoonen en zich op een eenzaam buitenverblijf afzonderde.

Op zekeren keer, zoo verhaalt zijn levensbeschrijver, verliet hij dit huis onder voorwendsel van eene gewichtige zaak te Napels te moeten verrichten, en keerde nooit meer terug. De bediende, dien hij met zich genomen had, was onderweg door hem terug gezonden en nimmer heeft men iets omtrent zijn uiteinde vernomen.

Ribeira of het Spanjaardje, zoo als hij om zijne kleine gestalte en zijn nietig voorkomen genoemd werd, was een der grootste en merkwaardigste schilders, dien Spanje heeft opgeleverd, en hij heeft eene school gesticht, welker producten de Franschen niet ten onrechte den naam van *peinture à outrance* gegeven hebben.

De architectuur in de dierenwereld.

II.

De metselaars.

Onder het gilde der metselaars komen enkele diersoorten voor, welker levensverrichtingen merkwaardig genoeg zijn om er een afzonderlijk artikel aan te wijden, en in dit geval zou men zich nog moeten bepalen tot het meêdeelen van 't geen het meest in het oog springt bij het instinct dezer dieren. Onze plaatsruimte, alsmede het bestek 't welk wij voor deze tooneeltjes in de dierenwereld bepaalden, laten slechts een beknopt overzicht toe, dat wij echter zullen trachten zoo volledig mogelijk te maken. Men vergunne ons dan ook maar met de deur in huis te vallen.

De vogels, die tot dit gilde kunnen gerekend worden, zijn slechts weinig in getal, en onder hen zijn de langpootige flamingo's het merkwaardigst. Zij bouwen namelijk een heuveltje, in welks top zij eene komvormige holte maken, waarin zij hunne eieren leggen en waarop zij bij het uitbroeden plaats nemen als een ruiter op zijn paard. De

zwaluw is naast hen de meest bekende metselaar, doch zijne napvormige nesten zullen te veel bekend zijn, om er hier lang bij stil te staan.

Meer aandacht verdient de bever, die niet alleen een metselaar, maar ook een architect en ingenieur zou mogen heeten. Die zonderlinge dieren behooren tot de knagers en zijn thans hoofdzakelijk te vinden langs de groote rivieren van Noord-Amerika, waar zij hunne kolonies bouwen. Waar een aantal dezer dieren bijeen zijn, beginnen zij hunne hutten op te trekken in den vorm van eenen bakoven. Deze hutten, die steeds half onder water liggen, worden gebouwd uit dunne boomstammen en takken, aaneen verbonden door steentjes en leem. In den vloer, die steeds boven water uitsteekt, bevindt zich een gat, dat hier denzelfden dienst doet als de gang der mollen, die in hun nest uitkomt. Ook naar buiten bevindt zich een uitgang, welke steeds door de bewoners voor hun dagelijksch verkeer wordt aangewend.

Het gat in den vloer, waardoor de bever gemeenschap heeft met het water, kan hem echter noodlottig worden, zoodra de rivier begint te wassen. Om zich tegen dit gevaar te beveiligen, vereenigen zich al de bevers van eene geheele kolonie en leggen rondom hunne hutten een dijk, welke in algemeene gedaante geheel overeen komt met die, welke door menschen worden gebouwd. De bouwstoffen daartoe zijn op de eerste plaats boomstammen, welke het dier door knagen verkrijgt en zoo weet te doen vallen, dat zij in het water terecht komen, en dus slechts voortgestooten hoeven te worden naar de plaats, waar de dijk zal komen te liggen. Op deze boomstammen hoopen zij takken, steenen, leem en zand op, en dit met eene kunstvaardigheid, die onze poldergasten hun benijden zouden. Daar zij zich echter ook met boomschors voeden, kan men binnen eene beverkolonie altijd een grooten voorraad hout vinden, welke hun bij het bouwen zeer te pas komt.

Een broeder van de bevers is de ondrata, een dier dat hen in uitwendige gedaante gelijkt, maar veel kleiner is. De hutten van de ondrata winnen het echter van die der bevers. Zij bouwen namelijk eene soort van koepel uit biez en leem, die veel overeenkomst heeft met eene leemen hut, doch veel sterker van constructie is, en met een houweel moet geopend worden om er in door te dringen.

De bever en de ondrata worden echter, hoe kunstig hunne woningen ook zijn, overtroffen door de insecten van hun gilde. De metselbie en metselrups bouwen van kalk en zand, welke zij dikwijls op betrekkelijk groote afstanden moeten halen, cellen, die men eer aan een groot dier dan aan een insect zou toeschrijven. Vooral de metselwesp is een zeer bekwaam metselaar. In zandsteen boort zij namelijk eene holte en stapelt de verkregen zandkorrels aan den rand der opening op elkander, zoodanig dat zij daardoor een heel nauwe buis vormt. Zoodra zij met haar gang gereed is, wordt het ei er in gelegd, er de noodige rupsen aan toegevoegd als voedsel voor het toekomstig insect en ten slotte het buisje weêr afgebroken, welks bouwstof de wesp bezigt om de gegraven opening te sluiten, het aan haar jong overlatende zich later daardoor een uitweg naar buiten te banen.

Wij gaan stilzwijgend de rupsen voorbij, die zich intusschen voortreffelijke metselaars toonen door de wijze waarop zij zich, tegen dat hun poppentoestand een aanvang neemt, in de aarde weten in te metselen. Ook enkele spinnen die hare nesten voorzien van open- en dichtslaande deuren mogen wij slechts ter loops vermelden, om een weinig uitvoeriger te zijn over de indische termieten, ook wel bekend onder den naam van witte mieren, ofschoon zij hemelsbreed van de eigenlijke mieren verschillen.

Even als wij dat later bij de bieën zullen zien, zijn de termieten in verschillende soorten verdeeld, die te samen eene enkele maatschappij of kolonie uitmaken. Bij de termieten onderscheidt men arbeiders, soldaten, mannekens en wijfkens, die elk hun eigen werkkring hebben. De beide eerste soorten zijn ongevlugeld en blind, terwijl de mannekens en wijfkens, ook wel koningen en koninginnen genaamd, alleen vleugels hebben.

Deze vleugels worden hun echter noodlottig, want in het begin van den regentijd verlaten zij het nest en verheffen zich met myriaden in de lucht, waar hunne vijanden zulk eene slachting onder hen aanrichten, dat slechts weinigen denzelfden avond van hunne vlucht den grond bereiken, waar zij onmiddellijk zich van hunne vleugels ontdoen en daarbij elkaar den behulpzamen bek bieden; want zij bijten ze eenvoudig af.

Bij deze bezigheid worden zij opgewacht door een troep arbeiders, die, om eene nieuwe kolonie te stichten, een koning en eene koningin noodig hebben, en dan ook onmiddellijk voor hen eene woning van leem beginnen te bouwen, waaruit zij, zoolang zij leven, niet meer te voorschijn zullen komen.

Om een goed denkbeeld van eene termietenkolonie te geven, alsmede van de onvermoeide en waarlijk bewonderenswaardige werkzaamheid dezer insecten zullen we eene geheel afgewerkte woning beschrijven. De vorm dezer woningen is zeer verschillend. Zoo zijn er die den vorm hebben van een kolom met een kegelvormig dak, doch de meesten gelijken op spits toeloopende heuvels, die eene hoogte hebben van 12 tot 40 voeten en dikwijls 200 voeten in omtrek meten. Om zulk een gebouw op te trekken zijn veel krachten noodig; als men weet dat zulk een heuvel bewoond wordt door millioenen termieten dan wordt dit eenigszins verklaarbaar, ofschoon het toch verbazingwekkend blijft dat die kleine dieren zulk een groot gebouw kunnen optrekken.

Van buiten gezien vertoont zulk een termietenheuvel niets bijzonders, doch wij willen hem binnen treden. Op gelijke hoogte met den beganen grond stooten we 't eerst op de koninklijke cel, die den vorm heeft van een bakkersoven en voorzien is van kleine openingen, waardoor alleen de arbeiders heen en weër kunnen trekken om het koninklijk gezin van voedsel te voorzien en de eieren weg te halen, welke de koningin onophoudelijk legt. Daarenboven moet deze cel voortdurend vergroot worden; want naarmate de koningin voortgaat met eieren leggen neemt haar achterlijf in omvang toe en wordt het vroegere kleine diertje dikwijls meer dan 10 duim lang, zoo zelfs dat de koningin in dien toestand 20.000 tot 30.000 arbeiders evenaart. En toch legt zij in 24 uren niet minder dan 80.000 eieren, waaruit de groote bevolking van zulk een heuvel verklaard wordt.

Rondom de koninklijke cel worden gangen en kamers gebouwd voor de soldaten en arbeiders; daar omheen verrijzen kamers om de eieren te bergen, die later tot woonplaats dienen voor de jonge dieren met welker opvoeding de arbeiders zich belasten; daartusschen liggen de magazijnen met levensmiddelen, bestaande in stukjes hout, gom en verdikte plantensappen.

Daar echter de bevolking van den heuvel dagelijks schrikbarend toeneemt, wordt ook voortdurend aan de vergrooting van de woning gewerkt, en zoo ontstaan verschillende verdiepingen door gangen verbonden en, wat het wonderlijkste is, door bruggen of viaducten met elkaar in gemeenschap staande. Deze inwendige vergrooting houdt met de vergrooting buiten gelijken stap; elke termieten-heuvel is daarom ook bedekt met leemen torentjes, welker grondstof gebruikt wordt om het omhulsel van

het gebouw te vergrooten. Naarmate de heuvel zijne voltooiing nadert worden ook deze heuveltjes kleiner en verdwijnen ten laatste geheel en al.

Tegen dat tijdstip valt ook de termietenmaatschappij in duigen. De koningin, die allen samenhielt, sterft, waardoor alle arbeid ophoudt, de arbeiders den moed verliezen en de gevleugelde jongen daarvan gebruik maken om te ontsnappen en hetzelfde lot te ondergaan als hunne stamgenooten, die vóór hen zijn uitgevlogen. Slechts zeer weinigen van hen worden, zoo als wij gezien hebben, de stamouders van eene nieuwe kolonie.

Wanneer men deze beknopte schets van de werkzaamheid der termieten heeft gelezen valt

het zeer moeielijk nog aan de eigenlijke mieren bijzondere aandacht te schenken. Toch verdienen zij dit dubbel. Wij willen hierbij echter liever het woord geven aan Huber, die als de grootste onderzoeker van deze diertjes bekend staat. Herinneren wij eerst nog dat de mieren uit mannekens, wijfkens en werkmieren bestaan en voorzien zijn van angels, die in verbinding staan met gifklieren, waardoor zij zeer gevaarlijk worden.

Huber dan had tot het doen zijner nasporingen met glas gesloten kassen in bakken met water laten plaatsen om de dieren het vluchten te beletten. In deze kassen bracht hij de mieren met hare eieren en poppen alsmede aarde, terwijl hij, bij ondervinding wetende, dat de diertjes bij voorkeur hun arbeid beginnen bij zachten regen, door een met water bevochtigden borstel over zijn hand te strijken dezen regen nabootste.

‘Zoodra de regen begon,’ zoo verhaalt hij, ‘verlieten de mieren hare verblijven, keerden er daarna weêr terug om opnieuw te voorschijn te komen, beladen met een klompke aarde. Deze klompkens werden op het dak van het nest neêrgelegd. Eerst begreep ik niet met welk doel dit geschiedde, maar spoedig zag ik overal kleine muren oprijzen met ruimten daar tusschen. Op verschillende plaatsen verkondigden zuiltjes, op regelmatige afstanden opgericht, dat de mieren van plan waren daar zalen, kamers of gangen te bouwen, in één woord, het was de eerste aanleg van eene nieuwe verdieping.

‘De klompkens aarde, die door de mieren uit de diepte waren opgehaald, konden door haar gemakkelijk gekneet en gevormd worden. Wanneer zulk een klompke op de daarvoor bestemde plaats was gebracht, dan drukte de mier het aan met hare haken, zoo dat de kleine oneffenheden van den muur werden aangevuld. De voelsprietten volgden al deze bewegingen en zij streek daarmede over elk aardklompke als om zich te overtuigen of het op de rechte plaats was aangebracht. Daarop werd het geheel nog vaster samengeperst door eene drukking met de voorpooten. Het werk ging buitengewoon snel voort. Na het algemeen plan van haar metselwerk te hebben aangeduid, door hier en daar de fondamenten van zuilen en muren te leggen, trokken zij deze allengs hooger op, door er nieuwe bouwstoffen aan toe te voegen. Dikwijls gebeurde het, dat twee zulke kleine muren, die eene gaanderij zouden uitmaken, te gelijker tijd op kleinen afstand en juist tegenover elkander werden opgericht. Wanneer deze de bepaalde hoogte van tien of twaalf strepen hadden bereikt, dan vingen de mieren aan met den bouw van de boogvormige zoldering of het gewelf.’

Om een denkbeeld te geven van de werkzaamheid der mieren moge deze schets voldoende zijn. Voegen wij er nog aan toe, dat eene nieuwe verdieping binnen zeven tot acht uren geheel voltooid was.

Ten slotte moeten wij de aandacht vestigen op een metselaar, die tot eene diersoort behoort, welke men niet bekwaam zou denken zich een eigen woning te bouwen, namelijk op enkele ook aan onze kusten voorkomende wormen. Deze dieren vervaardigen een koker waarin zij zich geheel verbergen. Van de werkzaamheden eener *terebella conchilega*, een dezer diersoorten, geeft een natuurkundige het volgende verhaal, waarmee wij van de metselaars in de dierenwereld afscheid nemen:

‘Wanneer de *terebella conchilega* uit haar koker verwijderd wordt en in dien toestand onder water op zand wordt geplaatst, ziet men dadelijk al de dunne, rondom den mond geplaatste, armen in volle werking. Zij worden uitgestrekt in iedere richting, dikwijls ter lengte van anderhalven engelschen duim en men ziet hen kleine brokstukjes van schelpen en zandkorrels meêvoeren. Deze plaatst het dier achter de

schubben, die het voorste en benedenste gedeelte van het hoofd beschermen, alwaar zij onmiddellijk te saam verbonden worden met eene lijmstof, welke door het dier wordt uitgezweet. Daarop het hoofd nu eens naar deze, dan weêr naar genen kant buigende, terwijl zij voortgaat met het aanvoegen van bouwstoffen aan den zich vormenden koker, heeft de *terebella* weldra een gesloten ring doen ontstaan, dien zij nu voortgaat te verlengen.

Nadat op deze wijze de koker eene lengte van ongeveer een halven duim heeft verkregen, begint het dier zich te begraven. Zijn kop naar het zand richtende, dringt het hierin door, doch zeer langzaam, dewijl het terzelvertijd voortgaat met zijne woning te bouwen, daartoe de voorwerpen gebruikende, die het op zijn weg ontmoet. Men erkent den vooruitgang van het werk nu nog alleen daaraan, dat de staart allengs verdwijnt, totdat deze eindelijk geheel in den koker is verdwenen. Deze is nu gereed en eenige oogenblikken later bevindt men, dat de worm zich binnen in zijn koker heeft omgekeerd, zoodat zijn kop aan de oppervlakte te voorschijn komt.

De drijvende opera. Eene Amerikaansche zedeschets.

(Vervolg.)

Na een uur werkens was het schip met veel moeite vlot gemaakt en ging het weêr verder, zoodat om vier uur des middags het reeds genoemde stadje Napoleon bereikt werd.

De drijvende opera werd aan den oever vastgeankerd, omstreeks tien voet van het land en door eene breede loopplank met leuningën daarmee verbonden.

Alsnu werden de groote humbug-affiches opgehangen, waarop de opera *Lucrecia Borgia* werd aangekondigd en het muziekkorps trok spelend door de stad, begeleid door eenige mannen die reusachtige borden droegen, waarop dezelfde aankondiging te lezen stond.

Deze lokmiddelen misten hun uitwerking niet.

Te Napoleon was veel volk op de been uit den omtrek, omdat, zoo als wij weten, er kiezing was voor een sherif, en al deze lieden wilden van deze gelegenheid gebruik maken om eene opera te zien.

Om zes uur werd het bureau geopend.

De Yankee-impresario zat zelf aan de kas, dicht bij de loopplank, want dezen gewichtigen post vertrouwde hij aan niemand anders toe.

Om half zeven was de zaal vol; vijfhonderd personen hadden er plaats genomen.

Nog altijd bleef de stroom aanhouden.

Omstreeks honderd personen werden er nog ingestopt; toen verloren de toeschouwers hun geduld en werden woedend, omdat men hen samenperste als haringen in een ton. Zij schreeuwden dat zij niemand meer zouden binnen laten. Daarbij stampten zij met de voeten en eischten dat de voorstelling zou beginnen.

‘Trekt de loopplank in!’ beval de Yankee de twee bootslieden, die in zijne nabijheid stonden. ‘Er kan niemand meer in, zonder dat de kas uit elkaar berst.’

‘Daar komt er nog een aangelooopen!’

‘Trekt in!’

De plank werd op de boot getrokken.

‘Wat beteekent dat?’ riep de man aan den oever, die zoo spoedig kwam aangelooopen en toch te laat kwam. ‘Waarom laat ge mij niet meer aan boord?’

‘Het spijt mij, maar alle plaatsen zijn bezet!’

‘Ik moet er bij!’

‘Het kan niet!’

‘Daar is mijn dollar!’ brulde de man, het geldstuk toewerpande en tegelijk een revolver uit zijn zak halende. ‘Als ge mij niet oogenblikkelijk aan boord laat, jaag ik u een half dozijn kogels door den kop!’

‘Onder zulke omstandigheden wijk ik voor het geweld!’ zegde Jonathan Chickering, het geldstuk oprapende. ‘Legt de plank weer uit! Kom over! Maar spoedig, eer nog anderen komen! Zie zoo, nu de plank weêr binnen gehaald!’

‘Ik dank u, sir,’ zegde de man vriendelijk.

‘Gij moet maar zien hoe ge eene plaats krijgt, dat is uwe zaak.’

‘O, ik zal wel een plaatsje vinden! Ik heb vrienden daar binnen. Zeg eens, Chickering, hebt gij niet een knaap aan boord, die Flint heet?’

‘Flint? Ik geloof ja!’

‘Tobias Flint?’

‘Ik weet niet hoe zijn voornaam is.’

‘Waar kan ik hem vinden?’

‘Op dit oogenblik nergens. Hij is op het tooneel bezig en daar wordt niemand toegelaten.’

‘Hij is toch in de stad geweest met het volk dat de affiches droeg. Men heeft hem in eene herberg gezien en herkend. Ik moet hem spreken.’

‘Wat moet gij van hem hebben?’

‘Ik heb van vroeger nog een appeltje met hem te schillen.’

‘Ik moet u verzoeken op mijn schip geen spektakel te maken.’

‘Mij dunkt dat gij er genoeg spektakel maakt.’

‘Wanneer gij Flint wilt zien, dan kunt gij hem kennen aan zijn rooden baard en zijne roode laarzen. Hij is lang en speelt dus in de opera de rol van een der edelen; hij mag echter geen mond open doen, daar hij nooit iets anders heeft gezongen dan het Yankee doodle, en dat komt in een opera nu minder te pas.’

‘Ik zal hem wel laten zingen, daar kunt ge op rekenen.’

De Yankee opende de deur van de dollarsplaatsen.

‘Hier kan niemand meer bij!’ schreeuwden de menschen.

‘Hier is geen plaats! Wij stikken bijna!’

‘O, dat is Billy Roberts!’ riep er een. ‘Kom hier, Billy! Krimp wat in elkaar!’

De impresario was aan de deur blijven staan en zag bezorgd rond, alsof hij eenig ongeluk vreesde.

Er heerschte daar binnen een drukkende warmte, in weerwil van de luchtkokers, die boven aangebracht waren. De verlichting geschiedde door kaarsen; van het dek hingen twee kroonluchters.

Juist was de ouverture afgespeeld en het gordijn werd opgetrokken.

Niemand verscheen echter op de planken.

‘Beginnen! Beginnen!’ riepen de toeschouwers. ‘Wat is dat voor humbug?’

En een groot geschreeuw ontstond onder de menigte, dat geaccompagneerd werd door voetgetrappel.

Den Yankee liep het zweet van het voorhoofd.

‘Ik wil er om wedden, dat die verwenschte mof mij eene poets zal spelen!’ mompelde hij.

Wezenlijk bedroog hij zich niet. Meijer had den gunstigen tijd uitgekozen voor zijn goed overwogen plan en dit in stilte met de andere zangers en zangeressen afgesproken.

Er klonk eene bel.

‘Ha! ha!’

‘Daar zal 't beginnen!’

‘Stilte! Stilte!’

De duitsche bas verscheen in het costuum van zijn rol, dat van den hertog Alfonzo van Ferrara, en trad voor het voetlicht, waar hij diep boog.

‘Hij heeft ook roode laarzen aan,’ mompelde Billy. ‘’t Is echter de man niet, dien ik moet hebben!’

Het werd daarop zeer stil, dewijl allen nieuwsgierig waren naar hetgeen komen zou.

‘Gentlemen!’ sprak Meijer, ‘in het volle vertrouwen op de bekende gerechtigheid der bewoners van Arkansas, kom ik thans daarop een beroep doen.’

‘Bravo! Hoort! Hoort!’

‘Wij zijn hier met veertien kunstenaars, die een contract hebben gesloten met den heer Jonathan Chickering, den ondernemer dezer opera.’

‘Zeer juist!’

‘Maar wat gaat ons dat aan?’

‘Daar deze zich met betrekking tot ons appoin-

tement niet aan het contract heeft gehouden, weigeren wij ook thans de op ons genomen plichten te vervullen. Onder voorwendsel dat de kas driemaal achter elkander is bestolen - wij hebben echter de overtuiging dat hij zelf de dief is - heeft hij ons salaris ingehouden en wij verdenken hem, dat hij van plan is om te New-Orleans een aardig bankroet te slaan - het tiende of twintigste gedurende hij zaken doet. Derhalve verklaar ik in mijn eigen naam en in dien van geheel het personeel, dat wij dezen avond geen noot zullen zingen alvorens Jonathan Chickering ons het ons toekomende salaris heeft uitbetaald. De heer Chickering staat daar aan de deur. Hij heeft de beschuldiging gehoord en kent ons ultimatum!’

EEN TERMIETEN-HEUVEL IN DOORSNEE.

Meijer boog zich opnieuw en wilde heengaan.

‘Blijven! schreeuwden de toeschouwers.

Een heer op de eerste bank stond op en zegde:

‘Het debat is geopend. Ik ben rechter, mijne heeren. Naar mijne overtuiging hebben de artsen van dit theater contra Jonathan Chickering geen ongelijk, en indien ik hun proces moest leiden, zouden zij het zeker winnen. Zij hebben ongetwijfeld recht alvorens te zingen hun achterstallig loon uitbetaald te krijgen. De heer Chickering moet betalen.’

‘Ja, betalen!’ brulden de toeschouwers.

‘Weg met Jonathan Chickering!’

‘Lyncht hem!’

‘Men moest hem teren en met veeren bestrooien!’

‘Werpt hem in den Mississippi!’

Aldus brak de storm der algemeene ontevredenheid los.

Jonathan Chickering ontstelde en wilde zich uit de voeten maken.

Dat was hem echter niet meer mogelijk.

‘Houdt hem vast!’

‘Laat hem niet loopen!’
‘Hoera! Zij hebben hem bij den kraag!’
Twee sterke pachters hadden den impresario vast gegrepen.
‘Gentlemen,’ stamelde Jonathan Chickering bevend, ‘ik beloof u dat ik mijne verplichtingen onmiddellijk zal nakomen. Laat mij slechts los. Ik zal het geld halen.’
‘Wat zegt hij?’ riep de menigte.
‘Hij zegt, dat hij zijne verdichtingen wil nakomen en geld halen.’
‘Hij wil ontvluchten!’
‘Hij is er toe in staat!’
‘Dat twee man hem vasthouden!’
‘Vier man!’
‘Nog beter!’
‘Hoera! iedereen zal het weten, dat wij, mannen van Arkansas, de gerechtigheid zullen handhaven.’
(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

EENE NIEUWE UITVINDING. - De menschelijke geest staat toch maar niet stil op het stuk van uitvindingen! De nieuwe uitvinding, die wij op het oog hebben, is misschien wel de merkwaardigste van allen: zij heeft tot hoofdzakelijk doel de belasting te vermijden, en als middel daartoe dient de vervaardiging van.... oude zakken. Men moet weten dat oude of liever gebruikte, zakken in België van invoerrechten vrij zijn; om nu ook nieuwe zakken in dit voorrecht te doen deelen heeft een fabrikant te Kamerijk eene machine uitgedacht, die de nieuwe zakken vult en onmiddellijk weêr ledigt, zoo dat zij geheel en al het voorkomen van gebruikte zakken hebben, en ongehinderd de grenzen over kunnen.

KLEURENBLINDHEID. - Omtrent dit eigenaardig gebrek van het menschelijk oog, hetwelk belet de eene kleur van de andere te onderscheiden, is onlangs eene merkwaardige ontdekking gedaan. Iemand schreef aan de *Pall Mall*, dat kleurenblindheid bij den afstand verandert. Van dicht bij kan hij rood van groen onderscheiden, doch op een afstand verdwijnt dit onderscheid geheel en al. Op hetzelfde verschijnsel is reeds voor eenigen tijd door professor Donders te Utrecht de aandacht gevestigd, en deze bracht het dan ook in rekening bij zijn onderzoek naar het wezen der kleurenblindheid.

VOOR MOEDERS. - Vele moeders hebben de gewoonte jonge kinderen steeds op denzelfden arm te dragen. In een fransch blad wordt daartegen ernstig gewaarschuwd, daar dit ten gevolge kan hebben dat het eene beentje van het kind zich niet zoo vrij ontwikkelt als het andere, zoo dat het kind gevaar loopt van kreupel te worden. Om eene gelijke ontwikkeling der beide beentjes te bevorderen, is het aan te bevelen het kind nu eens op den eenen en dan op den anderen arm te dragen.

EEN PORTRET VAN COLUMBUS. In het ministerie van koloniën te Madrid is onlangs eene hoogst merkwaardige ontdekking gedaan. Het is een portret van Christoffel Columbus, dat bij het leven van den grooten man geschilderd en volkomen geconserveerd is. Het stelt hem voor in den ouderdom van omstreeks veertig jaren en draagt het opschrift: *Columbus Legur; novi orbis repertor* (Columbus uit Ligurië, de ontdekker eener nieuwe wereld).

Rebus N°. 5.

Als prijs aan dezen Rebus is verbonden: een EXEMPLAAR

BIJBELSCHE GESCHIEDENIS,

met 100 prachtige platen in folio van Gustave Doré, afzonderlijk buiten den tekst gedrukt op zwaar papier. Gebonden in prachtband. Zijnde een zelfde schoone boek, gelijk als premie wordt gegeven aan de inteekenaren op de VOLLEDIGE WERKEN VAN HENDRIK CONSCIENCE.

Bij loting is de prijs, verbonden aan de oplossing van rebus N°. 1, ten deel gevallen aan den Heer D'HAESE te St. Nicolaas, zijnde 1 Ex. van

DE VOLLEDIGE WERKEN VAN HENDRIK CONSCIENCE.

De prijzen aan rebus N°. 2 & 3 verbonden zijn ook uitgeloot en aan de winners verzonden.

De geabonneerden op den VEERTIENDEN JAARGANG, wier oplossing, vóór den 00^{en} maart 1882 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, ontvangen later de opgave van het nummer van hun lot in de verloting en hebben bovendien tegen inzending van een postmandaat van frs. 2.60 recht op een der zeven eerste jaargangen van de *Belgische Illustratie*, behalve den 5^{en} en 7^{en} jaargang, die uitverkocht zijn.

De postmandaten moeten geadresseerd worden aan het bureel der *Administratie*; Kleine Markt, 9 te Antwerpen.

[Nummer 27]

Het betooverde kasteel

Historisch verhaal uit den tijd der Puriteinen.

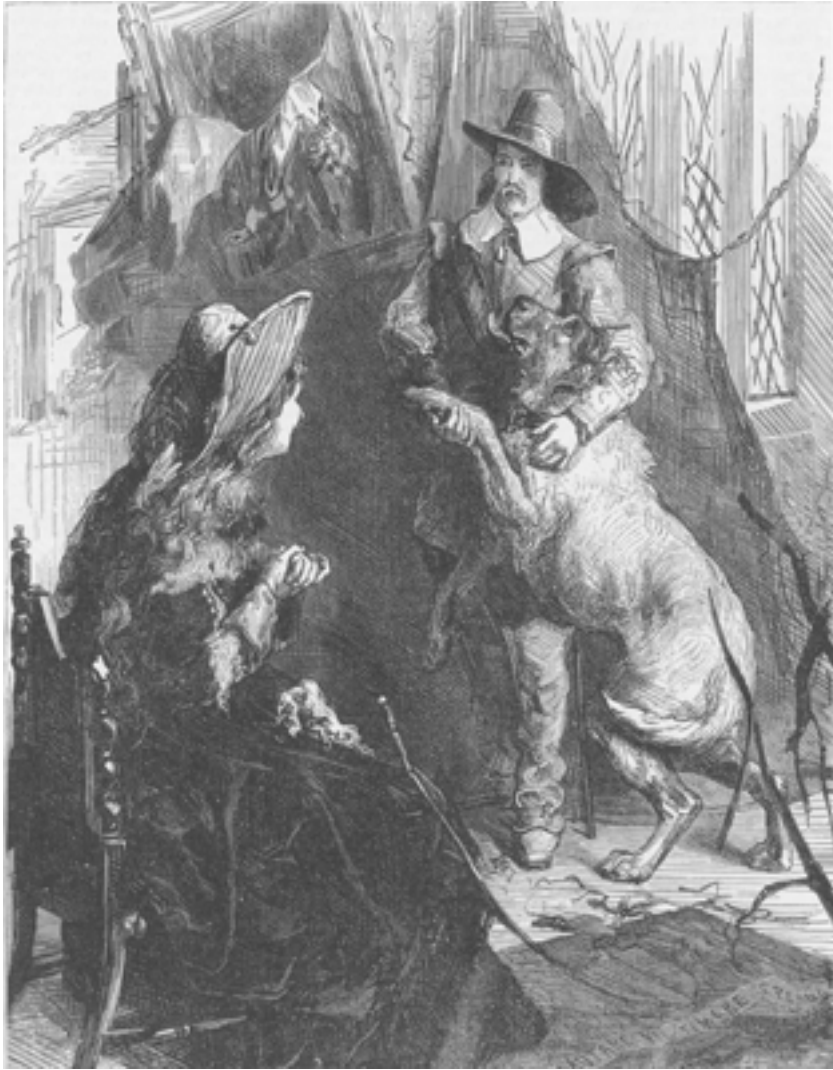
XLVI.

Richard en Kasper.

Het parlement had het besluit uitgevaardigd, dat Raglan verwoest zou worden. Nog hetzelfde uur dat dit treurig nieuws Kasper ter oore kwam, begaf hij zich op weg om zoo mogelijk de schatten, die hij verborgen had, te redden. Hij koesterde geen vrees dat zij ontdekt zouden worden, maar wel dat zij van uit de werkplaats onbereikbaar zouden worden gemaakt.

In de nabijheid van het kasteel gekomen, huurde hij een paard en kar van een pachter, dien hij kende, nam de voorzorg van zich in het pak van een landman te vermommen en reed naar het verwoeste slot. De zware eiken deuren der baksteen poort waren van hare hengsels losgescheurd en hij kon ongehinderd binnentreden. Maar in plaats van het gebouw eenzaam en verlaten te vinden, zooals hij gehoopt had, vond hij het vol landlieden, mannen en vrouwen, de meesten van korven en zakken voorzien, terwijl de ruimte tusschen de buitenste bolwerken en de gracht van het kasteel geheel in beslag werd genomen door allerlei landelijke voertuigen, van kruiwagens af tot paardenkarren toe.

Nadat de kostbaarste voorwerpen, die men in het kasteel gevonden had, naar Londen waren vervoerd, had men van het overblijvende eene verkooping gehouden, waarbij niet weinige zaken in het

HET BETOOVERDE KASTEEL. - Er stond op eenige ellen afstands een man voor haar, die haar gadesloeg.

bezit van familiën uit den omtrek waren overgegaan. Toch waren er nog eene menigte voorwerpen over gebleven, waarvoor zich geen koper had opgedaan, en thans waren de boeren als jakhalzen bezig de beenderen van het reusachtig geraamte weg te halen vóór dit zelf uiteen gerukt zou worden.

De snuffelaars vonden zich in hunne verwachtingen niet teleurgesteld; want zij vonden een aantal dingen, in hunne oogen van onschatbare waarde of van groot nut in hunne schamele huishouding. Nog jaren, ik mag wel zeggen, nog eeuwen naderhand vond men in de hutten en pachthoeven van Monmouth en de naburige dorpen meubels en paneelen van gesneden eikenhout, stukken tapijtwerk, antieke, bronzen armblakers en kandelaars en duizend dergelijke zaken, die daar ter plaatse weinig waarde hebben, maar voor den oudheidkundige schatten gelden.

Toen Kasper zag wat er gaande was, achtte hij het raadzaam terug te keeren en zijne kar in de steengroeve te plaatsen, waarna hij opnieuw het kasteel binnen trad. Overall ontmoette hij stroomen van menschen, die zoekend en snuffelend rondliepen en meênamen wat zij van hun gading vonden. Voorwerpen, die tegenwoordig tegen zilver, ja tegen goud zouden opgewogen worden, bleven onopgemerkt of werden als speeltuigen voor boerenkinderen meêgenomen. Het gedruisch van de schoenen met nagels op de gladde eiken vloeren en van de plompe, luidruchtige stemmen was inderdaad oorverdoovend. Hier zag men eene dikke boerin met hare klompen op een fijn gestikte spreid staan en in hare ruwe begeerigheid gordijnen afscheuren, waarop de pasgeboren en stervende oogen van geheele adellijke geslachten hadden gerust, en die thans eene ellendige hut moesten versieren, terwijl haar echtgenoot bezig was het ledekant af te breken, dat misschien grooter was dan het kamerke, waar zij het meenden te plaatsen. Ginds poogde een ander eene kist open te breken, waarvan het deksel was dicht gevallen, nadat ze bij de verkooping reeds was geledigd. De keuken was vol babbelende vrouwen, en het geheele kasteel geleek een lijk, waarop roofzuchtige gieren aasden.

Een groepje mannen echter scheen aan de voldoening van nog andere driften dan plunderzucht te denken. Het waren Upstill en de boeren, die indertijd door Tom den Zot zoo slim om den tuin geleid waren. Nadat zij zich overtuigd hadden, dat hunne vrouwen de belangen van het gezin in voldoende mate waarnamen - Upstill's vrouw kon in dit opzicht wel voor twee mannen doorgaan - begaven zij zich, met ijzeren staven gewapend, naar den grooten toren van het betooverde kasteel, den zetel van de duivelsche kunstenarijen, waarvan zij het slachtoffer waren geworden. Na eene poos vruchteloos rondgelopen te hebben, gelukte het hun eindelijk de trap te vinden.

Zoodra Kasper Koudenhof het kasteel was binnen getreden, ging hij recht naar de citadel en vond tot zijn genoegen niemand in de werkplaats. Om zich intusschen te verzekeren, dat hij wel degelijk alleen was, liep hij de trap op en onderzocht al de deuren, die hij voorbij ging. Hij bereikte juist den top toen Upstill, om zijne woede te koelen, een steen uit de borstwering losrukte en naar beneden in de gracht wierp. Kasper stond vlak bij de waterkranen; onmiddellijk draaide hij er een om en op het oogenblik dat de losgerukte steen het water in de gracht bereikte, vernamen de Puriteinen een hol gebrul. Doodelijk verschrikt door dit hun welbekende geluid, zagen zij, eer het merg hunner beenderen nog den tijd had om te stollen, de gracht bruisend omhoog komen, als om hen voor hunne vermetelheid te straffen. Op het oogenblik dat Kasper de kraan omgedraaid had, was hij halverwege de trap afgeloopen en had zich in een vertrek verscholen, waar de buizen aan den buitenkant van den

muur met die aan den binnenkant in gemeenschap stonden. Daar wachtte hij tot dat de boeren hals over kop de trap afstoven, waarna hij naar boven terug ging om de kraan af te sluiten, ten einde het water voor een ander doel te bewaren. Vervolgens ijldde hij naar beneden, waar hij door een hem welbekenden toestel de ophaalbrug en de daarbij behorende waterwerken in beweging bracht. Eindelijk kon hij zich niet weêrhouden een paar minuten van zijn kostbaren tijd te verkwisten met uit een veilig hoekske de uitwerking van zijn valstrik te bespieden. Hij behoefde niet lang te wachten. Het geschreeuw der vluchtelingen en hunne angstige gezichten deden weldra eene samenscholing van gapende boeren rondom hen ontstaan, die naar hunne geschiedenis luisterden en waarvan de voortvarendsten, om hun meerderen moed te toonen, op de gothieke steenen brug toeliepen. Maar op dat oogenblik kwam de ophaalbrug met een donderend geraas in beweging, en een stroom van water, groot genoeg om een heel regiment weg te spoelen, kwam langs de brug, die in eene waterleiding veranderde, op de boeren af en wierp ze gekneusd en bloedend op zij, half bedwelmd door het water, dat hen dreigde te verzwelgen. Thans ging Kasper aan het werk, overtuigd dat hem thans genoeg tijd zou gelaten worden, om de voorwerpen te redden, die hij in de steenen schacht verborgen had.

Nadat hij dit met veel moeite gedaan en zijn schat in de steengroeve in veiligheid gebracht had, kon hij de verzoeking niet weêrstaan zich nogmaals onder de menigte te mengen, om naar de verschillende opmerkingen, vermoedens en uitingen van schrik te luisteren, waartoe zijne listen ongetwijfeld aanleiding hadden gegeven. Hij haalde daarom een arm vol platgetrapt koren van het veld, legde dit zijn paard voor en trad het kasteel door den hoofdingang weêr binnen.

Hij was echter nog geen vijf minuten onder de menigte terug gekeerd, of hij bespeurde blijken van achterdocht, die allengs tot overtuiging rijpte. Wat daarvan de oorzaak was kon hij niet zeggen, maar waarschijnlijk had men hem hier of daar aan gene zijde van de gracht der citadel bespeurd. Al dien tijd waren Upstill en zijne kameraden bezig geweest hunne lotgevallen, ook die van vroeger, met eene menigte verdichtselen opgesierd, te verhalen, en toen Kasper Koudenhof in de menigte herkend of althans verdacht werd, ontstond als van zelf het gerucht dat hij òf de duivel zelf, òf ten minste een gevolmachtigd agent van den vorst der duisternis was.

‘Wie weet, is hij niet de oude Satan in persoon?’ hoorde Kasper een man zeggen, die tevens moeite deed om zijne voeten te zien te krijgen, hetgeen in het gedrang niet gemakkelijk ging. Kasper vond de verdenking dat hij paardepooten zou hebben heel kluchtig, en denkende dat zulk een kwade reputatie hem eerder beschermen dan schaden zou, toonde hij eenige zorg om zijne voeten te verbergen en hield zich alsof hij die niet gaarne gezien zag. Maar daarop zag hij het gezicht en de gebaren der jongere mannen een dreigend aanzien aannemen; klaarblijkelijk maakte de vrees voor verontwaardiging plaats, en sommigen, door eerzucht geprikkeld om den duivel een pak slaag toe te dienen, gaven hem alvast een paar ruwe stompen in den rug.

Daar er geen uitbersting van vuur of solfer, noch een slag met gespleten hoeven volgde, gingen zij met hun spel voort en sloegen weldra tot zulke uitersten over, dat Kasper er in zijn gebroken engelsch tegen op meende te moeten komen en ten laatste genoodzaakt was een degen te trekken. Toch aarzelde hij er gebruik van te maken, en eer hij nog een stoot kon toebrengen, drong er een jonkman door de menigte door, die allen op zij stiet tot hij aan Kaspers zijde stond. Er was iets in Richard Heywood dat het volk ontzag inboezemde; hij was sterk gebouwd en daarbij een edelman; de boeren deinsden dus af.

‘Die gekken meenen dat ik de duivel ben!’ zegde Kasper.

Richard keerde zich verontwaardigd om en zegde:

‘Zijt gij Engelschen en behandelt gij een vreemdeling aldus?’

Maar er was niets in zijne kleeding, wat hem als een Rondhoofd deed kennen, en achter hem steeg dan ook weldra de kreet op:

‘Een koningsgezinde! Een vervloekte royalist!’

En de naaste kerels begonnen weêr op te dringen en dreigende gebaren te maken.

‘Meester Heywood,’ zegde Kasper schielijk; want hij herkende zijn bondgenoot nog uit den tijd, toen hij hem als gevangene op Raglan gezien had. ‘Trekken wij ons naar de zaal terug; ik ben hier bekend, en zal ons beiden wel in veiligheid brengen.’

Het was eene van Richard's grootste deugden, dat hij veel vertrouwen in zijn evenmensch stelde. Hij wierp slechts een enkelen blik op zijn gezelschap en volgde dezen, die zich, den degen zwaaiende, een doorgang tot de deur der zaal baande, terwijl Richard hem van achteren verdedigde.

Er was slechts weinig volk in de zaal en terwijl de vluchtelingen, door hunne vijanden op de hielen gezeten, er door heen liepen, vond Kasper gelegenheid om Richard in het oor te fluisteren:

‘Volg mij over de brug, maar zet om Gods wil uwe voeten juist waar ik de mijne zet. Gij zult zelf spoedig inzien waarom.’

‘Goed,’ zegde Richard en schoon de voorzichtigheid niet toeliet, dat hij zoo snel liep als zijn geleider, bereikte hij toch de overzijde eer de vorsten van hunne vervolgers de voeten op de brug zetten. Maar nauwelijks hadden dezen dit gedaan, of ze werden er door een onstuimigen springvloed van weggespoeld.

De vluchtelingen verloren hun tijd niet met lange beraadslagingen. Kasper leidde Richard naar de werkplaats, daalde met hem in de gemetselde schacht af, ging den onderaardschen gang door en weldra kwamen zij in de steengroeve, vanwaar zij, zonder op de kar te letten, zich naar de herberg het *Witte Paard* spoedden.

Richard werd rijkelijk beloond voor de bescherming, die hij Kasper verleend had; want alvorens zij afscheid namen, had de eerbare Hollander, wiens hart vol van Dorothy was, en die even als allen op het kasteel iets van hare verhouding tot Richard begreep, dezen alles wat hij betreffende haar verblijf op het kasteel wist meêgedeeld. Hij had hem verhaald hoe Dorothy, naar het zeggen van den markies zelf, zoowel vóór als na het beleg, de beschermengel van Raglan geweest was. Ook de geschiedenis van haar mislukt bezoek aan haar ouden speelkameraad in het torenkamerke, alsmede hetgene zij ten gevolge daarvan te lijden gehad had, werd niet vergeten; en toen de beide mannen scheidden, reed Richard met frisschen moed in het hart naar Redware terug. Van dat oogenblik af werd hij peinzend en stil, maar het was duidelijk dat zijne mijmeringen niet van droefgeestigen aard waren en allengs kwam er een lichtende trek op zijn gelaat, als bij iemand, in wiens geest langzaam maar zeker een groot besluit tot rijpheid komt.

XLVII.

Verwoesting en nieuw leven.

In de maand december had de markies van Worcester het tijdelijke met het eeuwige verwisseld, lang voor dat de tweede markies van dien naam, altijd ten behoeve van zijn koning werkzaam, doch niet in staat hem in Engeland van dienst te zijn, van Ierland naar Parijs was overgestoken.

Daar het land inmiddels aanmerkelijk rustiger was geworden en niets Dorothy meer te Londen terug hield, terwijl daarentegen alles haar naar Wyfern trok, besloot zij naar huis te gaan en daar zoo mogelijk te blijven. Er

was inderdaad niets wat zij beter doen kon, of het moest zijn een bezoek aan den eerwaarden heer Matthews te Llangattock te brengen. Maar hoe gaarne zij den beminden en vereerden man ook had opgezocht, nog sterker dan dat verlangen was hare behoefte aan werkzaamheid, en zij moest en zou naar Wyfern om orde op hare zaken te stellen.

De gedachte aan het ouderlijk huis daarenboven trok haar onweêrstaanbaar naar het verblijf, zoo vol herinneringen van haar vader, hare moeder en hare eigen kindsheid. Het bracht haar de vroolijke uren voor den geest, die zij er als kind met Richard had doorgebracht, vóór die akelige nevel tusschen hem en haar was opgerezen, waaruit zijne figuur thans schitterender dan ooit te voorschijn trad, even als de bloemen, wanneer de dauw is opgetrokken.

Zoodra derhalve de oude markies naar zijne beminde lady Anne in den hemel was gegaan, nam Dorothy afscheid van zijn gezin en begaf zich, door eenige weinige bedienden gevolgd, op weg.

Te Wyfern vond zij alles in de grootste orde en in eene rust, die aan doodslaap grensde. Hoe kon het sombere huis ooit weêr het gezellig te huis worden van vroeger? Dorothy had niets om het ledige gebouw te bevolken, dan hare herinneringen, en had zij deze niet gehad, het verblijf zou er haar onuitstaanbaar geweest zijn.

Reeds den volgenden morgen na hare aankomst liet zij Dick zadelen, riep Markies en begaf zich zonder ander gezelschap op weg om te zien wat er van haar dierbaar Raglan geworden was. Markies bad bijna al den tijd van zijn verblijf in Londen aan den ketting gelegen en zelfs voor een hond is vrijheid een zegen. Dick was altijd opgeruimd, als hij zijne meesteres droeg, en was thans vroolijker dan ooit, nu hij, de frissche lucht van een vriezenden decembermorgen opsnuivende, door de buitengewoon dik liggende sneeuw draafde. Gedurende den langen rit oefende de vroolijkheid der beide dieren een weldadigen invloed op Dorothy uit en allengs werd ook zij opgeruimd en met nieuwe hoop vervuld.

Die gemoedsstemming was echter eene slechte voorbereiding voor het schouwspel, dat haar wachtte. Welk eene verandering trof haar oog! Zoo lang zij nog op eenigen afstand bleef, kwamen de overgebleven boomen en torens en wallen, kortom de geheele romp van het kasteel haar slechts weinig beschadigd voor, en kon zij zich geen denkbeeld maken van de verwoesting daar binnen.

Maar toen zij de eene poort na de andere doorreed en overal de deuren uit hare hengsels vond gescheurd, toen zij de gracht over een hoop aarde in plaats van langs de brug overstak; toen zij onder de valpoorten doorging, welker kettingen waren afgerukt en ten laatste het bestrate plein betrad, aanschouwde zij eene verwoesting, die haar het hart in den boezem deed stilstaan. Toch was de ruwheid der puinhoopen nog door een zacht sneeuwkleed omhuld; maar wat dit in hardheid aan het tooneel ontnam, voegde het er weêr ruimschoots in koude en verlatenheid aan toe. Dorothy gevoelde zich als iemand, die het lijk van een vriend denkt te vinden en slechts zijn geraamte aanschouwt.

Het was alsof het gebeente van het huis knokkelig en hard door de huid heenstak. De vensters waren als zoo vele holle oogkassen, die van het licht waren beroofd; want er was geene enkele glasruit in de ramen over gebleven. De daken waren verdwenen behalve dat der groote zaal, dat nog ongeschonden was.

Zij beklom de groote trap, thans aan weêr en wind blootgesteld en glibberig van het ijs, en bereikte hare eigen kamer. Er lag sneeuw op den vloer, die door de

novemberregens gezwollen en gespleten was. Zij dwaalde kamer in en kamer uit met een gevoel van verlatenheid en beklemming, dat zij zelfs in hare benauwdste droomen niet gekend had. Toch had het tooneel, ondanks al zijne akeligheid, eene eigenaardige aantrekkelijkheid voor haar. Eertijds zulk een echte menschelijke bieënkorf, gonzend en joelend van leven, en thans zoo koud en zwijgend! Zelfs Markies scheen zich de verandering bewust; want treurig snuffelend liep hij met neêrhangenden staart rond en zag nu en dan eens op. Eens zelfs richtte hij den kop omhoog en liet als protest een gerekt gejang hooren, dat Dorothy deed weenen, hetgeen haar beklemd hart eenige verademing schonk.

Zij wilde thans naar de werkplaats gaan zien. Op haar weg daarheen wenschte zij het torenkamertje op te zoeken, maar de verwoesting had hetgeen daarvan overgebleven was, zoo zonderling veranderd, dat zij ter nauwernood de deuren en gangen van het huis, die haar vroeger zoo gemeenzaam geweest waren, herkende. Hier lag een hoop helderwitte sneeuw waar vroeger een donkere hoek was geweest; daar zag men een hoop steenen, waar een rijk tapijt had gelegen. Het geheele voorkomen van eene menschelijke woning was verdwenen. Waar zij vroeger bijna gedachteloos kon heenloopen, moest zij thans haar geheugen te hulp roepen om niet te verdwalen.

Zij vond de deur van het torenkamerke, maar meer was er niet van overgebleven. De kamer was verdwenen en zij zag niets dan een groot gat in den muur en verder in de diepte de nagenoeg ledige gracht der citadel. Zij wendde zich treurig om en ging naar de werkplaats. Met een enkelen blik omvatte zij alles wat nog van de citadel was overgebleven; er was geen zoldering meer tusschen haar en den hemel. Het reservoir, zoo groot als een waterbekken op een berg, was verdwenen. Het geheele gebouw was ledig en de sneeuwwolken joegen haar over het hoofd. Van het fornuis was, met uitzondering van het metselwerk, niets meer te zien. Het was eene verandering als van eeuwen, veeleer dan van maanden!

Zij verliet de werkplaats en dwaalde het kasteel weêr in, tot dat zij zich ongemerkt in lady Glamorgan's kamer bevond. Daar stond nog een enkele gebroken stoel; Dorothy ging er op zitten, sloot de oogen en liet het hoofd voorover zinken.

Met eene lichte beweging van schrik hief zij plotseling het hoofd op; er stond op eenige ellen afstands een man voor haar, die haar gadesloeg; het was Richard.

Hij had hare terugkomst vernomen en was onmiddellijk naar Wyfern gegaan. Daar hoorende welken weg zij had ingeslagen, was hij haar gevolgd, en op hare voetstappen afgaande had hij haar ten laatste gevonden.

Hunne blikken ontmoetten elkander en als door eene zelfde beweging gedreven, reikten zij elkander op hetzelfde oogenblik de hand. Geen eerlijker zielen hadden ooit door twee paar heldere oogen elkander aangestaard.

Het was of de verwoesting op eens verdwenen was en de woestenij rondom hen rozen droeg. Dorothy kwam het voor alsof Raglan herbouwd was. Zij sloeg de oogen neêr, niet omdat zij den oogslag des jongelings niet verdragen kon; maar zij dacht aaE de woorden van den markies op dien blijden dag, toen hare onschuld aan het licht was gekomen, en dit deed haar in Richard's tegenwoordigheid blozen.

Richard maakte er echter uit op dat iets in zijn oog haar mishaaagd had, en daar was hij beschaamd over; want hij was altijd zoo gevoelig voor verwijten geweest als een kind.

‘Vergeef mij, Dorothy,’ zegde hij.

‘Ik weet niet, Richard,’ antwoordde het meisje, zonder haar blik van den grond op te heffen, ‘dat gij reden hebt om mij vergeving te vragen. Maar ik weet wel dat

ik goede reden heb om het u te doen, al weet gij er niets van. Richard, ik zal u de waarheid zeggen, en dan moet gij mij zeggen hoe ik anders had kunnen handelen en in hoeverre mijn leugen misdadig was.'

'Een leugen, Dorothy! Maar gij hebt nooit gelogen!'

'Hoor mij eerst aan, Richard, en oordeel dan. Gij herinnert u, dat ik in den nacht, toen gij mij in het veld staande hieldt, verzekerde geen missiven bij mij te hebben. Het woord was waar, maar de bedoeling valsch. Toen ik dat zegde, hieldt gij mijne kam in de hand en daarin zaten berichten in cijferschrift verborgen.'

'O, gij listige!' riep Richard half verwijtend uit; maar de lach behield de overhand over den ernst.

'Mijn hart beschuldigde mij, Richard, maar zeg, wat moest ik doen?'

'Ik bid u, vraag mijn oordeel niet, Dorothy.'

'Zijt gij dan zoo boos op mij, dat gij mij niet wilt helpen, over mij zelve te oordeelen?'

'Dat niet, Dorothy; maar er is een woord geschreven, waarvoor ik dankbaarder ben dan voor eenig ander.'

'Welk is dat, Richard?'

'*Oordeet niet.* - Maar kom, zeg mij tusschen wie het geschil bestaat.'

'Tusschen u en mij, Richard.'

'Dan is het opgelost. Ik beschuldig u niet. Hoor eens, Dorothy, sinds wij van elkander scheidden, heb ik veel ondervonden en veel overdacht, en ik ben tot de overtuiging gekomen dat de meeste rampen op deze wereld hieruit voortkomen dat de menschen te licht vaardig oordeelen. De een beschuldigt den ander zonder zich rekenschap te geven van de beweegredenen, die de handelingen van zijn evenmensch besturen. Ook ik heb lichtvaardig geoordeeld; doch ik durf zeggen dat het buiten mijne schuld was. Ik heb naar de waarheid gezocht, Dorothy, ik heb er God om gebeden en ik vertrouw dat Hij mij verhoord heeft. Gij weet, Dorothy, wat ons scheidde. Welnu, mag ik u vragen of die scheiding zal ophouden, wanneer ik u zeg dat de oorzaak dier scheiding is weggenomen?'

Dorothy zag den jongeling ernstig aan.

'Begrijp ik u goed,' vroeg zij met een doordringenden blik.

'Gij begrijpt mij goed, wanneer gij gelooft dat van dit oogenblik af hetgeen u heilig is, ook mij heilig zal zijn.'

'Gij verlaat dus de partij van opstand, die op het oogenblik zegeviert?'

'Ik keer terug tot den schoot der Moederkerk, waartoe mijne vaders behoorden.'

'O Richard, dit uur is het schoonste van mijn leven. Dat geluk had ik niet durven hopen!'

'Zult gij dan mij het geluk weigeren, dat ook ik niet meer had durven hopen?' vroeg Richard.

Zwijgend reikte Dorothy hem de hand, die hij aan de lippen bracht.

De gelukkig hereenigde speelkameraden dwaalden gezamenlijk tusschen de ruïnen en Dorothy had Richard honderd plekjes te wijzen en hem te verhalen, wat zij voor haar geweest waren en hoe zij er in hunne betere dagen hadden uitgezien. Onder andere toonde zij hem hare eigen kamer, waar Markies haar den brief gebracht had, dien vrouw Upstill in haar kleed verborgen had gevonden.

Daarop was het de beurt van Richard om te verhalen wat hij van de verwoesting van het kasteel gezien had; hoe hij het, als een verstoord mierenest, had zien krioelen van menschen, die al zijne schuilhoeken doorsnuffelden; hoe links en rechts geheele brokken muur waren ingestort en hoe men gegraven en in de vijvers gevischt had,

in de hoop van verborgen schatten te vinden. Hij verhaalde haar welk een vreeselijke slag het geweest was toen de grootste toren van allen was vernield; hoe men eerst, de borstwering in de gracht had afgetrokken en vervolgens te vergeefs gepoogd had de muren omver te halen. Ten laatste had men een stapel kaphout daarbinnen opgehoopt en dit in brand gestoken en was er alzoo in geslaagd den geheelen toren zoodanig te verwoesten, dat alleen de muren overeind waren blijven staan.

Dorothy hoorde dit alles aan, gelijk men naar de lotgevallen van een ouden vriend luistert, en zij dwaalden nog zoolang tusschen de half ingestorte gebouwen rond, dat hunne van kou bibberende paarden, die intusschen ook de

oude vriendschap hernieuwd hadden, ten slotte onrustig begonnen te worden en door hun gehinnik hunne meesters waarschuwden dat het tijd werd om naar huis terug te keeren.

EEN GEZICHT IN EDAM, NAAR C. SPRINGER.

Hier kan ik mijne geschiedenis als geëindigd beschouwen. De lezer zal wel begrijpen dat ten laatste de voorspelling van den markies, dat Richard en Dorothy nog een paar zouden worden, in vervulling ging, en toen de eerwaarde heer Matthews Richard in den schoot der Kerk opgenomen en de beide gelieven in den echt verbonden had, verzuimde Dorothy niet haar echtgenoot de woorden mede te deelen, die de markies haar gelast had hem met zijn zegen over te brengen. De zegen van den grijsaard scheen werkelijk te rusten op dit huwelijk, dat hij had voorzien en welks voltrekking hij voorzeker uit het verblijf der zaligen met welgevallen heeft gaêgeslagen.

Onze gravures.

Een gezicht in Edam.

Vele Nederlanders verkeeren in den waan, dat zij, om schilderachtige tooneelen te kunnen aanschouwen, noodzakelijk eene buitenlandsche reis moeten maken. Men is immer geneigd hetgeen voor de hand ligt, ver te zoeken. Gelukkig werken vele nederlandsche schilders dit vooroordeel tegen, door van tijd tot

tijd onze aandacht te vestigen op een schilderachtig punt, zoo nis hun eigen land er zoo vele aanbiedt.

Onze gravure, 'Een gezicht in Edam' is vervaardigd naar eene schilderij van C. Springer.

Op den voorgrond zien wij de Edammers in hun dagelijksch bedrijf, en de statige tempel schuilt gedeeltelijk weg achter het lommer der hoge boomen even als zijn zuidelijke ingang achter het vooruitspringend torentje. De groote kerk te Edam, op last der hollandsche graven gebouwd en in het begin der vijftiende eeuw afgewerkt, ging ten tijde der reformatie aan de Protestanten over. Het inwendige wijkt in zooverre van den gewonen kerkbouw af, dat de zijbeuken even breed en hoog zijn als de middenruimte of het schip. De merkwaardige raamschilderingen zijn geschenken van de voornaamste steden van Holland en versieren dit gebouw sedert het begin der zeventiende eeuw.

DE DOOD VAN DEN MIJNWERKER, NAAR ÉMILE SACRÉ.

Het zal vele Nederlanders, die verleden

jaar de tentoonstelling van schoone kunsten te Brussel bezochten, aangenaam zijn geweest, in die overgrootte rij van meesterstukken, dat echt hollandsch tafereeltje te ontmoeten. Hebben dan ook sommige artisten, door het natuurschoon in den vreemde aanschouwd, geen oog meer voor het teekenachtige op den vaderlandschen bodem, van Springer kan dit niet gezegd worden.

De dood van den mijnwerker.

Aangrijpend, diep schokkend is het tafereel, dat wij hier voor ons hebben. Wij staan hier voor eene episode uit eene dier vreeselijke rampen, welke vooral in de laatste dagen zoo herhaaldelijk zijn voorgekomen en honderden mijnwerkers het leven hebben gekost.

Van den morgen tot den avond, of liever in een eeuwigen nacht gehuld, met het houweel gewapend in de duistere mijngangen te wroeten, om de steenkool te voorschijn te brengen, die aan de overige menschheid licht en warmte en honderd geriefelijkheden verschaft, ziedaar 'des mijnslaafs lot in 's aardrijks ingewanden.' Driewert beklagenswaardig de ongelukkige wanneer dat verschrikkelijk lot door een nog verschrikkelijker dood gevolgd wordt.

En dat is hier het geval! Door eene plotselinge instorting overvallen, is de arme mijnwerker onder zijn arbeid levend begraven; de groeve, waarin hij gewerkt en gezwoegd heeft, is zijn graf geworden. Maar wellicht is er nog redding!

Zijne makkers, aan dergelijke rampen gewoon en altijd op het uiterste voorbereid, zijn op het verdachte gedruisch toegesneld. Onmiddellijk zijn zij met bijlen en houweelen aan het werk gegaan om het opgehoopte puin weg te ruimen en hun ongelukkigen kameraad lucht te verschaffen. Zij weten dat ook hun elk oogenblik een dergelijk ongeluk boven het hoofd hangt en haasten zich dus eene hulp te verleen, die zij wellicht morgen zelf zullen behoeven. Zwijgend arbeiden zij voort, geen rust kennende vóór het lichaam te voorschijn gebracht is.

Eindelijk daar is het! Goddank, het is nog warm. Aller handen zijn gereed om het op te heffen, den kostbaren last naar boven te dragen, behoedzaam en toch zoo snel mogelijk, omdat alleen de frissche buitenlucht redding kan brengen, zoo er nog redding mogelijk is. Het roerlooze lichaam wordt op den kouden grond uitgestrekt, het wordt gekoesterd, betast, gewreven, kortom, alle pogingen worden in het werk gesteld om de levensgeesten weêr op te wekken.

'Er is nog hoop,' zegt de een.

Een ander haalt de schouders op en schudt bedenkelijk het hoofd.

'Ik vrees er voor,' herneemt een derde.

'Het is met hem gedaan,' meent een vierde.

'St!' waarschuwt de oudste, want hij heeft onder de toegesnelde vrouwen de echtgenoot van den rampzalige opgemerkt, en deze mag slechts trapsgewijze met het onheil bekend gemaakt worden; zij zal de vreeselijke waarheid toch steeds te vroeg vernemen.

De oude treedt op haar toe en tracht haar moed in te spreken; hij vleit haar nog met eene hoop, die hij zelf niet meer koestert; want het is hem niet ontgaan, hoe het lijk, ondanks al de moeite, die de redders er aan besteden, al kouder en stijver geworden is. De mijnen hebben een nieuw slachtoffer geëischt; wederom is een

mijnwerkersgezin van den man en vader, van den broodwinner beroofd, en in armoede gedompeld!

De schilderij van Emile Sacré vormt een roerend drama, welks personages door groepeerings, houding en gelaatsuitdrukking de heftigste en meest verscheiden gemoedsbewegingen vertolken, welke de menschelijke ziel gevoelen kan. Zij heeft haren vervaardiger op de laatste brusselsche tentoonstelling de gouden medaille aangebracht.

De architectuur in de dierenwereld.

III.

Timmerlieden.

Wij moeten ditmaal beginnen met de opmerking dat de benaming timmerlieden eigenlijk op de dieren, welke wij willen bespreken, niet zoo zeer van toepassing is, doch wij weten er geen beter woord voor te vinden. De dieren, welke wij onder den naam van timmerlieden willen doen kennen, bouwen niets op, integendeel, zij breken in zekeren zin af; maar door dat afbreken bereiken zij toch hun doel, namelijk het maken hunner nesten. Hoe negatief hun timmeren dus ook is, toch zijn zij kunstbewerker, en met het oog daarop hebben wij hen onder het gilde der timmerlieden ingelijfd. Dit bij wijze van inleiding.

De eerste timmerman dien we ontmoeten, is de bekende specht, die te midden van zijn element, in bosschen leeft. De specht heeft in zijn snavel een zeer doelmatigen beitel, terwijl hij zijn harden kop als hamer gebruikt en met beiden de boomen bewerkt om deze te zuiveren van alle insecten, minder met het doel om den eigenaars een dienst te bewijzen dan om zich het noodige voedsel te verschaffen. Door met zijn kop op de schors te kloppen, weet hij met juistheid of er zich insecten onder bevinden en is dit het geval, dan kapt hij met zijn snavel eene opening in de schors en haalt met zijne van weêrhaken voorziene tong de insecten er uit.

Daaruit laat zich reeds afleiden dat de specht een zeer nuttige vogel is, en men zal nog meer daarvan overtuigd worden als men weet, dat een enkele specht op een dag duizenden insecten kan dooden. Onder hen treft men eene soort aan, die 's zomers een voorraad voor den winter verzamelen, hetgeen voor een vogel zeker eene opvallende bijzonderheid moet genoemd worden.

De braziliaansche toekan, door de Spanjaarden *carpenteus* genaamd, verdient dien naam niet ten volle. Ook hij houdt zich even als de specht met het vangen van insecten bezig, doch op veel kleinere schaal, dewijl zijne werktuigen niet zoo sterk zijn als die van zijn europeeschen collega.

Er zijn nog vele andere vogels, die dergelijk timmerwerk uitoefenen, o.a. de meezen, doch de hoofddië van dit gilde moet men bij de insecten zoeken, die echter, in tegenstelling van de vogels, echte vernielers zijn. Wij hoeven hier slechts te herinneren aan het insect dat onze meubelen wormstekig maakt om onze bedoeling duidelijk te maken.

In onze bosschen leven myriaden van kevers, torren, rupsen, mieren en zelfs bieën, die aan alle boomgewas een verwoeden oorlog verklaard hebben en dan ook zulke verwoestingen aanrichten, dat de daaromtrent opgemaakte verslagen bijna ongelooflijk schijnen. Zoo wordt o.a. meêgedeeld, dat in 1783 de schorskevers in het Hartzgebergte niet minder dan anderhalf millioen denneboomen vernielden;

daartegenover staat echter dat men op een enkelen door hen aangetasten boom soms tot 80.000 dezer kevertjes aantreft.

Al deze insecten leven binnen in de boomen en boren zich daarin kamers en gangen, waarmee zij geheel hun leven doorbrengen, terwijl zij zeer dikwijls hunne eikens in bloesemknoppen van vruchten leggen en daardoor aan hunne jongen voedsel verschaffen ten koste van de vrucht.

De reeds genoemde schorskevers zijn verreweg de gevaarlijkste. Niet alleen toch dat de volwassen dieren gangen graven in het hout om er hunne eikens in te leggen, maar ook de jongen zetten, zoodra zij het leven hebben gekregen, dien vernielenden arbeid voort, en men heeft boomen aangetroffen waarop men geen vinger kon zetten zonder die gangen aan te raken.

De wilgenhout-rups, die echter ook andere boomen tot woning kiest, boort door het hardste hout heen, waarbij zij intusschen evenwijdig met den draad van het hout werkt. Men hoort zoo dikwijls van reusachtige boomen, die bij een storm geveld worden, en staat daarover verwonderd; doch men vergeet dikwijls te onderzoeken of de insecten niet aan het leven van den reus geknaagd hebben en zoo de oorzaak werden van zijn val.

De zoogenaamde roetkleurige mieren doen als timmerlieden de reputatie van hun geslacht als uitstekende architecten geen schande aan. De groote onderzoeker der mieren, Huber, verhaalt daarvan de wonderlijkste staaltjes. Hij vond in stukken hout een uitgestrekt bouwwerk van kunstig aangelegde gangen en kamers, welker zoldering ondersteund werd door pilaartjes, die boven door bogen aan elkaar verbonden waren, terwijl de tusschenschotten der kamers zeer gelijkmatig waren bewerkt. Hij merkt daarbij op dat deze mierenpaleizen in boomen vooral bewonderenswaardig zijn in de wortels van de boomen, welke taaier zijn en daarom buitengewoon licht zijn bewerkt.

‘Ik heb stukken gezien,’ zegt hij, ‘van acht of tien duimen lang en even zoo hoog, geheel bestaande uit hout, dat zoo dun was als papier, met eene menigte vertrekken, die de zonderlingste vertooningen opleverden. Aan den ingang dezer vertrekken, welke met veel zorg zijn uitgehold, zijn aanmerkelijke openingen, doch in plaats van lange gangen en daarin zich openende kamers, zijn de houtlagen tot bogen uitgesneden, zoo dat de mieren een vrijen doortocht hebben in elke richting. Deze bogen maken de poorten uit, welke geleiden naar de onderaardsche verblijfplaatsen.’

Wij noemden hiervoor ook bieën als timmerlieden en bedoelden daarmee de eenzaam levende timmerbie, wier bouwkunst niet minder merkwaardig is dan die der mieren. Het wijfje dezer bieën begint met in een paal een of meer gangen van een voet lang te boren. Zoodra deze gereed zijn, gaat het insect de tusschenschotten bouwen, welke den gang in kamers moeten verdeelen, en waartoe het zich bedient van het zaagsel, dat het boren van den gang heeft opgeleverd en dat de bie tot een hoopje heeft opgestapeld.

Alvorens echter het eerste tusschenschot te plaatsen, legt het diertje eerst een ei met het noodige voedsel voor het jong, dat daaruit zal geboren worden. De manier waarop zulk een tusschenschot geplaatst wordt is zeer merkwaardig. De bie begint namelijk met langs de wanden van den gang een ring te plaatsen bestaande uit zaagsel, welke zij met speeksel samenlijmt. Langs dien ring wordt op dezelfde manier een tweede aangelegd en daarmee voortgegaan tot dat een cirkelvormig schijfje ontstaat, dat de zoldering van de eerste en de vloer van de tweede kamer wordt. Opnieuw wordt op dit schijfje een eike gelegd en weêr een nieuw schot gebouwd tot dat de geheele gang gereed is. Kleine zijdelingsche openingen stellen de jongen in staat om

zich uit hunne kamerkens te verwijderen zonder dat het noodig is al de tusschenschotten door te knagen.

Wij zagen hoe de specht hamer en beitel tot zijne beschikking had, terwijl de reeds genoemde insecten zich bedienden van hunne kaken, die het best bij een nijptang zijn te vergelijken; thans komen we aan insecten, die hun arbeid verrichten met vijl, boor en zaag. De cicaden en zaagwespen leveren er het beste voorbeeld van.

Eerstgenoemden zijn voorzien van eene legboor, die tevens eene vijl is. Om er een denkbeeld van te geven hoe dit werktuig werkt, kunnen we niet beter doen dan hier over te nemen wat prof. Harting er van zegt:

‘Bij verschillende bedrijven zijn eene soort rolronde, spitstoeloope vijlen in gebruik, die men uithoofde harer gedaante, gewoonlijk

‘rattenstaarten’ noemt. Men denke zich zulk een ratteustaartvijl overlans doorgesneden en elke helft uitgehold, zoo dat daarin een priem past; die er in op en neêr kan glijden zonder dat de beide helften van elkaar vallen, maar zóó, dat alleen eene kleine verwijdering der beide spitsen mogelijk is, wanneer de priem, even als bij een troiquart, naar buiten dringt, - en men heeft eene, wel is waar nog zeer oppervlakkige, maar toch tamelijk juiste voorstelling van het merkwaardige werktuig, waarmee de cicaden hare gangen boren.’

Met deze boorvijl maken zij gangen in boomtakken, waarin zij hare eieren naast elkaar leggen.

Het werktuig der zaagwesp verdient niet minder de aandacht. Het is eene boor, bestaande uit drie stukken, die in de richting van de lengte over elkaar kunnen geschoven worden, waaronder twee getande priemen. Deze priemen worden bij het zagen op en neêr bewogen en wel zoo, dat, terwijl de eene rijst, de andere daalt, zoodat door de beurtelingsche werking der beide zagen een kanaaltje wordt uitgehold.

Ten slotte een woord over de zoozeer gevreesde paalwormen, die insgelijks in dit gilde thuis behooren. Toen de eerste exemplaren van deze schelpdieren in 1731 in Nederland verschenen, mocht met volle recht gezegd worden dat dit land in nood was. Men dacht toch aan het paalwerk van de zeeweringen en reeds werden er vreesachtigen gevonden, die het schoonste gedeelte van ons land weêr zagen verdwijnen onder de golven, waaraan het door onze voorvaderen met zooveel iever en kracht ontwoekerd was.

Voor al te Amsterdam, dat, zoo als men weet, geheel op palen is gebouwd, was de vrees zeer groot en het moet gezegd worden, dat deze vrees gewettigd was; want indien de paalworm zich daar had kunnen nestelen en vermenigvuldigen, de hoofdstad zou verloren geweest zijn. Deze vrees heeft zich intusschen niet bewaarheid. Voorzichtigheidshalve verving men het paalwerk der zeeweringen door de bekende steen glooiingen, een werk dat Noord-Holland alleen op ruim 5½ miljoen gulden te staan kwam.

Wij noemden den paalworm boven een schelpdier, en waarlijk juist in zijn schelp schuilt zijne vernielende kracht. Het diertje wordt zonder schelp geboren, doch een zijner eerste levensverrichtingen is het bouwen van zijn schelp, welks kracht het beproeft op het eerste hout het beste dat onder zijn bereik komt. Het begint zich dus in het hout te boren om er nooit meer uit te komen. Het dier toch wordt allengs grooter en heeft daarom eene grootere woning noodig, welke het zich bouwt door boren. Naarmate het groeit, worden ook zijne schelpen grooter en dewijl deze aan de kanten in omvang toenemen, blijven deze altijd scherp genoeg om hare vernielende werking met succes voort te zetten.

Behalve de kalkafscheiding, waaruit de paalworm zijne schelpen bouwt, heeft er bovendien nog eene andere kalkscheiding plaats, welke stof wordt aangewend om er de gegraven gangen meê te bekleeden. Deze kalklaag dient echter niet tot versiering van de woning, want het dier hangt door twee plaatjes met dit kalkbekleedsel samen en steunt daarop bij de nieuwe boringen, die het ondernemen zal. Om zich van hunne kalkbuizen los te maken bedienen de paalwormen zich van een zuur dat zij afscheiden, hetgeen zij met bijna alle andere borende schelpdieren gemeen hebben, dat dus de kalk oplost en hen in staat stelt verder te boren, waarbij zij eerst weêr opnieuw een kalkring moeten maken om zich daaraan vast te hechten en zoo voldoende steun te hebben bij hun vernielend timmerwerk.

Nog een aantal van andere timmeraars treft men in de dierenwereld aan, doch de voornaamste hebben wij hier genoemd en uit deze zal men zich een voldoende denkbeeld kunnen maken van hun eigenaardigen werkkring.

De drijvende opera. Eene Amerikaansche zedeschets.

(Vervolg en slot.)

De Yankee verwijderde zich onder bewaking van vier mannen. Een der toeschouwers stond op en zegde:

‘Daar met deze geldzaak nog eenigen tijd zal verloopen, stel ik voor, dat het orkest in dien tusschentijd het Yankeedoodle spele!’

‘Bravo!’

‘Zeer goed!’

‘Een voorstel dat onzen steun verdient!’

‘Gentlemen, ik protesteer daar tegen!’ riep de ons bekende Billy Roberts.

‘Wat hebt ge te zeggen?’

‘Ik wenschte een der artisten te zien, met wien ik een woordje te spreken heb.’

‘Roep hem dan!’

En Billy riep:

‘Flint! Flint! Kom voor den dag, Flint!’

Na eene minuut verscheen een sterke kerel op het tooneel in het kostuum van een rooverhoofdman.

‘Mijn naam is Flint. Wie roept mij?’

‘Ik! Ja, ik wenschte u te spreken!’

‘Nu, hier ben ik.’

‘Tobias Flint, in het aangezicht dezer vergadering zeg ik u: gij hebt mij drie jaren geleden te Litte-Rock bij een paardenhandel schandelijk voor vierhonderd dollars bedrogen, daarover vraag ik u thans rekenschap!’

‘Dat liegt gij,’ zegde Flint bedaard. ‘Eerstens heet ik niet Tobias Flint, ten tweede ben ik nooit in Arkansas geweest, en ten derde heb ik u niet bedrogen.’

‘Dat gaat te ver. Ik herken u zeer goed.’

‘En toch bedriegt gij u! Ik heet Thomas Flint en het is mijn tweelingbroeder geweest, waarmee gij te maken hebt gehad, toen hij drie jaren geleden zich hier ophield. Het is zeer goed mogelijk dat hij u bij een paardenhandel heeft bedrogen, want mijn broeder Tobias is zoo slim als drie andere en houdt van zulke streken. Gij hebt mij echter beleedigd. Ik daag u uit om na de vertooning op het tooneel te komen en met mij de zaak uit te vechten. Als gij het niet doet, dan noem ik u hier openlijk een beslagmaker!’

‘Ik neem het aan!’ riep Billy. ‘Tobias of Thomas, als het maar een Flint is!’

‘Hoera!’ riep de menigte.

‘Da's nog een plezier op den koop toe!’

‘Ik wed om vijf dollars voor Billy Roberts!’

‘Ik wed om tien voor Flint!’

‘Speelt nu het Yankeedoodle.’

Het orkest gehoorzaamde en speelde het geliefde volkslied.

Dit weêrklonk nog toen al de zangers en zangeressen optraden en zich aan eene zijde van het tooneel schaarden, om den impresario te ontvangen, die met een zak geld in de hand en begeleid door zijne vier bewakers optrad.

De Yankee reikte den hertog Alphonso van Ferrara met een zuur gezicht het geld over en sprak daarbij eenige woorden, welke het publiek niet kon verstaan, doch die zeker niet vriendelijk waren.

Meijer onderzocht den inhoud van den zak; toen wenkte hij de muziek op te houden en zegde tot het publiek:

‘Mijne heeren, onze waardige impresario heeft ons bevredigd. Er bestaat nu geen hinderpaal meer. De vertooning zal onmiddellijk beginnen.’

Het gordijn viel om na twee minuten weêr op te gaan.

De opera begon en alles liep geregeld af.

Toen na het einde van het stuk het gordijn gevallen en de schilderachtig gegroepeerde lijken der zes vergiftigde venetiaansche edellieden en de in wanhoop neêrgezonken gifmengster Lucretia aan den blik der toeschouwers onttrokken waren, schreeuwden allen als razende om de bokspartij.

Het tooneel werd opgeruimd en het gordijn ging opnieuw naar boven.

Billy Roberts was op het tooneel geklauterd. Flint stond er hem op te wachten.

Eenige mannen, die kennis van deze zaken hadden, werden als strijdrechters op het tooneel toegelaten.

Bij den eersten aanval kreeg Roberts een stomp op zijne borst, die hem in een hoek deed rollen.

Bij den tweeden aanval kreeg Flint een vuistslag op zijn neus, die het bloed er uit deed springen.

Bij den derden aanval pakte Thomas Flint zijn tegenstander vierkant op en wierp hem hals over kop te midden van het orkest.

Met het hoofd voorover viel Billy in de groote trom. Hij zelf had zich weinig bezeerd, maar de ongelukkige trom gaf met een diepen klaagtoon haar laatsten snik.

‘Dat is geen eerlijk spel!’ riepen de toeschouwers. ‘Dat is tegen de regels van het boksen!’

En nu ontstond een helsch leven, zoo als het theater er nog nooit een gehoord had. De vrienden van Billy wilden het theater bestormen, waar eenige bootslieden en figuranten gereed stonden om hun makker bij te springen. Een oogenblik scheen het alsof alles aan het vechten zou gaan.

In dezen nood kwam het vindingrijke genie van den Yankee-impresario hem te hulp. Hij nam een middel te baat, dat hem vroeger meermalen uit zulk eene verlegenheid had gered.

‘Vlug het bengaalsch vuur aangestoken!’ riep hij zijn regisseur toe. ‘Vlug!’

Op hetzelfde oogenblik werden alle uitgangsdeuren geopend, die op de drie naar den oever voerende planken uitkwamen. Eenige rustige burgers met vrouwen en kinderen verlieten nu het theater. De meeste toeschouwers bleven echter en maakten nog meer spektakel.

Eensklaps verlichtte een vuurroode schijn de zaal en deed het kaarslicht verbleeken. ‘Brand! Brand!’ galmde het van het tooneel.

‘Brand! Brand!’ schreeuwde het verschrikte publiek. ‘Redt u. Het geheele tooneel staat in brand!’

Allen verdrongen zich naar de uitgangen en over de loopplanken naar den oever. Door het verschrikkelijk gedrang vielen eenige mensen in het water, doch zij werden er weêr uitgehaald. Na verloop van tien minuten was het theater ledig. De

impresario liet het bengaalsch vuur weêr uitdooven, de loopplanken intrekken en voorzichtigheidshalve het vaartuig meer in het midden der rivier leggen.

Den volgenden avond werd *Le Trouvère* met evenveel bijval en evenveel schandaal opgevoerd, waarna de drijvende muzentempel naar New-Orleans vaarde, waar het personeel uit elkaar stoof, om zijn geluk bij een nieuwen impresario te gaan beproeven.

Vermakelijke physica.

Niet lang geleden kon men in de studentenwijk te Parijs op zekeren dag een hoopje volk zien saamgeschoold om een straatkunstenaar, die daar met een schijnbaar ongeloofelijk, doch inderdaad heel eenvoudig physisch kunststuk menigen stuiver verdiende. Was het beginsel, waarop zijn toer berustte, bekend, de toepassing was wezenlijk origineel.

Hij had een sterken stok, dien hij met de beide einden in papieren lissen ophing, benevens twee scherpe scheermessen, die hij twee jongens liet vast houden. De jongens werden op een afstand geplaatst, die met de lengte van den stok overeenkwam, elk met een scheermes in de hand; over elk scheermes werd een papieren lis gehangen en in die lissen de stok

gelegd, zoo dat die alleen gedragen werd door de papierstrookjes, welke elk oogenblik door de messen doorgesneden dreigden te worden.

Na die voorbereidselen nam de straatkunstenaar een zwaren knuppel ter hand en liet dien met een krachtigen slag op den stok neêrvallen, die oogenblikkelijk in tweeën brak. Maar was de stok doormidden, tot aller verbazing waren de papierstrookjes noch ingescheurd, noch door de scheermessen doorgesneden.

De omstanders konden hunne oogen nauwelijks gelooven, en toch is het kunststuk zoo eenvoudig dat ieder, die er lust toe gevoelt, het onmiddellijk kan nadoen. Ja, men kan de proef desverkiezende ook varieeren, en bijv. in elk der einden van den stok een stopnaald steken en den stok met de twee naalden op twee wijnglazen laten rusten, die men op den rand van twee stoelen geplaatst heeft. Slaat men dan met een zwaar stuk hout op den stok, dan zal men hem ook doormidden slaan, zonder dat de glazen beschadigd worden of van den stoel vallen. Verlangt men een eenvoudiger proef dan hangt men den stok met de beide einden horizontaal aan twee paardsharen op, waarna men hem op dezelfde manier aan tweeën kan hakken zonder de twee haartjes te scheuren.

De verklaring van die verschijnselen is zeer eenvoudig; ze berusten op het volhardingsvermogen; doch alvorens we hier de wetenschappelijke verklaring geven, willen we eerst nog eene andere proef nemen, die op hetzelfde beginsel berust. Hangt men een zwaren kogel aan een dun koordje aan de zoldering op, terwijl een sterker koordje onder aan den kogel bevestigd is, en trekt men dan met een krachtigen ruk aan het onderste koordje, dan zal niet het bovenste koordje breken, dat toch het dunste was en waaraan daarenboven de kogel hing, maar wel het onderste, en de kogel zal rustig blijven hangen.

PAALWORM.

Stuk hout door paalwormen doorboord.

De reden daarvan is dezelfde als die, waardoor de papierstrookjes en de wijnglazen ongedeerd bleven, terwijl de stok aan tweeën geslagen werd. De krachtige ruk aan den ondersten draad kan zich niet snel genoeg door de massa van den kogel voort planten en den bovensten draad niet eens bereiken, vóór de onderste gebroken en de ruk derhalve reeds voorbij is.

Ook in het geval van den stok was de slag te snel, dan dat hij zich aan de uiteinden en daardoor aan de papierstrookjes of de wijnglazen kon meêdeden. Het middengedeelte kon aan den slag geen weêrstand bieden, maar de overige deelen gevoelden niets van den schok en zouden derhalve in hunne positie gebleven zijn,

als het breken van den stok ze niet genoodzaakt had te vallen. Dit verschijnsel berust op dezelfde natuurwet, die ons in staat stelt een kogel door eene vensterruit te jagen, zonder in de ruit iets meer dan een rond gat ter grootte van den kogel te maken, of een bloem af te slaan zonder de plant te doen schudden. Elk lichaam in de natuur heeft namelijk de eigenschap dat het zich niet uit den toestand van rust in dien van beweging laat overbrengen, dan wanneer er eene kracht op werkt, en wanneer nu, zoo als bij den stok de kracht slechts op één gedeelte van het lichaam werkt, zal ook slechts één gedeelte van het voorwerp de uitwerkselen dier kracht gevoelen. Die eigenschap wordt in de natuurkunde met den naam van traagheid of volhardingsvermogen aangeduid.

Maar er zijn nog andere verwonderlijke verschijnselen, die tot niet minder gemakkelijke proeven aanleiding geven. Dat bij voorbeeld in beweging gebrachte lucht of wind zijne beweging aan vaste lichamen meêdeelt, zien wij aan de wieken der windmolens en aan de zoogenaamde kachelprenten, die door de opstijgende warme lucht boven eene kachel in beweging gebracht worden. Menigeen zal het echter verrassen als wij zeggen dat men gemakkelijk een ei van het eene glas in het andere kan blazen.

Legt men een hard gekookt ei in een wijd wijnglas en zet er een ander wijnglas achter, dan kan men door krachtig in het glas te blazen, het ei daaruit oplichten, en met eenige oefening de kracht en de richting van den luchtstroom zóó regelen, dat het ei in het andere glas terecht komt.

Op dezelfde manier kan men een halve frank uit een eierdopje blazen, dat met een vijffrankstuk bedekt is. Daartoe moet het groote muntstuk juist in de opening van het dopje passen, zoo dat het, wanneer men er op blaast, omkantelt en overeind komt te staan. Daarna is het niet moeilijk even als het ei uit het glas, het kleine geldstukje uit het eierdopje te blazen.

Ook met betrekking tot de meerdere of mindere geleiding der warmte in de lichamen zijn zeer verrassende proeven te nemen. Legt men op eene gepolijste metaaloppervlakte een stukje mousseline, dat men plat en effen uitspreidt, dan kan men daarop gerust eene kool vuur leggen en die zelfs nog aanblazen, zonder de teere stof te zengen. Het koude metaal, dat veel sterker warmtegeleider is dan het lapke mousseline, trekt namelijk al de warmte van de gloeiende kool tot zich.

Evenzoo gaat het met eene speelkaart, waarvan men de randen naar boven gebogen heeft, zoo dat men eene soort van bakje verkrijgt, waarin men boven eene spiritusvlam gemakkelijk een stukje tin kan smelten. De kaart zal in dat geval niet verbranden, evenmin als een papieren huisje, waarin men water boven het vuur te koken zou zetten.

Deze en dergelijke physische aardigheden hebben dit nut, dat zij op bevattelijke manier vele eenvoudige en toch niet algemeen bekende natuurwetten aantoonen, en verschaffen derhalve een plezierig en tevens leerzaam tijdverdrijf. Alvorens te eindigen willen wij er nog een paar meêdeelen.

Drukt men met een gespannen ijzerdraad op een stuk zeep, dan zal het even als met een mes in tweeën gesneden worden. Dezelfde proef, met ijs genomen, levert echter een geheel ander resultaat op. Men legge een langwerpigen klomp ijs met de uiteinden op twee stoelen, zoodat het alleen aan die uiteinden ondersteund wordt. Daarop buigt men er een ijzerdraad overheen, welks beide uiteinden men van onderen vastmaakt en waaraan een gewicht van vijf kilo opgehangen wordt. Geschiedt de proef in de warme kamer dan zal binnen korten tijd de ijzerdraad door het ijs heengetrokken zijn en het gewicht met een zwaren slag op den grond vallen. Maar

- en dat is juist het merkwaardige van de proef - boven den allengs naar beneden dringenden draad vormt zich aanstonds nieuw ijs, en het ijsblok zal dus niet evenals het stuk zeep in tweeën worden gescheiden, maar slechts éénen klomp blijven uitmaken. Toch gelukt deze proef slechts wanneer het ijs niet te koud is, dat is wanneer het slechts 0° warmte heeft. En dan is de verklaring van het verschijnsel niet moeielijk.

De gespannen draad drukt op het ijs en wekt door de drukking zooveel warmte op, dat het ijs van 0° in water van 0° veranderd wordt. Natuurlijk zakt nu de draad zoover in het ijs als dit gesmolten is, maar het water in de door het smelten ontstane groef staat aan het omringende ijs weêr zooveel van zijne warmte af, dat het weêr in ijs van 0° wordt veranderd. Zoo gaat het door de geheele massa van het ijs heen, zoo dat de klomp doorgesneden wordt en toch heel blijft.

Niet minder eigenaardige proeven zijn er te nemen met betrekking tot de wetten der straalbreking, en hetgeen daaromtrent in den vorigen jaargang naar aanleiding der fata morgana gezegd is, heeft daar eenigszins een denkbeeld van kunnen geven. Eene kleine gemakkelijk te nemen proef, op de straalbreking berustende, vinde hier eene plaats.

Men legge een stuk geld, bij voorbeeld een vijf frankstuk, in eene ledige kom, en verwijdere zich dan zoover van de kom tot dat de rand belet het geldstuk te zien. Terwijl men op dien afstand blijft staan, laat men door iemand anders de kom met water vullen, waarna men tot zijne verwondering zien zal dat het geld niet alleen zichtbaar wordt, maar zelfs bij de vermeerdering van het water meer en meer omhoog schijnt te stijgen. Dit is een gevolg van dezelfde natuurwet, die een rechten stok, welken men in een emmer water steekt, gebroken doet schijnen, de wet namelijk, volgens welke de lichtstralen van hunne rechte baan worden afgeleid, zoodra zij van een middenstof in eene andere overgaan, die daarmede in dichtheid verschilt.

Ten slotte zij hier nog van eene leerzame scheikundige proef melding gemaakt. Men giet op een plat tafelbord een scheutje wijngeest uit en zet midden in het telloor een schaaltje met een weinig buskruit. Steekt men nu den wijngeest in brand, dan zal men eene groote vlam zien oprijzen, te midden waarvan het buskruit ongedeerd blijft liggen. Eerst als de wijngeest ten naaste bij opgebrand is en de vlam kleiner wordt, ontploft ook het buskruit zonder gevaar te veroorzaken.

Ook hier is de verklaring licht te vatten. Daar de dampkringslucht, die voor de verbranding onmisbaar is, slechts van buiten kan toetreden, heeft ook slechts aan de buitenzij eene verbranding onder opwekking van licht en warmte plaats. Het binnenste der vlam heeft daarentegen geen hoogere temperatuur, omdat hier geene verbranding kan ontstaan; het gevolg is dat het buskruit niet kan ontploffen. Dit geschiedt eerst als de vlam zoo klein geworden is dat de hitte het kruit kan bereiken, in welk geval het zonder gevaar ontploft.

[Nummer 28]

Het geheim van den ouden visscher.

Een verhaal uit den vreemde, medegedeeld door H.A. Banning.

I.

De lezer gelieve zich te verplaatsen naar het schiereiland Quiberon in Bretagne. Daar stond tijdens de groote fransche omwenteling midden in de heide eene kleine woning, toebehoorende aan den visscher Sarzeau en daar kunnen wij kennis maken met een paar der voornaamste personen van ons verhaal.

De omwenteling, die vrijheid en broederschap aankondigde, had de fakkel der verwoesting overal rondgezwaaid, de hartstochten ontketend, de booze lusten gevoed, de goddeloosheid den vrijen teugel gegeven; priesters werden vermoord en verdreven, kerken ontheiligd, en de orkaan, die geheel Europa bedreigde, liet zich niet het minst gevoelen in het eenvoudige Bretagne, waar de eenvoud van zeden zich paarde aan innige gehechtheid aan den godsdienst.

Het gezin van Sarzeau was op een avond nog zeer laat opgebleven. De visscher was tegen zonsondergang naar zee gegaan met zijn jongsten zoon; het was toen reeds onstuimig weder, als gedurende den ganschen dag, maar kort na zijn vertrek stak de wind met hevigheid op, het onweder dat reeds lang bij tussen-

DE OUDE HERBERG, NAAR P. LHERMITTE.

poozen had gedreigd, brak eindelijk los en ging vergezeld van een storm, welke de hut deed kraken en beven.

Het was nu reeds elf uur geworden; de wind loeide met toenemende hevigheid over de naakte heide, deed de zee brullen en bruisen en beukte de golven tegen het strand met een geraas, dat het gebulder van den wind trotseerde. Buiten was het stikdonker; de bewoners van het huisje huiverden wanneer zij een blik wierpen op het kleine venster, dat in eene rots van duisternis scheen te zijn gehouwen, en met elk oogenblik werd de hoop minder, welke zij nog bleven koesteren op eene behouden terugkomst van den visscher en zijn zoon, die hem naar zee gevolgd was.

Raasde en tierde daar buiten de wind, in de hut zag het er treurig en somber uit.

In den eenen hoek van den haard zaten twee kleine meisjes dicht bij elkander; het jongste had haar hoofd op den schoot van haar zusje gelegd en was eindelijk snikkend ingeslapen. Tegenover die beide dochterkens van den visscher zat haar oudste broeder Gabriël; hij droeg zijn rechterarm in een doek; want die arm was eenigen tijd geleden gebroken, bij gelegenheid van een volksspel, dat in Bretagne zeer aantrekkelijk schijnt, maar daarom niet minder gevaarlijk is; want het gebeurde wel eens dat de een of andere deelhebber het vermaak met den dood moest bekoopen.

Vlak voor den haard, op een bankje, zat de verloofde van Gabriël, een meisje van omstreeks twintig jaren, de dochter van een kleinen boer, die niet ver van de kust woonde. Zij had in den namiddag een bezoek gebracht aan den ouden grootvader, die ernstig ziek was en te bed lag. Toen de wind meer en meer opstak zou zij gaarne met den visscher vertrokken zijn, maar Sarzeau was stug van aard en zou zeker niet genegen zijn geweest, haar, met opoffering van tijd en arbeid, naar huis te brengen, en toen later het onweder losberstte en de storm opstak, bleef haar niets over dan geduldig te wachten tot alles voorbij zou zijn.

De hut was oud, zelfs bouwvallig, maar niet klein. Tegenover den haard, half onder het schuinsche dak verscholen, was eene bedstede, waarin de hoogbejaarde vader van den visscher lag, die twee dagen vroeger de HH. Sacramenten der stervenden had ontvangen en wiens dood men elk oogenblik tegemoet kon zien. Zijn gelaat was als van perkament en vol rimpels, zijne lange spierwitte haren lagen op de grove kussens verspreid en zijne grijze oogen zwierven angstig door het vertrek rond, van den een op den ander. Zoo dikwijls de wind met nieuwe hevigheid loeide en float en de deuren zich tuimelend in hare hengsels bewogen, hoorde men den ouden man onverstaanbare woorden mompelen, en dan krabden zijne magere vingers onrustig aan de armoedige dekens. Nu en dan, wanneer de angst hem het zwaarst knelde, richtte hij zijne oogen strak op een klein beeld der H. Maagd, dat aan den muur hing, en wanneer hij dat deed, maakten allen een kruis, en men kon zien dat zij huiverden, van Gabriël af tot het kleine meisje, dat nog wakker gebleven was. Zeelieden waren altijd bijgeloovig, zij zijn het nog; de meest godsdienstigen onder hen zijn daarvan zelfs niet vrij te pleiten. Zoo geloofden dan ook onze visschers in Bretagne aan voortekenen, aan geesten, die ongeluk en dood voorspellen. De oude man meende die voorspellingen te hooren in het loeien van den wind, in het geklots der golven, in het kraken van het dak en der deuren, en de jongeling, die in den hoek en het meisje, dat op het bankske voor het vuur zat, meenden ook dergelijke voorspellingen te hooren en zagen met telkens vernieuwden angst naar den zieke, die dit alles nog beter wist, daar hij zooveel ouder was en meer ondervinding had dan zij.

Van meubelen en andere aanwezige dingen in de hut hebben wij niet veel te zeggen. Behalve de banken aan den haard, waarop de bekende personen gezeten waren, was er ook een ruwe houten tafel aanwezig en op die tafel zag men een roggebrood, een groot mes en een kan, waarin zich appelwijn bevond. Aan de wanden hingen vischnetten, touwen en gescheurd en half versleten zeildoek, terwijl stroohalmen door den gespleten zolder hingen.

Al die voorwerpen en ook de personen werden phantastisch verlicht door het flinkerende haardvuur en door een teerfakkel, die, naast den haard, in een blok hout stond. Dat roode en gele licht, 't welk de verschillende huisgenooten aan den haard en ook het gelaat van den ouden man bescheen, wierp lange en breede schaduwen, die met elken nieuwen windstoot bezielde schenen te worden en niet weinig voedsel gaven aan de onheilspellende denkbeelden der bewoners, terwijl de zwarte nacht, die zich aan het kleine venster scheen vast te klemmen, het tooneel in de hut meer verontrustend maakte dan dat daar buiten.

Daar was sinds lang geen woord gewisseld tusschen de aanwezigen; zij hadden elkander nauwelijks aangezien, doch die pijnlijke stilte werd eindelijk afgebroken door het jonge meisje, dat even opstond om Gabriël iets in het oor fluisteren.

‘Perrine, wat vertelt gij daar aan Gabriël?’ vroeg het kind aan den anderen kant van den haard.

‘Ik zeg dat het hoog tijd is om zijn arm eens te verbinden,’ antwoordde het meisje.

‘Neen, neen, ik hoor het wel beter,’ hernam de kleine.

‘En dat hij dat gevaarlijke spel niet meer meê moet doen.’

‘Neen, neen,’ sprak nogmaals de kleine, het hoofd schuddende, ‘dat is maar gekheid; gij zijt ook bang van grootvader, zoo goed als ik.’

‘Bang van grootvader?’ vroeg nu de jongeling, ‘hoe zoo?’

‘Wel, hij doet zoo naar met zijne oogen, en dan praat hij van den duivel en van bloed en van geld.’

‘Dat komt van de koorts, die in zijn hoofd zit en van den storm daar buiten.’

‘Maar van morgen stormde het niet en toen heb ik toch ook duidelijk gehoord dat grootvader van bloed en van geld sprak.’

‘Van morgen?’

‘Ja gij waart niet hier en vader was een oogenblik in het achterhuis;.... 't is zoo akelig, Gabriël, ik ben zoo bang.’

‘Gij behoeft niet bang te zijn, kind; grootvader ijlt nu en dan en gij weet wel dat hij in den laatsten tijd min of meer kindsch geworden is; de arme man weet niet meer wat hij zegt.’

Middelerwijl dit gesprek fluisterend gevoerd werd, had de oude man zijne kleinkinderen met groote oogen aangezien, en toen zij zwegen riep hij eensklaps met een holle stem:

‘Verdronken, verdronken! Ik zie het, zij zijn verdronken, mijn zoon en mijn kleinzoon!’

‘Wees bedaard, grootvader,’ sprak Gabriël, ‘God en de heilige Maagd zullen hen beschermen -, wij moeten de hoop niet opgeven.’

De oude man zag hem strak aan en woelde met de handen over de dekens.

‘Verdronken, verdronken!’ klonk het andermaal.

‘Dat ik toch mijn arm niet kan gebruiken,’ zegde de jonkman; ‘als ik dat gebrek niet had gehad zou ik met vader meê zijn gegaan en dan zou ook het leven van Pierre niet in gevaar zijn gebracht.’

‘Zwijg toch!’ sprak nu de oude man met veel krachtiger stem, ‘hoort gij dan het gekerm der stervenden niet, boven het gebrul van den wind uit? Het zijn de duivelen die psalmen zingen. Hoor dat kermen..... daar verdrinkt mijn zoon en de kleine Pierre..... hoor, hoor!’

Een geduchte windvlaag deed op hetzelfde oogenblik het huiske op zijne zwakke grondslagen waggelen, 't Was alsof de storm zijn zegelied floot; men hoorde niets anders, zelfs de zee scheen te zwijgen.

Het gebulder van den storm had de kleine wakker gemaakt; zij begon van angst te weenen en sloeg den arm om den hals harer oudere zuster. Perrine was op de knieën gezonken en stak smeekend de handen naar het beeld der H. Maagd uit. Gabriël zag werktuiglijk naar het kleine venster, want al kon hij daar buiten niets zien, hij wist bij ondervinding wat die woedende orkaan op zee moest zijn. Hij zuchtte diep en stamelde:

‘God moge hen bijstaan; aan menschelijke hulp is niet meer te denken.’

‘Gabriël,’ klonk het uit de bedsteê, maar de stem was nu veel zwakker en geheel anders: 't was of een ander had gesproken.

Maar Gabriël hoorde het niet; hij had geen erg in den ouden man, dewijl al zijne aandacht op Perrine was gevestigd, die hij zooveel mogelijk trachtte te troosten.

‘Gij moet niet zoo bang zijn,’ sprak hij; ‘want gij zijt hier veilig.’

‘Maar 't is hier alles zoo akelig, 't maakt mij bang.’

‘Dat is waar, Perrine, maar ons huis heeft al zooveel stormen doorgestaan; als vader maar thuis was, zou ik er weinig om geven, want wij hebben hier geen nood. Ik had wel gelijk toen ik u zegde dat het zeer gevaarlijk zou zijn om van avond nog naar de boerderij terug te keeren. De storm heeft nu misschien zijn hoogste punt bereikt en straks kunt gij met de beide meisjes hier naast in het kamerke gaan slapen als gij u wat wilt behelpen.’

‘Gabriël, Gabriël!’ riep nu het kleinste der zusters angstig, ‘o, zie eens hoe akelig grootvader doet.’

Gabriël keerde zich om en ging ijlings naar het bed. De oude man zat overeind, zijne oogen puilden uit het hoofd, zijn gelaat was geheel verwrongen en hij hield de handen uitgestrekt naar den kant waar zijn kleinzoon stond.

‘Daar zijn de witte vrouwen, de witte vrouwen’ gilte hij; ‘de doodgravers zijn naar zee gegaan om de drenkelingen te zoeken.’

De kinderen vlogen van angst het jonge meisje gillend in de armen; zelfs Gabriël liet een angstkreet hooren en deinsde onwillekeurig een paar stappen terug. Van dat alles zag of hoorde de oude man niets; hij scheen geen besef van de aanwezigheid der anderen te hebben en riep aanhoudend:

‘De witte vrouwen..... daar zijn de witte vrouwen! Maak de deur open, zie maar uit het venster, daar zult gij de witte vrouwen zien, als een lichtstraal in den donkeren nacht. Zij zweven als engelen op den wind en boven de zee; zie maar hoe zij de lange witte kleêren ver achter zich aansleepen en hoe de lange haren in de lucht zweven. Maak toch de deur open, Gabriël, dan kunt gij alles goed onderscheiden, dan zult gij de plek zien waar uw vader en broeder verdronken zijn. Gij zult zien hoe de witte vrouwen met naakte voeten een graf delven in het strand en hoe zij de zee smeeken dat zij de dooden zal terug brengen. Maak toch de deur open, Gabriël, of ik spring uit mijn bed om het zelf te doen, al zou het ook mijn dood zijn.’

Gabriël zag zoo bleek als een lijk; hij gaf door een teeken te kennen dat hij zou gehoorzamen, maar had al zijne krachten noodig om de deur tegen te houden, middelerwijl hij een oogenblik naar buiten zag.

‘Ziet gij de witte vrouwen, Gabriël?’ vroeg de oude man.

‘Het is stikdonker buiten en daar is niets te zien,’ antwoordde Gabriël, de deur weêr sluitende.

‘Wee! wee!’ kermde de zieke, terwijl hij uitgeput in zijne kussens neêrzonk. ‘Wee! wee!... Zij zijn verdronken, bid voor hunne zielen, Gabriël..... Gij hebt geen vader meer, Gabriël!..... Ik zie duidelijk de witte vrouwen als in een weerlicht; zelfs hier, waar ik lig, zijn zij. Mijn zoon en mijn kleinzoon!..... Verdronken, beiden verdronken!’

De jonkman zuchtte diep en keerde naar den

haard terug, naar Perrine en de kinderen, die beefden van angst en aandoening.

‘Grootvader is van avond erg ziek en koortsig,’ fluisterde hij; ‘gij moest nu samen maar naar het kamerke hier naast gaan, want de ellende is niet aan te zien; ik zal wel alleen bij hem waken.’

De meisjes bewilligden in zijn verzoek, knielden eenige oogenblikken voor het beeld van Onze Lieve Vrouw, gaven hem beurt om beurt de hand en verwijderden zich toen zoo zacht mogelijk.

Toen ging Gabriël angstig naar de bedsteê, want hij vreesde eene hernieuwing van het tooneel dat hem daareven zoo had aangegrepen; maar de oude man lag nu zeer stil en wel met gesloten oogen, alsof hij sliep. Zijne ademhaling was wel kort maar toch niet verontrustend. Daarna wierp de jongeling eenige blokken hout op het vuur en ging op een der banken zitten met het voornemen om te waken tot dat de dag aanbrak en dan verder te zien wat hem te doen stond.

Al bleef de wind ook met onverminderde onstuimigheid loeien, al had de orkaan nog niets van zijne kracht verloren, het kon daar buiten niet donkerder, akeliger zijn dan in het gemoed van den jongeling, dat door allerlei naargeestige gedachten gekweld en bestormd werd. Sedert den dood zijner brave moeder was het hem alsof een vloek over zijne familie hing. Zijne ouders hadden het vroeger zeer goed gehad; zij verdienden toen veel geld, hadden ook nog wat geërfd en mochten welvarende lieden genoemd worden. Maar het was of de fortuin hun eensklaps den rug had gekeerd, want de eene ramp was op de andere gevolgd, soms op de meest zonderlinge manier. Zoo was de welvaart verdwenen en volgden armoede en gebrek. Sedert lang was zijn vader zoodanig veranderd dat zijne voormalige vrienden - hij had nu geen vrienden meer - verklaarden in hem den visscher Sarzeau niet meer te herkennen.

Thans was al die tegenspoed uitgelopen op het droevigste aller ongelukken..... op den dood. Want dat vader en broeder ongelukkig omgekomen waren, daar viel niet meer aan te twijfelen. Gabriël wist dat toen hij naar den storm luisterde, toen de oude grootvader in ijlen koorts van de witte vrouwen sprak, die de lijken gingen begraven in het zand aan het strand der zee. Overigens had hij te veel ervaring opgedaan, om niet te weten dat zijn vader reeds lang terug moest zijn, wanneer hij niet in de golven zijn dood had gevonden. En die dubbele dood moest ongelukkig komen nu zijn huwelijk met Perrine in het verschiet was, nu zulk eene nieuwe ramp het moeielijkst te dragen viel. Rustte dan wezenlijk een vloek op zijne familie? Er begonnen zich in zijne smart voorgevoelens te mengen, waaraan hij geen voedsel durfde geven; want de sombere kleuren van het tegenwoordige schenen zich aan de toekomst mede te deelen, en terwijl hij daar eenzaam zat bij den haard en nu en dan een Onze Vader bad voor de zielerust der dooden, sloot zich daarbij een ander gebed aan voor het behoud der levenden: voor het jonge meisje, dat zijn grootste schat was op aarde en voor de ouderlooze kinderen, wier eenige beschermer hij nu nog was.

Gabriël had lang, zeer lang zoo voortdenkende en biddende bij den haard gezeten, toen hij eensklaps ontstelde over het geluid dat uit de bedsteê kwam.

‘Gabriël,’ sprak de oude man, en zijne stem was nu zacht en dof, ‘Gabriël, hoort gij wel hoe het water driipt, daar aan het voeteneinde van mijn bed?’

Gabriël luisterde een oogenblik en zegde toen: ‘Ik hoor alleen het loeien van den wind en het knappen van het vuur, grootvader.’

‘Hoor dan maar..... tok, tok, tok! hoe langer hoe duidelijker en hoe langer hoe sneller ook, hoor maar! het water driipt door den zolder.’

‘Het kan onmogelijk zijn, grootvader, want boven uw bed ligt alles vol stroo en oud zeildoek.’

De oude man schudde het hoofd. ‘Gij hebt geen verstand van die dingen, Gabriël! Neem het licht en zie aan het voeteneinde, maar gij moet goed toezien.... daar, daar.... is er op die plek geen water.... is het water of bloed?’

Gabriël had met bevende hand de fakkel genomen, en toen het hem bleek dat alles droog was, ontroerde hij, liet de fakkel op den haard vallen, zonk on de knieën voor het beeld der H. Maagd en verborg zijn gelaat in beide handen.

Hoe lang zou die akelige, bange nacht nog duren!

‘Is de grond nat?’ klonk het weder uit de bedsteê. ‘Zeg het mij aanstonds, ik wil het weten.’

De laatste woorden werden schielijk en gejaagd uitgesproken.

Gabriël ging naar het ziekbed en zegde zacht tegen den ouden man dat er geen druppel nat te zien was; maar hij bespeurde op hetzelfde oogenblik dat het gelaat van den zieke eene groote verandering had ondergaan. Zijne gelaatstrekken waren veel strakker, zijne oogen dof geworden en zijne stem klonk ook geheel anders.

‘Ik hoor het toch nog altijd duidelijk,’ sprak hij: ‘tok, tok, tok! Dat druppen is het laatste voorteeken; het zegt dat uw vader en uw broeder omgekomen zijn, en daar die druppels op het voeteneinde van mijn bed vallen wordt ook mijn naderende dood voorspeld. Ik ga sterven, doch laat de kinderen niet hier komen, zij zijn nog zoo jong, zij moeten den dood niet zien.’

Er voer een kille siddering door Gabriëls leden toen de oude man krampachtig zijne hand vatte en met gesmoorde stem zegde:

‘Uw vader is dood, ik weet het nu zeker..... maar vóór dat ik ook ga sterven moet ik u een geheim mededeelen..... kom hier dicht bij mij.’

‘Ik ben nog zoo jong, grootvader,’ stamelde Gabriël, ‘ik heb reeds zooveel te dragen; spaar mij daarom, ik wil liever geen geheimen kennen. Morgen komt de pastoor terug.....’

‘Morgen?..... daar is voor mij geen morgen meer,’ hernam de oude met eenige verheffing in zijne stem, ‘en ik kan, ik mag nu niet sterven zonder dit vreeselijke geheim aan u bekend te maken. Uw vader is dood, ik heb er recht op dat gij mij gehoorzaamt. Breng uw oor dicht bij mijn mond, gauw, gauw, gauw!’

Onder de laatste woorden hoorde de jonkman een licht gedruisch. De deur van het kamerke ging open en Perrine kwam bleek en ontsteld binnen. De oude man had haar aanstonds opgemerkt en hij riep met zwakke stem:

‘Ga heen, Perrine, ik wil dat gij heengaat.... Jaag haar weg, Gabriël, en nagel de deur dicht, als zij onwillig mocht, zijn.’

‘Ga weêr liggen, lieve Perrine,’ sprak Gabriël, ‘en zorg dat de kinderen ons niet storen. Grootvader wordt hoe langer hoe erger en gij kunt hier toch niet van dienst zijn.’

Perrine ging zwijgende heen en sloot de deur achter zich.

Middelerwijl de oude man nogmaals herhaalde: ‘Gauw, gauw, breng uw oor dicht bij mijn mond’ en Gabriël bij den arm greep als vreesde hij voor ontvluchting, hoorde hij weêr de kinderen, die insgelijks wakker geworden waren, zeggen: ‘Laat ons voor grootvader bidden.’

En toen de jonkman bij het sterfbed neêrknielde, drongen de biddende stemmen zijner zuster en van Perrine tot hem door, en dat gebed klonk als eene hemelsche muziek te midden van het geloei en het gebrul van den wind en het heesche gefluister van den stervende.

(Wordt vervolgd.)

De architectuur in de dierenwereld.

IV.

Mandemakers en wevers.

Van de Chineezers wordt verhaald dat zij de kunst om iets na te bootsen in de hoogste mate verstaan en verschillende zonderlinge geschiedenissen zijn in omloop om dit te bewijzen. Indien nu dit alles waar is zouden we een Chinees, die het in deze kunst het verst heeft gebracht, wel eens een vogelnest willen voorleggen om naar aanleiding daarvan zijne kunst te beproeven. Wij gelooven gaarne dat de Chinees een nest zou vervaardigen, doch betwijfelen 't ten hoogste of de kleine mandenmaker het waardig en voldoende zou keuren om er zijn woonsteê van te maken.

Het zijn toch vooral de vogels, die in het gilde der mandenmakers en wevers de eer van het dierenrijk ophouden en daarin eene kunstvaardigheid ten toon spreiden, waarbij het werk van menschenhanden verre achter moet staan, dewijl niet alleen de mandenmakers- en weverskunst, maar ook het vilt- en tapijtwerken en niet het minst het vlechten in de hoogste volkomenheid door hen wordt uitgeoefend.

Ruw, of liever gezegd, onbewerkt hout, mos, plantenvezels, het haar van dieren en dikwijls zelfs de eigen veeren zijn de grondstoffen waaruit de vogel zijn nest bouwt, dat zoozeer onze bewondering verdient. Het nestje van een winterkoninkje is er een sprekend voorbeeld van. Gevlochten uit hooi, blaêren en bladstelen, zou het er van buiten niet heel ooglijk uitzien, indien het diertje daaraan niet tegemoet kwam door het versieren met witte, gele en zwarte mossen en gekleurde veêren van andere vogels, welke met spinwebdraden er op vast gemaakt worden.

Het instinct om hunne nesten op te schikken is den vogel over het algemeen eigen. De satijnvogels van Nieuw-Holland behangen hun nest met gekleurde veêren, schelpjes en zelfs met lapjes van gekleurde kleedingstoffen; de indische spreeuw plegt glimwormen en vuurvliegen tegen de wanden van zijn verblijf, terwijl zeer vele vogels bijzonder gesteld zijn op alles wat blinkt, waarvan onze kraaien en eksters het meest bekende voorbeeld zijn. Dat de zwitsersche Alpenkraai zelfs brandende stukken hout en vurige kolen meê naar zijn nest sleept en verschillende australische vogels daar een geheel museum van blinkende voorwerpen verzamelen, moet aan dezelfde oorzaak worden toegeschreven.

De meest primitieve mandenmakers zijn zeker de indische loophoenders, die met hunne pooten gras, aarde, blaêren en takjes achteruit werpen en zodoende een heuveltje vormen, dat geheel hun nest uitmaakt. Daarin worden toch de eieren gelegd, die door het broeien van al deze gemengde stoffen van zelf tot ontwikkeling komen, hetgeen noodig is, dewijl de vogel er zich niet verder meê bemoeit.

En weinig hooger in de kunst van nestbouw staan de Noord-amerikaansche trekduiven, die in ontelbare scharen bijeen leven en bij hunne tochten naar streken, waar nieuw voedsel is te vinden, geheele gewesten in opschudding brengen door hun geraas. Maar ook dáár, waar zij hunne nesten bouwen brengen zij niet weinig verwarring aan. Prof. Harting geeft daarvan de volgende belangrijke schets:

‘Men denke zich verplaatst in een dier dichte bosschen, welke zich uren ver naar alle zijden uitbreiden, gelijk er thans nog eenige in noordwestelijk Noord-Amerika

gevonden worden. Men stelle zich in dit bosch eene uitgestrektheid voor van twintig tot dertig vierkante uren, dat is eene oppervlakte zoo groot als een vierde

of een derde der provincie Utrecht. Op elken boom, die daar groeit, hebben trekduiven hare nesten gebouwd; niet zelden ziet men er negentig of honderd op de takken van een enkelen. In dit van levende wezens, oude en jonge, krioelende bosch is het echter niet geraden door te dringen, want hunne uitwerpselen vallen in den letterlijken zin als een regen neêr, en gestadig breken groote en kleine takken af door het gewicht der daarop zittende vogels. De grond is hiermeê bezaaid en het daarop groeiende gras en andere lagere planten zijn geheel bedolven onder eene dikke laag duivenmest, als het ware eene in het binnenland gevormde guanobedding. Het geraas in zulk een bosch verwekt door het klapwieken der duiven, het [n]eêrvallen der takken is zoo, dat de paarden der inwoners, die daar heen trekken, om zich van de jonge duiven meester te maken, er voor schrikken en men elkanders woorden niet meer verstaan kan, zonder in het oor te schreeuwen. De boomen, waarop deze vogels nestelen, lijden daaronder zoo zeer, dat zij, nadat de vogels hun broeiplek verlaten hebben, weldra sterven, en nog jaren daarna biedt zulk een oord, waar ook alle plantengroei op den ondergrond vernield is, niets aan dan een tooneel van verwoesting.'

HET MEISJE MET DE EENDEN, NAAR DIEFFENBACH.

Een merkwaardig tooneel uit de dieren wereld levert de nestbouw der bekende roeken, die eveneens gezellig bij elkaar leven. Het valt de

jongen echter niet gemakkelijk in eene maatschappij te worden opgenomen. Zoodra deze haar nest willen bouwen in de nabijheid van hunne oudere broeders en zusters beletten deze dit door het nest uit elkaar te werpen, omdat het gewoel hen hindert. Het jonge volkje zoekt een veiliger plaats, doch waartoe daar de noodige takjes en wortelvezels te vinden! Geen nood! Van eene gelegenheid dat de oudere roeken een uitstapje zijn doen, maken de jongen gebruik om hun nest te plunderen en het hunne op te bouwen. Een algemeene aanval op de gestolen bouwstoffen van het nest is er een gevolg van, doch daarna verkrijgen de jongen ook de vrijheid om ongestoord aan een nieuwen bouw van hun nest te beginnen en meêgeteld te worden in de maatschappij.

Bijzonder opmerkelijk is het werk van den afrikaanschen ombervogel, die niet alleen een schoon nest rondom een boomstam vormt, maar ook dit voorziet van eene buitendeur, een portaal, eene binnendeur en wat zeker verwonderlijk is, een dorpel, waarop het manneke bij schoone dagen de wacht houdt.

OP WEG NAAR SIBERIË.

De bekende krikendief, de wielewaal, spint zelf wollen draden, waarmee hij zijn nest aan den boom vastbindt; ook de vink verstaat bij uitnemendheid de kunst om zijn nest sterk aan de takken vast te binden: zijn viltwerk, zeer netjes geweven, vormt met den boom een geheel en kan er zonder geweld niet afgetrokken worden; de lijster is eveneens een kunstige vlechter en mandenmaker, die met gras- en fijne wortelvezels zeer hendig weet om te gaan: hij voorziet zijn nest daarenboven van een waterdichten vloer uit vermolmd hout saam-

gesteld, waaraan hij met zijn speeksel de noodige vastheid geeft; de kolibri eindelijk is een volleerd wever, wier nestje, hoe klein ook, geheel open is, doch waar het den grootsten roofvogel niet vreest. Het kleine ding heeft door zijne verbazende vlugheid en de scherpte van zijnen bek menigen valk den dood toegebracht, en zoo ooit het stopwoord klein maar dapper waarheid is geweest kan men het gerust op de kolibri toepassen.

Het nest van den troepiaal, die in leefwijze veel overeenkomt met de europeesche spreeuw, lijkt sprekend op eene beurs, welke aan een tak hangt. Het moet een aardig gezicht zijn dertig tot veertig van zulke zakken aan een boom te zien wiegelen. Een vogel, die tot dezelfde soort behoort, weeft zijn beursnestje zoo kunstig in elkaar, dat eene oude dame eens ernstig aan een bekend geleerde vroeg: of het niet mogelijk zou zijn die vogels kousen te leeren breien.

De amerikaansche baltimorevogel is, in de buurt waar hij woont, de schrik der huismoeders, dewijl hij zich niet ontziet hunne wasch te bestelen, om zijn nest te bouwen. Alles wat maar eenigszins bruikbaar is neemt de vogel meê. Strengen garen en zijde, koord, linnen, dat hij tot reepels scheurt, alles kan hij gebruiken, en het product dat hij daarvan maakt kan het best vergeleken worden bij hoedenvilt of een soort van grof laken.

Een zuid-amerikaansche collega van dezen beurzenbreier hangt zijn nest eveneens aan een tak, doch hecht het ook van onderen vast aan den stam. Geheel zijn nest bestaat uit eene reeks nestjes, waarvan alleen het bovenste door de vogelfamilie bewoont wordt terwijl zij zeer genadig toestaan dat in de andere nesten geheele muizenfamiliën hun verblijf houden.

Onze karekiet hangt zijn uit biezen gevlochten nestje aan enkele rietstengels, langs welke geheel het nest kan op- en neêrschuiven, zoo dat men wel eens gemeend heeft dat het nest met den waterstand op- en neêrging. De russische buidelmees is wellicht de volmaaktste viltwerker in de dierenwereld. Als grondstof gebruikt hij het donzige pluus van wilgen en populieren, waarbij hij grasspieren voegt; daaruit weet hij zulk een sterk vilt samen te stellen dat de boeren in Zuid-Rusland deze nesten opzoeken om er pantoffels van te maken.

De in de heete luchtstreken levende weervogel, van wiens wonderlijk nest we hierachter eene afbeelding geven, verdient nog onze aandacht. Het is een zak, die eene buis tot ingang heeft, welke echter zoo kunstig is gevlochten dat zijn werk vergeleken kan worden met het bekende sierlijke oostindische mat- en vlechtwerk.

Ten slotte mogen we niet vergeten stil te staan bij een vogel, door Vaillant, die hem op zijne reizen door zuidelijk Afrika het eerst ontdekte, de republikein genoemd. Hij ontleent dien naam aan zijn instinct om gemeenschappelijk met anderen tot een enkel groot doel saam te werken, namelijk: het vormen van een maatschappij, waarin echter ieder op zijn eigen handje leeft, en waar allen in de gemeenschappelijke woning een eigen kamer hebben. Het best laat zich het nest van de republikeinen vergelijken bij een groot hotel, waar elk zijn eigen hotelier, zijn eigen kellner en zijn eigen keukenmeid is.

Dit republikeinsch vogelhotel bevindt zich rondom een boomstam. Het schijnt een reusachtige paddenstoel of wel het dak van eene hut of tent, of wat niet minder juist is, eene zeer groote paraplu. Het dak of hoe men het ook noemen wil, bestaat uit gras, dat echter geen water doorlaat en onder dat dak worden de nestjes naast elkaar gebouwd. Door de gedurige vergrooing komt er eens een oogenblik dat de takken

het gevaarte niet meer dragen kunnen en het nest in elkaar valt. Eer het echter zoover komt kan het dak 10 of 12 meters in omvang hebben, waaronder wel eens ruim drie honderd vogelparen verblijf houden.

Om deze schets van de mandenmakers en wevers uit de dierenwereld volledig te doen zijn, behoorden wij hier nog te spreken over sommige visschen en vooral over de insecten, die het in deze kunsten zeer ver gebracht hebben. Dewijl echter hunne verrichtingen te merkwaardig zijn om er maar even over heen te loopen, zullen we er in een volgend artikel op terug komen, waar wij van zelf meer ruimte hebben om deze kleine kunstenaars in hun werk gaê te slaan.

Onze gravures.

De oude herberg.

Herbergen, zoo als wij er hier een voor ons hebben, beginnen meer en meer tot de zeldzaamheden te behooren en zijn ten hoogste nog in afgelegen hoeken op het platteland te vinden. Niemand zal dat voorzeker betreuen, al moet het erkend worden dat zulk een ouderwetsche herberg met den breeden schoorsteen, de berookte zoldering en de ruwe houten banken een veel schilderachtiger figuur maakt dan de netgewitte, lage, met zand bestrooide gelagkamers, waarvan het minste dorp er tegenwoordig eenige tientallen kan aanwijzen.

‘De herberg’ van Lhermitte is een tooneeltje vol waarheid, en zoowel de gelagkamer als de gasten zijn naar het leven geteekend. Die man met zijne gebruinte gelaatstreken, zijn opengeslagen hemd en opgestroopte mouwen, die in de eene hand zijn schup en in de andere zijn groot bierglas vasthoudt, is ontegenzegglijk de type van den poldergast, dien wij zoo menigmaal langs onze wegen ontmoeten. De kerel met zijn verfrommelen hoed en zijn pijpke in den mond, die den aardewerker vertrouwelijk op den schouder klopt, heeft het voorkomen van een dier zwervers, welke hetzij met koopwaar hetzij met eenig ander boerenbedrog het land afloopen. Wat den derden drinker betreft, deze is door de leeren tesh, die hem op den rug hangt, gemakkelijk te herkennen als de postbode van het dorp, die zich onder het drinken van een glas bier in de herberg van zijn langen tocht komt verpoozen.

Het meisje met de eenden.

Hoe verkwikkend, op een snikheeten zomerdag aan den waterkant te zitten te midden van het lommerrijk geboomte! De kleine heeft gewis een heerlijk plaatske gekozen. Maar ze is niet hierheen gekomen met de sentimenteele bedoeling om de natuur te genieten. Och neen, daartoe is zij te ongekunsteld, te naïef. - ‘De beestjes eten geven,’ heeft ze gezegd, toen moeder haar een boterham gaf, en in een wip was zij bij den vijver. Ze zit hier wel een beetje gevaarlijk, maar geen nood, het is haar dagelijksch werk. De eendjes weten het al, en gaan vertrouwelijk met haar om. Haar heelen voorraad werpt zij in het water, tot groote ergernis van een kip, die nu van den buit niets kan machtig worden. Waarom heeft haar moeder haar ook geen zwemmen geleerd? We hopen voor de gemoedsrust van de hen, dat zij haar kippenverstand niet met die belangrijke vraag zal krenken en we brengen hulde aan den schilder Dieffenbach, naar wiens aanlokkelijk tafereeltje onze gravure vervaardigd is.

Op weg naar Siberië.

De laatste nihilistische samenzweringen in Rusland hebben weêr aanleiding gegeven tot eene veelvuldige toepassing der strafwetten op de staatsmisdadigers, die het russische wetboek in ruime keuze aan de hand doet. Op moord en hoogverraad staat de doodstraf, terwijl op de overige staatsmisdaden verbanning naar de onmetelijke russische strafkolonie gesteld is; en ook deze straf wordt nog op drie verschillende manieren toegepast. Vooreerst heeft men de misdadigers, die tot dwangarbeid in de siberische kwikmijnen veroordeeld zijn, vervolgens zij, die enkel tot opsluiting zijn gedoemd, en eindelijk de eenvoudige bannelingen.

Deze laatsten worden onder geleide naar eene aangewezen stad in Siberië gebracht, waar zij geïnterneerd en onder gestadig toezicht der burgerlijke en militaire overheid geplaatst worden. Die bannelingen kunnen van de regeering verlof bekomen hunne vrouw en kinderen naar het oord der ballingschap meê te nemen, wel te verstaan als de leden van hun gezin daarin bewilligen.

De gevangenis te Moskou is de groote bewaarplaats der veroordeelden van allerlei aard, die voor de verbanning naar Siberië bestemd zijn, en de vrouwen en kinderen, welke hunne echtgenooten of vaders tot aan Moskou vergezellen, vinden daar huisvesting in eene groote zaal, die door de regeering midden in de gevangenis tot dat doel is afgezonderd. Onze gravure stelt die zaal voor en geeft ons een denkbeeld van de hartverscheurende tooneelen, waarvan zij voortdurend getuige is.

Op den dag waarop de gevangenen bij groepen drie- of vierhonderd naar Siberië vertrekken, staat het hunnen familiebetrekkingen vrij, naar huis terug te keeren of de rampzalige echtgenooten en vaders naar het land der ballingschap te volgen. De gevallen, dat de liefhebbende vrouwen en moeders het laatste boven het eerste verkiezen, zijn niet zeldzaam, en dikwijls ontstaat bij het afscheid een edelmoedige tweestrijd tusschen de vrouw, die lief en leed met den man haars harten wenscht te deelen, en den man, die haar in heur eigen belang en dat harer kinderen bezweert, naar de echtelijke woning terug te keeren.

Een bezoek aan de Koninklijke Tapijtfabriek te Deventer.

I.

De oude schrijvers verhalen ons dat er vroeger tapijten geweven werden dan kleêren, en moge die bewering aanvankelijk ook gewaagd schijnen, bij nader onderzoek heeft ze niets onwaarschijnlijks. Tapijten toch zijn, zoo als de meeste voorwerpen van weelde, uit het Oosten afkomstig, waar het warme klimaat het gemis aan kleeding minder doet gevoelen, terwijl het veelvuldig verblijf op den blooten grond al spoedig de behoefte aan eene bedekking van den bodem moest doen ontstaan. Daarenboven is het zeer natuurlijk dat de primitieve weefgetouwen zich eerder leenden tot de vervaardiging van tapijten dan tot het fijner weefsel van kleedingstoffen.

Hoe het zij, men mag in elk geval als zeker aannemen dat de kunst van tapijten te weven zeer oud is. Het schijnt dat de Babyloniërs reeds die kunst hebben uitgevonden, en dat zij ook bij de oude Israëlieten bekend was, blijkt uit de beschrijving van den tabernakel, door Mozes in de woestijn opgericht. Het tapijtwerk van den tabernakel was, even als al de overige versieringen, door God zelf voorgeschreven en maakte dus een deel uit van de godsdienstige symboliek der Joden, even als ook later bij de

Perzen en Turken tapijten als onmisbaar bij godsdienstige plechtigheden beschouwd werden, wyl men daarop geknield zijn gebed verrichtte.

Spoedig echter werden bij die oostersche volken de tapijten tot een meer profaan oogmerk aangewend en maakten weldra de rijkste

versiering der vorstelijke paleizen uit. Zoo leest men dat kalif Maktudi, die in het begin der tiende eeuw leefde, zijn paleis met niet minder dan twaalf duizend tapijten van onschatbare waarde bekleed had - eene weelde, die weldra ook aan de europeesche hoven navolging vond.

Aanvankelijk bediende men zich in Europa van de tapijten, die met opoffering van groote geldsommen uit het Oosten werden aangevoerd; maar weldra legde men zich zelf op de vervaardiging van dergelijke weefsels toe, en reeds vroeg brachten de Nederlanders het in dit handwerk tot eene buitengewone hoogte. Ten tijde van Karel den Groote had het oude Darentre bereids zijne tapijtwevers en uit de latere tapijtfabrieken van Brugge waren de voorbeelden afkomstig, waarnaar de wereldberoemde *gobelins* vervaardigd werden.

Die middeleeuwsche tapijten dienden echter hoofdzakelijk tot behangsels en prijken dikwijls met geheele voorstellingen uit de bijbelsche geschiedenis of de mythologie. Zoo was de zaal, waar hertog Karel van Bourgondië zijne bruid Margareta van York ontving, behangen met een tapijt van zijden, gouden en zilveren stoffen, waarop de Argonautentocht en de geschiedenis van het gulden vlies was afgebeeld. Kardinaal Mazarin bezat een tapijtbehangsel van twaalf voet hoogte en dertien voet breedte, dat ook te Brugge vervaardigd was en thans nog bestaat. Het stelt verscheidene personen uit de oude geschiedenis voor, doch in de kleederdracht van den tijd, waarin dit kostbaar stuk geweven werd, en zelfs op dit oogenblik hebben de rijke kleuren der oorspronkelijke teekening nog maar weinig van hare levendigheid verloren. Behalve de tapijtfabrieken van Brugge zijn in België vooral die van Audenaarde, Brussel en Doornik beroemd geworden.

Wat de zoo even genoemde *gobelins* betreft, deze zijn hun naam verschuldigd aan Giles Gobelin van Rheims, die onder de regeering van koning Frans I eene wolweverij te Parijs oprichtte. De kunst om tapijten te weven schijnt omstreeks den tijd van Karel Martel in Frankrijk bekend te zijn geworden; toenmaals hadden zich namelijk daar eenige Saraceensche fabrikanten gevestigd, die weldra met de concurrentie van ondernemende inboorlingen te worstelen kregen en ten slotte geheel en al overvleugeld werden, toen in 1295 het gerechtshof van Parijs bij vonnis ten voordeele der inlandsche fabrikanten besliste. Nog grooter vlucht nam echter de fransche tapijtfabrikatie, toen onder Hendrik IV de nog thans bestaande fabriek der *gobelins* werd opgericht, waaruit meesterstukken zijn voortgekomen, die nog heden de bewondering van alle kunstkenner opwekken. De inrichting werd aanvankelijk gesteld onder de leiding van den grooten schilder Lebrun, terwijl ook de patronen door de vermaardste schilders van dien tijd geteekend werden; ja, men aarzelde niet zich aan de nabootsing van de grootste klassieke meesters als Rafael, Rubens en Titiaan te wagen, en gelukte daarin met het schitterendst gevolg.

Maar ik noemde zoo even het oude Darentre als een der oudste zetels der tapijtfabrikatie en merkwaardig is het, dat nog op dit oogenblik Deventer op eene tapijtfabriek kan roemen, die voor eene der eerste van de geheele wereld kan doorgaan. De geringe gedachte, die men over het algemeen van de nederlandsche nijverheid heeft, zal hier menigeen glimlachend de schouders doen ophalen; maar ik kan mij hier beroepen op het oordeel van de jury der laatste fransche wereldtentoonstelling.

Bij mijn bezoek aan de Deventer fabriek gaf de directeur mij welwillend inzage van het verslag der commissie, die in het bijzonder met de beoordeeling der tapijtwerken belast was, en aan welker hoofd de directeur stond van de fabriek der

Gobelins te Parijs - voorzeker een onpartijdig en bevoegd beoordeelaar. Het oordeel betreffende de Deventer-fabriek kwam mij zoo belangrijk voor, dat ik er een afschrift van verzocht, hetwelk ik hier meêdeel.

‘De Koninklijke Tapijtfabriek van Deventer,’ zoo luidt het oordeel der jury, ‘waarvan de heer W.F. Kronenberg directeur is, verdient eene zeer bijzondere vermelding in ons werk. Deze fabriek, in 1790 gesticht en in 1848 in eene naamlooze vennootschap veranderd, geeft aan ongeveer 300 arbeiders werk. Het grootste gedeelte harer voortbrengselen wordt in het land verbruikt; toch wordt een zeker gedeelte naar Engeland en Amerika en zelfs naar Frankrijk uitgevoerd. In die drie landen genieten de hollandsche tapijten eene zeer goede faam. De inzending van de Koninklijke Tapijtfabriek te Deventer verdient vermeld te worden om de keuze der teekeningen, de goede sorteering der kleuren en de regelmatigheid der fabricatie.’

En om te doen zien dat dit voor de nederlandsche nijverheid zoo vereerend getuigenis ten volle betrouwbaar is, haal ik uit de conclusie van het verslag nog de zinsnede aan, waarin de drie overige fabrieken genoemd worden, welke met die van Deventer de gouden medaille behaalden: ‘Men heeft door het lezen van dit verslag kunnen zien, dat wij rondborstig den bijval onzer mededingers erkend hebben. Wij hebben met lof genoemd Haas & Zoon te Weenen, Templeton te Glasgow, de koninklijke fabrieken van Windsor en Deventer.’

Deze schitterende bekroning is niet de eenige lauwer, waarop de Deventer-fabriek zich beroemen mag; de directeur toonde mij toch niet minder dan vier en twintig gouden, zilveren en bronzen medailles, op verschillende tentoonstellingen zoowel binnen- als buitenslands behaald, en daaronder met rechtmatige zelfvoldoening de koninklijke gouden medaille van verdienste, indertijd door den koning der Nederlanden uit eigen beweging aan de fabriek uitgereikt.

Z.M. de koning, die zich zooveel aan de nederlandsche kunst en nijverheid laat gelegen liggen, vereert dan ook deze fabriek met zijne bijzondere bescherming en is meermalen in eigen persoon over de uitvoering van door Zijne Majesteit bestelde tapijtwerken komen spreken. Op het oogenblik is een tapijt besteld, dat bestemd is voor prinses Helena, de zuster der koningin, als een geschenk bij gelegenheid van haar huwelijk met den engelschen prins Leopold.

Bij mijn bezoek was ik natuurlijk benieuwd het patroon van dit kostbare en merkwaardige werk te zien; doch de directeur was nog niet in de gelegenheid mij dit te toonen, daar er nog geen bepaald dessin gekozen was. Bijwijze van schadeloosstelling liet hij mij echter de patronen voor een drietal andere merkwaardige bestellingen zien, ééne voor Nizza, ééne voor San Francisco en eene voor Peking. De teekeningen tot die tapijten waren ontworpen naar de stalen van meubel- en behangselstoffen, die den directeur waren toegezonden en die hij mij liet zien als een merkwaardig staaltje van den tegenwoordigen smaak.

Al die kostbaar bewerkte zijden en wollen lappen vertoonden verschillende, maar altijd even fletsche en vershoten kleuren, zoo dat ze het voorkomen hadden van curiositeiten uit het een of ander museum van oude kunstnijverheid. In diezelfde valsche kleuren moeten nu ook de tapijten bewerkt worden, en daar het niet zelden gebeurt, dat de gevraagde tinten niet voorhanden zijn, is het de taak van den scheikundige, aan de wolververij der inrichting verbonden, door allerlei kunstmiddelen de gewenschte kleur te verkrijgen. Daar ik intusschen later op de ververij terug kom, bepaal ik er mij toe hier eene opmerking te maken betreffende het verbazend verschil, dat tusschen de oorspronkelijke kleurschakeeringen der smyrnasche tapijten en de tegenwoordig in den smaak zijnde bestaat.

Het patroon der echte, legendaire smyrnasche tapijten is onuitstaanbaarveelkleurig en aanvankelijk nam men in de hollandsche fabrikatie die patronen in al hunne veelkleurigheid over. Voor fijnere qualiteiten voegde men later als nec plus ultra van eene buitengewone pracht aan de oorspronkelijke oostersche figuren ornamenten, krullen, saterskoppen en bloemen toe, zoo dat men tapijten kreeg, waarop de voet elk oogenblik vreesde te stronkelen over de vooruit springende voorwerpen, waarmede zij bedekt schenen. Ik herinner mij een dergelijk tapijt gezien te hebben in het presbyterium eener kerk, dat door die versiering wezenlijk onveilig gemaakt werd, daar het slechts voor een geoefend oog mogelijk was de altaartrappen van den vlakken grond te onderscheiden. Wel te verstaan heb ik hier niet het oog op die schoone middeleeuwsche kerktapijten, wier symbolische figuren, in vlakke, rustige tinten uitgewerkt, wel verre van zulk een oogverblindend effect te maken, slechts meêwerken om den indruk van het kerkgebouw te verhoogen. Het is integendeel toe te juichen, dat tegenwoordig opnieuw dergelijke tapijten naar de oude modellen vervaardigd worden, zoo dat ook op dit gebied eene decoratie uit de kerk wordt geweerd, die er niet in thuis behoort. Doch om op den bastaardstijl in de smyrnasche tapijten van het laatst der vorige eeuw en het begin van deze eeuw terug te komen, in den laatsten tijd raakt het gelukkig met al dien wansmaak gedaan, en zoo men ook al de grillige, maar karakteristieke en vlakke teekening der oude oostersche tapijten behoudt, hunne oorspronkelijke veelkleurigheid heeft voor harmonie en rust plaats gemaakt.

De directeur stelde mij in staat door eigen aanschouwing over die trapsgewijze verandering te oordeelen, door mij eene reeks tapijtpatronen uit verschillende tijdvakken te laten zien. Elk patroon stelt slechts een vierde gedeelte van de geheele teekening voor, maar door middel van een zoogenaamde *repeteespiegel*, die, even als een triktrakbord, kan loegeslagen worden en die men als een kamerschut overeind zet, kan men zich gemakkelijk de teekening in haar geheel voorstellen.

Achtereenvolgens zag ik nu de turksche tapijten met hunne gloeiende kleuren, de arabische en perzische met hare bevallig golvende lijnen en arabesken voor mijn oog ontrollen. Daarop kwamen de weefsels, waarop de oorspronkelijke ornamentvormen met moderne versieringen vermengd waren, benevens die tapijten, wier ornamentatie geheel en al aan de renaissance ontleend was en die derhalve met de oude oostersche niets gemeens hadden dan de manier van fabrikatie. Ten slotte zag ik een aantal teekeningen in den laatsten smaak, die door hunne sobere tinten en rustige lijnen het oog eene aangename verpoozing gaven na zooveel bont gewemel.

Eene dergelijke vergelijking zou een wijsgeer rijke stof tot menschkundige opmerkingen aan de hand hebben gedaan: uit die lijnen en kleuren toch spreekt de geest en het kunstgevoel van elkander opvolgende geslachten, en gelijk de eeuwen van moed en kracht en opgewekt leven hare uitdrukking in forsche en stoute figuren vonden, zoo getuigen de producten van onzen tijd, ook op dit gebied, van beschaving en verfijning, maar ook van matheid en verzwakking. Tot zelfs in de teekeningen onzer tapijten leest men, dat onze eeuw *geblaseerd* is.

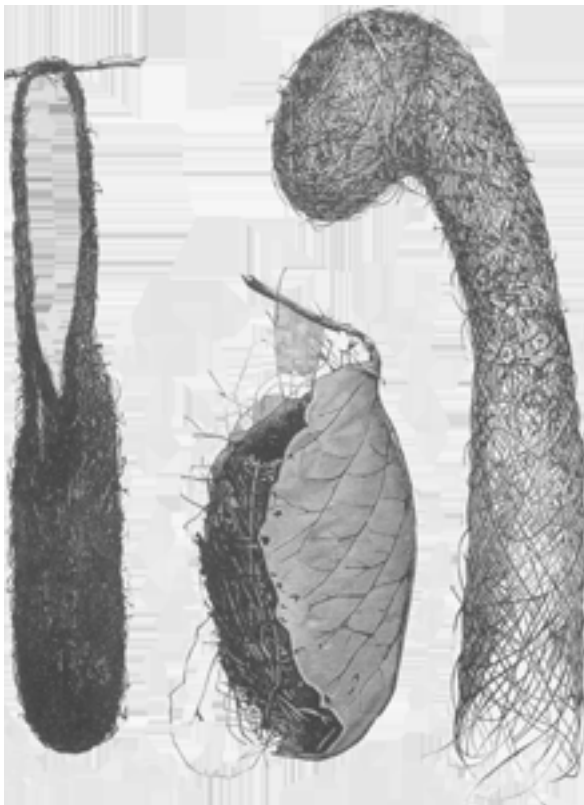
(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

DE LUCHTBALLON DOOR ELECTRICITEIT BESTUURD. - Het groote ongerief van een luchtballon is, zoo als men weet, hierin gelegen dat men hem niet naar welgevallen besturen kan. Mocht de wetenschap het eenmaal zoover brengen dat zij den luchtballon de richting kan voorschrijven, die hij te volgen had, of hem naar willekeur

kon laten rijzen of dalen, dan zou zij binnen kort de eereplaats bekleeden onder onze gewone middelen van

verkeer. Sedert lang houden zich daarom de geleerden bezig met het zoeken naar een middel, dat als roer bij dat luchtschip dienst kan doen. In Engeland gaat men bij die onderzoekingen voornamelijk uit van het feit, dat men, ter hoogte van 3000 voet in den dampkring gekomen, drie verschillende luchtstroomen waarneemt, zoo dat men, door den ballon te laten rijzen of dalen, in een dezer luchtstroomen kan trachten te komen. De Franschen pogen meer bijzonder langs mechanischen weg tot hetzelfde doel te geraken, en hebben reeds menige verbetering op dit gebied uitgedacht, nu eens door den stoom en dan door de electriciteit te hulp te roepen. Die krachten namelijk tracht men dienstbaar te maken, om tegenwind en andere hinderpalen, die de vaart van het luchtschip bemoeielijken, te overwinnen. Het geldt hier altijd nog maar proeven, doch wanneer men bedenkt, hoe snel in den laatsten tijd sommige uitvindingen, als bij voorbeeld de telephoon, tot een bewonderens waardigen graad van volkomenheid zijn gebracht, twijfelt men niet aan de mogelijkheid dat die proeven weldra tot een gunstig resultaat zullen leiden. Het nadeel van een stoombeweger voor een luchtballon is vooral het gevaar van brand en in de tweede plaats de vermindering der brandstof, die aanvankelijk als ballast kan dienst doen. De gevolgen van dit verminderen van het gewicht aan ballast kunnen alleen worden vermeden door telkens gas te laten ontsnappen.

NESTEN VAN EEN TROEPIAAL, SNIJDER- EN WEVERVOGEL.

Met het oog op al die bezwaren heeft de bekende parijsche luchtvaarder Gaston Tissandier een elektrischen beweger voor luchtballons uitgedacht en daarvoor patent genomen. De beweger is in zekeren zin een bestendige ballast; het gewicht is slechts gering en komt bijna niet in aanmerking in vergelijking van de diensten, die hij kan bewijzen. Deze uitvinding heeft op de laatste elektrische tentoonstelling te Parijs algemeen de aandacht getrokken en de goedkeuring van deskundigen weggedragen,

zoo dat men de proeven, welke binnen kort met het nieuwe werktuig zullen genomen worden, met belangstelling tegemoet ziet.

PER LUCHTBALLON OVER HET KANAAL. - Is men er eenmaal in gelukt den ballon naar goedvinden te besturen, dan zal wellicht de tijd niet ver meer af zijn, dat men aan de bestaande spoorweg- en stoombootdiensten ook geregelde luchtballondiensten toevoegt. In het *Aquarium* te Londen heeft dezer dagen reeds eene vergadering van luchtvaarders plaats gehad, waarop het plan besproken werd een geregelde luchtballondienst tusschen Engeland en het vasteland in te richten. Zoodoende zal de tunnelspoorweg, dien men bezig is tusschen Dover en Calais aan te leggen, bijna overbodig worden.

EENE NOORDPOOL-EXPEDITIE MET LUCHTBALLONS. - Het lijkt wel of we hier den titel van een der romans van Jules Verne afschreven, zoo ongeloofelijk klinkt het, en toch geldt het hier geen fantastische inbeelding, maar een plan, dat in allen ernst is opgevat en wezenlijk tot uitvoering schijnt te zullen komen. De treurige afloop der meeste Noordpooltochten, die tot heden te scheep ondernomen werden, heeft een ondernemend en waagziek Engelschman op het denkbeeld gebracht eene dergelijke expeditie met behulp van luchtballons te beproeven. Commodore Cheyne van de engelsche marine en luitenant Schwatka van de vloot der Vereenigde Staten hebben zich verbonden tot dat doel eene som van 8000 dollars bijeen te brengen en de noodige plannen te ontwerpen. Vindt hun voorstel bijval, dan zal eerlang van uit St. Patricks Bay, ongeveer 490 engelsche mijlen van de Noordpool, een eskader luchtschepen den tocht aanvaarden. Voorloopig zou men te St. Patricks Bay observatieposten oprichten, die telegraphisch met elkander verbonden worden, en er toestellen tot vervaardiging van gas en verdere benoodigdheden heenbrengen. Heeft men daar eindelijk de windstroomen bestudeerd en is alles voor de onderneming in orde, dan zullen in juni 1883 drie ballons, elk door drie personen bediend, bij bestendigen zuidenwind de reis naar de Noordpool maken, waartoe de ballons niet meer dan 24 uren tijds zullen noodig hebben. Door middel van een gemakkelijk af te winden draad zal elk der ballons telegraphisch met haar station in verbinding blijven en verder voor 51 dagen levensmiddelen aan boord voeren.

PER LUCHTBALLON OVER DEN ATLANTISCHEN OCEAAN. - Eene luchtreis naar de Pool is voorzeker eene onderneming van belang; doch een ander amerikaansch luchtreiziger, zekere Samuel King, heeft nog veel grooter plannen. Hij wil een ballon vervaardigen, waarmee men de reis van Amerika naar Europa maken kan, en tracht daarvoor te New-York en Philadelphia de noodige gelden bijeen te brengen.

Natuurlijk zou het een ballon van geheel bijzondere constructie moeten zijn. Hij zou een inhoud hebben van honderd duizend kubieke voeten en van caoutchouc gemaakt worden, waardoor het gas onmogelijk kan heendringen. Dit zou den ballon in staat stellen vier of zes dagen onderweg te blijven, wat voor een gewonen ballon onmogelijk is, daar die altijd aan het vervliegen van het gas is blootgesteld.

De uitvinder twijfelt er natuurlijk niet aan, dat hij gelukken zal, maar zal toch eerst eenige proefreizen boven het amerikaansche vasteland maken, alvorens hij zich boven den Atlantischen Oceaan waagt - een verstandige voorzorg niet alleen in het belang zijner eigen veiligheid, maar ook met het oog op het succes zijner onderneming; want het is niet aan te nemen, dat de heer King liefhebbers voor zijn nieuw communicatie-middel zal vinden, alvorens de deugdelijkheid er van proefondervindelijk bewezen is.

EEN INSTRUMENT OM HET GESPROKEN WOORD TE FIXEEREN. - De talrijke mechanische werktuigen, die dagelijks worden uitgevonden, zullen per slot van rekening nog allen handarbeid overbodig maken. Ziehier thans een instrument, dat den snelschrijver kan vervangen. Het is door den Weener ingenieur Gentilli dezer dagen aan de Leipziger universiteit voor een talrijk auditorium vertoond, en de proeven, die men er daar meê genomen heeft, schijnen het werktuig inderdaad eene toekomst te voorspellen.

De heer Gentilli begon zijne voordracht met aan te toonen hoeveel voordeelen zulk een instrument zou aanbieden, daar het werk van den snelschrijver, al kan dit ook door snelschrijfmachines vergemakkelijkt worden, altijd nog van zijn denken en willen afhankelijk is.

Vervolgens helderde hij zijn werktuig door proeven op. Het bestaat uit eene combinatie van fijne hefboompjes, die op de verschillende deelen van lippen en tong komen te rusten, alsmeê uit fijne vleugeltjes, die voor de neusgaten zweven. De spreker neemt dit werktuig in den mond; de bewegingen zijner spraakorganen brengen de hefboomkens en vleugeltjes in beweging, die op hunne beurt een aantal schrijfstiften in zes evenwijdig loopende lijnen doen werken op eene strook papier, die hetzij met de hand, hetzij door een uurwerk voortgeschoven wordt. Naar gelang bij het uitspreken der klinkers en medeklinkers dit of dat deel der spraakorganen meer of minder sterk bewogen wordt, of naar gelang door den neus lucht wordt uitgeademd, komen er natuurlijk verschillende figuren op het papier, en daar het werktuig die bewegingen volkomen juist weêrgeeft, zoo dat dezelfde klank altijd door hetzelfde teeken wordt voorgesteld, is het niet moeilijk uit die teekens weder de gesproken rede te lezen.

Door dit instrument wordt alzoo de stenographie het gemeengoed van ieder, die zich de moeite wil geven de verschillende teekens, die het werktuig voortbrengt, te leeren onderscheiden.

[Nummer 29]

Het geheim van den ouden visscher.

Een verhaal uit den vreemde, medegedeeld door H.A. Banning.

(Vervolg.)

‘Ik had het geheim met mij in het graf willen nemen,’ zoo begon de oude man, ‘maar uw vader is nu dood - God moge zijne ziel genadig zijn - en gij kunt nog veel goed maken van 't geen misdreven is. Luister dus, verlies geen woord van 't geen ik u zal zeggen en zie niet zoo schuw in de kamer rond; de bloedschuld heeft voor altijd dit huis besmet, gij moet het verlaten als ik begraven zal zijn. Stil, blijf bedaard en laat mij spreken. Uw vader is dood en ik mag dat afschuwelijke geheim niet meênemen in het graf.’

De jongeling meende te bezwijken toen hij die even raadselachtige als verschrikkelijke woorden hoorde en de adem van den stervende zijne wang beroerde.

ZONDAGBEZOEK, NAAR VICTOR RAVET.

‘Gij zult u den tijd nog wel herinneren, Gabriël,’ vervolgde de oude, ‘toen ik nog gezond was en niet zoo sukkelde; 't is meer dan tien jaren geleden, zoo wat zes weken vóór den dood uwer moeder. Gij waart met moeder en de kinderen hier naast in het kamertje naar bed gegaan. Uw vader was toen al arm geworden; hij had zijn boot moeten verkoopen, en daar hij zich niet bevriend had weten te maken, wilden de andere visschers hem niet in hun boot opnemen. Dat greeft hem en hij werd hoe langer hoe stugger en het ging niet goed hier in huis. Toen wij aan de deur stonden - het zal zoo wat negen uur zijn geweest - zagen wij een vreemdeling op ons huis afkomen; hij was nog jong, droeg een valies op den schouder en zag er uit als een

heer, ofschoon hij eenvoudig gekleed ging. Hij zegde ons dat hij zeer vermoeid was en geen kans zag om de stad te bereiken, en vroeg, of wij

hem voor een enkelen nacht wilden herbergen. Uw vader gaf eerst geen antwoord, maar zegde toen dat de vreemdeling een plaats aan den haard kon krijgen, maar dan moest hij geen leven maken, dewijl zijne vrouw ziek was en de kinderen sliepen. De vreemdeling verlangde niets meer dan eene plaats bij den haard, en toen hij binnen gekomen was en wij hem niets konden aanbieden dan een stuk roggebrood, zegde hij beter voedsel, ook voor ons, bij zich te hebben. Hij opende zijn valies om er iets uit te halen en..... Gabriël, ik ben zoo benauwd.... drinken, drinken!’

Gabriël stond doodsbleek op, schonk wat van den appelwijn, die op de tafel stond, in een tas en bracht het aan de lippen van den ouden man. Die drank was zeker wel niet zeer opwekkend, doch bleef nochtans niet zonder uitwerking, want er kwam weêr eenig leven in die doffe oogen en na eenige oogenblikken hernam de stem weêr fluisterend:

‘De vreemdeling was wat haastig toen hij brood en vleesch uit zijn valies haalde, zoo dat een paar voorwerpen, waaronder eene portefeuille, op den grond vielen. Uw vader raapte de portefeuille op en alvorens de vreemdeling haar weêr in zijn zak stak, opende hij haar een oogenblik, doch lang genoeg om te zien dat er bankpapier in was. Ik zag dat zeer duidelijk en uw vader ook.... Blijf zitten, wees niet zoo schuw, Gabriël, ik heb niets gedaan waarvoor gij behoeft te huiveren.... Hij deelde het eten met ons, haalde zijne beurs te voorschijn, gaf mij een goudstuk om verschillende middelen voor uwe zieke moeder te koopen en ging kort daarna bij het vuur liggen om te slapen. Toen zijne oogen gesloten waren, zag uw vader mij aan op eene manier die mij deed ontstellen. Hij was in den laatsten tijd hard en onaangenaam voor ons allen geweest; de ziekte uwer moeder, de toenemende armoede, de vermagerde kinderen, die broodsgebrek leden, hadden hem het leven verbitterd, en in plaats van te bidden en te vertrouwen, morde hij tegen de Voorzienigheid. Daarom had ik weinig lust om hem met den vreemdeling alleen te laten, toen hij mij verzocht brood en wijn te gaan halen voor het geld dat ons was geschonken. Ik beefde bij de gedachte aan hetgeen wellicht in hem omging, maar toen ik zegde - wat ook waar was - dat er zoo laat in het dorp niets meer te krijgen zou zijn, werd hij woedend en beval mij met een vloek te doen wat hij gelastte en de menschen op te kloppen als zij reeds naar bed mochten zijn. Ik durfde nu niet meer weigeren, want ik was bang van uw vader zoowel als uwe moeder en gij allen, doch het was - ik weet niet waarom - of ik mij niet van huis kon verwijderen. Na eenige minuten sloop ik op mijne teenen naar het venster en zag toen.... o, barmhartige God, wees hem genadig! ik zag.... drinken, Gabriël, drinken.... ik stik!’

Het bidden in het naastbijgelegen kamerke had opgehouden, en Gabriël hoorde toen juist hoe Perrine de beide kleine meisjes kuste en goeden nacht wenschte.

‘Gabriël,’ hernam de oude weêr, ‘gij moet God bidden, vurig bidden voor uwen ongelukkigen vader en leer ook eens uwe kinderen bidden, opdat God hem de eeuwige rust moge schenken. Ik zag duidelijk hoe hij, met een mes in de hand, zich over den slapende heenboog. Met de andere hand haalde hij de portefeuille te voorschijn. Een enkel oogenblik scheen hij na te denken, en ik geloof.... neen, neen, ik ben er wel zeker van, dat hij toen reeds berouw had. Geloof mij, Gabriël, hij zou de portefeuille weêr stil in den zak van den vreemdeling geborgen hebben, maar juist bewoog deze zich en hief den arm op, alsof hij wakker werd, en toen zag ik ook uwen vader het mes opheffen.... Meer zag ik niet en ik weet ook niet hoe lang ik nog gestaan heb, met mijn rug tegen het huis; want ik wist eigenlijk niet meer waar ik was, maar toen

ik opzag, zag ik uw vader in den maneschijn staan met een bloedend lijk in de armen; het lijk van den man, die aan onzen haard geslapen en zijn voedsel met ons gedeeld had.... Stil, Gabriël, kerm niet zoo; stil, zij zullen hiernaast wakker worden.'

'Wat is er toch gebeurd, Gabriël?' riep eene stem achter het houten beschot, 'och, laat mij bij u komen.'

'Neen, neen!' riep de oude, al zijne krachten verzamelende, opdat zijne stem hoorbaar zou zijn bij het geloei van den wind, 'gij moogt niet hier komen, ik wil het niet. Richt mij een weinig op, Gabriël,' vervolgde hij, nu weder fluisterend, 'ik wil zitten, want ik ben zoo benauwd dat ik nauwelijks kan spreken. Kom vlak bij mij, ik heb nog maar weinig te zeggen, zoo!.... Nu, uw vader dreigde mij te vermoorden, hij heeft daar een vreeselijken, een afschuwelijken eed op gedaan, wanneer ik hem ooit mocht verraden, en hij dwong mij hem behulpzaam te zijn in het verbergen van het lijk. Wij brachten het.... hef mij hooger op, Gabriël.... wij brachten het over de heide naar den grooten hoop steenen, gij weet wel, die vroeger door de heidenen zijn opgericht. Gij weet ook, dat er een holle plek is onder die steenen; daar hebben wij het geborgen en keerden toen naar huis terug. Uw vader heeft de portefeuille verbrand, en wij hebben nooit geweten wie die vreemdeling was.... Hooger, Gabriël, hooger, ik ben zoo benauwd..... Nu, luister goed, gij kunt mij niet verstaan als gij zoo snikt en kreunt. Uw vader zegde aan uwe moeder, dat hem een kleine erfenis ten deel was gevallen; maar het geld heeft een vloek over ons gebracht, die vloek is oorzaak dat mijn zoon en mijn kleinzoon verdronken zijn.... Hooger, nog hooger, Gabriël!.... Uw vader is arm gebleven en nog ongelukkiger geworden, maar ik geloof toch wel, dat hij een gedeelte van het geld nog hier of daar verborgen heeft gehouden, uit vrees, of uit berouw, ik weet het niet. Zoo gij het ooit mocht vinden, laat er dan missen voor lezen tot zielerust van den ongelukkigen vreemdeling. Wilt gij dat beloven?'

Gabriël knikte met het hoofd, maar sprak geen woord.

'Neem ook de beenderen weg uit die holte, gij weet wel, en begraaft ze. De arme jongen kwam gastvrijheid bij ons zoeken en hij is schandelijk.... Hef mij hooger op, Gabriël, nog hooger!.... Ik hoor Perrine, laat zij blijven.... hooger, Gabriël, veel hooger!.... Bid voor mijn zondige ziel.... bid, bid altijd voor....'

Zoolang Perrine het schor gefluister van den ouden man hoorde, ofschoon zij ook geen enkel woord kon verstaan, waagde zij het niet de deur te openen; toen echter het gefluister, dat haar angstig maakte, steeds zwakker werd en ten laatste geheel ophield en zij Gabriël onophoudelijk hoorde snikken, - toen kwam een gevoel in haar op, dat sterker was dan alle vrees en zij opende zonder te aarzelen de deur. De oude man was geheel onder zijn deken weggedoken en Gabriël was voor het bed geknield met het gelaat in de handen verborgen. Hij zag niet op en gaf ook geen antwoord toen zij hem aansprak. Het snikken bedaarde wel langzamerhand, maar hij bewoog zich ook niet. Slechts eens, toen zij de hand op zijn schouder legde, kwam er eenige beweging in hem, maar zij ontstelde er van, want hij rilde; hij rilde bij de aanraking van haar hand.

Toen ging Perrine de zusters roepen en zij spraken hem ook aan, maar hij antwoordde evenmin op al hare zoete woorden, op hare tranen en smeekingen. Het scheen dat de smart hem spraak en beweging benam, dat hij door eene smart werd beheerscht, die sterker was dan de kracht der liefde.

De storm bedaarde en het begon dag te worden, maar Gabriël zat nog altijd onbeweeglijk bij het doodbed. Perrine, die lang naast hem geknield lag en te vergeefs trachtte hem uit zijne verdooving op te wekken, meende eens dat zij den ouden man hoorde adem halen; zij strekte toen de hand reeds naar de deken uit, maar scheen

den moed te missen om iets meer te doen. Zij was nooit bij een sterfbed tegenwoordig geweest, en de indruk van den vreeselijken nacht, dien zij had doorgebracht, de stomme wanhoop, waaraan Gabriël ter prooi scheen, verbijsterde haar zoodanig dat zij bijna even hulpeloos was als de beide kinderen, die zich angstig aan haar vast klemden. Zij kreeg eerst iets van haar kalmte terug, toen het bleeke daglicht door het kleine venster drong. Zij begon er over te denken wat haar te doen stond. Zij moest naar huis, want haar vader zou natuurlijk zeer ongerust zijn, en zij kon toch ook Gabriël in dien toestand niet verlaten. Het best zou nog zijn zoo dicht bij mogelijk hulp te zoeken en zij begon reeds met de kinderen aan te sporen dat zij stil bij Gabriël zouden blijven, zoo lang zij afwezig zou zijn, toen zij op eens voetstappen in de nabijheid vernam.

Een oogenblik later werd de deur geopend en er verscheen een man op den dorpel, die onbeweeglijk bleef staan bij het tooneel dat zich aan zijne oogen vertoonde.

Toen Perrine opzag, zag zij den vader van Gabriël voor zich.

II.

De kleeren van den visscher waren doornat, het water droop er uit, maar op zijn gelaat, dat altijd bleek was, altijd strak stond, kon men den indruk niet waarnemen van de angsten en de gevaren, welke hij dien langen nacht ongetwijfeld had moeten doorstaan. Zijn zoon Pierre lag in zijne armen; de knaap was bijna geheel bewusteloos. Zoodra Perrine hem herkende gaf zij een gil van ontsteltenis, van verbazing en ook van vreugde.

‘Nu, nu, maak maar zoo'n lawaai niet,’ sprak hij barsch, terwijl hij met Pierre naar den haard trad. ‘Gij hadt ons zeker al doorgeschrapt..... Wij hadden de hoop dan ook reeds opgegeven en zijn door een wonder aan den dood ontsnapt.’

Hij bracht den knaap bij het vuur, legde hem daar neder en, zich omkeerende, haalde hij een matten flesch uit zijn zak. ‘Als ik geen brandewijn had gehad,’ zegde hij..... Maar hij bleef eensklaps steken, ontstelde, zette de flesch op de tafel en trad naar het bed.

Perrine hield geen oog van hem af, en zij zag hoe Gabriël opstond en van het bed terug week toen zijn vader naderbij kwam. Het gelaat van den jonkman was schrikwekkend bleek; hij was aan een steenen beeld gelijk, akelig om aan te zien. Zonder een woord te spreken verwijderde hij zich al meer en meer van zijn vader, tot hij met den rug tegen den buitenmuur van het vertrek stond. Hij staarde zijn vader als een wezenlooze aan, deed met zijne handen als of hij wat afweerde, mompelde iets, maar liet geen enkel verstaanbaar woord hooren.

De visscher scheen geheel geen erg te hebben in die zonderlinge houding van zijn zoon.

‘Is hier iets bijzonders gebeurd?’ vroeg hij, de deken verschuivende.

Hij kreeg geen antwoord, maar toen ging Perrine naar hem toe en fluisterde zenuwachtig: ‘Gabriël zegt dat zijn grootvader dood is.’

‘Dood!’

Er lag geen droefheid in den toon, waarop de visscher dat woord herhaalde.

‘Heeft vader voor zijn dood nog veel geleden?’ vroeg hij eenigszins haastig. ‘Heeft hij weder geijld? Hij was in den laatsten tijd dikwijls in de war en wist niet wat hij zegde.’

‘De oude man was erg onrustig en praatte over geesten; hij zegde dat hij allerlei dingen kon hooren, waaruit hij wist dat gij en Pierre..... Gabriël, Gabriël!’ gilte Perrine eensklaps..... ‘Zie eens, Gabriël, uw grootvader is niet dood, zie maar!’

Sarzeau scheen ook iets bijzonders te bespeuren en richtte het hoofd van den ouden man op om hem beter in het gelaat te kunnen zien.

Het bleek toen dat het vaalbleeke gelaat zich stuipachtig bewoog; de onderkaak zakte lang-

zaam weg en de lippen beefden. De visscher beefde ook toen hij dat zag; hij scheen niet zeer op zijn gemak te zijn en verwijderde zich van het bed. Toen ging Gabriël onmiddellijk naar zijn grootvader en zag, hoe de uitdrukking van het gelaat veranderde en het bloed naar de wangen vloeide. Hij goot hem de druppels brandewijn, die nog in de flesch gebleven waren, in de keel en de uitwerking daarvan deed zich onmiddellijk kennen. De levensgeesten worstelden tegen den dood; de stervende opende zijne oogen weder, zag het vertrek rond en staarde strak naar zijn zoon, die bij het vuur stond. Dat oogenblik was voor Gabriël vreeselijk, maar hij had toch tegenwoordigheid van geest genoeg om Perrine een paar woorden toe te fluisteren.

‘Ga nog een poosje naar de slaapkamer,’ sprak hij, ‘en neem ook de kinderen meê; wij hebben hier mogelijk met elkander nog iets te bespreken.’

Het meisje verwijderde zich met de kleinen en sloot de deur van het kamerke.

‘Gabriël, uw grootvader heeft als een riet,’ sprak nu de visscher, die een paar stappen naderbij gekomen was; ‘als hij sterft zal het van koude zijn; help mij, dan zullen wij hem met bed en al bij het vuur leggen.’

‘Neen, neen!..... hij mag mij niet aanraken,’ kermde de stervende; ‘ik kan dat oog niet verdragen..... hij mag niet hier komen..... Gabriël, Gabriël, is het zijn geest, of is hij het zelf?’

Toen de jongeling den ouden man het verlangde antwoord gaf, werd er buiten op de deur geklopt. De vader deed open en zag dat er menschen uit het naburige visschersdorp uit belangstelling gekomen waren om te vernemen of daar ook menschenlevens te betreuren waren. De visscher liet hen buiten staan en antwoordde kort en tamelijk barsch op al de vragen, welke hem gedaan werden.

Middelerwijl dit gesprek buitenshuis plaats had, hoorde Gabriël den ouden man de volgende woorden mompelen:

‘Gabriël..... van nacht..... Wat is er van nacht gebeurd?..... Heb ik gezegd dat vader verdronken was?..... De storm heeft mijn hoofd in de war gebracht..... Ik had geen hoop meer, Gabriël..... ik had de witte vrouwen duidelijk gezien en de droppels gehoord..... Denk er maar niet meer aan..... Gij moet uw vader liefhebben..... liefhebben, hoor..... en bidden..... bidden.....’

Hij liet nog eenige onverstaanbare klanken hooren; toen werden zijne gelaatstreken weder even strak als in den akeligen nacht, die voorbij was; hij haalde nog enkele malen adem en bleef eindelijk stil liggen. De strijd was gestreden.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Zondagbezoek.

Een echt huiselijk tafereeltje, dat we hier voor ons hebben! Het is zondag, dat spreekt duidelijk uit de kalmte, die in de boerenwoning heerscht, en uit het vertrouwelijk praatje der vrouwen, die, terwijl de mannen zich na kerktijd nog wat in de dorpsherberg ophouden, op haar gemak *en petit comité* de gebeurtenissen van den dag bespreken. De vrouw des huizes luistert onder het genot van een tas koffie naar de mededeelingen der bezoeker, die haar mantel afgeworpen en de groene katoenen paraplu met den klepkorf, waarin zij winkelwaren uit het dorp meêgebracht heeft,

naast haar stoel heeft neêrgezet. De oudste dochter of wellicht de meid - want op het land kan men zich daar licht in vergissen - snijdt intusschen een sneê blank zondagsbrood bij de koffie, terwijl de kleine kleuter aan het andere einde der tafel het zoo druk heeft met het ledigen van haar tas koffie, dat ze zelfs het wagentje, waarmee ze zoo even speelde, in den steek laat.

De schilderij van Victor Ravet oogstte op de laatste brusselsche tentoonstelling een niet onverdienden lof in.

Het kermis-theater.

Een aantal lieve kinderkopkens, die hunne onverdeelde aandacht schenken aan de kunststukkens van de viervoetige en vierhandige artisten van een kermis-theater. 't Is inderdaad een opwekkend gezicht! Wie herinnert zich daarbij niet zijne eigen jeugd, toen meester Jocco en Fidel in onze verbeelding den hoogsten graad in de kunst bereikt hadden. Wel is waar betrof het hier slechts de kunst van door eenen reep te springen of op elkaars rug te rijden, maar het was dan toch de kunst of ten minste iets dat ons begrip te boven ging, wat voor een kind zoo wat op hetzelfde neêrkomt. Wij zijn grooter geworden, hebben leeren begrijpen dat er nog iets verheveners bestond dan gedresseerde honden en apen; doch wie onzer is het nooit voorgekomen, dat de menschenwereld dergelijk kermis-theater aanbiedt, waarin wij de rol van Jocco en Fidel pogen te spelen, doch op zulk eene jammerlijke manier, dat de helden van het kermis-theater er ware artisten bij zijn! Neen, dan wenden we liever den oogslag af, richten ons naar de kinderwereld en bewonderen met hen de *tours de force et de légèreté* van de gedresseerde artisten, of beter nog dan doet het ons goed, die schitterende oogen, die lachende monden van het jonge volkske te zien, dat zich vermaakt als halve goden, op zulk eene naïeve manier, dat men er jaloers over zou worden. De fransche schilder Lobrichon deelt deze opvatting zoo geheel en al, dat hij de artisten buiten het spel laat en alleen het kleine publiek te zien geeft, een gezicht, dat zeker in staat is den zwartgalligsten mensch een oogenblik zijn gal te doen vergeten en hem meê te doen lachen met de vroolijke kleinen.

De architectuur in de dierenwereld.

V.

Mandemakers en wevers.

De kleine mandemakers en wevers, welke wij thans aan onze lezers gaan voorstellen, verdienen zooveel te meer onze opmerkzaamheid, wijl enkele hunner aan eene voortdurende vervolging blootstaan en, waar zij ontdekt worden, in plaats van bewondering op te wekken, meêdoogenloos worden uitgeroeid. Het moet intusschen gezegd worden, dat zij die vervolging verdienen om de verwoesting welke zij aanrichten, en dat het van den mensch slechts eene noodzakelijke verdediging is, wanneer hij een mottennest aan de vernietiging prijs geeft. Het gevolg daarvan is intusschen dat het slechts bij weinigen is opgekomen zulke schadelijke dieren nader te leeren kennen, en wij hopen dan ook dat onze lezers, die redenen hebben om den motten een kwaad hart toe te dragen, voor een oogenblik hunnen haat zullen afleggen wanneer wij ze gaan voorstellen als de behendigste en zonderlingste wevers van geheel het dierenrijk.

Men heeft vroeger wel eens gemeend dat de mot zich met het pluus van onze kleederen voedde, doch niets is minder waar. De mot legt hare eikens op onze kleedingstukken, met hetzelfde doel als waarmeê wij ze koopen. Als de rupsen te voorschijn komen, zijn zij geheel naakt en beginnen daarom onmiddellijk zich van de haren, welke op de stof zijn, een kleed te maken. Met hare kleine kaakskens bijten zij de langste haren af en weven daaruit een kokerke, dat haar tot frak moet dienen. Naarmate het rupske groeit, wordt zijn kleed te eng, maar ook daarop weet het diertje raad, en dewijl het zich weinig aan de mode te storen heeft, zet het een lap er op, hetgeen overigens veel gemakkelijker is dan een nieuw te maken.

Zeer origineel is de manier, waarop het te kleine kleed gelapt wordt. Het rupske begint met aan een uiteinde het kleed open te knippen en er alsdan een stuk tusschen te weven. Is het daarmee klaar, dan wordt opnieuw midden in het kleed geknipt en opnieuw een stuk er tusschen geweven, tot dat de frak of woning haar weêr volkomen past.

Een ieder kan de proef daarmee nemen, indien hij slechts eene mot onder een glas plaatst en haar een stukske laken geeft. Nog duidelijker kan men dezen kleinen wever in zijn werk gaêslaan, als men het diertje gedurende zijn groei achtereenvolgens laken geeft van verschillende kleur, waardoor de mot ten langen laatste een paljas wordt en in evenveel kleuren is uitgedost als men haar verschillende stukskens gekleurd laken heeft gegeven.

De motten zijn niet de eenige dieren, die draagbare nestjes maken. Onder de in de lucht levende insecten zijn er velen, die draagbare huiskens bouwen. Gewoonlijk zijn het rechte kokerkens, doch eene enkele soort bouwt zelfs eene soort van slakkenhuiske, dat het overal meêdraagt.

Om bij de insecten te blijven, noemen we thans de zoogenaamde bladrollers, die, zoo als hun naam aanduidt, de blaêren tot een kokerke oprollen en aan de wanden zooveel spinsel hechten, dat zij zich niet meer kunnen ontrollen. Het spreekt van zelf dat deze blaêrenkokerkens gebruikt worden tot nestjes.

De natuurvorschuer Ratzeburg zegt van eene soort snuitkeverkens:

‘Wie zich in de vrije natuur een vermaak wil verschaffen, zie toe, hoe het kleine diertje dit voor hem eigenlijk kolossale werk volvoert, hoe het dikwijls met het grootste geduld 't peperhuiske, dat bijna gereed was, maar zich weêr opent, nog eens en nog eens samenrolt.’

Indien dit keverke het geheele blad moest oprollen zou het met den steel geen raad weten; daarom knipt het eerst langs den steel onder aan het blad twee stukjes uit en rolt dan de overgebleven gedeelten der beide bladhelften samen, waardoor natuurlijk het peperhuiske ontstaat, waarin het eike gelegd wordt. Om echter nog zekerder te zijn van zijn werk omgeeft de kever liet blad met een zakske, dat hij van de opperhuid van het blad scheurt en sluit dan eerst de bovenopening toe.

Rogier, de fransche landbouwkundige, beschrijft zulk een soort van kever, die op den wijnstok leeft.

‘Die kevers,’ zegt hij, ‘vertoonen zich reeds zoodra de blaêren aan den wijnstok verschijnen en voeden zich met de teerste blaadjes, waardoor zij veel schade kunnen aanrichten. Vooral echter doen zij zulks in den legtijd, in juni. Zij zoeken dan de grootste blaêren op en beginnen met een gaatje te boren in den bladsteel. Dien ten gevolge vermindert de toevloeiing van sap naar het blad en na eenige dagen begint dit te verwelken. Dan herhaalt het dierke dezelfde bewerking aan elk der vijf bladribben. Is het blad hierdoor slap genoeg geworden, dan legt het keverke eenige eikens op de kleinste of buitenste der vijf bladlobben, deze daarop vasthechtende

met een kleverig vocht. Deze lob wordt dan spiraalsgewijze opgerold en wel bovenwaarts. Daarop begeeft zich het keverke naar de tweede lob, legt daar ook zijne eikens en rolt haar op, doch in eene tegenovergestelde richting aan de eerste, dat is benedenwaarts. Op gelijke manier handelt het met de derde en vierde lob, zoo dat twee lobben van rechts naar links en twee andere van links naar rechts zijn gerold. De vijfde nog overgebleven lob wordt dan door het dier gebruikt als een algemeen hulsel voor de vier andere. Vijf tot zes dagen zijn voor het vol-

toeien van den geheelen arbeid noodig. Dan blijft het blad hangen, maar verdroogt. Na acht of tien dagen komen de jonge larven uit de eikens en vinden dadelijk hun voedsel in de zelfstandigheid van het droge blad.'

De groene mieren van Australië doen voor hare europeesche geslachtgenooten niet onder. Zij maken van verschillende boomblaêren eene soort van beurs, waartoe echter de krachten van eene geheele kolonie noodig zijn. Duizenden dezer mieren zijn te gelijker tijd bezig om de blaêren in de omgebogen stelling vast te houden, terwijl eene menigte andere aan de binnenzijde het speeksel aanbrengen, waardoor de blaêren samengelijmd worden.

Prof. Harting heeft aan eene bie den naam van behanger gegeven, om de waarlijk zonderlijke manier, waarop dit dier zijn nestje weet op te schikken. De nestbouw zelf van het insect bepaalt zich tot het boren van een gat hetzij in de aarde of in de voegen van een muur of in vermolmd hout, en heeft dus niets bijzonders. Zoodra echter deze holte gereed is, doet de bie een uitstapke naar een boom met zaagsgewijze uitgetande blaêren, om uit een dezer een eirond lapke te knippen, zoo zuiver, dat men moeite zou hebben het 't diertje na te doen. Het knippen zelf is een waar kunststukske. De bie zet zich daarbij op het blad, namelijk op den rand en zit dus op het gedeelte dat zij zal uitknippen; het gevolg daarvan is dat de bie met haar uitgeknipt stukske op den grond zou vallen indien het lapke bijna geheel uitgeknipt is. Om dit te voorkomen gaat de bie volgender wijze te werk. Zoo dra zij ziet dat dit kritiek oogenblik genaderd is, houdt zij de uiteinden van het blad met hare pootjes vast en slaat met hare vleugels in de lucht; daardoor houdt de drukking op het blad op, zij behoeft nu nog slechts eenige knipjes te geven en zij vliegt met haar uitgeknipt stukske blad weg.

In haar hol aangekomen, plakt zij het blaadje tegen den wand en gaat dan weêr nieuwe stukskens blad knippen, welke eveneens aan den wand worden gehecht, en wel zoo, dat de ruwe zaagsgewijze getande rand buitenwaarts tegen den rand aan, de effen uitgeknipte rand daarentegen binnenwaarts komt te liggen.

Is het nest in zooverre gereed, dan wordt honing en stuifmeel verzameld, waarin het ei wordt gelegd, waarna de bie de opening sluit met drie op elkaar gelegde cirkelronde lapkes. Op deze cel wordt weêr eene nieuwe opgetrokken, tot dat geheel het hol, dat soms meer dan een halven voet diep is, gevuld is.

Van de insecten gaan wij over tot de waterbewoners, waaronder de bekende stekelbaarsjes uitmuntende wevers en vlechters zijn. Wij gaven vroeger reeds in de *Belgische Illustratie*, eene beschrijving van de manier, waarop het stekelbaarsje daarbij te werk gaat, terwijl dit in hetzelfde nummer door eene gravure wordt opgehelderd. Met verwijzing daarheen kunnen wij er thans zwijgend over heen gaan; alleen moeten we er de opmerking bijvoegen, dat niet slechts de zoetwater- maar ook de zeestekelbaarsjes zulke nesten bouwen, welke dan natuurlijk veel zwaarder van bouw zijn.

Nog andere waterbewoners, v[o]oral onder de schaaldieren weven zich een nest. Deze nesten zijn saamgesteld uit vezelen, slijk en zandkorrels en krijgen den vorm van kokerkens, die op den steel van een andere poliep worden vast gehecht.

Ten slotte wijzen wij op onze watermotten, die in alle slooten zijn weêr te vinden. Als insect bewegen zij zich in de lucht, in den larventoestand echter in het water. Daar zij om hun teere huid en, dewijl zij zich slechts langzaam kunnen bewegen, zeer spoedig de prooi zouden worden van andere waterdieren, vervaardigen zij een

kleed, dat haar als een harnas omgeeft. Uit stukskens blad, uit dunne takskens, ja, zelfs uit kleine schelpkens of stukskens steen en zandkorrels, bouwen zij zich een kokerke, waarin zij zich kunnen terug trekken en langzaam over den bodem bewegen.

Wij kunnen hier van de manden makers en vlechters afscheid nemen. De merkwaardigste werklieden uit dit gilde hebben we doen kennen; er zijn een aantal anderen, doch wij meenen met deze te kunnen volstaan om in een volgend nummer over te gaan tot de meer bekende spinners.

HET KERMIS-THEATER, NAAR LOBRICHON.

Een tooverpaleis onder den grond.

De Engelschen staan er voor bekend, dat zij er van houden zich door de eene of andere zonderlinge aardigheid van het gros der menschen te onderscheiden, met andere woorden dat zij excentriek zijn, en Dickens, die de engelsche maatschappij misschien het nauwkeurigst naar het leven geteekend heeft, levert ons in zijne romanfiguren eene rijk gevariëerde verzameling van zonderlingen.

Een der meest excentrieke mannen, die Engeland in den laatsten tijd heeft kunnen aanwijzen, was voorzeker wel de hertog van Portland, die voor eenige maanden overleden is, en de zonderlinge gewoonte had als een mol onder den grond te leven. Hij kon het gezicht zijner medemenschen niet uitstaan en deed zich daarom op zijn landgoed een onderaardsch verblijf bouwen, waar hij studeeren, eten, drinken, slapen, ja zelfs wandelen kon, zonder ooit door een enkel zijner natuurgenooten, zelfs door zijne bedienden gehinderd te worden.

Dat onderaardsch verblijf, hetwelk met zijne ruime zalen en vertrekken, met zijne gangen en gewelven en zijne kunstige mekanieke inrichtingen, die er met goed gevolg de plaats van bedienden innemen, aan een tooverpaleis uit de 'Duizend en één nacht' doet denken, is dezer dagen door prins Leopold, den vierden zoon van koningin

Victoria bezocht, en dat het wezenlijk dit vorstelijk bezoek waardig was, zal uit de volgende korte beschrijving blijken.

Vóór den engelschen prins was nog niemand doorgedrongen in dat zonderling paleis, aan welks inrichting en uitbreiding de overleden hertog zijn geheele vermogen en een groot gedeelte van zijn leven heeft ten koste gelegd, en waarin hij als een kluizenaar, van de geheele wereld afgescheiden leefde. Slechts een enkel vertegenwoordiger der pers was het vergund met den prins in de geheimzinnige woning van den zonderling af te dalen, en het is aan dezen dagbladschrijver dat wij de volgende bijzonderheden over dat bezoek verschuldigd zijn.

De prins bezocht het eerst de onderaardsche zaal, die - zonderling genoeg - de schilderijengaanderij uitmaakt; want de overleden hertog was een overgrootte liefhebber van schilderijen. Hij liet de bedoelde zaal, welke in 1623 door een hertog van Newcastle was gebouwd en aanvankelijk tot manege diende, tot een museum inrichten, dat menige kunstverzameling in Europa in rijkdom overtreft, en verlegde de manege naar een ander gedeelte van zijn gebied. Zoo als de zaal nu is, heeft ze eene lengte van 182 voet, is 60 voet hoog en 40 voet breed. De vloer bestaat uit gepolijst eikenhout, en de beschilderde houten zoldering, op dezelfde manier als die in Westminster Hall bewerkt, stelt den hemel bij zonsondergang voor. Vier prachtige kristallen kronen van buitengewone zwaarte hangen op regelmatige afstanden en op ééne lijn van het gewelf neder, terwijl in het midden van het gewelf vijf electrieke lampen zijn geplaatst; daarenboven zijn aan de balken nog acht en twintig kristallen kronen van middelbare grootte opgehangen, zoo dat in het geheel twee duizend gaspitten in deze ontzaglijke onderaardsche zaal haar licht verspreiden, en de daarin verzamelde schilderijen allen behoorlijk verlicht worden.

De wanden zijn ter hoogte van ruim vier voet met hout beschoten en boven dit beschot versierd met eene doorlopende lijst van spiegelglas, ter hoogte van drie voet. De deuren, die tot deze zaal toegang verleen, vormen aan de binnenzij slechts één grooten spiegel, even als de kolommen aan weerszijden en de paneelen boven de deuren. De onderaardsche gang, waar langs men deze merkwaardige schilderijenzaal bereikt, is twaalf voeten lang en veertien voeten hoog.

Twee torentjes, op het dak van dit zonderling museum aangebracht, komen boven den begane grond uit, en een daarvan draagt een uurwerk, uit hetzelfde staal vervaardigd als waaruit kanonnen gegoten worden. Door middel van vier verlichte wijzerplaten, die elk vijf voet in middellijn hebben, wijst het den tijd aan, terwijl het de uren aangeeft door eene klok, die alleen vijf honderd pond weegt en van een speelwerk, uit vier kleinere klokken bestaande, voorzien is. In het andere torentje is ook een uurwerk aangebracht met twee verlichte wijzerplaten, elk van twee voet middellijn. Op een der platen wordt de maand, de week en de dag aangegeven, terwijl de andere den stand van zon en maan aantoon.

Onder de schilderijengaanderij liggen uitgestrekte wijnkelders, vol vaten van gegoten ijzer, en die door onderaardsche gangen met het eigenlijke woonhuis in gemeenschap staan.

Een der merkwaardigste gedeelten van het tooverpaleis is de keuken, van waar de spijzen langs een onderaardschen spoorweg, door den hertog aangelegd, naar de eetzaal vervoerd werden. Daar aangekomen, werden zij niet door bedienden op tafel gezet; dit zou den eetlust van den hertog oogenblikkelijk bedorven hebben. Door middel van eene kunstig uitgedachte machine verschenen de verschillende schotels op zijne tafel, waarvan zij op een teeken van den heer des huizes weêr langs denzelfden weg verdwenen.

Bij het bezoek van prins Leopold aan de schilderijenzaal, de bibliotheek en de overige vertrekken had men ter nauwernood den tijd de kunstschaten op te nemen, die daar door den hertog zijn opgehoopt. Daaronder zijn vooral merkwaardig beroemde miniaturen van Portland, schilderijen van Rafaël, Van Dyck, Rembrandt, Poussin, Ruysdael, Claude Lorrain, Titiaan, Rubens, Holbein enz., handschriften, waaronder die van Karel II en Cromwell, en een aantal andere curiositeiten van onschatbare waarde.

Waarschijnlijk is de onderaardsche bibliotheek van Welbeck wel de eenige inrichting van dien aard. De boekzaal lo[o]pt evenwijdig met de schilderijengaanderij en heeft dezelfde lengte, terwijl de hoogte veertien en de breedte twee en dertig voet bedraagt. Zij rust op bogen en heeft dubbele muren, die door middel van asphalt tegen de vochtigheid beschut zijn. Het gewelf, dat op gelijke hoogte ligt met den beganen grond van het park, wordt door ijzeren dwarsbalken ondersteund en heeft vier en twintig vallichten, welker licht getemperd wordt door gordijnen van karmozijnroode zijde, opzettelijk voor dat doel te Parijs vervaardigd. Verder wordt de zaal nog door vijftien groote vensters verlicht.

Aan den zuidkant dezer boekzaal is eene voorzaal gebouwd, die door deuren van tien voet breedte met de bibliotheek in gemeenschap staat en die op zich zelf de verbazende ruimte

aanbiedt van zestig voeten lengte en drie en veertig voeten breedte. Beide kolossale vertrekken, ter gezamenlijke lengte van 236 voet, worden des nachts door 1200 gasvlammen verlicht. Aan de noordzijde der boekerij bevindt zich eene onderaardsche kapel of liever kerk; want ze is 174 voet lang en 64 voet breed.

Langs een breeden onderaardschen weg, waarover wij straks spreken, begaf de prins zich vervolgens naar de manege, die niet minder bezienswaardig is. Dit gebouw, dat 385 voet lang, 102 voet breed en 51 voet hoog is, rust op gegoten ijzeren kolommen, waarvan er aan elke zijde twintig staan. Het kapiteel dier kolommen bestaat uit kristal en is omringd door een krans van gaspitten, terwijl eene doorlopende rij gaspitten langs de wanden loopt; in het geheel branden hier des nachts acht duizend gasvlammen. Het plafond bestaat voor eene oppervlakte van 28000 vierkante voeten uit glas, terwijl de rest met koperen dakpannen gedekt is.

Toen de prins dezen onderaardschen circus bezocht, waarin Carré gemakkelijk voorstellingen zou kunnen geven, terwijl de kolossale ruimte inderdaad slechts ten gebruike van één persoon was aangelegd, groeiden er eene menigte witte paddestoelen in de run, waarmee de vloer der manege bedekt was.

Na de manege bezocht de prins de onderaardsche stallen, die afdeelingen bevatten voor zes en negentig jachtpaarden; de wanden zijn met tegeltjes van Minton-aardewerk bekleed, terwijl de deuren en ruiven met koper versierd zijn.

Eene dergelijke wandversiering ziet men ook in de melkerij, die door eene prachtige fontein midden in het lokaal voortdurend frisch gehouden wordt. Niet minder merkwaardig zijn de onderaardsche binnenplaatsen, als men ze zoo noemen mag, waar hout gekloofd en meer dergelijke bezigheden verricht werden; de onderaardsche molens, de met glas gedekte gaanderij, ter lengte van 1270 voet, waar des winters of bij slecht weêr de paarden werden geoefend, en de onderaardsche broeikassen, waar midden in den winter en onder den grond appelen en peren langs den wand groeien.

Al deze verschillende onderaardsche vertrekken zijn alleen te bereiken langs een onderaardschen weg, die onder een gedeelte van Welbeck Park en een grooten vijver doorloopt. Het is een breede straatweg, waar nacht en dag gaslantarens branden, zoo dat de talrijke personen, die er dagelijks heen en weêr gingen, geen gevaar liepen. De weg is niet minder dan anderhalve mijl lang en de ingang is gelegen op het gebied van Worksop.

Het gas voor de menigte lantarens, alsmede voor de duizenden lichten in de stallen en andere vertrekken, werd geleverd door een reusachtigen gazometer, terwijl voor het geval van brand eene menigte regenputten oogenblikkelijk het noodige water tot blusschen kunnen leveren; want elk vertrek staat met die waterbakken in gemeenschap en overal staan brandspuiten gereed, om bij het minste brandgevaar onmiddellijk dienst te kunnen doen.

Om zich een denkbeeld te vormen van de verbazende uitgebreidheid van het onderaardsche tooverpaleis, bedenke men slechts dat er niet minder dan vijftig paviljoenen waren voor de portiers, die met het bewaken der verschillende deelen van des hertogs gebied waren belast. Ook die paviljoenen, die elk bijna *fr* 80.000 van bouwen gekost hebben, bevinden zich onder den grond en worden door ronde vallichten verlicht en verlucht. Ja, zelfs de koeien en varkens van den excentrieke hertog mochten het daglicht niet zien en hunne stallen zijn dan ook evenzeer van de buitenwereld afgesloten.

Aan al deze werken heeft de hertog een kapitaal van meer dan 24 miljoen franken ten koste gelegd en jaren achtereen hield hij duizenden arbeiders onder den grond aan het werk. Was hij blijven leven, dan zou hij zijn onderaardsch gebied waarschijnlijk zoover uitgestrekt hebben, dat zijn geheele grondeigendom ten laatste ondermijnd zou zijn geworden. De tegenwoordige hertog van Portland echter heeft geen plan die zonderlinge werken voort te zetten. Wel heeft hij het landgoed Welbeck in orde laten brengen, om er zich met zijne zusters te vestigen; maar hij denkt er in het minst niet aan zich als een kluizenaar van de wereld af te scheiden of als een mol onder den grond te gaan leven.

Een bezoek aan de Koninklijke Tapijtfabriek te Deventer.

(Vervolg.)

II.

Toen ik de vorige maal van de rijke collectie tapijtpatronen sprak, die ik aan de Deventer-fabriek mocht bezichtigen, had ik uitsluitend Smyrnasche tapijten in het oog, en deze vormen dan ook het hoofdfabrikaat der inrichting, die daaraan haar groote vermaardheid en ongetwijfeld ook haar stoffelijken bloei te danken heeft; want de Smyrnasche tapijten worden verbazend duur betaald. Een klein staaltje: de directeur verhaalde mij dat bij de bestelling uit San Francisco, waarvan ik reeds gewag maakte, een bankbiljet van duizend gulden op afrekening gevoegd was, waarbij men dan nog in aanmerking moet nemen, dat in Amerika van tapijtwerk 54 ten honderd aan inkomende rechten moet betaald worden.

Maar is zulk een tapijt kostbaar, het kan dan ook jaren dienst doen, zonder dat de stoffage in het oog loopend slijt of de kleuren verbleeken; zoo toonde de directeur mij het tapijt in zijn salon, dat mij nog zoo goed als nieuw voorkwam, ofschoon hij mij verzekerde dat het reeds sinds het jaar 1856 den vloer versierde.

Die bijzondere deugdzaamheid is vooral afhankelijk van de wolsoort, welke voor de vervaardiging gebruikt is en wier keuze dan ook eene bijzondere aandacht en kennis vereischt. Mijn geleider deed mij over zijne kennis op dit gebied letterlijk verstomd staan.

Ik bracht met hem een bezoek aan een der uitgestrekte wolzolders, waar honderden centenaars schapenwol het oogenblik afwachten, dat zij tot draden gesponnen, geveerd en tot tapijten geweven zullen worden, - eene gedaanteverandering die inderdaad onbegrijpelijk is voor hem, die regelrecht uit het rijk voorziene magazijn, waar honderd tapijten hunne heerlijke kleurenpracht ten toon spreiden, naar de bergen vuilgrauwe wol op den zolder overgeplaatst wordt.

Uit een dier ontzaglijke wolbergen trok de directeur een vlokje, dat hij mij overreikte met de vraag of ik beproeven wilde het van elkaar te trekken. Met de grootste krachtsinspanning was mij dit echter niet mogelijk, en glimlachend merkte de heer Kronenberg op dat men er wel een paard voor zou kunnen spannen, zonder dat het bundeltje, ter halve dikte van een pink en uit de fijnste draden samengesteld, gevaar zou loopen van te scheuren.

Eenige andere pluïssjes uittrekkende, zegde hij: 'Dit is wol van een hamel en dat van een ooi,' en toen ik hem daarop ongeloovig aanzag, liet hij mij wol zien van een schaap, dat voor de eerste maal geschoren was, van een ooi, dat twee lammeren gehad had, - kortom, de directeur legde eene voor mij zoo bijzonder groote wolkennis aan

den dag, dat ik al mijne overtuiging omtrent zijne waarheidsliefde noodig had, om hem op zijn woord te gelooven.

Dat deze kennis intusschen een eerste vereischte is voor hem die zich met de fabrikatie van wollen weefsels bezig houdt, blijkt uit de talrijke eigenschappen, waarnaar men de waarde en bruikbaarheid der wol te beoordeelen heeft. Fijnheid, zachtheid, rekbaarheid, gelijkheid, vastheid, veerkracht, kleur, glans, lengte, krulling, - op dit alles heeft de fabrikant van wollen stoffen te letten, en naar gelang de wol in meerdere of mindere mate een of meer der genoemde eigenschappen bezit, weet hij ze tot dit of dat doel aan te wenden.

Behalve de reusachtige wolbergen merkte ik op den zolder niets anders op dan een aantal zakken, die naar mij meêgedeeld werd de verfstoffen bevatten, welke tot het kleuren der wol gebruikt worden; en daarmee had ik al de grondstoffen gezien, benoodigd tot de vervaardiging der heerlijke kunstproducten, die ik in het magazijn bewonderd had.

Nieuwsgierig om te zien op welke manier die ordelooze hoopen vuile wol met behulp van meekrap, indigo, konzenielje, enz. in tapijten voor de vorstelijke paleizen werden herschapen, volgde ik den directeur naar de wolververij, die aan de inrichting is verbonden.

Na een vluchtig bezoek aan het chemisch laboratorium, waar voortdurend een scheikundige bezig is met uit de talrijke verfsoorten, die zijne flesschen, bussen en potten hem aanbieden, de nieuwe kleur-nuances voort te brengen, die van hem verlangd worden, traden wij in de machinekamer. Eene stoommachine van dertig paardenkracht, door water uit de stadsgracht gevoed, brengt hier den stoom voort, die door een aantal buizen naar een aangrenzend lokaal geleid wordt. In dat lokaal onderscheidde ik te midden van een ondoordringbaren wasem, die mij belette vier passen voor mij uit te zien, een dozijn vierkante bakken ter halve manshoogte en ordelijk in twee rijen langs de wanden geschaard.

Op den bodem dier bakken komen de stoombuizen uit, waarvan hierboven sprake is, zoo dat wanneer zulk een bak met koud water gevuld wordt, de stoom, door duizenden gaatjes in de buizen toegestroomd, dat water onmiddellijk aan de kook brengt. In verscheidene der bakken kookte het dan ook als eene zee, en op latten, over die bakken heengelegd, zag ik talrijke groote knotten of strengen hangen, die de werklieden door het schuimende nat haalden.

Die groote strengen, het best te vergelijken bij dikke bundels lampkatoen, waren niets anders dan de wol, die ik op den zolder bij groote hoopen opeen geschud gezien had. Ze was tot lange draden gesponnen, die, in dikke bundels vereenigd, thans in die bakken een doopsel ontvingen, waardoor hunne vuilgrauwe tint weldra in de schoonste kleuren veranderd werd; zoo zag ik reeds groene en roode strengen, die door dat doopsel reeds een veel schooner voorkomen hadden gekregen.

Gelijk reeds gezegd is bevatten de bakken, waarin de wol gedompeld wordt, slechts koud water, dat door stoom aan de kook gebracht wordt en waarin, behalve de verfstof, ook eene bijtende stof, m o r d a n t genoemd, is opgelost, met het doel de wol tot het aannemen der verf geschikt te maken.

Uit deze ververij traden we in de droogkamer, een lokaal onder welks ijzeren vloer verwarmde stoom geleid wordt, en waar de natte strengen te drogen worden gehangen. De druppels, die uit de wol sijpelden, maakten het niet raadzaam lang in het lokaal te vertoeven.

Is de gekleurde wol gedroogd, dan kan ze op klossen gewonden worden, een arbeid waarmee ik een aantal jongens in de verschillende werkplaatsen der fabriek bezig

zag. Tot mijne verwondering zag ik vervolgens die schoon gekleurde en zorgvuldig opgewonden woldraden tot duizenden kleine stukjes verknippen, en dat door middel van een eigenaardig werktuig. Het bestond hoofdzakelijk uit eene ronde effen ijzeren staaf met eene voor er in, die met behulp van een rad in een oogwenk geheel met wol omgewoeld werd. Daarop zette de werkman

zijn mes op de staaf en sneed langs de voor den spiraalvormig gewonden draad op honderden plaatsen tegelijk door, zoo dat hij in eene ontelbare hoeveelheid pluisjes herschapen werd, die in een onder het werktuig geplaatsten bak sneeuwden.

Die veelkleurige pluisjes - ik zag er geheele bakken vol van: hier roode, daar blauwe, ginds gele enz. - zijn als het ware de steentjes, waaruit de smaakvolle mozaïek der Smyrnasche tapijten wordt samengesteld. Op welke manier dit toegaat, zal ik de volgende maal trachten duidelijk te maken.

(Wordt vervolgd.)

De school zonder God.

Zedeschets uit het jaar 1900.

(Eene schets uit Nederland, die ook voortreffelijk op België toepasselijk is.)

Men schreef het jaar 1900 na Kristus; want al had men sinds lang het Kristendom overboord geworpen, toch was men, hetzij voor het gemak, hetzij uit gewoonte aan de kristelijke jaartelling blijven vasthouden. Maar dat was dan ook al wat in officiële stukken aan den ouden godsdienst herinnerde; uit alles wat den Staat aanging was zorgvuldig elke toespeling op het Kristendom verbannen, en strenge wetsbepalingen zorgden er voor, dat vooral op de scholen de ouderwetsche kristelijke begrippen op het krachtigst geweerd werden.

Welke heilrijke gevolgen eene dergelijke opvoeding der lieve jeugd na zich sleepte, kunnen wij het best opmaken uit de ontboezeming van het hoofd der school te Vooruitgangsoord, eene dorpsgemeente, die zich in een bijzonder geavanceerd gemeentebestuur mocht verheugen.

‘Ik heb het wel gezegd,’ zuchtte de man, terwijl hij in zijn ledig schoollokaal op en neêr wandelde en het oog liet rondgaan over de talrijke bepalingen der nieuwe schoolwet, die, netjes op bordpapier geplakt, de muren zijner school sierden. ‘Ik heb het wel gezegd, dat dat tot het uiterste gedreven onzijdig onderwijs niets zou uithalen. Het is onmogelijk de jeugd binnen de perken te houden, als men haar geen zedelijkheid of godsdienst mag inprenten. Het zijn geen kinderen meer die wij thans te besturen hebben, het zijn duivels, die uit de hel schijnen losgebroken! Ik zie geen kans meer orde onder hen te houden. Er gaat geen dag voorbij, dat die veelbelovende hoop des vaderlands niet hier of daar de beest uithangt. Laatstleden Maandag is het hoofd der meisjesschool te Wijkhuizen door hare leerlingen letterlijk gesteenigd met rotte appelen. Men heeft wel een vijftig van die projectielen in de school gevonden, en de arme juffer moest naar huis om schoone kleêren aan te trekken. Woensdag daarop hebben wij het geval gehad van den onderwijzer Jansen, die door zijne jongens in een varkenshok werd opgesloten. Vier uren lang heeft hij daar gezeten, en als hij zich geen uitweg door het dak gebaad had, zat hij er misschien nog. Maar het grootste schandaal is wel het standje te Roodesluis! Daar heeft de heele school den pastoor een ketelmuziek gebracht, en toen de veldwachter er tusschen wou komen, nam het beestegoed hem zijn sabel af en zou hem misschien een kop kleiner gemaakt hebben, als hij niet gauw gezorgd had, dat hij uit het gedrang kwam. Met mijne school is het, Goddank, nog zoover niet gekomen, maar het gaat er al schoon naar toe. Daar hebt ge mijn drie oudste leerlingen; die groeien stellig voor de galg op. De een is al vijftien

jaar en heeft nog zijn eerste H. Communie niet gedaan. De pastoor, of, zooals het tegenwoordig heet, de bedienaar van den eeredienst weet evenmin goed garen met hem te spinnen als ik. Maar dat zijn mijn zaken niet, ik zal wel oppassen, dat ik er mij niet meê moei. Ik heb genoeg met mijne school te stellen; maar ik moet zeggen dat de geestelijken het tegenwoordig ook hard te verantwoorden hebben. Het wordt hun overal lastig gemaakt. Intusschen zal ik het wel laten, dit hardop te zeggen; want als mijn inspecteur of zijn spionnen er achter kwamen, ben ik zeker dat ik binnen een week afgesteld zou zijn.... Zie, daar is de brievenbesteller... Ge hebt zeker wel een brief voor mij?’

‘Toevallig niet, mijnheer,’ gaf de postbeambte ten antwoord, ‘ik heb enkel een dagblad voor u,’ voegde hij er bij, terwijl hij den onderwijzer een blad overreikte.

‘Laat zien wat het schoolblad voor nieuws heeft,’ ging het hoofd der school voort, terwijl de brievenbesteller de deur uitging. Zijn oog viel op een artikel, getiteld: *Wenken voor onderwijzers*, en hij las daarin als volgt:

“Wij kunnen heeren onderwijzers niet genoeg aanmanen zich toch vooral aan de letter der wet te houden op het punt van godsdienstige, leerstellige of zedekundige vraagstukken. Nog dezer dagen is de onderwijzeres te Z. geschorst omdat men in hare school een kerkboek gevonden had. Op aangifte der leerlingen is het hoofd der school te R. wegens het bespreken van leerstellige en zedekundige kwesties, hetgeen hem wel eens meer overkomen was, voor goed ontslagen. Dat de heeren onderwijzers derhalve op hunne hoede zijn, en dat zij zich vooral in acht nemen bij het geven van verklaringen, hun door leerlingen gevraagd; die vragen zijn dikwijls louter valstrikken, die den onderwijzer gespannen worden.” Nu, die raad is niet kwaad,’ mompelde de onderwijzer. ‘Eerbied voor de wet, hoe dom ze ook wezen mag! Het brood van mijn vrouw en kinderen hangt er van af. Wat moest ik beginnen, als ik eens afgezet werd?... Maar, wie is daar?’

‘Goeie morgen, meester,’ zegde een welgestelde boerin, die de school binnen trad.

‘Dag, vrouw Van Stee,’ verwelkomde haar het hoofd der school. ‘Wenscht gij mij te spreken?’

‘Ja, meester, ik wou wel eens met u klappen. ‘t Is over mijn oudsten jongen, weet u; ik weet wezenlijk niet wat ik met den bengel moet aanvangen.’

‘Klaas bedoelt ge?... Nu, die is toch niet van de kwaadsten. Hij is bij sommige anderen vergeleken nog een engel.’

‘Nu, dan weet ik niet wat ik van de anderen denken moet; want ik moet zeggen, ‘t is een beest van een jongen. Wat denkt ge wel dat hij gisteren tegen me zegde, toen ik verlangde dat hij zijn les zou leeren?’

‘Dat weet ik niet, vrouw Van Stee! Die jongens hebben tegenwoordig zulke ongehoorde taal in den mond, dat men alles van hen verwachten kan.’

‘Nu, hij zegde: Laat me toch met rust, oud wijf!’ De tranen stonden het goede mensch in de oogen, toen ze vervolgde: ‘Is dat nu taal tegen een moeder, die weduwe is en vijf kinderen tot haar last heeft. Wat moet er van de vier anderen worden, als de oudste hun zoo'n voorbeeld geeft! Ik hoop, meester, dat u Klaas eens goed onder handen zult nemen en hem voor oogen houden, dat hij zijn moeder eeren en gehoorzamen moet.’

‘Ik beklaag u van ganscher harte, braaf mensch. Maar wat ge van mij vergt kan ik onmogelijk doen; het is mij streng verboden.’

‘Verboden?’ vroeg de vrouw hem ongeloovig aanziende.

‘Streng verboden,’ hernam het hoofd der school. ‘Lees maar,’ ging hij voort, terwijl hij haar op een der bordpapieren kaarten aan den muur wees. En de regels met den vinger volgende, las hij hardop:

“Art. 1. De onderwijzer onthoudt zich van, hetzij in de school, hetzij op de speelplaats, onverschillig waar hij zich met zijne leerlingen moge bevinden, hun iets te leeren of hun van iets te spreken, wat maar eenigszins aanstootelijk zou kunnen zijn voor andersdenkenden. Het is hem verboden de minste toespeling te maken op hetgeen tot het gebied der verschillende kerkgenootschappen of secten behoort. De overtreding van dit gebod zal voor de eerste maal gestraft worden met eene berisping, in geval van hervallen met schorsing en naar gelang van verzwarende omstandigheden met het ontslag uit zijne betrekking.”

‘Maar ik zie niet in,’ hernam de vrouw, den onderwijzer aanziende, ‘dat dit artikel u verbiedt de kinderen achting en gehoorzaamheid jegens hunne ouders te leeren.’

‘Dat komt omdat gij het artikel niet begrijpt,’ hernam het hoofd der school. ‘Zoodra ik mijn leerlingen ga voorhouden, dat zij hun vader en moeder moeten eeren, dan leer ik hun het vierde van de tien geboden en kom dus op godsdienstig gebied, waar ik in 't geheel geen voet mag zetten.’

‘Dat is gek. Maar wat leert gij den kinderen dan, als gij hun niets goeds moogt leeren?’

‘Lezen, schrijven, rekenen, geschiedenis, aardrijkskunde, en zoo voorts.’

‘Nu ja, die dingen leerden wij ook op school; maar dat nam niet weg dat de onderwijzers ons tegelijk ook het goede voorhielden en in het bijzonder, dat we onze ouders eeren en gehoorzamen moesten.’

‘Dat ontken ik niet. Maar al sprak men in dien tijd al van andersdenkenden, de meesten dachten over zulke eenvoudige beginselen van zedelijkheid toch hetzelfde. Maar tegenwoordig hebben we met de vrijdenkers te rekenen, en aan dezen geven we veel lichter aanstoot dan aan de andersdenkenden van vroeger. Ik ben zeker dat ze het mij niet ten goede zouden houden, als ik de kinderen dingen voorhield, als waar gij van spreekt. De zaken zijn veranderd, moet ge denken.’

‘Nu, het spreekwoord zegt niet te vergeefs, dat alle verandering geene verbetering is. Kom, ik ga heen, want ik zou licht meer zeggen, dan goed is.’

‘Ik kan uw klachten goed begrijpen, braaf mensch,’ mompelde de onderwijzer bij zich zelve, terwijl hij haar de deur uitliet en zijne wandeling door het schoollokaal hervatte. Maar nauwelijks had hij een paar stappen gezet, of er werd weêr aan zijn deur geklopt.

‘Wat drommel, zou er alweêr een vader of moeder zijn, die mij met klachten komt lastig vallen.’

‘Zie, dat treft goed, meester,’ zegde een man, die zich aan de geopende deur vertoonde en in wien de onderwijzer een hovenier van het dorp herkende. ‘Ik zie dat de school nog niet open is.’

‘Lang zal het anders niet meer duren,’ hernam het hoofd der school. ‘'t Is zoo half negen.’

‘Ik zal u niet lang ophouden, meester. Ik wilde u maar eens zeggen dat uw jongens verduivelde rakkers zijn. Ze hebben me daar gisteren-avond een echt deugnietenstuk uitgezet. Ze zijn over de heining van mijn erf geklommen, hebben toen een gans en twee konijnen gestolen en zijn die in een gemeene herberg gaan opeten. Ik zou gemakkelijk kans zien om de schuldigen te ontdekken en de deugnieten aan te geven. Maar ik denk altijd: 't zijn nog jongens en men doet er hun ouders de meeste schande

meê aan. Ik wil er dan ook geen werk van maken, als ge me maar beloven wilt, ze eens geducht de les te lezen.'

'Ge vraagt me daar iets,' hernam de onderwijzer bedenkelijk, 'wat heel moeilijk is. Je weet dat sedert de nieuwste schoolwet is ingevoerd, geen onderwijzer meer godsdienstige of zedekundige onderwerpen mag aanroeren. Ongetwijfeld is diefstal ook bij de burgerlijke wet verboden en strafbaar, maar van de burgerlijke wet vervalt men allicht in de zedelijke wet, en zoo komt men ongemerkt op verboden grond.'

'Drommels, meester, ge maakt niet weinig omslag. Ik dacht niet dat er zooveel moeite meê gepaard was, den jongens eens onder het oog te brengen dat diefstal misdaad is. Maar

als u daartegen opziet, ga ik regelrecht naar den veldwachter.'

En de man wilde reeds de deur uitgaan, toen de onderwijzer hem terug hield.

'Wacht eens,' zegde hij, 'doe dat niet! Ik zal zien dat ik het kan schikken...'

'Wat een bestel!' riep de hovenier verwonderd uit. 'Beloofst ge mij die bengels eens geducht hun vet te geven, of moet ik naar den veldwachter?'

'Ik beloof u mijn best te zullen doen.'

'Nu, ik zal zien of het helpt. Ik dacht niet, dat ge met die bengels zooveel consideratie moest gebruiken. Ik moet u zeggen, dat ik liever den godganschelijken dag in het land werk, dan dat ik één uur daags in uw neutrale school zou moeten staan. Gegroet, meester,' voegde hij er bij en ging heen, terwijl de onderwijzer bij zich zelve zegde:

'Nu, 't is maar goed dat ik hem dat aangeven uit het hoofd gepraat heb. 't Zou de reputatie van mijn school wel bekomen, als zoo iets aan de groote klok gehangen werd. Maar daar slaat het half negen, de temptatie zal weêr beginnen.'

(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

MERKWAARDIG VEILIGHEIDSMIDDEL IN SCHOUWBURGEN. - Er gaat geen dag voorbij dat men niet hoort van de eene of andere uitvinding tot bevordering der veiligheid in schouwburgen, alsof het bezoeken der theaters de grootste noodzakelijkheid van de wereld was. Het merkwaardigst intusschen is misschien wel de maatregel, dien men in een der schouwburgen van New-York heeft ingevoerd. Men heeft in bedoeld gebouw banken geplaatst, die uit licht, maar sterk hout vervaardigd zijn en door een vernuftig mechaniek op een gegeven oogenblik onder den grond kunnen verdwijnen, zoodat daardoor de groote hinderpaal voor het spoedig ontruimen van den schouwburg wordt weggenomen.

Het eenig ongerief, aan die nieuwe banken verbonden, is de omstandigheid dat de een of andere grappenmaker het mechaniek heimelijk in beweging zou kunnen brengen, in welk geval men het curieuze schouwspel zou te zien krijgen, dat midden onder de voorstelling eene geheele rij toeschouwers onder den vloer verdween. Nog kluchtiger zou het tooneel zijn, wanneer op een loos alarm de mechaniek van al de banken in beweging gebracht werd.

VEILIGHEIDSMIDDEL OP SPOORWEGEN. - Van meer belang voorzeker is het volgende denkbeeld om ongelukken op spoorwegen te voorkomen. Het is afkomstig van den Franschman Menusier, die het aan de *Société d'encouragement* heeft meêgedeeld, en bestaat hieruit dat de treinen, die zich op dezelfde baan bevinden, met elkander in kontakt worden gebracht. Dit geschiedt door aan een der goederenwagens een ronddraaienden metalen borstel te verbinden, die onophoudelijk in aanraking is met een langs den weg gespannen draad. Daar nu al de verschillende treinen, die op dezelfde baan loopen, met dien draad in aanraking worden gebracht, ontstaat er van zelf eene electrische verbinding tusschen de treinen onderling en tusschen deze en de stations. De proeven, die men met het middel genomen heeft, moeten voortreffelijk voldaan hebben.

VERWARMING VAN SPOORWEGWAGGONS. - Zoo als men weet, worden onze spoorwegrijtuigen verwarmd door eene soort van waterstoven, welker inrichting op hetzelfde beginsel berust als de verwarming van bedden door middel van warme kruiken. Die waterstoven moeten om de twee of drie uren door andere vervangen worden, daar de inhoud in dien tijd geheel koud geworden is en dus geen warmte meer uitstraalt.

Zekere heer Nieske te Dresden, heeft thans patent gevraagd voor eene nieuwe soort van dergelijke stoven, die van tien tot achttien uren dienst kunnen doen en daarbij het groote voordeel opleveren, dat zij nooit opnieuw gevuld behoeven te worden. De inhoud bestaat namelijk uit een mengsel van azijnzure en zwavelzure natron, waarmeê de stoof voor drie vierde gedeelte gevuld is. Moet nu de stoof als verwarmingsmiddel dienst doen, dan wordt ze in een oven of een bad van kokend water zoolang verhit, tot het mengsel gesmolten is, in welk geval de stoof, gelijk gezegd is, tien à achttien uren lang voldoende warmte uitstraalt. Is zij koud geworden, dan wordt zij weder op dezelfde manier verhit, zonder dat aan den inhoud iets behoeft veranderd te worden.

Reeds verleden jaar was door een fransch ingenieur een dergelijk verwarmingssysteem voorgesteld, en het is duidelijk dat ook in de huishouding van Nieske's denkbeeld partij zou kunnen getrokken worden.

DE MOT.

DE KORTSTE TOCHT OVER DEN ATLANTISCHEN OCEAAN. - Sedert Columbus' tijd is de overtocht van de Oude naar de Nieuwe Wereld heel wat gemakkelijker en korter geworden. De kortste reis, die tot heden van de amerikaansche naar de europeesche kust van den Atlantischen Oceaan gemaakt is, werd kortelings afgelegd door de mailboot *Servia*, behoorende tot de Cunard-maatschappij. Deze stoomboot stevende in den tijd van zeven dagen, zeven uren en 41 minuten van New-York tot Queenstown. Hierbij verdient nog opmerking dat de booten van genoemde maatschappij een 90 mijlen langeren weg volgen dan de goederenbooten, die in geregelde vaart tusschen Engeland en Noord-Amerika dienst doen. Men mag dus aannemen dat als de *Servia* ook de kortste weg genomen had, zij den tocht stellig binnen eene week gemaakt zou hebben.

POSTDUIVEN TEGEN ROOFVOGELS TE BEVEILIGEN. - Voor liefhebbers van postduiven is het een alleszins onaangenaam feit, dat sommige roofvogels de onbescheidenheid zoo ver drijven van korrespondenties, door duiven overgebracht, te onderscheppen ten koste van het leven der gevleugelde boden.

Er bestaat echter een probaat middel om dergelijke baldadige schending van het briefgeheim te voorkomen. In China, waar reeds sinds onheuglijke tijden briefduiven

als middel van gemeenschap in gebruik zijn, worden deze dieren op hunne lange tochten over de verre steppen tegen de aanvallen van roofvogels beschermd door middel van kleine klokjes, die men aan de slagpennen bevestigt. Die klokjes, welke van zeer licht metaal en zeer helder van klank moeten zijn, klinken des te luider naarmate de duif sneller vliegt, zoo dat de roofvogel daardoor afgeschrikt wordt. Thans heeft men ook in den parijschen dierentuin de postduiven van zulke klokjes voorzien, waaronder enkele zelfs de grootte van een oranjeappel hebben, en die uitstekend moeten voldoen. Daar de briefduiven gewoonlijk bij zwermen uitvliegen, veroorzaken de klokjes een gedruisch, dat veel overeenkomst heeft met het gonzen der telegraafdraden en dat alle roofvogels op een afstand houdt.

EENE OMWENTELING IN DE KOUSENFABRICATIE. - Het toenemend streven naar nieuwhed op elk gebied roept in den laatsten tijd dikwijls producten in het leven, wier eenige verdienste in hunne nieuwhed gelegen is. Dit is o.a. het geval met het denkbeeld van een ondernemend kousenfabrikant te Berlijn, die, waarschijnlijk in de overtuiging dat er ook in de kousen wel eens verandering mocht komen, sedert eenigen tijd kousen met teenen in den handel gebracht heeft. De fabrikant acht de tot heden gebruikelijke kousen hinderlijk voor de teenen, en meent dit verholpen te hebben door zijne kousen even als handschoenen in te richten. Wij betwijfelen zeer of onze huismoeders, die zelf de kousen voor haar gezin breien, wel met de nieuwe vinding ingenomen zullen zijn; maar zoo de nieuwe kousen in den smaak mochten komen, zou het zeker wenschelijk zijn dat de schoenmakers zich ook op het maken van laarzen met teenen gingen toeleggen; zonder dergelijke laarzen toch zou het onmogelijk zijn te onderscheiden, wie op het stuk van kousen naar den laatsten smaak gekleed ging.

MIDDEL TEGEN VOCHTIGHEID IN VERTREKKEN. - Menigeeen beklaagt zich, vooral in het natte jaargetij, over de vochtigheid in sommige zijner kamers, waardoor kleêren, boeken en andere voorwerpen beschimmelen. Die vochtigheid is echter gemakkelijk te verhelpen, door in de bedoelde vertrekken een telloor met ongebluschte kalk te plaatsen. Evenzoo trekt een potje met zout, in vochtige slaap- of ziekekamers neêrgezet, de vochtigheid tot zich. Is het zout vochtig geworden, dan kan men het altijd op eene warme plaats laten drogen, om het vervolgens weêr in het vochtig vertrek te plaatsen.

EENE BLOEM, WAARMEDE MEN SCHOENEN KAN POETSEN. Eene dergelijke merkwaardige plant is wezenlijk onlangs ontdekt, ongelukkig niet in ons land; maar in Nieuw-Zuid-Wales. De gedroogde bloem der *hibiscus rosa siniensis* bevat namelijk een taai, slijmachting bestanddeel, dat, op laarzen gestreken, deze allersierlijkst doet glimmen. Alles wat men na het insmeren met vier of vijf dezer merkwaardige bloemen te doen heeft, is, dat men den borstel ter hand neemt en door eenige streken eene gelijkmatige verdeeling van het plantaardige schoensmeer daarstelt. Deze plant en hare curieuze hoedanigheid van schoenpoetsmiddel moet ook reeds in Oost-Indië bekend zijn.

[Nummer 30]

Het geheim van den ouden visscher.

Een verhaal uit den vreemde, medegedeeld door H.A. Banning.

(Vervolg.)

Toon Gabriël het hoofd omwendde, zag hij dat de voordeur gesloten was en de visscher er met den rug tegen stond. De jongeling kon niet weten hoe lang zijn vader daar zoo gestaan en of hij de woorden van den ouden man verstaan had, maar op zijn gelaat was duidelijk achterdocht te lezen, en toen zijn oog zich van het lijk naar den zoon richtte, was er iets in dat huivering aanjoeg.

‘Waar heeft uw grootvader van nacht over gesproken?’ vroeg hij schijnbaar bedaard, bij de bedstede komende.

Gabriël gaf geen antwoord. Zijn geest was verstompt door alles wat hij gehoord en gezien had, door al de ellende welke hem nog te wachten stond. Hij gevoelde zich als het ware geheel verlamd door den ontzettenden toestand, waarin hij zich bevond, door den last welke loodzwaar op zijn hart drukte.

‘Is uw tong ook gebroken, even als uw arm?’ vroeg de visscher en er kwam een ijzingwekkende glimlach op zijn mond. ‘Ik ben als door een wonder gered, ik kom terug en gij hebt geen woord voor mij over. Zoudt gij mij lie-

SPAANSCH E SMOKKELAARS, NAAR A. KINDLER.

ver daar hebben zien liggen in de plaats van den ouden man? Vertel gerust al de gekkepraat, welke hij heeft uitgekraamd, hij kan u toch niet meer hooren.’

Gabriël gaf nog geen antwoord.

‘Wilt gij niet spreken?.... Gij moet!’

Onder het uiten van die woorden ging hij weêr met den rug tegen de deur staan. ‘Eer iemand dit huis verlaat, zult gij alles bekennen; dat wil ik, hoort gij het, idioot? Spreek, of het zal u berouwen tot aan het uur van uw dood. Welnu?’

‘Grootvader heeft gesproken van een misdaad, die door een ander gepleegd en door hem verborgen gehouden was en van een lijk dat nog onbegraven ligt,’ antwoordde Gabriël langzaam. ‘Maar even voor zijn dood zegde hij dat zijn hoofd in de war geweest was en dat was in den voornacht wezenlijk zoo. Als hij van nacht de waarheid heeft gesproken.....’

‘De waarheid,’ herhaalde de visscher, ‘welke waarheid?’

Maar nu sloeg hij eensklaps de oogen neêr, staarde daarna lang op het lijk, haalde snel adem en wreef herhaaldelijk met de hand over het voorhoofd. Toen hij zijn zoon weêr aanzag, scheen hij plotseling kalm te zijn geworden.

‘Een mensch zou in zulk een nacht waarlijk zijn verstand verliezen,’ sprak hij, en zijn stem klonk nu geheel anders. ‘Nauwelijks ben ik aan den dood ontkomen of ik sta voor een sterfbed. Maar ik heb daar even toch dwaas gehandeld, dat wil ik wel bekennen. Gij zegt dat vader de waarheid van zijn eigen woorden ontkende? Die arme man! Hij was in den laatsten tijd niet zelden buiten westen, en ik heb wel eens hooren zeggen, dat het verstand van een krankzinnige gewoonlijk een oogenblik voor zijn dood terug keert. Foei, ik was er wezenlijk ontsteld van, maar dat kwam door alles wat mij sinds gisterenavond overkomen is. Het verwondert mij ook niet dat gij er zoo ontstemd uitziet, want gij zult dezen nacht heel veel te stellen gehad hebben. Waarom is Perrine weggegaan? Is zij ook al in de war gebracht door het raaskallen van den ouden man? Kom maar hier, Perrine, als gij u daar mocht vervelen, en geef mij de hand, Gabriël, dan zullen wij vrede sluiten en over het gebeurde maar niet meer denken. Kom binnen, Perrine, wij hebben hier geen geheimen.’

‘Waar gaat gij heen?’ vroeg Gabriël, toen hij meende te bespeuren dat zijn vader voornemens was de woning te verlaten.

‘Het lijk aangeven, en tevens den pastoor in kennis stellen en over de begrafenis spreken; ik wil dat alles achter den rug hebben alvorens te gaan slapen.’

Het scheen dat de visscher zeer naar die afdoening van zaken verlangde, want hij verwijderde zich snel. Gabriël gevoelde zich veel meer op zijn gemak toen de vader zich had verwijderd; 't was of zijne levensgeesten nu eerst terug keerden, en ofschoon hem dit pijn deed, begreep hij toch dat de verwijdering van zijn vader hem de gelegenheid schonk om er rijpelijk over na te denken wat hem te doen stond. Hoe vreeselijk de gedachten ook waren, welke hem sinds een paar uren door het hoofd woelden, in zijn gemoed bleef de hoop zetelen, dat het vreeselijke raadsel nog op bevredigende manier opgelost zou kunnen worden. Konden de laatste woorden van den stervende, de zinspelende op zijne ijlhoofdigheid gedurende den nacht beschouwd worden als eene herroeping van 't geen tijdens de afwezigheid van zijn zoon door hem gezegd was? Was de houding van den vader in overeenstemming met 't geen men van een onschuldige kan verwachten? Op deze en andere soortgelijke vragen, welke Gabriël bestormden, durfde hij geen antwoord geven; want van het antwoord zou zijne gansche toekomst afhangen, dat gevoelde hij zeer goed. Één middel was

er dat aan allen twijfel een einde kon maken, maar hij huiverde reeds bij de gedachte aan dat beslissend oogenblik. Eén middel, namelijk in den steenen heuvel der Druïden naar de waarheid te gaan zoeken. Had zijn grootvader geen wartaal gesproken, was hij in het bezit van zijn volle verstand toen hij de bijzonderheden van dien afschuwelijken moord meêdeelde, dan moest het lichaam van het slachtoffer nog aanwezig zijn, of moesten althans de beenderen tot getuigen van de misdaad kunnen dienen. Het lijk kon niet beter verborgen blijven dan daar, en ontdekt was het niet, want dan zou het misdrijf wereldkundig zijn geworden. Vond hij de overblijfselen, dan was het voor altijd gedaan met zijn geluk, met zijne rust; bleek echter het tegendeel, dan zou een ondraaglijke last van hem afgewenteld zijn, dan was hij de zoon van een eerlijk man.

Toen die gedachte meer en meer tot ontwikkeling kwam, begreep Gabriël, dat een spoedig besluit voor zijne rust noodzakelijk was, dat hij van de afwezigheid zijns vaders gebruik moest maken om zich zekerheid te verschaffen. Hij wierp een weemoedigen blik op het lijk van den ouden man, vroeg aan Perrine of zij met de kinderen eenigen tijd bij het lijk wilde waken, en verliet daarop, zonder haar antwoord af te wachten, de hut.

Er waren daar in de nabijheid twee voetpaden, die op meergenoemden heuvel uitliepen. Het langste pad ging over de klippen, het andere was in de heide gebaad en voerde tevens naar het dorp, naar de kerk. Daar Gabriël natuurlijk vreesde dat hij door zijn vader gezien zou worden, wanneer hij laatstgenoemden weg nam, koos hij het pad, dat over de klippen naar de kust liep. Dat pad ging ook op een enkele plaats wat landwaarts in rondom eenige oude overblijfselen der Druïden heen en het lag hoog, zoo dat men een vrij gezicht had, althans op eenigen afstand, naar het dorp heen. Toen Gabriël daar op die hoogte gekomen was, meende hij in de verte iemand te zien, die met den rug naar den zeekant stond, en ofschoon de afstand te groot was om den persoon duidelijk te kunnen onderscheiden, meende hij toch de gestalte van zijn vader te herkennen. Wie echter ook die persoon mocht wezen, hij scheen niet goed te weten welken weg hij zou inslaan; want nu eens liep hij den kant van den heuvel der Druïden op, dan weder sloeg hij den weg in, die naar het dorp voerde. Dat gebeurde herhaaldelijk, tot de man eindelijk een besluit scheen te nemen en den weg naar het dorp opging, zonder terug te keeren.

Gabriël vervolgde nu nadenkend zijn weg. Zou hij wezenlijk zijn vader gezien hebben? En zoo ja, waarom had Sarzeau zoolang geaarzeld, waarom was hij zoo dikwijls besluiteloos terug gekeerd, alvorens naar het dorp te gaan? Zou hij zich inderdaad naar die vreeselijke plaats hebben willen begeven? Zou hij zich voor ontdekking willen vrijwaren door het weghalen van....? Gabriël beefde. Die laatste vraag was zoo afschuwelijk, dat zij hem schier het bewustzijn benam.

Zoo kwam hij dan bij de oude overblijfselen der Druïden zonder iemand te hebben ontmoet. Het was nog vroeg in den morgen, de zwarte wolken, die gedurende dien langen nacht zulk een afschuwelijk spel gespeeld hadden, begonnen zich te verdeelen en vlogen woest door het luchtruim. De golven kookten en schuimden nog wel, maar de storm was geweken, hij was in een frisschen wind overgegaan. Gabriël zag dat de dag zeer schoon beloofde te worden, maar de gedachte aan een helderen, zonnigen dag en den ontroostbaren toestand, waarin hij zich bevond, deed hem zware zuchten slaken. Wat zou het naaste oogenblik hem meêdeelen? Hij wist het niet, maar hij sprak zich moed in en was vast besloten niet naar huis terug te keeren, alvorens tot volle zekerheid te zijn gekomen.

De Druïden-heuvel was gevormd door twee reusachtige steenen, die horizontaal op drie anderen lagen. In den tijd waarvan wij spreken kwamen nooit reizigers of oudheidkundigen die merkwaardige overblijfselen der Druïden in Bretagne bezoeken, zoo dat de ingang tot de holte onder de steenen, die in later tijden zoo dikwijls de belangstelling van vreemdelingen opwekte, destijds geheel belemmerd was door distels en ander onkruid, dat er welig om heen groeide. Toen Gabriël daar stond, kwam het hem voor, dat in vele jaren geën levend wezen een voet in die grot kon hebben gezet, doch hij wilde tot volle overtuiging komen en baande zich voorzichtig een weg door de struiken, en ofschoon zijn hart hoorbaar klopte, daalde hij knielende eenige voeten diep in de holte, met zijne handen op den grond om zich heen tastende.

Het ware pijnlijke oogenblikken, welke hij zoo doorbracht, want telkens als hij eene hand uitstak sidderde hij voor de gevolgen. Wat was dat? Daar raakte hij iets aan wat hem afschuw inboezemde. Hij zou het gaarne los gelaten hebben, maar hield het, zijns ondanks, vast in de hand geklemd en en keerde zich naar het licht, dat door de opening scheen. Was het een menschenbeen? Hij rilde van angst, doch het bleek dat juist zijn angst hem had misleid, want het was niets anders dan een stuk droog hout. Gabriël schudde het hoofd en schaamde zich over zijne inbeelding, welke hij op dat oogenblik zondig achtte; hij wilde het nietige voorwerp wegwerpen toen op eens een ander denkbeeld in hem opkwam. De holte was wel eenigszins verlicht door een paar spleten tusschen de steenen, doch wanneer men, als hij, uit het volle zonlicht kwam, viel het zeer moeilijk iets te onderscheiden. Gabriël haalde daarom vuursteen en tondeldoos, zoo als iedereen daar bij zich droeg, te voorschijn, en wist van het stuk hout een fakkel te maken, die wel niet veel licht verspreidde, maar toch voldoende voor hem om in den donkersten hoek der grot te kunnen zien. Het stuk hout was gelukkig zoo droog, dat het aanstonds vlam vatte, en, aldus gewapend, ging Gabriël nu het geheele hol rond, om links en rechts alles te onderzoeken.

Toen hij in de open lucht kwam, straalden zijne oogen van vreugde en er lag een blos op zijn gelaat. Een uur geleden was hij met trage schreden langs den weg gegaan, thans sprong hij als een gems over de heide, want het zware, het ondraaglijke pak was hem van de schouders genomen. Hij had reeds een groot eind afgelegd, toen hij eensklaps stil stond, zijne oogen ten hemel verhief en uitriep:

‘Nu mag ik met een zuiver geweten Perrine trouwen, want ik ben de zoon van een eerlijk man. Ik dank u, mijn God!’

Gabriël had het geheele hol nauwkeurig doorzocht, doch geen spoor gevonden van een lijk waarover zijn grootvader had gesproken; hij was ook overtuigd dat daar nooit een menschelijk lichaam gelegen had.

III.

‘Nu mag ik met een gerust geweten Perrine trouwen.’

Die woorden waren zeker van groote beteekenis. In dicht bevolkte steden van Europa, waar de verlichting overal is doorgedrongen, kan men hoogst beschaafde jongelingen aantreffen, die zich, onder de omstandigheden, waarin Gabriël zich nog een oogenblik vroeger bevond, niet onwaardig gekeurd zouden hebben eene bruid naar het altaar te voeren, wanneer de eerroovende misdaad slechts onbekend gebleven was. Wij staan hier echter tegenover een inboorling van Bretagne, en daar moge de beschaving minder doorgedrongen zijn, het ware eergevoel is er als ingeworteld en de plicht der gastvrijheid wordt er hoog in eere gehouden. Wanneer een vreemdeling

daar toegang krijgt tot den huiselijken haard, gevoelt de gastheer, wie hij ook moge zijn, zich aansprakelijk voor diens veiligheid en eigendom. Wat men in huis heeft, wordt met den gast gedeeld en men zal hem te meer behulpzaam zijn naarmate hij

hulpbehoevend is. Worden daar, zoo als overal elders, ook misdrijven gepleegd, de plicht der gastvrijheid wordt als heilig beschouwd, en het berooven van iemand, dien men aan zijn haard ontvangt, zou een kreet van verontwaardiging bij de gansche bevolking afpersen, en zelfs volgende geslachten waren niet in staat die smet uit te wisschen.

't Was aan die smet, aan die schande dat Gabriël dacht, toen hij bij het sterfbed van zijn grootvader zat. De vrees voor de grootste schandvlek, welke ooit op een inboorling van Bretagne kon rusten, had hem als het ware vernietigd. Hij sidderde zoo dikwijls hij Perrine zag of hoorde spreken, en toen zij naast hem neêrknielde, gevoelde hij zich diep rampzalig. Zijn vader een moordenaar, de moordenaar en beroover van iemand, die in hunne hut eene schuilplaats had gezocht, en hij, de zoon, de drager van een naam, welke voor altijd geschandvlekt zou zijn, ook al bleef de misdaad verborgen, hij zou een onschuldig, braaf meisje aan zich verbinden! Nimmer zou hij daartoe kunnen besluiten; en toch wist hij zeer goed dat het bezit van Perrine hem alles, alles waard was. Grenzeloos was zijne smart, want er was geen troost denkbaar; hij had geen toekomst meer, hij was de zoon van een moordenaar, de bloedschuld kleefde aan zijn geslacht. Toen hij nu duidelijk gezien had dat in de holte der Druïden geen spoor van een menschelijk lichaam te vinden was, toen hij de volle overtuiging kreeg dat zijn grootvader in ijlhoofdigheid had gesproken en al die sombere denkbeelden uiteen stoven als de zwarte wolken van den voorbij zijnden storm aan den helderen hemel, - toen riep hij in vervoering en blijdschap uit: 'Nu mag ik met een gerust geweten Perrine trouwen, want ik ben de zoon van een eerlijk man, ik draag een eerlijken naam!'

Gabriël was in de hut terug gekeerd, doch de vader was nog altijd afwezig. Perrine wist natuurlijk niet wat hem overkomen was, maar zij zag aanstonds dat de wandeling buitengewoon gunstig op hem had gewerkt en het ontging ook de twee kleine meisjes niet, dat eene groote verandering in hem had plaats gegrepen. Pierre had bij den haard verkwikking gevonden van de doorgestane gevaren en angsten; nadat hij nu een weinig voedsel gebruikt had, begon hij een uitvoerig verslag te geven van hun wedervaren gedurende den angstvollen nacht en was daar nog mede bezig toen de visscher binnen trad.

Nu was het Gabriël, die het eerst de hand uitstak, die den eersten stap tot verzoening deed, maar de vader keerde hem den rug toe.

'Ik wil iemand, die mij gewantrouwd heeft, de hand niet geven,' sprak hij barsch en driftig; 'zoo iemand heeft mijn vertrouwen voor altijd verloren. Gij zijt een slechte jongen, een ondankbare zoon; want gij hebt uw vader verdacht van een schandelijk misdrijf en dat wel op grond van de wartaal van een ijlhoofdige, van een krankzinnige. Het is uit tusschen ons.... spreek niet tegen mij, ik wil geen woord van u hooren. Het is uit tusschen ons, want een onschuldig man en een laaghartige spion behooren niet bij elkander. Ik geef niets om uw geheim.... klaag mij nu maar aan, vermomde Judas, maar maak dat gij uit mijne oogen komt. Wat doet Perrine, dat meisje, nog langer hier? Waarom is zij niet reeds lang naar haar huis gegaan. De pastoor kan ieder oogenblik hier komen en wij hebben geen vreemden in het sterfhuis noodig. Breng haar dus onmiddellijk naar de boerderij en blijf daar ook maar; ik wil u niet langer zien en heb hier geen mensch noodig.'

Ofschoon de visscher die harde woorden met een vaste stem uitsprak, was er toch in zijn blik en in zijn geheele doen en laten iets wat Gabriël deed huiveren. Hij begreep

aanstonds dat zijn vader hem gevolgd was naar den ouden heuvel der Druïden, doch dat was het niet wat hem schrik aanjoeg. Het was hem verboden te spreken, maar al ware dit ook het geval niet geweest, hij zou geen woord hebben kunnen uitbrengen; want de overtuiging van de onschuld zijns vaders was eensklaps weêr verdwenen, het gunstig resultaat van zijn onderzoek was niet in staat de sombere beelden te verdrijven, welke hem opnieuw kwamen bestormen. De plotselinge overgang van hoop tot vrees overweldigde hem zoodanig, dat hij als het ware geen grond meer onder zich gevoelde. Perrine die beurtelings bleek en rood geworden was en over al hare leden beefde, nam haastig haar mantel en snelde naar de deur, waarschijnlijk uit vrees dat nog erger tooneelen zouden plaats grijpen en Gabriël liep haar ijlings achterna, ofschoon zelf niet wetende wat hij deed.

Perrine liep lang snikkend voort op den weg naar de boerderij, en Gabriël scheen met stomheid te zijn geslagen. Hij kon haar troosten over de harde woorden van den vader, hij kon haar zeggen dat die onstuimigheid wel zou voorbijgaan zoo als het onweder in den afgeloopen nacht; maar dat zouden slechts nietige, ijdele klanken zijn geweest; want wat op den bodem van zijn hart lag, dat kon hij haar niet meêdeelen; onder alle menschelijke wezens was zij de laatste aan wie hij zijne smart, het vreeselijke geheim, dat hem kwelde, kon openbaren.

Het jonge paar ging dus zwijgend langs den weg, doch toen de boerderij in het gezicht kwam bleef Gabriël staan. Hij nam afscheid en zegde zoo bedaard mogelijk, dat hij haar spoedig een bezoek zou brengen. Hij gevoelde zeer goed, dat Perrine zijn zonderling gedrag kwalijk zou kunnen opnemen, maar hij bezat den moed niet haar vader onder de oogen te komen en daar aan huis wellicht op zijn aanstaand huwelijk te hooren zinspelen.

Het was niet uit gebrek aan tijd dat de jongeling weigerde mede naar de boerderij te gaan, dat zal Perrine zeer goed begrepen hebben en zij heeft wellicht ook wel gezien hoe langzaam hij terug keerde. Hij scheen zich dan ook niet te bekommeren over de richting welke hij zou inslaan en zwierf lang op de heide rond. Nu en dan stond hij stil en schudde het hoofd; want onophoudelijk borrelden gedachten in hem op, die zijn gemoed heen en weêr slingerden als een schip op de onstuimige zee. Schuld of onschuld. In die woorden lag het raadsel dat over zijn geluk, zijne rust, zijne toekomst moest beslissen. Wie zou het oplossen? Onwillekeurig traden de twijfelingen aan de onschuld zijns vaders op den voorgrond; het wantrouwen dat hem vóór het bezoek aan den ouden heuvel der Druïden bezielde, werd weder verlevendigd en als het ware bevestigd door de handelwijze van zijn vader. Het was zeker vreeselijk, maar hij moest toestemmen dat het heillooze geheim door zijn onderzoek niet was opgelost, dat zijne blijdschap voorbarig geweest was.

Was zijn vader, na het eerste hevige tooneel, niet eensklaps kalm en zelfs zeer toeschietend geweest? Waarom? Waaraan moest de onbeschrijfelijk zonderlinge houding, waaraan de hevigheid zijner laatste woorden worden toegeschreven? Gabriël had een gezond oordeel, maar het was hem niet mogelijk een en ander met elkander in verband te brengen, en hoe meer hij over de zaak nadacht, des te meer schoot de overtuiging wortel, dat de oude man des nachts bij zijn volle bewustzijn geweest was en zijne laatste woorden slechts waren voortgesproten uit den overweldigenden indruk welke de onverwachte verschijning van den visscher op hem gemaakt had. Desniettemin bleef de hoop hem nog bezielen, dat de onschuld zijns vaders zou kunnen blijken; hij zou bidden en den moed niet verliezen zoolang nog de geringste kans bestond, zoolang zijn argwaan niet in volslagen zekerheid was verkeerd.

Die gedachte behield de bovenhand toen hij zich, zonder het te weten, in de nabijheid der oude hut bevond. Hij stond nog in twijfel wat te doen, dewijl hij de tegenwoordigheid zijns vaders vreesde, toen de deur voorzichtig opengedaan werd. Zijn broeder Pierre zag buiten en kwam hem ijlings tegemoet.

‘Kom toch in huis, Gabriël,’ sprak de knaap, ‘want wij zijn zoo bang; vader heeft ons geslagen omdat wij over u spraken.’

Toen Gabriël binnen trad zag de visscher, die bij den haard zat, even op; hij mompelde het woord ‘spion,’ maakte snel een gebaar van minachting, maar zegde niets meer. Al stormde het nu ook niet, 't was toch niet minder akelig in de hut; want niemand sprak een woord, niemand durfde iets vragen of zeggen; de kinderen zagen nu en dan bang naar het bed, waarop de doode lag, maar verroerden zich overigens nauwelijks. Zoo werd het schemeravond en langzamerhand geheel donker. Eindelijk stond de visscher op, haalde zijn net te voorschijn en ging de deur uit, zeggende dat hij liever alleen op zee was, dan in zijn eigen huis met een spion.

Bij zijne terugkomst den volgenden morgen was hij nog geheel dezelfde en hij bleef zoo. De oude grootvader was begraven, maar in de hut bleef het doodsche zwijgen heerschen. Voor de andere kinderen werd de visscher langzamerhand wat hij vroeger was, maar er gingen weken, zelfs maanden voorbij, waarin hij buiten hooge noodzakelijkheid geen enkel woord tot Gabriël sprak. De arm van den jongeling was reeds lang genezen, maar hij wilde niets van zijne hulp weten; nooit ging hij met hem in dezelfde boot, nooit bleef hij alleen met hem in huis. Meermalen had Gabriël getracht zijn vader door bewijzen van toegenegenheid, door blijken van kinderlijke liefde in eene andere gemoedsstemming te brengen, doch de visscher stiet hem altijd met minachting van zich af; hij at niet met hem aan dezelfde tafel, en de andere kinderen mochten nooit over Gabriël spreken, zelfs nauwelijks zijn naam noemen.

Geen wonder dat de jongeling onder zulk een leed, onder dergelijk huiselijk leven wegwijnde en Perrine daarover de grootste bezorgdheid aan den dag legde. Hij kwam niet dikwijls en eindelijk al zeldzamer op de boerderij, maar wat het meisje ook deed om het geheim, dat hem kwelde, - want zij begreep zeer goed dat de toestand waarin hij verkeerde met den noodlottigen nacht in verband stond - te ontlokken, niets mocht baten. Gabriël bezat te veel eergevoel om zich vrij te achten van de vlek, welke het geheim op zijn geslacht, op zijn naam wierp en hij kon en mocht ook niets aan haar meêdeelen; hij moest het slachtoffer van dat geheim worden en te gronde gaan.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Spaansche smokkelaars.

In het bergachtige Spanje met zijne uitgestrekte hoogvlakten en ontoegankelijke spelonken, zijne dun gezaaide bevolking en zijne alles behalve volmaakte politie geschiedt het smokkelen op tamelijk grooter schaal dan bij voorbeeld in ons klein landeke. Men gaat daar met geheele karavanen van paarden en muilezels op den nachtelijken tocht uit en verbergt zich met zijn buit in de donkere schuilhoeken van het gebergte. Onze gravure geeft een denkbeeld van zulk eene smokkelaarsbende, gelijk er zoovele de spaansche grensstreken onveilig maken.

Het tooneel speelt klaarblijkelijk in den vroegen morgen; de smokkelaars keeren met zwaar bevrachte lastdieren van den tocht terug en treden uit eene donkere bergengte op eens in het volle zonlicht. Op dat punt, van waar men de vlakke uren ver kan overzien, hebben zij twee schildwachts uitgezet, en deze waarschuwen hen bij hunne komst voor een dreigend gevaar. Terwijl een hunner de achtersten der karavaan van den staat van zaken verwittigt, staat de andere nog op den uitkijk. De vorsten der bende raadplegen hem met oogslag en gebaren, of het

raadzaam is voorwaarts te trekken, en de hoofdman laadt reeds zijn geweer, om op het uiterste voorbereid te zijn. Een der smokkelaars tracht de vrouwen gerust te stellen en haar eene schuilplaats in het gebergte aan te wijzen. Kortom, het is een tooneel vol beweging, in dat romantisch waas gehuld, hetwelk alle tafereelen uit het spaansche leven kenmerkt.

De brievenbus.

Deze gravure is vervaardigd naar eene schilderij van F. Lobrichon en stelt ons twee kinderen voor, die heel wat werk hebben om een briefkaart in de bus te krijgen. De grootste kon de opening niet bereiken en nu schijnen ze besloten te hebben met vereende krachten op te komen. Was hier, zoo als bij onze brievenbussen gewoonlijk het geval is, een weinig lager eene tweede opening voor 'drukwerken,' dan lag de briefkaart reeds rustig tusschen dagbladen en circulaires. Maar deze bus heeft er maar eene, en die eene staat naar het oordeel der kleinen onverbiddelijk veel te hoog. Het is te voorzien, dat de correspondentie minder kans heeft hare bestemming te bereiken, naarmate de kleine meer geluk verwacht van de onstuimige beweging harer voeten tegen den muur, en in die wanhopige worsteling heeft Lobrichon haar geestig getroffen.

Als zoo'n brievenbus eens kon spreken, wat zou zij ons veel weten te vertellen! Aan haar toch worden zoovele geheimen toevertrouwd, die men voor geen schatten ter wereld met een derde zou willen deelen. Zij zou ons spreken van geluk, van tegenspoed, van liefde en haat, van deugd en misdaad, kortom zij zou ons een beeld geven van de menschelijke samenleving.

De kapel van het H. Bloed te Brugge.

De prachtige kapel, waarvan op de binnenpagina's van dit nummer twee gravures voorkomen, de een het inwendige en de andere het uitwendige voorstellende, is zeker een der schoonste van ons geheel land, en niet ten onrechte gaat de stad Brugge fier op zulk een heiligdom.

Oorspronkelijk behoorde zij aan het versterkt kasteel door graaf Boudewijn met den IJzeren Arm aangelegd om de invallen der Noormannen te keer te gaan en was toen toegewijd aan den H. Basilius.

In 1150 keerde graaf Thierry d'Alsace van het Heilig Land terug met een schat, zoo kostbaar als eenig kruisvaarder ooit had kunnen verkrijgen, namelijk een fleschje bevattende vele druppels bloed van Kristus, afkomstig uit de spons, waarmee Nicodemus en Joseph van Aritmathea het lichaam des Zaligmakers wuschen, een geschenk van den patriarch van Jerusalem.

Het beste bewijs van de herkomst van dit bloed was, dat het verhard zijnde, elken Vrijdag vloeibaar werd; doch dit wonder hield den 18^{en} maart 1310 op, na dat het gedurende anderhalve eeuw geregeld had plaats gehad.

In ons land teruggekeerd, liet Thierry d'Alsace een nieuwe kapel oprichten, waarin de kostbare relikwie tot heden, in weerwil van de stormen, die over het hoofd van het oude Brugge zijn heengegaan, ongeschonden bewaard bleef. De kast waarin het fleschje bewaard wordt is in 1617 door den schepen Jan Crabbe van Brugge vervaardigd en wordt als een meesterstuk van vlaamsche goudsmidskunst beschouwd.

De kapel van het H. Bloed - want sedert kreeg zij dien naam - heeft twee verdiepingen: de benedenverdieping dagteekent uit de XIIe eeuw; de bovenste is eveneens zeer oud en en sedert een veertigtal jaren gerestaureerd.

DE KAPEL VAN HET H. BLOED TE BRUGGE. (UITWENDIG.)

De architectuur in de dierenwereld.

VI.

Spinners.

Spinners! Dit woord is misschien reeds voldoende om een zenuwachtig lezer het hoofd te doen afwenden. Onder hen behooren toch de afzichtelijke spinnen thuis,

die behalve hun monsterachtig uiterlijk nog een bloeddorstigen en verraderlijken aard aan den dag leggen als wellicht geen enkel dier. Neemt men daarbij in aanmerking dat er weinig menschen zijn die niet aan eene spin kunnen denken zonder te droomen van vergift, dan kan men zeer goed begrijpen waarom een zenuwachtig mensch liever niet van zulke dieren wil hooren.

Toch durven we dit maal voor de spinnen de aandacht vragen, en opdat ons verzoek gunstig worde opgenomen willen we onmiddellijk verklaren, dat we de spinnen slechts zullen beschouwen in hun onmiskenbaar talent, als vervaardigers van kunstige netten, terwijl wij tevens do

DE KAPEL VAN HET H. BLOED TE BRUGGE. (INWENDIG).

geruststellende verzekering kunnen geven dat in ons land geene enkele vergiftige spin wordt gevonden.

Wij zagen de timmerlieden onder de dieren met boor en zaag, de metselaars met een troffel werken, het zal dus geene verwondering meer wekken als wij zeggen, dat de spinners er een spintoestel op na houden. In het achterlijf dezer dieren bevinden zich de spinklieren, die door buisjes, ter dikte van een fijn haartje, een plekkerig vocht afscheiden, dat, zoodra het in de buitenlucht komt, verdikt en door het dier tot een draad wordt uitgetrokken. De bekende kruisspin bezit vijf à zes duizend zulke buisjes, die elk hun draadje leveren, welke door de spin tot één enkelen draad worden verwerkt. En toch zijn er vele honderden van zulke draden noodig om de dikte van een gewoon hoofdhaar uit te maken!

Van deze draden spinnen zij haar net. Menigeen heeft zeker wel eens eene spin aan dezen arbeid gezien en opgemerkt met welk eene zorg het diertje de sterkte harer draden beproeft, namelijk door er met de pooten aan te trekken en er zich op verschillende punten van af te laten vallen, waarbij zij haar lichaam in eene schommelende beweging brengt. Over het net zelve zullen we niets hoeven te zeggen, iedereen kent het. Merkwaardig is het intusschen dat de spin bij het spannen harer draden hare pooten als passers gebruikt om ze zodoende op gelijke afstanden van elkaar te leggen. De grootte der mazen is dan ook juist evenredig aan de grootte van de spin, iets waarvan men zich gemakkelijk kan overtuigen door webben van jonge spinnen met die van oudere te vergelijken.

De gewone huisspin spint een net met een buis er aan, welke uitloopt op eene holte in den muur, waar de spin verblijf houdt en waaruit zij alleen te voorschijn komt wanneer zij eene prooi in haar zakvormig net ontwaart. De waterspin houdt zich onder de oppervlakte van het water op, doch zou daar niet onophoudelijk kunnen verblijven, dewijl zij buiten het water adem moet halen. Om daarin te voorzien, maakt zij aan eene waterplant een luchtdicht gesponnen net vast, met de opening naar beneden. Zoodra het net gereed is, gaat de spin naar de oppervlakte des waters, brengt de lucht, die aan haar behaard lichaam kleeft, in haar net en herhaalt deze tochten tot dat zij een voldoende voorraad heeft opgedaan. Te midden van deze provisie zit de spin onder water als in een duikerklok, welke, van de oppervlakte gezien, als een groote kwikzilverdruppel glinstert.

Nog andere spinnen van ons land weten zeer schoone nesten te bouwen. Een kleine tusschen het riet levende spin spint een nestje, dat in vorm veel overeenkomt met een hengselmandje; in onze hoven leeft eene spin, die een klokske van spindraden bouwt en dit op hare tochten meêdraagt; ook de zoogenaamde aardspin sleept een gesponnen zakske meê, waarin zij hare eikens bewaart.

Een ander opmerkenswaardig vermogen der spinnen mogen we niet stilzwijgend voorbij gaan, namelijk het vermogen om tot op tamelijk groote afstanden draden uit te werpen. Zet eene spin op een stukske hout in een drinkglas langs welks effen wanden zij niet kan opklimmen; toch zult ge bemerken, dat zij na eenigen tijd is verdwenen en als men nauwkeurig toeziet, bevindt men, dat van het stukje hout naar den rand van het glas een draad is gespannen, waarover de spin als langs eene brug is ontsnapt.

Bij de wilgenhoutrups, die eene heel behendige spinster is, ontmoeten we hetzelfde verschijnsel. Deze bouwt, als zij aldus gevangen wordt gehouden, eene soort van trap van den bodem naar den rand van het glas, waartegen zij opklimt en aldus haar

kerker ontvlucht. Twee engelsche geleerden hebben verschillende proeven genomen om te weten te komen hoe deze dieren daarbij te werk gingen en hunne verklaring komt op het volgende neêr. De spin begint met het uit hare spintepeltjes tredend vocht aan het stukske hout vast te maken en verwijdert zich op een kleinen afstand, waardoor een kort draadje wordt gesponnen. Daarop klemt zij zich met hare voorpooten vast en heft het achterlijf in de hoogte, zoo dat zij als het ware op den kop staat. Dan ligt zij met een harer achterpooten den gesponnen draad op, zoo dat deze een lis maakt, waarop de wind natuurlijk meer vat heeft dan op een enkelen draad. Zij hoeft dan slechts voort te gaan met zachtjes hare spinstof naar buiten te persen, welke door den wind tot een draad wordt gesponnen, die allengs in lengte toenemende, eindelijk het een of ander zich op den weg bevindend vast punt bereikt en zoo de gemeenschap van dit met de plek, waar de spin zich ophoudt, tot stand brengt.

Ook de rupsen gaan op dezelfde, doch eenigszins gewijzigde manier te werk. Haar spinsel dient echter over het algemeen meer tot het bouwen van een nest dan tot het bemachtigen eener prooi en heeft dus niets bijzonders. Wij mogen hier nogtans niet voorbijgaan te wijzen op de processie-rups en de eigenaardige manier waarop zij te werk gaat om haar voedsel te zoeken, waaraan zij haar naam ontleent. Wanneer zij haar nest verlaten, gaat eene rups als aanvoerder voorop. Op haar volgen twee anderen naast elkaar, dan drie, vier, tot acht toe, allen door spinseldraden aan elkaar gehecht en op haar weg alles verwoestende en vernielende wat haar eetbaars te gemoet komt.

Nog eene andere eigenaardigheid der rupsen in het algemeen zij hier vermeld. Wij behoeven slechts op den zijde worm te wijzen om duidelijk te maken wat wij bedoelen, namelijk op het spinnen van cocons, waarin de larven zich opsluiten gedurende haren poppentijd om daarna als gevleugeld insect te voorschijn te komen. De fransche natuurkundige Lyonet heeft eene rups, eene mot, die aan de onderzijde van eiken blaêren leeft, in dat werk bespied en geeft er de volgende beschrijving van.

‘Deze cocons zijn wit van kleur en niet grooter dan een rijstgraantje, zij zijn overlangs gegroefd en, met een vergrootglas gezien, telt men tusschen de groeven zeven kammen of uitstekende lijsten, welke, even als deze, over de geheele lengte der cocon loopen, maar die over de helft der cocon afgebroken en hersteld schijnen. Het zeer zonderling voorkomen dezer cocons deed bij mij den wensch ontstaan te zien, hoe de insecten deze vervaardigen en den 20^{en} augustus 1744 had ik gelegenheid aan mijne nieuwsgierigheid te voldoen.

‘Ik zag toen dat de rups een begin maakte met zich te omringen door een twintigtal palissaden, welke zij in de gedaante eener ellips rangschikte. Deze palissaden bestonden uit zijde; zij waren stijf, veêrkrachtig en van onderen dikker dan van boven. Zij staan in geenerlei verband met de eigenlijke cocon, en ik weet er geen ander nut aan toe te kennen dan dat van het rupske, terwijl het arbeidt, te vrijwaren voor de ontmoeting van blaêren en andere lichamen, die, door den wind bewogen, het in zijn werk zouden kunnen storen.

‘Na deze soort van omheining te hebben opgetrokken, begon de rups binnen deze ruimte, nabij een der uiteinden der groote as van de daardoor gevormde ellips, hare cocon te weven, en haren kop gedurende een of twee minuten met groote levendigheid heen en weêr bewogen hebbende, zag ik een der uiteinden van de cocon te voorschijn komen, waaraan reeds de groeven waarneembaar waren. Ik beschouwde oplettend de samenstelling daarvan door een sterk vergrootglas en bevond, dat de elkander afwisselende kammen en groeven het gevolg waren van eene reeks hoekige mazen, die beurtelings elkander voorbij gingen en samen gehouden werden door draden,

die, over de mazen heen, ter weerszijden met het lichaam der cocon in verband stonden. In de tusschenruimte van elke dezer reeksen van mazen zag ik een zeer regelmatig weefsel van enkelvoudige draden, die, zich kruisende, eene reeks van ruitjes vormden.

‘Tot dusverre was zij geheel buiten hare cocon gebleven, achteruit werkende, even als de zeeldraaiers doen; maar toen ging zij er in met den kop vooraan, en zich daarop half om gekeerd hebbende, stak zij het voorste gedeelte van haar lichaam door de opening en begon het andere einde van haar werk op dezelfde manier als het eerste te vervaardigen; zoo ging zij voort met werken tot dat de beide stukken elkaar zoo dicht genaderd waren dat zij den kop niet meer bewegen kon. Toen trok zij zich geheel in de cocon terug, wierp zich op den rug en, van onderen wevende, maakte zij de twee stukken tot een geheel; doch daar de groefjes van beide helften niet volkomen in dezelfde lijnen kwamen te liggen, ontstond het gebrek in samenhang, waarvan boven melding is gemaakt.

‘Al het hier beschreven werk was binnen ongeveer een half uur gereed; doch het was geenszins voldoende om de rups tegen het weder te beschutten, noch tegen iets anders dat haar schaden kon. Zij was op dit tijdstip nog slechts besloten als het ware in eene nette kooi, waarin men haar nog gemakkelijk kon zien; weldra echter voorzag zij daarin door aan de binnenzijde van haar hulsel met spinnen voort te gaan, tot dat dit volkomen dicht was, hetgeen haar verscheidene uren bezig hield. Daarna zag ik haar niet meer en weet dus niet, of zij later nog lang met spinnen voortging.’

Na de spinnen en de rupsen komen de kevers in aanmerking, waaronder de groote zwarte watertor van onze slooten de eerste plaats inneemt. Als waterdieren bouwen zij een schip met een mast er op, zoo als op onze gravure te zien is. Het nest zelf is een holle zak, bij welks vervaardiging het dier zijn eigen lichaam als mal gebruikt. Eerst wordt de bovenlaag gesponnen, waarbij het dier op den rug ligt; is deze gereed, dan draait het zich om en spint den bodem van het nest, en spint te gelijker tijd de beide helften aan elkaar, welke nu als een zak het achterlijf der tor omgeeft. Terwijl de kever zich uit den zak terug trekt, legt hij er zijne eikens in, sluit de opening met een sterk spinsel en gaat dan over tot het bouwen van het mastje, dat eveneens uit spinsel bestaat.

De reeds in vorige artikelen genoemde sluipwespen zijn insgelijks zeer handige spinners. Eene eigenaardigheid dezer insecten is dat zij zich de moeite niet getroosten een nestje te bouwen voor hunne jongen; doch hare eieren zeer eenvoudig binnen in het lichaam der maskers of poppen van andere insecten leggen, iets wat hen zeer gemakkelijk valt door de legboor waarmee zij gewapend zijn. Zoodra hunne jongen voor den dag komen, vinden zij in het dier een voldoende voedsel, om ten slotte zich door de huid van hun gastheer een uitweg te banen en dan hare cocon te spinnen.

Ten slotte zouden wij nog op enkele weekdieren kunnen wijzen, die zich als zeer aardige spinners kenmerken; doch wij meenen met dit beknopt overzicht te kunnen volstaan. In een volgend artikel behandelen we de wasfabrikanten.

Een bezoek aan de Koninklijke Tapijtfabriek te Deventer.

(Vervolg.)

III.

De vorige maal heb ik beloofd de wordingsgeschiedenis van een Smyrnasch tapijt mede te deelen; thans ga ik die belofte vervullen. Vooreerst de beschrijving van het weefgetouw,

dat zeer eenvoudig is en overigens door de onderstaande afbeelding voldoende wordt opgehelderd.

Tusschen de twee rechtopstaande vierkante balken *aa* zijn twee ronde boomen *bb* aangebracht, die om eene spil daarin kunnen draaien.

De onderste boom is voorzien van eene voor *c*, welker bestemming nader zal blijken, alsmede van eene schijf *e* aan het einde, waarin men eene spaak steken kan, ten einde den boom te doen ronddraaien.

Van den eenen boom naar den anderen wordt nu, zoo als men dat noemt, een ketting geschoren, die uit opstaande draden bestaat, van onderen aan een lat vast gemaakt, welke in de voor *c* sluit, en van boven om den boom gerold.

Thans plaatsens zich de weefsters - want deze arbeid wordt grootendeels door vrouwen en meisjes verricht - voor het getouw, om dat net van stijf gespannen opstaande draden duim voor duim te herscheppen in een tapijt, waardig om eene vorstelijke zaal te sieren. Gelijk de schilder zijn palet met kleuren, zoo hebben zij een bak voor zich, die in verscheiden kleinere vakjes is afgedeeld, allen met de gekleurde pluisjes gevuld, waarvan boven gesproken is.

De pluisjes worden nu telkens om twee der opstaande draden heengeknoopt en van dien knoop geeft nevenstaande afbeelding in horizontale doorsnee eene voorstelling. De stippen *aa* stellen hier de twee opstaande draden voor en de draad *bb*, die er omheen loopt, is het eindje gekleurde wol, dat de weefster er om heen heeft geknoopt. Op die manier knopen de weefsters eene eerste rij *p o l e n*, zoo als zij de pluisjes noemen, en is dat eerste *r o e d j e*, gelijk het heet en dat de breedte van het tapijt aanwijst, volgeknoopt, dan wordt door de opstaande draden een dwarsdraad getrokken, waarop het tweede roedje moet komen te rusten, zoo als het eerste roedje op de zoogenaamde *n e g g e* rust. De dwarsdraad wordt zoodanig door de opstaande draden gehaald, dat hij beurtelings over een draad heen of er onder door gaat, zoo dat die overlangsche en dwarslopende draden, welke te zamen de geheele *k e t t i n g* uitmaken, wanneer men zich de pluisjes wegdenkt, ten slotte een net vormen, uit ruiten van nevenstaande gedaante samengesteld.

De grootte van deze ruiten wordt bepaald door de kwaliteit van het weefsel; zoo gaan er in een meter tapijt van de grofste kwaliteit omstreeks 140; in fijnere qualiteiten daarentegen 200 en meer.

Hebben de weefsters op de boven beschreven manier een twee- of drietal roedjes volgeknoopt, dan worden deze vast op elkander gedrukt door middel van de zoogenaamde *l a d e*, een balk, die de geheele breedte van het tapijt bestrijkt en waardoor de opstaande draden heenloopen. Die lade kan naar believen op en neêr gelaten worden, zoo dat men ze tot samendrukking van het weefsel een paar malen op het afgewerkte roedje kan laten vallen.

Maar hoe komt nu het patroon in het tapijt? Het is duidelijk dat de figuren der teekening uitsluitend door het doelmatig rangschikken der pluisjes van verschillende kleuren worden voortgebracht. Daarom is ten behoeve der weefsters van de oorspronkelijke teekening van het tapijt eene kopie gemaakt, die geheel als een gewoon borduurpatroon is ingericht. Ieder hokje stelt een pluisje of eene *p o o l* voor, en bij twee- of drietallen hebben de weefsters telkens een deel van dat patroon voor zich. Nu heeft iedere weefster een bepaald aantal pluisjes voor hare rekening; de vlugste een twintig- à dertigtal, de minder vlugge een kleiner aantal; maar allen moeten zorgen nagenoeg te gelijker tijd klaar te zijn, opdat men met het neêrlaten der lade niet behoefte te wachten.

Valt er bij dien vluggen arbeid al eens een pluisje op den grond, het is daarom nog niet verloren; des avonds worden al die verstrooide, vertrapte en vuil geworden eindjes wol zorgvuldig bijeen verzameld om tot de vervaardiging van tapijtwerk van mindere kwaliteit, vooral van loopers te dienen. Men knoopt dan de polen van verschillende kleur *pê le mê le* dooreen en bekomt daardoor eene mozaïek van alle kleuren van den regenboog, aan welk weefsel men de passende benaming van *cent mille couleurs* heeft gegeven.

Maar wij hadden het over tapijten met bepaalde patronen en hieraan moet voorzeker meer zorg besteed worden. Eene of meer van de knapste werksters roepen overluid, volgens het nummer der hokjes van het patroon, de kleuren af van de pluisjes, die om de opstaande draden moeten geknoopt worden. ‘Één rood, twee rood, drie zwart, vier groen,’ aldus klinkt het naar gelang van de kleurschakeering op het patroon, en met de vlugheid van letterzetters tasten de weefsters in hare wolbakjes, nemen er het pluisje van de opgegeven kleur uit en hechten het aan de opstaande draden vóór haar. Het was mij wezenlijk onbegrijpelijk, hoe zij dit oogenschijnlijk zoo ingewikkeld werk zoo handig klaar speelden.

‘Maar Kunnen zij zich niet eens vergissen?’ vroeg ik aan den directeur.

‘Geen nood!’ gat hij ten antwoord; maar de schalke glimlach van een der meisjes bewees mij dat zulk eene vergissing toch niet tot de onmogelijkheden behoorde. ‘Het gebeurt wel eens een enkele maal,’ ging de heer Kronenberg voort, ‘dat er fouten in het weefsel komen; maar dit wordt later nauwkeurig nagezien, en zoo er dan al een enkel pluisje verkeerd mocht zitten, dan kan het er uitgehaald en door een ander vervangen worden.’ Op dezelfde manier gaat men te werk bij het herstellen van een

tapijt, waarin vlekken gekomen zijn; de beschadigde pluisjes worden uitgetrokken en nieuwe daarvoor in de plaats gesteld; dat is wat men *stoppen* noemt.

Hebben nu de weefsters zooveel roedjes volgeknoopt, dat zij moeilijk meer bij het werk kunnen reiken, dan worden de beide boomen van het getouw, waarop het weefsel gespannen is, een slag omgedraaid, zoo dat het tapijt een weinig naar beneden komt. Daartoe licht de *heibaas* of de man, die met de leiding van het werk belast is, de klink *d* (zie de afbeelding) op, met het gevolg dat de bovenste boom het tapijt laat schieten; daarna, steekt hij een spaak in een der gaten van de schijf *e* en windt zodoende het geweven gedeelte om den ondersten boom. Op die manier gaat men voort tot het geheele tapijt klaar is.

Ik sprak zoo even van de *lade*, die men telkens eenige malen op het weefsel laat vallen, wanneer een of meer roedjes volgeknoopt zijn. In plaats daarvan gebruikt men ook wel eene ijzeren kam, *hamer* genoemd, waarmee men het weefsel naar beneden drukt. Dit dient echter niet alleen om het weefsel vaster te maken, maar ook om de juiste maat te houden; want de Smyrnasche tapijten worden meerendeels alleen op bestelling en op maat geleverd.

Om de maar niet uit het oog te verliezen, heeft men een lang lint bij wijze van eene *el* ingedeeld en dit bij het beginnen van het tapijt aan den onderkant vastgezet, zoo dat, naarmate het werk vordert en het tapijt om den ondersten boom wordt gerold, het lint eveneens afrolt. Zoo doende kan men altijd zien hoever men met de maat is, en de lade in overeenstemming daarmee harder of zachter laten werken. Is men bij voorbeeld volgens het aantal roedjes op de helft van het weefsel gekomen, doch niet volgens de aangegeven maat, dan heeft de lade te hard gewerkt, en omgekeerd.

Wat de maat in de breedte betreft, deze wordt door het aantal opstaande draden aangegeven, en daar die draden telkens twee aan twee door een pluisje bijeen geknoopt worden, heeft men in de richting van rechts naar links niet voor losheid van het weefsel te vreezen.

Zoowel in de breedte als in de hoogte neemt men overigens de maat wat ruim, omdat het tapijt, eenmaal van het getouw genomen, altijd eenigszins krimpt. Alvorens het echter van het getouw wordt losgemaakt, wordt het, zoo als men dit noemt, *geschooren* of gelijk geknipt, en wel met gewone groote scharen, waarvan de messen aan het einde een weinig krom zijn, opdat de hand niet tegen het tapijt zal behoeven te rusten.

Gelijk reeds gezegd is, wordt het weefsel daarna zorgvuldig onderzocht om mogelijke fouten te verbeteren; vervolgens wordt het nogmaals en met meer zorg geschoren, eindelijk geklopt en van stof gezuiverd en kan ten laatste aan den besteller worden afgeleverd.

(Slot volgt.)

Volgens het voorschrift.

Er staan soms schijnbaar goede voorschriften in de dagbladen, die echter meer kwaad doen dan goed. Zoo had onlangs de dienstmeid van mevrouw H. in een dagblad gelezen, dat aardappelen, om smakelijk en goed gekookt te worden, van gelijke grootte moesten zijn. Dien raad had zij in haar geheugen geknoopt en zij besloot hem bij een buitengewone gelegenheid op te volgen.

Deze deed zich weldra voor toen mevrouw H. een groot diner gaf. Mietje, - zoo heette de gediensstige - zou zich nu eens uitsloven. Zij nam een bak met aardappelen als naar gewoonte, en ziende dat zij van ongelijke grootte waren, peinsde zij er lang

over hoe ze gelijk te maken. Eindelijk had zij het middel daartoe gevonden. De kleinen niet grooter kunnende maken, maakte zij de grooten kleiner en wel zoo klein als de kleinste aardappel, die bij toeval zeer klein was. Zoo wierp zij dien middag aardappelen in den pot ter grootte van hazelnoten en diende aan het diner, tot verbazing der gastvrouw en der gasten, die onoogelijke aardvrucht. Nevrouw H. vroeg Mietje naar de reden, waarom zij zulke kleine aardappelen had gekookt en Mietje antwoordde, even fier als naïef:

- Ik heb in de krant gelezen, dat aardappelen van gelijke grootte zoo best smaken. Daarom heb ik de grooten van daag voor het diner precies zoo klein gemaakt als de kleinste.

De school zonder God.

Zedeschets uit het jaar 1900.

(Eene schets uit Nederland, die ook voortreffelijk op België toepasselijk is.)

(Vervolg en slot.)

Zuchtend opende de onderwijzer de schooldeuren en zette zijn gezicht in de gewone strenge plooi. Bij groepjes kwamen langzamerhand de jongens binnen stormen, zoo dat hij herhaaldelijk tusschenbeide moest komen, wilde hij niet dat banken en borden omver geloopt werden. Ten laatste

was het tijd om te beginnen en opende hij de werkzaamheden met een streng en kort:

‘Komaan, jongens, op uw plaatsen.’

‘Heb ge ooit zoo'n oorwormsgezicht gezien?’ fluisterde de vijftienjarige jongen, die zijn communie nog niet gedaan had, zijn buurman in het oor. ‘Hoe meer ik er naar zie, hoe meer ik er een hekel aan krijg. Zoo'n izegrim!’

‘Hou uw mond, Van Zanten!’ zegde de onderwijzer.

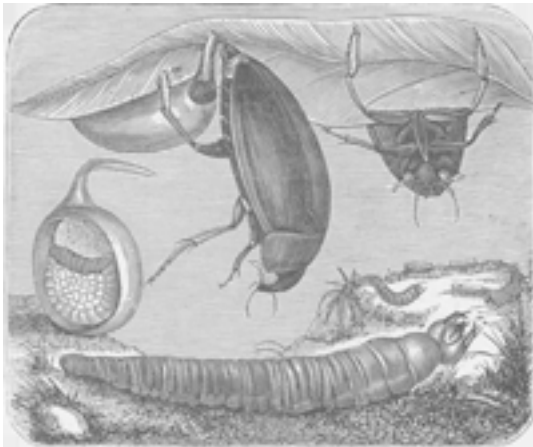
‘Ik heb niets gezegd,’ hernam de kwajongen.

‘Ge blijft van middag het werkwoord liegen vervoegen!’

‘Maar, Meester,...’

‘Hou uw mond, zeg ik u,’ bulderde de onderwijzer. Daarop een meer bezadigden, doch altijd strengen toon aanslaande, begon hij de voorgenomen boetpredikatie:

‘Voor wij met de werkzaamheden beginnen, ben ik verplicht, tot sommigen onder u eens een ernstig woord te spreken. Ik heb vernomen dat verscheidene leerlingen van deze school bij nacht de heining van een boerenerf zijn overgeklommen en daar een gans en twee konijnen hebben gestolen, die zij in een gemeene kroeg zijn gaan opeten. Ik zal die jongens niet onder het oog brengen, dat diefstal - in het latijn *furtum* - een misdaad is, die door de wetgeving van alle volken, alle eeuwen en alle landen gestraft is; ik zal er mij maar toe bepalen hun te herinneren dat ons burgerlijk wetboek den eenvoudigen diefstal met gevangenis, en diefstal onder verzwarende omstandigheden met tijdelijken dwangarbeid straft.’

WATERTOR, BEZIG HAAR NEST TE BOUWEN.

‘Welnu,’ zegde de brutale vijftienjarige lachend, ‘dan heeft men eenvoudig maar te zorgen, dat men niet gezien wordt.’

‘Er is er Één, die alles ziet, Van Zanten,’ hernam het hoofd der school op strengen toon; doch voegde er oogenblikkelijk bij zich zeiven bij: ‘Pas op, ik ga te ver.’

‘En wie is die Één, meester?’

Dat was een lastige vraag, waarop de onderwijzer maar niet zoo gauw een antwoord gereed had.

‘Die Één,’ stamelde hij, ‘die Één is.... de wet.’

‘Is 't anders niet?’ grinnikte de kwajongen en lachte den meester in zijn gezicht uit.

‘Komaan, het is nu genoeg daarover,’ zegde deze, ‘neemt uw schrijfboeken uit en schrijft op wat ik u zal dicteeren: ‘Wellicht levert de onbezielde natuur geen schooner, geen hartverheffender schouwspel op, dan dat van een woud, dat de hand des

menschen nog nimmer heeft ontwaard, dat zijn voet nooit heeft betreden. Wat zijn zij schoon, die eeuwenheugende eiken, die patriarchen van hun geslacht....’

‘Ik heb uw laatste woorden niet goed verstaan, meester,’ dus viel hem een andere leerling in de rede.

‘Patriarchen van hun geslacht,’ herhaalde deze, ‘die eeuwenheugende eiken, die patriarchen van hun geslacht.’

‘Patriarchen?’ hernam de jongen met een schalk gezicht.

‘Ja zeker, patriarchen.’

‘Ik dacht dat die uitdrukking alleen op menschen toepasselijk was.’

‘In figuurlijken zin is de uitdrukking ook van toepassing op alles wat oud en eerwaardig is, en derhalve ook op boomen, die eeuwen oud zijn.’

‘Maar gelooft gij, meester, wat in den bijbel over het lange leven der patriarchen verteld wordt. Dat zijn toch sprookjes, niet waar?’

‘Dat is eene kwestie, die mij niet aangaat. Vraag dat aan den bedienaar van den eeredienst. Komaan, ik ga voort met dicteeren. Schrijf op: “Patriarchen van hun geslacht. Hoevele geheimzinnige plechtigheden en gebruiken hebben hier plaats gehad!....”’

‘Wat waren dat voor geheimzinnige plechtigheden, meester?’

‘Dat zou te lang zijn om hier te verklaren, en daarbij is dat eene godsdienstige kwestie, die den bedienaar van den eeredienst aangaat.’

‘Hij weet het zelf niet,’ mompelde een der jongens.

‘Wat zegt ge daar?’ vroeg de meester.

‘Ik zegde: dat spreekt van zelf, meester.’

‘Hou liever uw mond, dat zou vrij wat beter zijn. Ik ga voort.’ En hij dicteerde verder: ‘Hoevele offers zijn onder die groene bladgewelven opgedragen!....’

Maar weêr werd hij in de rede gevallen door de vraag van een der leerlingen:

‘Is het waar, meester, wat de bedienaar van den eeredienst zegt, dat namelijk de offers der heidenen eene voorafbeelding waren van het offer van Kristus?’

‘Ja, dat is te zeggen,....’ was het aarzelend antwoord, ‘dat weet ik niet, dat gaat mij ook niet aan; vraag dat maar weêr aan den bedienaar van den eeredienst.’

‘Nu nog schooner. Men kan geen vraag meer doen, of men wordt naar den bedienaar van den eeredienst gezonden. We zouden dus maar als machines moeten opschrijven, wat ons voorgezegd wordt!’

‘Hou uw opmerkingen voor u, Van Zanten!’

‘Maar als ze nu juist zijn, meester?’

‘Weet ge wat! Gij vervoegt driemaal het werkwoord tegenspreken.’

‘Straffen is makkelijker dan antwoorden.’

‘Vijfmaal....’

Dat was den jongen echter te kras. Woedend vloog hij van de bank op en uitte zijne verontwaardiging in een vloek, zoo als men tot heden alleen in de kazernen verneemt.

‘Van Zanten,’ zegde de onderwijzer thans op waardigen, strengen toon, ‘verwijder u uit de klas; na zulk een gruwelijke godslastering mag ik u niet meer onder uwe medeleerlingen dulden.’

‘Godslastering - als er hier van godslastering sprake kan zijn - is iets wat den bedienaar van den eeredienst aangaat, omdat ze door de tien geboden en niet door de burgerlijke wet verboden is. In eene neutrale school is een vloek niets meer dan een tusschenwerpsel.’

‘Dat spreekt van zelf.’ zegde een andere jongen. ‘Van Zanten heeft gelijk,’ riep de geheele klas, en weldra weërgalmde het lokaal van het gezang, op de manier van: ‘Wij gaan nog niet naar huis,’ uitgebruld:

Van Zanten heeft, gelijk!
Van Zanten
Van Zanten
Van Zanten heeft gelijk!
Van Zanten heeft gelijk!

‘Stilte!’ bulderde de onderwijzer radeloos. ‘Houdt uw mond, vlegels!’

Doch dit was slechts olie in het vuur; want nu de zangdrift der jeugdige vrijdenkers eenmaal opgewekt was, vervielen zij aldra van het eene deuntje in het andere, tot ten laatste eene vrije overzetting der *Marseillaise*, die in die dagen onder de neutrale-schooljeugd zeer algemeen en geliefd was, ten gehoor gebracht werd:

Vooruit! gij vaderlandsche mannen!
De dag van glorie breekt thans aan.
Want alle vorsten en tirannen
Die helpen wij al naar de maan!

‘Goede God!’ zuchtte de meester wanhopig.

‘Stil! Hoort ge dat?’ zegde de vijftienjarige, zijne schreeuwende makkers tot zwijgen brengende. ‘Hij heeft den naam van God uitgesproken!’ En zich daarop tot den onderwijzer wendende ging hij voort:

‘Wij zijn hier in eene neutrale school. De naam van God mag hier niet uitgesproken worden. Dat is tegen alle wetten en reglementen!’

‘Van Zanten heeft gelijk!’ klonk het opnieuw op de boven aangehaalde wijs uit de monden der geheele klasse.

‘De gewetensvrijheid wordt geschonden!’ riep een ander, ‘de onderwijzer verkracht de wet! Kom, jongens, we kunnen hier niet blijven! Naar huis!’

En thans stormden allen de school uit onder het uitgillen van:

Komt, jongens, gaat naar huis!
Komt, jongens!
Komt, jongens!
Komt, jongens, gaat naar huis!
Want hier is het niet pluis.

‘Neen, waarachtig, het is hier niet pluis,’ zegde de onderwijzer hoofdschuddend, na dat hij het tooneel een oogenblik met stomme verbazing had aangestaard. ‘Nog liever at ik met mijn vrouw en kinderen droog brood, dan dat ik mij nog langer in deze hel liet martelen!’ En met bevende vingers greep hij pen en papier en schreef oogenblikkelijk hot volgende verzoek om ontslag.

Mijnheeren!

De ondergeteekende geeft met verschuldigden eerbied te kennen, dat hij wenscht ontslagen te worden uit zijne betrekking van hoofd der school.

Tegen mijn geweten in heb ik de taak op mij genomen aan de verstandelijke ontwikkeling mijner leerlingen te werken, zonder iets voor hunne ziel, hun geest en hun karakter te doen. Ik had gehoopt hen ten minste binnen de palen der uiterlijke orde en welvoeglijkheid te houden. Maar ik heb mij bedrogen. Ik ben tot de overtuiging gekomen, dat in de meeste openbare of zoogenaamd neutrale scholen

eer een politie-agent dan een onderwijzer op zijne plaats zou zijn. Onder deze omstandigheden acht ik mij verplicht van mijne medewerking aan het godsdienstloos staatsonderwijs af te zien.'

Volgde de handteekening.

[Nummer 31]

Het geheim van den ouden visscher.

Een verhaal uit den vreemde, medegedeeld door H.A. Banning.
(*Vervolg.*)

IV.

Het was in dien tijd dat Frankrijk bezocht werd door de groote ramp, waarin zich alle onheilen oplossen, en Europa getuige moest zijn van de onmenscheijkste daden, die in de nieuwere geschiedenis zijn opgeteekend.

Wij hebben gezien hoe in dien onheilvollen nacht de kustbewoners van Qniberon door den storm geteisterd werden, thans naderde ook de orkaan, die te Parijs losgebersten was, het eenvoudige Bretagne; de furiën der revolutie wilden ook daar de fakkels der vernieling rondzwaaien, die, overal waar zij voorbij gingen, slechts asch, tranen en bloed achter lieten.

De verlokkende leus: vrijheid, gelijkheid en broederschap had de ontvoogdings-koorts tot ver over de grenzen van Frankrijk verspreid, overal de wedergeboorte van alle beschaafde volken aankondigende. Die leus zou het aanschijn der aarde vernieuwen; de rechten van den mensch zouden gaan zegevieren, het zou uit zijn met de slavernij van den geest. Eerst werden de wapenborden en alle kenteekens van voorrang, van macht en gezag neêrgehaald; want de

DE WILDDIEF, NAAR CHARLES DELFORT.

vrijheid was bevochten, de gelijkheid moest gegrondvest worden en de algemeene broederschap zou dat alles bekronen.

Maar de fakkel, die de verlichting moest aanbrengen, bleek slechts brand te kunnen stichten, en alvorens het onnadenkende Europa nog half tot ontnuchtering gekomen was, stond alles reeds in hevigen gloed. Het vonnis, dat een vorstenmoord wettigde, was uitgesproken en het volk had in dolle razernij gejubeld en de hymne der vrijheid gezongen, toen het bloed van Frankrijks koning en koningin van het schavot spatte; de adellijke geslachten, de priesters, de kloosterlingen werden verjaagd en vervolgd, en al wat niet vluchten kon werd verpletterd onder de wielen van de zegekar der revolutie, wier ontstaan als de dageraad eener schoone toekomst was beschouwd.

De hoofden der nieuwe republiek, die in hun waanzin uitriepen: Er is geen God! hadden het hoogste toppunt hunner macht bereikt. Zij wilden den godsdienst uitroeien, en daarom moesten de kerken ontheiligd en door het gansche land heen alle heilige symbolen omver geworpen worden. Rondom Parijs waren hunne decreten reeds lang tot uitvoering gekomen; maar nu gingen de soldaten der republiek op weg naar Bretagne; hunne bevelhebbers hadden in last den kristelijken godsdienst te verdrijven uit de sterkste zijner vestingen in Frankrijk. Die handlangers der bloeddorstige opperhoofden toonden zich de waardige dienaren van zulke meesters. Zij begonnen met de kerken en kloosters te ontheiligen en de kruisbeelden, die daar overal langs den openbaren weg gevonden werden, omver te halen. Toen werd een klopjacht gehouden op de priesters, wier schuilplaatsen men opspoorde; ontdekte men hen, dan werd een bloedbad aangericht; want allen die hun een schuilplaats boden moesten sterven. De goddeloozen wilden elk spoor van godsdienst doen verdwijnen en ontzagen zich niet zelfs vrouwen en kinderen, die zij knielend vonden, op de vreeselijkste manier te vermoorden. De slachting was algemeen. De guillotine, die te Parijs zooveel menschenlevens had verslonden, richtte ook in de dorpen van Bretagne eene vreeselijke verwoesting aan; geen enkel district werd gespaard en het vreeselijke werktuig vond overal nieuwe slachtoffers.

Doch kon men ook alles vernietigen wat aan den godsdienst herinnerde, waren ook de slachtoffers bij duizenden te tellen, het geloof kon men in Bretagne niet uitroeien; het was niet in bloed te verstikken, het herleefde na elke verdrukking met nieuwe kracht, het scheen zelfs in de vervolging nog krachtiger te worden. Overal bleef men aan den godsdienst getrouw, overal waren nog priesters, die hun leven waagden om de geloovigen in dien uitersten nood bij te staan. Men had de beulen der republiek naar Bretagne gezonden om het te maken tot een land van afvalligen; toen die beulen vertrokken lieten zij een land van martelaren achter zich; de kerken waren ontheiligd en geplunderd, de kruisbeelden omver gehaald, maar men had het geloof niet kunnen uitroeien.

Te midden van die vreeselijke verwoesting werd Gabriël op zekeren avond langer dan gewoonlijk opgehouden in de hoeve van Perrine's vader. In den laatsten tijd had hij daar een groot gedeelte van den dag doorgebracht; want hij vond er eene schuilplaats tegen de kwellingen, waaraan hij in de ouderlijke woning, in dat huis van schande, ter prooi was. Toen hij afscheid had genomen en op het punt stond om de voordeur te openen, riep de oude man hem terug en wees hem op den stoel, die in het hoekje ven den haard stond.

‘Wees zoo goed ons alleen te laten, Perrine,’ sprak hij, ‘ik moet Gabriël onder vier oogen spreken.’

De woorden welke vader Bonin - zoo werd Perrine's vader algemeen genoemd - in het geheim had meê te deelen, gaven aanleiding tot zeer onverwachte gebeurtenissen. De oude man had natuurlijk zeer goed gezien dat de jongeling merkbaar veranderd was; daarom vroeg hij, niet onvriendelijk maar op een toon waaruit duidelijk bleek dat hij aangedaan was, of Gabriël nog wel dezelfde genegenheid voor Perrine koesterde als vroeger. Toen de jongeling zich beieverd had om in dit opzicht de meest geruststellende verzekering te geven, begon de oude man te spreken over de heerschende vervolging, welke nog altijd bleef voortwoeden en over de mogelijkheid dat ook hij, even als zoo vele anderen, zou worden geroepen om te lijden voor Kristus en zijne leer. Mocht hij dit martelaarschap ondergaan, dan zou Perrine onbeschermd, hulpeloos achterblijven, tenzij haar verloofde zijne belofte nakwam en onmiddellijk als haar natuurlijke beschermer optrad. 'Stemt gij daarin toe,' zegde de oude man, 'dan is eene groote zorg van mijn hart weggenomen, dan zal ik met onderwerping alles dragen wat de Voorzienigheid over mij heeft besloten; want dan weet ik dat ik Perrine niet onbeschermd zal achterlaten wanneer ik sterf.'

Gabriël stemde gereedelijk toe en toen hij heenging zegde de oude man nog:

'Ik verwacht u morgen terug, want dan zal ik meer weten; waarschijnlijk zullen wij alsdan den dag van uw huwelijk met Perrine kunnen bepalen.'

Gabriël aarzelde bij de deur der boerderij en zag vader Bonin aan alsof hem nog iets op het hart lag, alsof hij hem nog iets moest zeggen, maar hij deed het niet. Waarom aarzelde hij? Waarom bleef hij eensklaps staan toen hij reeds op weg was? Waarom keerde hij herhaaldelijk terug en ging hij eindelijk, met gebogen hoofd, zuchtende naar huis?

Omdat het vreeselijke geheim zwaarder dan ooit op hem drukte, nu hij beloofd had Perrine zoo spoedig mogelijk tot zijne vrouw te nemen; omdat hij door een sterke neiging werd gedreven tot de mededeeling van dat geheim aan den vader van het meisje 't welk weldra zijne vrouw zou worden; want hij wist immers niet of hij een eerlijken naam droeg, of hij niet de zoon was van een dief en moordenaar. Te midden zijner folteringen besloot hij onder het huiswaarts keeren, het ergste te wagen en zijn vader in ronde woorden de oplossing van het geheim te vragen, doch die vreeselijke ontmoeting zou niet plaats hebben; want de visscher was uitgegaan en had aan zijne kinderen gezegd, dat hij niet voor den volgenden middag terug zou zijn.

Gabriël begaf zich daags daarna, volgens afspraak, andermaal naar de boerderij van zijn toekomstigen schoonvader. Hij scheen kalm, hij wist zich te beheerschen, en het moet ook gezegd worden dat hij zich toen sterker dan den vorigen dag vastklemde aan de flauwe hoop, die hem, in strijd met zijne overtuiging, altijd bijbleef, dat zijn vader wellicht onschuldig was.

'Wanneer ik mijn geheim aan vader Bonin meêdeel, dan loop ik gevaar het vertrouwen te verstoren, dat hij stelt in het toekomstige welzijn van zijn kind.'

Deze gedachte beheerschte Gabriël op het oogenblik dat vader Bonin hem verwelkomde en de hand toestak.

'Daar is voor het oogenblik geen gevaar meer, Gabriël,' sprak de oude man. 'Men heeft mij bericht dat de verwoesters van onze kerken, de moordenaars onzer landgenooten, op hun weg naar hier teruggehouden zijn door tijdingen uit andere districten. Dewijl echter die tijd van verademing wellicht niet lang zal duren, moeten wij ons dien ten nutte maken. Ik weet dat mijn naam op de lijst der verdachten staat; wanneer dus de soldaten der republiek mij hier vinden is het met mij gedaan. Doch ik wilde u van Perrine spreken en ook over u. Dezen nacht kan uw huwelijk nog ingezegend en voltrokken worden door een priester. Luister dus aandachtig naar 't

geen ik u zal meêdeelen, Gabriël, en zeg mij dan of gij bereid zijt onverwijld de man en beschermer van mijne dochter te worden.'

Vader Bonin deelde nu aan Gabriël het volgende meê. Kort voor dat de republikeinsche kerkvervolgers Bretagne binnen gerukt waren, was daar door de geestelijke overheid in het noorden der provincie een priester benoemd, die pater Paulus genoemd werd. Hij was zeer nauwgezet in zijne herderlijke bediening en wist spoedig zoodanig de liefde en het vertrouwen der geloovigen te winnen, dat men zelfs in ver afgelegen gemeenten met den meesten eerbied van hem sprak. Van het oogenblik der vervolging af was echter zijn naam op aller lippen; want pater Paulus wist den boeren moed in te boezemen onder de felste verdrukking; hij stond hen met raad en daad bij, was hun een voorbeeld in het gevaar en een engel der vertroosting in het uur des doods. Die onverschrokken priester zag men altijd daar, waar de verwoesting het hevigst woedde, waar het gevaar het grootst, de slachting het wreedaardigst was. Men had hem reeds herhaaldelijk verloren geacht, maar telkens verscheen hij onverwacht daar, waar niemand dacht hem ooit weder te zien. Wanneer dan pater Paulus met zijn kalm gelaat, het kruisbeeld in de hand, woorden van troost en bemoediging sprak, wist hij allen te bezielen, en daar waren er die meenden dat die heilige priester wel alleen in staat zou zijn de vijanden van Kristus tegen te houden. Er kwamen echter altijd nieuwe troepen aanrukken, en op zekeren morgen, nadat pater Paulus in alle stilte het heilig Misoffer had opgedragen, mocht het hem nauwelijks gelukken aan de onverlaten te ontsnappen. Men zocht in stilte overal naar hem, men zocht zijn spoor, doch niemand kon hem ontdekken, hij scheen voor goed te zijn verdwenen.

Er heerschte groote verslagenheid onder de bewoners, toen het bleek dat van den beminden priester geen spoor meer te vinden was en hij werd reeds als dood betreurd, toen eensklaps zijn naam weêr met een onderdrukt vreugdegejuich werd genoemd. Eenige visschers hadden aan de noorderkust een schip in zee gezien, dat herhaaldelijk teekens naar het strand seinde. Zij gingen in hunne booten in zee en zie, toen zij het schip genaderd waren, zagen zij op het dek de welbekende gestalte van pater Paulus. De priester was onder zijne kinderen terug gekeerd; het schip was nu zijne kerk en op het dek stond het altaar, waarop hij dagelijks het onbloedige offer opdroeg om Gods ontferming af te smeeken over zijne kudde.

Van het oogenblik af dat het schip door de visschers ontdekt werd tot dat de vervolging een einde nam, hadden daar godsdienstoefeningen plaats, waaraan ook de geloovigen deel namen. De kustbewoners waren vernuftig geworden in het uitvinden van geheime seinen, die den schepelingen te kennen gaven welk gedeelte der kust op dat oogenblik veilig was. Op den bedoelden morgen, toen Gabriël op de hoeve van vader Bonin bescheiden was, hadden de seinen het schip naar de kust van het eiland Quiberon gewezen. De bevolking, daarvan insgelijks ingelicht, verwachtte het schip tegen den avond, en wanneer dan uit nadere seinen bleek dat te middernacht het Misoffer zou worden opgedragen, wilden zooveel als de voorzichtigheid toeliet met de booten, die reeds gereed lagen, in zee gaan, om dat buitengewone voorrecht te genieten. Vader Bonin was voornemens met zijn gezin insgelijks naar het schip te gaan en aan pater Paulus te verzoeken het huwelijk tusschen Gabriël en Perrine te voltrekken.

Even vóór zonsondergang kwam het sein dat het schip in het gezicht was, en toen gingen vader Bonin en zijne vrouw, gevolgd door Gabriël en Perrine, over de heide naar het strand. Daar waren reeds een aantal kustbewoners bijeen, meerendeels met het voornemen om de nachtelijke godsdienstoefening bij te wonen. Men had van alle

kanten gunstige tijdingen ontvangen, er was geen onraad te vreezen, geen verraad te duchten, en daarom wilden allen, die slechts gemist konden worden, van deze buitengewone gelegenheid gebruik maken

om het H. Misoffer bij te wonen en zoo mogelijk tot de HH. Sacramenten te naderen. De visscher Sarzeau bevond zich niet onder hen, maar de broeder en zusters van Gabriël waren aanwezig; zij zochten eene gelegenheid om aan boord van het schip te komen. Het was een treffend gezicht, die arme, verlaten kudde, reikhalzend naar de verheven godsdienstoefening, waaruit zij opnieuw kracht zou kunnen putten voor de toekomst. Het was inmiddels geheel donker geworden en de maan steeg bloedrood op aan den gezichteinder. Langzamerhand begonnen de booten zich te bevolken; men zag ze van de kust in de duisternis verdwijnen en hoorde dan nog maar de riemslagen. Vader Bonin had met zijn gezin en Gabriël in een der eerste vaartuigen plaats genomen.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

De wilddief.

Onze gravure, naar eene schilderij van Charles Delfort, geeft een levendig tafereeltje te aanschouwen.

De gendarmen hebben het schot hooren knallen, door den wildstrooper op het hertje gelost, dat voor de hut op een heel onzacht leger den laatsten adem uitblaast. De mannen der wet hebben zich in de aangewezen richting begeven, en op hunne vurige paarden het spoor van den schuldige, in de sneeuw merkbaar, zoo snel mogelijk volgend, kwamen zij bijna tegelijk met hem op deze plaats aan. De wilddief had geen tijd meer om het *corpus delicti* te verbergen en zal nu de onaangename gevolgen van zijn strafbare daad moeten ondervinden. Zijn toestand is verre van benijdenswaardig en zijn ook de gendarmen zonder mededoogen, de oude vrouw en de man terzijde van de hut deelen in zijn lot. Zij deelen in zijn lot; maar niet uit medelijden alleen; want er spreekt nog een krachtiger stem in hun binnenste: zelfbehoud. Dit overtuigend bewijs van schuld kan voor de arme familie, die in deze ellendige hut met de bittere vruchten van diefstal in haar onderhoud voorziet, treurige gevolgen hebben. Misschien brengt dit feit de justicie op het spoor van vroeger gepleegde diefstallen, waardoor beide mannen den weg naar de gevangenis zullen moeten inslaan. In ieder geval is hun voortaan de pas afgesneden tot uitoefening van hun schuldig bedrijf, en wat moet er dan van die oude vrouw worden? Zeker, zij zijn schuldig; maar oordeelen we hen niet te hard. Wie weet welke omstandigheden hen op het denkbeeld gebracht hebben om in wildstrooperij een bestaan te zoeken. Ongetwijfeld hebben die menschen een veelbewogen verleden achter zich, dat niet zoo maar met één pennestreek te beschrijven is. En mogen we hen dan met één pennestreek veroordeelen?

De aalmoes. - het gebed.

De Aalmoes en Het Gebed, aldus heeft de belgische schilder François Dumont twee kunstgewrochten getiteld, die ons in den geest terugvoeren naar de middeleeuwen met hun vurig geloof, waarvan wij de gedenkstukken nog bewonderen in onze trotsche kathedralen. In beiden treden een tweetal vrouwenfiguren op den voorgrond in de

uitoefening van een der verhevenste godsdienstplichten. Met nauwkeurige kennis van dien 'gouden tijd' heeft de schilder zijne beelden getooid in die rijke en kostbare, maar bovenal zedige kleedij, welke een der kenmerken van dien tijd is, en dat hij ook in zijn geest is doorgedrongen bewijst de keuze der onderwerpen.

Hij voert ons naar de stad Brugge met zijne kostbare kathedraal. Voor het hoogaltaar staan twee meisjes, in het gebed verzonken. Op haar gelaat ligt het geloof, in hare houding leest men het vertrouwen en de hoop, dat haar gebed zal verhoord worden. De tweede schilderij verplaatst ons achter in de kerk aan het offerblok, waarin twee andere vrouwen hare gaven leggen, en indien men ons de vraag stelde te beslissen in welke figuur de schilder het best geslaagd is, door gelaat en houding weêr te geven wat binnen in die harten gevoeld wordt, zouden we aarzelen uitspraak te doen.

De twee schilderijen behooren dan ook bij elkander, zij maken een geheel uit. Het was daarom een gelukkig denkbeeld van den heer Bogaerts om ze beiden als pendants door de naar hem genoemde 'Peinture' weêr te geven, en wij zeggen niet te veel als wij ze onder de schoonste rangschikken, welke door deze bewerking zijn gereproduceerd. Even als bij vroegere schilderijen zijn het de schilders, die de reproductie hunner schilderijen door de Peinture-Bogaerts voor hun eigen werk houden, wel een bewijs dat deze merkwaardige uitvinding voortdurend volmaakter wordt. Wij vernemen dat van deze uitvinding eene tweede serie gereed is, bevattende schilderijen van veel grooter omvang, welke binnenkort overal zullen ten toon gesteld worden, en waaronder de schilderijen van Dumont zeer zeker de aandacht zullen trekken.

De architectuur in de dierenwereld.

VII.

Wasfabrikanten.

Wie ooit in de gelegenheid is geweest een biekorf te zien, zal ons zeker niet tegenspreken als wij beweren dat aan zijne bewoners de hoogste plaats toekomt onder de bouwkunstenaars in het dierenrijk. Misschien schrijven enkele lezers deze lofspraak aan eigenbaat toe, daar de biën den menschen was en honig leveren, wat op zich zelve reeds voldoende is om onze dankbaarheid op te wekken; doch dezulken noodigen wij uit met ons een bezoek te brengen aan een biekorf, terwijl de ieverige diertjes bezig zijn hun cellen te bouwen, en dan, wij twijfelen er niet aan, zullen zij ons gevoelen rechtveerdigen.

Alvorens echter met de bieën te beginnen, moeten we melding maken van de hommels, die eveneens tot het gild der wasfabrikanten behooren. De hommels worden even als de bieën in mannekens, wijfkens en arbeiders verdeeld, die elk hun eigen werkkring hebben. Dewijl echter de mannekens en arbeiders reeds bij het begin van elken winter sterven, is het dus de taak der overgebleven wijfkens om bij den aanvang der lente eene kolonie te stichten. Daartoe graven zij gemeenschappelijk eene holte in den grond, met uit- en ingangen, en besmeren de wanden alsmeê de zoldering met was om hunne woning watervrij te maken.

Het nest zelf is geheel van mos en gras en de hommel gaat op eigenaardige manier te werk om de bouwstoffen naar het hol te sleepen. Nadat toch de mosstengeltjes en grasvezelen met de pooten tot een bundeltje gepakt zijn, wordt het pakske onder het

lijf doorgeschoven, aan welks uiteinde eene andere hommelm het overneemt en op dezelfde manier weêr aan een collega overgeeft. Deze handeling wordt herhaald tot dat de bouwstoffen het hol hebben bereikt, waar een aantal hommels bezig zijn de woning van alle gemakken te voorzien.

De cellen der hommels zijn zeer lomp in vergelijking met die der bieën, maar zijn dan ook niets anders dan de door larven gesponnen cocons. Deze cocons zijn geheel dicht, zoo dat de volwassen dieren, zoodra de gedaanteverwisseling is afgelopen, hen daaruit moeten bevrijden door den top van de cocon af te knagen. Nog een ander soort cellen, de eigenlijke broeicellen, zijn geheel van was en dienen, zoo als de naam aanduidt, om er de eieren in te leggen. Daar echter de arbeiders zeer belust zijn op deze eieren, sluit het wijfje ze zorgvuldig.

Deze roofzucht der arbeiders verdient intusschen geene te groote berisping; want zij maken zich van den anderen kant weêr verdienstelijk door hunne zorgvuldige verpleging der jongen. Niet alleen toch dat zij hen in hun wasgevangenis van nieuw voedsel voorzien, hetgeen zij doen door een gaatje in de cel te boren, daardoor stuifmeel neêr te laten en het dan weêr te sluiten, maar ook voor hunne ontwikkeling dragen zij de beste zorgen. De larven groeien snel ten gevolge waarvan hun verblijf te klein wordt. Door hunne bewegingen scheuren de cellen, maar de arbeiders stoppen deze scheuren onmiddellijk met was dicht en blijven daarmee voortgaan tot het dier zijn volkomen wasdom heeft bereikt en zich bij zijne gezellen voegt om echter eerst na de verpoping meê te werken voor het algemeen welzijn, ten minste indien het geen manneke is; want deze brengen hun kortstondig leven alleen door met te teren en te smeren, zonder een poot naar het werk uit te steken.

Uit deze schets ziet men dat de hommelm een zuivere republikein is; geheel anders is het gesteld met de bieën, die het monarchale beginsel huldigen en allen de grootste gehoorzaamheid betuigen aan hunne koningin, zoo als wij dat bij de termieten zagen, ofschoon de bieënkoningin zich in grootere vrijheid mag verheugen. Het was de meergenoemde fransche geleerde Huber, die de levenswijze der bieën tot in de minste bijzonderheden heeft nagegaan en deze in zijn onschatbaar werk *Nouvelles observations sur les abeilles* heeft beschreven. Daaraan is de volgende beknopte schets over de bieën ontleend.

Om zoo duidelijk mogelijk te zijn willen wij eerst zulk een kleinen wasfabrikant eens van nabij beschouwen en met den arbeider of de zoogenaamde werkbie beginnen, om zodoende zijne werktuigen te leeren kennen. Op de eerste plaats wijzen wij op zijne voelsprieten, die de plaats van oogen bij het diertje innemen, daar het altijd in het donker werkt en dus op het gevoel moet afgaan. De uiterst fijn vertakte sprieten zijn daarop geheel en al ingericht, zij bestaan uit niet minder dan dertien leedjes, die zoo fijn zijn, dat men ze met het bloote oog bijna niet kan waarnemen. Ook de mond verdient afzonderlijk vermeld te worden; want hij dient niet alleen om den honig uit de bloemen te zuigen, maar ook om aan de was de eigenschap te geven dat zij tot het bouwen der cellen verwerkt kan worden. Wij zullen straks zien welk gebruik de bie daarvan maakt. Dat de pooten eene voorname rol spelen hebben wij bijna bij alle dieren kunnen waarnemen, doch geen enkel dier bezit daarin een korf om het een en ander meê naar zijn nest te sleepen, zoo als dit met de achterpooten van de bie het geval is. Door eene bijzondere inrichting kan het diertje daarin stuifmeel en voorwas huiswaarts dragen zonder dat het daarom zijn fladderen van de eene bloem naar de andere behoeft prijs te geven.

Eindelijk komen wij aan het voornaamste punt, de eigenlijke wasfabricatie welke in het lichaam der bie plaats heeft. Zoodra het diertje de noodige hoeveelheid honig

heeft opgezogen ondergaat dit van binnen eene bewerking, waardoor de honig was wordt en welke aan de oppervlakte van het lichaam naar buiten komt, even als bij een mensch het zweet ontstaat. Aan de onderzij van het achterlijf vertoonen zich als de bewerking ten einde loopt, kleine witte schilfertjes was, welke het diertje met de pooten wegneemt en tot den bouw zijner kunstige cellen aanwendt.

Na nog even herinnerd te hebben dat men

die kunstige cellen alleen aan de werkbieën heeft te danken, kunnen we een biekorfgaan beschouwen op het oogenblik dat een nieuwe zwerm er bezit van neemt. Om dit mogelijk te maken, heeft men glazen korven genomen, van binnen van latjes voorzien, om de diertjes een vast steunpunt te geven.

DE AALMOES, NAAR FRANÇOIS DUMONT. (PEINTURE-BOGAERTS.)

Wanneer zulk een zwerm een nieuwen korf betreft, beginnen de bieën met haar huis schoon te maken; alle stof en vuilnis wordt er uit ver verwijderd en de binnenwanden glad en effen gemaakt, om ze ten slotte te besmeren met eene soort vernis, het reeds genoemde voorwas, dat de bieën verzamelen van bloesemknopjes van wilgen-, populieren- en kastanjes-knopjes, in hare korfjes meê naar huis gedragen, en daar hare tong als borstel gebruiken om het op de wanden te smeren.

Waarlijk verbazend zijn de maatregelen der bieën om een groot voorwerp, dat zich in hun korf mocht bevinden, daaruit te verwijderen, of wel het zoodanig te maskeeren, dat het de dieren bij hun werken niet in den weg staat. Kunnen zij den hinderpaal met man en macht niet aan de deur zetten, dan wordt hij bekleed met voorwas en aldus onschadelijk gemaakt.

Eerst als alles volmaakt in orde is, beginnen de bieën aan den bouw van hunne raten. De meesten onzer lezers zullen wel eens in de gelegenheid zijn geweest deze zeshoekige wascellen te zien, die allen op elkaar gelijken en

waarbij, hoe stevig zij ook zijn, zeer spaarzaam met de was is te werk gegaan. De grootste worden gebruikt voor de uitbroeiing der eieren, waaruit mannekens zullen te voorschijn komen, wat de bieënkoningin, de algemeene moeder, zeer juist weet te bepalen; doch allen zijn slechts hutten, vergeleken bij het paleis, dat de koningin zelf bewoont, en dat de ruimte beslaat van veertig à vijftig gewone cellen.

Opmerkelijk is het welk eene zorg de bieën aan de opvoeding harer jeugdige koninginnen wijden: zij krijgen afzonderlijk voedsel, worden op hare wenken bediend en hoeven nooit te werken. Doch het wordt tijd dat wij den bieënzwerf aan het werk zien.

HET GEBED, NAAR FRANÇOIS DUMONT. (PEINTURE-BOGAERTS.)

Zoodra de bieën zich met honig verzadigd hebben, keeren zij naar den korf terug, om zich van de vermoeienissen van hun zwerftocht te verpoezen. Dit verpoezen geschiedt op eigenaardige manier. Eene bie slaat de voorpooten in den bovenwand des korfs en hangt daar aan; eene tweede grijpt met de voorpooten de achterpooten der eerste, eene derde, vierde en vijfde doet hetzelfde, zoo dat zij te samen een ketting vormen, waarvan de bieën de schalmen zijn. In het begin van den bouw hangen vele van zulke kettingen achter elkander en vormen dan te samen het gordijn van waswerkers, waarvan wij hierachter eene gravure geven. Dat is de toestand van rust voor de bie, doch

in het binnenste gaat de wasfabricatie haar gewonen gang en groeien dus de wasplaatjes aan, onder aan het achterlijf.

Hebben deze de gewenschte grootte gekregen, dan komt er leven in de brouwerij. Eene bie werkt zich los uit de massa, begeeft zich naar een der latjes boven in den korf en zal den eersten steen leggen van het nieuwe gebouw. Zoodra zij ruimte genoeg heeft gekregen, neemt zij met de achterpooten de schilfertjes was van het achterlijf, pakt ze met de voorpooten over en brengt de plaatjes in den mond. Daar ondergaat de was eene nieuwe bewerking, zij wordt geknauwd en met speeksel vermengd, waardoor de brooze schilfertjes eene taaiheid verkrijgen, zonder welke het onmogelijk zou zijn ze te verwerken.

Is deze bewerking gereed dan wordt de was op het latje geplakt en met het werken voortgegaan tot dat de voorraad der bie is uitgeput en eene andere hare plaats inneemt. De bieën, welke dit werk verrichten zijn de eigenlijke kunstenaars niet, zij zijn wat de opperliê voor een metselaar zijn, zij brengen slechts de bouwstoffen aan. Zoodra toch eene zekere hoeveelheid was is opgehoopt, wordt het de beurt der zoogenaamde voedsterbieën om den hoop was te fatsoeneeren. Zij beginnen daartoe een kuiltje in de was te boren, dat den bodem der eerste cel zal worden. Om de beurt elkaar aflossend zetten zij den cellenbouw voort; want in dien tusschentijd hebben weêr andere bijen nieuwen voorraad was aangebracht en de bedrijvigheid is in vollen gang.

Zoolang een raat niet voltooid is zal zij bovenaan en in het midden het dikst en aan den rand het dunst zijn, doch is de korf geheel gevuld, dan hebben de cellen nagenoeg eene gelijkmatige dikte met evenwijdige oppervlakten bekomen.

Om een denkbeeld te geven van het werken eener bieënkolonie, zullen we ten slotte eene proef meêdeelen, welke de meergenoemde Huber met de bieën nam. Hij bracht een twaalfstal bieën onder eene glazen klok en plaatste daarin tevens een stuk van een raat, samengesteld uit tien cocons, waarin de poppen nog bevat waren. De onregelmatige vorm der raat maakte het onmogelijk haar vast te doen staan. Zoodra een der bieën er op wilde klimmen begon zij te waggelen. De diertjes wisten er echter raad op. Twee of drie bieën klauterden op de raat, bogen zich over den rand daarvan heen en sloegen hunne voorpooten in de tafel, terwijl zij met de achterpooten de raat vasthielden, om aldus de andere bieën gelegenheid te geven zich op de cocons te plaatsen en aan deze hunne eigen lichaamswarmte meê te deelen. In dit werk losten de bieën elkaar beurtelings af tot dat de waarnemer zich over hen ontfermde en de raat stevig op de tafel vastmaakte.

(Slot volgt.)

Een bezoek aan de Koninklijke Tapijtfabriek te Deventer.

(Slot.)

IV.

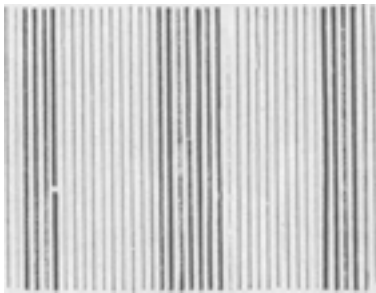
Tot hiertoe heb ik in deze rij opstellen slechts van de Smyrnasche tapijten gesproken en deze vormen dan ook, gelijk reeds is opgemerkt, het hoofdproduct van de Deventer fabriek. Maar dat neemt niet weg, dat ook de overige takken van tapijtfabrikatie, die in de bedoelde inrichting vertegenwoordigd zijn, hier niet vergeten mogen worden.

In tegenstelling met de Smyrnasche tapijten, die geheel met de hand vervaardigd worden en, voor zoover daarbij de schoonheid in lijnen en kleurenharmonie op den

voorgond treedt, tot het gebied der kunstnijverheid behooren, geschiedt de vervaardiging der overige tapijten geheel machinaal. Zij worden even als linnen of andere kleedingstoffen op het getouw geweven.

Even als bij alle weefsels komt het hier dus slechts op de toepassing van het overoude beginsel van schering en inslag aan. Wat die beide termen zeggen willen, zal voor de meesten onzer lezers wel geen toelichting behoeven en is overigens ook bij de wordingsgeschiedenis van een Smyrnasch tapijt gebleken. Daar vormden de opstaande draden de schering, terwijl de dwarsdraden, die er telkens doorgeslingerd werden, den inslag uitmaakten. Het verschil tusschen zulk een weefsel en de meer eenvoudige, die ik thans op het oog heb, is eenvoudig hierin gelegen, dat bij een Smyrnasch tapijt schering en inslag slechts den ondergrond of de ketting van het weefsel vormen en de tusschengeknoopte pluusjes het eigenlijke tapijt doen ontstaan, terwijl de overige tapijten daarentegen uitsluitend uit schering en inslag bestaan.

Het duidelijkst is dit te zien, wanneer men bij voorbeeld het weven van een gewonen tapijtlooper met evenwijdige strepen gadeslaat. De wever, die aan zijn getouw is gezeten, heeft daarop een aantal evenwijdig loopende, horizontaal gespannen draden voor zich, welker kleuren overeenkomen met de evenwijdige strepen, die den looper zullen versieren. Neem bij voorbeeld dat de traplooper grijs moet worden met een breeden groenen streep in het midden en twee smaller roode strepen aan weerskanten, dan kan men de draden der schering aldus voorstellen.

De dikke strepen in het midden moeten hier groene draden verbeelden; dezelfde strepen aan weerszijden stellen roode draden voor, terwijl de dunner lijntjes grijze draden vertegenwoordigen. Het spreekt van zelf dat er ook voor den smalsten looper meer scheringdraden op het getouw staan, dan hier streepjes zijn geteekend, en dat men de kleuren op honderderlei manier variëeren kan.

Tusschen die evenwijdige draden door moet nu de inslag heengeslingerd worden op eene manier, die het best te vergelijken is bij het stoppen eener kous. In plaats van een stopnaald gebruikt de wever echter een zoogenaamde *s p o e l*, eene soort van houten schuitje, waaraan de dwarsdraad bevestigd is en waarmee hij dien draad door de schering kan heenwerpen; want door middel van een pedaal, dat de wever met de voeten in beweging brengt, worden de draden beurtelings om den anderen opgelicht, zoo dat de spoel tusschen de opgelichte en de niet opgelichte draden heenvliegt. Bij den volgenden slag van het pedaal rijzen de overige draden omhoog, terwijl de eersten blijven liggen, en op die manier ontstaat een regelmatig weefsel met eene versiering van evenwijdige gekleurde strepen.

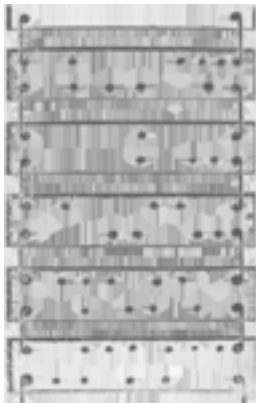
Het is duidelijk dat op deze manier niet alleen loopers, maar ook geheele karpetten of banen tapijstof geweven kunnen worden. Die gestreepte vloerkleden worden meerendeels uit gesponnen koehaar vervaardigd en er bestaan fabrieken, die zich uitsluitend tot dezen tak der tapijtfabrikatie bepalen. Dergelijke werkplaatsen vindt men o.a. te Hilversum in het Gooi, waarom deze soort van vloerkleden dan ook algemeen onder den naam van Hilversumsch tapijtwerk bekend staat.

Doch niet alleen gestreepte tapijten kunnen door middel van een gewonen weefstoel verkregen worden; het is mogelijk langs denzelfden weg gebloemde tapijten te verkrijgen, die althans wat de teekening betreft volstrekt niet bij de Smyrnasche hoeven achter te staan. Het zijn de zoogenaamde schotsche tapijten, die ik te Deventer op groote schaal met de Jacquardmachine zag vervaardigen.

Het is inderdaad bewonderenswaardig, wanneer men ziet hoe een eenvoudig werkman door middel van een dood werktuig, dat hij slechts in beweging hoeft te brengen, zonder die beweging eigenlijk te leiden, als bij tooverslag geheele banen tapijstof kan voortbrengen, met de rijkste patronen van bloemen en ornamenten versierd. Bij dat gezicht gevoelt men zich onwillekeurig doordrongen van hoogachting en erkentelijkheid jegens den man, die van zijn vader geen andere erfenis meêkreeg dan een weefgetouw, en door eigen arbeid en nadenken voor de weverij geworden is wat Laurens Koster was voor de boekdrukkunst en James Watt voor het stoomwerktuig; jegens den lyonschen fabriekarbeider Charles Marie Jacquard, aan wien wij de machine te danken hebben, die op het gebied der weverij eene volslagen omwenteling heeft te weeg gebracht.

Eene volledige beschrijving der Jacquardmachine zou mij te ver voeren en daarenboven hier niet op hare plaats zijn, daar Jacquard tot het geheele rijk der weverij behoort, van de fijnste zijdeweefsels af tot de grofste tapijten toe. De volgende bijzonderheden ter verduidelijking van het merkwaardige werktuig mogen hier volstaan.

Men zal begrijpen dat het patroon van gebloemde weefsels hierdoor ontstaat, dat de draden der schering niet als bij effen weefsels beurtelings om den anderen, maar in eene bepaalde volgorde worden opgelicht. De horizontale draden zijn namelijk allen door ringskens of lussen gestoken, welke aan verticale draden hangen. Wanneer dus die verticale draden maar behoorlijk op hun tijd worden opgetrokken, lichten zij de horizontale draden omhoog, zoo dat de spoel van den wever er onder door kan schieten.

Nu geschiedt het omhoog trekken der opstaande draden door middel van horizontale ijzerdraden of zoogenaamde naalden, wier bewegingen op hare beurt afhankelijk zijn van een zoogenaamd stel kaarten. Nevenstaande afbeelding geeft eene voorstelling van zulk eene reeks kaarten, die minstens uit een paar honderd stuks bestaat, allen in bepaalde volgorde aan elkander verbonden. De puntjes in mijne teekening stellen gaatjes voor, waardoor de naalden kunnen heenschieten. De reeks kaarten nu gaat onophoudelijk door de machine op en neêr; waar de naalden op de kaart stooten, schieten zij terug en waar zij voor een gaatje komen, gaan zij er door. Aldus in hare bewegingen geregeld, brengen zij die beweging op de verticale draden over, die op hunne beurt voor het geregeld oplichten van de draden der schering

zorgen. De geheele machine, die veel overeenkomst heeft met een orgel, dat men van zijne kast heeft ontdaan, wordt door een pedaal, dat de wever onder de voeten heeft, in gang gebracht, en bij elken slag van het getouw verspringt eene kaart.

Met deze machine is het mogelijk gebloemde tapijten in drie kleuren te vervaardigen. Veelal ziet men ze in oranje, wit en bruin, eene kleurenmengeling, die voor het oog niet bijzonder aangenaam is, maar met de minste kosten te verkrijgen schijnt, waarom zij dan ook voor tapijten van mindere qualiteit wordt aangewend. Veel schooner zijn de weefsels in twee kleuren, bij voorbeeld rood en zwart; maar deze zijn dan ook duurder, ook wel ten gevolge der roode kleur.

Het patroon voor de schotsche tapijten beslaat in de breedte eene baan en keert in de lengte voortdurend terug; bij de vervaardiging daarvan is de teekenaar niet vrij, daar hij rekening heeft te houden met hetgeen de machinerie doen kan. Om die teekening, welke er geheel als een borduurpatroon uitziet, op de kaarten over te brengen, worden deze in een toestel geplaatst, dat veel overeenkomst met eene piano heeft. Door met de vingers op de toetsen te drukken, slaat dan een werkman volgens de teekening, die hij voor zich heeft, de gaatjes in de kaarten, en wel voor elk der beide hoofdkleuren (de derde kleur wordt er door den inslagdraad ingebracht) afzonderlijk, zoo dat er twee bij elkander behorende stellen kaarten ontstaan. Die kaarten worden zoodanig aan elkander geregen, dat telkens eene kaart voor de roode kleur bij voorbeeld onder eene voor de zwarte kleur komt te liggen.

Behalve de reeds genoemde tapijtsoorten worden aan de Deventer fabriek ook zoogenaamde doorniksche tapijten vervaardigd, wier bewerking veel overeenkomst met die der Smyrnasche tapijten heeft, daar ook zij een gekleurden onderkant en eene gebloemde bovenzijde vertoonen, terwijl daarentegen de schotsche tapijten aan den onderkant dezelfde kleuren te zien geven als aan de rechte zijde, met dit onderscheid dat wat van boven bij voorbeeld rood, aan den onderkant zwart is, en omgekeerd. Het doorniksch weefsel, dat in tegenstelling met dat der Smyrnasche tapijten geheel machinaal vervaardigd wordt, is fijner, maar heeft niet die donzige zachtheid en is ook lang zoo kostbaar niet als een Smyrnasch tapijt.

Van de Smyrnasche tapijten mogen we bijna zeggen, dat Nederland er het monopolie van heeft; want in het buitenland legt men zich voornamelijk op de fabrikatie der overige tapijtsoorten toe en, heeft men uitsluitend het oog op de hoeveelheid, dan is Engeland op het oogenblik het tapijtenland bij uitnemendheid. Men maakt daar tegenwoordig ook zoogenaamde castoren tapijten, die even als vilt gegoten worden. Het patroon wordt op deze tapijten in kleuren gedrukt en wel met uitgesneden stukken laken, daartoe op een houten rol geplakt, die machinaal over het tapijt heengerold wordt, natuurlijk na eerst goed gesopt te zijn.

Om op de Smyrnasche tapijten terug te komen, deze worden in Nederland behalve te Deventer ook te Delft vervaardigd door de firma Jan Heukensfeldt, die eveneens op menige tentoonstelling hooge prijzen behaald heeft. Door die tentoonstellingen zijn de producten der nederlandsche fabrieken meer en meer in het buitenland bekend geworden, de uitvoer naar de verschillende landen van Europa en - wij hebben het gezien - zelfs buiten Europa neemt langzamerhand toe.

P.S. Op het oogenblik dat dit nummer ter perse gaat, ontvangen wij van den heer Kronenberg het patroon van het tapijt, bestemd voor prins Leopold van Engeland en prinses Helena van Waldeck-Pymont. In een volgend nummer zullen wij er eene afbeelding van geven.

De wederwaardigheden van een bijziende, door hem zelf verteld.

Humoreske van J.R. van der Lans

I.

Herinneringen mijner jeugd. Tevens inleiding.

Lezer, zoo ge nog een graantje medegevoel bezit, luister dan een oogenblik naar de jammerklacht van - een armen blindeman, zou ik haast gezegd hebben; maar zoover is het gelukkig nog niet met mij gekomen. Ik ben maar bijziende, doch ook dit lot is vreeselijk, althans in mijne oogen, die - ik beken het - heel kortzichtig zijn.

Ik zal u niet lastig vallen met het verhaal van al de wederwaardigheden, die dit natuurlijk gebrek mij van mijne vroegste kindsheid berokkend heeft. Ik zou er anders heel veel van kunnen vertellen en bij voorbeeld kunnen beginnen met de klacht hoe menig kinderlijk spel daardoor voor mij ongenietbaar gemaakt is. Zoo had ik nooit de voldoening mijn vlieger tot in 'de waterwolken' te zien doordringen; nooit raakte mijn pijl doel, wanneer we ons met het edele boogvermaak amuseerden; nooit had ik aardigheid van mijn proppenschieter; ik kon zelfs niet knikkeren.

Ik verbeet mij van schaamte wanneer ik zag hoe andere jongens op de torenklok der groote kerk konden zien hoe laat het was, terwijl ik het zelfs niet op onze huisklok kon doen. Van alle groote dingen in de wereld, die men slechts op een afstand kan waarnemen, had ik de zonderlingste voorstellingen. Zoo herinner ik mij dat het altaar in de nu afgebroken oude kerk mij als een onuitlegbare verwarring voorkwam en ik mij altijd verbeeldde, dat de schilderij er boven het laatste oordeel of zoo iets vreeselijks voorstelde, tot dat ik op zekeren dag bij toeval vernam dat het de bruiloft te Cana was.

Maar het diepst ongelukkig gevoelde ik mij op school, wanneer het mij onmogelijk was de witte letters op het zwarte bord te onderscheiden en de meester mij bij één oor tot voor de klasse sleepte onder de beschuldiging, dat ik niet zien *wilde*, daar zulke heldere oogen als de mijne wel *moesten* zien. En als hij dan met den stok op het bord sloeg, zoo dat de stofjes krijt mij in de oogen vlogen en de letters en cijfers door elkander schenen te springen als waren zij onderling aan 't haarplukken! Of als ik voor de landkaart komen en in het hooge Noorden den weg moest wijzen, als was ik in de wieg gelegd om de toekomstige leider eener Noordpool-expeditie te zijn, en dan bij ongeluk de Noordkaap aanwees, wanneer mij de Noordkijn gevraagd was! O ik herinner het mij nog als den dag van gisteren hoe het barre Noorden voor mij steeds in een ondoordringbaren nevel gehuld was, even als alle aardsche voorwerpen, die niet vlak voor mijn neus lagen, tot eindelijk de wereld in al haren luister aan mijn verwonderd oog werd geopenbaard, en ik eindelijk - zag zoo als anderen!

Nooit zal ik den heuglijken dag vergeten, toen er een heer bij ons kwam logeeren, die altijd een bril op den neus had en dien alleen afzette als mijn vader en andere bejaarde menschen den hunnen opzetten, namelijk als hij ging lezen of schrijven. Bij die gelegenheden was de bril hem zoo hinderlijk dat, als hij zich geen tijd gunde om hem af te zetten, hij hem toch voor zijn voorhoofd schoof.

Nu had ik van kindsbeen af een instinctmatig gevoel gehad dat van een bril mijn geluk moest komen, en ik probeerde daarom alle brillen, die ik in mijne macht kon krijgen; maar bijziendheid was waarschijnlijk in die dagen niet zoo algemeen als thans, zoo dat het mij nooit gelukte een bril te vinden, die op mijn neus paste. Zoodra ik de gelegenheid gunstig zag, probeerde ik dien van den vreemden heer - zijn bril wel te verstaan - en.... hoe zal ik den aanblik beschrijven, dien die twee glazen mij plotseling verschaften!

De wereld was voor mij als van gedaante veranderd. In plaats van die wolkenachtige, vage vormen, aanschouwde ik thans alle omringende voorwerpen zoo scherp begrensd, alsof zij met de pen geteekend waren. Een blik uit het venster

in onzen hof deed mij daar eene soort van tropische plantenwereld zien, zoo als ik mij gedroomd had, wanneer ik Robinson Crusoe las. Hier zag ik het heldergroene loof van den kastanjeboom in breede waaiers van de takken afhangen, daar de donkere, glimmende, sierlijk gekartelde blaadjes van den eik, ginds de wiegelende vederbossen der acacia's; ik zag lange en korte blaadjes, breede en smalle, ovale en hartvormige, getande en effen, glimmende en doffe, lichte en donkere; ik zag heesters en boomen, struiken en kruipende planten, alles in de schoonste afwisseling, waar ik vroeger slechts één grooten hoop groen als een berg van spinazie gezien had! Wel had ik vroeger elk dier blaadjes afzonderlijk in de hand bezien maar thans al dien rijkdom in een enkelen blik te omvatten, dat was een genot, zoo als ik nog niet gekend had.

Ik staarde in stille bewondering uit het venster, toen ik plotseling in mijne beschouwing gestoord werd door de stem van onzen logé, die, terwijl hij de hand en den neus te gelijker tijd over de tafel liet gaan, mij vroeg of ik zijn bril niet gezien had. Verschrikt nam ik hem van mijn neus, waarbij de geheele wereld plotseling weêr in verwarring verzonk, en ik zegde verlegen:

‘Hier is hij, mijnheer, ik had er eens door gezien.’

‘Daar kunt ge immers toch niet door zien, jongen.’

‘Niet door zien! Ik zie er alles door! Ik heb alles nog nooit zoo schoon gezien als door dien bril.’

‘Zoo! zijt ge dan bijziende, da's erg genoeg.... Wacht, dan geloof ik dat ik nog een schoon brilleke voor u heb....’

En de heer ging in zijn koffer, haalde er een koker uit en reikte mij een net, fijn brilleke over, dat ik aanstonds opzette met hetzelfde verrassende gevolg als de eerste maal.

Wat was ik dien dag gelukkig met mijn bril! Zóó gelukkig dat ik er alles om vergat, en de spottereien van mijn broers en zusters en kameraden trotseerde, om toch alles te zien, zooals het wezenlijk was, en zoo als ik het nooit aanschouwd had. Het was als waren mij de schellen van de oogen gevallen: thans zag ik voor het eerst van mijn leven wat anderen altijd gezien hadden.

Maar een bril te dragen als knaap van twaalf, dertien jaar was per slot van rekening ook geen baantje. Tegenwoordig ziet men, waarschijnlijk ten gevolge der betere verlichting, wel jonger kinderen brillen, en als eenmaal het electriek licht algemeen geworden is, zullen de kinderen wellicht met brillen geboren worden. Maar in die dagen stond het voor een jongen van mijn leeftijd heel gek met eenen bril op den neus te loopen. Ik moest hem dan ook achterbaks houden en hem alleen in huis en op school gebruiken, wilde ik niet op straat als een wonder in de natuur worden nagewezen.

Ik zal u maar niet ophouden met te vertellen hoe mijne zusters, vooral wanneer zij vriendinnkens te visite hadden, soms zaten te giechelen, wanneer ik met den bril op den neus en den neus in de lucht de huiskamer binnen stapte; hoe de jongens op school mij voor ‘bril’ scholden als was ik geheel in dat nietig instrumentje veranderd, zonder van de andere bijnamen als ‘veeroog, mol, blind kieken, brilslang,’ enz. enz. te gewagen; of hoe dikwijls deze of gene oude tante, die onverwacht bij ons aanliep, met eene mengeling van verbazing en verontwaardiging uitriep: ‘Hemeltje, Willem, brilt ge nu al! Ik ben al vijftig jaar en heb nog geen bril nodig!’

Evenmin zal ik u lastig vallen met de klacht, hoe alle menschen zich verbeeldden dat ik op straat niemand aanzag, of met de opsomming van al de onhandigheden, die mijne bijziendheid mij deed begaan en waardoor ik mij honderd onaangenaamheden

op den hals haalde. Van dat alles wil ik niet spreken; ik werd er langzamerhand aan gewoon en er eindelijk geheel ongevoelig voor.

Neen, wat ik u wil vertellen, is van veel verschrikkelijker aard. Stel u eens voor: te moeten denken, dat gij op het oogenblik schatrijk, ja millionnair had kunnen zijn, terwijl gij in wezenlijkheid niets minder zijt dan dat, en zulks alleen door de schuld van een miserabelen bril! Is dat niet schrikkelijk?

Welnu, dat is mijn geval; dat is wat ik nooit zal vergeten en waarover ik aan alle goede mensen mijn nood zou willen klagen. Hoor dan, lezer, mijne jeremiade of jobsiade aan; zij zal u de waarheid leeren van de wijze spreuk dat een ongeluk dikwijls in een klein hoekske ligt; zij zal u leeren medelijden hebben met alle menselijke gebreken, en inzonderheid met het beklagenswaardigste van alle - in mijn kortzichtig oog ten minste - de bijziendheid.

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

DE GEVAREN VAN HET STOF AFNEMEN. - Menige ieverige huismoeder verkeert in den waan, dat zij een hoogst verdienstelijk werk verricht, door iederen morgen, met een plumeau gewapend, tafels, schoorsteenmantels, étagères en andere meubels van het stof te zuiveren. Dat stof afnemen met het plumeau kan echter hoogst gevaarlijk worden; de afgestofte voorwerpen worden wel is waar kraakzindelijk gehouden, maar met de stof, die er rustig op lag, wordt de lucht in onze vertrekken bezwangerd, zoo dat wij met die lucht myriaden stofdeeltjes inademen. Dit alleen reeds is hoogst nadeelig voor de longen; maar wie zegt ons waar de stof, die met het plumeau opgejaagd wordt, vandaan komt? Wie weet, zijn daaronder geen eikens van microscopische diertjes, onzichtbaar kleine korreltjes van onreinheden, ja kiemen van besmettelijke ziekten. De geleerde Pasteur toch verzekert een aantal van ernstige ziekten het gevolg kunnen zijn van onzichtbare stoffjes, die door de ademhaling in ons organisme dringen.

EEN GORDIJN VAN WASWERKERS.

Een enkel zonnestraaltje, dat in eene pas gestofte kamer dringt, kan ieder doen zien welk een ontzaglijke massa stofdeeltjes het plumeau uit alle schuilhoeken opjaagt, om er den atmosfeer meê te bezoedelen. Afgezien van de gevaren, die het herhaaldelijk stof afnemen voor de gezondheid doet ontstaan, is het ook een volslagen nutteloos werk. Door het plumeau wordt de stof niet weggenomen, maar slechts verplaatst, en een uur nadat gij al uwe meubels zorgvuldig gereinigd hebt, zijn zij weêr overdekt met eene laag stofdeeltjes, die er langzamerhand op terug vallen. Wilt ge de stof wegnemen, gebruik dan een eenigszins vochtigen stofdoek, waaraan de stofjes blijven kleven, en doe het, ten minste in vertrekken, waar niet geslapen wordt, des avonds in plaats van 's morgens, omdat dan het opgejaagde stof gedurende den nacht tijd heeft om neêr te dalen, zoo dat des morgens de lucht in het vertrek minder besmet is.

Verder zorge men vooral, dat nooit spijzen of dranken aan het invallen van stof blijven blootgesteld, maar gebruike zooveel mogelijk overdekte schalen en vaten.

KAMERPLANTEN TEGEN NACHTVORST TE BESCHERMEN. - Niet zelden hebben de bloemen, die in onze vensters geplaatst zijn, veel van de koude nachten te lijden. Wanneer daarvoor vrees bestaat, zijn intusschen de planten op eene gemakkelijke manier tegen vorst te beschermen. Men hoeft daartoe slechts iedere plant met een blad papier te bedekken. Het papier is namelijk een slechte warmtegeleider, zoo dat het de koude zal tegenhouden en het uitstralen van de warmte der planten zal beletten. Op dezelfde manier verhinderen in den herfst de blaêren der boomen en struiken dat de afzonderlijke twijgen bevriezen.

Een ander aanbevelenswaardig middel om het bevriezen der potbloemen in onze kamers te beletten, bestaat hierin dat men tusschen de planten schaaltes of kopjes met water plaatst. Wanneer het dan 's nachts vriest, zal eerst het water in de bedoelde kopjes met een ijsschaaltje overdekt worden; maar het water moet eer het befrist een gedeelte zijner warmte afgeven en die warmte zal de koude der omringende lucht in die mate temperen, dat de planten niet beschadigd worden.

Evenzoo kan men in een kelder de daar bewaarde levensmiddelen tegen bevriezen bewaren, door er potten met water tusschen te zetten. Over het algemeen neemt men in de nabijheid van groote wateren gedurende den herfst de nachtvorsten niet zoo vroeg en gedurende de lente niet zoo laat waar als in andere streken.

MUIZEN EN RATTEN TE VERDRIJVEN. - Dit geschiedt in Amerika door de wanden, den vloer en de zoldering der kelders met eene kalkoplossing te bestrijken, waarin eenig ijzervitriool is opgelost, zoo dat zij eene geelachtige tint verkrijgt. In ieder gat, in iedere spleet en in elk hoekje strooit men verder ijzervitriool-kristallen en moet daardoor de beste resultaten verkrijgen. Ratten en muizen kunnen het in vertrekken, die aldus tegen hunne aanvallen beveiligd zijn, niet uithouden. De gele kalklaag moet echter elk voorjaar vernieuwd worden.

WIJN UIT ROODE BEETWORTELS. - Sedert de druifluis zoo vrij geweest is zich de vrucht der wijngaarden toe te eigenen, moet de mensch wel naar iets anders omzien om toch niet geheel van wijn beroofd te worden. Zoo heeft er waarschijnlijk een fransch landbouwer over gedacht, die, zijn druiven in 's hemels naam aan de phylloxera overlatende, op het denkbeeld gekomen is wijn te vervaardigen uit.... roode bieten. Daar deze plant uitstekenden alcool oplevert, heeft de man gemeend

dat, als men haar vleesch op dezelfde manier als druivenmost behandelde, zulks een equivalent voor wijn zou kunnen opleveren.

Zijne proefnemingen, met veel doorzicht ondernomen en met nog meer vasthoudendheid doorgezet, hebben reeds tot een resultaat geleid en thans levert de beetwortel door middel van gisting een zeer aangenamen wijn op; de plant heeft daarenboven dit op den wijnstok voor, dat zij zich naar alle grondsoorten en alle klimaten weet te voegen, zoo dat er kans bestaat dat in de toekomst ook in ons land wijngaarden van beetwortels aangelegd zullen worden.

Alvorens een vonnis over den beetwortelwijn te strijken, zal men het oordeel van deskundigen moeten afwachten, hetgeen spoedig volgen kan, daar er reeds eene commissie met het onderzoek van den nieuwen wijn belast is.

UITGEKOOKTE HOP ALS MEST. - Uitgekookte hop uit de bierbrouwerij wordt veelal als een waardelooze fabriekafval beschouwd, doch de *Landb. Ct.* roept er de aandacht op in dat zij zeer goed als mest kan aangewend worden en in het bijzonder tot vervanging van paardenmest. Deze wordt in den regel onmisbaar geacht om de lucht in broeikassen op de gewenschte temperatuur te brengen en dikwijls besteedt men er tot dit doel veel geld voor. Het gebruik van uitgekookte hop is echter even doelmatig en veel goedkooper, daar die stof in elke stad, waar eene bierbrouwerij bestaat, gemakkelijk, ja misschien alleen voor het weghalen te krijgen is.

HOUTEN KRANEN VOOR SPRINGEN TE BEWAREN. - Deden wij hierboven den hovenier eene meststof aan de hand, door welker gebruik de brouwer goedschiks van zijne uitgekookte hop afgeholpen kan worden, ook dezen laatste willen wij een dienst bewijzen door hem een middel te bezorgen, om het springen der kranen in zijne vaten te voorkomen. Daartoe legt men de kranen in smeltende paraffine en verhit ze daarin zoo lang boven 80° R. als er uit het hout nog luchtblaasjes ontsnappen. Heeft die ontwikkeling van lucht opgehouden, dan laat men de houten kranen nog zoo lang onder de gesmolten paraffine, tot ze op ongeveer 40° R., derhalve bijna tot het punt van stijf worden toe, is afgekoeld, en verwijdt vervolgens door sterk wrijven de paraffine, die nog op de oppervlakte kleeft. Langs dezen weg verkrijgt men kranen, die voortdurend goed blijven sluiten en nooit springen.

[Nummer 32]

Het geheim van den ouden visscher.

Een verhaal uit den vreemde, medegedeeld door H.A. Banning.

(Vervolg.)

Sinds vele maanden had men zulk een kalmen avond op zee niet beleefd. Daar was geen wolkje aan den helderen hemel te zien en de effen watervlakte werd door geen enkel golfje gerimpeld. De kleine kinderen konden zich ongestoord aan het strand bewegen en daar vrij spelen, want de zee was in diepe rust gedompeld; zij scheen in een grooten waterplas te zijn veranderd. Het bedoelde schip, waarop zich pater Paulus bevond, was dan ook zeer langzaam, bijna onmerkbaar genaderd; het werd door geen koeltje voortgestuwd, maar dreef met den vloed naar het strand en de zeilen hingen slap langs de masten.

De zon was reeds lang onder gegaan toen het schip eindelijk zijn anker uitwierp. Op dat zelfde oogenblik hoorde men het geluid van eene klok over de watervlakte. Dat was het sein voor de geloovigen, en weldra roeiden, zoo als wij reeds gezien hebben, de visschersbooten over de kalme watervlakte.

Daar waren vier priesters aan boord en onder hen ook pater Paulus. Toen de kustbewoners een voor een op het dek klommen, stond laatstgenoemde daar met een glimlach van zalige vreugde op het gelaat. Aan velen, die hij kende, stak hij vriendelijk de handen toe, maar zij, die hem nooit gezien hadden, wisten toch wel dat het pater Paulus was; zij kenden hem aan het groote kruis, dat op zijne borst hing.

Onder laatstgenoemden behoorde ook Gabriël, die den priester met een mengeling van verbazing en eerbied aanzag; hij had niet gewe-

DE BOOM IS GESLOTEN, NAAR F. VERHEIJDEN.

ten dat de vrome man, wiens naam over bijna geheel Bretagne op aller lippen zweefde, slechts weinige jaren ouder was dan hij. Het bleeke, kalme gelaat van den priester was zoo zachtmoedig, zoo vriendelijk, dat kleine kinderen, die nauwelijks konden loopen, naar hem toe waggelden en zich gemeenzaam aan zijn kleed vasthielden, zoodra hij zijne groote blauwe oogen op hen richtte. Niemand zou dan ook hebben kunnen gissen aan welke doodsgevaren pater Paulus had bloot gestaan, wanneer zijn voorhoofd niet het zware litteken had gedragen van een nauwelijks genezen wond, door een sabelhouw toegebracht. Die sabelhouw had pater Paulus ontvangen, terwijl hij voor het altaar knielde in de laatste kerk van Bretagne, die nog voor heiligschennis en plundering was gespaard gebleven. Ongetwijfeld zou hij zoo knielende gestorven zijn, doch de boeren wierpen zich toen als tijgers op de republikeinsche soldaten, en redden hem met opoffering van hun eigen veiligheid en leven. Ook nu was er geen enkele visscher aan boord, die een oogenblik zou aarzelen het leven voor hem te wagen wanneer het bedreigd mocht worden.

Het bleek al spoedig dat vader Bonin geen vieemdelling was voor pater Paulus, want zoodra laatstgenoemde hem zag, ging hij hem te gemoet en riep hem met een warmen handdruk het welkom toe. De oude landbouwer stelde den priester zijne dochter en Gabriël voor en regelde met hem alles wat voor de voltrekking van het huwelijk noodig was.

Inmiddels waren toen allen aan boord gekomen. De maan stond reeds in volle glorie aan den wolkeloozen hemel en goot haar zilverachtig licht over het eenvoudig altaar, waarop na middernacht het H. Misoffer zou worden opgedragen. De geloovigen lagen in drie verschillende groepen geknield op het dek, ter plaatse waar de priesters waren gezeten om blecht te hooren. Pater Paulus scheen andere bezigheden te hebben, want herhaaldelijk kwam hij uit de kajuit op het dek, en dan zag men hoe hij dezen en genen visscher brieven ter hand stelde, waarschijnlijk voor ambtgenooten, die zich hier of daar verborgen hielden.

Het was treffend om te zien hoe vol godsvrucht die verlaten kudde daar neêrgekniel lag, onder den blooten hemel midden in zee. Slechts één was er, die den troost en de vreugde, welke allen bezielde, niet kon vinden, namelijk Gabriël, de zoon van den visscher Sarzeau. Toen hij zich des avonds met zijne geloofsgenooten aan het strand bevond, moest hij elk oogenblik van schaamte, vooral voor Perrine en haar vader, het hoofd afwenden; want hij werd gepijnigd door een angel in den boezem, welken hij niet kon verwijderen. Nadat zij op het dek van het schip gekomen waren, had hij ook te vergeefs alles ingespannen om pater Paulus even eerlijk en oprecht in het gelaat te zien als al de anderen; hij moest echter de oogen neêrslaan, wanneer die priester hem aanzag en gevoelde dat het bloed uit zijne wangen vlood. 't Was of hij in de tegenwoordigheid van dien man den last van zijn geheim onmogelijk kon dragen, en toch moest hij die marteling verduren. Nog ondraaglijker werd zijn toestand toen hij daar met de anderen neêrknield; het was zoo stil, zoo plechtig rondom hem en de onrust kookte in zijn binnenste. Er kleefde een smet aan zijn naam, hij droeg een ontzettend geheim in zijn binnenste, hij meende het vertrouwen niet waardig te zijn van haar, die nog denzelfden nacht voor altijd aan hem verbonden zou worden; hij huiverde bij de gedachte aan het oogenblik, dat hij met haar voor het altaar zou neêrknien. Onophoudelijk stroomden de tranen langs zijne wangen en het was hem niet mogelijk ze te stremmen. Hij begreep zeer goed dat aller oogen op hem gevestigd waren en toch kon hij de zuchten, die onderdrukte

smartkreten niet weêrhouden, welke uit zijn boezem opstegen, en nu en dan huiverde hij als iemand die een zware koorts heeft.

Zoo zat Gabriël daar lang op dezelfde plaats, toen eensklaps zijn schouder door eene hand werd aangeraakt. Die aanraking, hoe zacht ook, deed hem ontstellen en drong door geheel zijn lichaam. Pater Paulus stond naast hem en verzocht door een wenk, dat hij hem zou volgen. De jongeling voldeed aan dat verlangen en volgde den priester, die eerst een oogenblik nadenkend stil stond en toen met hem naar de kajuit van het schip ging en de deur zorgvuldig achter zich sloot. Daar vatte hij Gabriël bij de hand en zegde op minzamen toon:

‘Vader Bonin verlangt dat gij nog dezen nacht met zijne dochter in het huwelijk verbonden zult worden; het schijnt echter dat gij dit oogenblik met angst te gemoet ziet. Zijn er ook redenen, die ik niet wil uitvorschen, maar waardoor gij u verplicht gevoelt aan zijn verlangen te voldoen, zonder de genegenheid voor het meisje te bezitten, welke bij een huwelijk zoo noodig is?’

Gabriël schudde het hoofd. ‘Dat huwelijk is altijd mijn vurigste wensch geweest, pater, maar.....’

‘Verlangt gij dat het zal worden uitgesteld?’

Gabriël schudde nogmaals het hoofd, doch gaf geen antwoord.

‘Gij hebt toch iets op het hart dat u vreeselijk kwelt, mijn zoon. Bestaan er ook bezwaren, die gij vroeger onderdrukt hebt en die nu eerst op den voorgrond treden? Hebt gij geheime zorgen, of kwellingen welke gij niet aan uwe bruid durft mededeelen en die voor haar in de toekomst toch nadeelige gevolgen kunnen hebben?’

De jongeling zuchtte, maar zweeg.

‘Kom, mijn zoon, wees openhartig en denk dat wellicht het geluk van twee menschen op het spel staat,’ hernam pater Paulus, en drukte andermaal Gabriël's hand; ‘ik ben misschien in staat u te helpen en zal daarvoor alles doen wat in mijn vermogen is.’

De handdruk van den priester, die hem zoo vertrouwelijk aanzag, de zachtmoedige woorden, welke hij vernam middelerwijl zijn oog op het crucifix viel dat aan den wand hing, deden den last welke reeds zoo lang op zijn hart drukte, lichter worden; het was of de vrees voor het openbaren van het noodlottig geheim bij de aanraking van die hand eensklaps verdween.

‘Ja, het is een geheim, dat mij kwelt, eerwaarde,’ sprak hij. ‘Ik heb Perrine lief en zou haar zoo gaarne gelukkig maken, doch ik vrees dat dit onmogelijk is zoo lang ik dat noodlottige geheim in mij omdraag. Dat doet mij met angst en beven het oogenblik onzer verbintenis te gemoet zien; maar ik wil u alles, alles zeggen en dan kunt gij oordeelen of ik Perrine met een gerust geweten naar het altaar kan voeren.’

En nu begon Gabriël te verhalen wat hem bij het sterfbed van zijn grootvader en ook daarna wedervaren was. Hij herhaalde zooveel mogelijk woord voor woord de bekentenis welke de stervende in dien stormachtigen nacht had afgelegd.

Pater Paulus zat met gevouwen handen en luisterde met aandacht. Eens slechts onderbrak hij het verhaal; 't was toen Gabriël nog slechts enkele volzinnen had herhaald van 't geen hem door zijn grootvader was meêgedeeld. De priester vroeg met zekere gejaagdheid naar den naam van de plaats waar Gabriël woonde, naar de plek waar de bekende hut stond. Zoodra de jongeling die vraag had-beantwoord, was er diepe ontroering op het gelaat van den priester zichtbaar, doch dit duurde slechts een oogenblik. Hij boog het hoofd, ten teken dat Gabriël zou voortgaan, klemde de bevende handen in elkander alsof hij ze biddend omhoog hief, en zijn blik bleef onafgebroken op het kruis gevestigd. Gedurende het ontzettend verhaal zag hij geen

oogenblik op, doch toen Gabriël, na mededeeling van zijn onderzoek in de grot der Druïden, de vraag stelde of hij, ondanks dat alles, aan de schuld van zijn vader zou mogen twifelen en of het bloed van dat ongelukkige slachtoffer ook niet op Perrine zou neêrkomen wanneer zij den zoon van een moordenaar huwde, toen legde pater Paulus andermaal de hand op zijn schouder en sprak op vriendelijken, maar diep weemoedigeu toon:

‘Wees bedaard, mijn zoon; ik kan voor altijd een einde maken aan uw twijfel, ik kan u zekerheid geven. Het is mij, helaas! niet mogelijk te zeggen dat uw vader onschuldig is, maar.....’

‘O, mijn God!’ kermde de jongeling.

‘Wees kalm en laat mij uitspreken, mijn zoon,’ vervolgde de priester; ‘uw vader heeft die misdaad gepleegd, maar zijn slachtoffer is niet dood; hij heeft geen moord maar slechts eene verwonding op zijn geweten; ik kan u dat bewijzen.’

Er voer Gabriël eene koude rilling door de leden, toen hij zag dat pater Paulus zijn kleed aan den hals losmaakte. De priester deed dit langzaam en met bevende vingers en toonde toen den jongeling het litteeken van eene diepe sneê aan den kant van zijn keel. Toen hij dit litteeken liet zien zegde hij iets, maar Gabriël was zoodanig verplet dat hij niets verstond; hij zag alles om zich heen verdwijnen, hij gevoelde nog maar dat de priester een arm om hem sloeg om hem te ondersteunen en daarna werd alles donker om hem heen. Toen hij zijn bewustzijn terug kreeg, bevond hij zich nog altijd in de kajuit; de man op wiens leven zijn vader het had toegelegd, knielde naast hem onder het kruis en besprenkelde hem met water.

‘Wees gerust, mijn zoon,’ sprak hij, ‘ik zal geen kwaad met kwaad vergelden, maar wil, met Gods hulp, u allen de gemoedsrust terugschenken, die zoo noodig is voor het levensgegeluk. Zijt gij in staat naar mij te luisteren?’

Gabriël, die aanvankelijk bij het terugkeeren van zijn bewustzijn, het gelaat met de handen bedekt had, sloeg nu de oogen vol vertrouwen tot den priester op en wilde zich voor hem op de knieën werpen, maar pater Paulus weêrhield hem en sprak op het crucifix wijzende:

‘Wij zullen dezen nacht samen neêrknielen voor Hem, die zich voor ons allen heeft geslachtofferd en smeeken dat Hij mijne voornemens moge zegenen. Ik wil uw vriend zijn, Gabriël, ik wil alles wat in mijn vermogen is aanwenden om u gelukkig te maken. God schijnt u in Zijne oneindige ontferming tot mij te hebben gezonden om een zondaar tot zich te trekken. Gij verstaat mij toch, mijn zoon?’

‘O ja, eerwaarde, ik ben nu geheel wel,’ antwoordde Gabriël.

‘Welnu, luister dan,’ vervolgde de priester. ‘Ik heb nog voor dat de morgen aanbreekt een heilige zending te, vervullen en gij moet daarbij mijn gids zijn. Wilt gij dat?’

‘Ik wil alles doen wat gij verlangt, eerwaarde, ik wil u overal volgen.’

‘Ga dan nu naar het dek terug, gij zult daar gelegenheid vinden om te biechten. Ik moet mij voorbereiden tot het H. Misoffer, want het zal weldra middernacht zijn; daarna zal ik uw huwelijk inzegenen en als alles afgeloopen is zal ik u hier een nieuw geheim mededeelen, namelijk hoe ik door de Voorzienigheid uit de klauwen des doods gered ben. Gij moogt dit alleen weten; en als ik u alles zal hebben meêgedeeld zult gij mij onmiddellijk volgen naar het strand, want wat ik voornemens ben te doen moet vóór het aanbreken van den dag afgeloopen zijn. Volg mij nu naar boven, mijn zoon, en wees gerust.’

Toen Gabriël boven kwam, werden de kaarsen aan het altaar ontstoken. De menigte lag op het dek in diepen ootmoed neêrgeknielt; nog maar weinigen moesten tot het H. Sacrament van boetvaardigheid naderen; hij schaarde zich onder hen.

Het was een indrukwekkend schouwspel, die geloovigen daar bijeen te zien, vol opgetogenheid, dat zij nu weder konden deelnemen aan de verheven plechtigheid, waarvan zij zoo lang

verstoken waren. Zoo hadden ook de eerste kristenen zich in de catacomben moeten verbergen voor hunne vijanden, de heidenen, voor wie het Kristendom eene dwaasheid was, en thans, eeuwen en eeuwen na dat de leer van den Gekruiste over de gansche wereld verspreid was, waren de geloovigen eveneens verplicht zich voor de moderne heidenen te verbergen en wel in Frankrijk, dat de oudste dochter der Kerk genaamd werd.

Inderdaad, het was een indrukwekkend schouwspel, de kristenen daar bijeen te zien in die zonderlinge kerk. De onmetelijke hemel was het dakgewelf dezer cathedraal; de volle maan het eenige groote licht, met de sterren tot sieraad. Hoe helder, hoe schoon scheen de maan op het eenvoudig altaar en op allen die er bij neêrknielden; hoe treffend was de eenvoud die daar heerschte; priesters en leeken, allen waren even arm, allen waren aan dezelfde gevaren blootgesteld, maar allen waren ook bereid om liever hun leven dan hun geloof ten offer te brengen.

Pater Paulus droeg het H. Misoffer op en sprak na het evangelie een woord van troost en bemoediging. Hij meende te mogen voorspellen, dat het rijk van satan spoedig ten einde zou zijn; hij spoorde de geloovigen aan om moedig het hoofd te blijven bieden aan de verlokkingen en bedreigingen van hen die gekomen waren om zielen te rooven. Dat de kerken ontheilgd en verwoest waren, was een gruwel, maar zij zouden eens weder gezuiverd en opgebouwd worden; mochten de verleiders en vernielers er echter in slagen de zielen te besmetten met het gift hunner goddeloosheid, - wee dan het arme Frankrijk, wee het rampzalige nageslacht. Toen de priester die woorden sprak gloeide het litteken op zijn voorhoofd en allen snikten toen hij zich op de knieën wierp en God om erbarming smeekte voor het zwaar geteisterde Frankrijk.

Al de aanwezigen naderden met vurige godsvrucht tot de tafel des Heeren. Er lag diepe ernst op het gelaat van Gabriël, toen hij naast zijne bruid neêrknielde, maar de bezorgdheid, de angst van vroeger was er niet meer op te lezen. Het pijnigde zijn kinderlijk gemoed, dat de man, aan wien hij naast God het leven te danken had, zich aan zulk een zware misdaad had schuldig gemaakt, maar de bemoedigende en vertroostende woorden, door het slachtoffer tot hem gesproken, hadden den ondraaglijken last van zijn hart gewenteld, en op dat indrukwekkend oogenblik, toen hij het Brood der Engelen nuttigde, steeg uit zijne ziel eene bede op tot bekeering van zijn ongelukkigen, zijn rampzaligen vader. Na het eindigen der H. Mis leidde vader Bonin zijn eenig kind naar het altaar en de verloofden werden in den echt verbonden; Gabriël zag zijn wensch vervuld; als nu God ook nog zijne bede mocht verhooren, zou hij zich de gelukkigste der menschen kunnen noemen.

Geen koorgezang had de godsdienstoefening opgeluisterd, men hoorde slechts het geluid der bel, dat over de effen watervlakte wegstierf; toen echter de plechtigheid afgelopen was, hieven de priesters eensklaps met heldere stemmen het *Parce Domine, parce populo tuo* aan. 'Spaar, Heer, spaar uw volk,' zoo klonk het in de ruimte, en alle armen waren opgeheven ten hemel, en alle harten smeekten om erbarming. Daarop volgde het *Ave Maris Stella*, om de voorbede af te smeeken van Haar, die de Troosteresse is der bedrukten, de Hulp der kristenen.

Nu was het oogenblik van vertrek gekomen, doch de visschers verlangden nog afscheid te nemen van pater Paulus, en zoodra hij weêr in hun midden verscheen, schaarden zich allen om hem heen en men zag ouden van dagen, stijf en stram geworden in hun moeielijk handwerk, die met tranen in de oogen zijne handen kusten.

‘Vader Bonin,’ sprak pater Paulus, ‘neem uwe dochter meê naar huis en wees ook zoo goed de kinderen van den visscher Sarzeau voor één nacht te herbergen. Uw schoonzoon zal later aan strand komen; ik moet hem nog spreken, en hoop dat dit onderhoud en wat daaruit zal volgen, door Gods goedheid u allen tot geluk moge strekken. Vaarwel, mijn vriend!’

Toen nu de priester van allen afscheid had genomen, gaf hij een wenk aan Gabriël, dat deze hem zou volgen in de kajuit.

(Slot volgt.)

Onze gravures.

De boom is gesloten.

Het verkeer over den landweg is voor een oogenblik gestremd. Aan weerszijden van de spoorbaan heeft de wachter reeds eenige minuten geleden de boomen neêrgelaten om voetgangers en voerlieden te waarschuwen dat de overtocht niet meer veilig is. Niemand waagt zich dan ook binnen het hek, dan alleen de man, die met het roode vlagske aan den machinist moet beduiden dat de baan vrij is, en ja, er is er nog een zoo vermetel. Het is een hond of liever een hondje, dat met luid keffen zich tegen het bonzen en stampen van het snorrend gevaarte schijnt te willen verzetten.

Meisjes wuiven den machinist met hun zakdoek toe; een oude vrouw houdt hare handen voor de ooren en denkt misschien bij het zien van de locomotief aan den goeden ouden tijd toen zulke, in haar oog, helsche machines nog niet bestonden.

Had de schilder naar wiens paneel onze gravure is vervaardigd wel een schooner contrast kunnen uitdenken?

Er is nog een boot in zee.

Ieder land, iedere hemelstreek bedreigt hare bewoners met bijzondere gevaren. Bergstoringen en lawinen zijn de schrikbeelden der bergvolken; verzengende hitte en vergiftige winden brengen het leven van den Bedoeïen, den zoon der woestijn, in gevaar, en de zee met hare stormen en overstromingen kan elken dag, ieder uur voor de bewoners onzer kusten noodlottig worden. Uit het gevaarlijke en moeitevolle leven van de laatsten biedt onze gravure een treffend tafereel.

‘Er is nog een boot in zee!’ Deze angstkreet weêrklonk op een stormachtigen avond door de straten van een visschersdorp aan de kust der Noordzee. De visschers waren des morgens bij kalme zee uitgezeild, en met den besten moed beziel, was de kleine vloot in zee gestoken. In den loop van den dag waren de visschers, naar gelang van de vangst of van elks persoonlijke behoeften, één voor één terug gekeerd; maar inmiddels was plotseling de wind omgeslagen; de zee had hare witte koppen opgestoken, de golven gingen hoog en de vaart door de branding was eensklaps uiterst gevaarlijk geworden.

Onmiddellijk wendden die booten, welke zich nog in zee bevonden, den steven, en de bemanning trachtte met omzichtig beleid de veilige kust te bereiken. Slechts ééne boot bleef achterwege.

Middelerwijl viel de avond in, het werd allengs donkerder, en de oudste visscher, de binnen geloopte booten tellende, zegde hoofdschud dend: ‘Er is nog een boot in zee.’ Jochem van Duin dobbert nog met zijn schuit in den stikdonkeren nacht op de

onstuimige zee, en wie weet of de storm hem niet op eene gevaarlijke zandbank kan werpen. Vergeefs tracht hij den juisten koers te houden. De nacht is te donker. Elke minuut verhoogt het gevaar!

Er moet raad geschapt worden, en dat onmiddellijk! Nu, de zeeman is aan snel handelen gewoon; want de voortdurende kamp met de elementen heeft hem vastberadenheid en voortvarendheid geleerd. Op den top van een hoogen mast, diep in het oeverzand geplant, wordt eene hel flikkerende vlam ontstoken. Die geïmproviseerde lichtbaak is de eenige redding van het scheepje, dat daar op de woelige baren rondzwalkt, en wanneer de visscher, die het bestuurt, een ervaren zeeman en zijne boot zeewaardig is, dan hoeft men er niet aan te wanhopen, of weldra rust hij veilig in de armen van de zijnen.

In de armen van de zijnen! Ook op ons aangrijpend tafereel ontwaart men naast de visschers, die kalm hun plicht doen, eene angstig uitziende vrouw, een sidderend kind, die op den echtgenoot en vader wachten. Moge hij, op den gloed van het kustvuur afgaande, spoedig terugkeeren op den veiligen oever, aan het kloppende hart van vrouw en kind, onder het beschermende dak der met stroo gedekte, eenvoudige hut!

Een meesterwerk van Rubens.

Onze gravure, genomen naar de schilderij van het antwerpsch museum, is een echte Rubens en bezit in gloed al de eigenaardigheden van den meester. God de Vader met het lijk van zijn goddelijken Zoon op den schoot, waarboven de H. Geest zweelt, alsmede de beide engelen, die, met de lijdens-teekens in de handen, ter weerszijden staan te treuren, zijn krachtig en treffend weêrgegeven. Doch houdt men op elke figuur afzonderlijk te beschouwen en heeft men meer oog voor het geheel, dan toont zich de macht van het genie in al hare grootheid. In dat geheel vindt men het hemelsche weêr, dat het godsdienstig oog zoo wonderlijk aandoet; men vergeet dat Rubens in zijne figuren realistisch is en men ziet eene symboliek der lijdensgeschiedenis van den Man van Smarte, die zoowel het hart als den geest op 't diepste treft.

Wat deze schilderij bijzondere waarde geeft is de houding van het verkorte linkerbeen van den Zaligmaker. Zeggen wij ten slotte dat zij is voortreffelijk gecopiëerd door de Peinture-Bogaerts.

De architectuur in de dierenwereld.

(Slot.)

VIII.

Papierfabrikanten.

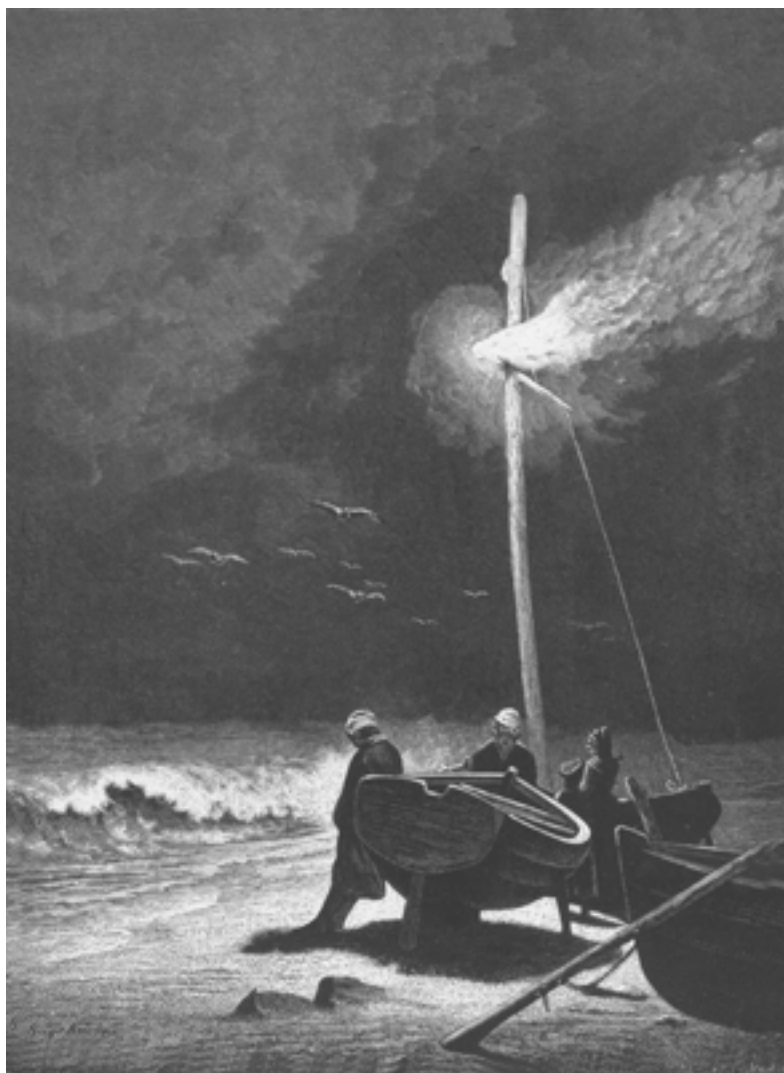
De wespen leven even als de bieën in eene maatschappij bijeen en hebben nog andere punten van overeenkomst met deze nuttige dieren. Ook zij worden onderscheiden in mannekens, wijfjes en werkwespen; ook in hare maatschappij stammen allen van een zelfde moeder af; ook zij bouwen hare papieren huisjes in dezelfde orde en denzelfden vorm als dit in een biekorf kan waargenomen worden. Dat echter haar wijfjes in kleine en groote worden onderscheiden en dat bij het naderen van de eerste

sporen des winters de geheele wespenkolonie sterft met uitzondering van enkele groote wijfjes, die later weêr de stammoeders worden van nieuwe wespennesten, daarin naderen zij meer de hommels, waarvan we eveneens reeds spraken. Toch verschillen ze eveneens van elkaar zoo als we zullen zien.

De overgebleven moederwesp begint, zoodra de lente in het land komt, in den grond of in een boom hare cellen te bouwen, daarin hare eikens te leggen en deze voor de toekomstige dieren te voorzien van voedsel. Deze reuzenarbeid, waarin het diertje geheel alleen staat, vergt zeer veel van de wesp, want eerst na dat de jongen uit de eikens zijn gekomen en daarna hun poppentoestand achter den rug hebben, treden zij als helpers op, en dit wel met zulk een succes dat men wespennesten heeft gevonden, die aan 30.000 dezer diertjes huisvesting gaven.

Réaumur was de eerste, die ontdekte dat de wespennesten uit papier bestonden, hetwelk zij bereiden uit rottend of althans oud, dood hout, dat zich gemakkelijk in vezelen laat splijten, of boomschors. Het werktuig dat de wesp daartoe gebruikt, bezit het diertje in zijn kaken. Daarmeê worden de houtvezeltjes losgescheurd en geknauwd. Dit knauwen geschiedt op eigenaardige manier. Zoodra de wesp toch haar arbeid begint, maalt zij de houtvezels fijn, om ze echter niet geheel af te werken, maar ze te bergen in eene holte van den mond, welke door een klepke kan gesloten worden en waar ze dus als in een magazijn opgeslagen zijn. Deze holte bewijst de wesp dezelfde diensten als de bie ondervindt van hare achterpooten.

ER IS NOG EEN BOOT IN ZEE, NAAR H. KNORR.

In die holte worden de vezelen meê naar huis gedragen, om daar opnieuw geknauwd en vermengd te worden met speeksel en als een strookje te voorschijn te komen, dat nu aan het nest wordt toegevoegd, waarbij de diertjes hare tong als smeerborstel gebruiken. In den letterlijken zin bestaat een wespennest dus uit *papier maché*.

Elke wespensoort bouwt haar nest echter op verschillende manier en zoo vindt men dan ook bij haar verschillende papiersoorten, van af het grofste pakpapier tot het fijnste vloeipapier. Maar ook in den vorm bestaat veel verschil. Het nest waarvan wij achter eene gravure geven

is dat dor polisten en kan eenig denkbeeld geven van de eigenlijke inrichting. Toch moeten wij den lezer verzoeken niet naar den uitwendigen vorm te zien; want deze is voor elke soort zoo verschillend dat men die diertjes naar dezen maatstaf in orden, geslachten en soorten heeft verdeeld. Het inwendige gedeelte gelijkt nagenoeg geheel op elkaar. Aan elke wespenraat zijn de cellen met de opening benedenwaarts in eene schuine richting vastgemaakt en komen in grootte overeen met de grootte van hun bouwmeester.

Bouwen enkele wespen hun nest in den grond, andere kiezen daartoe een boom of hangen het met een papieren steel aan een der takken op. Daar echter de papieren nesten, die aan de lucht zijn blootgesteld, daarvan maar al te spoedig de gevolgen zouden ondervinden, dewijl regen en weêr het *papier maché* spoedig in een pap zouden veranderen, vernissen de wespen hare woning, hoogstwaarschijnlijk met eenzelfde vernis als wij bij de bieën in haar zoogenaamd voorwas leerden kennen. Nog eene andere wespensort omringt haar nest met een hulsel, terwijl weêr andere het op beschutte plaatsen bouwen, bij voorbeeld in een gat in den grond, dat zij dan zelf nog grooter maken, zoo dit noodig is; soms ook vergenoegen zij zich met eene overhangende dakpan.

EEN MEESTERSTUK VAN P.P. RUBENS,
bekend onder den naam van 'Le Christ Raccourci.' (Peinture-Bogaerts.)

Het vroeger wel eens betwijfelde verhaal

als zouden de wespen, alvorens zij zich ter rust begeven, een wachtpost uitzetten, is gegrond bevonden. Doet men een poging om het nest aan te raken dan is in een oogwenk geheel de kolonie in beweging, gereed om haar eigendom te verdedigen, en daaraan heeft de spreekwijze haar ontstaan te danken, die op het gevaar van het aanraken van een wespennest wijst. Een enkele wespenbeet zal niemand veel schaden, doch vallen vele wespen op iemand aan, dan is het zeker dat zij zijn bloed met hare angels vergiften, waarvan de dood soms het gevolg is.

De waarlijk schoone nestbouw der polisten wordt geëvenaard door eene zuid-amerikaansche soort, wier papier op het fijnste karton gelijkt. Haar nest is in talrijke verdiepingen verdeeld, die door eene opening in het midden der raten gemeenschap met elkaar hebben, om de diertjes het bezoeken van geheel hun kwartier mogelijk te maken.

Na nog vermeld te hebben dat omtrent den nestbouw der wespen vele natuurbeoefenaars het lang niet met elkaar eens zijn, wat aangaat hunne verdeelingen in orden, kunnen we hier onzen oogslag in het dierenrijk als geëindigd beschouwen.

De wederwaardigheden van een bijziende, door hem zelven verteld.

Humoreske van J.R. van der Lans.

(Vervolg.)

II.

Ik onderneem eene gewichtige reis.

Ge moet weten dat ik de oudste zoon was uit een talrijk gezin, dat bijzonder rijk met dochters was gezegend. Wij waren maar kleine burgermensen, zoo dat de vooruitzichten van ons, kinderen, nu juist niet schitterend waren; maar mijn vader spiegelde zich voor dat zijn oudste zoon, met de rijke talenten, hem door de natuur geschonken (hm!), dit alles eenmaal verhelpen zou, en droomde voor mij eene glansrijke toekomst, die tevens de toekomst mijner vele zusters verzekeren zou.

Hij had een vriend in Amsterdam wonen, met wien hij geregeld briefwisseling hield, maar dien ik nooit de eer gehad heb te zien. Van dezen voornamelijk moest de groote fortuin komen, die door mij in onze familie zou overgaan. Vader had namelijk dien heer eens grootelijks verplicht: hij had hem het leven of althans iets dergelijks gered. Nu had die amsterdamsche heer in de Oost fortuin gemaakt en had daarbij eene eenige dochter, die ik als klein meisje wel eens bij ons gezien had en die mij toen goed bevallen was. Dat meisje had eene flinke erfenis te wachten, niet alleen van haar vader, maar ook van een amerikaanschen oom van den echten stempel.

Al dien rijkdom zou ik eens het mijne noemen; want, zoo vertelde mijn vader mij zoo dikwijls ik het hooren wilde, die Emilie van Kersbergen moest mijne vrouw worden. Dat was tusschen mijn vader en diens vriend sinds jaren afgesproken, en de goede man twijfelde dan ook niet of het zou er eenmaal van komen. Reeds meermalen had hij op mijn toekomstigen rijkdom gezinspeeld, ofschoon hij er zich nooit in het bijzijn mijner broers of zusters of van vrienden over uitliet; ik voor mij liet mij het denkbeeld van lieverlede inprenten en ik moet eerlijk bekennen, dat ik reeds de

schoonste luchtkasteelen gebouwd had, toen mijn vader mij op zekeren keer onder vier oogen bij zich riep en zegde:

‘Hoor eens, Willem, ik heb daar een brief gekregen van mijnheer Van Kersbergen, mijn goeden vriend in Amsterdam, die mij daarin weêr aan onze afspraak herinnert dat gij en zijn dochter een paar moet worden. Hij vindt goed dat ge elkaar leert kennen en zon daarom wel met Emilie hier willen komen; maar het meisje schijnt zoo wat een bedorven kindje te zijn en wil er in 't geheel niet van hooren haar vader hierheen te vergezellen of alleen bij ons te komen logeeren. Daarom, zoo schrijft hij mij, moest gij zelf maar naar Amsterdam komen, om de kennis met zijn dochter aan te knopen, en dan zou alles van zelf in orde komen.’

Om de waarheid te zeggen, hoorde ik die mededeeling met een poppelend hart aan. Van den eenen kant zwol mij de borst van blijde verwachting, dat het luchtkasteel, 't welk men steeds voor mijn oog had opgetimmerd, eindelijk onder dak gebracht zou worden; maar van den anderen kant bekreep mij de vrees voor het gewicht der zending, die ik te vervullen had. Mijn vader, die voorzeker verwacht had dat ik huizen hoog zou gesprongen zijn, wist mij echter zooveel van de vriendschap en de erkentelijkheid van den heer Van Kersbergen te vertellen, en stelde mij de zaak zoo gemakkelijk voor, dat de blijde hoop ten slotte de bange vrees geheel uit mijn hart verbande, en ik met ongeduld het oogenblik te gemoet zag, waarop ik de gewichtige reis zou aanvaarden.

‘Mijnheer Van Kersbergen wacht u in het begin der volgende week; het is vandaag donderdag; me dunkt, als ge morgen eens vertrokt, dan kondet ge onderweg nog verscheidene bezoeken in het belang van onze zaken afleggen; dat ging dan in eene moeite door. Hoe denkt ge daarover?’

‘Ik vind het goed, vader.’

‘Nu, dan zal ik mijn vriend schrijven, dat hij u aanstaanden woensdagmorgen verwachten kan, en luister nu eens naar hetgeen ik u omtrent die reis te zeggen heb.’

Thans volgde eene breedvoerige uiteenzetting van de manier, waarop ik mij van mijne zending te kwijten had; vader schreef mij tot in de kleinste bijzonderheden de gedragslijn voor, die ik moest volgen; hij belastte mij met zijne complimenten voor den heer Van Kersbergen en diens gezin, drukte mij op het hart dat ik mij zoo gunstig mogelijk moest voordoen, overlaadde mij met raadgevingen en deed mij eindelijk den weg kennen, waarbij hij mij de plaatsen aanwees, die ik moest aandoen en mij zegde wat ik daar te verrichten had.

Ik had niets op zijne beschikkingen aan te merken en pakte nog denzelfden avond mijn valiesje, waarin ik de grootste pronkstukken van mijn toilet, zoo als een paar fijne engelsche hemden, een paar gouden manchetknoopen en een blauw zijden das met een juweelen speldje, verzamelde. Den volgenden dag ging ik vol hoop op reis.

Ik kan niet anders zeggen of mijn tocht was zeer voorspoedig; ik trof schoon weêr, en de verschillende zaken, die ik hier en daar had te regelen, liepen zeer goed ten einde, - kleine ongelukken niet meê te rekenen. Dit goed begin scheen mij een gelukkig einde te voorspellen en ik maakte mij reeds gelukkig in het vooruitzicht, misschien binnen het jaar de echtgenoot te zijn eener ‘millioenenjuffrouw.’

III.

Mijn eerste ongeluk op reis.

Ik was de stad mijner bestemming reeds bijna genaderd en bevond mij op een dorp in de nabijheid, waar ik bij zekeren heer Veldhuizen een bezoek had af te leggen.

Het was reeds ver in den middag, zoodat ik mij haasten moest, wilde ik nog den zelfden avond in Amsterdam zijn, hetgeen intusschen niet strikt noodzakelijk was; want doordien mijne reis bijzonder voorspoedig was geweest, had ik nog een heelen dag tijd.

Het was prachtig weêr; de zon scheen dat het een plezier was, maar er was lommer genoeg om mij voor hare felle stralen te beschutten. De vogeltjes zongen in de boomen het hoogste lied uit, zoo dat het scheen of alles mij tot vroolijkheid en hoop wilde stemmen. De weg was omzoomd met schoone buitenplaatsen en tuinen; maar meer en meer vervuld met de gedachte aan de bereiking van mijn doel, bouwde ik in mijne verbeelding een lustverblijf op, dat al de villa's, die ik ooit gezien had, in rijkdom en heerlijkheid overtrof. Het huis, dat ik mij droomde, was omringd met een engelsch park met prachtige bosch- en watervakken; ik had bouw- en weiland, eene boerderij met toebehooren, ja ook een eendekooi en een vinkebaan. Het huis zelf kwam met die omgeving overeen en wedieverde met een vorstelijk buitenverblijf. Het had een aantal prachtige zalen en vertrekken, op het kostelijkst gemeubeleerd, en in eene dier zalen zaten op eene donzige sofa eene dame en een heer. Die heer was natuurlijk Willem Tobber en de dame.....

‘Hei! hei!’ klonk mij op eens in de ooren, en op dien kreet stortte mijn zomerpaleis plotseling ineen als de muren van Jericho op het trompetgeschal der Israëlieten. Ik zelf werd in dien val meêgesleept; want eer ik wist hoe ik het had, lag ik zoolang ik was op den grond, met een gevoel alsof mijn neus platgedrukt was, en of er van weerskanten met een mes in gesneden werd.

Ik stak de handen uit en raakte in een aantal gespannen draden verward, waarover ik gestronkeld was. Mijn tweede beweging was naar mijn neus te grijpen, dien ik nog in zijn gewonen omvang op zijne oude plaats voelde zitten. Maar bij dat gebaar viel mijn bril aan twee stukken op den grond; want hij was midden doorgebroken, zoodat de twee glazen mij van weerszijden in den neus waren gedrongen. Tot overmaat van ramp was ik daarenboven mijn hoed kwijt.

‘Hola!’ had op het oogenblik van mijn val iemand geroepen, dien ik met mijne plotseling ontwapende oogen maar schemerachtig in de verte kon onderscheiden. Hij kwam op mij toegelopen, terwijl uit eenen hof ter zij van den weg, waar een aantal jonge meisjes zich met schommelen en wippen vermaakten, eene fanfare van gelach oprees.

‘De stumper is bijziende,’ hoorde ik een der meisjes zeggen; ‘hij is over de koord van de lijnbaan gestronkeld.... O 't loopt nogal goed af,’ voegde zij er lachend bij, ‘zie! hij staat alweêr op zijn beenen.... Wacht! zijn hoed is in het water gevallen; wij zullen den drenkeling redden.’ En de hulpvaardige jonge dame liep op een drafke weg, door een half dozijn harer vriendinetjes gevolgd.

Ik was wezenlijk opgestaan, maar stond totaal hulpeloos, daar het plotseling verlies van mijn bril mij nog meer bijziende gemaakt had dan ik eigenlijk was, terwijl de voorzichtigheid, door de ondervinding gescherpt, mij belette een stap verder te zetten.

De meisjes kwamen terug en voor zoover mijne oogen mij veroorloofden te zien, had een van haar een langen staak of iets dergelijks in de hand, waarmê zij naar mijn hoed vischte, die in de sloot gerold was. De uitroepen harer gezellinnen stelden mij in staat den loop van het reddingswerk te volgen; want zien kon ik het niet, daar de zeeldraaier mij op het oogenblik eene heelkundige operatie deed ondergaan.

Hij had mijn zakdoek, die bij een tip uit mijn jaszak stak, in het water der sloot gedoopt en waschte mij daarmee het bloed van het gezicht. Vervolgens haalde hij een builtje tabak uit zijn eigen zak, nam er eerst een pruim uit, scheurde toen van het

papier een paar reepjes af en plakte mij die tegen den neus, even als een barbier die de wonden heelt, door zijne onbehendigheit geslagen.

‘Zie zoo!’ zegde de zeeldraaier en zette mij den drupnatten hoed op het hoofd, dien de meisjes aan het uiteinde van den staak naar de overzij hadden gestoken. Er volgden uit den hof luidruchtige toejuichingen als gold het de kroning van een keizer, en ik gevoelde grooten lust mij aan die eerbewijzing te onttrekken; maar mijne bedremmeling deed mij zulke onvaste

stappen zetten, dat de zeeldraaier klaarblijkelijk in de meening gebracht werd dat ik met den dubbelen geesel van blindheid en lamheid geslagen was, en het noodig achtte mij een steun en leidsman meê te geven.

‘Hei, Tienis!’ riep hij zijn leerjongen toe, ‘ga eens met mijnheer meê en breng hem bij IJzak op het dorp. Dan kan hij een nieuwen bril koopen; de man struikelt nog over zijn eigen adem.’

Tienis was aanstonds tot hulp gereed en stak zijn arm door den mijnen, om mij weg te leiden alsof ik een wezenlijke blindeman was, terwijl een drietal andere jongens - want waar die bij zulke gelegenheden vandaan komen is den hemel bekend - aan mijn linkerarm gingen hangen. En zoo werd ik als een dronken man onder sterk geleide en onder het gegiechel der meisjes naar het dorp gebracht, waar de vrouwen over de onderdeur kwamen liggen en elkaar over de straat toeriepen:

‘Zie, zie! daar wordt er al weêr een opgebracht!’

Bij den brillenjood aangekomen loodsten de jongens mij het huis binnen, alsof ik op mijn beenen niet meer staan kon, en IJzak kwam driftig uit den achterwinkel stuiven onder den uitroep:

‘Voor wat zoo'n kompaal in me heis? scheer je weg, rhapalje!’

‘Nou IJzak,’ zegde de jongen van den lijntouwer, ‘maak u maar zoo dik niet; deuze menheer mot een bril van u koopen. Wees maar blij, dat we hem bij u gebracht hebben.’

‘Neghotie, meheer?’ vroeg het joodje op een heel anderen toon. ‘Een bril? Nha, dan ben ik tot je orders.’

Inmiddels was ik bezig mij de jongens van het lijf te schudden door hun al het kleingeld uit te deelen, dat ik bij mij had, en onder luid hoera, waarbij de winkeldeur werd open en dicht gesmeten, dat de ruiten daverden, stormde de bende naar buiten.

‘Meheer mot een bril hebben?’ ging het joodje voort. ‘Ik heb ze van alle nhommers; ik zel meheer helpen zoo goed of ie mijn eigen broer was. Ik zel me kleinen jongen effetjes roepen.... Mhozesie!’ schreeuwde hij door de glazen binnendeur, ‘Mhozesie! khom es af met me khassie!’

‘Mhozesie’ kwam af met het ‘khassie’ dat behalve brillen ook pijpestokers en lampenschoonmakers bevatte.

‘Khijk es, meheer, dat is een nhet fhijn brilletje; dat is expres voor u gemaakt, en ik gheef het je khedo as er in Amstherdam een beteren te vinden is.’

Zijne waar aldus aanprijzende, poetste IJzak de glazen van den bril af en zette hem mij heel galant op den neus, maar met geen betere uitwerking dan of ik een paar stukken matglas voor de oogen kreeg.

‘Dheuze dan, meheer?’ - En ik probeerde er nog een met hetzelfde gevolg.

‘Dheuze dan?’ - Maar ook die derde proef lukte niet, ondanks het spreekwoord dat alle goede dingen in drieën bestaan.

‘Mhaar dan is meheer miops!’

‘Ja, ik ben bijziende.’

‘Dhan bhen ik bhang dat ik meheer niet zel kennen helpen. Miopse brillen, dhaar is hier gheen vraag naar. Mhaar we zellen het nog es probheeren. Mhozesie! haal het andere doosie es af!’

‘Mhozesie’ kwam met het andere ‘doosie,’ dat echter evenmin een bril bevatte, die voor mijn oogen paste.

‘Efijn, even ghoeie vrinden,’ zegde de jood. ‘Mhaar whacht, nou gheloof ik dat ik meheer toch helpen kan.’

Hij schoof een laadje achter zich open, haalde er een overgrootte leeren kasken uit en bracht daaruit een bril te voorschijn, zoo als ik mij herinner dat mijn overgrootvader er een gedragen had; cirkelronde glazen, zoo groot als de bodem van een bierglas, en een garnituur, zoo dik of het een paardetuig was.

‘Khijk es, meheer. Da's nog een anthikiteit! Da's gheld waard; maar as ie je phast, dhan gheef ik hem u voor een bhagatel! Alle mhenschen motten leven, en meheer is toch ook alle menschen niet, wat zeg u, meheer?’

Dit zeggende had hij mij het hoofdstel voorgedaan, zoo dat mijn neus onder den ongewonen last dreigde te bezwijken; maar wat het glas betreft, het was of er een scherm voor mij opgehaald werd, zoo helder zag ik op eens. En daar ik al treurige ervaring genoeg omtrent het gemis van een bril had opgedaan, was ik zoo blij met dezen bril, dat ik aanstonds den prijs vroeg en betaalde. Wat hij mij kostte weet ik niet meer, maar wel herinner ik mij toen de opmerking gemaakt te hebben dat het spreekwoord van de twee joden en één bril ook op één jood van toepassing is.

Hoe het ding mij stond bleek uit den schaterlach, die zich voor het vensterraam deed hooren, maar die overigens ook de plaasters op mijn neus kan gegolden hebben. Een paar van de kwaêjongens van daareven waren terug gekomen en drukten hun neus plat tegen de vensterruiten zonder zich te bekommeren om het geroep van den jood, dat hij geen ‘kompaal’ voor zijn ‘dheer’ wou hebben en een ‘eghent’ zou roepen.

Ik verliet den winkel en de buurt en stapte flink door, om de opmerkzaamheid der voorbijgangers te ontgaan, die niet weinig door mijn merkwaardigen hoofdtooi werd gaande gemaakt.

(Wordt vervolgd.)

Vlaamsch leven.

Het oude Antwerpen.

Langs de Schelde, voor het woelige en handeldrijvende Antwerpen, strekt zich op den rechteroever, de oude stad uit, dat is de stad, die, in zekere gedeelten, op eenige honderde jaren bestaan roemt.

Deze oude stad is voor iemand die Antwerpen liefheeft, zoo iets als het grootvaderlijk huis, waar de kleinkinderen zich gaarne van tijd tot tijd komen hertemperen en wat men den ‘goeden ouden tijd’ noemt.

Jammer, die tijd gaat in het oud-Nederlandsche Antwerpen van lieverlede verloren, ten minste uiterlijk, want de echte Sinjoor blijft stevig vasthouden aan de zeden en gebruiken van zijne karakteristieke voorvaders, al heeft hij dan ook zijne woning gemoderniseerd.

Waarom kon ook dat uiterlijke niet behouden worden? Immers de stad had pas dertig of veertig jaren geleden, nog een zeer eigenaardig, ja, kenmerkend uitzicht en er bestond nog veel harmonie tusschen haar en dat juweel van een toren, die een fransche koning zoo prachtig gewerkt vond, dat hij hem in een *écrin* had willen bewaren.

Juist om dat eigenaardige werd Antwerpen door vele vreemdelingen bezocht, zoo als nog Brugge hier, Aken en Neurenberg in Duitschland. Vandaag wordt Antwerpen, helaas! eene totaal nieuwe stad, gefriseerd, geganteerd, gemanchetteerd, geschoren en naar den laatsten parijzer smaak gekleed.

Welnu, voor een modejonker, die daarenboven nog slecht fransch spreekt, draait niemand zich om - tenzij misschien om eens spottend naar zijne schrale beenen, zijn mager corpus, zijne lange apen-armen en zijn genepen kleed te zien; maar als er eene flinke en origineel toegetakelde Friezin, een geruite *highlander*, een gestevelde Hongaar te zien is, staan wij stil en ons oog volgt deze soms zoo lang mogelijk.

Waarom? Omdat die eigenaardige kleeding ons van een zelfstandig, eerbiedwaardig, oprecht nationaal karakter spreekt, terwijl integendeel wat wij hier dagelijks te zien krijgen van eene slaafsche naïërij, van eene dolzinnige verfransching, van eene totale verbastering gewaagt.

Ook Antwerpen kwam den vreemdeling als iets eigenaardigs, als iets origineels voor. Als nu, helaas! de oude stad langs de Schelde zal verdwenen zijn en zal hebben plaats gemaakt voor reusachtige havenwerken, zullen wij, èn in bouwtrant èn in kleeding niets meer kunnen laten zien dan fransche spillebeenen en apenarmen, die de vreemdeling overal te zien krijgt. Alleen als wij hem in onze binnenhuizen ontvangen, zullen wij hem kunnen toonen, dat wij ons oud vlaamsch karakter nog niet hebben verloochend; dat wij noch in *sauerkraut*, noch in *patchouli* werden opgelost.

De oude stad, die onder de bijl en de houweel verdwijnt, om, zoo als wij zegden, nieuwe kaaien te kunnen maken, strekt zich uit van het zuiden tot het noorden.

Daar vindt men nog die kronkelige straten, een spinneweb van stegen en binnenplaatsen, niet zelden in vroeger dagen kleine *cours de miracles*; hier en daar spaansche gevels, gebouwen die vier en vijf eeuwen tellen, herinneringen uit den grijzen voortijd en zelfs herinneringen uit de dagen onzer onstuimige jeugd, toen wij met anderen den kloeken kamp voor eigen taal en zeden aanvingen.

Ginds, aan den zuidkant lag het geduchte bolwerk door den ducq d'Alf opgericht, en dat tijdens de Spaansche Furie in 1576, de vuurbrakende Vesuvius voor het geteisterde Antwerpen werd, zoo als het dit was toen in 1831 *papa* Chassé ons van daar uit, *vaderlijk* met gloeiende ballen op het lijf schoot.

Voor *dat* bolwerk stonden wij juist niet in bewondering, en over dezes puinen zouden wij volgaarne gedanst hebben, zelfs zonder strijkmuziek.

Afdalend naar het noorden, ontmoeten wij een overschot - 't was ten hoogste niet veel meer dan een snuijfe - van de voorheen zoo prachtige St. Michiels-abdij, waar weleer onze in goudlaken gekleede vorsten, tusschen de monniken in witte habijten vertoefden, tot dat de gevloekte fransche vernielingsgeest in dat heiligdom en vorstenhuis, vijfhonderd fransche galeiboeven logeerde; verder de Koninklijke Poort, geteekend door Rubens, gebeeldhouwd door Artus Quellin.

Nog verder het Burghtplein, de wieg van de prachtige stad, die daar omtrent de VIe eeuw, door eene kolonie van Neder-Saksers, even als de biezenkorfke van Mozes, tusschen het riet werd neêrgezet; de omgeving van het Steen, met zijne wonderlijke straten boven straten, met den schilderachtigen Bloedberg; het Steen, voor den Antwerpenaar zoo rijk in herinneringen als de Tower te Londen voor den Engelschman; het laatste spoor der Vierschaar - kortom, eene historische wereld, en die tevens rijk is aan schilderachtige brokken, gaat voor altijd verdwijnen.

Wat al oude en sierlijke gevels: houten, die eeuwen en eeuwen op een dozijn geslachten neêrzagen, spaansche, driehoekige, trapsgewijs oplopende en eenigzins boogronde! Wat al varieteit in deuren en vensters, de laatsten nog door kruisbalken in vier vakken verdeeld, met ruitjes van een vinger groot, echte poppen-ruitjes, en in lood gevat; vensters, flink en hoog opschietend, opdat het licht met een breeden

stroom zou binnendringen; ofwel klein en laag, met verroeste spijlen bezet! Wat al beeldhouwerk in hout en steen, tot soms aan de hoge zoldervensters, is daar binnen en buiten in verloren hoeken te vinden!

Het volk is dáár, en dat deel der stad, ook nog eigenaardiger dan elders, waar de jongens, bij voorbeeld, al geen echte jongens meer zijn, maar wel caricaturen met neusnijper en baguetje; jongens, die niet meer spelen, nooit op de houten val van den keldermond spoken- en ridderhistories hoorden vertellen; daar niet hebben

getroefd, gerookt en met het *lotto* gespeeld - in zoo verre de genadige moeder politie dit door de grijpachtige vingers wil zien, terwijl zij met gesloten oogen de vergulde clubs op de Meir voorbijgaat, waar de 'verloren zoons' hun erfdeel op de speeltafel doen rollen; - jongens, die op hun veertiende of vijftiende jaar reeds langs den pruikenmakerswinkel slenteren, om te verlieven op de wassen dames met roode lippen, roode kaken, en met hair als de nationale vlag gekleurd.

Neen, zulke jongens vindt men daar niet. De jongen heeft daar nog een eigen karakter: hij is half land- en half waterrat; half handelaar en half matroos; half schilder en half poët; hij is nog de vlaamsche jongen die zwemt als een eend, in het mastwerk klautert als een kat, die vooral gemakkelijk spreekt en declameert; die den blinden muur of het gesloten venster met vierkante of ronde mannen, met houterige paarden, hoog gemaste schepen of dampende stoombooten bemaald; die met gebalde vuist en geklemde lippen een vlaamsch boek: het *Wonderjaar*, *de Leeuw van Vlaanderen*, *Antwerpen in brand* of *Op den Toren*, het verhaal uit den sansculotten tijd, leest; die 's avonds de poesjenellen in den Asschekelder gaat zien dansen, en wel eens langs den donkeren trap naar het 'paradijs' der 'vlaamsche komedie' klautert.

POLISTEN-NESTEN.

De eigenaardigheid van den jongen heeft zeker veel geleden, sedert Conscience hem; nu dertig of veertig jaar geleden, in zijnen handel en wandel, in zijn gaan en staan, in zijn denken en spreken bespiedde. In de laatste jaren vooral, dank misschien aan de al te groote *beschaving* van het verfranschend onderwijs, verloor hij iets van zijne eerlijke rondheid; hij is wel wat wilder, wat onbeschaamder geworden, maar de vlaamsche eigenaardigheid is daarom niet gansch verloren.

Zal deze echter nog niet meer en gevoeliger lijden, als de keldermond, de blinde muur, de hoek en steenen paal zullen verdwenen zijn? Als de jongen van zijne gewone speelplaats zal verjaagd worden en zich, wie weet! niet meer behoorlijk elders zal

kunnen vestigen? Misschien wel: wat den mensch omringt, oefent ontegenzeggelijk een grooten invloed op hem uit; de meubels die hem omringen, wat stomme dingen zij ook zijn, hebben door ouderdom of nieuwigheid, door verschen aankoop of erfenis, invloed op zijn gemoed; zij maken hem neêrslachtig of opgeruimd, nederig of... verwaand.

Wat de schilders en dichters betreft, die in den zomer, 's avonds, aan den schoonen Scheldeboord kwamen vertoeven, deze werden reeds vroeger door de ontzaggelijke uitbreiding des handels, van de Werf verjaagd, daargelaten nog dat de machtige korpsgeest van voor twintig jaren, ten gevolge der doodende politiek, niet meer bestaat.

Aan de Werf hebben wij, in onze jongelingsjaren, gansch die pleiade van beroemdheden, in kunst en litteratuur, leeren kennen, wier namen thans als zoovele sterren aan den vlaamschen hemel prijken, 't Was een heerlijke en frissche plek, die Scheldeboord, na een brandenden dag! De olmen met hun dicht loof teekenden twee donkere lijnen langs de donkerblauwe rivier, waarin het maan- of gazlicht in trillenden straal naar beneden schoot; op reê lagen de groote 'Amerikaners' als te slapen, terwijl soms de afloopende ankerketting in de verte ratelend klonk; op de vlaamsche kust hing wel eens eene donkere wolk, die bliksemsnel door het prachtige ijllicht ontgloeide.

En luistrende om mij henen,
Vermain ik t' allen kant
De taal van 't vaderland,
Die aan dit, schouwtooneel haar maatgeluid mocht leenen.
Zij, lievelinge van uw zoons,
Had, op hun tong iets ongewoons,
Want allen scheen de ziel des dichters ingeboren,
't Zij veder of penseel of beitel hun behooren.
Mij trof hun beeldenspraak, gelijk een krachtig lied,
En 'k sprak: hier rijst de zon van Vlaandrens kunstgebied.

Zoo zong Ledeganck.

Ja, wij spraken van kunst, van taal, van strijd voor het nationaal grondbegin; wij luisterden naar de geestdriftige taal van Conscience, den gullen en opbeurenden lach van Theodoor van Ryswyck, het koude sarcasm van Vleeschouwer, de staatkundige opmerkingen van de Laet.

Conscience zat daar met eenigszins gebogen hoofd en wat zakkerig op zijnen stoel, van tijd tot tijd, als hij warm werd, zijne lange haarklis achter het oor wegstrijkende; Theodoor van Ryswyck, recht als een kaars, het hoofd opgewipt, onvermoeid in kwinkslagen, dampte uit de lange goudsche pijp, want in tegenoverstelling van Conscience hield hij in alles wat van de Noorder-broeders, wat uit Holland kwam:

Men is er zoo zalig gezeten
Te midden van Schiedam, van kaas en tabak,
Dukaten en poëten.

Vleeschouwer, de vertaler van Goethe's *Faust*, een criticus van talent, deed zich opmerken door zijn eeuwigen grimlach, die in zijn blonden knevel verloren liep en juist niet altijd even vrank was, terwijl hij van het begin tot het einde des avonds met de vingers in zijn blonden sikkebaard werkte en draaide; de Laet, met zijn kalm en vast oog, zijne uitdrukking van zelfbetrouwen en onverzettelijk volhouden zijner

stellingen; loijaal man, helder hoofd, vol kennis en wetenschap - en die alzoó dáár reeds was, wat hij later in de Kamer van Volksvertegenwoordigers is geweest.

Dat waren de voornaamste ouderen. Tusschen de jongeren telde men den altoos kleurloozen, maar talentvollen Jan van Beers, met een ziltig uiterlijk, alsof de zon nooit op hem geschenen had; Zetternam met een kattig gezichtje, zonder eenige onderscheiding en een sissend gebrek in de uitspraak; Gerrits met een fijn gesneden, aristocratisch bleek gelaat, doch een warm democraat in de ziel; met groot, donker en levendig oog, zenuwachtig gebaar en sympathieken klank in de stem; loijaal karakter, waarvan graaf de Liedekerke zegde, nadat onze vriend jaren lang in de Wetgevende Kamer gezeteld had: *Gerrits est un de ces hommes, qui font respecter la cause et les principes qu'ils défendent.*'

Jan van Ryswyck, de eenooger, met altijd iets pedants en brutaalbeslissends, maar met eene eigenaardige logiek en tintelende geestigheid; ik, destijds de piepjonge dagbladschrijver, zoo scherp van gezicht, zoo mager van lenden, zoo zwart van wenkbrauw en haar, dat ik mij door den Door aan eene magere kraai op een sneeuwveld hoorde vergelijken; Heremans, de *Jakke*, zoo als wij hem noemden, zoo opgewonden, zoo student-achtig, zoo goede jongen als hij later stijf, droog, wit gecravatteerd en onbillijk geworden is jegens andersgezinden dan hij.

Hendricx, de talentvolle zanger van *Don Juan* en *de laatste Dag der eerste Wereld*, altijd diep in zijnen overjas gedoken, zelfs als de zon de steenen dreigde gaar te stooven; droomende, dichterlijke, edelmoedige, kinderlijke ziel; rijk in kennis, rijk in gevoel, met het scepticism van een Byron jegens de menschen, doch met het innig geloof van een H. Augustinus in God - en zoovele anderen, die reeds in den koelen schoot der aarde rusten. Reeds vóór dat de dichters en schilders hunne tenten elders opsloegen, vielen reeds vele olmen, die den Scheldeboord omzoomden; kisten, kassen, balen en vaten, hoog opgestapeld, namen het wandelpad in; het dichterlijke verdween, het stoffelijke wentelde zich gedurig vooruit en doet nu gansch die lange strook oude stad, eindelijk voor den afgod des dags, voor den handel, plaats maken. Geen spoor, tenzij hier en daar eene geschreven herinnering, en eene teekening, zal er van overblijven.

Indien na ons een vlaamsch dichter opstaat en het verledene met *zijn* tegenwoordige vergelijkt, hopen wij dat hij even als Ledeganck van Antwerpen zal mogen zeggen:

Zoo schittrend staat uw beeld geteekend in 't voorheen,
En leed het van 't verderf der tijden niet?... O neen!

O neen! gij blijft die schoone,
Die frissche telg van 't Noord,
Nog fier op uw geboort.

Gij siert nog steeds de kruin met uw driedubble kroone
Van kloekheid, rijkdom en van kunst....

EGO.

[Nummer 33]

Het geheim van den ouden visscher.

Een verhaal uit den vreemde, medegedeeld door H.A. Banning.

(Slot.)

Zoodra Gabriël, op verzoek van pater Paulus, op eene bank plaats had genomen, zegde laatstgenoemde:

‘Thans wil ik u meêdeelen hoe ik, door Gods goedheid, aan den dood ontkomen ben. De bekentenis welke uw grootvader in den nacht voor zijn dood heeft afgelegd, is, naar mijne overtuiging, woord voor woord waar. Ik kwam op den avond, waarvan hij gesproken heeft, aan uwe ouderlijke woning, om, zoo als uw grootvader verteld heeft, een nachtverblijf te vragen. Ik had in den laatsten tijd hard gestudeerd om mij te bekwamen voor het priesterschap, en na de voltooiing mijner studiën kreeg ik de vergunning om, tot ontspanning, eene voetreis in Bretagne te maken en mij daarna tot de H. wijding voor te bereiden.

‘Toen ik aan de woning van uw vader kwam en hem om een nachtverblijf verzocht, was ik van den weg afgedwaald; ik had uren lang rondgelopen om het rechte pad terug te vinden en was uitgeput, zoo dat het denkbeeld van eene rustplaats, al was zij ook nog zoo gebrekkig, mij reeds gelukkig maakte. Ik zal u niet bedroeven, mijn zoon, door het verhaal van 't geen is voorgevallen sinds ik uw ouderlijk huis binnen trad. Er is mij dan ook niets bekend van 't geen heeft plaats gehad van het oogenblik af dat ik bij den haard in slaap viel en dat, waarop ik in het hol der Druïden mijn bewustzijn terug kreeg. Toen ik de oogen opende, meende ik dat men mij in de open lucht had gebracht, want ik was koud; ik zag groote steenen boven mij en naast mij twee mannen, die bezig waren mijne zakken te plunderen. In die zakken was echter niets van eenige

EEN KAARTCLUBJE, NAAR VITTORIO CORCOS.

waarde te vinden en toen ik zag, dat zij mij aan mijn lot zouden overlaten, smeekte ik, gebruik makende van hunne hebzucht, om hulp. Ik bezat toen geld genoeg en kon hun eene rijke belooning toezeggen indien zij mij op eene plaats wilden brengen, waar geneeskundige hulp te vinden was. Ik moet gelooven dat zij uit den toon, waarop ik sprak en nog meer uit het fijn linnen, dat ik droeg, tot de overtuiging kwamen, dat ik, ondanks mijne eenvoudige klcederen, tot de hoogste klasse der maatschappij behoorde, en derhalve wel in staat was hun een buitengewoon voordeel te bezorgen. Ik hoorde dan ook den een tegen den ander zeggen: ‘Wij moeten het maar wagen.’

‘Na eene korte beraadslaging namen zij mij in hunne armen, droegen mij naar een boot op het strand en roeiden toen naar een schip, dat in de nabijheid voor anker lag. Uit dat schip werd ik den volgenden dag naar Paimboeuf gedragen, waar een geneeskundige woonde, aan wiens hulp ik zulk eene groote behoefte had. Ik vernam toen van beide mannen, die, uithoofde van de toegezegde belooning, genoodzaakt waren mij tót hun vertrouweling te maken, dat zij smokkelaars waren en gemeenlijk het bekende hol bezigden tot berging hunner goederen, alsook om zich te verschuilen, ten einde medeplichtigen te kunnen waarschuwen voor onraad. Zoo kwam het, dat zij mij daar gevonden hadden.

‘Ik beloofde hun het geheim te bewaren en aan het opgegeven adres van een hunner de toegezegde belooning te zenden, waaraan ik dan ook later voldaan heb.

‘Wat nu mijn wond aangaat, oordeelde de geneesheer, die mij behandelde, dat zij bijna doodelijk genoemd kon worden; door het bloedverlies en de open lucht, waarin men mij na den aanslag had gebracht, was mijn leven behouden gebleven. Ik herstelde dan ook, ofschoon eerst na dat ik langen tijd op het ziekbed had doorgebracht en keerde naar Parijs terug. Toen ik geruimen tijd na het gebeurde priester geworden was, werd ik door mijne overheid naar Parijs gezonden; 't was toen reeds mijn vurigste wensch, in uwe provincie te mogen arbeiden aan de bekeering der zielen; kunt gij gissen waarom, mijn zoon?’

‘t Was voor Gabriël niet moeielijk zijn gevoelen daaromtrent uit te brengen, doch hij was te diep ontroerd om eenig antwoord te kunnen geven.

‘Ik wil u de beweegredenen meêdeelen,’ hervatte pater Paulus. ‘Gij moet op de eerste plaats weten dat niemand wist waar en door wien een aanslag op mijn leven was gepleegd; ik had dat geheim bewaard, zelfs voor de mannen die mij gered hadden; voor den chirurgijn, die mij had verpleegd en voor mijne beste vrienden, en wel uit kristelijke liefde. Altijd heb ik eene groote begeerte in mijn hart omgedragen om den staat, waartoe God mij had geroepen, zooveel mogelijk waardig te worden door te werken aan de bekeering van heidenen en diep gevallen zondaars. De buitengewone redding uit het doodsgevaar deed die begeerte nog sterker in mij ontbranden. Toen ik in de eerste dagen na mijne herstelling een blik in mijn hart sloeg en onderzocht hoe ik mij ten opzichte van uw vader te gedragen had, was het of ik eene stem hoorde die tot mij zegde: Binnen weinige maanden zult gij tot de uitverkorene dienaren van God behooren; uw eerste werk moet zijn den man terug te zien, die u het leven heeft willen benemen; niet om hem aan de menschenlijke gerechtigheid over te leveren, maar om voor de bekeering van dien ongelukkige werkzaam te zijn; hem tot berouw en boete aan te sporen. Gij weet niet, mijn zoon, hoe vurig ik verlangde in de nabijheid van het visschersdorp geplaatst te worden, waar ik eens den dood zoo nabij was, doch, zoo als ik u reeds gezegd heb, mocht mijn verlangen in den beginne niet bevredigd worden. Eindelijk werd echter mijn verzoek toegestaan, maar kort nadat

ik in Bretagne kwam, brak de vervolging uit, waaronder wij nog zooveel te lijden hebben; ik kon aan mijn voornemen geen gevolg geven, ik werd, als een wild dier, van de eene plaats naar de andere opgejaagd. Ik geloof dat de voorzienigheid u tot mij heeft gezonden en ik hoop thans mijn vurigen wensch vervuld te zien en gij moet mij daarin behulpzaam zijn. Wij weten geen van allen wat de dag van morgen ons zal brengen; het schip, waarop wij ons bevinden, gaat weêr zee kiezen, het hangt van verschillende omstandigheden af naar welke plaats we koers zullen zetten en wellicht bestaat er in langen tijd geen kans meer voor mij om uw dorp te bezoeken. Daarom heb ik vast besloten dit nog dezen nacht te doen, en gij, mijn zoon, zult mij naar het huis uws vaders geleiden.'

Gabriël knikte met het hoofd en volgde, zonder een woord te spreken, den priester naar het dek.

Het was inmiddels twee uren geworden; de booten waren allen reeds naar het strand geroeid en de geloovigen hadden zich verspreid, maar het schip bleef nog voor anker liggen, het moest wachten op een boot waarmee pater Paulus naar het strand was vertrokken. Zij, die achtergebleven waren, zagen met groote bezorgdheid landwaarts, dewijl zij wisten dat de priester zich blootstelde aan eene ontmoeting met de soldaten der republiek. Aan het strand lag een boot gereed om op zijne terugkomst te wachten en de halve bemanning stond goed gewapend op de duinen om bij het minste onraad bij de hand te zijn. Zij zouden pater Paulus gaarne gevolgd zijn om hem te beschermen, doch dit was hun verboden; de priester had hen plotseling verlaten, en zich, slechts van één jonkman vergezeld, op weg begeven.

Pater Paulus sprak geen woord toen hij met Gabriël op het ons bekende pad voortliep; hij zag ook niet op, maar zijne lippen bewogen zich en hij drukte het crucifix tegen zijne borst; zoo waren zij tot de hut genaderd.

'Klop even aan de deur, Gabriël, en wacht dan hier met mij,' sprak de priester.

Eenige oogenblikken later werd de deur geopend. Eens, in een even schoonen zomernacht, had de visscher Sarzeau op denzelfden drempel gestaan met een bloedig lichaam in zijne armen; thans stond hij daar weder tegen over den man op wien hij een moordaanslag had gepleegd, en hij kende hem niet. Pater Paulus kwam een paar schreden nader; hij nam den hoed af en het volle maanlicht scheen op zijn gelaat.

De visscher staarde een oogenblik op dat gelaat, ontstelde, deed een stap achteruit en bleef toen onbeweeglijk staan; alle uitdrukking was van zijn gelaat verdwenen.

Toen klonk de kalme, lieflijke stem van den priester in de doodsche stilte:

'Ik kom nu niet hier om te rusten, maar om u rust te verschaffen, om u vergiffenis te schenken en u den waren vrede te brengen.'

Bij die woorden wees de priester naar de plek aan zijn hals waar hij gewond was geworden.

De visscher sidderde een oogenblik hevig over al zijne leden, en geleek op iemand, die door eene beroerte getroffen is. Hij opende zijne lippen, maar er kwam geen geluid uit; zijne oogen waren wijd geopend, doch stonden onbeweeglijk en zijn gelaat zag er afschuwelijk misvormd uit, zoo als het daar beschenen werd door het heldere maanlicht. Gabriël zag dit en hij wendde vol ontzetting het hoofd af. Toen hoorde hij dat pater Paulus tot hem zeide: 'Blijf hier wachten tot ik terug kom,' en alles werd weder doodstil.

Kort daarna vernam de jonge man een akelig geluid. De naam van den goddelijken Verlosser werd kermend uitgesproken, doch hij kon er de stem van zijn vader niet

in herkennen, het was eigenlijk geen menschelijke stem te noemen. Nu werd de deur dicht geworpen en hij stond alleen voor de hut.

Een onbeschrijfelijke angst bekreep hem en hij wist nauwelijks wat hij deed. Hij kwam wat dicht bij het venster en zag toen hoe de priester het crucifix omhoog geheven hield; meer zag hij ook niet, want hij keerde onmiddellijk naar zijne vorige plaats terug, en daar bleef hij staan tot hij een zwaren slag, als dat van een vallend lichaam in de hut hoorde. Zijn angst dreef hem nogmaals naar de deur en hij bleef daar verscheidene minuten wachten. Pater Paulus bad en in het gebed van dien priester mengde zich een stem, die telkens door snikken en kermen werd afgebroken. Toen keerde hij andermaal naar de plaats terug waar hij gestaan had om haar niet meer te verlaten. Dat duurde lang, zeer lang. De schildwachten naderden hem, zij waren blijkbaar vol achterdocht over het wegblijven van den priester, maar hij wenkte hen dat zij terug zouden gaan.

Eindelijk werd de deur geopend en pater Paulus verscheen weder buiten de hut met den visscher Sarzeau aan de hand. Laatstgenoemde hield zijne oogen naar den grond gericht; hij volgde den priester als een kind, dat aan de hand geleid wordt; tranen stroomden langs zijne wangen en hij luisterde nederig en oplettend naar ieder woord dat pater Paulus sprak.

‘Gabriël,’ zegde laatstgenoemde, en nu beefde zijne stem voor het eerst een weinig in dien nacht, ‘Gabriël, God heeft mijne komst alhier gezegend; Zijn heilige naam zij geprezen. Dat zeg ik u, en het is alles wat gij behoeft te weten en naar ik meen ook wenscht te weten van 't geen is voorgevallen gedurende den tijd, dat gij gewacht hebt. Wat nu volgt, zeg ik u op uitdrukkelijk verlangen van uwen vader. Het is zijn wil dat ik u meêdeel, dat hij u heimelijk gevolgd is naar den heuvel der Druïden en, even als gij, tot de ontdekking is gekomen, dat daar geen spoor te vinden is van zijne misdaad. Die bekentenis is zeker voldoende om verklaring te geven van zijne houding tegenover u.

‘Dan moet ik u nog meêdeelen (insgelijks op verzoek van uwen vader) dat hij mij beloofd heeft boete te doen voor zijne misdaad; hij heeft gewild, dat dit in uwe tegenwoordigheid zou worden herhaald. Wanneer de dagen der vervolging een einde zullen hebben genomen - en ik meen te mogen zeggen dat zij reeds ten einde spoeden - wil uw vader zijn leven, zijne krachten en wat in zijn vermogen is toewijden aan de wederoprichting van al de kruizen aan de openbare wegen, die door de heiligschenners omvergehaald en vernield zijn, en wil hij overal goed doen waar hij kan. Dat heeft hij uit vrijen wil plechtig beloofd. En nu ik u alles heb gezegd wat noodig was te zeggen, kan ik de zoete herinnering met mij meênemen, dat ik vader en zoon met elkander verzoend, aan elkander terug gegeven heb. Vaarwel, Gabriël, God moge u en allen die u dierbaar zijn zegenen.’

De priester drukte de handen van vader en zoon en verwijderde zich toen snel op het pad dat naar het strand voerde, gevolgd door een paar matrozen der bemanning, die tot nabij de hut gekomen waren.

Gabriël sprak geen woord tot zijn vader, hij had daar nog den moed niet toe, maar hij hiet zijn arm op en sloeg dien om den hals van den visscher. Zoo stonden zij daar, en ofschoon hunne oogen door tranen beneveld waren, staarden zij naar de zee en zagen zij hoe de boot van wal ging en bij het schip kwam, en hoe kort daarna het schip achter de hooge duinen verdween.

Toen keerden zij naar de hut terug, die getuige was geweest van eene gruwelijke misdaad, maar ook van een oprecht berouw. Zij wisten het toen niet, dat zij pater Paulus voor het laatst gezien hadden.

V.

De voorspelling van den priester kwam spoediger in vervulling dan men had verwacht.
De uitpattingen der revolutie, de ongehoorde gru-

weldaden der kleine tirannen, die elkander vernietigden en opvolgden, deden geheel Frankrijk verzuchten naar den vrede, naar den troost van den godsdienst, zoo onmisbaar voor allen die onder wederwaardigheden en lijden gebukt gaan. Toen daar eene nieuwe regeering opgetreden was, nam de vervolging in Bretagne een einde en kwam geheel Frankrijk tot verademing. De katholieke godsdienst begon te herleven, de uitgeweken priesters, duizenden in getal, mochten naar hun vaderland terug keeren, het vieren van den zondag werd hernieuwd, en in de gemeenten waar de kerken niet gesloopt of in het openbaar verkocht waren, werden die gebouwen weder aan de geloovigen teruggegeven.

Onder de voorstellen, uit Bretagne aan de nieuwe regeering gedaan, behoorde ook het herstellen der kruizen langs de openbare wegen. De toestemming daartoe veroorzaakte veel blijdschap; toen echter een onderzoek daaromtrent plaats had kwam men tot de ontdekking, dat die kruizen duizenden in getal waren en het hout en de oprichting grootere uitgaven zouden vereischen dan de uitgeputte bevolking kon dragen. Middelerwijl dit plan nog in overweging werd genomen en alvorens men tot eene beslissing kwam, had één inwoner van Bretagne reeds de handen aan het werk geslagen en zich met de taak belast, welke de overheid niet durfde aanvaarden. Die man was de visscher Sarzeau.

Gabriël had kort na zijn huwelijk voor goed het ouderlijke huis verlaten, om zich met ijver toe te leggen op de belangen der boerderij van vader Bonin, bij wien hij met zijn vrouw inwoonde. Ook zijn broeder en zijn zusters waren met toestemming van den vader daarheen getrokken. De visscher bleef alleen in de hut en hield zich met zijn handwerk bezig, doch zoodra de toestemming der regeering tot het wederoprichten der kruizen bekend geworden was, verliet hij voor goed zijne hut en zijne netten, om de belofte, aan pater Paulus gedaan, te volbrengen. Maanden en maanden lang werkte en zwoegde hij onafgebroken aan zijn taak; hij gunde zich nauwelijks rust en vergenoegde zich met een rustplaats in de schuur, met een teug koud water en een stuk droog brood, dat hem door de boeren werd verstrekt. Nooit hoorde men hem klagen, hij was vriendelijk tegen iedereen en wist door zijne voorkomendheid hout in overvloed te krijgen. Zoo verrees het eene kruis na het andere langs de openbare wegen, en de menschen, die zijne volharding gade sloegen, meenden dat die man wel alleen in staat zou zijn de kruizen in de geheele provincie te herstellen.

Dat zou echter zoo niet zijn. Op zekeren Kersavond zagen de bewoners van een der dorpen in Bretagne hem nog ieverig bezig aan het stellen van een nieuw kruis, in de plaats van dat 't welk tijdens de revolutie door de godloochenaars tot splinters geslagen was. Den volgenden morgen vond men hem echter dood onder het heilig teeken onzer Verlossing, dat hij dien nacht met eigen hand had voltooid en opgericht.

Sarzeau werd begraven op de plek waar men hem had gevonden, aan den voet van het kruis, en de pastoor van dat dorp vergunde aan Gabriël een grafschrift in het kruis te doen snijden. Wanneer later, zeer lang nog daarna, een voorbijganger het Onze Vader voor dat kruis bad, kon hij daarop lezen: *F.S. Hij stierf als een boeteling, goede werken doende. Bidt voor de rust zijner ziel.*

Ons verhaal is ten einde, doch wij mogen geen afscheid van den lezer nemen zonder nog eene enkele mededeeling betreffende pater Paulus te doen. Slechts eens mocht Gabriël nog iets van hem vernemen. Door het schrijven van een brief aan de bewoners

der boerderij toonde de priester, dat hij het gezin niet had vergeten, 't welk zijn geluk aan hem verschuldigd was. De brief kwam uit Rome en pater Paulus schreef daarin, dat hij, als belooning voor de diensten, door hem in Bretagne bewezen, aan het hoofd gesteld was eener missie onder de heidenen, en dat hij met zijne mede-missionarissen weldra zou vertrekken om de Blijde Boodschap aan wilde volken te verkondigen. Hij nam afscheid van zijne vrienden in deze wereld, want hij en de zijnen wisten zeer goed, dat de taak, welke hun was opgedragen, slechts kon worden volbracht door blijmoedig hun leven voor het geloof ten offer te brengen. Hij groette allen, ook den visscher Sarzeau, die toen nog leefde, en beloofde dat hij voor hen zou blijven bidden.

Die brief bevatte ook een naschrift, aan Perrine gericht. 'Indien gij kinderen mocht krijgen,' zoo luidde dit naschrift, 'toon dan dat gij mijner met liefde gedenkt, door hen te leeren bidden - zoo als ik hoop dat ook gij zult doen - voor mijne missionarissen en mij, opdat ons werk onder de heidenen gezegend moge worden.'

Dat verzoek werd nooit vergeten. Toen Perrine haar eerste kind leerde bidden en de kleine op den schoot zijner moeder het Onze Vader en Wees gegroet stamelde, hoorde men altijd ten slotte: 'Lieve God, bescherm pater Paulus en zijne missionarissen.'

Paschen.

Terecht wordt Paschen het feest der feesten genoemd. Op Paaschdag toch is het licht opgegaan over eene nieuwe wereld, niet een licht, tijdelijk en zichtbaar als de zon, welker stralen het lichaam koesteren, maar een licht eeuwig en onzichtbaar, dat in de zielen gevoeld wordt. Het Joodsche volk vierde op dezen grooten dag de offering van het Paaschlam, het bezoek van den doodsengel aan Egypte, alle eerstgeborenen der Egyptenaars het leven benemende, en eindelijk zijne verlossing uit de egyptische slavernij. Wij, Kristenen, vierten op den Paaschdag de opstanding van Kristus van den dood en onze verlossing uit de slavernij des duivels.

De vreugde der Kerk is op dien dag te grooter, omdat, zonder de voldoening, waarvan Paschen de bekroning is, de hemel voor ons verloren zou geweest zijn. In de Verrijzenis des Zaligmakers viert zij dus ook onze eigen verrijzenis en noodigt hare kinderen uit deel te nemen in hare vreugde.

Alle teekenen van rouw zijn dan ook uit de kerken verdwenen; de altaren zijn kostbaar getooid, bloemen- en wierookgeuren verspreiden zich alom, alle klokken laten haar tonen hooren en schijnen aan de wereld te willen verkondigen dat het thans de dag bij uitnemendheid is, door den Heer gesteld voor de hernieuwing van den mensch, het feest der feesten, zoo als de Heilige Vaders hem noemen. De jubelzang Alleluja weêrklinkt van alle kanten, wordt elk oogenblik en in verschillende tonen herhaald om dit feest luister bij te zetten, dat van het oosten tot het westen, van het noorden tot het zuiden iedereen in verrukking brengt, voor wien de naam van Kristen een eere naam is.

Ja, iedereen verheugt zich op dezen schoonen dag met de Kerk, die er echter waarschuwend bijvoegt, dat deze vreugde eene geestelijke zij, eene vreugde geboren uit den vrede van een goed geweten, die op aarde reeds een voorsmaak geeft van de hemelsche gelukzaligheid.

Met zulk eene vreugde begroet de katholieke het Paaschfeest; want hij weet, dat hij dan alleen deelachtig wordt aan de verdiensten van het lijden, den dood en de

verrijzenis van Kristus. Hij schudt den ouden mensch af, van den dood der zonde staat hij op tot het leven van genade, en wel zoodanig dat iedereen van hem kan getuigen wat de engelen tot de heilige vrouwen zegden, die in den vroegen morgen gekomen waren om het lichaam van den Zaligmaker te balsemen: Hij is niet meer hier, hij is waarlijk verzezen; dat wil zeggen: hij is niet meer op den weg des zondaars, maar wandelt naar de eeuwigheid langs de paden der gerechtigheid.

Onze gravures.

Een kaartclubje.

In menig ouderwetsch burger koffiehuis kan men elken avond in een bepaald hoekje een viertal gewone bezoekers vinden, die daar op een vast uur bijeen komen om een kaartje te spelen. Ze hebben altijd dezelfde jas aan, denzelfden hoed op en denzelfden stok bij zich, en het geheele clubje is zoo onveranderlijk dat men het voor een groep wassen beelden zou aanzien, die daar in den hoek eene vaste plaats heeft gekregen.

Zulk een clubje heeft de schilder op het doek willen brengen, en het moet gezegd worden, dat hij daarin voortreffelijk gelukt is. Zijne kaartspelers zijn typen van de echte soort. Het zijn geen driftige dobbelaars, maar gemoedelijke spelers, die geen ander doel hebben dan zich een paar uurtjes te amuseeren. Zij doen het dan ook alleen als zij ‘onder ons’ zijn en dulden in geen geval een vreemdeling in hun midden.

Men hoeft niet te vragen wie bij dit partijtje de troeven in de hand heeft. De zelfvoldoening, die op het gezicht van den speler ter rechterzijde staat te lezen, en het air van gewicht, waarmee hij zijn buurman over zijne kaart raadpleegt, bewijzen genoeg dat hij over het lot van het spel gaat beslissen. De ander geeft hem hoog ernstig zijn advies, terwijl de twee overige partners met een bedenkelijk gezicht in de kaart zitten te staren, om een middel te vinden, waardoor de zegepraal van hun tegenpartij voorkomen of hunne neêrslag althans zooveel mogelijk verzacht kan worden. Hoe de uitslag van het spel moge zijn, men kan er zeker van wezen dat de goede stemming der spelers er niet door veranderd zal worden. Hier blijft het kaartspel dus wezenlijk *spel*, en wordt geen worsteling, waarin het tusschen driftige spelers zoo licht ontgaat.

‘Zoo mag ik het gaarne,’ hooren we den gemoedelijken raadsman zeggen, wanneer hij, na zijne meening uitgebracht te hebben, opziet om onze opmerking te beantwoorden.

Een Romeinsche winkel.

Het oude *forum romanum*, de plaats, waar onder de romeinsche heerschappij alle publieke zaken werden besproken, was ook voor de romeinsche handelaars de aangewezen plaats, om hunne waren uit te stallen. Daar toch kwam iedereen om de zaken van het rijk en hunne bijzondere zaken te bespreken en te verhandelen, en de romeinsche burgers, wier Senaat eenmaal door de Galliërs voor een raad van koningen werd aangezien, verzuimden niet om zich minstens eenmaal per dag op het forum aan hunne vrienden en bekenden te laten zien, ten einde de reputatie op te houden, dat de algemeene gang van zaken hun bijzonder ter harte ging.

In de omstreken van het forum romanum vond men dan ook de winkels en kramen der kooplieden, die hunne meer begunstigde medeburgers van het noodige voorzagen. Onze gravure stelt een verkooper van wild en visch voor, welke, zoo als de dampende

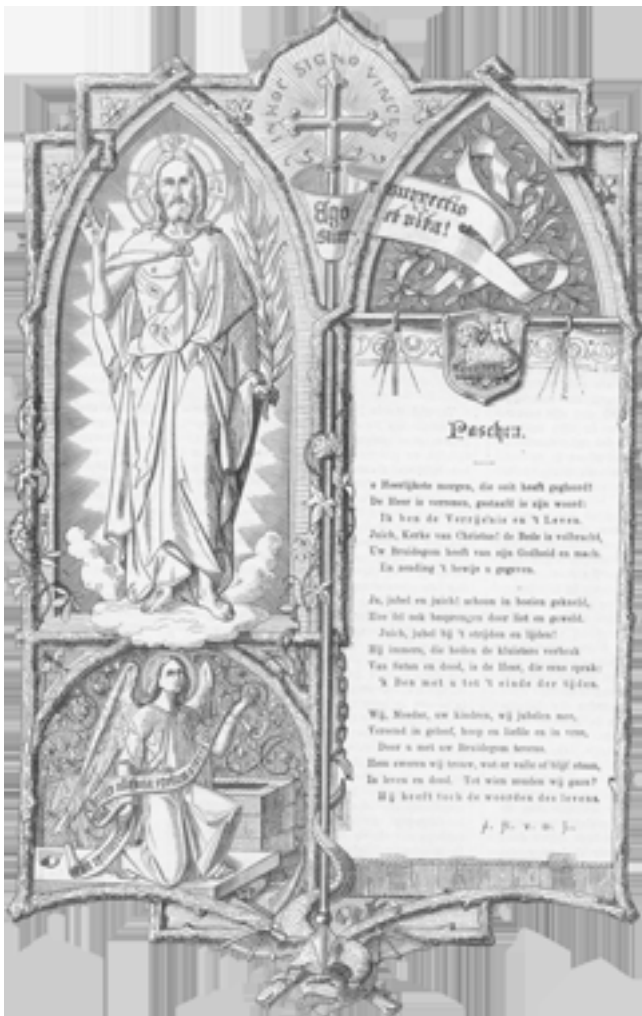
pan boven het fornuis doet vermoeden, ook gebakken en gebraden werden verkocht. Daaruit laat zich afleiden dat de koopman meer op de beurzen der kleine burgers dan op die der grooten speculcerde.

Inderdaad, de klanten zijn van de gewone volksklasse. Een zelfs maakt er den koopman opmerkzaam op, dat hij een te klein

gewicht geeft; want met den lepel in de hand blijft deze vragend naar de vrouw zien, die zijne eerlijkheid in twijfel trekt. De stoffeering van den winkel is zeer schoon, terwijl de ongewone maar schilderachtige kleederdracht het geheele tafereeltje iets aantrekkelijks geeft.

De aanslag op het leven van de koningin van Engeland.

Het kan voor niemand raadselachtig zijn, welk tooneel door deze gravure wordt voorgesteld. De man, die door de menigte aan het station verzameld is heengedrongen, die armelijk gekleede schooier is Roderic Maclean. Terwijl hij zijn wapen op het vorstelijk rijtuig richt, schiet de menigte, die zich op een eerbiedigen afstand hield, van alle kanten toe, en eer de koningin verneemt aan welk gevaar zij is ontsnapt, is de misdadiger reeds in handen der politie en op weg naar de gevangenis.

We hoeven omtrent de Windsor-geschiedenis niet in bijzonderheden te treden; de dagbladen hebben haar uitvoerig behandeld, en bij de veelvuldige aanslagen, op het leven van vorstelijke personen in de laatste jaren gepleegd, is het misschien onmogelijk geworden iets nieuws te zeggen omtrent het afschuwelijke en het ongerijmde van dergelijke misdrijven.

Hartelijk stemmen we dan ook in met de vreugde van het engelsche volk over de mislukking van den aanslag en zingen we met de zonen Albions: '*God save the Queen.*'

Patroon van het tapijt, bestemd voor prins Leopold van Engeland en prinses Helena van Waldeck-Pyrmont.

Overeenkomstig de belofte, in het voorlaatste nummer gedaan, geven we ditmaal eene afbeel-

EEN ROMEINSCHE WINKEL.

DE AANSLAG OP HET LEVEN VAN DE KONINGIN VAN ENGELAND.

ding van het tapijt, dat door HH. MM. onzen koning en onze koningin der Nederlanden aan de tapijtfabriek te Deventer besteld is, en dat tot bruidsgeschenk is bestemd voor harer majesteits zuster, prinses Helena van Waldeck-Pyrmont, bij gelegenheid van haar huwelijk met den engelschen prins Leopold. Zoo als men op het eerste gezicht zien zal, stelt de afbeelding slechts een hoekje van het tapijt voor, dat in werkelijkheid 5.92 meter in het vierkant beslaan zal. Het dessin is dan ook aanzienlijk verkleind, en wij missen daarenboven de rijke en harmonieuze kleuren, die het weefsel inderdaad tot eene waardige versiering eener vorstelijke zaal zullen maken. Daar die kleuren echter maar weinig in getal zijn, zal onze afbeelding met een paar toelichtende woorden toch voldoende zijn om den lezer een denkbeeld van het koninklijk bruidsgeschenk te geven.

De grond van het tapijt is een prachtig wijnrood, waarvan de gloed getemperd en rustig gehouden wordt door eene doorlopende donkerbruine ornamentatie. Die eenigszins sobere *grond* wordt gereleveerd door een breeden rand, in de kleur van *vieil or*, bevallig en tevens stout van teekening. Stelt men zich dat bij al zijn eenvoud toch zoo rijke patroon voor, weêrgegeven door het fluweelachtig weefsel van een smyrnasch tapijt, dan zal men moeten erkennen dat de koninklijke tapijtfabriek hier een arbeid onder handen heeft, die haar ten volle waardig is, en dat de bruidsgift van het koninklijk paar inderdaad een vorstelijk geschenk mag heeten.

De beurs van het oude Babylon.

Wie meenen mocht dat de geld- en handelsbeurs, zoo als wij die in onze dagen kennen, uitsluitend een verschijnsel is van den nieuweren tijd, zou zich deerlijk vergissen. Ook op dit gebiedt geldt de spreuk van Salomo, dat er niets nieuws onder de zon is; want - wie zou het gelooven? - zelfs het oude Babylon, dat vóór 2500 jaren eene wereldstad was als thans Londen of New-York, heeft zijne handelsbeurs en zijne Rothschild's gehad. De opgravingen, op de plaats gedaan, waar eenmaal de reusachtige metropool hare paleizen en tempels verhief, laten daaromtrent geen twijfel over.

Voor al in den laatsten tijd heeft men wederom gewichtige ontdekkingen gedaan; talrijke opschriften, die bij de laatste opgravingen te voorschijn gebracht werden, bevatten namen van steden, die in de geschiedenis van Babylonië eene gewichtige rol hebben gespeeld, en het is thans slechts de zaak, die steden te vinden, hare ruïnen te doorsnuffelen en uit die puinhoopen nieuwe inlichtingen voor de opbouw der oude beschavingsgeschiedenis op te halen.

Het is bekend dat de zoogenaamde boeken der Assyriërs uit leemen tafeltjes bestonden, waarvan men er indertijd met duizenden in de verwoeste bibliotheken van Sanherib en Assurbanipal gevonden heeft. Na jarenlange nasporingen is men er ten slotte in gelukt het zoogenaamd spijkerschrift, waarmede die tegeltjes bedekt zijn, te ontcijferen, en uit den inhoud dier documenten is gebleken, dat de Assyriërs het in verscheidene kunsten en wetenschappen tot eene groote hoogte hadden gebracht, maar tevens dat zij in alles de leerlingen der oude Chaldeërs zijn geweest. Deze laatste omstandigheid heeft vooral de aandacht der oudheidkundigen op Babylon gevestigd, en hunne onderzoekingen werden dan ook meer bijzonder op dat gedeelte van Azië gericht. Aanvankelijk vond men er echter niets dan duizenden tegeltjes met den naam

van Nebukadnezar, alsmede cilinders, welke berichten betreffende den bouw van tempels en paleizen bevatten, maar geen gewichtige historische of wetenschappelijke documenten.

Omstreeks het jaar 1874 echter ging er een nieuw licht over de oude geschiedenis van Babylon op; men vond namelijk zulk een overvloed van berichten in cijferschrift, dat men sedert dat tijdstip nog nauwkeuriger ingelicht is betreffende het maatschappelijk leven der Babyloniërs dan over dat der Assyriërs.

Na den regentijd van 1874 ontdekten de arabische puindelvers te Hillah, dat eene menigte leemen tafeltjes en opschriften, in grootte afwisselend tusschen een vierkanten duim en een vierkanten voet, ten gevolge van de hevige regens bloot gelegd waren. Onmiddellijk werd deze kostbare vondst voor het *British Museum* aangekocht, waar thans meer dan 3000 van die tegeltjes te zien zijn; de geleerde oudheidkenner Rassam onderzocht ze met de grootste nauwkeurigheid, en kwam daardoor tot de verrassende ontdekking dat op de plaats van den puinhoop, waaruit zij te voorschijn waren gebracht, en die thans Dsjoemdsjoema (de Schedel) genoemd wordt, eenmaal de groote handelsbeurs van Babylon gestaan heeft.

Het blijkt dat dezelfde rol, die heden ten dage door de Rothschilds aan de beurs gespeeld wordt, voor ongeveer 2500 jaren te Babylon in handen was van zekere familie Beni Egibi, die misschien wel twee eeuwen lang de grootste handelsfirma van de reusachtige stad geweest is, en aan wie al de financiële aangelegenheden van den staat waren toevertrouwd.

Het gebouw, welks ruïnen thans den Dsjoemdsjoema uitmaken, was het handelshuis en het kantoor der groote firma, en de leemen tafeltjes, die men uit deze puinhoopen heeft opgegraven, bevatten rekeningen, handelsoperatiën en financiële bijzonderheden van allerlei aard, zoo als er ook heden op ieder handelskantoor worden aangetroffen. In die steenen handelsjournalen is zoo zorgvuldig boek gehouden, als men slechts van een uitstekend beheerd handelshuis verwachten kan; ja de verschillende documenten zijn zoo nauwkeurig gedateerd, dat zij zelfs voor de chronologie en de geschiedenis van Babylon onschatbare inlichtingen leveren.

Het blijkt, dat in dien goeden, ouden tijd menschen al even weinig van belastingen verschoond bleven als tegenwoordig. Integendeel, de firma Beni Egibi, die waarschijnlijk de inning der belastingen gepacht had, hield daaromtrent nauwkeurig hare boeken bij, en zoo zijn ons dan oud-Babylonische belastinglijsten bewaard gebleven, waaruit blijkt dat te Babylon niet alleen de grond, maar ook de graan- en dadeloogst, alsmede het vee zwaar belast waren.

Wie van de afwateringskanalen gebruik maakte, moest daarvoor belasting opbrengen, en die op openbaren weg reed, had de tolleren te betalen. Die belastinglijsten geven ons een duidelijk beeld van het geheele maatschappelijk leven der Babyloniërs, zoowel van den koning en zijn hof als van de soldaten, priesters, boeren en slaven. Uit dat eeuwenoude spijkerschrift valt op te maken, dat dagelijks honderden menschen zoowel uit de groote steden als van platteland naar de kantoren stroomden van grooten babylonischen bankier, die geld schoot en in ontvangst nam, renten uitbetaalde en zelf ontving, en die de financiën van het geheele rijk in handen had.

Maar men heeft in die puinhoopen ook klachten en protesten gevonden, waaruit duidelijk viel te bespeuren, dat reeds toenmaals de belastinggaarder niet bijzonder gezien was. Men heeft verzoekschriften in spijkerschrift ontdekt, waarin bij voorbeeld een arme man smeekt, dat men hem niet zoo zwaar belasten zal, daar zijne middelen niet toereikend zijn om de belasting op te brengen. De staat had toen zoowel als thans, geld noodig; even als tegenwoordig drukten de belastingen zwaar op sommige

burgers, en het leven en bedrijf der menschen was voor 2500 jaren aan de oevers van Eufrat en Tigris juist hetzelfde als thans aan de boorden van den Schelde, de Seine of de Spree. Overigens, dit zal ook in de volgende eeuwen wel hetzelfde blijven, ondanks de illusiën van utopisten, die de wereld meenen te kunnen verbeteren: de lessen der beschavingsgeschiedenis zijn in dit opzicht onverbiddelijk.

Uit de boeken van het babylonische handelshuis blijkt verder dat reeds toenmaals de goederen der tempels als heilig en onschendbaar beschouwd werden, zoo dat men ook destijds van goederen in de doode hand kon spreken.

Zoo ziet men dus dat reeds vijf en twintig eeuwen voor onze jaartelling de stad Babylon hetzelfde tooneel van handelsbedrijvigheid aanbood, als nog tegenwoordig Antwerpen, Londen, New-York en dergelijke handels-metropolen te aanschouwen geven, en de ligging der stad leende zich dan ook uitstekend daartoe. Daar zij het middelpunt was van het verkeer tusschen Voor- en Middel-Azië, is het licht te verklaren, dat hier de volken van alle stammen en talen bijeen kwamen, dat te Babylon groote markten werden gehouden en dat te midden van dat wereldverkeer zich een bank- en handelshuis kon ontwikkelen als dat van Beni-Egibi, hetwelk eeuwen achtereen bloeide en het monopolie had van het financie- en belastingwezen van het machtige babylonische rijk.

De wederwaardigheden van een bijziende, door hem zelf verteld.

Humoreske van J.R. van der Lans.

(Vervolg.)

IV.

Ik ontmoet een ouden bekende.

‘Ho ho!’ klonk mij van de overzij der straat tegen. ‘Gij ziet geen kleine menschen, en dat draagt nog al een bril van aanbelang! Hoe komt ge hier verzeild? Kent ge me niet meer! Heere, bewaar ons, wie heeft u zoo toegetakeld?’

Al die vragen werden mij in éénen adem gesteld door een jongmensch, dien ik aanvankelijk niet herkende, hoewel ik mijne beide reuzen-telescopen op hem richtte. De stem kwam mij echter bekend voor en bij nader onderzoek bleek ik tegenover een oud schoolkameraad te staan.

‘Kennen doe ik u wel; maar ik zou u toch niet thuis kunnen brengen,’ zegde ik.

‘Dat hoeft ook niet; want ik weet zelf heel goed waar ik thuis hoor. Maar, kerel, hoe maak ge 't en wat is er met u gebeurd? Zie me toch zoo wonderlijk niet aan met dien zevenmijlsbril. Kent ge me wezenlijk niet meer?’

‘Ik weet dat we samen school gegaan hebben, maar u naam zou ik me toch niet kunnen herinneren.’

‘Ook een praatje! Kent ge Krullebol Stijsselhaar niet meer, die op school zoo dikwijls uw thema's heeft nageschreven? Maar wacht, ik zal u mijn tegenwoordigen naam geven,’ voegde hij er bij, terwijl hij een visitekaartje uithaalde.

Dat was intusschen overbodig; want nu hij mij zijn schoolnaam genoemd had, herkende ik hem veel beter dan door het lezen van zijn familienaam had kunnen geschieden. Ik wierp een vluchtigen blik op het kaartje en stak het in mijn portefeuille.

‘Ge zijt zeker voor den ouwen heer op reis?’ ging hij voort.

‘Ja, en in zekeren zin ook voor mij zelven,’ antwoordde ik omzichtig; want al moet ik bekennen zeer kortzichtig te zijn, ik zag toch wel in dat het niet paste zoo ronduit met het eigenlijke doel mijner reis voor den dag te komen.

‘Natuurlijk, gij neemt er het uwe van; dat hoort zoo,’ hervatte mijn kameraad. ‘Maar wat ge ook van plan mocht wezen, ik heb hier mijn tent opgeslagen, en die moogt ge niet voorbijgaan. Kom meê en vertel me eerst eens wie u in dat gareel gespannen heeft; ge zijt warempel bomvrij met die glazen platen voor uw gezicht.’

Ik verhaalde hem mijn ongeval, dat hem hartelijk deed lachen, en toen ik geëindigd had, zegde hij, terwijl hij zwierig met de hand door zijn gekrulde haren streek:

‘Nu, ge hebt u ook leelijk laten aankleeden van dien smous! Had maar bij mij gekomen! ik zou u wel aan een bril geholpen hebben; ik heb thuis nog een schoonen liggen.... Zie, hier zijn we al waar we wezen moeten,’ ging hij voort, terwijl hij een blanken sleutel uit den zak haalde, dien met veel zwier in het slot stak, de deur open wierp en mij met een hoffelijke buiging naar binnen wees.

‘Ge zijt toch niet getrouwd?’ vroeg ik hem toen ik zag hoe netjes alles er uitzag.

‘Neen, man; zoover ben ik nog niet. Maar het zou er eerstdaags wel van kunnen komen. Ik heb er althans veel hoop op. ‘t Leelijkste is dat er mij één in den weg zit.... Zoo, Sientje,’ ging hij voort tegen eene leelijke oude meid, wier spitse neus en kin uit een stijf geplooid mutsje staken als de pooten van een kreeft uit een blikken bus, en die met een gloeiende plooitang op ons afkwam als wilde ze ons beider gezicht in dezelfde nijldige plooi zetten als het hare. ‘Zoo, Sientje, zijt ge daar? Zet eens wat op tafel, zoo maar wat van alles..... Een goede meid, al ziet ze zuur,’ voegde hij er, half fluid bij; ‘maar babbelen, babbelen als een.... ja als een ouwe huishoudster, zoo als ze is.’

Wij gingen binnen, zetten ons neêr, dronken een glas wijn en rookten een sigaar, onder al welke bedrijven wij elkaar in hoofdpunten onze lotgevallen sinds onzen schooljongenstijd verhaalden. Ik vernam van Krullebol dat hij op het dorp de betrekking van secretaris bekleedde.

‘En geeft ge dat zooveel, dat ge daar zoo'n *chique* huishoudentje van kunt ophouden?’ vroeg ik.

‘Om de waarheid te zeggen niet; maar dat zal wel in orde komen met het rijke huwelijk, dat ik denk te doen. Drommels, kerel! ik heb zoo'n goede partij in de gaten, en zéker dat ik van mijn zaak ben, zéker.... als de kat van de muis! Maar ik heb u al gezegd, er zit er mij één in den weg en dien moet ik eerst van de baan knikkeren.’

‘Geeft *zij* aan den ander de voorkeur?’

‘Dat moest er nog bijkomen! ‘t Is warempel al erg genoeg dat de ouwe heer een ander op ‘t oog heeft. *Zij* is wel wijzer, of gekker, zoo als ge ‘t nemen wilt, en daar ze op-en-top een bedorven kindje is, vrees ik niet of papa zal haar ten laatste wel haar zin geven.’

‘Altijd toch dezelfde! alles even licht opvatten, en de ernstigste zaken behandelen of het gekheid was!’

‘De gekken krijgen de kaart, zegt het spreekwoord - een waar woord, dat dagelijks door de ondervinding gestaafd wordt en dat ik daarom tot mijn devies gekozen heb. Trouw aan die zinspreuk, speel ik zoowel bij het kaarten als in andere omstandigheden, zoo gek mogelijk, in de stellige verwachting, dat ik nog de beste kaart zal trekken.’

‘Nu, voor mijn part gaat ge met de hoogste troeven strijken; maar ik zou het op zoo'n gewaagd spel niet hebben.’

‘Wat gewaagd spel! Wie niet waagt, die niet wint. Het geluk dient dengene, die het vertrouwt. Daar reken ik zoo stellig op dat ik nu al in onderhandeling ben over het koopen van een huis, twee deuren voorbij mijn aanstaanden schoonvader, schoon de drommel weet waar ik het meê betalen zal.’

‘Maar, kerel! en dat terwijl alles nog op zulke losse schroeven staat?’

‘Ik zal wel zorgen dat ze aangeschroefd worden; laat dat maar aan mij over; ik zal den ouwen heer zelf desnoods de duimschroeven weten aan te leggen.’

‘Nog dezelfde waaghals als altijd; op school waart ge ook zoo'n bolleboos; ge wist u altijd overal uit te helpen.’

‘En gij schijnt me nog dezelfde stumper te zijn, als toen gij u van de heele klas voor vieroog en bril liet uitschelden. Van bril gesproken, da's waar ook; ik zou je nog aan een schoonen bril helpen; hier is hij,’ voegde hij er bij, mij een fijn gouden brilletje, dat hij uit zijne secretaire haalde, overreikende.

‘Een brillante bril!’ zegde ik. ‘Het is wel het nummer niet, dat ik hebben moet, maar ik kan het er toch meê doen. Wel bedankt. Dat lamme ding daar zet ik niet meer op mijn neus.’

Tot dat kloek besluit was ik gekomen door een blik, dien ik onder het opstaan in den spiegel geworpen had, en waarbij ik wezenlijk bang geworden was van het gek figuur dat ik maakte met die cirkelronde *oeils-de-boeuf* voor mijn gezicht en die twee stukken grauw papier op mijn neus.

Ik was dankbaar voor zijn bril en nam met evenveel erkentelijkheid zijn aanbod aan om dien nacht bij hem te logeeren. Wij gingen 's avonds gezamenlijk nog eens het dorp in, en ik moet zeggen dat ik mij met den vroolijken kwant voortreffelijk amuseerde, zoo dat, toen ik mij laat in den avond ter ruste begaf, het ernstige doel mijner reis mij nog maar flauw voor den geest stond. Met vrienden uitgaan en wijn drinken zijn een slecht tijdverdrijf voor iemand, die gewichtige zaken aan de hand heeft.

V.

Ik heb een nachtelijk avontuur, dat niet van de aangenaamste is.

Den nacht, dien ik bij mijn ouden schoolkameraad doorbracht, zal ik niet licht vergeten. Niettegenstaande ik twee brillen rijk was, stond het geschreven dat mijne bijziendheid mij opnieuw noodlottig zou worden. Een weinig gemonteerd thuis gekomen, had ik vergeten wat ik anders nooit verzuim, namelijk mijn bril op het nachttafeltje naast mijn bed te leggen, zoo dat ik hem 's morgens oogenblikkelijk bij de hand heb.

Ik sliep al spoedig in, maar droomde zwaar, natuurlijk van de millioenenjuffrouw, die ik dacht te trouwen. Wij vierden al bruiloft ten huize van den ouden heer en hadden een plezier van belang, waarbij wij naar Oostindischen trant de champagneglazen, na ze leeggedronken te hebben, op den vloer smeten en eindelijk pendules en spiegels vernielden, zoo als dat bij het huwelijk van de dochter van een Indischen nabob voegt. Dat spektakel deed mij wakker schrikken, en verbeeld u mijn ontzetting toen ik bij het flauwe schijnsel van de maan eene menschelijke gedaante in de kamer meende te te ontwaren.

Het was niet de rnillioenenjuffrouw, van wie ik gedroomd had, maar naar allen schijn de oude leelijke huishoudster met hare stijf geplooide muts op en haar gloeiende plooitang in de hand.

‘Wie is daar!’ riep ik overeind springend, en tastte op het nachttafeltje naar mijn bril, maar te vergeefs.

‘Wie is daar?’ herhaalde ik, maar kreeg geen antwoord.

‘Wie is daar?’ riep ik voor de derde keer zoo luid mogelijk. Maar de oude huishoudster scheen mij met haar bitse tronie aan te grijnzen en met haar plooitang

te dreigen alsof ze er mijn gewonden neus tusschen wilde knellen, maar ze deed geen mond open.

In gewone omstandigheden zou ik mij zeker aan het verstand gebracht hebben dat mijn verbeelding mij parten speelde; maar het hoofd nog half bedwelmd door den wijn van den vorigen avond en door mijn onrustigen droom, was ik niet koel genoeg om te redeneeren.

‘Wie is daar?’ schreeuwde ik nog harder, en toen ik weêr geen antwoord kreeg, werd ik zoo woedend, dat ik uit bed vloog, mijn paraplu greep, die naast het bed in den hoek stond, en de huishoudster, of wat ik daarvoor hield, te lijf ging.

Krak! kletterettetteret! rommeldebommelembom! zzzzz! Alle mogelijke geluiden vernam ik tegelijk en op hetzelfde oogenblik stroomde mij een watervloed over de beenen, zoo dat ik met het eind paraplu, dat ik nog in de hand hield, verschrikt achteruit sprong. Ik was eensklaps ontuchtigd en kwam onmiddellijk tot de conclusie, dat ik niet de huishoudster, maar de lampetkan en mijn paraplu had stuk geslagen.

‘Hei daar! wat doet ge toch in 's hemels naam?’ riep Krullebol Stijsselhaar, dien ik door mijn spektakel uit zijn eersten slaap gewekt had en uit zijn bed hoorde springen, van beneden.

‘t Is niets!’ riep ik terug. ‘t Is maar een ongeluk!’

Maar ik hoorde hem de trap opstuiven en had nog net den tijd om weêr onder de dekens te kruipen, vóór hij, in zijn *chambercloak* gehuld en met de kaars in de hand, de kamer binnen stormde.

‘Zeg, zijt ge heelemaal gek, of wat mankeert u? Wat heb ge uitgevoerd? t Is hier verduiveld een en al water!’

Ik stak mijn hoofd buiten het bed en aanschouwde bij het kaarslicht de verwoesting, die ik had aangericht, en die zich aan mijn benevelden blik stellig nog verschrikkelijker voordeed dan ze wezenlijk was. De lampetkan, de waschkom, de karaf, alles lag aan stukken en brokken op het kletsnatte vloerkleed, waarop Stijsselhaar te vergeefs rondzag naar een droog plekje voor zijn voeten.

Ik verhaalde mijn ongeluk, dat hij op zijne gewone lichte manier opnam. Hij kreeg een lachbui van wel een kwartier lang, die heel aanstekelijk bleek; want hoewel kwaad gemutst, moest ik er onwillekeurig aan meêdoen, en het eenige ernstige woord, dat ik van hem te hooren kreeg, was:

‘Nu, ge zult morgen vroeg met Sien te doen krijgen. Blijf maar boven tot ik u mijn waschkom breng, en hou u, als ge beneden komt, maar van de dommen. Als ze wat vraagt, zal ik de zaak wel effen maken. Nu, wel te rusten! Wil ik u die zevenmijlsbril ook geven?’

‘Loop naar de weerlicht,’ riep ik hem na en dompelde mij van baloorigheid zoo diep mogelijk onder de wol.

Eerst den volgenden dag, toen ik, wel een beetje laat, uit mijn zalige rust ontwaakte, waarin ik alle booze huishoudsters van de wereld met stijf geplooiden mutsen en plooitangen had vergeten, kon ik het onheil van den nacht in al zijn omvang overzien. Zoodra ik den voet buiten het ledekant zette - natuurlijk zonder bril op - trapte ik op een scherf, die mij een sneê in den hiel toebracht. Ik scheurde in Gods naam maar een reepje van een schoonen zakdoek af, om geen nieuwen overlast te veroorzaken en verbond de blessuur daarmee zoo goed en zoo kwaad het ging.

Ik bemerkte dat mijn gastheer een schoone lampetkom en kan benevens eene nieuwe karaf water had klaar gezet, waarvan ik mij dan ook met een erkentelijk gemoed bediende. Zoodra ik mij aangekleed had, ging ik niet zonder schrik naar beneden, daar ik vreesde met Sien in aanraking te komen, voor wie ik een onverklaarbaren

angst had opgevat. Zij was gelukkig naar de kerk gegaan, en Krullebol Stijsselhaar verwelkomde mij met een handdruk, dat mij de vingers kraakten.

‘Zoo, Don Quichotte,’ begon hij, ‘strijder tegen lampetkommen en waterkraffen, hoe hebt ge geslapen? Maar waar is uw bril?’

‘Ik kan ze warempel zonder bril geen van beiden vinden. Ik weet niet waar ik ze gisterenavond in de gauwigheid weggestopt heb.’

‘Dus ge zoudt nog een derden bril willen hebben, om de twee andere te zoeken? Komaan, ik zal u wel eens even helpen zoeken. Drink eerst een tas thee.’

Na mij door liet opvolgen dezer uitnoodiging ontnuchterd te hebben, volgde ik mijn gastheer weêr naar boven, waar de vernieuwde aanblik van de verwoeste washtafel hem opnieuw in een schaterlach deed uitbersten.

‘Maar nu aan 't zoeken,’ zegde hij. ‘Eerst in uw bed.’

‘In bed? Zijt ge dwaas?’

‘Of gij?.... Want wat vind ik hier?’

‘Warempel, daar is hij! Hoe is dat nu mogelijk?’

‘Zeer mogelijk, zoo als ge ziet. Ge zult hem gisteravond niet afgezet hebben.’

‘Dat zou wel kunnen zijn; ik kan er mij ten minste niets van herinneren.’

‘Maar wat duivel,’ hernam mijn vriend, terwijl hij den ijselijk verhavenden zevenmijlsbril te voorschijn bracht. ‘Ik heb u toch gisteravond dien bril van mij op zien hebben.’

‘Dien heb ik ook op gehad.’

‘En dien zevenmijlsbril haal ik uit uw bed?’

Ik stond er letterlijk verstomd over en trachtte mij te vergeefs dit wonder te verklaren.

‘Laat zien,’ zegde ik, de hand aan het voorhoofd slaande; want de gebeurtenissen van den vorigen avond stonden mij nog maar flauw voor den geest.

‘Laat eens zien.... Ja, ik heb uwen schoonen bril op gehad... Ha! daar gaat mij een licht op. Toen ik gisterenavond hier op de kamer kwam, kon ik nagenoeg geen steek zien. Eerst dacht ik dat het aan de kaars lag, en daar heb ik zoolang aan gepeuterd, tot ze eindelijk uitging en ik met veel moeite een lucifer moest zoeken om ze weêr aan te krijgen. Ik weet nog niet goed hoe mij dat gelukt is.... Maar wat toen? O ja, toen schreef ik het aan dien bril toe. Daarop heb ik dien anderen opgezet, om te zien of dat helpen zou; maar 't scheen dat het aan iets anders lag.....’

PATROON VAN HET TAPIJT, BESTEMD VOOR PRINS LEOPOLD VAN ENGELAND EN PRINSES HELENA VAN WALDECK-PYRMONT.

‘Dat kan wel zijn,’ viel mijn gastheer mij lachend in de rede.

‘Hoe het zij,’ ging ik voort, ‘ik heb toen stellig dien bril opgehouden: ik zag toch zoo goed als niets, zoo dat ik mij gemakkelijk verbeelden kon hem al afgezet te hebben. En in die overtuiging ben ik zeker naar bed gegaan.’

‘t Is bepaald een ingeving van uw goeien genius geweest, voor je naar bed ging nog eerst een anderen bril op te zetten.’

‘Hoe zoo?’

‘Wel, die gouden bril zou het er zoo mooi niet afgebracht hebben; zie eens hoe dat ding er uitziet.’

En hij trachtte den bril open te doen, wat hem niet dan met groote moeite gelukte, daar het ding zoo verbogen was alsof ik er op gelegen had.

‘Ge moest den mijnen zoo toegetakeld hebben! Dan zou ik grooten lust gevoelen om u in een zelfden toestand te brengen, want dat is een ding, waar ik prijs op stel; 't is nog een gedachtenis.’

Ik had inmiddels met leede oogen den treurigen toestand van mijn kleinood aanschouwd; want al was de bril ouderwetsch, hij was goed en stevig, en op het oogenblik al bril, wat ik mijn eigendom kon noemen.

‘Die heeft me nu zoo'n hand met geld gekost,’ zuchtte ik.

‘O, maar hij is niet onherstelbaar verloren,’ troostte mijn gastheer. ‘Zie maar eens,’ zegde hij, terwijl hij mij het bewuste voorwerp eenigszins gefatsoeneerd, maar toch in allerhande bochten gewrongen overreikte. ‘Eén ding is jammer, dat er geen groene glazen in zitten.’

‘Groene glazen?’

‘Ja, dan kont ge hem aan een boer verkoopen, om den koeien voor te binden, als zij gras wilden hebben, en hij ze niets dan hooi kon voorzetten.’

Zoo hield de meêdoogenlooze mij bij al mijn rampen nog voor den gek. Gelukkig werd ook de andere bril gevonden en in betere conditie. Als door een wonder was hij aan de algemeene verwoesting, waarvan de waschtafel het tooneel geweest was, ontsnapt; want hij lag op genoemd meubel in het nat te drijven.

Het was een geluk dat die ten minste gespaard was gebleven; want zonder bril ben ik eigenlijk maar een half mensch. En daarbij moest ik dien middag niet ver van het dorp nog een bezoek afleggen, waarvan den vorigen dag niet gekomen was, eene taak waarvan ik mij met ongewapende oogen maar slecht zou gekwetten hebben.

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

INSTRUMENT TER BESPELING VAN PIANO'S. - Iedereen wil tegenwoordig eene pianino in huis hebben, is het niet om het genot der muziek, dan toch omdat het ‘zoo goed meubelt,’ en vandaar dat in menig gezin zulk een muziekinstrument wordt aangetroffen, dat somtijds slechts door een enkel der huisgenooten bespeeld kan worden. Om nu die menschen, welke eene piano bezitten zonder ze te kunnen bespelen, in staat te stellen er althans iets meê te doen, heeft een berlijnsch fabrikant een toestel uitgedacht, die de hand van den speler vervangen kan. De piano kon door een pianist volkomen op dezelfde manier als eene gewone pianino bespeeld worden; maar bij gebrek aan een speler kon men ze langs mechanischen weg ook hare klanken ten gehoor laten brengen. Daartoe wordt aan de rechterzijde een kruk vastgehecht, die in verbinding staat met een rol onder het klavier, waardoor de snaren getokkeld worden even als in eene groote speeldoos. Het spreekt van zelf dat men van deze mechanische bespeling niet die uitdrukking en dat gevoel kan vergen, wat men van een speler van talent verwachten mag; maar voor liederen, die er eene piano op na houden zonder er iets meê te kunnen doen, is de uitvinding toch van belang, en

daarenboven zal zulke mechanische bespeling zeker zuiverder zijn dan het getingel van menig speler, die zich al verbeeldt een zeer bedreven pianist te zijn en ons kost wat kost van die bedrevenheid bewijzen wil geven.

INSTRUMENT OM HET GELUID VAN PIANINO'S TE VERZACHTEN. - Een waardige tegenhanger van bovengemelde uitvinding is die van een fabrikant te Stuttgart, welke hem in veler oog tot een weldoener der menschheid zal maken. Met het oog op het meer en meer algemeen wordend piano-getingel, dat een ware plaag wordt voor minder muzikale bureu, heeft bedoelde fabrikant een toestel uitgedacht, die op elke pianino aangebracht kan worden en het geluid zoodanig verzacht, dat alleen zij, die zich in de kamer bevinden, het hooren kunnen. Door middel van dit instrument kunnen dus musici van beroep of pas beginnende spelers zich zoo lang en zoo dikwijls oefenen als zij verkiezen, zonder gevaar van hunne bureu met hun eeuwigdurende toonschalen en vingeroefeningen razend te maken.

LANDBOUW BIJ ELECTRISCH LICHT. - Men zal zich herinneren dat volgens de onderzoekingen van een groot geleerde, die wij voor eenigen tijd mededeelden, de groei der planten bij gebrek aan zonlicht zeer goed door electrisch licht kan bevorderd worden. Thans lezen wij in een duitsch blad den raad, aan landbouwers gegeven, om in tijden van groote hitte den veldarbeid des nachts bij electrisch licht te verrichten, zoo dat men de warme uren van den dag tot slapen kan aanwenden.

Het blijkt dat de oostenrijksche landbouwers reeds sedert lang bij maanlicht werken, wanneer de hitte hun overdag den arbeid zou bemoeilijken. Daar echter de maan niet alle nachten schijnt, heeft men er het afgeloopen jaar iets anders op gevonden. Men heeft van eene Weener electrisch - licht - maatschappij een aantal locomobiles zien te verkrijgen en deze des nachts laten werken, waardoor men in staat gesteld werd gedurende de heetste uren van den dag te rusten. Niet alleen hebben de werklieden zich daarbij beter bevonden, maar ook de grondeigenaars maakten er goede rekening mee; want het bleek dat de meerdere arbeid, die er verricht werd, ruimschoots tegen de kosten der electrische verlichting opwoog. Kortom, de proef heeft zulke gelukkige resultaten opgeleverd, dat de genoemde maatschappij van plan is een bijzonderen dienst tegen den oogst van het jaar 1882 te organiseeren.

Verder verdient nog opmerking dat de machines, die het electrisch licht moeten voortbrengen, ook aangewend kunnen worden om de landbouwwerktuigen in beweging te zetten, hetgeen weder een nieuw voordeel oplevert.

KAF ALS MIDDEL OM VRUCHTEN TE CONSERVEEREN. - Eene stof, die nagenoeg geen waarde heeft en toch nuttige diensten kan bewijzen, bestaat in bolsters van gedorscht koren of kaf. Wanneer men dit in een van de lucht afgesloten oven laat verkolen, verkrijgt men eene lichte, brokkelige stof, die als alle versche kolen een conserveerenden invloed uitoefent. In het bijzonder leent zich die stof tot het verpakken van fijne vruchten, die verzonden of bewaard moeten worden, zoo als abrikozen, pruimen, druiven en ander versch fruit, dat zoo licht tot verrotting overgaat. In Duitschland maakt men van dit nieuwe pakmiddel reeds druk gebruik.

[Nummer 34]

De zoon van den marskramer.

Eene dorpsgeschiedenis uit het midden der vorige eeuw.

I.

Vader Daal was de gelukkigste man van geheel het dorp. Niet om zijn uitgestrekte boerderij, waarop steeds een vroolijke drukte heerschte; niet omdat hij het bekoorlijkste en braafste meisje van geheel het dorp zijn eenig kleinkind mocht noemen; niet om de fortuin, welke steeds zijne schreden vergezeld had; niet om zijne groote schranderheid, waaraan hij grootendeels zijne fortuin te danken had! De oorzaak lag hooger en dat hoogere was geheel uitgedrukt in den naam, welken men hem in de wandeling gegeven had: vader Daal.

Hij was vader in den vollen zin des woords. Onder zijne kinderen telde hij op de eerste plaats zijne kleindochter Hanna, wier zieltje even blank was als de linten harer zondagsche muts en wier glimlach kon wedieveren met de bekoorlijkheid van een zonnestraal in de lente; doch onder zijne kinderen rekende hij vervolgens ook al de behoeftigen en armen van zijn dorp, voor wie hij niet alleen een vader was, door leniging te brengen in hun nood, maar ook door hun den weg te wijzen en de gelegenheid aan te bieden om in hun eigen onderhoud te voorzien. Onder zijne kinderen omvatte hij eindelijk al de dorpelingen, die zijne lessen van levenswijsheid gaarne hoorden, zoo dat niemand hunner ooit iets gewichtigs zou ondernomen hebben zonder vader Daal daarover te raadplegen.

De oude man genoot in ruil voor deze braafheid de liefde en achting zijner dorpsgenooten. En daarom mocht vader Daal de gelukkigste

DE THUISKOMST VAN DEN BROEDER, NAAR F. DEFREGGER.

man van het dorp genoemd worden; want die liefde en achting werd hem niet bewezen als een plicht van dankbaarheid; maar zij kwam uit het hart van allen voort en uitte zich op de ongeunstelde manier als onze dorpelingen dat in den goeden ouden tijd konden doen.

Een enkele man misgunde vader Daal deze algemeene waardeering. Klaas Karsten had zijne opvoeding ontvangen op den grooten weg, waarop hij zijn vader reeds vroeg had moeten volgen, om zich in den handel te bekwamen en later zelt het learderspak op de schouders te nemen. Wat hij in die leerschool opdeed, was niet veel goeds; doch reeds als knaap wist hij eene andere taal te spreken dan op den bodem van zijn hart lag, en ofschoon nu juist niet kon worden gezegd dat hij bij zijne mededorpelingen in minachting stond, toch vermeed men hem zooveel mogelijk. Dat hinderde Klaas en dewijl hij het onmogelijk achtte deze gevestigde meening omtrent zijn persoon te overwinnen, nam hij het besluit zich van het dorp af te zonderen en in de heide te gaan wonen, waar hij ongestoord zijn wrevel tegen vader Daal lucht kon geven, zonder er zijne negotie nadeel door te doen, wat hij in het dorp zeker zou gedaan hebben.

Waarom hij vader Daal haatte? Klaas Karsten zou de laatste geweest zijn om daarop een voldoende antwoord te kunnen geven. Waarom haat de pad den glimworm, waarom haat de opgeblazen kikvorsch den os?

Op zekeren avond zaten vader Daal en Hanna op de hoeve alleen. De knechts en meiden hadden zich reeds ter ruste gelegd en vader Daal had zijne kleindochter verzocht hem nog eenige oogenblikken gezelschap te houden.

‘Hanna,’ sprak de oude man, nadat hij eenige oogenblikken met gevouwen handen onbeweeglijk had gezeten, ‘Hanna, het is voor mij van daag een droevige dag geweest. Stil, mijn kind, laat grootvader uitspreken, Het is heden tien jaar geleden dat uwe zalige moeder ten grave daalde, een graf, waarin haar man, uw vader en mijn eenige zoon, haar spoedig volgde. Gij zijt mij alleen overgebleven en daarvoor dank ik God, want gij zijt voor grootvader wat gij voor vu eigen vader zoudt geweest zijn.....’

‘Grootvader!’ riep Hanna.

‘Ik weet wat gij zeggen wilt,’ hernam de oude man. ‘Ja, ik ben voor u een vader geweest en hoop het nog lang te blijven. Doch gij zijt nu uw zestiende levensjaar reeds ingetreden, en daar gij verstand genoeg hebt om mij te begrijpen als ik ernstig met u spreek, heb ik er aan gedacht u op de hoogte te brengen van mijne bezittingen, die gij eens zult erven. Een jong meisje kan sterven, een oud man echter moet sterven, daarom is het noodig dat gij alles weet, opdat als de goede God mij onverwacht tot zich roept....’

‘Mijn goede grootvader kan honderd jaar oud worden!’ riep het meisje, dat was opgesprongen en de handen om zijn hals had geslagen.

De grijsaard glimlachte.

‘Bij God is niets onmogelijk, kind, maar....’

‘Geen maar,’ zegde Hanna haar lief gezichtje tegen het gerimpeld gelaat van den ouden man vleierende. ‘Grootvader moet nog lang leven voor zijne Hanna.’

Hij omhelsde het kind niet zonder innige ontroering en spark:

‘Hanna, mijn kind, ik zou willen leven tot ik uwe gelukkige toekomst verzekerd zie. Dit is echter slechts aan weinigen vergund. Luister dus naar hetgeen ik u zeggen zal. Wil de goede God mij sparen, ik zal er Hem dankbaar voor zijn, maar toch spreekt

er een inwendige stem in mij, die mij aanzet u geheel op de hoogte te brengen mijner zaken.'

Hier hield de grijsaard op, om het oor te leenen aan den stap van een paard, dat het erf was opgetreden. Eer hij gelegenheid had zijne verwondering daarover te kennen te geven, werd er op de deur gebonsd en hoorde hij eene stem die riep:

'Hola! Vader Daal!'

De oude man sprong op, en de deur naderende riep hij alvorens haar te openen:

'Wie daar op dit late uur?'

'Klaas Karsten!' antwoordde de stem van buiten.

Vader Daal opende onmiddellijk de deur en zegde:

'Treed binnen, Klaas. Hoe komt ge nog zoo laat op weg? En wat zie ik, wien hebt ge daar bij u, wie is die knaap?'

Klaas Karsten was reeds binnen getreden, had den ouden man de hand geschud en nam toen een jongske bij de hand, dat zich bedeesd achter zijn geleider verscholen had.

'Dat is eene geheele geschiedenis, vader Daal,' antwoordde Klaas, plaats nemende op den stoel, dien Hanna voor hem bij de tafel had geschoven. 'Zoo als ge weet wemelt het hier in den omtrek van slecht volk, dat alleen van bedelen en diefstal leeft. Als heidebewoner kan ik daarover meêpraten, doch ik mag er bijvoegen, dat allen veel eerbied hebben voor den knoestigen stok van Karsten, die menigmaal met hunne ruggen heeft kennis gemaakt.'

Vader Daal schudde het hoofd.

'Ja,' vervolgde Klaas, 'ik weet het wel, dat gij mijn vertrek naar de heide hebt afgekeurd, doch hoe kon ik hier onder de menschen leven, die mij behandelden, alsof ik een landlooper was, alsof het eene schande ware met koopwaren het land af te reizen. Maar laat mij op den knaap terug komen. Dezen middag kwam een meisje mij boodschappen, dat eene stervende vrouw uit de bessembinderskolonie, mij voor haar dood wenschte te spreken. Het verzoek eener stervende voldoen is een plicht, waaraan ik meende mij niet te mogen onttrekken.'

'Goed gezegd,' sprak de oude man.

'Ik volgde dan het meisje,' hernam Klaas, 'en kwam in de ellendige hut waar de stervende lag, aan wier bed deze knaap stond te huilen. Zoodra de vrouw mij zag, begon zij mij op roerenden toon te smeeken haar zoon te beschermen als zij er niet meer zou zijn. Zij schrikte voor de eeuwigheid als zij er aan dacht dat hij op zou groeien onder het slechte volk, waaronder zij leefde en verzekerde mij dat de kleine Jan nog geheel onschuldig was en eene geheel andere opvoeding had ontvangen als de andere kinderen van hare lotgenooten, zoo zelfs, dat hij voldoende in den godsdienst was onderwezen om zijne eerste Communie te doen.'

'Dat is braaf,' sprak Hanna bewogen.

Vader Daal gaf alleen door een hoofdknik zijne goedkeuring te kennen.

'Wat moest ik doen?' zegde Klaas. 'Ik dacht aan mijn eigen kind, dat mij door eene bende kermisgasten ontroofd is, was diep geschokt door het verhaal der stervende en gaf haar de verzekering dat zij aan geen doovemansdeur had geklopt. Nooit vergeet ik de hartstochtelijke betuigingen van dankbaarheid der oude vrouw en toen zij uit de handen van onzen pastoor, dien ik ijlings had laten ontbieden, de HH. Sacramenten had ontvangen, sloeg zij haar brekend oog op mij en zegde: 'Nu kan ik gerust sterven!' Dat waren hare laatste woorden.'

'Gij hebt gehandeld als een Kristen, Klaas, dat is braaf van u. Ik behoor niet tot degenen, die u niet mogen lijden, maar toch moet ik rondweg zeggen, dat uw gedrag

u in mijne oogen verheft. En nu kwaamt ge zeker bij vader Daal om raad, wat met den knaap te doen?’

‘Juist geraden,’ antwoordde Klaas. ‘Gij weet, vader Daal, dat ik als reizend koopman een zwervend leven leid. Wie zal, als ik van huis ben, voor den jongen zorgen en over hem waken? Ik heb mijn woord aan een stervende gegeven, doch reeds nu valt het mij zwaar het te vervullen.’

‘Grootvader,’ zegde Hanna, ‘als wij het jongske eens tot ons namen!’

‘Hoe!’ riep de oude man.

‘Als wij het liefdewerk van Klaas Karsten eens voltooien en de zorg voor de opvoeding van den kleinen Jan op ons namen!’

‘God zou er u voor loonen!’ sprak Klaas, Hanna de hand reikende. ‘Hij zegene u voor deze gedachte; ik had daaraan niet durven denken.’

‘Weet ge wel wat het is een kind opvoeden?’ vroeg vader Daal ernstig. ‘Het is eene ziel vormen voor den Hemel.’

‘De Heer, in wiens naam wij het liefdewerk doen, zal ons in deze taak bijstaan,’ zegde Hanna.

‘Goed, mijn kind, maar ik.... zou er eerst eens over moeten nadenken,.... gij begrijpt.....’

‘Dat grootvader zijne Hanna niets kan weigeren.’

‘Komaan,’ antwoordde de grijsaard glimlachend, ‘ik stem toe, omdat gij het mij vraagt, Hanna. Kom hier, mijn jongen, ik neem u aan: gij zult hier als kind in huis zijn en ik hoop, dat gij u ook als zoodanig zult gedragen. Werk ieverig en vervul uwe plichten, dat is alles wat ik van u verlang.’

‘Jan!’ riep Klaas, den jongen de hand op den schouder leggend, ‘omhels uwe weldo ners en beloof hun dat ge hun trouw en dankbaar zult zijn.’

Het kind wierp zich aan den hals van den ouden man en zijne kleindochter, terwijl het snikkend eenige woorden van dank stamelde.

De twee mannen dronken samen nog eene kan bier en praatten genoeglijk over hunne zaken, terwijl Hanna het jongske op haar schoot had genomen en hem verschillende vragen deed over zijn vorig leven, waarbij zij niet vergat eene schets te geven van het gelukkig leven, dat hij voortaan zou leiden.

Het was reeds lang na middernacht toen Klaas vertrok, na vader Daal nogmaals verzekerd te hebben, dat hij hem eeuwig dankbaar zou zijn voor de weldaad aan den jongen bewezen, waardoor hem zulke eene zware verantwoordelijkheid van de schouders was genomen.

Die huichelaar!

II.

Vader Daal was een man, die van orde hield en nimmer daaromtrent een duimbreed toegaf. In weerwil der smeeingen van Hanna, die haar jongske de eerste dagen wilde thuis houden, zat de kleine Jan reeds den volgenden dag op de schoolbanken, ‘om,’ zoo als zijn beschermer zegde, ‘te gewinnen aan orde en tucht.’ Wie weet hoe de scholen in het midden der vorige eeuw waren ingericht, zal moeten toegeven, dat vader Daal zijn tijd kende, dewijl een gedeelte der bekwaamheid van een onderwijzer gelegen was in het veelvuldig hanteeren van de gevreesde plak.

Het moet intusschen gezegd worden dat Jan vlug leerde en geen enkel oogenblik verzuimde, zoo dat de schoolmeester steeds met den grootsten lof over hem sprak.

Met ongeveinsd genoegen hoorde vader Daal deze lofspraak op zijn pleegzoon en had hem er des te liever om, terwijl Hanna door het huis sprong en zong als een vogeltje, uit blijdschap dat hare goede daad zulke rijke vruchten beloofde.

Jan deed zijne eerste Communie en zou van dat oogenblik af op de hoeve werken. Ook in dezen arbeid betoonde de jongeling den grootsten iever. Hij was 's morgens het eerst bij de band, werkte voor twee en keerde alleen van het veld terug als de zon aan den westelijken hemel verdween.

Zoo was Jan achttien jaar oud geworden, zonder dat zijn pleegvader ernstige reden had gehad hem te berispen. Integendeel, dagelijks had hij zich meer en meer aan den ieverigen jongen gaan hechten, zoo dat hij hem ten laatste even lief kreeg als zijne Hanna.

Het geluk, dat Jan op de hoeve van vader Daal had gebracht, zou echter een keer nemen. De jongen was begonnen nu en dan bezoeken te brengen aan de woning van Klaas Karsten op de heide, en ofschoon vader Daal dit niet

gaarne zag, wilde hij er hem toch niet van terug houden.

Weldra ontwaarde hij echter dat die bezoeken een zeer verkeerden invloed op Jan hadden, en met zijne gewone goedheid vermaande hij zijn pleegzoon toch niet te dikwijls naar de heide te gaan, waar hij niets kon leeren dan drinken, een hartstocht, waaraan de venter maar al te zeer toegaf.

Jan beloofde dat hij aan de vermaningen van den ouden man gehoor zou geven en ging inderdaad gedurende de eerste maand niet meer uit, waarover vader Daal zeer verheugd was, wijl hij er een bewijs in zag, dat de jongen naar zijne woorden luisterde. Hoe bedroog hij zich echter! De waarschuwing had slechts voor enkele weken geholpen en het gevolg er van was nog erger. De jongen bezocht herhaaldelijk de heide, doch zorgde er voor dat vader Daal er niets van te weten kwam, terwijl hij zelf zich wel wachtte er iets van te laten blijken.

De oude man ondervond tot zijne smart dat Jan niet meer dien iever aan den dag legde, welke hem vroeger gekenmerkt had, en meermalen werd het noodig dat hij hem met zachtheid aan het vervullen van zijn plicht moest herinneren. Toch wantrouwde hij den jongen nog niet, daarvoor toonde deze zich te gewillig en te onderworpen; maar het ontging het scherpe oog van den grijsaard niet, dat Jan veel veranderd was sedert hij grooter was geworden, en om de kwaal met wortel en tak te kunnen uitroeien, nam hij het besluit den jongen na te gaan, wanneer hij zich op de rustdagen van de hoeve verwijderde, naar hij voorgaf, om eene wandeling te doen in Gods vrije natuur.

Aanleiding tot dien maatregel gaf het volgende voorval:

Op zekeren dag belastte vader Daal zijn aangenomen zoon eene rekening te gaan voldoen in het dorp. Jan vertrok met het geld, doch bleef zeer lang uit. Vader Daal, die ongerust was geworden, begaf zich naar het dorp en vernam daar bij zijn schuldeischer, dat hij Jan niet gezien had, terwijl zijne verdere nasporingen hem tot de ontdekking brachten dat de jongen een geruimen tijd in de herberg had vertoefd.

Vol onrust keerde vader Daal huiswaarts waar Jan hem reeds opwachtte.

‘Wat is er met u voorgevallen, beste jongen?’ vroeg de oude man.

‘Ik heb een ongeluk gehad,’ antwoordde Jan. ‘Op weg naar het dorp vernam ik van den zoon des kruideniers, dat zijn vader niet thuis was, en dat ik dus eene vergeefsche boodschap zou doen. Ik wilde mij echter goed van mijne taak kwijten en ben er toch heengegaan....’

‘Gij zijt dus bij den kruidenier geweest!’ riep vader Daal smartelijk, want hij ondervond voor de eerste maal dat de jongen loog.

‘Zoo als ik u zeg,’ hernam Jan zonder de oogen neêr te slaan voor den scherpen blik, welken zijn pleegvader op hem wierp. ‘Bij mijn terugkeer had ik het ongeluk eenig geld te verliezen en daar ik het wilde zoeken heb ik zoo lang getoefd.’

‘Zijt ge nog ergens anders geweest?’ vroeg de oude man opnieuw.

‘Neen,’ was 't antwoord.

‘En hebt ge 't geld terug gevonden?’

‘Evenmin,’ zegde de jongen, en voegde er bij: ‘t is mij onbegrijpelijk hoe ik zoo onhandig heb kunnen zijn.’

‘t Is goed,’ sprak vader Daal, ‘t is goed,’ en hij zegde den jongen niets meer, doch verwijderde zich om zich in stilte aan zijn smart over te geven. Jan was niet alleen een leugenaar, maar ook een dief en vermoedelijk een dronkaard. Dat griefde vader

Daal; vandaar dat hij besloot den jongen na te gaan, om zekerheid te hebben en alsdan middelen te beramen ten einde het kwaad in zijn geboorte te stuiten.

Den volgenden zondag bood zich de gelegenheid daartoe aan. Als naar gewoonte ging Jan in den middag uit, doch nu in de verte gevolgd door zijn pleegvader. Deze zag toen dat de jongen eerst eene wijl in de herberg vertoefde en toen den weg insloeg naar de heide. Hij zag hem de woning van Klaas Karsten binnen treden en keerde daarop diep bedroefd naar de hoeve terng.

Des avonds zeer laat keerde ook Jan weder. De oude man wachtte hem.

‘Waar zijt gij zoo lang geweest?’ vroeg hij.

‘Het weêr was zoo schoon,’ antwoordde Jan, ‘dat ik mij heb laten verlokken om verder te gaan dan ik gedacht had, zoo dat ik eene groote wandeling heb moeten doen, waarvan ik zeer vermoeid ben.’

‘Ga zitten, Jan,’ sprak Hanna medelijdend, ‘want dan zult ge wel hongerig zijn. Ik zal u onmiddellijk eten brengen.’

‘Wacht even, Hanna,’ zegde vader Daal. ‘Ik heb eerst nog een woordje met Jan te spreken.’

De zonderlinge toon, waarop hij dit zegde, deed Hanna opzien, en nu bemerkte zij eerst dat de trekken van haar grootvader zeer ernstig stonden.

‘Maar, grootvader!’ riep zij verbaasd.

‘Verwijder u een oogenblik, mijn kind,’ sprak de grootvader, ‘ik heb met Jan iets te verhandelen.’

‘Wat is er dan gebeurd?’ vroeg zij, hem bij de handen grijpend.

‘Niets, lief kind, ga nu,’ en hij stond op, leidde haar naar de deur, welke hij achter haar dicht sloot.

Jan had dit tooneel zwijgend aangezien. Geen spier bewoog zich echter op zijn gelaat, waaruit men zou kunnen opmaken, dat hij getroffen was door den ernst van zijn pleegvader.

De oude man keerde terug, wees hem met de hand een stoel aan en zegde op klagenden toon:

‘Jan, ik ben diep bedroefd over uw gedrag; hoe kunt gij mij zooveel verdriet aandoen!’

‘Ik heb mij geen slechte daad te verwijten,’ antwoordde de jonkman eenigszins fier.

‘Ik wil u gaarne gelooven, doch waarom verbergt gij mij dan uw doen en laten?’

‘Nooit heb ik iets voor u verborgen.’

‘Durft gij mij dit op uw geweten verklaren?’

Jan zag den ouden man aan en herhaalde op vasten toon:

‘Neen, nooit heb ik iets voor u verborgen.’

Vader Daal schudde bedroefd het hooft.

‘Jan,’ sprak hij, ‘het is met u erger gesteld dan ik gedacht had. Gij zijt een leugenaar!’

‘Hoe!’ riep de jongen.

‘Zwijg!’ donderde de oude man hem toe, ‘want uwe onbeschaamdheid walgt mij. Ik heb u als kind in huis genomen, u als kind behandeld, en gij beloont mij door mij voor te liegen en te bestelen. Gij zijt een dief!’

Vader Daal was bij die woorden opgestaan en wierp een verpletterenden blik op zijn voedsterling. Deze was bij het woord dief insgelijks opgestaan en riep:

‘Dat is laster!’

‘Gij wilt dus dat ik u geheel ontmasker? Welnu luister dan. Gij hebt mij belogen toen ik u onlangs zond om de rekening bij den kruidenier te betalen en mij bestolen ook; want dat ge geld zoudt hebben verloren was een voorwendsel. Gij beliegt mij thans opnieuw, dewijl gij dezen middag in de herberg hebt doorgebracht, om vervolgens naar de heide te gaan en met Klaas Karsten.....’

De man zweeg; hij was toornig en wilde geen woord spreken, waarover hij zich later niet zou kunnen verantwoorden.

Jan liet het hoofd op de borst zinken en scheen te gevoelen dat hij op heeterdaad op eene misdaad betrappt was. Hij durfde niet opzien, doch op zijn gelaat vertoonden zich teekenen, welke bewezen dat hij zijne vernedering diep gevoelde.

Vader Daal zag hem aan en vroeg nog altijd barsch:

‘Wat antwoordt ge daarop?’

‘Vergeef mij’ sprak Jan op nederigen toon, ‘vergeef mij, vader, ik beloof u van stonde af aan niets meer voor u te verbergen.’

‘En u te beteren?’ vroeg de grijsaard.

‘En mij te beteren,’ zegde de jonkman zacht.

‘En uwe bezoeken bij Klaas Karsten?’

Jan boog het hoofd nog dieper als om het hooge rood te verbergen, dat zijn gelaat kleurde en stamelde:

‘Hij is mijn eerste weldoener.’

Vader Daal schudde het hoofd; misschien dacht hij dat de jongen een zonderling denkbeeld van dankbaarheid had. Hij zegde er echter niets van, doch den zondaar de hand reikende, sprak hij:

‘Laat dit de eerste en laatste maal zijn, dat ik mij over u moet beklagen. Staak uwe bezoeken op de heide en dan zullen wij zien.’

De jongen mompelde iets van eene dankbetuiging en drukte de hem aangeboden hand. Kort daarna trad Hanna weêr binnen. Zij zag wel dat er iets buitengewoons had plaats gehad, en om aan de onaangename stemming een einde te maken, stelde zij voor zich ter ruste te begeven, wat allen aangenaam was.

Toen vader Daal dien nacht slapeloos op zijne legersteê lag, zegde hij zuchtend:

‘Die jongen is een huichelaar, hij meent niet wat hij zegt.’

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

De thuiskomst van den broeder.

De oudste zoon des huizes is van de kostschool terug gekeerd. Dat er in een jaar heel veel gebeuren kan, blijkt ons duidelijk, als we elkaar in een jaar niet gezien hebben; zoo ook met onzen scholier. Grootmoeder is naar zijne schatting veel ouder geworden, zijn broerke en zijn zusterke werden grooter en de grootste verrassing moet nog komen. Zie, moeder heeft de eer hem den kleinen vreemdeling voor te stellen! Natuurlijk is het hem aangenaam, kennis te maken. De jongen zegt dat zoo niet; want hij is veel te rondborstig om zijne genegenheid aan eenigen dwang te onderwerpen. Neen, hij steekt de handen naar den kleine uit en wil met alle geweld het jongske eens dragen. Vader lacht er om, moeder vertrouwt het niet best en de jeugdige telg in kwestie heeft er blijkbaar weinig meê op.

Wanneer we op deze gravure slechts eenen vluchtigen blik werpen, zien we al aanstonds dat het familieleven onzer oostelijke naburen voor den schilder F. Defregger heeft geposeerd. Intusschen draagt de hoofdgedachte geen vreemd of uitsluitend duitsch karakter, en misschien hebben we reeds dikwijls zulk een huiselijk tafereeltje aanschouwd, zij het dan ook dat de kamers anders gemeubileerd en de personen anders gekleed waren.

De ontvoering der kinderen van Edward IV.

De engelsche geschiedenis is rijk aan bloedige drama's, waarin vorsten en vorstenkinderen met de rol van slachtoffers bedeed zijn. De woedende strijd tusschen de huizen Lancaster en York heeft daartoe haar aandeel bijgedragen en Shakespeare de stof aan de hand gedaan voor zijn meest aangrijpende drama's. Cromwell, die Karel I op het schavot liet ombrengen, was een fanatiek drijver, die aan eene zending van boven geloofde; koningin Elisabeth die haar eigen nicht, de ongelukkige Maria Stuart, den dood van een misdadiger deed sterven, zag in haar eene oproerlinge en mededingster naar de kroon en meende wellicht dat zij naar plicht gehandeld had. Hetzelfde kan echter niet gezegd worden van Richard van Gloucester, die in 1483, na den dood zijns broeders Edward IV, eerst het protectoraat en daarna het koningschap van Engeland bemachtigde.

Glocester, of Richard III zoo als zijn naam in de engelsche geschiedboeken luidt, was een moordenaar, die noch de banden van den godsdienst noch die van het bloed ontzag en in zijne moordzucht steeds den dolk van den sluipmoordenaar boven den wettelijken moord verkoos en van het begin tot het einde zijner regeering door bloedplassen baadde.

Bij den dood zijns broeders begon hij met diens oudsten zoon, die reeds onder den naam van Edward V tot koning was uitgeroepen, gevangen te nemen en den twaalfjarigen knaap op te sluiten in den Tower. Niet met geweld, maar met zoete woorden voerde hij den knaap naar dezes gevangenis, welke deze niet meer zou verlaten. Deze daad werd onmiddellijk gevolgd door het ombrengen door moordenaarshanden van al diegenen, die den jongen koning aanhingen. Eerst daarna nam hij de teugels van het bewind in handen.

DE BODEN VAN GLOCESTER ONTNEMEN DE WEDUWE VAN EDWARD IV HAAR LAATSTEN ZON.

Daarmee was de woestaard echter niet tevreden, zijn doel was de koninklijke kroon. Om deze te kunnen aanvaarden was het noodig dat hij de kinderen van zijn overleden broeder òf liet ombrengen òf het hun onmogelijk maakte hunne aanspraken op de kroon te doen gelden. Niet terstond tot den moord durvende overgaan, liet hij zijne

handlangers eerst uitstrooien, dat Edward IV alvorens met Elisabeth, zijne echtgenoot, te trouwen, reeds getrouwd was geweest, waaruit

zou volden dat zijne kinderen onecht zouden zijn.

De koningin-weduwe, Elisabeth, was met hare vijf dochters en haar nog overgebleven zoon naar de vrijplaats van Westminster gevlucht, waar zij in angst en vreeze haar lot arwachtte. Maar ook daar zocht haar Richards geweldenarij op, om haar haren jongsten zoon te ontrukken. De geschiedschrijver More heeft tot in de minste bijzonderheden de ontvoering van dit koninklijk kind meêgedeeld, naar aanleiding waarvan de schilderij is ontworpen, waarvan wij eene gravure geven.

HANS HOFHAIMER MET ZIJN ORGEL IN DEN TRIOMFTOCHT VAN MAXIMILIAAN I, NAAR ALBRECHT DURER.

Omringd door hare vijf dochters en haar negenjarigen zoon, bevond Elisabeth zich in hare schuilplaats toen de handlangers van Richard binnen traden. Een hunner deelde haar meê, dat de raadsvergadering van rijks grooten hem gezonden had om den negenjarigen knaap bij zijn broeder in den Tower te brengen. Elisabeth weigerde en beriep zich op de vrijplaats, waar zij zich bevond; maar daarmee ontwapende zij hare vijanden niet. De uitvoerder der bevelen van Richard gaf haar te kennen dat de raad niets van vrijplaatsen wilde weten en zeer zeker onmiddellijk gewapenden zou gezonden hebben om het bevel uit te voeren, indien de geestelijkheid het niet verhinderd had. Hij voegde er bij, dat zij alle kwaads had te wachten als zij niet vrijwillig toestond wat men van haar vorderde.

Voor zulke redenen zwichtte de koningin en gaf haar zoon over in de handen zijner vijanden.

Wij zullen hier niet uitweiden over de ijzingwekkende middelen, door Richard aangewend om de kroon te bemachtigen, maar er slechts bijvoegen, dat de beide prinsen op zijn bevel in hun bed geworgd werden en dat de hun trouw gebleven edelen die gehechtheid met hun bloed moesten betalen. Richard ruimde later nog zijne gemalin uit den weg om een huwelijk met de oudste zuster der vermoorde prinsen mogelijk te maken, welk schandelijk huwelijk echter niet tot stand kwam. Hij sneuvelde in den slag van Bosworth tegen zijn eigen onderdanen, die Hendrik Tudor, graaf van Richmond, die het naaste bij den troon stond, tot hun koning hadden uitgeroepen, om van een monster ontslagen te worden, zoo als er gelukkig weinig in de geschiedenis worden aangetroffen.

Jacht op antilopen.

De antilopen behooren tot de orde der knaagdieren en vormen den overgang van het hert tot de geit. Door haar ranken en lichten lichaamsbouw zijn zij hoofdzakelijk op het loopen ingericht, maar hare vlugheid is dan ook het eenige redmiddel, wanneer zij door den jager bedreigd worden. De fraaie kop, met groote zwarte vlekken bezaaid, de groote oogen, de twee hooge, dunne rechte horens, de zwarte golvende staart en de fijne pooten maken de antilopen tot een der schoonste burgers van de dierenwereld.

Er zijn verschillende soorten van antilopen, die in Europa, Azië en Afrika worden aangetroffen; sommige houden zich in dorre zandige vlakten op en voeden zich met de weinige planten, die deze opleveren; andere daarentegen geven aan de oevers der rivieren de voorkeur. Zij trekken bij talrijke troepen heen en weêr en leven overigens vreedzaam en gezellig. Tegenover den mensch toonen zij zich vreesachtig, en bij het minste verdacht gerucht, dat haar bij uitstek scherp gehoor waarneemt, ijlen zij op de vlucht. Bij een dergelijke vlucht ontstaat

JACHT OP ANTILOPEN.

onder de kudde dikwijls zulk een paniek, dat zij hals over kop voortsnelen zonder er zich om te bekommeren of zij den kop te pletter stooten of de pooten breken.

Het vleesch der antilopen is zeer smakelijk, en Indianen en negers zijn er bijzonder op verzot, terwijl zij de schoone huid, die een dik en stevig leêr oplevert, tegen hoogen prijs aan de Europeanen verkoopen.

Onze gravure stelt de manier voor, waarop in Indië op de antilopen jacht gemaakt wordt. Zoo als men ziet heeft zulk eene jacht plaats door middel van afgerichte luipaarden, die men op de antilopen afzendt, zoo dat zij zich onverwachts op de arme dieren werpen en ze met een enkelen beet dooden.

Het orgel.

I.

Over de geschiedenis van het orgel hangt een nevel zoo dik, dat het nog aan geen enkel oog gelukt is, er doorheen te dringen. Toch moet gezegd worden dat deze onbekendheid niet is toe te schrijven aan gebrek van documenten, die daarover handelen; want legio is het aantal schrijvers, dat van de orgels gewag maakt. Allen bepalen zich er echter toe de heerlijke geluiden te beschrijven en door eene schoone beeldspraak zich van de zaak af te maken; zij twisten onderling over de beteekenis van een Grieksch woord, waardoor men geen stap verder komt.

Sommigen noemen het orgel eene uitvinding van Minerva, op gezag van Pindarus, wiens verhaal daaromtrent voor verschillende uitleggingen vatbaar is; anderen verklaren dat de fluit van Pan aan het orgel het aanzijn heeft geschonken; nog anderen houden staande dat Jubal de vader is van het orgel; doch de geleerden, die al deze meeningen hebben verdedigd, weten ons geen van allen te vertellen hoe de eerste orgels in elkaar zaten.

Zeker schijnt het echter dat het orgel zeer oud is en dat de geluiden verkregen werden door wind. Hoe die wind werd geregeld en door welke mechaniek hij zoodanig is bewogen, dat er tonen werden voortgebracht, blijft een geheim, en zelfs toen de zooveel besproken waterorgels de windorgels vervingen, kwam men geen stap verder.

Het waterorgel wordt toegeschreven aan Ktésibior, een barbier van Alexandrië, die in de tweede eeuw vóór het kristelijke tijdperk leefde, en dat dit orgel opgang heeft gemaakt bewijzen de talrijke bewonderaars, die er over geschreven hebben. Cornelius Severus zegt dat men het in de theaters gebruikte om de spelen te begeleiden, en volgens den H. Chrysostomus hoorden de toeschouwers het onder eene diepe stilte aan. Eginhard zegt dat er orgels in de paleizen waren en Petroni Satyricon voegt er bij, dat het orgel in de renperken de gevechten der athleten en gladiatoren regelde; zelfs van de invoering der orgels in de kerken wordt gesproken en ook Tertulianus spreekt er over, waar hij zegt: ‘Zie, dit wonderlijk en prachtig instrument, dit waterorgel, saâmgesteld uit zooveel stukken, uit verschillende deelen, te samen vormende eene vereeniging van geluiden, zulk een groot aantal pijpen, en toch is het geheel slechts een enkel instrument.’

In weerwil echter van al deze besprekingen is voor het nageslacht de samenstelling van het waterorgel een even groote sfinx gebleven als het windorgel, waarvoor het in de plaats was getreden. Wij zullen den lezer niet vermoeien met de hypothesen

op te sommen, welke daaromtrent wereldkundig zijn gemaakt, en liever een gedicht aanhalen van zekeren Publilius Optatianus Porphyrius, die de aardigheid had zijn gedicht den vorm te geven van een waterorgel, waaruit ten minste nog iets is te leeren.

De zes en twintig regels aan de linkerzijde moeten de toetsen voorstellen. De dwarsregel *Augusto victore iuvat rata reddere vota* verbeeldt de orgelkas; de pijpen worden afgebeeld door zes en twintig versregels, die van boven naar onderen toenemen, en zoo, dat elke regel een letter meer heeft dan de vorige. De eerste regel telt vijf en twintig letters, de laatste vijftig.

Op den veertienden regel der pijpen begint de beschrijving van het orgel, waarvan de vertaling hier volgt:

‘Deze verzen geven een beeld van het instrument, waarop men verschillende soorten van gezangen kan doen hooren en welks machtige tonen voortkomen uit holle, ronde, koperen pijpen, welker lengte regelmatig toeneemt. Onder deze pijpen zijn de toetsen geplaatst, waarmeê de hand des kunstenaars naar believen de windgeleidingen opent of sluit en aldus eene aangename en goed evenmatige melodie schept. Het water onder deze pijpen geplaatst en dat bewogen wordt door de drukking der lucht, verkregen door het werk en de pogingen van vele jongelieden, doet de tonen ontstaan. Bij de minste beweging openen de toetsen de kleppen en kan men onmiddellijk een vlug en bezielde gezang of een kalme en eenvoudige melodie in het leven roepen; ofwel door de macht van het maatgeluid en der melodie in de verte schrik verspreiden.’

Wij gelooven niet dat er een orgelmaker in de wereld is, die met deze opgaven zich eene voorstelling kan maken van het waterorgel, want over de zaak, waar het 't meest op aan komt, spreekt Porphyrius geen woord, namelijk van de mechaniek, hetgeen hij overigens met alle schrijvers gemeen heeft. Evenmin als men van het oorspronkelijke windorgel iets weet, evenmin weet men iets van het waterorgel, ofschoon beiden tot de twaalfde eeuw bestaan hebben en het niet aan beschrijvingen

ontbreekt, die echter allen elkaar tegenspreken, of zoo vaag zijn dat men er geen recht garen aan spinnen kan.

Om een voorbeeld daarvan te geven nemen wij de beschrijving over van het orgel van Winchester, dat in 951, en dat van Maagdenburg, 't welk in de elfde eeuw gebouwd werd. Het eerste telde vier honderd pijpen, veertig toetsen en zes en twintig blaasbalgen; er waren twee organisten noodig om het te bespelen, alsmede zeventig sterke mannen om de blaasbalgen in beweging te brengen. De toetsen waren 1.78 M. lang en 0.14 □ 0.16 M. breed; men was verplicht ze met de vuisten te slaan en ze met de voeten omlaag te drukken. Twee eeuwen later waren de verbeteringen nog niet groot; want het orgel van Maagdenburg had slechts zestien toetsen van 0.65 M. lang en 0.081 M. breed; men kon er slechts één tegelijk omlaag drukken.

Beide orgels moesten verbeteringen toebrengen aan het waterorgel, dat men om zijne menigvuldige gebreken ter zijde had gesteld. Maar dan rijst onmiddellijk de vraag: wat blijft er dan wel over van de pompeuze beschrijvingen der oudheid? Hoe kon men onder een lichten druk der vingers de ontelbare tonen doen weêrklinken van een bosch van pijpen, daaraan vlugge en bezielde zangen ontlokken, ofwel eene kalme en eenvoudige melodie, ofwel hen in de verte schrik doen verspreiden? Hoe kon het orgel van Karel den Groote tegelijk het gerommel van den donder, het geluid der lier en dat der cimbaal nabootsen? Hoe kon het orgel, dat Lodewijk de Goede in de kerk van Aken liet plaatsen, zulk eene verrukkelijke harmonie voortbrengen, dat, volgens Strabo, eene vrouw er zoo door opgetogen werd, dat zij er het leven bij inschoot?

Deze vragen zullen wel altijd onbeantwoord blijven, en daarom zullen wij er ons niet verder meê inlaten. Eene andere vraag is het echter wanneer de orgels in de kerken zijn ingevoerd; maar ook hier stooten we op zooveel tegenstrijdigheden, dat wij er maar dadelijk over heenstappen en zeggen, dat de juiste tijd daarvan met geen mogelijkheid is op te geven.

Met zekerheid kan echter gezegd worden, dat in de dertiende eeuw het waterorgel in onbruik was geraakt en men weêr tot de windorgels was terug gekeerd, welke nu langzamerhand verbeterd werden. Men begon met de klavieren minder reusachtig te maken en er de halve tonen tusschen te voegen, de pedalen volgden en daarna schonk men de aandacht aan eene vereenvoudiging van de blaasbalgen. Vervolgens kwamen de registers aan de beurt en toen men eenmaal zoover was, hoefde men nog slechts de onderdeden weêr te volmaken om tot het orgel te komen, zoo als wij het thans kennen.

Opmerkenswaardig is het verschil van het gebruik der orgels in de katholieke en protestantsche kerken, een verschil, waarmee het verval van de ware katholieke kerkmuziek in verband staat. Vóór de reformatie bestond de rol van den organist in het spelen van tusschenspelen, want voor accompagnement werd het orgel niet gebruikt. Het koor zong een vers van het officie en het orgel antwoordde er op, om weêr te zwijgen als het koor aan een volgend vers begon. Luther en andere hervormers voerden in de protestantsche kerken het gebruik in om het psalmgezag te begeleiden, en de katholieken lieten zich verleiden eveneens het orgel te degradeeren en het tot accompagnement aan te wenden in plaats van het zelfstandig te laten optreden en door zijne beurtelings vloeiende en machtige tonen te laten afwisselen met het koraalgezag.

De orgelbouw zelf ondervond er den invloed van; want sedert deze verlaging van het schoonste muziekinstrument moesten de orgelmakers zich gaan toeleggen op verscheidenheid van registers en hulpsbronnen. Daarbij bleef het echter niet. Ook de

orgelkas moest meer in overeenstemming gebracht worden met het wereldsche karakter van het gezang en weldra werd het instrument, bestemd om door zijne macht en majesteit de plechtigheden van den godsdienst op te luisteren een marionetten-theater. In dit bespottelijk drijven speelden de engelenbeeldjes een groote rol. Men gaf hun trompetten in de hand, anderen sloegen de trom, de bekkens of bespeelden carillons. Te midden van dit hemelsch koor stond een engel, die de maat sloeg. Boven dit alles bewogen zich de zilveren sterren, de maan en de zon wentelden om hare assen, die op hunne beurt een aantal belletjes en klokjes in beweging brachten, terwijl

koekoeken, nachtegalen en andere vogels hunne gezangen onder al deze verwarde geluiden mengden.

Dat deze wansmaak nog niet geheel verdwenen is, daarvan kan men zich maar al te dikwijls overtuigen en het feit dat er nog orgels bestaan, waarin papieren cylinders zijn aangebracht, die gevuld met gedroogde erwten het vallen van den hagel moeten nabootsen, bewijst voldoende dat ook de orgel-mekaniek aan dezen wansmaak offers moest brengen.

Laat ons ten slotte nog spreken van de draagbare orgels waarvan men in de middeleeuwen veel werk maakte. Onze gravure stelt zulk een orgel voor en wel dat van den beroemden *Orgelmeister* Hans Hofhaimer, door Albrecht Durer in zijn *Triomphe von Maximilian* vereeuwigd. Zoo als men ziet, werd de wind door een blaasbalg van het eenvoudigst model in het orgel gebracht, terwijl het orgel zelf zoo primitief mogelijk is. Toch moeten we zeggen dat de tegenwoordige constructie op hetzelfde beginsel berust; wij zullen dit in een volgend artikel aantonen.

(Wordt vervolgd.)

De wederwaardigheden van een bijziende, door hem zelven verteld.

Humoreske van J.R. van der Lans.

(Vervolg.)

VI.

Ik heb eene verrassende ontmoeting.

Daar de morgen te ver verstreken was om nog voor den middag naar de villa Rozenlust te gaan, besloot ik dit na koffiedrinken te doen.

‘Wanneer denkt ge terug te zijn?’ vroeg mijn vriend.

‘In elk geval voor den eten.’

‘Zeg dat niet; want naar ge mij verteld hebt, is mijnheer Veldhuizen dikke vrienden met uw oudwen heer; heel mogelijk dus dat hij u ten eten noodigt en het zou jammer zijn dit af te slaan, zoo niet voor u dan toch voor mij.’

De toon, waarop hij die woorden uitsprak, gaf er een geheel gewijzigde beteekenis aan.

‘Ik zal wel zien, wanneer ge terugkomt,’ ging hij voort. ‘Maar als ge er blijft eten, maak het dan toch in elk geval niet langer dan tot een uur of negen; anders hebben we niets meer aan onzen avond, ten minste als gij bij uw plan blijft om morgen vroeg naar Amsterdam te stoomen. En zorg vooral dat ge beter te spreken zijt dan gisterenavond; of ik zou u nog moeten laten halen.’

‘Maak u maar niet ongerust.’

‘Als ge te lang wegblijft, stuur ik Sien op u at.’

Dat schrikbeeld joeg mij op eens op de vlucht; want ik kon den naam van Sien niet hooren zonder onmiddellijk haar hatelijke tronie voor mij te zien, die met het Medusa-hoofd uit de mythologie de eigenschap gemeen scheen te hebben, om al wie ze aanzag te versteenen. Tegen dien aanblik had ik sedert den korten tijd, dat ik met Sien onder één dak vertoefde, geen beter verdedigingsmiddel weten te bedenken, dan oogenblikkelijk mijn bril af te zetten, wanneer zij me aankeek. Daardoor

veranderde haar onuitstaanbaar gezicht, met het geplooid mutsje omgeven, eensklaps in eene ovale taankleurige massa, met evenveel uitdrukking als een pannekoek.

Op den naam van Sien alzo begaf ik mij onmiddellijk op weg. 't Was overheerlijk weêr, en eer ik er aan dacht, was ik aan het buitengoed gekomen, dat onder hoog geboomte verscholen, er wezenlijk uitlokkend uitzag.

'Zoo'n huis en zoo'n hof,' dacht ik bij me zelven, 'drommels! dat zou me ook wel lijken! Maar geduld! het zal wel komen, als ik eerst de 'millioenenjuffrouw' maar heb. Mij dunkt, de kansen op eene schitterende toekomst staan voor mij heel wat beter dan voor dien dwazen Krullebol met zijn devies van: de gekken krijgen de kaart.'

Die gedachte deed weêr de heerlijkste droombeelden voor mijnen geest oprijzen, in wier beschouwing ik mij naar hartelust vermeide, toen zij eensklaps als sneeuw voor de zon versmolten voor het leelijke, gerimpelde gezicht van Sien, die aan de deur met een ander geplooid mutsje stond te praten. Welk gezicht dat laatste mutsje omlijstte, bleef voorloopig een geheim voor mij; want ik kreeg niets te zien dan den top van een dikken rooden neus, die buiten de strook uitstak.

Bij nadere kennismaking bleek het gezicht van het mutsje N°. 2 heel gunstig af te steken bij dat van N°. 1 en haar goedig, vroolijk oog vormde een weldadig contrast met den basiliscus-blik van Sien, die mij scheen te willen doorboren.

Ik had een voorgevoel dat ze het over mij hadden; want ze zagen mij beiden aan met een gezicht, dat scheen te willen zeggen: wij weten het samen.

Het mutsje N°. 2 liet mij in de zijkamer met de boodschap, dat ze mijnheer zou roepen, maar naar ik ondanks de hard dichtgeworpen deur hoorde, keerde zij toch eerst naar Sien terug om het gewichtig onderwerp van haar gesprek af te handelen.

'Het is hem wel aan te zien,' hoorde ik haar tegen Sien zeggen; 'maar hij zou het mij niet lappen; zoo den boel te komen opscheppen, als ge ergens gelogeerd zijt! 't Is een schandaal!'

'Ik zal het er ook niet bij laten, en ik beloof u, als ik er kans toe zie, zal ik het hem inpeperen,' antwoordde Sien, en toen ik haar door het spion begluurde, zag ik hoe zij haar tandeloozen mond dicht tegen het mutsje van haar collega androng, als om haar het geheim eener samenzwering meê te deelen. Wat zij haar vertrouweling in het oor fluisterde weet ik niet; maar op dat oogenblik geloofde ik stellig dat ze het op mijn leven aanlegden, en ik wilde juist een stap naar de deur doen, om de samenzweersters te beluisteren, toen op eens het Medusa-hoofd van Sien mij in het spion aanzag en ik den versteenenden invloed tot in het merg van mijn gebeente gewaar werd.

Daarop zag ik Sien verdwijnen; hare vriendin hoorde ik naar binnen gaan en kort daarop verscheen de heer Veldhuizen. Hij was verlangend te weten hoe mijn vader het maakte, dien hij in zoo langen tijd niet gezien had, informeerde naar mijn broers en zusters en inviteerde mij ten eten.

'Het treft net goed dat ge komt,' zegde hij; 'want we hebben een logéetje uit Amsterdam, die van avond vertrekt, en dan is het nog eens vroolijk als we gezelschap hebben. Ik denk altijd: hoe meer zieltjes hoe meer vreugd, en de jongelui moeten toch het plezier aanbrengen.'

Dat gezegde werd op hetzelfde oogenblik gestaafd door het luidruchtig gegiegel van een paar jonge dames, die ik de buitendeur hoorde binnen komen. Ik wierp nog even een blik door het venster, maar kreeg niets meer te zien dan een donkerblauwe *pouffe*, die op hetzelfde oogenblik verdween.

‘Daar is mijn dochter met haar vriendinnetje, ze zijn een eindje den hof in geweest,’ zegde de heer Veldhuizen.

Het gegiegel in den gang bleef maar aanhouden en slechts nu en dan hoorde ik zoo iets als: ‘O foei, is dat lachen! Schei toch uit!’ Had ik er onverdeeld mijne aandacht aan kunnen wijden, dan was ik stellig wel te weten gekomen, waarover zij het hadden; maar ik moest toch den heer Veldhuizen aanhooren en antwoorden, en zoo zweefden mijn gedachten onophoudelijk van de kamer naar den gang, met het gevolg dat ik van beide gesprekken totaal den draad verloor.

De heer Veldhuizen merkte mijne verstrooidheid.

‘Waar hebben zij 't toch over, dat ze zoo luidruchtig zijn?’ vroeg hij, het oor naar den gang wendend. ‘Ik word een beetje hardhoorig.’

Ik sloeg geen acht meer op zijn woorden; want ik was op dit oogenblik geheel oor voor het gesnap der jonge dames, waaraan ik thans ook de meid meende te hooren deelnemen. Ik begreep dat zij het over een bijziende hadden, een onderwerp, dat voor mij natuurlijk van het grootste belang was.

‘Bijzienden,’ zoo hoorde ik tot mijne bijzondere stichting, ‘bijzienden! Ik kan ze niet uitstaan. Als ik ooit kom te trouwen, dan zal het zeker niet met een bijziende zijn; ik bleef liever mijn leven lang een oude vrijster.’

‘Hm,’ dacht ik, ‘als mijne Emilie maar niet van dat gevoelen is.’

‘Komaan, we zullen maar naar binnen gaan,’ zegde de heer des huizes; ‘dan kunt ge eens kennis maken.’

Wij stonden op en begaven ons naar de huiskamer, waar de meisjes ons intusschen reeds waren voorgegaan. Bij mijn binnentreden hoorde ik nog een onderdrukt lachje, maar ik kon niet zien of dat mij betrof; want gedachtig aan hetgeen ik zooeven gehoord had, had ik oogenblikkelijk bij het opstaan mijn bril van den neus genomen, en zonder mij tijd te gunnen hem in zijn huisje te bergen, in den zijzak van mijn jas weggemoffeld. Ik stond dan ook vrij wezenloos te zien, toen mijn gastheer mij met de volgende woorden introduceerde:

‘Dames, ik heb de eer u hier voor te stellen den heer Willem Tobber, den zoon van mijn besten vriend, die voor zaken op reis zijnde, zoo beleefd geweest is mij eens te komen opzoeken, en die hier zal blijven dineeren. En hier, mijnheer Tobber, ziet ge mijn beste vrouw en mijn lieve dochter, mitsgaders mejuffrouw Emilie van Kersbergen, onze welkome gast.’

‘Wie zegt u?’ vroeg ik, terwijl ik voelde dat ik een hoofd kreeg als een beet.

‘Mejuffrouw Emilie van Kersbergen,’ herhaalde mijnheer, en ofschoon zijn blozend gelaat mij in mijn brilloozen toestand voorkwam evenveel uitdrukking te hebben als een opengesneden meloen, ontging het mij toch niet dat de meisjes een veelbeteekenend kuchje wisselden. Een van haar - of het Emilie of haar vriendin was wist ik op het oogenblik niet, daar de heer Veldhuizen, niet op mijne bijziendheid rekenende, mij de dames maar terloops had aangewezen - liet toevallig iets op den grond vallen.

Half uit hoffelijkheid, half om mij zekere *contenance* te geven, haastte ik mij in den blinde naar het gevallen voorwerp te tasten; maar was daarbij zoo ongelukkig op den strook van het donkerblauwe kleed der jonge dame te trappen, zoo dat het belegsel met een knarsend geluid van den rok gescheurd werd.

‘Mijnheer is bijziende, geloof ik,’ zegde mevrouw.

Ik voelde mij opnieuw het rood naar de wangen stijgen, maar de jonge dame in het blauwe kleed redde mij uit de verlegenheid door het gesprek op een ander onderwerp te brengen.

‘O 't is niets,’ zegde ze, terwijl ze haren rok opnam en tevens het gevallen voorwerp van het tapijt raapte. ‘De draad is enkel los, en hier heb ik mijn flacon al.... Ik heb mijnheer onlangs al eens gezien.’

‘Ja?’ vroeg ik verrast; want ik herinnerde mij niet ooit eene der jonge dames ontmoet te hebben. ‘En bij welke gelegenheid heb ik onbewust die eer gehad, als ik vragen mag?’

‘En als *ik* vragen mag, dan zou ik het mijnheer wel eens te raden willen geven,’ hernam zij op schalken toon, en een nieuw kuchje van verstandhouding aan het adres harer vriendin.

‘Dan vrees ik, dat ik het raadsel zal moeten opgeven,’ hernam ik.

‘Foei, geeft ge al zoo gauw den moed op. Er is geen haast bij, en daar ge toch blijft eten geef ik u tijd tot het dessert.’

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

TABAKSTATISTIEK. - Wij Nederlanders, zegt een hollandsch tijdschrift, gaan voor de sterkste rookers van de wereld door; toch is dit niet het geval en komt aan de Amerikanen ook op dit gebied de hoogste prijs toe. Terwijl toch in Nederland jaarlijks 2.8 kilogram tabak per hoofd verbruikt wordt, bedraagt het tabaksverbruik in de Vereenigde Staten 3.1 kilogram jaarlijks en per hoofd. Maar moeten wij voor de Amerikanen de vlag strijken, van alle overige natiën spannen wij in het edele rooken toch de kroon. Het meest streven ons de Belgen op zijde, die jaarlijks 2.5 kilogram tabak oprooken, en daarna komen de Zwitsers, die zich met 2.3 kilogram tevreden stellen. Op hen volgen de Oostenrijkers, Hongaren en Duitschers met 1.9 kilogram en dan de Zweden met 1.2 kilogram, dat is nog niet de helft van de tabak, die wij jaarlijks per hoofd behoeven.

Maar komt het tabaksverbruik der Zweden ons gering voor, wat moeten wij dan niet van de Russen zeggen, die aan 0.9 kilogram genoeg hebben, van de Serviërs, die het met 0.875, van de Franschen, die het met 0.85, of van de Italianen, die het met 0.7 kilogram af kunnen? En toch zijn deze volken nog ferme rookers in vergelijking van de Rumeniërs, de Denen en de Finnen, waarvan de eerste jaarlijks twee en de beide laatste slechts één ons tabak oprooken. Hoe die het uithouden, gaat het begrip van een hollandsch rooker te boven!

DE ZOON VAN DEN MARSKRAMER.

‘Jan!’ riep Klaas, den jongen de hand op den schouder leggend, ‘omhels uwe weldoeners en beloof hun dat ge hun trouw en dankbaar zult zijn.’

HANGENDE KAMERHOVEN. - Nu het seizoen der bloemen weêr nadert, beginnen de liefhebbers er ook weêr aan te denken hunne kamers met de bekoorlijke kinderen

van Flora op te schicken, en hun zal het dan ook welkom zijn als wij hun eene nieuwe versiering op dit gebied aan de hand doen. Wij bedoelen een soort van hangenden kamerhof, en wie ons op dit woord ongeloovig mocht aanzien, dien herinneren wij aan het bekende verhaal van den *garde-civique*, die op het harig bekleedsel van zijn sjako waterkers gezaaid had en dientengevolge op de parade verscheen met een hoofddeksel, geheel met groene blaadjes bedekt. Als verschooning wendde hij aan, dat hij veel van waterkers hield, maar zich niet de weelde van eenen hof kon veroorloven.

Nog curieuzer is het geval van den heer, die op een gemaskerd bal verscheen, van het hoofd tot de voeten met frisch groen bewassen. Hij had namelijk een geheel pak van wollen dekengood laten maken en daar waterkers in gezaaid, met het gevolg dat het zaad in de ruwe stof wortel schoot en hem aldus een costuum verschaftte, dat stellig eenig mocht genoemd worden.

De waterkers, bitterkers, tuinkers of hoe men die algemeen bekende plant ook noemen wil, behoort, zoo als men weet, tot die planten, welke zeer gemakkelijk kiemen. Strooit men eenige zaadkorreltjes op een ruwe wollen lap, die eenigzins vochtig gehouden wordt, dan zal men de stof binnen weinige dagen met fijn groen loof bedekt zien.

Van deze eigenschap der waterkers en andere gemakkelijk kiemende planten partij trekkende, kan men zich gemakkelijk eene soort van hangende plantage in zijne kamer verschaffen. Men neemt eene groote, grove, goedkoope spons, wast die met warm water goed uit en rijpt ze dan half droog. Nu doet men in de gaten der spons zaden, die gemakkelijk ontkiemen en die planten van zooveel mogelijk verschillende kleuren geven. Thans heeft men de spons slechts op eene warme plaats te hangen en ze gedurende eene week dagelijks met lauw water te besprenkelen, om spoedig een allerschoonste hangende bloemkorf te zien ontstaan. De verschillende zaden zullen namelijk ontkiemen, blaadjes en stengels van verschillende kleur, grootte en vorm zullen te voorschijn komen, en het geheel zal het voorkomen krijgen van een veelkleurig geverfden bol, die voor een raam opgehangen een schoon effect maakt.

EENE VLIEGENWERENDE PLANT. - Nog een anderen raad kunnen wij liefhebbers van kamercultuur aan de hand doen. Bij elken bloemist kan men zich de zaden verschaffen van den *ricinus*, eene bekende sierplant, die volgens een fransch blad de merkwaardige eigenschap bezit, vliegen en dergelijke lastige insecten uit hare nabijheid te weren. Zulk eene plant in de kamer zou gedurende de zomermaanden, wanneer de insectenwereld zich zulke groote vrijheden veroorlooft, uitstekend te pas komen en niet alleen onze huiskamers, maar ook koffiehuisen en winkels, waar eetbare waren te koop zijn, voor het lastige ongedierte beveiligen. Voor de waarheid der bewering kunnen wij natuurlijk niet instaan; maar de proef was toch licht te nemen, te meer daar wij het nu in tijds weten.

DES WINTERS GOEDKOOP BIEËN TE HOUDEN. - Het is bekend dat de bieënhouders genoodzaakt zijn gedurende den winter hun bieën den kost te geven. Thans heeft echter een bieënhouder te Haulerwijk in Friesland eene ontdekking gedaan, waardoor het voortaan mogelijk zal wezen de bieën in het leven te houden, zonder ze te voeden. In den herfst van het vorige jaar had hij eenige korven, die bijzonder slecht van honig voorzien waren, in den grond begraven en met een goede laag zand bedekt, ten einde de daarin aanwezige bieën tot den winterslaap aan te moedigen. Toen hij nu in het voorjaar de levend begravenen weder uit hare onderaardsche gevangenis verlostte,

bleek het dat nagenoeg allen nog frisch en gezond waren, terwijl de honigvoorraad bijna onaangeroerd gebleven was.

LIKEUR UIT SINAASAPPELSCHILLEN. - De lezer zal zich wellicht herinneren, dat wij in den vorigen jaargang verhaald hebben, hoe men tegenwoordig in Amerika uit oude schoenen Jamaica-rum wist te vervaardigen. Wellicht heeft hij bij die mededeeling ongeloovig het hoofd geschud en gezegd: 't Is er weêr een uit Amerika.' Ditmaal kunnen wij echter van eene dergelijke nijverheid gewag maken, die niet in Amerika, maar in de groote steden van het oude Europa wordt uitgeoefend. De parijsche en berlijnsche voddenrapers leggen zich tegenwoordig bijzonder toe op het verzamelen van sinaasappelschillen, die zij op de straat, op vuilnishooopen, kortom overal, vandaan halen. Die afval, waarvoor iedereen stellig den neus zou optrekken, gaat naar de likeurstokers, die er - o wonder der hedendaagsche wetenschap! - nog een soort van curaçao uit weten te distilleeren. Wie weet hoe menigmaal wij met genot een likeurtje hebben gedronken, gestookt uit weggeworpen sinaasappelschillen, die uit den een of anderen parijschen of berlijnschen vuilnisbak waren opgeschommeld!

Nog meer! Een duitsch parfumeur zal eerlang een reukwerk in den handel brengen, dat uit dezelfde grondstoffen verkregen is. Wij betwijfelen echter zeer of hij dit op de étiquette vermelden zal.

[Nummer 35]

De zoon van den marskramer.

Eene dorpsgeschiedenis uit het midden der vorige eeuw.

(Vervolg.)

III.

Vader Daal had goed gezien toen hij den jongen een huichelaar noemde. De eerste dagen, welke op het ernstig onderhoud volgden, toonde de jonkman zich berouwvol en legde een buitengewonen iever aan den dag, door de zaken, welke hem toevertrouwd waren, naar behooren te behartigen. Lang duurde dit echter niet, en alvorens nog de oude man hem zijn volle vertrouwen terug geschonken had, verslapte die iever opnieuw en ontaardde in luiheid.

Eer het echter zoo ver kwam, had de jonge huichelaar een middel aangewend, dat zijn pleegvader daarop moest voorbereiden. Meermalen, wanneer hij op het land werkzaam was, had vader Daal hem aangetroffen met de tranen in de oogen, tranen, die met geweld te voorschijn waren geroepen, toen Jan den grijsaard naderbij zag treden. Naar de oorzaak van zijn verdriet gevraagd, gaf hij ontwijkende antwoorden, tot dat vader Daal op zekeren dag niet losliet, alvorens de jongen alles verteld had wat hem op het hart scheen te liggen.

De huichelaar begon met te zeggen dat hij zijn vorig leven betreurde, maar onmogelijk in dien toestand kon voortleven. Hij had gebrek aan lucht, beweging en vrijheid en het gemis daarvan gevoelde hij zoo diep, dat hij zou wegwijnen indien hij nog lang daarvan verstoken

IN VOLLE ZEE, NAAR H. BACON.

bleef. Te vergeefs stelde vader Daal hem voor, dat deze beweerde kwaal slechts in zijne verbeelding bestond, dat niemand op de wereld meer lucht en beweging had dan een landman, en dat ook niemand aan zijne vrijheid afbreuk zou doen, indien hij slechts bleef binnen de perken van plicht en geweten.

De jongen zweeg en deed alsof hij met die woorden instemde om echter den volgenden dag zijn komediespel te herhalen en daardoor onrust te zaaien in het gezin, dat zich vóór zijne komst in het huis zoo gelukkig gevoelde.

Om er voor goed een einde aan te maken stond vader Daal hem toe kleine reisjes te doen voor den handel in granen, dien de oude man met dit doel begonnen was. Niemand blijder dan Jan toen hem deze uitkomst werd meêgedeeld, Met een vloed van woorden, die zijne dankbaarheid moest uitdrukken, toog Jan op reis, en van dat oogenblik af was het met het landbouwwerk gedaan. Te laat zag vader Daal dat hij te inschikkelijk was geweest; want ofschoon hij tevreden kon zijn over de handelsooperatiën van zijn pleegzoon, toch bemerkte hij reeds na de eerste reis, dat Jan voor de oude dorpsgewoonten den neus optrok en zijne kleeding ook geheel naar het voorbeeld der steden had gewijzigd. Ook zijne gesprekken verrieden maar al te spoedig dat hij het hoog in de lucht had en een zucht naar rijkdommen koesterde, die den ouden man hoogst bedenkelijk voorkwam.

In weêrwil van al zijne fouten en gebreken had de grijsaard den jongen lief, zoo zelfs, dat hij door de vingers begon te zien, wat hij vroeger altijd berispt had. Zijne oogen zouden echter op noodlottige wijze geopend worden.

Op zekeren dag dat Jan op reis was en Hanna een bezoek was gaan brengen aan een harer vriendinnen in het dorp, trad de pastoor de hoeve van vader Daal binnen.

‘Welk een geluk u te zien, heer pastoor,’ riep de oude landman opstaande. ‘Neem plaats en zeg mij terstond, waarmee ik u van dienst kan zijn. Welke arme moet thans geholpen worden?’

‘Ik dank u, vader Daal, voor uwe vriendelijkheid. Ik ken uwe kristelijke naastenliefde en waardeer ze, doch ik kom thans over eene geheel andere zaak spreken, namelijk over uw pleegzoon,’ en hij zag den ouden man scherp aan.

Deze ontstelde en kleurde.

‘Gij komt mij toch geen ongeluk melden, heer pastoor?’ vroeg hij.

‘Neen, zoo erg is het nog niet, maar het zou er van kunnen komen,’ antwoordde de pastoor plaats nemende.

‘Vader Daal,’ vervolgde hij, ‘ik moet eens oprecht met u spreken, want met dien jongen loopt het mis, en neem 't mij niet kwalijk, als ik u zeg, dat gij daar zelf de schuld van zijt.’

‘Hoe moet ik dat verstaan, heer pastoor? Verklaar u nader.’

‘Gaarne,’ sprak de herder op zachten toon. ‘Vader Daal, is er niets in u wat u zegt, dat gij aan dezen jongen te veel de roede hebt gespaard?’

‘Neen,’ antwoordde de oude man, ‘ik heb noch vermaningen noch straffen gespaard, maar eerst sedert hij tot een jonkman is opgegroeid heeft hij de verkeerde neigingen aan den dag gelegd, welke ik thans betreur.’

‘Wat er jong in zit, komt er oud uit, vader Daal,’ hernam de priester. ‘Dat hadt ge moeten weten, en het verwondert mij, dat dit uw scherpzinnig oog ontsnapt is.’

‘Heer pastoor, ik verklaar u, dat ik er nooit iets van bemerkt heb; ik weet nu echter dat de jongen een huichelaar is.’

‘Hoe!’ riep de pastoor, ‘gij weet dit en zegt het op zulk een kalmen toon!’

De oude man zuchtte.

‘En wat hebt ge gedaan om dien kanker te stuiten?’ vroeg de priester.

Vader Daal boog zwijgend het hoofd.

‘Ik begrijp u, gij hoeft mij niet te antwoorden,’ vervolgde de pastoor. ‘Gij hebt den jongen lief, veel te lief, zeker meer dan hij verdient, en die liefde heeft u verblind; want gij hebt u daarmee in slaap gesust en gehoopt dat de jaren wel verbetering zouden brengen. O, vader Daal, ik beklaag u. Zijt ge wel zeker, dat Jan u wederkeerig liefheeft?’

‘Jan is vol fouten,’ zegde vader Daal, ‘doch ik ben er van overtuigd dat zijn hart beter is dan hij zelf. Ja, hij heeft mij lief, daar mag ik niet aan twifelen, ik heb er zelfs nooit aan gedacht dat het anders zou zijn.’

De priester schudde medelijdend het hoofd.

‘Mijn vriend,’ sprak hij, ‘bereid u voor op een zware beproeving, want wat ik u zal meêdeelen mag ik niet verzwijgen. Weet ge wat Jan op reis doet?’

Vader Daal ontstelde.

‘Spreek, eerwaarde vader!’ riep hij. ‘Voor zoover mij bekend is gedraagt hij zich buiten mijn oog goed; dat wil zeggen,’ voegde hij er zachter bij, ‘niet zoo als ik dat gaarne zou hebben, maar dan toch onberispelijk en fatsoenlijk.’

‘Neen, mijn vriend, ik moet u deze illusie ontnemen. Op reis verkeert hij bijna voortdurend in gezelschap met Klaas Karsten, met wien hij kroegen en herbergen afloopt. In die kroegen verklaart hij luide, dat hij een vrij man is, die eene groote fortuin heeft te wachten, daar hij spoedig in het huwelijk denkt te treden met een meisje, dat schatrijk is!’

‘En ik weet daar niets van!’ riep de argelooze vader Daal, die nog niets begreep. ‘Weet gij, heer pastoor, wie hij daarmee op het oog kan hebben?’

‘Ja,’ sprak de priester, ‘want de jonkman ontziet zich niet er bij te voegen dat Hanna Daal het knapste meisje is dat hij kent!’

Vader Daal lachte.

‘Grootspraak, anders niet,’ zegde hij.

‘t Is mogelijk,’ antwoordde de pastoor, ‘maar, gij, die bij deze tijding zoo bedaad blijft, hebt gij er ooit aan gedacht dat Jan de toekomstige echtgenoot van Hanna zal zijn?’

‘Nooit!’ riep de grijsaard. ‘Nooit!’ herhaalde hij. ‘Ik zou het voor God niet kunnen verantwoorden de toekomst van mijne Hanna in handen te geven van een jonkman, die mij geen waarborg aanbiedt, dat hij haar gelukkig zal maken. Mijne Hanna weet dit zeer goed, ik heb het haar meermalen gezegd, als een ander er soms eens eene zinspeling op maakte.’

‘Vader Daal,’ vroeg de pastoor opnieuw, ‘zijt gij zoo heel zeker dat Hanna daar eveneens over denkt als gij?’

‘Ja,’ antwoordde hij, doch niet zonder eenige verwondering.

‘En als ik u nu eens zeg, dat gij u vergist?’ vroeg de priester verder.

‘Onmogelijk, heer pastoor, zij, dat lieve kind zou mij in dit opzicht bedrogen hebben! Onmogelijk!’

‘Neen, zij heeft u niet bedrogen, wees daaromtrent gerust, maar zij heeft zich zelve bedrogen. Ik kan u verzekeren, dat zij den jongen gaarne ziet!’

Vader Daal zat als verslagen. Hij zag den pastoor in de grootste spanning aan en stamelde:

‘Het bewijs, heer pastoor, het bewijs!’

‘Zij heeft het mij zelve verklaard. Ik vermoedde het en heb haar verzocht mij alles openhartig meê te deelen.’

De oude man sloeg de handen aan het hoofd.

‘En ik,’ jammerde hij, ‘ik, die meende deelgenoot te zijn van hare geheimen, ik moet van u hooren, wat er in mijn huis omgaat! O, eerwaarde vader, geef mij raad, zeg mij wat ik te doen heb; want ik gevoel mij niet in staat geregeld te denken, laat staan deze zaak tot een goed einde te brengen.’

‘Arme vriend,’ sprak de priester, zijne hand nemende, ‘houd moed. Het is op de eerste plaats noodig, dat ge Jan uit uw huis verwijdt, dewijl hij veel slechter is dan gij denkt. Is hij eenmaal weg, dan zal Hanna van zelf wel weêr tot rede zijn te brengen, en ik beloof u dat ik u in deze taak zal helpen.’

‘Ik dank u, eerwaarde vader,’ sprak de oude man, ‘ja, steun mij; want de last die thans op mijne schouders drukt, is mij te zwaar.’

Nadat de priester nog met eenige woorden den grijsaard moed had ingesproken, verliet hij de hoeve. Vader Daal zag hem het betraande oogen achterna. Hij dacht aan zijn kleinkind en aan de gelukkige dagen, welke hij vroeger met haar gesleten had. Hij dacht ook aan zijn rampzaligen pleegzoon, die zooveel kommer over zijn huis had gebracht. Dan dacht hij aan zijn eigen plichtverzuim tegenover den jonkman en zwaar drukte het hem op het hart, dat wellicht door zijn schuld de jongen zoo ver was afgedwaald, eene schuld, waarvoor God hem nu strafte. Rouwmoedig klopte hij op de borst, vroeg God vergeving voor zijn hoogmoedige gedachten en smeekte om kracht en sterkte, ten einde met moed de wederwaardigheden te weêrstaan, welke nog boven zijn hoofd hingen.

Toen Hanna thuis kwam, zag hij aan haar gelaat dat zij geweend had en hij schreef deze tranen toe aan een onderhoud met den pastoor. Hij deed echter of hij er niets van bemerkte, en met grooter kommer dan ooit zag hij de toekomst te gemoet.

IV.

Niet zonder eenige spanning wachtte vader Daal de thuiskomst van zijn pleegzoon af. Hanna, die den ouden man opmerkzaam gade sloeg, zag spoedig, dat er bij hem een plan gerijpt was, welks uitvoering eene groote verandering zou brengen in het klein gezin, en ofschoon zij haar grootvader omtrent dit punt niet durfde ondervragen, begreep zij toch zeer goed, dat dit plan den pleegzoon gold. Het eenvoudige kind kon maar niet begrijpen wat de pastoor tegen Jan had. 't Is waar, de herder had haar meêgedeeld, dat Jan zich aan allerlei uitspattingen overgaf, maar hoe kon dit waar zijn? Gedroeg Jan zich thuis niet als een ordentelijk mensch, ging hij zondags niet naar de hoogmis en bad hij 's avonds het rozenhoedje niet meê in het gezin? Neen, Jan moest vijanden hebben, die hem bij den pastoor hadden belasterd.

Deze verklaring kwam haar zeer waarschijnlijk voor, en hoe meer zij er over nadacht, hoe grooter hare zekerheid werd dat het aldus moest zijn. De jongen ging in den laatsten tijd zwieriger gekleed dan de jongens van het dorp, dat kon kwaad bloed gezet hebben, en zoowel de pastoor als haar grootvader, die elke nieuwigheid met argwaan beschouwden, moesten hem dit kwalijk nemen.

Maar stak er dan zooveel kwaad in zich netjes te kleeden? vroeg zich dit naïeve kind af. Jan was immers geen landbouwer meer, hij was koopman geworden en mocht hij, die zich aan alle menschen moest vertoonen, er niet beter uitzien, dan een boer, die op het land werkt!

Met deze en dergelijke reden trachtte Hanna voor zich zelve den jonkman te verschoonen, tegen wien, zij begreep het maar al te goed, een aanslag zou gepleegd worden, en met niet minder spanning dan haar grootvader verbeidde zij zijne terugkomst, vast hopen de dat zij hem kennis zou kunnen geven van het onweêr, dat boven zijn hoofd hing, alvorens het losberstte.

In die hoop vond zij zich echter bedrogen; want niet zoodra had Jan een voet in huis gezet of de oude man deelde hem meê dat hij hem alleen wilde spreken, en belastte Hanna met eene boodschap naar het dorp, er bijvoegende, dat hij met zijn pleegzoon zaken te verhandelen had, waarbij hem hare tegenwoordigheid niet gewenscht voorkwam.

Die openhartigheid spelde weinig goeds, maar het meisje kon niet anders dan gehoorzamen, en ging dus met bezwaard hart dorpwaarts.

‘Jan,’ sprak de oude man ernstig toen zij alleen waren, ‘ik zal er u niet aan herinneren hoeveel goed ik aan u gedaan heb, doch wel

moet ik u wijzen op het kwaad, waarmede gij het vergolden hebt. Zwijg, laat mij eerst uitspreken. Ik ben volmaakt op de hoogte van uw gedrag op reis; ik weet dat gij met Klaas Karsten in verbinding staat en met hem deelneemt aan slemppartijen, zoo het niet erger is. Maar ik weet ook dat ge u hier maar voor het oog goed gedraagt, ten minste hier in huis; want de waard en de gasten uit den *Gekroonden Arend* weten heel andere dingen te vertellen. Nu heb ik mij afgevraagd met welk doel gij aldus den dubbelhartige speelt en sedert ik dat te weten ben gekomen moet ik u voorstellen vrijwillig mijn huis te verlaten, waar gij nooit een voet hadt moeten zetten.'

Vader Daal was op stroeven toon begonnen, doch bij de laatste woorden klonk er weemoed in zijne stem. Jan was in de hevigste ontroering opgesprongen en zag zijn pleegvader angstig aan.

'Wie is de lasteraar die mij bij u beklad heeft!' riep hij. 'Zeg mij zijn naam, dan zal ik hem beschamen!'

De oude man schudde het hoofd.

'Neen,' sprak hij, 'er is hier geen sprake van een lasteraar, en dat is hier ook de kwestie niet. Ik beschuldig u hier van het toe te leggen op den ondergang van mijn huiselijken vrede. Kunt ge u verdedigen, ik luister, doch maak het kort en zakelijk.'

'Bewijs uwe woorden!' zegde de huichelaar, 'indien gij dit kunt blijft ik geene minuut langer hier.'

'Bewijzen?' vroeg vader Daal; 'antwoord mij dan op deze vragen: Met welk recht beroemt gij u er op de verloofde te zijn van mijne Hanna? Met welk recht spreekt gij van mijne bezittingen als uw toekomstig eigendom, welke gij zegt te zullen verkrijgen door een huwelijk met Hanna?'

'Dat is alles laster!' riep Jan. 'Nooit heb ik zulke woorden gesproken!'

'Loochen niet, jongen,' zegde de oude man driftig, 'gij hebt mij zoo dikwijls belogen, dat ik u geen geloof meer kan schenken.'

'En toch is het vuige laster!' riep de jonkman woedend, 'ik ben mij bewust....'

'Halt!' riep de grijsaard, 'geen nieuwe logens. Gij vraagt mij een bewijs, welnu, ik zal het u geven. Hanna zelf heeft gesproken; is u dat voldoende?'

'Onmogelijk,' was het antwoord.

'Als ge bedoelt dat uwe vereeniging met haar een onmogelijkheid is, dan hebt ge het eerste ware woord gesproken, dat ik sinds lang uit uw mond gehoord heb. Doch genoeg, daar staat uwe kist met alles er in wat uw eigendom is, ga en vertoon u nimmer meer op mijn dorpel!'

De jongen begreep dat hier al zijne woorden verspild zouden zijn; maar tevens bedacht hij ook, dat de rijkdommen van vader Daal, welke hij reeds de zijne genoemd had, hem ontvielen. Gouddorst was niet de minste zijner hartstochten en het verlies der gedroomde schatten greep hem zoo aan, dat hij zijn rol van huichelaar liet varen en in de hoogste woede uitriep:

'Oude dwaas, denkt ge wellicht dat ik vervaard ben van uwe bedreigingen! Wie hebt ge te hulp geroepen om Hanna te doen klappen? O, ik begrijp het, gij houdt uw duifje 't liefst onder den duim om zelf meester te blijven van de bezittingen, welke haar rechtvaardig toekomen. Doch in weêrwil van al uwe pogingen zal Hanna de mijne zijn.'

'Vertrek, ellendeling!' riep de grijsaard, bevende van verontwaardiging. 'Ik gaf al mijne bezittingen als ik u nooit gekend had!'

‘Ha! ha! ‘t Mocht wat,’ sprak de jonkman sarrend. ‘Gij, uwe bezittingen afstaan! Nooit! Zelfs het geluk uwer kleindochter acht ge slechts gering als er sprake is om uw goud aan andere handen af te staan.’

Bij deze beleedigende woorden sprong de oude man op. Met een ruk opende hij de deur, kwam terug, nam de kist op, welke hij aangeduid had en droeg ze naar buiten alsof het een stukje speelgoed was. Dit alles was zoo vlug geschied, dat Jan het niet had kunnen beletten, ook als hij het gewild had. Verstomd stond hij nog toe te zien toen vader Daal hem ruw bij den schouder nemende, hem toeriep:

‘Welnu! Ga!’

‘Laat mij los!’ schreeuwde de jonkman, zich met geweld losrukkende.

‘Ga!’ riep de grijsaard, gebiedend.

‘Ha! Gij durft de handen naar mij uitsteken!’ schreeuwde Jan. ‘Dat zal u berouwen!’

‘Ga!’ herhaalde de grijsaard.

‘En als ik nu eens verkies te blijven?’ vroeg de jonkman uitdagend.

De oude man greep voor alle antwoord den jongen vast met het doel om hem aan de deur te zetten, doch Jan was op dien aanval voorbereid. Met den schreeuw van een wild dier vloog hij den grijsaard aan en gaf hem een stomp op de borst, welke hem bijna deed vallen.

‘O, mijn God!’ snikte de oude man, ‘ook dat nog.’

Zijne kracht was gebroken. Hij wist dat zijn pleegzoon slecht was, hij achtte hem tot zeer veel in staat; maar nooit kon hij gedacht hebben dat de ellendeling de handen naar hem zou uitgestoken hebben. Toen hij het ondervond begaven hem zijne krachten. Jan, die den grijsaard zag wankelen en terug treden, riep hem toe:

‘Ziet ge, oude dwaas, wat ge tegen mij vermoogt! Zoo zeker als ik het in de hand heb u te verpletteren, even zeker zal Hanna eenmaal de mijne zijn. Begrijpt ge dat?’

Vader Daal was op een stoel neêrgezonden en snikte hoorbaar.

‘Dat is nu die moedige vader Daal!’ ging de jonkman voort. ‘Hij durft mij aangrijpen en bij mijne eerste verdediging zakt hem de moed in de schoenen!’

‘Wat is hier gaande?’ kwam eene vreemde stem zich in den strijd mengen, en te gelijker tijd traden twee mannen nader, die verbaasd aan de deur bleven staan.

‘Wij hoorden hier hevige woorden, vader Daal,’ vervolgde een der mannen, ‘kunnen wij van dienst zijn?’

De oude man was opgestaan.

‘Monster!’ riep hij zijn pleegzoon toe, ‘voor de laatste maal, zeg ik u, ga en beroem er u bij uwe vrienden op, dat ge uw pleegvader hebt geslagen. Ga!’

‘Hoe!’ zegde een der mannen, ‘heeft hij de hand naar u durven uitsteken! Dat is ongehoord! Jonkman, voldoe aan het verlangen van vader Daal, of wij zullen volvoeren, waartoe hem de krachten ontbreken.’

‘Ja!’ schreeuwde Jan, ‘ik zal gaan, maar eerst zal ik voor goed met hem afrekenen.’ En de daad bij het woord voegende sprong hij op den ouden man toe. Maar de beide helpers, die zoo juist op tijd gekomen waren, grepen hem vast en drongen hem naar buiten, waar Jan nog voortging tegen de mannen te worstelen, terwijl vader Daal op den dorpel zijner woning dit tooneel moest aanzien.

‘Ga binnen, vader Daal,’ riep hem een der mannen toe, ‘sluit uwe deur, wij zullen dat hier wel met den jongen klaar spelen.’

‘Jan!’ riep de oude man, op hartverscheurenden toon, ‘Jan, ik vergeef het u,’ en snikkende ging hij naar binnen, terwijl hij de deur achter zich sloot.

Daar liet hij zich op een stoel neêrvallen en hoorde hoe buiten de worsteling nog altijd voortduurde. Hij hoorde den jongen, dien hij bijna even liefhad als zijne Hanna,

allerlei verwenschingen uitbraken tegen hem, aan wien hij alles te danken had; hij hoorde hoe die verwenschingen werden gevolgd door bedreigingen, welke hem deden sidderen. Eindelijk scheen de strijd geëindigd te zijn. De stemmen verwijderden zich en het werd stil.

Vader Daal stond op, naderde de deur, opende haar behoedzaam en wierp een blik naar buiten. Ontsteld deed hij eenige stappen terug. Voor de deur stond nog altijd de kist, doch dit deed hem niet ontstellen. op die kist zat zijne Hanna, met de handen voor de oogen, waar langs de tranen rolden.

‘O, mijn kind, gij zijt getuige geweest van dit tooneel?’

‘Grootvader, grootvader,’ weende het meisje, ‘wat hebt gij gedaan?’

Haar verwijtende toon was een angel te meer in zijn gewond hart.

‘Mijn kind,’ sprak hij, ‘wees kalm, kom binnen, morgen spreken wij nader.’

‘Neen, grootvader,’ antwoordde zij, ‘ik weet alles. O God! mijn arm hart, het zal bezwijken onder het leed.’

Met deze woorden trad zij binnen en ging zonder verder iets te zeggen naar hare kamer, terwijl de oude man haar nastarde met een gevoel, alsof de wereld onder zijne voeten wegzonk.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

In volle zee.

De naam van de schilderij, door onze gravure weêrgegeven, doet ons allicht denken aan de afgezaagde voorstelling van een vervaarlijk groot zeeschip, naar evenredigheid van het geheel zelfs veel te groot om er de passagiers zichtbaar op voor te stellen, zoodat de middelmatige kunstenaar langs dien weg aan het gevaar ontsnapt, figuren te moeten leveren. De schilderij verliest zoo doende wel veel van hare aantrekkelijkheid, maar de schilder tracht dit gemis dan te vergoeden door het houten of ijzeren gevaarte verschrikkelijk met de golven te laten worstelen en behoorlijk door de maan te doen beschijnen.

In onze gravure naar de schilderij van H. Bacon geen woedende golven, geen valsch licht, geen schokkende tooneelen, niets van dat alles. Bacon heeft ons de samenleving in de drijvende maatschappij willen weêrgeven en zijn plan moet uitnemend geslaagd heeten. Zij, die eens of meermalen een zeereis gemaakt hebben, kunnen het best beoordeelen hoe juist de schilder hier de werkelijkheid heeft op het doek gebracht, zij weten ook hoe innig men zich aan elkander verbonden gevoelt, hoe het geringste voorval in die kleine maatschappij ons belangrijk voorkomt, omdat we buiten dien kring niets dan lucht en water zien. De passagiers op ons schip zijn zoo levendig geteekend, dat het ons toeschijnt alsof wij het doel van hunne reis en zelfs hunne geschiedenis kunnen raden, en ongetwijfeld ligt hierin de grootste verdienste van het kunstwerk.

Een gezicht in de omstreken van Gouda.

Het is zoo wat overal de gewoonte geworden, wijd en breed over de landschappen in het verre vreemde te kunnen roemen, en men vergeet dat de Nederlanden, in het

Noorden gelijk in het Zuiden, een zeer eigenaardig natuurschoon bezitten: in het Zuiden vindt men eene prachtige bergstreek; in het Noorden vindt men eene niet minder prachtige vlakke natuur. In weerwil van deze zucht om in den vreemde te gaan zoeken wat men gedeeltelijk rondom zich kan vinden, zijn er toch nog altijd, die, het schoon van het buitenland waardeerende, voor dat van het eigen land een geopend oog hebben en aan zulk een minnaar van eigen natuurschoon hebben we bijgaande gravure te danken. Zij stelt een gezicht uit de omstreken van Gouda voor, dat zeker door menigeen onverschillig wordt voorbijgegaan, maar daarom niet minder schilderachtig is. Zoo rustig als het daar is geteekend, zou men het willen zien om er zich te vermeien in het genot, dat de natuur aan hare bewonderaars kan schenken, en er een

oogenblik het gewoel der wereld te vergeten. Het Noorden bezit vele zulke plekjes; moge de teekening van dit rustig en lieflijk landschap er toe bijdragen om anderen aan te sporen er meerdere te leeren kennen en waardeeren.

De gevangenneming.

Is de oorlog in het algemeen, en vooral de krijg tusschen beschaafde volken, verschrikkelijk, vreeselijk in de verwoestingen die hij aanricht, in de menschenlachting op groote schaal, die hij van zelf meëbrengt, in de jammerlijke gevolgen, die hij voor de beide partijen na zich sleept, - oneindig gruwelijker zou hij ons echter voorkomen, konden we al het leed overzien, dat hij in het verborgen veroorzaakt, en waarvan de wereldgeschiedenis geen nota neemt.

EEN GEZICHT IN DE OMSTREKEN VAN GOUDA, OORSPRONKELIJKE TEEKENING VAN J.H. VAN DER HARST.

Een dier onbekende, maar niet minder verschrikkelijke episodes uit den laatsten franschduitschen oorlog, die te midden der algemeene jammeren onopgemerkt blijven, wordt ons op aangrijpende manier geschilderd door het tafereel van den duitschen schilder Lasch, waarnaar onze gravure vervaardigd is.

Wij bevinden ons in een fransch grensdorp, op het oogenblik dat de strijd tusschen de twee voornaamste, de beschaafdsten volken van ons werelddeel het hevigst

geworden, en de wederkerige verbittering tot het toppunt geklommen is. De anders zoo vreedzame landbouwers, die hunne akkers door de binnen dringende legers van den vijand moesten zien vertrappen, hebben moedeloos het werk gestaakt. Overigens, er valt niet te oogsten van de akkers, die door de paardenhoeven het onderst boven zijn gekeerd,

en waartoe zou men zaaien, als er geene hoop bestaat de vruchten te zien rijpen.

Mokkend steken de dorpsbewoners de hoofden bijeen en verwenschen den vreemdeling, zonder te bedenken dat hij alleen niet de schuld hunner ellende draagt, en zonder te beseffen dat de duitsche soldaat part noch deel heeft aan het leed, dat hij over Frankrijk komt brengen. Opgehitst door de algemeene verbittering, door liefde tot het vaderland verblind, grijpen de vurigsten, de voortvarendsten onder hen in stilte naar het geweer, niet om zich openlijk bij hunne strijdende broeders aan te sluiten, maar om zich in hinderlaag te leggen en als een sluipmoordenaar den niets vermoedenden soldaat, den voorbij rijdenden officier een kogel in het hart te jagen.

Op het oogenblik, waarin de schilderij van Lasch ons verplaatst, is zulk een misdrijf gepleegd. De landman, die hier gegrepen wordt, heeft eenige minuten te voren een eenzaam ruiters, die langs den verlaten weg reed, door een kogel, van uit het kreupelhout gelost, uit den zadel doen storten. Maar nauwelijks was het schot gevallen, of daar klonken kreten in de verte, er werden nieuwe schoten gelost, de patrouille naderde en in een oogwenk stond zij tegenover den sterk gebouwden landman, die met sidderende hand eene korte karabijn onder het vochtige loof trachtte te verbergen.

DE GEVANGENNEMING, NAAR C. LASCH.

Met de kracht der vertwijfeling had hij echter aan hunne handen weten te ontsnappen: hij was het bosch ingesneld, door de geheele patrouille in vliegenden ren gevolgd, en had ten laatste eene wijkplaats gezocht in zijn huis.

Toen de soldaten de boerenwoning binnen

drongen, was de vluchteling nergens te vinden; verbitterd en verontwaardigd over den verraderlijken aanval rustten de Duitschers echter niet voor zij Inin officier gewroken hadden. Van den zolder tot den kelder werd het huis doorzocht, en eindelijk, ja, daar vond men den rampzalige, wiens oogen fonkelden van dweepzieken haat.

Het tooneel, dat thans volgde, hebben wij voor oogen, en waar de schilder dit met zulk een gloed en leven op het doek gebracht heeft, daar hoeft de pen slechts weinig aan te vullen. Al de huisgenooten zijn toegesnel, om in hunne wanhoop eene laatste poging tot redding van den man en vader te wagen. De vrouw klemt zich, met het weenende kind op den arm, aan den zielsbeminden echtgenoot vast; de dochter hangt zich radeloos aan zijn arm. Te vergeefs, de krijgsman heeft den ongelukkige reeds bij de kraag gegrepen, en de verbitterde uitdrukking op zijn gelaat laat geen plaats over voor medelijden. Het baat niet of de oude vader met zijn zwakke, doch door de vertwijfeling verhoogde krachten den anderen *Prussien* al poogt tegen te houden, of de losgebroken bandhond den soldaat aanblaft, of de oude grootmoeder, op haar stokje gebogen, om genade smeekt en of de kleine knaap zijn gejammer met dat zijner zuster mengt; er is geen genade voor den man, dien de Pruisen als een sluipmoordenaar beschouwen.

De officier heeft geen ander antwoord voor het weegeklag van het geheele gezin dan: ‘fusilleeren!’ De gevangene wordt weggesleurd uit de armen van hen, wier eenige steun en verzorger hij was, en nog denzelfden dag, nog het eigen uur ondergaat hij hetzelfde lot, als hij den armen ruiter bereid had. Van dat oogenblik af zijn zijne kinderen weezen, zijne vrouw weduwe en hebben zijn arme ouders een zoon verloren, die tot heden hun trots was en die hun tot steun moest strekken in hnn ouden dag. In één uur tijd alzoo is het geluk eener geheele familie verwoest; ja, wellicht zijn twee gezinnen in het ongeluk gestort; want ook de verraderlijk vermoorde ruiter kan echtgenoot en vader zijn. De duivel des oorlogs heeft opnieuw een aantal slachtoffers te voegen bij de millioenen en nogmaals millioenen, hem reeds ter prooi gevallen.

Het orgel.

(*Vervolg.*)

II.

Toen ik de werkplaats van een orgelfabrikant binnentrad, kon hij mij een orgel in wording toonen, waaraan nog alleen de pijpen ontbraken, zoo dat ik met een enkelen oogslag mij kon overtuigen van de werking van het heerlijkste aller instrumenten. 't Is waarlijk verbazend, hoe eenvoudig alles aan den oningewijde voorkomt. Op den bodem liggen twee blaasbalgen, schep- of aanvoerbalgen genoemd, die door een traptoestel bewogen worden en den reservoirbalg vullen, van waaruit de wind loopt door kanalen naar verschillende vierkante bakken, die te zamen den naam van ventielkast dragen; in deze ventielkast zijn openingen aangebracht, die door ventielen geopend en gesloten kunnen worden; deze ventielen staan door min of meer samengestelde mechaniek op hunne beurt in verbinding met de toetsen van het klavier en wel zoodanig, dat, wanneer men een toets neêrdrukt, de ventiel wordt geopend en de wind dus door de opening kan binnen dringen; op deze ventielkast bevindt zich eene andere kast, windlade genaamd, die inwendig verdeeld is in even zoo vele

langwerpige kanalen als er toetsen op het klavier zijn en waarop een dubbel deksel sluit, voorzien van gaten, waarin de orgelpijpen komen te staan; tusschen het dubbele deksel van de windlade zijn houten schuiven geplaatst, die op en neêr kunnen getrokken worden door de registers, welke zich boven en langs weerszijden van het klavier bevinden, en wel zoo, dat bij het uittrekken van een register, het gat in de daarop betrekking hebbende schuif juist tusschen de gaten van het dubbel deksel komt te liggen, waardoor dus naar believen de wind van de pijpen kan afgesloten en toegelaten worden.

Ziedaar in 't ruwe de mechaniek van een orgel geschetst. Beschouwen wij nu elk dezer deelen afzonderlijk, om zodoende tot een meer juist begrip van het harmoniërend geheel te komen.

Beginnende met de blaasbalgen, merkten wij op dat zij, wat aantal en grootte betreft, in verband staan met de grootte van het orgel. De zoo even beschrevene kan gemakkelijk door een kloeken knaap worden bediend doch er bestaan orgels waar daartoe drie, vier, soms vijf man noodig zijn, ja zelfs stoomwerktuigen de traptoestellen in beweging brengen. Een gewoon orgel bezit echter in den regel twee aanvoerbalden, benevens een reservoir en een reguleur. Deze reguleurs zijn slechts klein en ontvangen hun wind uit den hoofdbald of reservoir van het orgel, waarmee zij door een houten kanaal in verbinding staan, welke verbinding door een ventiel kan onderbroken worden. De naam welken men er aan heeft gegeven zegt reeds welke bestemming zij hebben, namelijk het toevoeren van wind van regelmatige drukking waardoor verkregen wordt, dat het geluid zonder schokken of stooten wordt voortgebracht.

Van de balgen loopt de wind door kanalen naar de ventielkast waar hij als het ware slechts op het oogenblik wacht om door de openingen de pijpen te bereiken. Deze openingen zijn echter luchtdicht gesloten door de ventielen, welks sterke veeren hen vast aandrukken. De ventielen zijn door verschillende middelen aan het klavier verbonden, en daar elke toets als een hefboom werkt, worden door het neêrdrücken van de toetsen de ventielen geopend, waardoor de openingen vrij komen. Tot veel gebruikte verbindingen behooren lange dun geschaafde latjes, abstracten genaamd, die horizontaal en vertikaal in aanzienlijke lengten worden aangewend.

Veronderstellen wij nu dat een toets omlaag gedrukt wordt, en geven wij acht wat er alsdan in het orgel geschiedt. Door de vrij geworden opening in de ventielkast stroomt de wind in de reeds aangeduide windlade en vult daar het vierkant vakje, cancel genaamd, waarin de pijp uitmondt. De pijpopening is echter nog gesloten door de houten schuif, die wij onder den naam van register aanduiden; maar ook deze trekken wij geheel en goed open. Het gevolg daarvan is dat het in de schuif geboorde gat de gemeenschap opent tusschen de opening van de ventielkast en de pijp, welke in het vierkant vakje uitloopt, zoo dat eerst nu de wind langs den weg van kanalen, ventielkast, windlade en registers rechtstreeks in de pijp komt en deze toon begint te geven.

In het volgend nummer zullen we eene gravure leveren, welke deze beschrijving duidelijk maakt.

Hiermede meenen wij een denkbeeld te hebben gegeven van de mechaniek van een orgel; gaan wij thans tot de pijpen over, in welker vervaardiging de grootste kunst van den orgelmaker is gelegen. Zij zijn het toch die het orgel de grootste waarde geven. Reinheid, kracht, volheid, liefelijkheid en verscheidenheid van geluiden, in één woord vele voornamen eigenschappen van een goed orgel zijn van de pijpen afhankelijk. Ieder onzer lezers heeft ooit orgelpijpen gezien, dewijl zij overal

gevonden worden. De pijpen welke men echter buiten in de orgelkas kan waarnemen, zijn nog slechts een klein gedeelte van de menigte, die zich er binnen bevinden. Zij worden verdeeld in labiaal- en tongwerken. Nemen we eene labiaal- of mondpijp ter hand dan ziet men dadelijk hoe zij geconstrueerd is. Eerstens de eigenlijke pijp, welke eindigt aan de spleet en niets bijzonders heeft dan haar vorm, die nog al kan varieëren, zoo als we later zullen zien. Aan de spleet begint de voet der pijp, welke van de eigenlijke pijp gescheiden is door een plat stuk, kern genaamd. Deze kern is echter zoo gesteld dat zij een spleet open laat vlak tegenover de monding van de pijp. Zoodra nu de wind door de opening onder in het voetstuk in de pijp wordt gedreven, dringt hij door de kernspleet heen en richt zich op de monding der pijp, en het is deze werking die den luchtkolom in de pijp doet trillen en dus den toon voortbrengt.

Het is niet de minste kunst van den orgelmaker om eene pijp te leeren spreken, dat wil zeggen: den door de kernspleet gedreven luchtstroom zóó te richten, dat de juiste toon verkregen wordt. Om tot dit resultaat te komen bestaan veel kunstmiddeltjes, doch zonder eene veeljarige oefening is het onmogelijk daarin zelfstandig te werk te gaan.

De orgelfabriekant maakte in mijne tegenwoordigheid een pijp sprekend. In 't begin gaf zij geen geluid, doch een zacht aanstampen van de kern deed reeds een soort ravengekras voor den dag komen; een aanscherpen van het labium had een ronden toon ten gevolge, doch niet de gewenschte. Toen op eenigen afstand van het uiteinde der pijp eene opening gesneden, en waarlijk, daar begon de toon aan te komen. Nog een weinig het labium gescherpt, de kern een beetje verplaatst, de opening wat grooter gemaakt en de pijp was gereed om hare plaats in te nemen in een orgel. Het geheele werk had hoogstens een kwartier geduurd; doch de fabrikant merkte mij op, dat dit werk niet altijd zoo vlug van de hand gaat en dat het dikwijls gebeurt, dat men uren lang met eene pijp bezig is, zonder dat zij spreken wil, zoo als het van haar verlangd wordt.

De labiaalpijpen worden op hare beurt weêr verdeeld in open en gedekte stemmen, naar gelang den toon welken zij moeten voortbrengen. De toon der open stemmen is rond, vol en vast, die van de gedekte stemmen is doffer en bij gelijke lengte klinkt de gedekte pijp een octaaf lager dan de open pijp. Het spreekt van zelf dat ook de wijidte der pijpen haar invloed doet gelden op den toon; zoo geven nauwe pijpen een mageren, dunnen en scherpen toon, welke aan kracht en volheid toeneemt hoe meer de pijp zich verwijdt.

De tongpijpen zijn voorzien van een dun koper plaatje dat door den uit de windlade stroomenden wind in trilling wordt gebracht en aldus een toon geeft, waarop echter de eigenlijke pijp al haren invloed doet gelden. Zij zijn het best te vergelijken met de zoo bekende muziekinstrumenten als klarinet en hobo, waarbij het zoogenaamde rietje de tong uitmaakt.

De orgelpijpen worden gemaakt van tin en van hout. Verder moeten we hier nog opmerken dat de pijpen verschillende vormen hebben. Zoo onderscheidt men voor tinnen pijpen den cylinder-, kegel- en conischen vorm; voor houten pijpen den prisma- en pyramidevorm. Dat al deze vormen betrekking hebben op de geluiden welke zij voortbrengen ligt voor de hand, maar ook de inrichting der bekken of labiums heeft daar invloed op. Zoo heeft men gewone bekken en bekken die aan weerszijden van kleine schermen, baarden genaamd, voorzien zijn, terwijl nog andere dezelfde schermen maar krom gebogen boven en onder den bek hebben. Wij wezen reeds op de opening welke boven in de pijp gemaakt werd, doch er zijn er ook die op de manier der fluiten van gaatjes voorzien, harmonieke tonen voortbrengen.

Al die vormen hebben echter betrekking op de registers, waarover wij in een volgend artikel meer in bijzonderheden zullen treden. Wijzen wij nu nog op het klavier en het pedaal. Meestal hebben alle orgels twee klavieren, die tragsgewijze boven elkaar zijn geplaatst; bij

groote orgels klimt dit getal tot vijf. Het pedaal wordt zoo als de naam aanduidt met de voeten bespeeld en beweegt zich altijd in de diepe bastonen.

(Wordt vervolgd.)

Een klein onderscheid.

Te Krems, in Oostenrijk, zou over eenige dagen de soldaat Frans Adam worden terechtgesteld en men fluisterde elkaar in 't oor: Van avond komt de beul.' Dien avond kwam in het eenige koffiehuis in de stad een heer, wien men tot dusver nog nooit te Krems gezien had en die, naar men wist, met den laatsten trein uit Weenen was aangekomen. Terstond verspreidde zich daarop onder de aanwezigen de mare, dat de dikke heer met roode wangen, glad geschoren gelaat en kort geknipt haar niemand anders was dan de beul Willenbacher uit Weenen. Een nieuwsgierige wilde terstond de eer hebben van den vreemdeling uit te hooren, waarom hij op hem afging en hem een goeden avond wenschte, welke groet dankbaar werd beantwoord.

- Hum hum, - begon aarzelend, de nieuwsgierige. - Gij zijt zeker overgekomen voor een voorstelling?

- Ja, ja. Kent gij mij dan?

- Ik geloof van ja en zou wel eens van u willen weten, hoeveel gij denkt te verdienen?

- Dat zal van de omstandigheden afhangen....

- Het moet toch iets verschrikkelijks zijn, om voor zooveel menschen zulk een schouwspel te moeten vertoonen?

- Waarom verschrikkelijk? Ik ken geen plezieriger bezigheid, als het te Weenen maar niet zoo slecht ging.

Alle koffiehuisbezoekers keken met ontzetting den cynischen man aan. Dat hij de beul was, daaraan viel, na hetgeen hij gezegd had, niet meer te twijfelen.

- En - vroeg de nieuwsgierige verder - waar zal het gebeuren? Naar ik hoor, aan den Wachtberg?

- Dat kunt gij toch niet meenen. Natuurlijk in het theater.

- Neen, die is kostelijk. Gij zult hem toch niet in het theater ophangen?

- Wien ophangen?

- Wel, Adam, den soldaat. Gij zijt immers de beul?

- Neen, ik ben de komiek Gottsleben uit Weenen en kom hier een gastvoorstelling geven.

Algemeene vroolijkheid!

De wederwaardigheden van een bijziende, door hem zelf verteld.

Humoreske van J.R. van der Lans.

(Vervolg.)

VII.

Ik beleef een dag vol ongelukken, die toch niet onaangenaam is.

Ik zou stellig te langdradig worden als ik alles, wat ik dien dag ondervonden heb, in bijzonderheden moest mededeelen. Mijne eerste zorg was natuurlijk te ontdekken wie van de beide dames eigenlijk juffrouw Emilie was, hetgeen mij niet spoedig gelukte; want het scheen dat de juffertjes afgesproken hadden elkander niet met haar respectieve namen aan te spreken. Nu eens was het *ma chère* en dan *ma chérie*, tot eindelijk de eene zich het woord Emilie liet ontvallen en mij daardoor in staat stelde beider identiteit te bewijzen. Van dat oogenblik wijdde ik natuurlijk al mijne aandacht aan haar, die mij tot den gelukkigste der stervelingen moest maken, en overlaadde haar met attenties, die ten gevolge mijner bijziendheid niet zelden jammerlijk mislukten en dan den lachlust der jonge dames opwekten, maar die Emilie toch altijd heel goelijk opnam.

Zoo gebeurde het in den hof, toen wij voor een perk roode bloemen stonden, dat zij mij verzocht eene roos te plukken. Oogenblikkelijk haastte ik mij een der roode bloemen van den stengel te rukken en haar die met eene galante buiging over te reiken; maar de schaterlach, waarmee zij de bloem aannam, bewees mij weêr dat ik een onhandigheid begaan had. Ik bezag de bloem van naderbij en zag tot mijn schrik dat het een geranium was.

‘Ja, riek er maar eens aan,’ lachte Emilie, ‘wat heerlijke roos, niet waar?’

Nog boozier parten speelde mijn bijziendheid mij echter in de schilderijzaal van den heer Veldhuizen. Ge moet weten dat de waardige man een overgroot liefhebber is van landschappen, waarvan hij eene heele verzameling heeft aangelegd, die ik natuurlijk zien moest. Zijne vrouw en de beide meisjes vergezelden ons bij ons bezoek naar de kunstgalerij. De zaal was in een licht grijs tintje geverfd, waarop de vergulde lijsten zeer schoon uitkwamen; maar van hetgeen de paneelen voorstelden kan ik alleen maar zeggen, dat alles groen was, het een wel wat meer dan het andere, maar groen toch van het eerste tot het laatste. En tot mijn groote verlegenheid moest ik mijn oordeel over al die kunstproducten uitbrengen; ik kon mij niet verontschuldigen, daar de heer Veldhuizen indertijd van mijn vader vernomen had, dat ik aan aquarel-teekenen deed.

‘En wat zegt ge nu van mijn verzameling?’ vroeg de heer Veldhuizen.

‘Rijk, prachtig, ik kan niet anders zeggen; menig museum zou u die kunstschaten benijden.’

‘De meeste nieuwere meesters van het binnen en buitenland zijn hier vertegenwoordigd. Wat dunkt u van dien Koekoek.’

‘Een koekoek?’ vroeg ik, de schilderij een weinig naderend; want dicht durfde ik er niet bij gaan, uit vrees van mijne bijziendheid te verraden. ‘Ik dacht dat mijnheer alleen landschappen had.’

Een nieuw gelach der meisjes deed mij tot achter de ooren blozen; ik had mij weêr vergist. Gelukkig dat de heer Veldhuizen het in de overmaat zijner geestdrift niet merkte.

‘Ik heb uitsluitend landschappen,’ zegde hij; ‘ik hou van eenheid en harmonie en daarom wil ik geen mengelmoes hebben. Zie daar eens dat bosch met zijne schitterende lichteffecten, die zonnestralen, door het donker loover spelend.... En hier die boschrijke hei, met hare eeuwig groene sparren en masten.’

Eeuwig groen! ziedaar inderdaad den indruk, dien de verzameling op mij maakte, en toch was ik genoodzaakt in mijne hoedanigheid van ‘kenner’ - de heer Veldhuizen legde er steeds nadruk op, dat hij maar ‘amateur’ was - al die groente te bewonderen.

‘Dat stuk daar moet je vooral goed bekijken,’ ging mijn gastheer voort. ‘Dat moet men op een afstand zien; zet u hier eens naast mij neêr en staar dan op uw gemak in

dat verre verschiet; daar is geen eind aan te vinden en hoe langer men er op ziet, hoe dieper het wordt.'

Ik zette mij op den met bruin leêr bekleeden divan midden in het vertrek, maar vloog aanstonds op, verschrikt door een verdacht gekraak, dat ik onder mij hoorde. Ik vreesde het meubel beschadigd te hebben, maar noch mijn gastheer noch ik konden er iets aan zien.

'Als ge maar niets in uwen zak gebroken hebt,' zegde hij. En daar schoot mij te binnen dat ik den geleenden bril zoo maar los in mijn zijzak gestoken had, waarvan ik wist dat de voering los was. Er was geen twijfel aan of de bril was tusschen de voering gezakt en nu was ik er op gaan zitten! Ik werd opnieuw rood van verlegenheid, maar durfde toch niet te onderzoeken of mijn vermoeden waarheid was, daar ik voor geen geld van de wereld onder de oogen der jonge dames een bril voor den dag zou gehaald hebben. Ik praatte er daarom maar overheen en begon op het groene paneel te staren tot alles mij groen voor de oogen werd.

'Ja, dat vergezicht is eenig, onnavolgbaar, meesterlijk!' riep ik uit, ofschoon ik geen zweem van den indruk gewaar werd, dien het volgens den heer Veldhuizen had moeten maken. Ik had even goed op een schotel spinazie kunnen zitten zien.

Van spinazie gesproken, aan het diner had ik ijselijk van mijne bijziendheid te lijden. Ik kon niet het minste verschil tusschen de verschillende groenten bespeuren, en juffer Emilie was telkens zoo ondeugend mij te verzoeken haar van dit of dat te bedienen. Verzocht zij mij om spinazie, dan gaf ik haar postelein en omgekeerd; verlangde zij het olie- en azijnstel, dan reikte ik haar het zuurstel over. Alleen de aanblik der welvoorziene tafel bracht mij in de war. Het servies van saksisch porselein prijkte, van de soepterrine af tot een onnoozel mosterdpotje toe, met blauwe bloempjes, zoo dat het mij voorkwam of de heele tafel met duizenden vergeet-mij-nietjes bezaaid was, die mij de oogen deden schemeren en evenveel verlegenheid toebrachten als het perk roode bloemen in den hof.

Bij het dessert herinnerde Emilie mij aan het raadsel van den voormiddag, dat ik echter thans evenmin kon oplossen, hoewel ik er nu en dan al eens aan gedacht had.

'Ik kan mij inderdaad niet te binnen brengen, waar ik de eer gehad kan hebben, met u in aanraking te komen,' zegde ik.

'Wij kwamen ook juist niet met elkander in aanraking,' lachte Emilie; 'want als ik me goed herinner, gaapte er een afgrond tusschen ons beiden.'

'Een afgrond? Dit brengt me nog meer van den weg. Ik weet niet dat ik ooit van mijn leven in de buurt van afgronden geweest ben.'

'Nu, en ik zeg u, dat het maar weinig scheelde of ge hadt er in gelegen.'

'Ik geloof zeker, juffrouw, dat ge mij bij den neus hebt.'

'In 't geheel niet; maar iemand anders had u bij die gelegenheid bij den neus, iemand, die u een gevaarlijken valstrik had gespannen.'

'Een valstrik gespannen! Maar ik kan me niet voorstellen dat iemand mij ooit in mijn leven lagen gelegd heeft.'

'Nu maar, in dien valstrik zijt ge wel degelijk gevallen, en diep gevallen ook. Die val beroofde u van uw kroon, maar gelukkig was ik bij de hand om u die weêr op het hoofd te drukken.'

Op de laatste woorden sloeg ik niet veel acht meer, daar het woord kroon mij, naar ik dacht, geheel op weg geholpen had.

'Eureka! Ik heb het gevonden!' riep ik uit.

'Bravo!' juichten de meisjes en klaptten in de handen, eene luidruchtigheid, waarin mijnheer en mevrouw niet weinig schik hadden.

‘Voor een paar maanden heb ik op een lifehebbertoonneel voor koning Lodewijk XVI gespeeld, en die voorstelling zult ge bijgewoond hebben.’

‘Mis!’ klonk het weêr onder schaterend gelach, en Emilie verborg het hoofd in den schoot harer vriendin om daar vollen teugel aan hare lachbui te geven. Zulk een buitengewonen lachlust over eene simpele vergissing kon ik mij niet verklaren. Onnoozele, die ik was, om niet in te zien, dat ik hier met een steek onder water te doen had! Maar wat zal men er aan doen, als men te goeder trouw en zonder erg is, zoo als ik op dat oogenblik was?

‘Dan geef ik het op,’ zuchtte ik wanhopig.

‘Neen, dat moogt ge niet,’ hernam Emilie. ‘Ik zal u nog langer tijd geven. Ge komt toch binnen kort bij papa?’

‘Morgen hoop ik hem een bezoek te brengen.’

‘Zie, dat doet me genoeg, en weet papa er van?’

‘Stellig, ik heb hem van mijne komst verwittigd.’

‘Nu, dan zal ik nog wel gelegenheid heb-

ben u de oplossing van het raadsel te vragen... Ge logeert zeker van nacht nog bij uw vriend?’

De lezer moet weten dat mijn verblijf ten huize van Krullebol Stijzelhaar gedurende den middag reeds ter sprake was gekomen, bij welke gelegenheid juffer Emilie mij verteld had dat zij hem zeer goed kende en hem dikwijls in Amsterdam ontmoet had. Nadat ik op de laatste vraag bevestigend geantwoord had, hernam zij:

DE ZOON VAN DEN MARSKRAMER.

.....En de daad bij het woord voegende, sprong hij op den ouden man toe. Maar de beide helpers, die zoo juist op tijd gekomen waren, grepen hem vast en drongen hem naar buiten.....

‘Vergeet dan niet mijn compliment aan hem te doen en hem te zeggen dat hij moet oppassen; dan weet hij wel wat ik meen.’

Ik was in de wolken dat ik haar van dienst kon zijn, en de welwillendheid, waarvan hare woorden blijk gaven, deed mijn hart overloopen van blijde hoop dat ik er wel in gelukken zou hare gunst te winnen. Had ik er vroeger tegen opgezien eene dame te trouwen, die men, zonder mijn smaak te raadplegen, eenvoudig voor mij gedestineerd had, - nu ik Emilie had gezien, had ik daar niet meer het minste bezwaar tegen. Zóó had ik de voor mij bestemde bruid niet durven droomen, zoo geestig en toch zoo goedig, zoo schalk en toch zoo beminnelijk!

Ik weet niet wat er meer toe bijbracht, om mij in eene allervroolijkste stemming te brengen: de houding van Emilie tegenover mij, of de wijn van den heer Veldhuizen; want daar ik vroeg naar huis moest - mijn gastheer stemde mij toe dat ik de belofte jegens mijn vriend houden moest, al had hij mij gaarne langer zien blijven - vulde hij telkens mijn glas. Toen ik dan ook omstreeks negen uur van de familie en haar bekoorlijke logée afscheid nam, was ik wel minder in de wolken dan den vorigen avond, maar zoodra ik uit de warme huiskamer in de koele buitenlucht kwam,

gevoelde ik mij zoo licht en wonderlijk in het hoofd en toch zoo vroolijk gestemd als ik mijn leven niet geweest was.

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

BEHANDELING DER POOTAARDAPPELEN. - Het is eene oude ondervinding dat aardappelen, die gekiemd hebben en vóór het pooten van de kiemen moesten ontdaan worden, minstens 10 procent minder vrucht geven dan die, welke niet gekiemd hebben. Heeft men de knollen twee of drie malen van de kiemen moeten ontdoen, dan is het verlies natuurlijk nog grooter en kan wel 50 procent bedragen. Het komt er derhalve vooral op aan het kiemen te beletten, hetgeen echter in warme kelders niet altijd doenlijk is.

Daarom verdient het aanbeveling, de tot pooten bestemde knollen in goed verzekerde droge kuilen te laten overwinteren, of, zoo men de aardappelen in den kelder bewaard heeft, ze dan zoo spoedig mogelijk daaruit te nemen en op een luchtige plaats dun uit te spreiden. Tegen nachtvorsten kunnen ze dan door een bedekking met stroo beschermd worden. Zoo de aardappelen hierdoor een weinig verdorren, worden zij er toch niet te minder om. Integendeel, de ondervinding leert, dat zij daardoor niet alleen beter tegen de guurheid van het weêr bestand worden, maar ook meer opleveren.

Een groote fout is het, juist de kleinste knollen tot pootaardappels te bewaren, daar deze in den regel minder vruchten geven en licht neiging tot ziekte hebben. Dit verschijnsel laat zich hierdoor verklaren, dat de kleine knollen gewoonlijk niet tot volslagen rijpheid zijn gekomen, minder zetmeel bevatten en over het algemeen geen voldoende kracht bezitten, om eene gezonde nakomelingschap voort te planten.

DE GESCHIKTE TIJD TOT VERVEN. - Over het algemeen beschouwt men het voorjaar en den zomer als den meest geschikten tijd om het woonhuis hetzij van buiten, hetzij van binnen van een nieuwe verflaag te voorzien, en wel omdat de verf in die jaargetijden sneller droogt. Zeker oostenrijksch blad beweert echter dat de winter daartoe een veel beter gekozen tijdstip zou zijn, en verzekert zelfs dat als men 's winters verft de verf zich tweemaal langer goed zal houden, dan wanneer men het 's zomers zou doen. Juist het langzamer opdrogen der verf maakt deze harder en beter tegen de invloeden van het weêr bestand. In den zomer daarentegen trekt de olie, die de verf bevat, te snel in het hout. Het hout zuigt ze als een spons op met het gevolg dat het bindmiddel in de verfstof verloren gaat en het loodwit droog aan de oppervlakte kleeft. Vandaar dat het spoedig bladdert, springt en afvalt.

ZUIVEREN ALCOOL TE BEPROEVEN. - Thans iets voor de distillateurs of voor ieder, die met alcolische vloeistoffen te maken heeft. Wil men onderzoeken of eene hoeveelheid alcohol ook met water is aangelengd, dan giet men een scheutje daarvan met eenige watervrije kopervitriool ondereen. Bevat de alcohol werkelijk geen water, dan mag het zout niet blauw gekleurd worden; krijgt het daarentegen eene blauwe tint, dan is ze met water gemengd. Wil men absoluut watervrije alcohol verkrijgen, dan voege men er onder voortdurend schudden zoolang kopervitriool bij, als het zout bij de proefneming nog blauw wordt, en distilleert ze vervolgens.

EENE MERKWAARDIGE PARIJZER NIJVERHEID.- Voor eenigen tijd deelden wij meê uit welke eigenaardige bestanddeelen men in de zuidduitsche fabrieken tabak en sigaren wist te maken. Te Parijs weet men langs een nog merkwaardiger weg tabak te verkrijgen en ze voor het vijfde van den gewonen prijs in den handel te brengen.

Meer dan vijfhonderd personen vinden uitsluitend hun bestaan in het verzamelen der weggeworpen eindjes sigaar, die zij des morgens vroeg op de boulevards, in de straatgoten, op vuilnishoopen, kortom, overal vinden. Die bijeen verzamelde eindjes worden vervolgens aan opkoopters verkocht, die in dat artikel vooral ook met koffiehuisbedienden zaken doen. Een ieverig verzamelaar kan met dat werk gemiddeld vier of vijf franken daags verdienen.

De oogst ondergaat daarna eenige kunstbewerkingen en komt ten laatste tegen den bovengemelden civielen prijs opnieuw in den handel. Een statisticus heeft berekend dat de opbrengst der gevonden sigaren-eindjes te Parijs in één jaar niet minder dan 750.000 franken bedraagt.

VETPLAKKEN UIT PAPIER TE VERWIJDEREN. - Niets ontsiert een boek- of plaatwerk meer dan een vetplak, en over het algemeen houdt men een dergelijke plak voor onuitwisselbaar. Toch is dit niet het geval; wanneer men de plak eerst door middel van een fijn penseeltje met gerespectueerde terpentijngeest bevochtigt, en als deze droog geworden is, de sporen daarvan door eene bevochtiging met een weinig wijngeest wegneemt, wordt het papier gemakkelijk en met weinig kosten geheel gezuiverd.

[Nummer 36]

De zoon van den marskramer.

Eene dorpsgeschiedenis uit het midden der vorige eeuw.

(Vervolg.)

V.

‘Gij zijt een lafaard!’ sprak Klaas Karsten tot zijn jongen vriend; ‘de fortuin van vader Daal is u langs den neus gegaan, en dat door eigen schuld. Nu zal een ander er schoon weer mee gaan spelen, want ge zult het met mij wel eens zijn, dat alle kans voor u voor goed verkeken is.’

‘Toch niet,’ was het antwoord; ‘Hanna blijft mij getrouw, en dat is de hoofdzaak. Het eenige, wat ik er bij verloren heb, is, dat ik nu moet wachten tot de oude dwaas dood is.’

Klaas schudde het hoofd. ‘Hij dien gij een ouden dwaas gelieft te noemen,’ zeide hij, ‘is veel slimmer dan gij. Hij weet zeer goed dat gij torens bouwt op Hanna’s genegenheid, en juist daarom zal hij alles doen wat mogelijk is om uwe berekening te doen falen. Geloofst gij niet dat hij voor Hanna spoedig een anderen bruidegom zal gevonden hebben, die beter dan gij, de kunst verstaat om een ouden man zand in de oogen te strooien? Neen, jongen, gij hebt te spoedig uw doel willen bereiken en daaraan is het te wijten dat gij hebt gemist.’

‘Uwe verwijten komen wat laat,’ sprak de jonkman. ‘Gij zijt het geweest, die mij aangespoord hebt spoed achter de zaak te zetten, gij hebt er mij toe gebracht door middel van Hanna meester te worden van de bezittingen van vader Daal en de premie welke gij mij afgedwongen hebt, te betalen op den dag van mijn huwelijk, heeft u zoo begeerig gemaakt, dat ik onophoudelijk door u werd lastig gevallen, de zaak te bespoedigen; gij hebt dus wel het minste recht om u over den uitslag te beklagen.’

PRINS LEOPROLD VAN GROOT BRITTANNIË, HERTOOG VAN ALBANY, EN ZIJNE BRUID
PRINSES HELENA VAN WALDECK-PYRMONT.

Wat de jongen zegde was waar. De aanblazingen van den reizenden koopman hadden de goede voorbeelden, welke Jan in zijne kindsheid onder de oogen had gehad, geneutraliseerd, en door den jongen er op te wijzen, hoe vader Daal met zijne liefdadigheid geen ander doel

had dan zich een goedkoop beheerder zijner goederen te verschaffen, beoogde de verleider de minste kiem van dankbaarheid, welke in dat versteend hart kon opkomen, te verstikken, eene taak, waarin hij maar al te goed slaagde.

Hij wilde daarenboven den jongen dienstbaar maken aan zich zelven, en zijne poging om eene premie te stellen op diens huwelijk moest hem eene goede som in de hand spelen. Die poging was nu mislukt; vandaar de woede van den koopman, welke nog werd aangevuurd door de juistheid van Jan's opmerkingen.

‘Gij tracht uwe onnoozelheid te verbergen door de schuld op mijne schouders te laden!’ riep hij. ‘Doch 't is goed, ga heen, en kom hier niet meer terug. Laat alles tusschen ons afgehandeld zijn.’ En hij opende de deur, terwijl hij gebiedend naar buiten wees.

De jonkman aarzelde. Hij wist niet wat te doen. Eensklaps nam hij een besluit en zegde:

‘Ik zal gaan, Klaas, doch eerst nog een laatste woord. Gij zult niet ontkennen, dat het aan uwe raadgevingen te danken is, dat de zaken zulk een keer hebben genomen tot ons beider groote schade. Kunt en wilt gij mij een raad geven om alles weêr te herstellen, ja of neen?’

De marskramer zag den jongen eenige oogenblikken aan, vervolgens wierp hij de deur met geweld dicht en een stoel nemende, sprak hij:

‘Ga zitten. Ja, ik weet een raad, maar het is de vraag of gij iets durft wagen.’

Hij zag den jongen bij die woorden zoo zonderling aan, dat deze bang van hem werd.

‘Zie,’ vervolgde de marskramer nog altijd op denzelfden hevigen toon, ‘indien vader Daal of wie ook, mij zulk eene diepe belediging had aangedaan, ik zou mij wreken. Begrijpt ge goed zijn toelag? Aan uw beleid heeft hij het te danken dat zijne zaken in zulk een goeden doen zijn, dat weet hij zeer goed, en zoo lang hij u bepaald noodig had, heeft hij zich wel gewacht u met de grove bijl aan te tasten. Hij heeft u willen exploiteeren en dat is hem gelukt. Nauwelijks toch bemerkt hij dat ge nog andere inzichten hebt dan gedurende uw geheele leven onderdanigen dienaar te spelen, en dat die inzichten hem van nabij aangaan of hij stoot u terug en berooft u aldus van het rechtmatig loon voor uwen arbeid. Dat is laag en gemeen!’ sprak Klaas, terwijl hij met de vuist op tafel sloeg.

Jan gaf hem gelijk. ‘Ja!’ riep hij, ‘dat is laag, maar ik zal mij wreken!’

‘Doe het, mijn jongen, en neem wat u onrechtvaardig onthouden wordt.’

‘Ik zal Hanna voorstellen met mij te vluchten,’ vervolgde de jonkman, ‘zij gaat zeker meê en.....’

‘En dan kunt ge beiden van gebrek omkomen,’ spotte Klaas. ‘Neen, jongen, de oude wijsneus moet anders aangepakt worden. Daarenboven zal Hanna nooit over te halen zijn om u te volgen.’

‘Ik zou hem mijn rechtmatig eigendom kunnen ontnemen. Wat zou hij doen indien ik de gelegenheid afwachtte om zijne geldkist te lichten? Niets! En er zijn nog plaatsen genoeg in de wereld, waar men veilig is voor elke vervolging.’

‘Goed gezegd. Doch vader Daal is te veel aan zijn geld gehecht om er zich zonder tegenstand van te laten berooven. Gij vraagt wat hij doen zou, indien ge hem uw eigendom wildet ontnemen? Eenvoudig dit. Hij zou de justitie waarschuwen en met het grootste genoegen tegenwoordig zijn als ge op het schavot kwaamt. Maar dat is de vraag niet. Wat zoudt gij doen indien vader Daal u in den weg trad met dit plan?’

‘Ik! riep Jan, hoe langer hoe meer opgewonden, ‘ik zou....’ en hij haalde een mes uit den zak, waarmee hij dreigend zwaaide.

‘Gij hebt gelijk,’ zegde de kramer, ‘om den dood op het schavot te ontgaan is alles geoorloofd en zijn alle middelen goed. Wij hadden daarom met dit punt moeten beginnen. Zoudt ge durven?’ vroeg hij, een veelbeteekenenden blik op het mes werpend.

‘Hoe! vader Daal vermoorden,!’ riep Jan verwonderd en ontsteld, daar het denkbeeld aan een moord nog niet bij hem was opgekomen.

‘Neen, hem beletten dat hij u door beulshanden laat vermoorden. Vrees niets, ik zal u een plan aan de hand doen, dat u straffeloosheid verzekert.’

‘Zwijg, Klaas; ge zijt een monster, gij.....’

‘Ha, ha!’ spotte Klaas, ‘daar hebt ge den held. Wat ik u raden zou, jongen? Ga naar vader Daal en vraag hem op de knieën om vergiffenis. Ge zijt een lafaard!’ Onder deze woorden was Klaas opgestaan en naar eene kast gaande, nam hij er eene kruik met twee steenen kroezen uit, welke hij op tafel plaatste. Hij schonk in en vervolgde: ‘Drink en vergeet uw leed, nooit zult ge iets worden in de maatschappij. Mannen, wien het aan moed ontbreekt om met een enkelen slag hunne fortuin te maken, zijn lafaards. Drink, zeg ik u, en laat er ons niet meer van spreken.’

Jan nam de kroes en wierp den bedwelgenden jenever met een enkelen teug naar binnen, terwijl de marskramer zich haastte de kroes weêr te vullen. De jongen dronk opnieuw en sprak:

‘Klaas, gij beoordeelt mij verkeerd, ik ben geen lafaard, maar ik schrik als ik aan bloed denk.’

‘En wie zegt u dat er bloed moet gestort worden?’ vroeg Klaas. ‘Neen, jongen, gij hebt een hazenhart, dat is de geheele zaak. Als ge naar mij hadt willen luisteren, zou ik u een plan aan de hand hebben gedaan, dat de zaak in orde had gebracht zonder dat er een druppel bloed behoefde gestort te worden. Ik zelf zou u mede geholpen hebben, maar laat ons er over zwijgen, gij durft niet.’

Bij deze tergende woorden verspreidde zich een donkere gloed over het gelaat van den jongen. De drank deed in dat hoofd reeds zijne uitwerking en hij riep:

‘Spreek, Klaas, laat hooren uw plan.’

‘Neen, neen,’ antwoordde deze beslist. ‘Wat zou het baten, gij durft immers niet. Er blijft u niets anders te doen over dan vader Daal vergiffenis te vragen en voortaan als een brave jongen goed op te passen.’

‘Klaas!’ schreeuwde Jan, ‘terg mij niet. Ik zou tot alles in staat zijn!’

‘Behalve om u zelven recht te doen, waar gij diep verongelijkt zijt.’

‘Ook dat. Spreek.’

‘Luister eens, jongen,’ zegde de marskramer, ‘het is geen kinderspel. Eerst verwerpt ge mijn voorstel en nu zoudt ge het met beide handen willen aangrijpen.’

‘Maar gij hadt mij niet gezegd dat er geen bloed bij gestort behoefde te worden.’

‘Ge zoudt dus durven?’ vroeg Klaas, met opzet dit gesprek rekkende om den jongen hoe langer hoe meer op te winden.

‘Ja! Gij zult mij immers helpen?’

‘Natuurlijk. Welnu, drink dan nog eens en luister. Gij weet dat vader Daal bij iedereen bekend staat als veel aanleg bezittende om eene beroerte te krijgen. Daar is partij van te trekken. Hoe gemakkelijk kunt ge hem deze niet bezorgen?’

‘Ik!’

‘Ja, gij. Hoor verder. Wat zoudt ge zeggen indien ik nog dezen avond naar vader Daal ging, om met hem over u te spreken en onder het drinken iets in zijn glas te

mengen dat hem gedurende den nacht bewusteloos maakt? Gij hadt dan kort spel. Tegen twaalf uur klopt gij aan, ik laat u binnen, een fikschen greep om de keel van uw gezworen vijand en hij is er geweest. Gij gaat weêr heen en den volgenden morgen maak ik de menschen wijs, dat vader Daal aan eene beroerte overleden is, wat mij niet moeilijk zal vallen, daar de barbier van het dorp te weinig begrip heeft van geneeskunde om het tegendeel te durven beweren.'

Deze afschuwelijke woorden werden met zulk eene koelbloedigheid uitgesproken, dat zij den benevelde jongen zeer redelijk voorkwamen. Zoo ver was hij echter nog niet bedwelmde of hij begreep, dat het Klaas niet zou gelukken tot middernacht onder het dak van vader Daal te kunnen doorbrengen. Hij uitte die meening, doch de marskramer antwoordde:

'Laat dat aan mij over. Ik zal voor de leus gaan spreken over eene verzoening met u en het zal mij verwonderen als hij daar geen ooren naar heeft. Maar ik zal dat wel regelen. Nu echter eene andere vraag. Het spreekt van zelf, dat ge na den dood van uw vijand met Hanna huwt, anders ware nog niets gewonnen, en in dat geval blijf ik bij mijn ouden eisch, gij betaalt mij op den dag van uw huwelijk f 10.000 voor mijne hulp. Ik geloof dat het verkrijgen van omstreeks f 80.000 wel f 10.000 waard is.'

Jan aarzelde niet meer. 'Ik neem het aan!' riep hij; 'ik kan niet anders. Hij of ik moet uit den weg geruimd worden, en de f 80.000 zullen mijn zijn!'

'Niet alleen de uwe, maar niemand zal u ooit verdenken van kwaadwilligheid en uwe toekomst is verzekerd. Drink nog eens om u moed te geven. Morgen om dezen tijd is alles afgelopen. Ik zal mij gereed maken om naar het dorp te gaan; zorg gij dan op tijd op uw post te zijn.'

De marskramer ging naar den stal. 'Het heeft moeite gekost,' mompelde hij, 'om dien lafaard te overwinnen. Het had maar weinig gescheeld, of al mijne moeite zou vergeefs zijn geweest; f 10.000 zal hij mij betalen, en als ze verteerd zijn, klop ik opnieuw bij hem aan, onder bedreiging hem als moordenaar aan te geven. De jongen heeft juist een karakter om als melkkoe door mij gebruikt te worden. Indien hij nu maar durft doortasten.'

Zoo sprekende had hij zijn ezel los gemaakt en begon hem met zijne twee manden te beladen. Toen hij er meê gereed was, leidde hij het dier naar buiten en ging nog even naar binnen.

'Tot straks' zegde hij tot Jan, 'pas op uw tijd. Denk aan uwe toekomst en uwe wraak. Binnen weinige oogenblikken kunt ge de eerste verzekeren en aan de laatste voldoen. Ge komt dus tegen twaalf uur?'

'Ja, ik kom,' sprak de jongen dof, en ging aan de deur staan om zijn verleider na te oogen.

VI.

Vader Daal stond niet weinig verbaasd toen hij den marskramer aan zijne deur zag aankloppen. Volgens zijn gevoelen was Klaas Karsten de man, die zijn pleegzoon op den verkeerden weg had geleid en aan hem had hij het dus te wijten dat over zijn huis zooveel rampspoed was gekomen. Uit het verhaal van Jan wist de kramer hoe vader Daal over hem dacht, en daarom de huik naar den wind hangende, begon hij met zijn leedwezen uit te drukken over hetgeen geschied was. Hij was gekomen, verzekerde hij vader Daal, om zich zelven in de oogen van een rechtschapen man te

zuiveren en meette toen in het breede uit over zijne pogingen om Jan binnen de perken te houden, zonder dat het hem had mogen gelukken. 't Is waar, hij had den jongen steeds bij zich ontvangen, ook nadat hij de overtuiging had erlangd, dat Jan was afgedwaald, maar daar tegenover stelde hij hoe hij door zijne belofte aan de stervende moeder van Jan gebonden was belang te stellen in diens lot. Ten slotte stemde hij met vader Daal in, dat Jan een ondankbare was, aan wien alle zorgen verkwist waren en betreurde het diep, dat hij de onvrijwillige oorzaak was van de oneenigheid, welke de jongen in het gezin van zijn weldoener had gebracht.

De oude man hoorde hem bijna zwijgend aan en maakte slechts nu en dan eene opmerking, welke echter door den marskramer werd aangegrepen om zijne onschuld aan het gebeurde in een nog helderder licht te doen verschijnen,

en de toon, welken hij daarbij wist aan te slaan, was ten slotte zoo meewarig, dat vader Daal werkelijk begon te gelooven dat die man, hoe schuldig overigens, zich evenzeer in zijn pleegzoon bedrogen zag.

Eer het echter zoo ver kwam, was het reeds zeer laat geworden en bood vader Daal hem aan dien nacht onder zijn dak door te brengen, een aanbod, waarop de marskramer gerekend had en dat hij dus ook aannam. Beide mannen dronken samen een glas en vader Daal begaf zich ter ruste met de overtuiging dat hij Klaas onrecht had aangedaan.

Klaas Karsten sliep echter niet. Hij begon met zich van zijn bovenkleêren te ontdoen en wachtte toen op den klokslag van middernacht. Zoodra de laatste slag was weg gestorven, ging hij op zijne kousen naar beneden en draaide, langs de kamer van Hanna komende, den sleutel in het slot om, terwijl hij in zich zelve mompelde:

‘Men kan nooit weten waar het goed voor is.’ Nog eer hij beneden was hoorde hij zacht op het venster tikken, dat hij beantwoordde met een zucht van verlichting; want nog altijd had hij gevreesd dat de jongen, aan zich zelve overgelaten, zou terug treden. Klaas opende de deur en liet Jan binnen. Hij legde den vinger op zijn mond, wees naar het bed waarin de ongelukkige grijsaard lag en fluisterde zoo zacht mogelijk: ‘Haast u!’

De jonkman aarzelde. Dan zich opwindende, deed hij een sprong als een wild dier, dat zijne prooi aanvalt, zette den slapende den knie op de borst, hield met de eene hand zijn mond dicht en greep hem met de andere aan de keel. Een gesmoorde kreet deed zich hooren en de marskramer, die zich achter het bed verscholen had, zag hoe de oude man wanhopige pogingen deed om zich te weren. Klaas vreesde het ergste, hij begreep dat beiden verloren waren indien hij niet te hulp schoot. Met de koelbloedigheid van een moordenaar van beroep grepen zijne handen den hals van den ongelukkige vast en knelden hem als tusschen eene schroef. De armen van het slachtoffer vielen slap neêr; zij lieten zijn aanvaller los en de afschuwelijke moord was geschied.

Op dat oogenblik hoorden beiden de stem van Hanna, die luidkeels riep:

‘Hulp! Hulp! red mijn grootvader, men vermoordt hem! Open de deur, ik ben hier opgesloten!’

Op het hooren van deze welbekende stem herkreëg Jan weêr zijne tegenwoordigheid van geest, die hem een oogenblik verlaten had. Met een sprong stond hij weêr op den vloer en bonsde daarbij met zooveel geweld tegen zijn verleider aan, dat deze met het hoofd tegen eene oude kast terecht kwam, op den vloer neêrsmakte en daar roerloos bleef liggen. Jan gaf er geen acht op. Hij snelde naar de deur en draaide haar weêr op het slot, vervolgens ijlde hij naar den stal, wrong zich daar door een klein venster heen, dat hij weêr achter zich sloot en vluchtte weg, terwijl nog onophoudelijk de stem van Hanna in zijne ooren bleef klinken, die om hulp riep voor haar armen grootvader.

Eerst toen de dageraad van den volgende dag begon te gloren, werd Hanna's stem door een voorbijganger gehoord. Deze beproefde binnen te komen, doch te vergeefs; want alle deuren waren gesloten. Kort daarna was het huis omringd door eene menigte belangstellenden, doch eerst nadat men ladders had gehaald vermocht men in het huis door te dringen.

Een kreet van afschuw ging onder hen op toen zij het vertrek binnen traden, waar de moord had plaats gehad. Op het bed dat de sporen droeg van eene hevige

worsteling, lag vader Daal levenloos uitgestrekt, terwijl men op den vloer Klaas Karsten vond met het hoofd in een bloedplas liggend. Hier was eene misdaad geschied, niemand twijfelde daaraan, en het eerste dat men deed, was onmiddellijk het gerecht waarschuwen.

De vrederechter, vergezeld van zijn griffier, kwam op de hoeve aan. De dorpsbarbier kwam en constateerde dat de oude man geworgd was, terwijl hij ook den kramer weêr bij zijne zinnen bracht door de wonde aan diens hoofd met koud water te betten en daarna te verbinden. Hanna werd ondervraagd en deelde snikkende mede wat zij gehoord had. Toen zij verhaalde dat hare kamer was afgesloten geworden en niemand in het huis aanwezig was geweest dan de marskramer zagen vrederechter en griffier elkaar veelbeteekenend aan: zij hadden zekerheid dat Klaas Karsten de moordenaar moest zijn.

Zoodra deze weêr genoeg tot zich zelven was gekomen, wilden zij ook hem ondervragen; maar de antwoorden die hij gaf, waren zoo verward en onsamenhangend, dat zij het moesten opgeven. De barbier kwam tusschenbeide en verklaarde dat de hersenen van den beschuldigde door den val op den vloer moesten gekrenkt zijn; hij gaf echter de verzekering, dat naar mate de wond genas, de geestvermogens ook zouden terug keeren.

Op bevel van den vrederechter werd Klaas naar de gevangenis gevoerd en proces-verbaal opgemaakt van het gebeurde.

De verklaring van den barbier was intusschen geheel bezijden de waarheid. Zoodra de marskramer weêr tot bezinning gekomen was en de verklaringen van Hanna hoorde begreep hij, dat hij verloren was. Niemand dan hij kon de kamerdeur van het meisje afgesloten hebben. De voorzorg welke Jan genomen had om voor zijn vertrek de buitendeur weêr te sluiten en zelf door een raampje te ontluchten, sneed hem daarenboven elken weg af om eene geschiedenis te verzinnen, waaruit zijne onschuld kon blijken. Hij achtte het dus geraden vooreerst zich te houden alsof hij niet wel bij zijne zinnen was, waardoor hij aan eene onmiddellijke ondervraging ontsnapte, welke hem in het nauw had kunnen brengen. In de gevangenis zou hij er verder over nadenken wat hem te doen stond.

Toen hij dan ook in den kelder onder het gemeentehuis zat, die als voorloopige gevangenis dienst deed, overwoog hij zijn toestand nogmaals rijpelijk, zonder echter eenige uitkomst te vinden.

‘Die vreesachtige jongen, dien ik tot niets in staat achtte, is verduiveld slim geweest,’ mompelde hij; ‘had hij de buitendeur niet gesloten, met welk een glans zou ik mij uit deze netelige positie gered hebben. Wat ware dan natuurlijker geweest, dan dat ik mij had voorgedaan als de redder van vader Daal, die zijne menschlievendheid bijna met het eigen leven heeft moeten betalen; want ik heb een vreeselijken val gedaan, ik voel dat de koorts door mijn bloed woedt. Doch ik kan er niet aan denken ziek te zijn, mijn leven staat op het spel en dat moet ik trachten te redden.’

‘O,’ ging hij verder, ‘ik zou mij kunnen wreken op den ellendeling, die van mijne raadgevingen gebruik maakt en ze uitvoert, om mij bij slot van rekening voor geheel het gelag te laten zitten. Hij zal wellicht weldra de handen genoeglijk wrijven als hij het lijk van Klaas Karsten aan de galg ziet bengelen. Dan is immers de eenige getuige van de misdaad verdwenen en heeft hij het in de hand om zich met Hanna van de bezittingen van vader Daal meester te maken en aldus zijn doel te bereiken, zonder dat het hem veel gekost heeft!’

De marskramer wond zich op bij dit denkbeeld.

‘Nooit zal dat gebeuren!’ schreeuwde hij, de vuisten ballend. ‘Nooit zal een vlasbaard de vruchten plukken van mijn overleg, als dat overleg mij naar de eeuwigheid moet helpen. Moet er een galg opgericht worden voor Klaas Karsten, dan zal hij sterven in gezelschap van den ellendeling, die de oorzaak van zijn dood was. Dat kost mij slechts een enkel woord!’

Klaas wierp zich op zijn strooleger neêr en knarste op de tanden van woede. Eindelijk greep hij naar de waterkruik, die in zijne nabijheid stond, en zette ze voor den mond. De koele drank deed hem een weinig tot bedaren komen.

‘Neen,’ sprak hij binnensmonds, ‘ik wil nog niet sterven, ik mag en kan Jan daarom niet beschuldigen. Door hem te beschuldigen teeken ik mijn doodvonnis. Ik moet trachten te ontvluchten, dat is de eenige weg die mij overblijft.’

Hij zag zijne gevangenis rond en hield het oog lang gevestigd op het van ijzeren spijlen voorziene raampje, waardoor de kelder zijn licht ontving. In de meer of mindere stevigheid dier spijlen lag zijn leven of dood. Hij begon ze te onderzoeken. Het raam was sterk, maar met inspanning van al zijne krachten zou het hem misschien gelukken de spijlen los te breken. Om echter zijn krachten te sparen wilde hij eerst van de geleden vermoeienissen uitrusten.

Geheel het dorp was in dien tusschentijd in beweging gekomen. Vader Daal, die bij iedereen in zulke hooge achting stond, was vermoord gevonden, en slechts weinigen waren er die geene verplichtingen aan den ouden man hadden. Met het weeklagen over zijn treurig uiteinde, met het medelijden voor de arme Hanna, die door den pastoor onder zijne hoede was genomen, ging er een kreet van afschuw op tegen den ellendigen moordenaar, welke echter verstomde als men het sterfhuis naderde, waar dag en nacht door de dorpelingen gebeden werd voor de zielerust van den overledene.

Toen de begrafenis zich vormde, zag men daar ook een jonkman in plaats nemen, die zijn gelaat achter zijn zakdoek trachtte te verbergen. Het was Jan, de pleegzoon van den overledene. Hij volgde het lijk naar de kerk en van daar naar het kerkhof, doch vermeid elk onderhoud en gaf zelfs geen antwoord, toen een zijner bekenden hem naderde om hem eenige woorden toe te spreken.

Nadat hij nog lang op het kerkhof was gebleven, toen alle belangstellenden zich verwijderd hadden, stond hij ook op en keerde niet in het dorp terug. Hij sloeg den kleinen zijweg in, welke naar het naburige dorp leidde, zonder zich ergens op te houden. Hoe snel hij echter ook aanstapte, toch haalde hem de tijding in, die het geheele dorp na de begrafenis opnieuw in spanning had gebracht: Klaas Karsten was zijne gevangenis ontvlucht. Toen de jonkman deze tijding vernam, ontsnapte een zucht van verlichting aan zijne borst. Klaas had hem kunnen meêsleepen in zijn eigen val; nu was ook dit gevaar afgewend.

(Slot volgt.)

Onze gravures.

Prins Leopold van Groot-Brittannië, hertog van Albany, en zijne bruid prinses Helena van Waldeck-Pyrmont.

Op het stille Arolsen is in de laatste jaren aller aandacht gevestigd. Voor de vierde maal tooiden den 26sten november de trouwe onderdanen van den beminden vorst hunne woningen met de nationale kleuren en bloemen, ditmaal om den aanstaanden

bruidegom van prinses Helena, prins Leopold van Engeland te ontvangen. De jongste op een na der dochters van den vorst van Waldeck zal weldra in het huwelijk treden met den jongsten der vier zonen van koningin Victoria.

Prins Leopold George Duncan van Groot-Brittannië, hertog van Saksen, prins van Coburg en Gotha, door de koningin van Engeland begiftigd met den titel van hertog van Albany, graaf van Clarence en vrijheer van Arklow, werd den 7^{den} April 1853 in het Buckinghampaleis te Londen geboren. Hij begon zijne studiën onder leiding van voortreffelijke duitsche

en engelsche leeraren en voltooide die aan de hoogeschool te Oxford.

Zijne bruid, Helena Frederika Augusta, prinses van Waldeck, vierde den 17^{den} februari van dit jaar haren een en twintigsten verjaardag. Ook al stonden de namen van het hooge bruidspaar niet onder de portretten vermeld, zou iedereen in de lieve beeltenis der prinses de familietrekken herkennen der koningin Emma der Nederlanden.

De St. Maartenstraat te Doornik.

Onder de belgische steden, die den stempel van het oud verleden het zuiverst hebben bewaard, treedt Doornik op den voorgrond.

DE ST. MAARTENSTRAAT TE DOORNIK.

De rivier de Schelde verdeelt deze plaats in tweeën, de oude en de nieuwe stad, en in het eerstgenoemde gedeelte vindt men nog vele gebouwen, wier geschiedenis tot de middeleeuwen opklimt.

De St. Maartenstraat vooral is hieromtrent merkwaardig. Zij geleidt, zoo als we op den achtergrond onzer gravure kunnen waarnemen, naar een grootsch gebouw, de kathedraal, van Notre-Dame geheeten, welke tempel zich met zijn vijf torens onderscheidt van alle hoofdkerken van dien naam. De Notre-Dame te Doornik werd

in het jaar 882 door de Noormannen verwoest, twintig jaren daarna begon men dien tempel te herbouwen en eerst twee en een halve eeuw later

was hij voltooid. Om zich een denkbeeld te kunnen vormen van het grootsche gebouw wete men slechts, dat het schip der kerk eene lengte van vier en vijftig meter en eene breedte van tien meter heeft. Vele beroemde beeldhouwers en schilders hebben aan de versiering van dezen tempel gearbeid.

‘Rijen, rijen, rijen in een wagentje.’

Het is verwonderlijk, waartoe de verbeel dingskracht van een kind al in staat is. Een houten sabel en een papieren steek transformeeren een zesjarigen knaap in een generaal; een met zemelen gevulde pop, in eenige lapkens gewikkeld, wordt een kind, dat loopen en zitten, slapen en eten kan; een houten paard op wieltjes is in het kinderoog een edel ros, en een boterstand, op het onder eind eener sleê geplaatst, doet dienst als equipage!

‘RIJEN, RIJEN, RIJEN IN EEN WAGENTJE,’ NAAR C. PETIT.

En wat nog verwonderlijker schijnt, is het feit, dat die verbeeldingskracht ook aanstekelijk werkt op volwassenen; deelen zij ook al niet in al de illusiën, die het

nietigste speeltuig in de weelderige fantasie der kleinen doet ontstaan, ze deelen toch in het genot, dat het kind in die illusiën schept.

Zie maar met welk een glans van vergenoegen de moeder op onze gravure de boterstand doet hobbelen onder het bekende deuntje van 'Rijen, rijen, rijen in een wagentje!' De vader

zit het tooneeltje van achter de tafel met niet minder voldoening af te zien, en dat broertje en zusje er de grootste plezier in hebben, hoeft ook niet gevraagd. De laatste heeft vóór op het geïmproviseerde rijtuig plaats genomen en stelt daardoor den kleine gerust, die bij al zijn plezier toch een gevoel van vrees niet kan bedwingen, dat zijn broertje doet schateren van vreugde.

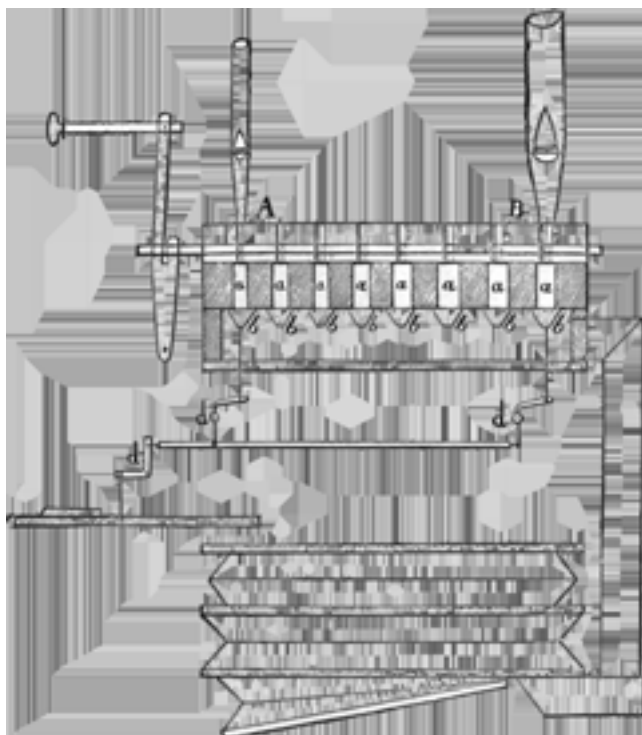
Het orgel.

(Vervolg.)

III.

Volgens belofte nemen wij hier de in het vorig nummer vermelde gravure op, welke van het aldaar verklaarde eene duidelijke voorstelling geeft:

A B is het deksel van de windlade waarop de pijpen staan;

a a a zijn de cancellen der windlade, luchtdicht gesloten door de ventielen *b b b*;

d d d zijn de hefboomen, waardoor, in verbinding met de klaviertoets, de ventielen *b* worden geopend en aldus de in de ventielkast steeds aanwezige wind, toegang krijgt tot de pijpen, omdat de tekening de houten schuif geopend voorstelt; verplaatst men deze schuif door middel van den registerknop en annexen hefboom dan is de gemeenschap van de pijp met de cancel *a* verhinderd en kan dus zelf bij geopende ventielen de pijp niet spreken. -

Op welke wijze de wind in de ventielkast komt, geeft de tekening duidelijk aan en behoeft dus geen nadere verklaring.

In het vorig artikel merkten wij reeds op, dat van een goede pijp de toon van een orgel afhankelijk is, en voegden er toen bij, dat de vorm van de pijp grooten invloed heeft op het geluid dat zij moet voortbrengen. Een zeker aantal pijpen van dezelfde

soort, die haar toon geven in chromatische orde, of wat hetzelfde is, een register, komt thans aan de beurt om nader besproken te worden. Een orgel goed te kunnen registreeren is niet gemakkelijk en eene kunst, welke even noodzakelijk is voor een organist als eene grondige kennis van de harmonie-leer, daar zonder de kunst van registreeren het spel òf eentonig òf verward moet zijn.

Alle pijpen, die tot een register behooren, moeten door het geheele register denzelfden toonaard en dezelfde sterkte hebben; slechts zelden, en dan nog alleen om bijzondere omstandigheden, wordt hiervan afgeweken. De registers kunnen over geheel het klavier loopen of slechts over de helft en dragen elk hun eigen naam. Vele beteekenen nabootsing van andere instrumenten, welke echter met uitzondering van de fluit niet verkregen kunnen worden, omdat het orgel wel imiteert, doch te verheven is om te kopiëren. Men leide hieruit echter niet af, dat het orgel een onvolmaakt instrument is, want, al leent het zich niet om andere instrumenten na te bootsen, toch brengt het geluiden voort, welke door geen ander instrument kunnen geëvenaard worden.

Het voornaamste register van elk orgel is de zoogenaamde *prestant*, een open labiaalstem, naar welks lengte de grootte van het orgel wordt genoemd. Is de grootste pijp van den prestant 8 voet, dan heet het orgel een 8 voets werk, ook als enkele andere pijpen de dubbele lengte hebben, wat menigmaal voorkomt. De toon van den prestant is krachtig en zangrijk en de hoofdstem van het eigenlijke kerkorgel. Op den laagsten toon van den prestant heeft de pijp de grootste lengte, want elk octaaf hooger verkort de lengte tot op de helft. Heeft men dus een orgel van 8 voets werk, en begint de prestant op de eerste C van het klavier, dan is de pijp van hetzelfde werk op de volgende C 4 voet, op de derde 2 voet lang, enz. De kleine pijpen van den prestant heeten octaven.

Wij kozen hier met opzet het voorbeeld van eene pijp van 8 voet lengte, omdat de laagste toon, dien de menschelijke stem kan voortbrengen, namelijk C, overeenkomt met een open pijp van 8 voet. De 8 voets registers zijn dus de hoofdstemmen en hun toonhoogte is de overheerschende in een orgel. Alle andere geluiden van grooter en kleiner afmeting moeten dus alleen dienen om die 8 voets toonhoogte te steunen, te doen uitkomen en versterken.

Verdere open stemmen zijn de *Viola di Gamba*, die zich onderscheidt door schoonen en strijkenden toon; de *Salicionaal*, afgeleid van *fluta salix*, wilgenfluit, een zeer aangenaam geluid; de *Violon* en *Violoncel*, die een sterkeren strijkenden toon hebben en de *Harmonica*, die zeer fijn en zwak zijn en een geluid geven alsof het uit de verte komt. Nog enkele harmonische registers kunnen hiertoe gerekend worden zooals de *Flute harmonique* en *Flute octaviante*, die ter halve hoogte een klein gaatje hebben en daardoor overblazen in het Octaaf en ten gevolge daarvan zeer gevuld en helder spreken.

De *Spitsfluit*, *Gemshoorn*, *Dolce*, *Dolcissimo*, enz. zijn eveneens open labiaalstemmen, doch komen alleen als hulpregisters in aanmerking. De eerste is zwakker dan de prestant, en van een conischen vorm; de tweede heeft een zacht strijkende min of meer zingenden toon, terwijl de beide laatsten zeer zacht en lieflijk klinken.

De voornaamste onder de gedekte stemmen is de *Bourdon*, een grondtoon die zeer diep is. Naast dit register staan de *Holpijp*, *Gedekte Fluit*, *Roerfluit*, *Subbas* enz, die allen behalve de Roerfluit tot het pedaal kunnen behooren.

Behalve de grondstemmen heeft men op het orgel nog de hulp- of vulstemmen, waartoe op de eerste plaats de quint- en tertsregisters behooren, die hun naam

ontleenen aan de omstandigheid dat zij naast den grondtoon de quint en terts van het octaaf tegelijk laten hooren. Zij geven den grondtoon volheid, sterkte en duidelijkheid, en dragen dus bij tot de volmaaktheid van het orgel.

De gemengde stemmen, meer bekend onder den naam van Mixtuur en Cornet, behooren eveneens tot de hulpregisters. Zij hebben op iederen toon meerdere pijpen en dienen om de bijtonen, die in het grondgeluid gehoord worden, voort te brengen, zoodat zij veel tot het eigen aardig *timbre* der geluiden meêwerken. De voornaamste gemengde stemmen zijn *Cornet*, *Scherp*, *Cimbel*, *Sexquialter*, enz., uit welke namen reeds blijkt welk geluid zij geven.

De genoemde registers zijn allen labiaalstemmen; thans komen we tot de tongwerken, die allen grondstemmen zijn en zich onderscheiden door hunne kracht en sterkte. Zij geven den orgeltoon gloed en glans. De voornaamste zijn *Bazuin*, *Trompet*, *Schalmei*, *Fagot*, *Hobo*, *Klarinet*, *Vox Humana*, enz.

De Bazuin is een der schoonste en krachtigste pedaalstemmen, die vooral in zijne diepste tonen majestueus klinkt; de Trompet kan zoowel in het klavier als in het pedaal liggen en kan een Bazuin van zwakker toon genoemd worden; ook de Schalmei is weêr eene verzwakking van de Trompet; de Fagot is gewoonlijk een klavierregister, doch komt soms ook voor in 't pedaal; voor het klavier gezet, gaat het in de Hobo en Klarinet over; de Vox Humana komt alleen in 't klavier voor en wordt slechts in weinige orgels aangetroffen. Al deze stemmen vorderen eene zeer nauwgezette intonatie en uiterst zorgvuldig en solied fabrikaat, zoo zij werkelijk tot de schoonheid van het orgelgeluid zullen bijdragen.

De juiste kennis van al deze registers is niet voldoende om een goed organist te zijn. Om toch het orgel geheel aan zijn wil te doen gehoorzamen, moet men ook de kracht der verschillende combinaties der registers onderling kennen; want alleen met eene grondige kennis daarvan is het mogelijk de oneindige verscheidenheid van geluiden te verkrijgen, die het orgel tot het grootste en volmaaktste aller instrumenten heeft gemaakt.

Om een overzicht te geven van 't geen er met een orgel kan gedaan worden, deelen wij hier eene becijfering mede van den heer Maarschalkerweerd, waaruit de lezer zich eenig denkbeeld kan maken van de verscheidenheid van geluiden, welke op een orgel kunnen verkregen worden.

Neemt bijv., zegt hij, een orgel met 4 registers, die wij A.B.C en D zullen noemen, dan krijgt men door combineering de volgende geluiden:

	A, B, C en D	zijn 4 geluiden
dan	AB, AC en AD	zijn 3 geluiden
dan	BC en BD	zijn 2 geluiden
dan	CD	zijn 1 geluiden
dan	ABC, ABD en ACD	zijn 3 geluiden
dan	BCD	zijn 1 geluiden
dan	ABCD	zijn 1 geluiden

te zamen 15 verschillende geluiden op een orgel van 4 registers.

Door eene eenvoudige progressie-rekening geven

5 reg.	(2 x	15)	+1 =	31 verand.
6 reg.	(2 x	31)	+ 1 =	63 verand.
7 reg.	(2 x	63)	+ 1 =	127 verand.
8 reg.	(2 x	127)	+1 =	255 verand.
9 reg.	(2 x	255)	+1 =	511 verand.
10 reg.	(2 x	511)	+1=	1023 verand.
11 reg.	(2 x	1023)	+1 =	2047 verand.
12 reg.	(2 x	2047)	+ 1 =	4095 verand.
13 reg.	(2 x	4095)	+1 =	8191 verand.
14 reg.	(2 x	8191)	+1 =	16383 verand.
15 reg.	(2 x	16383)	+ 1 =	32767 verand.
16 reg.	(2 x	32767)	+ 1 =	65435 verand.
17 reg.	(2 x	65435)	+1 =	131071 verand.
18 reg.	(2 x	131071)	+1 =	262143 verand.
19 reg.	(2 x	262143)	+1 =	524287 verand.
20 reg.	(2 x	524287)	+ 1 =	1048575 verand.

enz., 25 registers geven 33544431 veranderingen; 30 registers geven 1073741823 veranderingen, dat is meer dan duizend miljoen. De zeer eenvoudige formule voor deze berekening

is wanneer x het aantal registers voorstelt: het getal der combinatie's is gelijk 2^x minus 1.

Waarlijk, goed organist te zijn is geen kleinigheid en vereischt, behalve de noodige bekwaamheden, eene zorgvuldige kennis van het orgel, dat men onder zijn beheer heeft.

(Slot volgt.)

De wederwaardigheden van een bijziende, door hem zelf verteld.

Humoreske van J.R. van der Lans.

(Vervolg.)

VIII.

Ik kom nagenoeg op mijn hoofd thuis.

Het geheele gezelschap deed mij tot aan de deur uitgeleide, waar de dames terug keerden, daar de avondlucht wat koud was. De heer Veldhuizen wierp zich een overjas om de schouders en bracht mij tot aan het hek der buitenplaats.

‘Ja,’ zegde hij, toen wij daar gekomen waren, ‘hier zijn wij nu aan den straatweg; maar denkt ge alleen thuis te kunnen komen? Anders zal ik u iemand meêgeven; want ge zijt geloof ik niet te best van gezicht.’

‘Een beetje bijziende, maar dat maakt niet uit; ik kan den weg wel alleen vinden.’

‘De hovenier zal anders wel met u meêgaan.’

‘O neen, wel bedankt! 't Is maneschijn.’

‘Nu, dag Willem, goeie reis, compliment thuis. Houd u maar goed, en als ge weêr dezen kant uitkomt, hou ik me gerecommandeerd. Nogmaals de hartelijke groeten aan vader, en zeg hem dat ik hem eerstdaags denk te schrijven.’

Ik nam afscheid en stapte moedig den weg op, die helder door de maan verlicht werd. De wijn had mij luchtig en vroolijk gemaakt, en ik huppelde meer dan ik liep, te meer daar ik de streelende gedachte koesterde, ongezocht eene groote schrede nader gekomen te zijn tot het groote doel mijner reis. Door een gezegend toeval had ik Emilie ontmoet en die ontmoeting had blijkbaar beiden bevredigd. Ik had haar, zoo vleide ik mij, mijne bijziendheid weten te verbergen en had ongetwijfeld een gunstigen indruk op haar gemaakt. Alles stond dus zoo schoon als ik het maar wenschen kon en in mijne verbeelding zag ik haar reeds als mijne wettige echtgenoote.

Plotseling werd ik echter in die aangename illusiën, zoo wel als in mijn vluggen gang gestuit door eene breede zwarte streep, dwars over den weg.

‘Wat drommel! hebben ze hier in dien tusschentijd een sloot gegraven?’ zegde ik bij me zelf; maar daar ik buitengewoon luchtig in de beenen was, dacht ik er niet verder over na en was in een wip het slootje over gesprongen. Ik liep weêr door zonder mij verder met dat geval het hoofd te breken; het heerlijk denkbeeld binnen kort mijn ‘millioenenjuffrouw’ naar het altaar te leiden, dreef alle andere gedachten naar den achtergrond. Maar ik was nog geen tien passen verder of ik stond voor een tweede sloot.

‘Nu nog schooner!’ riep ik uit, maar sprong er inmiddels toch over. Toen ik echter, weêr na een tiental passen, voor een derden sloot kwam, begon ik meer aandacht aan het zonderling geval te schenken.

‘t Is waarachtig of ze me nou in ernst valstrikken spannen en afgronden voor de voeten graven,’ dacht ik. ‘Maar laat ze maar komen. ‘Hip! hip! hoera!’ En ik was alweêr aan den overkant, om weldra op een vierden sloot te stuiten.

‘Dat is mij nog nooit overkomen,’ riep ik gemelijk. ‘t Is onverantwoordelijk. Den weg vol slootjes te graven, zonder er eene waarschuwing op te zetten. Er moest hier eens een rijtuig langs komen, dan zou 't wat beleven!’

Terwijl ik zoo redeneerde, was ik er intusschen al weêr over; maar toen ik na eenige oogenblikken aan een vijfden sloot kwam, werd ik toch driftig:

‘Dat polder-, dijk- of wegbestuur hier lijkt waarachtig stapelgek. Maar ze kunnen er op rekenen, dat er morgen een ingezonden stuk in de dagbladen komt. Wat verbeelden ze zich wel! Een fatsoenlijk mensch den hals te laten breken, zonder dat er een haan naar kraaide!’

Ondanks al mijn kwaadheid, wipte ik intusschen ook dezen sloot over; maar was daarmee lang niet over alle hinderpalen heen; want na dien zesden sloot had ik er nog wel honderd, zoo niet meer over te springen, zoodat het zweet mij langs den rug liep, toen ik de eerste huizen van het dorp bereikte.

‘Heere bewaar ons! wat hebt ge nu weêr!’ klonk op eens de stem van Krullebol Stijsselhaar mij tegen, en onder een schaterlach ging hij voort: ‘Hebt ge den kolder in den kop of zijt ge weêr uw bril kwijt?’

‘Alle beî is het geval, om u te dienen; wat 't eerste betreft, dat is me waarachtig niet kwalijk te nemen. Zoo'n honderd slooten achter elkaar over te moeten springen, en dat als ge een goed glas wijn gedronken hebt! En wat het laatste betreft, dat kan ik evenmin helpen,’ voegde ik er hijgend bij, terwijl ik mij het zweet van het voorhoofd veegde.

‘Maar, kerel, zijt ge dan krankzinnig? Wat praat ge toch van sloten over springen?’

‘Ziet ge dan niet dat de heele weg er vol van is? De knieën knikken mij onder het lijf!’

‘Sloten! wat sloten!’ lachte Krullebol en liep juist over een van die zwarte strepen heen, die ik steeds zoo angstvallig vermeden had. Thans ging mij een licht op: wat ik voor sloten had aangezien, bleek niets anders dan de schaduwen van de boomen langs den weg. In den helderen maneschijn waren zij zoo zwart als peillooze afgronden.

‘Stommerik die ik ben!’ riep ik uit.

Krullebol schaterde van 't lachen en het duurde zeker wel tien minuten eer hij vragen kon wat er van den bril geworden was, dien hij mij geleend had. Wat was hij boos, toen ik hem mijn ongeluk vertelde, dat ook dezen bril het leven gekost had! Het was den jongen niet kwalijk te nemen; het was toch eene gedachtenis, daar hij veel prijs op stelde. Ik trachtte hem tot bedaren te brengen, door hem de boodschap van Emilie meê te deelen.

‘Nu, zwijg maar,’ suste ik, ‘ik zal u een splinternieuwen bril koopen, en hoor nu eens wat ik u te vertellen heb, ik heb een boodschap voor u.’

‘Van wien?’

Ja, van wien? Dat was zeker gauw gezeid, maar ik betwijfelde of het ook goed gezeid zou wezen. Ik had hem tot nog toe van het doel mijner reis onkundig gelaten, en nu op eens den naam uit te spreken, die mij in de laatste dagen niet uit de gedachten

gegaan was?.... Ik wantrouwde mij zelve; want ik voelde heel wel dat ik, zooals mijn hoofd nu stond, tot de grootste onvoorzichtigheden in staat zou zijn.

‘Van een jonge dame, die ik bij den heer Veldhuizen heb aangetroffen,’ antwoordde ik ontwijkend.

‘Welke jonge dame?’

‘Ja...,’ zegde ik aarzelend. ‘Maar laat ik u de boodschap overbrengen. Ze laat u de complimenten doen en zegt dat ge moet oppassen.’

‘Wie laat mij complimenten doen? En oppassen? waarvoor?’

‘Ja...,’ begon ik al weer; want om de waarheid te zeggen raakte ik leelijk in het nauw. Ik weet nog niet hoe ik er mij uit gered heb met mijn verward hoofd, dat door de gedachte aan de ‘millioenenjuffrouw,’ den wijn en de bokkesprongen over de sloten totaal op hol gebracht was. Toch staat mij duidelijk voor dat ik voorzichtig genoeg was den naam van Emilie van Kersbergen niet te noemen, ofschoon ik menige toespeling waagde, die ik in doodnuchteren toestand niet gemaakt zou hebben. Ik herinner mij zelfs dat Krullebol, na mij eerst voor gek uitgemaakt te hebben, op eene verklaring van mijn raadselachtige woorden aandrang en ten slotte stil en nadenkend werd.

Hoe het zij, ik nam daar niet veel notitie van; hij van zijn kant gaf de moeite op om iets uit mij te krijgen, en zoo brachten wij den avond nog genoeglijk door. Lang ben ik echter niet opgebleven; want mijn gastheer was van meening, dat ik wel mocht uitslapen tegen den volgenden dag, als wanneer hij mij naar den trein zou brengen voor de amsterdamsche reis.

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

KOFFIE-STATISTIEK. - Moeten de Hollanders in het rooken voor de Amerikanen onderdoen, in het koffiedrinken staan zij onder alle volken der aarde bovenaan. Volgens de berekeningen van een fransch statisticus gebruiken zij jaarlijks per hoofd 10.5 pond koffie, terwijl in België, waar het koffieverbruik het genoemde het meest nabijkomt, slechts 8.5 pond per hoofd verbruikt wordt. Dan volgen de Vereenigde Staten met eene consumptie van 7.5 pond, Zwitserland met 8 pond, Denemarken met 5.5 pond, Duitschland met 4 pond, Engeland met 3.125 pond en eindelijk Frankrijk met 2.5 pond perjaar en per hoofd.

Dat Frankrijk met zijne talrijke en drukbezochte koffiehuisen nog minder koffie gebruikt dan Engeland, waar daarenboven zulke overgroote hoeveelheden thee worden verzwolgen, mag zeker bevreemding opwekken; maar hoogstwaarschijnlijk beantwoorden de fransche *cafés* weinig aan hunnen naam.

IETS VOOR WINKELIERS. - In onzen tijd van concurrentie op elk gebied is het stellig zaak voor den winkelier zijne waar uit te stallen maar niet zelden komt hem die uitstalling duur te staan, doordien zijne goederen ten gevolge van de felle zonnestralen verschieten of bederven. Een zwitsersch blad doet thans een middel aan de hand om die onaangename gevolgen van het uitstallen te voorkomen. De nadeelige werking moet volgens dat blad uitsluitend aan de witte stralen van het zonlicht worden toegeschreven; worden ze daarentegen een weinig geel gekleurd, dan moeten zij onschadelijk zijn. Men late daarom lichtgeel gekleurde glasruiten in de vensters zetten of bestrijke de bestaande gewone ruiten met een dun laagje kopaal-verniss. Het laatste middel vooral was gemakkelijk te beproeven.

DE OORLOG ONMOGELIJK GEMAAKT. - De merkwaardigste uitvinding uit de laatste dagen is voorzeker het denkbeeld van den amerikaanschen geleerde James Mac Lean om eenige machines te vervaardigen, die ten doel hebben voortaan elken oorlog en zeker een tachtigjarigen oorlog onmogelijk te maken, en die hij daarom *pacificatrices* noemt. Zijn middel is echter bij uitstek homoeopathisch en... echt amerikaansch.

Zijne machines zijn ten getale van vijf, te weten:

1°. Een geweer van 0.45 kaliber, dat, eens geladen, 128 schoten kan lossen.

2°. Een veldkanon, dat gemakkelijk door twee mannen bestuurd kan worden en met groote juistheid op meer dan twee mijlen afstands 26 kogels per minuut kan werpen.

3°. Een tweede kanon, dat veel overeenkomst met het vorige heeft, maar van zwaar-

der kaliber is en 47 projectielen per minuut kan ontladen.

4°. Een ander kanon, door twee mannen bestuurd en waarmede men in enkele seconden op een gegeven punt 144 granaten richten kan.

5°. Eene geperfectioneerde mitrailleuse, die 1152 kogels per minuut afschiet.

Om tot deze resultaten te geraken heeft Mac Lean aan weerszijden der bedoelde wapenen toestellen aangebracht, die ammunitie bevatten en de lading bijzonder vergemakkelijken. Al valt het niet te ontkennen, dat het gebruik dezer geduchte wapenen spoedig aan elken oorlog een einde zou maken, zagen wij toch liever een middel uitgedacht om den oorlog te voorkomen.

EEN NIEUW VliegTOESTEL. - De zucht om hoog te vliegen behoort tot de meest ingewortelde eigenaardigheden van den mensch. Hoevele pogingen zijn er sedert het geval van Icarus, door alle eeuwen heen, al aangewend, om den mensch vleugels aan te binden, waardoor hij zich als de adelaar in het luchtruim zou kunnen verheffen. Tot nog toe zijn al die pogingen vruchteloos gebleven, hetgeen intusschen de 'overvliegende geesten', zoo als men voor een paar honderd jaar zou zeggen, niet afschrikt voortdurend nieuwe vliegmiddelen uit te denken.

DE ZOON VAN DEN MARSKRAMER.

Een gesmoorde kreet deed zich hooren en de marskramer, die zich achter het bed verscholen had, zag hoe de oude man wanhopige pogingen deed om zich te weeren.

Thans heeft de russische luchtreiziger, professor Baranofsky, weêr een nieuw vliegtoestel samengesteld, dat teenemaal den vorm van een vogel nabootst. Het bestaat uit een cylinder, waarin benevens eene stoommachine ruimte is voor twee personen. Bij middel van twee schroeven ter zijde en één achter den toestel, die snel draaien, wordt de beweging der machine meêgedeeld aan twee kolossale vleugels,

die eigenlijk de zijden van den cylinder zijn en krachtig uitslaan, zoodat het geheel omhoog geheven en in de lucht gehouden wordt. Een breede verlenging aan het uiteinde van het toestel dient tot roer en vertegenwoordigt alzoo den staart van den kunstmatigen vogel. De kop van het belangwekkend reuzendier regelt den toevoer van lucht, voor de ademhaling der luchtreizigers en het branden van den vuurhaard benoodigd. Is men eenmaal in hooger sferen gekomen, dan kan tot besparing der brandstof ook van een zeil gebruik gemaakt worden.

Alvorens omhoog te stijgen, moet het toestel eerst langs den grond eenen aanloop nemen, waarbij hij op wielen rolt, die later ingetrokken kunnen worden.

De proeven, die men tot heden met machines van klein model genomen heeft, moeten volgens de *Heereszeitung* verrassende uitkomsten hebben opgeleverd; maar zoo Baranofsky zich te eeniger tijd met zijn toestel in de lucht mocht wagen, dan mogen we hem wel aanraden toch op te passen dat hij niet hooger vliegt dan hij vleugels heeft.

NIEUWE WIJZE VAN BOEKBINDEN. - Een boekbinder in Duitschland, zekere heer Baumfalk, heeft patent genomen voor een nieuw door hem uitgevonden systeem om boeken te binden. Dat systeem bestaat hierin dat men den rug der gevouwen bladen van een boek afsnijdt, zoodat al de bladen los komen te liggen, evenals een spel kaarten. Die bladen worden dan op elkander geperst, aan de rugzijde ruw afgevijld, met lijm bestreken en op een stukje linnen geplakt. De uitvinder beweert dat de boeken, op deze wijze gebonden, veel steviger in elkaar zitten en het veel langer uithouden, dan die, welke op de gewone wijze ingebonden zijn. Oppervlakkig beschouwd, klinkt dat echter niet heel waarschijnlijk.

EENE HOUTMIJN. - Welke verschillende stoffen ook uit de mijnen mogen voortkomen, eene mijn, waaruit hout als eene delfstof wordt opgegraven, behoort stellig tot de zeldzaamheden. Zulk eene mijn bevindt zich in de omstreken van het amerikaansche stadje Dennisville in New-Yersey, welks 3000 inwoners in die mijn hun uitsluitend middel van bestaan vinden. Het stadje is namelijk omringd door een uitgestrekt moeras, de Cedar Swamps genoemd, dat in zijne diepte verbazende massa's verzonken ceders en cipressen verbergt. Deze boomen, die dikwijls verscheidene meters diep onder de oppervlakte begraven liggen, worden door de 'boomgravers' door middel eener groote boor opgespoord. De aldus opgegraven stammen leveren een bij uitstek fijn en vast hout op, dat vooral tot het dekken van gebouwen gebezigd wordt. Naar de ondervinding leert, zijn de daken, uit dit hout vervaardigd, wel zeventig jaar tegen den invloed van weêr en wind bestand. Vandaar dat het opgegraven hout dan ook duur betaald wordt.

Het aantal der verzonken boomen is niet te berekenen, daar tot nu toe alleen de bovenste lagen opgegraven zijn. In 1812 werd met de exploitatie dezer houtmijn een begin gemaakt, en nog altijd is een rijke voorraad hout voorhanden. Enkele stammen lagen dertig meter diep, zooals bleek bij gelegenheid dat men in die streek artesische putten boorde. Kan men de berekening naar het aantal jaarkringen vertrouwen, dan bevinden zich daaronder boomen, die meer dan duizend jaar oud zijn.

GEVAARLIJK SPEELTUIG. - Ieder kent de roode en blauwe, uit gom elastiek vervaardigde ballons, die door de kinderen aan een draad opgelaten worden, en die wij voornamelijk op onze kermissen gedurig zien verschijnen. Dat aardig speelgoed is niet zonder gevaar, daar de ballons met waterstofgas zijn gevuld, dat gewoonlijk uit zink en zwavelzuur verkregen wordt. Nu bevat het in den handel voorkomende

zink meestal, en het zwavelzuur onzer drogistwinkels altijd eene grootere of kleinere dosis arsenicum. Onlangs, zoo lezen wij in een duitsch geneeskundig blad, kostte dit met arsenicum bezwangerd waterstofgas het leven aan vijf Italianen, die zich in een zelfde vertrek met het vullen der gezegde ballons bezighielden. Ook de kinderen, die toch zoo licht geneigd zijn alles aan den mond te brengen, staan aan de inademing van het gevaarlijke gas bloot, en onder ongunstige omstandigheden zou dit gemakkelijk verschijnselen van vergiftiging ten gevolge kunnen hebben. Behalve dit gevaar hebben de bedoelde ballons ook nog dit tegen zich, dat zij licht vuur vatten en ontploffen, wat niet minder ernstige gevolgen kan na zich sleepen.

ONDOORDRINGBAAR PAKPAPIER. - Volgens de *Papierzeitung* kan dit op eenvoudige wijze verkregen worden door tusschen twee bladen ongelijmd papier eene stijve pap aan te brengen, die uit een mengsel van caoutchouc en parafine of japansche was bestaat, en het geheel vervolgens zacht samen te drukken en te drogen. Het papier, dat men hierdoor bekomt, zal geen lucht doorlaten, zacht, buigzaam en reukeloos zijn, en zich derhalve uitstekend leenen tot handelsverzendingen, chirurgikaal gebruik, enz.

[Nummer 37]

De zoon van den marskramer.

Eene dorpsgeschiedenis uit het midden der vorige eeuw.

(Slot.)

VII.

Op de heide een steenworp afstands van de plaats waar zich de vroegere woning van Klaas Karsten verhief, stond een rij ellendige hutten, in den omtrek bekend onder den naam van het Heike. Hare bewoners oefenden het bedrijf van bezembinders uit en stonden in zeer kwaden reuk om hunne diefstallen en aanrandingen, welke met zulk eene stouthed werden uitgevoerd, dat de plaatselijke justicie onmachtig was handelend tegen deze bende op te treden.

Geruimen tijd na de gebeurtenissen, in de vorige hoofdstukken vermeld, ging het in een der hutten van het Heike zeer levendig toe. Een tiental vrouwen, met lompen bedekt, zaten rondom een knapperend haardvuur op den grond nêergehurkt en lieten dapper de kruik rondgaan, welker inhoud meer schuld had aan de hoogroode aangezichten der vrouwen dan de gloed, welken het vuur op haar wierp.

‘Ba!’ riep een der vrouwen, de kruik aan een harer gezellinnen over gevende, ‘wanneer er geen jenever bestond, zou ik geen uur langer wenschen te leven; dat vocht doet een mensch vergeten dat er zooveel ellende is op de wereld.’

‘Hoor eens aan,’ zegde een tweede; ‘alsof ge u zooveel van de ellende van anderen aan-

TWINTIG MINUTEN WACHTEN, NAAR ED. PUTZIJS.

trekt. Neen, Lange Mie, dat is het niet; ge vreest straks de thuiskomst van uw man en zijne slagen als hij een slechte jacht heeft gehad.'

'Ik zou u raden, uw lange tong een beetje te betoomen,' bromde Lange Mie, dreigend de vuist opstekend, 'anders....'

'Kom, kom, geen geschil,' viel een derde in; 'ge weet dat er wat bijzonders aan het handje is, wij moeten dus stil zijn, willen we de zaken niet bederven.'

'Wat zou er aan 't handje zijn!' riep Lange Mie, nog altijd gebelgd. 'Onze mannen zijn toch geen kinderen, die behoeven te vreezen voor een eenzamen reiziger, en meer is hier niet te plukken.'

Op dat oogenblik werd buiten een geraas gehoord als van eene worsteling. 'Laat mij los!' riep eene stem, 'ik zal u tevreden stellen.'

'St!' ging het onder de vrouwen, en terwijl zij nog de ooren spitsten om meer en beter te hooren, werd de deur der hut ruw open gestooten en traden twee mannen binnen, die een derden man vast hadden.

De vrouwen stoven uit elkaar.

'Hé, Lange Mie!' riep een der mannen, 'zie eens hier, kent ge dit heerschap nog?'

De aangesprokene stond langzaam op en naderde den gevangene.

'Alle duivels!' riep het wijf, 'dat is zoo waar Klaas Karsten.'

Bij deze woorden drongen alle vrouwen rond om den gevangene heen.

'Wel, Klaas,' zegde de eene, 'zijt ge zoo gehecht aan uw oud verblijf, dat ge het nog eens komt opzoeken?'

'Nu, ge zult de zaken veranderd vinden,' vervolgde eene tweede; 'uw Jantje is reeds lang de gelukkige echtgenoot van de mooie Hanna en tevens de eigenaar der goederen van vader Daal, dien ge zoo onhandig uit de wereld hebt geholpen.'

'Misschien komt hij om af te rekenen,' riep een derde; 'want hij is met den jongen altijd te veel twee handen op één buik geweest, om alvorens te moorden niet samen te rekenen.'

'Wilt ge wel eens zwijgen!' riep de man, die het eerst gesproken had, opnieuw. 'Maakt plaats en gij, Klaas, ga hier zitten, dan kunnen we onze zaken bespreken.'

De vrouwen weken naar een hoek van het vertrek terug en zagen naar den marskramer, die nog geen woord had gesproken en nu, op een houtblok gezeten, in het vuur zat te staren.

'Gij ziet, dat wij u herkend hebben,' sprak de man weêr, 'zeg ons nu wat ge hier komt doen, waar ge elk oogenblik gevaar loopt kennis te maken met de galg; want men zal u voor de tweede maal niet zoo gemakkelijk laten ontsnappen.'

Klaas gaf geen antwoord.

'Ik begrijp,' vervolgde de spreker, 'dat ge u niet gaarne een boontje uit den schotel laat halen, en toch zult ge met ons moeten deelen, ouwe jongen. Zeg rondweg, voor hoeveel hebt ge den moord gepleegd? Wij deelen dan samen, want ik voorzie dat het niet gemakkelijk gaan zal uw pupil te doen betalen, en bij eene eerlijke overeenkomst nemen wij het op ons u bij de invordering van uw loon bij te staan.'

Nog altijd bleef Klaas zwijgen.

'Het zou mij spijten,' hernam de bezembinder met iets meer drift, 'dat we geweld moesten gebruiken met u. We hebben vroeger zoo menig zaakje samen afgehandeld, dat ik er nu ook op reken, dat we als goede vrienden zullen scheiden. Spreek dus!' en de man stond op.

‘Haal hem de tong uit zijn bek!’ schreeuwde een der wijven. ‘Ik zou zooveel complimenten niet met hem maken.’

‘Als ik u nog eens hoor,’ sprak de bezembinder, zich tot het wijf wendende, ‘zet ik u aan de deur. Komaan,’ vervolgde hij, ‘ik zie wel dat ik anders met u te werk moet gaan, ik zal u wel laten praten. Lange Mie, kom hier,’ gebod hij, ‘ga daar zitten en antwoord mij of ge u dien nacht nog herinnert toen we ergens - ik zal niet zeggen waar - inbraken, en uit wraak dat we geen geld meester konden worden, een kind meênamen. Weet ge dat nog?’

‘Ja,’ zegde het wijf, ‘die jongen heeft ons geld genoeg gekost. Ik haatte hem en wilde hem weg doen, doch gij wildet er niets van weten.’

‘Juist,’ hernam de inbreker, ‘ik wilde er niets van weten en nu zal ik u zeggen waarom. Die jongen was het kapitaaltje, dat ik mij voor mijn ouden dag wilde bewaren.’

‘En toch hebt ge hem weg gedaan!’ riep Lange Mie. ‘Op zekeren dag moest ik de stervende spelen en hem overgeven aan een man, dien ik door mijn smeeken overhaalde den jongen tot zich te nemen.’

‘Ge hebt een goed geheugen, Lange Mie. En de man nam hem, niet waar? Maar weet ge ook wat de man met hem deed, weet ge wie die man was?’

‘Neen,’ zegde Lange Mie, ‘dat hebt gij mij nooit gezegd.’

‘Nu, dan zal ik het u thans zeggen. Die man was Klaas Karsten, onze vriend, die hier bij ons zit!’

‘O!’ riep het wijf, ‘dan is de erfgenaam der goederen van vader Daal dezelfde jongen, die...’

‘Zeer juist,’ viel haar de roover in de rede. ‘De pleegzoon van vader Daal is de jongen dien wij groot brachten. Wel, Klaas,’ vervolgde hij, ‘gij ziet dat ge ons dank verschuldigd zijt; want ge weet wel, dat ik u heb aangeraden hem bij vader Daal te brengen, welke raad door u trouw is gevolgd.’

Karsten gaf geluid noch teeken, die verrieden dat hij gehoord had wat er gezegd was.

‘Gij zijt toen zelf begonnen te rekenen,’ sprak de bezembinder weêr; ‘gij hebt gedacht dat het eene goede rekening voor u zou maken als de jongen later de bezittingen van vader Daal erfde. Vader Daal stierf niet spoedig genoeg, gij hebt daarom de zaak willen bespoedigen en er alles bij verloren, terwijl de jongen schatrijk is.’

De gevangene knarste op de tanden.

‘Dat vindt ge niet zoo als het behoort, niet waar?’ vroeg de man opnieuw, ‘en ik zie met genoegen dat uw geheugen terug keert, maar gij hebt nog eene andere reden om boos te zijn. Lange Mie, waar stond het huis waar wij na de vergeefsche inbraak het kind roofde[n]?’

‘In de Kerklaan naast een bakker,’ zegde deze.

‘Kent gij dat huis nog, Klaas?’ vroeg de bezembinder.

Nog eer de man had uitgesproken nam de marskramer een brandend hout van het vuur en ging daarmee zijn ondervrager te lijf.

‘Ellendeling!’ brulde hij, ‘zijt gij het, die mij mijn kind hebt ontstolen, gij zult er u geen tweede maal op beroemen!’ en meteen gaf hij hem een slag op het hoofd, die hem deed neêrvallen.

Een luid geschreeuw volgde op deze daad. Als furiën kwamen de vrouwen toegelopen, om den marskramer aan te vallen; met een sprong had deze echter in een hoek post gevat en zwaaide daar zijn vlammend wapen. De tweede bezembinder

maakte zich intusschen eveneens gereed tot den aanval en trok zijn lang mes. Met een enkelen oogslag overzag Klaas het gevaar waarin hij verkeerde en bracht tevens het eenige middel in toepassing, dat hem nog zou kunnen redden. Met zijne vernielende toorts stak hij de gordijnen van het bed in brand, die onder zijn bereik waren, terwijl hij intusschen voortging met de woedende vrouwen van zich af te weren.

‘Brand! brand!’ was de algemeene kreet, die opging, toen de vlammen zich van de gordijnen aan het bed meêdeelden, en in koortsachtige haast nam meer dan de helft der vrouwen de vlucht naar buiten. Dit was het juist wat Klaas beoogde. Van het oogenblik der verwarring gebruik makende, verliet hij zijn vurige schuilplaats, sloeg zich rechts en links door de aanwezigen heen en had het geluk de buitendeur te bereiken. Een langgerekte wraakkreet volgde hem daar. De bezembinder, die met het mes gereed stond den brandstichter te lijf te gaan, was tegen den grond geworpen, doch stond nu vloekend op, greep het geweer van zijn makker, die nog altijd bewusteloos lag en snelde naar buiten.

Klaas had het intusschen op een loopen gezet, om buiten den lichtkring te komen, welke door het brandend huis werd gevormd en aldus zich aan het gezicht zijner vermoedelijke vervolgers te onttrekken. Hij liep in de richting van het dorp en hoorde hoe men achter hem voortging met schreeuwen, wat hem aanspoorde zijn loop te versnellen. Op eens echter knalde een schot en Klaas voelde op den rug iets als een hevige zweepslag.

‘Ik ben getroffen,’ mompelde hij, terwijl het zweet van zijn gelaat droop. ‘O, ik voel den kogel in mijne ingewanden. Maar ik moet voort, voort naar de hoeve van vader Daal, bij mijn zoon, daar wil ik sterven.’

Alle krachten inspannende ijlde hij voort, doch hij voelde dat zijne krachten langzamerhand afnamen en dat deze hem spoedig geheel zouden begeven. Bijna met bovenmenschenlijke inspanning liep hij verder, om echter weldra neêr te vallen, niet ver van de plaats welke hij gepoogd had te bereiken.

Intusschen was geheel het Heike in beweging gekomen. De vlammen en nog meer het geschreeuw der vrouwen hadden iedereen gewekt en intusschen volbrachten de vlammen haar vernielend werk. Weldra lagen enkele hutten tegen den grond en eerst toen werden de handen uit den mouw gestoken om den voortgang van het vernielend vuur te stuiten, waarin men spoediger slaagde dan men gedacht had.

Eerst toen de brand had opgehouden, herkgregen de meesten weêr genoeg bezinning om te overdenken hoe alles gebeurd was. Men zocht onder de asch der hutten en vond daar het verkoolde lijk van den bezembinder, wiens dood Lange Mie tot weduwe maakte. Klaas Karsten had gelijk gehad, voor het laatst en wellicht ook voor 't eerst had deze zijn schelmstuk verhaald.

Lange Mie stond naast het zielloos overschot van haar man zonder een traan te laten. Lang zag zij den vormlozen hoop van het verkoolde lichaam aan. Vervolgens mompelde zij:

‘Gij heb mij altijd mishandeld, maar gij waart mijn man. Reken er op dat ik u zal wreken!’ En zonder verder naar iemand om te zien, verwijderde zij zich in de richting van het dorp.

‘Blijf hier!’ riep eene stem haar na; ‘ik heb uw vijand een kogel door zijn huid gejaagd, gij zijt dus gewroken.’ Doch Lange Mie zag niet om en ging verder.

‘Zij gaat regelrecht naar den vrederechter,’ riep een der vrouwen; ‘niet alleen Klaas Karsten maar ook zijn zoon wil zij als den moordenaar van vader Daal aanwijzen. Zij heeft den jongen altijd gehaat.’

Een gemompel van voldoening was het antwoord op die woorden.

‘Zij heeft gelijk,’ sprak de man; ‘zoek echter dezen nacht bij elkaar onder dak te komen; morgen zien wij verder.’

Hij verwijderde zich langzaam en liet het aan de vrouwen over gehoor te geven aan zijne woorden of den nacht onder den blooten hemel door te brengen.

VIII.

Aan de deur der hoeve, welke eertijds door vader Daal bewoond werd, stonden Jan en zijne vrouw naar den brand te zien, die op de heide woedde.

‘t Is vreeselijk,’ sprak Hanna, ‘die arme menschen hebben zoo weinig te verliezen en nu verslindt het vuur nog dat weinige. Arme menschen.’

‘t Zijn maar bezembinders,’ was het antwoord; ‘stelen en rooven is hun handwerk, ik kan daarom geen medelijden met hen hebben.’

‘Hoe kunt ge zoo spreken, Jan. ‘t Zijn toch ook menschen. Grootvader, die zeker niet veel met de heibewoners op had, was echter altijd de eerste om hen bij te staan, als zij door de een of andere ramp getroffen werden.’

‘Grootvader, grootvader,’ morde Jan, ‘gij spreekt altijd over uw grootvader, en ge weet....’

‘Hoor, daar valt een schot,’ viel Hanna hem in de rede. ‘God sta ons bij, wat mag dat zijn!’

‘Ik zegde u wel, dat het tuig van volk is. Wie weet wat daar gaande is. Kom, Hanna, laat ons naar binnen gaan, ik houd niet van zulke opschudding.’

Hanna volgde haar man naar binnen en begaf zich naar den stal, om daar een of andere bezigheid te verrichten. Jan had zich intusschen op een stoel neêrgeworpen en scheen zeer ontroerd. Sedert den dood van vader Daal, of liever sedert hij als eigenaar diens woning had betrokken, had zijne vroegere onverschilligheid plaats gemaakt voor eene ongerustheid, welke Hanna voorheen in hem nooit gezien had. Hij schuwde het alleen zijn, alsof de geest van vader Daal hem alsdan voor oogen stond, en zelfs bij den veldarbeid liet hij zich altijd door iemand vergezellen, met wien hij kon spreken. Bij die ongerustheid voegde zich eene onbestemde vrees voor alles, waarvan hij zich geene verklaring kon geven, zoo dat zelfs nietigheden in staat waren hem schrik in te boezemen. De moord welke op zijn geweten drukte liet hem geen oogenblik zonder pijniging.

‘Ik weet niet waarom ik mij zoo angstig gevoel, maar dat tooneel op de heide maakt mij ongerust. Ik zou uit kunnen gaan om te zien wat er gaande is; maar wat zou Hanna zeggen! En wat heb ik er ook meê te maken, het gaat mij niet aan, en toch....’

Bij deze woorden legde hij de hand op zijn hart en sprong bijna woest op. Hij opende de deur en zag naar buiten. Op de heide waren de vlammen gebluscht en alles was weêr donker geworden.

‘‘t Is afgeloopen,’ sprak hij geruststellend. ‘Morgen zullen wij wel nader hooren. Maar dat schot! Wie heeft het gelost, wien heeft het getroffen?’

Hij ging weêr naar binnen en begaf zich naar den stal.

‘Hanna,’ zegde hij, ‘laat het werk maar tot morgen rusten; kom binnen, het is hier zoo stil.’

‘Hoe kunt ge dat zeggen, Jan, ik heb daar nooit aan gedacht. Daarenboven moet ik nog even.... Wat gebeurt daar buiten? Jan, ga eens zien.’

Hanna zag haar man aan, die bleek als een doode tegen den stalmuur leunde en van ontsteltenis geen woord kon spreken.

‘Jan, wat scheelt er aan? Hoor, daar buiten moet iets bijzonders voorvallen. Ga zien, men heeft misschien onze hulp noodig. Hoor, daar klopt iemand aan onze deur.’ En werkelijk werd er op dat oogenblik hevig op de deur der hoeve gebonsd. Een kreet van schrik steeg uit de keel van Jan op, en hij greep zich vast om niet te vallen.

‘Jan!’ riep Hanna, ‘Jan, wat deert u? Kom, laat ons naar binnen gaan om te zien wat men van ons verlangt.’

‘‘t Is niets,’ sprak Jan, langzaam zich herstellende, ‘‘t is niets, blijf hier, Hanna.’

Een nieuw en harder kloppen op de deur volgde op deze woorden. Jan stond nog besluiteloos, doch Hanna nam hem mede naar de huiskamer en opende toen zelf de deur. Zoodra zij echter een blik naar buiten had geworpen, trad zij verschrikt terug.

‘God sta ons bij! Men brengt ons een lijk. Het schot was dus op een mensch gemunt.’

In een oogwenk stond Jan naast haar.

‘Neen, de man leeft nog,’ antwoordde een der drie mannen, die het vermeende lijk droegen. ‘Wij vonden hem niet ver van hier bijna machteloos in zijn bloed liggen, en hij smeekte ons hem naar de hoeve van vader Daal te brengen. De man schijnt u dus te kennen, en ik moet u zeggen, dat hij ook mij zeer bekend voorkomt, ofschoon ik niet kan zeggen wie hij is. Wij zullen hem binnen brengen, de barbier en de pastoor zijn reeds gewaarschuwd; wellicht kan hier nog een menschenleven gered worden.’

Hanna maakte plaats, nam een matras van het bed, legde deze op den vloer, waarna de mannen den gewonde er zacht op neerlegden. Strak zag Jan dat gelaat aan en poogde zijne ontsteltenis te verbergen. Hij had den man herkend. Hij wilde Hanna tegen houden toen zij den gewonde het hoofd en de polsen met water bevochtigde om hem te doen bijkomen, doch miste er de kracht toe, ofschoon hij de oogen niet van dat lijkkleurig gelaat kon afwenden.

Onder de zorgen van Hanna opende Klaas Karsten langzaam de oogen.

‘Groote God!’ riep Hanna, ‘t is Klaas Karsten, de moordenaar van grootvader.’

Op dezen kreet antwoordde de gekwetste met een zacht gesteun.

‘Jan,’ sprak hij zacht, ‘Jan,’ en hij zocht met de oogen naar zijn zoon.

‘Hij roept u,’ zegde een der mannen tegen den bewoner van het huis.

Jan gaf echter geen antwoord en bleef op de plaats waar hij stond.

De gewonde duwde met de hand zacht Hanna terug en zegde:

‘Jan, Jan alleen!’

‘Wij zullen ons verwijderen,’ zegde een der mannen; ‘hij wil Jan alleen spreken. Laat ons gaan,’ en zij gingen heen.

Zoodra de twee voormalige bondgenooten alleen waren, poogde Klaas zich op te richten, zonder daarin te kunnen slagen.

‘Jan,’ sprak hij zacht, ‘kom hier, hier, dicht bij mij. Kniel naast mij neêr.’

Schoorvoetend en bevend voldeed Jan aan het verzoek.

De gewonde zag hem aan met een onbeschrijflijken blik, en de hand opheffend greep hij die van Jan en zegde:

‘Jan, ik heb u op den verkeerden weg gebracht. God straft mij vreeselijk, want gij zijt mijn zoon.’

Met geweld trok Jan zijne hand terug, en opstaande riep hij:

‘Gij liegt! Het kan niet zijn!’

‘Ik ben uw vader, vergeef mij. O God, ik sterf, een priester, ik wil mij met God verzoenen.’

Een kloppen op de deur brak het onderhoud af. De barbier en de pastoor traden binnen. Eerstgenoemde bezag den gewonde, schudde het hoofd en zegde tot den priester:

‘Mijne kunst vermag hier niets, uwe taak begint hier.’

De pastoor boog zich over den gewonde en sprak hem zacht eenige woorden toe. Een hoofdknik was het antwoord.

De barbier verwijderde zich, gevolgd door Jan, die meer dood dan levend was. Tevergeefs ondervroeg Hanna haar man over hetgeen Klaas hem had mede te deelen; hij was als vernietigd en viel op een stoel neêr, terwijl de gevouwen handen op zijne knieën rustten.

Lang duurde het onderhoud van den priester met den stervende niet, doch eer het nog was afgeloopen traden de vrederechter en zijn griffier, vergezeld van twee gendarmen, het huis binnen.

‘Niemand verlate dit huis zonder mijne toestemming,’ sprak de vrederechter toen hij had vernomen wat er in de voorkamer plaats had. ‘Gij allen volgt mij, zoodra de pastoor zijne taak heeft volbracht, naar binnen.’

Zij behoefden niet lang meer te wachten, want weldra opende de pastoor de deur en wenkte allen hem te volgen. De vrederechter wachtte tot allen binnen waren alvorens zelf mede te gaan en sloot toen de deur achter zich dicht.

‘Mijnheer de vrederechter,’ zegde de pastoor, ‘de stervende heeft u eene bekentenis te doen. Spreek, Klaas, gij hebt u met God verzoend, verzoen u nu ook met de menschen.’

De stervende zocht met de oogen den vrederechter en sprak met gebroken stem:

‘Ik heb vader Daal vermoord.’

Een kreet van afschuw volgde op deze woorden. Niemand had er wel is waar aan getwijfeld, doch de bekentenis wekte niettemin al de herinneringen op, welke aan deze vreeselijke daad verbonden waren.

‘Klaas Karsten,’ sprak de vrederechter, ‘wij hebben uwe bekentenis vernomen, doch zeg ons nu ook of gij medeplichtigen hebt gehad.’

De stervende zweeg en kreunde.

‘Zijt gij alleen schuldig?’ herhaalde de vrederechter. ‘Spreek, want gij hebt nog slechts weinige oogenblikken te leven.’

Op deze woorden liet Jan, van wien de vrederechter geen oog had afgewend, zich op de knieën zinken en riep:

‘Ja, ik, ik....’

‘Neen!’ kermde Klaas Karsten, ‘hij is onschuldig. Ik alleen....’

Zonder op de woorden van den stervende acht te geven, wendde zich de vrederechter tot den knielende om hem verder te ondervragen, doch werd daarin verhinderd door Hanna, die, een kreet van schrik uitende, in bezwijming was gevallen.

‘Men drage de vrouw van hier,’ zegde de rechter. ‘En,’ vervolgde hij tot haar man, ‘gij bekent dus medeplichtig te zijn aan den moord op vader Daal gepleegd?’

‘Jan,’ kreet de stervende, ‘Jan, vergeef mij. Ik heb u op den slechten weg gebracht, ik ben alleen aan alles schuldig en God straft er mij wreed om. O, vergeef mij, vergeef uw ongelukkigen vader.’

Op de knieën kroop Jan naar zijn vader en greep diens hand, die reeds machteloos was geworden. Met de linkerhand voor de oogen, waarlangs heete tranen rolden, snikte hij:

‘Ik vergeef u, vader. God moge u en mij genadig zijn!’

‘Klaas,’ zegde de pastoor, ‘hoop en vertrouw. Roep met het hart den heiligen naam van Jesus aan, Hij zal den rouwmoedigen zondaar in genade opnemen.’

Nog eenmaal opende de stervende de oogen, opende den mond om nog iets te zeggen, doch het hoofd viel machteloos neêr. Hij was niet meer.

Het tooneel dat nu volgde behoeven wij niet te beschrijven. De gendarmes namen den dooden en den levenden moordenaar mede en lieten op de hoeve van vader Daal eene arme krankzinnige vrouw achter; want Hanna was door de ontzettende bekentenis van haar echtgenoot van hare zinnen beroofd geworden.

Het proces van Jan was kort, hij bekende alles en het vonnis luidde dan ook: de dood. Eenigen tijd na den brand op de heide verrees in de hoofdplaats der provincie het schavot, waarop Jan Karsten, de zoon van den marskramer moest sterven. Alvorens

den dood in te gaan, verzoende hij zich, op het voorbeeld van zijn vader, met God, daarin bijgestaan door den waardigen dorpspastoor, die hem beloofde zoolang hij leefde voor zijne ongelukkige vrouw te zullen zorgen.

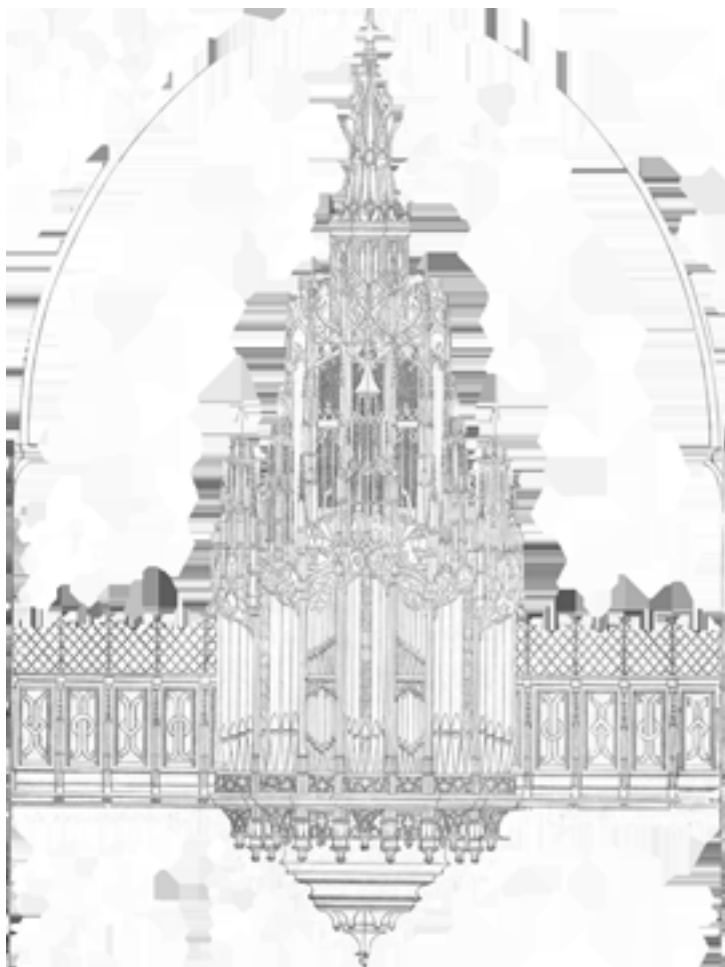
Zijn dood werd door niemand betreurd en gaf alleen aanleiding dat de justitie hare bijzondere aandacht schonk aan de bewoners van het Heike, tegen wie zij een geduchten strijd begon. Lang duurde het echter eer zij zegevierend dien strijd kon beëindigen, en nog menige bezembinder moest aan dezelfde galg gehangen worden, waaraan Jan Karsten zijn leven eindigde, alvorens de eenzame reiziger zonder vrees de heide kon overtrekken.

Onze gravures.

Twintig minuten wachten.

Het eerzame drietal, dat in de vervelendste houding op de bank van het perron zit te wachten zal zeker menigeen doen vragen of de schilder hun wel eene meer vadsige houding had kunnen geven; doch juist daarin zit het eigenaardige van dit tafereel.

Wij zullen niet ophalen van de *misères*, welke het wachten aan een spoorwegstation vergezellen, noch uitmeten over het onaangename gevoel van hen, die zulk een kuur moeten ondergaan; want iedereen zal ze wel eens ondervonden hebben. Het vrouwtje met haar korf aan den arm zit te dutten en tracht aldus het nare wachten te verkorten; de oude heer met zijn stok tusschen de knieën zit er nog al gemoedelijk bij; hij schijnt zich het best in zijn lot te kunnen schikken; nummer drie, voor wie de bank bijna te klein is, heeft bepaald iets Amerikaansch in zijne houding en het zou ons niet verwonderen indien hij zich gereed maakt om eens hartelijk te geeuwen. Het is eene aardige groep, die men bijna aan elk station kan ontmoeten, ofschoon er de oogen van een kunstenaar toe noodig zijn om ze aldus in al hunne verveling op te merken en weêr te geven.

HET ORGEL VAN DE PAROCHIEKERK TE JUTPHAAS.

De poppenkast.

De schilder, naar wiens paneel onze gravure vervaardigd is, heeft ons wezenlijk een dienst bewezen met een eigenaardigheid uit den goeden ouden tijd door het penseel te vereeuwigen.

De poppenkast zal weldra tot het verleden behooren, zij raakt uit de mode.

‘Hoe kinderachtig,’ zeggen onze jongelingen in den bloei hunner vlegeljaren, en de jongere broertjes en zusjes stemmen hiermeê maar al te dikwijls in, om niet te worden uitgelachen, terwijl de volwassenen zich schamen het tegendeel te beweren. Toch is het nog zoo lang niet geleden, dat de vertooners van de poppenkast goede zaken maakten, zij het dan ook dat zij minder komiek talent ontwikkelden dan de historische Jan Klaaszoon, bij wien zelfs Langendijk, onze blijspeldichter bij uitnemendheid, het zich niet schaamde ter schole te gaan. Slechts nu en dan in eene particuliere woning op een kinderfeest kunnen de grappen van Jan en

Katrijn nog opgang maken, maar op de markten onzer groote steden ziet men ze zelden meer vertoonen. De traditioneele Jan heeft plaats moeten maken voor liedjeszangers met of zonder orgel. Het baat u niet of ge even als Beets in zijne waardeering van Moeder de Gans uitroept: 'Jan Klaassen, heerlijke Jan Klaassen en gij, Katrijn, hoe verkwiktet gij mij in mijne jeugd!' De liedjeszanger heeft post gevat en de treffende historie in zijn gedicht verhaald, wordt ditmaal voor de variatie door een groote schilderij in een twaalf- of zestiental tooneelen verdeeld, aanschouwelijk voorgesteld. De explicatie (een Nederlandsch woord is hier minder gebruikelijk) zal zoo dadelijk beginnen. Plassen bloed en rechters met witte beffen om een groene tafel gezeten, voorspellen reeds wat er komen zal.

DE POPPENKAST, NAAR C. CAP.

'Hier ziet ge Leonora met haren minnaar, zij zweren elkander een eeuwigen trouw.' Zoodra deze verklaring is gegeven, wordt zij nader in dichtmaat op zang herhaald, geaccompagneerd door een orgel, liefst op de wijze:

'Colijn een braven boerezoon.'

Maar genoeg, of we nu al vertellen wat er in de plaats is gekomen - we krijgen er de poppenkast niet meê terug.

Alleen nog een vraag: 'Hebben we er bij gewonnen?'

De wederwaardigheden van een bijziende, door hem zelf verteld.

Humoreske van J.R. van der Lans

(Vervolg.)

IX.

Ik nader het doel mijner reis.

Den volgenden morgen was ik al vroeg bij de hand, en dit was niet meer dan natuurlijk; het was toch de morgen van den gewichtigen dag, waarvan het kon afhangen of ik mijn verder leven als millionair zou slijten, dan of ik als eenvoudig burgerman met werken den kost zou blijven verdienen. Ik deed de splinternieuwe blauw zijden das om, die ik opzettelijk voor deze gelegenheid van huis meêgenomen had, en stak er mijn juweelen speld op, zoo dat, toen ik in den spiegel zag, mijn geheele persoon mij als een juweeltje voorkwam. Ik was dan ook zoo'n onknappe jongen niet, al zeg ik het zelf; mijne bijziendheid er buiten gelaten, viel er niets op mij te zeggen, en ik voor mij kon mij de gunstige ontvangst van Emilie goed verklaren. Dit alles in aanmerking genomen, is het gemakkelijk te begrijpen dat ik lang niet kwaad gemutst was, toen ik met Krullebol Stijzelhaar onder een schoon zonnenschijntje naar het station wandelde. Wat hem betreft, hij scheen iets te hebben wat hem hinderde, al toonde hij zich even hartelijk en opgeruimd als daags te voren. Hij trachtte nog eens het gesprek op het eigenlijke doel mijner reis te brengen, dat hij niet scheen te vertrouwen.

‘Ik geloof dat ge daar in Amsterdam iets bijzonders gaat najagen, dat ge zoo in uw humeur zijt,’ zegde hij.

‘Ja, Krullebol, ge zult gauw genoeg meer van me hooren; maar nu kan ik u er niet wel het fijne van zeggen. Dat wil ik u intusschen wel vertellen, dat het mij tot een man van kapitaal kan maken, voor wien gij uw hoed zult mogen afnemen.’

‘Hm, hm! hebt ge soms zoo iets als ik in 't oog? Ge kunt me toch wel vertrouwen.’

‘Ik zeg u nog eens, ge zult gauw genoeg meer van me hooren.’

En daar wij juist aan het station gekomen waren en de trein al gereed stond, behoefde ik er gelukkig niets meer bij te voegen. Ik nam afscheid van hem en stapte in den waggon.

‘Nu, succes, hoor!’ riep hij mij toe.

‘Ik hoop dat ge er getuige van moogt zijn.’

De trein zette zich in beweging en mijn schoolkameraad ging heen; maar in plaats van het station in te gaan, liep hij haastig langs den trein alsof hij ook nog meê moest; en een oogenblik kwam de gedachte bij mij op of hij soms mijn wensch dat hij ‘er getuige van mocht zijn’ ook onmiddellijk wilde opvolgen; onmogelijk was het niet dat hij de reis meêmaakte; want hij had een kaartje voor mij genomen en kon er dus best twee in plaats van één gevraagd hebben.

Maar daar op dat oogenblik de conducteurs kaartjes kwamen knippen, en een medepassagier mij tegelijk een beetje vuur verzocht, dacht ik er niet verder over na en gaf mij geheel aan de indrukken mijner omgeving over. Ik haalde mijn verfrommelden antieken bril met ronde glazen uit den zak, om ten minste gedurende den reis van het volle gebruik mijner gezichtsvermogens te profiteeren; want ik

begreep wel dat ik er in Amsterdam niet veel aan hebben zou. Ten huize van den heer Van Kersbergen was een bril natuurlijk contrabande; later, als ik eenmaal getrouwd was, zoo dacht ik, zou ik hem echter wel weten binnen te smokkelen.

Zoodra ik te Amsterdam gearriveerd was, trok ik den bril van mijn neus, om mij alvast aan het gemis van dat onschatbaar instrument te gewennen. Maar och! wat viel mij dat af! Het was niet dan een chaos van huizen en winkels en straatsteenen en grachten en rijtuig en paarden en menschen, wat ik zag. En wat joelde en dwarrelde dat alles in een dikken mist dooreen! Ik was waarlijk geneigd den fok weêr op te zetten, maar de gedachte dat ik mij aan zijn gemis gewennen moest, wilde ik straks ten minste niet stekeblind schijnen, hield mij van dat noodlottig besluit terug.

Ik zal den lezer niet noodeloos ophouden met hem te verhalen welke eene reeks van kwellingen mijne bijziendheid mij ook hier berokkende. Had ik met gewapende oogen de straten der Amstelstad kunnen doorwandelen, dan was mij dit een wezenlijk genot geweest; maar nu was het slechts eene lange temptatie. Aanhoudend op zijn hoede te moeten zijn voor rijtuigen en karren van allerlei aard en voor haastige voorbijgangers - want het kwam mij voor dat alle menschen liepen of zij ergens wezen moesten, waar zij meenden te laat te komen; - dan te kampen te hebben met jongens, die u den weg willen wijzen of met joden, die absoluut uw schoenen willen poetsen, dat is, ten minste voor iemand van mijn slag, eene onduldbare foltering. Liep ik langs de huizen, dan struikelde ik elk oogenblik over stoepen en hekken of trapte in keldergaten; bleef ik in het midden van de straat, dan werd ik elk oogenblik opgeschrikt door het geroep van: 'Hei, mijnheer, laat je niet overrijen!'

Ik had opzettelijk besloten naar het huis van den heer Van Kersbergen te wandelen, om mij wat te verluchten van den reis in den waggon, die stellig van den vroegen morgen af in de de zon had staan blakeren; want het was er alles behalve frisch geweest. Maar nu ik zoo weinig genot van de wandeling had, speet het mij dat ik maar geen vigilant had genomen. Ik had intusschen spoedig de gracht bereikt waar ik wezen moest en het kwam er nu nog maar op aan het huis te zoeken, dat op de deur den naam van W. van Kersbergen en op den deurpost het cijfer 63 moest dragen, - voor een bijziende geen gemakkelijke taak. Tot mijn geluk lieten de gemelde merkteekenen zich spoedig vinden; zoo waande ik althans, rampzalige, die ik was; want het noodlot voerde mij aan eene deur, die in plaats van den naam en het cijfer, die ik zocht, den naam M. von Kirberger en het cijfer 68 vertoonde.

Was het mij kwalijk te nemen, dat ik mij vergiste? Stel u in mijn plaats, lezer, en zeg of gij in mijne omstandigheden niet even blijmoedig en hoopvol hadt aangescheld. Wat men er van denke moge, ik deed zulks en werd binnengelaten door eene meid, die mij vroeg wien zij moest aanmelden. Ik gaf haar een visitekaartje, maar helaas niet het mijne! Mijne bijziendheid moest mij alweêr een domheid laten begaan en in plaats van een kaartje, waarop in sierlijke letters den naam Willem Tobber prijkte - ik had opzettelijk nieuwe laten maken - reikte ik haar het kaartje over, dat Krullebol Stijsselhaar mij gegeven had, om mij zijn waren naam indachtig te maken.

Ook hiervan bemerkte ik natuurlijk niets, anders ware de vergissing spoedig verholpen geweest. Ik werd oogenblikkelijk binnen gelaten en een bejaard heer, in een wijde huisjas gehuld, ontving mij op de hartelijkste wijze. Mij de beide handen toestekende, kwam hij mij te gemoet, drukte mij de hand en overstelpte mij op eens met een vloed van woorden.

X.

Ik raak geheel van de wijs.

‘Goeien morgen, goeien morgen. Hoe staat het leven? Wel, dat doet me plezier, dat ge mij eens in persoon komt opzoeken, dan kunnen wij er eens samen over praten; want met dat brieven wisselen komen we ook niet verder. We zullen het spoedig eens zijn, denk ik. Ga zitten, ga zitten. Zult ge ook iets gebruiken? 't Is heerlijk weertje, hè? Maar kom, trek toch uw jas uit. Doe of ge thuis waart. Wij, Amsterdammers, houden niet van complimenten. We hadden elkaar al eens eerder moeten spreken, dan was dat zaakje al lang in orde geweest. Maar komaan, laat nu eens hooren, hoe ge er eigenlijk overdenkt? Maar 't is waar ook, ge hebt nog niets gebruikt, en ge komt zeker zoo van de reis. Ik zal eens bellen' .... enz. enz. enz.

Er was geen woord tusschen te krijgen, en wanneer ik al eens begon met: ‘Mijnheer, 't is mij een waar genoegen' .... of: ‘Ge doet mij veel eer' .... of eene andere poging om toch ook eens aan 't woord te komen, was hij mij telkens weêr voor met zijn onweêrstaanbaren *flux de bouche*, die van de levendigste gebaren en bewegingen vergezeld ging. Ik raakte werkelijk het hoofd kwijt, en vooral toen mijn zonderlinge gastheer op eens met den voorslag voor den dag kwam, mij zijn huis te laten zien.

‘Ja, mijnheer, vóór we verder gaan, moet ge eerst het huis zien,’ rammelde hij door. ‘Ik beloof u, het zal u meêvallen. Van buiten zou men niet zeggen dat het zoo ruim was. 't Heeft maar een smal geveltje met twee ramen naast elkaar, maar diep dat het is, diep! Ik zeg altijd tegen me vrouw, 't lijkt wel een pijpenla. Niet dat het te smal zou zijn om geriefelijk en ruim te kunnen wezen. Ik geloof niet dat er een huis in Amsterdam is, dat zooveel ruimte en zooveel gemakken aanbiedt. Behalve deze zijkamer hebben we een prachtige salon op de eerste verdieping, een ruime en gezellige huiskamer, zes slaapkamers, verder een logeerkamer, een mangelkamer, twee mei denkamertjes, keuken, kelder, grooten droogzolder, regen- en welwaterpomp, waterleiding en alle verdere gemakken. Maar kom meê en overtuig u met eigen oogen dat ik niet overdrijf. 't Is een kapitaal huis. Zie eens, wat een gang! Er moeten een paar nieuwe zerken in; want de meid heeft hier onlangs olie gemorst; maar anders is er geen slecht puntje aan. Ik onderhoud alles met de grootste zorg. Dat ziet ge wel, alles zit nog puik in de verf, en aan de behangsels is geen smet te zien' .... enz. enz. enz.

Er hielp niets aan, ik moest het huis zien. Of ik al tegenspartelde, mijn gastheer liet zich daardoor niet van zijn stuk brengen en geleidde mij met luidruchtige gebaren het heele huis van den kelder tot den zolder rond, maakte mij op al de voortreffelijkheden zijner woning opmerkzaam en was onuitputtelijk in het prijzen en opvijzelen van de minste geriefelijkheden. Nu en dan vertelde hij mij in éénen adem heele geschiedenissen, die met de vertrekken, waar wij ons bevonden in verband stonden, en had telkens eene aardigheid of anecdote, waarover hij zelf het hartelijkst lachte. Want ik voor mij, het is licht te begrijpen, was te zeer bekommerd om eenig genot in zijne woorden te vinden.

Ik verwonderde mij maar hoe hij op eens op het denkbeeld was gekomen mij in al de geheimen van het huis in te wijden, zonder zich den tijd te gunnen nader kennis te maken of zonder zelfs naar mijn vader te informeerden. Ik schreef zijn zonderling gedrag echter aan de zelfvoldane pronkzucht van een Indischen nabob toe en volgde hem gewillig, waar hij mij heen bracht, overal instemmende met den lof, dien hij zijn huis zoo uitbundig toezwaaide. Ik waagde het niet zelf het gesprek op het eigenlijke doel mijner reis te vestigen, maar verwonderde mij toch dat hij geen woord

over zijne dochter sprak. Ze moest toch den vorigen avond zijn thuis gekomen, en hoe ik ook mijne oogen den kost gaf, nergens was een spoor van Emilie te zien.
(Slot volgt.)

Het orgel.

(Slot.)

IV.

Eindelijk zijn wij gekomen aan het beloofde overzicht van de voornaamste orgels uit het binnen- en buitenland en dan mogen we terstond opmerken, dat op dit gebied ons land veel merkwaardigs oplevert. Beginnende met het juweeltje moeten we de aandacht vestigen op de overheerlijk schoone orgelkast van de parochiekerk te Jutphaas, waarvan binnenstaande gravure een denkbeeld mag geven.

Zoo als men ziet is zij vervaardigd in den gothischen stijl der 16^e eeuw en afkomstig van de Nieuwezijds kapel uit de Kalverstraat te Amsterdam, meer bekend onder den naam van Kapel van het H. Sacrament van Mirakel, waarin zij reeds vóór de Hervorming geplaatst was. In 1871 werd dit orgel door den heer Maarschalkerweerd gekocht voor den Zeereerw. heer G.W. van Heukelom, conservator van het aartsbisschoppelijk museum te Utrecht en pastoor te Jutphaas.

In de kapel te Amsterdam was het orgel geplaatst aan de noordzijde der kerk en werd door een groote console gedragen. Ten einde het geluid beter in de kerk te verspreiden waren in de bovenkast luiken aangebracht, die achter het orgel door een koord geopend en gesloten konden worden. Ook de beide prachtig beschilderde deuren konden op dezelfde wijs bewogen worden. Het schilderwerk dezer deuren, thans berustende op het aartsbisschoppelijk museum te Utrecht, is waarschijnlijk afkomstig van den schilder Asselijn, bijgenaamd het Krabbetje, en de eene deur stelde den intocht van David voor, nadat hij Goliath verslagen had, en de andere den spelenden David door Saul met de spiets bedreigd.

Zonder tegenspraak is het de schoonste orgelkast niet alleen van ons land, maar ook van het buitenland, zoo als alle beroemde deskundigen, die de kerk van Jutphaas bezochten, eenstemmig getuigen. Naast en met de andere kunstjuweelen, welke deze kerk bevat, maakt zij een schitterend effect, en voor diegenen, die belang stellen in de kerkelijke kunst in haar bloeitijdperk is zij een uitstapje naar genoemd dorp overwaardig. In tegenstelling met de meeste kerken is het orgel hier in het noorder transept geplaatst, rijk gepolychromeerd en door den heer Maarschalkerweerd versierd met in strengen stijl gedreven pijpen.

Komt het orgel van Jutphaas het eerst in aanmerking wat zijne kast betreft, dat van Haarlem uit de St.-Bavokerk heeft zich om zijn orgelwerk een europeesche vermaardheid verworven. Dit vermaarde orgel werd den 23^{en} April 1735 begonnen door den amsterdamschen orgelmaker Christiaan Muller en voltooid den 13^{en} September 1738, zoo als uit het volgende opschrift blijkt:

Inchoatum A^o 1735 23 April

Absolutum A^o 1738 12 Sept.

A. Christiano Muller. Prima vice publicis adhibuit Sacris 14 Sept. Henricus Radeker organicus Haarlem.

Dit orgel heeft 5000 pijpen en 60 registers, waarboven staat:

Non nisi mota cano.

Wij zijn de stemmen die geluiden en klanken geven Wanneer clavier en constenaarshand, door wind en konstmachien ons geeft het leven.

Men heeft wel eens beweerd dat dit orgel het eenige volmaakte was van ons land, eene uitdrukking, die nog onder ons volk voortleeft. Wie echter ons bij onze verklaringen van het orgelwerk gevolgd heeft, zal reeds hebben ingezien dat deze volksuitdrukking, even als zooveel andere, niet den minsten grond heeft, dewijl elk orgel op zich zelf een even volmaakt instrument is als een fluit, trompet of welk instrument ook.

Dit orgel heeft een gedeelte van zijn roem te danken aan zijn voortreffelijke Vox humana, maar wel het meest aan de gunstige acoustiek der kerk en de toewijding der organistenfamilies Schuman en Bastiaans, die van hun orgel eene levensstudie maakten en onophoudelijk zich beijerden om het orgel in zijn rijke verscheidenheid op het voordeeligt te gebruiken, waardoor het hun gelukte de schoonheid daarvan allerwegen tot zelfs in het buitenland te doen waardeeren.

De St.-Laurentiuskerk te Rotterdam bezit een orgel, dat niet minder naam heeft gemaakt. Reeds voor twee eeuwen moet er een, en een tijd lang zelfs twee orgels in deze kerk zijn geweest. Wanneer het eerste is gebouwd is niet met juistheid aan te geven. Uit de archieven blijkt echter dat in 1467 en 68 aan den organist 7 Wilhemusschilden werden betaald (een schild bedroeg 75 cents) en na 1574 tot voor 1600 werd het tractement in vijf keeren verhoogd van f 90.- tot f 250.-

In 1589 werd het orgel onderhouden door Mr. Pieter, orgelmaker van Utrecht - In 1643 werd een ander orgel gebouwd door Hans Golsius van Antwerpen voor f 37000.- In 1788 vorderde dit orgel eene aanzienlijke reparatie, waarom het besluit werd genomen een geheel nieuw te bouwen dat de stad tot roem zou verstreken en dat van Haarlem in grootte en fraaiheid moest overtreffen. Nadat verschillende orgelmakers daaraan gearbeid hadden, werd het in 1845 voltooid door de firma J. Bätz & Co. van Utrecht. De orgelkast is 28 Meter hoog en 12.60 M. breed. Het instrument heeft vier klavieren en vrij pedaal met 72 sprekende registers en 4762 pijpen, terwijl 16 blaasbalgen den noodigen wind leveren.

Besluiten wij deze beknopte beschrijving van de voornaamste orgels van ons land met die van Nijmegen en Maassluis. Het eerstgenoemde telt 52 registers en is begonnen door den beroemden maker van het Haarlemsche orgel. Nog voor het voltooid was stierf Christiaan Muller, waarna het door een orgelmaker uit Keulen, Köning genaamd, werd afgewerkt. Men zegt dat dit instrument f 100.000 heeft gekost.

Het orgel der groote kerk te Maassluis is een 16voets werk met drie klavieren en vrij pedaal en werd in 1732 vervaardigd door Rudolph Garrels van Delft voor de som van f 50.000. - welke was geschonken door den zeer milddadigen Jakob van Wijn uit Maassluis. Tevens stichtte dezelfde gever een fonds van f 30.000.- waaruit de bezoldiging van organist en orgeltrapper, benevens de kosten van het onderhoud moesten voldaan worden.

Een overzicht te geven van alle merkwaardige orgels in het buitenland zou zelfs ondoenlijk zijn indien wij alleen hun aantal registers en pijpen opgaven; we zullen ons daarom tot enkele bepalen.

Op de eerste plaats moet genoemd worden dat van St. Sulpice te Parijs, tot voor korten tijd het grootste der bestaande orgels, vervaardigd door den beroemden parijschen orgelmaker Cavaillé-Coll, van wien ook enkele orgels te Amsterdam afkomstig zijn. Dit orgel heeft vijf klavieren en vrij pedaal, 112 registers en ruim 6000 pijpen. Op dit instrument zijn alle hulpmiddelen en verbeteringen der moderne orgelbouwkunst toegepast; onder andere kunnen alle vijf de klavieren gekoppeld

bespeeld worden en is daartoe niet meer vingerkracht noodig dan voor het bespelen van eene pianino.

Op dit orgel volgt dat der Royal Albert Hall, eene concertzaal te Londen, met 111 sprekende registers, verdeeld op vier klavieren en vrij pedaal. De voor dit orgel noodige wind wordt geleverd door twee stoommachines, ieder van 13 paardenkrachten.

Het orgel in de Townhall te Leeds, in 1859 door Gray en Davison te Londen vervaardigd, heeft 93 registers en 6500 pijpen en kostte f 72.000. De blaasbalgen worden door vijf hydraulische machines bewogen. Verder zijn nog bekend het orgel der St.-Pieterskerk te Rome met 100 registers; het orgel van Görlitz met 57 registers en 3270 pijpen; het orgel der kathedraal van Straatsburg met 2136 pijpen, waarvan de grootste veertien emmers water kan bevatten; het orgel te Ulm met 3000 pijpen en dat te Rothenburg, waarop drie organisten te gelijk kunnen spelen.

Ten slotte moeten wij nog wijzen op een orgel, dat het vorig jaar in Amerika door den kundigen orgelbouwer Roosevelt uit New-York is voleindigd. Dit orgel had zijn ontstaan te danken aan de uiterste wilsbeschikking van een Amerikaan, welke bepaalde dat hij begraven moest worden op het tegenover New-York gelegen eiland Long Island en aldaar eene kathedraal zou gebouwd worden, waarin dit orgel eene plaats moest vinden.

Het orgel van Garden City op Long Island is het grootste orgel der wereld; het telt 115 sprekende registers met 7031 pijpen. Het heeft vier klavieren en een pedaal en is, ofschoon het van eene enkele manuaalkast bespeeld kan worden, in vier verschillende deelen in de kerk verdeeld. Het grootste deel, het Chancel-orgel staat in eene achthoekige nis, welke aan eene zijde van het koor tot dat doel is gebouwd. Het volgende deel, het Tower-orgel staat in een kamer van den toren achter in de kerk, juist onder de klokken en van de kerk afgescheiden door een geschilderd venster, dat bij het Chancel-orgel door een pedaal langs electrischen weg geopend en gesloten kan worden. Een derde deel, het Chapel-orgel, staat in de kapel onder de kerk en kan ook door een manuaal, dat er is aangebracht, daar bespeeld worden. Het vierde deel, het Echo-orgel, staat op den vloer der kerk.

Op het eerste der klavieren, die elk 61 toetsen hebben, staan 23 registers met 1456 pijpen; op het tweede 31 registers met 2206 pijpen; op het derde 27 registers met 1942 pijpen; op het vierde 14 registers met 776, terwijl het pedaal, met 30 toetsen, 20 registers telt met 651 pijpen.

Het is eene groote kunst geweest om alle registers onder het bereik van den organist te brengen; toch is men daarin uitstekend geslaagd. De van elkaar gelegen deelen worden door middel van electriciteit bespeeld, waartoe 25000 meters draad noodig was.

De twee groote pedalen zijn zoo ingericht, dat zij in elken door den organist gebrachten toestand blijven staan, ook als hij ze met den voet heeft los gelaten. De organist kan deze pedalen ook gelijktijdig gebruiken en kan bijv. als hij het eene langzaam sluit en het andere langzaam opent het effect te weeg brengen, dat het orgelgeluid aan het eene uiteinde der kerk afneemt, terwijl het aan 't andere einde toeneemt.

De balgen worden door middel van vijf hydraulische machines gevuld, van welke er drie in het Chancel-orgel aanwezig zijn. Een dezer werkt op een electro-magnetische machine. Twee andere hydraulische machines staan in den toren. Ook de klokken van den toren kunnen door den organist op zijn klavier bespeeld en geluid worden. Dit reuzenorgel kostte 140.000 dollars.

Van alles, voor allen.

VERKOUDHEID. - Een kou te vatten wordt over het algemeen zeer licht opgevat, en als eene dagelijksche zaak beschouwd, die men onmogelijk vermijden kan. Het is echter volstrekt geen kleinigheid, en verscheidene doodelijke ziekten kunnen haar oorsprong hebben in een gevatte kou. Daarom is het niet genoeg

aan te bevelen zich steeds zooveel mogelijk voor het kouvatten te behoeden. Moet men daarom angstvallig elke verwisseling van temperatuur, elk tochtje vermijden? In 't geheel niet; daardoor juist maakt men zich bijzonder vatbaar voor het opdoen eener verkoudheid, en men zal zich nooit zoo zorgvuldig in acht kunnen nemen of men wordt al eens een enkelen keer, zonder dat men er op verdacht is, aan een plotselinge verandering van temperatuur blootgesteld.

DE ZOON VAN DEN MARSKRAMER.

Met de linkerhand voor de oogen, waarlangs heete tranen rolden, snikte hij: 'Ik vergeef u, vader. God moge u en mij genadig zijn!'

Het eenige afdoende middel tegen verkoudheid is het lichaam tegen de plotselinge wisselingen der temperatuur te harden, en daarmede kan niet te vroeg begonnen worden. Hoe angstvalliger men de kinderen, die veel meer dan volwassenen aan verkoudheid onderhevig zijn, voor afkoeling tracht te bewaren, hoe meer zij aan het gevaar van kouvatten zijn blootgesteld. Het is een opmerkelijk feit dat in het eerste levensjaar de meeste kinderen der goeuden aan ziekten ten gevolge van gevatte kou, en die der armen daarentegen aan storingen in de spijsvertering sterven.

Tocht behoeft men in het geheel niet te vreezen; deze is in 't geheel niet nadeelig als men er maar aan gewoon is. Slechts plotselinge inwerkingen van den luchtstroom, die de gewone maat te boven gaan, veroorzaken verkoudheden. Koude wasschingen, vooral in den hals, zijn zeer nuttig; maar ook hierbij moet men te plotselinge overgangen vermijden. Verder moet de uitwaseming van het lichaam geregeld worden en wel door doelmatige keuze der kleederen. Wollen stoffen zijn veel beter dan linnen; dat heeft de ondervinding van ouds reeds geleerd, en zeelieden en jagers hebben zich dan ook te allen tijde in wol gekleed. Moge men door het in acht nemen

dezer voorzorgen de verkoudheid al niet uit de wereld bannen, men zal daardoor toch veel kunnen doen om ze binnen de nauwst mogelijke grenzen te beperken.

HET VERGIF IN HET SPEEKSEL. - Wij hebben indertijd de verrassende ontdekking medegedeeld, dat het dierlijk speeksel, ook dat van den mensch, vooral des morgens een hevig vergif bevat. Dat vergif werd toen toegeschreven aan zeker insect of bacterie, dat gedood werd, zoodra de mensch spijs of drank gebruikte. De onderzoekingen, die men sedert heeft ingesteld, hebben echter aan het licht gebracht, dat geene georganiseerde stof, maar een alcaloïd de oorzaak is van de vergiftige werking. Deze openbaart zich aanstonds wanneer het alcaloïd, ook uit menschelijk speeksel getrokken, in het bloed van een dier gebracht wordt. Des morgens blijkt het alcaloïd in het speeksel het sterkst geconcentreerd, en de ondervinding leert, dat de invloed der zenuwen hierbij eene zeer gewichtige rol speelt.

Het bovenstaande kan tot waarschuwing strekken voor sommigen, die, in de meening dat 'nuchter speeksel' heelende eigenschappen bezit, des morgens daarmede kleine wondjes besmeren.

VERGIFTIGE EIEREN. - Een dergelijk gif als in het speeksel is in den laatsten tijd ook in bedorven eieren aangetroffen. De scheikundige Selmi heeft namelijk in rottende eiwitstoffen nadeelige alcaloïden gevonden, zonder dat het hem mogelijk was te ontdekken in welk stadium van bederf de vorming der gifstof begint. Het is daarom van belang, dat men met het gebruik van eieren hoogst voorzichtig zij. Niemand zal natuurlijk bedorven eieren eten, maar bij het gebruik van een groot aantal eieren, zooals bijvoorbeeld bij het bereiden van gebak, kan er allicht een ei meê doorgaan, waar een luchtje aan is. En ook dit is gevaarlijk; want er zijn maar weinig alcaloïden noodig om op de gezondheid eene hoogst nadeelige uitwerking uit te oefenen.

EEN KUNSTUURWERK. Tot de meest geliefde herinneringen onzer kindsheid behoort ook de staande friesche klok, die wij als kind zoo dikwijls in den gang van grootvaders huis bewonderd hebben, en die ons toenmaals als het grootste wonder der wereld voorkwam. Wie heeft niet als acht- of tienjarige knaap met verbazing den loop van zon en maan, de opeenvolging der maanden en jaargetijden en de bewegingen der zeilende scheepjes of defileerende soldaatjes op de antieke wijzerplaat gevolgd!

Thans zijn die aartsvaderlijke huisklokken uit de mode, en de nieuwere techniek levert kunstwerken, waarbij die eerbiedwaardige meubels maar kinderspeelgoed zijn. Zoo heeft zekere Felix Meiers te Detroit in de Vereenigde Staten openlijk een uurwerk ten toon gesteld, dat alles overtreft wat tot heden op dit gebied geleverd is. Zijn uurwerk is tien voet hoog, acht voet breed en diep, en weegt niet minder dan vier duizend pond. Behalve den tijd der plaats geeft het ook den tijd aan van dertien andere steden: Washington, San Francisco, Melbourne, Peking, Caïro, Constantinopel, Petersburg, Londen, Berlijn, Parijs, enz. Verder stelt het, voor een tijdverloop van 200 jaren, de bewegingen der planeten voor in de opeenvolgende jaargetijden en jaren (de schrikkeljaren niet uitgesloten).

Zoodra de klok slaat, doet zich binnen in den toestel een speelwerk hooren; het beeld van Washington, dat onder een baldakijn is aangebracht, staat met de onafhankelijkheidsverklaring in de hand van zijn zetel op; een bediende in livrei opent ter rechterzijde van den bevrijder van zijn vaderland eene deur, waaruit achtereenvolgens al de presidenten, die de Amerikaansche Unie tot heden gehad heeft, te voorschijn komen. Zij defileeren plechtstatig voorbij Washington, dien zij eerbiedig groeten, om vervolgens door eene tweede deur te verdwijnen, die eveneens door een bediende geopend en gesloten wordt, waarna de gevierde vrijheidsheld

weêr bedaard gaat zitten. De gelijkenis dezer automaten met hun model moet sprekend zijn.

DE ELECTRICITEIT ALS LANTAARNOPSTEKER. - Dat de electriciteit tot straatverlichting dienstbaar gemaakt wordt, is niets nieuws meer; maar dat men ze ook tot lantaarnopsteker gebruikt zal zeker voor velen eene verrassende nieuwigheid zijn. De amerikaansche stad Salem in den staat Massachusetts is de eerste welke op dit denkbeeld gekomen is. Daar worden al de straatlantaarns op hetzelfde oogenblik door middel van een electrischen stroom aangestoken en weêr uitgedoofd, door welken maatregel heel veel arbeid en tijd wordt uitgewonnen. De lantaarnopstekers zullen intusschen met dien vooruitgang maar weinig ingenomen zijn, en zoo zij ginds evenals hier met Nieuwjaar gedrukte heilwenschen verspreiden, zullen zij op 1 Januari 1882 in die gelegenheidsgedichten stellig de electriciteit wel naar de maan gewenscht hebben.

[Nummer 38]

Gevallen ster

Een beeld uit onze dagen.

Door August Snieders.

't Is twaalf ure 's nachts nu het rijtuig van baron Davis, in den breeden gang van een adellijk hotel en voor de trap, die naar de benedenvertrekken leidt, stilhoudt.

De edelman komt van een feest aan het hof, en draagt dan ook het gegalonneerde kleed, dat echter deels onder de breede overjas geborgen is.

Boven op den ruimen marmeren trap wordt de overjas door eenen bediende, zwijgend en stijf als een lantaarnpaal, aangenomen en de diplomaat, want dit was hij, gaat naar boven.

Eenigszins ruw stoot hij eene deur open en bevindt zich in een sierlijk vertrek, naar den vlaamschen stijl gemeubeld; doch met eene weelde van stoffen en glimmend koper, waarvan onze goede voorouders geen denkbeeld hadden.

De kroonlichten en het vuur in den haard verspreiden licht en warmte, en doen tevens al die prachtige voorwerpen, in dat aardse hemeltje, tintelen en schitteren alsof alles leefde, lachte en giechelde - zelfs het koude koper.

Ook het goudloover van het kleed en de ridderorden, die baron Davis op de borst en aan den hals draagt, deelen in die opgeruimde

HET KASTEEL MIRAMARE.

stemming; doch dit is het geval niet met de uitdrukking van het wezen, met de oogen van den diplomaat.

Zonder in het vertrek te vertoeven, gaat de baron naar een der wanden, heft een zware draperie op en verdwijnt in een naburig vertrek.

Gedurende eenige seconden hoort men achter den muur een kort afgebroken gebons en geklots, en weldra verschijnt de baron in eene gansch andere kleeding: de rijk gekleurde vlinder is weêr rups geworden!

De blinkende afgod van voor vijf minuten, is nu een gewoon sterveling, die zelfs een trek van slechte luim en doodelijke verveling op zijn aangezicht draagt, en alles wat hem omringt naar den duivel schijnt te wenschen.

Baron Davis zit nu in een donkerkleurigen kamerrok; eene grieksche muts vervangt den met dons en galon versierden klaphoed, dikke viltten pantoffels de fijne, glimmende laarzen; maar aan de pink der rechterhand blinkt nog altijd de zware ring met kostbaren kornalijnsteen, die in het schijnsel der vlam tintelt en flikkert, als worden er gedurig bloeddruuppels uitgeknipt.

De diplomaat kan zoo wat veertig à twee en veertig jaar oud zijn; hij is in den vollen zin des woords een schoon man, tamelijk lang, gezet, doch rank, en als het ware gemaakt om de gegalonneerde kleeding te dragen.

Zijn gelaat heeft eenigszins eene zuidelijke tint: het is veeleer mager dan vol, doch fijn van sneê. De neus is een weinig gebogen, het oog donker, doch glimmend: het bezit eene diplomatische kalmte, die eene tweede natuur geworden is. Dat oog is bedrieglijk voor den gewonen mensch; verdacht, maar meestal ondoordringbaar, voor vleiers en hovelingen.

De baard, luchtig en vlokkerig, is naar engelsche - wijze geschoren; de zwarte knevel is puntig; de haarbos be kroont, met eene aristocratische verwarring, het hooge voorhoofd en de lokken vallen als slappe ranken op dit laatste terug.

Indien men scherp toeziet zal men nochtans bemerken dat de haren, zwart als git, hier en daar met zilver doorregen zijn. Zilver op het zwarte baarkleed? En zou met dit zilver de diepe rimpel, die het voorhoofd doorploegt, in betrekking staan?

Baron Davis heeft lange jaren in den vreemde verbleven, nu als lid van dit, dan van dat gezantschap, later als gezantschaps-secretaris en eindelijk als gezant des konings.

Slechts van tijd tot tijd verscheen de diplomaat in de hoofdstad; nu is hij voor eenige weken naar Brussel teruggekeerd en heeft zich in het hotel eener oud-tante gevestigd.

Baron Davis is ongehuwd en het schijnt wel dat het jonkmansleven hem nog niet verveelt; want juist dáárin heeft hij dikwijls den grootsten invloed van zijn diplomatisch leven geput, dat toch, zoo als Huygens zegt, slechts het leven is van 'een eerlick spie.'

Sedert eenigen tijd heeft hij in den vreemde de overtuiging opgedaan, dat hij in de hooge politieke kringen voet verloor, zelfs bij de ministers en aan het hof. Hij las dit tusschen de regels in de hem toegezonden brieven; hij bespeurde dit in de woorden, die hem werden overgebracht.

Het hof was misnoegd; de koning had geglimlacht en afdalende langs de lippen des ministers tot die van den kleinen ministerieelen beambte, was die glimlach allengs een grove spotlach geworden.

Men wist te Brussel wat deze of gene hooge dame aan het vreemde hof had gezegd over zeker galant avontuur van baron Davis; men beweerde dat deze zich, op eene ongehoorde wijze, had laten beet nemen door den diplomatischen barbier van dit of dat lillepluttersland; men had bemerkt dat op een hofbal een der knopen aan het galakleed min of meer bengelde; men had.....

Nietigheden! zult gij uitroepen. Voor ons, ja, lezer; maar niet voor de hofwereld, waar alles, zelfs tot het geringste, eene beteekenis heeft of krijgt; waar alles wordt opgemerkt, alles verondersteld en uitgelegd; waar de goede trouw dikwijls onvindbaar, de waarheid niet zelden voor leugen, de leugen voor waarheid gehouden wordt; waar het aangezicht nooit zegt wat er in het hart omgaat en de eerste kunst die men leert is, het tegendeel te zeggen van 't geen is.

Daar werkt men meestal in 't geheim, van den geringsten tot den hoogsten, en de val dien men er ondergaat, loopt niet zelden door zooveel omwegen, vrouwelijke en mannelijke, dat men zijn spoor al zeer lichtelijk uit het oog verliest.

Baron Davis is een intrigant gelijk al de overigen intriganten zijn; hij heeft meer dan eens gewetenloos tegenover anderen gehandeld en moet nu ook ondervinden dat anderen gewetenloos te zijnen opzichte zijn.

Vroeger als hij, onverschillig op welke wijze, aan zijne tegenpartij de bloemen onder den voet wegmaaide, glimlachte hij heimelijk, doch bleef koel en onverschillig als zijne hovelingen - want ieder hoveling heeft hovelingen - hem toefluisterden: 'fijn gespeeld!'

Immers, openlijk de eer van net welgelukken eener dergelijke werking erkennen, ware eene zwakheid geweest, en voortgaan, altijd voortgaan, zonder iets te laten blijken, was diplomatie.

In den vreemde, verre van huis, zoo als wij zegden, gevoelde baron Davis als bij ingeving dat zijn invloed ondermijnd werd, en hij kreeg allengs de overtuiging dat het hoogst noodig was naar Brussel terug te keeren, den vijand in zijne hinderlaag op te sporen en hem, met geduchter wapens dan hij bezigde, te bevechten.

Vernederd, gekwetst, verbitterd vroeg de gezant, om redenen van gezondheid, een verlof - dat hem geweigd werd.

De vijand, die hem verwijderd hield, was dus zeer machtig; in antwoord op eene tweede aanvraag, en bij welke de diplomaat dringende familie-redenen deed gelden, ontving hij zijne terugroeping.

In Brussel teruggekeerd, was baron Davis weldra met de groote beweegkracht bekend: Mevrouw de markiezin De..... had hare dochter ten huwelijk gegeven en de oud-jonge schoonzoon verlangde, om redenen van jicht of anderszins, de plaats die baron Davis bekleedde.

Van dat oogenblik werden de draden van het spinneweb aan dezen en aan genen kant der grenzen gesponnen, en de vergulde vlieg moest gevangen en doodgenepen worden.

Baron Davis worstelde behendig om zich met eer uit het gespannen net los te rukken, in den aanvang met de overtuiging van te zullen gelukken en dus goed geluimd; later, toen hij maar al te wel gevoelde dat de spin hem vast had, met kracht en eindelijk met bitsigheid - en van dat oogenblik was hij verloren.

In dien strijd kwetste hij nu dezen dan genen, maakte zich nieuwe tegenstanders, nieuwe vijanden en begreep eindelijk dat hij een verloren man was.

Slechts op aandringen zijnerzijds ontving hij eene uitnoodiging tot het feest, en eens daar, in het midden van die bijeengestroomde hofbeweging, moest hem de laatste ontgoocheling ontgaan.

Dáár had baron Davis een gevoel dat hij nog nooit ontwaard had, maar dat een gewoon burger moest overvallen, die zich gedurende een oogenblik in den stroom van licht, goud en diamant verplaatst ziet: hij gevoelde zich alleen in die wereld.

De koning is den diplomaat voorbij gegaan, alsof deze er niet was; de hooge dignitarissen van het hof hadden, deze een lachje, gene een groet, een derde een woordje voor hem; doch de lach was als eene rimpeling langs de oppervlakte des waters; de groet was de gedwongen buiging van den populier voor den wind, en het woord - het laatste recept, zoo dacht de diplomaat, dat een dokter uit medelijden schrijft om den stervende nog een oogenblik te misleiden.

De vrouwenwereld vooral was, volgens den indruk, dien de diplomaat ontving, zeer ongunstig gestemd.

Deze eeredame heeft achter haren met diamanten bezetten waaier geglimlacht toen hij, de gevallen ster, voorbijging; de gravin De.... boog zich als eene slang tot de hertogin Van.... toen de baron zijne buiging maakte voor de vrouw des ministers, dus voor eene *parvenue*, die, om reden van haren echtgenoot, uit de advokatenwereld opgelicht en naar boven gebracht, dáár een oogenblik staat te blinken als strass naast het diamant, als een oliepitje tusschen de adellijke sterren, en die morgen weêr aan den horizon verdwijnt als een vonk die naar beneden schiet.

Voorzeker, baron Davis ontmoette personen, die zeer beleefd voor hem waren; doch volgens hem was dit juist geen gunstig voorteeken; wat beleefd was had koel, wat koel was had beleefd moeten zijn, om hem te overtuigen dat zijne positie niet ongunstig was.

Baron Davis gevoelde zich op dit oogenblik diep ongelukkig, al toonde dit zijn gelaat niet, waar zich integendeel de zaligste rimpelingen en uitstralingen op afteekenden.

O, hij was zoo verslonden, verslaafd aan al die geblankette en geparfumeerde grootheid, aan die ‘vergulde distelen!’ Hij was zoo heerschzuchtig, zoo vol haat en nijd, en nooit heeft hij zoo diep gevoeld als nu dat hij meer en meer onmachtig was om zich te wreken.

Zijn rijk in de hofwereld is ten einde; hij zal dus moeten afdalen in de gewone en immer sterk gemengde salons, die men anders slechts als bij eene genade bezoekt. Voorzeker, daar zal hij nog schitteren; doch hij zal altijd maar eene ster zijn die uit den hof hemel gevallen, of liever van daar weggeknipt is.

Herhaalde malen heeft de baron de helder verlichte zalen, vol glinsterende uniformen en toiletten willen verlaten; doch daartoe had hij den moed niet: hij wilde blijven, nog blijven.

Misschien werd hem binnen eenige minuten, binnen een uur, bij het uitgaan zelfs de geschikte gelegenheid aangeboden dezen of genen te benaderen en de kans te doen keeren.

Worstelen, altijd worstelen... Arme goudvlieg!

De diplomaat bevindt zich in den prachtigen wintertuin, aan de zalen grenzende; hij ziet noch den kristallen tempel, glinsterend als een tooverpaleis; noch de milde en weelderige planten en bloemen met rijke kleuren en breed uitgespreid bladgewelf; noch de ruischende fontein, wier opgeworpen water getint wordt door een zuiveren regenboog, spelend in het licht, nu verdwijnend, dan weêr verschijnend.

De Koning! Hij is daar! Hij komt door den wintertuin, den arm gevende aan de koningin.

Alle hovelingen ‘meesterlicke gekken’ scharen zich ter zijde. Het vorstelijke paar treedt tusschen twee rijen uniformen en schitterende toiletten.

Zoolang het koninklijk paar op afstand is, zijn aller oogen recht op hetzelfde gericht; zij sprankelen vuur uit om de aandacht te trekken en hopen - hopen, wanneer zij zien dat deze of gene door den koning wordt aangesproken.

Doch de vorst nadert; de mannen buigen hoofd en bovenlijf; de vrouwen - daar is altijd iets slang in - nemen onder het buigen de onbeschrijfelijke vormen aan van een *S* of van een?, en al buigen zich de hoofden, met juweelen beladen, toch werpen de oogen tooverlonken uit.

De koning is den diplomaat ten tweeden male

voorbij gegaan, zonder hem eenige aandacht te gunnen, zonder dat een der hooge beambten, die baron Davis nog min of meer genegenheid toonde, het waagde hem aan het vorstelijk paar voor te stellen.

De slag is toegebracht; de ongenade is volledig.

Baron Davis verliet het paleis; zijn geest was als bedwelmd; bij het afdalen der trappen, meende hij een nijdig, een helsch gefluister achter zich te hooren.

Het hoofd omwenden durfde de gevallen ster niet, want hij was op dat oogenblik overtuigd dat hij alsdan tusschen het groen en de bloemen, de lichten en de fluweelen draperieën, een aantal spottende vrouwentronies zou ontmoet hebben - zóódanig had de anders koele en practische diplomaat het hoofd verloren.

Dezen en genen vermaledijgend, het hart vol spijt, haat en nijd, zinnend op wraak, viel baron Davis op de kussens van zijn rijtuig, en aan de gevoelens te oordeelen, die in hem opkwamen, zou men met reden gezegd hebben dat Satan in persoon naast hem had plaats genomen.

Waar hij zich wendde of keerde, hij zag den lach op de lippen der markiezin, hij hoorde het gefluister achter de waaiers, hij zag het donker vuur diep onder de lange grijze wenkbrauwen van dezen of genen ouden hof-intrigant, en al die kenteekens sneden als de zig-zags des bliksems door het gemoed en deden er eene pijnlijke verschroeijing ontstaan.

Nu zit de gevallen diplomaat op de sofa voor het vuur en staart met gefronste wenkbrauwen in de vlammen. Wat haat hij de wereld, die hij achter zich heeft, die wereld vol bedrog en veinerij! Wat zou hij wenschen dat de vlammen der hel naar buiten sloegen en ze verteerde, met al haar goud en juweelen; met al hare valsche oogen en valsche harten! Met wat al voldoening zou hij op de verteerde brokken staren, de assche tusschen de vingers wrijven om te voelen of ze wel vernietigd is en er geen vonk meer in haar leeft, die haar weêr tot het ontstaan kan terugroepen!

Baron Davis keert in zijne herinneringen terug, altijd terug; hij wijkt meer en meer van het tegenwoordige af, dat hem zoo pijnlijk wondt; hij haalt als het ware de zware weggezonden levensketting weêr boven en voelt dat zij lichter wordt naarmate de schakels meer en meer de jeugd naderkomen.

In de voorspiegeling zijner jongelingsjaren, tot welke hij nu is afgedaald, wordt het leven rustiger, het gemoed kalmer, het hart reiner. Daar, verre van het tegenwoordige, wordt het oog soms vochtig - en dat zegt zooveel in het menschelijk leven.

't Is of hij een ander mensch wordt; hij heeft het goudloover van het lijf geschud en met deze beweging ondergaat zijn gemoed eene gansche herschepping. Nu zijn de denkbeelden die hem beheerschen, opwekkend, opbeurend, levenslustig; zij zijn in harmonie met de rustige en zonnige natuur die hem omgeeft, die gansch zijn wezen bezielt.

Die natuur ligt verre van de woelige hofstad. De zon daalt in het westen; zij hangt nog in eene vlamme zee, op welker boord zich witte wolken als ijsbergen verheffen, doch over toppen en hellingen, die door een roodachtigen gloed bestraald worden.

(Wordt vervolgd.)

Schranderheid van kraaien.

In een werk van zekere Miss Bird getiteld: *Unbeaten Tracks in Japan*, komt een en ander voor over de schranderheid van vogels en in het bijzonder van kraaien.

Er zijn, zoo vernemen wij, vooral in Yeso, duizenden en millioenen van deze vogels, en op vele plaatsen verbreken zij de stilte, die allerwege in die eenzame streken heerscht, met hun vervaarlijk en verward gekras. Men treft ze overal aan, die lastige kraaien met hun onvergeeflijke brutaliteit, die vooral daarom des te hinderlijker is, omdat zij een schranderheid aan den dag kunnen leggen, welke in sommige omstandigheden met het menschelijk vernuft gelijk staat. De schrijfster verhaalt, dat vijf kraaien de brutaliteit zelfs zoo ver dreven van op twee harer paarden te gaan staan, ten einde zoo over een rivier, den Yurapugawa, gezet te worden. In den tuin van een herberg te Mori zag de schrijfster een hond kluiven aan een stuk van een kreng, terwijl hij daarbij werd gaêgeslagen door verscheidene van deze roofzieke vogels. Deze laatsten hadden blijkbaar elkander heel wat over dit onderwerp te vertellen, en nu en dan kwamen er een of twee op den hond af, om te trachten hem het vleesch afhandig te maken. Dit mocht hun echter niet gelukken, daar de hond zijn buit goed vast hield en natuurlijk sterker was dan de kraaien. Eindelijk gelukte het aan een grooten, sterken kraai, een klein stuk vleesch machtig te worden, waarmee hij onmiddellijk naar den boom terug vloog waar zijn makkers bijeen verzameld waren en alwaar, naar het scheen, een plan de campagne beraamd werd. Na eenige oogenblikken toch vlogen zij allen naar beneden en omringden den hond. Terwijl de aanvoerder het kleine stuk vleesch, dat hij in zijn bek had, handig, vlak bij den kop van den hond liet vallen en deze, zeer onvoorzichtig en dom, het groote stuk een oogenblik los liet om het kleine ook te krijgen, pakten plotseling een paar kraaien, die zich er het dichtst bij bevonden, het groote stuk beet en vlogen er onmiddellijk mede naar den boom, alwaar het onder veel lawaai door de gezamenlijke roovers werd verorberd. Nu, als ooit een kraai in zijn vuistje kon lachen, dan zal dat bij die gelegenheid wel gebeurd zijn. De bedrogen hond intusschen mocht toekijken en zat half verbaasd en wezenloos in het rond te staren en plaatste zich toen onder den boom en trachtte, natuurlijk zonder eenig resultaat, de kraaien door zijn geblaf te verschrikken.

Bij eene andere gelegenheid had een hond ook een stuk vleesch, terwijl drie kraaien vergeefsche pogingen aanwendden om het hem af te nemen. Na eenige beraadslagingen verdeelden zich de kraaien in dier voege, dat twee zich zoo dicht als zij durfden bij het vleesch posteerden, terwijl de derde achter den hond liep en hem zeer onridderlijk een ferm beet in zijn staart gaf. Die beet was raak; de hond althans jankte luid en draaide zich om, waarop de twee schelmen het losgelaten vleesch opnamen en het met den derden kraai in triumf op den bovenkant van een muur gingen zitten opeten.

In vele plaatsen zijn de kraaien een ware plaag voor den landbouwer, daar zij den oogst vernielen, tenzij het graan of in het algemeen de verschillende gewassen door netten beschermd worden.

Zij drijven de baldadigheid zoo ver, van op de ruggen van de paarden te gaan zitten en deze, wanneer zij door de tuigen verwond zijn, in de open wonden te pikken, hetgeen in vele gevallen aanleiding tot ernstige ongelukken kan geven. Zij gaan des nachts zeer laat slapen en zijn 's morgens weêr vroeg bij de hand, zoo dat het hun nooit aan tijd ontbreekt om hun boevenstukken te beramen en ten uitvoer te brengen.

Opmerking verdient eindelijk, dat zich onder elken troep steeds een opperhoofd, een ‘nestor’ bevindt, die, naar het schijnt, den toon aangeeft en door de andere kraaien als hoofd der familie erkend wordt.

Onze gravures.

Het kasteel Miramare.

Op ongeveer vier kilometers van Triëst verheft zich, te midden van rotsblokken, door de zee bespoeld, fier en stout het kasteel Miramare, met zijne kanteelen en torentjes, die het een bevallig en tevens krijgshaftig voorkomen geven.

Dit gebouw heeft zijn oorsprong te danken aan den ongelukkigen vorst Maximiliaan van Oostenrijk, die later als keizer van Mexico den dood ontving van hetzelfde volk, dat hem eenmaal eene kroon had aangeboden. In het jaar 1861, toen hij van een zijner lange reizen terug keerde, bracht de schilderachtige woestheid dezer kust, in welker gezicht hij bijna schipbreuk geleden had, hem op het denkbeeld op deze kale rots een kasteel te bouwen.

Het kasteel Miramare is een der meest romantische vorstenverblijven van het vasteland. Aan een der gevels is eene *loggia* van ranke kolommetjes aangebracht, vanwaar men, naar gelang het oog zich wendt, hetzij het frissche groen der parken, hetzij de Alpen, die den horizon begrenzen, hetzij de onmetelijke watervlakte der Adriatische zee overziet.

Aartshertog Maximiliaan, die groot-admiraal was van de Oostenrijksche vloot, had eene groote voorliefde voor den zeedienst, en dit verklaart waarom hij juist deze wilde en stormachtige kust uitkoos, om er zijn lustverblijf te bouwen. De bijzondere vertrekken, die hij er bewoonde, zijn geheel als het kabinet van een admiraal ingericht, en de zalen zijn behangen met hemelsblauw damast, versierd met teekeningen, die ankers voorstellen.

De aartshertog heeft dit geliefkoosd verblijf met eene menigte zeldzaamheden uit alle oorden der wereld opgevuld. Een oostenrijksch schip, dat eene reis om de wereld gemaakt heeft, heeft te Miramare alles aangebracht, wat er merkwaardigs in de vijf werelddeelen te vinden was, en zoowel de bijzondere vertrekken, als de receptiezalen en bibliotheken, zijn met kunstschaten en merkwaardigheden van allerlei aard versierd.

De naam Miramare is spaansch en geeft te kennen dat het kasteel op de zee uitziet. Toen Maximiliaan aan het verrukkelijk lustoord dien spaanschen naam gaf, vermoedde hij zeker niet dat eerlang een volk van spaanschen oorsprong en spaansche taal hem in dat zelfde kasteel eene keizerskroon zou aanbieden. En de ongelukkige prins, door den bedrieglijken glans van een hersenschimmig keizerrijk verblind, verwisselde het rustig en genoeglijk verblijf te Miramare voor de bittere teleurstellingen en den gewelddadigen dood te Queretaro.

Het kasteel Miramare behoort tegenwoordig aan den keizer van Oostenrijk, die het ter beschikking gesteld heeft van zijn zoon Rudolf, welke het thans met zijne jeugdige gemalin prinses Stéphanie bewoont.

Koning Frans I en zijne twee trouwste vrienden.

Een der schitterendste, maar in 't geheel niet een der degelijkste figuren uit de geschiedenis; een talent, maar geen karakter; een prachtlievend, elegant, dichterlijk

begaafd vorst, maar geen staatsman - ziedaar in korte trekken het portret van koning Frans I. Hij oefende een weldadigen invloed uit op de kunsten en wetenschappen in zijn rijk, maar deed niets tot bevordering der zedelijkheid van zijn volk. Hij had een grootsch en stout plan ontworpen, de heerschappij der Habsburgers in Italië te vernietigen; maar ontzag zich niet ter bereiking van dit doel zelfs de Turken te hulp te roepen. Noch in staatsmanswijsheid, noch in krijgsbe-

leid tegen zijn vijand Karel V opgewassen, zag hij zich bitter in zijne heerschzuchtige droomen teleurgesteld, en was bij zijn dood nog verder van zijn doel, dan toen hij den strijd aanving.

De schilder, die ons het beeld van den talentvollen, maar wuften monarch op het doek voor oogen wilde stellen, had dan ook geen beter oogenblik voor zijne voorstelling kunnen kiezen, dan hij gedaan heeft bij het ontwerpen van het tafereel, waarvan onderstaande gravure op bladzijde 300 eene afbeelding geeft. Wij zien den jeugdigen vorst, in een met weelderigen smaak gemeubeld vertrek, te midden eener schilderachtige wanorde, zich vermaken met zijn twee geliefkoosde en trouwe vrienden, zijn hofnar en zijn hond. De kwinkslagen van den eerste en de liefkoozingen van den ander hebben voor den lichtzinnigen vorst veel meer aantrekkelijkheid dan de gewichtige staatsstukken, die men hem ter onderteekening heeft aangeboden. Zij doen hem zelfs het speeltuig vergeten, waarop hij nog zoo even een dartel liedje zong. Helaas, met welke trouw zoowel de nar als de hond hun meester mogen liefhebben, een koning heeft andere vrienden noodig.

KONING FRANS I EN ZIJNE TWEE TROUWSTE VRIENDEN, DOOR MEVR. DE GRAVIN M.E. POCE.

Z.D.H. mgr. Robert Herzog, prins-bisschop van Breslau.

Een der heuglijkste gebeurtenissen, welke tot heden het jaar 1882 hebben gekenmerkt, is zeer zeker het begin van het einde van den duitschen Cultuurkamp. Sedert den victorie-roes van 1870 en de daarop gevolgde vervolging van de katholieke Kerk zijn de Cultuurhelden echter veel bedaarder geworden, omdat men heeft leeren inzien, dat de godsdienst de grondslag moet zijn van een staat, die nog op eene toekomst hoopt. Wij mogen hier echter niet vergeten te wijzen op het heldhaftig gedrag van

Duitschlands katholieken gedurende den storm, die over hunne hoofden is gegaan. Onwankelbaar hebben zij vastgehouden aan hun eeuwig beginsel, zij zijn het riet geweest dat onder de woede van den storm wel het hoofd buigt, maar niet breekt, en het is vooral hunne bewonderenswaardige eenheid geweest, welke bewerkt heeft, dat de dageraad hunner vrijheid veel vroeger is opgekomen dan hunne verwoedste vijanden ooit hadden kunnen denken.

Zoo als wij reeds in een onzer vorige nommers bij het portret van Mgr. Korum met een enkel woord opmerkten, was de eerste stap tot den vrede het benoemen van nieuwe titularissen voor de vacante bisdommen, eene gebeurtenis, welke overal waar katholieken wonen met de grootste blijdschap is begroet. Wat eene kudde zonder herder is, dat zouden Duitschlands katholieken zijn zonder episcopaat. 't Is waar, de Cultuurkampers hadden gehoopt, dat daardoor de kudde onderling verdeeld zou worden en uit elkaar spatten, doch de hardste maatregelen konden den duitschen katholieken het denkbeeld niet ontnemen, dat de vervolging eenmaal een einde zou nemen en de verlaten bisschopszetels weêr zouden bezet worden.

Z.D.H. MGR. ROBERT HERZOG, PRINS-BISSCHOP VAN BRESLAU.

De uitkomst heeft die verwachting niet beschaamd en thans kunnen de katholieken van Pruisen reeds op vijf nieuwe bisschoppen wijzen, waaronder Mgr. Robert Herzog de derde was. Enkele woorden over dezen kerkvorst zullen zeker onzen lezers hoogst welkom zijn.

Mgr. Herzog werd den 17^{en} februari 1823 in Silezië uit brave maar eenvoudige ouders geboren en ontving in het gedenkwaardig jaar 1848 de priesterwijding. Achtereenvolgens was hij in verschillende herderlijke bedieningen werkzaam tot hij bij het begin van den Cultuurkamp tot domkapitularis van Breslau benoemd werd en aldus den geheelen strijd meêmaakte. Het zijn echter juist deze jaren van vervolging geweest, die de hooge verdiensten van den nieuwen bisschop schitterend deden uitkomen. Vóór alles was hij de vurige priester, die de in den strijd gewonde zonen tot onderwerping wist aan te manen, zonder echter daarom hun krachtig lijdelijk verzet prijs te geven; integendeel, waar het hunne geschonden rechten gold, maakte hij zich zelf tot pleiter hunner zaak, en meer dan eene predikatie herinnert men zich

van hem, waarin hij krachtig optrad voor de houding van Duitschlands katholieken, die hunne eindzegepraal ten gevolge moest hebben.

Thans door Z.H. den Paus tot bisschop verkoren, op den zetel door Mgr. Förster zoo waardig bekleed, zal hij zeer zeker met de andere nieuwe bisschoppen alles aanwenden wat mogelijk is om de geestelijke wonden van het katholieke Duitschland te genezen. Moge het optreden der nieuwe opperherders leiden tot eene spoedige en vreedzame oplossing van den aangebonden krijg.

Een weg in den staat Colorado.

Sedert eenigen tijd telt de Noordamerikaansche Unie een staat meer; het gebied Colorado is in den statenbond opgenomen.

Colorado behoort door zijne voortbrengselen uit het planten- en delfstoffenrijk tot de vruchtbaarste landen der aarde, en is vooral rijk aan goud, zilver, ijzer, koper, kwikzilver, kolen en zout. Deventer-City, de hoofdstad van den nieuwen staat, wordt bewoond door eene voortdurend aangroeiende bevolking, die zich met landbouw bezig houdt, terwijl Leadville, het middelpunt der goudstreek, vooral de goud- en zilvergravers tot zich trekt,

EEN WEG IN DEN STAAT COLORADO.

wier arbeid en pogingen altijd door de verrassendste ontdekkingen op het gebied der mineralen bekroond worden.

Leadville is om haar ontstaan eene bij uitstek amerikaansche stad, dat wil zeggen eene dier steden, welke als bij tooverslag uit den grond oprijzen. Nauwelijks een jaar geleden telde zij slechts vijftig huizen met eene bevolking van 1200 zielen; thans treft men er meer dan 12.000 huizen aan, terwijl de bevolking meer dan 60.000 zielen bedraagt.

Leadville is ongeveer 140 engelsche mijlen van Deventer-City verwijderd, en over eene lengte van 40 à 50 mijlen bestaat de eenige gemeenschap tusschen de beide ontluikende steden uit een steilen, smallen weg, tusschen rotsen van duizelingwekkende hoogte uitgekapt, en aan weerszijden door bodemlooze afgronden onveilig gemaakt.

Onze gravure geeft ons een gedeelte van dien weg te zien, en wel over zijne geheele breedte ingenomen door kolossale wagens, met zware machines voor de goudmijnen beladen en door eene rij muilezels getrokken. Er is nauwelijks plaats voor de voerlieden.

De goudaders in de omstreken van Leadville zijn bijzonder talrijk; vier mijlen rondom de stad is er wellicht geen plaatske gronds te vinden, dat niet doorsnuffeld is, en volgens eene globale berekening zouden die mijnen jaarlijks voor eene waarde van elf en een half miljoen dollars aan goud opbrengen.

Een gierigaard.

Sedert Molière zijn Harpagon teekende hebben verschillende schilders getracht daarvan een figuur te ontwerpen en haar door hun penseel tot eene type te maken. Van allen kan natuurlijk niet gezegd worden dat zij volkomen zijn gelukt, want voor eene echte type is nog iets anders noodig dan een oud man met een beenderig gelaat, die met zijn vermagerde handen in het goud wroet of krampachtig eenige zakken met geld omklemt. Voor alles komt het er toch op aan, dat in elke gelaatstrek van het beeld de gierigheid ligt uitgedrukt en dat allen te samen hem tot den vrek stempelen. De gierigaard is het meest verlaten schepsel op deze aarde, omdat hij zich aan iets vasthoudt, dat hem geen houvast aanbiedt; deze verlatenheid mag dus in de type van een vrek niet ontbreken. Verder zijn achterdocht en wantrouwen, slimme berekeningen en afpersingen, eene voortdurende ontevredenheid en verachting voor iedereen van wie hij geen voordeel kan trekken de onmisbare sleepdragers der gierigheid, zoo dat ook deze niet over het hoofd mogen gezien worden. De afschuwelijke drift van het goud te beminnen om het goud drukt daarenboven op zijn slachtoffers zulk een geheel bijzonder cachet, dat het minst geoefend oog onmiddellijk zulk eene figuur moet kennen, ook al gaat zij niet vergezeld van de traditioneele zakken met goud.

Het beeld van een gierigaard te scheppen is dus niet gemakkelijk en vereischt eene zware studie. Toch durfden wij op al deze zwarigheden wijzen bij de figuur van den vrek, die in dit nummer voorkomt. Ontleed dat gelaat trek voor trek, beschouw daarna zorgvuldig het geheel, breng daarmee in verband de houding welke hem gegeven is, en wij gelooven niet dat er een lezer zal zijn, die niet in elk onderdeel zoowel als in

het geheel den beklagenswaardigen Harpagon zal herkennen. Zooveel driften in eene enkele figuur te kunnen leggen is een benijdenswaardige kunst en wij gelooven niet te veel te zeggen met te beweren dat de Gierigaard van C.M. von Blaas eene waardige plaats zou innemen in eene geïllustreerde uitgave van Molière's *Avare*.

Ridder Huniade. **(Naar Vogl.)**

De vlakte van Kossowa
Dreunt onder 't hoefgestamp,
Daar strijdt Hongaar en Moslem
Een heeten worstelkamp.

Daar kletteren de wapnen
Van menig koenen held,
Daar wordt de bloem der krijgers
Door 't moordend staal geveld.

Wie is 't, die als een stormwind
Daar over 't slagveld bruist?
't Is ridder Huniade,
Het zwaard blinkt in zijn vuist.

Het is of helle vonken
Hem spatten om 't vizier,
Als met des bliksems snelheid
Hij zwaait het blank rapier.

‘Terug, gij dappre ridder!
Betoom uw vurig ros!
Uw moed drijft u te verre,
De dood stormt op u los!’

Te laat: daar zijgt getroffen
Het steigrend ros ter aard,
En in dien val versplintert
Des ridders vlammend zwaard.

Een tweetal woeste Turken
Bespringt den fieren held;
Zij grijpen en zij sleuren
Hem ver van 't oorlogsveld.

Hen lokt het glinstrend kruisje,
Dat hem zijn moeder gaf;
Een rukt met dolle woede
Het pand van 't harnas af.

De woeste roover grimlacht;
De ridder knarsetandt:
Het kleynood van zijn moeder
Omvat eens roovers hand.

Doch zie, ook de andre woestaard
Eischt van den buit zijn deel;
De gramschap is ontstoken

Om 't schitterend juweel.

Bij beiden slaat het twistvuur
In felle vlammen uit,
En beiden slingervuisten,
En ieder eischt den buit.

Maar eensklaps rijst de ridder
Met vlammenschietend oog;
Ontruikt den een het kromzwaard;
Het flonkert van omhoog.

‘Nu is de kans gewisseld:
De vuist omklemmt een zwaard!’
Twee barsche schedels ploffen
Met fellen slag ter aard.

De krijger rukt het kleinood
Den roover uit de hand;
Hij denkt aan zijne moeder,
En kust het dierbaar pand.

Dan stormt hij naar het strijdperk
In 't dreigendste gevaar;
Daar vliedt het Turksche leger
Voor Huniade's schaar!

H. ERMANN.

De wederwaardigheden van een bijziende, door hem zelf verteld.

Humoreske van J.R. van der Lans.

(Slot.)

Te midden onzer huisinspectie werden wij gestoord door de meid, die een anderen heer kwam aandienen.

‘Laat mijnheer in de zijkamer,’ ging mijn spraakzame gastheer voort. ‘Ik kom zoo bij hem. - Excuseer me, mijn waarde heer,’ aldus wendde hij zich weêr tot mij, ‘daar is een goed vriend van mij, hij zal mij niet lang ophouden. Ik zou u wel voorstellen, maar wat heeft hij met onze zaken te maken? Dat is iets tusschen ons beiden, waar hij niets meê noodig heeft. Wees dus zoo goed er in zijne tegenwoordigheid over te zwijgen; want me dunkt, ge moest maar meêgaan naar de zijkamer; hij zal het niet kwalijk nemen, en u zal plezier hebben van zijn conversatie.’

Dat laatste bleek echter in 't geheel niet het geval te zijn; want ik zat me gruwelijk te vervelen als stomme toehoorder van een druk gesprek, waaraan ik slechts bij uitzondering, als het over algemeenheden liep, kon deelnemen. Eene enkele maal, toen het dorp ter sprake kwam, waar ik juist een paar dagen vertoefd had, was ik in de gelegenheid mij in de conversatie te mengen, daar ik hierover natuurlijk wel een beetje kon meêpraten. Maar overigens zat ik op heete kolen, daar ik geheel andere dingen in het hoofd had, en ik was dan ook hartelijk blij toen mijn gastheer zijn praatzieken vriend uitliet.

‘Een aardig man, niet waar,’ dus begon hij toen hij in de kamer terug kwam, ‘ik stel veel prijs op zijn conversatie en ik zou hem zeker zoo gauw niet hebben laten gaan, als ik op het oogenblik niet met u onder vier oogen had willen zijn. Om u de waarheid te zeggen, had ik u verwacht.’

‘Dat zal wel zijn, mijnheer; gisteren avond had ik nog de eer uw dochter van mijn bezoek te verwittigen.’

‘Zie, hebt ge mijn dochter ontmoet? Dat doet me genoeg, 't Is vreemd dat ze mij daar niets van gezegd heeft. Maar dat doet er ook weinig toe; de kwestie, die u komt bespreken, is een zaak tusschen ons beiden, en het komt er maar op aan dat wij het eens worden over den prijs.’

‘Over den prijs!’ riep ik vreemd opziende uit.

‘Ja natuurlijk,’ hernam mijn gastheer lachend. ‘t Geldt hier toch den grootsten schat, dien ik ter wereld bezit. Ge hebt dien schat gezien en hebt u dus met eigen oogen van zijn waarde kunnen overtuigen, al was de kennismaking ook maar oppervlakkig. Mag ik voor dien schat geen redelijken prijs bedingen?’

‘Een prijs bedingen?... Maar, mijnheer, ik meende toch dat de erkentelijkheid, die u mijn vader verschuldigd is....’

‘Uw vader erkentelijkheid schuldig?’ hernam hij, eensklaps opstuiwend. ‘Is de man gek?’

‘Mijnheer, u beleedigt mij.’

‘En gij beleedigt mij, door mij te zeggen dat ik iemand iets schuldig ben,’ hernam hij kortaf, en met een rood gezicht van zijn stoel opspringende.

‘En wat beteekenen dan uwe verzekeringen van vroeger, uw brieven vol betuigingen van vriendschap en dankbaarheid?’

‘Als ge me voor den gek wilt houden, moet ge 't zeggen,’ beet hij mij toe.

‘Als er iemand hier bedrogen is, dan ben ik het.’

‘Dus ik ben een bedrieger?’ schreeuwde hij driftig, ‘en dat wordt mij gezegd in mijn eigen huis, door een kwajongen als gij! Wat verbeeldt gij u wel? Maak dat ge mijn huis uitkomt, of ik laat u op de straat zetten!’

‘Dat zal niet noodig zijn,’ hernam ik met zooveel waardigheid als mij mogelijk was. ‘Ik zal hier geen minuut meer vertoeven.’

‘Dat zou u ook niet geraden zijn, kwajongen! Laat ge mij daarvoor met u van den kelder naar den zolder dribbelen, om mij per slot van rekening voor een schuldenmaker en een bedrieger uit te schelden? Mijn deur uit, scheer u weg, zeg ik u, of ik bega een ongeluk!’

De man was inderdaad verschrikkelijk om aan te zien, en wat mij betreft, ook ik kookte van binnen en zou tot alles in staat geweest zijn. Met bevende handen schoot ik mijn jas aan, greep hoed en stok en ijlde de deur uit, die hij mij nijdig achter den rug dicht smeed.

Daar stond ik nu op straat, schandelijk weggejaagd door iemand, in wien ik den vriend mijns vaders dacht te vinden, bitter teleurgesteld in de heerlijkste illusie van mijn leven. Ziedaar nu het heele resultaat van de reis, die mij op honderden onaangenaamheden was te staan gekomen! Het was om razend te worden. Ik verwenschte mijn onnoozelheid, mijn reis, den raad van mijn vader, zijn zoogenaamden boezemvriend, Emilie, mijn schoolkameraad, mij zelven, kortom, de heele wereld.

Als een dolleman liep ik met een gloeiend gezicht en snakkend naar adem de straat op, tot aan de keel vol van de schandelijke belediging en de wreede teleurstelling, die ik had ondervonden. Daar werp ik even van ter zijde een blik in het venster van een huis, en wat zie ik: Emilie met Krullebol Stijsselhaar, die mij spotlachend nawijzen.

Een oogenblik stond ik stil. ‘Maar neen,’ dacht ik, ‘mijn bijziendheid heeft mij al genoeg stommiten laten begaan, 't Is verbeelding van me! Ik zal wel oppassen!’

En zonder verder om te zien holde ik als een razende voort; honderd menschen liep ik tegen het lijf; vijftigmaal was ik op het punt van overreden te worden. Ik lette op niets en gunde mij geen rust, tot ik hijgend van vermoeienis en kwaadheid in de wachtkamer van het station op een bank neêrzonk. Zoodra de trein voorkwam, stapte ik in en stoomde regelrecht naar huis, waar ik nog in den vooravond als een halve zinnelooze aankwam.

X.

Ik eindig met alles blauw blauw te laten.

Eerst den volgenden dag, toen ik uitgeslapen en eenigszins tot bedaren gekomen was, kon mijn vader een ernstig woord uit mij krijgen. De man zat mij versuft aan te zien; want hij kon zich mijn treurig en zonderling wedervaren onmogelijk verklaren. Twintigmaal moest ik hem hetzelfde zeggen, zonder dat hij er een haar wijzer op werd. Hij kon onmogelijk gelooven dat zijn oude vriend Van Kersbergen, die zooveel verplichting aan hem had, die hem zooveel vriendschap had bewezen en van wien hij mij nog brief op brief in de hartelijkste bewoordingen kon laten zien, zich zoo onwaardig gedragen had jegens mij, dien hij toch uitdrukkelijk tot een bezoek had uitgenoodigd. Ik voor mij moet bekennen dat ik weinig moeite deed om den man den juisten loop der zaken aan het verstand te brengen. Ik had de heele geschiedenis, in een bundeltje gebonden, wel in het diepst der zee willen begraven. Ik kon er niet meer van hooren, ik kon er zelfs niet meer aan denken, ik werd er gek van. Het verhoor, dat mijn vader mij deed ondergaan, had op mij de uitwerking van de

strikvragen van een rechter van instructie op een ongelukkigen overtreder. Ik antwoordde hem met halve volzinnen, doormengd met uitroepen van woede, teleurstelling, verontwaardiging, kortom alles, wat men zich in mijn positie denken kan, en smeekte hem ten slotte mij met rust te laten.

Maar de man had zelf geen rust vóór alles opgehelderd was, en dit geschiedde gelukkig spoedig door een brief van den volgenden inhoud, dien hij onmiddellijk open scheurde en, ofschoon hij aan zijn adres was gericht, aanstonds aan mij overhandigde om hem voor te lezen. Ik verslond echter eerst zelf den inhoud en wierp hem toen, gloeiend van kwaadheid op mij zelve, op de tafel, terwijl ik mij met de vuist voor het hoofd sloeg. De noodlottige missive luidde als volgt:

‘Waarde vriend,

Ik kan u niet zeggen hoe het mij spijt dat onze afspraak geheel in duigen is gevallen. Er is niets meer aan te doen: uw zoon heeft alles bedorven. Ik kan mij zijn zonderling gedrag nog niet verklaren. Dinsdagmiddag spreekt hij mijne dochter en deelt haar mede dat ik hem den volgenden dag wachten kan, zooals gij mij overigens reeds geschreven hadt. Maar wat ik ook wacht, hij komt niet. Tot mijn groote verbazing verneem ik later dat hij, in plaats van bij mij, bij mijn buurman Von Kirberger aangebeld heeft. Dat kan een gevolg van zijn bijziendheid zijn; maar ik begrijp toch niet, waarom hij, toen hij zijne vergissing inzag, niet bij mij gekomen is. Wij hebben hem als een dolleman het raam zien voorbij loopen en wisten natuurlijk niet wat wij daarvan denken moesten. Oogenblikkelijk heb ik hem iemand achterna gestuurd, maar die haalde hem eerst in op het oogenblik, dat de trein, waarin hij onmiddellijk had plaats genomen, wegreed.

Schrijf mij s.v.p. spoedig wat den jongen scheelt. Het spijt mij voor hem, maar van achteren beschouwd, geloof ik dat het toch maar goed is dat de zaken aldus geloopt zijn. Van het voorgenomen huwelijk - het was eene ongerijmde afspraak, die we gemaakt hadden - zou toch nooit iets goeds hebben kunnen komen. Mijne dochter heeft een onverklaarbaren afkeer voor een jongmensch, die een bril draagt, en daarbij had zij reeds genegenheid opgevat voor een ander, die al eens een aanzoek om hare hand gedaan had, en dien ik weder bij mij kreeg op hetzelfde oogenblik dat ik uw zoon verwacht had. Ik kon toch mijn en uw kind niet ongelukkig maken door een huwelijk door te drijven, dat niet met beider wenschen strookte, en heb daarom mijne toestemming gegeven tot de verbintenis, die Emilie verlangde. Ik heb gemeend niet anders te mogen handelen. Het spijt mij dat ik u en uw zoon om den tuin geleid heb, maar de schuld ligt eigenlijk aan ons beiden; wij hadden nooit zulk eene afspraak moeten maken. Laat Willem zich intusschen troosten: ik zal hem voor zijne teleurstelling trachten schadeloos te stellen, en ik hoop dat dit geval geen invloed moge hebben op de vriendschap, die wij elkander toedragen. Ik van mijnen kant blijf als altijd

Uw toegenegen en dankbare vriend

W. van Kersbergen.’

Men kan zich voorstellen hoe lang het gezicht van mijn ouden heer werd, terwijl hij deze regelen in een paar seconden van toenemende spanning doorliep. Hij sprak geen woord toen hij den inhoud gezien had, maar bleef met den brief in de hand wezenloos voor zich uit staren. Ook ik hield wijselijk mijn mond, en zoo zaten wij een oogenblik als wassen beelden tegenover elkander. Als op een gegeven teken zagen wij daarop beiden tegelijk elkander aan, met het zonderling gevolg dat we

beiden in een schaterlach uitberstten, die als het onweêr was, dat den drukkenden atmosfeer onzer spanning eensklaps zuiverde.

Nu het geval er eenmaal toe lag en er niets meer aan te veranderen viel, namen wij het maar van den lichten kant op, en dat was ook het wijste. Ware de geschiedenis anders afgeloopen, het zou zeker heel wat plezieriger geweest zijn; maar per slot van rekening was het toch geen ongeluk, en mocht ik eigenlijk nog blij zijn, dat ik de ‘millioenenjuffrouw’ niet gekregen had. Zonder den minsten wrok las ik dan ook een paar dagen later den volgenden epistel, die vergezeld ging van een pakje en eene net gesteedrukte circulaire, waarin mij de verloving werd aangekondigd van Emilia Maria van Kersbergen met Antonius Joannes Veenkamp. Ziehier den brief.

‘Beste vriend,

Neem me niet kwalijk dat ik u nog aldus betitel, ofschoon ik begrijpen kan dat ge in mij uw bittersten vijand ziet. Daarin hebt ge het toch mis; wij wisten van elkaar niet af en het is mijn schuld niet dat ik buiten mijn weten in uw vaarwater voer. Van één ding heb ik me tegenover u maar te beschuldigen, en dat is dat ik u niet vertrouwde op dien avond, toen ge op zoo'n curieuze manier naar huis kwaamt en me de boodschap bracht, dat ik oppassen moest. Oppassen was toen voor u de boodschap geweest. Maar hoe 't zij, ik rook lont en was zoo vrij u den volgenden morgen naar Amsterdam te volgen. Ik ben u nageslopen tot ik u, tot mijn groote verbazing, bij Von Kirberger in zag loopen. Dat is nota bene de man over wiens huis ik in besprek stond, en ik ben een boontje, als ik wist wat gij daar te doen hadt. Wel een uur lang heb ik voor het huis staan schilderen om te zien of ik u ook in de oogen kon krijgen; maar daar ik u niet zag terug komen, kwam ik op het menschliefend denkbeeld de boodschap, die gij bij Van Kersbergen te doen hadt, in uw plaats te verrichten. Ik ben geslaagd, zoo als nevensgaand papier u zal aantoonen; maar ik geloof niet dat ik daarom op veel dank van u kan rekenen. Dat doe ik dan overigens ook niet; ja, ik reken zelfs niet meer op den nieuwen gouden bril, dien gij me beloofd hebt. Ik zend u integendeel zelf zoo'n instrument, waarvan gij meer dienst zult hebben dan ik. Als gedachtenis bewaar ik in plaats van den schoonsten splinternieuwen bril liever de stukken van den ouden, waaraan thans eene herinnering te meer verbonden is.

Voor ik eindig moet ik u nog wat zeggen: op dien eeuwig gedenkwaardigen avond verkeerdet gij in 't zalig bewustzijn dat uw bijziendheid voor juffer Emilie verborgen was gebleven. Ge waart de plank mis, man. Niet alleen was zij getuige geweest van het geval bij de lijnbaan, maar daarenboven had Sien het ongeluk van den daarop volgenden nacht verklapt.

En nu breek ik af met de pen, maar niet met het hart, en doe u ten slotte de welgemeende complimenten van zekere jonge dame, die u een raadsel opgaf en die u thans laat vragen of ge nog de oplossing wenscht te vernemen. Ik hoop maar dat ge het een en ander in gemoede zult opnemen, en ik u spoedig, met bijgaanden gouden bril op den neus en met geen aasje wrok in het hart, op mijn bruiloft mag zien. In deze hoop wil ik leven en sterven.

Uw ouwe trouwe

Krullebol Stijzelhaar.’

Nu, ik heb een en ander in gemoede opgenomen en denk dan ook eerstdaags op de bruiloft te gaan, waartoe ik reeds eene nadere uitnoodiging ontvangen heb. Alles wel beschouwd, ben ik er nog zoo kwaad niet afgekomen; want ik moet eerlijk bekennen dat de heer Van Kersbergen mij op vorstelijke wijze schadeloos gesteld heeft. Ik zou den lezer wel zeggen, waarin die schadeloosstelling heeft bestaan, als de edelmoedige man niet absoluut bedongen had dat dit een geheim zou blijven.

Ik zal niet ontkennen, dat ik niet eens een enkele maal eene opwelling van verstoordheid gevoel over de schoone kans, die ik verlopen heb, en in zoo'n opwelling ontboezemde ik dan ook de jammerklacht, waarmee deze geschiedenis aanvangt. Maar dan denk ik weêr: het is een bijziende niet kwalijk te nemen, dat hij kansen verkrijgt, en zoo ik mijn fortuin niet door eigen schuld heb vergooid, past het mij ook niet daarover te morren. Wat zou mij

dat overigens ook baten? Het verstandigst is maar dat ik mij die muizennesten niet in het hoofd haal en alles blauw blauw laat, - eene verdienstelijke, echt kristelijke oefening, waarin ik vooral groote vorderingen gemaakt heb, sinds ik op raad van professor Donders in den gouden bril van Krullebol Stijsselhaar blauwe glazen heb laten zetten. Ik kan ieder zoo'n blauwen bril recommandeeren; hij verdient wezenlijk meer dan kostelijke steenen in goud te worden gezet, en ik ben het geheel eens met den dichter, die hem aldus bezingt:

Ja, waar dit voorwerp wordt gebruikt,
 Geloof mij op mijn woord,
 Daar wordt door kibblen of krakeel
 De vrede nooit verstoord.
 Gij denkt al: is dat wonderding
 Een tooverstaf misschien?
 Och neen, 't is slechts een blauwe bril,
 Waardoor men goed leert zien.
 O, zet dien bril maar op uw neus,
 Hij staat u zeker goed,
 En kijk er maar eens stevig door,
 't Is of hij wondren doet;
 Al wat door andren wordt verricht,
 Hoe gij 't ook nemen woû,
 't Zij goed of kwaad, of slecht of mooi,
 Gij laat het maar blauw blauw.

Deez' blauwe bril komt niet van pas,
 Om scherper toe te zien;
 O neen, want hij verhindert juist,
 Uw buurman te bespiên;
 En als gij soms bekoring krijgt,
 Neem dan dien bril maar gauw,
 En zeg: neen, neen, mijns buurmans zaak
 Die laat ik maar blauw blauw.

't Gebeurt wel eens, gij hadt een woord
 Zoo graag betaald gezet,
 Gij denkt er heel den dag haast aan,
 Ja, 's avonds zelfs in bed;
 Het komt des nachts weer in uw hoofd,
 En weer vóór dag en dauw;
 O neem dan gauw uw bril te baat
 En laat het maar blauw blauw.

Lang leve dan de blauwe bril!
 Hij maakt een elk content;
 Ontvang dan, Lezer! groot of klein,
 Zoo'n bril van mij present;
 En wat er van u groeien moog,
 O volg mijn raad getrouw:
 Laat steeds, zooveel het mogelijk is,
 Eens anders zaak blauw blauw.

Van alles, voor allen.

NOG IETS OVER HANGENDE KAMERTUINEN. - Naar aanleiding van hetgeen wij in N° 34 over hangende kamertuinen gezegd hebben, ontvangen wij van een onzer lezers de volgende meêdeeling, waaraan wij gaarne eene plaats geven:

EEN GIERIGAARD, NAAR C.M. VON BLAAS.

‘Verleden jaar had ik een dergelijken kamertuin, doch in plaats van eene spons, nam ik, ten einde de zaadjes te doen ontkiemen, een pompoen, in Noord-Brabant ook wel bekend onder den naam van ‘pronkappel.’ Deze vrucht bevat een vocht, dat de zaden zeer snel doet ontkiemen.

‘Men kan er, door eerst de gaatjes in de schil van den pompoen te maken, en er alsdan de zaden, zoo als kool-, raap-, kanarie- en spurriezaad, kers, viooltjes en papaver, radijszaad, haver, enz. in te steken, allerlei perkjes en figuren op aanleggen, waarna men den aldus voorzienen pompoen aan den zolder kan ophangen of ergens neêrzetten, zonder er naar om te zien of de hangende of kunstmatige tuin ook dorst heeft. De proef welke ik genomen heb is uitmuntend gelukt; liefhebbers van dergelijke aardigheden zou ik aanraden, aan den pompoen de voorkeur te geven, daar alsdan de aardigheid minder moeite kost en mijns bedunkens schooner is.’

VOOR LIEFHEBBERS VAN CHAMPIGNONS. - De gevaarlijke gevolgen, welke het eten van champignons of paddestoelen en zwammen hebben kan, zou een liefhebber van deze lekkernij kunnen doen besluiten, ze van zijne spijskaart te schrappen. Wanneer men echter de champignons, na ze van de taaie stronkdeelen ontdaan en in stukken gesneden te hebben, kookt in een mengsel van zout, wijnazijn en heet water, daarna het nat verwijderd, ze zorgvuldig met koud water uitwascht en vervolgens opnieuw kookt, wordt het vergift geheel weggenomen, zonder dat de plant iets van hare voedende bestanddeelen verliest.

TAAI VLEESCH. - Huismoeders klagen over het taaie vleesch, dat haar door den slager in de hand gestopt wordt en waarvoor zij toch haar lieve geld moeten geven. Een onzer lezers deelt ons thans een naar 't schijnt probaat middel mede, om altijd malsch vleesch te hebben.

Wanneer het vleesch afgeschuimd en goed doorkookt is, giet men voor ieder pond vleesch een lepel vol goede korenbrandewijn bij het vleeschnat; daardoor wordt het vleesch, zelfs al was het van een oud dier, zeer malsch; van den reuk van den brandewijn blijft niet het minste spoor achter. Dit laatste klinkt wel wat onwaarschijnlijk; doch men kan het probeeren: baat het niet, het schaadt ook niet.

VOORBEHOEDMIDDEL BIJ SCHIJNDODEN. - De vreeselijke mogelijkheid, dat schijndooden levend begraven kunnen worden, heeft reeds menig middel doen uitdenken, waardoor zulk een ramp voorkomen kan worden. Het fransch blad *Electricité* raadt thans aan in twijfelachtige gevallen een electrischen stroom door het lichaam van den overledene te laten gaan. Wordt deze proef vijf of zes uren na het vermeende overlijden genomen, en doet zich dan geene samentrekking van spieren voor, dan mag men volgens genoemd blad zeker zijn, dat het leven totaal uit het lichaam geweken is.

[Nummer 39]

Gevallen ster

Een beeld uit onze dagen.

Door August Snieders.

(Vervolg.)

Over het landschap, dat zich rondom den dorpsstoren uitstrekt, wordt een stille glans verspreid. De toren staat in dien gloed, gelijk een oude grootvader in het feestlicht, en het kruis dat op zijnen top glimt is als een familiejuweel: 't is het eenige dat fonkelt.

De weg, rechts en links is omzoomd met graan, dat weldra een lispelend goudlaken worden zal, zoo schoon dat de priester er een velum boven het altaar zou kunnen uitsnijden, zoo als hij een mantel voor de Moedermaagd nemen kan uit een veld van hemelschblauw vlas.

't Is zoo rustig, stil, dichterlijk en toch suizelt er eene onuitlegbare harmonie over veld en weide, in vlakke en loof.

MGR. DANIELE COMBONI.

Uit de groep donkerbruine beuken en lichtgroene berken, die den weg omzoomt en wier stammen en kruinen lange schaduwen over akker en weide werpen, verschijnen slenterend twee personen: een jongen van twintig, een meisje van achttien, 't Is een lang opgeschoten jongeling, fijn van wezen, zwart van haren; 't is een meisje in een nederig rouwkleed, doch boven dit eentonige kleed verheft zich een hoofdje met zulke goudblonde lokken, met zulke hemelsblauwe oogen, dat het goudkleed en de blauwe mantel er gewis bij zouden verbleeken, want - in die lokken gelijk in die oogen tintelt leven.

Men ziet niets meer dan haar in het landschap; 't is of de avondgloed zich om dat wezen in een straalkrans heeft bijeen getrokken.

De jongeling zeker ziet niets dan dat blonde kind; beiden gaan nu hand aan hand over den weg, in de richting van het dorp.

Hij, de jonkman, is baron Davis; zij, zij is eene wees die met hare moeder, de weduwe eens schilders, het dorp is komen bewonen omdat het leven in de groote stad zoo duur is en dat de schilder wel naam, maar luttel geld heeft achtergelaten.

Edil, eene verkorting van Edilberga, wordt wel eens genadig toegelaten bij de dame van het kleine kasteel, de tante van den jongen baron, en mevrouw vindt het blonde meisje niet onaardig. Edil spreekt zoo zacht, zoo nederig, ze zingt zoo lief - en buiten, waar men zoo weinig uitspanning heeft, moet men juist zoo moeielijk niet zijn! Maar de neef vindt Edil aanbiddelijk, en na eenigen tijd van stille vereering, noemt hij haar Edil en zij, zij noemt hem eindelijk Willy, eene verkorting van Willem.

Wat reine luchtkring verspreidt Edil rondom zich! Wie in dien kring treedt en zich daar beweegt, wordt gezuiverd, als leeft hij in de nabijheid van een wezen dat niet tot de aarde behoort, en Willy ondergaat, meer dan wie ook, dien invloed.

Nog gaan zij hand aan hand, zonder veel te zeggen en ook wordt er niets gezegd waarin een vreemd oor belangstelling zou kunnen vinden, maar het minste heeft waarde voor Edil, voor Willy. Beide hooren in dat kalme, stille en rustvolle landschap thuis; doch dit duurt niet lang meer.

Op den weg verschijnt de moeder van Edil, de weduwe, in een nog nederiger rouwkleed dan de dochter; zij ziet donker omdat de jongeling met hare dochter is en neemt Edil misnoegd meê naar huis.

De jongeling blijft op den akkerweg staan; hij is diep ontroerd en dikke tranen wellen uit zijne oogen op, omdat men hem mistrouwt, hem, die liever zijn levensbloed zou gegeven hebben dan een vlokske haar der liefstemijne te krenken...

Baron Davis staart met stillen glimlach in de vlammen van het vuur; hij ziet dit laatste niet, maar wel het visioen uit zijn vroeger leven, wel het stille tooneel in het akkerveld der Kempen.

Nu wordt de begoocheling plotseling gebroken; de diplomaat wordt weêr wakker en deze lacht met dat kalf van een jongen, die weent om een eenvoudig burgermeisje zonder naam, zonder titel, zonder fortuin.

Niet alleen is het visioen verdwenen, maar zelfs het reine gevoel, dat hem een oogenblik bezielde; toch moet hij bekennen dat die korte droom gelukkig is geweest - een lichtpunt in zijn leven.

Hoe komt die gekheid uit zijne jeugd nu toch in hem op?

De wijzer van het uurwerk staat op één uur. Een oogenblik wandelt de 'gevalle ster' door de kamer; de diplomaat treedt voor het venster, heft de zware, met bloemen en arabesken doorweven gordijn op en staart naar buiten.

De lantaarns werpen licht in de straat, de

huizen zijn gesloten, doch zwarte gestalten kruisen elkander nog op het voetpad, en rijtuigen snijden ratelend en brommend voorbij.

De stad, met haren luchtkring vol driften, brengt ook weêr andere beelden in zijnen geest: de baron wil naar buiten en een oogenblik later verschijnt hij in burgerkleeding. Een dikke overjas met pels omvat hem.

Na eene sigaar te hebben ontstoken, gaat hij den trap af en de huisdeur valt achter hem toe.

De hemel is donkerblauw en met fonkelende sterren bezaaid; 't is niet daar dat hij *zijne* ster nog zoeken moet; maar wel beneden!

De hofwereld is voor hem de gesternde hemel geweest; buiten deze lag voor hem niets dan eene morsige straat, met meer dan alledaagsche sterren.

In deze is hij nu, zoo denkt hij, gevallen.

Hij is voortaan niet veel meer dan een uitgefloten tooneelspeler, een uitgeplunderd dobbelaar, een bankier in bankroet, een danser met één houten been - gevallen sterren!

Dit denkbeeld doet baron Davis sneller voortstappen nu hij zich nog in eene betrekkelijke drukte bevindt, hier voor eene club of kroeg, daar voor eene danszaal, uit welke van tijd tot tijd mannen of vrouwen waggelen, ginds voor een wijnhuis of voor een theater, dat langzaam leeg loopt, en allengs een donker graf wordt.

Hij kan zich niet vereenigen met de boosaardige spotternij, die in zijn binnenste omwoelt, dat hij tot die soort van gevallen sterren en tot de straatwereld behoort.

De poort der club, waar zich een gemengd, doch vooral een handelspubliek vereenigt, is nog open. Het gas brandt helder in den breeden gang met wit marmeren vloer en op de trapkolom, waar een tamelijk naakte figuur de gasvlam in de hoogte steekt: 't is misschien eene zinspeling op het 'licht' dat boven in de hersens der heeren leden tintelt.....

De portier in livrei - want rijke lieden en die gedurig tegen den adel spoken, geven zelf gaarne zoo'n straaltje 'adel' aan hunne knechten, en koesteren zich alzo in het zonneke, dat van de gegalonneerde muts en de verzilverde knopen afstraalt - de portier in livrei jaagt nog met moeite den slaap uit de oogen.

't Is hier eene politieke club, naar welke de oude hooge wereld wel eens afdaalt, omdat er niet zelden een weerklink uit de ministerwereld is op te sporen, die kan dienstig zijn om te klimmen of beletten kan te dalen; naar welke de jongere hooge wereld wel eens gelokt wordt, omdat er in den voornacht dikwijls grof wordt gespeeld, en men er onmisbare betrekkingen kan aanknoopen, indien de naden van den adellijken zak doorgesleten zijn en men er geen bodem meer in vindt.

't Is daarenboven eene prachtige club; de zalen zijn rijk in licht, verguldsel, wellustige schilderijen, fluweel en zijde. Men zakt aangenaam in de donkerfluweelen kussens; men ziet zijne beeltenis in de hooge en breede spiegels weêrgekaatst, even als de sierlijke vrouwenbeelden op eenige vakken der muren en aan de zoldering - kortom, al wat de zinnelijkheid en de vadsigheid kan streelen, is daar, in die zalen, vereenigd.

Sedert lang heeft baron Davis die club niet meer bezocht; zijn binnentreden zal, hij gevoelt het, opschudding maken; want in dat midden volgt men immers met een grijnslach of met handgeklap alle op- of neêrschietende staatkundige sterren!

Dat denkbeeld doet den edelman een oogenblik huiveren en op den wit marmeren trap stilstaan. Misschien ware de gewezen diplomaat teruggetreden, hadde de livreiknecht - eene caricatuur van het hof, in breeden gala-rok en die blijkbaar op de

groei of voor een anderen rug gemaakt is, met korte broek, witte kousen en lage schoenen - hadde de livreknecht zeggende wij, de handen niet uitgestoken om de overjas aan te nemen.

Baron Davis treedt in de leeszaal; daar kan zijne aanwezigheid geene opschudding verwekken. Hij is alleen. *Punch* en de *Fliegende Blätter* liggen onaangeroerd op de groene tafel te lachen, omdat hun vriend *Triboulet* zoo duchtig op de republikeinsche gegalonneerde kleedsels klopt. De donzige leunstoelen schijnen te slapen; alleen het vuur en het licht leven nog, ofschoon het eerste nog slechts glimt in het diep der kloven van de steenkoolbrokken.

In de zaal rechts hoort men de biljart-ballen tegen elkander knotsen en in de zaal vóór hem hoort men soms stemmen, die minder gedruisch maken dan de knotsende ballen; noch in deze, noch in gene zaal moet de baron zijn.

De edelman staat een oogenblik voor eene derde deur stil; hij doet ze open en vindt in deze conversatie-zaal eenige personen, die echter met elkander weinig gemeens hebben: twee kaalkoppigen, met puntig aangevette knevels, zitten fluisterend en half lachend, op een divan: - *chronique scandalense*.

Twee anderen met kromme neuzen, hangende lippen, met weinig haar op den schedel, met nog heldere oogen, zoo helder als de diamantjes op het hemd en den diamant aan den vinger, spreken soms even fluisterend, doch niet glimlachend, zijn op eene sofa gezeten: - klimming en daling der 4 percenters.

Vóór het vuur, in eene *causeuse* gedoken, zit een lange, houtmagere kerel, met donker maar nog flikkerend oog, geelachtig perkamenten vel, scherpen neus, met diepe groeven aan weerszijden. Het kenmerkende van dat wezen ligt in de lange grijze wenkbrauwen en de grijze knevel en grijze lange sikkebaard, die, gelijk bij den bok, vlokkerig tot op de borst kwispelt.

Het oog is dat van een gier, zijne hand is dezes klauw, mager en gespierd en gereed om te grijpen.

Die persoon heeft geruimen tijd voor het vuur gezeten, als in kalme gedachten verzonken; maar 't is de kalmte van een gesloten huis in den donkeren nacht. Als men echter ziet dat er soms licht door de enge spleet der vensters dringt, is men overtuigd dat men *in* dat slapende huis werkt, koortsachtig werkt, misschien wel valsche munt slaat - en inderdaad in hem wordt altijd, zonder ophouden, valsche munt geslagen.

Die man noemt zich Heldig; hij is een der groote leiders van de partij-politiek en die wel is waar volksvertegenwoordigers en ministers maakt, maar deze ook, eens geplaatst, voor al haar kleingeestigen haat en blinde wraak bukken doet.

De advokaat Heldig is ook eene soort van diplomaat, maar zijne werking heeft niets van dat fluweel geslepene der eigenlijke diplomatie; Heldig gaat te werk met ruwe slagen, brutale wetsverdraaiingen, het stoutste durven; hij ontwart den knoop eener moeielijkheid niet, hij kapt dezen door als 't niet anders wezen kan, en des te machtiger is hij, omdat men hem van hooger hand niet durft weêrstreven, uit vrees van zelf te vallen.

Voor Heldig zijn alle middelen tot gelukken goed; eerlijkheid is niets voor hem dan een uithangbord, zoo als ook alle andere schoonklinkende woorden: vaderlandsliefde, vrijheid en onafhankelijkheid. De menschen zijn in zijne handen poppen, die hij naar verkiezing doet dansen, en van dat oogenblik begrijpt men, dat hij de dalende ster van baron Davis heeft opgemerkt, en nu zij pijlsnel naar beneden schiet, heeft hij haar, als Satan eene ziel, opgevangen en even als een sjacheljood berekent hij waartoe zij hem dienen kan.

‘Een goede naam, eene ronde fortuin....’ mompelt de partijman.

Baron Davis heeft van zijne zijde niet aan advokaat Heldig gedacht; maar hij kent zijn invloed, zijne macht, zijne helsche werking en onweêrstaanbaar wordt nu hij tot hem getrokken.

Ginder tuitelt men in eer van vrouwen, daar in fondsen en diamanten, hier in.... gewetens.

Baron Davis en Heldig kennen elkander eenigszins; een groet, een half woord bij dien groet gevoegd en de *leader* en de diplomaat zitten nu, elk in eene gemakkelijke *causeuse*, voor het vuur. Van het weder valt men in het gesprek op de opera, van de opera op de feesten, van de feesten op het hof, doch met veel, zeer veel omzichtigheid; van het hof op de politiek, en naar gelang men over deze spreekt, schuift men de stoelen dichter bijeen en fluistert men.

Als Satan bekoren wil, vangt hij aan met halve woorden, met flauw geteekende lichtbeelden in de verte te doen oprijzen, en als hij ziet dat de keus zijner woorden gelukkig is en geen afschrik opwekken, krijgen zij ook meer vorm en duidelijkheid.

Dat heeft Heldig van den duivel-bekoorder geleerd en hoe sterk baron Davis zich ook op een diplomatisch terrein houdt, toch voelt hij zich in den magnetischen stroom, dien de staatkundige duivel uitspreidt, meêgesleept.

Ja, hatelijk is het werk geweest dat tegen hem door vrouwen, hovelingen, vleiers en kruipers werd gesponnen, en Heldig weet het: de val van den diplomaat is besloten, de triomf der gerokte diplomaten is volledig. Deze zegde dit, gene zegde dat met een helschen lach of met een glimp van medelijden voor baron Davis.

Hoe goed Heldig dit altemaal weet!

De diplomaat heeft zich over velen te wreken, over ministers en hoge familiën, en het middel om ze allen te verpletteren vindt men in de politiek van den dag. Werpt u in de volkspartij; het volk is altijd vereerd als een geblazoeneerd man in zijne armen valt: het verkiest hem tot zijnen volksvertegenwoordiger, tot den afbreker van ministers, het wijst hem aan tot minister zelf.

Neem dus de plaats, die men u met geweld wil ontzeggen, met geweld in; wees zelf minister, verdrijf die welke u verdreven, geef de wet daar waar ge nu niet meer spreken kunt, en vernietig op uwe beurt het werk dat uwe vijanden tegen u hebben opgebouwd!

Heldig had gelijk: Satan heeft de gevallen ster in de hand, en hij zal ze als eene brandstichtende fakkel naar den hof hemel terugslingeren.

De handdruk, dien de twee personen elkander geven nu zij scheiden, is vaster, koortsachtiger dan die van de twee sjachelaars in fondsen en diamanten, dan die van de twee sjachelaars in vrouweneer - natuurlijk.

‘Wij zullen elkander weêrzien,’ zegt baron Davis.

‘t Zal mij genoeg doen,’ luidt het antwoord.

Die woorden alléén zeggen dat de advokaat Heldig, de oppermachtige, de overwinnende partij is.

Een uur te voren zou baron Davis, zoo als elkeen in de hooge wereld, den advokaat nog als een gemeen knoeier in de staatkunde beschouwd hebben - wat hij eigenlijk ook is - en nu, nu is hij reeds de handlanger van dien man!

Aan dit alles denkt de baron niet, nu hij de club verlaat en nog, in gedachten verzonken, door de straten dwaalt, die nu niet meer verlevendigd worden dan door den afgemeten stap der nachtwacht, door een laat uitblijver of den schokkenden gang van een dronkaard.

Baron Davis bezoekt voortaan dikwijls de club en wordt allengs in de staatkundige beweging gewikkeld. Aan den arm van Huldig daalt hij meer en meer naar de straat af en onder het afdalen weet die Satan hem zoodanig te begoochelen, dat hij zijne tooverbeelden voor wezenlijkheid doet aannemen.

Wel doet de tegenzin, de afkeer zelfs, die van tijd tot tijd opwelt, soms den gewezen diplomaat aarzelend stilstaan; doch stilstaan wordt weldra eene onmogelijkheid als de helling gedurig steller wordt - en dit is hier het geval.

(Slot volgt.)

Onze gravures.

Mgr. Daniele Comboni.

Getrouw aan het woord des Verlossers, die zijne Kerk de zending opdroeg aan alle volken het Evangelie te verkondigen, heeft die Kerk er in alle tijden naar gestreefd, het rijk Gods op aarde uit te breiden. Door hare moedige apostelen, hare heldhaftige geloofspredikers bracht zij in alle oorden der bekende wereld achtereenvolgens het licht des geloofs, den schat der ware, kristelijke beschaving. Na Europa op de barbaarschheid en het heidendom veroverd te hebben, zond zij hare missionarissen naar de meest afgelegen streken der aarde, naar China en Japan, en nauwelijks had Columbus eene nieuwe wereld ontdekt, of onmiddellijk togen er Evangelieverkondigers heen om ook daar den fakkel der waarheid te ontsteken.

In de laatste jaren heeft de Kerk in het bijzonder hare aandacht gevestigd op de gevloekte aarde van Cham, op het uitgestrekte en onbekende Afrika, waar de kristelijke beschaving zich zulk een ruim veld ter ontginning ziet geopend. Dat werelddeel, waar in de vroegste eeuwen het kristendom reeds wortel geschoten en de rijkste vruchten gedragen had, maar dat sedert door den Islam aan de Kerk was ontruikt, dat werelddeel voor het kristendom te herwinnen, ziedaar de grootsche taak, welke de Kerk in de laatste jaren heeft ondernomen.

Maar tot het verwezenlijken van dat stoute denkbeeld hoeft zij mannen van machtige energie, van onverzettelijke wilskracht, van ondernemenden moed, en bovenal met een echt apostolischen geest beziel. Meer dan ooit is zij echter in onze dagen vruchtbaar in dergelijke apostolische mannen, en hare missionarissen doen meer voor de beschaving en het waarachtig heil der menschheid, dan alle snoevende vooruitgangsmannen te samen.

Een der uitstekendste missionarissen, waarop de Kerk in den laatsten tijd heeft kunnen bogen, is ontegenzegglijk de verdienstelijke missiebisshop, wiens portret dit nummer siert. Het zou ondoenlijk zijn hier in het breede op te sommen wat die zelfopofferende priester tot heil van de arme negers in Middel-Afrika tot stand gebracht heeft; voor de bijzonderheden van zijn leven en werken, zijn lijden en strijden in die onherbergzame gewesten verwijzen wij onze lezers naar het belangrijke tijdschrift de *Katholieke Missiën*, in welks vorigen jaargang van de hand van Mgr. Comboni nog eene hartroerende schildering van den hongersnood en de pest in Middel-Afrika werd opgenomen. Wij zullen ons hier tot het meêdeelen van de voornaamste feiten uit zijn veelbewogen apostolisch leven bepalen.

Daniele Comboni werd in het jaar 1832 te Lemone, een klein dorp in de italiaansche provincie Brescia, uit onbemiddelde, maar deugdzame ouders geboren. Reeds als knaap trok hij door de helderheid van zijn geest, zijne offervaardigheid en vroomheid de aandacht zijner leermeesters, en na behoorlijk lager onderwijs te hebben ontvangen, voltooide hij zijne geestelijke vorming in het collegie te Verona, waar hij in 1855 tot priester gewijd werd.

Een jaar daarna openbaarde zich bij hem de roeping tot het apostolaat. Het was bij gelegenheid dat de missionaris Angelo Vinco, een leerling van dezelfde inrichting, met een aantal negerkinderen, die hij van Arabieren en Turken vrijgekocht had, te Verona terug keerde. Dit wekte in den jongen, vurigen geestelijke zulk een verlangen op, om zich aan de missiën te wijden, dat hij zich onmiddellijk met den grootsten

iever op de studie der vreemde talen en der geneeskunde ging toeleggen, en reeds in 1857 als Evangelieprediker naar het verre Afrika kon vertrekken. Nog in hetzelfde jaar drong hij tot de uiterste statien van Heilig Kruis en Gondokoro door, waar hij zich aanvankelijk met het aanleeren van de taal der Denka- en Bari-negers moest bezig houden.

Tot zijn bitter leedwezen moest hij echter die taak opgeven, daar zijne gezondheid, die tegen het doodende klimaat niet bestand was, hem noodzaakte naar Europa terug te keeren. De krachtige man was daar echter spoedig hersteld, reisde thans naar Indië en de Somalinesers en bezocht vervolgens verscheidene steden van Europa, ten einde daar bij weldadige vereenigingen of milde particulieren de noodige geldmiddelen in te zamelen, om zijn zegenrijken arbeid te hervatten.

In Afrika terug gekomen, stichtte hij in 1867 te Cairo twee inrichtingen voor opvoeding en onderwijs, waar knapen en meisjes onder de leiding van priesters of kloosterzusters opgeleid werden voor de schoone taak, Afrika als kristenen te evangeliseeren en te beschaven. Tevens dienden deze huizen om diegenen, welke zich aan de geloofsprediking in de binnenlanden van Afrika wenschten te wijden, allengs aan het klimaat te gewennen.

Zijne apostolische werkzaamheid strekte zich het eerst uit over Kordofan, een uitgestrekt land vol bergen, rivieren, meeren en wouden, dat hem een geschikt middelpunt voorkwam om van daaruit het Evangelie onder de negerstammen van den evenaar te verkondigen. Zijn arbeid werd met zulk een gunstigen uitslag bekroond, en de missiën maakten onder zijne leiding zulke verblijdende vorderingen, dat de *Propaganda* te Rome het in 1872 raadzaam achtte een apostolisch-vicariaat van Middel-Afrika op te richten, aan het hoofd waarvan Mgr. Comboni geplaatst werd.

De nieuwe apostolisch-vicaris bleek volkomen berekend voor de hem toevertrouwde taak; hij ontwikkelde ook in dezen werkkring zijn bekenden iever en beleid, en vond daarbij een aanzienlijken steun in eene inrichting, die middelerwijl te Verona onder de leiding van den bisschop was tot stand gekomen, en die zich uitsluitend ten doel stelde, priesters voor de afrikaansche missie te vormen. Uit dit instituut ontbood hij met goetvinden der kerkelijke overheid de missionarissen, geestelijken en leeken, die hij noodig had, en voerde ze, nadat ze te Cairo aan het klimaat gewoon waren geworden, in de verder gelegen streken. Bij hen sloten zich de zusters van den H. Jozef aan, en zoo stichtte hij in de hoofdstad van Kordofan weêr twee huizen, één voor de priesters en één voor de nonnen.

Nadat hij vervolgens ook het uitgestrekte Djebel Nuba binnen den kring zijner werkzaamheid had getrokken, keerde hij in 1876 naar Europa terug, eensdeels om aan den kardinaal-prefect der Propaganda verslag over den toestand van zijn vicariaat uit te brengen, anderdeels om nieuwe werkkrachten en geldmiddelen te halen. Zijne buitengewone verdiensten en zijn gloeiende iever voor de bekeering en beschaving der negers hadden inmiddels de congregatie der Propaganda bewogen zijn arbeid door eene hooge onderscheiding te beloonen, en den 12^{en} augustus 1877 werd de apostolisch-vicaris tot eersten bisschop van Middel-Afrika gewijd. Z.H. Pius IX ontving hem met bijzondere welwillendheid en schonk hem den pauselijken zegen op zijn apostolischen arbeid.

Bij gelegenheid van zijn verblijf in Europa bezocht Mgr. Comboni ook ons vaderland, namelijk het Missiehuis te Steyl, waar hij de aangenaamste indrukken achterliet. Met zes priesters, vijf leeken en vijf zusters vertrok hij vervolgens weêr naar het verre Afrika, na eerst den laatsten zegen zijns vaders ontvangen te hebben. De eenvoudige landman vergezelde zijn zoon namelijk tot het laatste station, en op

het oogenblik van scheiden strekte hij, op verlangen zijns zoons, zijne vaderlijke handen zegenend uit over het hoofd van den bisschop, die voor zijne voeten geknield lag.

‘Mijn God!’ riep de brave man tot tranen toe geroerd uit, ‘ik heb maar één zoon, en dien geef ik U van harte; maar als ik er meer had, ik zou ze U allen toewijden, tot Uwe eer en tot heil der door U verlostte zielen!’

En de bisschop van Claudiopolis riep uit:

‘Mijn God! ik verlaat mijn vader, wellicht om hem niet meer weder te zien.... maar ik zou honderd vaders verlaten, als ik er zooveel hebben kon, om U, mijn hemelschen Vader, te dienen en Uwen wil te doen!’

Met deze woorden kuste hij den ouden man, stapte in den waggon, en ondernam moedig de reis naar zijn geliefd Afrika, waar hem, helaas! de vreeselijkste rampen wachtten. Hongersnood en pest verwoestten zijn geheele vicariaat, zijne missiehuizen werden in hospitalen veranderd, zijne priesters en kloosterzusters werden door de doodelijke koortsen, aan het verzengd klimaat eigen, weggemaaid; duizenden menschen, die hem om hulp kwamen smeeken, moest hij voor zijne oogen zien verhongeren of als slachtoffers der besmetting zien bezwijken, en - zoo als hij in het bovengenoemd schrijven verhaalt - was hij geruimen tijd priester, geneesheer, ziekenoppasser, alles te gelijk! Als door een wonder der Voorzienigheid bleef hij te midden der algemeene verwoesting gespaard en kon nog eenmaal de reis naar Europa aanvaarden, om daar offers in te zamelen, die hem in staat zouden stellen eenigermate te herstellen wat de dubbele geesel vernield had.

Van nieuwe hulpmiddelen voorzien en met den zegen van Z.H. Leo XIII toegerust, keerde hij op het einde van 1880 naar Afrika terug, doch om er te sterven. Wel wijdde hij zich bij zijne aankomst met vernieuwden moed aan zijne apostolische taak, wel reisde en trok hij nog door de brandende woestenijen om zijne geteisterde stichtingen te gaan bezoeken, wel mocht hij nog veel tot opbeuring der fel geschokte missie verrichten; maar zijne kracht was gebroken. Ook hij werd door de vreeselijke koorts aangetast, die zooveelen zijner medehelpers ten grave gesleept had, en den 10^{en} oktober 1881 riep hem de Heer voor wien hij zoo veel en zoo onvermoeid had gearbeid, om hem te vergelden volgens het woord der H. Schrift: ‘Zij, die anderen onderwezen zullen hebben, zullen blinken als sterren!’

Een standbeeld, dat te Verona ter eere van den grooten Evangelieprediker zal verrijzen, zal de gedachtenis levendig houden aan den verdienstelijken apostel, die zich in zijn arbeid, zijn opoffering en zijn onvermoeiden strijd voor de kristelijke beschaving eene eeuwige eerzuil gesticht heeft.

De gelukkige ontmoeting.

Een hongaarsch ruiter snelt door de vlakte; voort holt zijn klepper als het spookpaard uit de ballade; maar nog altijd niet vlug genoeg naar den zin van den ruiter, die de drager is van eene gewichtige boodschap. In zijn vliegende haast vergeet hij, dat hij te veel van zijne krachten vergt, maar de natuur doet zich gelden en een brandende dorst begint hem te kwellen. Een strijd tusschen het volbrengen van zijn plicht en het voldoen aan zijn lichamelijke behoeften is er het gevolg van. In zijne twijfeling moet het paard het misgelden en nog wilder wordt de vaart. Hola! klinkt hem eensklaps tegen, en opziende bemerkt hij twee landgenooten, die zich in overvloed baden. Ten minste een dronk water is voor hem thans eene weelde. Hij stijgt af, met

de waardigheid, die een Hongaar kan tentoonspreiden en staat nog te aarzelen nu hem de flesch wordt toegereikt. Zoo wil het de voornaamheid, maar in zijn hart zegent hij de gelukkige ontmoeting die hem vergunt zijn plicht te volbrengen, zonder van zijn weg af te wijken.

De drie gratiën.

Drie aardige jongens met lappen in hun broek en echte deugnietengezichten worden ons door den engelschen schilder Brown voorgesteld als de

drie gratiën. Wie hen daar met hunne lachende tronies zoo ziet staan, zal allesbehalve aan gratiën denken; want menige huismoeder herkent wellicht in hen de deugnieten, die haar vensterglazen met papierproppen bedekken, haar verschillende malen tevergeefs naar de deur doen loopen of het geliefkoosde Leeuwtje bijna uit zijn vel doen springen van verontwaardiging als zij hem plagen. Rondweg moeten we bekennen, dat we de bengels tot zulke misdrijven in staat rekenen, maar toch durven we het wagen gratie te vragen voor deze gratiën. 't Zijn jongens, misschien ondeugende jongens, maar toch blijven het jongens. Het kattenkwaad, dat zij uitvoeren, is zoo vergeeflijk! Zoolang zij aan elkaar den rug blijven leenen om als ladder te dienen bij het plukken van appelen, zoolang zij voor een eindje sigaar de halsbrekendste toeren doen, zoolang zij de lessen van hun taalboek tot tekst van eene eigen musicale compositie maken, in één woord, zoolang zij echte jongens blijven, kan men niet kwaad op hen zijn. Dezelfde deugniet, die eene kijdende huismoeder na het bedreven kwaad uitlacht, zou iedereen tot een formeel duel uitdagen, die het zou durven wagen haar leed te doen; want niemand begrijpt beter dan een echte jongen het verschil tusschen kattenkwaad en het veroorzaken van leed. We durven dan ook verwachten, dat niemand onzer lezers de drie gratiën van den engelschen schilder met een kwaad oog zal aanzien; integendeel, het moet al een knorrepot zijn, die niet hartelijk lacht om de aardig gegroepeerde jongens, die tot zelfs in de positie, waarin ze door den schilder gezet zijn, hun deugnietachtige natuur niet hebben afgelegd; want juist daarin vindt de geestig gevonden parodie van hunne benaming hare rechtvaardiging.

DE GELUKKIGE ONTMOETING, NAAR G. BÖHM.

Het raadhuis te Venray.

In onze eeuw van vooruitgang, van snelheid,

van stoom en electriciteit, ziet men in zeer vele zaken al te spoedig het onbestendige van het ondermaansche. Heden opkomen, morgen verdwijnen, vandaag bouwen, morgen afbreken. Gansche straten en pleinen rijzen veelal als uit den grond op, en wie voor een of twee jaren eene plaats van eenige beteekenis bezocht, kan die dikwijls niet meer herkennen.

Sedert eene halve eeuw is dan ook het oude veelal verdwenen en het moet derhalve in 't geheel geen opzien of verwondering baren dat onze tijdgeest ook zijn adem over velerhande soort van gebouwen heeft doen gaan. Daarom trachten kunstlievende mannen en genootschappen, oudheidkundigen en architecten die heerlijke kunstgewrochten van den bouwtrant onzer voorvaderen te bewaren, te behoeden, te herstellen als het mogelijk is, en waar deze niet voorhanden zijn, ook de minder grootsche te houden en te restaureeren.

DE DRIE GRATIËN, NAAR G. BROWN.

Achterstaande gravure stelt het raadhuis voor van het oud-Geldersche vlek Venray (thans provincie Limburg). Volgens deskundigen zou het gebouw met zijn trapjesgevel dagteekenen uit het begin of midden der XVIe eeuw. In 1583 vergaderde het schepengerecht in dat gebouw om de geschillen der eerbare burgers te slechten, de

vereede naburen om de dorpslasten over de ingezetenen te verdeelen. Blijkens de gemeenterekening van 1675 werden herstellin-

gen aan dit huis verricht. De grootste vertimmering geschiedde in den herfst van 1748, toen er nieuwe kamers in aangebracht werden, eene gevangenis gebouwd en andere herstellingen plaats vonden. Op verzoek van eenige Mrs. timmerlieden beval het hof te Gelder dat de aanbesteding publiek moest geschieden, welk bevel echter twee dagen later, na ingewonnen advies van schout en schepenen, ingetrokken en toegestaan werd dat Hubert Hoeba tegen billijk dagloon met zijne werkzaamheden voort zou gaan.

Denkelijk is bij die gelegenheid de antieke gevel geplaasterd en geel gekleurd, terwijl men de volgens stijl geplaatste ramen, naar den toenmaals heerschenden smaak door andere zal vervangen hebben. Onder de nog bestaande gothieke vensterbogen en ankers bevindt zich het *en losange* gesteld wapenschild der gemeente, zijnde gedeeld: boven een schild beladen met kruislings liggende sleutels; onder een gouden bijenkorf op een veld van sinopel. Het hecht gebouw met schaliëndak, is van binnen doelmatig ingericht, - raadzaal waarop de portretten der burgemeesters, secretarie, wachtkamer, gevangenis, benedenwoning voor een gemeentebeambte en bergplaatsen. Voor 't overige bleef het gebouw onveranderd; enkel werd in de laatste jaren de voorgevel naar de Groote Markt met cement bezet, dat met het oudere gedeelte een klein contrast vormde. In den laatsten tijd werd sterk aangedrongen op de restauratie van dit ouderwetsch gebouw, van burgerlijken bouwtrant, het eenige in zijn soort in het voormalige land van Kessel; door een bekend bouwkundige uit de commissie van Rijksadviseurs werd een sierlijk plan ontworpen, en ware de financieele toestand gunstiger geweest, geen twijfel of ieverig hadde men de hand aan 't werk geslagen.

Een visioen van Karel XI van Zweden.

There are more things in heaven and
earth, Horatio,
Than are dreamt of in your philosophy.
SHAKESPEARE: HAMLET.

Men spot tegenwoordig met visioenen en bovennatuurlijke verschijningen; maar voor sommige daarvan bestaan toch zulke afdoende bewijzen, dat men, om ze niet te gelooven, alle getuigenissen der geschiedenis zou moeten verwerpen, wilde men consequent blijven.

Eene in *optima forma* opgemaakte, door vier geloofwaardige getuigen onderteekende oorkonde waarborgt de echtheid der gebeurtenis, die wij verhalen willen. Wij voegen er nog bij dat de voorspelling, welke daarin vervat is, lang bekend was, voor zij eindelijk in vervulling ging.

Karel XI, de vader van Karel XII, was een der tiranniekste, maar ook een der wijsste koningen van Zweden. Hij verminderde de buitensporige voorrechten van den adel, schafte den senaat af en vaardigde naar eigen willekeur wetten uit; hij veranderde in één woord de geheele grondwet des lands, die vóór hem een oligarchisch karakter droeg, en maakte zich van de onbepaalde heerschappij meester. Hij was overigens een verlicht en dapper man, die den godsdienst in eere hield, met een onbuigzaam, koud en vastberaden karakter en zonder de minste ijdele inbeelding.

Hij had zijne gemalin Ulrike Eleonore verloren, en hoewel zijne hardvochtigheid, naar men wilde, haar dood had verhaast, had hij haar toch hoog geacht en legde over haar dood eene grooter droefheid aan den dag, dan men van zijn verhard gemoed verwacht zou hebben. Sedert dat verlies was hij somberder en meer teruggetrokken dan ooit, en gaf zich met zooveel iever aan den arbeid over, dat men lichtelijk bespeuren kon hoeveel moeite hij zich gaf om daardoor pijnlijke gedachten uit zijn geest te verbannen.

Op zekeren herfstavond zat hij in kamerrok en pantoffels voor een groot haardvuur in het koninklijk kabinet van zijn paleis te Stockholm, in gezelschap van zijn kanselier, graaf Brahé, alsmede van den geneesheer Baumgarten, die gaarne voor een vrijgeest doorging, en volgens wien men aan alles moest twijfelen, uitgezonderd aan de heelkunst. Deze was in den loop van den avond door den koning ontboden, welke hem over eene ongesteldheid wilde raadplegen.

Het werd reeds laat en nog had de koning het teeken niet gegeven, dat zijne gasten zich konden verwijderen. Met gebogen hoofde en met de oogen op den vuurgloed gericht stond hij daar onbeweeglijk. Hij zweeg, verveelde zich klaarblijkelijk en zag er toch tegen op, alleen gelaten te worden.

Graaf Brahé bemerkte wel dat zijn gezelschap den koning niet aangenaam was en had reeds meermalen de opmerking gemaakt dat de koning rust noodig had; maar een gebaar van den monarch hield hem aan zijne plaats geboeid. De doctor van zijnen kant sprak van het nadeel der nachtwaken voor de gezondheid; maar Karel mompelde tusschen de tanden:

‘Blijft, ik heb nog geen lust tot slapen.’

Het gesprek viel vervolgens op verschillende onderwerpen, doch bleef weldra steken. De koning was in zijne somberste luim. Daar graaf Brahé vermoedde dat de vorst aan den dood zijner gemalin dacht, staarde hij eenige oogenblikken op het portret der koningin, dat in het kabinet hing, en riep toen met een diepen zucht uit:

‘Hoe sprekend gelijkt toch dit portret! Het is geheel en al de zachte, majestueuze uitdrukking!...’

‘Bah!’ antwoordde de koning driftig; want hij meende telkens een verwijt te hooren, wanneer men den naam der koningin uitsprak:

‘Het portret is geflatteerd. De koningin was leelijk!’

Daarop inwendig over zijne hardheid verstoord, stond hij op en wandelde de kamer op en neêr, om de ontroering te verbergen, waarover hij zich schaamde. Voor het venster, dat op de binnenplaats uitzag, bleef hij staan. De nacht was donker en de maan in haar eerste kwartier.

Het paleis, dat tegenwoordig door de koningen van Zweden bewoond wordt, was nog niet voltooid, en Karel XI, die den bouw daarvan ondernomen had, bewoonde toenmaals het kasteel, op den top van den Ritterholm aan den oever van het Mälarmeer gelegen. Dit is een groot gebouw in den vorm van een hoefijzer. Het kabinet des konings was aan het eene uiteinde daarvan gelegen, tegenover de groote zaal, waarin de standen vergaderden om de gewichtige besluiten der kroon te vernemen.

Eensklaps schenen de vensters dezer zaal als door een schitterenden glans verlicht. Dit kwam den koning zonderling voor, en aanvankelijk meende hij dat het licht van de kaars eens bedienden afkomstig was. Maar wat kon een bediende in de zaal te doen hebben, die reeds sedert zoo langen tijd niet geopend was? Overigens was het licht te helder, dan dat het door eene enkele kaars veroorzaakt kon worden. Men had het eerder aan brand kunnen toeschrijven; doch men bemerkte geen rook, de

vensterruiten sprongen niet en men vernam ook niet het minste gerucht. Alles scheen veeleer eene verlichting aan te duiden.

Karel staarde een poos zwijgend naar de vensters; maar graaf Brahé strekte de hand naar het schelkoord uit, om een page te roepen ten einde dezen naar de oorzaak dier zonderlinge verlichting te laten vernemen. De koning hield hem echter terug.

‘Ik wil zelf de zaal ingaan,’ riep hij uit; doch nauwelijks had hij die woorden geuit of hij verbleekte. Desniettemin begaf hij zich met vasten stap naar buiten, terwijl de kanselier en de dokter hem met eene brandende kaars volgden.

De majordomus, die de sleutels bewaarde, was reeds te bed gegaan; Baumgarten wekte hem en bevoel hem namens den koning oogenblikkelijk de zaal der standen te openen. Groot was de verbazing van den waardigen man op dit onverwacht bevel; hij kleepte zich schielijk aan en begaf zich met zijn sleutelbos naar den koning. Eerst opende hij de deur eener gaanderij, die tot voorportaal van de zaal der standen diende. De koning trad binnen; maar wie schildert zijne verbazing, toen hij de wanden met zwart bekleed zag!

‘Wie heeft het bevel gegeven, deze zaal met zwart te behangen?’ vroeg hij toornig.

‘Niemand, sire,’ antwoordde de verlegen majordomus. ‘Toen ik de gaanderij de laatste maal liet schoonmaken, waren de wanden zooals altijd met eikenhout bekleed.’

De koning ging snel vooruit en had reeds twee derden van de lengte der gaanderij doorloopen, terwijl de graaf en de majordomus hem op den voet volgden en Baumgarten een weinig achterbleef.

‘Ga niet verder, Sire,’ riep de majordomus uit. ‘Bij mijne ziel, hier is tooverij in het spel! Op dit uur... sedert den dood van de koningin, uwe gemalin..... spookt het in deze zaal, naar men zegt..... God moge ons bewaren!’

‘Sire, hoort gij het gedruisch niet in de zaal der standen?’ vroeg de graaf. ‘Wie weet aan welk gevaar Uwe Majesteit zich blootstelt.’

‘Sire,’ voegde Baumgarten er bij, wiens kaars door een luchtstroom was uitgedoofd; ‘veroorloof minstens dat ik een twintig mannen hier haal.’

‘Treden wij binnen,’ sprak de koning met vaste stem, terwijl hij aan de deur der groote zaal bleef stilstaan; ‘en gij, majordomus, open aanstonds deze deur.’

Hij stiet er met den voet tegen aan en de echo van dit gedruisch, die door de gewelven weêrgalmde, klonk als een kanonschot door de gaanderij.

De majordomus sidderde zoodanig, dat het hem onmogelijk was den sleutel in het slot te steken.

‘Een oud soldaat, en nog sidderen!’ sprak Karel, terwijl hij de schouders ophaalde. ‘Maak ons de deur open, graaf.’

‘Sire,’ antwoordde de graaf, terwijl hij eene schrede terugtrad, ‘wanneer Uwe Majesteit mij beveelt, mij voor den mond van een Deensch of Duitsch kanon te plaatsen, zal ik onverwijld gehoorzamen; maar de hel daag ik niet uit.’

Toen rukte de koning den majordomus de sleutels uit de hand.

‘Ik zie wel,’ zegde hij op minachtenden toon, ‘dat dit mij alleen aangaat’. En nog voor zijn gevolg het had kunnen verhinderen, had hij de dikke eiken deur geopend en was met de woorden: ‘God sta mij bij!’ de zaal binnengetreden. Zijne drie gezellen, bij wie de nieuwsgierigheid sterker was dan de schrik, en die zich misschien schaamden hun koning te verlaten, volgden hem.

De groote zaal was met ontelbare lichten verlicht, en de voormalige tapijten waren door een zwart behangsel vervangen. Aan de wanden hingen in dezelfde orde als altijd de duitsche, deensche en russische vanen, door Gustaaf Adolf's krijgers

veroverd. Daaronder bemerkte men ook de zweedsche banier, die met rouwfloers omhuld was.

Eene verbazend groote vergadering was op de banken gezeten; het waren de vier standen des rijks, naar hun verschillenden rang achter achter elkander geschaard. Allen waren in het zwart gekleed, en deze menigte menschenhoofden, die helder tegen den donkeren achtergrond afstaken, verblindde zoodanig de oogen der vier getuigen van dit zonderling schouwspel, dat geen hunner een bekend gelaat kon onderscheiden. Op den troon, die op eene verhevenheid geplaatst was, zagen zij een bloedig lijk, met al de teekenen der koninklijke waardigheid bekleed. Ter rechterzijde stond een kind, met de koningskroon gesierd en met een scepter

in de hand; ter linkerzijde ontwaarden zij een ouden man, die tegen den troon leunde. Hij was met een mantel bekleed, gelijk de voormalige administrators van Zweden bij plechtige gelegenheden droegen vóór Gustaaf Wasa het land in een koninkrijk had veranderd. Tegenover den troon zaten aan eene tafel, met perkamenten bedekt, verscheidene ernstige, in lange zwarte gewaden gekleede personages, welke de rechters schenen te zijn. Tusschen den troon en de banken der vergadering stond een blok, met zwart floers overdekt en waarnaast eene bijl lag.

Niemand in deze vergadering scheen de tegenwoordigheid van Karel en zijne gezellen te bemerken. Deze vernamen bij hun binnentreden aanvankelijk een onverstaanbaar gemompel; daarna stond de oudste der rechters in het zwarte gewaad, die de voorzitter scheen te zijn, van zijn zetel op en sloeg driemaal met de hand op een open voor hem liggend boek. Er ontstond eene diepe stilte. Eenige schoone, rijk gekleede jongelieden werden met op den rug geboeide handen de zaal binnen geleid. Zij gingen met opgeheven hoofd en vasten blik voorwaarts. Achter hen kwam een krachtig man, in een nauwsluitend leêren wambuis gekleed, en hield het eind van de koord vast, waarmee hunne handen geboeid waren.

Hij, die vooruit ging en de voornaamste der gevangenen scheen te zijn, bleef in het midden der zaal voor het blok staan en beschouwde dit met onverholen minachting. Tegelijkertijd scheen het lijk in stuiptrekkende beweging te sidderen, en er vloeide versch, rood bloed uit zijne wonde. De jonkman knielde neêr en legde het hoofd op het blok; de bijl flikkerde in de lucht en viel met een doffen slag neêr. Eene golf van bloed overstroomde de treden des troons en vermengde zich met het bloed van het lijk; het hoofd sprong meermalen op en rolde toen tot voor de voeten van Karel, die het met bloed bespatte.

Tot op dit oogenblik was de koning stom gebleven; bij dit verschrikkelijk schouwspel echter bekwam hij de spraak terug. Hij trad eenige schreden op den troon toe, en terwijl hij zich tot de gedaante wendde, die den mantel eens administrators droeg, sprak hij koen de algemeen bekende formule uit:

‘Zoo gij uit God zijt, spreek; zijt gij uit den booze, zoo laat ons met vrede.’

Langzaam en op plechtigen toon antwoordde het spook:

‘Koning Karel! Dit bloed zal niet onder uwe regeering vergoten worden; wel echter’ (hier werd de stem minder duidelijk) ‘vijf regeeringen later. Wee, wee, wee het bloed der Wasa's!’

Thans begonnen de verschillende gedaanten dezer zonderlinge vergadering minder duidelijk te worden; zij schenen nog slechts schimmen te zijn en verdwenen weldra geheel en al. De lichten gingen uit, en de kaarsen van Karel en zijne gezellen verlichtten nog slechts de oude, zacht door den wind bewogen wandtapijten. Nog eene wijle vernam men een welluidend geruisch, dat een der getuigen met het suizen van den wind in de blaêren vergeleek; daarop werd alles stil. De verschijning had ongeveer vijf minuten geduurd.

Het zwarte behangsel, de afgehouden schedel, de bloedstroom, alles was met de gedaanten verdwenen; slechts op de pantoffel van Karel bleef een roode vlek zichtbaar, die alleen voldoende zou geweest zijn om hem de gebeurtenis van dezen nacht te herinneren, zoo zij niet onuitwischaar in zijn geheugen gegrift ware geweest.

In zijn vertrek teruggekeerd, liet de koning een verslag opstellen van hetgeen hij gezien had; zij die hem vergezeld hadden ondertekenden het en ook Karel plaatste er zijn naam onder. Welke maatregelen men ook nam om dit document geheim te

houden, werd toch de inhoud nog bij het leven van Karel XI bekend. Het stuk bestaat nog en niemand heeft tot heden gewaagd, de echtheid er van te betwisten. Het slot vooral is merkwaardig.

‘Wanneer hetgeen ik hier neêrgeschreven heb,’ zoo zegt de koning, ‘niet de zuivere waarheid is, zie ik van alle hoop af op een beter leven, dat ik misschien door mijne goede handelingen kan verdiend hebben, in het bijzonder door mijn iever om aan het geluk van mijn volk te arbeiden en den godsdienst mijner voorvaderen te verdedigen.’

Wanneer men zich herinnert dat ongeveer honderd jaren later de zweedsche koning Gustaaf III onder den dolk viel van den sluipmoordenaar Ankarström, die zelf op het schavot het leven verloor, dan zal men de overeenkomst tusschen die gebeurtenis en het zonderlinge visioen van Karel XI niet kunnen loochenen. De jonge man, die in de tegenwoordigheid der standen onthoofd werd, zou dan Ankarström voorgesteld hebben; het gekroonde lijk was Gustaaf III, en het kind zou zijn zoon en opvolger Gustaaf IV vertegenwoordigd hebben. De grijsaard eindelijk was de hertog van Südermannland, de oom van Gustaaf IV, die regent van het koninkrijk, en na de onttroning van zijn neef koning van Zweden geworden is.

Electrische verlichting van stoombooten en spoortreinen.

Bijna iederen dag verneemt men van nieuwe vorderingen op het gebied der electrische verlichting. Overal worden proeven genomen om straten, pleinen, zalen, schouwburgen, tentoonstellingen enz. electrisch te verlichten en bijna overal met gunstig gevolg. Te Berlijn worden reeds sedert maanden de meeste spoorwegstations op die manier verlicht, en wel, zoo als gebleken is, ondanks de veel prachtiger resultaten, toch met geringer kosten, dan bij de vroegere gasverlichting.

Schijnt hiermeê de kwestie der verlichting van groote ruimten opgelost, thans komt het vraagstuk aan de beurt, op welke manier men ook kleinere vertrekken, als kamers, gangen, spoorwegcoupé's enz. op de doelmatigste manier verlichten kan, en hier schijnt de gloeilamp van Edison als het licht der toekomst te mogen beschouwd worden. Vooral voor onze door stoom bewogen middelen van vervoer te water en te land zou echter de lamp van Edison een gewichtig middel kunnen worden, niet alleen om licht, maar ook om grootere veiligheid te verschaffen.

De oude Grieken, zoowel als de Noormannen en andere zeevarende volken der oudheid beschouwden hunne schepen als levende wezens, wien men overleg en kennis van den weg toeschreef, en die men dan ook aan den voorsteven van een menschelijk gelaat of minstens van een paar groote geschilderde oogen voorzag, opdat zij konden zien waar zij heengingen. In het museum van oudheden te Berlijn kan men een marmeren oog zien, dat kort geleden in den Pireus bij Athene gevonden is; aan beide zijden van den voorsteven der schepen werd zulk een oog ingezet.

In de plaats van die zinnebeeldige oogen hebben wij aan onze veel sneller varende stoomschepen en nog sneller rijdende spoortreinen wezenlijk vurige oogen noodig, die zoover mogelijk in de duisternis kunnen blikken. Niet alleen bij dikken nevel of in oorlogstijd, maar voor alle nachten ware het wenschelijk zulke doordringende oogen aan onze spoortreinen en stoomvaartuigen te hebben.

De eerste proeven daartoe zijn sedert eene reeks van jaren reeds op oorlogsschepen genomen, en het zal waarschijnlijk niet lang duren of alle groote schepen en in het bijzonder ook de locomotieven zullen van electrische lichten voorzien worden om het vaarwater of de spoorbaan een geheel eind vooruit zoo helder als de dag te

verlichten, en zoodoende botsingen, ontsporingen, aanvaringen en dergelijke rampen zooveel mogelijk te voorkomen.

Op de spoorbaan tusschen Londen en Brighton en op de fransche noorderlijn tusschen Creil en Dammartin loopen reeds sedert eenigen tijd dergelijke electrisch verlichte treinen, en nog onlangs heeft men daarmee ook een proef genomen op de spoorweglijn tusschen Hanau en Frankfort. Zoo als wij reeds vroeger onder de rubriek ‘Alles voor allen’ meêgedeeld hebben, zijn door de ingenieurs Sedlacek te Leoben en Schuckert te Neurenberg electrische lantarens vervaardigd, welke niet alleen de schokken der locomotief gemakkelijk verdragen kunnen, maar ook de spoorbaan over eene lengte van duizend meter zoo helder verlichten, dat men zelfs het kleinste voorwerp, dat zich op de baan mocht bevinden, onderscheiden kan.

De bezwaren, aan eene dergelijke verlichting verbonden, zouden overigens door de uitvindingen der laatste jaren gemakkelijk te overwinnen zijn, en in het bijzonder kan de zoogenaamde accumulator van Faure hier gewichtige diensten bewijzen. Vroeger meende men eene bijzondere machine op de locomotief noodig te hebben, om de electrische toestellen, die den stroom voor de lampen moeten leveren, ook op de halten voortdurend in beweging te houden; de accumulator maakt het echter mogelijk de mechanische kracht, voor de electrische toestellen benoodigd, eenvoudig van de beweegkracht der locomotief af te zonderen en op te hoopen, zoo dat de electrische stroom kan blijven voortloopen, terwijl de trein stilstaat. Bij de drie of vierhonderd paardenkrachten onzer locomotieven is natuurlijk de afzondering van ongeveer tien paardenkrachten van geen noemenswaardigen invloed op de snelheid.

De toestellen, welke op de bovengenoemde duitsche spoorbaan zijn aangewend, dragen de kracht eenvoudig door riemschijven van de wagenas van een goederenwaggon op de daarin geplaatste electrische machines over, zoo dat deze bij eene vaart van vijftig kilometers per uur negenhonderd omwentelingen in de minuut maken. Door die beweging ontstaat een stroom, die niet alleen in staat is zestien electrische lampen te voeden, maar ook om voor de halten voldoende electriciteit in den accumulator op te hoopen. De lampen zijn gloeilampen volgens het systeem van Edison en verlichten de coupé's zoo helder, dat men ook in het afgelegenste hoekske het fijnste potloodschrift lezen kan.

Van alles, voor allen.

DE LOCOMOTIEF ALS JAAGPAARD. - Dit laatste woord roept den lezer ongetwijfeld het beeld van onze oude vergeten trekschuit voor oogen, met de daaraan onafscheidelijk verbonden figuur van ‘Teun de jager’ uit de *Camera Obscura*. Maar men hoeft niet juist aan de trekschuit te denken als er van jaagpaarden sprake is; men herinnere zich slechts de ‘trekpaarden aan de Maas’ uit N°. 3 van onzen vorigen jaargang, en wie Bosboom-Toussaint's *Oude kennissen* gelezen heeft, denkt hier stellig aan de roerende schildering van het lot der trekpaarden aan het Noordhollandsche kanaal.

In Frankrijk zijn sedert 1879 interessante proeven genomen met het doel, de beklagenswaardige trekdieren, die als zoodanig het eindje van een leven halen, dikwijls in weelde begonnen, door locomotieven te vervangen. Men legde langs het jaagpad eene spoorbaan aan, waarop eene locomotief liep, die in de plaats der paarden de schepen door het kanaal sleepte. Die proeven zijn volkomen gelukt en leidden tot de oprichting eener maatschappij, die de zoogenaamde *hâlage à vapeur* zou exploiteeren. Zij begon met de ongeveer 60 kilometers lange,

druk bevaren kanalen van Neufossé en Aire naar La Bassée. De vijf ton zware locomotief sleept vijf of zes vlaamsche booten, ter gezamenlijke zwaarte van ongeveer duizend ton, met eene snelheid van vier kilometer per uur. Het resultaat der eerste proefnemingen was zoo gunstig, dat de onderneming zich in den loop van 1881 tot het geheele Westvlaamsche kanalen-net van Rijssel tot Duinkerken heeft uitgebreid.

Het spreekt van zelf dat deze stoomsleepdienst uitsluitend voor vlak land geschikt is, maar daarom juist zou hij zich uitstekend leenen tot toepassing op ons land.

VERLAKTE BOTER.- In Engeland komt in den handel eene soort van boter voor, die als tafelboter zeer gezocht is en daarom duurder betaald wordt dan andere boter, die even goed is, namelijk zoogenaamde..... *verlakte* boter. Deze heeft eene spiegelgladde, glanzende oppervlakte en vormt, in sierlijke vormen geperst, een aardig tafelsieraad. Hoe deze boter verkregen wordt is niet met juistheid bekend, daar men hiervan een geheim maakt; maar van dat geheim zijn toch eenige kleinigheden uitgelekt, die wij hier zullen meêdeelen. De boter wordt zorgvuldig gewasschen en dan in vormen gedaan, waarin zij een dag moet blijven staan. Vervolgens neemt men ze er uit en bestrijkt ze door middel van een daartoe ingericht penseel met eene oplossing van een eetlepel witte suiker in eene kwart flesch warm water. Dit bestrijken of verlakken moet zeer snel geschieden. De oppervlakte der boter wordt op het eerste oogenblik zacht, verhardt echter spoedig en neemt dan het gezegde glanzende, geleijachtige voorkomen aan.

HET RAADHUIS TE VENRAY.

Het blad, waaraan wij deze mededeeling ontleenen, meldt niet of de suikeroplossing ook zonder invloed blijft op den smaak der boter.

EEN GROCJE VAN INKT.- Het moet geen plezierige gewaarwording zijn als men zich een grocje gereed maakt, en het vocht plotseling in inkt veranderd ziet. Dit was

onlangs het geval met een persoon, die spuitwater met cognac vermengde en tot zijn verbazing een inktkleurig vocht verkreeg. De man moet aanvankelijk wel in de meening verkeerd hebben dat hier zwarte kunst in het spel was, doch de scheikunde wist aan het feit eene zeer natuurlijke verklaring aan te geven. Het spuitwater bevatte namelijk belangrijke hoeveelheden ijzerzout in oplossing, terwijl de cognac, die lang in het vat gezeten had, door de aanraking met het eikenhout eene goede dosis looizuur had opgedaan. Daar nu looizuur en ijzerzout samen inkt vormen, is het raadsel van zelf opgelost.

VERSTEENDE PETROLEUM. - Met het oog op den ontzaglijken invoer van petroleum uit Amerika heeft men sinds lang een middel trachten te bedenken om de petroleum tot eene vaste stof te maken, waardoor het transport veel vergemakkelijkt zou worden. Een duitsch scheikundige, Dittmar, schijnt dit middel gevonden te hebben; langs welken weg is nog niet bekend, daar de uitvinding stipt geheim wordt gehouden. Door toevoeging van 2 of 3 percent van zekere stof zou hij de petroleum of steenolie inderdaad in steen kunnen herscheppen. Aan verscheidene scheikundigen heeft hij reeds monsters van zijne versteende petroleum toegezonden, doch het is hun nog niet mogelijk geweest den aard van het bijmengsel te ontdekken. In Rusland moet reeds eene maatschappij zijn opgericht om het patent te exploiteeren, zoo dat we wellicht binnen kort in plaats van de duizenden vaten steenolie, die wekelijks uit Amerika in onze havenplaatsen worden ingevoerd, geheele ladingen steenblokken zullen zien arriveeren.

IETS OVER KNOOPEN. - Waar toch al de knopen vandaan komen? Dat hangt voornamelijk af van de stof, waaruit zij vervaardigd worden, en naar gelang daarvan zouden zij ons van verschillende landen en steden kunnen verhalen. Zoo komen de meeste metalen knopen uit Birmingham, waar geheele fabrieken niets anders dan deze kleine, maar onmisbare voorwerpen vervaardigen. De parelmoeren knopen komen bijna uitsluitend uit Weenen en de glazen hebben voor het grootste gedeelte hun oorsprong in de fabrieken van Bohemen, waar duizenden kinderen voor een daggeld van hoogstens een kwartje zich met de vervaardiging daarvan bezig houden.

De grootste massa knopen wordt echter geleverd door Parijs en Berlijn, en in een dorp nabij eerstgenoemde stad, leven 5 à 6000 menschen uitsluitend van de vervaardiging van agaten knopen, die te New-York zoo goedkoop worden geleverd dat zij, zelfs met 30 percent inkomende rechten bezwaard, daar nog niet de helft kosten van de ruwe grondstof.

In de Vereenigde Staten worden overigens geen knopen gemaakt; bij den hoogen prijs van den handenarbeid kost alleen het werk om de knopen op kaarten te rijgen, meer dan de volle prijs, waarvoor zij uit Europa geleverd kunnen worden. Vandaar dat uit Europa alle soorten van knopen naar Amerika uitgevoerd worden.

CARBOLZUUR IN DEN TUIN. - Ieder kent het carbolzuur en de diensten die het tot bevordering van den openbaren gezondheidstoestand bewijst. Van minder bekendheid is het echter, dat het carbolzuur ook in den tuin met voordeel aangewend kan worden, niet alleen ter genezing van verschillende plantenziekten, maar ook ter verwijdering van vele gevaarlijke vijanden der planten, zoo als aardvlooiën, bladluizen en meer van dat schadelijk gedierte.

Wie zijn tuin van insecten wenscht te zuiveren, losse één deel carbolzuur in honderd deelen water op en besproeië door middel van een gieter de aangetaste bedden met deze oplossing; na ééne flinke besproeiing zal de plaag voorgoed verdwenen zijn.

Het schijnt dat geen enkel insect tegen die bijtende stof is opge wassen, en wil men een kluchtig bewijs zien van den schrik, dien zij er voor hebben, dan begiete men er een mierennest meê. Het is bekend dat deze insecten, hoe groot ook het gevaar is dat hen bedreigt, nooit op de vlucht gaan zonder ook hun kroos: in veiligheid te brengen. Maar zoodra men ze met carbolzuur te na komt, laten zij alles in den steek en maken zich hals over kop uit de voeten.

DE GOUDPRODUCTIE IN 1881.- De opbrengst aan goud gedurende het jaar 1881 zal minder bedragen dan honderd millioen shillings, en wel ten gevolge van de vermindering van de opbrengst der mijnen van Australië en van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Californië echter moet hiervan uitgezonderd worden. Tusschen Rusland en Californië bestaat er in dit opzicht reeds sedert een tiental jaren een zeer regelmatig verband; de opbrengst zal voor het afgelopen jaar in Californië zoo ongeveer op negentien of twintig millioen dollars kunnen geschat worden.

De totale goudopbrengst over de geheele wereld bedroeg vóór de ontdekking van de goudmijnen in Australië en in Californië nog geen twintig millioen dollars. In 1852 en in 1853 bereikte dit cijfer de buitengewone hoogte van honderd zestig millioen per jaar, en hiervan was het grootste gedeelte afkomstig van de rijke mijnen uit de twee laatstgenoemde landen. Sedert nam de opbrengst af en dit duurde tot aan het jaar 1879, toen zij volgens den heer Burchard, den directeur van de Munt der Vereenigde Staten, een totaal van ruim honderd en vijf millioen shillings bedroeg.

[Nummer 40]

Gevallen ster

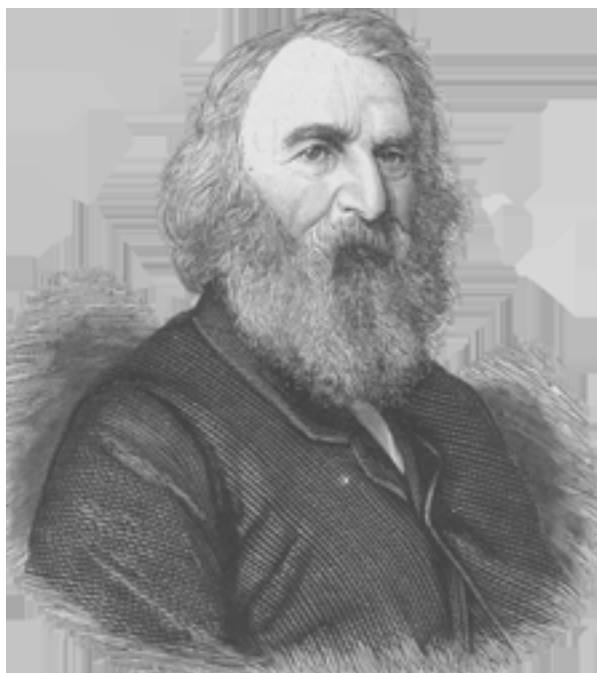
Een beeld uit onze dagen.

Door August Snieders.

(Slot.)

Eer drie maanden verlopen zijn, is baron Davis gansch in de netten der straatpolitiek verward, en hij ziet zich omringd door een leger van hebzuchtige, niet zelden gewetenlooze jonge advocaten zonder zaken, dokters zonder patiënten, kantoorklerken, handelsreizigers en zelfs houders van drankwinkels, voor wie de wereld slechts goed staan zal wanneer *zij* op de fluweelen kussens zullen zijn gezeten: - 't zijn zoekers naar plaats en ambt, hengelaars naar geldelijke toelagen, plannengieters, visschers, kortom, in troebel gemaakt water.

In die wereld woelen soms lage hartstochten rond; deze wellen van tijd tot tijd onbeschoft naar boven en bersten dreigend los. De daden stemmen daar schier nooit met de woorden overeen, doch alles wordt er geduld, zelfs toegejuicht, als het slechts tot de zegepraal der partij leidt.

HENRY WADSWORTH LONGFELLOW.

De taal, de gebaren, de omgang in dien kring zijn ruw, niet alleen ten gevolge der al te groote mengeling van standen; maar meer nog door de overheersching van die twijfelachtige groepen, welke noch tot de geringe, noch tot de beschaafde samenleving behoren: groepen van halftalenten, hebzuchtige leegloopers en losbandigen, die niets meer bezitten van het eerlijke volkskarakter, maar ook niets van den waren *gentleman*; groepen, die geen godsdienstzin, geen zedelijkheid, geen ware eerlijkheid,

geen eerbied voor wat of wie dan ook hebben, zoo min als zij eenig doorslaand talent doen blijken.

Hunne ouders waren nog eerlijke schoen- of kleermakers, kruideniers of pruikemakers; zij zijn de tegenvoeters van die door en door deftige, nederige en werkzame klas van menschen, die de kinderen van onzen tijd spottend 'burgers van den ouden eed' noemen.

Baron Davis gevoelt zich in dat 'nest,' waaruit eene lucht opstijgt, die niet te ontleden is, vernederd, te meer omdat de grofste gemeenzaamheid daar de mode schijnt te zijn, en is het niet deze dan wordt zij vervangen door eene soort van hoffelijkheid, die voor den beschaafden man stootender is dan de familiariteit.

Slechts die, welke zóó hoog geplaatst zijn, dat zij door hunnen invloed iets te geven hebben, worden daar geëerbiedigd, niet die welke, zoo als ook baron Davis, iets komen zoeken.

Deze bleke en afgeteerde onbekende, in een ruige pelsjas gedraaid, uit welke zijn naakte nek opsteekt gelijk die eener vrouw, en wiens harig kleed hem uiterlijk doet gelijken aan hetgeen hij inwendig is, heeft met onbeschoften oogslag op den gewezen diplomaat neêrgezien; gene, even weinig gekend, heeft hem zijne ruwe kneukels, aan welker pink een zware gouden ring, toegestoken; een derde, met een uitgezetten buik, roode zwadderaken en vloekwoorden voor komma's, klopt hem familiair op den schouder; bij anderen zweeft een verachtelijke glimlach op het wezen, omdat zij wel weten dat die valsche democ-soc geen ander doel heeft dan langs hunnen rug naar boven te klimmen.

En toch moet baron Davis in die wereld, die zich voor de beschaafde wereld uiteeft, vriendelijk zijn; hij moet hare taal, hare manieren aannemen - want ziedaar het soevereine volk, dat hem op zijne machtige schouders moet nemen om hem daarheen terug te brengen, waaruit hij gevallen is - en de zucht om weêr op te klimmen en wraak te nemen, brandt hem geducht in zijn gekwetst gemoed.

Maar ook baron Davis heeft in de diplomatische wereld iets verloren dat zijne eerste opvoeding echter mild in zijn hart gezaaid had, namelijk kristenzin.

De edelman zou zonder twijfel bij alle hooger gemelde bevindingen, terug getreden zijn, indien de hooge wereld zich niet andermaal met hem bemoeid hadde. Menige nijldige spotternij is van boven, als een geeselende hagelslag, op hem gevallen en elke kneuzing is eene reden te meer geweest om hem meer te verbitteren, en zich inniger met de nieuwe wereld, waarin hij gezonken is, te vereenzelvigen.

't Is ten slotte of alle scherp doorzicht van vroeger hem verlaten heeft en hij zich, even als zijne nieuwe omgeving, op de kracht van longen en kneukels vertrouwt.

Baron Davis, wiens beurs openstaat en in welke de advocaat Heldig dapper put, is de candidaat in de verkiezingen voor volksvertegenwoordigers. Zijn naam wordt ten prooi geworpen aan het publiek, dat niets eerbiedigt.

De partij, die hem voordraagt, begrijpt dat die naam van hare grillen afhangt en beschouwt hem als haar eigendom; de tegenpartij vindt zich verplicht dien naam naar beneden te halen, in minachting te brengen.

De duivel der spotternij sleept den naam door het slijk; het privaat leven van den diplomaat wordt doorgrond; eerlijke bedoelingen worden miskend, bewezen diensten geloochend, vroeger erkende talenten als stuifmeel weggeblazen - kortom, als iemand gedurende eenige dagen met brandnetels gegeeseld werd, zou hij omtrent hetzelfde gevoel hebben als 't geen onze candidaat onderstaat.

Slechts ééne gedachte geeft hem den moed al die vernederingen te verduren: - hij zou zegepralen.

Een nijdige en duivelsche spotlach antwoordt op die hoop, op dat brandend verlangen: een deel der volkspartij, dat hem naar den fluweelen zetel dragen moest, onthield hem hare stem; de hofpartij, die hem naar beneden gestooten heeft, is ieverig in 't werk geweest om hem de opstijging te beletten, en nu de uitslag negatief is, gaat er wezenlijk een slangengesis in die kringen op.

Als de baron 's avonds voor een der vensters van zijn salon, doch achter de zware gordijnen verscholen, staat en in de straat neêrzielt, welke door eene woelige, brullende, dreigende en voorttrekkende menigte bezet is; als hij denkt dat hij van de schoft van het ontembaar ros, dat men volk noemt, is neêrgeworpen en nu zelfs door den hoof wordt vertrappeld, gevoelt hij aan wat vernedering hij is prijs gegeven.

Het is warm in zijn vlaamsch salon, te meer daar er licht brandt. De zoele avondlucht zou weldadig binnendringen, doch baron Davis kan er niet toe besluiten de vensters te openen: hij verlangt de lucht wel, maar niet het gedruisch dat uit de straat opstijgt en hem aan zijne neêr laag denken doet.

Op de tafel lag een oud boek, in perkament gebonden en dat de diplomaat sedert lang als eene curiositeit van den boekminnaar bezit: 't is Amelot de la Houssaye's vertaling van Balthazar Gracian's verhandeling over de kunst van hoveling te zijn.

't Is een vermemeld boek, ruim tweehonderd jaar oud, maar nog 'het gave lichaam van een grootvader, waarin de kleinzoon den familitrek herkent.'

Indien hij dit oude boek niet als bibliophiel bewaard en met een glimlach van misprijzen beschouwd, maar het integendeel gelezen had toen zijne ster aan den hof hemel verbleekte, hij zou nooit zoo diep gevallen zijn.

Perkamenten overgrootvaders hebben dikwijls veel levensondervinding.

Baron Davis neemt het boek met gelen omslag, achteloos in de hand, en de bleeke vingers slaan de bladeren om, zonder dat de geest in den aanvang bij den inhoud der bladzijden stilstaat.

't Is of er uit dat boek eene stem oprijst, neen, of Amelot de la Houssaye zelf met zijn gepronken kop, gepluimden hoed, fluweelen kleed, bestrikten schouder, bestikte schoenen, paradedegen, kortom, als een elegant hoveling, dus met schuins loerend oog, honigzoete taal, diep plooïenden ruggegraat - zich uit het gebloemde tapijtwerk ontwikkelt.

Nu staat hij ter zijde, van den stoel, en 't is of de vinger van den diplomaat de bleeke en aristocratische vinger van Amelot de la Houssaye is, die op de woorden wijst:

'Aan een vorst zijne overmacht doen gevoelen, is eene misdaad van Staat begaan.'

Die woorden zou baron Davis onopgemerkt hebben gelaten. Daaraan is hij immers niet plichtig! Wel ziet hij Amelot's gelaat niet, maar toch gevoelt hij dat deze glimlacht en hoort hij eene stem in zijn binnenste fezen: 'Onderzoek uw geweten,' of wat men in de diplomatische wereld zóó noemt.

'Hebben uwe handelingen nooit aan dat overwicht doen denken? Heeft nooit een glimlach, een woord, een oogslag doen vermoeden, ik zeg vermoeden, dat dit misdrijf als een adder onder de beleefdsbloemen verborgen lag?'

'Wie weet!'

'En hebben uwe vijanden uit dien schijn niet behendig partij weten te trekken?'

Baron Davis verzet zich tegen dat denkbeeld; maar toch moet hij bekennen, dat dit of dat hiertoe aanleiding heeft kunnen geven.

‘Alle overmacht is haatlijk,’ wijst nu de vinger, ‘maar de overmacht van een ondergeschikte op zijn vorst - zelfs in schijn - is dwaas en voorspelt ongeluk.’

Groote waarheid!

Waarom heeft hij geen geduld gehad?

Waarom niet gezegd even als een groot vorst:

‘De tijd en ik, wij zijn twee anderen waard?’ Heeft zijne voortvarendheid niet alles bedorven?

De bleeke hand van Amelot de la Houssaye slaat het blad om, en de vinger wijst weêr op deze regels:

‘Verstandige menschen schikken zich naar alles; door eene slimme wending ontsnappen zij aan elken doolhof; door een glimlach vermijden zij soms een opkomenden twist; tegenspraak omkleeden zij door eene beleefde dubbelzinnigheid; het is eene schoone kunst niet al te verstaanbaar te zijn.’

Neen, baron Davis heeft zich niet naar de omstandigheden weten te schikken! In plaats van met een fluweelen glimlach, met een geestige dubbelzinnigheid, beiden kleurig maar toch vergiftig, te antwoorden, heeft hij ten slotte zich tegenover de hofwereld geplaatst en als een straatjongen de vuist getoond.

Gewis, baron Davis was al te verstaanbaar geweest.

En waarop wijst de vinger van Amelot op dit oogenblik?

‘Van verre blijven staan is dikwijls goed; men heeft van afwezig en altijd een hooger denkbeeld dan van hen die tegenwoordig zijn.’

Ja, ook dáárin heeft Davis ongelijk gehad!

En waarom, toen hij uit den vreemde terugkeerde, vergat hij, ‘de gelukkigen te zoeken, om er zich van te bedienen, in plaats van de ongelukkigen’ dat zijn de ontevreden?

Was hij dan vergeten wat de bleeke vinger hem nu wees, dat de grootste kunst bij het piketspel bestaat in het wegwerpen?

‘De kleinste kaart in troef is meer dan de hoogste in eene andere kleur.’

Ja, de troef! Men moet vooral de troef nagaan in het hofleven: de eenvoudige twee, een onaanzienlijk lakei, is daar meer waard dan een gekleurd beeld dat niet troef is.

Baron Davis meent een fijnen spotlach te hooren.

‘Maak u uwe vijanden ten nutte; men moet geen mes bij het scherp aanvatten, maar bij het hecht.....’

Neen, hij was geen diplomaat geweest; hij had dien perkamenten overgrootvader wat nader moeten volgen, en wij, wij zeggen, hij had niet moeten ophouden Kristen te zijn.

Thans komt de rede terug, de hartstocht wijkt: hij is zijner opbeuring nabij.

De edelman staat nu voor het venster, niet voor dat, hetwelk op de woelige straat uitziet maar op de achterplaats, waar de tuin van het hotel zich uitstrekt en die omgeven is door donkere puntige gevels, in welke hier en daar een lichtje pinkt dat door het loof van het houtgewas tintelt.

Beneden is het zwart als een afgrond, maar boven is de donkerblauwe hemel als met lichtvonken bestippeld, en nu zijn gemoed weêr wat meer bedaard is, keert dat visioen terug, hetwelk in den afgeloopen winter, toen hij voor het vuur gezeten was, hem een oogenblik betooverde.

‘t Wordt weêr rustig in hem en zacht ruischt de naam van Edil weêr door zijn gemoed, alsof zij zelve andermaal rondom hem zweeft, en verwonderlijk! hij ademt

weêr in dien reinen en verkwikkenden luchtkring van voorheen en ziet nogmaals de blonde Edil, hoe lang het dan ook geleden zij, dat hij haar voor 't laatst zag; doch neen! er bestaat geen verleden: de jaren tusschen nu en toen zijn verdwenen.

Wakende droomt hij; het beiaardspel dat uit den veraf gelegen toren en over de toppen der huizen heengalmt, wekt hem niet uit zijne mijmering: het getingel brengt hem integendeel Edil te binnen - Edil die zingt....

't Is donker rondom hem en toch denkt hij in het volle daglicht te staan, in welk Edil verschijnt....

Weinige dagen later neemt baron Davis een spoorwegkaartje en stoomt noordwaarts, de Kempen in. Wat wil hij daar, in die eenzaamheid, welke hij in schier twintig jaar niet meer bezocht, gaan zoeken? Hij weet het zelf niet. Schijnbaar wil hij een oogslag geven op zijne goederen, op het kasteeltje dat nog altijd zijn eigendom, doch nu, sedert den dood der tante, onbewoond is. Innerlijk wil hij gehoorzamen aan de uitspraak van zijn gemoed en dáár rust zoeken.

In een stadje der Kempen vraagt hij een huurrijtuig, een oude hottelsjees, ontleurd en gescheurd. Hij neemt zoo diep mogelijk achter in hetzelfde plaats als om niet gezien, niet gekend te worden.

Doch wie zou hem nog kennen!

Het rijtuig, met een voerman in blauwen kiel als livrei, ratelt den steenweg op, die nu eens omzoomd is door akkers met dorrende aardappelstruiken, rijpe beet of frissche spurrie; door lage en gansch betakte mastbosschen, door strooken heide, die nog met purpere erica's bestippeld is.

Rechts en links, tot zelfs in de grootste eenzaamheid, ligt hier en daar soms een huis, met een lap grond er naast, waarop eenige min of meer geel wordende boonen aan de staken hangen, waar eene scheef gewaaide zonnebloem of eene armvol gele dahlia's staan.

Hier en daar groeit een wilde wingerd boven deur en venster, of ligt met rood gevlamde blaêren over den hoek van het dak.

Beweging ziet men nergens. Hoe rustig, hoe kalm, hoe onwetend van alles wat de groote steden beroert, leven hier de menschen!

O ja, daar is eenige beweging op den steenweg: de witte huifkar, die langzaam door het zand en naast den steenweg kruit, omdat ze dit gewoon is, en liever zacht door het mulle zand gaat dan over de hobbelige steenen hottelt.

Onder de witte huif ziet men een half dozijn frissche kinderkopjes, vroolijke gezichtjes, blozende wangen en groote verbaasde oogen: ze rijden met vader naar de stad, om eens te zien hoe dicht de huizen daar aan elkander gegroeid zijn.

Soms ontmoet men een boer in kiel en een meisje met een groote katoenen paraplu onder den arm; of wel komen ginder in de verte twee zwarte, of liever bontgekleurde, ruiters aan - twee gendarmen in patrouille: kar, boer, meisje, ruiters zijn groetend voorbij en alles is weêr stil, doodstil gelijk op een kerkhof.

Eindelijk nadert men een dorp.

Aan eenen zijweg stapt de baron af, betaalt ruim en de koetsier ziet hem, niet zonder verwondering, een eenzaam pad inslaan; hij moest dus voortreffelijk in die streek bekend zijn.

't Is een prachtige, zonnige achtermiddag; 't is een najaarsdag rijk in licht, in kleurengloed.

Twintig jaren is het geleden dat baron Davis hier dwaalde; niets is er nog veranderd; hij kent nog, zoo denkt hij, elken boom, elke gracht, elken weg - alleen komt hem de boom niet meer zoo hoog, de gracht niet meer breed voor; de weg, die door het

hout wegslingert, schijnt hem toe zoo eng te zijn of hij enkel voor de konijnen gemaakt werd.

Na een half uur gaans staat de man voor eene lange dreef van oude lindeboomen, wier takken boven het pad een donker gewelf vormen. Hier, hier is niets veranderd: die takken hingen vroeger ook zoo; ook zoo wierp de dalende zon haren gloed tusschen de hobbelige stammen door en over het grijs-zwart gerijfde wandelpad.

Aan het einde van die laan rijst het witgrauwe gebouw, het zoogezegde kasteel op, rond hetwelk zich groene gras- en kleurrijke bloemperken zich uitstrekken. De paden zijn zorgvuldig onderhouden, de bloemen zijn nog fleurig.

Op den ouden hardsteen trap, die naar het terras geleidt, staat de bezoeker even stil en staart, halverwege met den rug naar het huis gekeerd, over de min of meer afhellende vlakte, die aan beide zijden door breed gekruind geboomte is omzet en langs welke men recht op den toren van het dorp ziet.

Als baron Davis wil binnen treden, ziet hij dat de deur zijner woning even als het venster der gewone zitkamer geopend is.

Binnen getreden, stoot hij de kamerdeur open en bevindt zich in een nog grooter vertrek.

Het is nog dezelfde kamer, dezelfde groote tafel met kleed, dezelfde buffetten rechts en links van de deur, dezelfde portretten aan den muur.

Er zal niets aan de begoocheling ontbreken indien de deur, op den achtergrond geopend wordt en zijne tante, in haar zwart kleed en met twee grijze witte krullen langs de magere en bleeke wangen, zich vertoont.

Baron Davis meent een oogenblik die figuur te zien verschijnen, want de deur wordt inderdaad geopend; maar neen! 't is eene andere, ook in 't zwart gekleed: doch zij is jong en blond en blijft bewegingloos aan den ingang staan.

De edelman is ontroerd; hij omklemt de leuning van den stoel en zijne lippen mompelen:

‘Edil...’

Er heerscht eene geheimzinnige stilte in het vertrek.

‘Edil, Edil!’ hervat de baron en doet een stap nader tot de verschijning.

‘Dat is de naam mijner moeder,’ antwoordt eene zoete stem.

‘En waar is uwe moeder?’

‘Ik heb haar nooit gekend.’

‘Dood....’ mompelt de baron.

Die tijding treft hem; Edil had hem dus vergeten, zoo als hij haar vergeten had.

De begoocheling is verdwenen; de edelman gevoelt dat hij plotseling twintig jaren ouder geworden is dan hij zoo even was.

De rentmeester, een flink, sterk gebouwde, maar eerlijk ronde dorpeling, treedt binnen en onder den uitroep van ‘eindelijk!’ nadert hij met eene zekere vrijmoedigheid den eigenaar.

‘Eindelijk volbrengt onze achtbare heer zijne belofte, nu reeds drie maanden geleden gedaan!’ hervat de rentmeester.

Die belofte werd inderdaad gedaan, doch zóó vluchtig dat baron Davis haar reeds gansch vergeten was.

‘Gij ziet, heer baron,’ zegt de rentmeester andermaal, ‘dat wij ons op uwe komst hadden voorbereid, hoe onbepaald het tijdstip ook wezen mocht.’

‘Ik dank u... Ik vind hier alles zoo als het vroeger was. Ik heb een oogenblik gedacht dat ik slechts eene wandeling in den omtrek gedaan had en na een paar uren afwezigheid terugkeerde....’

De rentmeester lacht; baron Davis verkeert integendeel in eene gedrukte stemming.

‘t Is niet mogelijk in het kasteel te vernachten; de rentmeester biedt den baron voorloopig eene kamer aan in zijne woning, waar hem tevens een avondmaal wacht.

Op het terras staande, ondergaat de baron den indruk, die de grootsche eenzaamheid op ons teweegbrengt. De schemering valt; de volle schijf der maan rijst gloeiend rood achter het houtgewas op. Wat is het hier stil, rustig en zinnebedarend!

Zwijgend gaat de baron naast den rentmeester door eene donkere dreef; men nadert eindelijk een net huis, dat zoo eenzaam langs den weg staat als het kasteel ginds.

In dat huis hoort men eene vrouwenstem, die zacht zingt, waarschijnlijk terwijl de zangeres het huiswerk doet; doch op den hellen klank der deurenklink sterft die zang weg.

‘Mijne nicht,’ zegt de rentmeester, bij wijze van voorstelling; ‘de dochter mijns broeders, eene weeze...’ voegt hij er bij en dat laatste woord is de gansche levensgeschiedenis.

Baron Davis heeft het hoofd ontbloot en groet de lieve blonde, het sprekende evenbeeld harer moeder, 't Is Edil, maar 't is *zijne* Edil niet; deze heeft wel hare gelijkenis, maar zij heeft haar hart niet.

De droom is ten einde!

Na in de eenzaamheid eenige dagen te hebben rondgewandeld en er tevergeefs zijne jeugd gezocht te hebben, vertrok baron Davis naar het zuiden van Europa en hervat, arme gek! van lieverlede het werk van Sisyphus.

ANTWERPEN, 1882.

Onze gravures.

Henry Wadsworth Longfellow.

Ging God de Heer een starre dooven,
Nog eeuwen zou haar licht
Zijn stralen zenden van daarboven,
En fonklen in 't gezicht.

Zoo ook wanneer genieën sterven,
Straalt eeuwen, eeuwen door,
Het licht, dat ons hun geest liet erven,
Ons op ons pad nog voor!⁽¹⁾

Deze regelen, eenmaal aan de pen van den grooten amerikaanschen dichter ontvloed, zijn volkomen van toepassing op hem zelf, nu de dood een einde heeft gemaakt aan zijn lang en werkzaam leven. Want ook hij was eene ster, eene lichtende fakkel, die de dwalende menschheid terugwees naar het groote licht, waarvan zij is afgedwaald, naar het Kristendom in zijn reinste en heiligste gedaante, naar het katholicisme.

Sedert de hervorming haar kouden adem over de beschaafde wereld liet gaan, zag het er treurig uit met de twee hoogste uitingen van den menschenlijken geest, wijsbegeerte en poëzie, wien alleen het katholicisme het natuurlijk standpunt wist aan te geven en de ruimste vrijheid ter ontwikkeling waarborgde. Het protestantisme had den godsdienst van zijne zichtbare, schoone vormen beroofd en uit het zichtbare leven gerukt; het had de filosofie van de theologie losgemaakt en als het ware in ballingschap gezonden. Het natuurlijk gevolg was dat vele groote geesten, die de innerlijke halfheid van het protestantisme doorzagen, geheel voor het Kristendom verloren gingen en zich in den afgrond van het ongeloof wierpen. Maar van den anderen kant voelden ook velen, die niet alleen helder dachten, maar ook diep gevoelden, zich onweêrstaanbaar tot de katholieke Kerk getrokken, en enkelen hunner,

(1) Were a star quenched on high,
For ages would her light,
Still travelling downward from the sky
Shine on our mortal sight.

So when a great man dies,
For years beyond our ken
The light he leaves behind him, lies
Upon the paths of men.

als Vondel, Winckelman, Stolberg, Schlegel en anderen keerden dan ook tot den schoot dier Kerk terug.

Tot die laatste rubriek behoort ook Longfellow, en al heeft hij nooit formeel het katholicisme omhelsd, in zijne werken is zooveel echt kristelijks, zooveel katholieks, dat men hem voor een zoon der ware Kerk zou aanzien. De diepste kern zijner geestesproducten, de bron zijner vruchtbaarheid en zijner inspiratie, het voorwerp zijner innigste voorliefde is - behoudens enkele afdwalingen - niets anders dan het Kristendom, waarmee hij door de poëzie der katholieke volken vertrouwd was geworden.

Die poëzie had reeds als knaap zijn hart veroverd. Door zijn vader, die rechtsgeleerde en parlamentslid was en hem eene echt godsdienstige opvoeding gaf, voor de balie bestemd, toonde de dichter reeds vroegtijdig dat niet de rechtsgeleerdheid, maar de literatuur het vak zijner roeping was. Vooral de letterkunde der katholieke europeesche volken bestudeerde hij met geestdriftige voorliefde, en die studie wekte in hem een smachtend heimwee op naar den heiligen grond van het oude Europa, waar eenmaal de schoonste bloesems der kristelijke poëzie waren ontsproten.

Op negentienjarigen leeftijd ondernam hij de reis, die hij in zijn warm idealism als een pelgrimstocht beschouwde. Hij betrad in juni 1826 te Hâvre de europeesche kust, reisde vandaar met de normandische post naar Rouaan en Parijs, en bracht het overige van den zomer in het dorpje Auteuil bij het *Bois de Boulogne* door. Het grootste deel van het jaar 1827 verbleef hij in Spanje, bezocht vervolgens Rome, waar hij de zomermaanden doorbracht, en studeerde gedurende den winter aan de hoogeschool te Göttingen. Maar reeds in de lente van 1829 ontwaakte opnieuw de lust tot reizen in zijn jeugdig hart, en vol dichterlijke begeestering volgde hij den heerlijken Rijnstroom in al zijne schilderachtige kronkelingen tot waar hij zich in ‘het zand van Holland’ verliest.

Nog in hetzelfde jaar keerde hij naar Amerika terug, waar hij ruime gelegenheid vond, om de indrukken, in Europa opgedaan, te verwerken. Hij werd tot professor der moderne talen benoemd aan hetzelfde college, waar hij eenmaal als knaap zijne eerste opleiding ontvangen had, en bleef daar tot in 1835, toen hij als hoogleeraar beroepen werd aan de meest gevierde hoogeschool van Noord-Amerika, het Harvard-College te Cambridge bij Boston.

Intusschen bezocht hij nogmaals Europa, hield zich daar niet alleen langen tijd in Zwitserland en Duitschland op, maar ook in Zweden en Denemarken, ten einde zich de kennis der Noordsche talen eigen te maken. Gedurende dat tweede verblijf in Europa trof een zware slag zijn tot heden gelukkig leven; nauwelijks acht en twintig jaar oud, verloor hij zijne nog jeugdige vrouw, die hij niet alleen teêr liefhad, maar die hij ook om hare deugd en vroomheid als een beschermengel op zijn levenspad vereerde.

De indrukken zijner eerste europeesche reis legde hij hoofdzakelijk neêr in den reisroman *Outre-Mer*, die zijner tweede, welke met de smart over het verlies zijner gade werden saâmgeweven, in een anderen roman, *Hyperion* genoemd, en beide werken leggen getuigenis af van het diep godsdienstig gevoel des dichters en van zijne vereering der katholieke Kerk. Hetgeen hij in Spanje, in Italië, in Frankrijk van het katholicisme gezien had, de invloed dien hij het op den volksgeest, op poëzie en kunst en op de geheele samenleving had zien uitoefenen, had op zijn gevoelig dichterhart een machtigen indruk gemaakt, en niet alleen spreekt dit uit elke bladzijde

van de genoemde werken, maar als een gouden draad loopt het door al zijne gedichten heen.

Ééne leidende gedachte verbindt al zijne geestesproducten tot een geheel, waarboven men als titel zou kunnen schrijven: door de schoonheid tot de waarheid! In drie groepen kan men zijne werken gevoeglijk verdeelen en elk dier groepen is als het ware een stap nader tot de kristelijke waarheid, tot het katholicisme. De eerste groep, die men de romantische kan noemen, en die behalve *Outre-Mer* en *Hyperion* ook de *Spaansche Student* en de *Gouden Legende* omvat, toont ons den dichter, begeesterd door de poëtische schoonheid der middeleeuwen. In de tweede reeks zijner werken, de nationale groep, waarvan *Evangeline* de kern uitmaakt, hooren wij hem de zaligheden bezingen van het kristelijk gezin, het lijden schilderen der vervolgte katholieken van Acadië, de legenden verhalen van de geloovige puriteinen, die het eerst nieuw Engeland bevolkten, en de natuurschoonheden verheerlijken van Amerika's maagdelijke wouden. In de derde groep eindelijk, die met het volste recht de godsdienstige mag heeten, zien wij Longfellow als navolger van Calderon, Klopstock en Dante, zijne lier besnaren voor de heiligste geheimen van Gods openbaring, de zondenva, het verlossingswerk, het lijden des Zaligmakers.

Dat Longfellow bij zulk een helder oog voor de schoonheden van het katholicisme, bij zulk een warm hart voor de poëzie der katholieke Kerk, geen katholiek werd, is waarschijnlijk toe te schrijven aan zijn afkeer voor alle streng begrensde dogma's. Maar het is niet te ontkennen dat die afkeer in zijne werken trapsgewijze verdwijnt, en hij allengs dichter en dichter de waarheid nabijkomt. Het punt, waar

hij is blijven stilstaan, zal, hopen wij, het uitgangspunt worden voor vele anderen, die op zijn voetspoor door de schoonheid tot de waarheid trachten te geraken. Mogen allen, die zoekend ronddolen, het oog vestigen op den grooten man, die te midden onzer sceptische eeuw en in het meest materialistische land ter wereld, door studie en ervaring steeds versterkt werd in het geloof aan de hoogste idealen der menschheid!

De laatste stuiver.

Deze gravure is ontleend aan de schilderij van den Heer C. Kronberger. Naar de smalle schaduw door de hoge gebouwen in de nauwe straat geworpen te oordeelen, staat de zon hoog aan den hemel. De boomen daar buiten staan in vollen bloei en de man die zoo even (wellicht na eene vermoeiende reis te hebben afgelegd) de stadspoort is binnengekomen, hoopt in de herberg door een frisschen drank en een oogenblik rust eenige verkwikking te vinden.

DE LAATSTE STUIVER, NAAR C. KRONBERGER.

Alvorens binnen te treden, acht hij het evenwel wenschelijk een onderzoek in te stellen naar den inhoud van zijn vestzak, want gedachtig aan het: ‘die wil borgen, die komt morgen,’ is hij overtuigd, dat men hem daar binnen niet gastvrij zal ontvangen, als hij niet behoorlijk kan betalen. De weinige centen, die hij reeds in de

linkerhand heeft verzameld, schijnen nog niet toereikend te zijn en wij wenschen hem dus van harte toe, dat hij uit zijn vestzak of des noods uit de voering het

ontbrekend gedeelte moge opdelven. Kan hij het zoover niet brengen en moet hij ongetroost verder gaan, dan zal die hooggewelfde ingang, die geopende deur, welke tot binnentreden schijnt uit te noodigen een pijnlijken indruk op hem maken. Het geldgebrek zal hem tot bitterheid stemmen, hij zal zich dubbel vermoeid gevoelen, hij zal geen oog hebben voor de schilderachtige gebouwen der oude stad, geen oog voor de karakteristieke uithangborden, geen oog voor de vriendelijke bloemen aan de vensters der woningen van hen, die beter bedeed zijn. De hitte zal hem meer dan ooit hinderen en het vriendelijk zonnig tafereeltje zal hem veel te zonnig zijn.

EEN LAATSTE OOGSLAG, NAAR J. RONGIER.

Een laatste oogslag.

Wij kunnen ons tegenwoordig bijna geen denkbeeld meer maken van de pracht, die onze voorouders wisten ten toon te spreiden in hunne kleeding. Om er een begrip van te krijgen zouden we een groot hoffeest in Spanje of Engeland moeten bijwonen, waar zijde, satijn en kanten in schittering wedieveren met edelgesteenten, goud en zilver. Konden zelfs ouderen van dagen zich aan den wediever in het tentoonstellen

van weelde niet onttrekken, hoeveel te meer moet dan de *jeunesse dorée* zich geweerd hebben om met iets voor den dag te komen, dat in pracht alles overtrof. Sedert Alcibiades zijn hond den staart afsneed om van zich te doen spreken, is de galante wereld nog geen haar er op verbeterd: de aandacht

trekken, van zich te doen spreken, dat was het eenige doel van deze moderidders, al was slechts een zijden strik de aanleiding daartoe. Zulk een moderidder geeft onze gravure te zien. Wij wagen ons niet aan de beschrijving van zijn costuum, doch wijzen er op dat het heerschap zeer veel met zijne knevels op heeft; want de laatste oogslag is aan deze mannelijke sieraden gewijd. Men kan dit wellicht allesbehalve mannelijk vinden, doch dan moeten we herinneren aan de uitspraak van een kunstrechtter van die dagen, die rondweg zegt goede gedachten te koesteren van een edelman, die er trotsch op gaat een schoonen knevel te hebben. De tijd, welken hij besteedt, om hem te fatsoeneeren, voegt hij er bij, is niet verloren; want hoe meer hij hem beschouwt, hoe meer zijn geest moet vervuld worden met mannelijke en moedige gedachten. Behoeven wij er nog bij te voegen, dat onder zulke aansporing alle dwaasheden mogelijk waren?

De Japansche postbode.

Onder de hervormingen op allerlei gebied, onder de leiding van den regeerenden keizer van Japan tot stand gekomen, behoort in de eerste plaats die van het vervoer, hetwelk zeer gebrekkig was. Thans reist men in Japan gelijk overal; de eerste spoorweglinie, van Jeddo naar Jokohama, is in 1872 ingehuldigd; sedert dat tijdstip zijn nieuwe en talrijke spoorbanen over de geheele uitgestrektheid van het rijk aangelegd.

Intusschen is het er nog ver van af, dat het post-, telegraaf- en spoorwegwezen er op denzelfden voet als in Europa zou zijn ingericht, en in afgelegen oorden des rijks vindt men nog altijd van die primitieve postboden, *djen-riki* genoemd, die, in een hoogst eenvoudig costuum, door alle weêr en wind, brieven en pakjes aan hun adres bezorgen.

De gemiddelde snelheid dezer boden is vijf kilometers per uur; op vlakke en droge wegen loopen zij zoo snel als een goed paard; maar op steile hellingen en slechte wegen verliezen zij al spoedig wat zij in de vlakte gewonnen hebben.

Zij zijn zoo beleefd en dienstwillig als men maar van brievenbestellers verwachten mag, en welke tochten zij ook hebben af te leggen, altijd zijn zij even opgeruimd en immer onvermoeid.

De sterrenhemel Met het bloote oog gezien.

I.

Wie onzer lezers heeft nooit met stille bewondering opgezien naar den hemel, wanneer hij als bezaaid is met de duizenden lichtende punten, welke wij onder den naam van sterren kennen? Die bewondering, hoe natuurlijk ook, nam haar oorsprong in het onbegrijpelijke en indrukwekkende; want zelfs de dichterlijke vergelijking, welke van de sterren zooveel engelenoogen maakt, die gedurende den nacht de aarde en hare bewoners bewaken, is reeds in staat ons eerbied in te boezemen. Hoeveel te

meer eerbied en bewondering moet men echter koesteren als men zich verstout de verschijnselen, welke men aan het sterrengewelf waarneemt, te verklaren en te doorgronden! Eerst dan wordt men zich van zijne bewondering bewust, zij klimt op tot den Maker van al het geschapene en de gewijde woorden van den psalmist worden verstaanbaar: 'De hemelen vermelden Gods glorie, en het uitspansel verkondigt de werken zijner handen!'

Met deze gedachte tot grondslag komen we den lezer ditmaal uitnoodigen met ons eenige avondwandelingen te doen in het vrije veld, om te samen den weg te zoeken in dien doolhof van sterren, welke - wij kunnen het vooraf verzekeren - veel gemakkelijker te vinden is dan men wel zou meenen. Al schijnen toch de sterren op het eerste gezicht ordeloos door elkander te zijn geworpen, toch heerscht er zulk eene volmaakte eenheid in, de plaats en de baan van elke ster zijn zoo nauwkeurig afgebakend, dat men slechts eene enkele ster met juistheid behoeft te kennen, om met de grootste zekerheid al de andere te vinden.

Alvorens onze wandelingen te beginnen is het noodig dat we eens in 't algemeen over de sterren spreken, ten einde eerst eenige wanbegrippen te verbeteren, welke om de bepaalde uitdrukkingen, waardoor zij voorgesteld worden, wellicht door menigeen voor absoluut worden aangenomen.

Elke dichter, die ooit den nacht heeft bezongen, heeft gewaagd van het sterrengewelf en de diepe rust, waarin alsdan de natuur verkeert. Oogenshijnlijk is hier niets tegen in te brengen, ofschoon beiden elkaar tegenspreken. De nacht toch is een verschijnsel dat geheel aan de aarde eigen is en waarmeê, om het eens duidelijk uit te drukken, de hemel, het overige van het heelal niets te maken heeft.

Op welk uur van den nacht wij ons ook met den geest buiten de aarde begeven, wij zullen altijd, in plaats van in den nacht te blijven, de zon vinden, die onophoudelijk hare lichtstralen in de ruimte verspreidt. Terwijl wij hier op de aarde in de diepe rust van den nacht verkeerden, schijnt daarboven de zon, vervolgen daar de millioenen hemellichamen hun afgebakenden weg, heerscht daar dezelfde beweging als wanneer gedurende den dag de zon ons haar gouden gelaat vertoont.

De sterren, die zelf zonnen zijn, weêrspreken dus, als zij zich aan ons oog vertoonen, elk denkbeeld van diepe rust, en zelfs de sterren, welke even als onze aarde op zich zelf duistere lichamen zijn en hun licht van de zon ontvangen, kennen onzen aardschen nacht niet, doch hebben hun eigen nacht, welke intusschen eveneens met dien der aarde niets heeft uit te staan.

Een andere uitdrukking, welke velen op een dwaalspoor kan brengen is het woord 'hemelgewelf.' Wanneer wij in het vrije veld staan en den blik naar boven wenden, schijnt het ons toe, alsof we ons op den bodem van een reusachtigen kelder bevinden, waarvan de blauwe hemel het gewelf vormt. Wij zeggen: het schijnt zoo, want zoo ergens, dan blijkt hier dat wij onze oogen niet vertrouwen kunnen. Wat wij toch voor een gewelf aanzien is niets anders dan de grenzelooze ruimte, waarin de tallooze hemelbollen niet *naast* maar *achter* elkander voortrollen en dit wel op afstanden, welke bijna met getallen niet zijn weêr te geven. Men moge dus van hemel- of sterrengewelf spreken, in wezenlijkheid bestaat het alleen in onze verbeelding, en wat wij als zoodanig beschouwen is het heelal, het ruim, waarin ook de aarde, welke wij bewonen, hare baan rondom het middelpunt van al het geschapene, de zon, beschrijft.

Wij hebben daar een woord genoemd, waarvan wij gaarne eene verklaring zouden geven, indien dit mogelijk ware. Wat is het heelal? Voor deze vraag staat het menschelijk verstand stil, zelfs de stoutste verbeelding kan zich daarvan geen begrip

vormen. Neemt men een schoolboek ter hand dan kan men daar lezen dat door het heelal de grenzenlooze hemelruimte verstaan wordt; maar wie kan zich eene grenzenlooze ruimte denken? Zoodra men toch meent zich deze te kunnen voorstellen, komt onmiddellijk het denkbeeld van eene nieuwe ruimte daarachter het gevormde begrip omverwerpen. Om onzen lezers ten minste het begin van een denkbeeld over het heelal te geven willen we een tocht door de ruimte doen.

De snelheid, waarmee een kogel het kanon verlaat, bedraagt 400 meters per seconde. Voor eene reis door de ruimte is deze vaart echter te langzaam, want wij zouden slechts 1440 kilometers of 360 uren in één uur afleggen. Dat is te min. Er bestaan in de natuur bewegingen die onvergelykelijk sneller zijn, bij voorbeeld de snelheid van het licht. Deze snelheid bedraagt 77000 uren per seconde. Dat is beter. Wij willen dan op een lichtstraal te paard stijgen en met haar de ruimte doorklieven.

De aarde als uitgangspunt nemende, gaan wij recht voorwaarts, het komt er niet op aan in welke richting. Na de eerste seconde hebben we reeds 77000 uren afgelegd; bij het einde der tweede 154.000. Wij gaan verder. Tien seconden, één minuut, tien minuten zijn verlopen..... vijftig millioen uren zijn afgelegd. Wij vervolgen onzen weg gedurende een uur, een dag, een week, zonder onze snelheid te vertragen, wij gaan voort gedurende een, twee, drie maanden, een jaar. De weg, welken wij achter ons hebben, is reeds zoo lang, dat hij in kilometers of in uren uitgedrukt, onuitspreekbaar is en ons begrip te boven gaat: het zijn trillioenen, millioenen op millioenen. Maar wij geven het nog niet op. Onophoudelijk met de snelheid van 77000 uren per seconde voortgaande, snellen we gedurende jaren, vijftig jaren, een eeuw door de ruimte.... Waar zijn wij? Reeds sedert lang zijn wij de sterren gepasseerd, welke men van de aarde, zelfs met den grootsten kijker niet zien kan; sedert lang schieten we voorwaarts door streken, die geheel onbekend zijn. Geene enkele gedachte is in staat den afgelegden weg te volgen; de trillioenen op de trillioenen beteekenen niets meer; op het gezicht van die verbazende ruimte staat de verbeelding vernietigd stil.... Welnu, zijn wij thans aan het einde genaderd? Neen, wij hebben nog geen *enkelen stap* in de ruimte voorwaarts gedaan.

Wij zijn niet dicht bij een grens gekomen als wanneer we op de plaats van ons vertrek gebleven waren; van het punt waar we gekomen zijn zouden we denzelfden tocht nog eenmaal kunnen doen; wij zouden eeuwen en nogmaals eeuwen met dezelfde snelheid kunnen voortgaan; wij zouden op elke plaats van de ruimte ons kunnen richten naar rechts en links, vooruit en achterwaarts, naar boven of naar beneden, in alle richtingen; en als wij dit eeuwenlang gedaan hadden zouden we wanhopig stilstaan voor de nieuwe grenzenlooze ruimte, die zich telkens aan onze blikken voordoet, maar dan ook erkennen, dat we het kleinste gedeelte van de ruimte nog niet afgelegd hadden en dat we nog evenver gekomen zijn als we waren bij ons vertrek.

In dat heelal, in die ruimte nu bewegen zich de hemelbollen, die wij als sterren aan ons uitpansel zien, waaronder ook onze aarde eene zeer nederige plaats inneemt; want wat we daar als kleine sterren zien blinken zijn bollen, waarbij de aarde slechts als een knikker verschijnt. De geleerden toch hebben ons wiskundig voorgerekend, dat er sterren zijn, wier inhoud 39000 malen grooter is dan die der zon, terwijl de zon zelf de respectabele ruimte inneemt van 3734 billioenen kubieke mijlen. Wat is de aarde daarbij vergeleken, die slechts 1.400.000ste van deze ruimte beslaat? Laat ons, om een flauw begrip van deze getallen te geven, er bijvoegen dat de hoogste berg der aarde slechts 1180 meters meer bedraagt dan de lengte van één mijl en men

kan zich eene voorstelling maken van eene kubieke mijl, namelijk een dobbelsteen die 7407 meters lang, breed en hoog is.

Men duizelt als men poogt zich een lichaam voor te stellen, welks omtrek 3 biljoenmalen grooter is dan de hoogste berg der aarde in 't kubiek genomen, doch niet minder moet het verbazing wekken dat er sterren zijn, welke zich vier duizendmalen sneller bewegen dan onze snelste spoorwegen en dat zij zich toch in duizenden jaren voor ons oog maar weinig aan den hemel verplaatsen.

Men zal wel begrepen hebben dat zoowel de grootte der hemelbollen als de snelheid, waar-

mee zij zich bewegen, in verband met onze waarneming, moeten verklaard worden door den afstand waarop zij van ons verwijderd zijn. Om deze te meten wordt de gewone lengtemaat te klein, waarom men den afstand der aarde van de zon, dien men op twintig millioen mijlen schat, tot eenheid heeft aangenomen. Welnu, er zijn sterren, die vijf, zeven, tienduizend zonsafstanden van de aarde verwijderd zijn; voor de Poolster bedraagt dit getal zelfs vier millioen.

Laat ons hier echter stilstaan. De cijfers, die we gaven, alsmede het flauwe begrip van die werelden buiten ons, zouden wellicht den lezer den lust benemen zijn arme hersens verder te plagen met voorstellingen, die buiten ieders bevatting gaan. Toch meenden we, dat een kort overzicht van de ruimte en haar inhoud eene geschikte inleiding was voor enkele wandelingen met het doel om den nachtelijken hemel meer te leeren kennen.

In het volgend artikel zullen we ons eerste tochtje beginnen.

(Wordt vervolgd.)

Iets over geheimschrift.

De spraak is ons gegeven om onze gedachten aan anderen mede te deelen, maar zij kan ook zeer goed gebruikt worden om die gedachten te verbergen. Evenzoo kan men het letterschrift, dat ten doel heeft met een afwezige van gedachten te wisselen, zoodanig inrichten, dat onze korrespondentie voor derden een ondoorgrondelijk geheim blijft, en sedert de oudste tijden is men reeds op middelen bedacht geweest om schriftelijke mededeelingen voor de nieuwsgierigheid van onderscheppers te beveiligen.

Zoo verhaalt Plutarchus in het Leven van Lysander het volgende:

‘Wanneer een grieksche staat een veldheer uitzond, liet hij twee cilindrische houten staven met zulk eene nauwkeurigheid vervaardigen, dat zij in lengte en dikte volkomen gelijk waren; een daarvan behield men zelf, den ander gaf men aan den veldheer. Had men nu dezen het een of ander geheim mede te deelen, dan nam men eene lange smalle strook perkament, rolde die spiraalvormig zoodanig om den staf, dat de randen der strook juist tegen elkander sloten, en schreef de geheime mededeeling dan dwars daarover. Vervolgens werd de strook er afgenomen, opgerold en den veldheer toegezonden. Daar nu hij alleen den passenden staf bezat, zoo waren de letterteekens voor ieder ander onverstaanbaar.’

Deze soort van geheimschrift noemden de Grieken *scytale*. Maar nog een ander geheimschrift was toenmaals in gebruik; Aneas Tacticus, die ten tijde van Aristoteles leefde, deelt het in een zijner commentaren mede, en zegt dat bij dit schrift de klinkers door punten aangeduid werden. Het woord *Dionysios* bijvoorbeeld zou daarin aldus geschreven worden:

D: . :: n ::: s : . :: s.

Zoo als men ziet is het aantal puntjes in overeenstemming met de volgorde der vokalen, zoodat *a* door één, *e* door twee, *i* door drie, *o* door vier, *u* door vijf en *y* door zes puntjes wordt aangeduid. Dit geheimschrift is echter al te eenvoudig, en de sleutel daarvan zal voor oningewijden al gemakkelijk te vinden zijn geweest, vooral in een tijd toen bij verscheidene volken het gebruik bestond om in het schrijven steeds de klinkletters achterwege te laten. De Hebreërs bij voorbeeld schreven nooit anders dan de medeklinkers op en lieten het aan den oplettenden lezer over, uit den zin der

woorden de ontbrekende klinkletters op te maken. Menigeen zal het wellicht opgevallen zijn dat Hebreeuwsche opschriften op gebouwen enz. steeds uit zoo weinig letters bestaan, zoo dat een paar streepjes dikwijls een geheel volzin moeten beteekenen; dit is eenvoudig het gevolg van het Hebreeuwsch gebruik om alleen de medeklinkers door letterteekens weêr te geven.

De geschiedenis verhaalt verder dat aan het hof van Karel den Groote en aan dat van koning Alfred van Engeland dikwijls van de zoogenaamde *cryptographie* of het geheimschrift gebruik gemaakt werd, en in de vijftiende en zestiende eeuw waren er vele geleerden, die zich ernstig op deze kunst toelegden. Met onvermoeide scherpzinnigheid werden reeds in dien tijd telkens nieuwe methoden van geheimschrift uitgedacht, en niet zelden wist men onderschepte diplomatische stukken met veel takt te ontcijferen.

Tot in den laatsten tijd werd de kunst van het geheimschrift bijna uitsluitend door diplomaten, legerhoofden, alsmede door revolutionnaire samenzweerders en zelfs gemeene misdadigers beoefend. Daar het echter tegenwoordig, bij het gebruik der open briefkaarten en telegrammen, meer en meer gebruikelijk wordt zijne mededeelingen in geheim letterschrift uit te drukken en vooral bankiers, groothandelaars enz. veelal van het geheimschrift gebruik beginnen te maken, kan het zijn nut hebben, hier het een en ander over de verschillende gebruikelijke methoden van geheimschrift mede te deelen.

Voor het telegraphisch verkeer zijn alleen die geheimschriften geschikt, welke uit letters en cijfers bestaan, en daarom willen wij deze het eerst behandelen.

Het eenvoudigste lettergeheimschrift bestaat hierin dat men aan de letterteekens eene andere beteekenis geeft, dan zij gewoonlijk hebben; het is dan ook reeds van de vroegste tijden bekend, werd in de middeleeuwen veelvuldig aangewend en is nog tegenwoordig in gebruik; zonder de minste kennis der *cryptographie* kan ieder daarmede geheime korrespondentie voeren.

Men verhaalt dat sommige joodsche geleerden, om te beletten dat anderen hunne briefwisseling onderschepten, den kunstgreep gebruikten, de afzonderlijke letters te verplaatsen. Ook Caesar en keizer Augustus bedienden zich van dat eenvoudige middel; volgens Suetonius zette namelijk de eerste in plaats van de *a* eene *d*, in plaats van de *b* eene *e*, in plaats van de *c* eene *f*, enz., terwijl Augustus voor de *a* een *b*, voor de *b* eene *c*, voor de *c* eene *d*, enz. schreef. Het is echter de vraag of zulk eene eenvoudige letterverplaatsing tegenwoordig nog het geheim der korrespondentie behoorlijk zou bewaren, en daarom is het aan te raden de letterverplaatsing op eene meer willekeurige wijze toe te passen, dan de beide Romeinen.

Wanneer men bij voorbeeld de zes en twintig letters van het alphabet zoodanig verplaatst, dat men in plaats van

a b c d e f g h i j k l m n o p q r s t u v w x y z

de letters in deze volgorde bekomt:

n h j e r m b y k v q a s i x z f t o c w l g u p d

zal men zeker veel meer beter waarborg hebben, dat de correspondentie alleen door den geadresseerde verstaan wordt. Volgens deze methode zou b.v. de geheime dépêche: 'Het leger zal morgen van front veranderen,' als volgt luiden:

Yrc arbrr dna sxtbri lni mtxic lrnietri.

Bekwame cryptografen zouden dit geheimschrift echter spoedig ontcijferd hebben, daar de ordelijke samenvoeging der teekens tot woorden hen allicht op het spoor van den sleutel zoude [b]rengen. Daarom is het beter al de letters tot één woord te verbinden of beter nog de letters bij groepjes van vijven aaneen te schrijven; en daar het gebruik van hoofdletters allicht aan eigennamen zou doen denken is het raadzaam zich alleen van kleine letters te bedienen; de depêche zou dan dit voorkomen krijgen:

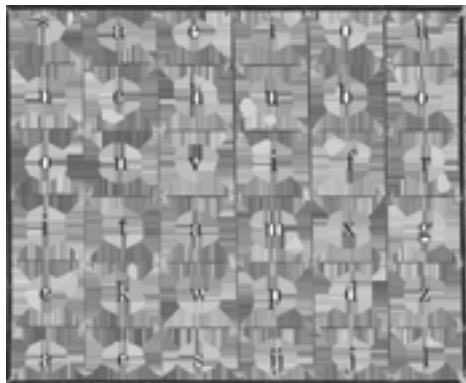
yrca r brtdn asxtb rilni mtxic lrnle tri.

Het spreekt van zelf, dat degene, wien men eene korrespondentie in dergelijk geheimschrift toezendt in het bezit van den sleutel dient te zijn, en in dat geval is de oplossing voor hem zeer gemakkelijk; hij behoeft slechts het alfabet met de daaronder geplaatste omgezette letters voor zich te nemen, en letter voor letter de geheime teekens door gewone letters te vervangen.

Een geheimschrift, dat in de elfde eeuw veel in zwang was en waarvan zich ook de klerk Reginpold bediende, bestond hierin dat men in plaats van een klinker steeds de letter schreef, die in het alfabet daarop volgt, b.v. *b* voor *a*, *f* voor *e*, enz.

Reginpold zou bijvoorbeeld in plaats van *Illustratie* geschreven hebben: *Kllvstrbtkf*.

Tot de eenvoudige lettergeheimschriften behoort ook het geheime vokaalschrift. Men deelt een groot vierkant door vijf opstaande en vijf horizontale lijnen in zes en dertig kleine vierkantjes, en plaatse, op de wijze als hieronder opgegeven is, in de bovenste rij vierkantjes alsmede in de rij links de vijf klinkletters *a*, *e*, *i*, *o* en *u*, terwijl men de vijf en twintig overgebleven ledige vierkantjes met de vijf en twintig meest voorkomende letters van ons alfabet invult. De *q* en *y* bij voorbeeld kan men gevoeglijk overslaan.

Wil men in dit geheimschrift bij voorbeeld schrijven: 'Ik kom morgen bij u,' dan zoekt men de eerste letter (hier dus de *i*) onder de vijf en twintig in bovenstaande tabel verspreide letters op (men vindt de *i* in onze tabel in het vierde vierkantje van de derde rij) en zet nu in plaats van deze letter de twee vokalen, welke in dezelfde vertikale en horizontale rij aan het einde staan, hier derhalve de letters *oi*. De tweede letter wordt op dezelfde wijze door vokalen vervangen en in de plaats der *k* krijgt men dus *ea*. Zoo gaat men voort, telkens de tabel als eene Pythagorische tafel raadplegende, waarna men voor den geheelen oorspronkelijken tekst zal bekomen:

oieaeauuuuuuouiuuaeeuoaiui.

Om nu het bepaalde karakter van dit geheimschrift niet te verraden, hetgeen door het uitsluitend gebruik van vocalen allicht kon gebeuren, plaatst men tusschen de klinkletters naar willekeur verschillende medeklinkers, of vormt er met behulp van medeklinkers woorden van, die meer of minder met elkander in samenhang staan.

In de plaats van bovenstaande rij vokalen kan men bij voorbeeld schrijven: ‘Oliekan en saus ui in iris buurvrouw kind mug maakt een hutspot rail tuin.’

De ontvanger van zulk een bericht, die natuurlijk in het bezit van den sleutel moet zijn, behoeft slechts de medeklinkers door te schrappen en de overblijvende klinkers twee aan twee in de vokaalrijen van de tabel op te zoeken, om voor elk paar een letter te vinden. Voegt hij de aldus gevonden letters bij elkaar, dan bekomt hij de oorspronkelijke dépêche.

Een geheimschrift, dat zeer moeilijk is te ontcijferen, is het zoogenaamde kaartenschrift. Om zich daarvan te bedienen neemt men een nieuw spel kaarten, die op de sneê wit zijn, legt die volgens eene afgesproken volgorde op elkander, perst ze vervolgens opeen en schrijft nu de korrespondentie, die men geheim wil houden, op de sneê der kaarten. Worden nu de kaarten behoorlijk geschud, dan kan de ontvanger eerst dan de dépêche lezen, wanneer hij al de kaarten weêr in de volgorde gelegd heeft, welke hij met den afzender heeft bepaald. Wil men dit geheimschrift nog heimelijker maken, dan bedient men zich tot het schrijven zijner dépêche van zoogenaamden sympathetischen inkt. Dit is eene vloeistof, waarmede men schrijven kan,

zonder dat de letters zichtbaar worden; eerst door een bepaald middel, dat naar gelang der vloeistof verschilt, wordt het te voorschijn gebracht.

Ook het gebruik der sympathetische inkten klimt tot de hoogste oudheid op. De romeinsche dichter Ovidius geeft reeds den raad, brieven die men geheim wil houden met melk te schrijven; eerst door het bestrooien met koolstof of roet komt dan het onzichtbaar schrift te voorschijn, daar de vetdeeltjes der melk de koolstof op de beschreven plaatsen doen kleven.

Er bestaan verscheidene recepten tot het bereiden van sympathetische inkt, doch de mededeeling daarvan zou ons voor het oogenblik te wijd brengen. Gaan wij liever thans tot het cijfergeheimschrift over.

(Slot volgt)

Van alles, voor allen.

NOG IETS OVER DE NIEUWE WIJZE [V]AN BOEKBINDEN. - In N°. 36 bespraken wij eene nieuwe manier van boekbinden, die door den Duitscher Baumfalk uitgevonden zou zijn. Naar aanleiding daarvan ontvingen wij een schrijven van een onzer lezers, waarin hij ons verzekert dat deze manier in 't geheel niet nieuw is. Reeds voor ongeveer zes jaren heeft hij ze zien toepassen bij de firma Albracht te Groningen, waar hij werkzaam was. Alleen oude boeken, die niet genaaid konden worden, werden echter op die wijze in orde gebracht. Hoewel de correspondent niet zeggen kan van wien de uitvinding afkomstig is, komt de eer daarvan toch niet aan den heer Baumfalk toe.

DE JAPANSCH E POSTBODE.

SPINAZIEWATER ALS REINIGINGSMIDDEL. - Op het oogenblik nu spinazie een aanzienlijk deel van het middagmaal uitmaakt, is het juist de tijd om onze huisvrouwen opmerkzaam te maken op het gebruik dat zij kunnen maken van het water, waarin

die groente gekookt is. Dat water is, wanneer het warm wordt aangewend, een voortreffelijk middel om kammen, wit mandewerk enz. den glans der nieuwhed te bezorgen.

KAMERVOGELS VAN ONGEDIERTE TE BEVRIJDEN. - Liefhebbers van kanarieën andere vogels zullen ons stellig dank weten als wij hun een middel aan de hand doen, om deze diertjes van het ongedierte te bevrijden, waardoor zij soms zoo schrikkelijk geplaagd kunnen worden. Het is waar, er bestaat reeds zulk een middel, dat algemeen bekend is, namelijk de kooien van uitgeholde vlierstokjes te voorzien; daarin verzamelen zich de luizen en men kan ze dus bij het schoonmaken der kooi gemakkelijk daaruit verwijderen. Het middel, dat wij aan een duitsch blad ontleenen, is echter nog eenvoudiger en doelmatiger. Het bestaat hierin dat men de kooi gedurende den nacht met een stuk wit linnen behangt, waarna men des morgens bevinden zal, dat de luizen de vogels verlaten en zich op het linnen verzameld hebben. Een vogelliefhebber, die op deze manier gedurende vier weken twee vogels behandelde, werd daardoor in de gelegenheid gesteld niet minder dan vierhonderd luizen te bemachtigen en onschadelijk te maken.

Het bedekken der Kooien gedurende den nacht is des winters nog om eene andere reden aan te bevelen. Het beschut namelijk onze zingende gevangen huisgenooten tegen eene te groote verandering van temperatuur, waaraan vooral die vogels blootstaan, welke in kamers hangen, waar overdag gestookt wordt.

VRIENDEN VAN DEN LAND- EN TUINMAN. - Genieten onze kamervogels over het algemeen eene liefderijke verzorging, met hunne confraters in het vrije veld is dit niet altijd het geval; niet zelden worden zij onbarmhartig vervolgd en toch zijn de meesten hunner ware vrienden van den land- en tuinman. Wil men zich een denkbeeld vormen van het groot nut, dat sommige dezer diertjes tot uitroeijing van het ongedierte verschaffen, dan vestige men de aandacht op de volgende cijfers.

De fransche natuuronderzoeker Florent Prévost, die jaren achtereen de magen van verscheidene insectenetende vogels onderzocht heeft, verhaalt dat hij in de magen van achttien muurwaluwen, die hij op verschillende tijden des jaars (van april tot augustus) gevangen had, niet minder dan 8390 insecten heeft gevonden, dat is dus gemiddeld 466 per vogel en per dag. Een dier vogels had er zelfs 742 in de maag, een ander 704 en de overigen minstens 244. Onder de overblijfselen van al deze insecten bevond zich geen korreltje graan, noch het minste stukje fruit of eenig ander plantaardig overblijfsel hoegenaamd. Voor al hunne diensten ter verdelging van het ongedierte vragen deze nuttige diertjes dus zelfs geen greintje van den oogst des landmans.

PADDEN ALS HANDELSARTIKEL. - Een andere vriend van den landman is ontegenzeglijk de zoozeer gevreesde en gehate pad. Dat begrijpt men in Engeland, waar zij tegenwoordig bij geheele ladingen van uit Oostenrijk ingevoerd wordt, om de engelsche broeikassen en tuinen van slakken en ander ongedierte te zuiveren. Te Londen brengen deze leelijke maar nuttige dieren van drie tot vier pond sterling het honderd op, dat is dus 36 à 48 centen voor ééne pad. En dan te moeten zien, hoe zij dikwijls door onze buitenlieden vervolgd worden!

HET NUT DER MIEREN. - Hoe meer de mensch in de kennis der natuur doordringt, hoe meer hij leert inzien dat alles goed is, wat God gemaakt heeft. Hoeveel dier- en plantsoorten, die voorheen als hoogst schadelijk en verderfelijk beschouwd werden,

zijn niet door de nieuwere natuurwetenschap behoorlijk tot haar recht gekomen. De pad, de mol, de aardworm, dieren, die vroeger onbarmhartig vervolgd werden, zijn thans behoorlijk als nuttige arbeiders in de groote huishouding der natuur in eere hersteld. Hetzelfde geldt ook van de mieren, die door velen nog voor hoogst schadelijke dieren worden gehouden, ofschoon de natuurkenner Ratzeburg sinds lang het tegendeel heeft aangetoond. Volgens dezen geleerde verdelgen de mieren de larven en poppen van verschillende insecten en tasten geen gave vruchten aan, maar alleen zulke, waaraan de vogels reeds gepikt hebben of die op eenige andere wijze geschonden zijn. Hij is dan ook van meening dat het voor de bosschen zeer goed zou zijn, als men de mierennesten met rust liet, het inzamelen der zoogenaamde miereneieren verbood en desnoods zelfs mierenkoloniën aanlegde.

In de italiaansche provincie Mantua heerscht onder de vruchtentelers het gebruik, in het voorjaar aan den voet van elken olijfbom een mierennest aan te brengen, en zij zijn overtuigd dat de boom gedurende het jaar geheel vrij van insecten en gezond zal blijven.

HET NUT DER SPINNEN. - Een ander dier, dat wel in de bescherming van den land- en tuinman mag aanbevolen worden, is de spin. Ook deze bekleedt in de huishouding der natuur eene nuttige plaats, door tot de verdelging van schadelijke insecten mee te werken. Wie zijnen hof van lastig ongedierte gezuiverd wenscht te zien, houde dus de spinnen in eere; zij zijn vooral nuttig ter bescherming van fijne vruchtboomen.

TECHNISCH GEBRUIK VAN SPINNEWEBBEN. - Sedert jaren hebben de Franschman Bon en de Spanjaard Fremezar getracht van het spinsel der spinnen tot technische doeleinden gebruik te maken. Hoewel hunne pogingen tot dusverre slechts weinige resultaten hebben opgeleverd, is het toch de moeite waard er eenige bijzonderheden van mede te deelen.

Dat de draad, dien de spin spint, veel fijner is dan die van den zijdeworm en eene betrekkelijk groote sterkte bezit, is algemeen bekend; en het lag dan ook voor de hand, proeven te nemen om van het spinsel dezer dieren technisch nut te trekken. Inderdaad is het ook gelukt handschoenen, kousen enz. uit zulk spinsel te vervaardigen; maar dit ging met zooveel moeilijkheden gepaard, dat er ter nauwernood van eenige practische beteekenis sprake kon zijn.

Die bezwaren bestaan vooreerst in de groote moeiten en kosten, die het voeden van een groot aantal spinnen vereischt; vervolgens in den gulzigen en krijgshaftigen aard dezer dieren, die, als zij in grooten getale bijeen gehouden worden, elkander een oorlog op leven en dood aandoen, en eindelijk in de geringe hoeveelheid van het spinsel, zoo dat er minstens 27000 spinnen noodig zijn om één pond spindraad te leveren, iets waartoe twee à drie duizend zijdewormen voldoende zouden zijn.

Op deze bezwaren en vooral op de verdelgingsoorlogen der spinnen onderling zijn dan ook de pogingen der bovengenoemde natuurkenners tot heden afgestuit.

[Nummer 41]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

Aan de ontbijttafel.

‘Ik heb daar juist een brief gekregen van Fanny, lieve man, en ze neemt volgaarne ons voorstel, om hier een paar weken te komen logeeren, aan.’

‘Zoo zoo, wijfje, wel dat doet me plezier. En is alles nu in orde? Mankeert er aan de logeerkamer niets, volstrekt niets? Zal ze er zóó logeeren, dat ze niet de minste aanmerking kan maken?’

PARNELL, DE IERSCHE VOLKSMAN.

‘Neen, plaaggeest, alles is perfect in orde, en als gij nu maar zoo lief wilt zijn, om wat minder aan uw boeken te denken en ons als galant cavalier te vergezellen, dan twijfel ik niet, of het aardige ding zal tevreden zijn over haar reisje.’

‘Ja, dat wil ik natuurlijk wel; maar ge kent Fanny, en om haar tevreden te stellen, daartoe is wat noodig, dat verzeker ik u.’

‘Nu ja, man, dat is ook zoo; maar we konden er nu eenmaal niet buiten; ze hebben ons verleden jaar zoo lief ontvangen, en ge zijt overigens zelf de eerste geweest om haar te vragen.’

‘Enfin, we zitten er voor; ik zal in 's hemels naam mijn boekenkas maar voor een paar weken vaarwel zeggen.’

Dit krasse besluit werd in een nette woning op de Heerengracht, te Amsterdam, genomen door den heer Zuidhoek, en bij acclamatie goedgekeurd door zijn echtgenoot, welke beide personages ik bij dezen de eer heb, met inachtneming van

de gebruikelijke plichtplegingen, aan mijn waarde lezers voor te stellen. De heer Zuidhoek is een niet onbemiddeld advocaat zonder praktijk, die, ofschoon veel droogs lezende, daarom toch niet in het huiselijke leven aan ongezelligheid lijdt. Wanneer hij het eenmaal van zich heeft kunnen verkrijgen zijn boek te sluiten, acht hij het niet beneden zich, met zijne gade over koetjes en kalfjes te spreken, of een lofrede op het toilet van mevrouw B., het snoeperige hoedje van mevrouw Z., enz. geduldig en zelfs met schijnbare belangstelling aan te hooren. Want zijn vrouwtje is er een zoo als er vele zijn; haar dagelijksch levensprogram bestaat in: opstaan, toilet maken, visites afleggen, concerten en theaters bezoeken en haar man veel geld kosten.

Van den anderen kant dient echter gezegd te worden, dat zij zelve eene aardige fortuin meêgebracht hebbende, haar rechten heeft. Zij hoeft die overigens nooit te doen gelden, daar het echtpaar, hoewel zich in scherp contrasteerende richting bewegende, wezenlijk gelukkig mag heeten in den zin, dien de lichtzinnige wereld aan dat begrip gelieft te hechten: mijnheer gaat zijn weg en mevrouw den haren, zonder dat zij elkander ooit een onaangenaamheid zeggen. Integendeel, veeleer komt het, waar elders botsing zou plaats hebben, tusschen hen tot concessiën en een vergelijk. Dit laatste is vooral het geval, als het een bezoek aan concertzaal of schouwburg geldt. Ten opzichte van ééne zaak echter zijn zij het volkomen eens. Elk jaar maken zij een reisje in Frankrijk, Duitschland of Zwitserland, en van zulk een tochtje terug keerende, brachten zij verleden jaar eenige dagen door bij hun neef en vriend dokter Volkert te Arnhem, een weduwnaar, wiens dochter Fanny zoo even het voorwerp was van de samenspraak aan de ontbijttafel.

Daar de dokter zijne vrouw reeds vroeg verloren heeft, en slechts een eenig kind bezit, is het, menschenlijkerwijze gesproken, zeker geen wonder, dat Fanny een soort van afgodje is in haars vaders oog, en lief bedorven wordt. Als ik zeg: 'lief bedorven wordt,' dan bedoel ik daarmee, dat papa niet gelukkiger is dan wanneer hij de wenschen van zijn kleine 'Fan,' zij het ook ten koste van handenvol geld, kan bevredigen. Dit laat intusschen niet na, dat 'Fan' wèl veel wenschen, doch weinig eigenlijke nukken heeft, en zodoende meer als sirene dan als despootje pa-lief om haar vinger windt. Fan heeft een aardig blond krullebolleke, en haar ranke taille leent zich voortreffelijk voor allerlei coquette toiletjes. Men begrijpt dus, of er ook verscheidenheid in haar garderobe is.

De komst.

'Ziezoo, man - zegt mevrouw Zuidhoek op den voor de komst van Fanny bepaalden dag tot haar lezenden man -; de meid heeft een coupé besteld, en over een half uur zal die voor zijn. Ge moogt dus wel een beetje haast maken met u te kleeden. Ge moest nu uw boek maar voor veertien dagen toeslaan, en uw studeervertrek op het nachtslot doen.'

Met een lichten zucht van berusting legt mijnheer Zuidhoek zijn vouwbeen tusschen de twee bladzijden, waar hij bezig was een nieuwen schat van staatsrechtelijke wetenschap te vergaren, en schikt zich in zijn lot van *bonvivant malgré lui*.

Weldra is Fanny gearriveerd, zijn de drie koffers en een dozijn doozen op de logeerkamer gebracht, en is de arnhemsche schoone bezig zich een weinig te restaureeren; wat een ge-

woon burgerman ‘opknappen’ zou noemen. Als door een ringetje te halen, verschijnt zij in de huiskamer, neemt plaats aan de tafel, en doet met den noodigen appetijt - het reizen wekte dien op - de lunch eer aan.

Nauw zijn de eerste eischen der maag bevredigd, of mevrouw meent haar logée geen grooter genoegen te kunnen doen dan door er aan te herinneren, dat dient overwogen te worden, hoe den avond zoo vroolijk mogelijk door te brengen.

Met koddige wanhoop grijpt mijnheer het *Handelsblad*; want *de Tijd*, waarmeê hij anders om de hoofdartikelen nog al dweept, - ik vergat te zeggen, dat beide familiën katholiek zijn, ofschoon ietwat liberaal getint - zwijgt op dat punt. Terwijl hij zijn oog over de rubriek ‘Publieke Vermakelijkheden’ laat glijden, is Fanny, die zijn zwak voor *de Tijd* kent, ondeugend genoeg om te zeggen: ‘Zou u niet eens in *de Tijd* kijken, neef?..... och, maar dat is waar ook, *de Tijd* neemt de publieke vermakelijkheden niet op. Is u 't niet met mij eens, neef, dat *de Tijd*, die toch onder andere opzichten tracht meê te gaan met zijn tijd, ons daarin ook moest voorlichten?’

‘Ja en neen, nichtje; ik begrijp zeer goed, dat *de Tijd* natuurlijk geen rijp en groen kan opnemen, en dit in aanmerking nemende, vind ik het beter, dat hij de geheele rubriek achterwege laat; maar wat mijns inziens *de Tijd* wèl moest doen, d.i. iemand van zijn redactie zenden naar de theaters, om zijn lezers op de hoogte te houden van de strekking der stukken, die gespeeld worden. Wanneer hij daartoe wilde overgaan, zou hij groot nut stichten; want al te dikwijls vermoedt men achter den titel van een stuk niets kwaads, en moet men tot zijn teleurstelling ondervinden, dat de vlag een gesmokkelde lading dekt. Daar zie ik nu bijv. in het *Handelsblad* geannonceerd “Mascotta,” bij Prot. Wat is “Mascotta”? Dat kan van alles zijn: een goed stuk, een vod, een draak, een onzedelijk....’

‘Hola, neef, onzedelijk? Worden er in Amsterdam dan ooit onzedelijke stukken gespeeld? Ik wist wel, dat Parijs niet heel zuiver was, maar Amsterdam, die deftige koopmansstad, dat is *most horrible!*’

‘En toch is het, helaas, maar al te waar. Ik zal niet beweren, dat onze nederlandsche tooneelsten zich tot dusver grof bezondigen, verre van dien; 't zijn meestal geïmporteerde gezelschappen, die men niet vertrouwen kan. Ziet men nu zulke dingen nog slechts in het fransch, dan kan het er eventjes door, omdat dan veel zoogenaamd pikants ons ontsnapt, en ook wijl wij, Nederlanders, den Franschen, die nu eenmaal voor lichtzinnig te boek staan, veel vergeven, al is het kleedje soms wat doorzichtig; maar zoodra zijn ze niet in het Hollandsch of het Vlaamsch vertaald, of ze worden zoo walglijk plat, dat ze zelfs den niet al te kieskeurige stooten.’

‘Nu maakt ge 't toch wel een beetje al te erg, man,’ meende mevrouw; ‘ten minste van zulke monsterachtigheden, die geen fatsoenlijk mensch zonder blozen kan bijwonen, heb ik nog niet gehoord. Maar om op “Mascotta” terug te komen, zou dit nu wezenlijk zoo verschrikkelijk wezen? Ik zou eens gaarne willen weten, wat het eigenlijk is. En gij, Fan?’

‘Ja, nicht, om u de waarheid te zeggen, ik ook; er ligt in dien zonderlingen titel iets intrigerends, iets magnetisch.....’

‘Juist,’ valt Zuidhoek haar in de rede, ‘het aantrekkelijke, het verleidelijke van de verboden vrucht.’

‘Dus dan niet naar “Mascotta,” man? “Mascotta” onverbiddelijk van de lijst onzer genoegens geschrapt?’ vraagt mevrouw, met iets in haar trekken, dat naar teleurstelling zweemt.

‘Neen, dat nu juist niet; maar ik zal zoo voorzichtig zijn om eerst poolshoogte te nemen bij Van Straalen; die heeft het zeker gezien, want die komt overal.’

‘Wie is die mijnheer, die overal komt, die mijnheer Van Straalen, neef?’ vraagt Fanny gemaakt nieuwsgierig.

‘Van Straalen is een piepjong advocaatje, 'n aardig ventje, met veel levenslust en geest, net naar uw model geknipt; maar hij is protestant, dat is jammer voor u, hè?’

‘Ja, dat vind ik ook; ten minste, als hij inderdaad zoo geheel en al naar mijn model - dat ik, tusschen twee haakjes, zelf niet ken - geknipt is. Dus de kans op n° 1 is al verkeken. Hebt u nog meer van die jeugdige vrienden, neef Tantalus, met wie ik vermoedelijk in aanraking kom, en die voor mij even hopeloos verloren zijn als mijnheer Van Straalen, dan zal ik in mijn album een hoekje, een ongewijd plekje, voor hen afzonderen.’

‘Spot maar, ondeugende meid - lacht neef -, spotters krijgen spotters loon..... Zie, hoe toevallig, daar zie ik juist Van Straalen op de stoep stappen; de man komt als een *deus ex machina*, alsof hij geroepen was.’

Ware neef fijn opmerker geweest, of liever had hij eenige achterdocht gekoesterd, dan zou hij gezien hebben, dat een vluchtig rood Fanny's wangen kleurde. Toen de heer Van Straalen binnentrad, was dat verdachte blosje echter weêr verdwenen, en de houding der jongelieden bij de voorstelling kon zelfs den scherpstziende doen denken, dat zij elkander voor de eerste maal ontmoetten. ‘Mejuffrouw,’ ‘mijnheer,’ een paar buigingen - ziedaar alles.

Van Straalen is een knap jonkman, van nog al hooge, goedgevormde gestalte, met regelmatige gelaatstreken en donker uitzicht, een schoonen zwarten knevel en een onberispelijkheid in zijn bewegingen en manieren, die aanstonds doen zien, dat hij in beschaafde kringen is opgegroeid. Daarbij is hij naar den laatsten smaak, maar hoegenaamd niet fatterig gekleed - kortom, zoo als hij daar staat, den levendigen, wel ietwat spottenden blik op u gericht, moet hij op een meisjeshart een onweêrstaanbaren indruk maken.

‘Wel, Van Straalen, ge zijt ons dubbel welkom,’ voegt Zuidhoek zijn jeugdigen bezoeker gulhartig toe. ‘Wij hadden het over “Mascotta,” dat bij Prot wordt gegeven. Kent gij dat?’

‘U bedoelt, of ik het gezien heb, mijnheer Zuidhoek. Nog niet, tot mijn spijt; want naar ik hoor, moet het een aardig onzin-dingetje zijn.’

‘Zoo zoo, dus met andere woorden gezegd: pikant ingekleede onzin, 'n meesterstukje of iets van het genre *canaille*. Weet ge soms wat van de intrige, dan zouden wij alvast op streek kunnen komen.’

‘Pardon, mijnheer Zuidhoek, ik weet alleen - zoo althans heeft men mij gezegd -, dat het aardig moet zijn, en zoo het u derhalve mocht tegenvallen, blijf ik buiten alle verantwoordelijkheid. Wel heb ik eens denzelfden troep een ander stuk zien spelen, waarin, mijns inziens, niets stak, dat eenigszins hinderlijk kon zijn; maar dat bewijst voor de “Mascotta” natuurlijk niets. Zoo het echter niet onbescheiden mocht wezen, permitteer mij dan het voorstel, om uw bezoek aan de “Mascotta” nog een paar dagen te verschuiven; ik zal mij inmiddels beter op de hoogte stellen.’

‘Ja, dat is inderdaad de beste oplossing, zoo ge mij dat plezier wilt doen, Van Straalen; vooral de dames zou ge er zeer door verplichten, en ik geloof niet, dat zij mij zullen afvallen, wanneer ik u, zoo het stuk genietbaar is, inviteer om van de partij te zijn?’

‘Zeker, dat zouden wij zeer lief van u vinden, mijnheer Van Straalen,’ beaamt mevrouw, het gevoelen van haar nicht vooruitlopende; ‘heel aardig.’

Fanny bleef derhalve niets over - al zou zij er ook iets op tegen hebben gehad, wat volstrekt niet het geval was - dan een goedkeurend knikje.

‘Nu, Van Straalen,’ voegt nu Zuidhoek, opstaande, den jonkman toe, ‘ge blijft de dames nog wel een beetje gezelschap houden, hé? Ik was, toen ik Fanny aan het station moest afhalen, juist met een belangrijk hoofdstuk bezig, en waar u zijt, zullen de dames mij wel willen excuseeren. Adieu, zoo als gezegd is; ge informeert eens, niet waar?’

‘Stellig; uw dienaar, mijnheer Zuidhoek.’

Nadat Zuidhoek zich had verwijderd, hadden de jongelui het al spoedig zeer druk met elkander. Niet dat de tegenwoordigheid van den heer des huizes dat verhinderde; maar Van Straalen had zich van een plicht te kwijten: hij moest de dames amuseeren, en een nu en dan weêrklinkend zilveren lachje bewees, dat hij daarin uitstekend gelukte.

‘Een aardig mensch, die mijnheer Van Straalen; vindt u niet, nicht?’ zegt Fanny dan ook, nadat hij is heengegaan.

‘Charmant, Fanny, charmant. Zie, neef plaagde u zoo even, toen hij zegde, dat Van Straalen voor u geknipt was; doch in vollen ernst, 't is zoo.’

‘Maar neef zegde er immers bij, dat mijnheer Van Straalen protestant is, nicht?.... Och kom, - liet zij er schijnbaar luchthartig op volgen - waar denk ik ook aan. Ik ben mijn leventje nog volstrekt niet moê, en wil eerst nog eenige jaren vrij rondfladderen, alvorens mij in een kooitje, al is het ook verguld, te laten opsluiten. Bovendien, al zou ik dit lot ook begeeren, dan zou pa toch nimmer toestaan, dat ik met een protestant trouwde. En ik zou mijn lieve paatje voor niets ter wereld verdriet willen aandoen.’

‘Hoe heb ik het nu met u, Fan? Ge behandelt de zaak op een toon, en bekijkt ze reeds van alle kanten, alsof Van Straalen u al hadt gevraagd. 't Is toch zonderling met die preutsche nuffjes; met ieder, die haar niet bevalt, steken zij onbarmhartig den draak, maar nauwelijks komt de *right man*, of ze zijn onder een hoedje te vangen.’

In café Krasnapolski.

‘Wel, Van Straalen, wat ziet gij er radieus uit!’ - zegt een heer, die met nog drie anderen, onder welke de aangesprokene, bij ‘Kras’ - de verkorte benaming van het café Krasnapolski - in den wintertuin aan een tafeltje gezeten is. ‘Hebt ge een proces gewonnen, kerel, en een bankje van duizend opgestreken; of hebt ge wat moois op het spoor?’

‘Juist, dat laatste. Ik heb u verleden jaar wel eens gesproken van 'n allerliefst, geestig snoetje, dat ik te Arnhem op een bal had ontmoet. Welnu, de bezitster van dat lieve bakkesje is thans hier en logeert.....’

‘Bij wie?’ roepen drie stemmen tegelijk.

‘Zacht wat; ge zijt toch niet van plan, om me concurrentie aan te doen; want anders zeg ik het u niet.’

‘Zijt ge gek, kerel! We zijn alleen maar nieuwsgierig om te weten, wie de boffert⁽¹⁾ is, die zoo'n wezentje mag herbergen.’

‘Welnu dan, ze logeert bij Zuidhoek.’

‘Bij Zuidhoek! Maar daar hebt ge een *pied à terre*, vent; dat kan niet beter. Kostelijk, kostelijk..... nu zult ge zeker Zuidhoek het nieuwste werk van professor

(1) Studententerm, die ‘geluksvogel’ beduidt.

Goudsmit cadeau maken; dan is hij van den vloer, en hebt ge alleen te doen met dat gekke, coquette wijf, die geen gevaarlijke dwarskijkster is.....’

‘Zeg eens, Bommelman - viel Van Straalen den raadgever ernstig in de rede -, ‘ge zult me genoeg doen met niet op zulk een toon van Zuidhoek en zijn vrouw te spreken. Die menschen zijn veel te goed en te lief voor mij, dan dat ik hen ook maar in het minst zou kunnen laten beleedigen. Ik weet wel, dat ge het zoo kwaad niet meent, maar wezenlijk, laat dat zijn.’

‘Zoo zoo, is het dan toch bepaald *une affaire sérieuse*; is don Juan Van Straalen waarlijk verliefd?’

‘Ja, dat ben ik, tot over de ooren, en ik hoop van harte, Bommelman, dat gij 't ook gauw zult worden; want *badinage à part*, de

mensch is niet geroepen, om altijd, met opzet, dwaasheden te doen.'

'Neen, moralist, dat is hij ook niet; maar toch zal u vriend Bommelman zich veroorlooven, nog eenigen tijd dwaas te zijn; dwaas zijn, is verliefd zijn; verliefd zijn, is jool hebben, en dat is toch maar alles, de eenige zaak, die ik begrijp. Wat dunkt u van die logica?'

'Voor u niet slecht.....'

'Hé, hoe kijkt ge zoo? *Ist das Bild schon verschwunden*, verdrongen door een nieuwe Dulcinea, gij *perpetuum mobile*?'

'Excuseert me,' roept Van Straalen, 'daar is ze....' en zonder adieu staat hij op, en gaat het groepje te gemoet, dat den wintertuin binnen treedt.

'Wel, wel, mijnheer Zuidhoek, - dag, mevrouw, mejuffrouw - u hier?'

'Ja, Van Straalen; ge begrijpt, dat mijn logée er op staat alle merkwaardigheden van Amsterdam te zien, en als galant cavalier mag ik natuurlijk die zucht niet onbevredigd laten.'

'Neen, dat is zeker;..... wacht, hier hebt ge een vrij tafeltje. Permitteert u mij, van het gezelschap te zijn?'

'*Sans compliments*; wat zullen de dames gebruiken, en u, Van Straalen?'

'n Cognacje, als ik zoo vrij mag zijn; de dokters raden dat tegenwoordig dringend aan.'

'Begrijpt ge, op welke gronden?' vraagt Zuidhoek. '*Kellner*⁽¹⁾ 4 glaasjes *fine*; of wou u soms wat anders, Fanny.... Niet? dus vier, *Kellner*.'

'Neen,' geeft Van Straalen, nadat de *Kellner* zich verwijderd heeft, ten antwoord; 'maar dokters vraagt men immers niet naar gronden; die worden verondersteld het te weten.'

'Dat is, helaas, zoo, en..... O ja, *à propos*, Van Straalen, hoe is het met onze "Mascotta?"' Fanny heeft gezegd.....'

'Hè, neef....'

'Nu, kindlief, ik zal het niet zeggen..... enfin, ze wou zoo gaarne "Mascotta" zien.'

'Te meer spijt het mij' - bracht Van Straalen in het midden -, 'dat ik geen decisief antwoord kan geven. Er wordt op het oogenblik in de bladen nog al gewoordentwist over dat ding. Sommige zijn er niet voor; doch tegenover hun oordeel staat dat van den hoogleeraar in de esthetiek Rosmarijn, die, behoudens enkele kleinigheden, het stuk genietbaar acht.'

'Nu, dan is er ook niets tegen' - meent mevrouw -, 'dat we "Mascotta" gaan zien; als professor Rosmarijn het stuk niet afraadt, dan kan 't, dunkt me, geen kwaad.'

(*Wordt vervolgd.*)

Onze gravures.

Parnell, de Iersche volksman.

De bedroevende gebeurtenissen, waarvan Ierland het tooneel is, trekken in de laatste jaren de oogen van geheel Europa naar het rampzalige eiland, waar zulk eene groote maatschappelijke wond te heelen, een eeuwenoud onrecht goed te maken en een altijd smeulend vuur van opstand te blusschen is.

(1) Het vroegere, echt Hollandsche 'Jan' wordt thans als een beleediging beschouwd.

Gelijk ieder weet, maakt Ierland een deel uit van Groot-Brittannië; maar nooit heeft Engeland het wingewest met zich weten te verzoenen, nooit heeft het Ierland zoodanig weten te besturen, dat het vergat een wingewest te zijn. De vruchtbare bodem, die eene bevolking van twintig millioen zielen zou kunnen voeden, telt nog geen vijf millioen bewoners!

De voornaamste oorzaak van de hartroerende ellende, waaronder dit land gebukt gaat, is gelegen in de onbillijke verdeeling van den grond, die bijna uitsluitend in handen is van eenige groote heeren of *landlords*, wier eigendomsrecht op het zoogenaamd recht van verovering gegrond is. De Angel-Saksische veroveraars hebben de landerijen, waarvan zij de oude eigenaars verdreven, onder elkander verdeeld en de vroegere bezitters als pachters of liever lijfeigenen daarop achtergelaten, om den grond te bebouwen. De bezittingen dier landlords mogen niet verdeeld worden; zij gaan volgens het recht van eerstgeboorte in de aristocratische familiën van vader op zoon over en vormen wat men een *majoraat* noemt. De pachter kan zich nooit met de hoop streelen als loon van zijn arbeid het bezit van eenige akkers grond te verwerven, die als erfgoed in zijne familie kunnen blijven of waarin hij zijne spaarpenningen zou kunnen beleggen, gelijk dit in andere landen geschiedt. Verbeterd hij den bodem, dan bevoordeelt hij daardoor niemand dan zijn meester; kan hij zijne pacht niet betalen, dan wordt hij onbarmhartig van zijne hoeve verdreven en is veroordeeld van honger te sterven; want daar Ierland eene bijna uitsluitend landbouwende bevolking heeft, is het hem zelfs niet mogelijk in den handel of in eenige andere nijverheid een middel van bestaan te zoeken.

Maar zelden bewoont een landlord zijn domein; hij vertrouwt het beheer daarvan aan een intendant toe, die er alle belang bij heeft de inkomsten van zijn meester te vermeerderen. De pachter wordt dan ook gewoonlijk met buitensporige lasten bezwaard en is aan de schromelijkste willekeur blootgesteld, zoo dat hij zich gelukkig mag rekenen, wanneer hij, na aan zijne verplichtingen jegens zijn meester voldaan te hebben, eenige vaten aardappelen voor zich en zijn gezin overhoudt.

Krachtens de wetten, waarnaar Ierland bestuurd wordt, kan daarenboven de eigenaar van het een of ander landgoed naar eigen willekeur, zonder de minste gegronde reden en zonder eenige schadevergoeding elken pachter van zijne hoeve verjagen, wanneer hij hem slechts een half jaar van te voren waarschuwt.

Het hart trilt van verontwaardiging en afschuw bij het verhaal van al de wreedheden, waaraan de landlords zich jegens hunne ongelukkige pachters hebben schuldig gemaakt. In de laatste jaren zijn duizenden en duizenden arme landlieden uit hunne woningen verdreven en van alle onderkomen beroofd. Men heeft die woningen volslagen verwoest en zelfs die huizen niet gespaard, welke de schuilplaats waren van zieken of gebrekkige grijsaards.

Het wordt tijd dat aan die gruwelen een einde gemaakt wordt; de openbare meening heeft partij getrokken voor de Negers, de Indianen en de Roodhuiden; zij is ook deelneming verschuldigd aan een volk van europeesch ras, dat men door den hongerdood wil uitroeien en vernietigen.

De voornaamste staatslieden van Engeland hebben sinds lang het arme Ierland van het juk trachten te bevrijden, waaronder het gebukt gaat. Reeds Wellington, de overwinnaar van Waterloo, verlangde dat het rampzalige land met meer billijkheid zou behandeld worden, en een aantal andere verlichte mannen na hem hebben voorgesteld de wetgeving van het zustereiland te hervormen.

Tot heden echter zijn alle ernstige verbeteringsplannen mislukt door den tegenstand en de hardnekkigheid van de Kamer der Lords, die meent dat elke verandering in

den heerschenden stand van zaken een aanslag zou zijn op de voorrechten der aristocraten. Vandaar de ellende, de wrok, de opstand van Ierland tegen zijne meesters en onderdrukkers. Vandaar dat het ongelukkige land bij uitnemendheid het tooneel van agrarische moorden en geheime samenzweringen geworden is; de pachter, die van niemand recht ontvangt, verschaft het zich ten laatste zelf en wreekt zich op den grondeigenaar over al de rampen, die hem drukken, en waarvan deze alleen de oorzaak is. Die talrijke agrarische misdaden, die elken dag gepleegd worden, zijn niet, zoo als dikwijls verzekerd en geloofd wordt, het gevolg van de ophitsingen der *home-rulers* of van de *Landleague*; armoede en honger zijn het, die den wanhopigen pachter tot de misdaad drijven.

Ter bestrijding van den verschrikkelijken geesel van het pauperisme, dat Ierland reeds sinds de zeven eeuwen, dat het onder engelsche heerschappij staat, ondermijnt, stelt de *Landleague* niet alleen voor de pacht te verminderen, maar ook den pachter het uitzicht te openen, zelf het eigendom te verkrijgen van den grond, dien hij bebouwt; en de engelsche regeering zal ten slotte wel genoodzaakt zijn aan die nederige eischen gehoor te geven.

Want behalve de *Landleague* zijn in Ierland nog andere genootschappen aan het woord, die niet zoo openlijk optreden en ook niet zulke nederige eischen stellen; het zijn de geheime genootschappen die den pachter verbieden zijne pacht te betalen en die hem ophitsen de grondeigenaars, welke tot geweld hunne toevlucht nemen, te *boycotten* of om hals te brengen. Wee dengene die aan de geheimzinnige macht dezer genootschappen weêrstaat; zij beschikken over hulpmiddelen en wapenen, waartegen zelfs de engelsche politie, hoe flink ook georganiseerd, niet is opgewassen.

Wat de *Landleague* betreft, ook deze, ofschoon door de regeering ontbonden, bestaat nog in volle kracht, al worden hare leiders dan ook in de gevangenis geworpen. De zaak, die zij voorstaat, is eene rechtvaardige zaak en zal voorzeker eenmaal zegevieren. Als het hoofd dezer machtige vereeniging kan men den man beschouwen, welks portret dit nummer te aanschouwen geeft, en wiens naam op het oogenblik door geheel Europa genoemd wordt.

Parnell is de zoon van een iersch magistraat, terwijl zijne moeder de dochter was van een admiraal van de vloot der Vereenigde Staten. In 1846 geboren, heeft hij aan de Universiteit van Cambridge schitterende studiën gemaakt. Sedert meer dan eene eeuw bewoont zijne familie een landgoed in een der schilderachtigste oorden van het groene Erin. In 1875 door drie districten tot parlamentslid gekozen, opteerde Parnell voor Cork, dat hij nog op het oogen blik vertegenwoordigt.

Met eene bewonderenswaardige werkzaamheid en een buitengewoon doorzicht begaafd, heeft Parnell allengs de taak van O'Connell overgenomen, en hoewel protestant, geniet hij de onverdeelde sympathie der iersche katholieken, al kunnen zij het hem niet vergeven dat hij voor eenige maanden de hand reikte aan Victor Hugo.

Hij verdient ten volle den naam van 'beweger,' hem door de Engelschen gegeven; want hij is de ziel van alles wat de *Landleague* in het belang der verdrukte bevolking onderneemt. Doortastend en stout in zijne woorden zoowel als in zijne handelingen, erkent hij geen ander middel ter oplossing der Iersche kwestie dan de verdeeling van den grond onder zijne bewoners en bebouwers, tegen eene schadeloosstelling, door deze aan de landlords te betalen. Op het volk heeft hij een machtigen invloed, en de engelsche regeering, die dit zeer wel weet, heeft hem dan ook tot een der eerste slachtoffers gemaakt van de uitzonderingswet, tegen de iersche verdachten

uitgevaardigd. Ondanks zijne waardigheid van Kamerlid werd hij den 13^{en} october van het vorig jaar te Ringsbirge in hechtenis genomen en gevangen gezet.

Maar al die beteugelende maatregelen hadden, in plaats van de oproerige beweging te onderdrukken, geen ander gevolg dan dat de ongeregeldheden toenamen, zoo dat de regeering ten slotte tot het inzicht kwam, dat geen geweld in staat is de wonden van het wanhopige en uitgehongerde Ierland te genezen. Parnell is sedert eenige weken weder op vrije voeten gesteld en de engelsche staatslieden arbeiden op het oogenblik aan de oplossing van het geduchte agrarische vraagpunt, dat sinds eeuwen het zustereiland beroert en de inwendige rust van Groot-Brittannië dreigt te verstoren.

Onverbeterlijk.

Bij schilders vooral kunnen wij uit de onderwerpen hunner keuze eenige opgaven voor hun karakter, hunne gemoedsstemming afleiden en de wijze, waarop zij hunne gedachten weêrgeven, toont ons in hoeverre zij waarachtig kunstenaar zijn. Een landschapschilder, die immer naar de liefelijkste plekjes zoekt, en er altijd op uit is de natuur in hare schoonste toestanden weêr te geven, zal niet op het denkbeeld komen een paneel te vervaardigen als dat van den schilder Seijppels?

Bij eene vluchtige beschouwing zal ons ook een prachtig landschap of een lief bloememeisje, bevalliger toeschijnen, dan deze scheerslijper met zijn gelapte kleeding, zijne verouderde trekken en zijn scherpen blik, waarmee hij op het mes staart, dat niet meer te herstellen is. We zien als het ware op het gelaat van dien man wat zijne gedachten zijn! Hij kan zich niet begrijpen, hoe men er toe komen kan, een mes zóó in den grond te bederven en het hindert hem, dat hij, die reeds zooveel onbruikbare messen heeft in orde gebracht, ditmaal zijne kunst ziet falen.

ONVERBETERLIJK, NAAR, C.M. SEIJPPELS.

De schilder, aan wiens werk wij deze gravure te danken hebben, heeft de waarheid op heeterdaad betrappt. Hij is een realist en als zoodanig onverbeterlijk.

Te Scheveningen.

De tijd is weêr aangebroken dat het in den winter zoo eenzame *Scheveningen* het middelpunt wordt van eene beweging en eene drukte, welke gewoonlijk in een badplaats worden aangetroffen. Hoe levendig eene plaats door dat gewoel ook wordt, toch biedt het voor een kunstenaarsoog slechts eene bonte verwarring aan, welke men ook elders kan waarnemen en dus niets aan het eigenaardige van de plaats afdoet. Wie van *Scheveningen* wat wil zien en meênenemen, moet de visschers in hun bedrijf gadeslaan of ten minste iets van de eigenlijke bewoners van Scheveningen zelf. Onze gravure, waarin iedereen Scheveningen zal herkennen, laat de badgasten dan ook met rust en het moet gezegd worden, dat de vrouwen, die zich naar het strand begeven en het gezicht op zee tusschen de twee pinken door, veel interessanter zijn dan de schoonste groep badgasten zou kunnen wezen.

DE LEEUW VAN THORWALDSEN, NABIJ LUCERN.

Iets over geheimschrift.

Het cijferschrift bestaat hierin dat alle letters en leestekens, soms ook geheele woorden en volzinnen door cijfers worden uitgedrukt. Het is tegenwoordig het meest gebruikelijk geheimschrift, daar getallen zich beter tot telegraphische depêches leenen dan letters zonder samenhang. De eenvoudigste wijze, namelijk elke der zes en twintig letters door een der cijfers van 1 tot 26 aan te geven, is echter als geheimschrift volkomen onbruikbaar. Het is noodig dat men ook de leestekens, cijfers, enz. door getallen weêrgeeft, en *d a r e n b o v e n* eenige getallen als nieten gebruikt, die men naar believen tusschen de cijfertekens kan inlasschen, om den oningewijde, die het schrift zou willen lezen, op een dwaalspoor te brengen. Verder is het noodig dat de getallen steeds uit twee cijfers bestaan, omdat men ze dan zonder afscheiding achtereên kan neêrschrijven. Duidt

TE SCHEVENINGEN.

men bij voorbeeld de zes en twintig letters door 01, 02..... 10, 11, 12 enz. tot 26 aan; punt, komma, vraagteeken, uitroepingsteeken door 27, 28, 29, 30, de cijfers van 0 tot 9 door getallen van 31 tot 40, nieten door 81, 85, 90, 96 enz., dan zou: ‘De 14 jaargang der *Belgische Illustratie*, kost tien franken per jaar,’ aldus luiden:

96040532351001011807011407040518020512
07091903080509121221192018012009051115
1920200905140618011411051416051810010118

De ontvanger van het bericht begint met de nieten door te strijken en vervangt volgens een tabel de cijfers paarsgewijze door letters, waarbij hij zich niet vergissen kan omtrent het al of niet bijeenhooren der cijfers, omdat hij weet dat telkens twee cijfers ééne letter uitmaken.

In den laatsten tijd maakt de diplomatie van bijna alle staten bij hare geheime correspondenties van cijferschrift gebruik, waarvoor opzettelijk tot dat doel vervaardigde woordenboeken bestaan.

Reeds in het jaar 1856 liet de pruisische minister van binnenlandsche zaken een aantal boeken drukken, waarin de woorden als in een gewoon woordenboek op elkander volgden, doch vergezeld van getallen in hunne natuurlijke volgorde; die getallen werden echter alleen aan het hoofd der kolom voluit gedrukt, terwijl van de overige slechts de eenheden en tientallen werden aangegeven.

Deze exemplaren, *chiffres* genoemd, stemden in de getallen, die zij voor één en hetzelfde woord opgaven, twee aan twee met elkander overeen; elk tweetal onderscheidde zich echter van de anderen door het verspringen van een bepaald cijfer. Van deze tweetallen bleef één exemplaar in het ministerie van buitenlandsche zaken, terwijl het andere aan de gezanten in het buitenland gezonden werd. Zoo ontving bij voorbeeld de ambassadeur te Parijs een exemplaar van het tweetal A, die te Madrid een exemplaar van het tweetal B., en zoodoende konden de verschillende pruisische gezanten in het buitenland wel met hun ministerie in het geheim correspondeeren, doch niet onderling.

Toen echter in 1869 een oostenrijksch werk dit geheimschrift bekend maakte, hield het op een geheimschrift te zijn, en moest derhalve door een ander vervangen worden. Men kwam daarom tot het besluit in plaats van de menigte volumes, die tot nu toe gebruikt waren, een enkel cijferwoordenboek vast te stellen, dat door alle correspondenten overal en ten allen tijde nageslagen kon worden. Zulk een werk werd in 1874 uitgegeven door den boekdrukker Niethe te Berlijn, die van de studie der geheimschriften eene levenstaak gemaakt had. Zijn werk, dat door de duitsche kanselarij werd aangenomen, werd ook in Engeland ingevoerd en bij parlamentsbesluit met de medaille voor ‘nieuwe wetenschappelijke ontdekkingen’ bekroond. Het is niet grooter dan een gewoon zakwoordenboek en geeft voor ieder woord een getal aan. De lijst der woorden met de daarbij behoorende getallen vormt de eene afdeeling van het merkwaardig werk, terwijl de andere afdeeling wordt ingenomen door tabellen voor verbuiging en vervoeging, alsmede door cijferverbindingen, die lettergrepen voorstellen, waaruit men dan eigennamen vormen kan.

Een bepaald getal beteekent bij voorbeeld: neem van het volgende woord den vierden naamval of den meervoudsvorm; neem van het volgende werkwoord dezen of genen tijd, den 1^{en} of 3^{en} persoon.

Wil men in cijferschrift den eigennaam van een persoon of van eene plaats uitdrukken, bij voorbeeld Van der Heyden of Rozenstein, dan zoekt men voor elke lettergreep het daarmee overeen komende getal op.

Ook voor de punctuatie is door het vaststellen van bepaalde cijfers gezorgd; het zou ons echter te ver voeren, wanneer wij in dergelijke bijzonderheden moesten treden. Voegen wij er alleen nog bij, dat men om het geheim van dit schrift te verzekeren, nooit de getallen onveranderd uit het boek overneemt. Willen twee personen met behulp van Niethe's boek met elkander correspondeeren, dan spreken zij af welk cijfer zij bij ieder getal zullen optellen of er van aftrekken. Het bij te voegen of af te trekken getal heet de *h o o f d s l e u t e l*. Is bijvoorbeeld als hoofdsleutel + 201 vastgesteld, dan telt de afzender bij elk getal 201 op, zoodat de ontvanger eerst al de getallen met 201 verminderen moet, wil hij er in zijn woordenboek het bedoelde woord voor vinden. Ware de hoofdsleutel, in plaats van + 201, - 201, dan zou de bewerking juist het omgekeerde zijn.

Nog een tweetal niet overbekende geheimschriften willen wij hier bespreken, het aan den lezer overlatende van welke der hier beschreven methodes hij het liefst voor zijne geheime korrespondenties gebruik wil maken. Wij bedoelen het zoogenaamde draad- en het lijnschrift.

Voor het eerste gebruikt men twee even lange stokjes, die men door kerfkens in zes en twintig gelijke deelen verdeelt; bij elke insnijding wordt dan een letter geplaatst. Het eene stokje behoudt de afzender, het ander wordt den ontvanger toegezonden.

Wil men nu in het geheim korrespondeeren, dan neemt men een dikken draad, legt het eene einde daarvan tegen de punt van het stokje en meet tot de insnijding van de eerste letter der *depêche*; hier zet men met zwarten inkt een punt op den draad, legt dit punt weder aan het begin van het stokje en meet tot de insnijding der volgende letter. Evenzoo handelt men met al de letters van het eerste woord en zet dan een punt met rooden inkt, om aan te toonen dat het woord uit is. Op dezelfde wijze kan de geheele *depêche* door puntjes weergegeven worden; is men daarmee gereed, dan windt men den draad tot een bolleke en zendt dit aan zijn correspondent, die het slechts langs zijn stokske behoeft af te rollen om achtereenvolgens de verschillende woorden te ontcijferen.

Voor het lijnschrift eindelijk bedient men zich van eene in vakken afgedeelde figuur, die de zes en twintig letters van het alphabet bevat, waarbij men dan nog de *ij* kan voegen, en die het best volgenderwijze wordt ingericht:

f	p	l	g	t	b	j	i
k	r	a	o	u	e	y	d
q	c	n	j	x	v	h	s

Beide korrespondenten zijn in het bezit van dezen sleutel, en wanneer een hunner nu eene geheime *depêche* wil afzenden, legt hij een doorschijnend stuk papier over het bovenstaande net, en zet een kringske op de plaats, waaronder in het net de eerste letter zijner *depêche* voorkomt. Daardoor weet de ontvanger dat het geheimschrift met deze letter begint. Vandaar trekt men eene rechte lijn naar het quadrat, dat de tweede letter bevat, dan naar het hokje der derde letter, en zoo voort tot men al de letters der correspondentie gehad heeft. Bij de laatste letter teekent men een klein pijltje als slotteeken, om aan te toonen dat daar de *depêche* eindigt. Wilde men bij voorbeeld iemand laten weten: 'Wacht mij vandaag,' dan zouden de lijnen, die het geheimschrift uitmaken, deze figuur vormen.

De ontvanger legt dit spinneweb van lijnen op zijn sleutel, en volgt, van het kringske te beginnen, achtereenvolgens de lijnen tot op het punt, waar zij een hoek vormen. Het quadrat, waarin de hoek gevormd wordt, geeft dan de letter aan, die hij hebben moet. In ons geval zal hij bij voorbeeld eerst de *w*, dan de *a*, vervolgens de *c* en zoodoende al de letters vinden, waaruit de correspondentie bestaat, tot hij eindelijk aan het pijltje en de letter *g* komt, waarmede de depêche sluit. Zulke lijngeheimschriften kunnen op velerlei manieren gevormd worden en bieden de phantasie van den liefhebber eene groote speelruimte aan.

In uitgebreiden zin zou bij de cryptographie ook nog het geheime politieschrift en de bloemenspraak der Oosterlingen te rekenen zijn; maar het eerste is te ingewikkeld en te kunstig om de noodige zekerheid aan te bieden; en de andere is minder op het doen van algemeene mededeelingen berekend. In het Oosten, waar het schoone geslacht in zoo strenge afzondering leeft, wordt deze bloemenspraak, *selam* genoemd, veelvuldig als middel van geheime korrespondentie tusschen gelieven aangewend, en daar is zij dan ook zeer ontwikkeld. Zoo wordt bijv. de avond door de papaver of slaapbol aangeduid, de armoede door de leege korenaar, de zorg door de aster, de geruststelling door de camille, de vrede door den appel, en de tranen door den rozemarijn.

Uit den aard der zaak leent de bloemenspraak zich derhalve niet tot eene korrespondentie van algemeenen aard, en daarenboven is zij alles behalve praktisch, daar men de noodige bloemen maar niet altijd bij de hand heeft. Ook het geheim dezer spraak laat wel iets te wenschen over, daar oningewijden dit door nauwlettend bespieden allicht op het spoor kunnen komen.

Overigens, wij gelooven hier genoeg methodes van geheimschrift te hebben meegedeeld, opdat de liefhebber er eene keus uit kunne doen.

De sterrenhemel

Met het bloote oog gezien.

(Vervolg.)

II.

Degenen onzer lezers, die naar aanleiding van ons vorig artikel, den sterrenhemel met een meer aandachtig oog willen beschouwen, hebben we thans daarop voorbereid. Voor hen toch is de hemel geen gewelf meer, welks gebinten met gouden nagels vastgeklonken en wier koppen de sterren zouden zijn. Zij weten nu ook dat de sterren niet *naast* maar *achter* elkaar door het ruim rollen, zij weten dat die sterren elk voor zich zonnen zijn, waarvan enkelen oneindig grooter dan de aardsche zon.

De eerste gevolgtrekking, welke daaruit te maken is, kan niet anders zijn dan de opmerking, dat de sterren dan wel oneindig ver van de aarde moeten verwijderd zijn. En zoo is het ook. Hoe verder een voorwerp van ons oog gelegen is, hoe kleiner het zich aan ons zal voordoen. De zon wordt berekend ruim 20½ millioen mijlen van de aarde verwijderd te zijn; welnu, er zijn sterren, welke vijf, zeven, tien duizend en vier millioen zonsafstanden verder door het heelal wentelen, zoodat zij zonder hare grootere lichtsterkte niet zichtbaar zouden zijn.

Het zou daarom zeer verkeerd zijn de grootte der hemellichamen te schatten naar gelang wij ze hier kunnen waarnemen; maar toch heeft men naar een dergelijk middel moeten omzien om een weg te zoeken in dien schijnbaren doolhof van sterren. Reeds in de oudste tijden trok het de aandacht van de Oosterlingen, dat zeer vele sterren hare vaste plaats aan den hemel hadden, en, daarvan partij trekkende, dienden deze hen als trouwe gidsen op hun tochten door de eenzame streken van hun vaderland, terwijl het verschijnen van enkele sterren op een bepaalden tijd van het jaar de

werkzaamheden regelde, die hij als landbouwer moest verrichten. Zoo bepaalde de komst van de eene ster den tijd van zaaïen en van een andere die van oogsten. Ook de zeelieden gebruikten de sterren als een soort van kompas, ten gevolge waarvan men spoedig overging om aan de meest bekende sterren of groepen van sterren namen te geven.

Zoo ontstonden de zoogenaamde sterrenbeelden, waarvan de oudsten mythologische namen dragen. Nu eens werden zij ontleend aan eenige gelijkvormigheid met eene kroon, een wagen, een kruis, enz. dan weder aan de zucht om de nagedachtenis van personen te vereeuwigen of onderscheidene wezens der schepping aan den hemel te plaatsen, of aan zekere verhoudingen, aan zekere invloeden, die men bij de hemellichten meende te bespeuren. Opvolgende geslachten hebben allerlei dieren naar den hemel doen verhuizen, terwijl de nieuwste ontdekkers zelfs de namen van sterrekundige instrumenten aan enkele beelden hebben gegeven.

Door deze verdeeling is de sterrenhemel niet ongelijk geworden aan een onmetelijken oceaan, waarvan de sterrengroepen de eilanden vormen. Laat ons echter thans eens den weg zoeken door dezen archipel.

Er staat een sterrenbeeld aan den hemel, dat iedereen kent, namelijk de Groote Beer, of de Groote Wagen, en dit zullen we als uitgangspunt nemen. Om het te vinden richten wij den blik naar het noorden. Op welken tijd van het jaar, op welken dag der maand, op welk uur van den nacht men zich ook naar het noorden wendt, altijd zal men daar een sterrebeeld vinden, bestaande uit zeven sterren, waarvan vier een vierhoek vormen, (de wagen) terwijl de drie anderen den dissel voorstellen. Is de avond prachtig en beschikt men over een paar goede oogen dan kan men boven de middelste ster van den dissel nog een klein sterretje zien flikkeren, dat men den naam van Ruitertje heeft gegeven en door de oude Arabieren Saidak werd genoemd, dat wil zeggen de proef; want zij wendden het aan om de draagwijdte van hun oog te beproeven.

Het zal iedereen, met behulp van achterstaand kaartje, gemakkelijk vallen den Grooten Beer op te sporen, en als men dit beeld gevonden heeft kost het ook geen moeite de andere meest bekende sterrenbeelden te vinden. Trekt men met het oog een rechte lijn door de achterste wielen van den wagen, terwijl men de breedste zijden van den wagen het dichtst achter zich houdt, dan stuit men weldra op eene ster, de Poolster genaamd, welke het uiteinde vormt van den staart van den Kleinen Beer, of zoo men wil, van den dissel van den Kleinen Wagen, die eene gedaante heeft als zijn grootere broeder en dus ook door zeven sterren wordt gevormd.

De lijn een weinig naar beneden doortrekkende, ontmoet men op denzelfden afstand van de Poolster een ander sterrebeeld, Cassiopea genaamd, bestaande uit vijf sterren, die te samen eene figuur vormen, welke veel overeenkomst heeft met eene W. Van de ster die de uiterste punt der W vormt, in rechte lijn verder gaande, belandt men op twee sterren, die te samen de onderste lijn vormen van een vierkant, Pegasus genoemd. Dit vierkant heeft een verlengstuk van drie sterren ongeveer op dezelfde wijze geplaatst als die van den Grooten Beer. Deze drie sterren behooren te samen tot het beeld Andromeda en voeren vanzelf naar een ander sterrebeeld, naar Perseus. Keeren we nu naar den Grooten Beer terug en volgen we de kromming van zijn staart dan belanden we op eene schitterende ster, de Arcturus van het sterrenbeeld de Geit, die de fraaie Noorderkroon tot buurman heeft. Naar het zuiden overgaande, ontmoeten wij de fraaiste sterren van den hemel. Daar schittert Orion, in den mond van het volk

meer bekend onder den naam van Drie Koningen of Jacobsstaf; links van de ster Betelgeuze komt men op Sirius, de voornaamste ster van den Grooten Hond en de helderste van geheel den hemel. Op Castor en Pollux van het beeld de Tweelingen komen we later terug; wijzen we ten slotte nog op de heldere ster Wega van het sterrebeeld de Lier, welke men gemakkelijk zal vinden, dewijl zij in de hemelstreek, waar zij haar glans verspreid, de eenig schitterende is.

Wij zullen het bij deze aanduiding van de voornaamste beelden en sterren, welke het ongewapend oog aan onzen hemel kan waarnemen, laten; het is slechts ons doel geweest den lezer den weg te wijzen door den sterrenarchipel, zoodat degenen, die er zich door aangespoord gevoelen er meer van te weten, met eene sterrenkaart van den Noorderhemel gemakkelijk den geheelen hemel kunnen onderzoeken en duidelijk voor hen maken.

Intusschen hebben we nog niet alles gezegd. De grootte en ten gevolge daarvan de schittering, waarmee de sterren zich aan ons voordoen, kunnen wij nu wel verklaren, doch het zou voor den waarnemer een onbegonnen werk zijn eerst al deze afstanden van buiten te leeren en daarnaar de sterren in klassen te verdeelen. Men heeft daarom de schijnbare grootte tot maatstaf dier verdeeling gekozen en is aldus gekomen tot twintig klassen. Wij zullen wel niet behoeven op te merken, dat deze niet allen voor het bloote oog zichtbaar zijn, alleen die der eerste zes kunnen wij waarnemen.

De sterren der eerste klas, of liever der eerste lichtsterkte zijn maar 19 in getal. Voorts rekent men 55 sterren tot die der tweede, omstreeks 200 tot die der derde, zoo wat 460 tot die der vierde, ruim 1160 tot die der vijfde en meer dan 20.000 tot die der zesde en zevende grootte. In de volgende klassen telt men in ons sterrenstelsel alleen ongeveer dertig millioenen sterren. Wij laten hier alle hypothesen omtrent het aantal onbekende sterren ter zijde, doch het is geene dichterlijke overdrijving als men hier en daar leest dat de rijkdommen des sterrenhemels onberekenbaar zijn en dat in de ruimte de zonnen wemelen gelijk de zandkorrels in den oceaan.

Keeren we echter tot de beschouwing van den hemel terug, om voor ditmaal nog op een enkel verschijnsel de aandacht te vestigen. Bij voorkeur kiezen we een avond bij donkere maan. In de richting van het noord-noordoosten naar het west-zuidwesten zien we aan den hemel een gordel van mat schemerlicht, of beter nog eene lichtende rivier, die zich op zekere plaats in twee armen verdeelt, met andere woorden den Melkweg. Het is niet gemakkelijk een goed denkbeeld te geven van hetgeen de Melkweg is; evenwel, wij zullen beproeven het zoo eenvoudig mogelijk voor te stellen.

Wij hebben reeds opgemerkt dat de zon eene ster is, welke echter door haar kleineren afstand van de aarde voor ons oog grooter is dan de andere sterren. Om dit te kunnen waarnemen zouden we andermaal op een lichtstraal moeten stijgen en het ruim doorklieven, de zon achter ons latende. Hoe verder we komen, hoe kleiner de zon zou worden en verder gaande zouden wij haar allengskens zien als eene ster van de eerste, tweede, derde grootte, totdat zij eindelijk geheel voor ons gezicht zou verdwijnen. De ster, welke het ook zij, waarheen wij ons richten, zal echter, naarmate wij ze naderen, grooter worden en weldra tot eene zon aangroeien. Zetten we onzen tocht lang voort dan zullen we verschillende sterren voorbijgaan, die bij onze nadering zonnen worden, welke met hun eigen licht schitteren. Wij vervolgen echter onzen weg totdat we op eene plaats aanlanden, waar de sterren dunner gezaaid zijn, om eindelijk aan te komen op eene plaats in het ruim, waar geen enkel hemellichaam aanwezig is, de zoogenaamde ‘verwoeste ruimten.’

Op dat punt gekomen houden we halt en keeren we ons naar de zijde vanwaar we gekomen zijn, om te zien welke plaats onze zon inneemt in het sterrenleger, dat we achter ons hebben gelaten.

Alle sterren, die wij kennen, zijn nu saamgevat als in een afgepaalden kring en wij bemerken dat zij eene ophooping vormen van kleine lichtende puntjes, die op een eiland van licht gelijken, opgehangen in het ruim. Om kort te zijn, zij vormen eene zoogenaamde nevelvlek. In die nevelvlek ligt nu ons zonnestelsel, met alles wat er bij behoort. Wij kunnen wel is waar de zon en hare planeten niet afgerond zien, maar wij zien toch den lichtkring welken zij in het ruim afteekenen. Welnu, deze nevelvlek is de Melkweg. Men schat het aantal sterren, waaruit hij is saamgesteld op 75 millioen, ten minste degenen, welke men met den telescoop kan waarnemen. De groote sterrenkundige William Herschell onderzocht den Melkweg op het zorgvuldigst in al zijne deelen; hij peilde hem in elke richting met zijn veelvermogen den telescoop; en terwijl hij somwijlen bij de 600 sterren in het veld van zijn werktuig vond, zag hij integendeel op een anderen keer slechts een enkel van die hemellichten. Zekere gedeelten van den sterrenhoop, voorbij den onbeweeglijken toestel gaande, deden er in een kwartier uurs tot 116 duizend sterren in zichtbaar worden, en weldra volgden op die vonkelende rijkdommen de verwoeste ruimten waarvan wij spraken.

Wij zouden hier nog melding kunnen maken van de hypothesen welke op den Melkweg gebouwd zijn, namelijk dat de sterrengroep van den Melkweg een enkel stelsel vormt, dat zich beweegt rondom een nog onbekend middelpunt, doch het was ons plan niet zoo diep in onze stof door te dringen. Liever gaan wij dan ook de beweging van de sterren waarnemen. Daarover echter in een volgend artikel.

(Wordt vervolgd.)

Lucern en omstreken.

Nergens in het aan natuurschoon zoo rijke Zwitserland is het liefelijke en het stoute, het bevallige en verhevene in zóó ruime mate vereenigd als aan de oevers van het meer der vier woudsteden, waar bovendien historie er poëzie de herinnering doen voortleven aan het roemrijkst verleden.

Gemakkelijk als het is te bereiken voor der toerist uit onze streken, behoeft hij zich nie te laten weêrhouden door levensgevaarlijke toch ten langs besneeuwde bergpassen; veilige ge baande wegen voeren er heen, terwijl de spoortrein het vermoeiende der reis grootendeels wegneemt. De liefelijke landstreek, die men doortrekt, biedt daarvoor overigens ruimschoots vergoeding aan.

Op de bekoorlijke Rijn oevers met hare eeuwenoude burchtruïnen, steden en dorpen, volgt het boschrijke Odenwald met de vruchtbare vlakte aan zijn voet, waardoor zich de Bergstrasse slingert en Heidelberg met de wereldberoemde slotruïne. In het hertogdom Baden rijzen de in geheimzinnig duister gehulde toppen van het Schwarzwald op, in welker nabijheid men den Rijn terugvindt en waar de blik uren ver over den Elzas zweeft. Zoo bereikt men Bazél en het zwitsersche grondgebied. Hier verwisselt men van trein en laat men met de gewoon ingerichte waggons ook de gewone, alledaagsche stemming achter.

In ruime compartimenten, waarin aan weêrszijden, in de lengte, zes banken, elk van twee zitplaatsen zijn aangebracht en waar meer zorg is gedragen voor het vrije, onbelemmerde uitzicht dan voor berging van bagage, zet men de reis voort, met de

gedachte, dat het groote genot eerst nu aanvangt en dit denkbeeld spiegelt zich af op het gelaat der meeste reizigers.

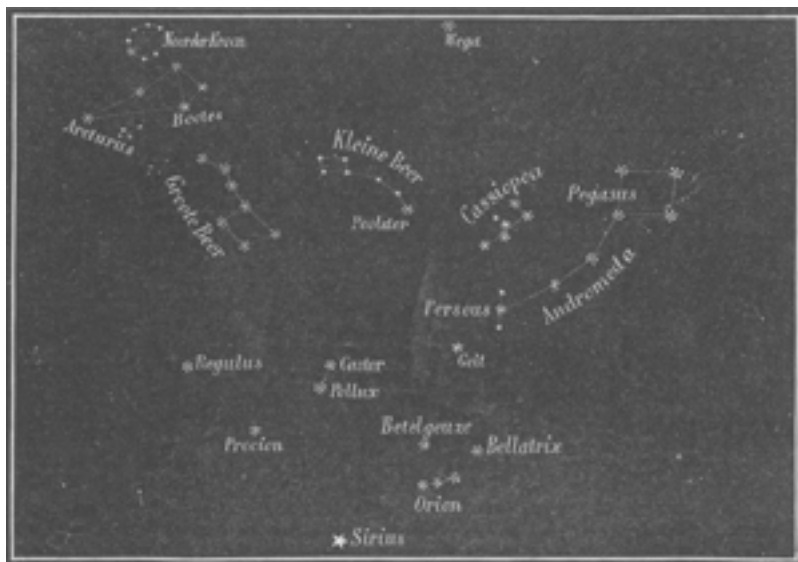
't Is geene landstreek meer, die men doortrekt, neen - een panorama, vooraf tot in de kleinste bijzonderheden bestudeerd, ontrolt zich

voor het oog en men ziet het ieder medereiziger aan, dat zorgen en zaken op zij zijn gezet en de gedachten alleen op Gods heerlijke schepping zijn gericht.

Op de vlakte, waarin Basel ligt, volgen begroeide berghellingen en vruchtbare dalen, de laatste echter woester en enger naarmate men de Alpen nadert. De Alpen, daar zijn zij! - In de zachte tinten der avondzon rijzen eensklaps, op grooten afstand, maar toch duidelijk, drie bergtoppen op met eeuwige sneeuw bedekt: Eiger, Mönch en Jungfrau. Dit treffende gezicht ontlokt een kreet van blijde verrassing; want zelden is de lucht onbewolkt genoeg om het onbeschrijfelijk schoone schouwspel te kunnen genieten. Er wendt zich dan ook geen oog van hen af, tot de trein het station Sempach binnenrijdt.

Tegen de zacht afdalende berghelling ligt die stad, nabij het kalme meer, dat men geheel overziet; iets hooger het slagveld, waar de Zwitsers zich vrij vochten.

Nu brengt elke minuut nieuwe verrassingen. In het verschiep vertoonen zich de Alpen van Schwyz en Uri en op den voorgrond ziet men, steeds duidelijker, rechts de donkere massa van den Pilatus, links gebouwen van Kulm op den hoogsten Rigitop, tusschen beiden een zilveren streep - het Vierwaldstättermeer.

Enkele oogenblikken nog en we stoomden het station van Lucern binnen, waar we letterlijk met vlag en wimpel werden ingehaald, want het jaarlijksche kantonale *Schützenfeest* was in vollen gang en triomfbogen, groen, bloemen en vlaggen gaven de stad een feestelijk aanzien. Doelmatige opschriften, genomen uit Schiller's Wilhelm Tell, waren in overvloed aangebracht. Onder de weinige gedichten van eigen vinding was 't volgende zeer eigenaardig, dat, door een frisschen krans omgeven, den voorgevel van het policiebureau versierde:

‘Solch Schützenleben, froh und frei,
Gefällt auch uns, der Polizei.
Im Fall der Noth, für Nachtquartier
Ist es auch immer offen hier.’

Wel een blijk van de gemoedelijkheid der Zwitsers, dat zelfs de politie in uiterlijk vreugdebetoon niet achterbleef.

Den volgenden dag begaven we ons naar 't feestterrein, waar we fiere, forsche gestalten in eigenaardige kleederdrachten en een nationaal, idyllisch feest hoopten te zien. Helaas, de wezenlijkheid bleef ver beneden de hooggespannen verwachting!

Het nationale karakter ligt meer in de behandeling van het geweer en in de bijzonderheden, die den oningewijde ontgaan, dan in costuum en feestviering, zoodat, wanneer men in gedachten zich naar de Kempische heidevlakten verplaatst, zulk een schietwedstrijd dáár niet veel vreemds zou hebben.

't Is eene teleurstelling, doch die ruimschoots wordt vergoed door al het schoone, dat zelfs de stoutste verbeelding overtreft. Rijk aan natuur- en kuntschatten levert Lucern bij elken stap nieuw genot. Toen we volop hadden genoten van het heerlijke gezicht over de stad, die zich in een halven cirkel uitbreidt aan het uiteinde van het meer en omsloten wordt door trotsche bergtoppen, begaven we ons naar den leeuw van Thorwaldsen.

Naar een ontwerp van den grooten meester door den beeldhouwer Ahorn uit Constanz in de rots gebeiteld, ter hoogte van drie en ter breedte van zes voet, maakt het kunstwerk een overweldigenden indruk.

De gewonde leeuw, die zich fier en koninklijk tot sterven uitstrekt, de klauw om het wapenschild der Bourbons geslagen, is de treffendste hulde van het zwitsersche volk aan de landgenooten die bij de bestorming der Tuileriën het leven lieten, hun eed gestand.

'Helveziorum fidei ac virtuti' luidt het opschrift, en daaronder, in de rots gesneden, leest men de namen der helden. Slingerplanten, klimop, ja geheele boomen wortelen in de spleten en vormen een bevallige lijst rondom het kunstwerk, waarvan een kleine vijver met ruischende fontein den bezoeker scheidt.

De lange straat, die van het meer hierheen voert, bestaat uitsluitend uit sierlijke winkels. De talrijke vreemdelingen worden achtervolgd met photographieën, afbeeldingen van den leeuw in hout en steen, met snijwerk en kant, in één woord met zooveel schoons, dat het moeite kost den kooplust te bedwingen.

Dicht aan het meer ligt de hoofdkerk, aan St. Leodegar gewijd, en om haar heen het kerkhof, naar italiaansche wijze, door overdekte zuilengangen omgeven. Wij bestegen een twintigtal breede steenen trappen, sloegen een blik op het gebeeldhouwde voorportaal, waarboven zich de ranke torens verheffen en bezochten de schilderachtige rustplaats der dooden.

Recht op in den muur zijn de monumenten en grafschriften gemetseld en op den grond daarvóór liggen zooveel frissche bloemen en kransen, dat men omzichtig voort moet gaan; zelfs zij, die reeds lange jaren daar rusten, hebben ruimschoots hun deel in die liefdegaven. Het open plein vol groen en bloemen, tusschen de kerk en de galerijen, dient eveneens tot begraafplaats en menig sierlijk bewerkt, wit marmeren kruis, door rozen omslingerd, trekt daar de aandacht.

Aan den kant van het meer, door de gewelfde bogen als in een lijst gevat, wisselen zich de liefelijkste tafereelen af. Hier eene stoomboot, die het heldergroene water tot vlokkig schuim doet opstuiven, daar een schuitje, dat vlug over de golven glijdt, ginds de grijze rotsgevaarten van den Pilatus, die hunne duistere schaduwen over het meer werpen; op den achtergrond de besneeuwde bergtoppen van Stans en Unterwalden fonkelend in het zonnelicht.

Zou er een indruk zijn machtig genoeg om oog en hart van die tooneelen af te trekken? Ja, hoor slechts, daar ruischen tonen, zóó schoon en krachtig, dat men zich eensklaps herinnert welken schat de kerk bezit in haar wereldberoemd orgel. Elken avond van halfzeven tot halfacht wordt het bespeeld en geen vreemdeling die dit

concert verzuimen zal. Langs de ruime gewelven der kerk klinken krachtige en welluidende liederen. Treffend is de *vox humana* nagebootst en de engelenkoren der *vox angelica* maakten een onvergetelijken indruk op ons gemoed. Toen volgde een bedrieglijk nagebootst onweder met ratelende donderslagen, een lied van Händel en - het uur van kunstgenot was voorbij. In de avondschemering schitterde nog het rijke verguldsel der zijaltaren, doch de sierlijk gesneden koorstoelen en het hoge koor zelve, door een kunstig bewerkt ijzeren hekken afgesloten, waren reeds in geheimzinnig duister gehuld.

Buiten vonden we alles nog vol leven en beweging. Langs het meer strekt zich de geliefkoosde wandelplaats uit, de Schweizerhofkade, die haar naam ontleent aan het vorstelijke hotel, dat bijna de geheele lengte der kade beslaat.

Vóór het ruime terras, dat met een rijken schat van uitheemsche gewassen prijkt, speelt elken avond een korps muzikanten en de vroolijke menigte neemt haar aandeel in de serenade, even goed alsof ze haar gold. Een schilderachtige groep berggidsen stond te wachten op de bevelen van lord of mylady voor den volgenden morgen en talrijke dienende geesten verschenen en verdwenen in de wijd geopende vleugeldeuren.

Op het meer kwamen de laatste booten uit Fluelen terug, roode en groene lichten straalden van het dek, en de roeibootjes, die nog op het kalme water dreven, schenen evenveel flikkerende sterrekens. Ook de stad ontstak hare gasvlammen en de prachtige brug over de Reuss gloeide en fonkelde, honderdvoudig weerkaatst in het water. Zelfs op Rigi Kuhm schitterde een eenzaam lichtje, zoo hoog en ongenaakbaar, dat het met de sterren scheen te wedieveren. Dáár verbeiden honderden in diepe rust een schoonen zonsopgang, helaas, dikwijls tevergeefs, want honderden ook dalen den Rigi af zonder dat het hun vergund was een blik te werpen op het beloofde land, dat Bädeler zoo wonderschoon voorspiegelt. Dan is het een plotseling opstekend onweder, dan grijze, loodzware mist, dan weêr de al te groote warmte, die de dampen der aarde naar boven drijft, waardoor het vergezicht beneveld wordt, ja, zich dikwijls geheel aan het oog onttrekt. Gelukkig de bevoorrechte, die het heerlijke schouwspel in zijn vollen glans genieten mag!

Om het eigenaardige volksleven eener stad te leeren kennen zijn de vroege morgenuren het meest geschikt. We ontmoetten dan ook den volgenden morgen vroeg, bij het portaal der hoofdkerk, een begrafenisstoet uit de volksklasse, de vrouwen in nationaal costuum, het haar doorvlochten met gouden of zilveren naalden en een breeden gouden band als halssieraad boven de hagelwitte chemisette. Wijde mouwen van gelijke kleur steken scherp af bij het zwarte keurslijf, met zilveren kettingen versierd, en den donkeren rok.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 42]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

Overeenkomstig die meening van mevrouw - welke overigens, gesteund op de verklaring van zulk een autoriteit, niet ongegrond kon heeten - werd besloten, den volgenden avond aan 'Mascotta' een bezoek te brengen. Van Straalen was in de wolken. Nadat men nog een poosje had gekeuvelde, stelde hij voor, om een wandeling door de verschillende lokalen te maken. Dat zou althans voor juffrouw Fanny de moeite wel loonen, geloofde hij; want al was Arnhem een lieve stad, en al kon het op omstreken wijzen, welke in schilderachtigheid die der hoofdstad verre overtreffen, een Krasnopolski, den koning der europeesche koffiehuishouders, bezat het niet. 'Zie, mejuffrouw,' ging hij voort, 'daar gaat de vorst van het "Beiersch" juist groetende voorbij. Hebt gij ooit kraniger type gezien?'

'Inderdaad de man schijnt mij uitnemend geschikt toe; althans naar zijn uiterlijk te oordeelen: dat gladgeschoren, blozende gezicht; dat vriendelijk oog, dat innemend lachje....'

'Ja, en dat lachje is stereotiep, zoo dat ik zelfs geloof, dat hij er meê slaapt. Andere kasteleins willen nog wel eens lachen in den vergelijkenden of overtreffenden trap, naar gelang het een gewone bezoeker of een zwerveling geldt; maar of men hier dagelijks of slechts een enkele maal in 't jaar komt, geen enkele, die er zich op beroemen kan, in dat geboetseerd lachje eenige verandering te brengen. Ik maak mij sterk, dat zelfs geen brutale of langvingerige *Kellner* daartoe bij machte is.'

LORD CAVENDISH EN THOMAS BURKE.

‘Maar dan is die lach gegrimeerd.’

‘Eigenlijk ja, en gelukkig dus, dat hij zich slechts terloops vertoont, juist lang genoeg om hem een allerbeleefdsten, allervriendelijksten kastelein te vinden.’

‘U zegt daar “kastelein”: is dat woord niet ietwat oneerbiedig tegen over zoo'n gewichtig persoon; zou bv. *mr le propriétaire* niet een meer gepaste benaming zijn?’

‘Ongetwijfeld, indien hij werkelijk alleen *propriétaire* was; maar tot nu toe deelt hij dit voorrecht met eenige anderen, ofschoon, naar ik hoor, bij hem plannen bestaan om die uit

te koopen, een leening te sluiten, en de zaak geheel voor eigen rekening te drijven. O, er gaat nog heel wat om in het brein van Kras! Men spreekt zelfs van nog verdere uitbreiding. 't Is enorm. Wat denkt u wel, dat de zaak op het oogenblik waard is?'

'Ja, wat zal ik u zeggen, mijnheer Van Straalen; ik ben in dit opzicht zoo geheel en al onkundig, dat ik me zelfs niet aan raden waag.'

'Nu, maar wat denkt u dan wel? Ik beloof u stellig, dat ik niet lachen zal, al was 't ook een millioen boven of beneden de waarde.'

'Honderdduizend gulden?..... Meer?'

'Plus vierhonderd duizend.'

'Verbazend!'

'Niet waar?'

Allengs zijn Zuidhoek en zijn vrouw eenigszins vooruitgeraakt, en is het oogenblik daar, om van de verwondering over vijf ton bliksemsnel tot vroegere herinneringen terug te keeren. Na eenige seconden zwijgens, blijkbaar momenten van spanning, daar beiden als bij instinct begripen, wat volgen zal, knoopt Van Straalen weêr het onderhoud aan.

'Denkt u lang te blijven?' fluisterde hij eensklaps met een haast, alsof hij bang was, dat hem anders de woorden in de keel zouden blijven steken.

'Een paar weken, mijnheer Van Straalen; wellicht niet lang genoeg, om al wat Amsterdam merkwaardigs oplevert, te zien.'

'O neen, dan zoudt u hier minstens zes weken dienen te logeeren; maar wat nu overblijft, zou een volgenden keer kunnen worden waargenomen... En keert u rechtstreeks naar Arnhem terug?'

'Hoogst waarschijnlijk, tenzij papa mij langer mocht willen missen, in welk geval ik nog eenige dagen bij mijn tante te Overveen ga doorbrengen.'

Zoo draaiden ze om het gewichtige punt heen, als muggen om een kaarsvlam. Juist wilde Van Straalen den knoop kordaat doorhakken met de opmerking, dat hij zich het vorige jaar te Arnhem bijzonder had geamuseerd, toen de heer Zuidhoek en echtgenoote, op hun schreden teruggekeerd, dit ongeraden maakten.

'Wel Fan,' vroeg neef, na wederom aan het tafeltje te hebben plaats genomen, 'hoe vindt je het hier?'

'Magnifiek, neef; maar één ding bevalt me toch minder; ik heb namelijk op onze wandeling door de zalen zoo menige jodentronie gezien, dat men bijna zou denken in den beruchten "hoek" te zijn. En de Warmoesstraat - dat is het immers hier? - is toch geen jodenbuurt, wèl?'

'Zoo, zoo, ook al een jodenhaatster?'

'In 't geheel niet; ik haat niemand, ook geen jood; ik wijs enkel on een opmerkelijk feit.'

'Ja, en dat is het inderdaad,' bevestigde Van Straalen; 'al haat men de joden ook niet, het is en blijft een bepaald onverkwikkelijk verschijnsel, dat de zonen Abrahams zich tegenwoordig overal op den voorgrond dringen op een manier, die hun wel is aangeboren, doch waarmede Kristenen zich slecht kunnen vereenigen. Komt men hier Zaterdagavond, dan ziet men het omgekeerde gebeuren van hetgeen in de dagen van Mozes geschiedde. Trokken toen de joden uit Egypte, en kwamen zij droog door de Roode Zee, nu ziet men de Kristenen in lange rijen door "Kras" trekken en er droog uitkomen; want alle tafeltjes zijn ingenomen door trossen joden en jodinnen van allerlei slag, wier eigenaardige zoetzure uitwaseming - permitteert me de

misschien minder kiesche uitdrukking - aan een mengeling van augurkjes, biet, knoflook en ajuin herinnert.'

'Zeker, zeker, mijnheer Van Straalen,' bekrachtigde mevrouw, 'dat is ook zoo. Men kan waarlijk nergens te Amsterdam komen, noch in Artis, noch in het Park, noch in de Opera, of men coudoyeert joden; dat is heel onaangenaam, en houdt vele families er van terug, zich op die plaatsen te vertoonen.'

'Mijn vrouw schijnt het intusschen niet zoo bijzonder te hinderen,' plaagde Zuidhoek; 'ten minste als ze practisch wilde vermijden wat haar theoretisch een doorn in het oog is, zou mijn bibliotheek niet zoo dikwijls met haar bezoeken worden vereerd.'

'Dat is niet zeer galant van u, man,' antwoordde mevrouw wel ietwat vinnig. 'Daar moest ge prijs op stellen, dat ik nu en dan als een reddende engel bij u verschijn, om te voorkomen, dat ge met uw boeken vergroeit, of er onder bedolven raakt.'

'Ge zijt een advocaat van kwade zaken, vrouw,' schertste Zuidhoek goedgehartig voort; 'en daarom wil ik maar niet verder tegen u pleiten; want ik zou het ten slotte, in hoogste instantie, toch tegen u moeten verliezen.'

'Goed, maar dan blijf ik de winnende partij, en veroordeel u om morgen naar "Mascotta" te gaan, subsidiair een nieuw kleed.'

'We zullen ons het vonnis, zonder appèl, laten welgevalen. Dus morgen, Van Straalen, ten 7½ uur stipt bij me aan huis, hè?'

'Afgesproken.'

Eenige oogenblikken later is Van Straalen op zijn kamer en alleen. 't Is omstreeks middernacht, en derhalve zeker niet te vroeg, om naar bed te gaan; maar hij heeft geen slaap, hij is helder wakker en werpt zich in een fauteuil, om, met de sigaar tusschen de tanden, nog een half uurtje wakend te droomen. Over wie of wat, ligt voor de hand. Of is hij nog niet geheel onder den indruk van hetgeen hij dezen avond doorleefde? Wel was hij nog niet veel verder dan na zijn bezoek op de Heerengracht; maar dat behoefde geen reden voor bezorgdheid te wezen. Zij wist, wat hij gevoelde, en beantwoordde daaraan. Immers *au moment suprême*, dat, helaas, door het echtpaar Zuidhoek zoo ontijdig was verstoord geworden, had haar arm merkbaar op den zijne getrild. 't Is waar, bij de nieuwe kennismaking had zij den schijn aangenomen, alsof zij hem vroeger nooit had gezien; doch dat was wellicht een diplomatieke zet, waardoor zij het mogelijk maakte, dat zij elkander ongehinderd zouden kunnen spreken, terwijl neef en nicht; van een vroegere kennismaking wetende, misschien achterdocht hadden kunnen opvatten. Neen, neen, het leed geen twijfel: ook zij beminde; honderden kleinigheden, door een verliefd oog zoo gretig opgevangen, waren er hem borg voor. Met graagte luisterde zij naar hetgeen hij zegde; waande zij zich door neef en nicht onbespied, dan staarde zij hem langer aan; zijn voorstel, om een wandeling door de zalen te maken, viel bij haar in de vruchtbaarste aarde, niet om de zalen, maar om hem, wijl zij dan aan zijn zijde was..... nu en dan neep Van Straalen de oogen toe, ten einde beter te genieten..... daar ziet hij eensklaps haar beeld in wit satijn, met oranjebloesem in het haar.... wat is dat?.... zijn vriend Bommelman aan haar zijde!?.... met een half gesmoorde verwensching schiet hij wakker.... Gelukkig! 't was slechts een droom. In zich zelven lachend over den onmogelijken mededinger en zijn gevallen sigaar oprapend, mijmert hij voort, en dommelt weldra andermaal in.... hoe nu?.... ha, ze is toch in het wit, en draagt een sluier met bruidskrans, maar.... wie zijn die wezens, welke haar omringen?.... Hemel! dat zijn nonnen.... zou dan Fanny in een klooster zijn opgesloten en.... dat is onmogelijk!.... zie, daar voert men haar weg, haar gelaat teekent diepe smart.... Hij

wil haar naderen, haar redden, doch is machteloos.... een ijzeren hand houdt hem aan zijn plaats geklemd..., eindelijk, na bovenmenselijke inspanning rukt hij zich los van den tooverboei, neemt een sprong, en tuimelt voorover op den grond. Hoewel blijde, dat hij ook nu weder de speelbal van zijn verbeelding was, is hij echter, terwijl hij zich ontkleedt, zeer ernstig gestemd. Als die droom maar niet eens waarheid wordt, mompelt hij, met een zucht. Ik ben met dat al minder aangenaam herinnerd geworden aan mijn verzuim, om bij het opbouwen van mijn toekomst-paleis rekening te houden met een lastigen hinderpaal.... Fanny is katholiek, en ik....? Nu ja, ik ben wel protestant geboren, maar eigenlijk gezegd, heb ik geen geloof, en zal het mij niet moeielijk vallen Fanny te laten gelooven zooveel zij wil. En dat mijn kinderen katholiek zouden moeten worden, och, dat kan mij ook al niet schelen; ik vind zelfs beter, dat ze met de moeder meêgaan, want die houdt zich toch het meest met de opvoeding bezig, en wel juist in die jaren, dat het gemoed het ontvankelijkst is. Ergo, zoo het om deze concessie te doen is, zou ook dat geen bezwaar uitmaken. De vraag is echter, in welk vel haar vader steekt. Is hij liberaal, dan zal het wel gaan, maar behoort hij tot het genus der ultramontanen, dan ben ik zeker, dat er niets van komt; tenzij - voegde hij er triomfantelijk bij, alsof dienaangaande schier geen twijfel meer bestond - Fanny mij trouw blijft en haar vader tot toegeven dwingt.

Desniettemin bleef hij nog geruimen tijd zijn hoofd plagen, en nauw scheen hij te zullen insluimeren, of telkens fluisterde hem een geheimzinnige geest het woord 'protestant' toe, en werd hij met een schok wakker.

Niemand zal beweren - daargelaten zijn eigenaardige, lichtzinnige opvatting van het begrip 'godsdienst' en van den plicht der gehoorzaamheid van kinderen aan hun ouders -, dat Van Straalen de zaak lichthartig opnam. 't Was overigens dan ook niet van vandaag of gisteren, dat hij aan een huwelijk dacht; reeds lang ging hij met dat plan om, en vooral sinds hij het vorige jaar te Arnhem met Fanny Volkert toevallig kennis had gemaakt, en binnen minder dan vijf minuten 'doodelijk' was geworden, stond het meer dan ooit bij hem vast, dat het leven van den vrijgezel dor en ledig is, en dat hij trouwen moest. Hoe menigmaal had hij, op zijn kamer gezeten en zijn omgeving vergetende, in de kringetjes rook van zijn sigaar als in een blauw lijstje allerlei gezellige, huiselijke tafreeltjes getooverd, kleurig en met veel zon, waarin zijn Fanny als een kleine fee het middelpunt vormde. En wanneer een tochtje of zucht uit eigen boezem het wijder en wijder wordende kringetje een trechtervorm deed aannemen, en het met al de liefelijke beelden, die het bevatte, uiteenblies, hoezeer gevoelde hij dan niet de behoefte, dat die illusie werkelijkheid werd. Wezenlijkheid? Zou zij dat ooit worden?

'Mascotta.'

Den volgenden avond was Van Straalen, in onberispelijk toilet, op het bepaalde uur bij Zuidhoek. Het rijtuig wachtte reeds, en na eenige minuten rolde het voort naar de Plantage, waar zich de schouwburg, die 'Mascotta' te zien gaf, bevond. De plaatsen zijn besproken, de tekstboekjes gekocht, en ze treden dus, zonder zich op te houden, de zaal binnen.

'Fijn ziet het er bepaald niet uit,' voegde Fanny, toen zij hadden plaats genomen in de stalles, haar jeugdigen begeleider eenigszins teleurgesteld toe. 'Misschien vindt u het wel een weinig pretentieus, wel wat veeleischend van me, mijnheer Van Straalen;

maar de schouwburg op zich zelf valt me bepaald tegen. We zitten hier ook nogal erg gedrongen, vindt u niet?’

Wat zou Van Straalen niet hebben bevestigd, zoo Fanny het vroeg? ‘Zeker,’ gaf hij ten antwoord, ‘u hebt volkomen gelijk, en 't is dus te hopen, dat “Mascotta” dubbel zal meêvallen. Na dezen eersten indruk zal zij het echter zwaar hebben te verantwoorden.’

‘U zegt *zij*; is “Mascotta” dan een vrouw?’

‘Om u de waarheid te zeggen, weet ik het niet, en had ik evengoed *hij* of *het* kunnen raden.’

Inmiddels was mevrouw Zuidhoek al zeer verdiept in het libret, en na het lezen van een drietal bladzijden, oordeelde zij - wel wat voorbarig - dat het zoo'n vaart niet zou loopen; de tekst van dat duo tusschen Bettina en Pippo vond ze zelfs bepaald aardig.

Ook Fanny had achteloos een paar bladzijden ingezien. Juist viel haar oog op een couplet van Fritellini, waarin deze zegt, of liever zingt:

Op welgemaaktheid kan ik aanspraak maken,
Mijn vormen zijn meer elegant.
Ontegenzeggelijk a e s t h e t i s c h .

‘Zie,’ deed ze geestig opmerken, ‘dat is zeker de passage, die den professor in de aesthetica zoo gunstig voor “Mascotta” heeft gestemd. En hier deze regels:

En ik bezit in ruime maat:
“t Ick en weet niet wat” zoo poëtisch!

zullen wellicht al evenmin zonder invloed op het professorale oordeel zijn gebleven. Immers, waar zulke aesthetisch gevormde en poëtische figuren op de planken komen, kon een hoogleeraar in de aesthetica, zelf dichter, niet ongevoelig blijven.’

‘Erg ondeugend, Fan,’ zei oom luider lachende dan dit wellicht passend was; althans zijne vrouw maande hem aan, zijn gelach wat te matigen. Ook Van Straalen lachte, en vond de opmerking gevat, zeer gevat, ofschoon hij moest toegeven, dat er wel ietwat ondeugendheid onder schuilde - een ondeugendheid, welke hem overigens best beviel; dit laatste was hij evenwel zoo wijs voor zich te houden.

Onder die opmerkingen door heeft het orkest zijn zoogenaamde ouverture afgespeeld, en wordt het scherm opgehaald. Aanvankelijk gaat alles goed; de stemmen der hoofdfiguren zijn wel niet frisch van klank, maar het kan er toch door. De kalkoenenhoedster Bettina, ‘Mascotta,’ en de herdersjongen Pippo zien er bovendien niet onaardig uit, en behalen in het duo, waarvan mevrouw Zuidhoek reeds bij voorbaat den tekst had gesmaakt, een inderdaad verdiend succès; er zit gang in het ding. Dat: ‘k heb u liever dan mijn vee,’ van Bettina, wat Pippo, zich weinig bekommerende om het rythms, beantwoordt met: ‘Gij valt mij nog veel meer meê,’ is, hoe eenvoudig ook, lief, en van harte stemmen Zuidhoek *cum suis* dan ook in met het goedkeurend handgeklap en gestamp - zonder natuurlijk daaraan mede te doen -, dat op het: ‘klok, klok, klok,’ ‘bè’ volgt en een herhaling vraagt.

‘Alleraardigst, hè, Fan,’ zegt mevrouw, na afloop van het eerste bedrijf, ofschoon de coupletten van vorst Laurent, en nog meer diens mimiek, reeds een verdacht reukske waren begonnen te verspreiden.

‘Ja, nicht, wezenlijk naïef en goed voorgedragen; en dan dat vlaamsch accent doet er ook geen kwaad aan.’

‘Inderdaad,’ sprak Van Straalen, ‘in dat “iek,” in plaats van “ik”, is iets behaaglijks voor onze ooren; het vlaamsch heeft iets gemoedelijks en iets guls, dat aan onze taal ontbreekt.’

‘Hebt ge wel eens een Vlaming boos gezien en hem hooren schelden, Van Straalen?’ vroeg Zuidhoek.

‘Ja, mijnheer Zuidhoek; doch ook daarin ligt kleur tegenover het ruw gemeene, dat men dikwijls gedwongen is in onze Amsterdamsche straten op te vangen. De Vlaming doorspekt zijn scheldwoorden ook wel met vloeken, maar ‘t is toch heel wat anders. Misschien komt het, omdat hij die vlaamsche en fransche vloeken zoo koddig dooreenwerkt.’

‘t Is mogelijk.....’ antwoordde Zuidhoek.

‘Of zou het ook mogelijk wezen,’ viel Fanny in, ‘dat de oorzaak moet gezocht worden in het goed hart, dat wij onzen Zuid-Nederlandschen broeders toedragen, en verkeerden wij misschien in den toestand van den vader, die den verloren zoon inniger liefhad dan zijn jongens, die nooit van huis waren geloopt?’

‘Ook mogelijk,’ lachte Zuidhoek, ‘ofschoon 't een waagstuk van u is, Fanny, te beweren, dat de vader der parabel den verloren zoon wezenlijk inniger liefhad dan zijn andere jongens. Doch dit daargelaten, wat dunkt u, Van Straalen, van mijn menschkundige, philosophische nicht. Zijt ge 't niet met me eens, dat ze aanleg heeft om Betsy Perk eenmaal naar de kroon te steken?’

‘Wat verstand betreft, wil ik niet zeggen, neen; aangenomen echter, dat het verstand een onschatbaar juweel is, vind ik het étui ontegenzeggelijk veel schooner dan dat, 't welk Betsy Perks geest omsluit.’

De blos, dien deze hulde aan hare schoonheid naar Fanny's wangen joeg, deed Van Straalen zijn onvoorzichtigheid, of minstens ongepaste vleierij, begrijpen, te meer nog, nu Zuidhoek het balletje opving, en er plagend op liet volgen: - ‘Zeg eens, Van Straalen, geen advocatenstreken, hoor, om u met goed fatsoen van de beantwoording van mijn vraag af te te maken. Ge durft niet zeggen, hé, dat ze....’

Gelukkig voor Van Straalen begint het tweede bedrijf. Ook dit wordt vlug afgespeeld, en heeft hier en daar geen onverdienstelijke trekjes; maar het reukske van straks, dat om den wille van ‘klok, klok, klok,’ ‘bè,’ in de hoop, dat het nu wel op zijn ergst zou zijn, nog heel eventjes kon worden verdragen, is allengs pikanter geworden. Meermalen ging een luid gelach op onder lieden, die blijkbaar gewoon waren te ademen in een onrein atmosfeer. Mevrouw Zuidhoek en Fanny begrepen eigenlijk niet goed, waarom sommige menschen, en vooral eenige fatterige jongelui in haar onmiddellijke nabijheid, nu en dan zoo'n dol plezier hadden; doch dat niet begrijpen was voor haar gevoel al even stuitend als het begrijpen. Zuidhoek en Van Straalen waren dan ook alles behalve op hun gemak, en het was een ware verlichting voor hen, dat aan het ‘genietbare’ een einde kwam, en de pauze hen in staat stelde zich met de dames te verwijderen.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Lord Cavendish en Thomas Burke.

Wij geven in dit nummer de portretten der slachtoffers van den geheimzinnigen moord, welke geheel Ierland te midden van de grootste vreugde in de diepste verslagenheid gedompeld heeft. Het iersche volk toch verheugde zich in het blijde vooruitzicht, dat de engelsche regeering eindelijk zijne grieven zou wegnemen, en juichte over de invrijheidstelling zijner gekerkerde voorvechters, waarin het 't bewijs meende te zien voor de veranderde politiek der regeering, die thans besloten scheen den weg der verzoening in te slaan.

Met luidruchtige toejuichingen ontving men dan ook te Dublin op zaterdag den 6^{en} mei II. den nieuwen onderkoning van Ierland, toen hij met den nieuwen minister lord Cavendish en diens secretaris Thomas Burke, alsmede een talrijken stoet van ambtenaars en overheden daar zijn feestelijken intocht hield. Hoe weinig vermoedde het jubelende volk, dat twee dier mannen, welke het als de voorboden eener gelukkige

toekomst begroette, nog denzelfden avond een lijk zouden zijn! Hoe weinig konden de slachtoffers zelf aan die vreeselijke mogelijkheid denken!

Toch deed zich bij dien schitterenden optocht een schijnbaar onbeduidend incident voor, dat als een onheilspellend voorteken kon beschouwd worden. Terwijl de stoet op weg was naar het kasteel van Dublin, vroeg een onbekende herhaalde malen wie lord Cavendish was, tot deze eindelijk zelf zegde: 'Ik ben het.' Maar wie kon op dat feestelijk oogenblik vermoeden, dat die vraag met eene misdadige bedoeling gedaan werd?

Eenige uren later verkondigde een salvo van kanonschoten aan de blij gestemde bevolking van Dublin dat op het kasteel de plechtige installatie van den nieuwen vertegenwoordiger der koningin was afgeloopen. De nieuwe minister, of zoo als zijn eigenlijke titel luidt, de oppersecretaris (*chief secretary*) voor Ierland, lord Cavendish, alsmede de onder-secretaris (*under-secretary*) Thomas Burke hadden den ambtseed afgelegd en verbleven nog eenigen tijd in hun afzonderlijk departement.

Omstreeks zes uur verliet lord Cavendish het kasteel, om zich te voet naar zijn huis in het naburige Phoenixpark te begeven, waarschijnlijk alleen om zijne nieuwe woning te zien; want hij moest dien avond met zijn secretaris op de villa van den onderkoning, aan den ingang van hetzelfde park gelegen, dineeren. Hij kende den weg zeer goed; want hij was meermalen daar ter plaatse geweest, ten tijde dat zijn broeder minister voor Ierland was.

Ongeveer een half uur na hem vertrok ook Thomas Burke van het kasteel naar het Phoenixpark; hij ging per rijtuig en haalde lord Cavendish niet ver van de poort van het park in. Zoodra hij zijn superieur herkende, stapte hij uit, zond den koetsier met het rijtuig weg en wandelde met lord Cavendish verder.

Omstreeks twee honderd passen van het monument in het midden van het park gekomen, werden zij door de moordenaars overvallen. Het was omstreeks half zeven, doch nog bijna helder dag. Toch was de aanval zoo plotseling en geschiedde in zoo diepe stilte, dat niemand er iets van bespeurde. Op dat oogenblik trad de onderkoning, die een half uur te voren met zijn particulieren secretaris het kasteel per rijtuig verlaten had, den tuin zijner villa binnen en bemerkte in de verte eene worstelende groep op den weg. Het scheen slechts eene vechtpartij te zijn, zoo dat de onderkoning er weinig aandacht op gaf, maar hij gaf toch bevel dat er een politie-agent zou heengezonden worden om te zien wat er gaande was. Weinig vermoedde hij dat op dit oogenblik zijne twee bijzondere vrienden voor zijne oogen vermoord werden!

De aanval zelf geschiedde volgenderwijze.

Eene gewone huurkoets met roode paneelen reed langs den weg, waarop lord Cavendish en de heer Burke al sprekend voortwandelden. Eensklaps sprongen de vier mannen, die er in zaten, uit het rijtuig, terwijl de koetsier langzaam doorreed. Onverhoeds vielen zij de wandelaars op het lijf, die niets vermoedend arm in arm hun weg voortzetten. Zij waren met dolken of zoogenaamde bowie-messen gewapend, en niettegenstaande de ongelukkigen zich heldhaftig verdedigden, zoo dat er eene wanhopige worsteling ontstond, waren de slachtoffers binnen weinige seconden gedood, zonder dat er een kreet gehoord werd. Daarop stapten de moordenaars weder in hun rijtuig en reden langs een zij weg in de richting van Chapelizod weg.

Slechts weinige personen behalve den onderkoning hadden de gruweldaad van verre aangezien; maar daar er niet het minste hulpgeroep vernomen werd, dacht niemand aan moord. Een officier van de koninklijke dragonders, luitenant Greatorex, wandelde met zijne honden op ongeveer twee- à driehonderd yards afstand, en bemerkte de worsteling, die hij voor eene dronkemansvechtpartij aanzag. Hij zag

een der mannen neêrstooten, en naderbij komende, zag hij nog een ander op den grond liggen. Hij verwonderde zich, toen de kar met de vier mannen wegreed, dat de twee op den grond liggende slachtoffers niet opstonden; maar toen hij de lichamen bereikt had, vond hij ze dood.

Een andere getuige was een knaap, Samuel Jacob genaamd, die langs de heg van de villa des onderkonings wandelde; ook hij zag een man, naar hij dacht, met de vuist neêrstooten, terwijl een ander reeds op den grond lag. Hij die dien laatsten slag had toegebracht, liep de kar achterop en voegde zich bij zijn makkers, die reeds daarop gevlucht waren.

Verder waren in het park twee jongelieden, die zich met het rijden op velocipèdes vermaakten. Eerst in de richting van het monument rijdende, hadden zij de beide wande-

laars gezien, doch toen zij om de kolom waren heengereeden en terugkeerden vonden zij ze dood op den grond uitgestrekt. Lord Cavendish lag op het voor rijtuigen bestemde middelpad, met een steek door de rechter long, eene diepe wonde in den hals en eene andere in de zijde, terwijl zijn rechterarm gebroken was. De dood moet bij hem oogenblikkelijk geweest zijn; want er was geen teeken van leven meer en het bloed gutste bij stroomen uit zijne wonden. Het lichaam van den heer Burke lag vreeselijk verminkt op het gras. Hij had eene snede dwars door de luchtpijp, eene wond in de borst, die tot in het hart was doorgedrongen en eene derde van twee duim lengte in de linkerzijde van den hals, juist onder het oor.

Een der velocipedisten reed naar de stad om de politie te waarschuwen, terwijl de overige omstanders bij de lijken bleven; deze werden spoedig daarop, elk afzonderlijk op een brancard uitgestrekt, weggehaald, terwijl eene menigte volks, op het verschrikkelijke nieuws bijeen gestroomd, rondom de bloedplassen samenschoolde, die door de politie bewaakt werden.

De treurmare verspreidde zich als een loopend vuur door de stad, waar oogenblikkelijk alle feestelijkheden werden gestaakt, en waar de algemeene vreugde plotseling voor de grootste ontsteltenis en de diepste *verontwaardiging* plaats maakte. Alzoo had de misdaad van enkele booswichten, die aan de iersche natie geheel vreemd schijnen - men werpt zelfs de verdenking op dat het Engelschen waren - een geheel volk, dat op het punt stond uit zijn eeuwenlange ellende opgebeurd te worden, opnieuw in den diepsten rouw gedompeld. Want de moord in het Phoenixpark was het sein tot nieuwe dwangmaatregelen, waaronder de welgezinde en rustige burgers van het gansche eiland, wie weet hoe lang nog zullen gebukt gaan!

In 't hout.

IN 'T HOUT.

Eene heerlijke gedachte heeft de schilder ons door zijn penseel vertolkt. Het is alsof hij de jeugd en de grijsheid te gelijk heeft willen voorstellen; en hij heeft zijne beelden meesterlijk gegroepeerd. De kolossale boomen, wier dikke takken zich in grillige bochten in alle richtingen uitstrekken, doen ons bij dien somberen achtergrond aan een ondoordringbaar woud van eeuwenoude eiken denken. En wie zich niet door eene geheimzinnige kracht voelt aangegrepen bij het aanschouwen van zulk een woud, hij zal ten minste oog hebben voor het viertal knapen, die in zulke ongedwongen houdingen op den voorgrond treden. Al zijn drie van hen zwaar beladen met eene vracht hout, waaruit men kan besluiten, dat zij reeds op jeugdigen leeftijd moeten werken en de lasten des levens naar hun zwak vermogen dragen, die arbeid is niet in staat dien gullen lach ook maar voor een oogenblik van hun gelaat weg te nemen. Zij zijn nog even gelukkig als hun makker, die niet werkt, die trots alle waarschuwingen den hoogsten boom niet heeft gevreesd om een nestje uit te halen en die zich nu met zijn buit vermaakt. Wat zou het ons baten dien jongen eene vermaning te geven over zijne wreedheid? - *Cet âge est sans pitié!*

Het doet ons goed zoo'n groepje te zien, we denken nog eens aan onze eigen jongensjaren en zeggen met den dichter:

Hoe zalig, wien eens als de jongens kiel
Nog om de schoudren glijdt,
Dan is het hemel in de ziel
En alles even blijd.

Het portret van Z.H. paus Leo XIII.

(naar Gaillard.)

In den parijischen salon van dit jaar is thans eene schilderij tentoongesteld, die zeer de aandacht trekt. Het is 't portret van Z.H. Paus Leo XIII, dat door alle kenners geroemd wordt als een meesterstuk van uitvoering en koloriet. Wat de schilderij intusschen hoogere waarde schenkt is de betuiging van allen, die ooit den H. Vader gezien hebben, dat het beeld sprekend gelijkt en zelfs het beste portret is, dat nog van den algemeenen vader der Kristenheid is verschenen. Wij hebben daarom gemeendonzen lezers aangenaam te zijn met eene gravure van deze schilderij te geven, welke, naar wij zeker weten, in elk katholiek gezin die belangstelling zal opwekken welke zij verdient.

De Egyptische mummiën.

Het is bekend dat de oude Egyptiërs hunne voorname en beroemde dooden met een godsdienstigen eerbied bewaarden en hen zoo wisten te balsemen, dat die lijken nog heden ten dage even ongeschonden worden gevonden als zij ze aan de aarde hebben toevertrouwd. Reeds sedert omstreeks duizend jaren heeft men uit de Egyptische graven een groot aantal van zulke mummiën of gebalsemde lijken te voorschijn gehaald; de voorname werden gevonden in sarcophagen, omwonden met linnen of wollen windsels en de huid en het vleesch doortrokken met kruiden en harssoorten, terwijl men in de Thebaansche volksgraven honderden en duizenden mummiën ongeekst naast en op elkaar vond liggen even als eene houtmijt. In de dikwijls zeer prachtige lijkkasten der mummiën van koningen en voornamen vond men bij de lijken kleinoodiën, versierselen, amuletten en andere kunstvoorwerpen en bij de meesten ook handschriften op papyrus, welke deels kopieën uit het 'Doodenboek' der oude Egyptiërs, deels ook levens-

HET PORTRET VAN Z.H. PAUS LEO XIII, NAAR GAILLARD.

beschrijvingen der dooden, lofredenen en meedeelingen over hunne daden bevatten, welke gewichtige bijdragen hebben geleverd voor de geschiedenis van dit volk.

Bij al deze mummiën waren de borst- en buikholten ontdaan van de ingewanden, welke in afzonderlijke vazen werden bewaard, en deze holten opgevuld met in hars gedoopte ballen van lijnwaad, doch de gelaatstrekken, zoowel als de vormen van de lichamen, zijn bewaard gebleven. Het eigenaardig gezicht en de reuk welken de mummiën verspreiden hebben aanleiding gegeven dat men haar in oude tijden eene bijzondere geneeskracht toeschreef. Zelfs in Europa geloofde men daaraan en er is zelfs een tijd geweest, dat geheele mummiën of gedeelten daarvan evenmin in een apotheek mochten ontbreken als thans de kina.

Nog tot op het einde der 17^e eeuw werd een levendige handel in mummiën gedreven, vooral met Frankrijk, terwijl de egyptische boeren, de Fellahs en Bedouïnen der woestijn, ze als brandstof gebruikten, waardoor de mumiën zeer zeldzaam werden.

In den loop van het vorig jaar heeft professor Maspero, directeur van het oud-Egyptisch museum te Bulak, toevallig ontdekt, dat de Arabieren van Thebe in Opper-Egypte, die alleen leven van het plunderen van graven en het verkoopen van mummiën, opnieuw eenige koningsgraven hadden gevonden, waarvan zij kostbare oudheden verkochten. Het onderzoek, dat daarop gevolgd is, deed het bestaan dezer koningsgraven aan het licht komen en wel in een zijdal van den Nijl in de nabijheid van Thebe, waarin koningen en koninginnen uit de 17^e tot de 21^e dynastie in prachtige marmeren lijkkasten waren bijgezet.

De 39 gevonden mummiën zijn de schoonste en best bewaard gebleven lijken, welke men nog heeft gevonden en naar het museum te Bulak overgebracht. Onze gravure stelt de geopende lijkst van koning Amen-Hotep I voor, uit de achttiende dynastie. De kist is wit geverfd, doch het deksel (zie de tweede figuur) is met dwarsstaande hieroglyphen versierd; het hoofd op het deksel is geel beschilderd en moet een portret voorstellen. De mummie is 1.65 meter lang en van het hoofd tot de voeten gehuld in guirlandes van lotusbloemen en oranjegele windsels. Het gelaat is met een van hout gesneden en beschilderd masker bedekt, waarin oogen zijn gezet van geëmailleerd porselein.

De sterrenhemel

Met het bloote oog gezien.

(Vervolg.)

III.

Het zal zeker menigeen wel eens overkomen zijn, dat hij op eene bepaalde plaats aan den hemel, waar hij eenige avonden te voren een sterrebeeld of eene ster zag blinken, daar later geen spoor meer van terugvindt. Toch is dat beeld of die ster niet verdwenen; want als men zich de moeite geeft om het onderzoek verder uit te strekken zal men weldra het verloren gewaande beeld terugvinden, doch nu op eene geheel andere plaats dan waar men het vroeger gezien heeft. Het sterrebeeld heeft zich dus verplaatst. Nog treffender wordt deze waarneming als men haar eenige avonden achter elkaar herhaalt, waartoe wij thans onze lezers komen uitnoodigen.

Wij kiezen daartoe eene standplaats, waar wij een muur voor ons hebben, langs welks achterkant wij heen kunnen zien, en om onze waarneming gemakkelijker te maken, vestigen wij bepaald de aandacht op de sterren van een ons bekend beeld, bijv. den Grooten Beer. Met het horloge in de hand teekenen wij nauwkeurig het juiste oogenblik aan, waarop al de sterren van het beeld van achter den muur zichtbaar worden. Herhalen wij dit den volgenden avond, zoo nauwkeurig mogelijk van dezelfde standplaats, dan vinden wij den tijd, die er tusschen de twee verschijningen van de eene ster verlopen is, juist gelijk aan dien voor iedere andere ster. Wij zien bijv. op den eersten dag de eene ster verschijnen om 7 uur 35 minuten, de tweede om 8 uur 13 minuten; op den tweeden dag zien wij de eerste ster om 7 uur 31 minuten, de tweede om 8 uur 9 minuten. Nu zijn er van 7 uur 35 minuten op den eersten, tot 7 uur 31 minuten op den tweeden dag 23 uur en 56 minuten verlopen, en van 8 uur 13 minuten op den eersten tot 8 uur 9 minuten op den tweeden insgelijks juist 23 uur en 56 minuten.

Wij kozen hier den Grooten Beer tot voorbeeld, omdat dit beeld het meest bekend is, doch men kan deze proef op elke vaste ster toepassen en zal dan bevinden dat de uitkomst van allen dezelfde is. Doch wij zetten de waarneming voort op volgende dagen, om daarna de getallen te vergelijken en dan zal men tot de uitkomst komen, dat elke ster telkens evenveel tijd gebruikt om op hetzelfde punt terug te komen, met andere woorden, dat de omloop dus op den duur even lang blijft.

Laat ons alvorens verder te gaan de gevolgtrekkingen bespreken, welke uit deze waarnemingen te maken zijn. Op de eerste plaats dan kunnen we bevestigen dat de sterren onderworpen zijn aan eene dagelijksche beweging. Hoe deze beweging is, is gemakkelijk na te gaan. Men kiest daartoe weêr bekende beelden en houde deze gedurende een geheel nacht in het oog. Wij zullen dan zien, dat sterren, die in 't oosten staan schuinsrechts naar boven rijzen, dat sterren in 't zuiden zich evenwijdig van den horizon bewegen en die in 't westen weder schuinsrechts dalen. Daarbij zal het den opmerker niet ontgaan, dat in 't oosten alleen sterren opkomen en in 't westen enkel sterren ondergaan. Vreemd zal het wellicht voorkomen dat er sterren zijn, die niet opkomen en andere die niet ondergaan, doch die bevreemding zal spoedig wijken als men zulk eene ster met het oog blijft volgen. Men zal dan toch zien dat zij een tijdlang daalt en tot het noorden nadert, daar eenigen tijd evenwijdig met den horizon zich blijft voortbewegen, om eenigen tijd later weêr schuins naar boven te rijzen. Wij keeren echter den volgenden avond op hetzelfde uur terug en zien nu dezelfde ster weêr op dezelfde plaats, waar wij haar den vorigen avond bij het begin onzer waarneming gezien hebben. Het is dus duidelijk dat de ster gedurende den dag, als wanneer zij voor het bloote oog door het zonlicht onzichtbaar is, naar hetzelfde punt is teruggekeerd en daar wij alle sterren van de linker- naar de rechterhand zien gaan, ligt het voor de hand daaruit te besluiten, dat die ster overdag een kring heeft doorgelopen, om des avonds weêr op hetzelfde punt terecht te komen.

Hetzelfde geldt van alle sterren, die wij bij het aanbreken des dageraads uit het oog verliezen. De voorstelling dringt zich dus als 't ware aan ons op, van een uitspannel, dat ook bij dag met sterren bedekt is, die even als en tegelijk met de zon zich bewegen, sommige rechts, andere links daarvan geplaatst, sommige hooger dan de zon, andere lager. Die, welke zich rechts van de zon bevinden, zijn dan blijkbaar reeds verder in hare baan gevorderd dan de zon; ze gaan dus eer dan deze onder, en 't spreekt van zelf, dat wij ze 's avonds niet meer aan den hemel vinden. Die links van de zon staan volgen haar, gaan derhalve eerst eenigen tijd later onder, en wij

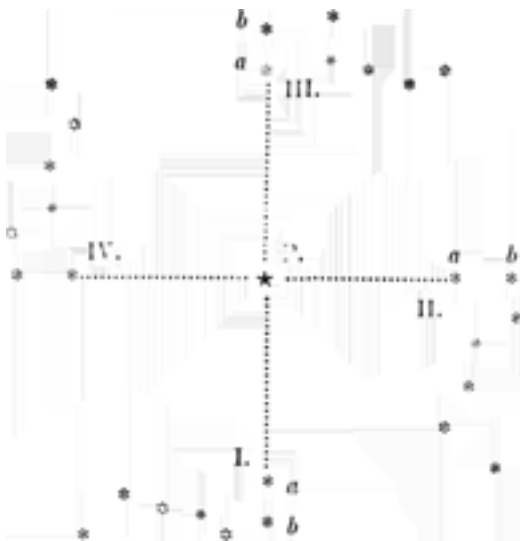
moeten ze dus in het westen nog zien, als het donker geworden is, en des te langer blijven zien, hoe meer ze zich oostwaarts van de zon bevinden.

Laat ons er echter bijvoegen dat de veronderstelling, welke wij hier maken, zekerheid is geworden door de waarneming met groote kijkers, waarmee men ook overdag den loop der sterren volgen kan.

Op de tweede plaats kunnen we uit onze eigen waarnemingen de gevolgtrekking maken, dat de sterren van een beeld, zoowel als de sterrebeelden onderling niet van plaats veranderen. In welken stand en op welke plaats men bijv. den Grooten Beer ook ziet, hij is en blijft steeds de wagen met zijn krommen dissel, zijne sterren zijn ten opzichte van elkaar niet van plaats veranderd en hij neemt ook dezelfde plaats aan het uitspansel in.

Eene andere vraag is echter nu, waar en welk het middelpunt is, waarom zich de sterrenhemel beweegt. Wij weten dat de zon het middelpunt is van het stelsel, waartoe ook onze aarde behoort, en dat zij voor al hare planeten de bron is van licht en warmte. Ook de sterren hebben zulk een gemeenschappelijk middelpunt in de Poolster, welke wij in het vorig artikel hebben leeren kennen als de uiterste ster van den Kleinen Beer.

De Poolster is slechts eene ster van de tweede grootte, doch beweegt zich zoo weinig van hare plaats, dat zij het middelpunt van den sterrenhemel is geworden. Ten opzichte van deze ster behouden alle andere vaste sterren steeds denzelfden afstand, hetgeen door onderstaande teekening nog duidelijker zal worden.

Uit de teekening zal men zien dat we hier het beeld van den Grooten Beer hebben. Houdt men op dit beeld gedurende eenige uren het oog, dan ziet men het zich zoodanig verplaatsen als hier boven is afgebeeld; elke ster beschrijft een kring rondom de Poolster en blijft daarbij op denzelfden afstand van haar.

De figuur draait dus zoodanig rond dat ze uit den stand I overgaat in II, daarna in III, als wanneer wij ze bijna recht boven ons hoofd vinden, en eindelijk in IV. Wij zien, dat het daarbij gemakkelijk is eene bepaalde ster *a* bijv. in hare verschillende standen te herkennen aan de plaatsing ten opzichte van de andere sterren van hetzelfde beeld.

Nog op eene andere vrucht van onze waarnemingen moeten wij een enkel oogenblik wijzen. Wij weten nu dat de sterren eene dagelijksche beweging hebben en wel zulk eene, waarbij het schijnt alsof alle aan elkander verbonden waren, waaruit natuurlijk volgt dat de sterren die een grooteren kring te doorloopen hebben zich ook juist zooveel spoediger bewegen als haar kring grooter is. Maar welke is die kring? In

hetgeen wij gezegd hebben ligt het antwoord reeds opgesloten. Wij moeten ons de kringen, die de loopbaan der sterren vormen, zoo voorstellen, dat ze onder den horizon doorloopen en alzoo in zich zelven terugkeeren, met andere woorden, het is daarmee gesteld als met de zon, die voor ons oog in het oosten opkomt, tot den middag naar het zuiden klimt om dan naar het westen te dalen en daarna onder te gaan. Zoodra ze echter voor ons ondergaat, gaat zij voor onze tegenvoeters op, maakt voor hun oog aan den hemel denzelfden boog en wordt in hun westen - dat is ons oosten - weêr voor ons zichtbaar.

Toch is de tijd die zon en sterren voor hun dagelijkschen kringloop besteden niet gelijk. Om dit te doen zien gaan wij weêr achter onzen muur zitten met het horloge in de hand en teekenen op achtereenvolgende dagen de oogenblikken aan, waarop het eerste stipje van den zonnerand zichtbaar wordt langs den kant van den muur, dan bespeuren wij, dat de tusschentijd tusschen twee zonsverschijningen wel den eenen dag bijna juist even groot is als den anderen, maar dat die tijd verschilt bij dien, welken wij bij de sterren vonden; immers 't zijn nu 24 uren, met op zijn hoogst eene afwijking van eene halve minuut, en dus omstreeks 4 minuten meer dan voor de sterren.

Dat die tijd om en nabij de 24 uren bedraagt is geen toeval, maar moet daaraan worden toegeschreven, dat de uurwerken met opzet zoo geregeld en gemaakt worden, dat zij 24 uren verloop aanwijzen voor den tijd, dien de zon gemiddeld noodig heeft, om telkens weêr haar hoogste standpunt te bereiken.

Het verschil in tijd voor een zons- en sterreomloop is wel niet groot, maar daaruit vloeien toch belangrijke gevolgen voort. Het is ons gebleken dat eene ster in 4 minuten minder dan 24 uren terzelfder plaats aan den hemel terugkomt. Zien wij dus heden ergens eene ster des avonds ten 8 uur, dan zullen wij ze over vijftien dagen reeds ten 7 uur op de eigen plaats aantreffen, over eene maand van 30 dagen om 6 uur, enz.

Dit nu geldt van alle sterren evenzeer, en er zal dus uit volgen, dat indien wij den sterrenhemel bijv. eene maand later in denzelfden stand, ten opzichte van ons oog en van onzen horizon willen wedervinden, wij daartoe twee uren vroeger hebben uit te zien, ofwel, dat op hetzelfde uur om 8 uur, de stand der sterren juist dezelfde zal zijn, als wij eene maand vroeger eerst twee uren later, of om 10 uur, aanschouwd hebben.

Op deze manier voortgaande blijkt het ons, dat de sterrenbeelden, die wij op 1 januari 's avonds in het oosten zien, den 1^{en} april op dat zelfde uur in het zuiden zullen staan, en den 1^{en} juli in 't westen zullen gezien worden. Die, welke den 1^{en} januari juist in 't westen ondergingen, zullen omgekeerd den 1^{en} juli reeds weêr in 't oosten opkomen als het even laat is; die den 1^{en} januari hoog in 't noorden stonden, vinden wij op hetzelfde uur den 1^{en} juli, als het sterren zijn, die niet ondergaan, onder de Poolster, weêr in 't noorden.

Met deze beknopte verklaring meenen we een voldoende denkbeeld te hebben gegeven van de beweging der sterren. Reeds in de hoogste oudheid was men daarmee bekend en de mythologische voorstellingen schijnen geheel gebouwd te zijn op de dagelijksche omdraaiing van het sterrengewelf. Met een voorbeeld daarvan zullen we besluiten.

Orion, zoo verhaalt de mythologie, ontdekte sommige geheimen der bewegingen van de Maan, hetgeen een aanslag op Diana (de Maan) genoemd wordt; daar het uur van zijn ondergang samenvalt met dat, waarin de Schorpioen opkomt, moet Orion sterven aan den steek van het door de vertoornde godin te voorschijn geroepen insect. Pegasus, den Waterman vooruitgaande, wordt verzinnelijkt door den hoefslag van 't gevleugeld paard, waardoor eene fontein (de Hengstebron) uit den grond ontspringt. Atlas of de Berenhoeder, wiens hoofd zich eertijds onder de pool bevond, krijgt van Jupiter den last om de wereld te torsen en wordt versteend door Perseus, omdat hij bij 't opkomen van dezen laatste achter de bergen ondergaat. Phaëton, de hemelsche Wagenmenner, verschrikt op het gezicht van de Schorpioen; Perseus verlost de van

den Walvisch bedreigde Andromeda; de Waterman of Ganymedes wordt geschaakt door den Arend, die hem naar 't hoogste des Hemels voert enz. Kortom de meeste fantastische verhalen der fabel zijn niets dan eene reeks van toespelingen op het hemelgewelf.

(Slot volgt.)

Lucern en omstreken.

(Vervolg.)

Op de markt, die juist in vollen gang was, vonden we weinig eigenaardigs in kleederdracht, doch des te opmerkelijker is de plaats zelve waar koopers en verkoopers samenkomen. 't Is geen open plein, even als in andere steden, doch eene aaneenschakeling van sombere gewelven, waarvan eenige onder de huizen doorloopen, alle dicht aan de Reuss, de wilde rivier, die vóór de stad uit het meer stroomt en in de eeuwige sneeuw van den St. Gothard haar oorsprong vindt.

Voor eene eenvoudige huismoeder heeft de Lucerner markt weinig aantrekkelijks. In de tamelijk beperkte ruimte vindt men alles dooreen opgestapeld: groenten, vleesch, visch en kaas, oude kleêren, schoenen en glaswerk en - ofschoon het water dicht bij de hand is, de frischheid liet op dien warmen zomerdag veel te wenschen over.

'*Wie thür sind die ehriesi?*' De kersenkoopvrouw antwoordde telkens met onverstoorbare kalmte '*driessig centimes;*' voor ons is het naïeve dialect meestal deels onverstaanbaar.

Eenige trappen voeren van de marktgewelven naar het plein voor het *Rathhaus*. De vierkante toren, die aan het gebouw grenst, is van boven tot beneden met antieke fresco-schilderingen bedekt, die den slag bij Sempach in herinnering houden tot weêr en wind, die ze reeds beschadigden, ze geheel zullen hebben uitgewischt.

De straten, die we verder doorkruisten, zijn smal en bochtig, een treffende tegenstelling met de nieuw gebouwde wijken aan het meer, waar zooveel weelde en pracht heerscht. 't Is of Lucern uit twee, scherp afgebakende gedeelten bestaat, de stad der toeristen en de oude middeleeuwsche, waarvan het, bij de afbeelding uit dien tijd, op eene der twee overdekte bruggen, heet:

'Durch die Zeit wird viel verzehrt,
Vieles aber auch vermehrt;
Also ward Luzern zur Zeit
Ausgebreiter in so weit.'

Die beide bruggen over de Reuss zijn een bezoek overwaard. De eerste ligt in schuine richting over de rivier en heeft eene lengte van vijfhonderd voet, de tweede verbindt de oevers op de kortste manier. Beide rusten op palen en zijn beschut door een houten dak, dat door zware balken wordt gesteund. Aan de binnenzijde van dit dak zijn meer dan honderd driehoekige schilderingen aangebracht, alle voorstellingen aan de geschiedenis der stad en hare beschermheiligen ontleend, met toepasselijke bijschriften in versmaat; ook de doodendans speelt hier eene groote rol. In 1300 werd de eerste dier bruggen gebouwd, schilderingen en dichtregelen, in den naïeven stijl der middeleeuwen, zijn uitmuntend bewaard gebleven. De eigenaardige bouw nochtans doet wel wat aan een droogzolder denken. Over de balustrade leunen Engelschen, die den tijd met visschen doorbrengen, ook menig voorbijganger houdt een oogenblik stil bij de vrij rondzwemmende zwanen en watervogels. Deze vergasten zich niet zelden aan een boterham, die door eene zorgzame moeder tot een geheel ander doel

is medegegeven en zeker dikwijls zal worden teruggewenscht vóór het schooluur verstreken is.

Daar het arsenaal op onzen weg lag en Bädeler eene lange opsomming geeft van de verzameling wapens uit vroegere eeuwen, daar bewaard, belden we aan den hoofdingang er van. Een oud veteraan ontving ons vriendelijk en geleidde ons door alle zalen, of liever bergplaatsen van het gebouw. Kanonnen, wapens, patroontasschen en amunitie in overvloed, maar alles splinternieuw en ongebruikt. Toen we zoo op de hoogste zolders waren geklommen zonder de bedoelde merkwaardigheden te ontdekken vroegen we ten laatste waar de trofeeën uit de zwabische en bourgondische oorlogen bewaard werden en waar we de wapenrusting vinden zouden van Leopold, hertog van Oostenrijk, die bij Sempach sneuvelde. O, waren we daarvoor gekomen, gaf de oude man ten antwoord, die had men naar het *Rathhaus* overgebracht en we hadden nu alles bezichtigd, wat hij ons kon laten zien. En, alsof we inspectie hadden gehouden over de verdedigingsmiddelen der kantonale troepen, ontsloot hij ons met eene diepe bu[i]gging, die zeker 't meest de fooi gold, de breede poort. Nu was ons evenwel de lust vergaan om die zorgvuldig bewaarde schatten verder na te sporen en de schoone omgeving der stad trok ons dubbel aan, toen we het kille arsenaal achter ons hadden.

Liefelijker plekje dan *'die drei Linden'* kan men zich niet denken. Langs het monument van Thorwaldsen voert de weg vrij steil naar boven; de brandende julizon maakte het ons niet gemakkelijker en schaduw vonden we nergens langs het pad, dat zich door onvruchtbaar weiland slingert. Halfweg ligt het oude Capucinerklooster met de kleine kapel en van daar tot den top hadden we nog een vermoeienden tocht. Toen we eindelijk in de schaduw der linden zaten, aan den rand der steile rots, die bijna loodrecht in het meer daalt, werden we echter door 't onbeschrijfelijk schoone uitzicht heerlijk beloond voor onze moeite.

Diep beneden ons, op net smaragdgroene water dreven booten en scheepjes niet grooter dan kinderspeelgoed, we overzagen Lucern en boven de toppen der omliggende bergen uit schitterde de eeuwige sneeuw der Berner Alpen. Op den achtergrond de beide Schreckhörner en de scherp geteekende spits van den Finsteraarhorn, meer nabij de breede, verblindend witte bergrug van den Titlis. Opgetogen van bewondering trachtten we het grootsche en toch zoo kalme natuurtafereel diep in het geheugen te prenten: de majestueuze Alpen, de naakte granietmassa van den Pilatus, de liefelijk groene weiden tegen de berghellingen, het blauw groene meer en vooral de onbeschrijfelijk schoone kleurschakeeringen, waarin reeds de warme tinten van het zuiden spelen. - Nadat we eenigen tijd gedweept en gedroomd hadden, deed de hevige dorst ons rondzien naar eene herberg, maar, zonderling genoeg, niemand schijnt het de moeite waard te denken hier boven de reizigers te exploiteeren. Een feit, wel eenig in zijne soort in een land, waar tot dat einde alle bezochte plekjes worden misbruikt. Na eenig zoeken kregen we in eene boerenwoning een paar glazen frissche melk, zoo heerlijk en zuiver, als men ze slechts op de Alpen vindt.

We daalden af langs een gemakkelijk en schilderachtig voetpad, door schoon houtgewas, ter zijde van het meer, en al verdwenen de hoge sneeuwtoppen te spoedig uit het gezicht, er bleven nog genoeg liefelijke gezichtspunten over om de wandeling onvergetelijk te maken.

Minder grootsch, doch zeer belangwekkend is het vergezicht, dat men heeft van den Gutsch, een bergtop aan de andere zijde der stad. Hier is Lucern zelve meer het middelpunt. In een halven cirkel aan het meer gebouwd, tusschen den Rigi en den

Pilatus, mag zij met recht trotsch zijn op hare bevoorrechte ligging. Dat de vreemdeling er gaarne vertoeft, bewijzen de lange rijen prachtige hotels en de buitenverblijven, langs het Vierwaldstättermeer en tegen de berghellingen verspreid. De grootste aantrekkingskracht echter ligt in de onmiddellijke nabijheid van den Rigi en in het meer zelve, dat zich van Lucern tot Fluelen uitstrekt, in vier armen of baaien gesplitst, en zijn naam ontleent aan de kantons, die het bespoelt: Lucern, Unterwalden, Schwyz en Uri.

Een half uur van de stad, daar waar links de baai van Küssnacht, rechts die van Alp-

nacht zich opent, heeft het meer een omvang van negentien kilometers, overal elders bedraagt de grootste afstand tusschen de beide oevers er slechts vijf.

Voorbij Brunnen wendt het meer zich op eens scherp rechts en vormt den vierden arm, het meer van Uri, het schoonste en meest indrukwekkende gedeelte van de Vierwaldstättersee. Talrijke booten doorkruisen het op elk uur en in alle richtingen; de meesten brengen de reizigers over naar Vitznau, het hoofdstation van den spoorweg, die naar den top van den Rigi voert.

Vroolijke drukte heerscht bij goed weder op het dek der salonbooten. Onbekenden wisselen den welkomsgroet, toeristen van alle natiën trachten zich verstaanbaar uit te drukken in de zoogezegde wereldtaal, het fransch, of zoeken een willig gehoor voor hunne eigen moedertaal. Hier en daar houdt een rechtgeaard Engelschman de eer van zijn land op door een plechtig stilzwijgen, of zoekt een ernstig gestemd reiziger de eenzaamheid, doch verreweg de meesten knopen drukke gesprekken aan, waarvan de genoegens en de verwachtingen der reis natuurlijk den hoofdinhoud uitmaken. Schilderachtige groepen landlieden in nationale dracht nemen het verdek der tweede klasse in en niet zelden verdringen de passagiers der eerste zich om hen heen, aangelokt door de schoone, vierstemmige liederen, die op het water dubbel schoon klinken. Het zwitsersche volk is in hooge mate musikaal en zijne bergen en zijne vrijheid wekken het op tot eene begeestering, geheel vreemd aan het meer noordelijk karakter. Hun eigenaardig gezang, het *judeln* vooral, is geheel berekend op effect. De echo's der bergen weërkaatsen de hooge, langgerekte tonen, die in telkens zich herhalende cadans het geheele accoord doorloopen en voor den vreemdeling al de bekoorlijkheid van het nieuwe en onbekende hebben.

DE EGYPTISCHE MUMMIËN.

Wij stoomden weg van de kaai te Lucern, waar een aantal belangstellenden en nieuwsgierigen hadden post gevat en waar de kleine verkoopsters van *edelweiss* en alpenrozen menigen frank inoogstten. Tamelijk snel doorkliefde de boot het schoone, kalme meer en lang nog bleef het oog bewonderend rusten op de heerlijk gelegen stad, die zich nu in haar volle schoonheid ontrolt.

Spoedig bereikten we de baai van Küssnacht, die men bij helder weder geheel overziet, ook het kleine vlek op den achtergrond, waaraan zij haar naam ontleent en waar het bloedige drama tusschen Gessler en Wilhelm Tell werd ten einde gespeeld.

Veel verder strekt zich naar de andere zijde, rechts, de Alpnachtersee uit. In het verschiet rust het oog op Stausstad; daarachter rijzen de trotsche bergtoppen van het

kanton Unterwalden op en maken het onmogelijk den verderen loop van het meer te volgen.

Voorbij dit punt, waar men dus het meer zich in den vorm van een kruis ziet uitstrekken, ligt aan den voet van den Rigi het dorpke Weggis en iets verder, aan dezelfde zijde, Vitznau, liefelijke plekjes waar vijgen en amandelen rijpen en de plantengroei reeds iets zuidelijks heeft, want de ruwe stormen uit het noorden worden gebroken door de beschermende rotsgevaarten.

Voor ons en vele anderen is Vitznau reeds het einddoel der vaart en het station van den Rigispoorweg wordt letterlijk bestormd.

(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

ELECTRICITEIT OP FLESSCHEN. - Binnenkort zal men wellicht, even als men thans verduurzaamde groenten in blikken ontbiedt, electriciteit in flesschen of bussen kunnen laten komen, waarvan ieder dan naar verkiezing gebruik kan maken. De werkman zal er bij voorbeeld zijne draaibank, de naaister hare naaimachine mede in beweging kunnen brengen, en vervolgens de leege bus maar naar de fabriek terug hebben te zenden, om ze weêr gevuld thuis te krijgen.

De groote natuurkundige Faure, de uitvinder der accumulators of toestellen, waarin men electriciteit kan ophoopen en bewaren, moet namelijk het plan hebben hier of daar - bij voorbeeld aan den waterval te Schaffhausen, waar van het verbazend gewicht der neêrstortende watermassa voortreffelijk partij viel te trekken - eene groote electriciteitsfabriek op te richten. Van daar zou hij allerwegen zijne bussen met ingemaakte electriciteit rondzenden, om ze later weêr ter vernieuwde vulling terug te ontvangen. De zaak klinkt ongeloofelijk, maar wij hebben in de laatste jaren reeds zooveel ongeloofelijke dingen beleefd, en de electriciteit verricht zulke wonderen, dat twijfel op dit gebied nog minder gepast schijnt dan lichtgeloovigheid. Daarenboven is Faure hier ontegenzeglijk een gezag, en zekere William Thomson te Glasgow moet zijne opgaven als juist opgenomen en ter algemeene kennis gebracht hebben. Overigens werden de accumulators van Faure reeds sedert lang met practisch gevolg tot verschillende doeleinden gebruikt, o.a. gelijk wij reeds vroeger meêdeelden ter verlichting der spoorwegwaggonen op de baan van Londen naar Brighton. Wie weet dus of wij niet spoedig in onze werkplaatsen en woningen alle mechanisch werk door de electriciteit zullen zien verrichten!

EEN ONDERZEESCH SCHIP. - De phantastische 'Nautilus' van Jules Verne is van een product der verbeelding wezenlijkheid geworden. Er is thans inderdaad een schip vervaardigd, dat als een visch onder water zwemt en eene volslagen omwenteling in het zeewezen dreigt teweeg te brengen. Het is eene uitvinding van den rumeenscheen ingenieur Theodoresco, en een engelsch blad geeft van het vaartuig eene uitvoerige beschrijving, volgens welke de eigenschappen van dit schip aan het fabelachtige grenzen.

Het moet gedurende twaalf à veertien uren ter diepte van honderd, ja zoo noodig van driehonderd voet onder de oppervlakte der zee onafgebroken kunnen doorvaren, waarbij een sterk werkend lichttoestel al de voorwerpen, die zich in de zee bevinden, op een afstand van honderd dertig voet duidelijk laat onderscheiden. Het onderduiken geschiedt even als bij een visch, zonder gedruisch, en naar verkiezing langzaam of

buitengewoon snel. Door middel eener zeer vernuftige inrichting kan het luchtreservoir van het schip ook onder water telkens voor twaalf uren gevuld worden.

Het merkwaardige vaartuig beweegt zich wel niet zoo snel als een gewoon stoomschip, maar het spreekt toch van zelf dat het zoowel bij het opsporen van gezonken schepen als in den oorlog gewichtige diensten kan bewijzen.

DE HYDROMOTOR. - Eene andere uitvinding op het gebied der stoomvaart, hoewel niet zoo gewichtig als de bovenstaande, verdient evenzeer de aandacht. Wij bedoelen den *h y d r o m o t o r*, een stoomschip, dat in plaats van door schroef of wielen in beweging gebracht wordt door eene waterkolom, die door de machine in achterwaartsche richting uitgeworpen wordt.

De tegenstand, dien het uitstroomende water van het rustige vaarwater ondervindt, bewerkt dat het schip vooruitgestuwd wordt. Wordt het water daarentegen naar voren uitgedreven, dan gaat het schip achterwaarts. De proeven, met deze uitvinding genomen, gaven op zich zelve een zeer voldoende resultaat; maar het schip bracht het met de nieuwe beweegkracht niet verder dan tot eene snelheid van acht knopen of vijftien kilometer in het uur.

Sedert heeft men van dezen hydromoter, die door zekeren Fleischer was uitgevonden, weinig meer vernomen; doch thans komt de uitvinding opnieuw op het tapijt, daar zekere Dr. Barth te Leipzig, die den toestel wijzigde en tot meerdere volmaaktheid bracht, onlangs patent genomen heeft voor een hydromotor, die slechts weinig van dien van Fleischer afwijkt. In plaats van twee waterbuizen aan de zijden van het schip, zoo als Fleischer had aangewend, gebruikt Dr. Barth slechts ééne buis onder aan het schip, en het schijnt dat deze wijziging practische voordeelen oplevert.

EENE MERKWAARDIGE STATISTIEK. - Gelijk bekend is zijn de amerikaansche steden meerendeels in dier voege gebouwd, dat de huizenblokken regelmatige vierkanten vormen, gescheiden door lijnrechte en elkaar rechthoekig snijdende straten. Vooral de kwakerstad Philadelphia schijnt een reusachtig schaakbord; men vindt er geen enkele schuinslopende straat, zoo dat de tramlijnen aldaar natuurlijk overal groote omwegen moeten maken.

Een amerikaansche statisticus nu heeft de aardigheid gehad eens na te rekenen hoeveel geld, tijd en trekkracht ten gevolge dier omwegen nutteloos verspild wordt. Die omwegen komen den honderd millioen passagiers op eene jaarlijksche onnoodige uitgave van anderhalf millioen dollars te staan, terwijl zij er gezamenlijk in een jaar tijds niet, minder dan 4000 jaren tijds meê verloren gaan. En wat de verspilde trekkracht betreft, deze is zoo aanzienlijk dat daarmede jaar in jaar uit 3.300.000.000.000 pond gewicht een voet hoog opgeheven kan worden.

[Nummer 43]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

‘Hoor eens, vrouw’ zei Zuidhoek, zijn ega buiten ter zijde nemende, ‘we geven hun het derde bedrijf cadeau. Als ik burgemeester van Amsterdam was, dan joeg ik die vlaamsche tooneeltroep met zijn “Mascotta” over de grenzen. Zeg evenwel niet aan Fanny, dat wij fatsoenshalve ons niet meer aan het laatste bedrijf kunnen wagen. Vertel haar maar, dat ge erge hoofdpijn in die volle, benauwde zaal hebt gekregen. Wij zullen hiernaast, in afwachting van ons rijtuig, dat eerst over een goed half uur voorkomt, een kleine verversching nemen.’

‘O foei, wat is het ondraaglijk warm in dat lokaal,’ zuchtte mevrouw, toen men gezeten was, terwijl zij met haar fijn batisten zakdoek eenige microscopische pareltjes van haar voorhoofd wischte; 't is niet om uit te houden. En dan, wat 'n onaangename oostersche lucht..... ik ben eigenlijk blij, dat ik er uit ben; want ik heb er bepaald erge *migraine* van gekregen. Een oogenblik had ik een gevoel, alsof ik in zwijm zou vallen.... Me dunkt, we moesten het derde bedrijf maar niet gaan zien, hè, Fan? Of vindt je 't zoo bijzonder mooi, om u nog eens een half uur in dien gloeienden oven te begeven, op gevaar af van er gebraden te worden?’

DE KERSEN, NAAR HENRI BOURCE.

Fan, die heel goed begreep, waarom mevrouw hoofdpijn had of voorwendde, al zou zij ook niet hebben bespeurd, dat neef zijn vrouw ter zijde had genomen, verklaarde volgaarne bereid te zijn, het twijfelachtige genot van het derde bedrijf ten offer te brengen. En Van Straalen? Hij dankte den hemel, dat het zoo afgeloopen was; dat half uurtje wachten beschouwde hij als een vingerwijzing van het toeval; want iets hoogers erkende hij niet.

Aan het café grensde een tuintje, de maan scheen helder en uitnoodigend.... waarom zou hij niet een poging doen, om daar met Fanny eenige oogenblikken buiten bereik van het echtpaar Zuidhoek te zijn. Wèl liep hij bij zijn voorstel gevaar, dat dit mede de frischheid in den tuin zou verkiezen boven den nog altijd zwoelen atmosfeer in de zaal; doch dan konden zij daar immers eerst wat gaan zitten, en zou hij Fanny nog vrijer voor een wandeling door den tuin kunnen vragen. Alsof mevrouw zijn gedachten raadde, en hem behulpzaam wilde zijn, lispelde ze, zich met haar zakdoek eenige koelte toewuivende: ‘Me dunkt, dat het in den tuin wel aangenaam zal wezen, en ik zou er gaarne van profiteeren, indien ik het niet zoo warm had. Dit belet evenwel niet, Fan, dat gij er gebruik van maakt. Mijnheer Van Straalen zal u zeker wel willen vergezellen, niet waar, mijnheer Van Straalen?’

‘Ongetwijfeld, mevrouw, wanneer mejuffrouw Fanny mij dit voorrecht toestaat.’

‘En gij blijft zeker mij gezelschap houden, Zuidhoek?’

‘Zeker, vrouw, zeker.’

Was het nieuwsgierigheid van mevrouw, die haar een list deed gebruiken, om de jongelieden te verwijderen, ten einde van Zuidhoek iets naders te vernemen over hetgeen hem in ‘Mascotta’ zóózeer had geërgerd, dat hij - wat hem zelden gebeurde - driftig was, toen hij haar den wenk gaf, om hoofdpijn te hebben? Of wilde zij wezenlijk Van Straalen, wiens genegenheid voor Fanny haar geen geheim kon zijn gebleven, in de mogelijkheid stellen zich te verklaren. Wie zal het uitmaken, *le coeur d'une femme est un mystère*. Zooveel is intusschen zeker, dat zij in beide gevallen haar zin kreeg. Nauwelijks toch waren de jongelieden door de openstaande deur verdwenen, of Zuidhoek, nog altijd niet tot zijn gewone bedaardheid teruggekeerd, riep vrij hevig uit:

‘Wat dunkt je nu van zoo'n professor in de aesthetica, die zulken ongeezonden, gemeenen kost, door nog gemeenere sujetten opgedischt, “genietbaar” durft noemen. Is dat niet beneden alle critiek; is dat niet de onschuld wagen aan den besmettelijken pestwalm van een hol, waar zelfs geen gehuwd man zich kan vertoonen, zonder er door te worden bezoedeld? Ik zeg, dat wie zóó de aesthetica, het eeuwig schoone begrijpt, van ware schoonheid evenveel weet als een blinde van kleuren. Of hij zou wel een onnoozele hals moeten wezen, die professor.... Ba, 't gaat boven mijn verstand, hoe wetenschappelijke ontwikkeling en liefde voor het schoone en reine met zulk een opvatting van dat canailleuze vod kunnen samengaan.’

‘Maar, man,’ stuitte hem eindelijk mevrouw in zijn woordenvloed, ‘zijt ge nu eigenlijk niet wat aan het doorslaan en wat al te streng, al te onbillijk zelfs in uw oordeel? Veronderstel nu eens, dat de professor inderdaad zoo naïef zou wezen, om, behalve een paar kleinigheden, weinig aanstoot in de “Mascotta” te vinden. Ik voor mij heb er inderdaad ook niets in gevonden, waarover gij u zoo bijzonder kwaad hoeft te maken.’

‘En hebt ge dan dat giggelen van die geparfumeerde lafbekken niet gehoord, wanneer de zoogenaamde vorst Laurent door allerlei gebaren en mimiek de gemeene, ellendige zinspelingen nog vuiler maakte?’

‘Ja, en dat is het juist wat mij op het denkbeeld bracht, dat er dingen gezegd werden, die voor kiesche ooren kwetsend moesten wezen; dat hinderde mij.’

‘Nu, vrouw, ik zal den hemel danken, als Fanny's gemoed even argeloos is geweest; want waarlijk, ik heb spijt, innige spijt, dat ik zoo dwaas was, om u zonder anderen waarborg dan de verklaring van den naïeven, werkelijk al te naïeven professor, uw zin te geven. En om goed te maken wat ik misdeed, zal ik iets doen wat ik nog nooit heb gedaan: ik zal een stuk schrijven voor een dagblad, en daarin uit alle krachten waarschuwen tegen de verderfelijke richting, welke niet slechts ons tooneel, maar ook onze tooneel-critiek heeft ingeslagen.’

Fanny en Van Straalen dachten aan geen ‘Mascotta’ meer. Arm in arm stapten ze eenige oogenblikken zwiggend voort, als verslonden in het genot van een aangename koelte na een drukkend warmen dag. Wie dat meende, had het evenwel mis. Daartoe stond beider gelaat te ernstig, en lag in hun houding iets te verlegens. ‘t Is hier inderdaad zeer verfrisschend,’ zei Fanny, het pijnlijke der stilte afbrekende; ‘t woord “tuin” is anders wel wat ongeschikt voor dit plekje gronds met, laat eens zien, één, twee, drie bloemperkjes en minstens een twintigtal tafeltjes, die beletten ze te zien.’

‘Wij, Amsterdammers, zijn op dat stuk nog al niet verwend,’ antwoordde Van Straalen: ‘eenige vierkante voet aarde, niet veel meer dan een binnenplaatsje, een paar boomen, die onvermijdelijk bij den buurman moeten inkijken, daar zij hun kruin niet op eigen terrein kunnen bergen, twee à drie bloemperken, en we zijn tevreden. Maar ik kan zeer goed begrijpen, dat wie aan beter gewoon is, met onze quasi-tuinen den draak steekt. Uw papa heeft zeker een grooten tuin, mejuffrouw?’

‘Dat schikt wel, mijnheer Van Straalen.’

‘Een waar genot.’

‘Zeer zeker, en waarvan wij, zoo als u denken kunt, een druk gebruik maken. Zoo'n avondje na een warmen zomerdag, bij een glas Rijnwijn of aardbeien met room, is om te stelen. Maar van den anderen kant wordt u hier te Amsterdam voor dit gemis ruimschoots schadeloos gesteld door opera's, concerten, paardenspel enz. enz.’

‘Och, die schadevergoeding schijnt u grooter toe dan zij is. Wanneer men volop de gelegenheid heeft om te profiteeren, en het ook doet, verliest het genot, gelijk overigens al het ondermaansche, al gauw veel van zijn aantrekkelijkheid; men wordt veeleischend, wat zal ik zeggen, geblaseerd, en 't moet al heel wat bijzonders zijn, wil men zijn avond niet verloren achten. Neen, ik voor mij zou er de voorkeur aan geven den zomer in een lieflijke, schilderachtige streek door te brengen, op gevaar af van 's winters onder muzikaal opzicht kort te worden gehouden.’

‘Wel, wat belet u dan, mijnheer Van Straalen, om u zelven dat genoeg te verschaffen, tenzij - wat ik natuurlijk niet weet - uw rechtskundige praktijk een hinderpaal mocht zijn?’

‘Neen, dat juist niet; ik ben jong advocaat, en heb derhalve nog niet veel bezigheid: een enkel advies, en nu en dan curator spelen in een faillieten boedel - ziedaar alles. Daarin zit het dus niet; 't ligt veeleer aan den sleur, niets werkt verlammerend op den mensch dan deze. Ik heb al eens getracht me er aan te ontworstelen, maar tot nog toe was de vijand mij te sterk. Verleden jaar was ik goed op weg; ik heb me toen in Arnhems bekoorlijke streken uitstekend vermaakt, en nog menigmaal heb ik aan de daar gesleten genoeglijke uren gedacht.’

‘Zoo ik mij niet vergis, was u gelogeed bij de familie Valendonk, niet waar, mijnheer Van Straalen? Ten minste ik geloof, dat ik u toen bij de familie Veerendaal heb ontmoet, die met de Valendonks zeer bevriend is.’

‘Juist, mejuffrouw; ik had niet mogen hopen, dat die toevallige ontmoeting niet reeds lang uit uw geheugen zou zijn gewischt. Eerst nu durf ik u dan ook bekennen, dat de avond, waarop ik het geluk had u te zien.....’

‘Daar komt neef aanloopen, mijnheer Van Straalen, het rijtuig is zeker aangekomen,’ onderbrak hem plotseling Fanny, juist bijtijds om een liefdesverklaring te voorkomen.

Een diner.

Monsieur et Madame Zuidhoek- Verbeek ont l'honneur d'inviter M. Van Straalen au diner, qu'ils se proposent de donner jeudi prochain. On se réunira à 5½ heures.

Deze uitnoodiging vond Van Straalen eenige dagen na het bezoek aan ‘Mascotta’ op zijn tafel. Papier en enveloppe waren geparfumeerd, het schrift was van een vrouwenhand. Van mevrouw, of van Fanny? Voor dat raadsel bleef hij eenige oogenblikken staan, als in zijn jongensjaren voor het stelsel van Pythagoras, doch om te eindigen met de overtuiging, dat het van laatstgenoemde was. Immers uitnoodiging en adres waren met veel zorg geschreven, die ‘M’ droeg nog den verschen stempel van het pensioonaat, alles sprak er voor, dat het van Fanny was. Met zekeren eerbied bracht hij het papier nog een paar malen onder den neus, om het fijne geurtje, violet, op te snuiven, borg het vervolgens zorgvuldig in zijn portefeuille, en droomde zoo als alleen verliefden droomen kunnen.

Ook Fanny had dat in de laatste dagen meer gedaan dan voor haar rust dienstig was. Vooral sedert de toevallige wandeling na het eerste gedeelte van ‘Mascotta,’ toen het haar duidelijk was geworden, dat Van Straalen inderdaad het ernstige plan scheen te hebben opgevat, om haar van liefde te spreken. Mocht zij aan dit gevoel bij hem voedsel geven? Neen, zei haar geweten, en een oogenblik waande zij zich sterk genoeg, om aan die stem te gehoorzamen. Zij kon niet ontkennen, voor Van Straalen niet geheel onverschillig te zijn; maar dat was nog geen liefde, maakte zij zich wijs. En bovendien, al zou het liefde wezen of worden, alleen het denkbeeld, dat zij Pa, die zich meer dan eens krachtig over gemengde huwelijken had uitgelaten, verdriet zou aandoen, was voldoende om ze in haren boezem te verstikken. In dat bedrieglijke bewustzijn vergat zij echter, dat voorkomen beter is dan onderdrukken, en in plaats van mevrouw Zuidhoek te verzoeken, mijnheer Van Straalen op het diner, dat deze te harer eer wilde geven, niet te noodigen, was ze het met haar volkomen eens, dat hij, na zoo lief te zijn geweest, om mede naar ‘Mascotta’ te gaan, niet mocht worden gepasseerd. Zij zelve - Van Straalen had dus goed geraden - belastte zich met de uitnoodigingen te schrijven, en had niets tegen de schikking, welke haar naast den jeugdigen zoon van Themis plaatste. 't Is overigens zoo pikant om met vuur te spelen.

Te midden van allerlei voorbereidselen voor diner en toilet was de groote dag eindelijk genaderd. De bedienden van den kok waren bezig de laatste hand te leggen aan het schikken van de tafel, en de voldane blik van den kok-artist zelve zei, dat alles in orde was: hij zou zijn keuken naam waardig handhaven. Mevrouw had hem overigens dienaangaande reeds bij voorbaat gerustgesteld met de verzekering, dat 't keurig was, de schikking namelijk.

‘Dientje’ - zoo voegde de gastvrouw, na hare inspectie, het kamermeisje toe, -
‘wilt ge aan mijnheer in de bibliotheek zeggen, dat het tijd wordt om toilet te maken.’

Dientje deed wat haar was gezegd, doch na een poosje te hebben gewacht, trippelde mevrouw, haar man kennende, nog even zelve naar boven, om te zien, of Zuidhoek den gegeven wenk had opgevolgd. Waarschijnlijk had Zuidhoek dien naderenden vluggen tred herkend; ten minste juist toen mevrouw wilde binnentreden, opende hij de deur en viel haast in haar armen.

‘Zoo zoo, ik had wel gedacht, dat paatje het weêr op 't laatste oogenblikje zou laten aan-

komen,' sprak mevrouw, haren wijsvinger vermanend tegen haar echtvriend opheffende. 'Toe, man, nu wat spoed gemaakt; want binnen een groot kwartier kunnen de rijtuig en al hier zijn.'

Juist had zich Zuidhoek gekleed bij zijn vrouw en nichtje in de voorkamer gevoegd, toen het eerste rijtuig stilhield.

'Mijnheer en mevrouw Zippelaar,' kondigde de wit geganteerde huisknecht aan.

Mevrouw en mijnheer treden binnen en leggen hun compliment af. In afwachting, dat de andere gasten aankomen, zullen wij de aanwezigen even opnemen. Mijnheer Zippelaar is een vijftiger, onberispelijk in het zwart, met grijzend blond haar, een blozend gelaat en een ietwat opgetrokken neus, waarop een zoo fijn goud briljetje staat, dat het, zoo niet de glazen het garnituur hadden verraden, schier onzichtbaar zou zijn geweest. Zijne vrouw is in alles zijn tegenvoeter, behalve wat den vermoedelijken leeftijd betreft. Boven een mager en tanig gezicht, met sterk vooruitspringende jukbeenderen en een paar oogen, die een valsch licht werpen over den licht gebogen neus, troont een coquet kapseltje, bijna ver genoeg om een kale plek, ter grootte van een rijksdaalder, het brandmerk van een vroeger gedragen valsche vlecht, geheel te verbergen. Ook het overige van haar toilet dicteert de vrouw, die, in weêrwil van haar jaren en de zichtbare sporen daarvan, veel jeugdiger wil schijnen dan ze is; zoo o.a. het blauw satijnen kleed, gegarneerd met *crème*-kant, en waarvan de mouwen slechts ter helft van den arm reiken. Gelukkig evenwel vullen de handschoenen met eenige rijen knopen aan, wat de mouwen anders van de trommelstokken te veel zouden te zien geven. Een drietal armbanden om een der polsen maakt de illusie, dat zich een vrouwelijke roodhuid in een europeesch costuum heeft gestoken, volkomen.

'Wel, mevrouw, wat heeft u daar weêr een allerliefst toilet,' deed mevrouw Zuidhoek opmerken, met een lachje niet geheel vrij van ironie; 'keurig en *du dernier gout*. Uwe modiste is bepaald een kunstenares in haar vak; zij schildert.'

'Vindt u, mevrouw? Nu, maar dat mag dan ook wel; want zij moet toch het koninklijk wapen boven haar deur waardig blijven. Ziet u, ze is wel duur, peperduur zelfs; maar och, wanneer men het hebben kan in de wereld, waarom zou men opzien tegen wat geld?'

'Juist, mevrouw; wanneer rijke dames niet veel geld over hadden voor haar toilet, waar zou het in 's hemels naam met onze arme mode heen? Vooral thans, niet waar, nu men zelfs onder de geringere standen zich zoo overdreven kleedt, dat men soms wel goed mag toezien, om de dienstmeid van mevrouw te onderscheiden.'

'Ja, 't is een bespottelijke tijd,' zegde mevrouw Zippelaar, 'en als het mij te doen stond, dan zou ik van regeeringswege bevelen, dat een ieder zich moest kleeden naar zijn stand, zoo dat hij duidelijk voor een ieder te kennen was.'

'Hola, hola, Louise,' viel de heer Zippelaar met koddigen ernst in. 'Waar zou dat naar toe? Ik zou namelijk wel eens van u willen weten, hoeveel standen er zijn. Naar ik gis, en ik schat niet te hoog, eenige honderden; want de menschen te classificeeren onder adel, burgerij en plebs kan onmogelijk uw doel wezen. Waar houdt de burgerij op, en bovendien hoeveel schakeeringen vindt men niet onder de burgerij zelve?'

Vraag eens uw modiste naar den stand harer concurrenten, die bijv. niet voor barones Drentenaar, gravin Buuleveld tot Zoelenbeek en voor mevrouw Zippelaar werken? Zeg haar eens: modisten maken één stand uit. Ze zou....'

‘Mijnheer en mevrouw Van Druivel,’ meldt de stem van den huisknecht aan. Herhaling van het ceremoniëel en afbreking van het zoo even aangeknoopte gesprek. Andermaal wordt de deur geopend.

‘Mijnheer Van Straalen.’

Na een losse buiging, treedt de advocaat op het echtpaar toe, maakt de gebruikelijke plichtplegingen en is weldra in een onderhoud gewikkeld met de drie andere heeren, ofschoon hij niet nalaat nu en dan een blik ter zijde naar Fanny te werpen, die er allerliefst uitziet in haar rose zijden kleedje met brusselsche kant; in het krullend haar steekt een witte roos, in haar ooren fonkelen juweelen knopjes, en om haar lelieblanken hals slingert zich een fijne gouden ketting, waaraan een zwart medaillon, met grooten brilliant in het midden, vonken spat. Zoo als zij daar staat, naast mevrouw Zippelaar, doet zij denken aan een stilleven, waarop naast frissche, geurige bloemen een verschrompelde kweepeer ligt.

Achtereenvolgens verschijnen nog mijnheer en mevrouw Santbeek met hare oudste dochter; mejuffrouw Fleurisson, een oude vrijster; mijnheer Bladerijn, een *vieux garçon*, en de zanger Tagrogski, die wel eens op een soir   zijn gaven ter opluistering had geleend.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

De kersen.

Ziedaar, voorzeker, een allerliefst landelijk tafereel. Wij zien hier twee jeugdige boerinetjes voor ons, bezig met het eten van een handvol kersen, die zij zoo even versch van den boom geplukt hebben; haar vroolijk en lachend gelaat verraadt onbezorgdheid en gezondheid. Een harer ontdekt waarschijnlijk daar ginds in de verte eene vriendin, die zij met een vriendelijk gebaar wenkt aan haar feestmaal te komen deelnemen, en deze zal ongetwijfeld niet in gebreke blijven aan die welgemeende uitnoodiging gevolg te geven.

De kluizenaar.

Een beeld uit lang vervlogen dagen wordt ons hier door het bevallig penseel van Gustav S  s voor oogen gesteld. De tijden zijn lang voorbij dat de mensch, die zich uitsluitend aan de overweging der geheimen Gods wilde wijden, daartoe een rustig plaatsje kon vinden in de vrije natuur, waar hij door de beschouwing der werken Gods tot de oneindige grootheid en liefde van den Schepper kon opklimmen. De stille bosschen verdwijnen om voor woelige steden en dorpen, voor druk begane straatwegen, voor rookende fabrieken en snuivende locomotieven plaats te maken. De mensch heeft geen tijd meer om zich op te houden met overwegingen en bespiegelingen, als waarin de kluizenaar van vroeger eeuwen zich verdiepte. Wie thans voor God alleen wenscht te leven, moet zich binnen ondoordringbare kloostermuren opsluiten: daar buiten is geene plaats meer voor hem.....

Er ligt eene diepe kloof tusschen onzen tijd en de zonnige, kinderlijk poëtische dagen, waarin de schilderij van Gustav S  s ons terug plaatst; geen onzer zal ongetwijfeld in alle opzichten de middeleeuwen terug wenschen. Maar gelijk half verwelkte bloemen dikwijls nog sterker geuren dan versch geplukte, zoo worden wij

te midden der negentiende-eeuwsche bedrijvigheid onweêrstaanbaar getrokken door de kleurige bloemen van het middeleeuwsche mysticisme, en onze blik rust met welgevallen op het tafereel, dat als het ware hare geuren ademt.

De poelierster.

Menige Nimrod zal zeker met een begeerig oog onze gravure zien, niet zoozeer om het wild als wel om het verlangen naar den tijd, waarop geweer en weitesch weêr voor den dag zullen komen. Hoeveel grappen men ook op rekening van de jagers heeft gedebiteerd, toch kan het niet ontkend worden, dat het jachtvermaak bijna het eenige avontuurlijke genoeg is, dat uit vroegere tijden is overgebleven. En wat is dan natuurlijker dat dit aanleiding geeft tot verhalen, welke men nog alleen in oude boeken leest en die grooter aantrekkelijkheid krijgen als de verhalers kunnen zeggen: Zie, dat heb ik zelf ondervonden! Hoe het ook zij, de poelierster zou geen reden van bestaan hebben zonder de jagers, die haar winkel van het noodige voorzien. Van den anderen kant zou ook menig jager met zilveren hagel de poelierster niet kunnen missen; zij behooren dus bij elkaar. Dit uitgemaakt zijnde, zal menigeen met ons de poelierster boven den jager verkiezen, dewijl wij bij haar nooit platzak zullen terugkeeren, als we ons eens willen, onthalen op een heerlijk stuk wild.

Het geraamte der zeeslang.

In een onzer nummers van een vroegeren jaargang hebben we eene gravure gegeven, waarop dit zeemonster werd voorgesteld als een ontzettend groote aal, die den kop boven de golven verhief. Thans zien we het geraamte van een zeeslang, eenigen tijd geleden ten toon gesteld in een van de zalen van het Apollo-salon te New-York. Dr. Koch zou dit skelet gedurende eene wetenschappelijke reize op de kust van Alabama gevonden hebben. Het geraamte woog 7500 pond en had eene lengte van 114 voet. De impressario, die het van den natuuronderzoeker gekocht had, nam zich voor binnen weinig tijds eene reis naar Europa te maken om het natuurwonder te Londen, te Parijs en elders ten toon te stellen. Op zekeren morgen bevonden zich onder de bezoekers van het Apollosalon, die de zeeslang kwamen bewonderen, twee heeren, die het monster nauwkeurig opnamen, veelbeteekenende blikken met elkander wisselden, van tijd tot tijd glimlachten en voortdurend zeer slecht Engelsch spraken. Den volgenden dag las men in de New-Yorksche bladen, dat het geraamte in het Apollo-salon ten toon gesteld eene kunstige aaneenschakeling was van wervels of duidelijker: een samenraapsel van allerlei gebeente.

Men kan begrijpen dat de aangekondigde reis naar Europa zodoende achterwege bleef en den illusiën van den vindingrijken Amerikaan de bodem was ingeslagen.

Op onze gravure zien we dus de afbeelding van een zeeslanggeraamte, zoo als onze Amerikaan zich dit voorstelt. Het bestaan van zulk een zeemonster wordt intusschen algemeen geloofd, zoo wel door zeelieden als natuuronderzoekers en daar we nu het dier in werkelijkheid tot dusverre niet te zien kregen, behelpen we ons voorloopig met de fantastische schepping van onzen Yankee.

De sterrenhemel

Met het bloote oog gezien.

(Slot.)

IV.

De lezer, die den lust in zich heeft voelen opkomen om iets meer te weten van de werelden buiten ons, en daarom met meer dan gewone belangstelling het uitspansel gadeslaat, zal zeker van ons verwachten dat we, naar aanleiding van het verschijnen der komeet van Wells, iets zeggen over de kometen of dwaalsterren. Geen enkel hemelverschijnsel toch heeft ten allen tijde zooveel indruk gemaakt op het menschelijk gemoed als eene komeet, en ofschoon we thans voldoende in de wetenschap zijn gevorderd om bij het verschijnen van zulk een staartster geen angst te gevoelen, toch maakt het een diepen indruk aan het uitspansel een schitterend verschijnsel te zien opdoemen, dat, hoe ijl en nevelachtig ook van lichaam, de sterren doet verbleeken door zijn glans en zijn staart over een aanmerkelijk deel des hemels uitstrekt.

De komeet van 1881, welke velen onzer lezers zich wel zullen herinneren en welke de laatste groote staartster is geweest, die men op het noordelijk halfrond met het bloote oog heeft kunnen waarnemen, heeft wel is waar al de oude vertelseltjes weêr doen herleven, doch ook hare verschijning heeft er toe bijgedragen om deze opnieuw naar het rijk der fabels te doen verhuizen, waaruit zij te voorschijn zijn gekomen.

Ofschoon omtrent den aard der kometen met juistheid niets kan gezegd worden, toch weten wij reeds lang dat zij geen zoogenaamde luchtverhevelingen of wisselvallige verschijnselen zijn, maar hemellichamen, die zich, even als de dwaalsterren of planeten, in eene langwerpige ellips rondom de zon bewegen van welke zij haar licht ontvangen. Men onderscheidt bij haar een lichtgevend hulsel, een kern en een staart, ofschoon de beide laatstgenoemde deelen niet altijd aanwezig zijn.

DE KLUIZENAAR, NAAR GUSTAV SÜS.

Laat ons echter de geschiedenis van een der beroemdste kometen een oogenblik nagaan, namelijk die van den engelschen sterrekundige Edmond Halley, wiens naam zij draagt. In 1682 verscheen zij in al haar glans aan den hemel, vergezeld van een staart, die niet minder dan 13 à 14 millioen uren lang was. Uit de waarneming van den boog, dien zij aan den hemel beschreef, en aan den tijd dien zij noodig had om dezen te doorloopen, berekende deze geleerde

hare loopbaan en kwam toen tot de uitkomst, dat zij dezelfde was, welke men in 1531 en 1607 bewonderd had, terwijl hij tevens voorspelde dat zij in 1759 zou terugkeeren. Nooit had eene wetenschappelijke voorzegging zooveel belangstelling getrokken. De komeet kwam op den aangeduiden tijd terug en sedert het jaar 12 vóór de kristelijke tijdrekening was het de 24ste maal dat zij zich aan de aarde vertoonde. Telkens echter was zij van gedaante veranderd en in 1911 of 1912 zal men opnieuw kunnen zien, of zij op haar tocht veel van haar glans heeft verloren.

De uitgestrektheid der loopbanen, en dus ook de omloopstijden der staartsterren rondom de zon, zijn zeer verschillend. De loopbanen van sommigen liggen binnen het bekende gebied van ons zonnestelsel, die der meesten strekken zich ver buiten de verst verwijderde planeten uit. Sommige volbrengen haar tocht in weinige, andere in vele duizenden jaren. De staartster van 1680 heeft 8800, die van 1811 3065, die van Halley 76, die van Olbers 74, die van Biela $6\frac{3}{4}$ en die van Enke $3\frac{1}{4}$ jaren noodig, om hare reis rondom de zon te doen. Eene andere staartster, die van Vico genoemd, is in 't jaar 1855 weggebleven, zonder zich later ergens te vertoonen.

DE POELIERSTER, NAAR VERHEYDEN.

Het wisselvallige harer loopbanen heeft aanleiding gegeven tot de veronderstelling dat het

ooit zou gebeuren, dat de een of andere komeet in botsing zou komen met de aarde en daar eene ontzettende verwoesting aanrichten, zoo al niet geheel haar ondergang te weeg brengen. Deze vrees is op zekeren tijd eene bepaalde besmetting geworden en zoo aanstekelijk was zij, dat de beroemde Kepler, aan wien de sterrenkunde overigens zulke groote verplichtingen heeft, het als zeer natuurlijk beschouwde dat daar de zee zijne monsters had, ook de lucht de hare moest hebben.

De fransche geleerde Maupertuis vreesde eveneens voor de aarde de ontmoeting met eene staartster. Zonder twijfel, zegt hij, moeten er bij zulk eene botsing verschrikkelijke dingen plaats grijpen. Bij de eenvoudige nadering der beide lichamen, zou er verandering komen in hunne bewegingen, hetzij dat deze zou ontstaan uit de aantrekkingskracht, welke zij op elkaar uitoefenen, hetzij dat deze geboren werd uit eene strooming onderling. De minste dier bewegingen zou den stand der as en der polen van de aarde veranderen.

Intusschen hebben de waarnemingen geleerd, dat deze kometenvrees, zoo als de ziekte genoemd wordt, geheel en al in de verbeelding bestond. Sedert men haar nader heeft leeren kennen, hebben de geleerden uitgemaakt, dat hare ijlheid geen gevaar kan opleveren. Even als de wolken, wier grootte en vorm verandert naar de willekeur der winden en het spel der zonnestralen, eveneens nemen de ophooping van damp, waaruit de kometen bestaan, onder den invloed van de krachten der lucht, allerlei vormen aan. Zoodra zij de zon naderen zet hare stof zich uit en ontwikkelt zich over eene uitgestrektheid van millioenen uren. Zij zijn zoo licht en buigzaam dat een zonnestraal haar allerlei figuren kan doen aannemen. Een voorbeeld van die lichtheid heeft men in de komeet van 1862 kunnen zien; elken dag namen hare straalbundels andere vormen aan en het scheen zelfs, alsof een gedeelte van hare stof door het ruim vloeide als een oliedrop op het water.

Men heeft kometen gezien, die zoo licht waren, dat men hare geheele massa gemakkelijk op de schouders had kunnen nemen en wegdragen, waaruit van zelf volgt dat de veranderlijke vorm der kometen in plaats van vrees in te boezemen eer eene geruststelling is, dewijl daaruit hare schadeloosheid volgt.

Waarlijk, de kometen zijn geen bijzondere verschijnselen des hemels; even als de andere zijn zij onderworpen aan de wetten van het heelal. Reeds Seneca schreef: 'Er zal een tijd komen dat die sterren bekend zullen zijn en aan dezelfde regels onderworpen als de planeten.' Deze voorspelling is reeds in vervulling gegaan. Men weet thans dat de kometen even als de planeten rondom de zon zich bewegen en afhankelijk zijn van hare aantrekkingskracht. Alleen volgen zij in plaats van een bijna ronde baan, eene verlengde elliptische. En daarin ligt het groote verschil harer bewegingen. In plaats van vaste, zware en massieve lichamen, even als onze planeten, zijn zij verder zeer licht en ijl. Het is soms geschied dat eene komeet dwars door het stelsel van de planeet Jupiter ging; de manen en de planeet zelf werden gedurende eenige uren geheel door de komeet omhuld, en toen zij ze verlaten had kon men niet de minste verandering in beider loop bespeuren. Het eigenlijk zonderling karakter der kometen bestaat vooral in de uitgestrektheid van haar loop, in den langen duur harer reizen door de hemelstreken, in haar cosmopolitisch karakter, waardoor zij in ons planetenstelsel eene uitzondering maken.

Hier nemen wij van den lezer afscheid. Zoo als wij voorop stelden is het ons doel alleen geweest een denkbeeld te geven van hetgeen de sterrekunde eigenlijk is, zonder ons in berekeningen of moeilijke uitleggingen te verdiepen. We meenen er in gelukt

te zijn iets daarvan te hebben doen gevoelen, en dit is reeds voldoende om eerbied op te wekken voor eene wetenschap, welke over het algemeen nog te weinig als wetenschap gekend is. Hoe dieper men zich er in dringt, hoe grooter de heerlijkheid en majesteit van den Schepper worden, die aan dat alles door een vingerwenk het aanzijn gaf; want het is waar, dat de droomen der stoutste verbeelding altijd verre beneden de tallooze rijkdommen der schepping zullen blijven.

Lucern en omstreken.

(Slot.)

Vóór we plaats nemen in den trein willen wij even een blik werpen op de inrichting daarvan. De locomotief voert telkens slechts één wagen mede, die twee en veertig personen bevatten kan en veel overeenkomst heeft met tramwayrijtuigen. De wagens op den Rigispoorweg evenwel zijn aan beide zijden geheel open, zonder beschutting van vensterglas, hetgeen bij schoon weêr zeer aangenaam is, doch bij regen of koude zijn onaangename zijde heeft en helaas! de warme zonnige zomerdagen zijn zoo schaarsch!

Die waggon wordt niet getrokken, doch naar boven gestooten door de lokomotief, waartegen hij steunt zonder er aan vastgemaakt te zijn. Daarenboven is de lokomotief voorzien van een tandrad, dat ingrijpt in eene rail, tusschen de beide andere liggende, waardoor elk gevaar zoo goed mogelijk voorkomen is.

Nochtans blijft de tocht, ofschoon men bijna nooit van ongelukken hoort, oppervlakkig beschouwd, tamelijk gewaagd, en menig hart klopt sneller naarmate men stijgt langs de steile rotshelling, en de afgrond, waarvan de spoorbaan op enkele punten geen duim breed verwijderd blijft, dieper en ijzingwekkender wordt.

Overal in het rond frissche groene weiden, *Matten*, met grazend vee bedekt; bij elke beweging der dieren komt ook het klokje dat ze om den hals dragen in trilling en zoo ontstaat het eigenaardig, harmonisch geluid, dat van elke Alpenweide weêrklinkt. Hier en daar baant een woeste waterval zich eenen weg, of ontdekt het oog eene eenzame *Sennhütte*, een echt zwitsers tafereel. Maar ook hier is reeds met de beschaving de reclame doorgedrongen. Tegen den steilen rotswand prijst Suchard met reusachtige, gulden letters zijne chocolade aan, eene ware ontheiliging van de romantische plaats.

Nu bereiken we den Schnurbachtobel, een snel stroomende bergbeek, waarover op ijzeren staven eene drie en twintig meter hooge brug is gebouwd. Het zwevende kunstwerk trilt en buigt onder den druk der zware locomotief en menigeen trilt mede van angst, - dan volgt een korte tunnel, in de rots gebouwd en we houden stil bij het hotel Healtbad, waar de geschokte gemoederen tot verademing komen.

Wonderschoon is de ligging van het vorstelijke gebouw, waar men het vrije uitzicht heeft over het meer en de bergen. Duizend fijne kleurschakeeringen, door licht en schaduw te weeg gebracht, brengen den bewoner der vlakke landstreek in verrukking. Want voor hem is dit een geheel nieuw, tooverachtig schouwspel.

Steeds hooger en hooger voert ons de spoortrein, langs het bescheidene Rigi-Staffel, tot aan den hoogsten Rigi-top, waar, op den rand der steile rots, als eene onneembare vesting, de trotsche gebouwen van Kulm verrijzen.

Een leger schoon gekleede *kellner* en *kellnerinnen* stond reeds op den uitkijk, gereed om de verkleumde reizigers, want het kan scherp koud zijn hier boven, zelfs in de warme zomermaanden, de behulpzame hand te bieden. Knechten in livrei gingen

ons voor op de breede marmeren trappen en wezen ons de kamers, waar wij één enkelen kouden nacht wilden doorbrengen.

Beneden in de prachtige, ruime eetzaal werd gemeenschappelijk gesoupeerd, duur en tamelijk slecht, daarna praatten we een uurtje te samen, terwijl anderen piano speelden in de aangrenzende salons, en reeds vroeg lag alles in diepe rust.

Tegen drie uur in den morgen schrikten wij op uit den slaap, gewekt door de langgerekte tonen van den Alpenhoorn. Uit alle kamers kwamen de zonderlingste gedaanten te voorschijn, half slapend nog stormden zij in de grootste haast de trappen af, heeren in gekleurde plaids en dames in doeken en mantels gehuld, ieder wilde de eerste zijn om het eenig schoone schouwspel te genieten: de Alpenwereld bij zonsopgang.

Het was dien morgen bijzonder helder, zoo als het in geen dagen te voren geweest was, geen spoor van nevel ontwaarde men in het uitgebreide landschap, dat zich honderden uren ver voor het oog ontrolt. Achter de meren van Zug, Loweiz en de Vierwaldstättersee strekt zich de onafzienbare vlakte van noordelijk Zwitserland uit, begrensd door de bergketenen der Jura, van het Schwarzwald en der Vogeezen.

Op den voorgrond rechts, tusschen die onmetelijke vlakte der Alpen, verheft zich de Pilatus; zijn kale, grauwe rotswanden vormen een scherp contrast met de verblindende sneeuwtoppen van het Berner Oberland, die langzaam, één voor één, in het morgenrood oprijzen, tot zij alle, aan de nachtelijke duisternis onttrokken, in het volle zonlicht schitteren.

Ofschoon de wezenlijke afstand zeventien uren bedraagt, meenden we slechts een klein half uur van de Alpenstreken verwijderd te zijn, zóó bedriegt het oog, wat hoogte en afstand der bergen betreft, zich hier, waar alles zulke reusachtige afmetingen heeft. Bovendien maakt de helderwitte, zuivere sneeuw het mogelijk tot zelfs de kleinste bijzonderheden te onderscheiden.

De spits van den Finsteraarhorn valt, als de hoogste, het meest in het oog, dan volgen de beide Schreckhörner, de Wetterhorn in de vallei van Grindelwald en de groep der Jungfrau.

Een groot aantal reizigers, waaronder een kostschoolhouder met zijne leerlingen, die den vorigen avond den berg te voet hadden beklommen, vulde het breede plateau achter het hotel en langzamerhand verliet nu de een vóór, de ander na zijn post, naarmate de belangstelling in het wonderschoone panorama afnam. Het werd zes uur in den morgen voor wij besluiten konden de overigen te volgen, doch we werden daartoe eindelijk genoodzaakt door den uit de vlakte omhoog stijgenden nevel en de lichte wolken, die langzaam de bergspitsen omhulden.

Na het opgaan der zon kan men weinig rekenen op een helder vergezicht; ofschoon de dag prachtig beloofde te worden, spreidden toch reeds nevel en wolken hun waas over een groot deel van het landschap. Een eigenaardig schouwspel leveren de dampen op, die uit de meiren oprijzen, de geheele oppervlakte er van bedekken en als een deken van fijne, lichte watten daarboven blijven rusten.

Tegen halfacht, na het ontbijt, dat het sprekendste bewijs leverde, hoe alles met groote moeiten en kosten van beneden moet worden aangebracht, en na het voldoen der hooge rekening, stapten wij in den trein, die ons naar de bewoonde wereld zou terugvoeren.

In het fonkelende zonnelicht scheen het land schap verrukkelijk schoon. Met de liefelijke groene vlakte vormen de woeste bergspitsen en rotskloven de treffendste tegenstelling en zij winnen beide bij de vergelijking.

Een vroolijk gezelschap landmeisjes en boerenknapen, die hier boven ook eens een oogslag hadden genomen en door een paar oudere lieden vergezeld werden, onthaalden ons op hunne schoonste liederen en onder den indruk der heerlijke tooneelen van dien morgen vonden zij weêrklank in aller hart.

Zoo bereikten wij Vitznau, ons uitgangspunt van den vorigen middag, waar de boot reeds wachtte, die ons naar Fluelen brengen zou.

Heeft men de beide vooruitspringende rotsen (*die Nasen*) achter zich, dan opent zich eensklaps een verrassend schoon vergezicht op Buochs en Beckenried. Dan volgt Gersau; boven het dorpke ligt, op een der bergtoppen van den Rigi, het hotel Scheideck.

Nog eenige oogenblikken en men is tot een der schoonste punten van het meer genaderd, het tooneel door Schiller zoo meesterlijk geschilderd in het eerste bedrijf van zijn Wilhelm Tell.

Op den voorgrond Brunnen met zijn statig hotel Vierwaldstätterhof, daarachter de uitgestrekte vlakte van Schwyz en in het verre verschiet het vlek Schwyz zelve, aan den voet der beide Mythen, de grillig gevormde rotsen, wier grijze kruinen fantastisch afsteken tegen den blauwen hemel.

Met eene scherpe wending stoomt de boot het bekken van de Urnersee binnen, welke zich hier opent.

Hoog boven den Axenberg verheft zich het vorstelijke *Kurhaus* Axenstein; aan de overzij ligt het dorpje Seelisberg tegen de helling der rots, die de afscheiding tusschen den Beckenried-Gersauer en de Urnersee uitmaakt.

Een weinig zijwaarts rijst een alleenstaande rotspunt uit het meer op, die in gulden letters het opschrift draagt: *Friedrich Schiller, dem Snger Tells, die Urkantone*, als dankbare hulde van het volk aan den grooten dichter, wiens naam onafscheidbaar aan dit deel van Zwitserland is verbonden.

De kleine bergweide, die iets verder tegen de rechter rotshelling ligt, is de bakermat der zwitsersche onafhankelijkheid, het Rhtli, waar in 1308 de eedgenooten zich verbonden om hun vaderland te verlossen van Oostenrijks overheersching. Dichte bosschen en steile rotswanden omgeven deze beroemde plek.

Historische herinneringen verdringen elkander langs dit gedeelte van het meer. Waar zich nu de Axenstrasse slingert, een weg in en langs de rotsen gehouwen aan den linkeroever, dalen de rotswanden bijna loodrecht in het meer.

Toch trok Suwarof met het russische leger in het laatst der vorige eeuw hier langs, maar hoeveel honderden zullen daarbij dan ook bezwiken zijn, of in het meer den dood hebben gevonden?....

Het is hier dat de herinnering aan Wilhelm Tell het levendigst is bewaard gebleven; op de plaats waar hij in den storm uit het ranke bootje aan wal sprong, is de kleine kapel opgericht, die zoo velen uit afbeeldingen kennen.

Onbeschrijfelijk schoon is het gezicht op het blauw groene, liefelijke meer en zijn sombere, ongenaakbare omgeving! Waar de loodrechte, meer dan duizend voet hoge rotsmassa van den Axenberg den weg geheel belemmerde, heeft men een tunnel in de rots gekapt; door boogvormige openingen dringt het daglicht in het sombere gewelf. Dicht bij Fluelen stort zich een waterval van den hoogen bergtop tot in het meer; het kokende schuim vermengt zich zonder ophouden met de kalme golven en zoo gaat het rusteloos voort, van het voorjaar af als de sneeuw smelt op de bergen, tot de zomerwarmte den bruisenden stroom doet uitdrogen.

Reeds lang vertoonden de grijze rotsgevaarten van het Reussdal zich in het verschiet; wij naderen hen meer en meer, eindelijk - daar sluit zich de Urnersee en wij stappen aan wal te Fluelen.

Albergo della Stella luidt het opschrift der herberg, waarop onmiddellijk onze aandacht viel en met weemoedig verlangen dachten wij aan het zonnige Italië, dat

zoo nabij ligt en toch weêr zoo ongenaakbaar ver, achter den reusachtigen scheidsmuur van den St. Gothard.

Een paar uren zijn meer dan voldoende om aan het armoedige dorpke te wijden, dat zijne welvaart grootendeels dankt aan het verkeer op den St. Gothard; dit ondervonden wij, toen de boot wat toefde, waarmede wij naar Lucern terugkeeren zouden.

Dat de terugreis minder genotvol was dan de vaart naar Fluelen laat zich denken; nu immers was iedere blik op de oevers van het meer een afscheidsblik, en dat scheiden leed veroorzaakt, wie onzer heeft dit niet herhaaldelijk reeds gevoeld?

Toch bleef ons de hoop nog eens hier terug te keeren en boven alles de herinnering aan de heerlijke natuurtooneelen, die wij aanschouwden; eene herinnering die het geheele volgend leven veraangenamen en als een zonnestraal verlichten en verwarmen zal.

De veerman van de Kentucky.

I.

Aan de Boven-Kentucky stond voor ongeveer vijftig jaren toen die streek nog weinig bezocht werd, een eenzaam veerhuis, welks bewoners, Nathanael Sutter en zijn zoon Olivier, daar een bestaan vonden door met een groote, zware zelf getimmerde boot de reizigers van den eenen oever naar den anderen over te zetten. Dit leverde echter een zeer mager bestaan op; want hoewel het veergeld van ieder persoon een halven dollar bedroeg, bracht het zeer weinig op, dewijl het verkeer, ofschoon nooit druk geweest zijnde, toch nog met den dag afnam, omdat men, eenigen tijd te voren, meer stroomafwaarts een nieuwen weg had aangelegd. Sutter, wiens vrouw reeds lang geleden gestorven was, behoorde tot die soort van lieden, die vroeger een beter leven gekend hebben en zich in de wildernis terug trokken, om de smet die op hen kleefde, zoo niet voor zich zelve, dan toch voor het oog der menschen te verbergen. Het was een man van ruim vijftig jaren, met een bruin, beenderig gezicht, vereelte handen en donkergrijze oogen, die voor geen gevaar vreesde, en ook voor het plegen van een misdaad niet terug deinsde, wanneer het zijn voordeel betrof. Zijn zoon Olivier Sutter toonde zich doorgaans zijn vader volkomen waardig; het was een twintigjarige, forsche en daarenboven ruwe en woeste jonkman, die met zijn vader de bedenkelijke hoedanigheid deelde, dat hij veel van brandewijn hield, even als gene in een zeer opgewonden stemming verkeerde, wanneer het vaatje whisky leêg was, en zij geen geld bezaten om zich nieuwen voorraad aan te schaffen.

Het blokhuis waarin zij woonden, of eigenlijk gezegd sliepen en hun maaltijd bereidden, was een vervallen, ellendige barak, en het omliggende land was zoo woest en onvruchtbaar, dat men er slechts weinig oogsten kon.

De jacht had vroeger meer opgeleverd en hun menig lekker stuk wild, menig kostbaar vel verschaft; wijl zij het wild echter te leverig achtervolgd hadden, was het schuw geworden en geheel uit die streek verdwenen; de oude zoowel als de jonge Sutter konden mijlen ver in den omtrek en weken lang ronddolen zonder dat zij een enkel spoor van wild ontdekten. Door deze aanhoudende tegenspoeden ontmoedigd, hadden zij het voornemen opgevat het veerhuis te verlaten, in de hoop zich in een betere streek te kunnen vestigen. Voorloopig konden zij evenwel niet aan de uitvoering denken; hun tegenwoordige bezitting had bijkans geen waarde en over geld konden

zij niet beschikken. Er waren toch altijd een aantal dollars noodig, om eene hoeve te koopen en te onderhouden.

Reeds sedert geruimen tijd verkeerden zij in een zeer opgewonden gemoedsstemming, wijl zij geen druppel whisky in huis hadden en dien ten gevolge die geliefkoosde lafenis, hun eenige troost in de wildernis, smartelijk moesten ontberen.

Wat bekommerden zij zich om het prachtige herfstweêr, de lachende zon, den helderblauwen hemel, den schoonen aanblik der rivier, dat met bonte kleuren prijkende gebladerte van het bosch?

Mismoedig, verdrietig, het hart vol verbittering, zaten zij op zekeren morgen naast elkander aan den oever der rivier, sprekende over hunne benarde vooruitzichten, God en de wereld vloekende.

‘De oorzaak van al die armoede ligt daarin, dat zij de nieuwe stad zonder reden twintig mijlen lager gebouwd en de nieuwe heerbaan daarheen verlegd hebben,’ riep de oude Sutter driftig uit. ‘De duivel weet het, hoe hier vroeger een flink droppeltje brandewijn verdiend werd, maar tegenwoordig is het hiermeê gedaan. Sedert vier dagen heeft zich hier geen mensch laten zien, en er is geen centiem in huis.’

‘Met de jacht is het ook niet veel meer,’ viel de zoon hem in de rede, ‘daargelaten, dat ons kruit toch nagenoeg geheel op is. Dat is misschien goed ook! Want ronduit gezegd, de lust zou iemand wel eens kunnen bekruipten om zich een kogel door de hersenkas te jagen, om aan het hondenleven, wat wij gedwongen zijn hier te leiden, een einde te maken.

‘Toen ik, ruim een jaar geleden, dien voornamen heer meermalen overzette,’ hernam de oude driftig, ‘wist ik inderdaad niet dat hij de ondernemer van de kolonie hier beneden was, die ons ten gronde gericht heeft. Ha! wanneer ik het geweten had, hoe zou ik hem met het grootste genoegen van de wereld den kop ingeslagen en zijn lijk in den stroom geworpen hebben.’

‘Wij zijn, wel beschouwd, zeer dom geweest, dat wij nu en dan een goede gelegenheid hebben laten voorbijgaan, wanneer zij zich aanbood,’ fluisterde Olivier, terwijl hij schuw naar alle kanten omzag, alsof hij vreesde dat de boomen, de struiken en het riet aan den oever eenen bespieder verbergen konden. ‘Ja, ik meen, dat wij ons een aardig sommeke zouden hebben kunnen verschaffen, indien wij den een of anderen reiziger, die met een goed gevulden reiszak hier kwam, daarvan beroofd en hem zelf voor eeuwig stom gemaakt hadden. Ik heb veel van de onverschrokken gezellen van de Ohio en de Mississippi hooren vertellen, die zich op zoodanige manier schatten gelds wisten te verzamelen en alle dagen vroolijk en lustig daarvan leefden....’

‘Zoo lang tot zij gehangen werden,’ onderbrak hem zijn vader. ‘De lynch zat hen dicht op de hielen en legde hun gezwind de strop om den hals, wanneer men ze in handen kreeg. Ik heb meer dan eens de geraamten van die stoute gezellen aan de boomen zien bengelen, wanneer ik langs de oevers van de Mississippi dwaalde. Om de waarheid te zeggen, bij het zien van dit afgrijselijk schouwspel ontzoonk mij de moed, om mij bij de bende van den overste Hunt aan te sluiten, ofschoon ik hun handwerk voor een der winstgevendste der wereld hield.’

‘Als men de zaak met wijs beleid en voorzichtigheid doet, is dat ook wezenlijk het geval. Hoe vele lieden verdwijnen er niet jaar in jaar uit spoorloos in de wildernis, zonder dat er een haan naar kraait? Wie zou kunnen bewijzen dat wij iemand uitgeplunderd en zijn lijk in den stroom geworpen hebben?..... Ha! wanneer er op het oogenblik iemand verscheen, met eenige honderden dollars in den zak, die ons

voor altijd uit den nood zouden kunnen helpen. Ik ben niet voornemens om van het rooven een handwerk te maken gelijk de gezellen van de Ohio en de Mississippi; maar ik wenschte wel dat een gelukkig toeval ons zulk een buitenkanske toevoerde, ons uit dezen ellendigen toestand verlost en dat wij in de neêrsettingen van het westen een kleine hoeve zouden kunnen koopen, om in de toekomst genoeglijk te kunnen leven. Ik zie anders geene mogelijkheid meer om aan geld te komen.'

'Ik ook niet,' knorde de oude. 'Bij den duivel! zoo moge er dan een verschijnen en zijn ongeluk te gemoet snellen. Ik ben vandaag meer dan ooit gestemd om een moordaanslag te volvoeren.'

Op dit oogenblik klonk er van den overkant

der rivier een duidelijk halloh, en de langgerekte roep: 'Haal over!'

Vader en zoon, zoo plotseling uit hunne moordzuchtige plannen en overpeinzingen gewekt, zagen bevreemd op en zagen een man, die een bruin paard aan de hand hield en aan de overzij op en neêr liep. De ruiter was zonder twijfel pas aangekomen, daar weinige minuten te voren nog niets te zien was, toen Olivier een oogslag op den boschrand van den tegenoverliggenden oever had geworpen.

'Onze wenschen schijnen eerder vervuld te zullen worden dan wij wel dachten,' mompelde Sutter verbaasd. 'Daar loopt er een in de fuik, die ons uit den nood redden zal, ten minste als hij goed van geld voorzien is.'

'Hij ziet er wel naar uit,' bemerkte Olivier. 'Als hij alleen is en geene vrienden bij zich heeft, zoo veronderstel ik wel dat hij spoedig van alle levenszorgen ontlust zal zijn. Oho, wij komen,' riep hij uit alle macht, terwijl hij de handen bij wijze van een spreektrumpet aan den mond hield. Hij haalde de lange, zware riemen uit het blokhuys en ging dan naar de boot, die zijn vader intusschen losgemaakt had.

De beide mannen stapten in en roeiden snel over den stroom. Toen zij de overzij bereikt hadden, bemerkten zij dat de vreemdeling een beschaafd man met een innemend uiterlijk was, wiens nette kleeding welgesteldheid verraadde.

'Nu, ik zie tot mijn genoegen, dat het veer nog bestaat,' zegde de jeugdige vreemdeling, terwijl hij in de boot stapte en het paard dat zwemmende de overtocht moest maken, aan het achterstevan vastbond. 'In Waynesburg zegde men mij dat men hier niet meer overgezet kon worden en ik had er mij reeds op voorbereid dat ik met mijn paard zwemmende den overtocht moest maken.'

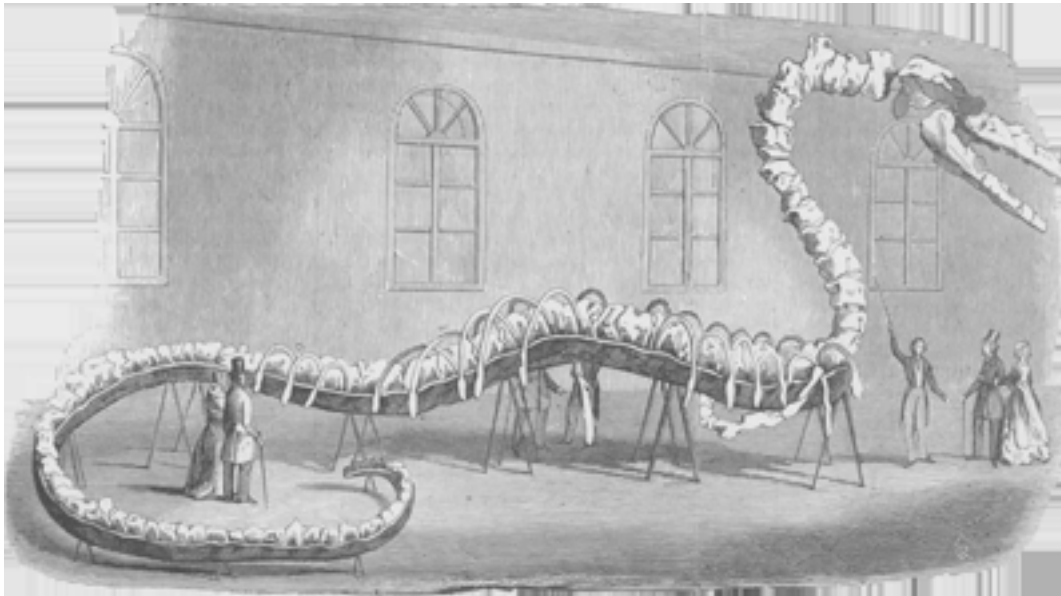
'Wij zijn ook niet van plan, mijnheer, hier nog langen tijd te blijven wonen,' zegde de oude Sutter. 'Alle verkeer heeft zich naar den nieuwen straatweg in het Noorden verplaatst, zoo dat hier weinig meer te verdienen valt. Ik denk dat gij de laatste reiziger zijt, dien wij zullen overzetten.'

'Dan verheugt het mij inderdaad, dat ik nog ter rechter tijd gekomen ben,' merkte de vreemdeling lachend aan. 'Ik moet mij haasten om naar Marysville te gaan, waar overmorgen een negerveiling plaats heeft. Daarom neem ik den kortsten weg door het land.'

Bij deze woorden zette hij zich gemakkelijk op zijn bank neder, en het scheen den beiden varenslieden toe, alsof zij op hetzelfde oogenblik een zachten metaalklank hoorden, waarschijnlijk voortkomende uit den goedgevulden geldbui in de zakken van den vreemdeling. Deze verleidelijke klank drong hun door merg en been en rijpte bij hen de misdadige gedachte tot een vast besluit. De passagier moest toch naar Marysville op eene slavenverkooping; het leed dus geen twijfel of hij moest ruim van geld voorzien wezen.

De oude Sutter wierp zijn zoon een veelbeteekenenden blik toe, welke deze op dezelfde wijze beantwoordde, terwijl hij het zware vaartuig met een forschen stoot op den stroom deed voortglijden.

'Het is hier een buitengewon eenzame streek,' zegde de vreemdeling, toen zij ongeveer het midden der rivier bereikt hadden. 'Om twee uur van den nacht reed ik van de hoeve, waar ik overnachtte, en tot nu toe omstreeks tien uren in den morgen ontmoette ik geen levende ziel.'

HET GERAAMTE DER ZEESLANG.

‘Ja, het is hier inderdaad zeer eenzaam,’ hernam de oude, terwijl hij voor een oogenblik de riemen liet rusten en zijn zoon strak aanzag, die dat voorbeeld volgde. ‘Ik geloof, mijnheer, dat gij op den anderen oever ook geen levend mensch meer ontmoeten zult.’

‘Dat is vast en zeker,’ riep Olivier, zich sterk voorover buigende. Hij haalde een lang blank mes uit zijnen zak, en stiet het, sneller dan de gedachte, den jongen vreemdeling in de zijde.

Deze schoof van de bank op den bodem van het vaartuig en blies bijna oogenblikkelijk den laatsten adem uit.

‘Het is gedaan,’ sprak de moordenaar koelbloedig, terwijl hij een stuk zeildoek over het lijk wierp. Nathanael Sutter zag opmerkzaam naar alle zijden om. Er heerschte eene plechtige stilte in de natuur. Alleen de rivier schoot klaterende voort, de boomtoppen aan den oever ruischten zachtken onder den adem van een zoel windje en hoog in de lucht vloog met naar gekras een zwerm kraaien naar het naburige bosch.

‘Niemand heeft het kunnen zien,’ bromde de oude vergenoegd voor zich heen. ‘Op mijn woord, ge hebt het er goed afgebracht, jongen. Nu zullen wij de boot laten drijven en naar de dollars zien. Hij schoof het zeildoek een weinig terug en doorzocht met gretigheid de zakken van den vermoorde. Spoedig vond hij een beurs met zilvergeld gevuld en die ook een kleine rol goudstukken bevatte. ‘Sapperloot,’ zegde hij met een vergenoegden grijnslach na een vluchtige schatting, ‘dit kan wel 900 à 1000 dollars zijn. Hm! Olivier, nu hebben wij wezenlijk onzen geluksdag gehad.’

De zoon beroofde intusschen het lijk van zijne wapens: twee pistolen en een schoon mes verklaarde hij voor goeden prijs; verder nam hij het zilveren horloge van den doode en een zijden halskoord, aan welk een medaillon hing, dat een haarlok bevatte. Eene brieventesch met papieren werd niet gevonden, en evenmin eenig stuk dat omtrent naam en herkomst van den vermoorde eenige opheldering had kunnen geven.

Na hun slachtoffer geheel uitgeplunderd te hebben, beraadslaagde dat onmenschelijke paar over de beste wijze om zich er van te ontdoen. Een graf op den bodem der rivier moest hun natuurlijk als het geschiktste daartoe voorkomen. Zij wikkelden nu het ontzielde lichaam in het oude zeildoek, bezwaarden het met eenige groote steenen, die in het vaartuig als ballast dienst deden en bonden er stevig een

koord om, zoodat het onmogelijk los kon gaan. Daarop lieten zij den dooden passagier in het water zinken, dat zich borrelend over den last sloot en daarmede de ontzettende misdaad in zijn schoot verborg.

‘Wat vangen wij nu met het paard aan?’ vroeg Olivier. ‘Zullen wij het dier laten loopen of dooden?’

‘Het is een goed dier en minstens 60 dollars waard,’ meende de oude. ‘Ik zal zijn merkteeken op een kunstmatige manier veranderen en dan naar een stad van het Oosten rijden, waar men ons niet kent om het daar aan den man te brengen. - Intusschen zakt gij met de boot den stroom af, zoodra wij onze armzalige bezitting er in geladen hebben. In Louisville aan de Ohio treffen wij elkander weder aan, waar wij dan op ons gemak overleggen kunnen in welk gezegend oord van het Westen wij een hoeve zullen koopen, want nu bezitten wij het geld daartoe.’ De zoon vond deze schikking goed en verklaarde zich daarmee tevreden. Des namiddags waren alle toebereidselen geëindigd. Daarna gebruikten zij voor het laatst hun sober maal in het eenzame blokhuis aan de Kentucky en verlieten het toen om er nooit in terug te keeren. Olivier stapte in de boot, zette een dikwijls gelapt zeil bij en zakte met den zwakken maar gunstigen wind de rivier af, terwijl zijn vader met het geroofde paard den weg naar het oosten insloeg.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 44]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

Klokslag 6 uur werden de vleugeldeuren, toegang gevende tot de eetzaal, opengeslagen, een bediende boodschapte, dat het geachte gezelschap aan tafel kon gaan, en binnen weinige minuten hadden de gasten de hun aangewezen plaatsen ingenomen. Na een stil gebed en een kort woord van welkom, door den gastheer gesproken, werd de *potage à la reine* of *à la tortue* genuttigd onder het traditioneele plechtige zwijgen, waarbij zoo verschrikkelijk aan het licht wordt gebracht, wie, door te slurpen, zich aan de strenge wetten der wellevendheid vergrijpt. In dat geval bezondigde zich de gastheer, vermoedelijk in den geest nog toevende bij het artikel over 'Mascotta,' waarmede hij, toen zijn vrouw hem kwam storen, een aanvang had gemaakt; maar een kuchje van zijn vrouw, vergezeld van een voor hem zeer verstaanbaren blik, bracht hem spoedig binnen de grenzen der welvoeglijkheid terug. Het glas maderen en de pastijtjes, die de soep even onvermijdelijk volgen als de donder den bliksem, en de ossenhaas met snijboonen - natuurlijk in fransch gewaad op de menu vermeld - maakten de tongen niet veel lossen, doch na de ham, toen het peil van sommige flesschen reeds merkbaar begon te dalen, steeg in omgekeerde verhouding het peil der spraakzaamheid. Voornamelijk was dit, wat de dames aangaat, het geval met mevrouw Zijpelaar, links

DE LYNX EN DE WILDE KAT.

tegenover Fanny en Van Straalen, naast den heer Santbeek gezeten.

‘Hé, vindt u dat zoo dwaas, mijnheer Santbeek, dat Sarah Bernhardt is gaan trouwen?’ hoorde men haar zeggen, luide genoeg, om door iedereen verstaan te worden. ‘Waarom zou die vrouw niet als iedere andere een man gelukkig kunnen maken?’

‘Dat zal ik u zeggen, lieve mevrouw,’ luidde het antwoord: ‘omdat zij te veel aan andere zaken *moet*, en te weinig aan haar man *kan* denken; ik bedoel haar man in den huiselijken kring, niet haar man op de planken.’

‘Dus om een man gelukkig te maken, zou een vrouw volgens u eigenlijk aan niets anders moeten denken dan aan hem; dat vind ik nog al egoïstisch.’

‘Nee, dat nu juist ook weêr niet, waarde mevrouw; want dan zou die vrouw lijden aan monomanie en hem nog ongelukkiger maken dan door in het geheel niet aan hem te denken. Mijne meening is deze, dat bij Sarah Bernhardt, die alleen voor de buitenwereld leeft, en door allerlei zonderlingheden bewijst, totaal vervuld te zijn van het belangwekkende “ik,” geen sprake kan wezen van een genoeglijk familieleven, waarin zij alleen schittert voor haar echtgenoot en kroost. En toch, buiten zulk een leven is, dunkt mij, huwelijksgeeluk niet denkbaar.’

‘En welke reden, meent u dan wel, heeft haar tot dien stap gebracht?’

‘Daarop valt moeielijk te antwoorden; want waar het Sarah geldt, is het gebied der gissingen oneindig, en tegen over elke veronderstelling van mijne zijde zoudt u een andere kunnen plaatsen van gelijke waarde. Wat evenwel haar man betreft, mag men veilig besluiten, dat hij tot zijn aanzoek om haar hand werd geleid, òf door kunstwaardeering, òf door belustheid op haar millioenen, en afgaande op zijn antecedenten, zijn geldverspillende kracht, hel ik er toe over, het laatste aan te nemen.’

‘Excuseert me, mevrouw en mijn waarde vriend Santbeek, dat ik mij meng in uw gesprek,’ onderbrak Zuidhoek, die even als de meeste andere gasten, mejuffrouw Fleurisson niet te vergeten, aandachtig had toegeluisterd. ‘U zegt daar, Santbeek, dat Damala aanzoek heeft gedaan om haar hand.... zijt ge daar zeker van? Ik voor mij zou eer gelooven, dat Sarah tegenover de rechtbank der liefde eischeresse en hij gedaagde geweest is. Bij de bekende excentriciteit der kunstenaarssse past dit volmaakt in haar rol.’

‘Ik wil volstrekt niet beweren, dat dit onmogelijk zou zijn,’ gaf Santbeek glimlachend ten antwoord; ‘maar zooveel is zeker, Zuidhoek, dat als hun liefde, die op zulk een grondslag gevaar loopt, failliet gaat, zij geen beteren curator in hun boedel kunnen verlangen dan goud.’

Die zet, doelende op Zuidhoeks eigen verhouding tot zijn vrouw, met wie hij, in weerwil van hun uiteen loopende neigingen en haar geringe huiselijkheid, betrekkelijk gelukkig leefde, werd door den geadresseerde blijkbaar begrepen, doch, zoo als Santbeek beoogd had, waarschijnlijk door hem alleen; ten minste een paar stemmen wenschten opheldering, en over den glans op het gelaat der gastvrouw gleed niet het lichtste wolkje.

‘Wel, om de zeer eenvoudige reden,’ ging Santbeek voort, ‘dat hij bij uitstek een man des vredes is, en zijn bezadigde leeftijd ons waarborgt, dat hij het credit en debet nuchter practisch zou opmaken, zonder zich door hartstochtelijke uitvallen ter eenre of ter andere zijde van zijn spoor te laten brengen.’

‘Ik ben u heel dankbaar voor uw goede meening te mijnen opzichte,’ zei Zuidhoek lachend, terwijl hij een flinken teug nam, als om zijn dankbaarheid te bekrachtigen;

‘maar zoolang Sarah haar woord niet gestand doet, om voor de armen van Amsterdam een voorstelling te komen geven, is zij voor mij dood en begraven.’

‘an heeft ze thans een schoone gelegenheid, om voor u te herleven, Zuidhoek,’ schertste Santbeek voort. ‘Eerst een voorstelling voor onze armen, en dan een voor de vervolgde russische joden. Te deksel, dat zou *furor* maken. Ik zie ze al in den geest op een triomfwagen gezeten, getrokken door onze joodsche bankiers en voorafgegaan van een heraut, den volke op haar wijzende als op een nieuwe Esther, die het arme volk van Israël andermaal voor ondergang heeft behoed.’

‘Maar is ze dan nog jodin?’ vroeg Zuidhoek. ‘Ik meende, dat ze katholiek was geworden. Als ik me niet vergis, heeft toch dezelfde professor in de aesthetica, die de “Mascotta” aanpreeft, indertijd hoog opgegeven van haar “maigre” op Goeden Vrijdag.’

‘Malligheid, dat is 'n geestigheid geweest van prof. Rosmarijn; want dien bedoelt ge toch, niet waar? Hij heeft een zinspeling willen maken op hare broodmagere, bijna etherische persoonlijkheid. In elk geval, al zou ze ook katholiek zijn geworden, dan kan zij daarmee geen ander doel hebben gehad dan reclame te maken. Of waren 't niet juist onze joden, die hier bij haar ontvangst den toon aangaven, en schreeuwden, alsof eindelijk hun langverwachte Messias in aantocht was? En wees het *Handelsblad* er niet met trots op, dat ze in 'n keldertje van de Breëstraat een oude tante had bezocht? 't Zou me niets verwonderen, zoo het volksdeuntje, dat sedert *en vogue* kwam, daaraan zijn ontstaan te danken had.’

‘Pardon, mijnheer Santbeek,’ bracht de bariton bescheiden in het midden; ‘dat is van duitsche origine.’

‘O zoo, dat wist ik niet, mijnheer Tagrogski. Enfin, 't zou mogelijk wezen, dat ze ook te Berlijn een oude tante heeft bezocht.’

‘Maar nu zijt ge immers heelemaal in de war, man,’ viel Zijpelaar in; ‘te Berlijn is ze nooit geweest, en zal ze nimmer komen; ten minste zoo haar eed meer waarde heeft dan het “*pas une pierre de nos forteresses.*” Dien *téles carrées* heeft zij een eeuwigen haat gezworen.’

‘Ook al reclame,’ meende de heer Bladerijn.

‘Hoort eens, heeren, ik vind u vrij liefdeloos voor die vrouw,’ sprak mevrouw Zuidhoek; ‘want al houdt ze ook van vertoon, ze is en blijft een kunstnares van den eersten rang en bezit een edel talent. Ter wille daarvan mocht gij, dunkt mij, haar ijdelheid wel wat door de vingers zien. Ik heb met mijn man de voorstelling bijgewoond, toen zij hier speelde, en ik moet u ronduit verklaren, dat ik zoo'n hoogen dunk gekregen heb van hare kunst, dat voor mij achter Sarah de vrouw altijd Sarah de *tragédienne* zich eerbied afdwingend verheft.’

‘Bravo, bravo!’ stemde mevrouw Zijpelaar in, ‘dat ben ik volkomen met u eens, lieve mevrouw; de heeren zijn onbillijk, maar wil ik u eens zeggen, waarom Sarah zoo wordt gecritiseerd? Omdat zij niet schoon is; omdat ze geen weelderige figuur heeft, dat is de ware reden.’

‘Maar Louise, nu zijt ge al heel onrechtvaardig in uw oordeel over ons,’ antwoordde Zijpelaar. ‘Zie eens hier, beste, ik zal het u door een vergelijking duidelijk maken: deze *celeris au jus* is volstrekt geen pretentieus gerecht, het maakt niet 't minste vertoon, maar 't is uitstekend, overheerlijk, en ik weet zeker, dat de meeste mannen er dol op zijn. Zoo gaat het ook met ons *vis-à-vis* de vrouwen. Dat ze niet schoon zijn en geen weelderige figuur hebben - ik leen die uitdrukking even van u -, is in 't geheel geen reden, waarom wij haar onze nederige hulde zouden onthouden; want bij een minder bevallig uiterlijk kunnen zij lief van geest en voortreffelijk van hart

zijn - onverwelkbare bekoorlijkheden, die zelfs in den hoogsten ouderdom, wanneer de schoonheid van het gelaat en de weelderigheid der vormen reeds lang verdwenen zijn, niets van haar aantrekkelijkheid verliezen. Ontbreken echter bij het uiterlijke schoon ook de beminnelijke gaven van hart en geest, en treden in de plaats dezer laatste aanmatiging en pedanterie, dan, ja, dan wordt het ons te kras; eerst dan zien wij, dat ze werkelijk leelijk zijn, en is talent, genie zelfs niet sterk genoeg, om ons bewonderend te doen neêrknielen. Telkens toch als wij de knie willen buigen, grijnst de afgod en schrikt ons af. 't Genie mag alles doen, zegt men wel eens. Dwaasheid; laat - om ons laag bij den grond te houden - het genie eens op een winterdag, als het geijzeld heeft, een tuimeling maken, en duizend tegen één, dat ge lachen zoude, Louise, al moest zoo iets ook Sarah Bernhardt overkomen. *Du sublime au ridicule il n'y a qu'un pas*, zoowel in het stoffelijke als in het moreele.'

Mevrouw Zijpelaar wierp haar echtvriend voor die terechtwijzing een nijldigen, stekenden blik toe; haar vaalgele wangen werden een oogenblik geelgroen; doch zij hield zich in, en gaf alleen als haar meening te kennen, dat haar man dien gevaarlijken stap scheen gezet te hebben; want dat ze zijn redeneering tamelijk dwaas vond.

'Nogal scherp van mijnheer Zijpelaar tegenover zijn wederhelft,' fluisterde Fanny Van Straalen toe; 'die echtgenooten schijnen niet op te besten voet met elkander te leven. Kent u ze particulier, mijnheer Van Straalen?'

'Neen, mejuffrouw, niet zóó ten minste, dat ik hun huisvriend mag heeten, wat ik overigens geenszins zou najagen. Dit weet ik intusschen wel, dat mijnheer Zijpelaar, die grossier in manufactures is, dat werd door het geld van zijn vrouw, en dat de dames over het algemeen met weinig eerbied van mevrouw spreken. Zoo als u zult hebben opgemerkt, besteedt ze veel zorg aan haar toilet, tracht ze haar jaren te verschalken; wat natuurlijk haar oudachtig uiterlijk bespottelijk maakt - een qualiteit, die het, bij een passende kleeding, en een waardig optreden niet behoefde te hebben. En dan Zijpelaar zelf, och, die is zoo kwaad anders niet; maar hij houdt niet van zijn vrouw, en als hij op zijn stokpaardje zit, wil hij wel eens aan het hollen gaan.'

'Op een stokpaard? Zeer grappig. Maar vindt u dat niet verschrikkelijk, zoo'n leven te moeten leiden, man en vrouw, die niet van elkander houden?.... neen, ik was liever dood.'

Terwijl Fanny en Van Straalen deze opmerkingen op gedempten toon wisselden, gaf de stilte onder de overige gasten, veroorzaakt door het bitse gezegde van mevrouw Zijpelaar, aan mevrouw Van Druivel - die tot nu toe als wijnkoopersvrouw den roem van haar man dapper had gehandhaafd, en wier verhit gelaat er uitzag als een van binnen verlichte uitgeholde roode kool - gelegenheid om met een pieperig stemmetje, geheel in tegenspraak met haar grof, bol gezicht, den gastheer te vragen:

'A propos, mijnheer Zuidhoek, u sprak daar zooeven van de.... hoe is het ook weêr?... de "Mascotta".... wat is dat toch eigenlijk?'

'Hoe bedoelt u dat, mevrouw? Meent u de intrige van het stuk, of het woord?'

'Het woord. Wat beteekent "Mascotta"?'

'Om u de waarheid te zeggen, is mij de etymologische beteekenis onbekend. "Scóтта" is melk of zeiltouw. In hoever het een of het ander met "Mascotta" in verband kan staan, is mij een raadsel. U hebt wel eens van een kind met den helm gehoord, niet waar, en van de gave der helderziendheid, welke aan het voorrecht van met den helm geboren te worden, zou verbonden wezen. Welnu, een "Mascotta" - 't is een vrouw - is ook zoo iets; zij brengt steeds geluk aan, zoolang haar onschuld ongerept blijft. Ziedaar alles wat ik er van weet.'

'Maar u hebt het stuk toch gezien?'

‘Ja, mevrouw.’

‘En hoe is het u befallen?’

Zuidhoek zag zich door die vraag in verlegenheid gebracht, en dacht met heimweê aan zijn bibliotheek, aan zijn onafgewerkte philippica. Zeî hij: goed, dan sprak hij onwaarheid; antwoordde hij ontkennend, dan liep hij gevaar zijn afkeuring te moeten motiveeren; wat hij in gezelschap liever wilde vermijden.

‘Och, mevrouw, - zoo redde hij zich na eenige oogenblikken uit den brand - ik ben op het stuk van openbare vermakelijkheden een slechte raadsman, en zou u wellicht een heel verkeerd advies geven. Mijn echtgenoot is dienaangaande beter op de hoogte; zij zal u met genoeg de noodige inlichtingen geven, niet waar, lieve?’

Ofschoon de toon, waarop Zuidhoek zich van de zaak afmaakte, aan ernst niets te wenschen overliet, kon hij toch niet nalaten, bij de laatste woorden zijn vrouw aanzien, even ondeugend te knipoogen.

‘Wel zeker, beste, zoo ten minste mevrouw Van Druivel zich met mijn oordeel wil tevreden stellen,’ luidde het antwoord der gastvrouw, die blijde was, dat Zuidhoek dezen weg had gekozen, daar zoodoende een nieuwe uitbarsting tegen den professor in de aesthetica - met wien de heer Bladerijn in betrekking stond - werd voorkomen. ‘Ziet u, mevrouw, we zijn het gaan zien, omdat het ons zoo sterk interesseerde, en ook om onze logée plezier te doen; maar we zijn door den inhoud wel wat ontgoocheld. Het stuk is niet onaardig in elkander gezet; maar er zit weinig in, en dan....’

Eensklaps hoorde men aan den mond van mevrouw Zijpelaar een kleinen gil ontsnappen; de tafelbediende, wellicht ook nieuwsgierig naar ‘Mascotta,’ had door een onhandige beweging een stuk gekookte zalm op haar blauw satijnen japon laten vallen, en in zijn verbouwereerdheid om het snel op te rapen, ging een tweede stuk denzelfden weg... Tableau! Woedende blikken van mevrouw Zuidhoek..., en ook van mevrouw Zijpelaar? Toch niet; zij herinnerde zich bij tijds, dat zij geld had, en beantwoordde na den eersten schrik de verontschuldiging der gastvrouw met de stoïcijnse opmerking, dat het inderdaad zoo erg niet was. ‘t Was alleen de schrik, maar anders achtte zij het der moeite niet waard om er verder over te spreken. Ze zou haar modiste eenvoudig een nieuwe japon bestellen.

‘Ja, en eigenlijk gezegd, heeft mijn vrouw het wel een beetje verdiend,’ schertste Zijpelaar; ‘omdat ze mijn zin niet heeft gedaan. ik had gewild, dat ze ‘n zalmkleurtje had genomen, en zoo ze mijn keuze had gevolgd, dan zou de eene zalm den anderen niet hebben kunnen bederven, doch veeleer een passend ornament zijn geweest.’

‘Maar, man, van dat alles is geen jota waar. Dat kwam er nog maar aan te kort, dat ik uw raad vroeg voor een hoed of japon. Ge hebt immers hoegenaamd geen smaak!’

Zijpelaar was wijs genoeg, zijn vrouw het laatste woord te gunnen, en week uit. ‘Maar ‘t is waar ook, waarde gastvrouw,’ sprak hij, ‘ik vergat.... enfin, verontschuldig me, dat ik u verhinderde de belangstelling van mevrouw Van Druivel in “Mascotta” en de onze te bevredigen.’

‘Zoo we dat eens voor straks, voor het dessert bewaarden, zou dat niet beter zijn?’ vroeg Zuidhoek.

‘Ja, dat dunkt mij ook,’ antwoordde Van Druivel, die naast mevrouw Santbeek zat en tot dusver geen twintig woorden had gezegd, daar zijn tafelgezellinne hem met haar liefdadige vereenigingen, waarvan zij presidente, vicepresidente, secretares of penningmeesteres was, tamelijk verveelde. Het denkbeeld, om een kop koffie te gebruiken, en wat muziek te hooren, lachte hem blijkbaar toe.

Op het voorbeeld van den gastheer staan de genoodigden op en begeven zich naar de voorkamer. De geurige mokka wordt in chineesche kopjes rondgediend, en nadat allen voorzien zijn, spreekt het als van zelf, dat de heer Tagrofski door de gastvrouw wordt verzocht, iets ten beste te geven.

‘Volgaarne, mevrouw,’ zegt de zanger; ‘maar ik hoop, dat het geachte gezelschap mij wat toegevend zal behandelen, daar ik tot mijn spijt niet al te best bij stem ben.’

Heeft men wel eens opgemerkt, dat een zanger, die gevraagd wordt om in gezelschap iets te zingen, meestal niet te best bij stem is, terwijl hij later blijkt dat hij zich voortreffelijk uit den slag weet te trekken.

Ook hier is de menschelijke voorzichtigheid niet genoeg te prijzen. Is namelijk het *timbre* op dat oogenblik niet glashelder, of zit er 'n haartje, of erger nog, in de keel - welnu men heeft zich bij voorbaat verontschuldigd. En loopt alles naar wensch af, wat moet het auditorium dan wel niet denken van zoo'n geluid, dat nog niet eens was wat het wezen kon, zoo de zanger eens bij stem ware geweest! Dat Tagrogski er ook zoo over dacht, is zeer waarschijnlijk; ten minste Van Druivel was na het ‘Noël’ in de wolken. Hij had zelf wel nooit iets aan muziek gedaan, maar hij kende een paar in de muzikale wereld gebruikelijke uitdrukkingen, en verzuimde nooit die bij elke voorkomende gelegenheid te pas brengen, al raakte het soms kant noch wal.

‘Daar zit kleur in die stem, Bladerijn,’ riep hij in verrukking uit. ‘Dat 's een metaalklank, zoo als ge maar zelden hoort. Wat 'n opvatting en wat 'n losheid van voordracht! Een tweede Faure! Hebt ge Faure ooit gezien, ik bedoel: gehoord? Drommels, dat is ook 'n geluid! Zoo'n bariton, sapristi! Maar Tagrogski komt hem nabij, jawel, hij komt hem nabij!’

Nu de muziek de tong van Van Druivel had losgemaakt - de wijn had die macht op den wijnkooper verloren, tenzij na een extra fijn merk, Lafitte '48 bijv., - was hij niet te houden. - ‘Zeg eens, Bladerijn,’ ging hij in éenen adem voort, ‘gij kent Tagrogski nog al particulier, hé. Wie is hij toch? Op zijn naam afgaande, zou men zeggen, dat hij een Rus was.’

‘Dat is hij ook, wel te verstaan alleen van afkomst; want hij was nog heel jong, toen zijn ouders zich hier vestigden. Zijn vader, die dood is, was muziekmeester in zijn tijd, en de natuur is derhalve zeer natuurlijk te werk gegaan, door bij hem een nachtegaal, en geen ekster, in de wieg te leggen. De baker moet bij het opstrijken van de vijf gulden, haar door den vader na den doop van zijn zoon in de hand gestopt, al voorspeld hebben, dat hij als twee druppels water op vader geleeke en wat worden zou in de wereld. Die voorspelling niet beschamende, verbaasde het kereltje, niet veel ouder dan een jaar, wie bij de Tagrogski's over den vloer kwam door de gemakkelijkerheid, waarmeê hij de deuntjes naneuriede, die moeder het voorzong, en nauwelijks twee jaar oud, zong het “alle eendjes” met een voor zoo'n wicht ongekennde virtuositeit.’

‘Ge badineert, Bladerijn; doch in allen ernst, weet ge iets van zijn verleden?’

‘Neen, niet veel meer dan wat ik u zegde. Tagrogski had veel muzikalen aanleg en een goede stem, vertoonde zich in muzikale kringen, werd een gevierd zanger op concerten, is *admis* en welkom overal, waar hij verschijnt - in één woord mag als een Cesar in de muziek uitroepen: *veni, cantavi, vici.*’

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

De lynx en de wilde kat.

Het vaderland dezer dieren is de Nieuwe Wereld en vooral in Louisiana en Noord- en Zuid-Carolina worden zij veel aangetroffen. De moerassen, welke zich langs de

oevers van den Mississippi uitstrekken, de dichte bosschen, waardoor zich de rivieren Pamlico en Santee slingeren, dienen deze gevaarlijke dieren tot schuilplaatsen. De gevaarlijkste van beide is zeker de wilde kat, welke, in weerwil van de jacht, die op haar gemaakt wordt, in even groot aantal zich blijft vertoonen, zoo dat de negers van haar zeggen, dat het ras onmogelijk is uit te roeien.

De Amerikanen beschouwen de jacht op de wilde kat als een der grootsle jachten van hun land. Het is voor hen een even groot vermaak als de *fox-hunt* voor de Engelschen is. De wilde kat gelijkt, wat vormen aangaat, geheel op onze gewone huiskat, met dit verschil, dat zij veel grooter is. Haar roodachtige pels met donkere streepen, haar staart, die even gevuld is als die van een vos, hare rechtstaande ooren, welke veel overeenkomst hebben met die van den lynx, dit alles doet haar gelijken op een kleinen tieger van een geheel bijzondere soort.

De negers schilderen den aard der wilde kat in de volgende bewoordingen: een ongedierte even vreetzuchtig als een geldschieder, even vrekkelig als een advocaat zonder zaken, woedend als een muskuszwijn en ongevoelig voor pijn als een schildpad of een slechte meester. De wilde kat wijkt dan ook voor geen enkelen vijand. De ratelslang, die door bijna alle dieren gevreesd wordt, vindt in de wilde kat haar meester, terwijl de lynx, ofschoon veel grooter en sterker steeds voor haar moet onderdoen.

Onze gravure stelt een lynx voor, die in zijn jacht gestoord wordt door het bezoek eener wilde kat. De doode buit zal de oorzaak worden van een verschrikkelijken strijd, maar het is te voorzien, dat de wilde kat zoowel den arend als den lynx tot hare prooi zal hebben.

In het park.

Het laatste diner was gegeven, het laatste bal achter den rug, de schouwburgen waren gesloten, in een woord de maand juni was in het land, en het begon in de stad vervelend te worden. Naar buiten dus, naar onze villa, naar onzen lusthof! Zulke beweegredenen, we kunnen het ons voorstellen, hebben het deftig paar onzer gravure naar het park gelokt. Zij zijn druk in gesprek - een gereede aanleiding om te vermoeden, dat zij op het schoone dat hen omringt, niet veel acht slaan. Of die twee prachtige leeuwen den bezoeker en zijne gezellin wel veel respect zullen inboezemen (ten minste voor zoover steenen leeuwen dit vermogen), of zij wel iets uitstaande hebben met het cupidootje, rechts van den ingang, of de sierlijke parklanen en heerlijke fonteinen hunne aandacht zullen trekken? - altemaal vragen, die moeilijk te beantwoorden zijn. Niet zelden benijdt de arme den rijke het genoeg, dat hij buiten smaakt; maar de arme zou dit niet doen, als hij wist hoe hier vooral de schijn verre de wezenlijkheid overtreft. Al die pracht, die weelde, die rijkdom van natuur en kunst, zij hebben zooveel aantrekkelijkheid voor hen die van verre staan; maar zij, die zelf moesten genieten, zij zijn gewoonlijk in het groen gekomen om zich daar eenige maanden te vervelen, wyl '*le bon ton*' dat zoo meêbrengt. Ja, het behoort tot den goeden toon, des zomers buiten te wonen; maar het is niet deftig zelf te planten of te harken of te zaaien. Als 'het volk buiten komt,' zegt de tuinman, 'is alles klaar.' Zij behoeven alleen maar te kijken en het schoon te vinden. Het jonge groen van april hebben ze niet gezien, de bloemknoppen van meimaand evenmin; zij komen in juni om met juli al weêr naar de stad, naar september te verlangen. Hoe benijdenswaardig, niet waar!

Te laat.

‘Te laat!’ jammert de jonkman, dien wij hier als verplet voor het bed zijner zalige moeder zien knielen. Ach, hij had haar nog zoo gaarne willen omhelzen, deugdzame vrouw, die hem zoo teeder liefhad en die hij toch zoo wreed heeft verlaten. Hij had haar zoo gaarne willen zeggen hoe schromelijk hij zich bedroog, toen hij ondanks de vermaningen en smeekbeden zijner moeder de nederige woning verliet om ver van haar in de wijde wereld een hersenschimmig geluk na te jagen. Hij had haar willen zeggen, dat zij groot gelijk had gehad met hem tegen zijne ijdele droombeelden, tegen zijne jeugdige lichtzinnigheid te

waarschuwen. Maar het is te laat! De arme vrouw, die reeds gebukt ging onder den rouw over haar te vroeg ontslapen echtvriend, werd als gebroken van smart over de ondankbaarheid van den zoon, in wien zij een steun voor haar ouden dag gezien had. Toen zij weduwe werd, bleef haar althans nog de troost voor haar kind te kunnen leven; sedert ook dit haar werd ontrukkt, niet door den dood, maar door zijne eigen ondankbaarheid, had zij niets meer, wat haar nog aan het leven hechten kon. Zij kwijnde weg als de plant, die men van de wortels heeft beroofd, welke haar aan de voedende aarde hechtten; en thans nu de jongeling, arm en ellending en bitter teleurgesteld, terugkeert om zich berouwvol aan hare voeten te werpen, nu vindt hij haar op het doodsbed uitgestrekt: het is te laat!

IN HET PARK.

Te laat, ja, om door zijn berouw en het herstel zijner misslagen haar den avond des levens te verzoeten. Maar niet te laat om in deze onvergetelijke ure het besluit te maken, op den tot heden gevolgden weg terug te keeren, de lessen der moeder op te volgen en een man te worden, gelijk zij hem gaarne gezien had. Ween uwe smart uit, jongeling! het zijn heilzame tranen, die gij weent. Verneem van den priester, welke de laatste woorden waren uwer stervende moeder, prent die diep in uw hart en dan - wees er zeker van - zal uwe moeder in het verblijf der zaligen zich verheugen om den zoon, die haar op aarde zoo diep gegriefd had.

Een lichtboei.

Boeien zijn, zoo als bekend is, groote drijvende lichamen, hetzij van hout of blik, welke op

zekere plaatsen in zee geankerd worden, om het vaarwater aan te duiden. Nabij rotsen, banken of wrakken kan men ze dus altijd vinden. Deze boeien zijn over dag en als het niet stormt, uitstekende wegwijzers, maar bij mistig weêr of gedurende den nacht worden zij nutteloos. Men heeft daarom verschillende boeien van klokskes voorzien, doch ook dit geluid wordt door een storm overstemd. In Engeland heeft men niet lang geleden de boeien lichtend gemaakt en wel op de manier als hier achter is voorgesteld. De boei wordt gevuld met gecompriëerd gas, dat uit vet gestookt wordt en welks vlam met geen water is te blusschen. Er worden reeds pogingen aangewend om het gas zoo samen te persen, dat de boei gedurende een half jaar kan branden. Indien men daarin gelukt zal het gevaar voor stranden, dat vooral in het Kanaal zeer groot is, veel verminderd worden en dus zal de lichtboei een nieuw middel zijn, dat tot grootere veiligheid voor de schepen bijdraagt.

TE LAAT, NAAR MOSLER.

Het paradijs.

Welk eene prachtige gedachtenreeks knoopt zich vast aan dat tooverwoord, dat als een kort begrip is van de hoogste aardsche zaligheid, die wij ons denken kunnen!

Wie heeft zich niet dikwijls, reeds in zijn kinderjaren, afgevraagd, waar toch die gezegende plek, waaruit onze stamouders verdreven werden, mag gelegen zijn? Die vraag heeft sedert eeuwen de geleerden en natuuronderzoekers bezig gehou-

den; maar tot heden zijn zij met hunne onderzoekingen niet veel verder gekomen.

Voor die onderzoekingen hadden zij natuurlijk geene andere gegevens, dan die de Heilige Schrift aan de hand doet, en deze zijn niet bijzonder talrijk. Wel blijkt daaruit dat de lusthof, waarin God het eerste menschenpaar plaatste, op de noordelijke helft van onzen aardbol moet te zoeken zijn. Maar daarmee houden dan ook de aanwijzingen op; want het gaat niet aan te gelooven dat, ondanks den zondvloed, de oppervlakte der aarde van de schepping af tot op onzen tijd toe onveranderd zou zijn gebleven, zoo dat men nog op de aanduiding zou kunnen afgaan, dat het paradijs door vier stroomen besproeid werd.

Volgens de Heilige Schrift namelijk werd het paradijs door vier beken of stroomen doorsneden, de Bison, de Gihon, de Hiddekel en de Phrat. Verscheidene schrijvers nu willen die stroomen terug vinden in den tegenwoordigen Indus, den Oxus, de Tigris en den Euphraat, welke laatste naam inderdaad veel overeenkomst heeft met dien van den vierden paradijsstroom. Maar daar er in Azië misschien wel honderd plaatsen te vinden zijn, waar vier rivieren in elkanders nabijheid stroomen, is het duidelijk dat men op deze veronderstelling niet veel staat kan maken.

Volgens andere geleerden zou het Armenische Hoogland de meeste aanspraken kunnen doen gelden om aan de beschrijving der Heilige Schrift van het aardsche paradijs te beantwoorden; maar ook hunne gevolgtrekkingen berusten slechts op gissingen, en hoogst waarschijnlijk zal het wel geen sterveling gegund zijn tot den lusthof door te dringen, aan welks ingang God een engel met een vlamvend zwaard geplaatst heeft, om elken vermetele den toegang te beletten.

Daar alzoo de wetenschap niets zekers omtrent de plaats van het aardsche paradijs weet mede te deelen, moeten we ons met de overlevering vergenoegen, en al kunnen wij aan hare uitspraken ook geen onvoorwaardelijk geloof hechten, zoo is het toch van belang het oord te kennen, dat door haar als de bakermat van het menschelijk geslacht is aangewezen.

Dat oord is eene gezegende streek in het gebergte Libanon, waar nog heden ten dage een dorp den veelbeteekenenden naam van Eden draagt. Een reiziger uit den nieuweren tijd deelt omtrent dat bevoorrechte plekje het volgende mede.

De toegangen tot het inwendige van het Libanon-gebergte zijn hoogst moeielijk; alle naar boven leidende paden zijn eng, steil en dikwijls zeer gevaarlijk; dicht met hout bewassen kloven en naakte rotswanden, groene, met dorpen bezaaide heuvels, en groote hoogvlakten, waarop zich talrijke kloosters verheffen, wisselen voor het oog af. Overal storten watervallen naar beneden, en zoeken bruisend en schitterend het bed der kloven op, terwijl zij hun schuim tot spel der winden prijs geven.

Langs dezen fantastischen weg bereikt men het oord, waar eene oude sage het bijbelsche Eden geplaatst heeft, en nog ligt daar, als een arendsnest tusschen hemel en aarde opgehangen, een dorp van dien naam. Hoe twijfelachtig dit ook schijnen moge, voelt men zich toch met deze bewering verzoend zoodra men het oog om zich heen slaat; want een schooner gezicht heeft God den mensch nergens in de schepping aangeboden.

Als de muren eener verwoeste stad strekken de hoogten, die zich nu eens verheffen, en dan weer afdalend in den damp van het gebergte van Gallilea vervloeien, zich tusschen de vlakte en de zee langs den oever der zee van Tiberias uit.

Aan de noordzijde ontwaart men een kleine zeebocht, die zoo kalm als een meertje in de vlakte dringt, half onder het dichte groen der betooverende heuvelen van Syrië verborgen.

In dit schijnbare meertje, welks gemeenschap met de zee men ternauwernood bemerkt, liggen steeds schepen voor anker, die zich bevallig op de golven wiegelen, wier schuim den rozenlaurier en den indischen vijgeboom bespat.

Naar den kant van het westen wordt het oog getrokken door groote zandheuvels, die aan den gloed van een brand doen denken, en waarvan een lichtroode damp opstijgt; vervolgens weidt de blik over de woestijn tot aan de diepblauwe streep der zee, welke den geheelen horizon inneemt en in het verre verschiet in den nevel met den hemel ineen smelt.

Al deze heuvelen, de geheele vlakte en al de berghellingen dragen eene ontelbare menigte schoone, alleen staande huiskens, elk door een breedgetakten den of cypres overschaduwde en door een moerbezieheg omgeven.

Hier en daar meer tot groepen vereenigd, die beter in het oog vallen, vormen zij schoone dorpen of kloosters, welke de stralen der aziatische zon ver over de zee terug kaatsen.

Er kunnen zich op de kammen, voorgebergten en hoogvlakten van den Libanon zoo eenige honderden kloosters verheffen, bewoond door maronitische, grieksche en latijnsche ordesgeestelijken, en door de liefdadigheid van europeesche prelaten en vorsten, godsdienstige genootschappen en rijke particulieren onderhouden.

In de nabijheid van het dorp Eden staat, bijna vijf duizend meters boven de oppervlakte der zee, in een ketelvormig dal, te midden van steil oprijzende krijtrotsen eene merkwaardige groep cederboomen, bijna vergeten of als het ware verdwaald in dezen hoek van het gebergte, welke de sneeuwgrens zoo nabij komt.

Wanneer men deze beschrijving vergelijkt met de schilderingen, die de kerkvaders ons van het aardsche paradijs geven, dan moet men zeggen, dat de sage geen betere plek had kunnen uitkiezen, om er den luthof van Adam en Eva van te maken.

De heilige Basilius de Groote, wiens werken nog altijd gelezen en bewonderd worden om den verheven, majestueuzen stijl, waarin zij zijn geschreven, om de schitterende gedachten en de groote geleerdheid, die er in uitblinkt, laat zich in zijne verhandeling over het paradijs met verrukking uit over de heerlijkheden van dien luthof, welke, in den derden kring der lucht verheven, onder de gelukkigste hemelstreek geplaatst was. Daar valt ieder zintuig een rein en altijd bevredigend genot ten deel. Het oog verkwikt zich aan de bewonderenswaardige zuiverheid der lucht, aan het schoone groen der boomen en de nooit verwelkende bloemenpracht. Het oor wordt gestreeld door het gezang der vogelen, de reuk door de frissche geuren der velden. Hier is de wisseling der jaargetijden onbekend en het klimaat vereenigt de vruchtbaarheid van den zomer met den vroolijken overvloed van den herfst en de verkwikkende frischheid der lente. Daar is de aarde altijd groen, de bloemen staan altijd in vollen bloei. De wateren zijn doorschijnend en zuiver; zij bruisen niet als wilde en troebele stroomen voort, maar stijgen in kristalheldere bronnen op, of kronkelen vreedzaam als zilveren linten door de velden. Daar mogen geene onstuimige stormwinden de lucht in beweging brengen en de schoonheden der boschjes verwoesten; daar heeft men nooit somber en treurig stemmend weder, geen stortregens, geen kletterende hagelbuien, geene flikkerende bliksemstralen of rollende donders; geene gevoelige winterkoude, noch uitdrogende en verdorrende zomerhitte, noch iets wat zorg, smart of verveling zou kunnen veroorzaken. Alles is er gelukkig,

aangenaam en vroolijk; eeuwige jeugd en eeuwige vreugde heerschen in de geheele natuur en niets verwelkt of sterft.

Dezelfde voorstelling geeft ons de H. Ambrosius in zijn boek over het paradijs, en welke heerlijke schilderingen ons de latere dichters ook van dit zalig verblijf mogen gegeven hebben, de grondslag daarvan is toch altijd in de voorstelling der kerkvaders te zoeken.

Wat de uitdrukking p a r a d i j s betreft, deze is afkomstig van een grieksch woord, dat zooveel als groote, schoone tuin beteekent. De Heilige Schrift maakt van een tweevoudig paradijs gewag: een aardsch paradijs, waar onze stamouders hunne dagen van geluk en onschuld sleten, en een hemelsch paradijs, waarmede het verblijf der zaligen bedoeld wordt, en waarop de Zaligmaker wees, toen Hij den goeden moordenaar aan het kruis de woorden toesprak: 'Nog heden zult gij met Mij zijn in het paradijs.'

Dit is het zalig oord, waarop voortdurend de blikken van den moeden pelgrim op aarde gericht zijn, en waarvan het aardsche Eden slechts eene flauwe afschaduwing was; want 'geen oog heeft het gezien, geen oor heeft het gehoord, het is nooit in het hart van den mensch opgekomen, wat God bereid heeft voor die Hem beminnen.'

Lieflijk zijn de Juninachten.

Lieflijk zijn de Juninachten,
Als 't verbleekend avondgloeien
En het tijdig licht van d' ochtend
Scheemrend in elkander vloeien;

Als der uitgebloeide lente
't Laatste bloed ontvliet in roode
Rozen, en de nachtegale
Treurig klagen om de doode;

Als het moe gezworven bieke,
Zacht gesust door westenwinden,
Sluimert onder 't bladerwulfsel
In den bloesemkelk der linden.

't Jong gebroed in 't zwaluwnestje
Neuriet slaaprige geluiden,
Keuvelt van den blauwen hemel
Of de verre reis naar 't Zuiden.

Vroeg ontwaakt, verneemt de landman
Blij den kwakkelslag in 't koren,
Hem als zegenbeden welkom
Op de korrels in zijn voren.

't Ruischt en suist, het gonst en ritselt
Door de versch ontsproten aren;
't Is of milde hemelgeesten
Zeegnend door de velden waren.

Lieflijk zijn de juninachten,
Als 't verbleekend avondgloeien
En het tijdig licht van d' ochtend
Scheemrend in elkander vloeien.

(Naar een fragment uit Weber's Dreizehnlinden.)
J.R.v.D.L.

De veerman van de Kentucky.

(Vervolg.)

II.

Honderd vijftig mijlen in zuidwestelijke richting van de in het vorige hoofdstuk beschreven schouwplaats van den moord, stond aan eene zijtak van de groene rivier, niet verre van Brownsville in Kentucky, een wel aangelegd landgoed, dat den planter David Nugget toebehoorde, die ook bezitter was van een houtzaagmolen, welke in vereeniging met de opbrengst van zijn landbouw een ruim inkomen verschaft. Zijne hoeve lag in een schoon, met heuvels geheel ingesloten dal, door hetwelk de stroom met een sterk verval schuimend heenbruiste. In de nabijheid groeiden de prachtigste dennen en eikenboomen, die een voortreffelijk hout leverden, dat in gedaante van planken of balken te dier tijde, toen de neêrsettingen in die

vruchtbare streek van jaar tot jaar vermeerderden, zonder moeite met voordeel van de hand gezet werd. Nugget was aanvankelijk een eenvoudige, ruwe *backwoodsman* geweest, die met niets begonnen was, maar nu echter op zijn ouden dag met fierheid neêr kon zien op datgene, wat hij door harde vlijt tot stand gebracht had. Zijne wakkere vrouw Susanna had hem naar haar beste vermogen bijgestaan en bestuurd nog met behulp van hare eenige dochter Mary, een lief, blauwoogig, blondlokkig meisje van twintig jaren, de van lieverlede aanzienlijk toegenomen huishouding, welke uit nog twee volwassen zonen, Jack en John geheeten, benevens uit zes zwarte slaven bestond, die allen in den houtzaagmolen, op de landerijen, of bij het vlot maken van het hout de handen vol werk hadden.

Men zou derhalve hiernaar met grond hebben mogen afleiden, dat onder zulke gunstige omstandigheden het geluk een trouwe gast op de hoeve zijn moest. Lange jaren achtereen was dit ook wezenlijk het geval geweest; toen echter had een duistere wolk dat geluk onafgebroken overschaduwd. Mary was er het zwaarste door getroffen geworden, en een stille treurigheid vervulde sinds dien tijd haar gemoed. Het geval had zich volgenderwijze toegedragen:

Bij de oprichting van den houtzaagmolen van Nugget had een jonge, in het vak zeer ervaren man, met name William Dibdin er aan medegewerkt; hij was uit de oostelijke staten gekomen met het voornemen zich aan de groene rivier metterwoon neder te zetten. Maar met David Nugget kennis aangeknoopt en diens schoone en frissche dochter hebbende leeren kennen, vatte hij voor deze laatste liefde op, vond wederliefde en werd deelgenoot in de zaken van den ouden planter, wien de jonge, vlijtige en schrandere nijveraars bij zijne ondernemingen zeer goed van pas kwam. Ofschoon Dibdin van zeer geringe afkomst was en weinig fortuin bezat, won hij weldra door zijn vriendelijkheid en opgeruimd karakter alle harten en men toonde er zich meê ingenomen dat hij later tot de familie behooren, Mary trouwen en de hoofdleiding van den houtzaagmolen op zich nemen zou, daar het plan bestond den houthandel verder uit te breiden. De trouwdag was reeds vastgesteld, toen in de maand augustus van het vorig jaar de oude Nugget, die reeds lang plan had gehad zich nog twee of drie slaven aan te schaffen, van een vriend uit Marysville bericht kreeg, dat er in die stad eene negerveiling zou plaats hebben en naar alle waarschijnlijkheid door verschillende omstandigheden geene hooge prijzen besteed zouden worden. Nu had William Dibdin, naar hij zegde, nog eenige zaken in Marysville af te doen en bood derhalve aan, in plaats van zijn toekomstigen schoonvader naar de veiling te gaan, en daar twee sterke negers aan te koopen, welk aanbod natuurlijk met graagte aangenomen werd.

Nugget vertrouwde den jongen man eene som van 1000 dollars in goud en zilver toe, en deze reisde, na een hartelijk afscheid van Mary genomen te hebben, naar Marysville af, onder belofte hoogstens veertien dagen weg te blijven. Hij keerde echter niet terug, en toen er na verloop van vier weken een onderzoek naar hem in Marysville werd ingesteld, bleek het, dat hij in 't geheel niet bij de veiling tegenwoordig geweest en ook niet in de stad gezien was. Ook later werd er geen spoor meer van hem ontdekt. Ingestelde navorschingen brachten aan het licht dat men hem het laatst in Waynesburg gezien had, waar hij in een herberg zich vroolijk en uitgelaten aangesteld had en daarop in allerijl verder gereden was, om over de Kentucky te komen. Nugget en zijne huisgenooten konden niet gelooven dat den vluggen, jongen, krachtigen en goed gewapenden man een ongeluk overkomen zou

zijn; veeleer geraakten zij tot de overtuiging, dat zij hun vertrouwen geschonken hadden aan een bedrieger, die het misbruikt had om zich in het bezit van eene groote som gelds te stellen en daarmede zijn geluk in de wijde wereld te beproeven. Mary bestreed wel is waar aanvankelijk deze opvatting, doch vond geen geloof en dit vermeerderde hare treurigheid. Haar vader, die zich schandelijk bedrogen achtte, was in hevige gramschap ontstoken en had verboden, dat de naam van William Dibdin ooit weêr in huis genoemd werd. Uit dien hoofde kwamen de menschen in de nabuurschap weinig van die onaangename zaak te weten, zoo dat er geen aanleiding bestond tot lichtvaardige praatjes, gelijk anders wel in dergelijke omstandigheden het geval is.

Op zekeren morgen, het was in den aanvang van de lente en een schoone, zonnige dag, ging de oude David naar de plek, waar hij boomen had laten vellen, die, nadat de stammen van hunne takken beroofd waren, op sleden naar den zaagmolen vervoerd moesten worden. Zijne vier paarden en vier zijner negers waren, toen hij ter plaatse aankwam, druk aan den arbeid. Tot zijn niet geringe verwondering echter zag hij in de anders zoo eenzame wildernis een vreemdeling, een bejaarden, mageren man, met een door de zon verbrand gelaat, grijze, stekende oogen en borstelige baard; kortom, zijn geheel uiterlijk maakte een ongunstigen indruk, en deed eer den spitsboef dan den fatsoenlijken man in hem vermoeden. Hij zat op een der gevelde boomstammen, schommelde achteloos met zijne beenen, had een lange buks naast zich staan en een kleine wiskyflesch in de hand, waaruit hij van tijd tot tijd een slok nam, die hem telkens zichtbaar verkwikte.

‘Hoho, ik vermoed dat het de oude Nugget is, die daar aangewaggeld komt,’ riep hij vergenoegd uit, zoodra de kolonist hem dicht genoeg genaderd was, om door hem verstaan te worden.... ‘Wel! oude jongen, hoe gaat het met u in deze armzalige wereld?’

‘Dank u, dank u!’ antwoordde de planter koel, ‘met mij gaat het goed. Ik kan mij echter niet herinneren u ooit te voren in deze armzalige wereld gezien te hebben. Wat verlangt gij van mij? Wie zijt gij?’

‘Ik heet Nathanael Sutter en heb de verwaarloosde hoeve van Jones gekocht, daar ginds in de bergachtige streek, ongeveer zes mijlen van hier.....’

‘Inderdaad, ik heb van een nieuwen kolonist van dien naam gehoord. Ik hoop dat wij goede burens zullen worden.’

‘Dat zal aan mij niet liggen, oude jongen, en ziehier wat ik van u verlang: drie duizend stuks geschaafde panlatten tegen billijken prijs en à contant. Ik heb zooveel ander werk, dat het mij onmogelijk is deze zelf te maken.’

‘Dat kan ik denken. Gij hebt toch zeker eenige knechts in uwen dienst? Zijt gij gehuwd?’

‘Mijne vrouw is reeds sinds lange jaren dood. God hebbe hare ziel!’

‘Dat hoop ik ook. Hebt gij kinderen?’

‘Niets dan een volwassen zoon, een flink opgeschoten jongen, Olivier geheeten. Hoor eens, vriend Nugget, wanneer ge soms eene knappe dochter uit te huwen hebt, en daarnaast een goede hoop dollars kunt leggen, kijk dan mijn prachtexemplaar van een jongen eens aan. Ik zal hem morgen hierheen zenden, om de eerste lading panlatten af te halen, dan hebt gij derhalve daartoe eene goede gelegenheid. Zeg! ge hebt immers eene dochter. De lieden daarginds in het gebergte vertelden het mij.’

‘Zeker heb ik eene dochter,’ antwoordde de planter, wien de zonderlinge manieren van den nieuwen buurman zeer vermaakten. ‘Maar het schijnt mij toe, dat ge een

weinig haastig te werk gaat. Daar gij zoo zeer op dollars gesteld zijt zou ik vermoeden dat zij bij u niet dik gezaaid zijn.....’

‘Dat vermoeden is zeer gegrond, oude jongen. De zeer achtingswaardige familie Sutter had in de laatste honderd jaren met veel tegenspoeden te kampen en is daardoor in geldelijke omstandigheden een weinig achteruit gegaan. Ik en mijn zoon zullen hier opnieuw beginnen en hopen door arbeidzaamheid in deze gezegende landstreek aan de groene rivier er spoedig bovenop te komen. Het laatste geld is juist toereikende geweest voor den aankoop van de hoeve, gereedschappen en zaden, en er zijn nog eenige dollars overgebleven voor het aanschaffen van latten om het dak te herstellen en te voltooiën. Zeg eens, wat is de prijs van 3000 stuks?’

‘Anderhalven dollar per honderd; dat maakt dus 45 dollars.’

‘Geeft ge ze niet wat minder, indien ik ze laat afhalen en in klinkende munt betaal?’

‘Welnu! met het oog hierop en omdat gij met veel tegenspoeden te kampen hebt gehad, zal ik ze u een kwart dollar goedkooper leveren. Zend dus morgen uw zoon met een wagen naar mijne hoeve waar ik in eene schuur meer dan 100.000 panlatten opgestapeld heb liggen. Waarom zijt ge niet naar de hoeve gekomen?’

‘Ik heb mijn weg dwars door het woud genomen, omdat dit de naaste weg is. Toen ik hier ter plaatse kwam, zegde mij een uwer zwarte kroeskoppen, dat ge dadelijk hier zoudt zijn. Daarom heb ik mijne oude knoken een weinig rust gegund en op u gewacht.’

‘Zeer goed!’ antwoordde de planter. ‘Heb een oogenblik geduld, tot ik met mijne negers, klaar ben. Wij zullen dan naar mijn huis gaan, een goed ontbijt nemen en de geldzaken regelen.’

Sutter verklaarde zich hiertoe volkomen bereid en ledigde daarop met innig welbehagen het laatste dropje brandewijn uit zijne flesch. Nugget gaf intusschen den zwarten de noodige aanwijzingen, en toen hij dit afgedaan had, ging hij met den gast naar de hoeve, waar hij hem gastvrij onthaalde en de overeengekomen som in ontvangst nam.

Toen Nathanael Sutter in zijne nieuwe woning bij zijn zoon Olivier terug kwam, gaf hij deze een uitvoerige beschrijving van den voortreffelijken toestand van Nuggets hoeve, en bleef niet in gebreke, hem onder het oog te brengen, dat de welgestelde planters-dochter Mary een waar prachtexemplaar van een meisje was, die voor hem een uitmuntende partij zou wezen.

‘Gij zult ze morgen zien, wanneer ge de eerste vracht panlatten haalt, mijn jongen,’ zegde hij ten slotte. ‘Zet uw beste beentje voor, tracht dat zij een goeden dunk van u krijgt en verberg uwe goede hoedanigheden niet onder den korenmaat. Ik ben er zeker van dat het meisje een flinke huwelijksgift medekrijgt. Wat zoudt gij dan een heerlijk leventje op onze hoeve kunnen leiden!’

‘Ik twijfel er niet aan,’ gaf Olivier ten antwoord. ‘Het zou eenige afwisseling in onze stille levenswijze brengen en die verwenschte herinnering aan het gebeurde aan de Kentucky uit het geheugen wischen.....’

‘Stil, mijn jongen! Spreek niet meer van die zaak. Laat ons dit voor altijd met den sluier der vergetelheid bedekken. Wij vangen hier een nieuw leven aan als lieden die een zuiver geweten hebben, en wat gebeurd is, moet vergeten zijn. Het ligt achter ons verborgen, even geheimvol als de eeuwigheid voor ons, en zoo moet het voortaan blijven.’

‘Gij hebt goed praten,’ mompelde Olivier somber. ‘Ware, die ontzettende herinnering slechts met zulke redeneeringen weg te cijferen. Maar ik moet er aan denken en droom er van. Ik zag u in den helderen maneschijn aan een ouden

kickoryboom hangen en mij legde men juist den strik om den hals. Terwijl men mij omhoog trok, werd de kittelige gewaarwording aan mijn hals zoo onverdraaglijk, dat ik met schrik ontwaakte. Ik was nog geheel van streek, zelfs toen ik gewaar werd, dat het niets anders dan een verschrikkelijke droom was.'

'Dat is klinklare onzin,' bromde de oude, onwillig het hoofd schuddende. 'Wanneer ge eene jonge vrouw zult hebben, Olivier, zal zij u geheel van uwe domme mijmeringen genezen, daar spreek ik u borg voor.'

(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

VRUCHTBOOMEN TEGEN VOGELS TE BESCHERMEN. - Wat heeft men al niet uitgedacht om onze kers- en pruimeboomen voor de aanrandingen te beveiligen van de ondeugende vogeltjes, die dikwijls de brutaliteit zoo ver drijven van in de schaduw van den mosschenverschrikker zich aan de eerstelingen van onzen boomgaard te goed te doen! Maar alle tot heden aangewende schrikmiddelen hebben niet mogen baten; daarom is het aan te raden eens eene proef te nemen met het volgende nieuwe verjagingssysteem, dat ons een buitenlandsch blad aan de hand doet.

Men neemt eenige stukjes spiegelglas, bevestigt die aan eindjes koord of stroo van ongeveer eene el lengte en hangt die aan de vooruitstekende takken in den tuin of boomgaard op. Het effect zal inderdaad schilderachtig zijn, zoo zelfs dat de musschen en hare confraters uit het vrije veld er zich blind op zullen turen. Daar de stukjes glas bij elke weersgesteldheid in gestadige beweging zijn, schitteren en glinsteren zij alsof de boom geillumineerd was. De musch vertrouwt dien glans niet en ziet het een halven dag lang op eerbiedigen afstand af, om ten slotte naar eene gelegenheid om te zien, waar zij hare snoeplust veiliger kan bevredigen. De vogels keeren den boom met zijne glinsterende pracht den rug toe om regelrecht op een naburigen hof neêr te strijken, die niet door zulke verdachte bliksemschichten verdedigd wordt.

EEN LICHTBOEI.

BOOMEN VAN RUPSEN TE ZUIVEREN. - Wie intusschen al te streng is met het verjagen der vogels uit zijn boomgaard, heeft veel kans dien door de rupsen vernield te zien. Maar ook hiertegen bestaat een probaat middel, indertijd door *Semper Virens* aan de hand gedaan. Men hecht namelijk aan de stammen der vruchtboomen eucalyptus-bladen vast, waarna men de rups spoedig zal zien verdwijnen. Doctor Van Hengel te Hilversum, wiens boomen zoodanig door rupsen geteisterd werden, dat zij geregeld in juli bladerloos waren, heeft dit jaar dien raad opgevolgd en tot zijn genoegen de degelijkheid er van ondervonden. Vijf dagen na de aanwending van het middel waren er geen rupsen meer in zijn boomgaard te zien.

AL WEÉR EEN VERGIFT. - De scheikunde brengt dagelijks zoovele nieuwe vergiften aan den dag, dat wij ten slotte niets meer zullen kunnen eten of drinken zonder gekweld te worden door de vrees voor vergiftiging. Wie had ooit gedacht dat men

zich bij het drinken van een kopje thee vrijwillig den gifbeker aan de lippen zette? En toch is dit het geval, althans naar het beweren van een natuurkundige, die tot de ontdekking is gekomen, dat de melk in de thee een preparaat voortbrengt, volkomen gelijk aan leer. Onbewust krijgt dus ieder theeliefhebber dagelijks eene dosis leër in het lijf, en wel in die mate dat iemand, die drie kopjes thee met melk per dag drinkt, in een jaar tijd genoeg leër in zijn maag bekomt om er een paar laarzen van te laten maken. Kon men van dat leër werkelijk tot dit doel gebruik maken, dan werd de langzame vergiftiging toch nog door één voordeel opgewogen. Nu dit echter niet mogelijk is, moeten wij ons vergenoegen met het vooruitzicht door het trouw gebruik van thee op den duur nog heel g e l e e r d te worden.

MACHINES BIJ DAG EN NACHT. - Een Amerikaan, wiens naam ons op het oogenblik niet te binnen wil schieten, heeft de interessante opmerking gemaakt, dat machines bij dag sneller werken dan bij nacht. Daar het nu niet aangaat te veronderstellen, dat bij voorbeeld eene locomobile even als een werkman 's nachts naar rust zou verlangen, heeft hij voor dat verschijnsel eene andere verklaring gezocht. Volgens hem is de reden, waarom machines even als menschen overdag meer lust tot werken schijnen te hebben dan des nachts, deze: bij dag wordt de zwaartekracht der aarde, die alles naar den grond aantrekt, tegengewerkt door de aantrekkingskracht der zon, en is dus minder merkbaar dan des nachts, wanneer de zon aan den tegenovergestelden kant der aarde staat en beide aantrekkingskrachten dus in dezelfde richting werken. Het onderscheid moet ongeveer 10 procent bedragen.

PETROOL IN PAPIER VERZONDEN. - Het is bekend hoe ver de Amerikanen het in de aanwending van papier of liever papierpap gebracht hebben. In den laatsten tijd maken zij van deze stof zelfs gebruik tot het vervaardigen van petroolvaten, en naar de bladen melden met uitstekend gevolg. Niet lang geleden kwam te New-York eene geheele lading petrool in papieren vaten aan, die blauw geverfd en van ijzeren reepen voorzien waren. Het hoofdvoordeel dezer vaten bestaat hierin, dat zij geen duigen en dus ook geen voegen hebben. Dien ten gevolge heeft men nooit voor lekken te vreezen, zoodat ook het gevaar van ontploffing veel geringer is. Of deze vaten zich tot het bewaren van wijnen of geestrijke dranken leenen moet intusschen nog betwijfeld worden.

NIEUWE AMERIKAANSCH UITVINDINGEN. - Op het stuk van nieuwe uitvindingen spannen toch de Amerikanen altijd de kroon! Het is niet mogelijk al de nieuwigheden bij te houden, die de onuitputtelijke vindingrijkheid der Yankees dagelijks in het leven roept. Maar de volgende mogen wij toch zeker niet vergefen.

Dezer dagen werd octrooi gevraagd voor ‘onverliesbare haarspelden,’ zijnde spelden met magnetische punten, die in het haar gestoken van zelf aan elkander hangen en dus nooit uit het haar kunnen vallen.

Eene dame vroeg patent voor een haarspeld, die tegelijk als schaar, mantelhaak en *portebouquet* kan dienen.

Een ander uitvinder trad op met wandelstokken en regenschermen, voorzien van holle knoppen, waarin de een of andere verfrisschende drank kan bewaard worden, die er met een rietje uitgezogen wordt. Bij verre wandelingen kan men daarvan veel dienst hebben.

Ook voor koetspaarden is iets dergelijks uitgedacht, bestaande in een toestel, die aan den kop van het paard wordt bevestigd en met een reservoir binnen in het rijtuig

in gemeenschap staat. Door middel van dien toestel kan het paard zich gedurende den rit verfrisschen, zonder dat het daartoe behoeft stil te staan.

Maken wij ten slotte nog melding van eene uitvinding, die ten doel heeft de koeien het zwaaien met den staart bij het melken te beletten. Er wordt niet bij gemeld of dit resultaat langs electrischen weg wordt verkregen.

UIT STROOI VERVAARDIGDE VOORWERPEN TE REINIGEN. - Strooihoeden en andere uit strooi vervaardigde artikelen als mandjes, teshjes enz. worden niet zelden, wanneer zij vuil zijn geworden, weggeworpen. Er bestaat echter eene eenvoudige methode om dergelijke voorwerpen weêr geheel te zuiveren, zoo dat zij den glans der nieuwhed terug bekomen. Men late namelijk de voorwerpen eerst in eene verdunde sodaoplossing weeken, wassche ze daarna met schoon water af en dompele ze vervolgens in een bad van overmangaanzure potasch (140 gram in 5 liter water). Onder voortdurend heen en weêr bewegen late men de voorwerpen zoolang in dit bad, tot zij eene lichtbruine kleur hebben verkregen. Spoelt men ze dan eindelijk met water en eene zeer slappe oplossing van dubbel zwaveligzure soda af, dan zal men tot loon voor zijne moeite bevinden, dat de voorwerpen, die men op het punt stond als onnut weg te werpen, zeer goed voor nieuwe kunnen doorgaan.

AARDBEZIËN IN POTTEN. - Het is niet algemeen bekend dat aardbeziën zich zeer goed leenen om als kamerplanten in potten geteeld te worden. In Duitschland wordt dit reeds veel gedaan, en niet zelden ziet men op de tafel onzer oostelijke naburen als tafelmiddenstuk eene prachtige aardbezieplant met de heerlijkste vruchten prijken, die bij het dessert door de dischgenooten worden afgeplukt. Om plezier van deze cultuur te hebben, zorge men slechts voor krachtige planten, goede aarde, gewone aarden potten, zuivere lucht en de noodige vochtigheid, en men zal zijne moeite door schoone en talrijke vruchten beloond zien. Wil men reeds in februari of maart rijpe aardbeziën hebben, dan moet men ze in juli planten en voortdurend in de schaduw houden. Onder gunstige omstandigheden groeien zij snel op, waarna men ze later in broeikassen kan trekken, hetgeen zeer gemakkelijk gaat. De dankbaarste soort voor deze manier van cultuur is de zoogenaamde Virginische aardbezie.

EEN NADEEL VAN HET ELECTRISCH LICHT. - Men hoort onophoudelijk over de voordeelen van het electrisch licht roemen; maar even als alle goede dingen heeft het toch ook zijne kwade zijde. Het is namelijk gebleken dat in de wereld van schijnschoon en blanketsel, waar niets echt is dan de onzedelijkheid, in schouwburg- en balzalen het electrisch licht het inconveniënt oplevert van de verschillende laagjes blanketsel op de aangezichten der dames in hunne verschillende kleuren te doen uitkomen. Die lastige eigenschap moet het electrisch licht in de fijne wereld niet zeer bemind maken.

[Nummer 45]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

Van Druivel kende geen latijn, maar hield zich als of hij het wèl verstond. - ‘Zeker, zeker,’ beaamde hij, ‘een Cesar, en 'n net jongmensch..... Ik zou de gewoonten van zoo'n zanger wel eens willen kennen; of hij middeltjes weet om zich stem te geven, begrijp u?’

FRIEDRICH KÜCKEN.

‘Och, dat 's zoo'n bijzonder geheim niet. Hij eet, drinkt en loopt als ieder ander; het eenige verschil tusschen u en hem is bijv., dat hij lange haren draagt en u korte; dat u in wijn doet, en hij in zang. Spreekt u meermalen in den loop van den dag van Cantemerle, Chambertin of van de ‘Veuve,’ hij maakt trillers of herhaalt een moeielijk loopje of trekje, tot dat het goed vast zit - ziedaar alles. Wat u evenwel van die middeltjes zei, ja, dat is inderdaad belangwekkend. Naar gelang van de zwaarte der stukken, die hij op een concert zingt, varieert èn de qualiteit èn de quantiteit van zijn voedsel. Bovendien, als hij 's avonds moet optreden, dineert hij altijd een paar uren vroeger dan anders. U kерт het latijnsche spreekwoord: *Plenus venter no studet libenter*. Een *plenus venter* schijnt dus ook niet voor het ziegen te deugen.’

‘Dat heb ik zooeven niet aan hem kunnen merken,’ bracht Van Druivel apodictisch in het midden; ‘wat 'n vol geluid!’

‘Dus u zoudt denken: *plenus venter*: vol geluid? Mij ook goed; ik ben op dat gebied een leek en wil u niet tegenspreken. Maar om op de middeltjes terug te komen: ik

ken daar treffende gevalletjes van. Zoo eet hij bijv. schildpadsoep voor de '*fünfmalhunderttausend Teufel*,' rijstebrij voor 'Pachter Jan' - u weet wel, dat vlaamsche lied, dat de Belg Blauwaert in het Park zoo aardig voordroeg. Vooral echter spelen zachte eieren een rol. Is de partij erg zwaar, dan gebruikt Tagrogski reeds een paar dagen vooruit een quantum van 6 eieren per dag; is ze minder zwaar, 4, en zoo licht kan ze niet wezen, of minstens een koppel moet er aan gelooven. En is het in den tijd van de kievitseieren, dan permitteert hij zich in hoogst moeielijke gevallen de luxe, om met deze dure lekkernij zijn keel te smeren. Ik heb hem eens gehoord na een kievitseï; nooit in mijn leven beleefde ik schitterender succès!

'Kom, kom, dat is 'n *farce*, Bladerijn.'

'Een *farce*? In 't geheel niet. Vraag het hem zelven, zoo gij wilt.'

't Is curieus, waarlijk curieus; dat heb ik nog nooit van mijn leven gehoord. Ik had wel zoo half en half gedacht, dat er iets bestond, om de stem in helderheid, volheid en omvang te doen winnen; maar zoo iets, neen, dat is bepaald curieus, kievitseieren....!'

Van Druivel had het bijna uitgeproest van lachen, doch gelukkig werd die onbeleefdheid verhinderd doordien de gastvrouw zijn aandacht trok met een uitnoodiging aan mijnheer Van Straalen, om iets te laten hooren.

'Zoo de geachte dames en heeren zich mijn geringe gaven willen laten welgevallen, en mejuffrouw Fanny zoo lief zou willen wezen, mij te accompagneeren, dan met genoegen,' gaf Van Straalen, met een vragenden blik op Fanny, ten antwoord. Fanny stemde, licht blozend, toe en nam plaats op de taboeret. - 'En wat wilt u het liefste zingen, mijnheer Van Straalen?' vroeg ze, haar fijn gesneden gezichtje tot hem wendende.

'Wat u zult believen te kiezen, mits het vooral niet te zwaar zij, als ik u verzoeken mag.'

Fanny koos het 'Ave Maria' van Schubert, uit haar eigen, uit Arnhem meêgebrachte collectie. Zang en begeleiding lieten aan geacheveerdheid in de uitvoering - zoo als Van Druivel zei - niets te wenschen over, en de wijnkooper was zoo bijzonder voldaan, dat hij, wanende op 'n concert te zijn - waar hij zich altijd door zijn applaus deed opmerken, zoodra hij in zijn omgeving een man van het vak teekenen van goedkeuring had zien geven - uit alle macht *da capo!* riep, en in zijn handen klapte, dat hooren en zien verging.

'Wèl, mejuffrouw Fleurisson,' voegde hij deze, in wier nabijheid hij gekomen was, na van zijn applaus wat bekomen te zijn, op gedempten toon toe, als wilde hij zijn luidruchtigheid weder goedmaken; 'hoe vindt u het? Allerliefst, niet waar?'

'Niet onaardig,' was het vrij stroeve antwoord der uitgebloede ongetrouwde, die blijkbaar terugdacht aan de dagen, dat ook haar

het hof werd gemaakt, en mokte, dat thans haar liefste glimlach niet eens in staat was geweest de ijskorst om de tong, laat staan om het hart van den heer Bladerijn - anders zoo'n aangename prater - te ontdooien. Of had hij haar aan tafel niet in het oog vallend genegligeerd? En dat was een veertiger! Arm kind! in haar jeugd had zij zich slechts goed genoeg geacht voor barones of gravin, en nu zou ze een dokter, advocaat, notaris, ja zelfs een candidaat-notaris met vooruitzicht in de armen vliegen, zoo hij ze slechts wilde openen. Helaas, elke nieuwe blik in den spiegel was een pijl te meer in het berouwvolle hart, en bij elk tafereeltje, door de liefde beschenen, klonk het haar onverbiddelijk in de ooren: te laat! te laat!

Aan de dochter der familie Santbeek, een circa 16jarige *Backfisch*, doch die de verlegenheid en onhandigheid, aan dezen leeftijd eigen, door haar vroegtijdigen omgang met oudere meisjes reeds scheen te boven te zijn, was het koele van dat 'niet onaardig' evenmin ontgaan als Van Druivels teleurstelling daarover. Een der twee zonen van den wijnkooper was zij niet ongenegen, en daar, hoewel beide familiën tot den deftigen burgerstand behoorden, Van Druivel een paar ton meer in de wereld had dan haar met vele kinderen gezegende eigen familie, kon het geen kwaad, oordeelde ze, zoo zij wat zalf op de wonde legde, en daardoor den begeerden schoonpapa gunstig voor zich stemde. Zich houdende, alsof de vraag van den wijnkooper ook tot haar gericht was, liet zij onmiddellijk op juffrouw Fleurisson's antwoord volgen: 'Ja, mijnheer Van Druivel, inderdaad allerliefst, en vooral wanneer men in aanmerking neemt, dat men met dilettanten te doen heeft.'

'Juist, jonge juffrouw Adèle, allerliefst.'

Zoo dat minachtende 'jonge juffrouw' door een ander dan Van Druivel ware gezegd, had de jeugdige brunette zeker een lipje gezet; maar wat verdraagt men al niet, als men, op een doel afgaande, dit bereiken wil. En dan zulk een doel! Evenwel scheen juffrouw Fleurisson aan een vluchtig trekje op Adèle's gelaat bespeurd te hebben, dat haar het voorrecht van nog zoo jeugdig te zijn niet beviel, en dit als een welkom middel aangrijpende, om zich over die brutale inmenging van zoo'n nest in een gesprek tusschen haar en Van Druivel te wreken, vroeg zij suikerzoet, maar met een bitteren nasmaak: 'Doet u ook aan muziek, jonge juffrouw?' Dubbele beleediging!

Dat was voor Adèle te erg: zij kleurde merkbaar, maar hield zich goed, en zonder haar oogen, waarin een ondeugend vlammeke flikkerde, neêr te slaan, antwoordde ze, op den schijnbaar onschuldigen toon, het wapen van juffrouw Fleurisson tegen haar zelve keerende: 'Ja, mevrouw'

Thans was de beurt aan de oude vrijster, om, voor zoover dat voor haar nog mogelijk was, te blozen. - 'Mag ik u doen opmerken, jonge juffrouw,' sprak ze spijtig, terwijl haar oogen de *Backfisch* als priemen doorboorden, 'dat ik niet getrouwd ben, en mij die titel dus niet toekomt.'

'O, neem u me dan niet kwalijk, dat heb ik niet geweten,' verontschuldigde zich Adèle, met een kwalijk verborgen triomfantelijk lachje.

't Laat zich denken, dat het onderhoud tusschen de 'te oude' en de 'te jonge' niet werd voortgezet.

Fanny en Van Straalen hadden zich, binnen de palen der beleefdheid, weinig met de overige gasten bemoeid. Ze hadden aan elkander genoeg; want hoewel aan het diner hun gesprek over allerlei onschuldige onderwerpen had gelopen, ook over literatuur, waarvan Fanny, althans wat de romans betrof, zeer goed op de hoogte was, bewees de behoefte, die zij gevoelden, om elkander iets, onverschillig wat, te

zeggen, voldoende wat in hen omging; die gretig gewisselde opmerkingen, zelfs over de nietigste zaken, die *jolis petits riens*, gelijk de Franschman ze noemt, waren als de blaâren, waarachter zich de volle druif verscholen houdt.

‘Ik dank u,’ had Van Straalen, nadat Fanny hem had geaccompagneerd, met warmte gezegd, niet lettende op het applaus der omgeving, en zich meer dan voldoende beloond achtende door den blik, welken zij hem schonk, en die iets geheel anders zegde dan de luchtigheid, waarop zij tegen zijn dank protesteerde, daar het veeleer aan haar stond, hem dankbaar te wezen, zou hebben doen vermoeden. Terwijl zij bij de piano, dus op eenigen afstand van het gezelschap, nog enkele woorden met elkander wisselden, klopten ook twee andere, minder edeler harten op dezelfde maat. Mejuffrouw Fleurisson was namelijk mevrouw Zijpelaar genaderd, en had met deze een praatje aangeknoopt, waarvan de bijna gefluisterde inhoud, voor wie er op lette, duidelijk was, doordien nu aan deze dan aan gene het paartje belangstelling scheen in te boezemen.

‘Hebt u wel opgemerkt, lieve mevrouw,’ vroeg juffrouw Fleurisson, ‘dat mijnheer Van Straalen aan de logée het hof maakt?’

‘Natuurlijk, beste; want hij komt er waarlijk rond genoeg voor uit; die twee hebben slechts oogen en ooren voor elkander. Ik begrijp niet, dat de Zuidhoeken dat niet zien; die schijnen wel blind te wezen. Als het mij te doen stond, zou ik daar een stokje voor steken.’

‘En of u gelijk zoudt hebben; want mijnheer Van Straalen is immers protestant, en naar ik wel eens gehoord heb, moet hij nog al een losse sinjeur wezen.’

‘Ja, dat hebben ze mij ook wel eens verteld.’

‘Ik begrijp niet, dat zoo iemand nog in een fatsoenlijken kring wordt getolereerd.’

‘Wat zal ik u zeggen, daar ziet men tegenwoordig niet meer naar; de wereld wordt hoe langer hoe slechter,’ zuchtte mevrouw Zijpelaar, haar oogen ten hemel slaande, als verwachtte zij van het plafond een weêrklank van haar klacht.

‘Zegt u dat wel,’ zuchtte juffrouw Fleurisson mede, ‘men kan thans op de mannen volstrekt geen staat meer maken.’

Een oogenblik zag mevrouw Zijpelaar de ongetrouwde verbaasd aan, hetgeen deze - terstond vermoedende, wat mevrouw Zijpelaar moest denken - zeer hinderlijk was, en haar, hoe noode ook, dwong tot de pijnlijke bekentenis: ‘Ik voor mij heb daarover natuurlijk geen klagen, daar ik nooit gehuwd ben geweest; maar ik kan me toch best voorstellen, hoe grievend het voor gehuwde vrouwen zijn moet, zich op dergelijke wijze veronachtzaamd te zien.’

‘Nu, zóó erg als u meent, is het nog wel niet,’ antwoordde mevrouw Zijpelaar, die in 't geheel geen voet wilde geven aan de verdenking, dat ook zij tot die veronachtzaamdten behoorde; ‘ten minste niet wat de gehuwde mannen betreft; de ongehuwden echter leiden een meer dan losbandig leven, dat is maar al te waar.’

De oogen van juffrouw Fleurisson waren als door een magnetischen stroom weêr naar de piano getrokken, als zocht zij daar een bevestiging.... ‘En de logée schijnt niet ongevoelig voor zijn attenties te wezen,’ prevelde zij binnensmonds.

Mevrouw Zijpelaars scherp gehoorwerktuig - ‘oor’ kon dat dunne, met een bleek lapje vel overtrokken kraakbeentje slecht heeten - had echter die woorden opgevangen, en ze bleef de aanvulling niet schuldig: ‘Neen, ze is er blijkbaar mede gediend. Enfin, dat laat zich begrijpen, 't is een knappe man.’

‘Dat is waar, hij is niet onknap; maar een Adonis is hij toch bij lange niet; mijnheer Tagroski vind ik bij voorbeeld veel knapper.’

‘Dien schijnt het huwelijksleven ook nog niet toe te lachen; hij blijft ten minste lang vrij,’ deed mevrouw Zippelaar niet zonder nevenbedoeling opmerken.

‘Ja,’ gaf mejuffrouw Fleurisson met haar zoetsten lach ten antwoord; ze had namelijk gezien, of gevoeld, dat mijnheer Tagrogski juist zijn oog op haar richtte; doch het volgende oogenblik reeds fronste ze de dunne wenkbrauwen; want de zestienjarige Adèle, dat impertinente kind, maakte zich van den bariton meester, en deed diens blik, na hoogstens 1/32 minuut op den herfst te hebben gerust, snel naar de lente afdwalen. ‘Wat zal ik u zeggen,’ vervolgde zij met een air van voornaamheid, ‘een concertzanger is wel overal welkom; maar wanneer hij vergeet, concertzanger te zijn en in de kringen, waar hij verkeert, een aanzoek doet, loopt hij groot gevaar, aan die vergeetachtigheid minder aangenaam te worden herinnerd.’

Toen de genoodigden naar de eetzaal terugkeerden, fluisterde Tagrogski Van Straalen in het oor: ‘Wees op uw hoede voor juffrouw Fleurisson.’ Van Straalen wendde het hoofd om, doch Tagrogski passeerde tegelijkertijd en sneed hem de gelegenheid af, om een onvoorzichtigheid te begaan. Het een en ander ging zoo snel in zijn werk, dat Fanny, die gearmd met Van Straalen ging, niets had bespeurd.

Aan het dessert was men betrekkelijk kalm, en zelfs eenigszins flauw, ofschoon het aan champagne niet ontbrak. Dit was overigens geen wonder. Nauwelijks aan tafel, voelde zich wederom ieder behalve Fanny en Van Straalen en Tagrogski en Adèle, misplaatst. Onder den invloed van het slaapwekkend gebabbel der presidente-vice-presidente- secretaresse- penningmeesteresse Santbeek, die een in haar oog zeer belangwekkend verhaal deed van het bon-systeem: hoe deze een gort-bon, die een rijst- bon, een derde een soep-bon, een vierde een boonen-bon kreeg, en hoe schandelijk die bons soms werden verkwanseld voor een borrel, was de wijnkooper, wien dit even goed bekend was als mevrouw Santbeek, weder ingedommeld, wel te verstaan in dien zin, dat hij uit zijn muzikalen roes in een reactie verviel, en slechts nu en dan een werktuiglijk ‘ja,’ ‘neen,’ of ‘o zoo’ aan zijn lippen ontsnapte.

Mijnheer Zippelaar verkeerde in een zelfde geval naast mevrouw Van Druivel, wier gelaat steeds rooder en glimmender werd, alsof het geboend was. Haar oogleden waren echter wat zwaar geworden, zoo dat zij zelfs vergat een nader onderzoek naar ‘Mascotta’ in te stellen. Mijnheer Zippelaar gluurde dan ook, tot groote verontwaardiging van zijn gade, herhaaldelijk in de richting van Fanny en Van Straalen, als wenschte hij de derde te zijn in het bond.

Daar mevrouw Zippelaar aan interessante hoofdpijn laboreerde, - ze kon tegen niets! - hield ook zij het gesprek niet gaande, zoodat de heer Santbeek zich met de gastvrouw bezig hield.

De heer Bladerijn had het in de eerste oogenblikken te kwaad, doordien juffrouw Fleurisson ijselijk lief was; zij scheen het er op gezet te hebben, een laatsten stormloop op dat ongevoelige hart te wagen. Al spoedig echter zag zij ook die poging mislukken, en werd zij even onhebbelijk stil als zij kort te voren onhebbelijk druk was geweest.

De zanger Tagrogski was met zijn niet onaardig snappende *Backfisch* betrekkelijk nog het beste af, Fanny en Van Straalen natuurlijk uitgezonderd.

‘Mag ik het genoegen hebben,’ voegde laatstgenoemde, toen de amandelen de ronde deden, haar toe, ‘om, wanneer het toeval u een ‘philippine’ in de hand speelt, uw philippe¹⁾ te wezen?’

Fanny bloosde - juffrouw Fleurisson ook, maar van nijd - en aarzelde een oogenblik met haar toestemming. ‘Ik ben doorgaans niet gelukkig,’ zei ze eindelijk, niet wetende wat ze zeggen zou, daar ze heel goed watte, wat Van Straalen met ‘philippe’ bedoelde.

1) Verbastering van *vielliebchen*.

‘Mag ik u er dan eenige geven, misschien ben ik gelukkiger,’ en de daad bij het woord voegende, koos Van Straalen eenige amandelen, en legde die op Fanny's bord. Evenzeer als vele vrijgezellen, die op een diner genoodigd worden, aan een zekere philippine-vrees lijden, even vurig verlangde Van Straalen er naar, dat het toeval hem er mede zou zegenen.

Al vijfmaal was het mis geweest... aha! de

zesde amandel bevat de verlangde tweelingen, een gedeelte van de toekomst zijner droomen. Zoo hem een commandeurskruis ware aangeboden geworden, had hij niet blijder kunnen zijn dan toen hij het onooglijke pitje uit Fanny's hand aannam. Na eenige beraadslaging, met een ernst, alsof het heil van Nederland op het spel stond, werd besloten, dat de eerste maal, dat beiden elkander weder zouden ontmoeten, degene, die het eerst 'bonjour philippe,' of 'bonjour philippine,' zou zeggen, de winner zou wezen. Ofschoon Van Straalen beloofde op zijn hoede te zullen zijn, stond het terstond bij hem vast, dat hij verliezen zou, en hij koos in den geest reeds eenige lieve cadeautjes uit, waarvan hij er een - het schoonste natuurlijk, - aan zijn dierbare 'philippine' zou vereeren.

De pendule sloeg 11½ uur, en de rijtuigen der genoodigden hadden sedert een half uur *en file* gewacht; men stond dus op, nam hartelijk afscheid van den gastheer, de gastvrouw en de logée, dankte voor het 'uitstekende genot,' liet de traditioneele fooi bij het overgeven der bovenkleederen in de verlangende hand glijden, en een kwartier later was in het huis van den advocaat alles tot de gewone rust terug gekeerd. Evenwel had eerst tusschen Zuidhoek en zijn vrouw nog een kleine kibbelarij plaats over den afloop, die niet al te schitterend mocht heeten, al vertelden ook de gasten bij het heengaan, dat zij zich 'dol' hadden geamuseerd.

'Ik heb het wel gezegd, vrouw,' begon Zuidhoek, pruttelig, dat hij dien tijd, welken hij in zijn bibliotheek zoo kostelijk had kunnen besteden, letterlijk had weggegooid; 'ik heb het u wel gezegd, dat dat gekke wijf van Zijpelaar wel weer den boel in het riet zou sturen. Had ze maar thuis gelaten en liever Van Dribbelen met zijn vrouw gevraagd.'

'Maar man, hoe kunt ge dat nu zeggen?' stoof mevrouw ietwat op. 'Zeker, mevrouw Zijpelaar is nu eenmaal geen heel aangenaam mensch in den omgang; doch daarvan is Zijpelaar voor 'n groot gedeelte zeh de schuld. Zoo hij haar in haar wezen liet, en haar niet zoo voortdurend zat te plagen, of liever te sarren, dan zouden veel onaangenaamheden, die nu voorvallen, niet gebeuren. En dat heeft hij immers te voren geweten, dat zijn vrouw geen innemende manieren bezat; waarom ze dan genomen? Om de lieve dubbeltjes, hè?'

'Daar hebt ge gelijk in, en dat koopcontract komt hem waarlijk duur genoeg te staan. Enfin, ik heb er in den eersten tijd weêr genoeg van, en hoop, dat ge, Santbeek uitgezonderd, geen invitatie voor ons en Fanny zult aannemen. Gelukkig, dat Van Straalen Fanny's aandacht geheel in beslag had genomen; anders zou ze, vrees ik, 'n aardigen voorraad pijltjes hebben verzameld, om er ons morgen mede te werpen.'

Dat Fanny zich bitter weinig met het gezelschap had bemoeid, had Zuidhoek goed gezien. Nauwelijks op haar logeerkamer gekomen, haalde ze, niet meer denkende aan diner of gasten, haar 'philippine' te voorschijn, beschouwde het amandeltje met de grootste aandacht, als verwachtte ze, dat het spreken ging, en zette zich vervolgens op de sofa, om aan haar gedachten den vrijen loop te laten. Zij gevoelde zich gelukkig, en toch was haar hart zoo beklemd, en kon ze wel weenen, als had zij haar geluk door een misdrijf gekocht. 'Zijt ge al niet te ver gegaan?' fluisterde haar een inwendige stem toe, en ofschoon ze honderd verontschuldigen tegen die verwijtende vraag wist aan te voeren, stelde toch geen enkele haar gerust. Was zij wezenlijk te ver gegaan? Maar er was immers niets bijzonders tusschen hen geschied; van liefde was in de verste verte geen sprake geweest.....

‘En die “philippine” dan?’ verweet de stem weder. Dat onschuldig dingetje? Hoe dikwijls worden die niet gewisseld tusschen jongelieden, die volstrekt niet aan elkander denken. Dat is enkel beleefdheid, meer niet..... ‘Zoo, zoo,’ insinueerde de stem, ‘en beschouwt gij het ook als zoodanig, of heeft het voor u een hoogere beteekenis?’ - Een donkere bloes op haar gelaat verraadde, dat ze, zonder aan de waarheid te kort te doen, op het laatste gedeelte dier vraag niet ‘neen’ kon zeggen. Zij vond het dus maar het beste, om te trachten in den slaap dat lastige stemmeke tot zwijgen te brengen. Nog geruime tijd evenwel ging voorbij, alvorens dit haar was gelukt.

Van Straalen pijnigde zich inmiddels met te zoeken naar de beteekenis der waarschuwendende woorden van Tagrogski. Waarom moest hij voor juffrouw Fleurisson op zijn hoede zijn? Hoezeer hij ook zijn geheugen martelde, wist hij zich niets te herinneren, wat haar eenige aanleiding kon geven, om zich op hem te wreken; tenzij ze zich mocht geërgerd hebben aan een philippica, welke hij eens in hare tegenwoordigheid tegen oude vrijsters gehouden had; wat wel is waar onvoorzichtig was geweest, doch vrij was van alle kwade bedoeling, daar hij toen niet eens wist, dat zij tot dat geslacht behoorde. En toch, dat moest het zijn; hoe meer hij er over nadacht, des te zekerder werd hij er van. Nu begreep hij ook dien valschen blik, welke aan het diner den zijnen meermalen had ontmoet.... Maar goed beschouwd, wat zou zij hem kunnen doen? Natuurlijk had haar jaloersch oog gezien, dat Fanny en hij elkander beminden, en wilde zij het plan, op dat wederzijdsch gevoel gebouwd, omver werpen..... ‘Laat ze zich echter in acht nemen,’ bromde Van Straalen, zijn vuist ballende, hoewel hij in verlegenheid zou hebben verkeerd, zoo iemand hem op dat oogenblik gevraagd had, welke middelen hij, voor het geval, dat ze zich eens niet in acht nam, zou aanwenden. Het eindresultaat van zijn overpeinzingen was, dat hij den volgenden dag Tagrogski zou gaan opzoeken, om te vernemen, of diens waarschuwing op bloote gissingen dan wel op gegevens berustte.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Friedrich Kücken.

Er zal in ons land wel geene enkele liedertafel of zangvereeniging bestaan aan wie de naam van den onlangs overleden componist Kücken onbekend is. Vooral jonge liedertafels, wier krachten nog onvoldoende zijn voor groote toonwerken, hebben dikwijls haar troost bij Friedrich Kücken gezocht en er dezen ook gevonden; want zijne vierstemmige liederen munten vooral uit door hunne zangerigheid, eene eigenschap, welke voor hen, die den eersten stap zetten op het gebied der muziek, eene groote aanbeveling is.

Friedrich Kücken behoorde niet tot die machtige geesten, welke op een blazoën kunnen wijzen in het rijk der tonen, de strenge muzikale kritiek zal hem geene eerste plaats aanwijzen onder de toonkunstenaars en zelfs heeft de componist vele zijner scheppingen overleefd; doch daar tegenover staat ook dat menig lied, getuigende van een oorspronkelijk talent, zeer vele toonwerken zal overleven, welker componisten zich daarmee de onsterfelijkheid meenden gekocht te hebben.

In het lied vond Kücken zijne kracht en mag daarin het evenbeeld van Franz Abt genoemd worden, en ofschoon deze beiden het niet hebben kunnen opvoeren tot de hoogte, door een Schubert of een Schuman, toch mag Kücken meêgeteld worden onder de componisten, die op den tijd, waarin zij leven invloed doen gevoelen.

Friedrich Kücken werd den 16^{en} november 1810 te Blekkede in het voormalig koninkrijk Hanover geboren en was de zoon van een welgesteld landman, die zelf niet onbedreven was in de muziek. Van zijne vroegste jeugd ontving hij eene muzikale opleiding en toonde op twaalfjarigen leeftijd zulk een gunstigen aanleg daarvoor, dat zijn vader besloot hem voor de loopbaan van componist te bestemmen. Zijne eerste studiën deed hij te Schwerin en weldra was hij aldaar in het orkest des groothertogs opgenomen als fluitist en violist, terwijl al spoedig het wereldbekende Thüringer volkslied: *'Ach, wie ist 's möglich dann,'* de aandacht op hem deed vestigen. In 1832 vertrok hij naar Berlijn en maakte zich daar bekend door verschillende sonates voor fluit en viool, waarna hij ook zijne krachten beproefde aan eene opera, getiteld: *Die Flucht nach der Schweiz*, welke in de pruisische hoofdstad veertienmaal achter elkander werd opgevoerd, om echter daarna vergeten, met zooveel andere toonwerken, in een of ander archief te blijven rusten.

Na achtereenvolgens te Weenen, St. Gallen en Appenzell gewerkt te hebben aan eene opwekking tot een nieuw muzikaal leven, waarvan hij de schoonste gevolgen mocht zien, trok hij naar Parijs, waar hij van 1843 tot 1847 verbleef en onder Halévy en Bordogni zich verder in de muziek volmaakte. De vrucht dezer studiën was eene nieuwe opera *Der Pretendent*, welke te Stuttgart werd opgevoerd en hem eene plaats als tweede kapelmeester bezorgde aan de opera, naast den meer gevormden en ook strenger Lindpaintner.

Velen hebben het Kücken kwalijk genomen dat hij deze betrekking heeft aanvaard, omdat het aftreden van Lindpaintner het gevolg er van was en Kücken zelf niet bekwaam was om den dirigeerstok te voeren. Wat daar ook van zij, Kücken heeft nooit veel genoegen in deze betrekking beleefd. Het orkest, dat Lindpaintner aanhing, kwam voortdurend tegen zijn opvolger in verzet en wist te bewerken, dat naast Kücken Karl Eckert benoemd werd om het orkest te leiden. Kücken nam zijn ontslag, bedankte zelfs voor het hem aangeboden pensioen en heeft sedert dien tijd geene vaste plaats meer bekleed.

Te zeggen dat hij op dat tijdperk zijn roem overleefd had, zooals sommige bewonderaars van Lindpaintner beweren, is geheel bezijden de waarheid, want waar Kücken zich later ook vertoonde, overal werd hij met bijzondere onderscheiding en zelfs met toejuichingen begroet, waartoe zijne talrijke liederen aanleiding gaven. Zijn afsterven is dan ook door geheel Duitschland met deelneming vernomen, terwijl achter zijne lijkbaar, zoowel de zangers, die hem zoo hoog vereerden, als het volk, dat zijne liederen tot gemeen goed maakte, elkaar verdrongen.

Voor alles is Kücken een zanger geweest, en het duitsche volk, bekend om zijne genegenheid voor zang, stelt zijn Kücken zeer hoog. Ook in ons land had hij, ofschoon persoonlijk onbekend, menigen vriend, waarom wij meenden goed te doen met, naast het portret van den componist, deze enkele regels aan hem te wijden.

Op weg naar den brandstapel.

De meeste onzer hedendaagsche schrijvers kunnen geen woorden van afkeuring genoeg vinden voor de rechtspleging onzer vroegere eeuwen. Maar wat men ook op

de gebruiken dezer tijden moge aanmerken, nooit zal men kunnen beweren, dat het vroeger den gevangenen aan geestelijken steun of troostmiddelen der Moederkerk ontbrak. De rechters lieten den veroordeelden ruimschoots gelegenheid om zich op de eeuwigheid voor te bereiden, en zelfs op weg naar de strafplaats hield de stoet gewoonlijk bij elk kruisbeeld stil, terwijl een priester dan de gebeden der stervenden overluid bad, waarop door alle aanwezigen werd geantwoord. Dit gebeurde te Antwerpen hoofdzakelijk, vóór dat men naar de strafplaats ging en wel bij het verlaten der gevangenis het Steen.

De schilder Van der Ouderaa heeft zulk een plechtig oogenblik tot zijn onderwerp gekozen, en aan zijn verbeeldingskracht danken we een historisch paneel, waarop we slechts een vluchtigen blik hebben te werpen, om ons geheel in de 16^e eeuw verplaatst te gevoelen.

Het was op den 12^{en} februari 1555. Eene groote volksmenigte had zich in de straten van Antwerpen verzameld om een treurigen stoet te volgen, welke zich langzaam voortbewoog van de gevangenis naar het schavot. Margareta Hortstein, eene duitsche, volgens de kroniekschrijvers de schoonste vrouw van haren tijd, was veroordeeld om dien dag op den brandstapel te sterven. Zij had een geneesheer, Jerôme Abanzo, met een dolksteek gedood. We zien haar naast den biddenden priester voor het kruisbeeld geknielt liggen.

Zij staart in de verte, - daar dreigt de dood, de benauwde, de pijnlijke, de onteerende dood. Zij moet sterven - en sterven op den brandstapel!

Weg schoonheid, jeugd, eer, geluk, alles is verloren - alleen berouw blijft haar over.

O, het is alsof de schilder, die haar zoo voorstelde als eene zondares en een slachtoffer tevens, ons heeft willen toeroepen: 'Wie onder u zonder zonde is, werpe den eersten steen op haar!'

Typen van Hottentotten.

De Hottentotten, van welke de laatste bladzijde van dit nummer een paar typen te zien geeft, zijn de overblijfselen van een overoud herdersvolk, dat eenmaal uitsluitend het zuidelijkste gedeelte van Afrika bewoonde, doch langzamerhand door vreemde indringers verdrongen en onderworpen werd, zoo dat de Hottentotten tegenwoordig, even als de Noordamerikaansche Roodhuiden tot langzaam uitsterven veroordeeld schijnen.

Zij behooren niet tot het negerras, maar vormen met de hun na verwante Boschjesmannen een afzonderlijk ras, dat zich vooral door lichter gelaatskleur - van het lichtbruin van koffie met melk af tot donkerbruin toe - van de eigenlijke negers onderscheidt. Verder verschillen de Hottentotten van de negers door hun wolachtig kroeshaar, hunne zwakke spierkracht, maar buitengewoon scherpe zintuigen, hunne eigenaardige taal en hunne groote geschiktheid tot leeren. Zij hebben zelden eene meer dan middelmatige gestalte, bezitten eene zachte geaardheid, toonen meer list en slimheid dan moed en dapperheid en hebben weinig eerezucht en gevoel voor vrijheid en onafhankelijkheid.

Het geheele volk der Hottentotten kan men in drie groepen verdeelen: die der zoogenaamde kolonialen, welke in de Kaapkolonie wonen en sinds meer dan 200 jaren aan de Europeanen zijn onderworpen: die der Korana's, welke thans naar het binnenland verdrongen zijn en aan den bovenloop der Vaal- en Hartrivier wonen, waar zij tamelijk onafhankelijk gebleven zijn; en eindelijk die der Namaqua's, welke tusschen de westkust van Zuid-Afrika, de Groene Rivier en de woestijn Kalihari verblijven.

In hunne fysieke eigenschappen komen de leden dier verschillende groepen even zoo met elkander overeen als in hunne levenswijze. Terwijl de zwervende Boschjesmannen meer bijzonder een jagersvolk zijn, houden de Hottentotten zich met veeteelt bezig, en leiden met hunne kudden in het waterarme land een ongestadig, zwervend leven.

Zij hebben het in verscheidene primitieve kunsten tot eene aanzienlijke hoogte gebracht; zoo verstaan zij de kunst om ijzer te bewerken, voeren als wapens den boog, vergiftige pijlen, de werpspies of assagaai, de kiri of werpbijl en zware eiken knuppels, en weten zich de meeste levensbenoodigdheden door eigen arbeid te verschaffen, hoewel zij zich in hunne traagheid toch het liefst van europeesche fabrikaten bedienen. Zij hebben ook het gebruik van vuurwapenen leeren kennen en weten die uitstekend te hanteeren. Hunne woningen zijn vervoerbare hutten, die veel op bieënkorven gelijken en uit een houten geraamte bestaan, dat met biezen matten overdekt wordt.

De Hottentotten zijn heidenen en hun godsdienst bestaat in de vereering der natuurkrachten, waarmede de vrees voor booze geesten hand aan hand gaat. Zij leven in eene soort van patriarchale maatschappij, die echter op geen vaste grondslagen rust, en zij staan dan ook op een zeer lagen trap van beschaving. Het meeste en zwaarste werk is bij hen de taak der vrouwen, waarvan ieder man er zooveel hebben mag als hij wil, wanneer hij ze maar onderhouden kan. De mannen zijn traag en neer zij dit vocht, zij het met opoffering van have en goed, weten meester te worden. Hun bloedrijk, prikkelbaar gestel gaat met eene grenzenlooze lichtzinnigheid en onbedachtzaamheid gepaard, die nooit aan gevolgen denkt; en hunne goede eigenschappen, zoo als leerzaamheid, gezelligheid en gehechtheid, worden door hunne maken van den leegen tijd, dien de verzorging hunner ossen- en schapenkudden hun overlaat, gebruik voor de jacht, slemppartijen, drinkgelagen, dansen en het rooken van kemp. Door middel van dit laatste tijdverdrijf bedwelmen zij zich dikwijls evenzeer als met brandewijn, waaraan zij zich gaarne te buiten gaan, wanneiging tot leugen en diefstal en hunne dierlijke zinnelijkheid opgewogen. Zoo zijn dus de Hottentotten een zwak menschenras, dat door de aanraking met de beschaving een onvermijdelijken ondergang te gemoet schijnt te gaan, gelijk dan ook hun aantal van jaar tot jaar zichtbaar afneemt.

OP WEG NAAR DEN BRANDSTAPEL, NAAR B.J. VAN DER OUDERAA.

De veerman van de Kentucky.

(Slot.)

III.

Den volgenden dag reed Olivier met de kar huisvriend beschouwd werd. Bij de zonen sloot hij zich voornamelijk aan en wist daardoor hunne achting te winnen, daar hij hun bewees, een veel bekwamer jager en schutter te zijn dan zij zelven. Mary daarentegen gedroeg zich zeer terughoudeud jegens hem; er mocht wel iets in zijn wezen en in zijn loerenden blik naar Nuggets hoeve, om de eerste vracht panlatten te halen. Hij werd door den ouden planter en de overige huisgenooten vriendelijk ontvangen en nadat hij al het gekochte hout had afgehaald was de kennismaking zoo goed aangeknoopt, dat hij in 't vervolg, zonder dat zijne zaken hem op de hoeve riepen, daar geheel als een goed gelegen hebben wat haar niet beviel. Haar stil en zwaarmoedig karakter was echter oorzaak, dat hare koelheid niet in het oog viel. De oude planter was klaarblijkelijk met de kennismaking des jongen nabuurs zeer ingenomen en betuigde herhaaldelijk, dat deze in alle opzichten het ideaal van een ervaren amerikaanschen volksplanter was, die niet missen kon met geweer, bijl en spade zich in korten tijd een goed en onbekommerd bestaan te verschaffen.

Nathanael Sutter, die ook wel eens bij zijn buurman een vriendschappelijk bezoek aflegde en diens brandewijnflesch hielp ledigen, was zeer in zijn schik, toen hij bemerkte, hoe zijn zoon de gunst van den welgestelden planter zoo goed had weten te verwerven, en twijfelde er in 't geheel niet meer aan, of hij zou binnen kort ook het hart en de hand van de schoone Mary veroveren.

Weldra zou hem eene schoone gelegenheid aangeboden worden om haar het jawoord te vragen. Meerdere maanden waren verlopen en het heerlijke zonnig weder rijpte de vruchten in de prachtige 'lusthoven van Kentucky' zoo als de schoone landstreek, die zich van de groene rivier tot aan de lage oevers van de Ohio uitstreckte, genoemd werd. De rijke oogst was gelukkig binnen gehaald en de, in een uitgestrektheid van vijftig vierkante mijlen verstrooid wonende planters, met hunne vrouwen, kinderen en andere huisgenooten hadden nu genoegzaam tijd om aan de oevers van de groene rivier te gaan deelnemen aan eene groote godsdienstige bijeenkomst, een zoogenaamde 'kampmeeting,' welke daar gehouden zou worden.

De behoefte aan godsdienst, welke zoo diep bij den mensch ingeworteld is, had deze vreemdsoortige bijeenkomsten in het leven geroepen in een land, waar te dier tijde nog geen geestelijken aangesteld waren en geen kerken bestonden. Eens in het jaar kwamen wandelleeraren op die plaats, gewoonlijk wanneer de oogst binnen was, en soms duurde zoo'n godsdienstoefening weken achtereen.

Het spreekt van zelf, dat bij zulk een ophooping van menschen nog vele andere zaken dan die het zielenheil betroffen, behandeld werden. Eene soort jaarmarkt was daaraan verbonden, kooplieden kwamen er hunne waren venten en ook tal van spitsboeven en spelers van beroep waren er samengestroomd. Eene dergelijke bijeenkomst biedt de ver van elkander wonende pachtersfamiliën eens in 't jaar eene goede gelegenheid aan om vriendschapsbetrekkingen aan te knopen en nadere kennismaking tusschen de jonge lieden van beider geslacht te bevorderen. In het feestelijk gewoel vindt de jonkman gewoonlijk wel den moed de uitverkorene zijns harten een geschenk aan te bieden en haar zijne genegenheid te openbaren.

'Handel eveneens zoo, mijn zoon,' zegde Nathanael Sutter toen hij met zijn zoon daarover sprak. 'Gij moet het meisje een kostbaar geschenk geven en haar zeggen wat u op het hart ligt. Het zou mij toch sterk tegenvallen wanneer ge niet vóór den

afloop der kampmeeting als bruid en bruidegom de gelukwensen der menigte ontvangt.’

‘Ik wil het beproeven, vader,’ antwoordde Olivier. ‘Ik zal Mary dat gouden voorwerp schenken, dat wij den man aan de Kentucky....’

‘Spreek mij niet meer van dien man, verstaat gij? Ik weet reeds wat gij bedoelt. Er is toch geen teeken aan het kleynood te zien, waaraan de herkomst zou af te leiden zijn?’

‘In 't geheel niet. Ik heb er den haarlok uitgenomen, een nieuw fluweelen lint aan het medaillon vastgemaakt, en deze zelfs zoo keurig gepolijst, dat het blinkt alsof het pas van den goudsmid kwam.’

‘Dan zal die kleinigheid een goede uitwerking hebben,’ schertste de andere. ‘De jonge meisjes zijn altijd verzot op zulken gouden opschik. Het staat mij nog levendig voor den geest, uit den tijd mijner jeugd, toen ik nog voor oorringen en dergelijke snuisterijen geld over had....’

Eenige dagen na deze samenspraak nam de reeds lang aangekondigde kampmeeting een aanvang.

De tenten waren opgeslagen, het grootste deel der bewoners uit de omstreken waren gekomen en men had onder eenige hooge boomen

de tribunen opgericht, die als spreekgestoelten dienst zouden doen.

David Nugget en zijne huisgenooten bevonden zich ter plaatse, zoo ook Nathanael Sutter en diens zoon Olivier. De laatste zocht en vond spoedig gelegenheid om Mary alleen te spreken.

Men wachtte de aankomst van den wandelleeraar. Eindelijk zag men hem op een bruin, fiks gebouwd paard komen aanrijden. Terstond ijlden de oude pachters op den geestelijke toe, om hem te verwelkomen.

Nugget bevond zich onder hen. Eensklaps ontstelde hij zichtbaar; hij bezag het paard van den geestelijke nauwkeurig en vestigde inzonderheid het oog op het ingebrande merk van het dier.

‘Bij den hemel!’ riep hij uit, ‘zoo waar ik leef, dat is mijn paard, hetwelk mij in den herfst van het vorige jaar ontstolen werd! Hoe zijt ge in 't bezit daarvan gekomen, eerwaarde heer? Men heeft het ingebrande merk veranderd, doch mijn merkteeken is nog duidelijk kenbaar. Zie, het goede dier kent zijnen ouden meester nog!’.

Inderdaad hinnikte het paard vroolijk, toen het door zijn vroegeren eigenaar gestreeld werd.

‘Vriend,’ sprak de predikant met waardigheid, ‘gij zult mij, hoop ik, toch zeker niet voor een paardendief houden?’

‘God behoeft mij voor zulk een onderstelling,’ antwoordde de oude Nugget. ‘Maar gij hebt den bruine in ieder geval van een doortrapten paardendief gekocht. Niet waar, van een lang opgeschoten, jongen, goed gekleeden man met bruin haar?’

‘Neen,’ gaf de geestelijke ten antwoord; ‘ik heb het paard in september van het vorige jaar op de markt te Lexington ten oosten van de Kentucky, van een ouden man gekocht en er zestig dollars voor betaald. Ha, zie! daar komt hij juist aan, de oude man, met wien ik den koop gesloten heb.’

Zoo sprekende, wees hij op Nathanael Sutter, die naar gewoonte de brandewijnflesch wat te sterk aangesproken had en nu geheel vergenoegd aan kwam waggelen.

‘O,’ riep een der omstanders uit, ‘dat is de voormalige veerman van de Kentucky! Houdt hij zich nu in deze streek op?’

Nugget trad snel op zijn buurman toe en greep hem bij den arm.

‘Spreek op, Sutter, hoe zijt ge in 't bezit gekomen van mijn paard, dat gij te Lexington aan dezen eerwaarden heer verkocht hebt?’

De oude dronkaard staarde verbluft den spreker, toen den geestelijken en daarna het paard aan. Hij gaf geen antwoord, maar werd plotseling nuchter en doodsbleek.

‘Neemt den man in bewaring,’ sprak de predikant op indrukwekkende toon. ‘Ik zie het hem aan, dat hij geen goed geweten heeft. God zij hem en alle andere zondaars genadig!’

Sutter werd dadelijk door eenige aanwezenden in bewaring genomen. Nugget sprak daarop met den vreemdeling die in zijn buurman den vroegeren veerman van de Kentucky herkend had, en kwam hierdoor tot de ervaring, dat het veerhuis aan den weg had gelegen, dien William Dibdin over Waynesburg naar Marysville had ingeslagen.

Eenige oogenblikken later drong er van de andere zijde van het kamp een gil tot zijn oor door en hij herkende de stem zijner dochter Mary. Hij ijld naar haar toe en zag in hare sidderende handen een gouden medaillon, dat zij krampachtig aan haar hart drukte, terwijl Olivier Sutter met doodsbleek gelaat voor haar stond.

‘Ach! vader.....’ riep het jonge meisje snikkende uit, ‘dit gouden medaillon hetwelk de heer Sutter mij zoo even schonk, is hetzelfde kleinood dat ik eens aan William gaf. Het bevat een verborgen veer, welke een plaatje doet open springen, waarop mijn naam en die van William gegraveerd is. Zie, hier staan zij.’

‘Ik herken dat medaillon,’ sprak haar vader.

‘Heeft Olivier Sutter u dat kleinood gegeven?’

‘Ja.’

‘Dat is Gods gerechtigheid!’ riep de planter met diepe ontroering uit. ‘Zoo was de arme William dan toch een eerlijke en brave man!..... Gij lieden, grijpt den eerloozen schurk vast! In vereeniging met zijn vader heeft hij waarschijnlijk den bruidegom mijner dochter, William Dibdin, toen deze zich over de Kentucky zetten liet, schandelijk vermoord en beroofd.’

Een algemeene kreet van woede steeg uit de toeschouwers op. Olivier Sutter werd daarop door meerdere jongelieden vast gegrepen en naar zijn vader gebracht.

Er werd nu een soort gericht over hen gehouden.

Aanvankelijk loochenden vader en zoon halsstarrig; toen echter de geestelijke er tusschen kwam en hun met nadruk wees op de folteringen der hel en de eeuwige verdoemenis die hen wachtten, werd de oude Sutter, onder de nawerking van de whisky-roes, zoo geroerd en getroffen, dat hij de misdaad bekende en al de bijzonderheden daarvan meêdeelde. Olivier sprak sinds dat oogenblik geen woord meer. Hij wist dat het lot zijns vaders en het zijne nu beslist was.

Inderdaad besloot men de lynchwet op hen toe te passen, voor men met de godsdienstoefening een aanvang maakte.

Er werden strikken gehaald en de beide moordenaars, nadat zij de laatste geestelijke toespraak van den predikant ontvangen hadden, aan een en denzelfden boom opgehangen.

Dit was het treurig en welverdiend uiteinde der twee veerlieden van de Kentucky.

Mary Nugget bleef haar geheele leven lang ongetrouwd. In diepen kommer voorttreurende over het verlies van haren verloofde, woonde zij tot aan haren dood, die na weinige jaren volgde, op de ouderlijke hoeve.

Een bezoek aan eene Klokkengieterij.

I.

Er zijn weinig takken van kunst, waarin Nederland gedurende eeuwen zulk eene welverdiende reputatie genoot als in het gieten van klokken. De namen der oud-Hollandsche familiën, welke daardoor tot onzen tijd bewaard zijn gebleven, zijn als zooveel historische namen, welke men onophoudelijk in de oude stedelijke archieven ontmoet, terwijl nog een aantal hunner kunstwerken, zoo al niet de roem dan toch den rechtmatigen trots uitmaken van verschillende gemeenten. De families Van Helmond, Van Vechel, Moers, Van Venlo, Hemony, Van Venrade, Van Wou, Van Trier, Jullien en Petit hebben voor al degenen, die belang stellen in de kunstgeschiedenis van Nederland, een even goeden klank als de klokken, welke zij vervaardigden, en enkele befaamde oudheidkenners hebben het zelfs de moeite waardig geacht de geschiedenis te schrijven van zulk eene klokkengietersfamilie¹⁾.

Van eene enkele dier familiën is de naam tot heden bewaard gebleven, en wel in de firma Petit & Fritsen te Aarle-Rixtel, wier klokken, zoowel in Nederland als

1) De klokkengietersfamilie Van Wou,

daarbuiten, zeer hoog staan aangeschreven. De leden der familie Petit, geboortig uit Frankrijk, zijn daar uit de dertiende eeuw reeds bekend als klokkengieters, doch verplaatsten zich later metterwoon naar Nederland. De drie gebroeders Petit, Joseph, Jean en Pierre, schijnen met hunne kunst hier opgang gemaakt te hebben, want onophoudelijk ontmoet men hen, het land afreizende en klokken gietende, waar zich de gelegenheid daartoe aanbood.

Om de zwaarte der klokken, waardoor het vervoer, bij gebrek aan wegen en middelen van vervoer, lastig, ja, zelfs onmogelijk was, zoowel als wegens het wantrouwen der stedelijke regeeringen, die hare klokken onder haar oog wilden zien gieten, waren de klokkengieters in vroeger tijden verplicht, de bestellingen, welke zij kregen, op de plaatsen zelve uit te voeren. Gewoonlijk werd hun in eene gemeente eene plaats aangewezen, waar zij hun veldoven mochten opslaan, en daar werden dan de klokken gegoten, hetzij van oude klokspijs, hetzij van koper en tin, dat zij zorgden altijd in voldoende voorraad met zich te voeren. Zij goten de klok of klokken, werkten haar af, hingen ze in den toren en ontvingen na eene proef hunne belooning, om dan wêer naar eene andere gemeente te trekken en daar opnieuw aan het werk te gaan.

In de archieven van verschillende aan elkaar grenzende gemeenten langs de Maas in de tegenwoordige provinciën Noord-Brabant en Limburg kan men nog nagaan, welke reizen de gebroeders Petit hebben gedaan, waarbij tevens gevoegd is een zakelijk verslag van hunne verrichtingen.

Een der drie broeders, Joseph Petit, die in 1695 te Montigny-le-Roi bij Langres geboren was en als klokkengieter zijn oom, Alexis Jullien, had opgevolgd, vestigde zich in 1722 te Someren, waar hij zijne vaste woonplaats nam. Zijn zoon Alexis vertrok in 1782 naar Aarle-Rixtel, waar thans nog zijn naam in de firma Petit & Fritsen voortleeft. Alexis stierf te Aarle-Rixtel en werd daar opgevolgd door zijn zoon Henricus; deze verbond zich in 1815 met Henricus Fritsen, zijn neef, tot de firma die nog bestaat. De tegenwoordige eigenaar der firma, de heer Alexis Fritsen, is een zoon van den stichter der firma, die in 1875 overleed.

Na deze inleiding, waaruit de lezer zeker reeds zal opgemaakt hebben, dat we aan een goed kantoor geklopt hebben, om iets naders te weten over het gieten van klokken, willen we liever eerst nagaan welke beteekenis in vroegere eeuwen aan de klokken is gegeven, eene beteekenis, merkwaardig genoeg om afzonderlijk besproken te worden.

In de middeleeuwen en nog vroeger hebben de klokkensagen een groote rol gespeeld. Het volk, dat met verwondering en verbazing opzag naar de gevaarten, welker machtige stemmen over steden en dorpen weêrklonken, zoo wel op hoogtijden als in tijden van nood en gevaar, schonk haar leven en maakte van haar bezielde wezens, vatbaar voor anti- en sympathie, welke zij op hunne wijze te kennen gaven. De groote klok van elke stad werd dan ook als de oudste en trouwste poorter beschouwd, die alle lief en leed der stad meêleefde en bij elke gelegenheid toonde, dat zij het algemeene vertrouwen ten volle verdiende.

De opschriften van verschillende oude klokken toonen dit duidelijk genoeg aan. De bekende klok van het Belfroot te Gent, om ons tot een enkel voorbeeld te bepalen, draagt dit opschrift:

Roland, Roland bin ick genannt,
Wenn ick kleppe, so is 't brandt:
Als ick lûde orlog in Flanderland.

De liefde der klokken voor hunne vaderstad toonde zich vooral door de vergeefsche pogingen om ze te verplaatsen. Nu eens zinkt de weg of de brug in, waarover zij vervoerd zal worden, waarbij de klok in een moeras valt, waaruit zij niet meer kan opgehaald worden. Alleen het plan om haar te vervoeren is voldoende, om den toon der klok te doen verloren gaan, om schooner terug te keeren als men het plan heeft opgegeven. Is de klok in tijden van gevaar ergens verborgen, dan komt zij altijd weêr in haar eigen stad terecht, zoo als bij voorbeeld de volgende sage bewijst:

In het kerkje te Bernhardsweiler stichtte eene gravin eene klok, welke veel zilver bevatte, en noemde ze naar haar naam Anna Suzanna. Bij het uitbreken van een oorlog

haalde men de klok uit den toren en verborg haar in een bosch, waar men ze in den grond begraafde. Eerst na honderd jaren werd zij daar door wilde varkens bloot gewoeld en zoo door menschen gevonden. Dewijl niemand wist aan wie de klok toebehoorde, hing men ze te Dinkelsbühl in den kerktoren. Zoodra zij daar geluid werd, liet zij een zacht steunen hooren, hetwelk luidde:

Anna suzanna,
Te Berndswailer wil ik hangen!

Nadat men deze woorden verstaan had, bracht men de klok in het kerkje te Bernhardsweiler, waar zij bij het eerste luiden haar schoonen klank terug kreeg.

Indien zulk een klok niet ontdekt wordt, begint zij in hare schuilplaats te luiden en geeft aldus van hare tegenwoordigheid blijk. Het van zelf luiden heeft het aanzijn gegeven aan talrijke sprookjes. Geene enkele klok welke daarin is overtroffen geworden door eene klok te Villilla in Arragon. Wanneer het land door een groot ongeluk bedreigd werd, begon zij reeds eenige maanden te voren, zonder door menschenhanden, wind of wat ook in beweging te worden gebracht, van zelf te luiden, en wel zoo, dat de klepel naar den kant slaat, van waar het ongeluk komen zal. Zoo moet zij geluid hebben in 1435, toen koning Alphonsus V van Arragon het koninkrijk Napels veroverde; in 1485, gedurende den oorlog tegen Granada; in 1527, bij het begin van den tweeden oorlog met Frans I van Frankrijk en de plundering van Rome onder paus Clemens VII; in 1558, bij den dood van Karel V; in 1564, als voortteeken van het uitbreken der pest in Saragossa; in 1568 bij de onthoofding van den infant don Carlos, den dood van koningin Isabella en het uitbreken van den oorlog tegen de Mooren; in 1578, bij den dood van Sebastiaan van Portugal in den slag van Alcazar; in 1598, bij het afsterven van Philips II en eindelijk in 1601, in welk jaar van den 13^{en} tot 30^{en} juni vier en twintig slagen gehoord werden, zonder dat men de beteekenis daarvan vindt medegedeeld.

Al deze bijzonderheden, welke in oude spaansche kronieken in geuren en kleuren zijn meêgedeeld, werden destijds voor zoo zeker aangenomen, dat er zelfs geleerden gevonden werden die pogingen aanwendden om de oorzaak van het zelf luiden te verklaren. Dat ook deze verklaringen geheel in den geest van den tijd waren behoeft nauwelijks gezegd te worden.

Niet minder zonderling waren de klokkensagen, waarin de duivel een rol speelt. In alle echter wordt de satan als de ergste vijand van de klokken geschilderd. De klokken, die de geloovigen opriepen tot het gebed, moesten den duivel een doorn in het oog zijn; daarop berusten alle verhalen.

Nog in de vorige eeuw was algemeen de meening verbreid dat de klokkenklank de macht bezat onweder en hagel te bezweren, zoodat deze bij zulke gelegenheden steeds geluid werden. De ondervinding heeft echter geleerd dat het bij onweders zeer gevaarlijk voor den klokluider is, dewijl de koord, bij de minste vochtigheid, een voortreffelijk geleider wordt van de electriciteit. Sedert dien tijd is het dan ook verboden geworden.

Wij zullen de klokkensagen eindigen met een tweetal verhalen meê te deelen, welke wel is waar met het eigenlijke klokkengieten niets gemeens hebben, doch welke er toch hun oorsprong in vinden en hier geheel op hunne plaats zijn.

Het eerste betreft de wonderklok, welke koning Huesca in 1136 liet vervaardigen. Deze vorst, die terecht of ten onrechte hevig verstoord was op de eerste dienaren van zijn rijk, liet deze tot eene vergadering bijeen roepen, om hen te raadplegen over zijn plan om eene klok te laten maken, welker geluid men door geheel Arragon zou kunnen hooren. De rijksgrooten werden op 's konings bevel, één voor één, in zijne kamer gebracht en daar door soldaten gedood. Hunne lijken werden op den grond uitgespreid en zoo gelegd, dat zij te samen het beeld van eene klok voorstelden. De woestaard liet daarna zijn eersten minister komen en vroeg hoe hem deze nieuwe klok beviel, alsmede wat daaraan nog ontbrak. De minister, die vreesde zijn schrikwekkenden meester te mishagen en voor zijn eigen leven beducht was, juichte die ontzettende spotternij toe en zeide dat er niets meer aan ontbrak dan een klepel. Welnu, gaf Huesca ten antwoord, de klepel zult gij zijn! en weldra lag het lijk van den minister tusschen dat van zijne lotgenooten.

Het tweede verhaal betreft de klok door Raymund Nobilis vervaardigd. Deze vermaarde alchimist, die zich, even als alle alchimisten, hoofdzakelijk bezig hield met het zoeken naar den steen der wijzen om daarmee goud te maken, kwam bij zekeren koning, die juist bij een oven stond, waarin het gesmolten metaal lag te borrelen tot het gieten eener klok. Nobilis stelde toen den koning voor om hem met het gieten te belasten, als wanneer hij eene klok zou maken, welker klank over de geheele wereld zou gehoord worden. De koning stemde gereedelijk toe en nadat Nobilis eenige tooverspreuken had gemompeld werd de klok gegoten. Zoodra nu de klok beproefd werd, bleek het, dat zij een klank gaf alsof zij van lood was. Daarover ondervraagd, antwoordde Nobilis dat men het metaal zou onderzoeken, waarbij bleek, dat zij van zuiver goud was. Laat nu, raadde de alchimist, geld daarvan slaan, en men zal den klank daarvan door geheel de wereld hooren, juist zooals ik gezegd heb. Van deze klok werden rosenobels gemunt, en eenige geschiedschrijvers beweren, dat ze dien naam bij die gelegenheid gekregen hebben, dewijl de koning, uit dankbaarheid, de beeltenis van den alchimist met het opschrift Raymund Nobilis daarop had laten zetten.

(Wordt vervolgd.)

De oude schilderij

Eene vertelling van A.W. Bos.

I.

Wij schrijven 1850. - Het is zaterdag in 't octaaf van Maria-Hemelvaart en er heerscht eene meer dan gewone drukte in de straten van Antwerpen. Huis aan huis worden vlaggen uitgestoken. Op de O.-L.- Vrouwe-kerk hoort men de welluidende tonen van den 'beiaard,' - in de straten het vroolijke gekout der vrouwen, die bezig zijn hunne 'Lieve Vrouw' te sieren. Sommige beelden prijken reeds in al hun pracht. De bewoners dier wijken hebben wat vooruit gewerkt om straks het lof te kunnen bijwonen, dat in de Lieve Vrouwe-kerk zal gehouden worden. De zandverkoopsters kunnen hare talrijke klanten bijna niet bedienen: haar voorraad raakt uitgeput; de tuiniers hebben hunne tuinen geplunderd om iedere buurt van groen en bloemen te kunnen voorzien; de bewoners van Antwerpen zullen morgen hunne straten met zand en bloemen strooien; want hunne patrones, hunne moeder Maria, zal in plechtigen optocht door de straten gedragen worden.

De bewoners van 't huis op een der hoeken van de Kloosterstraat schijnen echter in al die drukte niet te deelen. Het beeld van Maria in den gevel van 't gebouwtje prijkt nog zonder versierselen, slechts een brandende koperen godslamp zegt ons dat de bewoners, die in den omtrek van dit beeld wonen, toch hunne patrones liefhebben. Eenige vrouwen staan onder het beeld te praten. Voor één van haar schijnt het gesprek niet aangenaam te zijn geweest; zij verlaat ten minste met spijtigen blik het gezelschap en gaat de deur van het huis binnen. De naam van den bewoner is op den deurstijl geschilderd en op een bord aan den muur lezen wij:

Jan Draed maekt op de maet
Leerzen fijn van snee en draed.

De bewoner schijnt dus schoenmaker te zijn en Jan Draed te heeten. De vrouw, die wij zoo even het huis zagen binnengaan, komt met een blij gelaat terug en roept:

‘Menschen, Jan gaat seffens komen.’

En inderdaad; na eenige oogenblikken wordt de deur opnieuw geopend en Jan Draed komt naar buiten, gevolgd door zijne vrouw, die een zilveren godslamp in de eene hand en een kroon van hetzelfde metaal in de andere hand draagt.

‘Nu, vrouwen, we zullen eens beginnen onze Maria te paleeren,’ roept Jan.

De vrouwen lachen en zeggen: ‘t Is wel wat laat anders. - Maar we zullen ons wat spoeden.’

‘Ja’ zegt Jan, ‘als ieder wat doet, zijn we nog gereed voor het donker is.’

Jan begon nu met het beeld van zijne koperen versierselen te ontdoen en er zilveren voor in de plaats te hangen. De handigheid, waarmede hij te werk ging, deed genoeg uitkomen dat Jan niet voor het eerst die bezigheid verrichtte. Hij was ook al tien jaren bewaarder van die zilveren versierselen en tevens ontvanger van de offers, die de vrome burens kwamen storten, om te voorzien in de kosten van het licht, dat iederen avond voor het beeld brandde. En met algemeene stemmen hadden de burens hem tot die waardigheid verheven, toen de vorige bewaarder het tijdelijke met 't eeuwige verwisseld had. Iedereen in de buurt kende dan ook Jan Draed als een vurige vereerder van Maria, en zijn vrouw Netje deed in vereering van Maria voor hem niet onder. Was het dan te verwonderen, dat iedere buur voor Jan en zijne vrouw eenen zekeren eerbied hadden, dat degenen, die van Maria iets wenschten te ontvangen tot Jan en zijne vrouw gingen, om hen te vragen ook een paar ‘wees gegroeten’ op te zeggen? En reeds eenige malen had Maria de duidelijkste bewijzen gegeven, dat het gebed haar aangenaam was, want men had meer ontvangen dan men gevraagd had. En toen ging een algemeen gejubel op ter eere van Jan en zijne vrouw, maar beiden hadden de jubelzangen doen ophouden, want, zoo spraken zij: ‘wij zijn het niet, die door Maria verhoord zijn; gij zijt het, die gevraagd hebt; gij zijt het dus ook, die verhooring gevonden hebt.’

Jan was dan ook te nederig om zoo iets toe te laten; altijd gaf hij God of Maria de eer, die de burens hem wilden brengen. De man was 53 jaren en zijn vrouw een jaar ouder. - Hun huwelijk was kinderloos, wat eigenlijk een geluk voor hen kon genoemd worden, daar de verdiensten niet groot waren en slechts juist zoo ver reikten, dat Jan en zijne vrouw behoorlijk rond konden komen. In de woning van Draed ziet het er dan ook in het geheel niet rijk uit. Zij bestaat uit eene tamelijk ruime achterkamer, waar Jan en zijne vrouw wonen. - De kamer bevat niets wat ons oog kan streelen. Een wit geschuurde tafel staat in 't midden van het vertrek, waarvan de vloer met een zandtapijt bedekt is. In een hoek vinden wij de slaappleats, een ledekant met hagelwitte spreij en in den hoek daar tegenover een gebruinte tafelkasje, waarvan het

blad met twee bloemvazen prijkt, waartusschen het wassen Mariabeeld dat met kanten versierselen pronkt, en door eene glazen stulp voor beschadiging wordt behoed.

Een klein voorvertrekje bevat de gereedschappen van Jan en dient hem tot werkplaats. Twee wanden van het kamerke doen dienst als museum; ze zijn behangen of liever benageld met verschillende prenten. Het portret van Napoleon I hangt naast eene voorstelling van den vrede, eene weenende moeder wordt uitgelachen door eenen harlekijn met potsierlijk gezicht. - De

derde wand maakt echter eene uitzondering, hij is zoo wit, dat men haast zou moeten gelooven, dat vrouw Draed hem dagelijks bekalkt. In het midden van den muur hangt een groote schilderij, die sterk afsteekt tegen het witte vlak. Het is een oud stuk dat zeker een 'Maria met het Kindje' moet hebben voorgesteld, want we zien nog duidelijk de moederlijke trekken van Maria en het lachende gelaat van 't Kindje Jesus. Het doek is omvat door een breede houten lijst, die vroeger verguld moet zijn geweest, doch thans zwart van ouderdom is. De schilderij is zoo gehangen dat Jan van zijne zitplaats er altijd op kan zien en dat zij iederen bezoeker dadelijk bij het openen der deur in 't oog moet vallen. Met de lijst is zij $\frac{1}{2}$ meter lang en $\frac{3}{4}$ meter breed, en zoo als de schilderij daar hangt, heeft Jan haar geërfd van zijne ouders, die haar insgelijks als een oud meubelstuk kenden. Jan had er dan ook een grooten eerbied voor, en daarom moest zij altijd zoo gehangen worden dat de moederlijke trekken, die bijzonder schoon getroffen waren, hem altijd in het oog vallen. En als Jan Draed de schilderij bezag, dan was het alsof een geheime macht hem van de aarde wegnam en hem verplaatste in dat zalige gewest, waar hij zijne ouders zag neêrgeknield voor Maria, omgeven door een aantal engelen. Hij herinnerde zich dan nog duidelijk, hoe zijne godvreezende moeder, die eene even vurige vereerster van Maria was als hij, voor deze schilderij had neêrgeknield en met vuur hare gebeden aan Maria had opgedragen. En Jan deed niet minder! Geen zaterdagavond ging voorbij zonder dat een kaars ter eere van Maria voor de schilderij had gebrand, geen angelusklokje klepte zonder dat de drie 'Wees gegroeten' ter eere van Maria, die Jan geknield voor het schilderstuk, met vuur aan Haar opdroeg, door het werkplaatsje hadden geklonken, geen dag ging ten einde zonder de dankgebeden aan Maria, die altijd voor de schilderij gestort werden. Juffrouw Hard, de bewoonster van de bovenwoning, nam geregeld deel aan dat avondgebed. - Zij was eene zestigjarige weduwe, bezat het huisje dat door haar en Jan Draed bewoond werd en leefde van een pensioen van 20 franken in de week. Juffrouw Hard behoorde als 't ware tot de familie van Jan Draed, want zij kenden voor elkander geen geheimen, aten dikwijls gezamenlijk en kwamen zonder kloppen, in elkanders woonkamer. Ging Jan zijn neef in Leuven bezoeken, en dit deed hij jaarlijks, dan belastte zich juffrouw Hard met de affaire van Jan, nam werk aan en gaf gerepareerde schoenen terug. - Het was dan ook eene gelukkige woning, de woning van Jan en juffrouw Hard: men kende er geen verdriet; want het leed, dat men moest ondervinden, droeg men op aan Maria en zoo veranderde het weêr in vreugde.

TYPEN VAN HOTTENTOTTEN.

II.

De maand mei van 't jaar 1851 was bijzonder schoon. Velerhande bloemen versierden de hoven, de boomen hadden reeds volop blaëren, de velden waren met madeliefjes als bezaaid. De stedeling verliet zijne bedompte woning, zijne sombere en duffe straten om buiten, in de verjongde natuur te gaan genieten, en om met het vallen van den avond naar diezelfde bedompte woning terug te keeren, ontevreden, dat de dag zoo spoedig voorbij ging. En nog niet eens alle stedelingen kunnen een dag vinden om buiten de natuur te gaan genieten. Gelukkig voor dezen, dat de hoveniers hen in de gelegenheid stellen een potje bloemen in hunne vertrekken te hebben en hen zoo een sprankel doen opvangen van het vuur, dat buiten ons alles doet gloeien van genot.

Jan Draed schijnt tot die stedelingen te behooren: wij vinden ten minste twee schoone bloempotten in zijn werkplaatsje. - Maar neen, onze kennis met Jan Draed doet iets anders veronderstellen. Jan vereert Maria; de maand mei is aan Maria toegewijd. De bloemen staan dan ook op planken aan weerszij van de aan ons bekende schilderij en onder de schilderij hangt een breed lint van blauwe zijde, waarop met zilveren letters te lezen staat:

‘Maria! Wees duizendmaal gegroet!’

Jan Draed zit in de werkplaats dapper te kloppen en ziet bijwijlen met welgevallen naar de schilderij en naar de door hem aangebrachte versiering. - Door het geraas, dat Jan met zijn hamer maakt, heeft hij niet opgemerkt, dat de voordeur is opengegaan. - Nathan Cracau, een jood, voor wien Jan laarzen en schoenen lapt, staat dan ook zonder dat Draed het merkt in de kamer.

‘Dag, Jan.’

Jan ziet op en zegt: ‘Zoo, Nathan, ik had u waarlijk niet gehoord.’

‘Ik wil 't wel gelooven,’ zei Nathan, ‘ge kijkt ook met zoo'n voldoening naar uw schilderij en uw versieringen.’

‘t Kan geen kwaad,’ zegt Jan dadelijk.

‘In 't geheel niet, Jan; maar als ik u was, verkocht ik de schilderij en nam voor het geld liever een steenen beeld.’

‘Wie zal de schilderij koopen, Nathan? Zij heeft voor niemand waarde dan voor mij, mijne vrouw en juffrouw Hard.’

‘Ik geef toch 50 franken voor het doek,’ hernam de jood.

‘Vijftig franken, Nathan? Vijftig franken?’

‘Ja, Jan, en als ge haar verkoopen wilt met lijst en al, dan geef ik er honderd voor.’

‘Meent ge dat, Nathan?’

‘Of ik 't meen, Jan? Zoo waar als.....’

‘Dank u, Nathan, geen gezweer hier! - Kom morgen om antwoord.’

Toen Nathan vertrokken was, legde Jan den hamer neêr, stond op en ging de schilderij eens bezien. Jan bezag het stuk van onder tot boven, maar vond dat het stuk in het geheel geene waarde had. Er was haast niets van zichtbaar, alleen de beide hoofden waren nog te onderscheiden. Draed bezag het hoofd van Maria en het was alsof het zegde: ‘Wilt ge me verkoopen, Jan, en dat nog wel aan een jood? Hebt ge gebrek? Vraagt en ge zult verkrijgen!’ Jan was tot in de ziel geroerd, hij viel op de knieën en riep luid: ‘Maria! nooit, nooit, zal ik u verlaten! Wees duizendmaal gegroet!’

's Avonds sprak Jan niet eens met zijne vrouw over het gebeurde; hij smeekte Maria vurig om kracht en sterkte, opdat hij niet in de bekoring zou bezwijken.

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

WAT EENE BIE AL DOEN MOET VOOR EEN BEETJE HONIG. - Een natuuronderzoeker heeft berekend, dat eene bie, om één kilogram honig te verzamelen, niet minder dan vijf miljoen zes honderd duizend bloemen bezoeken moet.

Ziehier langs welken weg hij tot die conclusie is gekomen. De klaverbloemen, waarop de bieën het grootste gedeelte van haar oogst verzamelen, bevatten betrekkelijk slechts eene kleine hoeveelheid suiker, en om één gram suiker te verkrijgen heeft men minstens 7500 van die bloempjes noodig, dat is zeven en een half miljoen voor een kilogram. Daar echter de honig maar 75 procent suiker bevat, kunnen de bieën voor één kilogram honig met het bovengemelde getal bloempjes volstaan, dat intusschen nog groot genoeg is. Zoo als men ziet moeten de arme diertjes dus heel veel doen voor den kost

THEE VAN KERSENSTELLEN. - Nu de kersen weêr in aantocht zijn, is het wellicht van belang de aandacht te vestigen op het geval dat de stelen dier vrucht in Hongarië veel gebruikt worden als een middel tegen langdurige verkoudheid en het hoesten van kleine kinderen. De stelen worden in den kersentijd opgezameld, tusschen twee bladen papier gelegd, om ze voor stof te bewaren, in de schaduw gedroogd en op eene droge plaats in eene bus of doos bewaard. Wil men ze tot het bovengenoemde geneeskundige doel gebruiken, dan wordt van de stelen eene thee getrokken, die men even als elke andere borstthee koken moet.

ZEKER MIDDEL TEGEN MUIZEN. - Een duitsch blad doet weêr een nieuw middel ter verdelging van muizen aan de hand. Men neme gekookte of gebakken aardappelen, die nog heet zijn, en steke daarin ter diepte van een halven centimeter een dertig à vijf en dertig lucifers, die men in den aardappel zoolang omdraait tot al de phosphorus

er af gewreven is. Zijn de aardappelen koud geworden, dan trekt men de lucifers er uit, en bestrooit ze met meel of liever nog met suiker, ten einde het giftig lokaas zoo verleidelijk mogelijk te maken. Men kan er zeker van zijn dat de kleine dieven reeds in den eerstvolgenden nacht het slachtoffer hunner snoeplust worden. Twee op de bovengemelde wijze toebereide aardappelen zijn voldoende om een geheel vertrek van muizen te zuiveren. Desverkiezende kan men in plaats van aardappelen ook gekookte kastanjes gebruiken, waarvan de muizen even groote liefhebbers zijn.

SCHOENEN EN LAARZEN LANG TE CONSERVEEREN. - Wil men van zijne laarzen en schoenen lang wil hebben, dan dient men ze door het insmeren met olie zorgvuldig te onderhouden. De ondervinding leert dat de beste olie, die men daarvoor gebruiken kan, voor de zool gekookte lijnolie en voor het bovenleer ricinus-olie is. De laarzen moeten daarmede warm ingevreven worden, waardoor zij waterdicht en bij uitstek duurzaam zullen worden.

[Nummer 46]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

Naar Overveen.

In de weinige dagen, die Fanny nog te Amsterdam doorbracht, deed zich niet veel bijzonders voor. Daags na het diner legde Van Straalen een digestie-bezoek af, en hij was natuurlijk te beleefd, en bovendien te verliefd, om de ‘philippine’ te willen winnen. Toen Fanny hem met haar zilveren stemmeke het overeengekomen ‘bonjour, Philippe,’ toezong, veinsde hij evenwel verrassing; hij had nog geen tien minuten geleden zich vast voorgenomen, er aan te denken, en nu liet zijn geheugen hem toch in den steek enz. enz. Zijn visite was, overeenkomstig de etiquette, kort, al te kort naar zijn zin; maar de tijding, dat papa Fanny vergund had, nog eenige dagen bij tante te Overveen te gaan passeeren, was hem zóó welkom, dat het afscheid, 't welk hem anders pijnlijk zou zijn gevallen, daar hij tot nu toe geen gelegenheid had kunnen vinden, om Fanny te verklaren, wat hij voor haar gevoelde, hem thans licht scheen. Terstond toch had hij in verband met die blijde mare een plan gesmeed.

‘Daar ik nog heden voor een paar dagen uit de stad moet, en ik tot mijn spijt wellicht te laat zal terugkeeren, om mijn plicht van overwonnen Philippe te vervullen, zou het mij hoogst aangenaam wezen, mejuffrouw - sprak hij Fanny toe - zoo u mij vergundet, u tijdens uw verblijf te Overveen een visite te brengen. Op het laatst der volgende week moet ik te Haarlem wezen, en ben ik derhalve in de buurt.’

‘O, ik weet zeker, dat tante u volgaarne zal ontvangen, mijnheer,’ stamelde Fanny, een

IN BANGE VERWACHTING, NAAR ULYSSE BUTIN.

rechtstreeksch antwoord ontwijkende, terwijl ze zóó hevig bloosde, dat mevrouw Zuidhoek er eenigszins verlegen mede werd.

‘Hoor eens, Fan’ zei ze dan ook, na Van Straalen 's vertrek, ‘ik moet eens een ernstig woord met u spreken. Tot dusver had ik wel begrepen, dat het gezelschap van Van Straalen u aangenaam was; maar ik wil toch niet hopen, dat tusschen u beiden eenige andere betrekking bestaat dan van vriendschap en sympathie.’

Fanny beheerschte zich weder volkomen, en niemand, veel minder mevrouw Zuidhoek, zou eenigen grond voor verdere achterdocht hebben gevonden, toen zij lachende, met het onnoozelste gezicht ter wereld, hare nicht vroeg: ‘En wat kan u wel aanleiding hebben gegeven om zoo iets misdadigs van mij te veronderstellen?’

‘Uw blozen, Fan, toen Van Straalen u verlof vroeg, om u te Overveen te komen bezoeken.’

‘Maar, beste nicht, blozen is immers niet altijd een uiting van hetzelfde gevoel; men kan ook blozen van verrassing of van verlegenheid bijv. Mijnheer Van Straalen overviel mij met zijn vraag, en niet goed wetende wat er op te zeggen, daar ik toch zoo onbeleefd niet kon zijn van te weigeren, en even min den schijn mocht aannemen, dat ik op zijn bezoek gesteld was, kleurde ik een weinig. Ik geloof, dat elk meisje dat zou hebben gedaan in mijn geval.’

‘Dus het was uit verlegenheid.... enfin, ik heb geen reden om aan uw oprechtheid te twifelen, en het doet mij inderdaad genoegen, van u te vernemen, dat tusschen u beiden geen plannen worden gevormd of gemaakt, waarvan de verwezenlijking een onmogelijkheid zou zijn.’

‘Wees maar gerust, nicht, zulke plannen zijn niet gemaakt; mijnheer Van Straalen heeft me geen enkel woord gezegd, 't welk mij recht zou geven, te gissen, dat hij voor mij iets anders dan voor andere jonge dames gevoelt. Zeker, hij is zeer lief, zeer voorkomend geweest, terwijl ik hier was, doch dat betrof evenzeer u en neef als mij.’

Hoewel niet rechtstreeks onwaarheid sprekende, was zij echter ongetwijfeld alles behalve oprecht tegenover nicht. Die overtuiging hinderde haar, doch - zoo redeneerde ze, zich geruststellende - eigenlijk gezegd heeft niet ook niets met mijn intiem leven te maken. Zoo ze mijn moeder was, en ze had me die vraag gedaan, ja, dan had ik zeker mijn hart uitgestort; dan had ik niet verzwegen, dat ik overtuigd ben van Van Straalen's genegenheid; dat ik.... zij voelde, dat bij de verdere ontwikkeling van haar gedachtengang het bloed opnieuw naar haar wangen stroomde, en met een sprong van haar stoel wippende, gaf ze nicht een kus, en trippelde naar Zuidhoek's bibliotheek.

Reeds tweemaal had zij bescheiden geklopt, doch daar alles binnen stil bleef, doordien Zuidhoek waarschijnlijk te verdiept was in het nalezen van de drukproef van zijn eerste ‘dagbladartikel,’ gaf ze voor de derde maal met haar kleine vuist een bons op de deur, dat de advocaat opschrikte, en met een vervaarlijke stem ‘binnen!’ riep.... ‘Zoo, kleine heks, zijt gij het? Ik had al een boetpredikatie op de lippen, om den onwelkomen indringer, den ruwen verstoorder van mijne rust, eens geducht de les te lezen; maar gij, dat is wat anders; gij moocht alles doen.... En wat komt ge hier zoeken bij den boekenwurm? Zoudt ge soms eens komen snuffelen, nieuwsgierig nest, of ik in een hoekje een roman heb verborgen, waarmee ik mij den tijd kort?’

‘Neen, neef, dat weet ik wel beter; ik wed, dat niet eens de doodonschuldige werkjes van den kanunnik Schmidt tusschen al die achtenswaardige pruiken... neem u me niet kwalijk, ik bedoel tusschen die bestoven lijvige folianten te vinden zijn;

trouwens al wat roman is, zou hier zeer misplaatst wezen naast het romeinsch, hebreeuwsch, hedendaagsch en alle andere rechten, waarin ge meester zijt; het leven heeft geen vrede met den dood; een zonnestraal in de bibliotheek van een rechtsgeleerde is een *hors d'oeuvre*.’

‘Och kom, zoon wijsneus; dat praat zoo maar van alles, alsof het van alles verstand had. Wat weet gij nu van romeinsch of hedendaagsch recht? Van schoone kleëren met plisseetjes en bouillonnetjes.... zeg ik het goed of 'n schoon hoedje, een aardig tudortje bv., daar hebt ge verstand van, maar....’

‘Zeg eens, neef,’ viel Fan hem in de rede, ‘wat leest ge daar? Als ik goed zie, en ik zie scherp, dan staat er iets van ‘Mascotta’ in. Mag ik het eens inzien.... ja?’

‘Nu ge de helft al over mijn schouder gelezen hebt, moet ge eigenlijk voor de andere helft geen vergunning te vragen. Dus ga uw gang, maar geen recensie, hoor.’

‘Neen, dat beloof ik plechtig, onder eede.... hé, wat 'n schoone titel: ‘Het hedendaagsche tooneel’. Dat kan wat schoons geven, daar ben ik nieuwsgierig naar....’

‘Zoo, begint ge nu al, meinedige?’

‘Ofschoon in den laatsten tijd over het tooneel heel wat geschreven werd, is de zaak van te groot gewicht dan dat zij gevaar zou loopen, spoedig onder de afgezaagde te worden gerekend. Het tooneel is een school, en het is dus van overwegend belang, dat die school goed zij, dat de mensch er beter, zedelijker worde, en niet slechter. Is ze dat in onze dagen? Neen, 't is veeleer een school van zedenbederf, een broeikas van allerlei ongezonde en, helaas! al te dikwijls vergiftige gewassen, wier schijnschoon bedriegt, wier geur bedwelmt.....’ - Neem me niet kwalijk, neef, maar geurige gewassen, is dat wel heel juist? Ik heb wel eens gehoord van bedwelmenden bloemengeur.....’

‘Asjeblieft, mejuffrouw Perk, hier is 'n pen, schrap naar goedvinden.’

‘Tot uw straf, omdat u me weêr juffrouw Perk noemt, daar gaan de geurige gewassen. Ziezoo, achter bedriegt staat punt.’

‘Best, maar als ge er heel veel in corrigeert, dan zend ik het in met uw naam er onder.’

‘Toch altijd onder het pseudoniem “Betsy Perk,” niet waar?’

‘Neen, met uw eigen naam, Fanny Volkert.’

‘Logée van advocaat Zuidhoek,’ vulde Fanny aan.

‘Dat kunt ge begrijpen, ik zou me schamen, zoo'n blauwkous in mijn huis te hebben.’

‘Nu, ik waag het er aan.... Waar waren we ook weêr?... juist: ‘wier schijnschoon bedriegt.’ Een van die gewassen is ongetwijfeld de ‘Mascotta.’ - Wat blijft u, de ‘Mascotta?’ Wel, heb ik van mijn leven.... daar ben ik nieuwsgierig naar - de ‘Mascotta,’ die dagelijks duizenden toeschouwers trok - ge permitteert me, dat hok kan er hoogstens eenige honderden bergen.... weg met die duizenden.... in orde: honderden.’

Met een glimlach liet Zuidhoek de geïmproviseerde recensente begaan, nieuwsgierig, hoe ze nog verder in zijn opstel kappen en snoeien zou.

‘.... En onder die duizenden - marsch: honderden - onder die honderden zijn er ongetwijfeld eenigen, die als ik, daar kwamen, verlost door advertentiën en overgewaaiden lof van vreemde dagbladen....’ - Met uw permissie, waarde neef, dat is een kleine onwaarheid; de reden, waarom wij er heen gingen, was een lieve attentie voor nicht, of liever de voldoening van een boete, die u door nicht werd opgelegd... ik weet het nog heel goed: subsidiair een nieuw kleed. Zal ik er dat tusschen haakjes bijvoegen?... niet? Nu, mij goed, als u dan met opzet beuzelen wilt; maar schoon

vind ik het niet, en dat nog wel van een advocaat, een dienaar van juffrouw justitia met de weegschaal... foei! dat had ik nooit van u verwacht.'

'Merci, daar heb ik vooreerst genoeg aan, zedenpreekster; maar als ik u een goeden wenk verschuldigd ben, Fan, lees dan voort; want als ge bij elken volzin even lang uw spits tongetje roert, zijt ge van avond nog niet klaar. In uw eigen belang raad ik u kort te zijn.'

'Kort zijn? Na de ontdekking van deze snoodheid, wil ik geen regel meer lezen. Ik beef van verontwaardiging. Weet ge wel, dat een leugenaar een dief is; dat een dief een moordenaar wordt; dat een moordenaar op het schavot komt....'

'De doodstraf is afgeschaft.'

'Jammer genoeg; want één doodstraf zou zelfs voor u nog te weinig wezen. Twee 'doodstraven' hebt ge minstens verdiend.'

'Te deksel, Fan, dat nieuwe meervoud moet u opzenden voor het appendix van het woordenboek van De Vries en Te Winkel'

'En dan nog die verhardheid in het booze, dat volslagen gemis aan wroeging, aan berouw over het bedrevene..... geen enkele traan, niets.... Natuur wrocht hier een aterling!'

'Plagiaat, uit Bellamy.'

'Plagiaat of niet; maar waar is het... een aaaterrrling!'

Een gesmoorde lach voor de deur deed Fan, die een tooneelstand had aangenomen en de laatste woorden met pathos uitgalmde, naar de deur snellen, om te zien, wie zich aan die oneerbiedigheid bij zóóveel ernst schuldig maakte. 'Hier is de delinquent, de spion,' riep ze lachend uit, en sleurde nicht, half onwillig, mede naar binnen..... 'Welke reden tot verontschuldiging hebt gij in te brengen, vrouw?' ging ze daarop weder op rechterlijken toon voort. 'Wat was uw misdadig plan? Wildet gij wellicht door een dynamietbom deze eerbiedwaardige bibliotheek, waar de schimmen rondwaren van de beroemdste rechtsgeleerden van Salomon af; waar men zich voelt aangegrepen door den genius van het recht, en door die geheimzinnige macht gedreven wordt, om de wereld te oordeelen - wildet gij dezen tempel der wetenschap, dat heiligdom van de godin der gerechtigheid, deze..... stofferige boekenkraam in de lucht doen vliegen? Of wat was uw voornemen, spreek!'

'Neen, mevrouw de rechter, ik wilde alleen komen vertellen, dat we zoo even een invitatie van de familie Santbeek hebben ontvangen, om morgen den avond bij haar te komen passeeren.'

'O zoo, dat is een zeer verzachtende omstandigheid, weshalve ik u vrijspreek; maar hij daar - hier wees zij op Zuidhoek - is een ontaarde zoon van juffrouw Justitia en bezield door den geest der logen. Wij staan hier voor een onoplosbaar psychologisch raadsel - zou pa zeggen -: een man, die drie vierden van zijn leven zich met de melk van het recht heeft gevoed, begaat bij de minste aanvechting het grootste onrecht.'

'Maar wat heeft hij dan toch gedaan, dat hij uw toorn zóózeer opwekte?'

'Wat hij gedaan heeft? Een opzettelijke onwaarheid wil hij den volke verkondigen; hij heeft geschreven - hier staat het, gedrukt, zwart op wit, op grauw, wil ik zeggen -, dat de advertentiën en aanbevelingen ons verlokt hebben, 'Mascotta' te gaan zien. Gij waart getuige van het gebeurde: is dit zoo?'

'Neen.'

'Hebt gij nog iets in te brengen te uwer verontschuldiging, beklagde?'

‘Ik beveel mij aan in uw genadige goedertierenheid, en wijs er op, als een verzachtende omstandigheid, dat het de eerste keer is, dat ik vóór de rechtbank sta, in plaats van er achter.’

‘Welnu, dit in aanmerking genomen, veroordeel ik u tot het verschaffen van een landauer na het diner; terwijl gij den korten tijd, dat ik nog hier ben, onder streng politie-toezicht zult blijven, en slechts met vergunning deze plaats zult mogen betreden. Hebt gij nog iets in te brengen, veroordeelde?’

‘Ik dacht wel, dat het weêr op zoo iets zou uitloopen.’

‘Dus gij erkent de rechtvaardigheid van het vonnis?’

‘Om den drommel niet; maar ook aan onrechtvaardige vonnissen moet een machteloze gelijk ik zich wel onderwerpen,’

‘Wegens belediging van de Justitie wordt gij bovendien nog staande deze zitting veroordeeld tot een uitstapje met uw echtgenoot naar Overveen, te komen 's morgens per tweeden trein en te vertrekken 's avonds per vóórlaatsten. Agenten, voert den veroordeelde weg.’

Zuidhoek werd aan de eene zijde vastgegrepen door Fan en aan de andere door zijn vrouw, en *coûte que coûte* moest hij mede, ofschoon het nog wel een uur te vroeg was voor het diner.

Fan had die comédie niet zonder doel gespeeld, en het artikel over ‘Mascotta’ was slechts een voorwendsel geweest, waarvan zij behendig partij trok. Zij wilde namelijk een nieuw vertrouwelijk *tête à tête* met mevrouw Zuidhoek zooveel mogelijk vermijden, ten einde te beletten, dat deze andermaal pogingen aanwendde, om haar ten opzichte van Van Straalen te polsen. En dit gelukte haar volkomen; want vóór haar vertrek naar Overveen werd dit teere onderwerp niet meer aangeroerd, niet eens schertsend door Zuidhoek, die wellicht òf zelf, al bewaarde hij het stilzwijgen, genoeg had gezien, òf door zijn vrouw was ingelicht. Voortdurend nam Fan den goedgehartigen, gedweeën advocaat in beslag, hetgeen hem overigens zóó goed beviel, dat hij - wat nog nooit was gebeurd - in geen drie dagen naar zijn bibliotheek had verlangd, en er, terwijl Fanny eenige boodschappen deed, slechts eenige oogenblikken toefde, om zijn strafartikel over ‘Tooneel en Tooneelcritiek’ af te corrigeeren.

Het avondpartijtje bij Santbeek was allervrooijkst; aan Fanny, die onophoudelijk met een neef van Santbeek sprak en door haar vroolijke invallen een ieder vermaakte, was niet in het minst te bespeuren, dat haar gedachten soms eenige seconden elders wijlden - kortom, toen de dag voor het vertrek was aangebroken, was elk spoor zelfs van vermoeden, dat tusschen Fanny en Van Straalen iets bestond, bij mevrouw Zuidhoek zóó geheel uitgewischt, dat ze bij het vaarwel op het perron de afreizende meende veilig te mogen plagen met de vraag: ‘En laat ge geen complimenten voor Van Straalen achter, Fan?’ Lachend gaf Fanny daartoe verlof; doch zoodra de trein in beweging was, en zij voor de laatste maal met haar fijngebordurd zakdoekje een adieu had gewuifd, maakte het vroolijke lachje plaats voor eene ernstige plooi, dat het jeugdige, frissche gelaat, nog aan zulke plooiens niet gewoon, een eigenaardige bekoorlijkheid bijzette - het belangwekkende, dat een rouwgewaad een jeugdige, schoone weduwe geeft.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

In bange verwachting.

Het is onbegrijpelijk hoe de dikwijls zoo verraderlijke en trouwelooze zee zich nog op zulke driftige minnaars kan beroemen. Het wee en de ellende, welke zij over talloze gezinnen gebracht heeft, schijnen haar nooit te zijn aangerekend, want de vaders en zonen, wier eenige hoop zij naar haar reddeloozen afgrond sleurde, gaan den volgenden dag opnieuw weêr aan boord, om op hare blauwe bergen te vlotten. Geheel anders is het gesteld met de vrouwen en moeders dezer dappere zeelieden. Storm en noodweêr gaan voor haar bijna altijd gepaard met bedreiging van het liefste

wat zij op aarde bezitten en ten gevolge daarvan ook van hare hoop op de toekomst. Onze gravure stelt dit alles in beeld voor. Het heeft gestormd en de visscherspinken waren in zee. Meer is er niet noodig om honderden harten van angst en vrees te doen kloppen. De zee is weêr bedaard, maar nog altijd toeven moeders, vrouwen en kinderen aan het strand, om te trachten het zeil te bespeuren, dat hen de behouden terugkomst meldt van hun eenige hoop. Doch hoe de uitslag ook zij, hetzij dat de visschers terug keeren of nooit meer hun dorp zien, toch zullen zulke tooneelen daar nog dikwijls voorvallen en daar blijven voorvallen zoolang de zee hare heerschappij behoudt op hen, die zonder haar niet zouden kunnen leven.

Waar ben ik?

Een eenvoudig en tevens algemeen kinderspel heeft de schilder, naar wiens paneel onze gravure werd vervaardigd, op het doek aanschouwelijk voorgesteld, een spel zoo algemeen, dat het moeielijk zou gaan het bij zijn juisten naam te noemen, daar het in onderscheidene streken van ons land onder verschillende namen bekend is en het eene provincialisme zooveel recht van bestaan heeft als het andere. Het is den kleinen jongen aan te zien, dat hij noch aan den eenvoud noch aan de algemeene bekendheid van zijn spel denkt; maar dat hij bijzonder veel plezier heeft, getuige de hond, die op het schateren van de kleine is komen toeloopen en nu in de uitbundige vreugde deelt.

Vrouwen verstaan toch meesterlijk de kunst om kinderen bezig te houden of laten we liever zeggen: zij bezitten eene gave, die naar hare roeping van ‘moeder’ heenwijst. Zij verstaan de taal van het wezen dat nog geen woord kan uitbrengen en knopen een geregeld gesprek aan met een kind van twee jaar. Aan die gave der vrouw hebben we het ongetwijfeld te danken, dat we in onze eerste levensjaren ongemerkt spreken leerden. Ja, ons eerste onderwijs ontvingen we van haar, en geen geleerde ter wereld of hij zal gaarne bekennen, veel aan de kindermeid zijner moeder verschuldigd te zijn, ten minste als hij overtuigd is, dat zijne moeder er destijds een kindermeid op na hield.

Cromwell na den slag bij Marstonmoor.

Het gevecht is geëindigd. Cromwell, de opstandeling, heeft gezegevierd en zijn koning als het ware den genadeslag toegebracht. Meer dan vier duizend lijken bedekken het slagveld, en daaronder bevinden zich die van de trouwste vrienden des konings, zonen van de edelste familiën des lands. Honderd standaarden en veldteekens, tot zelfs de banier van prins Rupert toe, benevens een ontzaglijke buit, zijn den Puriteinen in handen gevallen, en van dit oogenblik af kan de vreeselijke strijd tusschen den wettigen vorst en zijne oproerige onderdanen als beslist worden beschouwd.

Cromwell beseft dit, en trotsch op de behaalde zege, spreekt hij zijne getrouwen toe. Hij dankt hen voor den moed, waarvan zij zulke schitterende blijken hebben gegeven, en wijst hen op den bijstand des Allerhoogsten, die zichtbaar hunne wapens gezegend heeft. Zonderling schouwspel, de oproerling, die met verkrachting van alle goddelijke en menschenlijke wetten de wapens tegen zijn koning aangordde en duizenden landgenooten in zijn opstand meêsleepte, hij durft nog van den zegen des

Hemels spreken en op den bijstand rekenen van denzelfden God, die ons eerbied voor het wettig gezag geboden heeft. Jammerlijk gevolg der dwaling, die in hare blindheid tot het ijsselijkste fanatisme in staat is.

Dat fanatisme, die machtige geestdrijfverij, welke duizenden in den waan bracht, dat zij met hun koning te beoorlogen een aan God welgevallig werk verrichtten, heeft de schilder van het historisch tafereel, waarnaar onze gravure vervaardigd is, meesterlijk in zijne figuren uitgedrukt. De trotsche houding van den veldheer, wiens paard zelfs eerbiedig den kop voor hem schijnt te buigen, de opgewektheid der zegevierende soldaten, welke hun beminden veldheer met eene soort van heilig ontzag aanhooren, ze bewijzen ons dat de schilder het karakter van den tijd, dien hij ons voor oogen stelt, volkomen begrepen heeft. Zijne schilderij oogstte dan ook op de koninklijke academie te Londen, waar zij in 1877 was geëxposeerd, grooten lofin.

De argali's.

In Midden-Azië en Noord-Amerika vindt men eene eigenaardige soort van wilde schapen, die zich door hunne groote horens en hooge pooten van hunne natuurgenooten onderscheiden, en door de natuurkundigen *argali's* (van het tartaansche woord Archar) genoemd worden. Deze dieren leven voornamelijk op de houtrijke hellingen der bergen van Mongolië, zij zijn ongeveer twee meters lang en anderhalven meter hoog. Hunne horens, die zeer sterk zijn, zijn bij den oorsprong in elkander gegroeid, loopen vervolgens met eene sterke kromming aan weêrszijden van den kop uit een en eindigen in eene scherpe punt. Het haar der argali's is dik, fijn en kort; op het bovengedeelte van het lichaam is het donkergrijs en op de overige deelen heeft het eene nog donkerder kleur.

De argali, die, gelijk reeds gezegd is, zeer hooge pooten heeft, dankt daaraan eene bewonderenswaardige vlugheid. Wanneer hij door jagers achtervolgd wordt, springt hij over afgronden en beklimt de steilten met zulk eene snelheid, dat het uiterst moeilijk en gevaarlijk wordt het dier te vangen. Tegen zonsondergang daalt hij van zijne bergen naar de dalen af, om te komen grazen. Hij heeft zeer ontwikkelde zintuigen; vooral zijn gezicht is buitengewoon scherp en aan zijn gehoor ontgaat ook niet het minste gerucht.

Een bezoek aan eene Klokkengieterij.

(Vervolg.)

II.

Het is waarlijk geen gering genoeg den heer Fritsen klokkengieter te Aarle-Rixtel over, zijne kunst en alles wat daarmee in verband staat te hooren spreken. Ongemerkt weet hij u te boeien, door bij voorbeeld te verhalen op welke manier men een veertigtal jaren geleden door Nederland moest reizen, toen een tochtje naar Friesland van grooter beteekenis was dan thans eene reis naar Noord-Amerika, en daaraan te verbinden een of ander fragment uit de geschiedenis van de klokken in ons land. Maar nog belangwekkender wordt zijn onderhoud als hij over zijne buitenlandsche reizen spreekt, ondernomen met het doel om de voornaamste klokken en klokkengieterijen van Europa te leeren kennen; want er is slechts ééne klok in Europa,

welke een grooten naam heeft en niet door den heer Fritsen is gezien, namelijk die van Moskou. Ook deze hoopt hij echter nog te zien en te onderzoeken vóór men 't laatst voor hem de klok zal luiden.

Zeer opmerkelijk mag het genoemd worden, dat alle steden en niet het minst de dorpen zich ten opzichte hunner klokken zeer Nimrodachtig aanstellen en met het brutaalste gezicht van de wereld vertellen en in boeken laten schrijven, dat hunne voornaamste klokken eenige duizenden kilogrammen zwaarder wegen dan wezenlijk het geval is. De heer Fritsen vond dit bijna overal bevestigd en schreef dit *esprit de clocher* toe aan de hoge beteekenis, welke in vroeger dagen aan de klokken werd gehecht, eene beteekenis, welke thans wel is waar bijna geheel verloren is gegaan, maar waarvan het snoeven op grooter en zwaarder klokken dan er bestaan een overblijfsel is.

Meermalen is het hem gebeurd, wanneer hij in opdracht had ontvangen de een of andere oude klok te vergieten, dat hij de grootste moeite had de eigenaars der klok te overtuigen, dat zij slechts zooveel woog als de weegschaal aan-

duidde, dewijl men maar niet kon gelooven dat de oude kroniek, waarin over deze klok gewaagd werd, onwaarheid zou hebben gesproken. Dewijl echter zulk eene kwestie zoowel voor den klokkengieter als voor zijne cliënten eene geldkwestie is, moest zij altijd uitgemaakt worden, en dan bewees de weegschaal hoezeer onze voorouders er op gesteld waren, dat hunne klokken voor zwaarder te boek stonden dan zij waren.

Zoo als wij reeds in het vorig artikel zegden, werd de groote klok als de oudste burger eener stad beschouwd en genoot als zoodanig de rechtmatige vereering van zijne medeburgers; om intusschen iets meer van de geschiedenis der klokken te weten moeten wij naar vroeger tijden terug. Hoe ver men juist terug moet, is tot heden niet uitgemaakt, en zal misschien wel nooit uitgemaakt worden. De eerw. pater Kircher schrijft in zijn *China Illustrata* de uitvinding der klokken aan de Egyptenaren toe en gelooft dat zij in China in het jaar 2691 vóór Kristus bekend waren. Hij voegt er echter bij dat chineesche documenten niet te vertrouwen zijn ten opzichte van kronologie, en het bewezen is, dat de Egyptenaren tot de achttiende eeuw gebruik maakten van houten klokken.

Toch kan het niet betwijfeld worden, dat de klokken in de hoogste oudheid bekend waren. De hooge priester Aaron droeg klokjes aan de zoomen van zijn kleed; zij moeten echter zeer klein zijn geweest, daar de H. Clemens van Alexandrië meêdeelt, dat hij er evenveel droeg als er dagen in het jaar zijn. Gedurende de eeuwen van vervolging zouden de Kristenen zich niet van klokken hebben durven bedienen, zoo als dat de Romeinen deden bij het aankondigen hunner bijeenkomsten; hoogst waarschijnlijk werden de geloovigen aan hunne huizen gewaarschuwd, wanner er gelegenheid bestond de HH. Geheimen te vieren. In het Oosten werden de Kristenen bijeen geroepen door het slaan met hamers op planken of metalen platen, of wel door middel van houten ratels en kleppen, zoo als nog in onze kerken op Witten Donderdag en Goeden Vrijdag gebruikt worden.

WAAR BEN IK? NAAR MOSLER.

De liturgisten van de middeleeuwen zijn het met elkaar niet eens over het juiste tijdstip, waarop de Kristenen zich van klokken begonnen te bedienen. Over het algemeen wordt echter aangenomen, dat ten tijde van Constantijn de eerste klokken in eenige kerken verschenen; dat ten tijde van den H. Paulinus, bisschop van Nola (409-431), de klokken meer bekend werden en een grooten naam kregen, door het

beroemde metaal van Campanië, waarvan zij vervaardigd werden, en dat onder het pontificaat van Sabinianus (604-606) zij hun invoering deden in de romeinsche basilieken, om de canoniale uren aan te geven. Alcuinus en Amalarius, die slechts vier eeuwen na dezen Paus leefden, spreken zeer uitvoerig over de klokken zonder den oorsprong er van aan den bisschop van Nola toe te schrijven. De H. Paulinus zelf heeft eene uitvoerige beschrijving nagelaten van de kerk van Fondi, welke hij had laten bouwen, doch maakt er geen melding in van klokken.

De eerste klokken, welke men te Constantinopel zag, waren die, welke de Venetianen in 865 aan keizer Michaëlis zonden, uit dankbaarheid voor diens verleende hulp tegen de Saracenen; maar het gebruik van klokken nam in de grieksche Kerk geene groote vlucht en hield geheel op bij de inname van Constantinopel door de Turken. In de grieksche kerken gebruikt men tegenwoordig cymbalen en tam-tams. Alleen de Armeniërs hebben altijd de klokken gebruikt, zonder ze echter te wijden.

CROMWELL NA DEN SLAG BIJ MARSTONMOOR, NAAR E. CROFTS.

Veel vroeger waren de klokken in het overig Europa reeds bekend. Toen in 615 koning Clotharius de stad Sens in Bourgondië belegerde, begaf zich, volgens de overlevering, de bisschop Lupus naar de Stephanuskerk dier stad en liet de klokken luiden om het volk te verzamelen.

Toen de vijand dit geluid hoorde, sloeg hij vol schrik op de vlucht. - Toen bisschop Rigobert van Rheims (omstreeks 700) twee klokken ontnomen waren, wist hij ze op bijna wonderbare manier weêr terug te krijgen, en Flodoard, die dit verhaalt, schrijft over het gebruik der klokken in de kerken als eene zeer gewone zaak. - Gelijktijdig waren ook in Engeland de klokken bekend, en het schijnt dat zij van daar naar Duitschland en Nederland zijn over gebracht, want in verschillende oude werken vindt men vermeld, dat klokken, in engelsche kloosters vervaardigd, hierheen werden gezonden. - In Spanje waar de Kristenen tot vóór 850 onder de moorsche kalifen vrij waren in de uitoefening van hun godsdienst, brak na dat jaar eene bittere vervolging uit, waarbij de kerken verwoest en de klokken vernield werden. De geschiedenis van deze vervolging leert dat men in het begin de klokken boven de daken der kerken hing, eene gewoonte, welke men nog na het ontstaan van klokkentorens op sommige plaatsen bleef volgen. Deze eenvoudige manier van ophangen der klokken duurde intusschen slechts zoolang als de kerken maar eene enkele klok hadden, wat tot de 8ste eeuw overal het geval schijnt geweest te zijn; zoodra men echter meer dan ééne klok begon te gebruiken, kon men de klokkentorens niet meer missen, welke in 't begin afzonderlijk op het dak der kerk, later naast de kerk geplaatst werden, om eindelijk in den gothischen stijl met geheel het gebouw organisch verbonden te worden.

Op de oude dorpsklokken ziet men altijd de namen van heeren en burchtvrouwen, hetzij als gevers, hetzij als peter of meter. Dikwijls vindt men ook alleen de familiewapens. Tegenwoordig worden de klokken gemaakt van koper en tin (78 deelen koper en 22 deelen tin). In de middeleeuwen had men veel ijzeren klokken. Indien men eenige schrijvers mag gelooven, zouden er in Japan gouden klokken zijn. Van de houten klokken der Egyptenaren spraken wij reeds.

Men heeft wel eens beweerd dat de zilverige klank van sommige klokken voortkwam van het zilver, dat door peter en meter in het smeltende metaal werd geworpen. De feiten, waarop deze veronderstelling steunt, zijn zonderling genoeg om hier vermeld te worden. Zoo als wij later zullen zien, worden de klokken voor de katholieke kerken gewijd of liever gedoopt en bij die gelegenheid ontvangen zij behalve een naam ook een peter en meter; in vroeger tijden was het dan ook gebruikelijk dat peter en meter bij het gieten tegenwoordig waren, bij welke gelegenheid zij eigenhandig eenig zilver in den oven wierpen, ten gevolge waarvan de klank der klok schooner moest worden; ten minste dit meende men. De klokkengieter wist echter wel beter en hij zorgde er dan ook wel voor dat het zilver niet in de klokspijs, maar in zijn eigen zak terecht kwam. Het gat in den oven, waardoor men het zilver wierp, liep in plaats van in het metaal, in eene afzonderlijke bergplaats uit, waar de klokkengieter het wegnam zoodra het gieten was afgelopen.

Over het wijden der klokken spreken wij in een afzonderlijk artikel; een enkel woord over het liturgisch gebruik der klokken moge daaraan voorafgaan.

Het gebruik om de klokken te doen zwijgen van het *Gloria* in de mis op Witten Donderdag tot Paaschzaterdag is zeer oud. In eene breve uit de achtste eeuw wordt daarvan reeds melding gemaakt. Het zwijgen der klokken herinnert ons aan de ingetogenheid, welke wij gedurende die drie dagen hebben in acht te nemen. De oude liturgische schrijvers voegen daarbij nog andere symbolische redenen. De zwijgende klok herinnert ons aan de stilte van Jesus Kristus in het graf en de vrees der apostelen,

die gedurende het lijden van den Zaligmaker zich niet durfden vertoonen in het openbaar.

In de capitulariën van Karel den Groote leest men dat destijds alleen de priesters het recht hadden de klokken te luiden. In de eerste kloosters der Benedictijnen luidde de abt de klok, terwijl bij de ongeschoeide Carmelieten de koorheeren beurtelings dit ambt waarnamen.

Het gebruik om gedurende de Elevatie van den hoogdienst de klok te luiden, klimt op tot Gregorius IX (1227-1241) en had ten doel de geloovigen, die niet in de kerk aanwezig waren, uit te noodigen, zich in den geest met de gebeden der aanwezigen te vereenigen. Op sommige plaatsen, bijv. te Keulen bestond dit vroom gebruik reeds in het begin der dertiende eeuw. In de oude engelsche kerken hing eene klok, *Sancte* genaamd, in het priesterkoor, welke klok bij de Elevatie geluid werd. Toen de Pausen in de middeleeuwen zich het H. Sacrament vooraf lieten dragen, had de witte muilezel, die de ciborie droeg, een klockske om den hals, welks geluid de geloovigen uitnoodigde om te knielen.

Het luiden van het *Angelus* is genoeg bekend om afzonderlijk vermeld te worden, terwijl de meeste gewoonten uit de middeleeuwen omtrent het luiden der klokken tot heden bewaard zijn gebleven.

Maar ook in het dagelijksch leven vervulden de klokken eene nederige rol. De kloosterklok van den Sint Bernard, die zoo menige verdwaalde reiziger het leven heeft gespaard, is onder deze wel het meest bekend. Vóór de uitvinding der vuurtorens diende de klok ook tot gids voor de zeelieden. Gedurende de Italiaansche oorlogen in de middeleeuwen, werden klokken op wagens meêgenomen; zij vervulden de rol van trommen en gaven het teeken voor het gemeenschappelijk gebed.

Ten slotte dienden we te spreken over de nog bestaande groote klokken. Dewijl echter reeds vroeger in dit tijdschrift deze zijn opgesomd kunnen wij volstaan met daarheen te verwijzen. Eene enkele klok, welke destijds nog niet gegoten was, namelijk de groote keizersklok van den Keulschen dom, mogen we niet vergeten. Zij is gegoten uit fransche kanonnen, buit gemaakt in den oorlog van 1870 en vervaardigd door den klokkengieter Hamm in het Frankendal. Niet minder dan 22 groote kanonloopen en ongeveer 100 centenaars tin werden daartoe gebruikt. Haar gewicht bedraagt 545 centenaars; zij is 4.40 M. hoog, meet 3.42 cent. M. in doorsnee en 10.85 M. in omvang. De klepel is 3.30 M. lang en weegt 800 kilogram. De klokmantel heeft eene dikte, beneden van 27 centimeters, boven van 10 centimeters, op de klok leest men het volgende rijmpje:

Die Kaisersglocke heiss' ich;
Des Kaisers Ehre Preis' ich.
Auf heil'ger Warte steh' ich;
Dem Deutschen Reich eisteh' ich:
Dass Fried' und Ehr'
Ihm Gott bescher!

(Wordt vervolgd.)

De macht der muziek.

De muziek is geene uitvinding van den mensch, - neen, zij is eene gave Gods, waardoor in ons hart snaren gespannen zijn, die medetrillen met het machtige koraalgezag der schepping. De aanleg tot muziek is iederen mensch ingeschapen; maar dikwijls wordt die aanleg door verwaarloozing geheel gedood, zoo dat het den

schijn heeft, als had zij nooit bestaan. Wordt zij echter, even als de tong tot spreken en de voet tot gaan, door geleidelijke oefening ontwikkeld, dan wordt zij in den dienst van het gemoed tot kunst en is voor het gevoel wat de woorden zijn voor het verstand. Het is bijna ongelooflijk welk eene macht de muziek in sommige omstandigheden op den mensch ja, zelfs op het dier kan uitoefenen.

De prozaïsche, misschien wel de grootste helft der tegenwoordige menschelijke maatschappij wordt van die macht niet veel gewaar - of het moest zijn het eigenaardige gevoel, dat het levenslustige meisje in de beenen bespeurt, wanneer zij na eenige dagen of weken in vervelende stilte te hebben doorgebracht, plotseling de opwekkende tonen van een wals verneemt. Maar over het algemeen is de tegenwoordige mensch te koel om zich door het effect van muziek te laten wegsleepen, en wanneer bij voorbeeld op feesten en partijen de muziek de gasten tot luidruchtige vroolijkheid stemt, dan heeft gewoonlijk de invloed van den wijn daar meer deel aan dan de invloed der muziek. Dat neemt echter niet weg dat wezenlijk een opwekkend gezang het gemoed in een aangenaam poëtische stemming brengen kan.

Doch de geschiedenis heeft ons nog veel meer verrassende uitwerkselen der muziek opgeteekend, en het zijn deze bewijzen van de toover macht der muziek, welke wij in de volgende bladzijden willen meêdeelen.

Van den Thraciër Orpheus, die in de dertiende eeuw vóór Kristus leefde en later tot den rang der goden verheven werd, verhaalt men dat hij door zijne liederen de wilde dieren uit het bosch vermocht te temmen en tot zwijgen te brengen. Dat kan nu wel eene mythe zijn, maar iets historisch zal er toch wel aan ten grondslag liggen. Overigens zelfs uit den laatsten tijd bestaan er voorbeelden van wilde dieren, die bij middel van muziek getemd werden. Zoo verhaalt men van een muzikant, die in een berenkuil geraakte en alleen door zijn spel de aangeboren wildheid der dieren in bedwang hield. Zelfs van den beroemden violist Paganini wordt verzekerd, dat hij in een dergelijken toestand gespeeld heeft tot de drie hoogste snaren zijner viool gesprongen waren, waarna hij alleen op de G-snaar bleef voortspelen, tot hij uit zijne gevaarlijke positie verlost werd. Aan dat voorval moet hij zijne virtuositeit in het spelen op deze ééne snaar te danken hebben.

Over het algemeen leert de ondervinding dat dieren vatbaar zijn voor den invloed der muziek. Playford, een beroemd engelsch schrijver, verhaalt, dat hij op den weg naar Royston eene kudde van een twintigtal veulens ontmoette, die de tonen van eenige muziekinstrumenten volgden. Zoolang de muziek speelde, gingen zij voorwaarts, maar zoodra deze ophield, bleven ook de veulens stilstaan. Op deze manier dwaalden zij van Yorkshire tot Hamptoncourt.

In zijn boek over de rijkunst verzekert de hertog van Newcastle dat paarden gaarne muziek hooren, terwijl men in Shakespeare's *Koopman van Venetië* lezen kan hoe moedige paarden door middel van muziek in toom gehouden kunnen worden. De postiljons der oude diligences wisten zeer goed dat een lustig deuntje op hunnen horen een veel betere uitwerking op hunne paarden had, dan een dracht zweepslagen onder begeleiding van vloeken, en ook de reizigers in Afrika en het Oosten ondervinden dat de kameelen vlugger draven, wanneer de geleider op hun rug een vroolijk liedje blaast.

Doch dit zijn slechts algemeenheden, die ieder bekend zijn. Hooren wij liever enkele anecdoten, die ons van de verwonderlijke macht der muziek spreken. Zekere Jacob Tatlow van Manchester verhaalt dat hij eens het volgende voorval heeft bijgewoond. Vijf koorzangers gingen op een avond aan den oever der rivier Marcey in Cheshire wandelen, zetten zich in het gras neêr om te rusten en hieven tot

tijdverdrijf een psalm aan. Plotseling kwam er uit het naburige bosch een haas op hen toegeloopon, die op ongeveer vijftig schreden afstand bleef staan als om naar het gezang te luisteren. Toen de zangers hun lied geëindigd hadden, liep de haas weêr het bosch in; maar nauwelijks lieten zij opnieuw hun lied weêrklinken, of wederom verscheen de viervoetige toehoorder en bleef zoolang staan tot de psalm geëindigd was, waarna hij naar het bosch terugkeerde.

Ook de muizen schijnen groote liefhebbers van muziek te zijn. Dat ondervond althans een

harpspeler, die telkens wanneer hij in zijne eenzame kamer begon te spelen, de kleine diertjes uit alle hoeken en gaten voor den dag komen en koddig in het rond zag springen, als voerden zij een lustigen dans uit. Hield hij op met spelen, dan trokken de dansers zich ook weêr in hunne schuilhoeken terug.

Een zelfde geval wordt door sir John Hawkins in zijne geschiedenis der muziek verhaald. Een kapitein van het regiment Navarra zat gevangen en verzocht om eene luit, ten einde zich door het spel den tijd der gevangenschap te korten. Het verzoek werd hem toegestaan, en nauwelijks was hij begonnen te spelen of daar kwamen al de muizen uit hare holen, en de spinnen uit hare webben, om zich als een auditorium in een kring rondom hem te scharen. Zij bleven zoolang het spel duurde en keerden na afloop daarvan geregeld weêr naar hare schuilplaatsen terug. Op zekeren keer staakte de gevangene gedurende zes dagen zijn muzikaal tijdverdrijf, en even lang staakten de toehoorders ook hunne bezoeken; doch toen de speler opnieuw de tonen zijner luit deed hooren, was in een oogenblik het geheele auditorium weêr voltallig.

Zulke voorbeelden zouden bij dozijnen aan te voeren zijn, en menigeen zou er ongeloovig het hoofd bij schudden. Maar wie zich door eigen aanschouwing van den invloed der muziek op de dieren wil overtuigen, kan daarvan gemakkelijk de proef nemen. Hij zette zich bijv. in den zomer op eene plaats neêr, waar hij weet dat hagedissen schuilen. Zoodra hij nu een dier diertjes bemerkt, beginne hij een deuntje te fluiten, waarbij hij zien zal dat het diertje, zoo lang hij fluit, beweegloos blijft luisteren en zich weêr voortbeweegt, zoodra hij ophoudt.

Wanneer nu de muziek op dieren, die toch de hooger en edeler vermogens missen, waarmee de mensch begaafd is, zulk een indruk maakt, dan kan het ook niemand verwonderen, dat zij de macht heeft het menschelijk gemoed als door toovermacht te boeien en van alle dierlijke ruwheid te ontdoen. Die macht vertoont zich reeds aan de wieg van het kind, dat door het gezang der moeder in slaap gesust wordt, en dat wanneer het weent op het vernemen van dat zoet geluid door zijne tranen glimlacht. Niemand weet dit beter dan de moeder, die zoodra het kind door pijn of door de ontlukende driften tot weenen genoopt wordt, het door een liedje weet te stillen.

En gelijk de muziek den mensch reeds in de eerste periode des levens het hart bevredigt en veredelend op het gemoed werkt, zoo deed zij het ook op het geheele menschengeslacht, toen het zich nog in de eerste periode zijner ontwikkeling bevond. Zoolang de mensch in den paradijsstaat leefde, was alles welluidendheid en harmonie om hem heen, maar nauwelijks was hij uit Eden verdreven, of de dissonanten van hartstocht en dwaling deden zich hooren en verwilderden de menschheid. Toen was het de muziek, die in bondgenootschap met den godsdienst, weêr veredelend op zijn gemoed werkte. De mythe van Orpheus onder anderen noopt ons dit als geloofwaardig aan te nemen. Hij temde de wilde dieren door zijn gezang, maar zou daardoor niet de verwilderde natuur der menschen te verstaan zijn, die hij door de macht van zijn snarenspeel tot zachter gevoelen stemde? Immers, men verhaalt verder van hem dat hij als zanger in verre streken rondzwierf, en bij zijne terugkomst in zijn vaderland de zeden der barbaarsche Thraciërs verzachtte en zijnen landgenooten de zegeningen eener ordelijke wetgeving, van godsdienst, poëzie en muziek aanbracht.

Ook Lycurgus, de spartaansche wetgever, maakte van de muziek gebruik om zijn volk te beschaven. Van Creta uit zond hij den zanger Thales naar zijne vaderstad vooruit, om door zijne liederen het gemoed der Spartanen van te voren tot eendracht en gehoorzaamheid te stemmen; want de gezangen van dezen man hadden zulk eene

bekoorlijke welluidendheid en zulk een wegslependen rhythmus, dat zij het vermogen hadden het gemoed tot alle zachte en edele gevoelens te stemmen. Daarna eerst kwam hij zelf en gaf den Spartanen zijne wetten.

Men ziet daaruit dat in het oude Griekenland de muziek voor een machtig hulpmiddel tot volksbeschaving gehouden werd. Zoowel Plato als Aristoteles beschouwden ze als zoodanig, en algemeen hield men het er voor, dat gelijk de gymnastiek het lichaam sterkt, zoo ook de muziek het karakter veredelt en de ruwe, onstuimige zeden verzacht, waardoor de mensch tot barbaarschheid ontaardt.

In de nationale opvoeding der Israëlieten en Egyptenaren speelden gezang, muziek en koor evenzeer eene aanzienlijke rol. Hetzelfde was het geval bij de oude Perzen, die Orpheus den grootsten muzikant en den wijsten halfgod noemden.

Fabelachtig klinken de verhalen van de uitwerkselen der muziek in die dagen, doch hoe ongelooflijk zij ons voorkomen, gaat het toch niet aan ze kortweg als leugens te verwerpen. Pythagoras, zoo verhaalt men, trof eens een jongeling aan, die het huis eener *hetaere* bestormen wilde. Een fluitspeler hitste door zijn spel zijne woede nog meer aan, doch Pythagoras liet een spondeisch gezang aanheffen, en zie, oogenblikkelijk kwam de jonkman tot bedaren en ging beschaamd naar huis. Van Empedocles meldt de geschiedenis dat hij door den klank zijner lier een moord heeft verhinderd.

In Plutarchus' gesprekken over de muziek wordt een eigenaardig oordeel van Aristoxenos, een leerling van Aristoteles, meêgedeeld. Volgens dezen namelijk was bij gastmalen en feesten slechts daarom de muziek ingevoerd, opdat zij door de regelmaat en orde harer tonen het lichaam en vooral het hart der feestvierenden, die door den wijn in beroering waren gebracht, weêr tot bedaren zou brengen. In hetzelfde boek lezen wij ook hoe Therpander alleen door de macht der muziek een hevigen opstand der Lacedemoniërs heeft gedempt.

In het leven van Solon verhaalt Plutarchus verder, dat de wijze atheensche wetgever alleen door het voordragen eener door hem vervaardigde elegie zijne medeburgers tot herovering van het eiland Salamis aanspoorde. Een zelfde geval deelt hij meê van den speler Antigenidus, die voor den macedonischen koning Alexander met zulk eene stoutheid en levendigheid van uitdrukking speelde, dat deze daardoor in woede ontstak, van zijn zetel opvloog en naar de wapens greep.

Volgens het verhaal van Thucidides werden de Lacedemoniërs, wanneer zij tegen den vijand optrokken, door een fluitspeler vergezeld, die zachte melodieën blaasde, ten einde den al te vurigen strijd lust der krijgers te matigen, opdat zij niet door overmoed mochten meêgesleept worden en zich nutteloos in het gevaar zouden storten.

Pythagoras bevoel de muziek aan tot reiniging des gemoeds en tot beheersching der zinnelijke driften. Zijne leerlingen zongen daarom een lied voor zij zich te slapen legden en meenden zich daardoor tot een rustigen slaap en tot profetische droomen voor te bereiden.

Wat ten slotte de mythe betreft, volgens welke Amphion alleen door de macht van zijn spel de ringmuren van Thebe zou opgebouwd hebben, daarvan zou men allicht aanstonds zeggen dat zij tot het gebied der fabelen behoort, en toch is zij misschien slechts de dichtelijke uitdrukking eener historische waarheid. Amphion toch kan door zijn spel het volk tot eendrachtige samenwerking hebben aangespoord, zoo dat het als één man de handen aan het werk sloeg en met vereende kracht de muren opwierp, die het tegen zijne vijanden moesten verdedigen.

(Slot volgt.)

De druiven en het licht.

Het is overbekend dat het licht een der eerste levensbehoeften voor de planten is; maar dat vooral het rijpen der druif nauw met den invloed van het licht samenhangt, blijkt uit de onderzoekingen van den natuurkundige Dr. De Villanova, die eene reeks proeven met rijpende druiven genomen heeft. Hij is tot de slotsom gekomen, dat de druif (namelijk de bezie zelf), die aan het zonlicht is blootgesteld, een veel grooter hoeveelheid suiker en minder zuur bevat, dan wanneer zij in het duister gehangen heeft. Het spreekt van zelf dat hij zijne waarnemingen nam op denzelfden stok en zelfs op denzelfden tros.

De druif, die het zonlicht rechtstreeks ontvangt, bevat gemiddeld 3.79 procent suiker meer en 1.23 procent zuur minder, dan wanneer zij van den invloed der zonnestralen verstoken blijft. Deze proeven, ofschoon oppervlakkig van weinig nut schijnende, kunnen toch in de practijk menigen dienst bewijzen. Vooreerst leeren zij dat de druif steeds op eene bij uitstek zonnige plek moet geplant worden, en vervolgens kunnen zij bijv. dienen om bij benadering de waarde van een wijnberg te bepalen. Wanneer men weet dat de druiven volop zonlicht genieten, en de luchtgesteltenis der streek legt de ontwikkeling der plant geen hinderpaal in den weg, dan kan men zeker zijn dat de vruchten zoet en sappig zullen zijn.

De oude schilderij.

Eene vertelling van A.W. Bos.

(Vervolg.)

Den volgenden dag was Jan reeds vroeg aan 't werk. Onder de werkzaamheden stelde Jan de reden al op, die hij tot Nathan Cracau zou houden, zocht hij antwoorden op de vragen van Nathan, die hij zelf uitdacht. - Ongeveer om tien uur ging de deur open en stond Nathan Cracau in de kamer.

‘Morgen, Jan.’

‘Morgen, Nathan, wel geslapen?’

‘t Kan niet beter, Jan.’

‘Zoo, dat doet me genoeg.’

Nathan ging regelrecht naar de schilderij en zegde: ‘Wel, Jan, zal ik haar maar meênemen?’

‘In het geheel niet, Nathan! Is zij u honderd franken waard, - mij ook.’

‘Royaal gesproken,’ riep Nathan lachend; ‘maar dat is de vraag niet. - Wilt ge haar verkoopen, ja of neen?’

‘Neen, Nathan.’

‘Even goede vrienden,’ zegde Nathan Cracau en ging de prenten aan de andere muren eens bezien. - Na eenige oogenblikken zich daarmede bezig gehouden te hebben, zeî hij:

‘Wilt ge twee honderd franken voor uw schilderij hebben, Jan?’

‘Nog geen drie honderd,’ zeî Jan.

‘Nu, drie honderd franken geef ik er ook nog voor,’ zeî Nathan.

‘Waarvoor?’ vroeg Netje, Jans vrouw, die juist met koffie in het werkplaatsje kwam.

‘Wel voor uw schilderij,’ gaf Nathan tot bescheid.

‘Voor welke schilderij, Nathan? Ik weet van niets.’

‘Voor onze schilderij met Maria,’ zei Jan tot zijne vrouw.

‘t Is veel, drie honderd franken,’ zei Netje Draed hardop.

‘Ja, lieve juffrouw, zoo'n bod krijgt ge er van uw leven niet meer voor!’

‘En toch verkoopen wij haar niet,’ zei Jan dadelijk.

‘Bedenk u er nog maar wat op,’ sprak Nathan, heengaande. ‘Ik kom morgen wel eens terug.’

Jan en zijne vrouw dachten den geheelen dag aan de drie honderd franken. - 't Was voor hen eene heele som, - 't aanbod was aanlokkelijk, en de beide echtgenooten besloten dan ook de meening van juffrouw Hard te vernemen. Het mensch was dien dag uit, maar des avonds, na het avondgebed, zou men er over spreken. De meening van juffrouw Hard was de schilderij te verkoopen en een schoon steenen beeld in de plaats te nemen. Vrouw Draed was terstond dezelfde meening toegedaan, maar Jan weigerde.

DE ARGALI'S.

‘Ik kan niet van de schilderij scheiden, zei hij. ‘Het stuk heeft in het geheel geene waarde en toch wil de jood het koopen. Waarom? Misschien om Maria, mijne dierbare moeder, te bespotten! Neen, dat nooit! Maria, wees duizendmaal gegroet!’ riep Jan en hij richtte een kushand naar de schilderij. De vrouwen brachten niets in 't midden; ze begrepen dat het toch niet zou helpen. Toen den volgenden dag de jood om antwoord kwam, deelde Jan hem dan ook mede dat hij het stuk niet kon krijgen, doch Nathan Cracau liet zich nog niet uit het veld slaan; hij scheen 't doek te willen hebben en hij bood vier honderd franken. - Jan ging voort met te weigeren, ofschoon zijne vrouw en juffrouw Hard hem om strijd aanspoorden, de schilderij te verkoopen.

‘Nu,’ zei Nathan eindelijk, ‘ik geef u er nog honderd franken bij, maar ook niets meer. Vijf honderd franken, 't is geene kleinigheid, zoo'n geluk overkomt u nooit meer!’

‘Doe het, Jan,’ zei vrouw Draed.

‘Ge moogt het niet laten,’ bracht juffrouw Hard in 't midden.

Er heerschte eene plechtige stilte in het werkkamerke. Jan zag beurtelings naar den jood en de schilderij. Hij voerde een hevigen strijd in zijn binnenste. Eindelijk zegevierde zijne liefde voor Maria en de oude schilderij, en met tranen in de oogen riep hij:

‘U verlaten, Maria? - Dat nooit! - Wees duizendmaal van mij gegroet!’

‘Nathan Cracau,’ sprak Jan, ‘ge kunt het doek niet koopen.

‘Ge zijt een domme vent, Jan!’

‘t Kan gebeuren, Nathan. Maar toch krijgt gij het doek niet.’

De jood ging heen en kwam niet terug. De vrouwen waren getroffen over het besluit van Jan. Ze zegden evenwel niets en gingen naar het woonvertrek van juffrouw Hard. Nauwelijks had Jan de beide vrouwen boven gehoord of hij viel op de knieën en dankte Maria voor hare hulp en bijstand. Tegelijk bad hij eenige ‘Wees gegroeten’ tot rust zijner overledene moeder, die altijd een grooten eerbied voor de schilderij getoond had. ‘Maria, wees duizendmaal gegroet,’ sprak hij opstaande en na eenige oogenblikken klonken de vroolijke hamerslagen weêr door het werkkamerke.

III.

Op den namiddag van den 16^{den} juni van hetzelfde jaar als wij in het vorige hoofdstuk geschreven hebben, gingen twee personen, een man en eene vrouw, door de Augustijnen-sstraat te Antwerpen. De man scheen haast te hebben, want wij hooren hem aanhoudend zeggen: ‘Netje, stap wat harder, het gaat binnen kort zes slaan.’ - De vrouw gehoorzaamde aanstonds aan 't verzoek om het even snel weêr te vergeten. - Het mensch scheen ook erg vermoeid te zijn: haar gang was traag en loom.

Eindelijk was ons tweetal aan 't hoekhuis gekomen. De man ziet met welgevallen naar een bord op den muur en leest overluid:

‘Jan Draed maekt op de maet
Laerzen fijn van snee en draed.’

‘Mijn vader zaliger kon toch aardig dichten,’ zei hij bij zich zelven en meteen draaide hij de kruk om, doch - de deur is gesloten.

‘Zou juffrouw Hard uit zijn?’ zegt de man tot zijne vrouw.

‘Ik weet het niet, Draed,’ antwoordt zij.

Wij hebben dus met Jan Draed en zijne vrouw te doen, lezer. De menschen zijn op reis geweest, zij zijn hun neef te Leuven een bezoek gaan brengen. Juffrouw Hard heeft als naar gewoonte op de affaire gepast. Ze schijnt het ditmaal heel slecht gedaan te hebben, want, zoo als we zagen, stond Jan voor een gesloten deur.

‘Ik zal maar eens bellen, Net,’ zegt Jan tot zijne vrouw.

‘Doe dat, Jan.’

Jan belt. - Alles blijft stil. - Jan belt nog eens, ditmaal hard, zeer hard. - Alles blijft stil.

‘Jan Draed! - Jan Draed! - Hier is de sleutel!’ wordt er van de overzij geroepen. Jan en zijne vrouw zien achter zich en buurvrouw Willems komt met een sleutel aangeloopt.

‘Dag, Net, - dag, Jan,- goed vermaakt?’ zegt vrouw Willems.

‘Flink,’ zegt Net. - Jan spreekt niet: hij bidt zijne drie ‘Wees gegroten:’ het angelusklokje klepte. Daarom had de man ook zoo'n haast, hij wilde met slag van zessen thuis zijn om het ‘angelus’ voor de schilderij te kunnen bidden.

‘Ik had de kleine Lize nog wel gezegd,’ zegt vrouw Willems, ‘goed op te letten of er niemand bij u aan de deur kwam, maar ze schijnt op den loop te zijn, ik zie haar nergens. 't is een kruis, kinders, wees.....’

‘Buurvrouw,’ vraagt Jan, ‘waar is juffrouw Hard?’

‘Ik kan het u niet zeggen. - 't Mensch is heel den dag al zoo raar. - Ze is al driemaal uit geweest. - Straks is zij met de politie teruggekomen. En nu is ze alweêr een uur weg. Wat er aan scheelt weet ik niet.’

Jan en zijn vrouw zien elkaar vragend aan. Draed neemt den sleutel en opent de deur. - Alles is in orde. Hij gaat in zijn werkkamerke, ziet in 't rond en - verbleekt.

‘Net,’ roept hij, ‘Net!’

Zijne vrouw, die nog altijd met vrouw Willems stond te praten, komt naar binnen en gaat in het werkkamerke bij Jan.

‘De schilderij, Jan,’ roept zij. ‘Waar is de schilderij?’

Jan ziet zijne vrouw aan en aan de woorden van vrouw Willems denkende, zegt hij:

‘Gestolen, Netje. - De oude Jood.....!’ Jan zwijgt.

De schilderij was dus weg. - Of zij gestolen was, zullen wij later vernemen. Jan en zijne vrouw zien met meewarige oogen naar de plaats, waar het doek gehangen heeft. - Zij spreken geen woord, maar hun stilzwijgen en de tranen, die Jan stort, zijn op 't oogenblik veel welsprekender. - Ze zouden wellicht nog lang zoo gestaan hebben, hadde de komst van juffrouw Hard hun geene verademing komen schenken.

‘Juffrouw, waar is onze schilderij?’ roept Jan Draed, toen juffrouw Hard in 't kamerke trad.

‘Ik weet het evenmin als gij, Jan.’

‘Weet je het niet, juffrouw?’ vraagt Jan.

‘Neen, Jan. Gisterenmorgen hing zij er nog: ik heb er toen nog mijn gebed voor gedaan. En dezen morgen was zij weg. - Ik schrikte erg, toen ik haar niet zag. - Toen ik wat bij gekomen was, ging ik eens denken, wie er gisteren in 't kamerke waren geweest. Slechts twee hadden werk gebracht en die twee hadden beiden naar de schilderij gezien.

‘En wie waren dat?’ vroegen Jan en zijne vrouw bijna uit één mond.

‘Pater Ambrosius en Nathan Cracau,’ sprak juffrouw Hard.

‘Nathan Cracau!’ riep Jan. ‘Nathan Cracau,’ herhaalde zijne vrouw.

‘Ge begrijpt, dat ik dadelijk op Nathan dacht,’ zei juffrouw Hard.

‘Natuurlijk, natuurlijk,’ herhaalden Jan en zijne vrouw.

‘Maar de man is zoo onschuldig als een pas geboren kind,’ hernam juffrouw Hard. ‘Ik ben bij de politie geweest, - ze hebben een onderzoek ingesteld, zoowel hier als bij den jood, maar 't heeft alles tot niets geleid. De *commissaire de police* heeft mij bovendien gezegd, dat de onschuld van Nathan Cracau hem overtuigend gebleken is.’

‘Dus is onze schilderij weg,’ riep vrouw Draed, ‘want pater Ambrosius zal ze toch wel niet hebben.’

‘Wel neen,’ sprak juffrouw Hard; ‘ik heb zijn eerwaarde zelf de deur uitgelaten.’

‘Onze schilderij is weg!’ riep Jan. ‘Maar ik zal haar terug krijgen! - Maria zal mij helpen zoeken! Ik zal haar vinden. Zij verlaat hare kinderen niet! Kom, bidden we om hare hulp en bijstand!’

Jan Draed, zijne vrouw en juffrouw Hard knielden neder en na eenige oogenblikken klonk het: ‘zoete, lieve Moeder Maria, bid voor ons,’ het eenige wat in het werkplaatske gehoord werd. En dat ‘Maria bid voor ons,’ ‘help ons door uwe voorspraak’ werd iederen dag herhaald, doch vruchteloos; de schilderij was wege bleef weg. Verlaten wij echter even Jan Draed om een bezoek te brengen aan de pastorie.

(Slot volgt.)

[Nummer 47]

Fanny.

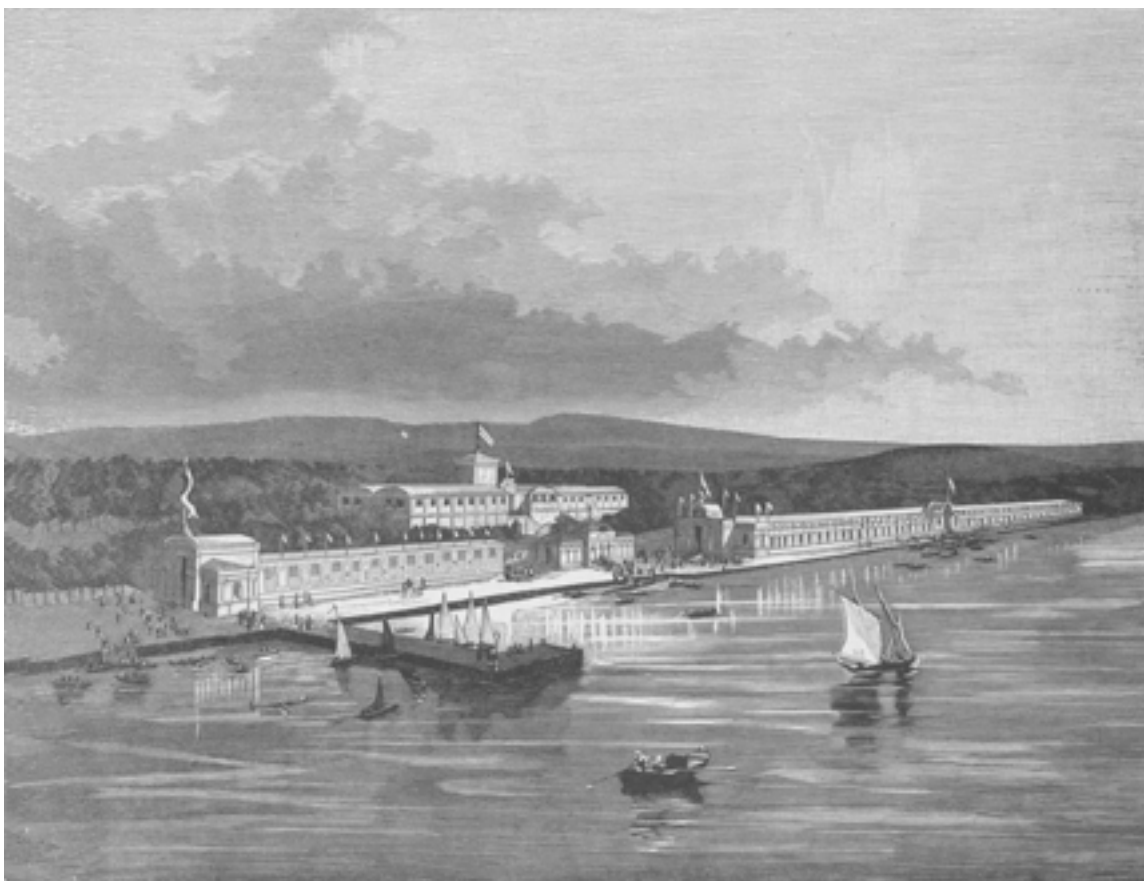
Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

Met zekere eerbiedige belangstelling werd zij door een paar heeren, die in dezelfde coupé zaten, gaêgeslagen; doch daarvan bespeurde zij niets; zij was nu weêr geheel en al bezig met dien ééne, aan wien zij in de laatste dagen kunstmatig weinig had gedacht. Waar zou hij nu wel zijn? Zou hij weten, dat zij op weg was naar Overveen? Zou hij op dat zelfde oogenblik aan haar denken? Zou hij bij de eerstvolgende ontmoeting tot een verklaring komen? Haar hart zei 'Ja,' en dat 'Ja' riep duizend echo's in haar wakker.... als bij tooverslag was de plooi verdwenen, en haar gelaat glansde van innerlijk geluk..... En wat zult gij dan antwoorden, en wat zal pa er van zeggen, dat gij uwe hand schenkt aan een protestant?..... de plooi keerde terug..... niet lang echter; want de gedachten verdrongen elkander snel. Blijde, verontrustende, nieuwsgierige - naar het geschenk, dat hij voor haar zou meêbrengen - dwarrelden in bonte mengeling dooreen in die eigenaardige, behaaglijke verdooving, waarin de gedachten als wegglijden, gelijk een westenwindje over een stroomend water - een toestand, waarin men stof vergaart voor droomen, die ons onverklaarbaar schijnen, wijl wij ons niet herinneren aan hetgeen er in wordt afgespeeld gedacht te hebben.

De waarschuwing 'Haarlem!' klinkt Fanny toe als een stem uit de andere wereld, doch de beweging van een medepassagier, om uit

HET GEBOUW DER TENTOONSTELLING TE TRIËST.

te stappen, brengt haar tijdig tot de wezenlijkheid terug, en weldra staat zij op het perron. Tante's gegalonneerde palfrenier, haar nog van een vroeger bezoek bekend, nadert met de noodige buiging, ontlast de aangekomene van de lichte bagage, welke zij in de hand houdt, ziet toe, dat de rest uit den goederenwagen wordt gehaald, geeft bevelen voor de bezorging enz. Wij willen den man niet verdenken, maar de schijn, dat Fanny's figuur wel eenigen invloed op zijn vlugheid uitoefent, is er. Wat hiervan ook zij, binnen minder dan vijf minuten is alles geregeld, en rolt de *panier* met Fanny naar Overveen.

Kent gij Overveen, lezer? Of liever, hebt gij Kennemerland ooit in zijn lentekleed, in den tulpen- en hyacinthentijd gezien. Zoo niet, dan zal het u moeielijk vallen, u er een denkbeeld van te vormen. Verbeeld u uitgestrekte velden, zoo ver het oog reikt, herschapen in een reusachtigen bloementuin. De indruk, welken dit schouwspel bij den eersten aanblik maakt, is niet weêr te geven. In de verte schijnen die onafzienbare bloembedden een kostbaar, onvergelykelyk schoon tapijt van de heerlijkste kleuren en de grilligste schakeeringen, naar gelang er het zonnelicht gesluierd, door een wolk heen, op valt, of er zijn volle stralen over uitgiet. Hier ziet gij een partijtje zacht verlicht, daar schuilt een gedeelte weg in een geheimzinnige schemering, ginds danst een gulden glans over de duizenden tinten - in één woord, men geniet een tafereel zóó schilderachtig, zóó tooverachtig, dat men onwillekeurig denkt aan den verloren Hof onzer eerste ouders, en rondblikt, of niet de engel met het vlammeende zwaard gereed staat, om den oningewijden indringer van deze heilige plek te verwijderen.

Door dat paradijs nu, hoewel reeds op enkele punten hoopen afgesneden, verwelkte hyacinthen getuigden, dat ook hier de schijn bedriegt, daar de waarde niet in de zichtbare bloemen, maar in de onzichtbare bollen steekt - even als bij den mensch in het hart, en niet in de schoonheid van gelaat of vormen - reed Fanny naar de villa van hare tante, mevrouw Dezenaar. Het was de eerste maal, dat zij dit tooneel aanschouwde, en zij werd niet moede er hare oogen aan te verzadigen; uit ieder kelkje dier ontelbare bloemen wuifde het zoele windje haar een welkomstgroet toe; allerlei gevleugelde stemmen fluisterden haar minnezangen in de ooren; daar waren er zelfs, die een naam durfden spellen..... hé, dacht ze eensklaps, dat is vreemd, daar heb ik nog niet aan gedacht; hoe zou zijn voornaam wezen? Laat eens zien... zijn voorletter is 'T'.... Zou hij Theodoor heeten.... of Thomas.... - Theophile, giegelde een stemmeke - ... Fanny, denkende aan den fameuzen Amsterdamschen haar-artist van dien naam, glimlachte even over die ondeugendheid.... Ik weet waarlijk niet, hoe hij anders zou kunnen heeten dan Theodoor, of Theophile, of Thomas.... 'n leelijke naam... of het zou Tancredo moeten wezen - of Teunis giegelde weêr de stoutert van zoo even - ... Teunis, herhaalde ze werktuiglijk, en schoot toen in een lach, die den koetsier even het hoofd deed wenden. Nog was zij het niet met zich zelve eens, toen de *panier* voor het doel harer bestemming: 'Villa Nuova,' stilhield. Voordat de palfrenier bij de hand was, om zijn plicht te doen, was Fanny reeds uit het lage rijtuigje gesprongen, over het schoone, met mozaïek-perken pronkende terras gehuppeld en de trap naar de warande opgetrippeld, waar tante haar in de armen sloot, onder den uitroep: 'Welkom, welkom, lieve Fan. Hemel, wat zijt ge groot geworden, kind, sinds ik u het laatst heb gezien. Ge moet me niet kwalijk nemen, *ma chère*, dat ik u niet ben komen afhalen; ik had weêr *migraine*, mijn oude kwaal, kind. Och, och, wat is dat toch lastig! Wat ik er al niet voor gedaan heb, daar hebt ge geen denkbeeld van. Er

is geen dokter of professor in heel Amsterdam, dien ik niet heb geraadpleegd, en ze weten er allemaal niets van, *absolument rien*. Deze raadt dit, gene dat, maar wat ik ook doe of laat, telkens komt de pijn terug. En hoe maakt het de familie Zuidhoek? En hoe was het met pa, toen ge hem verliet? Nog altijd zoo'n drukke praktijk? *A propos*, Fan, wil u ook iets gebruiken? Niet, kind? Ge hebt anders maar te commandeeren, hoor; want ik heb last gegeven, dat ze op uw wenken moeten vliegen als voor een koningin. Wel, wel.... ja, ja.... wat wilde ik ook weêr zeggen? O ja, en hoe is 't u in Amsterdam bevallen. Zeker voortreffelijk, hè? Natuurlijk. En wat hebt ge prachtig weêr getroffen, buitengewoon voor dezen tijd van het jaar, zoo zacht alsof het in den zomer was.... En nu blijft u zeker minstens een paar maanden hier, hè? Niet? maar veertien dagen; maar kind, ik heb er vast op gerekend, dat ge tante den heelen zomer gezelschap zoudt houden. Of zijt ge bang, dat het gezelschap van tante u vervelen zal? Kom, kom, geneer u maar niet; zeg maar 'ja,' ik weet het toch wel. En wat zal juffrouw Jeannette staan te kijken! Maar 't is waar, ge kent juffrouw Jeannette nog niet; 't is mijn nieuwe gezelschapsdame, een heel lief, welopgevoed meisje; alleen wel wat druk voor me. Enfin, aan allen mankeert wat. Ze is van Rotterdam, uit een heel nette familie, maar niet bemiddeld; ze is dertig jaren, musiceert heel aardig.... o, ik weet zeker, dat ge beiden beste maatjes zult worden. En wat staat dat hoedje u lief; zeker van madame Beauharnais, uit de Kalverstraat. Maar kind, ontdoe u toch van hoed en mantel....'

Zoo ratelde mevrouw Dezenaar, een vijftigjarige, kinderlooze weduwe, voor wie juffrouw Jeannette wel wat druk was, en die zoo erg aan *migraine* leed, aan één stuk door, zich bijna geen tijd gunnende om adem te halen. Fanny zag ter nauwernood kans, om den vloed van vragen te beantwoorden, en het binnentreden van juffrouw Jeannette was voor haar een uitkomst, een verpoozing; want verondersteld ook, dat deze even vlug van tong was als tante, verbood haar toch de beleefdheid, die hoedanigheid in de eerste oogenblikken aan den dag te laten komen. De gezelschapsjuffrouw, ondanks haar dertig jaren - door tante terstond onbarmhartig verraden - een nog zeer jeugdig uitziende brunette, met een ranke gestalte en een vriendelijk gezichtje, maakte op Fanny een zeer gunstigen indruk. Al spoedig waren zij met elkander op vertrouwelijken voet, en reeds den tweeden dag glipten wederzijds de kleine geheimen over de lippen. 't Is zonderling, en toch geen zeldzaam verschijnsel bij jeugdige meisjesharten, om zich eer te ontsluiten voor vriendinnen van weinige dagen dan voor vriendinnen van ouderen datum, of zelfs voor bloedverwanten. Intusschen, hoe gaarne Fanny haar nieuwe vriendin, die, op de wandelingen en de rijtoertjes, welke ze samen maakten - tante had alle dagen een andere nuance van *migraine*, nu eens als gevolg van te vroeg, dan van te laat opstaan, van te weinig of te veel eten, van te weinig of te veel wandelen enz., - haar meer en meer innam, ook het hoogste blijk van vertrouwen gegeven had, door haar het groote geheim te verklappen, achtte zij het toch voorzichtiger, hiermede tot na Van Straalen's bezoek te wachten.

De verklaring.

Sedert Van Straalen van Fanny afscheid had genomen, had hij veel gemijmerd en verlangd. Overeenkomstig zijn besluit, in den nacht na het diner bij Zuidhoek genomen, om Tagrogski inlichtingen te vragen over diens raadselachtige waarschuwing, had hij dezen den volgenden dag inderdaad gepolst. Dit bracht hem

evenwel weinig verder, daar de zanger niets meer wist dan dat juffrouw Fleurisson en mevrouw Zippelaar zich eenigen tijd over Van Straalen en Fanny op voor hen minder vriendschappelijke wijze met elkander bijna fluisterend hadden onderhouden; hij had slechts enkele woorden van de oude vrijster opgevangen, en daaruit afgeleid, dat mejuffrouw Fleurisson, van bekend jaloersch, nijdig karakter, Van Straalen een kwaad hart toedroeg.

‘Maar, mijn waarde,’ had Van Straalen hem afgevraagd; ‘wat zou mejuffrouw Fleurisson dan toch wel aanleiding kunnen geven om mij vijandig te zijn?’

‘Dat weet ik waarlijk ook niet,’ had de andere geantwoord; ‘doch al zou het alleen maar om het vermoeden wezen, dat gij aan de logée van Zuidhoek het hof maakt - kom, kom, beken maar, dat ge verliefd zijt - dan is dat voor zoo'n harpij al meer dan voldoende, om te trachten, een stok in het wiel te steken. Ik ken haar: ze kan van een engagement niet hooren, zonder aschgrauw te worden van afgunst, en al wie in den kring, waarin zij zich beweegt, het waagt een andere vrouw liever te vinden dan haar - zonder nog in de verste verte aan iets anders te denken - die kan er zeker van zijn, zich haar duurzamen haat op den hals te hebben gehaald. Ge kunt u zoo'n wezen niet denken, hè? En toch, Van Straalen, 't is zoo. Ook mij, omdat ik me aan het diner nog al bezig hield met het jonge dingetje van Santbeek - die mijn dochter kon zijn - heeft ze den geheelen avond met haar groene oogen scheel zitten aan te zien. Enfin, ik lach er wat meê; maar gij, die ernstige plannen schijnt te hebben, u beveel ik ten dringendste aan, haar in het oog te houden. 't Is een slang.’

Onvoldaan was Van Straalen naar zijn woning terug gekeerd; want behalve dat hij niets positiefs had vernomen over mejuffrouw Fleurisson, was hij wrevelig, dat ook Tagrogski hem al in de kaarten had gekeken, terwijl hij, ondanks zijn scherts tegenover eenige vrienden bij ‘Kras,’ meende tot nu toe zijn zaak als een echt diplomaat te hebben behandeld. Evenwel zijn misnoegdheid was spoedig geweken. Het was immers in 't geheel geen schande, dat hij beminde, en dan zoo'n lief en geestig wezentje als Fanny Volkert! Daar zouden ongetwijfeld nog wel meer jaloerschen komen, wanneer zij wisten, hoe goed hij met haar stond. Dus, wat kon het hem eigenlijk schelen, en wat maalde hij om dat *être* van 'n juffrouw Fleurisson.... niets, volstrekt niets. Terwijl hij dat alles luide murmelde, was hij voor den spiegel gekomen. Met een triomfantelijk air poseerde hij een oogenblik, streek de punten van zijn knevel op - als wilde hij, in navolging van het stekelvarken, er zich meê wapenen tegen een aanval -, en schoot in een hartelijken lach. ‘Die zotskap!’ riep hij uit; ‘ze had misschien verwacht, dat ik haar zou vragen..... Het denkbeeld alleen van aan zoo'n slangevel gekoppeld te wezen, doet u huiveren, als kreeg ge een stortbad. Neen, bouwvallige mejuffrouw Fleurisson, voor u is de kans voor goed verkeken, tenzij ge een Uriah Heep op uw weg mocht ontmoeten; ge blijft een oude vrijster, en spuw nu maar zooveel gal als ge wilt: ik tart u.’

Bij die laatste woorden wierp Van Straalen andermaal een blik in den spiegel, en keek zich zelven strak, uitdagend in de oogen, als ware het teruggekaatste beeld niet zijn eigen persoonlijkheid, maar de gehate figuur zijner vijandin. Hij gevoelde zich nu verlicht, en kon zich weêr onverdeeld wijden aan haar, voor wie hij des noods de heele wereld zou uitdagen, op alle wapenen. Hare genegenheid maakte hem rijk en sterk genoeg, om voor niets of niemand terug te deinzen, al stond een heirleger Fleurissons tegen hem op.

Hoe meer echter de dag naderde, waarop hij zich had voorgenomen, zijn beloofd bezoek af te leggen, hoe ernstiger hij werd. Wêl verlangde hij er naar uit al de krachten zijner ziel; doch de stap, dien hij ging doen, was van te groot gewicht, om er luchtig

over te denken Verondersteld eens, dat ze, ofschoon hem liefhebbende, het bezwaar, dat hij protestant was, onoverkomelijk achtende, hem afwees. Of wèl, ze stelde hem de voorwaarde, dat hij roomsch moest worden.... wat zou hij in het

laatste geval doen? Het stuitte hem tegen de borst, schijnbaar tot een anderen godsdienst over te gaan. Maar wat zou er overigens tegen zijn, daar hij zich evenmin protestant als katholiek of jood kon noemen?... Zij weet dat - mijmerde hij voort - ik heb het haar duidelijk genoeg te verstaan gegeven, en ze zal derhalve van mijne zijde geen tegenstand verwachten... En toch neen, dat doe ik niet, nooit! Ik wil later het verwijt niet hebben, dat ik haar bedroog; dat ik om haar een geloof omhelsde, waarvoor ik onverschillig ben. Blijf ik wat ik ben: niets, dan is het een natuurlijke zaak, dat ik haar niet naar de kerk vergezel; word ik roomsch, dan kan ik dat niet nalaten zonder haar verdriet aan te doen. Mocht ze dus inderdaad plan hebben, om mij zoogenaamd te bekeeren, dan zal ik haar ronduit verklaren, hoe ik in het algemeen over godsdienst denk; dat ik elke godsdienstige overtuiging eerbiedig, doch met den besten wil ter wereld zelf niet gelooven kan. Dat moet ze, dunkt me, meer eerbiedigen, dan dat ik dadelijk gereed sta, om naar den pastoor te gaan, ofschoon ik er niets van meen, en den huichelaar speel, heimelijk den draak steek met zaken, die haar heilig zijn.

De dag voor het bezoek was eindelijk aangebroken. 't Was heerlijk weder, 't lentezonneke scheen helder, en alles in de natuur stemde tot vroolijkheid. Ook op Van Straalen miste dit zijn invloed niet, zoodat hij, de laatste hand leggende aan zijn toilet, het bekende air uit den 'Trovatore': *Dieu, que ma voix implore* floot. 'Ziezoo, alles is in orde, en over een half uur vertrekt de trein,' sprak hij tot zich zelve. 'Laat ons nu eens zien, dat wij het geschenk goed ingepakt krijgen. Inderdaad een allerliefst, smaakvol werkmandje! Wat maken ze die dingen toch chique.... en bovendien pluche, *haute nouveauté*, zoo als Cossa me verzekerde. Wat zal dat aardig zijn, als ik ze daaruit, haar eerste geschenk, zie werken.... ik tegenover haar, in onzen kleinen biekorf... Ik wenschte wel, dat het al morgen was..... kom, vent, moed; als uw vrienden u zagen, zouden ze u hartelijk uitlachen... en daar zouden ze waarachtig gelijk in hebben..... ik, Van Straalen, bang!.... Goed zoo; het inpakken gaat me beter af dan ik had verwacht. Nu nog even een glas port, en dan op weg naar het onbekende!

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Het gebouw der tentoonstelling te Triëst.

Op den 30^{en} september dezes jaars viert de stad Triëst het vijfde eeuwfeest harer aansluiting bij Oostenrijk. Om aan de herdenking van dezen gewichtigen dag zooveel mogelijk luister bij te zetten, hebben de voornaamste burgers dezer stad in juni van het vorige jaar een plan ontworpen tot het houden eener tentoonstelling. Bij eene eerste vergadering tot dit doel gehouden onder voorzitterschap van den heer C. Reinelt, president van de kamer van koophandel, werd reeds eene som van 70.000 florijnen bijeen gebracht en eene commissie benoemd, die de noodige stappen zou doen om het plan uitvoerbaar te maken. Spoedig bleek door een aantal bijdragen, zoowel van particulieren als van de regeering, van de gemeente en de kamer van koophandel, dat het ontwerp met algemeene ingenomenheid werd begroet. Weldra werd door het technisch comitee besloten het gebouw te doen stichten naar eene

teekening van den architect Berlam, wiens ontwerp door onze gravure wordt voorgesteld. Het gebouw ter rechterzijde heeft eene oppervlakte van 18,352 vierkante meters, het middelste met zijn monumentalen ingang beslaat 1300 vierkante meters en de vlakte-inhoud van den linkervleugel, waar de bezoekers het gebouw zullen binnen treden, bedraagt 2400 vierkante meters. Triëst, aan de Adriatische Zee gelegen, is de oostenrijksche haven bij uitnemendheid. Geen wonder dan ook, dat de regeering er het hare toe bijdroeg om dit grootsche plan te doen slagen; want deze internationale wedstrijd, welke van 1 augustus tot 15 november zal voortduren, belooft niet alleen den naam van Triëst op aller lippen te brengen; maar hij belooft ook lauweren voor geheel Oostenrijk.

Een buurpraatje.

't Is een aardig landelijk groepke, eene bekoorlijke idylle, die de schilder ons hier op het doek gebracht heeft. Uit dit paneeltje waait ons als het ware de frissche, reine, opgeruimde atmosfeer van het landleven tegen; bij den aanblik er van voelen wij ons verplaatst te midden dier eenvoudige lieden, welke des avonds, wanneer de stedeling in koffiehuisen, sociëteiten en schouwburgzalen een ondankbaar genot najaagt, zich met een gemoedelijk buurpraatje over een en ander weten te vermaken.

Want dat zij zich wezenlijk vermaken - en misschien meer dan de stedeling in zijne schitterend verlichte zalen, waar hij op straffe van voor vervelend door te gaan aan een eindeloozep wedstrijd van gedwongen geestigheden en valsch vernuft moet deelnemen - dat bewijzen de vergenoegde trekken van het drietal. De oude man kort zich den tijd met zijne gereedschappen eens na te zien, terwijl zijne dochter alvast de aardappelen schilt, die voor het sober maal van den volgenden dag moeten dienen. Buurmans Hannes komt met zijn pijpke in den mond over het hekken leunen en... ziedaar al het noodige voor een genoeglijk uurtje! Wat is de eenvoud der landlieden toch benijdenswaardig!

De laatste koning van Granada neemt afscheid van zijne stad.

Door den machtigen graaf Juliaan, gouverneur van Ceuta, die het Westgothische koningshuis wilde doen vallen, in Spanje geroepen, over wonnen de Arabieren koning Rodericus in den veldslag van Xerès en welhaast viel het geheele spaansche schiereiland tot aan de bergen van Asturië, waar Pelagius, een opperhoofd der Westgothen, zijn onafhankelijkheid handhaafde, in de macht der Muzelmannen. Pelagius en zijne opvolgers zetten alleen den strijd tegen de Mooren voort; in dien worstelstrijd, welke eeuwen duurde, had het kleine koninkrijk Asturië zich voortdurend uitgebreid, en strekte de muzelmansche heerschappij zich ten laatste nog slechts enkel uit over het koninkrijk Granada. Dit rijk bleef bestaan tot aan het einde der XVe eeuw, dank zij den onderlingen naijver der koningen van Castilië en Arragon en de hulp welke de muzelmansche vorsten van Afrika boden. Maar na de vereeniging der koninkrijken van Castilië en Arragon tengevolge van het huwelijk van Isabella van Castilië met Ferdinand van Arragon, kon het koninkrijk Granada niet langer aan de wapenen der kristenen weêrstand bieden. Het werd veroverd in 1492.

‘Toen Boabdil,’ zegt Chateaubriand in zijn werk *‘De laatste der Abencerragen’* zich gedwongen zag het rijk zijner vaderen te verlaten, hield hij op den berg Padul stand. Van die verheven plek had men het gezicht op de zee, waarop de rampspoedige monarch zich naar Afrika ging inschepen; men ontwaarde ook Granada, de Vega en de Xenil, op welks oevers de tenten van Ferdinand en Isabella verzezen. Op het zien van dat schoone land en de cypressen, welke nog hier en daar de graven der muzelmannen overschaduwden, stortte Boabdil overvloedige tranen. De sultane Aïxa, die hem met de grooten van zijn hof in de ballingschap vergezelden, voegde hem daarop smadelijk toe:

‘Ja, ween nu als eene vrouw over hetgeen gij niet als man hebt weten te verdedigen.’ Zij daalden den berg af en Granada verdween voor altijd uit hunne oogen.

De Mooren van Spanje, die het lot van hun koning deelden, verstrooiden zich in Afrika; doch steeds bleef in hun nieuw vaderland de herinnering aan het oude vaderland in hen levendig en nooit konden zij het ‘Paradijs van Granada’ vergeten, welks gemis niets hun kon vergoeden.

Een nieuw model paraplu.

Bij al den vooruitgang, dien wij dagelijks op elk gebied waarnemen, is het wel te verwonderen dat de paraplu, dat onmisbaar instrument, die onafscheidelijke gezelschap des menschen bij sneeuw- en hageljacht en buiige dagen, nog zoo lang op een trap van onvolmaaktheid is blijven staan. Of is het geen ongerief van onze tegenwoordige paraplu's, dat wij ze nooit recht boven het hoofd kunnen houden? Dragen wij ze met den stok vlak voor het gezicht, dan stellen wij den rug, behalve aan den regen, ook bloot aan de droppels, die van de punten der paraplu druipen. Houden wij den stok daarentegen links of rechts van het hoofd, dan berooven wij onvermijdelijk een der schouders van de behoorlijke beschutting.

Eere daarom aan den vindingrijken Engelschman, die op het denkbeeld gekomen is, deze hinderpalen weg te nemen. Hij heeft eene paraplu vervaardigd, waarvan de stok in twee deelen kan gesplitst worden, die tegen de schouders leunen. Daardoor wordt niet alleen het vasthouden van het regenscherm minder vermoeiend, maar is het ook mogelijk de paraplu recht boven het hoofd te houden, zoodat rug en schouders behoorlijk gedekt blijven.

Achterstaande afbeelding geeft den lezer een denkbeeld van het nieuwe regenscherm en stelt hem tevens in staat te oordeelen of door de practische verbetering de uitwendige vorm aan sierlijkheid gewonnen heeft.

Het eenig ongerief, aan dit nieuw model paraplu verbonden, is, dat men er nooit met tweeën onder loopende kan - iets wat in sommige gevallen zeer onaangenaam kan zijn.

Een bezoek aan eene Klokkengieterij.

(Vervolg.)

III.

Toen ik den eersten voet in de klokkengieterij zette, brandde de oven hoog op; men zou dien dag een zestal klokken gieten, dus een gewichtige dag in eene klokkengieterij. Toch moet ik zeggen dat het alles behalve een feestdag was voor den heer Fritsen. Het klokkengieten heeft toch dit eigenaardige, dat de meester zijn eigen meesterknecht, zijn eigen knecht, ja, zelfs zijn eigen loopjongen moet zijn en letterlijk niets aan andere handen kan overlaten. Zoodra echter het smeltend metaal in den oven ligt te borrelen en te spatten, zijn de grootste werkzaamheden afgelopen. Immers de kunst van een klokkengieter is niet zoozeer gelegen in het afleveren van een keurig stuk gietwerk, dan wel in het leveren van eene klok, die onberispelijk van vorm en ten gevolge daarvan, harmonisch van toon is.

Over het verkrijgen van dit harmonische beslissen de werkzaamheden en berekeningen, welke aan het gieten vooraf gaan. Om daar een denkbeeld van te geven zal ik hier in 't kort meêdeelen wat de heer Fritsen er mij van verhaalde:

Zoodra een klokkengieter eene bestelling heeft gekregen, begint hij, naar gelang van de afmetingen der te gieten klokken, hare modellen en vormen te ontwerpen. Vlak naast den oven wordt daartoe op een fondament de kern der klok gemetseld van steen en deze kern tot op de vereischte dikte aangevuld met zeer zuivere leem, gemengd met paardenmest. Elke laag leem wordt behoorlijk door middel van vuur gedroogd, alvorens men aan eene tweede begint en tevens door een kompas, dat

in een ijzeren spilstok draait, welke juist in het midden der kern geplant is, effen gestreken. Het zuiver maken van de kern is van het hoogste gewicht, dewijl daarvan de inwendige vorm der klok afhankelijk is.

Is de kern gereed, dan moet ongeveer op dezelfde wijze de zoogenaamde ‘valsche klok’ vervaardigd worden, of liever het eigenlijk model voor de klok, die gegoten moet worden. Het maken dezer ‘valsche klok’ is de grootste kunst van een klokkengieter. Vooraleer hij daaraan kan beginnen, moet hij berekend hebben haar vorm, hare dikte, haar diameter, hare hoogte, om als slotsom van die berekening tot haar harmonisch geluid te besluiten.

EEN BUURPRAATJE, NAAR J.R. WEHLE.

In het atelier van den heer Fritsen stonden enkele afgewerkte klokken, waarmee hij eenige proeven nam, om mij te laten hooren wat er van eene goede klok gevraagd wordt. Een houten hamer nemende sloeg hij op den rand, welke het grondgeluid moet geven. Een welluidend gebrom was het antwoord. Laat ons aannemen dat het C was. Een slag met den hamer hooger dan de plaats waar de klepel zal aanslaan deed de E trillen, terwijl het bourdongeluid van de C het accompagneerde. Een derde slag boven tegen de klok riep een toon in het leven, zoo gemengd dat ik in het begin niets kon onderscheiden, doch weldra hoorde ik zeer duidelijk de G en daar boven

uit de hooge C weêrklinken, terwijl te gelijker tijd de grondtoon en zijne terts meêstemde in het harmonisch klokgeluid. Met een houten hamer kan men eene klok niet doen spreken, zoo als zij uit de torens ons toeroept, doch deze kleine proef bewijst voldoende dat eene goede klok het geheele octaaf van haar grondtoon moet doen hooren.

DE LAATSTE KONING VAN GRANADA NEEMT AFSCHIED VAN ZIJNE STAD, NAAR GUSTAVE DORÉ.

Hoe de klokkenmaker dit resultaat bereikt is geen geheim, doch eene verklaring daarvan zou mij doen belanden op eene reeks van wiskunstige formules, welke de lezer mij zeker gaarne kwijtscheldt. Zeer vele klokkengieters, en vooral die van het buitenland, is het voornamelijk te doen, om zoo weinig metaal mogelijk aan eene klok te gebruiken en dus zooveel geld mogelijk er aan te verdienen; met dit uitgangspunt is het intusschen eene onmogelijkheid eene goede, harmonische klok te leveren. De beroemde Keizersklok van den Keulschen dom bijv. is eene prachtige klok, beschouwd uit het oogpunt van gietwerk, maar toch laat hare harmonische verhouding zeer veel te wenschen over. Of hier de zuinigheid de wijsheid heeft bedrogen, is eene quaestie, welke wel nooit aan de groote klok zal worden gehangen, maar niettemin is het een feit. Zeer vele buitenlandsche klokkengieters beschouwen

hunne kunst dan ook als eene bijzaak. In hoofdzaak zijn zij metaalgieters en willen het klokkengieteren er wel bij waarnemen, dat gaat zoo in één moeite door.

Keeren we na deze uitweiding naar het maken van den klokkenvorm terug. Het zal wel onnoodig zijn te zeggen dat aan het vervaardigen der zoogenaamde ‘valsche klok’ de grootste zorg moet besteed worden. Van eene fijnere soort leem wordt zij, op dezelfde wijze als de kern, laag voor laag met het kompas aangestroken en ten slotte met vet en reuzel afgewerkt om alle oneffenheden te doen verdwijnen.

Is nu de ‘valsche klok’ gereed, dan worden er de opschriften, figuren of versieringen op aangebracht, welke eenmaal op de klok zullen pronken. Deze figuren zijn in hout gesneden, waarvan met was afdrukken worden gemaakt en deze mallen van was worden op de ‘valsche klok’ gehecht. Thans komt het vervaardigen van den mantel aan de beurt, die zoowel de ‘valsche klok’ als de kern bedekken zal. De binnenzijde van dezen mantel eischt dezelfde zorgen als de buitenste van de ‘valsche klok,’ dewijl elke onregelmatigheid daarvan zich op de te gieten klok zou overdrukken; doch ook zijne constructie moet veel sterker zijn. Het gloeiend metaal, dat weldra tegen zijne wanden zal drukken, zal hem persen en wringen met eene kracht, welke men niet spoedig kan overschatten. Daarom wordt de klokkenvorm dan ook, nadat men de ‘valsche klok’ er heeft uitgenomen en de wasfiguren door vuur heeft doen smelten, met aarde aangestampt, zoolang men gelijkvloers is gekomen met den oven en de pijp, waardoor de klokspijs zal vloeien.

Alvorens daartoe over te gaan wordt er op gelijke wijze de klokkenkroon aan vast gemaakt, waaraan de klok zal opgehangen worden, en eerst dan kan men tot het gieten overgaan.

Zooals ik reeds in het begin zeide, kwam ik in de klokkengieterij aan, toen al deze werkzaamheden reeds waren afgelopen en het koper en tin in den oven lagen te borrelen. Het stoken van den oven is eveneens een van die onderdeelen van de klokkengieterskunst, welke niet te licht mag geteld worden. De oven wordt met hout gestookt en het aanbrengen van nieuwe brandstof moet zoo regelmatig geschieden, dat hij daardoor niet te veel afkoelt en ten gevolge daarvan geene aanmerkelijke vertraging brengt in het gelijkmatig smelten van het metaal. Ten andere moet de klokspijs dikwijls geroerd worden, om het geheel goed door elkaar te mengen, hetgeen geschiedt met lange boomen, die onder het roeren natuurlijk verbranden. Aan deze boomen zijn van boven dwarsplanken vast gemaakt, om het schuim van het kokende metaal te kunnen afroemen, en ook dit werk behoort door geoefende handen en liefst door die van den klokkengieter gedaan te worden, want de minste onreinheid van het metaal kan tot gevolg hebben, dat de met moeite gedane berekeningen en het vervaardigen van den klokkenvorm nutteloos worden.

De gemetselde goot, waardoor het vloeiend metaal in de vormen zal loopen, bestond hier uit eene breede voor, met drie dwarsvoren doorsneden, aan welker uiteinden de openingen voor de klokken waren. Het smelten hield lang tegen; want de koperen kanonloop, welke zich onder het metaal bevond, bleef lang weêrstand bieden aan de gloeihitte. 's Morgens was de oven reeds ontstoken en eerst 's avonds om 10 uur naderde het gewichtige oogenblik. De tijd van smelten wisselt af van 4 tot 14 uren naar gelang de klokspijs bestaat uit metaal van oude klokken of rood koper.

De heer Fritsen, die den geheelen dag in de weer was geweest, verscheen in zijn klokgieterscostuum en inspecteerde voor 't laatst het kokend metaal. In de gietvoor werden gloeiend kolen geworpen om haar een weinig op de hitte voor te bereiden, de oven werd gesloten, zes man, elk gewapend met een ijzeren staaf, welke het tweede gat, dat naar de klokken leidt, sluit, stonden op hun post, terwijl de heer Fritsen, op

het punt stond den stop van den oven weg te stooten. 'Klaar?' vroeg hij. 'Ja!' was het antwoord. Een drietal krachtige stooten volgden en de voorhoede van de klokspijs vertoonde zich in de goot. Zij bracht een verblindend licht meê, alsof geheel het gebouw in brand stond. Een geloei alsof de gloeiende massa woedend was, zoo lang opgesloten te zijn geweest, vergezelde den vuurloop. Uit de gaten, waarin zich het metaal stortte, stegen woedende vlammen op, welker hoorbaar suizen zich vermengde met het woeden van den steeds aanvloeienden vuurstroom. De grond dreunde en kraakte, en in den rooden vuurgloed vertoonden zich de gestalten van den heer Fritsen en zijne helpers als zooveel bezweerders van het indrukwekkend schouwspel, dat een golvende vuurzee kan opleveren.

Eerst toen begreep ik de woorden, waarmee Schiller in *Das lied von der Glocke* het gieten heeft beschreven:

Stoszt den Zapfen aus!
Gott bewahr' das Haus!
Rauchend in des Henkels Bogen
Schieszt's mit feuerbraunen Wogen.

Niet meer dan drie minuten had het gieten geduurd. De grond rookte nog wel en ook het metaal, dat zich in de goot had verhard, gaf nog een flauwen schijn, doch het ontzagwekkende verschijnsel had opgehouden. Het spreekt van zelf dat de klokkengieter gaarne onmiddellijk zijn werk zou willen zien, om te oordeelen hoe het is uitgevallen, doch de ondervinding heeft hem geleerd zich hieromtrent te bedwingen. De heer Fritsen, die daarenboven in zijn kunst vergrijsd is, weet wat hij doet, als hij den ovenstop terug stoot. Al zijne berekeningen zijn alsdan afgeloopen, alles heeft hij nagegaan en nogmaals nagegaan, de uitslag kan dus niet twijfelachig zijn.

Reeds den volgenden morgen werden de met zooveel moeite en zorgen opgebouwde klokvormen ontgraven, stuk geslagen en de klokken uit hare gevangenis verlost. Die het eerst voor den dag kwam woog 500 kilogrammen en droeg tot opschrift: JOSEPH ANDRIEUX ILLUSTRIS DEVOTUSQ. CIVIS SAMARANGANUS CUI DEUS BENEDICAT ME PIA LIBERALITATE MOTUS. S^o. JOSEPHO PATRONO ECCLESIA SAMARANGANAE DONO DEDIT A^o D^{mi} 1882 DII APRILIS. De grootste was bestemd voor den stadstoren van Nijmegen en woog 1400 kilogram.

Zoolang de klokkengieterij te Aarle-Rixtel bestaat heeft zij reeds meer dan vier duizend klokken de wereld ingezonden. Op niet minder dan vier wereldtentoonstellingen als te Londen, New-York, Parijs en Weenen werd het fabrikaat van den heer Fritsen bekroond, terwijl de jury van vier binnenlandsche tentoonstellingen eveneens de verdiensten der klokken van de firma Petit en Fritsen te Aarle-Rixtel met goud en zilver vereerde.

Na het gieten is de klok nog niet gereed om in den toren gehangen te worden. Daartoe moet haar eerst praten worden geleerd; want zoo als zij daar ligt, ongepoetst, ofschoon alles duidelijk is afgegoten, spreekt zij niet in den zuiveren klank die wordt gewenscht. Door middel van een draaiwerktuig, dat in beginsel geheel overeenkomt met dat van een kunstdraaier, wordt de klok geschuurd en ook zoo noodig op toon gebracht. Als eene merkwaardigheid kan ik hier meêdeelen, dat het draaitoestel van den heer Fritsen afkomstig is uit de werkplaats van den beroemden amsterdamschen klokkengieter Hémony en door zijne duurzame inrichting in staat is nog eeuwen diensten te bewijzen.

De proef, welke bewijst dat de klok goed is, wordt op eigenaardige wijze genomen. Nadat men zich eerst door hamerslagen overtuigd heeft dat de terts, quint en octaaf zuiver zijn, eene kunst veel moeilijker dan men op 't eerste gezicht zou zeggen, dewijl alleen het buitengewoon geoeffend oor dit kan uitmaken, laat men in de onmiddellijke nabijheid der klok, door een of ander instrument den grondtoon of bourdon der klok aanslaan. Is de klok zuiver van toon, dan zal zij door de trilling der lucht ook haar grondtoon laten hooren en dus meêtrillen.

Eerst nu is de klok gereed om verzonden te worden naar hare bestemming. De klokkengieterij van Aarle-Rixtel is daartoe zeer gunstig gelegen langs de Zuid-Willemsvaart, in de nabijheid van Helmond, hetgeen geen klein voordeel is. Uit den aard zijn zelfs de kleinste klokken, welke gegoten worden, zeer onhandelbaar voor het vervoer, doch hier behoeven zij slechts van de gieterij op de stoomboot gebracht te worden.

In het volgend nummer spreek ik over de carillons in Nederland.

(Wordt vervolgd.)

De macht der muziek.

(Slot.)

Na al hetgeen wij de vorige keer hebben medegedeeld over de treffende uitwerksels der muziek op het menschelijk gemoed, ons door de geschiedenis der oudheid opgeteekend, zou men allicht denken dat de macht dier goddelijke kunst in onze dagen is verlamd; want inderdaad, dergelijke verschijnselen als ons de ouden verhalen, komen tegenwoordig niet meer voor, en dit laat zich gemakkelijk verklaren.

De verheven eenvoud van de volken der oudheid was nog in harmonie met de natuur; het gevoel was bij hen even machtig als het verstand, terwijl het bij ons meestal voor koele berekening wijken moet. Wat hen aangreep, dat greep hun tot in het diepst der ziel. Vandaar dat zij zich lichter dan wij lieten meêsleepen door de muziek, die in hunnen tijd overigens veel eenvoudiger, krachtiger en indrukwekkender was dan thans. Onze ooren zouden hun eentonigen zang barbaarsch vinden, omdat onze zenuwen en gevoelsvermogens verfijnd en verweekelijkt zijn. Voor hen daarentegen was een machtig, donderend unisono eene weldadige melodie.

Met de veelzijdigheid der menschelijke ontwikkeling hield ook de muzikale eenvoud op en even als alle andere kunsten werd de muziek beschaafd en zelfs verschaafd. De kunst drong zich in de plaats der natuur, en uit het ongekunstelde krachtige kind der fantasie is een verfijnde weekeling geworden. Gezochte harmonieën hebben aan het effect zijne kracht ontnomen, en ons eigen gevoel is verzwakt. De muziek der ouden zouden wij niet meer begrijpen, zij zou ons dan ook niet bevallen; en van de toovermacht, die zij op de ouden uitoefende, kunnen wij ons geene voorstelling meer maken.

Dat ondervond de geleerde muzikkenner Meibom, die zijn geheele leven aan de studie van de muziek der ouden had gewijd en zich liet bewegen om te Stockholm voor een aanzienlijk auditorium grieksche strophen te zingen. In plaats van den bijval, dien hij verwachtte, oogstte hij tot loon zijner moeite slechts een luid spotgelach van zijn gehoor in.

De muziek volgens de opvatting der oudheid is dus, zooals Leibnitz terecht oordeelt, voor ons verloren gegaan, en met haar ook hare verwonderlijke macht op het gemoed van den mensch. Maar geheel machteloos en werkeloos is zij toch niet geworden,

en vooral sedert zij in dienst van de kristelijke Kerk is getreden, draagt zij veel bij tot opwekking der godsvrucht en heft de zielen van het aardsche tot het hemelsche op. Diep aangrijpend moeten de gezangen der eerste Kristenen geweest zijn, waarvan de H. Hieronymus schrijft, dat er als een hemelsche donder weêrklonk, wanneer na de psalmen of hymnen der diakens of koorknapen het geheele volk de laatste woorden nazong of met het slotwoord ‘amen’ inviel.

De beroemde lofzang van den H. Ambrosius maakte zulk een overweldigenden indruk op het gemoed, dat de H. Augustinus in zijne Belijdenissen er het volgende van zegt: ‘De tonen vloeiden in mijne ooren, waarheid druppelde in mijn hart en het gevoel der godsvrucht stroomde in zoete vreugdetranen over!’ En op eene andere plaats van hetzelfde boek bekent hij dikwijls van ontroering geweend te hebben, wanneer hij de lieflijke gezangen hoorde, welke

in zijn tijd in de Oostersche kerken gebruikelijk waren. Wat overigens het gezang van den H. Ambrosius betreft, de geschiedenis verhaalt dat velen bij het aanhooren daarvan tot tranen toe bewogen werden.

Sommige kerkvaders verzekeren dat de muziek de heidenen tot de Kerk getrokken en niet zelden door hare toovermacht hunne bekeering bewerkt heeft. Merkwaardig in dit opzicht is hetgeen Socrates, de scholastleker, in zijne kerkelijke geschiedenis verhaalt. De H. Athanasius, zoo zegt hij, moest in de kerk te Alexandrië gevangen genomen worden, maar de soldaten, die dit bevel ten uitvoer moesten brengen, aarzelden het treffend gezang van het volk te storen, en hierdoor won de H. Ambrosius tijd om te ontvluchten. - Wanneer derhalve zulke ruwe gemoederen bij het aanhooren der gewijde zangen door heiligen eerbied werden aangegrepen, welk een indruk moeten die gezangen dan niet op de vergaderde gemeente zelve gemaakt hebben!

Het zou ons te ver voeren, wanneer wij nog meer voorbeelden van de uitwerksels der kerkelijke muziek wilden aanhalen. Ieder onzer lezers heeft ongetwijfeld meermalen in zijn leven den verheffenden invloed van het katholiek kerkgezag ondervonden, en allen zullen met ons het edel streven toejuichen, dat zich in den laatsten tijd openbaart, om op het gebied der kerkelijke muziek geheel en al tot den verheven eenvoud der eerste kristelijke zangers terug te keeren.

Maar nog van een anderen invloed der muziek op den mensch moet hier gewag gemaakt worden, van den invloed namelijk op 's menschen gezondheid naar lichaam en geest. De muziek is ook - vooral in den ouden tijd - als geneesmiddel aangewend, zoowel tot verkrijging der lichamelijke gezondheid als ter ontwikkeling van een gezonden geest.

Wat de ouden van de heilende kracht der muziek geloofden, zou in onzen tijd sterk betwijfeld worden, en de tegenwoordige artsen willen er ook voor het meerendeel niets van hooren. Toch is het van belang te vernemen hoe de oude geneesheeren en wijzen over de heilzame werking der muziek dachten.

Marcianus Capella, een schrijver uit de vijfde eeuw, verzekert dat de koorts door middel van een gezang afgenomen kan worden, en dat Asclepiades, een romeinsch geneesheer, die omstreeks eene eeuw vóór Kristus leefde, door het geschal van trompetten de doofheid genezen heeft. Volgens onze begrippen nu is dat een 'paardenmiddel,' waarvan men in onzen tijd voorzeker een tegenovergesteld resultaat zou verwachten. Maar nog ongelooflijker klinkt hetgeen Plutarchus ons van den Creter Thelates verhaalt. Deze laatste zou namelijk door het liefelijk spel zijner lier de Lacedemoniërs van de pest bevrijd hebben!

Even als de storingen in het lichamelijk organisme, zoo moeten ook de storingen van gemoed en geest veelvuldig door middel der muziek overwonnen zijn. Asclepiades, van wien reeds boven gesproken is, genas door muziek een waanzinnige en de geneesheer Etophilus zegt, dat de polsslagen door den muzikalen rhythmus geregeld kunnen worden, zoodat lichaam en ziel beide den heilzamen invloed der muziek zullen ondervinden.

Ook uit de H. Schrift kunnen wij het vermogen der muziek over het menschelijk gemoed leeren, en wel uit de geschiedenis van koning Saül. Immers, wij lezen in het eerste boek van Samuël XIV, 23: 'En zoo dikwijls nu door den Heer de booze geest over Saül kwam, nam David de harp en sloeg daarop met zijne hand, en Saül werd verkwikt, zoodat hij zich beter gevoelde, want de booze geest week van hem.'

Niet zelden echter zijn de indrukken der muziek op het menschelijk gemoed zoo overweldigend, dat het lichaam er onder bezwijkt. Zoo werd bij voorbeeld Burton, een beroemd zanger, bij het plechtig gedachtenisfeest ter eere van Händel in de Westminster-abdij, kort na het begin der ouverture van het oratorium *Esther* zoo onweêrstaanbaar door de muziek aangegrepen, dat hij in onmacht viel. Hij had nauwelijks den tijd meer om te zeggen, dat het effect der muziek hem zoo diep geschokt had; want pas had hij die woorden geuit, of hij stierf.

Een zelfde geval, hoewel niet met zoo tragischen afloop, is ons van Jozef Haydn opgeteekend. Ook dezen overviel onder het uitvoeren zijner *Sche[pp]ing* bij de schitterende passage: ‘Het worde licht!’ eene bezwijming, zoodat hij uit de zaal gedragen moest worden.

Bij zooveel bewijzen van de bewonderenswaardige macht der muziek over het menschelijk gemoed, is het niet te verwonderen, zoo zij reeds vroegtijdig als middel ter opvoeding bij de jeugd aangewend werd; en bij de volken der oudheid was dit algemeen het geval.

Uit Plato's *Protagoras* weten wij dat de Atheners in hunne scholen muziekmeesters hadden, wier taak het was de kinderen aan welluidendheid en tijdmaat te gewennen, opdat zij zachtaardiger mochten worden, in alles regelmaat en goeden toon zouden in acht nemen en ook geschikter mochten worden tot ordelijk spreken en handelen.

De Egyptische onderwijzers begonnen nog vroeger met de muziek, daar zij er gebruik van maakten om den kinderen de letters te leeren, eene methode, die later ook bij de Atheners in gebruik kwam; vandaar dat hunne taal zich van alle andere grieksche dialecten door rhythmische welluidendheid onderscheidde.

Milton beveelt zijn jongen leerlingen aan, hun geest door middel der muziek te veredelen, ‘want,’ zegt hij in eene zijner verhandelingen, ‘wanneer wijzen en profeten niet gebazeld hebben, dan liggen er in de muziek krachtige middelen verborgen om ruwe hardheden af te schaven en bandelooze hartstochten te beteugelen.’

Hoewel wij ons nu veroorloven van al hetgeen hier over de muziek gezegd is, menige uitdrukking als dichterlijke overdrijving ter zijde te stellen, staat het toch vast dat de muziek een machtigen invloed op het gemoed des menschen uitoefent. Hoevele zachte stemmingen en reine gevoelens heeft zij niet in het hart van ieder onzer opgewekt! Voorzeker, zij is de kunst, welke de Schepper in onze ziel heeft gelegd, opdat wij door haar levendiger en dieper zouden voelen wat droefheid, - wat vreugde, - wat moed, - wat gelatenheid, - wat godsvrucht, - wat aanbidding is. Zij is het, die ons tot de hemelsche sferen opheft, waaruit eenmaal het groote *Gloria* op de aarde nederdaalde. Zij is de taal des harten, en wij gelooven dit kort opstel niet beter te kunnen besluiten dan met de aanhaling van de volgende schoone paramythe van Richter, waarin dit denkbeeld zoo meesterlijk is uitgewerkt:

Eens trad de liefhebbende genius der gevoelige menschen voor Jupiter en bad: ‘Vader, geef aan uwe arme menschen eene betere taal; want zij hebben slechts woorden om te zeggen hoe zij treuren, hoe zij juichen, hoe zij beminnen.’ - ‘Heb ik hun dan niet de tranen gegeven,’ zeide Jupiter, ‘tranen van vreugde, tranen van smart en de zoetere tranen der liefde?’ - De genius antwoordde: ‘Ook de traan spreekt het gevoel des harten niet uit. goddelijke Vader, geef hun eene betere taal, waardoor zij zeggen kunnen, welk oneindig verlangen zij gevoelen, hoe hun de morgenster der kindsheid aanblijft, hoe de rooskleurige dageraad der jonkheid gloeit, en hoe hun in hun ouderdom de gouden avondwolken van een toekomstigen levensdag hoog boven de ondergegane zon voor oogen zweven. Geef hun eene nieuwe taal, vader!’ - Thans hoorde Jupiter in de muziek der hemelkringen de muze van het gezang naderen; hij

wenkte haar en zeide: 'Ga naar beneden tot de menschen en leer hun uwe taal!' toen daalde de muze van het gezang tot ons neder en leerde de tonen en sedert kan het menschenhart spreken.

De oude schilderij.

Eene vertelling van A.W. Bos.

(Slot.)

IV.

Wij bevinden ons in een klein vertrekje van de pastorie in de Zwartzusterstraat te Antwerpen. De bewoner is afwezig, we kunnen dus alles nauwkeurig opnemen. Dicht aan het raam staat een schilderezel en op een tafeltje daar naast liggen penseelen, busjes met verf, een palet en een steunstok. In den hoek van het vertrekje staat een geraamte en op een plank aan den wand een aantal beelden. Voor den ezel staat een rond stoeltje zonder leuning, waarop een aantal doorgesneden ajuinen liggen. De bewoner schijnt dus kunstschilder te zijn en voor een wijl zijn arbeid te hebben gestaakt. Wij richten dan ook al dadelijk onze stappen naar den ezel om te zien, hoever de man het in die kunst gebracht heeft. Wij lichten den blauwen doek op, die de schilderij verbergt, die op den ezel staat: 'Dat is prachtig,' roepen wij in vervoering uit, 'de man is een meester!' Het doek is naar gissing bij de twee meters lang en half zoo breed en vertoont eene madonna met een kindje. - De teekening er van is fijn, het koloriet meer dan prachtig. Onwillekeurig zien wij dan ook naar den naam van den maker: hij is vergeten, alleen zien wij duidelijk het getal 16. 'Jammer,' zeggen wij, maar we laten den blauwen doek, die over het stuk had gehangen, dadelijk vallen, want we hooren voetstappen, die nader komen. De deur wordt geopend en twee personen komen in het vertrekje. 't Zijn twee paters van de orde van den H. Dominicus. Een van hen gaat regelrecht naar den ezel, licht den blauwen doek op en zegt:

'Wat denkt u er van, pater Aloysius?'

'Een ware "Rubens," pater Ambrosius!'

'Juist. - Een Rubens alleen kan zoo iets geschilderd hebben! Jammer, dat de naam maar niet voor den dag wil komen! - 't Heeft de keuken al wat ajuin gekost!'

'Hebt ge het vocht van meester Peters al eens gebruikt?'

'Neen nog niet.'

'Willen we 't dan eens beproeven, pater?'

'Ja, dat is goed.'

'Nu, dan ga ik het halen.'

Pater Aloysius vertrok en kwam spoedig daarna terug met een fleschje en een aantal doeken. Pater Ambrosius zette zich voor den ezel, liet eenige droppels op een doek vallen en begon daarmede de schilderij te wrijven op de hoogte van het getal 16. De uitwerking was verrassend. Langzaam kwam er een R voor den dag en na een uur arbeidens las men 'RUBENS 1616.'

'Geluk! pater Ambrosius, het stuk is minstens frs. 50,000 waard.'

'Niets zoo zeker, pater Aloysius! - Wij gaan nu de lijst wat opknappen.'

Pater Ambrosius nam plaats voor de schilderij en begon de lijst er van te vergulden.

Twee dagen later stond pater Ambrosius in het spreekkamerke van de pastorie in de Zwartzusterstraat te Antwerpen. Het kamerke is eenvoudig gemeubileerd. Een paar stoeltjes met rieten zittingen, een klein tafeltje in het midden van het vertrekje

en een klein hoekkaske is 't eenige ameublement. Vlak bij het raam staat de schilderij, die we voor twee dagen in het vertrek van pater Ambrosius zagen. Ze is thans nog schooner dan toen. De lijst is ook verguld en de schilderij is zoo geplaatst, dat het licht er juist op valt. Pater Ambrosius schijnt iemand te wachten; want hij heeft al eenige malen naar het klokske gezien, dat op 't hoekkaske staat, en dan teleurgesteld de schouders opgehaald. Hij ziet juist weêr naar

het klokske, toen de deur van het kamerke openging en er een mannenstem vroeg:
‘Moet de man maar binnen komen, pater?’

‘Ja!’

Pater Ambrosius werpt schielijk een witten doek over de schilderij en begint de kamer weêr op en neer te gaan. - Juist is hij aan de deur, toen zij geopend werd en Jan Draed in eerbiedige houding binnentrad.

‘Ah, Jan, hoe gaat 't?’ roept pater Ambrosius.

‘Goed, pater, doch het verlies van de schilderij kan ik maar niet vergeten.’

‘Ik wil 't gelooven, Jan! Maar ge zoekt ook niet.’

‘Waar moet ik zoeken, pater?’

‘Wel overal, bij mij.....’

Jan lacht even en ziet pater Ambrosius ongeloovig aan.

‘Kom, Jan,’ zegt pater Ambrosius ‘ik ga u eens helpen. Is dat de schilderij?’ sprak hij, de witte doek wegnemende, die de aan ons bekende schilderij verborg.

Jan beziet de schilderij en zegt verlangend:

‘God gave het, pater. 't Is schoon!’

‘'t Is dus de uwe niet, Jan?’

‘Wel neen, pater!’

EEN NIEUW MODEL PARAPLU.

‘En toch is zij van u, Jan! - Ik heb haar gestolen om u gelukkig te maken Toen ge uit de stad was ben ik even bij u geweest en 'k heb toen oplettend de schilderij beschouwd. Zij was vuil en dik van 't vernis. - Toch zag ik iets in de schilderij en besloot haar voor u op te knappen. - Ik kwam 's avonds terug om de schilderij te halen, maar hoe ik ook riep, juffrouw Hard kwam niet. Ik besloot de schilderij maar mede te nemen en u later haar terug te schenken. - Ik ben met het stuk niet bedrogen, Jan: 't is een echte Rubens, lees maar: ‘RUBENS 1616.’ - Ge zijt rijk, jongen! - Ik weet een kooper, die er dadelijk 55,000 franken voor ter hand zal stellen! - Ge hebt nu maar te spreken, wil je haar verkoopen?’

‘Neen, pater! - Ik kan van het doek niet scheiden. - Ik ben tevreden met mijn lot.
- Wat heb ik meer nodig?’

‘Dus ge wilt het doek niet verkopen, Jan?’

‘In het geheel niet, pater.’

‘Nu, Jan, bedenk u er nog maar eens op,’ sprak pater Ambrosius, terwijl hij Jan de deur uitliet.

Jan hoorde de laatste woorden niet, hij vergat zelfs pater Ambrosius te groeten. Hij ijldde naar huis en vertelde zijne vrouw en juffrouw Hard, dat de schilderij gevonden was, dat zij schooner was dan vroeger, dat zij in een gouden lijst stond, dat pater Ambrosius haar had. Van de 55,000 franken sprak hij echter niet.

Juffrouw Hard en Netje Draed zagen elkaar zwijgend aan, en 's avonds bij het avondgebed bad men een ‘rozenhoedje’ meer om Gods Moeder te bedanken voor de verhooring van het gebed, dat door Jan en zijne familie gestort was voor de terugvinding van de schilderij.

V.

Plechtig en statig traden de bedevaartgangers de Lieve Vrouwekerk van Antwerpen binnen. Een heerlijk *Te Deum* zou de bedevaart naar Scherpenheuvel besluiten! Treffend klonk het dankgebed door de heilige gewelven van het tempelgebouw. Bij het *Te Ergo* knielden allen neder om Gods hulp af te smeeken door de voorspraak van diens Heilige Moeder. Jan Draed was niet afwezig, ook hij knielde neder en met vuur riep hij: ‘Maria, mijne moeder, verlaat mij niet! Ik zal u nooit verlaten, ik wil u altijd dienen! Maria, wees duizendmaal gegroet!’

Na afloop der plechtigheid begaven Jan en zijne vrouw zich terstond naar huis.

‘Weet ge wat ik Maria gevraagd heb, Netje?’ sprak Jan.

‘Nog niet, Jan.’

‘Ik heb Onze Lieve Vrouw gevraagd....’

‘Maar, Jan, spreek toch door!’

‘Dat ik mijne schilderij nu thuis moge vinden en ik voel dat ik niet teleurgesteld zal worden.’

Jans vrouw gaf geen antwoord en zwijgend ging ons echtpaar de Voddenstraat door. Toen zij in de Augustijnstraat traden, zagen Jan en zijne vrouw elkander zwijgend aan, alsof ze zeggen wilden: ‘wat beteekent dat?’ En geen wonder! Uit vele huizen staken vlaggen en wimpels, het beeld van Maria, in den gevel van 't gebouwtje, waar Jan woonde, prijkte met al zijne versierselen. Jan Draed en zijne vrouw stapten goed door. Eindelijk staan zij voor hunne woning. De deur is open, ze kunnen zoo maar binnen gaan. Maar Jan en zijne vrouw blijven op de stoep staan; het bord aan den muur is versierd met groen, vlaggedoek en bloemen - en de letters zijn opnieuw geschilderd, zoodat ze thans beter uitkomen:

Jan Draed maekt op de maet
Laerzen fijn van sneê en draed!

Ze zien in 't rond of er niemand is, die hun dat ongewone zal uitleggen. Geen enkele buur is aan de deur, geen kind is op straat. Wel gaan er eenige menschen voorbij, doch 't zijn onbekenden! Zij zijn even wijs als Jan en zijne vrouw, zien naar 't gekroonde bord aan den muur en gaan verder.

‘We zullen naar binnen gaan, Netje,’ zegt Jan. Netje zegt niets en gaat de deur binnen; Jan volgt. Het werkkamerke is gesloten, doch de sleutel steekt in 't slot. Jan

opent, doch blijft met zijne vrouw op den dorpel staan. Het binnenste van het kamerke is geheel veranderd; alles wat het verblijf van een schoenmaker verraadt is opgeruimd. De prenten aan den muur zijn weg en op den grond ligt een tapijt, dat eene waarde van verscheidene franken vertegenwoordigt. Doch Jan en zijne vrouw zien niet naar dat alles, hun oog ziet voortdurend naar den muur, waar vroeger de schilderij hing. Van den witten muur is niets zichtbaar, hij is behangen met draperieën van blauwe zijde, waarop met zilveren letters geteekend staat:

‘Maria, wees duizendmaal gegroet!’

Voor de blauwe draperie staat op een voetstuk een wonderschoon beeld van Maria te midden van groen en bloemen. - Vier groote waskaarsen prijken op zilveren kandelaars, en voor het beeld staan twee knielstoeltjes, en over elk stoeltje hangt een zilveren ‘rozenkrans’ als om Jan Draed en zijne vrouw uit te noodigen, neêr te knielen en te bidden. Jan en zijne vrouw snellen dan ook naar de stoeltjes, knielen neêr en danken Maria. Zij zijn geheel gebed en merken juffrouw Hard en pater Ambrosius niet op, die aan de deur van het kamerke dit tooneel met welgevallen gadeslaan. Ten laatste beweegt Jan Draed de zilveren koralen van den rozenkrans niet meer, hij slaat de oogen op, beschouwt het beeld, en getroffen door de treffende uitdrukking van het gelaat, roept hij luid: ‘Maria, als dit in ruil is voor mijne schilderij, ben ik MEER dan voldaan!’

‘En ik ook!’ roept zijne vrouw.

‘En ik niet! Ik ben niet voldaan!’ roept pater Ambrosius.

Jan ziet op en blijft den pater bedremmeld aanstaren.

‘Neen, Jan, ik ben nog niet voldaan. - Ik kende uwe liefde tot Maria. Ik begreep dat ik u door hetgeen nu gebeurd is, schadeloos zou stellen voor het verlies uwer schilderij. Ik haalde verscheidene burens over om met mij uwe terugkomst uit Scherpenheuvel zoo gelukkig mogelijk te maken. De vlaggen, het versierde beeld in den gevel, en vooral uw gekroond bord aan den muur getuigen van hunne bereidwilligheid.’

‘Och, pater, ik ben meer dan voldaan,’ onderbrak Jan.

‘En ik ben blij, dat Jan de schilderij niet aan Nathan Cracau verkocht heeft!’ riep vrouw Draed. ‘Ik zou het zalig genot niet gesmaakt hebben, wat mij nu te beurt valt.’

‘En ge hadt maar 1000 franken ontvangen, vrouw Draed,’ zei pater Ambrosius.

‘En thans, eerwaarde?’ vroeg vrouw Draed.

‘Wel 55,000 franken! Jan moet straks medegaan, ik zal hem het geld ter hand stellen.’

Krijgen we nog 55,000 franken ook, eerwaarde?’ vroeg Jan.

‘Zeker, jongen. Tegen uw wil heb ik het stuk verkocht aan den priester Arnolds te Brussel. 't Is reeds in zijn bezit. Ge waart straks tevreden, Jan, - thans toch niet minder?’ vroeg de pater na eenige oogenblikken.

Jan sprak niet, hij greep de handen van pater Ambrosius en riep: ‘Na God en Maria, pater, heb ik u thans het meeste lief! Wees gedankt, en Maria zal voor u bij haren Zoon bidden, dat ge den Hemel krijget tot loon uwer werken.’

Pater Ambrosius vertrok, gevolgd door Jan, die 't geld ging halen. Den volgenden dag kwamen de burens Jan en zijne vrouw gelukwenschen, en 's avonds was het volop feest in de Augustijnstraat!¹⁾

1) Wij moeten opmerken, om onze Antwerpsche lezers niet al te verwonderd te doen opzien, dat de schrijver van dit verhaal blijkbaar weinig of niet bekend is met de lokaliteit, de gewoonten en gebruiken in Antwerpen; doch wij hebben het verhaaltje, om zekere reden, moeten laten wat het was.

't Geld maakte Jan en zijne vrouw niet hoogmoedig. Zij bleven in het huiske stil en gerust leven. Jan haalde zijn bord binnen en hield op, schoenmaker te zijn. Hij stierf na juffrouw Hard en zijne vrouw, die den ouderdom van 74 jaren bereikte, en op zijn graf plantte men een kruis, waarop te lezen stond:

Gedenk in uwe gebeden:

Jan Draed.

Hij had Maria lief,

En vond daardoor reeds hier op aarde

Vrede.

R.I.P.

[Nummer 48]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

't Was, alsof hij een verre reis ging maken, zoo keek hij, alvorens heen te gaan, de kamer rond. Van elk voorwerp scheen hij afscheid te nemen, en zijn kanarievogel kreeg op het laatste oogenblik nog een nieuw klontje suiker.

't Was blijkbaar, al wilde hij het zich ontveinzen, dat hij gevoelde, hoe lastig zenuwen kunnen zijn, zelfs voor lieden, die, als hij, beweerden ze niet te kennen, tenzij in den vorm van kabeltouwen, ijzersterk en onschokbaar.

Eindelijk is hij op straat, de twee glazen port, die hij haastig gedronken heeft, hebben zijn bloedsomloop versneld; het frissche koeltje, dat waait doet de rest, en in de statie aangekomen, is hij weêr zóó kalm, dat hij niet begrijpen kan, waarom hij eigenlijk zoo vroeg port heeft gedronken. Terwijl hij voor het open raampke van zijn coupé werktuiglijk zit te zien naar de telegraafpalen en landerijen, welke de trein dampend voorbij snelt, komt het hem voor, dat in den rammelenden waggon een orkest is verborgen, 't welk allerlei muziekstukken speelt, onophoudelijk afwisselend, nu plechtig, dan vroolijk, maar allen uit een hem bekend répertoire, en variëerende, naar mate ernstige of vroolijke gedachten zijn brein kruisen. Eén stuk echter keert met zekere hardnekkigheid telkens terug, en wel de *Hochzeitsmarsch* van Mendelssohn. Dat is een goed voorteeken, denkt hij, en leent weêr met welgevallen het oor aan de opwekkende tonen van het geestenorkest... ratata, ratata, ratata... herhaaldelijk onderbroken door een verandering in de maat, ten gevolge van het meerdere of mindere schokken van den wagen. Het gillende fluitje maakte met een minder aangenaam *point d'orgue* aan zijn oor- 'vizioen' een einde. Gaarne had Van

EEN BAZAR IN TUNIS.

Straalen zijne betrekkingen met de muzikale spoorwagschimmen nog wat gerekt; doch waren deze lief en sympathiek, de trein zelf was onverbiddelijk, en rolde weldra met tergend geraas de statie van Haarlem binnen.

Na in alle haast een paar op het perron staande bekenden te hebben gegroet, hun geen tijd latende om hem te vragen, wat hij te Haarlem komt zoeken, wandelt Van Straalén den weg op naar Overveen. Had Fanny geen oogen genoeg gehad voor al die bloemen, Van Straalen zag er niet naar, of althans zonder eenige opgetogenheid of bewondering. Vooreerst was dat tafereel hem niet nieuw, doch al zou het dat ook al zijn geweest, voor hem bestond slechts ééne bloem, en dat was Fanny. Zoo hij die gedachte had uitgesproken, en zijn koffiehuisvrienden hadden ze afgeluisterd, zouden zij voorzeker niet weinig hebben gelachen over die poëzie, en allicht had hij dan iets moeten hooren van een vlinder, die vroeger nooit verscheidenheid genoeg in dergelijke bloemen had kunnen vinden; maar hij was alleen, en had er genoeg over na te denken, hoe hij het zou aanleggen om bij Fanny den grooten stap te wagen. Na lang nadenken kwam 't hem het best voor alles aan het oogenblik, aan het toeval over te laten; hij wist overigens, dat het hem aan woorden niet ontbreken zou; daaraan was hij nooit arm geweest bij het aanknoopen van lichtzinnige betrekkingen, hoeveel te minder thans, nu zóóveel op het spel stond. Wat zou hij doen, zoo zij eens 'neen' zei?.... Och, maar dat was een onmogelijkheid.... En toch, zoo die onmogelijkheid eens mogelijkheid werd?... Wat zou het leven hem dan nog waard wezen.... dan was het maar het beste om van de aarde te verdwijnen.... En moeder dan?.... Van Straalen bleef stilstaan.... moeder, herhaalde hij, moeder, die ik zoo innig liefheb.... ik zou over haar naam schande brengen, haar den doodsteek geven.... ik zou wegreizen, ver wegreizen, om mij te verstrooien en te vergeten... Alsof ik dat zou kunnen!....

In gedachten verzonken en werktuigelijk voortstappende, had Van Straalen niet opgemerkt, dat in de verte twee vrouwelijke wezens, arm in arm, naderden. Eensklaps steeg hem het bloed naar het hoofd; want in zijn oor drong een geluid, dat hij kende. Half blijde, half onthutst ziet hij op, en geen twintig schreden van hem verwijderd, bevinden zich Fanny en juffrouw Jeannette. Haastig op haar toetredende, maakt hij zijn excuus, dat hij de dames niet eer heeft gezien.

'Naar het me voorkwam,' zei Fanny, na juffrouw Jeannette Brender aan hem te hebben voorgesteld, 'hieldt ge een wijsgeerige beschouwing over, ja, over wat, daar bloemen toch niet wijsgeerig, maar veeleer dichterlijk stemmen; maar misschien was uw geest bezig met dat hoopje verwelkte ginds?'

'Pardon, 't waren geen bloemen, die me zoo verstrooid deden zijn; ik dacht na over een proces, dat ik in handen heb, en natuurlijk gaarne zou winnen.'

'En dat help ik u volgaarne hopen, vooral als het uw eersteling is.'

'Dat is het.'

'Het moet bepaald belangwekkend wezen, voor het eerst, gekleed in toga en met de baret op het hoofd, publiek voor het recht op te treden. Er is immers geen luchtje aan, mijnheer Van Straalen? Ik heb pa wel eens hooren spreken van advocaten van slechte zaken.'

'Ze is zoo zuiver als goud.'

'Welnu, dan moet u bepaald winnen.'

'Daar ben ik nog zoo zeker niet van.'

'Niet? Maar recht is toch recht.'

‘Zeker; en onrecht is onrecht. Recht kan echter op verschillende manieren worden uitgelegd, zonder daarom onrecht te worden. Wanneer ik bv. meen recht te hebben op iets, en de andere betrokken partij, dit niet erkennende, betwist het mij, dan heb ik nog het recht niet dit onrecht te noemen, althans niet wettelijk, wèl moreel. Voor de wet komt het er alleen op aan om *le vrai ook vraisemblable* te maken, of omgekeerd.’

‘Begrijpt ge dat juridisch abracadabra, Jeannette?’ vroeg Fanny.

‘Ja en neen,’ lachte deze; ‘maar ik vrees, dat als mijnheer zóó voortgaat, ik gauw den draad kwijt zal wezen.’

‘Dan zal ik mijn geïmproviseerde dissertatie maar afbreken, dames, en liever eens informeeren hoe het u hier bevalt, juffrouw Fanny.’

‘Mij? O voortreffelijk, mijnheer Van Straalen; de natuur is me bijzonder gunstig gezind, zoodat ik al eens aardige wandelingen en ritjes, waarop juffrouw Jeannette steeds mijn trouwe gezellin is geweest, in de bekoorlijke omstreken gemaakt heb. Die scherpe tegenstellingen van duin en lachend groen, iets weêr geheel anders dan wat de omstreken van Arnhem te zien geven, mag ik wel. Gisteren waren wij te Zandvoort, en hebben wij in den electrischen tram gezeten.

‘En is u dat bevallen?’

‘Zooals u denken kunt; 't is inderdaad intrigeerend, zoo maar in eens over de rails te vliegen, zonder locomotief, zonder paarden, gedreven door een macht in een doosje. Alleen vind ik het wel een beetje speelgoedachtig, het plezier duurt te kort. Men krijgt den indruk, dat de onderneming slechts als 'n soort van publieke vermakelijkheid is ingericht en men ziet onwillekeurig rond, of er geen orgeldraaier bij is, even als bij een mallemolen.’

‘Altijd ondeugend; u moogt wel oppassen, dat de heeren commissarissen u niet hooren; want die schijnen met hun lijntje, het eerste van dien aard in ons land, erg ingenomen te zijn, en droomen van een toekomst voor Zandvoort, welker verwezenlijking ik op zijn zachtst genomen zeer raadselachtig denk.’

‘Vindt ge?’ bracht juffrouw Jeannette in het midden, op een toon, die duidelijk te kennen gaf, dat zij het met die zienswijze niet eens was.

‘'t Spijt me, dat ik misschien een illusie knak, lieve dame; maar wezenlijk, ik vind, dat wat in den laatsten tijd te Zandvoort geschiedde, veel heeft van hetgeen men op een kermis ziet. De ondernemers van den spoorweg Haarlem-Zandvoort, die er natuurlijk het grootste belang bij hebben, dat het zaakje bloeit, vervullen, mijns inziens, de rol van uitleggers, die door veel geschreeuw en gebluf het publiek, dat een naburige tent binnen stroomt, welke een gevestigde faam heeft en geen aanbeveling behoeft, in hunne tent willen lokken. Het getij moet van Scheveningen naar Zandvoort worden verlegd; maar er zal nog heel veel water door de Noordzee stroomen, en Scheveningen zou eerst wel moeten worden verzwolgen, vooraleer dat gelukt. Het “Zandvoortsche Park,” of de zoogenaamde “Oase,” waarheen nu de electrische tram loopt, is letterlijk een parodie...’

‘Ja, daar kan ik u geen ongelijk in geven,’ viel Fanny in; ‘wat echter nog niet is, kan komen. Keulen en Aken zijn niet op één dag gebouwd, zegt men wel eens. Zeker, het oude Scheveningen met zijn boschjes en de onmiddellijke nabijheid van Den Haag, de hofstad, is veel schooner en aantrekkelijker voor vreemdelingen dan Zandvoort, dat pas begint. Dit neemt evenwel niet weg, dat ge wel wat streng over Zandvoort oordeelt, en als Amsterdammer, voor wien Zandvoort wordt opgebeurd, staat u dat alles behalve schoon. Ge zijt er zeker in langen tijd niet geweest?’

‘Ja, toch wel, nog geen veertien dagen geleden; ge wilt daarmee ongetwijfeld zeggen, dat allengs overal villa's verrijzen.’

‘Juist.’

‘En hebt ge al onderzocht, wie die villa's laten bouwen?’

‘Neen.’

‘Voor verreweg het grootste gedeelte behooren zij aan degenen, die er op uit zijn om hun grond tegen zóóveel den vierkanten meter kwijt te raken, derhalve aan de lokvinken, die intusschen van de gewone lokvinken hierin afwijken, dat zij in 't geheel niet blind zijn, doch integendeel heel scherpe oogen hebben.’

‘Kent ge die heeren persoonlijk, mijnheer Van Straalen?’

‘Dat is te zeggen, kennen.... ik weet ten minste, dat de hoofdpersonen joden zijn, en hoe schreeuwer deze gewagen van ‘publiek belang’ en van sympathie voor hun aangenomen vaderland, in dit geval voor de stad hunner inwoning - want die ik bedoel, zijn naar Amsterdam overgewaaid Israëlieten -, des te meer is het zaak voorzichtig te zijn.’

‘Zóó zijn immers niet alleen de joden? Dat doen alle financiers, jood of kristen.’

‘Dat is in zekeren zin waar; maar Zandvoort heeft bovendien op het oogenblik veel van een joodsche kolonie. Met gansche zwermen trekken de amsterdamsche Israëlieten er heen als naar de Leipziger *Messe*, zoo dat men er aan twijfelt op Hollands strand te staan, en zich de speelbal waant van een zinsbedrog?’

‘Dat wil ik niet tegenspreken; het joodsche element is er altijd sterk vertegenwoordigd, en zoo iets, dan zal vooral dat vreemdelingen terughouden. Of een der heeren Rothschild moest zich gewaardigen, er zijn tent op te slaan, met een sleep voorname kristenen, die geld nodig hebben, in zijn gevolg. In dat geval zoudt gij eens zien, hoe gauw Zandvoort tot de eerste badplaatsen der wereld behoorde.’

‘Dat is, helaas, maar al te waar; het kapitaal, de machtigste hefboom, is in de handen van joden; vandaar de hooge toon, dien zij aanslaan, zich overal op den voorgrond dringende en zich gedragende, alsof eindelijk hun Messias, in de gedaante van een gouden kalf, gekomen en daarmee hun rijk aangebroken ware.’

‘Dat wordt hun echter in Rusland wel anders geleerd; ofschoon ik niet zeggen kan, dat ik met die onmenselijke vervolging dweep.’

‘Maar gelooft ge dan, juffrouw Fanny, wat de joodsche pers daarover schrijft? 't Lijdt wis geen twijfel, dat die russische boeren, onbeschaafd, halve barbaren, Itzig en hoe hun uitzuigers mogen heeten, niet als jonge juffrouwen behandeld hebben; maar de gruwelen, die gemeld werden, zijn zeer overdreven door de verontwaardigde, koortsige verbeelding van joodsche journalisten, op duizend kilometer afstands van het tooneel, waar men zegt dat ze werden afgespeeld. Dat gejammer dient voor niets anders dan om te voorkomen, dat de beweging zich voortplante in andere landen, waar de joden misschien minder dan in Rusland, maar toch altijd nog genoeg op hun geweten hebben, om een vervolging tegen hen zeer begrijpelijk te maken. In Duitschland was men reeds begonnen, en vooral dáár moest er een stokske voor worden gestoken door de.... humaniteit.’

‘Maar keurt ge dan vervolging goed?’

‘Neen, de vervolging zelve, ook in haar zachtsten vorm, keur ik af; doch zoo zij er toe leiden zou, den joden een weinig meer bescheidenheid te leeren, dan zou ik haar in de gevolgen nuttig achten, daar alsdan uit kwaad goed zou zijn voortgesproten. Dat resultaat is echter, vrees ik, ook door geen vervolging te verkrijgen. Daarvoor is hun macht reeds te groot; wat o.a. blijkt uit den iever, waarmee men over het

algemeen tegen Rusland hun partij trekt, zonder zich af te vragen, wat, na aftrekking van het overdrevene, van al die ijselijke verhalen zou overblijven.'

Zoo voortpratende, hadden zij de woning van mevrouw Dezenaar bereikt.

'Mag ik u welkom heeten op "Villa Nuova," mijnheer Van Straalen.'

'Allerliefst, allerbekoorlijkst gelegen,' liet Van Straalen op dien welkomstgroet volgen. 'Dat ruime terras, met die keurig aangelegde bloemperken en die boschjes aan weerszijden.... 'n waar juweeltje!'

'Wij hebben onzen gast opgevangen, terwijl hij gevaar liep filosofheerende in een sloot te tuimelen,' riep Fanny reeds uit de verte hare tante lachend toe, die in het exceptioneel geval scheen te verkeerden, dat ze geen hoofdpijn had; ten minste haar toilet was *au grand*

complet - hetgeen nooit vroeger het geval was, als het gebeurde, dan even vóór het diner, wanneer zij van het slapen, het dejeuneren en de *lunch* voldoende was uitgerust -, en wat meer is, mijnheer Van Straalen, met wien zij al dadelijk een druk gesprek had aangeknoopt, wat dezen wanhopig maakte, bleef gespaard voor de gebruikelijke klachten over den hardnekkigen kwelgeest.

‘Wel, wel, wat ge zegt, is uw mama een Kerseveld, mijnheer Van Straalen!’ - riep zij, na dit te hebben vernomen, uit, alsof zij een ontdekking gedaan had van het hoogste gewicht; - ‘maar dan ken ik haar neef, den generaal, uitmuntend Hij heeft me verleden jaar nog een bezoek gebracht. 'n Charmant man, de generaal.... En is u sedert lang te Amsterdam gevestigd?.... Zoo, nog pas zoo kort.... Een Kerseveld!... Dan is u ook geparenteerd aan de Brakeloms, niet waar?... Juist, dat meende ik ook.... met een van de dames Brakelom.... laat eens zien... met Julie ben ik nog in België op het pensioonaat geweest... maar in jaren heb ik niet meer van haar gehoord.... Zoo, leeft ze nog, en is ze weduwe... *pauvre chérie*.... - aan haar eigen weduwschap denkende pinkte mevrouw een denkbeeldige traan weg -.... en al een zoon, zegt u, die eerste luitenant is... o, ik zou ze gaarne nog eens willen zien; want we zijn in onze jeugd beste vriendinnen geweest.... Zoo gaat het, later verliest men elkander uit het oog, en brengt een toeval soms weêr bijeen, wat vele jaren gescheiden bleef, dan staan in eens allerlei kleinigheden, waaraan men nooit meer heeft gedacht, ons zoo helder voor den geest, alsof zij zoo even gebeurd waren... die goede Julie!..’

Hoewel schijnbaar zóó aandachtig luisterende, als ware hij Julie geweest, had Van Straalen zeer goed gezien, dat Fanny een paar keeren aan zijn reistesche hare opmerkzaamheid had gewijd, nieuwsgierig wat dit wel mocht bevatten. Zoodra er dan ook tusschen twee volzinnen van mevrouw Dezenaar een voldoende gaping kwam, om, zonder onbeleefd te zijn, iets te zeggen, wat met het behandelde onderwerp niet in rechtstreeksch verband was, trok Van Straalen daarvan behendig partij, om aan het hem weinig belangwekkende gesprek een einde te maken. ‘Als ge me veroorlooft, mevrouw,’ voegde hij haar met een lichte buiging toe, ‘zal ik mij even van een plicht kwijten, dien ik jegens mejuffrouw uwe nicht te vervullen heb. Ik ben namelijk haar schuldenaar, en wenschte haar mijne schuld af te doen.’

Na een toestemmend vriendelijk hoofdknikje stond hij op, nam het reistesche van den stoel, waarop Fanny het zeer voorzichtig had neêrgelegd, uit vrees, dat de inhoud breken kon, ontsloot het, en overhandigde, na het van zijn omhulsel ontdaan te hebben, het keurige werkmandje aan de van verrassing blozende Fanny, die naar tante snelde, onder den uitroep:

‘O, zie eens, tante, wat 'n allerliefst cadeau. Maar vindt u niet, dat mijnheer Van Straalen het al te erg maakt?’

‘Keurig, keurig.... mijnheer Van Straalen heeft alle eer van zijn smaakvolle keuze. Charmant, zóó heb ik er nog geen gezien.... dat is iets geheel nieuws! Dat bouquet in het midden van het deksel is 'n *byou*.... om te stelen!’

Ook juffrouw Jeannette was het daarmee eens, en nog wel tien minuten werd het nu door deze dan door gene van de drie dames met bewondering van alle kanten bezagen Van Straalen had dus bepaald succès van zijn keuze, zóó veel zelfs, dat hij er verlegen onder werd, en maar liefst wilde, dat de uitroepen van tante en juffrouw Jeannette: Charmant! keurig! allerliefst! een byoutje! ophielden. Immers niet voor haar had hij het gekocht, maar voor Fanny, voor Fanny alleen, en elke andere hand, die het aanraakte, scheen hem toe er iets van zijn oorspronkelijke frischheid aan te

ontrooven. Eindelijk was de schat van lieve woordjes uitgeput, en werd het gevierde mandje op een naburig tafeltje gezet naast eenige snuisterijen, die ook eenmaal 'byou' waren, en nu ternauwernood werden aangezien. Van het geschenk ging echter tantes ingenomenheid weêr op den schenker over. Minstens een half uur lang nam zij zijn geheele aandacht in beslag voor het aanhooren van het meest uiteen loopend relaas, dat denkbaar is. Het uitgangspunt vormden de werksakjes, de reticules van vroeger, doch van den hak op den tak springende, zat ze al spoedig aan den Rijn, dwong Van Straalen in den geest een reisje met haar te maken door het Ahr-dal, en kwam door een onmogelijken gedachtensprong van den top van den Drachenfels neêr in de keuken van haar villa, waar binnen een half jaar de derde keukenprinses den scepter voerde, en reeds weêr op het punt stond voor een vierde plaats te maken, daar zij, even min als de drie vorige, halen kon bij Mina, die negen jaren bij haar had gewoond, en er nog wel zijn zou, zoo zij niet was gaan trouwen, tot groot leedwezen van mevrouw, wijl ze heerlijk kookte - wat doet zoo'n volk ook te trouwen, als het zoo goed kookt! Bij uitzondering kwam mevrouw uit de keuken geleidelijk tot de uitnoodiging, of mijnheer Van Straalen haar het genoegen wilde aandoen, dien dag haar gast te blijven. Maar hij moest voor lief nemen wat er was: *à la fortune du pot!* Niettegenstaande die gevraagde concessie zijnerzijds en het bewustzijn, dat Kaatje - zoo heette de tegenwoordige keukenmeid - niet in de schaduw kon staan van Mina, accepteerde Van Straalen.

Fanny, die medelijden had met tantes prooi - hetgeen in haar toestand dubbel verklaarbaar was -, stelde daarop voor om, in afwachting van het diner, te profiteeren van het schoone weêr en een wandeling te maken in de boschjes, tegen wier frisch groen de helderwitte villa in al hare sierlijke lijnen zoo scherp afstak, dat zij deed denken aan een reusachtige camée. Mevrouw Dezenaar excuseerde zich, daar zij, nu geheel vrij van *micraine*, vreesde zich te zullen vermoeien, en buitendien nog eenige orders te geven had. 'De jonge dames - voegde zij er bij - zullen ongetwijfeld niets verzuimen, mijnheer Van Straalen, om u de wandeling zoo aangenaam mogelijk te maken.' Van Straalen hield zich daarvan ten volle overtuigd - vooral nu mevrouw Dezenaar zoo vriendelijk was thuis te blijven - en na een beleefde buiging, door de gastvrouw beantwoord met een 'tot straks!' verdween hij met Fanny en juffrouw Jeannette onder de veranda.

Al had hij de lommerrijke lanen geheel alleen doorkruist, ook dan zou de Amsterdammer, gewoon aan het prozaïsch gezicht op straatsteen, volop hebben genoten; hoe veel te meer thans, nu zijn genot werd verhoogd door Fanny's tegenwoordigheid, en hij de indrukken van zijn gemoed in het hare mocht overstorten. Ze was wel is waar van een dwarskijkster vergezeld, die hem de schoonste gelegenheid roofde, om het eigenlijke doel van zijn uitstapje te bereiken - waar toch laten zulke zaken zich beter zeggen dan in de vrije natuur, te midden van jeugdig groen en onder nachtegalengekweel! -; doch de vertrouwelijkheid in aanmerking nemende, waarmede Fanny deze behandelde, beschouwde hij, zelf niet wetende waarom, haar als een toekomstige bondgenoot, en troostte zich met de gedachte, dat hij in den verderen loop van den dag wel een oogenblik zou vinden, om het voorwerp zijner liefde alleen te spreken.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Een bazar in Tunis.

Tegenover het eiland Sicilië, in de nabijheid van de ruïne van Carthago, ligt Tunis, de erfgename van het handelsverkeer der verwoeste hoofdstad, die in haren strijd tegen het jaloersche Rome onderging. Tunis heeft ruim 100.000 inwoners en is dus slechts eene schaduw van het bloeiende Karthago, dat eenmaal 700.000 zielen telde. De bevolking bestaat uit een mengelmoes van Muzelmannen, Joden en Kristenen. De belijders van den Islam bewonen het bovengedeelte, de Joden en Kristenen het benedengedeelte der stad en hare voorsteden. Zij is omringd door een muur met vijf poorten en voor den handel zeer gunstig gelegen aan een zoutmeer, die met de haven van Goletta in verbinding staat. In de bazars en winkels worden voornamelijk zijden stoffen, boernoës en fez verhandeld. Een bazar zoo als onze gravure die voorstelt, is voor een vreemdeling zeker een zonderling schouwspel, dat ontegenzeggelijk iets aantrekkelijks heeft. Overigens belooft de stad geen plezierigen indruk te maken, vooral niet op een kind van het beschaafde Westen. De straten, die het nadeel hebben van zeer vuil te zijn, geven niets dan blinde muren te zien; want de huizen zijn zoo gebouwd, dat zij een vierkanten hof omringen, en hebben alleen vensters aan den hofkant. Bazars en winkels worden een paar uren voor zonsondergang gesloten en hiermeê is het sein gegeven tot het staken van den handel. Voor dien dag is dan alle verkeer op eens gestremd. Van de eigenaardige bedrijvigheid eener koopstad is nu binnen weinige oogenblikken niets meer te bespeuren, de bewoners sluiten zich op in hunne huizen en het wordt stil en doodsch in de straten. Als daar des zomers de zon hoog aan den hemel staat en de thermometer niet zelden in de schaduw eene hoogte van 25 à 30 graden aanwijst, vlijt de Tunesiër zich neêr in de schaduw van jasmijnen en granaten. Maar alvorens zich de weelde van een middagslaapje te veroorlooven of zich des avonds ter ruste te begeven, neemt hij eerst de noodige maatregelen tot beveiliging van have en leven; want niet zonder reden staat Tunis als eene roofstad bekend, waar men immer gevaar loopt bestolen of zelfs vermoord te worden.

Het vertrek en de terugkomst.

Naar Eug. de Block. - (*Peinture-Bogaerts.*)

De eerste der beide schilderijen voert ons naar den oever der zee in de hut van een visscher. De zon verdwijnt aan den horizon; het uur is aangeboken, dat de zeelieden afscheid nemen van hunne familie om met de visscherspinken in zee te steken.

Niet zonder eenige beklemdheid van hart en eene onbestemde vrees ziet de jonge vrouw haar echtvriend den altijd gevaarlijken tocht aanvaarden; in haar geest verdringen zich alle verhalen omtrent het verongelukken van zooveel visschers, die vroolijk en bij een kalme zee zijn vertrokken en wier ontzielde lichamen later door de golven op het strand werden geworpen. Doch de moedige zeeman stelt haar gerust en onder een warmen handdruk neemt hij afscheid.

Na eenige dagen in angst en vrees te hebben doorgebracht, gaat de jonge vrouw bij het krieken van den dag naar zee om haar echtvriend te ontvangen; al hare vrees is geweken, nu zij de pinken in de verte aanschouwt; hij stapt aan land en drukt haar weêr aan 't hart.

De schilder stelt het paar in de tweede schilderij voor op weg naar het dorp, stralende van geluk.

Deze twee schilderijen van Eug. de Block, welke op menige expositie zoo zeer de aandacht trokken, zijn door de onzen lezers bekende *Peinture-Bogaerts* gereproduceerd. De heer De Block heeft den uitvinder van dit procédé zijne tevredenheid betuigd over de volmaakte reproductie. Het volgende is aan zijn brief ontleend:

‘Ontvang mijn dank voor de eerste proef van mijne schilderij: *‘De terugkeer van de Vischvangst.’* Degene, die mij de copie bezorgde, verzocht mij namens u mijne schilderij nog eens hier en daar te willen retoucheeren.

alvorens gij de reproductie begonst, en liet mij in den waan dat uwe kopie mijn origineel was. Ja, ik moet u rondweg bekennen, dat ik uwe kopie voor mijn origineel heb gehouden.

‘Ik voorspel uwe uitvinding eene onberekenbare toekomst. Wat vermogen de hout en kopergravure en de fotografie tegenover haar concurrent de PEINTURE-BOGAERTS, welke niet alleen den toon en de kleur, maar nauwkeurig en getrouw het karakter, den geest en het koloriet van den schilder zelf weêrgreeft. Met belangstelling zie ik ook het pendant van deze schilderij te gemoet: het ‘*Vertrek*.’

HET VERTREK, NAAR EUG. DE BLOCK. - (PEINTURE-BOGAERTS.)

De chromis pater-familias.

Een der merkwaardigste waterbewoners der warme luchtstreek is ongetwijfeld de zonderlinge visch, waarvan wij op de laatste bladzijde van dit nummer eene afbeelding geven. Zoo als de lezer met een enkelen oogslag op onze gravure zien kan, gebruikt de *chromis pater-familias* zijne bij uitstek ruime mondholte als het ware tot eene kinderkamer, waar zijn kroost opgroeit en na het dartel spel in den wijden waterplas eene veilige schuilplaats vindt.

Die mondholte is er dan ook geheel op ingericht, hoewel de natuurkundigen niet kunnen uitmaken op welke manier de visch zijne kleinen

daar weet vast te houden, zonder dat ze vóór den tijd die schuilplaats verlaten of zonder dat hij ze doorslikt.

De *chromis* werd het eerst ontdekt door Agassiz bij gelegenheid eener reis op de Amazonenrivier; sedert heeft men er een uit China meêgebracht, en in april 1875 werd er een gevangen aan den oever van het meer van Tiberias, in de nabijheid van Ain-Tin, het oude Capharnaun. De fransche natuurkundige Lortet was de gelukkige vanger van dit zeldzame dier, en aan zijne beschrijving ontleenen wij de volgende bijzonderheden.

De *chromis pater-familias* is achttien centimeters lang en vier en een halven centimeter breed. Zijne kleur is op den rug olijfgroen met blauwe strepen en op den buik zilverachtig met blauw en groen gespikkeld. De bek is bijzonder groot, en de mondholte, die even breed als lang is, is van zeer fijne tanden voorzien. Gelijk reeds gezegd is, vindt men er echter geene bijzondere organen in om de eikens of jonge vischjes, die daarin verblijven, vast te houden.

DE TERUGKOMST, NAAR EUG. DE BLOCK. - (PEINTURE-BOGAERTS.)

Alleen het manneke houdt zich met het uitbroeien der eikens bezig. Zoodra het wijfke ze op eene zandige plek of tusschen de biezten gelegd heeft, neemt het manneke ze door middel van opzuiging in den bek. Het schijnt dat zijn bek daartoe van een bijzonder mechanisme

is voorzien, welks aard echter nog niet bekend is. Midden tusschen de ademhalingswerktuigen van den visch geplaatst, ondergaan de eikens daar al hunne gedaanteverwisselingen; zij ontwikkelen zich spoedig tot kleine vischjes, die snel in grootte toenemen en dikwijls zoo dicht op elkaar gepakt zitten, dat het onbegrijpelijk is hoe zij het in hunne nauwe gevangenis uithouden. De mond van het dier is dan wijd open gespalkt, en het kan de beide kaken onmogelijk op elkander brengen, terwijl de wangen buitensporig zijn opgezwollen. In dezen toestand heeft de visch dan ook een allerzonderlingst voorkomen.

De jonge vischjes houden allen den kop naar de opening van den mond huns vaders gekeerd, en wanneer zij groot genoeg zijn geworden om hunne schuilplaats te verlaten, gaan zij geruimen tijd langs die opening uit en in. Wanneer zij voor goed die zonderlinge kinderkamer vaarwel zeggen, om zelf hun fortuin te zoeken, weten de natuurkundigen nog niet te zeggen.

Een bezoek aan eene Klokkengieterij.

(Vervolg.)

IV.

Ik verhef mijn toon in 't zingen
Aan den Amstel en het Y,
Op den geest van H e m o n y ,
D' eeuwige eer van Lotharingen,
Die 't gehoor verlekkren kon
Op zijn klokspijs en zijn noten,
Ons zoo kunstrijk toegegoten;
't Lust ons op de klokketon,
Om doorluchte torentransen,
Eenen klokkendans te dansen.

Met deze woorden heeft Vondel den uit Lotharingen geboortigen amsterdamschen klokkengieter Hemony bezongen. Degenen, die weten, welke verheven plaats door Vondel aan Amsterdam in de wereldorde wordt toegekend, schrijven deze dichtregels wellicht op rekening van de vereering, welke Neêrlands dichtervorst de 'par[el] van het Noorden' toedroeg. Toch moet gezegd worden, dat Vondel hier zich den tolk heeft gemaakt van geheel de Vereenigde Provinciën, binnen wier gebied maar weinig klokkenspelen zijn, welke de amsterdamsche meester niet heeft tot stand gebracht.

Deze bewering klinkt stout, doch als men weet dat het aantal klokken door de gebroeders Hemony vervaardigd, eene waarde vertegenwoordigt van anderhalf millioen gulden, en dit in een tijd, dat het geld een veel grootere waarde had dan thans, dan kan men zich een denkbeeld maken van de groote rol, welke zij op dit gebied gespeeld hebben. Alle beiaards van Nederland, die eenigen naam bezitten om hunne welluidendheid, zijn uit de gieterij van Hemony afkomstig; te Amsterdam hangt geene enkele klok, welke niet uit zijne handen is gekomen; in één woord, de uitvinding van de carillons moge zich in de oudheid verliezen, het zijn de gebroeders Hemony, welke haar volmaakt en tot die volkomenheid gebracht hebben, welke te recht Nederland den naam heeft bezorgd van de beste klokken der wereld te bezitten.

't Is waar, de eerste klokkenspelen, welke door de Hemony's vervaardigd werden, bereiken niet die volkomenheid, welke de later te Amsterdam gegoten klokken bezitten. Aldaar waren zij in de gelegenheid op de stadsgieterij aan alle behoeften van hun vak te voorzien. De klokken voor drie en meer klokkenspelen werden te gelijk gegoten op dezelfde harmonische schaal, de best stemmende werden bij elkaar gevoegd en deze afgestaan aan de gemeente, die er het meest voor over had, die aldus de kunst te hulp kwamen.

Het is nog al eens aardig te weten dat het woord carillon zelf in vroegere tijden synoniem is geweest met het woord: dissonnant. *Quand le mari va au cabaret, sa femme lui fait un beau carillon*, zegt eene oude fransche spreekwijze en het woord carillon wordt hier in dezen zin bedoeld, dat men wel geluid hoort, maar dat het zoo verward is, als het ratelen van eene vlugge vrouwentong in een of andere achterbuurt.

Wie het carillon heeft uitgevonden is onbekend. Enkele oude schrijvers weten daaromtrent alleen meê te deelen dat de uitvinder een krankzinnige is geweest, eene mededeeling, welke zij zeer goed voor zich hadden kunnen houden, dewijl zij tot de zaak niets afdoet; doch niet ten onrechte hebben latere geschiedonderzoekers het vermoeden geuit, dat de uitvinder van de carillons machtige en vermogende benijders moet gehad hebben, dat men zijnen naam heeft weten te doen vergeten. De beroemde utrechtsche klokkenist Fischer zegt in zijne in 1738 uitgegeven *Verhandeling van de Klokken en het Klokkenspel* daarvan: 'Ik hebb' er ok niet meer by te voegen als dat et seer mackelijk is, iemand die misschien al 50 jaeren dood geweest is voor gek te verklaren, want men behoeft voor hunne verantwoordingen, of hunne handen niet meer te vreesen, ende dan kan ook wel een haes op een leeuw gaan zitten. Maer bij de leevende komt men 'er so gemackelijk niet af.'

Hoe het ook zij, dat het carrillon geen dollemanswerk is, zal wel niet hoeven aangetoond te worden, ofschoon daarbij moet gevoegd worden, dat de eerste carillons in de verste verte niet geleken op hetgeen wij thans door een beiërt verstaan. Twee, drie, zes klokken waren reeds eene merkwaardigheid voor eene stad. De tijd, waarop in Nederland de klokkenspelen zijn ingevoerd, is evenmin met juistheid aan te geven. De klokken van den utrechtschen dom dagteekenen van 't jaar 1670, zoo als daar nog te lezen staat op een pilaar naast den metalen cylinder, door Vondel de ton genoemd, en dewijl deze mede van de oudste zijn, welke men kent, ligt het vermoeden voor de hand, dat eerst in de laatste helft van de zeventiende eeuw de eerste klokkenspelen zich hier hebben laten hooren.

De nog bestaande klokkenspelen te Heusden van Thomas Both en te Hilvarenbeek van Moer zijn de oudste, welke men kent in Nederland, daar zij in 1590 gegoten werden.

In 1540 had de stad Hamburg reeds een klokkenspel, dat zeer geroemd werd en waarmeê zich de klokkenisten meer vermaakten om het getjingel, dan om te beproeven er eene melodie op te spelen. Bekend is het dat de Indianen groote liefhebbers zijn van het klokkengetjingel. In zijne *Reise um die Welt* verhaalt Dampier een bezoek aan het eiland Mindanou, een der Philippijnen, gebracht te hebben, waar hij ontvangen werd met klokkenmuziek, namelijk een zestiental klokjes, van drie tot tien pond, die met een stok bespeeld werden of liever geslagen, dewijl hij de muziek een afschuwelijk geraas noemde. Van de Chineezers wordt reeds zeer vroeg gemeld, dat zij in het bezit van klokken waren. In de *Curieuse Aenmerkinghe* van De Vries wordt echter de klokkenist vergeleken bij Malle Jan die onder de hoenders slaat, zoo dat ook daar van geen eigenlijk carillon sprake kan zijn. Dit oordeel schijnt niet overdreven te zijn; want de nieuwe reizigers verhalen van de chineesche torens dat

zij vol kleine klokjes hangen, welker bespeling men, om kosten te sparen, aan den wind overlaat.

Alleen in Engeland. van waar in vroegere tijden de eerste klokken hier werden overgebracht, heeft men geen carillons van eenige beteekenis. De trotsche zonen Albions wilden geen klokkenmuziek, welke zij zelf niet konden maken, en schijnen daarin tot heden nog te volharden. 't Is waar, Londen bezit enkele klokkenspelen, doch de klokken dienen meer tot sieraad van den toren dan tot verlustiging van de ooren. In 1851 exposeerde de firma Petit en Fritsen te Londen een volledig klokkenspel, en dit trok aldaar zoozeer de aandacht, dat het zich mocht verheugen in een druk bezoek en een der aantrekkelijkheden der tentoonstelling was. Wijlen dr. Hermans, een hollandsch schrijver, schreef daarover destijds in het *Londensch Nieuws* het volgende:

'Gegoten klokken voor een carillon van Petit en Fritsen te Aarle-Rixtel bij Helmond. - Nederland bezit zoovele fraaie klokkenspellen, dat het ons bevreemden moet te vernemen hoe schaars deze in het rijke Engeland zijn. Het is zelfs te betwijfelen of er wel één aldaar te vinden is, dat in omvang met het door de heeren Petit en Fritsen ingezondene kan wedieveren, en zoover wij ons herinneren is dit ook het eenige in de geheele tentoonstelling. Het wordt dan ook vooral door Engelschen als eene zeldzaamheid bewonderd, en trekt, na de juweelen en het zilverwerk, onder de nederlandsche bijdragen de meeste aandacht. Evenwel men hoort het niet; en wij durven verzekeren dat het even welluidend en zuiver van toon is als de klokken uitwendig fraai bewerkt zijn. Indien de inzenders maatregelen hadden kunnen nemen om het van tijd tot tijd te laten bespelen, is er bijna geen twijfel aan, of het zou zijne plaats in eenen toren van een of ander openbaar gebouw in Engeland hebben gevonden, want de engelsche metaalgieters schijnen met het klokkengieter niet te recht te kunnen komen. Het stel klokken voor de nieuwe beurs van Londen, dat men tot iets uitmuntends in zijn soort wilde maken, gelukte bij de eerste gieter zoo slecht, dat het vergoten moest worden; en de tweede, gieter had ook wel mogen afgekeurd worden, zoo valsch en wanluidend is de toon van het klokkenspel, dat thans in den toren der beurs is geplaatst. Het klokkenspel op de londensche beurs bevat bovendien slechts 15 klokken, terwijl het door de heeren Petit en Fritsen tentoongestelde 33 klokken telt, 2½ octaaf omvat, met alle halve tonen, en dus een volledigheid bezit, die den speler alle gewenschte vrijheid laat.'

Wat het klokkenspel in België betreft, dit is nog in vollen bloei, en het verdient wel eens afzonderlijk herdacht te worden. België is het *eldorado* der klokkenspelen; nog klinken zij in schier iedere stad van de hoge torens, ten minste in de vlaamsche gewesten, en verspreiden op feest- en marktdagen eene ware opgeruimdheid in de straten der stad.

Ten slotte zouden wij kunnen spreken over de samenstelling der carillons; dewijl echter dit onderwerp te veelomvattend is, vooral met het oog op de nieuwste uitvindingen om de klokken, even als een gewoon orgel te bespelen, zullen wij er ons toe bepalen er voorloopig slechts melding van te maken, om er een andermaal uitvoeriger op terug te komen.

(Slot volgt.)

Een avontuur in de Landes.

Door de *Landes* verstaat men de uitgestrekte moerassige heivlakte, welke zich langs de kust van den Biscayschen zeeboezem over eene lengte van een en dertig en eene breedte van zeven tot twaalf mijlen uitstrekt. Hier met dicht struikgewas, ginds met plassen en meertjes overdekt, elders weêr zandig als eene afrikaansche woestijn, weêr elders vol veenen en moerassen, bieden de *Landes* de grootst mogelijke verscheidenheid van terrein aan, maar zijn slechts juist vruchtbaar genoeg om de ontzaglijke kudden te voeden, welke het eenig middel van bestaan der bewoners uitmaken.

Die bewoners vormen een zeer eigenaardig menschenras met donkere gelaatskleur en van echt zuidelijke type, wier schilderachtig voorkomen niet weinig wordt verhoogd door de eigenaardige manier, waarop zij achter hunne kudden de *Landes* doorkruisen. Zij wagen zich namelijk nooit anders in de gevaarlijke moerassige heide, dan de beenen gewapend met een paar

stelden ter lengte van ongeveer acht voet, waaraan zij zoo gewoon schijnen als de boeren bij ons aan hunne klompen. Tot steun dragen zij verder een langen staf bij zich, dien zij, wanneer zij willen rusten, onder de zitdeelen of achter tusschen den gordel steken. In die houding hebben zij het voorkomen eener Delphische Pythia op haren drievoet, en van hun hoog rustpunt kunnen zij de onmeetlijke heide, die zich als een grenzelooze zee rondom hen uitstrekt, zoo ver het oog reikt overzien, zoo dat het kreupelhout en de oneffenheden van den bodem hen niet beletten het oog over hunne kudden te houden.

In deze hoogst eigenaardige landstreek, welke misschien alleen in de Luneburger heide haar gelijke vindt, speelt het avontuur dat wij den lezer in de volgende bladzijden willen verhalen, en dat hem beter dan eene dorre geographische verhandeling met die merkwaardige plek van ons werelddeel zal bekend maken.

In den zomer van het jaar 1857 zond een groot wijnkooper te Dordrecht een zijner reizigers, den heer Albert Hofman, naar Bordeaux, ten einde daar, met het oog op den allergunstigsten wijnoogst van dat jaar, aanzienlijke bestellingen te doen. De jonge, levenlustige man, die reeds vroeger meermalen te Bordeaux geweest was en menige verre reis voor zijne firma ondernomen had, was de fransche taal volkomen machtig en ook om andere redenen uitnemend geschikt voor de gewichtige zending, welke zijn heer hem opdroeg.

Na eene voorspoedige reis kwam hij behouden op zijne bestemming aan, waar hij verscheidene maanden zou verblijven en dus ruimschoots gelegenheid had de vroegere kennismakingen weder aan te knopen. Zoo gingen dus zijne dagen in genoeglijke bedrijvigheid voorbij, verdeeld tusschen het behartigen der zaken van zijn patroon en het smaken der genoegens, welke een tijdelijk verblijf in het buitenland, te midden van oude bekenden, altijd oplevert.

Op zekeren dag deden twee zijner vrienden, de heeren Regnier en Dumesnil, waarvan de eerste een wijnkooperszoon en de andere een wijnagent was, hem den voorslag een jachtuitstapje in de *Landes* te maken, ten einde daar wat sneppen en andere moerasvogels te schieten.

Midden door de uitgestrekte heide loopt de spoorweg van Bordeaux naar Bayonne, waardoor het gemakkelijk is zich uit een der twee steden midden in de *Landes* te verplaatsen.

Hofman nam de uitnoodiging aan en stelde zich veel genoeg voor van een tochtje door de zonderlinge streek, waarvan hij reeds zooveel avontuurlijks had hooren verhalen. Daarenboven was hij een groot liefhebber van de jacht, wist flink met het geweer om te gaan en had dan ook reeds menigen haas en menig patrijs naar de andere wereld gejaagd.

Vroeg in den morgen van den volgenden dag stapten de drie vrienden, degelijk voor de reis uitgerust, te Bordeaux op den trein naar de *Landes*, en stegen eerst uit aan een station ten naaste bij in het midden der heide, in de nabijheid van een dorp gelegen. Eenige magere korenvelden gaven deze plek het voorkomen eener oasis in de woestijn.

Onze jagers lieten het dorp links liggen en zetten te voet hun weg in westelijke richting voort, ten einde zoo spoedig mogelijk de groote moerassen en stilstaande plassen te bereiken, welke het binnengedeelte der *Landes* hier en daar van den meer zandigen kustgordel scheiden.

Alleen Regnier en Dumesnil hadden elk een jachthond meêgebracht; Hofman moest zich zonder zulk een reisgezel behelpen.

Het was een koele herfst dag; een frisch windje streek over de heide, ritselde in het struikgewas en de heidekruiden, ruischte in de toppen der dennen en kurk-eiken, die hier en daar de eentonigheid der *Landes* afwisselen, en deed het witte stuifzand golven. De streek was even eenzaam als woest, en de jagers wandelden wel een uur ver, alvorens zij een menschelijk wezen te zien kregen.

Eensklaps wees Hofman met den vinger in de richting van het zuid-westen en vroeg verwonderd:

‘Wat is dat daar?’

Regnier en Dumesnil lachten.

‘Dat is de Pythia van Delphis op haar drievoet,’ hernam de eerste vroolijk. ‘Als wij het orakel willen raadplegen en er een frank voor over hebben, kunnen wij hier het gewenschte antwoord bekomen, en ons alzoo de reis naar Delphi uitsparen. De oude vrouwen in de *Landes* staan als volleerde tooverheksen te boek.’

‘Warempel, het is een oud wijf, dat daar zoo majestueus op haar hoogen driestel zit!’ riep Hofman uit. ‘En wat krioelt daar over de heide?’

‘Dat zijn de schapen, die zij hoedt.’

De jongelieden gingen over heidekruid en zand op de zonderlinge gedaante af; want een gebaande weg bestond hier niet.

De sibylle op haar drievoet bemerkte de naderende vreemdelingen wel, doch gewaardigde zich niet hun de minste oplettendheid te schenken. Het was eene oude vrouw met stelten van acht voet lengte aan de beenen, gezeten op de kruk of het dwarshout van een nog twee voet langeren staak, zoodat zij inderdaad op een kolossalen drievoet scheen te rusten.

Zij breide vlijtig aan eene lange kous van grove wol, stellig afkomstig van de vuilgrauwe schapen, die rondom haar op de heide rondliepen en zich een armoedig voedsel trachtten af te grazen.

‘Heidaar, moederke,’ riep Regnier vroolijk.

‘Mijnheer!’ bromde de oude gramstorig.

‘Is het nog ver, van hier tot het moeras?’

‘Eene halve mijl.’

‘Dank u! Kunt ge ons ook de toekomst voorspellen?’

‘Geeft ge me een halven frank?’

‘Een heelen.’

‘Nu, ik kan het.’

‘Hoe heet ge.’

‘Moeder Margot noemen ze mij.’

‘Nu, moeder Margot, zal ik van 't jaar nog trouwen?’

‘Neen.’

‘Wanneer dan?’

‘Toekomende jaar.’

‘En zal ik gelukkig wezen?’

‘Zoo gelukkig als ge maar wilt.’

‘En mijn vriend hier?’

‘Die is al getrouwd.’

‘Dat komt uit,’ merkte Dumesnil op, ‘het oudje is slimmer dan ik dacht.’

‘Zij heeft den ring aan uw hand gezien.’

‘Da's waar ook, daar dacht ik niet aan. Ben ik een goed echtgenoot, moeder Margot?’

‘Uwe vrouw is beter dan gij, maar zij is met u tevreden.’

‘Ze heeft alweêr gelijk!’

‘Nu, moet *gij* het orakel niet raadplegen, vriend?’ vroeg Regnier lachend aan den Hollander.

‘Heidaar!’ riep Hofman. ‘Zal ik behouden thuis komen?’

‘Mijnheer is geen Franschman,’ mompelde de oude.

‘Neen, hij is een Hollander.’

‘Als hem in Frankrijk geen ongeluk overkomt, zal hij behouden thuis komen.’

‘De Delphische Pythia had niet voorzichtiger en dubbelzinniger kunnen antwoorden,’ meende Hofman.

‘Hier is een frank!’ riep Regnier, het geldstuk omhoog werpend en de oude ving het handig op. ‘Wel bedankt voor uw voorzeggingen, moeder Margot.’

‘Daar hebt ge nog een frank!’ riep de Hollander, terwijl hij haar zijn geldstuk toewierp. ‘Maar laat nu eens zien hoe gij op die stelten marcheert.’

Moeder Margot liet zich dit geen tweemaal zeggen. Zulk een goeden dag had zij in lang niet beleefd. Twee heele franken op één dag te verdienen, dat komt in de *Landes* niet alle dag voor. Zij rees met een plotselingen ruk overeind, balanceerde een oogenblik op hare stelten, nam den langen staak met de kruk op hare schouders en stapte toen met reuzenstappen over de heide. Hare grijze haren fladderden woest in den wind en zij had het voorkomen van een zonderling langbeenig spook.

‘Dat is een halsbrekende toer,’ zei Hofman. ‘Als ik dat wou probeeren, zou ik gauw op den neus liggen.’

‘De heibewoners zijn daar van hun jeugd af aan gewoon,’ hernam Regnier.

‘Ik wed dat die oude heks op hare stelten een polka zou dansen en sprongen maken als een hansworst. Willen we het haar eens vragen?’

‘Neen, me dunkt dat ze voor haar frank al genoeg gedaan heeft.’

‘Genoeg, genoeg, moeder Margot!’ riepen de vroolijke jagers. ‘We zijn voldaan. Ge zijt eene steltenloopster, die zich in een paardenspel kon laten zien.’

Zij verwijderden zich, terwijl de oude weêr hare vorige houding op den driestel aannam.

‘Wat wonderlijke schepsels zijn toch die stedelingen,’ mompelde zij met inwendige zelfvoldoening, terwijl zij de beide geldstukken liet rammelen. ‘Hihihi! voor mijn part kwamen er van daag nog een dozijn van die soort. Twee franken! daar kan ik nog eens een lekkere kom koffie en een snuifke voor hebben. Er gaat toch niets boven een tas koffie op zijn tijd en een hartig snuifke. Hihihi!’...

(Wordt vervolgd.)

Van alles, voor allen.

VOORZORGEN BIJ ONWEÊR. - De beste voorzorg, die men tegen het inslaan van den bliksem nemen kan, is ongetwijfeld een bliksemafleider op zijn huis te plaatsen; maar daar nu de meeste huizen op dit oogenblik nog niet van dit veiligheidsmiddel voorzien zijn, kan het zijn nut hebben hier eenige voorzorgen aan de hand te doen, die bij een onweêr gemakkelijk te nemen zijn.

Vooreerst plaatse men zich niet aan een open venster, bij de kachel of onder den open schoorsteen, daar deze als het hoogste gedeelte van het huis den bliksem het

eerst aantrekt, terwijl de kachel dit als metalen voorwerp doet, en het venster met de binnenstroomende lucht den bliksem kan binnen laten. Het beste is zich midden in het vertrek te plaatsen. Daarenboven is het altijd min of meer gevaarlijk vuur te branden of met veel personen in een klein vertrek te zijn.

Verrast ons het onweêr in het open veld, dan verkeeren wij in groot gevaar den bliksem tot ons te trekken, omdat wij dan het hoogste en best geleidende voorwerp uit den omtrek zijn. Met het oog daarop hebben vele natuurkundigen aangeraden, zich liever plat op den grond te leggen en zich des noodts doornat te laten regenen, dan te blijven voortgaan, hetgeen nog gevaarlijker wordt als men het op een loopen zet.

Dat men zich aan het grootste gevaar blootstelt door onder een hoogen boom beschutting tegen den regen te zoeken, is algemeen bekend; toch ziet men niet zelden buitenlieden bij een onweêr onder een boom schuilen en leest men herhaaldelijk in de nieuwsbladen van ongelukken, die aan zulk een onvoorzichtigheid te wijten zijn. Voor dergelijke onwetende of onvoorzichtige menschen was het voorzeker wenschelijk, indien men den raad van Lichtenberg opvolgde en aan alle vrij in het veld staande boomen een bordje sloeg met het opschrift: 'Hier wordt men door den bliksem getroffen.'

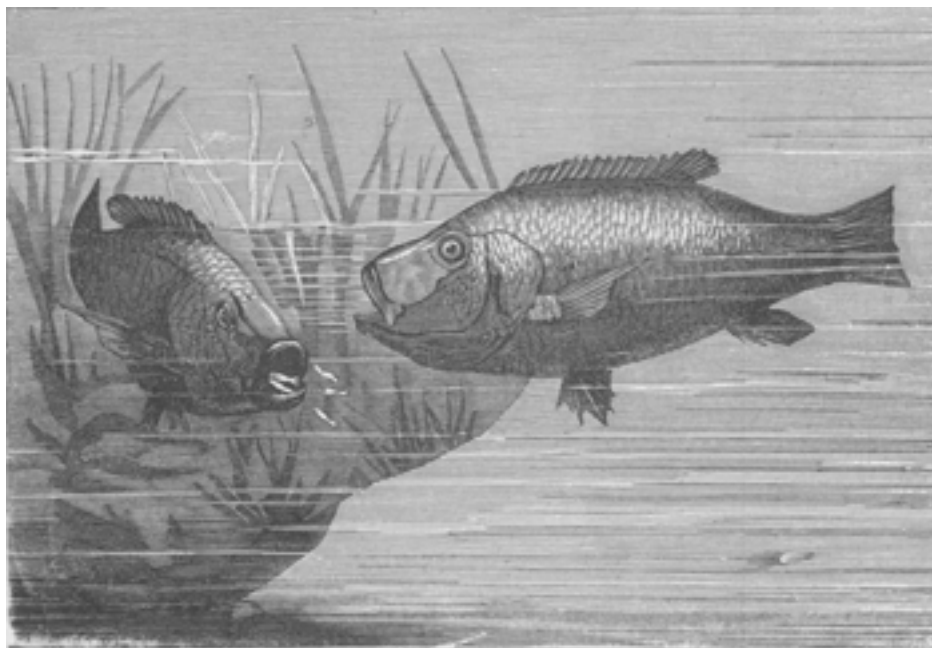
De boomen, die het meest den bliksem schijnen aan te trekken, zijn de eiken; zij worden althans het veelvuldigst getroffen en zijn dus bij onweders het zorgvuldigst te mijden. Minder gevaar levert het op, wanneer de boomen

als een bosch bijeen staan, daar alsdan de bliksem ruime keus heeft.

De beste geleiders voor den bliksem zijn metalen of vochtige voorwerpen, waarop hij dan ook bij voorkeur neêrstrijkt. Treft hij een boom, dan gaat hij langs het vochtigste gedeelte, tusschen het hout en den bast namelijk, naar beneden, waarbij hij den bast dikwijls op de merkwaardigste manier vernielt.

DE TELEPHOON ALS WEÊRPROFEET. - De Franschman Dufourcet is tot de ontdekking gekomen dat de telephoon het vermogen bezit om onweêr veertien à vijftien uren van te voren aan te kondigen. In zijnen hof heeft hij twee ijzeren staven in den grond geplaatst, die elk in verbinding staan met een koperen draad, welke op den receptor van zijn telephoon uitloopt.

Wanneer nu een onweêr in aantocht is, verneemt men een eigenaardig gedruis, dat met de nadering van het onweêr toeneemt en veel overeenkomst heeft met het geluid eener hagelbui op de ruiten. Zoodra het onweêr losberst en de electriciteit der lucht zich door een bliksemstraal ontlaaft, hoort men in den telephoon een geraas als van een zwaren neêrvallenden steen. Ook atmosferische storingen en plotselinge verwisseling van temperatuur worden door een geluid als dat van een vogel aangekondigd.

DE CHROMIS PATER-FAMILIAS.

Tot het doen van deze waarnemingen is het niet noodig, dat de telephoonlijn eene groote lengte heeft; het is voldoende, wanneer de beide draden op een afstand van ongeveer zeven meter met de aarde in aanraking komen.

EEN KOPJE GEURIGE THEE TE ZETTEN. - Dit is lang zulk een kleinigheid niet als menigeen wel denken zou, en er behoort wezenlijk een fijne tact toe om zóó thee te zetten, dat er niets van het aroma en het eigenaardig genot verloren gaat. Wie geurige thee wil drinken houde zich streng aan het volgende recept:

Neem een schoonen ketel, vul dien met versch water, hoe harder hoe beter (dus geen regenwater), breng dat op een goed vuur snel aan het koken, schenk dan op, zoodra het water kookt en laat de thee gedurende vier of vijf minuten staan trekken.

Is de thee niet sterk genoeg, of wordt er meer thee verlangd, dan moet men geen nieuwe theeblaêren bij den reeds bereiden drank werpen, daar men zodoende bijna alles verspilt. Slappe thee kan de theïne uit versche theeblaêren niet oplossen; dat kan alleen door versch water geschieden. Het bijvoegen van thee in den bijna ledigen theepot zal de kleur van den drank wel donkerder maken, maar de thee zelve zal er niet sterker door worden. Wil men in zulk een geval van de reeds gezette thee gebruik maken, dan schenkt men die eerst uit den pot, zet dan geheel versche thee en voegt nu de straks afgeschonkene er bij.

VLEESCH VOOR BEDERF TE BEWAREN. - Met de warme zomerdagen doet zich weêr het ongerief voor dat vleeschspijzen spoedig bederven en voor huismoeders, vooral in plaatsen waar men slechts een paar malen per week versch vleesch bekomen kan, is het dus van belang een eenvoudig middel te kennen, waardoor het vleesch voor verderf bewaard kan worden. Als zoodanig geeft een duitsch blad den volgende raad:

Men neme eene kleine hoeveelheid ijzervijlsel, giete daarop zuiver, gekookt water en legge het versche vleesch er zoodanig in, dat het geheel door het water bedekt wordt. Om den toegang der lucht af te snijden giet men er vervolgens een dun laagje olie over, en men zal bevinden dat het aldus geconserveerde vleesch, zelfs na verloop van zeven weken, in kleur, reuk en smaak volkomen aan pas geslacht vleesch gelijk zal zijn en nog eene onberispelijke jus levert.

Wil men het onder water bewaarde vleesch er uit nemen, dan houdt men den pot een weinig schuins, zoodat de olie er gemakkelijk tot op den laatsten druppel afloopt..

MELK TE CONSERVEEREN. - In de warme zomerdagen klagen onze huismoeders niet zelden over het stremmen of zuur worden der melk, en vooral op plaatsen, waar niet altijd versche melk te krijgen is, veroorzaakt dit groot ongerief. Het gewone middel, tegen het bederven der melk aangewend, bestaat in ze te koken; maar daardoor krijgt ze een eigenaardigen smaak, die velen niet bevalt, en daarenboven helpt het middel slechts voor korten tijd.

De *Landbouwcourant* doet daarom een ander aan de hand; het bestaat hierin dat men de melk in eene goed gezuiverde, onmiddellijk vooraf met heet water uitgespoelde flesch giet, die volkomen gevuld en met een nieuwe, flink gezwollen vaste kurk gesloten moet worden. De flesch met melk moet daarop gedurende twee uren in een pot met warm water geplaatst worden, die niet boven de 55 en niet beneden de 50 graden Celsius wezen mag. Heeft men deze voorzorgen, stipt volgens het recept, genomen, dan kan men zeker zijn, dat de melk ook in de warmste zomerdagen verscheidene dagen goed blijft, zonder in het minst iets van haar smaak te verliezen.

SOEP EN BOUILLON. - Tot nog toe beschouwde men soep en bouillon als bij uitstek voedend. De duitsche professor Virchow is echter van een ander gevoelen, en al was het maar om de curiositeit, denken wij het van belang zijne meening over die beide artikelen onzer spijskaart hier mede te deelen. Volgens hem is vleeschnat noch voedzaam noch substantieel, en wanneer al het vleesch, dat men gebruikt, werd gekookt om er soep van te maken, zou dat vleesch voor het grootste gedeelte onverteerbaar worden en door geen soep te vervangen zijn. Vleeschnat, zegt hij, is

eene weelde, die alleen welgestelden zich kunnen veroorloven; lieden, die de tering naar de nering moeten zetten, doen beter er zich van te onthouden, omdat zij in koffie iets dergelijks hebben. Soep is goed voor rijke lieden, die er vastere spijsen bij kunnen gebruiken, maar niet geschikt voor arme menschen, die er uitsluitend hun maal mede zouden doen. Ook voor zieken is soep soms noodzakelijk.

Gewoon vleeschnat of bouillon in zijne zuivere gedaante is niets meer dan hoogstens eene saus, die alleen dit boven andere sausen voor heeft, dat ze geen vergiftige bestanddeelen bevat, en onvergelykelyk veel zachter is, waarom ze gerust aan zwakke lieden toegediend kan worden. Oorspronkelyk toch is bouillon volgens professor Virchow slechts eene zeer dunne, waterachtige oplossing, gedeeltelyk van substantiën, die voor de voeding weinig waarde hebben en gedeeltelyk van de prikkelende aromatische deelen van het vleesch. Warm gebruikt heeft hij ongeveer dezelfde waarde als koffie of thee, maar is minder dan wijn, jenever of bier; hij prikkelt de zenuwen slechts. Eerst door bijvoeging van eieren, meel, vet en andere dingen verkrijgt hij misschien iets voedzaams en verhittends, en bouillon kan dan ook geschikt met voedzame bestanddeelen verbonden worden.

Behoudens allen eerbied voor professor Virchow, meenen wij den lezer te moeten aanraden zijne woorden niet al te letterlyk op te vatten. Bouillon is volgens hem minder dan jenever, maar het kan toch zeker niet wenschelyk zijn, dat alle bouillon, die thans gebruikt wordt, door jenever wordt vervangen.

Rebus N°. 6.

Aan dezen Rebus is als prijs verbonden een exemplaar der
LEESBIBLIOTHEEK
voor Kristelijke Huisgezinnen
Jaargang 1881/82 bestaande uit acht boekdeelen.

[Nummer 49]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

Toen het drietal terug keerde, zat mevrouw Dezenaar te lezen; op het geluid der naderende voetstappen nam zij haar lorgnet van den neus en sloeg haar boek dicht. - 'Zeker iets nieuws, mevrouw?' vroeg Van Straalen.

'Ja, mijnheer Van Straalen, zelfs kersversch, gisteren pas van mijn boekhandelaar ontvangen. 't Is *Torquemada*, van Victor Hugo. U kent het toch zeker?'

'Pardon, ik ken er alleen het weinige van, dat de dagbladen er uit hebben gelicht. Over het geheel kan ik dus niet oordeelen.'

'Ik heb er nog slechts enkele bladzijden van gelezen; maar het interesseert me zeer; nu dweep ik overigens nog al met Victor Hugo - mevrouw sprak den naam zoo fransch mogelijk uit, met 'n spits mondje - ofschoon ik soms wel eens wat moeite heb hem te volgen. Wat 'n hoogte en 'n diepte!'

Fanny zag Van Straalen aan, als wilde ze zeggen: 'hoe vindt u zoo'n lectuur voor een dame, die gedurig aan *migraine* lijdt?' Dit begreep hij althans uit dien oogslag; maar hij wachtte zich wèl, van *migraine* te reppen. Integendeel, ofschoon hij de dweeperij van mevrouw alles behalve deelde, en veel eer van oordeel was, dat Hugo's laatste werken niet van poëtisch delirium zijn vrij te pleiten, meende hij haar evenwel het genoegen te moeten gunnen - er zijn personen, wie men het niet de moeite waard acht tegen te spreken - ook heel schoon en verheven, hoog en diep te vinden al wat ooit uit Hugo's pen is gevloeid. Om intusschen zijn overtuiging niet te veel geweld aan te doen, hield hij meer in het bijzonder een lofrede op *Les Châtiments* en nog een paar andere van vroegere dagen, toen de dichter nog door stervelingen kon begrepen worden, en het menschedom geen poëtische en prozaïsche raadseltjes stelde, even onoplosbaar als de quadratuur van den cirkel, behoudens de bekende door den ezel.

HERDERS IN DE LANDES.

Mevrouw Dezenaar scheen van gevoelen te zijn, dat een glas port of maderia geen kwaad kon, om Van Straalen Victor - gelijk zij den dichter wel eens familiaar als een huisvriend noemde - beter te doen waardeeren en zijn geestdrift wat aan te schroeven. In anderen

zin toch was het plotselinge afbreken van een poëtische ontboezeming in *haar genre* door het verzoek aan Fan, of deze zoo liet wilde zijn, om de karaffen en kelken op tafel te willen zetten, moeielijk uit te leggen. Of - maar dat mocht van zóóveel dichterlijk gevoel en zóóveel dichterlijken aanleg niet verondersteld worden - zij miste de kracht om de eenmaal genomen hooge vlucht vol te houden.

Van Straalen had de ordinaire gewoonte om vóór het eten een paar vaderlandsche bittertjes te gebruiken. De beslistheid evenwel, waarmede hij op Fanny's vraag: 'Port of mader, mijnheer Van Straalen?' antwoordde: 'Port asjeblijft, juffrouw Fanny,' zou niemand een oogenblik hebben doen vermoeden, dat hij ooit iets anders dan port gebruikte. Hij prees ze dan ook als overheerlijk, te meer, nadat hij er mede in kennis was gesteld, dat mevrouw ze rechtstreeks, door tusschenkomst van een bloedverwant, kreeg. Met kennerstong dronk hij het kostbare vocht bij kleine teugjes, zijn oogen half dicht nijpende, om zuiverder te proeven, en het resultaat was telkens: 'Overheerlijk, mevrouw!' Mevrouw vond hem allercharmantst. Hoe jammer - dacht ze, en haar tong rustte toen eenige minuten, wat Van Straalen in staat stelde zich weêr met Fanny en juffrouw Jeannette te onderhouden - hoe jammer, dat die hupsche, aardige, knappe, beminnenswaardige mijnheer Van Straalen protestant is, en ze zag daarbij in eene richting, welke het duidelijk maakte, voor wie zij dat jammer achtte. Enfin, dat was nu eenmaal niet anders; maar jammer was het, heel jammer. Zelfs zij, als zij een paar kruisjes minder achter den rug had, zou..... *fi donc!* waar dwaalde zij heen!

Na het diner, welks verschillende gerechten Van Straalen eer aandeed op eene manier, die Mina, de onovertreffbare, zoo ze het gezien had, jaloersch op het minder voortreffelijke Kaatje zou hebben gemaakt, was mevrouw, in wier achting Van Straalen steeds hooger gestegen was, er zeer voor, een rijtoertje te maken. Zij had eerst slechts eenige oogenblikken noodig voor een korte siësta, over 'n half uur zou de calèche voor zijn.

Nu of nooit, dacht Van Straalen, zoodra ook Jeannette zich had verwijderd, om haar modiste uit Haarlem, die over een kleedje kwam spreken, te woord te staan.

't Scheen, dat Fanny gevoelde wat er komen zou; want reeds bij het eerste woord, dat hij haar bij dit *tête à tête* toevoegde, verfde een donkere blos naar wangen rood.

'Mejuffrouw sprak hij, en er lag iets plechtigs in zijn lichtelijk trillende stem, 'mejuffrouw, vergeef mij, dat ik deze vurig gewenschte gelegenheid aangrijp, om u iets te zeggen, dat alleen voor ons beider ooren bestemd is.... Het kan u niet ontgaan zijn, dat ik van het oogenblik af, waarop ik u te Amsterdam mocht ontmoeten, uw bijzijn gretig heb gezocht; dat het mij om zoo te zeggen een behoefte was. Mag ik eenige hoop koesteren, dat dit gevoel van uwe zijde wordt beantwoord?... Zie Fanny, met een enkel woord, een eenvoudig ja een gebaar zelfs, een enkel knikje kunt gij mij tot den gelukkigsten mensch maken.'

En terwijl Fanny met neêrgeslagen oogen zweeg, ging hij voort. 't Schijnt u wellicht een bezwaar toe dat ik protestant ben; maar wanneer ik u op de plechtigste manier beloof, en wil zweren, dat ik reeds bij voorbaat alles aanneem wat uwe Kerk in zulke gevallen voorschrijft.... O, dan is dit bezwaar immers niet onoverkomelijk... Spreek, Fanny, spreek... ik smee er u om... uw zwijgen doet mij pijn, het maakt me wanhopig.'

Niettegenstaande dezen aandrang, bleef Fanny zwijgen, en aan haar oogen ontglipten een paar tranen..... 'Mijnheer Van Straalen,' sprak ze eindelijk... 'veroorloof

mij, u een antwoord schuldig te blijven.... Ik zal u later mijn besluit doen kennen, wanneer ik pa uw aanzoek zal hebben meêgedeeld.... Tot dan toe, verzoek ik u, met geen enkel woord meer deze zaak aan te roeren.'

'Dus ik mag dan toch hopen!' riep Van Straalen met opgetogenheid uit.

'Laat u voor alsnog genoeg zijn, wat ik u heb gezegd....'

Een naderende stap deed Van Straalen snel naar zijn plaats terug keeren, en hoewel in beider houding iets gedwongens lag, was dit alleen merkbaar voor den ingewijde, zoo dat juffrouw Jeannette zelfs niet het geringste vermoeden had dat pas weinige minuten geleden hier een hoogst ernstig tooneel was afgespeeld. En bij de wandeling zorgde tante er, met haar drukte, wel voor, dat Van Straalen geen gelegenheid had, door verstrooidheid de aandacht op zich te trekken.

Ofschoon Van Straalen tegenspartelde, moest en zou de koetsier hem naar het station rijden. Nog meer: de gastvrouw noodigde hem uit, zoo hij plezier had, in den loop van den zomer zijn bezoek te herhalen. Van Straalen beloofde het; doch natuurlijk onder het stille voorbehoud, dat een weigering het hem niet onmogelijk zou maken. Overigens werd het afscheid door niets bijzonders gekenmerkt, ten zij misschien door het verschil in de handdrukken, welke de vertrekkende met de drie dames wisselde. Dit was intusschen zóó gering, dat alleen Fanny het kon hebben opgemerkt.

Nu Van Straalen was heen gegaan, werd Fanny stil. Herhaaldelijk gaf zij zich moeite om door te praten, onophoudelijk te praten, tegen den lust tot mijmeren te strijden; het baatte echter niet, telkens betrapte zij zich weêr op een toegeven daaraan, en het duurde dan ook niet lang, of tante begon dat vreemd te vinden.

'Hoe zijt ge toch zoo stil, Fan?' vroeg zij eensklaps, en die vraag deed Fanny opschrikken als uit een lichten slaap.

'Ik, tante?'.... stotterde zij.... 'ik weet waarlijk niet, dat ik stil ben; maar als het zoo is, dan komt het zeker van vermoedheid; want ik heb vandaag nog al veel gewandeld. 't Liefst zou ik gaan slapen, als u het goed vindt?'

'Maar zeker, *ma chère*, als ge rust nodig hebt, dan moet ge die nemen.... Nu, Fan, kind, slaap eens goed uit.... zoo'n stil nichtje wil ik niet hebben, hoor; daar heb ik niets aan.... ik moet u hooren praten, lachen of zingen, of anders zijt ge u zelve niet meer. *Dormez-bien, mon ange*.'

Fan herademde, toen zij wist dat de vraag van tante dood onschuldig was geweest... 'Ze heeft dus niets, volkomen niets geraden van hetgeen me zóó diep heeft geschokt,' fluisterde zij op haar slaapkamer gekomen. 'Kom, hier ben ik alleen, hier kan ik mij dus geheel overgeven aan hetgeen mij met onweêrstaanbare kracht trekt. Hoezeer ik ook alles in het werk stel [o]m hem een oogenblik te vergeten en mijn zielerust terug te vinden, *moet* ik aan hem denken.'

En ze dacht, met haar handen voor het gelaat, alsof ze zich geheel in zich zelve wilde opsluiten, door niets wilde worden afgeleid; maar al spoedig bewezen de tranen, die tusschen hare vingers doorlekten, dat zij leed. Hoe nu! Lijden, nu gebeurd was wat ze met spanning en niet zonder blijde verwachting had te gemoet gezien? Was dan in den korten tijd hare meening over Van Straalen zóó gewijzigd, dat zij zich ongelukkig gevoelde over zijn aanzoek, en het betreurde, door haar gedragingen dit zelve te hebben uitgelokt? O neen, ze dacht nog altijd over hem als te voren; ze kon het niet loochenen: ze beminde hem, en wenschte niets liever, dan dat pa zijn toestemming zou geven; doch het was geheel in overeenstemming met haar onbezorgd, luchthartig en eenigszins lichtzinnig karakter, dat zij terugschrikte voor de worsteling, voor strijd, daar hare liefde den ernstigen grondslag miste, welke alleen, zoo nodig, geen strijd of lijden ducht, de grootste offers mogelijk maakt en den angel van het

zelfverwijt niet kent. Zij had zich als het ware spelende in het net vastgewerkt, en nu zij in de mazen gevangen zat en geen kans zag, om er zich uit los te maken, zonder òf aan de eene òf aan de andere zijde smart te veroorzaken - nu was zij angstig. Ten slotte loste zich hare beklemdheid op in een tranenvloed. Allerlei besluiten en plannen rezen in haar hoofd op, doch om even snel weder te verdwijnen, en eindelijk op te gaan in dit ééne: 'Wat ik hem beloofd heb, zal ik doen; ik zal pa van alles in kennis stellen. Ik weet wel, dat pa gemengde huwelijken altijd heeft veroordeeld, daar er geen zegen op kan rusten; maar zóó dacht pa, toen het andere, hem vreemde menschen gold; misschien, als het geluk van zijn eigen kind op het spel staat, als hij zijn Fan, van wie hij zoo zielsveel houdt - op nieuw druppelden tranen - ziet lijden...' Zij stond op, en als had iemand haar toegefluisterd: Moed gevat! pa zal zijn Fan niets, ook dàt niet, kunnen weigeren, verlichtte een glimlach door de tranen heen, als een zonnestraal tusschen regendroppelen, haar nog vochtig gelaat. 'Ik zal pa alles, alles zeggen,' herhaalde ze, en met dit hernieuwd besluit keerde de kalmte in haar gemoed terug.

Den volgenden dag was zij weêr nagenoeg de oude Fanny. Wie schetst echter hare verbazing, toen zij twee dagen later een brief van pa ontving, waarin deze haar verzocht - in termen, die aan een bevel deden denken - onmiddellijk naar Arnhem terug te keeren. Reden werd toch hoegenaamd niet opgegeven; die zou zij thuis wel vernemen. Wat was er gebeurd? Was Van Straalen misschien, buiten haar weten, naar Arnhem geweest, om.... maar dat was onmogelijk; dan zou hij haar immers eerst hebben gewaarschuwd.... En toch, dat het met Van Straalen in verband stond, daarvan was ze zeker.... Had dan misschien mevrouw Zuidhoek wezenlijk achterdocht opgevat en aan pa geschreven...? Neen, ook dat kan niet: vooreerst wist niet van de heele historie niets, en ten anderen zou het een laagheid wezen, waartoe Fanny haar niet in staat achtte.... Hoe meer zij nadacht, des te raadselachtiger werd haar de zaak.

Mevrouw Dezenaar en Jeannette, die niet hadden opgemerkt, dat Fanny bij het lezen van den brief verbleekte, stonden te zien alsof een onverwachte, ratelende donderslag ware gevallen, toen de logée haar meêdeelde, dat zij den volgenden dag ging vertrekken. Dan zal het zeker niet goed met den dokter wezen, was de eerste, zeer begrijpelijke veronderstelling.

'Is er iets niet goed met Henri?' vroeg mevrouw Dezenaar, met een gelaat, dat een plotselingen aanval van *migraine* dicteerde.

'Ja... neen, tante,' gaf Fanny. die inmiddels haar tegenwoordigheid van geest had terug gekregen, ten antwoord, [...] een beetje ongesteld, en nu is het we [...] niet noodig, dat ik tersto[nd] afreis, maar pa had het toch gaarne, en zijn [w]ensch is voor mij een gebod.'

'En dat is heel braaf van u, kind; hoe gaarne ik je ook nog bij me hield, moet ik u gelijk geven. Als Henri maar weêr geen *attaque* van apoplexie [h]eeft gehad, zoo als een paar jaren geleden?'

'Neen, tante, Goddank niet, ten minste pa schrijft daarvan geen woord.'

Daarbij bleet het; maar 's avonds, in het schemeruur, toen tante in haar *voltaire* was ingedommeld, fluisterde Fanny Jeannette toe: 'Wat ik u bidden mag, Jeannette, kom van avond, voordat ge slapen gaat, even op mijn kamer; ik moet u noodzakelijk spreken.' Een toestemmend knikje, na een verbaasden blik, was het voorzichtige antwoord.

De avond liep, zoo als zich laat denken, stil ten einde. Met ongeduld volgde Fanny soms het tikken van de pendule, en sloeg nu en dan een vluchtigen blik op het uurwerk, als wilde zij den gang verhaasten. Voor dengene, die vurig naar iets verlangte,

is de snelheid van den tijd een wreede onwaarheid; tergend kruipt hij voort; elke minuut wordt een uur, elk uur een dag, elke dag een jaar, elk jaar eene eeuw, en wie het wagen zou het slachtoffer van zulk eene marteling van

woekeren met den zoo kostbaren tijd te spreken, die zou tot antwoord krijgen, dat hij een dwaas is; nog erger: dat hij liegt. Tijd is alleen kostbaar voor wie hem wil vasthouden, en ook dan alléén is hij snel gewiekt en voorbij voordat men het weet, wijl men slechts met tusschenpoozen aan hem denkt. Let men echter onafgebroken op zijn bestaan - dat overigens denkbeardig is, daar de tijd begin noch einde heeft en wegsnelt in de eeuwigheid -, dan fladdert hij op loome vleêrmuisvleugels, en wordt hij een ondraaglijke last.

Tot dit besluit was Fanny wel honderdmaal gekomen, alvorens de wijzer het uur van elfen sloeg, het gewone uur, dat tante zich ter ruste begaf. Wèl had zij hoofdpijn kunnen voorwenden, om zich vroeger te verwijderen; maar Jeannette had dan in elk geval bij tante moeten blijven, en alleen zijn in zulk een gemoedsstemming - de gedachte alleen reeds joeg haar den schrik om het hart.

Een zacht tikje op de deur van Fanny's kamer, kort nadat zij zich zuchtend op een stoel had laten vallen, kondigde aan, dat Jeannette woord hield.

‘Zet u hier eens dicht bij me neêr, Jeannette,’ zei Fanny op gedempten toon, zoodra zij de deur weêr gesloten had; ‘want wat ik u te zeggen heb, wat ik u, onder de diepste geheimhouding wil toevertrouwen, is van het hoogste gewicht, en mag door geen andere ooren dan de onze worden gehoord.’

Jeannette voldeed aan dit verzoek, plaatste zich aan haar zijde, en verzekerde met innigheid, dat Fanny haar hart als voor een zuster kon openen, waarop deze aldus voortging:

‘Ik weet niet, Jeannette, of ge zult hebben opgemerkt - want een vrouwenoog is scherp, en vooral in zulke zaken -, dat mijnheer Van Straalen alle attenties voor mij heelt, zóó vele zelfs, dat zij meer dan bloote beleefdheid of galanterie doen vermoeden; al zou het alleen maar dat werkmandje getuigen, dat van te groote waarde is - wie weet, of 't niet 50 gulden kost! - om het als ‘philippine’ te schenken. Doch er is hier geen sprake meer van veronderstellen, ik heb zekerheid, en 't is juist die zekerheid, hoezeer ik er ook naar verlangd heb, welke mij thans kwelt, en die mij den avond van zijn vertrek bitter heeft doen weenen. Zoo als ge weet, Jeannette, is hij protestant. Gij, die, even als ik, katholiek zijt, begrijpt wat dat zeggen wil, en dat zult ge nog beter begrijpen, als ge bedenkt, dat mijn papa mij altijd het alkeurenswaardige van zulke verbintenissen heeft voor oogen gehouden, als had hij een voorgevoel, dat ik eenmaal in een positie zou komen, om zijn lessen ter harte te nemen.... En toch, Jeannette, hoe gaarne ik het ook zou willen, ik kan niet.... Toen het gevaar nog verre was, meende ik sterk genoeg te zullen zijn, om terstond elk ontwakend gevoel van liefde voor een protestant te onderdrukken.... helaas, nu ben ik zwak en hulpeloos als een kind; want hoe ik ook redeneer, hoezeer ook mijn verstand zegt: doe het niet, pa heeft gelijk.... te krachtiger slechts klinkt de stem van mijn hart, en overschreeuwf die van het verstand Ge kunt u dus mijl ontsteltenis verbeelden Jeannette, nu de brief dien ik vandaag ontving, alle reden gaf voor het vermoeden, neen, voor de overtuiging, dat pa reeds van alles is ingelicht.... Uit den toon sprak zelfs verstoordheid, omdat ik hem onkundig heb gelaten van de zaak. En dat lag in 't geheel niet in mijn bedoeling,’ snikte Fanny, ‘daarvoor heb ik mijn goeden vader te lief.... en koester ik te veel ontzag voor hem. Thuis gekomen, zou, naar ik Van Straalen beloofde, mijn eerste werk zijn, pa over het aanzoek te spreken.... Ik weet niet, welke booze geest mij vervolgt, maar dat er een in het spel is, daaraan twijfel ik niet.’

‘En hebt gij geen vermoeden, lieve, wie dat zou kunnen wezen?’ vroeg Jeannette deelnemend, en zelfs ontroerd.

‘Neen, voor zoover ik kan gissen, is van mijn vriendinnen en kennissen geen enkele tot zulk een laagheid in staat. En bovendien, hoe zouden ze het weten.... hoe meer ik nadenk, hoe minder ik het begrijp. Maar, Jeannette, ik smeeek u, geef gij me raad. 't Is waar, ik ken u pas weinige dagen, doch dat ik het volste vertrouwen in u stel, wijl die enkele dagen voor mij voldoende waren, om uw hart als edel en oprecht te leeren waardeeren, daarvan is deze bekentenis, welke ik ter nauwernood aan mij zelve durf doen, wel het beste bewijs.’

‘Luister, Fanny,’ antwoordde Jeannette, en in haar oog glinsterde een traan, getuige van een niet te overmeesteren ontroering. ‘Na het bewijs van vertrouwen, 't welk gij mij ongevraagd hebt gegeven, wil ik bewijzen, dat gij, op mijn bescheidenheid rekenende, u niet hebt vergist. Ook ik heb éénmaal in zulk een geval verkeerd. Dat is niets vreemds, niet waar, als men 30 jaren oud geworden is? Hierin is derhalve niets zonderlings, niets buitengewoons gelegen. Maar wèl toevallig mag het heeten, dat ik eveneens door een protestant ten huwelijk gevraagd ben. Ik zou hem zeker gaarne als echtgenoot zijn gevolgd, overal waar het lot hem riep.... ik had echter eene moeder, Fanny, een teerbezorgde, goede moeder, wier lieveling ik was.... Zij weende, toen ik haar mijn geheim had meêgedeeld en aan haar oogen hing, om daarin mijn vonnis te lezen.... zij weende, niet van vreugde, maar van smart, en de eenige woorden, die over hare lippen kwamen, waren: ‘Jeannette, dat had ik nooit van u verwacht’.... Mijn hart was door dit zachte verwijt gebroken.... ik heb haar de tranen van de oogen gekust, en haar snikkend toegeroepen: ‘Neen, lief moederke, eer dan u verdriet aan te doen, zie ik van alles af....’ al moet het ook mijn toekomstig geluk, al moest het mij het leven kosten, dacht ik er sidderend bij. Hoe ik in de eerste dagen te moede was, nadat ik hem, dien ik niet noemen zal, mijn onveranderlijk besluit met bloedend hart had gemeld, dat is niet te beschrijven; zoo iets laat zich alleen gevoelen. Allengs echter maakte mijn smart plaats voor een kalme berusting, en ik hoopte zelfs eindelijk te zullen kunnen vergeten....’

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

Een joodsche kleêrverkooper in de straten van Jerusalem.

Het heeft de verwondering gewekt van sommige beroemde reizigers, dat de joden nog zoo aan Jerusalem kunnen hechten. Bij elken voetstap, dien zij er zetten, bespot, diep vernederd en zelfs mishandeld te worden door hunne verwoedste vijanden, de Mahomedanen, is zeer zeker een leven leiden dat door niemand benijd zal worden. En toch kan dit ellendig bestaan nog niet in vergelijking komen met de herinneringen, welke voor de joden aan het oude Jerusalem verbonden zijn 't Is waar, daar beleefden hunner vaders het tijdperk van hun hoogsten bloei, daar stond eens de Tempel, dat wonderwerk uit de grijze oudheid; maar ook daar ging hunne gloriezon in een enkelen dag, in een enkel uur onder.

Het bloed van der stervenden Zaligmaker, over hen en hunne kinderen afgeroepen, kleeft op hen, en al de voorspellingen van den gekruisigden Messias zijn aan hen vervuld. Van den Tempel is de eene steen niet op den andere gebleven, het joodsche volk leeft over de aarde verspreid, de tijden dat de joden weêr tot hun oude grootheid

en macht zullen terug keeren zijn in hunne oogen bijna onmogelijk geworden. En dit alles is juist te Jerusalem het best waar te nemen. De gedenkteekens aan den valsch gewaanden Messias verheffen zich overal, en ofschoon in de macht van even groote haters van den kristen naam als de joden zelf, toch dient deze schijnbare vernedering alleen om hunne grootheid des te meer te doen uitkomen.

In weêrwil hiervan klemmt de jood zich met de macht der wanhoop aan Jerusalem vast en kan daar alleen blijven leven door zijn onuitroeibaren kristenhaat. Het zijn echter de kristenen niet, die den jood het leven tot zulk eene hel maken; want zoo ergens in de wereld, dan wordt zeker op de plaatsen, geheiligd door het leven van den Zaligmaker, het groote gebod der liefde in toepassing gebracht; maar juist, dit grieft den jood het diepst. De bedeklokken der kristentempels, die den geheelen dag door de kristenen herinneren aan een der groote geheimen van de Menschwording des Zaligmakers, folteren hen onophoudelijk en daar tegenover zijn de mishandelingen der Muzelmannen slechts gering.

Wanneer men hen door de straten ziet dwalen en koopmanschap drijven, begrijpt men eerst dat Jerusalem niet zonder joden kan zijn. Zij zijn de levende getuigenis voor de waarheden door de Nieuwe Wet verkondigd en vervullen ook als zoodanig de voorspellingen, welken zij zoo gaarne tot leugen zouden gemaakt hebben.

Een oogenblik van onoplettendheid.

Het melkmeisje op onze gravure verkeert in alles behalve benijdenswaardige omstandigheden en het komt ons allen zeer begrijpelijk voor dat hare gelaatstreken door de angst eenigszins verwrongen zijn. Ze meende het toch zoo goed. Uit de verte had ze reeds bespeurd, dat er een vreemde menheer midden op den weg het bosch zat uit te teekenen en oogenblikkelijk had zij het voornemen opgevat hem niet te storen in zijne studie. Of zij nu in het voorbijgaan een zijdelingschen blik op de schilderij of op den bewerker van het meesterstuk geworpen heeft, hoe het zij, zeker is het dat zij in haren iever om te wijken een weinig te ver ging, zoo dat hare mand in botsing kwam met dien verwenschten boomtak. Of we nu, wanneer we in de wezenlijkheid van zulk een tooneeltje getuigen waren, innig medelijden met het arme slachtoffer zouden betoonen, is ernstig te betwijfelen. Wel zal niemand hardvochtig genoeg zijn om te beweren dat de arme meid dit ongeluk verdiend heeft; maar eene sterke neiging om bij zulke ongelukjes eens hartelijk te lachen, is ons geslacht aangeboren en zoo doende draagt (naar de ondeugendste opvatting) het tafereeltje onzer gravure, met het angstige melkboerinneke tot heldin, eer een komisch dan een tragisch karakter. Hoe de schilder, die nog ieverig doorwerkt er over denkt is moeielijk na te gaan, dewijl hij ons den rug heeft toegekeerd. We kunnen hem dit evenwel moeielijk tot zonde aanrekenen, en het evenmin als eene kleine onoplettendheid beschouwen; liever wenschen we hem geluk met het feit, dat de mand links en niet rechts is omgevallen, anders had hij wellicht een minder gewenscht aandeel in de gebroken eieren gekregen.

Wilde paarden en wolven in de Russische steppen.

Het woord *steppe* is van tartaarschen oorsprong en beteekent zooveel als vlakte of weide. Inderdaad zijn de steppen dan ook niets anders dan onmetelijke grasvlakten,

die zich aan den voet van den Kaucaſus, tusschen de Zwarte en de Kaspische zee uitſtrekken, hier door heuvels, ginds door bergen, elders door dennebosschen, maar zelden door waterſtroomen afgebroken. Op sommige plekken bieden zij wezenlijk afwisselende en schilderachtige gezichtspunten aan, en is haar plantengroei rijker en verscheidener dan men algemeen gelooft.

Hier en daar vindt men streken, met eene voldoende laag *humus* of bladaarde overdekt, om een flinken graanoogst op te leveren. Elders bestaan de steppen slechts uit grasvlakten of zijn bedekt met zoutachtige, vleezige en altijd groene planten.

Onder een betrekkelijk zuidelijken breedte-

graad gelegen, vertoonen zij in de verschillende jaargetijden de meest uiteen loopende verschijnselen. In den winter worden zij door plasregens overstroomd en in ontoegankelijke moerassen veranderd, de lente daarentegen bedekt ze met een mollig tapijt van grassen en andere kruidachtige gewassen, en verandert ze in groenende weiden, waar talrijke kudden rijkelijk voedsel kunnen vinden. De zomer eindelijk doet ze eene derde gedaanteverwisseling ondergaan en maakt ze gelijk aan de brandende woestijnen van Azië en Afrika.

EEN JOODSCHE KLEERENVERKOOPEL IN DE STRATEN VAN JERUSALEM, NAAR A. DE VRIENDT.

De steppen voeden een groot aantal zoowel plantenetende als verscheurende dieren, en wilde paarden zwerven in talrijke kudden door de uitgestrekte vlakten rond. Waarschijnlijk heeft men in die dieren geen vertegenwoordigers van het oorspronkelijk ras te zien, maar slechts afstammelingen van tamme paarden, die zich te eeniger tijd uit de slavernij van den mensch hebben weten te bevrijden. Het is echter aan te nemen dat die dieren, ten gevolge van hun verwilderd leven, allengs tot de oorspronkelijke type zijn teruggekeerd. Zij hebben althans die bevalligheid van vormen, dien moed en die schoonheid verloren, welke men bewondert in paarden, door de zorgen van den mensch veredeld. Zij zijn klein van gestalte, hebben magere en schrale ledematen,

en grof, grauw haar, dat nooit glad is. Zij leven in troepen van twintig tot dertig bijeen.

De wolven, door den honger uit de naburige bosschen gedreven, en de mensch, die op het wilde paard jacht maakt, hetzij om het aan zijn juk te onderwerpen, hetzij om het tot voedsel te slachten, zijn ten naaste bij de eenige vijanden, welke het ros der steppen te vreezen heeft.

EEN OOGENBLIK VAN ONOPLETTENDHEID, NAAR F. VERHEYDEN.

Ofschoon in westelijk Europa eene zeldzaamheid geworden, wordt in geheel Rusland de wolf nog in groot getal aangetroffen en vooral vindt men hem in de steppen van den Wolga en den Don. In laatstgenoemde streken bereiken zij eene buitengewone grootte, waarmede hunne sterkte en hunne stoutheid volkomen gelijken stap houden. Zij ontzien zich niet hunne prooi tot zelfs in de dorpen te komen wegsleepen en leveren hun vijanden niet zelden bloedige gevechten. Gewoonlijk houden zij zich in bosschen en houtgewassen schuil, maar de honger drijft hen niet zelden buiten hunne holen. Alsdan vereenigen zij zich in troepen en vallen zoowel menschen als wilde dieren met zulk eene behendige tactiek aan, als hadden zij geleerd van de gesteldheid van het terrein partij te trekken. Over het algemeen echter vallen zij den mensch slechts zelden aan, wanneer hij in staande houding is en hun moedig het hoofd biedt. Zij vergenoegen zich dan met hem te volgen, gereed om oogenblikkelijk op hem aan te vallen, zoodra hij het ongeluk heeft van te wankelen of te vallen.

De bewoners der steppen, de Kozakken, Kirghizen, Tartaren en Mongolen maken ieverig jacht op de wolven wegens de schade, die deze roofdieren in hunne kudden aanrichten. Zoowel voor de wolven- als voor de paardenjacht bedienen zij zich van een staak, waaraan een lange koord met een lossen strik is vastgemaakt, dien zij met bewonderenswaardige behendigheid het gejaagde dier om den nek weten te werpen. Zoodra de jager er in gelukt is den hals van het dier in zijn lasso te krijgen, snelt hij in galop op de vlucht en sleept het gevangen dier tot aan zijne tent mede.

Een bezoek aan eene Klokkengieterij.

(Slot.)

V.

Onze schets van de klokken zou niet volledig zijn, indien wij vergaten te spreken over het karakter, dat de katholieke Kerk aan de klokken heeft gegeven. Alles toch wat de Kerk voor den dienst des Heeren gebruikt, moet door eene bijzondere wijding geheiligd worden. Niet alleen wijdt zij tempels en altaren, maar zij zegent ook de heilige vaten, de priesterlijke gewaden en de beelden, die bestemd zijn het huis Gods te versieren. De Kerk moest dus een harer plechtigste zegeningen bewaren voor de klokken, voor de harmonieuze tongen, die het teeken geven voor het gezamenlijk gebed; die in hare nu eens vroolijke en dan weêr treurige taal de heilige vervoering der hymne en de smarten der lijkplechtigheden verkondigen; die alle aardsch geluid beheerschen, als om een triomfeerende echo van de stem Gods tot den bodem van het hart te doen doordringen.

In de middeleeuwen werden de klokken bijna uitsluitend in de kloosters gegoten. Bisschoppen achtten het niet beneden zich, het gieten te leiden, dat vergezeld ging van godsdienstige ceremoniën. Gedurende het smelten van het metaal zong men psalm CL en riep men den heilige aan, aan wien de klok zou toegewijd worden.

Het wijden der klokken is een der belangrijkste ceremoniën van de liturgie. De priester, gekleed in de koorkap, begint met het water te wijden, dat voor den doop moet dienen, en vraagt daarbij aan God dat de klok, welke door de afwassching met dit water zal geheiligd worden, door hare klanken de pogingen van den bekoorder zal verijdelen; dat zij de stormen zal doen bedaren en de plannen van den boozen geest zal wegvagen. Hij bidt den Heer dat de geloovigen opgewekt mogen worden met iever de godsdienstoefeningen bij te wonen van hunne moeder, de Kerk, om zich in hunne lofzangen te vereenigen met die, welke men in eeuwigheid zingt in de vergadering de Heiligen.

Nadat de priester in den vorm van een kruis, in 't water heeft gedaan het zout, 't symbool der kristelijke wijsheid, en de heilige olie der catechumenen, het zinnebeeld der zachtheid van de evangelische deugden, zingt het koor psalm CXLVIII en CL. welke voor deze gelegenheid buitengewoon geschikt zijn. De koninklijke profeet wendt zich tot alle elementen der natuur, opdat zij door hun lof Hem vereeren, die de macht van Zijn volk heeft vergroot. De aarde en de hemelen, de sterren en de winden, de bergen en de heuvels, de stroomen en de vogels worden uitgenoodigd deel te nemen aan dat eenstemmig concert. Op het geluid van de welluidendste instrumenten, van psalterion en cither moet het volk Gods zijne dankbaarheid en

aanbidding uitdrukken. Zal deze klok, die weldra de lucht zal doen trillen, niet alle wenschen van den profeet vervullen? Ver verheven boven alle instrumenten der oude wet, zal zij alle echo's der stad doen ontwaken; zij zal het geluid harer accoorden doen doordringen in bosschen en dalen; zij zal hare melodieuze klanken toevertrouwen aan de vlugge vleugelen van den wind; en door aan alle elementen der natuur hare stem te leenen, zal zij hen die brandende liefdehymne doen zingen, welke de geheele schepping aan haar Schepper verschuldigd is.

Gedurende dit gezang neemt de priester den wijwaterborstel en wast de klok van binnen en buiten. Hij smeekt God deze klokken te heiligen, die, als de trompetten der Levieten, het teeken moeten geven voor het gebed en de geloovigen opwekken om de eeuwige belooning te veroveren; hij vraagt dat, op het geluid der klokken, de godsvrucht in de harten toeneme en dat geesten der stormen en der duisternis de vlucht nemen, verschrikt voor den standaard des kruises, die op het metaal gegrift is.

Terwijl de priester de klok met een linnen doek afdroogt, zingt het koor den psalm *Afferte Domino*. Koning David vereert daarin de macht van de stem des Allerhoogsten, waarvan de klok het symboliek beeld is geworden. Welk eene grootheid heeft de stem des Heeren, die weêr klinkt over de wateren, die rommelt in den bliksem, die de ceders van den Libanon breekt, die de woestijn van Cadès doet schudden, en die, de boomen ontwortelende, de sombere ingewanden der aarde blootlegt!

De stem der klok ontleent aan die van Jehova een gedeelte harer macht: ook zij overstroomt de bergen en glijdt over de rivieren; zij doet den donder rommelen met hare bedreigingen over de onverschilligheid der eeuw; zij breekt onzen trots door de overwinningen van den dood en het nietige van het leven te verkondigen; zij schudt de gewetens door den triomf van de eeuwige gerechtigheid over de ongerechtigheid aan te kondigen; zij ontwortelt de hartstochten en doet het hemelsche licht in de diepe duisternissen der ziel schijnen.

De priester doet vervolgens met de heilige olie buiten op de klok zeven zalvingen in den vorm van een kruis en vier van binnen; hij bidt dat deze klokken, gewijd door de heilige zalving, voor hen, die ze zullen bijeen roepen, de kracht zullen verkrijgen, weêrstand te bieden aan de bekoringen en de genade om alle voorschriften van het katholiek geloof na te komen.

Het aantal zalvingen is niet zonder beteekenis. In de kerkelijke gebruiken is niets aan het toeval overgelaten; de kleinste onderdeelen der ceremoniën hebben zelfs een diepen zin, die onze gedachten moeten vestigen op een of andere groote waarheid. Het getal 7 behoort dan ook tot de kristelijke symboliek. 7 Is het getal der liefde en der gratie. God zelf heeft het gewijd door de rust op den zevenden dag. Ook de Israëlieten heiligden niet alleen den zevenden dag, maar ook het zevende jaar. Het feest der Tabernakelen werd gevierd op den zevenden dag van de zevende maand en duurde zeven dagen. Het kristendom, dat de oude wet volmaakte, gaf eene nieuwe wijding aan het getal 7. Het herinnert ons de 7 gaven van den H. Geest, de 7 HH. Sacramenten, de 7 woorden door Christus aan het kruis gesproken, de 7 zegels van den Apocalypsus, de 7 diakenen, door de apostelen aangesteld enz.

Het getal 4 is eveneens heilig; het is dat der groote profeten, der stroomen van het aardsche paradijs, die de genade afbeelden, der evangelisten, der hoofddeugden en der armen van het kruis. Wellicht worden buiten op de klok ook 4 zalvingen verricht, omdat zij den lof des Heeren naar de vier windstreken moet verkondigen.

Zoodra de klok nu gezalfd en gewijd is, wordt zij bewierookt, dewijl de geurige dampen het zinnebeeld zijn van de eerbetuigingen, welke een hart, brandend van

liefde, tot den hemel doet opstijgen. In het laatste gebed vraagt de priester aan God, dat de harmonie der klok kalmte en vreugde moge verspreiden, zoo als dit eertijds de harp van David deed; dat zij de tegenwoordigheid der engelen bij de vergadering der geloovigen ten gevolge hebbe en de voortdurende hulp van de goddelijke Voorzienigheid, die over elk onzer waakt, door onze zielen en lichamen te bewaren.

Vervolgens vraagt de priester aan de meter welken naam zij aan de klok wil geven en doet dan drie slagen met den klepel ter eere der H. Drievuldigheid, welk voorbeeld door peter en meter wordt nagevolgd. Dit noemde men in de middeleeuwen: *de klok het woord geven*. Zij heeft nu toch het recht in naam der Kerk te spreken.

Daar de klokken nu het eigendom van den Heer zijn geworden en zij een karakter van heiligheid hebben gekregen, moet men ze onttrekken aan de nieuwsgierigheid tot dat ze in den toren worden opgehangen. Het ritueel schrijft daarom voor dat zij in linnen worden gewikkeld. In de oude tijden schonken peter en meter het noodige linnen voor deze laatste ceremonie; door verloop van tijd werden deze schenkingen rijker en bestonden dikwijls uit zijde en damast, welke men later gebruikte voor het priesterlijk gewaad.

Kardinaal Baronius geeft het jaar 968 als het eerste aan, waarin de klokken gewijd werden. Paus Joannes XII zou het eerst dit gebruik hebben voorgeschreven door zijn eigen naam aan eene klok van Sint Jan van Lateranen te geven; maar het getuigenis van Alcuinis bewijst dat dit vroom gebruik reeds vóór 770 bestond.

Thans bestaat er geene enkele kerk meer, die niet hare klok heeft, welke de geloovigen ten gebede roept. Zelfs in Turkije, waar de klok der kristen tempels lang verboden was, mogen zij thans hare metalen stem doen hooren, waar tegenover Amsterdam, waar alleen de klok voor brand of een dergelijk onheil geluid wordt, eene armzalige figuur maakt; doch ook Amsterdam, waar de kunststukken van Hemony renteloos in de bestofte torens hangen, hopen we ook nog eens te zien ontwaken uit zijne klokkenvrees.

Een avontuur in de Landes.

(Vervolg.)

De drie heeren waren reeds een eindwegs verder gewandeld; maar wanneer zij omzagen, konden zij nog altijd de sibylle op haren drievoet onderscheiden. Overigens bemerkten zij niets om zich heen dan heide en zand, zoover het oog reikte. In het westen hing een grauwe damp over de moerassen, terwijl in het zuiden verschillende rookzuilen ten hemel stegen.

‘Het zijn de vuren der kolenbranders, die ginds in de dennenbosschen wonen,’ zei Regnier. ‘Houtskolen, pek, teer, hars, honig, was, grove schapenwol, kurk en klompen, dat zijn zoo wat de voortbrengselen dezer streek.’

Na nog een half uurtje voortgewandeld te hebben, bereikten onze jagers de moerasstreek en waagden zich daar betrekkelijk ver in, iets wat niet zonder gevaar was. Maar de jachtlust drong alle bezorgdheid op den achtergrond.

Alvorens het moeras in te gaan, hadden zij zich een lekker koud maal, dat zij in hunne weitessen meêgebracht hadden, goed laten smaken, en dit met een paar flesschen van den allerbesten wijn besproeid. Zij bevonden zich dan ook in de meest opgewekte stemming.

In de richting van het zuiden ontwaarden zij, tamelijk in hunne nabijheid, eenige boomen, waartusschen eene rookwolk omhoog steeg. Daar moest dus eene menschelijke woning zijn, waar zij voor den nacht een onderkomen konden vinden. Het was vier uren in den namiddag, toen

zij met het jachtvermaak een aanvang namen. Zij schoten eenige sneppen, pluviers en andere moeras- en trekvogels, die met den herfst uit de koudere noordelijke streken naar de zoele zuidergewesten waren gevlucht.

De jachtlust dreef de vrienden al verder en verder het moeras in, over onvaste en gevaarlijke plekken, tusschen zwarte stukken veen en plassen van troebel, stilstaand water. Weldra waren zij van elkander gescheiden, doch verloren elkaar niet uit het oog, zoo dat de een den ander nog kon aanroepen en zij zich door gebaren met elkander konden onderhouden.

Aldus gingen verscheidene uren voorbij. De zon neigde zich gloeiend rood ter kimme, half door grauwe wolken omfloerst. De heide verdween allengskens onder een dichten nevel, die zich uit de opstijgende moerasdampen samenpakte.

Dit geschiedde zoo plotseling, dat de jagers, die er niet op voorbereid waren, er wezenlijk door overrompeld werden. Zij verloren zich in den nevel en konden elkaar niet meer onderscheiden.

‘Heidaar, Regnier!’ riep Dumesnil, ‘waar zijt ge?’

‘Hier!’

‘Waar? Ik zie u niet.’

Na een korte poos echter stonden de beide jonge Franschen naast elkander.

‘Poe! wat een dikke nevel.’

‘Afschuwelijk!’

‘En dat zoo op eens! Als wij er maar niet door in de klem raken!’

‘Waar is Hofman?’

‘Die moet ginder zijn.’

‘Waar?’

‘Daar ginds.’

‘Neen; ik zag hem het laatst in geheel tegenovergestelde richting.’

‘Ik vrees, vriendlief, dat wij de richting zoowat totaal kwijt zijn. Wij kunnen in dien verwenschten nevel den weg niet meer ontdekken. Ik voor mij ten minste ben een Chinees, als ik weet waar het oosten, westen, zuiden of noorden is. Dat we ook geen zakcompas bij ons gestoken hebben! Maar wie had ook op zoo'n nevel gerekend?’

‘Ziet ge ginder die lichte plek door den nevel? Daar moet de zon ondergegaan zijn. Hare laatste stralen boren nog door de wolken.’

‘Daar is dus het westen, ten minste als ge gelijk hebt, wat ik wel denk.’

‘In tegenovergestelde richting moeten wij dus uit het moeras zien te komen.’

‘De honden zullen ons vel leiden; het zijn slimme dieren.’

‘Ja, maar ik ben bezorgd over Hofman.’

Beiden begonnen zoo luid zij konden Hofman's naam te roepen, maar er volgde geen antwoord.

‘Licht heeft hij zich reeds in veiligheid gebracht.’

‘Neen, hij zou ons zoo niet in den steek laten. Ik vrees dat hij in het moeras totaal den weg kwijt geraakt is, en dus nog verder van den weg is dan wij; want hij heeft niet eens een hond bij zich.’

‘Schieten we onze geweren eens af! Zoover kan hij nog niet zijn of hij moet toch onze signalen hooren.’

‘Da's een goed gedacht.’

Regnier en Dumesnil voorzagen hunne ge weren met eene goede lading en lieten ze daarop losbranden. Na eene poos weêrklonk zwak uit de verte een geweerschot door den nevel.

‘Dat is zijn antwoord.’

‘Het schot kwam uit het oosten.’

‘Nu dan is hij op den besten weg om zich het moeras uit te werken.’

‘Da's een geruststelling.’

‘Mij valt ook een steen van het hart.’

‘Gaan we hem nu snel achterna!’

‘*Allons*, Sultan, Bello, naar huis! naar huis!’

De slimme dieren schenen instinetmatig te begrijpen, waar het om te doen was. Zij snuffelden met den neus over den vochtigen grond, jankten zachtjes en wendden zich in oostelijke richting, waarbij zij nu en dan omzagen of hunne meesters ook volgden. Na een kwartier van moeilijk voortstompelen vuurden de jongelieden nogmaals een paar schoten af, doch ditmaal werd hun sein niet beantwoord.

‘Hij is zeker al op het drooge en zal een onderkomen gevonden hebben. Ik wilde dat we ook al zoover waren.’

Deze wensch ging echter niet zoo spoedig in vervulling: nog uren lang moesten de jongelieden door moeras en plassen baden, eer zij het hoogere drooge land bereikten.

Thans schepten zij weêr adem; want zij achtten zich geborgen. Vóór zich in den nevel toch zagen zij een licht schemeren en konden daarbij de donkere omtrekken van denneboomen onderscheiden. Terwijl zij daarop afgingen, sprongen hunne honden vroolijk blaffend voor hen uit.

Toen zij de boomen bereikt hadden, ontwaarden zij eene sterk gebouwde houten hut en op hun kloppen werd de huisdeur schielijk geopend. Een kerel als een boom met een verwilderd uiterlijk vertoonde zich op den dorpel en riep met ruwe stem:

‘Wie voor den duivel is daar aan de deur? Wat wilt ge nog zoo laat in den avond?’...

Ondertusschen doolde Albert Hofman nog daar buiten in het uitgestrekte moeras rond. Hij had gehoopt zijne fransche vrienden terug te vinden, maar te vergeefs had hij herhaaldelijk hunne namen geroepen. Het eerste geweerschot had hij gehoord en dan ook beantwoord. Ook het tweede sein vernam hij; maar ongelukkig kon hij er geen antwoord op geven, daar hij inmiddels zijne tesh met schietvoorraad verloren had. Tot overmaat van ramp liet hij zich door de schoten zijner vrienden overhalen eene andere richting voor zijn marsch te kiezen, zonder te bedenken dat zij verder in het moeras doorgedrongen waren dan hij zelf. Op die wijze geraakte hij van den rechten koers, dien hij aanvankelijk gevolgd had, dwaalde allengs dieper en dieper het moeras in, en was zelfs meermalen in gevaar van jammerlijk in de diepte te zinken. Uren lang voelde hij onophoudelijk slechts den sponsachtigen moerasgrond onder de voeten en twijfelde reeds of hij ooit weêr terecht zou komen, toen hij plotseling geheel onverwacht op vasten bodem stiet. Geheel uitgeput van de doorstane vermoeienissen wierp hij zich op het heidekruid neêr en rustte geruimen tijd uit, om zich vervolgens met vernieuwden moed op weg te begeven, ten einde ergens een onderkomen te bereiken of zijne beide vrienden terug te vinden.

Ten naaste bij op goed geluk af sloeg hij de zuidelijke richting in. De lucht was nog dik van den nevel en daarbij vinnig koud. Maar het was met meer volslagen donker, zoo dat hij op zijn horloge kon zien; het was drie uren in den nacht.

‘Een leelijk geval!’ mompelde hij, terwijl hij met versnelden pas voortliep; want het was geweldig koud. ‘Als mijn Dordtsche vrienden wisten in welk een

benijdenswaardige positie ik hier verkeer!... Dat is nu voor het eerst van mijn leven dat ik een jachtpartijtje in de *Landes* meëmaak, maar het is voor het laatst ook, of ik heet geen Hofman meer!’....

Na nog een paar uren doorgemarcheerd te hebben, bemerkte hij tot zijn groot genoegen dat de nevel optrok en de dag in het oosten begon te grauwen. In de verte bespeurde hij een paar boomen en eene hut, en toen hij het groepje naderde, ontwaarde hij naast de hut eene hooge stellage van sparren, waarlangs eene trap naar boven leidde. Boven op de stellage zat een jong meisje, dat bezig was zich de lange stelten aan de voeten te binden, iets wat op den vlakken grond niet geschieden kan. Zoodra zij den vreemdeling bemerkte, riep zij:

‘Grootmoeder! grootmoeder!’

Onmiddellijk daarop trad uit de hut eene oude vrouw te voorschijn, in welke de bezoeker tot zijne verbazing moeder Margot herkende, met wie hij op de heide kennis gemaakt had.

‘O, daar is mijnheer eindelijk!’ mompelde zij met een grijns, die bij haar een vriendelijk lachje moest verbeelden. ‘Ge zijt dan toch gelukkig het moeras uit geraakt!’

‘Van wien weet ge dat ik verdwaald was?’

‘Wel van de andere heeren.’

‘Waar zijn die dan?’

‘Hier in de hut.’

‘Zoo? Breng mij dan bij hen.’

‘Neen, ze liggen gerust te slapen.’

‘Ik val ook haast van vermoeidheid omver. Hebt ge voor mij geen plaatsje waar ik slapen kan?’

‘Ja wel, in de kamer van mijn zoon.’

‘Wie is uw zoon!’

‘t Is een teerkoker. Hij is er op uitgegaan, om u te zoeken. Volg mij maar, mijnheer.’

De oude liet hem eene steile ladder opklauteren en bracht hem op een zolderkamerke, waar eenige hammen en worsten van de hanebalken afhingen. In een hoek van dit vertrek lag een hoop gedroogde heidekruiden en daarover was een schapevacht uitgespreid. Dit was de legersteê, die overigens een doodmoeden zwerver als Albert Hofman zeer aanlokkelijk moest voorkomen.

‘Iets beters kan ik u niet geven,’ zei moeder Margot.

‘t Is in orde, moederke. Maar waar zijn mijn vrienden toch? Ik hoopte ze hier te vinden.’

‘Die slapen beneden in een vertrek, waar geen plaats voor een derde is. En het zou ook jammer zijn ze in hun slaap te storen. Ze hebben de rust wel noodig. Nu slaap wel, mijnheer.’

‘Dank u, moeder Margot.’

Zoodra de oude zich verwijderd had, legde de jonkman zijne weitesch, zijn geweer en zijn horloge naast zich op den grond, strekte zich toen op de zachte legersteê uit en viel aanstonds in slaap. Maar zijn slaap was in de hoogste mate onrustig; akelige, onheilspellende droomen warden in zijn hoofd dooreen, waarschijnlijk het gevolg van den angst, dien hij gedurende zijn zwerftocht in het moeras had uitgestaan.

Toen Hofman ontwaakte, zag hij verwilderd om zich heen. Het volle daglicht drong reeds door een klein dakvenster in het vertrek. Van beneden vernam hij een luid en onheilspellend gelach, des te duidelijker hoorbaar, daar de vloer der kamer

slechts uit ruw samengevoegde planken bestond, zoodat men tusschen de reten kon doorzien.

Hofman hoefde maar even eene andere houding aan te nemen om in het vertrek beneden zich te kunnen zien. Daar zaten twee mannen met moeder Margot op houten bankjes rondom eene lompe tafel.

Die mannen hadden taangele gezichten; hunne kleêren, die uit de grofste stoffen bestonden, waren vol gaten en scheuren, en bij hen vergeleken, zou een parijsche voddendraper nog een draaglijk figuur gemaakt hebben. De drie heibewoners waren oogenschijnlijk in eene vroolijke luim, zoo als uit hun gelach bleek. Wat zij spraken, kon de luisteraar niet verstaan. Zij hadden de schoone, kostbare jachtgeweren, de weitesschen en de overjassen der jonge heeren uit Bordeaux voor zich op de tafel liggen en onderzochten die met blijkbare belangstelling.

Een der mannen trok Regnier's jas aan; maar hij was hem te eng. De anderen schaterden van het lachen en wierpen vervolgens eenige geldstukken op de tafel, die naar de grootte te oordeelen vijf frankstukken moesten zijn, welke zij herhaaldelijk telden en nog eens telden.

Op dit gezicht werd het Hofman angstig om het hart. Nog onder den invloed zijner leelijke droomen verloor hij bij den aanblik van dit alles behalve geruststellend tooneel geheel en al de bezinning.

Waren dit roovers en moordenaars? vroeg hij zich af. Waar waren zijne vrienden? Waarom lieten zij zich daar beneden niet zien, waar men zich met hunne schoone zaken, die men naar allen schijn als goeden buit beschouwde, zoo lustig vermaakte? Waarom had het oude wijf hem niet bij zijne makkers willen brengen? Wellicht met een listig oogmerk? Wie weet, sliepen Regnier en Dumesnil niet reeds den eeuwigen slaap!

(Slot volgt.)

Van alles, voor allen.

HET CENTRAAL VERWARMINGSSYSTEEM TE NEW-YORK. - Vier nieuwe inrichtingen zijn het vooral; waardoor New-York boven alle moderne groote steden uitmunt: het spoorwegnet boven de straten en huizen, de electrische verlichting, de wijd vertakte inrichting van het telephoon-stelsel en het centraal verwarmingssysteem.

WILDE PAARDEN EN WOLVEN IN DE RUSSISCHE STEPPEN.

Dit laatste is nog slechts in wording en de stad New-York ging er niet toe over, dan nadat het in eene kleine stad van den staat New-York degelijk en voordeelig gebleken was. Binnen kort echter zullen de inwoners van New-York hunne huizen kunnen doen verwarmen op dezelfde manier als men ze in onze steden van licht uit de gasfabriek en water uit het reservoir der waterleiding voorziet.

Op dit oogenblik wordt binnen de stad een centraal verwarmingsstation in reusachtige afmetingen gebouwd. Het ketelhuis is honderd voet hoog en heeft vier verdiepingen, die elk zestien ketels bevatten. Deze vier en zestig ketels moeten gezamenlijk eene stoomkracht van 1500 paardenkracht ontwikkelen. De stoom uit die ketels vindt een uitweg in groote verticale buizen, waarlangs hij vijf horizontale hoofdbuizen bereikt, die, onder het plaveisel der straten door, in verschillende richtingen de stad doorkruisen. Twee dier buizen hebben eene middellijn van tien centimeter, twee van twaalf centimeter, en de wijdste meet vier en twintig centimeter

in middellijn. Door middel eener bekleeding van vilt en asbest worden die buizen tegen de uitstraling der warmte beschermd, en langs duizenden kleine vertakkingen wordt zoowel de heete damp als het kokend water in de huizen verdeeld. De bewoners zullen zich daarvan niet alleen tot het koken hunner spijzen kunnen bedienen, maar daarmee ook op amerikaansche manier verschillende machinerieën in beweging kunnen brengen.

IVOREN SNUISTERIJEN TE ZUIVEREN. - Ivoor of elpenbeen leent zich om zijne fijnheid en zijn glans voortreffelijk tot het vervaardigen van allerlei kleine snuisterijen, zoo dat door een merkwaardig toeval de vreeselijke slaganden van het grootste viervoetige dier der wereld de stof leveren tot zelfs voor bijouteriën, bestemd om den hals of de ooren der dames te sieren. Bij al zijne schoone eigenschappen heeft echter het ivoor het ongerief, dat zijn vlekkeloos melkwit spoedig wordt besmeurd en zijn blanke luister weldra taant.

Toch is het zeer gemakkelijk aan ivooren snuisterijen den glans der nieuwhed terug te geven. Men neme een niet te harden tandenborstel, bestrijkt dien met een weinig zeep en vrijft de voorwerpen daarmee af. Vervolgens wast men ze met lauw water af en borstelt ze, wanneer zoowel de voorwerpen als de borstel een weinig gedroogd zijn, weêr zoolang, tot zij den verlangden glans terug bekomen. Door een weinig spiritus op den drogen borstel te gieten kan men dien glans aanmerkelijk verhoogen. Om het geel worden te voorkomen moeten de voorwerpen met een zacht warmen doek worden afgedroogd, waarna zij er geheel als nieuw zullen uitzien.

MIDDEL TEGEN DE AARDAPPELZIEKTE. - Het is bekend dat de aardappelziekte zich gewoonlijk aankondigt door kleine zwarte vlekjes op het loof. Zoodra die vlekjes zich vertoonen, moet men, wanneer men de aardappelen behouden wil, het loof afsnijden, waarna men zeker kan zijn dat zij voor de gevolgen der ziekte bewaard zullen blijven. Dit eenvoudige middel, door de *Société centrale d'horticulture de France* aan de hand gedaan, moet in alle gevallen proefhoudend zijn gebleken.

NOG IETS OVER DEN EUCALYPTUS EN DE RUPSEN. Eene vorige maal deelden wij mede dat Dr. van Hengel te Hilversum een probaat middel tegen rupsen gevonden had in eucalyptus-bladen, die aan de takken der boomen werden gehecht. Thans echter lezen wij in het *Nieuws van den Dag* dat zijne vreugde over het verdwijnen der rupsen slechts van korten duur was; want dat de doctor, dertien dagen na de aanwending van het middel, zijne boomen door andere rupsen geteisterd zag. Wel waren al de rupsen, die met de scherpe lucht der eucalyptus-bladen in aanraking kwamen, gestorven, maar zij waren door een jonger geslacht vervangen, dat zich in 't geheel niet liet afschrikken door de bladen, wier uitwaseming zijne voorzaten had gedood.

De oorzaak daarvan was gelegen in het feit dat alleen de lucht van den eucalyptus de dieren op een afstand houdt, en daar nu de blaadjes binnen twee à vier dagen geheel reukeloos worden, kunnen zij dus slechts betrekkelijk kort als middel tegen rupsen dienen. Had de doctor derhalve, in plaats van afgeplukte bladen, levende eucalyptus-planten gebruikt, dan zouden de vreetzuchtige insecten wel voor goed verdwenen zijn. De ondervinding van bloemisten en boomkweekers toch leert dat de planten, die in de nabijheid van eucalyptussen staan, geheel vrij blijven van luizen, rupsen en dergelijk ongedierte.

MIDDEL TEGEN SLEKKEN. - Een ander lastig gedierte in den tuin zijn de slekken, die nog moeilijker te weren zijn dan de rupsen. Toch bestaat er een middel om de

afzonderlijke planten in den tuin tegen hare aanvallen te beschermen. De *Landb. Ct.* raadt als zoodanig aan, een ring van steenkolenasch om de planten te strooien; de slekken kunnen met haar slibberig lichaam daar niet over heen kruipen. Kalk of roet, die men tot hetzelfde doel meermalen heeft aangeraden, worden door regen spoedig weggewasschen, waarna zij natuurlijk geen nut meer doen; bij steenkolenasch is dat anders. Tevens is zij een voortreffelijk middel tegen aardvlooiën en andere insecten.

Engelsche tuinlieden omgeven pas gepote planten, om ze voor het bezoek van slekken te beveiligen, met eene handvol zaagsel, die de dubbele uitwerking heeft van den bodem voor uitdrogen te bewaren en het ongedierte op een afstand te houden.

PORSELEINEN MOLENSTEENEN. - Wanneer er van porselein sprake is, denkt men onwillekeurig aan de smaakvolle en fijne producten van Sèvres, Saksen of Japan, alsof die stof tot niets anders nut was dan tot de vervaardiging van theeserviezen en bloemvaasjes. De fabrikant Buchholz te Charlottenburg weet er echter wel een ander gebruik van te maken; hij maakt er molensteenen van, die de tot heden gebruikte niet alleen in doelmatigheid, maar ook in goedkoopheid verre overtreffen. In den molen van zekeren heer Anton te Leistenow moet reeds een stel molensteelen uit poreus porselein in werking zijn, die ook aan de hoogste eischen voldoen. Het blijkt dat er sedert lang in Duitschland pogingen zijn aangewend, om dit poreuze porselein samen te stellen, welke pogingen door de directie der koninklijke porseleinfabriek te Berlijn ieverig werden gesteund.

[Nummer 50]

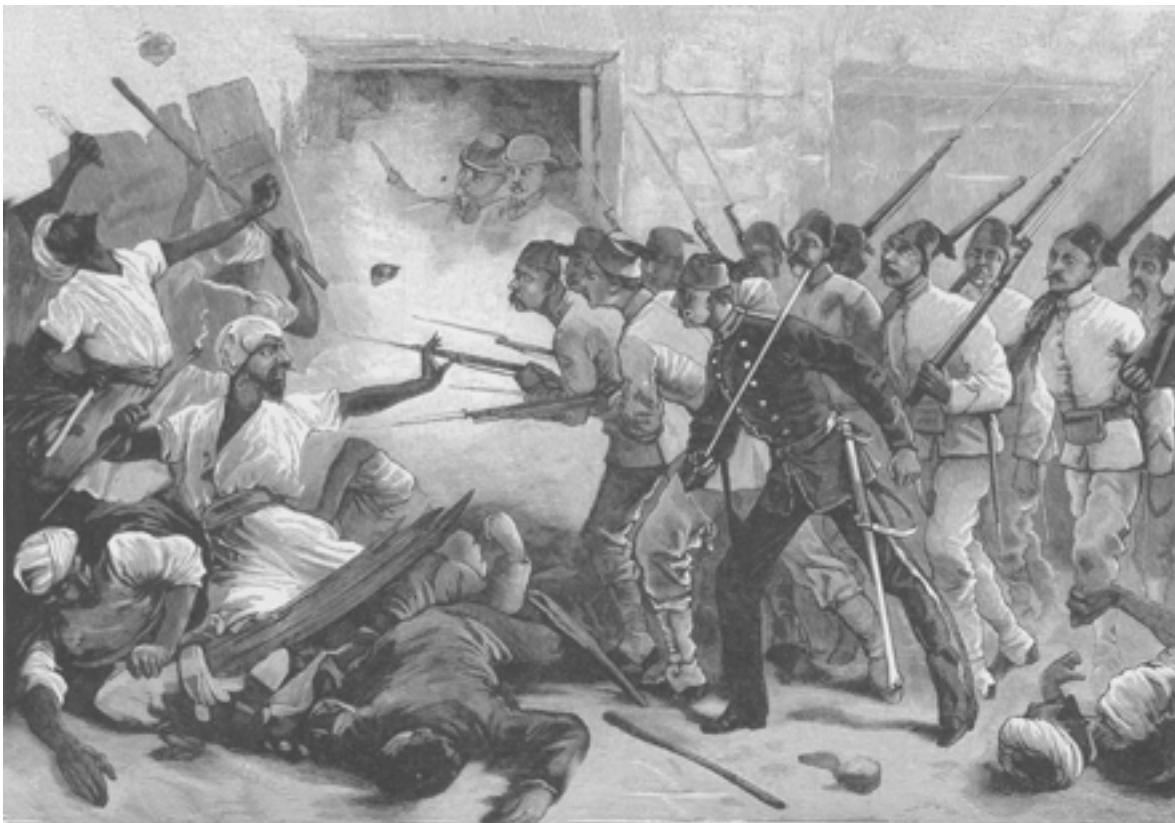
Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

‘Vergeef mij,’ viel Fanny haar in de rede, terwijl zij haar weenende vriendin zusterlijk omhelsde; ‘vergeef mij, dat ik onwillekeurig de oude wonden weêr heb open gereten. Als ik dât geweten had....’

VLUCHT VAN DE MOORDENAARS IN ALEXANDRIË BIJ DE NADERING DER TROEPEN.

‘Stel u gerust, lieve.... 't is weêr over. En nu wilt gij, beste Fanny, dat ik u raad... Spreek zelve, wat zoudt gij raden in mijne plaats?... Gij zwijgt?... Welnu, ik raad u te handelen gelijk *ik* heb gedaan.... Wellicht schijnt het u bijna onmogelijk aan de ontkiemende neiging weêrstand te bieden. Een reden te meer om niet te wachten; want hoe langer gij aarzelt, des te moeilijker zal het u vallen, tot een besluit te komen... gij zoudt bezwijken, en, in strijd handelende met uw geweten en met den wil uws vaders, dien gij zegt innig lief te hebben, toch dat geluk niet bezitten, 't welk gij u hebt voorgespiegeld; uw geheel verder leven zou de worm van het zelfverwijt aan uw hart knagen, dat gij de voorschriften der Kerk met voeten hebt getreden, dat gij uw vader hebt doen lijden. En nu neem ik nog aan, dat gij in mijnheer Van Straalen vinden zult wat gij van hem verwacht. Stel u echter eens voor, dat hij aan het beeld,

dat gij u thans van hem hebt gevormd, niet beantwoordt; dat hij in het huwelijk het zware offer, 't welk gij voor hem gebracht zoudt hebben, onwaardig blijkt te zijn... wat dan? Dan zult gij immers zelfs het recht tot klagen missen, daar gij, ondanks alle hinderpalen, welke men u in den weg legde, niet anders hebt gewild. Van welken kant ik de zaak ook bezie, is een besluit, om alle betrekkingen teenemaal af te breken, geraten; ook in het belang van den heer Van Straalen, daar hij tot nu toe geen ernstige reden heeft om te hopen. Wèl is waar hebt gij hem blijkbaar zijdelings te verstaan gegeven, dat zijn aanzoek u persoonlijk niet onaangenaam is; doch zoo lang niet wederzijds de eerste band is gelegd, zoo lang gij hem niet in open woorden uwe toestemming hebt gegeven, kan hij geen aanspraak

maken op het vermeende recht, om u niet los te laten, om te trachten u tegen uw vader in opstand te brengen. Hij zal de geheele zaak beschouwen als een schoone droom, en nog eenigen tijd aan u denken als aan een zeepbel, die uiteen spatte op het oogenblik dat hare kleuren het schoonst waren.'

Terwijl Jeannette sprak, had Fanny strak voor zich gestaard.... 'Gij hebt gelijk,' zegde zij eindelijk, het hoofd opheffende met een zucht - 'gij hebt gelijk, Jeannette; maar niet geheel. Gij beschouwt, mijns inziens, de zaak nog te veel als kinderwerk, als een spoedig opgevatte en even spoedig weêr verdwenen genegenheid; gij meent, dat zij niet ernstig is, en van daar komt gij tot verkeerde besluiten. Gij denkt, dat mijnheer Van Straalen, zoo ik hem afwijs, mij spoedig vergeten zal zijn. Gij kent hem niet; hij zal zich niet laten afwijzen, tenzij... hij me voor een coquette mocht houden, die schandelijk den spot met hem dreef. Maar dat *zal* hij niet... Heeft men bij u geen enkele poging meer gewaagd, Jeannette, om u van besluit te doen veranderen?'

'Ja, nog ééns; hij bezwoer mij, hem toch niet voor altijd ongelukkig te maken.... hij wilde zelfs om mij katholiek worden.... ik ben echter sterk gebleven....'

'En hebt gij sedert niets meer van hem gehoord?'

'Hij is al een paar jaren getrouwd met een protestantsch meisje.... doch spreken wij niet verder daarover; dat is thans een afgedane zaak,' ging Jeannette haastig voort. 'Gij veronderstelt, Fanny, dat mijnheer Van Straalen zich door eene afwijzing niet zou laten ontmoedigen, en zoo ik goed in uw hart lees, zoudt gij dat ook niet wenschen, niet waar?'

Fanny bloosde. 'Ik wil u niet misleiden, Jeannette,' sprak ze; 'neen, dat zou ik ook niet wenschen. Zoo hij met een eerste weigering genoeg nam, zou hij overigens niet veel prijs stellen op mijn bezit.'

'Dus dan zoudt gij uwe ijdelheid gekrenkt achten?'

'Neen, Jeannette, gij verstaat mij verkeerd. Acht gij me dan zoo'n dwaas hoofd?'

'Toch niet, lieve, en dat is juist het gevaarlijke van het geval; want evenmin als gij van mijnheer Van Straalen verwacht, dat hij zijn plan na eene eerste afwijzing zal opgeven, zult gij hem het recht ontzeggen, verdere pogingen te doen; m.a.w. gij zult de stem van uw geweten zoo mogelijk tot zwijgen brengen, het verzet van uw vader trachten te overwinnen, en mislukt u dat, dan - wat de Hemel verhoede! - zult gij, in weerwil van zijn verzet, uw wil volgen.'

'Neen, Jeannette,' protesteerde Fanny, met tranen in de oogen; 'neen, dat zal ik niet; *gij* hebt sterk kunnen zijn voor een moeder, welnu, ik zal het zijn voor een vader. Gebeure wat wil, zonder zijn toestemming wordt mijnheer Van Straalen nimmer mijn echtgenoot..... Maar,' vervolgde zij, 'dat ik den strijd zoo dadelijk zal opgeven; dat ik, zoo mijnheer Van Straalen niet van mij afziet, niet nog alles zal aanwenden om pa over te halen, dat durf ik niet verzekeren....'

'En toch, lieve, zoo gij dat doet, speelt gij gevaarlijk spel, daar een volgehouden tegenstand van uw vader u zal verbitteren. Geloof mij, Fanny, er is slechts één uitweg, en dat is eene totale afbreking. Besluit gij daartoe niet, dan is het met uw levensgeluk gedaan.'

Als in strijd met zich zelve bleef Fanny eenige oogenblikken zwijgen.... 'Ik dank u, lieve Jeannette, voor uw openhartigheid,' zei ze toen, met vochtige oogen opstaande en haar vriendin omhelzende; 'ge meent het goed met me, en ik geloof ook wel, dat ge gelijk hebt..... dat ik niet goed handel.... maar dat kan ik niet, neen, dat gaat niet.'

‘Arm kind,’ zuchtte Jeannette, haar een kus op de oogen drukkende. ‘Moge God u bijstaan; zoo niet Hij u te hulp komt, vrees ik, dat gij eenmaal bitter berouw zult gevoelen, Bid dus, Fanny, dat Hij u de kracht geve, om dat offer op te dragen, ten einde voor zwaardere offers, voor ongeneeslijk zielelijden gespaard te blijven.’

De strijd.

Den volgenden morgen was al vroeg het geheele personeel van ‘Villa Nuova’ in de weer, om de koffers en doozen van de ‘juffrouw’ naar beneden te brengen. Ieder liet zien, dat hij iets deed, en dat met een bedrijvigheid, welke, met het oog op de verwachte milde fooi, waarschijnlijk moest beteekenen, dat men er niet voor had stil gezeten. In hoeverre nu de verwachting der dienstboden werd verwezenlijkt, en de bewondering voor de lieve juffrouw zich handhaafde, of, naar gelang van de ondervonden teleurstelling, daalde, daarin zal wel niemand, die de tegenwoordige eischen van dat volkje kent, eenig belang stellen. Men zal het dus ook ongetwijfeld aan Fanny vergeven, dat zij er niet op lette, hoe de palfrenier bij het vertrek, ofschoon beleefd en gedienschtig als bij de aankomst, toch iets zoogenaamd waardigs in zijn houding had, alsof hij wel zoo goed wilde zijn, om dit of dat voor de juffrouw te doen, en zich daartoe in 't geheel niet verplicht rekende. Zelfs de blik van verstandhouding, welken hij nu en dan met den koetsier wisselde, en waarin duidelijk te lezen viel: ‘Sjovel, hè?’ was haar ontgaan. Zij had wel aan wat anders te denken dan aan hebzuchtige livreaknechten.

Haar pa stond te Arnhem aan den trein, en wie de hartelijke ontmoeting tusschen vader en kind bijwoonde, kon onmogelijk gissen, dat de een reden tot ontevredenheid, de andere reden tot ongerustheid had. 't Was dokter Volkert aan te zien, dat hij zich gelukkig gevoelde, zijn kind weêr in de armen te drukken, en Fanny omhelsde haar paatje met een innigheid, welke voor een ander gevoel geene plaats overliet. Nadat echter de eerste aandoeningen voorbij waren, en de gedachten haren geregelde loop hervatten, werden beiden stil. Naar het scheen, wilde geen van beiden de eerste zijn, om het pijnlijke punt, de oorzaak der vervroegde terugkomst, aan te raken. Eerst toen men thuis was, en Fanny zich had verkleed, meende de dokter niet langer een opheldering achterwege te mogen laten, en verzocht zijne dochter hem in zijn studeervertrek te volgen.

‘Ge zult wel vreemd hebben opgezien, kindlief,’ begon hij, ‘toen ge het bericht kreeg, om op stel en sprong terug te komen.’

‘Ja, beste pa,’ antwoordde Fanny: ‘want daar u niet ongesteld waart, was het mij onmogelijk te begrijpen, wat daartoe aanleiding kon hebben gegeven.’

‘Kondt ge dat inderdaad onmogelijk begrijpen?’ hernam de dokter, en zag bij die vraag Fanny ernstig aan, wat deze, na een vergeefsche poging, om zich goed te houden, de oogen verlegen deed neêrslaan. ‘Lees dan dezen brief, kind, en het zal u duidelijk worden.’

Haastig gleden Fanny's blikken over het fijne schrift, dat, hoewel zichtbaar verdraaid, een vrouwenhand verraadde, en aldus luidde:

‘WelEdele Heer. - Daar UEd. ongetwijfeld het grootste belang stelt in het toekomstige geluk van uw kind, meen ik, ofschoon UEd. niet kennende, UEd. te moeten waarschuwen, uwe dochter dit geluk op het spel zet. Tijdens haar verblijf te Amsterdam heeft zij betrekkingen aangeknoopt

met een protestantschen advocaat, zekeren heer Van Straalen, en dat die betrekkingen van ernstigen aard zijn, bewijst het feit, die heer uwe dochter te Overveen is gaan bezoeken. In Amsterdam spreekt men dan ook reeds van een engagement als van een uitgemaakte zaak. Ik mag niet veronderstellen, UEd. hiervan kennis draagt, en haast mij derhalve, in het belang van uw kind, UEd. er van te verwittigen. Daar namen hier niets ter zake doen, wil ik liefst onbekend blijven, niet twijfelende, UEd. mijn goede bedoeling niet zult miskennen.'

Fanny kon haar oogen niet gelooven, en toch daar stond het;... met een diepen zucht liet zij het papier uit hare hand glippen.

'Is dat zoo, kind?' vroeg de dokter, op ernstigen, doch niet in het minst verwijtenden toon, ofschoon het trillen van zijn stem bewees, dat hij reeds niet meer twijfelde.

'Ja, pa, wat daarin gezegd wordt, is gedeeltelijk waar,' luidde het antwoord. '*Waar* is, dat ik den heer Van Straalen, na hem eenmaal te Arnhem op een partijtje bij de Veerendaals te hebben ontmoet, te Amsterdam toevallig heb teruggezien, en, daar hij een goede kennis van neef Zuidhoek is, hem dikwijls gesproken heb; en ook is het waar, dat die mijnheer Van Straalen te Overveen is geweest. Maar een schandelijke onwaarheid is het, dat ik met mijnheer Van Straalen betrekkingen zou hebben aangeknoopt. Er bestaat tusschen mijnheer Van Straalen en mij niets, wat den eerloozen schrijver, of liever schrijfster, recht geeft, dat te zeggen.'

'Het was derhalve niets dan een wederzijdsche wisseling van kleine?' vorschte dokter Volkert.

'Neen, pa, het was meer dan dat... mijnheer Van Straalen bleek het ernstiger op te vatten, en heeft.... hij heeft te Overveen aanzoek gedaan om mijne hand.'

'En wat hebt gij hem geantwoord, kind?' sprak de dokter driftig.

'Ik heb hem gezegd, dat ik, thuis gekomen, u van zijn aanzoek zou in kennis stellen, en hem vervolgens mijn besluit zou meêdeelen.'

'En daarin hebt gij goed gehandeld, Fan; juist zoo als het een kind, dat zijn ouders liefheeft en eerbiedigt, betaamt; maar.... door hem niet terstond af te wijzen, hebt gij toch niet te kennen willen geven, hoop ik, dat, zoo het van u afhing, gij zijn aanzoek zoudt aannemen?'

'En als ik dit eens niet kon ontkennen, pa?' snikte Fanny.

'Dan zoudt gij mij door die bekentenis smart veroorzaken, kind.'

'Maar, lieve pa, daar kan ik immers niets aan doen, dat ik hem heb lief gekregen,' weende Fanny, terwijl zij haar armen om haars vaders hals sloeg.

Dr Volkert maakte zich zachkens uit de omarming los, na zijn kind eenige oogenblikken strak in de tot hem opgeheven smeekende oogen gezien te hebben, en ging toen, zonder verder een woord te spreken, heen.

Fanny snelde hem achterna, zij wilde haar vader te voet vallen, doch hij wendde zich om en gebood haar te blijven.

Als vernietigd zonk ze sprakeloos in haar stoel, en het duurde geruimen tijd, voor dat zij weêr tot het besef kwam van hetgeen was voorgevallen. 'Is het dan inderdaad zulk een misdaad; ben ik dan een wangedrocht geworden, dat pa mij den rug toekeert, als ware ik een melaatsche,' mompelde zij..... 'Maar pa kent hem immers niet eens.... bidden, zegt Jeannette, bidden moet ik, bidden om kracht.... waarvoor?.... om van hem af te zien?.. dat kan ik niet.... Wel zou ik kunnen bidden, dat Onze Lieve Heer pa gunstig voor hem stemde..... en dat mag ik niet....'

In dien staat van halve stompzinnigheid, waarin de goede en de kwade engel beurtelings overwonnen, doch zóó, dat ten slotte geen van beiden een definitieve zegepraal behaalde, vond haar de huishoudster, toen het uur voor het diner had geslagen.

‘Is juffrouw Fanny niet wel?’ vroeg ze deelnemend.

‘Nee, juffrouw; ik ben zeer vermoeid van de reis, en wenschte, dat u me bij pa excuseerdet; ik heb rust noodig.’

En de daad bij het woord voegende, begaf zij zich naar haar slaapvertrek. Zoodra de dokter had vernomen, dat zijn kind zich ongesteld gevoelde - de oorzaak was hem niet vreemd -, drong zijn hart hem, naar haar toe te snellen. Zijn verstand zei hem echter, dat hij daarmee wachten moest, wilde hij geen voet geven aan de meening, dat zijn verzet had opgehouden. Eerst een paar uren later stond hij voor de sofa, waarop zijn kind zich had uitgestrekt. Zij was licht ingesluimerd, en op haar wangen brandde

een scherp geteekend kleurtje, een kenteeken van koorts. Met de grootste bezorgdheid sloeg dr Volkert de gejaagde ademhaling der slapende gaê, en reeds voelde hij berouw, dat hij terstond zoo beslist was opgetreden. Als dat maar geen nadeelige gevolgen had... de schok kon voor haar zwakke zenuwen wel eens te sterk zijn geweest....

Werktuigelijk greep hij een der polsen, en telde de slagen, doch voordat een minuut voorbij was, ontwaakte Fanny, staarde haar pa met wijdgeopende, glanzende oogen aan en keerde toen het hoofd ter zijde, als deed zijn gezicht haar pijn.

‘Wilt gij niet liever naar bed gaan, Fanny?’ fluisterde hij op den teedersten toon; ‘gij hebt koorts, mijn kind, en zult op uw bed gemakkelijker liggen.’

Die toon, waaruit weêr het oude, onveranderde vaderhart sprak, greep Fanny diep in de ziel. Zij berstte los in krampachtig gesnik, viel haar pa om den hals en overlaadde hem met kussen... ‘Neen niet waar, paatje lief,’ vleide ze, ‘gij zult uw Fan niet van u verstooten, omdat zij zwak is geweest.... want dan zou Fanny sterven, dan zou haar lieve paatje alleen blijven.... en dat wil paatje toch niet.’

‘Bedaard, Fan bedaard; pa houdt nog, altijd evenveel van u... hoe kunt u daaraan twijfelen?... maar wees nu kalm, lieve... Ik zal het kamermeisje boven sturen, om u te ontkleeden, en dan moet ge maar eens goed uitrusten, mijn engel, dan zult ge morgen wel weêr hersteld wezen.’

Hoewel zij steeds voortsnikte, hadden die woorden blijkbaar een weldadigen invloed op Fanny's diep geschokt gemoed, en toen de dokter een uurtje later nog eens kwam zien, had de engel van den slaap zijn zachte vleugelen over zijn kind uitgespreid; de koorts was af, het verraderlijke kleurtje verdwenen.

(Wordt vervolgd.)

Onze gravures.

In het land der pharao's.

De oevers van den Nijl trekken weêr eens de aandacht van geheel Europa. Het zijn echter ditmaal niet sterrenkundige ontdekkingen, waardoor de oude Egyptenaars hun naam beroemd maakten door heel de beschaafde wereld, noch ontdekkingen op oudheidkundig gebied, welke hun naam thans op aller lippen brengen. Alexandrië is het tooneel geweest van een ongehoord bloedbad, aangericht onder de Europeanen, die er zich sedert de opening van het Suez-kanaal hebben neêrgezet.

Een tweede voorbeeld van rassenvermenging, welke Alexandrië en Caïro aanbieden, zal men nergens ter wereld vinden. Ook is geen enkel land zoo dikwijls veroverd en onderdrukt; welke veroveraars het ooit in het hoofd is gekomen, om de schoone Nijldelta te bezitten, zij hoefden slechts ernstig te willen om het te nemen. De wilde Bedouïenen, de Ethiopiërs, de Perzen, de cohorten van Alexander en die van Cesar, de Turken en de Mamelukken en ten slotte de Franschen onder Napoleon hebben er beurtelings verschrikkelijk huis gehouden. Onder dien zondvloed van krijgsbenden en vreemde legioenen heeft zich steeds eene inlandsche bevolking weten te handhaven, welke men in gewone tijden kennen kan aan hare lompen en onderworpen houding, en over 't algemeen wordt zij niet minder onvatbaar beschouwd voor alle indrukken dan de beelden van de goden, die eertijds de graven versierden.

De ondervinding, thans opgedaan, heeft echter geleerd wat er met deze bedelende en roovende nakomelingen van het fijnst beschaafde volk der oudheid kan gedaan worden, indien zij opgezweept en in hun fanatisme aangewakkerd worden door een eierzuchtige, die hun vertrouwen heeft weten te winnen.

De Khedive, die hen thans in naam van den padisja van Constantinopel schijnt te regeeren, is reeds sedert lang door zijn minister van oorlog, Arabi-Pasja aan het volk voorgesteld als een werktuig in de handen der talrijke Europeanen, en het Mohammedaansch fanatisme is genoeg bekend, om te weten welke uitwerking eene voortdurende ophitsing onder die onbeschaafde volksmassa hebben moest.

Arabi-Pasja is dan ook de man, om wien zich in den laatsten tijd de geheele Egyptische kwestie bewoog, dewijl hij bij het volk den naam droeg van bevrijder, waartoe de opstookende taal van ulema's en sjeiks in de verschillende moskeeën niet weinig zal hebben bijgedragen. Hoe lang de verwickelingen van het oogenblik zijn voorbereid, is moeilijk uit te maken, ofschoon men gemakkelijk kan nagaan, dat zulk een plotselinge opstand niet het werk van enkele dagen kan zijn.

Op den 11^{en} juni brak het eerste oproer uit te Alexandrië en dat het zich op verschillende punten te gelijk liet gelden was een bewijs, dat er naar een vooraf beraamd plan gehandeld werd. Het gepeupel, gewapend met de nabout, een stok van een inlandschen esch, welke men reeds eenigen tijd te voren had uitgedeeld, doorliep bij troepen, onder het slaken van moordkreten, de stad en sloeg alle Europeanen neêr, die het op zijn weg vond. Eerst nadat de moordtooneelen vier volle uren geduurd hadden, trad het egyptisch leger als helper op. De gouverneur van Alexandrië had daartoe wel is waar onmiddellijk bevel gegeven, doch de kommandant maakte tegenwerpingen en zocht uitvluchten, en eerst toen er naar Caïro getelegrafeerd was, om van Arabi-Pasja zelf het bevel te ontvangen tusschen beiden te treden, rukte het garnizoen uit.

Een ooggetuige is de troepen gevolgd en was van verschillende moordtooneelen getuige. Hij zag duidelijk dat het gepeupel bij de nadering der troepen zich als bij afspraak rustig terug trok, terwijl de soldaten onder elkaar kwinkslagen ten beste gaven. Het oproer had plaats in het centrum der zoogenaamde frankische wijk, waar de meeste en rijkste magazijnen zijn en waar voortdurend de handelswereld van Alexandrië zich heen en weêr beweegt. Het was zondag en juist het uur der siesta, waaruit zich laat verklaren, dat de oproerlingen in het begin op geen tegenstand stuitten.

Met tiendubbele overmacht en meer wierpen zij zich op eenzame ongelukkigen, die hun heil in de vlucht zochten, om echter een zekerder dood te vinden, want men wierp hen de nabouts tegen de beenen en zoodra zij vielen, regende het woedende slagen op hoofd en rug, tot dat zij geen teken van leven meer gaven. De meeste lijken waren door de gruwzame mishandeling zoo misvormd, dat men ze niet meer kon herkennen; alleen aan hunne verscheurde kleeren nog kon men zien wie zij geweest waren.

Het zal wellicht den lezer verwonderen dat de moordenaars met stokken gewapend waren, doch de stok is een wapen, waarmee de Arabier het best weet om te gaan. Dit wapen was dan ook met overleg gekozen. In de moorden, die er bijna dagelijks op eenzame wegen plaats grijpen, spelen die stokken de grootste rol. Men noemt ze nabouts en zij zijn eigenlijk het onderscheidingsteeken van nachtwakers. Zij hebben de dikte en lengte van een gewonen bezemsteel, doch zijn zeer zwaar en bijna onbreekbaar. Zij worden uit Caramanië ingevoerd en van eene oostersche eschsoort gesneden.

Officieel werd later meêgedeeld dat er op den eersten dag 4 Arabieren en 45 Europeanen gevallen waren, doch weldra bleek dat deze getallen veel grooter waren. Een geloofwaardig ooggetuige heeft 's nachts alleen 16 karren met lijken van inboorlingen naar de haven zien rijden, waar haar inhoud in zee werd geworpen. Men weet ook dat op verschillende plaatsen der stad, waar gewapende Europeanen zich bij groepen hadden opgesteld en weêrstand boden aan de aanvallen van het gemeen, tien Arabieren tegen één Europeaan vielen. Men heeft zware steenen van de huizen op de oproerlingen geworpen, uit de vensters op hen geschoten, of is hun, zoo als dit een troep grieksche slagers deed, met hel mes te lijf gegaan. Het getal van 350 dooden, dat later opgegeven werd, is dus waarschijnlijker.

De meeste Europeanen vielen op het Consulsplein, waar zij tegen over eene groote overmacht Arabieren stonden, die hen één voor één afmaakten. Ook in de straten, die naar de haven voeren, werden de rijtuigen met vluchtelingen aangehouden en deze vermoord. Bij het uitbreken van het oproer was er niemand te zien en waren de winkels gesloten, zoo dat niemand deze ongelukkigen te hulp kwam. Er wordt verhaald dat vele welgezeten Arabieren de vluchtende Europeanen in hun huis eene schuilplaats aanboden; daarentegen is het bewezen dat alle Europeanen, die in eene policiewacht van het havenkwartier vluchtten, daar door politieagenten met bajonetsteken werden afgemaakt.

Dezelfde ooggetuige deelt ook meê, hoe hij op het Consulsplein, waar hij door eene vaste houding en langzaam voortgaan een aanval der hem voorbijsnellende moordenaars ontging, een reeds bloedend, net gekleed heer zag aanvallen, die in zijne vlucht door twee policiesoldaten werd tegen gehouden, zoo lang tot hij onder de woedende slagen neêrviel. De slachtoffers van het oproer zijn, wat de Europeanen aangaat, meestal ongetrouwde jongelieden van den deftigen handelsstand.

De moordenaars waren over het algemeen in vodden gehulde pakdragers, voerlieden, ezeldrijvers, ambulante verkoopers van twijfelachtige waren, schoenpoetsers en Berbers. Deze laatste klasse is te Alexandrië door duizenden weggejaagde bedienden van allerlei soort zeer talrijk en reeds lang waren zij eene pest van het verkeer op straat.

Het spreekt van zelf dat de consuls onmiddellijk om bescherming werden aangesproken, doch deze zelf werden mishandeld en mochten van geluk spreken er het leven niet bij ingeschoten te hebben; want de khedive en Arabi-Pasja wierpen beurtelings de schuld op elkander. Er volgde tusschen hen beiden wel is waar eene verzoening, doch daarmee was het gevaar voor de Europeanen niet geweken, want onmiddellijk daarop kwam het verbod voor de Europeanen om wapens te dragen, een verbod dat zich zelfs tot wandelstokken uitstreckte, zoo dat hun niets anders overbleef dan zich door eene overhaaste vlucht te redden op de schepen, door de verschillende natiën met dat doel daarheen gezonden.

Meer dan 20.000 personen hebben Egypte toen verlaten met alles wat zij aan waarde konden meênemen, en men heeft berekend dat met hen de helft van Egypte's rijkdom uit het land verdwenen is. De Egyptenaren zullen dus in hun eigen werk gestraft worden.

Het is onze taak niet uiteen te zetten hoe deze opstand de aanleiding kan worden voor groote verwickelingen en hoe reeds de Mogendheden, te Constantinopel in conferentie vergaderd zijn geweest, om deze zaak te regelen. Wij willen er dan ook slechts melding van maken, alsmeê van het feit dat de engelsche vloot, welke voor Alexandrië ligt, het bombardement van de vestingwerken begonnen is, welke op bevel van Arabi inderhaast waren opgeworpen en gewapend en de stad op ongehoorde

manier is verwoest door wilde horden, die moordend, plunderend en brandend door de straten trokken.

Met echt oostersche slimheid speelt Arabi zijn rol en streeft er naar den troon der oude Pharaos te beklimmen, onafhankelijk van elke Mogendheid. Zijne omgeving, waaronder zich vele fransche communards bevinden, juicht elk zijner woorden toe. Een dezer laatsten is bezig voor hem het leven van Napoleon I te vertalen in het arabisch. Arabi schijnt in dien grooten man zijn ideaal te zien, en niet lang geleden moet hij in een vriendenkring bij het bespreken van Napoleons heldendaden hebben uitgeroepen: ‘Hij is mijn model. Ik zal doen

wat deze groote man deed. Ja, ik zal nog meer doen. Ik zal een arabisch keizerrijk stichten.'

Voorts verstaat hij de kunst om indruk te maken op de dweepzieke menigte. Hij haalt telkens spreuken uit den koran aan, houdt, naar men wil doen gelooven, alle nachten gesprekken met den Profeet, en kreeg niet lang geleden plotseling in de moskee een visioen. Hij stampte in zijn geestverrukking met den voet op den grond, en verklaarde dat op die plek een oud kanon begraven was. Toen een paar geloovigen op die plek gingen graven, kwam er wezenlijk een oud roestig stuk geschut te voorschijn.

Indien dit verhaal waarheid bevat, dan bewijst het duidelijk voor zijne overeenkomst met de Mohammedaansche priesters, die hem in zijn rol van Kristenhater steunen, en daarin is wellicht ook de verklaring te vinden van zijne schijnbare onderworpenheid aan den padisja van alle geloovigen.

EENE TREURIGE TIJDING, NAAR TH. GÉRARD.

Laat ons ten slotte nog meêdeelen, dat van het prachtige Alexandrië niets is overgebleven dan één uitgestrekten, rookenden puinhoop, waar de engelsche soldaten den khedive nog levend gevonden hebben, terwijl Arabi met zijne aanhangers naar het binnenland is gevlucht en zich daar versterkt, om de engelsche troepen het hoofd te kunnen bieden, indien dit noodig mocht zijn.

Eene treurige tijding.

Deze gravure heeft iets droevigs, volmaakt overeenkomstig den titel. Die sombere kamer, zoo sober gemeubeld met een paar stoelen en eene tafel, waarop eene ordeloos gevulde werkmand de ongezelligheid nog verhoogt, die beide vrouwen in eene treurige houding, kortom, het geheel maakt op een vluchtig beschouwer een minder plezierigen indruk. Toch heeft de schilder het gelaat van die oude vrouw, terwijl zij de treurige tijding leest en herleest, in waarheid meesterlijk getroffen. Hare trekken spreken van teleurstelling en droefheid, en die der vrouw aan hare zijde getuigen van diep medelijden. De hond is aan den schoot der vrouw gekomen en het is alsof hij luistert naar het treurig nieuws en alsof hij het meê kan verstaan en begrijpen.

ARABI-PASJA.

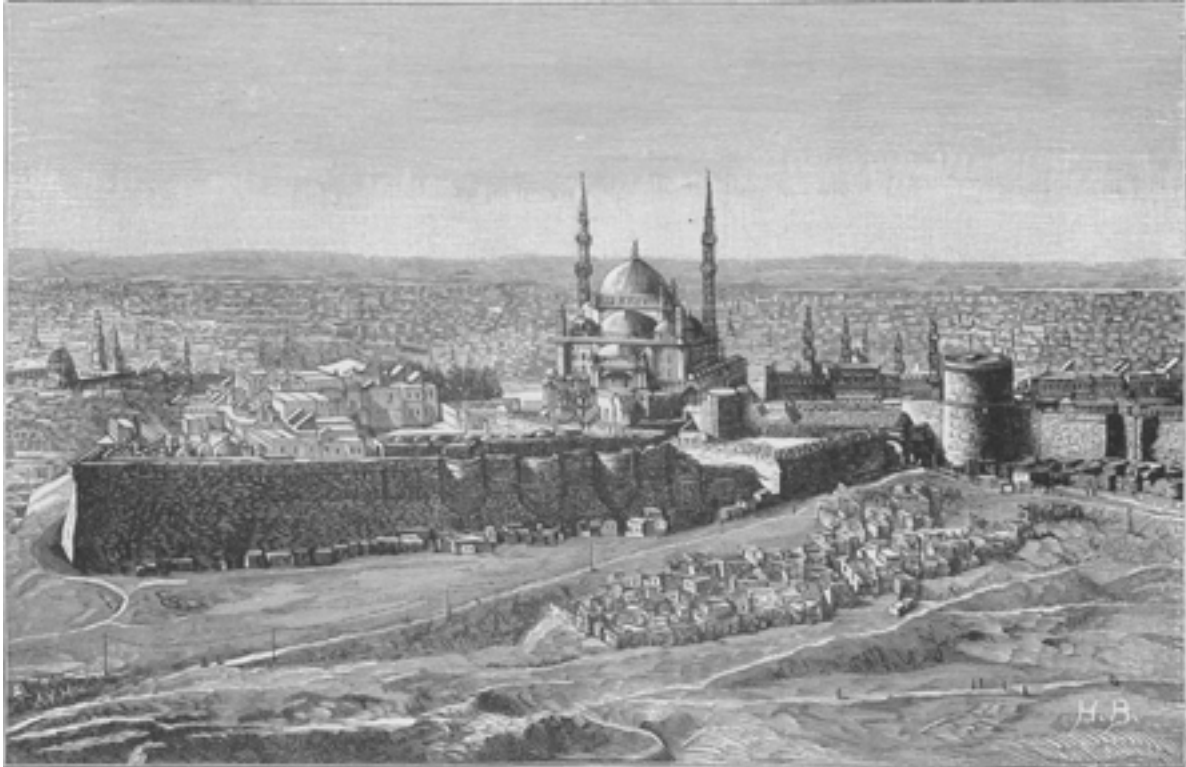
Schilders, die hunne onderwerpen aan den zonnigen kant van het leven ontleenen, hebben gewoonlijk de oppervlakkige opmerkers aan hunne zijde, terwijl zij, die een dichtelijk beeld van 's levens schaduwzijde trachten te geven, slechts zelden naar waarde worden geschat. Een schitterende feestzaal trekt ons veel meer aan, dan eene schamele hut, ook al zijn we duizendmaal onthaald op de afgezaagde veronderstelling, dat de deftige gasten wellicht diep bedorven en de hutbewoners brave menschen zijn.

We willen intusschen de kunstenaars, die ‘schitterende’ stukken leveren, geenszins verwijten, dat zij op het effect werken, maar wij brengen hulde aan hen, die het proza aandurfd, om het in poëzie te herscheppen. Onder hen schaart zich de schilder Th. Gerard, naar wiens werk onze gravure: ‘Eene treurige tijding’ vervaardigd is.

Grootmoeder en kleinkind.

Het is een lief schilderijke van Friedrich Prölss, een jeugdig duitsch kunstenaar, die met dit stukje zijn intree in de kunstwereld heeft gemaakt, en van wien we nog meer

zulke paneeltjes te gemoet zien. Het aanvallig kind wordt zoo plezierig beziggehouden door die vriendelijke, oude vrouw, wier regelmatige gelaatstrekken ons een denkbeeld geven, hoe schoon zij in hare jeugd moet geweest zijn. Men kan wel zien dat grootmoeder zich niet in de rij onzer hedendaagsche opvoeders schaart; want zij laat het kind nog met een pop spelen. De pop, als speelgoed voor meisjes, is intusschen, door een pedagoog onzer dagen, den heer Bernard Perez, met beslistheid verworpen. Hij vindt dat dit spel geen zin heeft; het is geene wezenlijkheid, het is illusie, eene parodie van den ernst des levens, wanner een klein meisje huishoudentje speelt of zich inbeeldt moederke te zijn. Ge ziet het, grootmoeders, en gij allen, die nog te weinig in de nieuwste opvattingen der pedagogiek zijt doorgedrongen, gij ziet het: illusie

GEZICHT OP CAÏRO.

is aan het kinder hart verboden. Pas op, dat ge een kleinen jongen nimmer meer op zijn verjaardag met een groot hobbelpaard aankomt, want hij zou er heel zeker op gaan zitten, en zich inbeelden een goed ruiter te zijn. Dat is illusie, het is geen wezenlijkheid. Die jongen is geen ruiter, en dat hobbelpaard is wezenlijk geen paard. Begrepen? Als alle goedgehartige mensen, die tot dusverre gaarne eenig geld uitgaven om een kind met een stuk speelgoed gelukkig te maken, de zienswijze van den heer Bernard Perez gaan deelen, zal de pedagoog geheel Neurenberg tegen zich krijgen; want een bouwdoos, een bataljon looden soldaatjes en wie weet wat meer, het zijn allen voorwerpen, die het kind van den weg der wezenlijkheid afbrengen, om hem op te voeren naar het rijk der illusiën. Weg er meê! ‘Maar wat dan?’ vragen zij, die van het nieuwste nieuwe op het gebied der opvoedkunde niets weten, ‘wat dan?’ Welnu, geef den kinderen prentenb..... of neen meetkundige voorwerpen, en als het stoffelijke niet in staat is hen lang te boeien, houdt hen dan aangenaam bezig met een of andere vertelling, bijv. eene episode uit de fransche revolutie. Maar blijf hen met die zoutelooze praatjes over Blauwbaard, of Sinterklaas van het lijf. Dat is geen wezenlijkheid! Hildebrand heeft indertijd wel in geestvervoering uitgeroepen: ‘Moeder de Gans, heerlijke moeder de Gans, enz,’ maar dat was blijkbaar dwaasheid. Leenen we dus het oor aan Perez, die heeft waarschijnlijk geen illusies meer. Arme pedagoog!

Antonius en Paulus.

Door 't brandende zand van Egypte's woestijne
Snelt haastig de heilige Antonius voort.
Een engel des Heeren, des nachts hem verschenen,
Beval hem: ‘Spoed zuidwaarts naar Paulus u henen
Zoodra in het oosten de morgenstond gloort!’

Vermoeidheid noch hitte vertragen zijn schreden.
Twee dagen vervolgt hij het eenzame pad.
Ten derden maal purpert Aurora de transen,
Daar ziet hij een kruis in het morgenrood glansen,
Het kruis waarvoor Paulus geknielt lag en bad.

Hij spoedt zich; maar zie, op 't gerucht van zijn nadren
Ontvlucht hem de grijsaard en sluit zijne kluis.
Geen kloppen, geen vragen, niets kan hem hier baten:
‘k Zal wachten totdat gij mij binnen wilt laten!’
En - nederig werpt hij zich neêr voor het kruis.

De zon rijst ten top en nog blijft hij daar wachten.
Daar opent de deur zich en Paulus genaakt:
‘Mijn broeder, God wilde 't, ik moest u beproeven;
't Was verre van mij om uw hart te bedroeven;
'k Heb lang reeds, zeer lang naar deez' stonde gehaakt.’

Hij spreekt en omhelst hem. Daar strijkt uit den hoogen
Een raaf op de rotsen en brengt hun een brood.
‘Mijn broeder,’ zegt Paulus, ‘God toont zijn behagen:
Hij spijst mij sinds zeventig jaar alle dagen,
Maar heden voorziet Hij in dubbelen nood.’

‘Komt zetten we ons neder om 't lichaam te sterken,
En brengen wij dan onzen dank aan den Heer.’
Zij aten, en wierpen voor 't kruisbeeld zich neder
Tot 't zonlicht verdween en aan de oosterkim weder
Het glanzen begon van zijn daaglijkschen keer.

Toen staakten zij 't bidden. ‘Ik wist al sinds jaren -
Sprak Paulus - ‘dat gij ook, mijn broeder, dit oord
Ter woon hadt verkoren; dat vóór mijn verscheiden
Een engel des Heeren u herwaarts zou leiden;
Ik bad om die stonde, nu ben ik verhoord.

En nu is het uur mijner ruste gekomen;
God zendt u als bode des doods tot mij af.
Het kleed door den bisschop aan u eens gegeven
Bedeckte dit lichaam, verlaten van 't leven;
Ga, haal dat, mijn broeder, en leg mij in 't graf.’

Met tranen in de oogen aanboort hij die woorden;
Hij kust hem de handen tot laatste vaarwel;
Blijkt dikwijls nog om en verhaast dan zijn schreden,
Doorkruist de woestijn onder zuchten en beden,
En rept zich, als zond hem des Heeren bevel.

Ten tweeden maal zinkt weêr de zon in het westen,
Antonius treedt in zijn nedrige kluis;
Daar neemt hij den mantel, en spoedt zonder dralen
Weêr voort door 't woestijnzand, eer 't heldere stralen
Der zonne weêr schaduwen werpt om zijn kruis

Daar ijlt hij. Wat lichtglans treft eensklaps zijn blikken,
Die 't heldere schijnsel der zonne verdooft?
't Is Paulus, zijn broeder, dien heilgen en englen,
Profeten, apostlen, al juichende omstrenglen,
De straalkrans des hemels om 't glorierijk hoofd.

Hij staroogt hem na, gelijk eens Elizeus
Zijn meester Elias naoogde in zijn vlucht.
Lang blijft hij zoo staan in een hemelsch verrukken:
‘Hoe lang nog, o Heer, zal dit leven mij drukken?’
Zoo geeft hij in 't eind aan zijn boezem weêr lucht.

't Gezicht is verdwenen. Dra naakt hij de woning,
Waar 't stoffelijk hulsel des zaligen rust;
Hij knielt er bij neder, stort vurige beden,
En slaat Athanasius' kleed om die leden,
Vol eerbied nog eenmaal ten afscheid gekust.

Nu zoekt hij een plaats om een grafkuil te delven,
Waar 't lichaam aan de aarde moet worden vertrouwd.
Maar hoe hier dien moeilijken plicht te vervullen?...
Daar schieten twee leeuwen met vreeselijk brullen
Te voorschijn, door God hem gezonden uit 't woud.

Hun ijzeren klauwen doorploegen den bodem,
En ras is het graf in gereedheid gebracht.
Zij buigen den kop voor Antonius' voeten,
Als kwamen ze in hem hunnen meester begroeten,
Zij, heerschers van 't woud door hun reuzige kracht.

Dan strekt hij zijne armen al biddend ten hemel,
En geeft voor hun arbeid zijn zegen ten loon.
Zij heffen den kop weêr, en knielen dan beiden,
En langzaam, als viel het hun droevig te scheiden,
Verwijdren zij zich na dit huldebetoon.

Vol heiligen eerbied vervoert hij op de armen
Het lijk van Gods dienaar naar 't heerlijke graf.
Geen klaaglied, een juichtoon rijst dankbaar ten hoogen,
Om 't heil van zijn broeder, ten hemel getogen,
Vol vreugde in 't geluk dat Gods goedheid hem gaf.

Zijn plicht is vervuld, en nu wendt hij zijn schreden
Weêr noordwaarts en keert naar zijn eenzame grot.
Één wensch voedt zijn hart nog, één heilig verlangen:
Ook spoedig het loon voor zijn strijden te ontvangen,
Met Paulus te aanschouwen het aanschijn van God. -

J.L.M.W.

De messias der muzelmannen.

Het is bekend dat niet alleen de Joden een messias verwachten; bijna alle heidensche volken koesteren de verwachting dat er eenmaal een verlosser zal verschijnen, die het menschdom van alle ellenden en kwalen zal bevrijden, om een nieuw rijk van geluk en vrede te stichten; en dit alom verspreide denkbeeld is een vernieuwd bewijs, hoe zeer ook de meest barbaarsche volken doordrongen zijn van de waarheid, dat de mensch door de zonde van zijn oorspronkelijken gelukstaat vervallen is, en dat alleen de hulp van een bovennatuurlijken verlosser hem tot het volmaakt geluk kan terug voeren.

Minder bekend is het echter dat ook de Mohammedanen met godsdienstig verlangen de komst van een messias te gemoet zien. Toch blijkt dit uit al hunne heilige boeken, en wordt het door alle rechtgeloovige Muzelmannen als een geloofspunt aangenomen.

Die verwachte messias wordt in de heilige boeken aangeduid onder den naam van *Moel-Saä*, dat *Meester van het uur*, of volgens de duidelijker vertaling van den geleerden kommandant Richard *Bekeerscher van het oogenblik* beteekent.

In de volgende woorden kondigt de profeet Mohammed de komst van dien verlosser aan: 'Er zal een man na mij komen,' zegt hij in zijne *Gesprekken*. 'Zijn naam zal aan den mijne gelijk zijn; die van zijn vader gelijk aan dien van mijn vader, en de naam zijner moeder gelijk aan dien der mijne. Hij zal op mij gelijken door zijn karakter, maar niet door de trekken van zijn gelaat. Hij zal de aarde met rechtvaardigheid vervullen.'

Deze woorden hebben de kracht van een geloofsartikel en de 220 miljoen Muzelmannen, die een groot gedeelte van den aardbodem bevolken, verwachten derhalve, met de zekerheid eener voorspelling van hun profeet, de komst van den Rechtvaardigen Man.

De geheele godgeleerde wetenschap der Mohammedanen berust op den inhoud van drie zoogenaamde heilige boeken; den *Koran*, die de woorden bevat, welke God door den engel Gabriël aan Mohammed zou hebben meêgedeeld; den *Hadit* of de gesprekken van den profeet, door zijne gezellen, de *Sahaba's* opgeteekend, en den

Sidi-Khelil, waarin de wet aangetoond, verklaard en uitgelegd is, en die dan ook als de voltooiing der beide andere boeken beschouwd wordt.

Hoewel nu door Mohammedaansche geleerden over den inhoud van die drie boeken tallooze andere boeken zijn geschreven, is wellicht geene enkele zinsneê uitvoeriger door hen behandeld dan juist het bovengenoemde woord van den profeet, dat door de *Ulema's* en wetgeleerden wel op verschillende wijzen wordt uitgelegd, maar altijd toch zoodanig dat de komst van een messias als eene van God geopenbaarde waarheid beschouwd wordt.

Vandaar die eigenaardige onverschilligheid der Turken en vooral der Arabieren voor de maatschappelijke orde van zaken, op welker bestendigheid zij nooit staat maken, daar zij elk oogenblik eene plotselinge omwenteling verwachten, die alle maatschappelijke verhoudingen eensklaps veranderen zal.

Vandaar ook die herhaalde opstanden en omwentelingen, die telkens in de Mohammedaansche landen, van Indië tot Marokko, uitbreken. Zoodra er slechts een man opstaat, die even als de profeet Mohammed-Ben-Abdallah verklaart te heeten, is aanstonds de bevolking gereed zich onder zijne vaan te scharen. Het aantal *Moel-Saä's*, die vooral sedert de fransche heerschappij in Noord-Afrika, de arabische stammen hebben meêgesleept en later valsche messiassen bleken, is niet meer te tellen. Wordt hun bedrog erkend, dan vernederen zij zich eenvoudig en zeggen: 'Ik heb mij vergist. Allah had mij toch veel ingegeven. Ik ben dus slechts een eenvoudige *tsair*.'

Het woord *tsair* beteekent sterk en machtig en duidt een man aan, die een krachtige steun is voor den Islam. Zoo werden bij voorbeeld. Abd-el-Kader, Boe-Maza, Sidi-Ilamza *tsairs* genoemd, en ook Arabi-Pasja gaat op het oogenblik voor een *tsair* door.

Overigens wemelt het tegenwoordig van *tsairs* in het geheele Oosten en vooral in Noord-Afrika. Die plotselinge verschijning van zooveel verdedigers des geloofs doet de Arabieren vertrouwen, dat het oogenblik nabij is, waarop de Moel-Saä vrede en gerechtigheid over de wereld zal doen heerschen.

Het rijk van den muzelmanschen messias zal echter kort van duur zijn; hij zal drie à vijf, hoogstens zeven jaren regeeren. Na hem - en hier vooral wordt de mohammedaansche legende verrassend - zal de *Sidna-Aïssa*, de naam waarmee de Muzelmannen den Stichter van het Kristendom aanduiden, op de wereld verschijnen, om Moel-Saä, die slechts zijn voorlooper is, op te volgen. Nadat Hij alle volken der aarde tot de eenheid des geloofs gebracht zal hebben, zal Hij te Mekka gaan sterven, waar God Hem weêr in zijnen schoot zal opnemen.

Op dit oogenblik wordt vooral in Noord-

Afrika de verwachting van den messias levendig gehouden door zekere godsdienstige genootschappen, *Khoeans* genoemd, en die tot middelpunt hunner werkzaamheid hebben het kleine stadje Oeazzan in Marokko. Die genootschappen beweren zich in het minste niet met politiek in te laten; de wereldsche zaken, zeggen zij, gaan hun niet aan. Maar ondanks die verzekering houden zij zich toch ieverig bezig met het bestrijden van den europeeschen invloed in hun land, hetgeen zij overigens als een zuiver godsdienstig werk beschouwen, daar de Kristenen in hunne oogen slechts ‘ongeloovige honden’ zijn. Al die *khoeans* stellen de komst van den Moel-Saā als aanstaande voor, en, wat het merkwaardigst is, Arabi-Pasja geldt onder hen als de laatste *tsaïr*, die hem zal vooraf gaan.

Een avontuur in de Landes.

(Slot.)

Deze gedachten dwarrelden den jonkman door het hoofd, en zijne aanvankelijk onbestemde vrees nam in zijn geest meer en meer afgebakende vormen aan.

‘Die verdachte kerels daar beneden zullen mijne arme vrienden eenvoudig uitgeplunderd en een kop kleiner gemaakt hebben,’ dacht hij. ‘Die grijnzende heks heeft hun bij het bloedig werk de hand geleend. Wordt er onderzoek gedaan, dan heet het: de heeren zijn in het moeras verongelukt. Ja, maar ik ben er toch nog. Zouden ze mij vergeten hebben? Zij hadden mij toch al lang in mijn slaap naar de andere wereld kunnen helpen.... Ha!...’

Op dit oogenblik scheen Hofman's achterdocht bevestigd te worden. Moeder Margot was in de laatste oogenblikken in een donkeren hoek bezig geweest en kwam thans naar de tafel terug met een lang flikkerend mes, dat zij een der reusachtige kerels overreikte. Daarbij fluisterde zij hem eenige woorden toe, die de reiziger niet verstaan kon, terwijl zij met haar knokkeligen vinger naar boven wees. De kerel stond op en vertrok zijn mond tot een allerakeligsten grijnslach; hij zette het mes eenige oogenblikken op het tafelblad aan en verliet toen het vertrek. Onmiddellijk daarop hoorde Hofman de ladder onder zijne zware voetstappen kraken.

‘Dat is op mij gemunt!’ dacht hij. ‘Daar komt de moordenaar op mij af,’ zei hij bij zich zelve, hijgend van angst opspringende.

‘Alleen kan ik tegen die helsche schurken niets uitvoeren! Ik moet vluchten! Maar waarheen?’

Hij trad naar het kleine dakvenster, wrong zich er doorheen en bevond zich nu op het dak. Langs de dakpannen naar beneden glijdend, bemerkte hij onder zich de stellage, waarvan de hutbewoners voor het aanbinden hunner stelten gebruik maakten. Hij sprong er op en bereikte van daar den grond. Vervolgens liep hij de heide in, geweer, weitesch en horloge bij zijne overhaaste vlucht achterlatende.

Waarheen zou hij zich wenden in die ongebaande woestijn? Waar zou hij een toevluchtsoord zoeken? Vóór zich zag hij de onafzienbare vlakte, die hij verscheidene mijlen ver zou moeten doorkruisen om eene bewoonde plaats te bereiken.

Een half uur reeds was hij, door zijn angst gedreven, in vliegende vaart voortgelopen, zoo dat hij geheel buiten adem was, toen hij plotseling achter zich hoorde roepen en schreeuwen.

Hij zag om en bemerkte dat hij door drie reusachtige gedaanten achtervolgd werd. Het waren voorzeker de bewoners van het moordhol, die den vluchteling op hunne stelten nazetten. Hoe zou hij aan de handen dier verschrikkelijke vijanden ontkomen, welke met zulk eene onrustbarende snelheid op hem afkwamen en wel vier maal grooter passen maakten dan hij? Binnen weinige minuten moesten zij hem inhalen en dan was hij reddeloos verloren. Eindelijk kwamen de vervolgers hem van dichte bij op de hielen. Hij herkende moeder Margot en de beide kerels, alle drie op stelten.

‘Mijnheer!’ riep de oude. ‘Ge hebt uw horloge vergeten!’

‘En uw geweer!’ riep een der beide mannen. ‘En de tesh,’ voegde de andere er bij.

Hofman's blijde verrassing was niet te beschrijven. Die menschen waren dus geen roovers en moordenaars; zij brachten hem eerlijk het zijne terug.

‘Waarom zijt ge zoo plotseling door het dakvenster heengegaan?’ vroeg moeder Margot. ‘Ge hadt gemakkelijk armen en beenen kunnen breken.’

‘Ik dacht... ik meende...’

‘Ge hadt achterdocht tegen ons gekregen?’

‘Om de waarheid te zeggen, ja.’

De lompe kerels berstten in een schaterend gelach uit.

‘Ik schrikte plotseling uit een onrustigen droom wakker en hoorde u beneden lachen en praten. Ik zag door een spleet in den vloer; want ik meende daar mijn vrienden te zullen zien...’

‘Die waren nog niet op.’

‘Toen zag ik u met de voorwerpen van die heeren bezig.’

‘Nu ja, wij bezagen die schoone dingen eens.’

‘Ge waart aan het geld tellen...’

‘Wel, dat was het geld, dat de heeren ons al voor de huisvesting en het zoeken in het moeras gegeven hadden. Uren lang heeft mijn zoon met dezen anderen teerkoker naar u gezocht. Eerst een poos na dat ge bij ons aangeland waart, kwamen zij in de hut terug.’

‘Ik zag een van u met een groot mes het vertrek verlaten en ik hoorde hem de ladder opklimmen...’

‘Ja, ik had hem zelf naar boven gezonden; hij moest een stuk van de beste ham afsnijden voor het ontbijt van de heeren. Ik wilde mijn eigen oude beenen de moeite van het klimmen sparen; op mijn stelten kan ik nog goed voort; maar trappenklimmen gaat zoo niet meer.... Dus, ge hebt ons voor slecht volk aangezien?’

‘Het was de schuld van mijn verbeelding. Ik had zoo zwaar gedroomd. Ik zie nu dat ik u groot ongelijk gedaan heb. Ge zijt brave, rechtschapen menschen.’

‘Daarvoor hebben wij ten minste altijd te boek gestaan.’

‘Welnu, neem dit dan als belooning voor uwe moeiten en als schadeloosstelling voor de onbillijke verdenking!’

En dit zeggende reikte hij haar drie gouden twintigfrankstukken over.

‘Dank u mijnheer, da[n]k u! Dat is veel te veel.’

‘Neen, neen, neem het gerust aan. Ik heb nog schuld genoeg bij u.’

De beide kerels namen beleefd hunne mutsen af, en zoowel zij als moeder Margot overlaadden hem met dankbetuigingen.

‘Nu, dat is een fortuintje, dat niet licht weêrkomt!’ riep de oude met een glans van vergenoegen op het gezicht uit. ‘Over de honderd franken heeft het bezoek van de heeren ons opgebracht.’

‘Waar zijn mijne vrienden?’ vroeg Hofman.

‘Zij zijn thans onderweg.’

‘Waarheen?’

‘Daar ginds kunt ge ze zien.’

De reiziger zag scherp in de aangeduide richting en ontdekte twee donkere punten, die zich voortbewogen.

‘Het best zoudt gij ze kunnen inhalen als ge langs de plek gaat, waar mijne kleindochter Madeleine de schapen hoedt,’ meende de oude.

‘Hoe moet ik dan gaan?’

‘Zie eens dien kant uit.’

Hofman spande nogmaals al de krachten van zijn gezichtvermogen in en zag ver aan den horizon een drietal oprijzen, zoo als hij er den vorigen dag een gezien had.

‘Dat punt heb ik aan de andere heeren ook als richtpunt aangewezen. Vandaar hoeft ge maar oostwaarts te wandelen om langs den kortsten weg naar het spoorwegstation te komen.’

‘Wel bedankt.’

Hofman nam afscheid van de goede lieden en ging op het aangeduide punt af, terwijl de beide kerels en moeder Margot den weg naar huis insloegen. Eindelijk bereikte hij zijne vrienden.

‘Ha, daar komt de deserteur aan!’ riep Regnier blij verrast uit. ‘Nu, God zij gedankt, dat hij weêr terug is! Waarom waart ge toch zoo bang voor die brave kerels?’

Hofman verhaalde de omstandigheden, die de aanleiding tot zijne zonderlinge handelwijze geweest waren en wekte daardoor niet weinig den lachlust der beide Franschen op.

‘Het volk in de *Landes* is over het algemeen eerlijk en rechtschapen,’ zei Regnier. ‘En ik verzeker u dat men op deze heiden veiliger loopt dan bij voorbeeld tusschen licht en donker in de straten van Parijs of Bordeaux. Men vindt hier geen zakkerollers en gauwdieven, geen roovers of moordenaars.’

Madeleine, de jonge herderin, stond bij de nadering der heeren van haar drietal op en knikte hoffelijk tot afscheid, hetgeen haar in die hooge positie wel wat wonderlijk afging.

Weldra waren de jagers behouden te Bordeaux terug gekeerd, waar zij zich van de uitgestane vermoeienissen voor goed herstellen konden. De profetie der oude Margot ging op schitterende manier in vervulling; want korten tijd, na dat Hofman zonder verdere incidenten zijne zaken afgehandeld en naar Dordrecht terug gekeerd was, kon hij zijn beide fransche vrienden zijn gelukkige aankomst in zijn vaderstad melden.

Van alles, voor allen.

DEN ATMOSFEER BINNENSHUIS TE ZUIVEREN. - Het is onnoodig te zeggen dat eene frissche, zuivere lucht in onze woonvertrekken een even onmisbaar vereischte voor de gezondheid is als goede voeding en doelmatige kleeding. Toch wordt dit veelal uit het oog verloren, en niet zelden is dit de schuld der omstandigheden. Bij guur weêr toch is het hoogst moeilijk onze kamers doelmatig te verluchten; met de versche lucht komen dan tevens koude en tocht binnen, en somtijds, in ziekenkamers bij voorbeeld, zou het geneesmiddel alzoo erger zijn dan de kwaal. In Duitschland wordt thans een nieuw middel aanbevolen om den atmosfeer binnenshuis te zuiveren. Het wordt coniferengeest genoemd en verkregen uit de verschte spruiten der dennen. Door middel van een klein toestel, waarvoor onze oostelijke naburen, zoo vindingrijk

in het woordensmeden, reeds den naam van ‘verstuivingsapparaat’ hebben uitgedacht, wordt het in de kamers verspreid.

WEÊR EEN NIEUWE KUNSTWIJN. - Er worden voortdurend zooveel nieuwe grondstoffen tot vervaardiging van wijn gevonden, dat de druiven ten slotte geheel nutteloos zullen zijn en gerust aan de phylloxera overgelaten kunnen worden. Zoo werden, gelijk men weet, in den laatsten tijd niet alleen rozijnen, krenten, vijgen en gedroogde pruimen tot wijn verwerkt, maar men bereidde dien zelfs uit beeten, aardappelen, ja uit rotte appelen. Thans is echter eene grondstof gevonden, welke al de tot heden aangewende nog in goedkoopheid overtreft; zij bestaat uit de bloemblaêren van den cassiaboom, die in Indië in groote massa in het wild wordt aangetroffen. De botanische maatschappij te Parijs heeft zich voor de menschheid verdienstelijk gemaakt door in het belang der fransche wijncultuur de aandacht op die grondstof te

vestigen, en volgens een speciaal orgaan voor den drogerijhandel zijn reeds derdehalf honderd duizend balen van die stof aangevoerd. De cassiablâëren, op eene eigenaardige manier gedroogd, zullen met water en suiker een ‘voortreffelijken wijn’ opleveren.

WAAR DE SPOORTREINEN AL NIET GOED VOOR ZIJN. - Een beroemd amerikaansch geneesheer, zekere Dr. King, beweert tot de ontdekking te zijn gekomen, dat spoortreinen een voortreffelijk middel zijn tegen.... afwisselende koorts. Moerassige streken, waar ten gevolge van kwaadaardige uitwasemingen dergelijke koorts heerschen, kan men niet beter van dien geesel verlossen, dan met er eene spoorlijn door aan te leggen. Het voortdurend rijden der treinen, het opstijgen van den rook der locomotief en van de verwarmde lucht, de snelle vaart, waarmede de waggons zich over de rails voortbewegen, dit alles moet eene heilzame beweging en zuivering der lucht ten gevolge hebben, welke volgens Dr. King de ontwikkeling van kwade gassen belet.

Als bewijs voor zijne bewering voert hij aan, dat juist in de nabijheid der spoorwegstations te Philadelphia weinig of geen afwisselende koorts heerschen, niettegenstaande zij daar om de gesteldheid van den bodem het veelvuldigst moesten voorkomen. De waardige man is zoodanig overtuigd van de waarde zijner ontdekking, dat hij aan het slot zijner mededeeling uitroept: ‘En zoo is dus de chinine van haren troon gestooten. Laten wij spoorwegen door de moerassen aanleggen en de afwisselende koorts zullen ophouden.’

Wij mogen ons dus vleien dat in de toekomst, wanneer alle plaatsen en plaatsjes der wereld door spoor- of tramlijnen aan elkaar verbonden zullen zijn, de geesel der koorts geheel van het aardrijk zal weggenomen worden. In afwachting daarvan is de ontdekking van Dr. King reeds eene troostende gedachte voor velen, die zich op het oogenblik beklagen, elk uur van den dag door het gedreun en den rook van een voorbij snuivenden spoortrein of stroomtram gehinderd te worden. Zij mogen zich toch gelukwenschen een kostelijk en kosteloos voorbehoedmiddel te hebben tegen koorts, - altijd als Dr. King gelijk heeft.

VERSCHÉ VISCH UIT AMERIKA. - Gelijk men weet, wordt sedert lang door middel van opzettelijk daartoe ingerichte schepen versch vleesch uit Amerika naar Engeland en het vasteland van Europa uitgevoerd. De bijval dezer verzendingen heeft de Amerikanen op het denkbeeld gebracht, hetzelfde ook met versche visch te beproeven, en uit Canada is onlangs een geheele partij versche zalmen naar Liverpool verscheept. Ook deze onderneming is buitengewoon geslaagd en heeft daarom voor den handel eene groote beteekenis, daar zij aanleiding kan geven tot het ontstaan van een geheel nieuwen handelstak.

GROOTMOEDER EN KLEINKIND, NAAR FRIEDRICIH PRÖLSS.

De zalmen uit de Canadeesche rivieren afkomstig waren in ijs verpakt en bewaard in de zoogenaamde verkoelingskamer van een stoomschip, dat ze versch en wel naar Engeland overbracht. De visschen waren groot van stuk en konden zich met de beste noorweegsche zalmen meten. Sedert zijn verscheidene volgende bezendingen in Engeland omgezet; de nieuwe uitvoerhandel schijnt dus wel eene toekomst te hebben, zij het ook ten koste van andere handelstakken. Tot heden toch werden aanzienlijke hoeveelheden verduurzaamde zalmen uit Canada en Californië in Europa aangevoerd, en het spreekt van zelf dat deze bij de concurrentie hunner versche konfraters niet te best zullen varen.

ONGEZONDE KLEEDERDRACHT VOOR KINDEREN.- De tegenwoordig heerschende mode brengt meê, kleine meisjes in heel korte rokken te kleeden, die ternauwernood tot aan de knie reiken. Wanneer men daarmee voorheeft de kleeding zoo in te richten, dat, terwijl volwassen vrouwen zich als egyptische mummies in allerlei belemmerende windsels laten naaien, althans de kinderen niet in de vrije beweging hunner ledematen gehinderd worden, dan is dit zeker een goed denkbeeld. Maar daarbij moet het belang der gezondheid niet uit het oog worden verloren. Bij de thans gebruikelijke korte kleedjes worden de beentjes der kinderen, ook al zijn ze in kousen gestoken, die tot over de knie reiken, niet voldoende tegen de koude beschut, en de gevolgen daarvan, vooral voor het onderlijf, zijn hoogst bedenkelijk.

NOG EENS GELE VENSTERRUITEN. - Men herinnert zich dat hier ter plaatse indertijd is aangeraden winkelramen van geel getinte glasruiten te voorzien, ten einde het verschieten der ten toon gestelde stoffen te voorkomen. De *Figaro* geeft thans den raad in de woonhuizen dergelijk vensterglas aan te brengen, waardoor men zijne salons gerust aan den invloed van licht en zonneschijn zou kunnen blootstellen, zonder vrees voor verkleuring der gordijnen, behangsels, tapijten en meubelstoffen.

Dien raad denken wij vooral voor onze vlaamsche dames behartigenswaardig. Met welke angstvallige zorg zien wij haar niet in den zomer elk zonnestraaltje buiten sluiten, om toch in 's hemels naam de stoffeering en het meublement onzer vertrekken niet te bederven! Het zou een ware verlichting voor haar zijn, zoo zij van die zorg werden ontheven, en het geheele gezin zou er zich wel bij bevinden, wanneer aan het bezielende en levenwekkende licht de vrije toegang door onze vensterruiten vergund kon worden.

[Nummer 51]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Vervolg.)

Ofschoon Fanny den volgenden morgen zich veel beter gevoelde, duurde het nog een paar dagen, alvorens zij geheel was hersteld, en vóór dien tijd meende dokter Volkert het niet raadzaam, nogmaals het teêre punt aan te raken. Eerst den vijfden dag na haar terugkomst, terwijl vader en dochter onder de veranda, op den hof uitzierende, zaten thee te drinken, achtte hij het geschikte oogenblik daartoe gekomen.

‘Lief kind,’ sprak hij zacht, ‘hoe pijnlijk het mij ook valt, dit onderwerp opnieuw aan te raken, is dat evenwel noodzakelijk. Daar mijnheer Van Straalen een formeel aanzoek om uw hand gedaan heeft, vorderde zelfs de gewone beleefdheid, hem te antwoorden. Dat heb ik gedaan.

Fanny, eenigszins verbleekende, staarde haar vader met groote oogen aan, als wilde zij vragen ‘En..?’

‘Ik heb hem geschreven, dat, hoe vereerend ik voor mijne dochter zijn aanzoek ook achtte, dit evenwel afstiet op het onoverkomelijke bezwaar, dat hij van een andere gezindte is dan de onze.’

‘Dat is goed, pa,’ gaf Fanny, nog bleeker wordende, en op een oogenblik, dat zij dit onopgemerkt meende te kunnen doen, een traan wegpinkende, ten antwoord. ‘Ik zal gehoorzamen; ik onderwerp mij aan uw besluit.’

Dokter Volkert was dat verbleeken natuurlijk met ontgaan. Opstaande, kuste hij zijn kind op het voorhoofd, en voegde haar teeder toe: ‘Ik had ook niet anders van u verwacht, lieve Fan, en God zal u voor dat offer zegenen.’

’t Was duidelijk, dat Fanny zich in de volgende dagen moeite gaf, om niet te toonen,

DE MAAIERS, NAAR F. VAN KUIJCK.

dat, hoewel haar mond onderwerping betuigde, haar hart in opstand tegen die verklaring was. Zij was schijnbaar vroolijk en zelfs opgewonden in gezelschap; doch zoodra was zij niet alleen en ongezien, of zij kon uren zitten peinzen, en menigmaal ontglipte haar daarbij een zucht of een traan - vooral toen zij, op last van pa, het schoone werkmandje had ingepakt, en dit aan Van Straalen's adres terug gezonden was - niet om het mandje, maar het was de eenige stoffelijke herinnering aan hem!

Zoo gingen een drietal weken voorbij, toen de trouw aan haar gegeven woord op een harde proef werd gesteld. 't Was een bijzonder drukkende dag geweest, doch een lichte donderbui had in den namiddag wat koelte aangebracht, en de avond beloofde overheerlijk te zijn. In afwachting van haar pa, die nog twee of drie patiënten had te bezoeken, liep Fanny den hof in, en zette zich, na een poosje rondgewandeld en aan bloemen, heesters en boomen haar leed verteld te hebben, weder in het priël. Als naar gewoonte, wanneer zij zich zelve kon zijn, was zij zeer afgetrokken, zoodat zij zelfs het geluid van naderende voetstappen niet hoorde, of er althans niet op lette, en opsprong toen zij zich eensklaps hoorde toespreken.

‘O, zijt gij het, Janus? sprak zij, bij het zien van den hovenier gerust gesteld.

‘Ik hoop niet, juffrouw, dat u 't mij kwalijk zal nemen, dat ik uwe kom storen,’ zei Janus, beleefd zijn verschoten strooien hoed afnemende; ‘maar zie, ik heb een brief voor u, juffrouw.’

‘Een brief? En wie heeft u dien gegeven?’

‘Ja, ziet u, hoe die mijnheer hiet, dat weet ik niet; ik heb hem gisteren voor het eerst gezien. Hij is me toen thuis komen opzoeken, en heeft me gevraagd, of ik hem 'n dienst wou bewijzen? Wel, zeg ik, met plezier, mijnheer, als 't kan, zeg ik, en toen haalde hij dezen brief uit zijn portefeuillie, en vroeg me, of ik hem aan u wilde geven; maar of ik vooral wilde zorgen, dat mijnheer de dokter er niks van zag. Ik dacht eerst: dat 's nie sieuur, ziet u; maar hij zag er zoo fatsoendelik uit, en hij keek me met zoo 'n paar treurige oogen an, dat ik het niet over mijn hart kon krijgen, 't hem te weigeren.’ Janus vergat er bij te zeggen, dat hij bovendien aan de bekoring van een tientje had blootgestaan.

Fanny was beurtelings rood en bleek geworden. Zij wist, wie die onbekende zijn moest. Haar eerste gedachte was, den brief af te wijzen en Janus te berispen; maar slechts een oogenblik luisterde zij naar die ingeving, en met bevende hand nam zij den brief aan.

‘Ge kunt gaan, Janus,’ voegde zij den hovenier toe, die aarzelend staan bleef.

‘Ja, maar ziet u, die mijnheer heeft me ook gevraagd, of ik u wou verzoeken om een antwoord. Hij blijft nog tot overmorgen in de stad. Dus als u wat te vertellen hebt?...

Fanny bedacht zich een paar seconden. ‘Morgen-middag om vier ure, als pa naar de sociëteit is, zal ik in het priël zijn,’ zei ze eindelijk, zenuwachtig en als van haar eigen stem schrikkende.

Zoodra Janus zich had verwijderd, opende zij met koortsige haast den brief, en doorlas den inhoud met gretige blikken. 't Was, gelijk zij verwacht had: Van Straalen berichtte haar de ontvangst van het schrijven haars vaders, en schilderde in de levendigste kleuren, welken zwaren slag het genomen besluit hem had toegebracht. Dat besluit, zoo ging hij voort, kon onmogelijk het hare zijn, al had zij er zich misschien ook uit kinderlijke liefde aan onderworpen. In die overtuiging nam hij er dan ook geen genoegen meê, en zou alles in het werk stellen, om te trachten haar pa

er van terug te brengen. ‘Slechts in één geval, eindigde hij, zal ik er mij met gebroken hart bij neêrleggen, en dat is, wanneer *gij*, zonder wie het leven mij een last is, mij gebiedt heen te gaan en van u af te zien.

Fanny had ter nauwernood tijd om den brief te verbergen, toen de dokter het priëel binnen trad. ‘Ge ziet er weêr wat koortsachtig uit, kind,’ sprak hij bezorgd. ‘Zou 't na die regenbui niet wat koel hier voor u zijn, engel?’

‘O in 't geheel niet, pa; integendeel, het frissche windje, dat om mijn voorhoofd speelt, doet me goed, en ik voel me inderdaad heel wêl, 't zal me bepaald niet hinderen.’

‘Nu dan, zoo als ge wilt, kind; doch bedenk, dat ge een herstellende zijt, en ge dus gemakkelijk weêr kunt instorten.... Zie eens hier, Fan, ik heb wat voor u meêgebracht. Ge vindt immers die bracelet zoo schoon, dien ge gisteren bij Robijns zaagt liggen?... ik heb die voor u gekocht....’

Die woorden troffen Fanny als een electrische schok; zij die op het punt stond haar vader te misleiden, te bedriegen, ontving het loon voor haar kinderlijke liefde. De étui brandde in hare handen als een Judaspenning, en hare stem stokte schier, toen zij haar pa voor het kostbare cadeau bedankte en hem een kus gaf. Een oogenblik wilde zij op haar knieën vallen en alles bekennen... helaas, de geest van het kwaad verstikte die goede opwelling.... zij zweeg, en van nu af was haar lot beslist.

Den volgenden middag was zij op het afgesproken uur in het priëel en overhandigde Janus haar antwoord. Zij bekende daarin, dat ook zij zich sedert haar vertrek van Overveen ongelukkig had gevoeld, dat zij zelfs ongesteld was geweest, en slechts voor den wil des vaders het hoofd had gebogen - kortom, zonder het te zeggen, gaf zij Van Straalen voldoende te verstaan, dat hij op haar kon rekenen, en het verbond tegen haar vader was aangegaan.

Twee dagen later aan de ontbijttafel gezeten, had zij weldra bespeurd, dat haar pa eenigszins verstrooid was, terwijl over zijn gelaat een waas van ontevredenheid lag gespreid. Meer dan eens kuchte hij, als wilde hij iets zeggen, doch telkens scheen hij van dat voornemen terug te komen.

‘Scheelt u iets, pa?’ vroeg Fanny eindelijk, half verlegen.

‘Mij scheelt niets, lieve, dan een weinig hoofdpijn; maar dat zal straks in de open lucht wel overgaan.... 't Is ook maar goed,’ mompelde hij, zoodra zijn dochter zich was gaan kleeden om uit te gaan. ‘'t is ook maar goed, dat ik haar niets heb gezegd. 't Is beter voor haar rust, dat ze het niet weet. Ik zal hem andermaal, en nu in wat krasser woorden, schrijven, om hem voor goed af te schrikken. De inhoud van zijn brief bevalt me anders nog al wêl; hij schijnt een flinke kerel te wezen, en dat hij het pleit niet in eens gewonnen geeft, mag ik hem eigenlijk niet kwalijk nemen, dat is niet meer dan natuurlijk.... Maar ik ben nu eenmaal tegen gemengde huwelijken, en geef mijn beginsel niet prijs, koste wat het wil. Ik heb er al zóóveel treurige voorbeelden van gezien, dat ik het geluk van mijn kind aan een mogelijke uitzondering niet wil wagen... Dat hij totaal onverschillig is voor elken godsdienst, zoo als zijn schrijven mij doet veronderstellen, is om den invloed, welken dit op Fanny onvermijdelijk zou uitoefenen, nog gevaarlijker dan wanneer hij geloovig protestant was. Doch ook dan nog bleef het een uitgemaakte zaak; ik heb het mijn overleden Louise - die zelve in haar familie de droevige gevolgen van een gemengd huwelijk heeft ondervonden - op haar sterfbed beloofd, dat ik Fanny aan geen ander zou uithuwelijken dan aan een Katholiek, en ik zal woord houden.’

Een half uur daarna bracht dokter Volkert zelf een brief naar het postbureau, waarin hij Van Straalen beleefd, doch dringend verzocht, hem van alle verdere pogingen te willen verschoonen, wijl zijn besluit, en ook dat zijner dochter, onherroepelijk was.

Op een mogelijken tegenstand van zijn dochter rekende dus de dokter niet meer. Zij wist eenmaal, hoe hij er over dacht, en hare liefde voor hem was, meende hij, sterk genoeg, om haar van elk verzet terug te houden. Hij verloor daarbij dwaselijk uit het oog, dat in zulke zaken de wil des vaders voor een kind niet voldoende is, wanneer dat kind, te midden van allerlei ijdeltuiterijen groot gebracht, aan den godsdienst niet den steun ontleent, dien de mensch altijd, hoeveel te meer in de gewichtigste omstandigheden des levens, zóó zeer behoeft. Fanny kon bidden, ja, en ze ging ook trouw ter kerke, zelfs een enkele maal in de week, doch haar hoofdje was vol van wereldsche denkbeelden, en nog nooit had zij godsdienstige zaken ernstig overwogen. Had zij geleerd, God in de eerste plaats als haren Vader te beschouwen, en bij hare handelingen af te vragen, of deze Hem misschien konden mishagen, zij zou het zelve wellicht niet zoo ver hebben laten komen, en een schijnbaar buigen voor den wil van haar aardschen vader ware onnoodig geweest, daar zij nooit iets gewenscht of gedaan zou hebben, wat in botsing kon komen met dien wil.

Dat is overigens het tamelijk algemeene gebrek in de opvoeding der hedendaagsche jonge dames, wier ouders offeren aan den tijdgeest, en denken, dat er tusschen Ultramontanen en Katholieken wezenlijk onderscheid kan of mag bestaan. Zij komen daardoor in aanraking met de dochters van òf naam-Katholieken, òf ongelooovige protestanten, of zelfs verlichte joden - in één woord, met meisjes, die over godsdienst niet anders spreken - zij hebben niet anders geleerd! - dan om hem in zijn uitingen, onverschillig bij welke gezindte, bespottelijk te maken. Aanvankelijk gevoelig voor dien spot en die quasiaardigheden, doet men allengs, op ondergeschikte punten, meê, en men eindigt met onverschillig te zijn. Men blijft nog wel wat men is, en neemt zijne plichten in acht, doch daarmede houdt het dan ook nagenoeg op. Zóó was het ongeveer met Fanny gesteld. Opvallend toch mag het heeten, dat zij tot dusver er niet aan gedacht heeft, in eenig gebed haar hart uit te storten, of zoo die gedachte ook al een oogenblik bij haar rees, deze niet ten uitvoer bracht. Zeker, hare moeder had haar liefde voor Maria ingeprent; als kind had zij elken avond voor het beeld der Moeder Gods op de knieën gelegen, en aan die goede Moeder alles toevertrouwd wat in haar onschuldig hartje omging. Later, na haar moeders dood, had ze nog eenige jaren in de Meimaand het Maria-beeldje op hare kamer met bloemen versierd, en er, alvorens te gaan slapen, voor gebeden; doch naar gelang zij meer in de wereld verkeerde, vond zij in dat kinderlijke iets kinderachtigs, en nadat een protestantsche vriendin, die eens iets op haar slaapkamer te verrichten had, met een spottenden lach op het beeldje wijzende, gevraagd had, wie dat was, had zij het weggeborgen in hare linnenkas.

Vroeger naderde zij regelmatig elke maand tot de tafel des Heeren, doch ook hierin kwam allengs vermindering; in den laatsten tijd gingen soms wel drie maanden voorbij, en dan nog was het geen godsvrucht, die haar bewoog, maar veeleer de gedachte dat ze *fatsoenshalve* niet langer kon uitstellen. Mocht het dus wel een wonder heeten, dat het verwende kind in den strijd tusschen haar kinderlijke liefde en de ongelukkige neiging voor den protestantschen advocaat bezweek?

De toestemming.

Wederom waren eenige weken voorbij, en Van Straalen scheen den moed te hebben opgegeven; althans naar de meening van den dokter, die niet wist, dat bij de verzending van den tweeden brief zijn kind reeds den eersten stap van verzet tegen zijn vaderlijke macht had gedaan. Want in wezenlijkheid werd aan de mijn, die onder zijn voeten zou losbersten, in alle stilte voortgearbeid. Fanny was thans in geregelde briefwisseling met Van Straalen. Eerst had zij pogingen aangewend, om de gezelschapsjuffrouw van haar tante te Overveen te bewegen, haar bij die geheime briefwisseling ter wille te zijn, doch deze had, voor bidden en smeeken doof, volhardend geweigerd, en veeleer alles in het werk gesteld, om Fanny

van haar heilloos plan af te brengen. Aan dien wijzen, welgemeenden raad geen gehoor gevende, en dien zelfs verkeerd uitleggende, had zij daarop besloten een Arnheemsche protestantsche vriendin, een weduwe, onder den arm te nemen, niet twijfelende, of deze zou bereid zijn haar te helpen. Dat was dan ook zoo: de protestantsche weduwe vond den tegenstand van dokter Volkert, alleen gegrond op het verschil van godsdienst, minstens bespottelijk, om niet te zeggen tiranniek. Zij had wel niet de eer, den heer Van Straalen te kennen, maar naar hetgeen Fanny van hem verhaalde, hield zij zich overtuigd, dat hij alle hoedanigheden bezat, welke voor een man noodig zijn, om een vrouw gelukkig te maken. Volgaarne, wilde zij dus de brieven voor Fanny onder enveloppe aan haar adres laten richten. Daarmede was het bezwaar opgelost; want wat Van Straalen aanging, kon Fanny zonder vrees voor ontdekking rechtstreeks aan hem schrijven.

Dit ging eenigen tijd goed; van weêrszijden was trouwbelofte gedaan, al moesten er ook nog jaren over heengaan, alvorens het tot een huwelijk kon komen. Dokter Volkert vermoedde niets. Ofschoon Fanny wel niet zoo opgeruimd was als anders, gaf toch haar wijze van doen geen bepaalde aanleiding om te veronderstellen, dat zij nog ernstig aan het gebeurde dacht, veel minder, dat zij met den heer Van Straalen geheime betrekkingen onderhield. Men verbeelde zich dus zijn schrik en ontsteltenis, toen hij, op zekeren dag in zijnen hof wandelende en het priëel binnentredende, daar een brief op de tafel vond, waarvan het schrift treffend geleek op Van Straalen's hand. Tot dan toe had hij zijn dochter ten volle vertrouwd, en was derhalve niet eens op het denkbeeld gekomen, haar brieven te lezen, ook al zou hij er een geopend hebben gevonden; doch nu, door een vreeslijk vermoeden aangegrepen, nam hij den brief op, en las den inhoud. Zijn bleeke, verwrongen gelaatstrekken verraadden, hoezeer het gelezene hem schokte. Zijn dochter had hem dus bedrogen; had achter zijn rug om, tegen zijn uitdrukkelijken wil, betrekkingen aangeknoopt met den man, wien hij, krachtens zijn vaderlijk gezag, hare hand onherroepelijk had geweigerd!... Door toorn en smart overmand, zonk hij in een hofstoel neer. Dat was dan dat kind, 't welk hij schier afgodisch had liefgehad; dat hij als het ware naar de oogen had gekeken, om haar geheimste wenschen te voorkomen: waarvoor hij alles, zelfs zijn leven, gaarne zou hebben opgeofferd... Voor het eerst vroeg dokter Volkert zich sidderend af, of niet juist die afgodische liefde, dat voldoen van al die wenschen en grillen de oorzaak was van Fanny's ongehoorzaamheid. Was zijn systeem van opvoeding niet te week geweest; had hij niet, reeds van den beginne, waar het behoorde, streng moeten optreden, in plaats van uit overdreven, onverstandige liefde toe te geven, ten einde zijn kind ook maar een enkel verdrietig oogenblik te besparen...? Wellicht zou zij dan nu voor het vaderlijk gezag meer eerbied getoond er zich niet zóózeer vergeten hebben. Bij die verwijtende, grievende vragen, welke zich aan hem opdrongen, en die hij, helaas, bevestigend moes beantwoorden, ontrolde den wreedelijk misleiden vader, die na den dood zijner echtgenoot niet meer had geweend, een traan van bitter naberouw. Plotseling springt hij op, verschrikt door een gil. Vóór hem staat zijne dochter, de schuldige. Ontdekkende, dat de brief in het priëel, waar zij zoo even het antwoord had geschreven, was blijven liggen, was zij toegesnel om hem weg te nemen... één oogwenk zei haar alles, en terwijl het bloed in haar aderen terugweek, was haar onwillekeurig een gil ontsnapt.

‘Hier hebt ge den brief, Fanny, dien ge waarschijnlijk komt zoeken,’ sprak dr Volkert, zich met ontzettende inspanning beheerschende, op ijskouden toon, zoo

geheel in tegenspraak met de stormen, die in zijn binnenste woeden. 'Ik zal mijne maatregelen nemen, om te zorgen, dat het de laatste is geweest, *de laatste*, verstaat ge! Is het zóó, dat ge de liefde van uw vader beantwoordt, ondankbaar kind!'

Toen Fanny het bevend waagde, weêr haar oogen op te slaan, was haar vader verdwenen. Haar gemoed werd bestormd door de tegenstrijdigste gevoelens: woede over haar achteloosheid, schaamte, berouw, gekrenktheid, doch na een langen strijd zich afteekenende in haar trekken, bleef het berouw eindelijk de overwinnaar, - het berouw namelijk, dat zij door haar handelingen haar vader had doen lijden, niet echter, gelijk betaamd had, over die handelingen zelve. Vandaar dan ook, dat ze, hoewel besluitende, zich niet verder tegen haar vader te verzetten, steeds, ondanks al haar berouw, de stille hoop bleef koesteren, dat haar wensch toch eindelijk - hoe, wist zij zelve niet - in vervulling zou gaan.

(Slot volgt.)

Onze gravures.

De maaiers.

Sikkels klinken;
Sikkels blinken;
Ruischend valt het graan.
Zie de bindster gaären!
Zie, in lange scharen,
Garf bij garven staan!

In deze welluidende verzen heeft Staring den oogsttijd bezongen, doch 't is te betwijfelen of onze landlieden ooit aan zulke schoone muziek denken, als zij gewapend met hunne zeis, het graan voor hunne voeten doen neêrvallen. De oogst is de belooning voor de vele moeiten en zorgen, aan den grond besteed, de op interest gestelde arbeid levert alsdan zijne winsten af, en de schoone muziek, welke de landbouwer in zijn binnenste hoort weêrklanken, is afgemeten naar de zwaarte der halmen.

Wie zal hem deze prozaïsche opvatting ten kwade duiden? Wij gelooven niet dat iemand er zich tegen verzetten zal, en toch moeten we eene enkele uitzondering maken. Ten volle instemmende dat de arbeider zijn loon waard is, herinneren wij er aan, dat het niet alleen de zorgen van den landbouwer waren, die het graan deden rijpen. Hij, die van zooveel wisselvalligheden afhankelijk is, mag bij een overvloedigen oogst wel denken aan de woorden waarmee Staring zijn oogstlied besluit:

Slaat uwe oogen
Naar den hoogen:
Alles kwam van daar!
Zachte regen daalde,
Vriendlijk zonlicht straalde
Mild op halm en aar.

Graaf Rudolf van Habsburg en het H. Sacrament.

Deze plaat veraanschouwelijkt ons een der schoonste legenden, welke zich aan de geschiedenis van groote en oude vorstengeslachten vastknoopen, gelijk het klimop zich slingert om de grijze burchten en kasteelen, die hun tot bakermat strekten.

Te Aken, zoo Verhaalt ons de legende, troonde in keizerlijke pracht Rudolf van Habsburg in de aloude zaal, waar de keizers van Duitschland gekroond werden. Hij vierde zijn kroningsfeest; de paltzgraaf van den Rijn droeg de geurige spijsen op, de Bohemer schonk den peerlenden wijn en de zeven keurvorsten omgaven zijnen troon om hem, elk volgens hun ambt, te dienen. Met blijde geestdrift juichte het volk de verheffing van Rudolf toe en mengde zijne vreugdekreten met het geschetter der muziek. Het verheugde zich omdat, na den langen verderfelijken strijd, de treurige keizerlooze tijd was geëindigd, en er weêr een opperste gebieder aan het hoofd stond van het onmetelijke rijk, waar thans het blinde geweld niet meer alleen zou heerschen. Voortaan moest de zwakke en vreedzame niet meer vreezen de prooi van den machtige te worden; want men wist dat Rudolf alom gerechtigheid en vrede bevoorderen zou.

De keizer vatte den gouden beker op en zegde met tevreden blik:

‘Wel vieren wij een schitterend feest en prijkt de feestdisch in volle pracht; maar ik mis hier den zanger, die de vroolijkheid aanbrengt en die het hart door een opwekkend lied weet te verkwikken. Zoo ben ik het van der jeugd aan gewoon, en wat ik als ridder gedaan en liefgehad heb, dat wil ik als keizer niet ontberen.’

En zie, daar trad van uit den kring der vorsten een zanger, in een lang gewaad gehuld. Zijne lokken, door de volheid der jaren vergrijsd, omgaven zijne slapen als een zilveren krans.

‘In het goud der snaren’ zoo begon hij, ‘is zoete melodie verborgen, de zanger zingt van eere en minne; hij prijst het hoogste en beste wat het hart zich kan wenschen, wat de zinnen mogen begeeren. Maar zeg, wat is den keizer waardig op dit zijn heerlijk feest?’

‘Den zanger wil ik geen bevelen voorschrijven,’ antwoordde de keizer glimlachend. ‘Hij gehoorzaamt aan een hooger en heer, hij volgt de ingeving van het oogenblik. Gelijk de stormwind opsteekt, zonder dat men weet van waar hij komt; gelijk het beekje uit de verborgen bronader opwelt, zoo rijst ook het lied des dichters uit het diepst van zijn gemoed en wekt in de harten zijner hoorders de gevoelens op, die daar geheimzinnig sluimerden.’

Thans dood de zanger een forschen greep in de snaren en begon zijn lied met welluidende, krachtige stern, door de tonen van zijn speeltuig begeleid

‘Een edel ridder,’ zoo zong hij, ‘toog eenmaal, door zijn schildknaap en zijne dienaren verzeld, ter jacht om den vluggen gemsbok te vervolgen. Maar terwijl hij op zijn vurig paard door eene weide kwam gereden, hoorde hij in de verte een klokje klinken. Het was een priester, die aan een stervende de H. Teerspijze ging brengen, door een koorknaap met waslicht en bel vooraf gegaan.

‘De graaf boog zich ter aarde en ontblootte deemoedig het hoofd om met geloovigen kristenzin den Verlosser der wereld te aanbidden. Er ruischte een beekje door de weide, dat door de opdringende golven van den bergstroom hoog was gezwollen; dit belemmerde den voortgang des priesters, en reeds wilde hij zich van zijn schoeisel ontdoen om het beekje te doorwaden, toen hem de graaf, die hem verwonderd gadesloeg, vraagde:

‘Wat gaat gij doen?’

‘Heer’, was het antwoord, ‘ik moet naar een stervenden man, die naar het Brood der Engelen smacht. Maar nu ik aan de beek kom, zie ik dat de vlonder door de golven

is weggeslagen, en daarom wil ik haastig door het water waden, opdat het verlangen des stervenden vervuld worde.'

Toen zette hem de graaf op zijn edel paard, en reikte hem den prachtigen tenge[...] over, opdat hij den kranke spoedig mocht laven. Hij zelf besteeg het paard van zijn schildknaap en verlustigde zich verder met het edel jachtvermaak.

De priester volbracht zijne heilige taak en keerde den volgenden dag, met het paard bij den teugel, naar den graaf terug om het hem onder dankbetuiging terug te geven. Maar deze riep nederig uit:

'God beware mij, dat ik het paard, hetwelk mijn Schepper gedragen heeft, ooit weêr tot den strijd of tot de jacht zou gebruiken! En moogt gij het niet tot uw eigen voordeel behouden, welnu dan blijve het aan den godderlijken dienst gewijd. Want ik heb het aan Hem geschonken, van wien ik eer en goed en ziel en lichaam in leen heb ontvangen.'

'Dan moge God, de almachtige Vader, die de smeekstem der zwakken verhoort, u hier en hiernamaals evenzeer tot eere brengen, als gij Hem thans hulde gebracht hebt! Gij zijt

een machtige graaf, door uw ridderlijken wandel in geheel Zwitserland bekend. Gij hebt zes bloeiende dochters; welnu,' riep de priester in geestvervoering uit, 'mogen zij zes kronen in uw huis brengen die tot in het verste nageslacht zullen schitteren!'

Het lied des zangers was geëindigd en de keizer zag peinzend voor zich, als bracht hij zich lang vervlogen tijden te binnen. Maar toen hij het hoofd ophief en den zanger in het oog blikte, toen vatte hij de beteekenis zijner woorden. Hij herkende in den harpspeler den priester, wien hij eenmaal zijn paard had aangeboden, en innig aangedaan, verborg hij zijne tranen in de purperen plooien van den keizerlijken mantel.

GRAAF RUDOLF VAN HABSBURG EN HET H. SACRAMENT.

Al de aanwezigen zagen den keizer aan; zij begrepen dat hij de zwitsersche graaf was, wiens edele daad zij hadden vernomen, en allen prezen zijn geloof en zijn eerbied voor het H. Sacrament, waarin wij den Verlosser vereeren.

Na den storm.

Deze gravure is genomen naar eene teekening van Fr. Specht. Het schemerachtig morgenlicht speelt door de opgezweepte golven,

die na den storm, welke den ganschen nacht heeft gewoed, niet zoo gemakkelijk tot bedaren kunnen komen. Een aantal zeevogels scheren langs de onmetelijke watermassa en zij, die een vast punt hebben gevonden, roepen mot scherpe kreten hunne makkers, die nog rondzwerven boven de wentelende baren. Die klip, waar zij rust vinden, is het schip, waarvan het wrak nog zichtbaar is, noodlottig geworden. Ontredderd ligt het daar op zijde en het is alsof de golven er wreed behagen in scheppen, het weerloos slachtoffer heen en weêr te slingeren.

NA DEN STORM.

Men zou haast in de verzoeking komen om de zee onbarmhartig te noemen en haar te verwijten hoeveel slachtoffers zij reeds heeft gemaakt; en als we het deden, hadden we wellicht alle ‘landratten’ aan onzen kant; maar met de zeeliê zouden wij het misschien te kwaad krijgen. Zij beminnen dat woeste element en niet zonder reden. Zij zien de zee bij schoon en bij stormachtig weêr, bij een bewolkten en bij een helderen hemel, bij dag en bij nacht. Zij hebben de zee van haren schoonsten kant gezien; en hebben zij met gevaren, met den dood geworsteld, ook het gevaar heeft iets aantrekkelijks! liet is waar: er vergaan schepen en duizenden, millioenen menschen hebben in de golven een graf gevonden; maar ook aan land moet men sterven en ook aan land gebeuren er ongelukken. Onze watervrees danken we aan reisbeschrijvingen en schilderijen, en die waren immer verschrikkelijk, omdat wij ze zelf zoo verschrikkelijk wenschten. Eene schilderij, die ons een kalme zee voorstelt, koopen, neen bezien we niet eens, en als in eene reisbeschrijving niet van hooge zeeën en schuimende golven, van krakende masten en kermende schipbreukelingen wordt gewaagd, dan vinden we het boek vervelend, en als we het niet ter zijde leggen, slaan we ten minste eenige bladzijden over. Gelukkig hebben onze wakkere zeelieden niets van die vooroordeelen en gaan zij, onder welke omstandigheden ook, altijd welgemoed het zeegat uit.

Een tiegerval.

Het is bekend dat de Romeinen bij hunne bloedige circusspelen eene overgrootte menigte tijgers verbruikten, en men spreekt zelfs van een dier voorstellingen, waarbij niet minder dan honderd dezer dieren tot genoegen van het publiek werden opgevoerd. De geschiedenis vermeldt niet waar men al die tiegers vandaan haalde, noch op welke wijze zij gevangen werden. Maar zeker is het dat er sinds overoude tijden reeds middelen in gebruik waren, waardoor men die grimmige dieren zonder veel gevaar en zonder hen te kwetsen, machtig wist te worden.

Onze gravure stelt zulk een tiegerval voor, die zeer eenvoudig is ingericht en wel op dezelfde mamer als onze muizenvallen, zij het dan ook op veel grooter schaal. In plaats van de traliën zien we hier dikke kokosstammen aangewend, en in plaats van het stuk spek, het gewone lokaas voor de muis, is binnen in deze val een varken, een hond of een ander groot dier vastgebonden. Zoodra de tieger zijne prooi nadert, doet hij eene wip werken, met het gevolg dat de deur, die even als bij de muizenvallen tusschen twee reten op en neêr kan gaan, dicht valt en hem den terugtocht afsnijdt.

Onze afbeelding is ontleend aan eene teekening uit het reisalbum van zekeren kapitein Véron, die dergelijke tiegervallen in Coehinchina aantrof.

De symboliek der getallen.

Onder de getallen zijn er enkele, die als bijzonder beteekenisvol, ja als heilig beschouwd worden. Wel hechten de kristelijke literatuur en kunst aan die getallen geene beteekenis in den zin der oude magiërs en waarzeggers; maar heilig noemen zij een getal, wanneer het aan geheimen van den godsdienst, aan feiten of

verhoudingen uit de Heilige Schrift herinnert, en uit dit oogpunt beschouwd, bestaat er wezenlijk eene kristelijke symboliek der getallen.

Volgens die symboliek is vooreerst één het getal van God; vandaar dat het duitsche liedje, dat de symboliek der eerste twaalf getallen aangeeft, bij den aanhef luidt:

‘Eins ist Gott.’

Het getal twee ontmoeten wij in de tegenstelling van hemel en aarde, kristendom en Heidendom, deugd en zonde, dag en nacht, in het onderscheid tusschen een Oud en een Nieuw Testament, tusschen de wijze en de dwaze maagden enz. In de kristelijke bouwkunst wordt dan ook dikwijls met deze symboliek rekening gehouden, door bij voorbeeld op den eenen vleugel eener deur het Oude Testament of de vijf dwaze maagden, en op den anderen het Nieuwe Testament of de vijf wijze maagden voor te stellen.

De H. Petrus heeft verder als attriboot twee sleutels, een gouden en een zilveren, waarvan de eerste zijne heerschappij over den hemel, de tweede zijne macht over de aarde beteekent.

Drie is het getal der H. Drievuldigheid en uit dit oogpunt het heiligste van alle getallen. De gothiek koos als zinnebeeld der H. Drieeenheid den gelijkzijdigen driehoek of het bekende ornament, uit drie even groote in elkander gevlochten ringen bestaande. Bij de ornamentiek werd vooral het symbolische klaverblad in bijna elke versiering aangewend; want men schiep er behagen in, overal in het kristelijk heiligdom het zinnebeeld van den Drieëenigen God te doen uitkomen.

Het eiland Trinidad werd ter eere der H. Drievuldigheid aldus genoemd, omdat de eerste ontdekkers daarop van verre drie even hooge bergen bespeurden; en door aan deze afgelegen plek dien beteekenisvollen naam te geven, handelden de kristelijke zeelieden slechts in overeenstemming met den godsdienstigen geest van hun tijd, die allerwege in de schepping het afbeeldsel van haren Schepper meende te zien.

Reeds de oudste kerkelijke schrijvers vestigen gaarne de aandacht op afbeeldingen der H. Drievuldigheid, zoowel in de natuurlijke als in de bovennatuurlijke orde der dingen. Zij vinden deze afbeeldingen o.a. in het getal der drie aartsengelen: Michael, die aan het hoofd der hemelsche heirscharen streed, beeldt vooral God den Vader af; Raphael, die op de aarde rondwandelde, de blindheid genas en den duivel uitdreef, is het aangewezen beeld van den Zaligmaker, terwijl Gabriël, de engel der blijde boodschap, de bode van genade en vrede, gevoeglijk den H. Geest, den uitdeeler van genade en vrede kan voorstellen.

Drie ook is het getal der goddelijke deugden: het geloof aan God den Vader, van wien alles voortkomt de hoop op God den Zoon, door wiens verdiensten wij hopen zalig te worden, de liefde tot den H. Geest, die aan ons hart de goddelijke liefde meêdeelt.

Men telt verder drie kristelijke hoogfeesten: Kersmis ter eere van God den Vader, die Zijn eenigen Zoon tot geluk der menschheid ten offer bracht; Paschen, het zegefeest van den Verlosser, en Pinksteren het feest van den H. Geest.

Drievoudig is ook de door Kristus gestichte Kerk: de zegepralende Kerk, die met den Vader regeert, de lijdende Kerk, die op den Verlosser hoopt, en de strijdende Kerk, met welke de H. Geest zal zijn tot het einde der tijden. En gelijk wij overal in het rijk Gods op aarde het mystieke drietal terugvinden, zoo treft het ons ook op bijna elke bladzijde der gewijde geschiedenis.

Van de drie zonen van Noë hebben alle menschen hun oorsprong, gelijk van de drie patriarchen het uitverkoren volk Gods afstamde. Drie zaken werden in de ark des verbonds bewaard; de roede van Aäron, die de almacht des Vaders symboliseert,

de steenen tafelen van Mozes, die op de wijsheid des Zoons schijnen te wijzen, en het manna der woestijn, waardoor de liefde van den H. Geest wordt afgebeeld.

Bij de verdeeling van het beloofde land werden aan weerszijden der Jordaan drie vrijplaatsen vastgesteld, waarin ieder vervolgde een veilig toevluchtsoord kon vinden. Driemaal in het jaar moest de Israëliet 'voor het aangezicht des Heeren,' dat is voor den tabernakel en later in den tempel verschijnen. Driemaal daags stortte Daniël met gebogen knieën zijn gebed; drie Wijzen uit het Oosten aanbaden den pasgeboren Messias en drievoudig waren hunne geschenken. Drie apostelen waren getuige van de verheerlijking en van den doodsangst des Zaligmakers, en drie dagen rustte het lichaam van Kristus in het graf.

In de geheime Openbaring heeft het hemelsch Jerusalem naar iedere wereldstreek drie poorten, en gelijk de uitverkorenen daar driemaal het 'Heilig' zingen, zoo heeft ook de H. Kerk bij haren eeredienst bij voorkeur het symbolische drietal aangewend. Driemaal daags worden de Kristenen door het geklep der klokken tot het gebed uitgenoodigd, des morgens, des middags en des avonds, hetgeen ter eere der H. Drievuldigheid schijnt ingesteld. Drie treden voeren naar het hoogaltaar; drie hoofddoelen vormen de H Mis; drievoudig is de schuldbekentenis in het *Confiteor*; drievoudig ook zijn de oraties der H Mis.

In de natuurlijke orde vindt men evenzeer menige gelijkenis der H. Drievuldigheid. Drievoudig bij voorbeeld is de tijd, daar hij uit het verleden, het tegenwoordige en de toekomst bestaat. Drievoudig is het getallenstelsel ingedeeld, daar men, van 1 opklimmende de oneindige reeks der positieve getallen, van 0 afdalende de oneindige reeks der negatieve getallen, en daartusschen de insgelijks oneindige reeks der breuken heeft. Naar drie richtingen eindelijk breidt zich de ruimte uit, zoodat elk lichaam drie afmetingen heeft; drievoudig is het rijk der natuur, dat uit dieren, planten en delfstoffen bestaat, en alles, wat er geschiedt, is te brengen onder drie fasen: begin, voortzetting en einde.

Terwijl het cijfer drie alzoo bij uitnemendheid als het heilige getal Gods mag beschouwd worden, komt ons overal het getal vier voor als dat der aardsche schepping. Wij vinden dat getal terug in de vier elementen, de vier windstreken, de vier jaargetijden en de vier trappen des ouderdoms in het menschelijk leven. Van vier tijdperken verhalen ons de oude dichters; van vier wereldmonarchieën spreekt de H. Schrift; vier groote profeten voorspelden in het Oude Verbond de toekomstige dingen; vier evangelisten verkondigden in het Nieuwe Verbond de blijde boodschap des geluks, en vier kerkvaders der Westersche Kerk staan als getuigen voor het geloof der kristelijke oudheid.

In vier faculteiten wordt de wetenschap geleeraard; in vier cardinale deugden is alle deugd samengevat, en geometrisch is ook het kruis eene voorstelling van het getal vier. Op oude afbeeldingen staat het kruis somwijlen op eene rots, waaruit vier stroomen in de richting der vier hemelstreken voortvloeien. Die vier stroomen wijzen terug op de vier beken van het paradijs, waarvan het eerste boek der H. Schrift verhaalt, en in symbolieke taal zegt ons die voorstelling dat door het kruis het verloren paradijs voor de wereld herwonnen is.

Bij het getal vijf kan men denken aan de vijf zinnen, de vijf vingers van de hand, de vijf wijze en de vijf dwaze maagden, aan de vijf boeken Mozes; aan de vijf brooden, waarmede de Zaligmaker in de woestijn vierduizend menschen spijzigde; de vijf geboden der H. Kerk enz. Het heiligst wordt dit getal door zijne betrekking tot de wonden des Zaligmakers. In de kristelijke poëzie werden de heilige vijf wonden bij rozen vergeleken, omdat zij de bloemen waren, die als geheimzinnige vrucht het

heil der wereld voortbrachten. Vandaar dat in de kristelijke ornamentiek de vijfbladerige roos als het zinnebeeld der vijf wonden van Kristus herhaaldelijk werd aangewend, en dat men op antieke gouden kruisbeelden veelal vijf roode steentjes vindt ingezet, die de bloedvlekken der vijf wonden beteekenen.

Zes is het getal der voltooiing; want in zes dagen schiep God de wereld, en daarom hebben wij zes werkdagen. Op den zesden dag werd de mensch, de kroon der schepping geschapen. Ter zesde ure werd de Zaligmaker aan het

kruis geklonken, en omstreeks hetzelfde uur voer Hij ten hemel. Zoowel bij de verlossing als bij de schepping derhalve draagt het getal zes den stempel der voleinding. De geheime Openbaring van Johannes schrijft aan de hoogste Engelen zes vleugelen toe. Zes eindelijk is het aantal der wijnkruiken bij de bruiloft te Cana.

In de H. Schrift (Apoc. XIII: 18) is het getal 666 het cijfer van den Antichrist en een aantal schriftuitleggers hebben gepoogd hiervan eene verklaring gegeven. Volgens Menzel zou de beteekenis uit de symboliek van het getal zes, als het cijfer der voleinding, zijn op te maken. De beteekenis zou dan deze zijn, dat in den Antichrist de maat der zonde is volgemeten, terwijl de drievoudige herhaling van het getal zes de tegenstelling met den driemaal heiligen God zou doen uitkomen.

Een bij uitstek heilig en symbolisch getal is het cijfer zeven. Ontstaan uit drie en vier, het getal Gods en het getal der schepping, drukt het de verbinding van beiden uit en is alzoo het getal der genade. Zevenvoudig zijn de gaven van den H. Geest, den uitdeeler van alle genaden, en zevenvoudig zijn ook de uitnemendste genademiddelen, namelijk de H. Sacramenten.

Als voorafbeeldingen of gelijkenissen der zeven heilige Sacramenten kunnen verder gelden: de zeven korenaren, die aan éénen halm groeiden (II Mozes. XII: 22), de zeven lichten, die op den gouden kandelaar brandden, de zeven zuilen, waarop het huis der wijsheid gebouwd is (Spreekw. IX: 1), de zeven bazuinen, die het jubeljaar aankondigden, wanneer de kinderen Israëls het verloren erfdeel terug ontvingen; de zeven sterren in de rechterhand van den Zoon des Menschen (Openbaring I: 16); de zeven zegels, waarmede het hoek des levens gesloten was en die niemand openen kon dan alleen het Lam, de Zoon Gods.

Ook bij de boetvaardigheid, die den weg tot de genade opent, vinden wij telkens het beteekenisvolle zevental terug. Denken wij slechts aan de zeven boetpsalmen in tegenstelling met de zeven hoofdzonden en, gelijk reeds Origenes opmerkte, in overeenstemming met de zeven middelen, waardoor voornamelijk vergiffenis der zonden te bekomen is.

In het Oude Testament leest men dat Naäman de Syriër zich zevenmaal in de Jordaan moest wasschen om genezen te worden, dat de melaatsche, die gereinigd moest worden, zevenmaal besproeid, en het voorhangsel van het heiligdom en de bondsark zevenmaal met offerbloed moesten worden besprenkeld.

De oude boetcanons der Kerk schreven ter uitboeting van zware misdrijven eene zevenjarige boete voor.

Bij het ander genademiddel, het gebed, ontmoeten wij insgelijks het heilige zevental, en wel op de eerste plaats in de zeven beden van het Onze Vader en in de zeven woorden des Zaligmakers aan het kruis Ja, de geheele genadestichting van Kristus, de Kerk Gods op aarde, wordt door den H. Joannes aangeduid in de zeven kerken, aan welke hij zijne zendbrief[en] richtte. Zeven diakenen werden door de apostelen voor de eerste kristelijke gemeente gekozen.

Noemen wij ten slotte nog de zeven smarten en de zeven weeën van Maria, de zeven lichamelijke en de zeven geestelijke werken van barmhartigheid, de zeven hoofddeugden, de zeven hemelen, de zeven wijdingen, die tot het priesterschap voeren, - en het zal iedereen duidelijk zijn, dat het zevental in de goddelijke Openbaring, in godsdienst en Kerk als een bij uitnemendheid heilig getal, als het getal der genade geldt.

Ook buiten de kristelijke symboliek ontmoeten wij veelvuldig het getal zeven, bij voorbeeld in de zeven wijzen der oudheid, de zeven wonderen der wereld, de zeven kleuren van den regenboog, de zeven tonen der muziek, de zeven dagen der week, de zeven planeten enz. Wijn deze laatste volgens de sterrenwichelaars en waarzeggers het lot der menschen beheerschen, werd het getal zeven door het bijgeloof als een ongeluksgetal beschouwd.

Het cijfer acht is het eerste kubiekgetal ($2 \times 2 \times 2$) en reeds daarom, volgens de voorstelling der ouden, het zinnebeeld der eendracht, die macht maakt. Ook in de toonkunst vindt men dit denkbeeld, in den zin van overeenstemming terug. Het septime-accoord schijnt namelijk onvolkomen; eerst als de achtste toon wordt aangeslagen, ontstaat het volkomen accoord, de octave.

In de kristelijke symboliek is acht het getal der volkomenheid. *Octava summa virhulem est*, het achttal is het kort begrip van alle deugden, zegt de H. Ambrosius met het oog op de acht zaligheden, waarin Kristus de deugden van den volmaakten Kristen en hare vergelding aangaf.

De H. Schrift verhaalt dat acht menschen in de ark van Noë gered werden, en dat die acht menschen bestemd waren om de stam-ouders van een meer volkomen menschengeslacht te worden. De hoogste feestdagen werden reeds in het Oude Verbond gedurende acht dagen gevierd, en bij het Loofhuttenfeest was dit zelfs uitdrukkelijk voorgeschreven. Naar het voorbeeld van het Oude Testament het ook de kristelijke Kerk vastgesteld dat de hoogfeesten steeds met een octaaf zouden gevierd worden.

De kristelijke kunst bouwde reeds in de vroegste oudheid achtkantige kerken, en die vorm schijnt niet eenvoudig als eene rijkere ontwikkeling van den vierzijdigen grondvorm beschouwd te moeten worden; integendeel, men mag veeleer aannemen; dat de achthoek, die het kruis omsluit, de heerschappij van het Kristendom over de geheele wereld moest uitdrukken. Ook de ster, die de wijzen uit het Oosten voorlichtte, werd meestal achthoekig voorgesteld. Evenzoo had het kruis der Maltezer ridders, die tegen de ongeloovigen voor het Kristendom streden, acht punten.

Het getal negen was in den voorkristelijken tijd aan de Muzen gewijd. Men zag daarom ongaarne meer dan negen gasten aan tafel. In de kristelijke symboliek daarentegen heeft negen eene eigenaardige beteekenis als het quadraat van het heilige drietal en het getal der engelenkoren. Ook het gebed wordt veelal in overeenstemming met dit getal geregeld, inzonderheid bij de novene of negendaagsche oefening van godsvrucht.

Tien is het ronde getal als het grondtal van ons talstelsel. De H. Schrift spreekt van de tien plagen van Egypte, de tienden, die het eerst door Abraham aan Melchisedech werden opgebracht, en de tien geboden. Als de som der beide heilige getallen drie en zeven treft men het getal tien aan op de beide tafelen der wet, daar op de eene tafel de drie eerste geboden waren geschreven, die de plichten jegens God aangeven, terwijl op de andere de zeven overige geboden stonden, die de plichten jegens den naaste behelzen.

Elf is in de kristelijke symboliek slechts van ondergeschikte beteekenis. Dit getal herinnert aan de elf apostelen, die den Heer trouw bleven, en aan de elf duizend maagden, die, naar de legende verhaalt, als gezellinnen van de H. Ursula den marteldood stierven.

Eene grootere beteekenis daarentegen wordt aan het getal twaalf toegekend. Wij vinden dat getal terug in de twaalf maanden des jaars, in de twaalf teekens van den

dierenriem, de twaalf stammen der Joden, de twaalf edelgesteenten op de borstplaat van den hooge priester, de twaalf zonen van Jakob en de twaalf apostelen.

Kristus koos Zijne twaalf apostelen, opdat zij de voorafbeelding der twaalf oudvaders in vervulling zouden brengen; want evenals van de twaalf patriarchen het geheele volk van Israël afstamde, zoo moest ook het Kristendom, het 'Israël naar den geest', geestelijkerwijze van de apostelen afstammen.

Verder is het twaalfstal, als ontstaan uit drie en vier, het cijfer van God en het cijfer der schepping, het merk van het Godmenschelijke. Aan de apostelen wilde Jesus, de Godmensch, het geheele Godmenschelijke werk der verlossing overgeven, opdat zij het aan de menschheid zouden overdragen. Van daar dat de Kerk van het Nieuwe Verbond met volle recht de apostolische Kerk genoemd wordt.

Het zou ons te ver voeren, wanneer wij in het uiteen zetten van de symboliek der getallen nog hooger wilden opklimmen. Van de overige getallen willen wij ons alleen bepalen tot het getal veertig, dat menigmaal in de H. Schrift voorkomt.

Veertig dagen en veertig nachten regende het over de geheele aarde tot uitroeijing der zondaars; veertig dagen duurde het weeklagen van Israël over den dood van zijn stamvader Jakob; veertig dagen had Mozes God aanbeden, toen zijn aangezicht van een hemelschen glans begon te schitteren; veertig dagen hielden de boodschappers zich bezig met het bezichtigen van het beloofde land, veertig jaren moest het volk Gods in de woestijn omzwerven en even zooveel jaren om zijne zonden onder het juk der Philistijnen zuchten; veertig dagen vastte Elias, en na hem de Zaligmaker in de woestijn en gedurende veertig dagen wandelde de Heer na Zijne opstanding op aarde rond. De kristelijke Kerk heeft de veertigdaagsche vasten vóór het feest der Verrijzenis en het veertiguren-gebed voor het H. Sacrament.

Werpen wij een terugblik op al het hierboven medegedeelde, dan moeten wij zeggen, dat de mensch, zoo lang hij in raadselen op aarde omwandelt, slecht een zeer gebrekkig en onzeker inzicht heeft in de symboliek der getallen, gelijk die in het rijk Gods ongetwijfeld bestaat. Wat misschien toevallig en onbeduidend is, kan hij vatten, terwijl hij het groote en gewichtige zelfs niet gissen kan. Toch zal de onbevooroordeelde opmerker volmondig erkennen, dat t[e]n minste in de bovennatuurlijke orde de wijsheid Gods alles 'met getal en maat geschikt' heeft.

Van alles, voor allen.

SERINGEN IN ALLE JAARGETIJDEN. - Het is bekend dat de seringens slechts eenmaal in het jaar bloeien en wel in de lente, wanneer zij met den gouden regen het schoonste sieraad onzer tuinen uitmaken. Te Parijs zijn die geurige kinderen der lente niet minder geliefd dan bij ons, en dit heeft enkele groote bloemisten op het denkbeeld gebracht, aan de parijische bloemenliefhebbers heel het jaar door het genot te verschaffen, zich aan de geuren der seringens te vergasten. Voornamelijk de blauwe seringens blijken uitstekend geschikt om op doelmatige wijze, en voornamelijk met behulp van hitte en duisternis, geforceerd te worden. Deze cultuur heeft op de bloemen de merkwaardige uitwerking, ze sneeuwwit te maken, maar overigens geen wijzigenden invloed op den vorm of de kleur.

Gedurende negen maanden van het jaar worden deze bloemen dagelijks bij groote massa's geleverd door inrichtingen, die zich in het bijzonder op deze cultuur toelagen. De vier voornaamste van die etablissementen zijn die van de heeren Moynet, de schoonbroeders en gebroeders Laurent, te Parijs, en die van den heer Delaunay-Moynet te Montreuil. Dit uitstroomen op groote schaal, hetwelk in den

laatst en tijd ook op sneeuwballen en rozen wordt toegepast, heeft een buizenet ter verwarming van niet minder dan twee kilometers lengte in zijn dienst.

WORMEN UIT BLOEMPOTTEN TE VERWIJDEREN. - Tot dit doel wordt door de engelsche hoveniers met goed gevolg mosterd aangewend. Men doet een paar ons poeiermosterd in een grooten

gieter, vult dozen met water, laat het een uur staan, roert het goed om en begiet dan met dit mengsel zijne potten. Spoedig daarop zal men de wormen aan de oppervlakte zien komen, zoo dat men zo gemakkelijk kan wegnemen. De planten lijden niet de minste schade door dit middel.

EENE BLOEDSTELPENDE PLANT. - De fransche generaal Martroy heeft ten tijde van den veldtocht in Mexico eene plant meêgebracht, die door de Indianen hoenderkruid genoemd wordt en de merkwaardige eigenschap bezit, op eene wonde aangebracht, oogenblikkelijk het bloed te stelpen. Ze behoeft daartoe slechts fijn gestooten of geknauwd te worden.

Deze eenjarige plant groeit sedert veertien jaren voortreffelijk in den hof van genoemden generaal te Versailles en heeft ook daar de eigenschap niet verloren, die haar boven alle bekende bloedstelpende middelen de voorkeur geeft. Decoratief of bijzonder prachtig van bloesem is het gewas niet; maar om de bovengemelde eigenschap ware het toch wel wenschelijk het op ruime schaal in de hovingen te verspreiden. Vooral voor bewaarscholen en voor huisgezinnen met talrijke kinderen, die veel met neusbloedingen geplaagd zijn, zou het een groot gerief zijn altijd een middel bij de hand te hebben om het bloed te stelpen.

EEN TIECEUVAL.

De botanische naam der plant is: *Tradescantia erecta* Jacq.

ONBEHAARDE PAARDEN. - Een zeer merkwaardig paard is tegenwoordig in de diergaarde te Moskou te zien. Het is over zijn geheele lichaam volslagen onbehaard, zoo dat men het dan ook een pak kleêren heeft moeten aanmeten, ten einde het voor de guurheid van het russische klimaat te beschermen. Men heeft het een pelsjas uit schapenvachten laten maken, alsmede eene soort van broek, die nauw om de pooten sluit en met knopen wordt toegemaakt. De kaalheid van dit dier is geen ziekelijke toestand, waarbij bij voorbeeld de hulp van dezen of genen kwakzalver zou kunnen ingeroepen worden; de oorzaak er van is te zoeken in den aard van het beest, en in de steppen van Middel-Azië zijn dergelijke haarlooze paarden dan ook zulk een groote zeldzaamheid niet.

SPELINGEN DER NATUUR. - Ook de berlijnsche diergaarde kan op het bezit van menige zeldzaamheid uit het dierenrijk roemen, die de belangstelling wekken zoo wel van den natuuronderzoeker als van den eenvoudigen lezer. Uit de groep der visschen moet vooreerst een krachtige witte paling genoemd worden, die te midden der donkere

gedaanten zijner kameraden een zeer wonderlijk figuur maakt [e]n dan ook angstvallig door hen vermeden wordt.

Niet minder opmerkelijk is eene kortelings aangebrachte kreeft, welker linkerhelft de gewone grauwbroune kleur vertoont, terwijl de met wiskunstige juistheid afgedeelde rechterhelft met het schoonste hemelsblauw pronkt.

Ook onder de vogels treft men eenige zonderlingen aan, waarmee men bijzonder voorzichtig moet zijn, daar vooral het gevederde volk een grooten afschuw voor excentriciteiten aan den dag legt. Zoo gaan grooten en kleinen op de vlucht voor eene bruine ekster, die in haar wonderlijk kleedsel nauwelijks te herkennen is, en reeds sinds lang moest een sneeuw witte raaf met roode oogen, een albino, tot eenzame opsluiting veroordeeld worden omdat alleen op zijn gezicht zekere vogels van schrik stierven, en andere zich in de overhaasting hunner vlucht den kop tegen de wanden van hun glazen huis te pletter stieten.

BIERSTATISTIEK. - Wanneer al het bier, dat in de verschillende landen der beschaafde wereld gebrouwen wordt, door de bewoners dier landen zelven verbruikt wordt, dan staan de Belgen in het bierdrinken bovenaan. In ons land toch worden jaarlijks per hoofd der bevolking 151 liters bier gebrouwen. Dan komen de Engelschen met 140 liters per hoofd, vervolgens de Duitschers met 83 liters, daarna Denemarken met 76 liters en eindelijk Holland met 72 liters. De overige bierbrouwende natiën blijven allen ver beneden dit cijfer, zoodat de Nederlanders, al kunnen zij ook lang niet met hunne zuidelijke naburen concurreeren, op het gebied der biervoortbrengst toch in 't geheel niet tot de minsten behooren. In Zwitserland toch bedraagt de voortbrengst per hoofd slecht 31 liter, in de Vereenigde Staten 30 liter, in Oostenrijk-Hongarië 29, in Noorwegen 28, in Frankrijk 20, in Zweden 16 liters, terwijl Rusland en Italië met eene voortbrengst van vier en drie liters per hoofd achteraan komen.

Toch kan Rusland op de grootste bierbrouwerijen van de wereld roemen, terwijl Noorwegen de kleinste heeft. Wat overigens het aantal brouwerijen betreft, in dit opzicht spant Engeland de kroon, daar het op niet minder dan 26.114 brouwerijen kan roemen. Na Engeland komt Duitschland met zijne 23.940 brouwerijen aan de beurt en dan komen de Vereenigde Staten met het veel kleiner cijfer van 3293 brouwerijen. Frankrijk telt 3100 brouwerijen, België 2500, Oostenrijk-Hongarië 2297, Nederland 560, Rusland 460, Noorwegen en Zwitserland ieder 400, terwijl Denemarken en Zweden elk 240 brouwerijen hebben.

Wil men eindelijk nauwkeurig weten hoeveel hectoliters bier elk land jaarlijks oplevert, dan zij hier nog meêgedeeld dat Engeland per jaar gemiddeld 49 miljoen hectoliter tot lafenis der dorstige menschheid bijdraagt, dat Duitschland 37 miljoen, de Vereenigde Staten 14 miljoen, Oostenrijk-Hongarië 11 miljoen, België 8 miljoen, Frankrijk 7 miljoen, Rusland 3 miljoen en Nederland 2 miljoen hectoliters bier opleveren.

EENE VLIEGENDE DRUKKERIJ. - Het fransche tijdschrift *Les Mondes* geeft de beschrijving van eene nieuwe amerikaansche uitvinding, die onder de mannen van het van niet weinig belangstelling zal wekken. Het is eene geheel volledige, doelmatige, vervoerbare drukkerij, die in staat is ook de meest afgelegen oorden der aarde aan de zegeningen der pers deelachtig te maken. Deze merkwaardige drukkerij bestaat uit eene soort van locomobile, in beweging gebracht door een gazometer, die, in verband met de wielen van het voertuig, waarop de machinerie is aangebracht, eene snelpers doet werken. De 'vliegende drukker' reist met zijne machine, die

zoolang de wielen draaien onophoudelijk drukwerk aflevert, van stad tot stad, van dorp tot dorp, voert de ontvangen bestellingen op staanden voet uit en kan om geen tijd te verliezen ook onderweg werken.

UITWERKSELEN DER GYMNASIEK. - Al is men dikwijls genegen de schouders op te trekken voor de theorieën onzer hedendaagsche opvoeders, die voor de lichamelijke ontwikkeling van het kind alle heil van kunstmatige lichaams oefeningen verwachten, terwijl zij het door overlading met allerlei verstandelijken ballast al de gelegenheid tot vrije, natuurlijke beweging ontnemen, zal ieder toch gaarne erkennen dat de gymnastiek zeer nuttig is.

De volgende statistiek geeft omtrent de waarde van het turnen voor de lichamelijke ontwikkeling zeer leerzame gegevens. Zij is afkomstig van den franschen Dr. Chassagne, die sedert jaren in de *Ecole normale militaire* nauwgezette waarnemingen deed betreffende den invloed van turn oefeningen op de ontwikkeling van de borst, de spieren en de lichaams kracht in het algemeen.

Gedurende honderd vijftig dagen nam hij dagelijks de maat van de borst, armen enz. bij 410 onderofficiers, korporaals en soldaten, die onder zijne leiding turnden, allen gemiddeld 23 jaar oud waren en de gemiddelde lengte hadden van 1.65 meter.

Na dien tijd bevond hij dat de middellijn der borst bij 76 van de honderd turners met 2.51 centimeter was toegenomen; de middellijn der armen was bij 82 van de 100 turners met 1.28 centimeter vermeerderd, terwijl ook de middellijn van den voorarm, den schenkel en het been beneden den knie bij verreweg de meesten aanmerkelijk vergroot waren.

Uit die vermeerdering der spiermassa volgde natuurlijk ook eene vermeerdering der spierkracht, en bij een nauwkeurig onderzoek bleek den gymnastiekmeester dat bij 86 van de 100 leerlingen de hefkracht met 28 kilo was toegenomen; de buigkracht van den rechters voorarm was bij 63 procent der turners met 3.26 kilo vermeerderd, die van den linkers voorarm bij 63 procent met 3.02 kilo. Verder was de drukkracht der rechterhand bij 76 procent met 5.62 kilo, die der rechterhand bij 68 procent met 5.48 kilo, die der beide handen bij 81 procent met 9.75 kilo toegenomen. De kracht bij gestrekten arm was bij 74 procent met 2.41 kilo vermeerderd, de draagkracht voor lasten bij 66 procent met 11.52 kilogram en de trekkracht bij 65 procent met 9.81 kilo.

Dat die krachtsvermeerdering bij jongelieden, wier roeping het is in tijd van nood het land te verdedigen, eene niet te versmaden aanwinst is, blijkt verder uit de belangwekkende waarneming dat drie kwart der turners, na afloop der gezegde honderd vijftig dagen, een schop konden toedienen met 10.06 kilogram meer kracht dan vóór dien tijd.

[Nummer 52]

Fanny.

Een verhaal uit het Noorden

Door Ravo.

(Slot.)

Dokter Volkert hield zich inmiddels bezig met een brief aan Van Straalen, en verweet hem daarin zijn onwaardige, trouwelooze, lafhartige daad, om een kind tegen zijn vader in opstand te brengen. Tot dan toe, schreef hij, had hij hem voor een *gentleman* beschouwd, doch na deze niet te qualificeeren handeling zou hij maar liefst niet zeggen, waarvoor hij hem hield - kortom, in zijn rechtmatigen toorn beleedigde hij den advocaat op eene manier, welke, naar hij meende, aan de zaak voor goed een einde zou maken. Die schriftelijke uitbersting had hem eenigszins doen bedaren; na eenige oogenblikken betrekkelijk kalm te hebben nagedacht, overlas hij den inhoud van zijn schrijven, met dit gevolg, dat hij het verscheurde. Hij was tot een ander besluit gekomen; hij zou zich persoonlijk naar Amsterdam begeven, en Van Straalen mondeling het onwaardige van diens gedrag onder het oog brengen. Dat besluit deelde hij in een paar woorden aan zijn dochter meê, en nog denzelfden dag reisde hij naar de hoofdstad af.

Van Straalen zat den volgenden morgen aan het ontbijt, toen de meid hem een kaartje overhandigde, met de vraag, of zij ‘die meheer van 't kaartje,’ die beneden stond, maar zou ‘boven laten.’

‘Dr Volkert!’ bromde Van Straalen. ‘Wat zou dāt beteekenen? Zou hij van gedachte veranderd zijn, en wellicht eerst met mij kennis

DE GANS IN DUITSCHLAND, NAAR E. ZIMMERMANN.

willen maken, alvorens zijn definitieve toestemming te geven...? Laat mijnheer maar boven komen, Kaatje.'

Zoodra de dokter was binnen getreden en had plaats genomen, gevoelde Van Straalen zich minder op zijn gemak. Die stijve, koele houding en dat strakke gezicht bevielen hem niet. Had hij eerst het onverwacht bezoek in zijn voordeel uitgelegd, thans begreep hij maar al te goed, dat hij daarmee te voorbarig was geweest.

'Mijnheer,' ving dokter Volkert aan, den jonkman ernstig in de oogen ziende, 'mijn bezoek, waarvoor ik opzettelijk naar Amsterdam ben gekomen, kan kort zijn. Ik had u eerst willen schrijven, doch achtte het ten slotte beter, de zaak mondeling met u af te doen.'

'Ik luister, mijnheer,' gaf Van Straalen met licht trillende stem ten antwoord.

'Ge kunt gemakkelijk gissen, wat de reden is van mijne komst,' - Van Straalen boog - 'daar ik tot den dag, waarop gij aanzoek deedt om de hand van mijne dochter, niet eens wist, dat te Amsterdam een mijnheer Van Straalen bestond.'

Die laatste, schijnbaar vernederende woorden, deden Van Straalen het bloed naar het hoofd stijgen, en niet zonder spotternij deed hij opmerken: 'Ik hoop u toch door mijn aanzoek niet te hebben beleedigd!'

'In 't geheel niet, mijnheer; elk fatsoenlijk man heeft het recht in de kringen, waarin hij verkeert, een keuze te doen, en al ondervindt hij daarbij teleurstellingen, hetzij van den kant van het meisje zelf of van dien van ouders of voogden, een beleediging kan in geen geval in zijn aanzoek gelegen zijn. Uit de brieven, waarin ik u mijn weigering motiveerde, kunt ge daartoe dan ook onmogelijk tot een besluit komen. Maar wèl beleedigend is het voor een vader, wanneer iemand buiten zijn weten, en tegen zijn wil, betrekkingen tracht te onderhouden met zijn dochter. En dat hebt *gij* gedaan, mijnheer!'

Van Straalen verbleekte, doch zich spoedig herstellende, gaf hij ten antwoord: 'Ik kan niet ontkennen, mijnheer, dat zoo iets voor het vaderlijk gevoel beleedigend, kwetsend kan zijn; maar stel u eens in mijne plaats. Uwe dochter - dat is geen geheim meer voor u, naar het schijnt - beantwoordt mijne liefde. Ware ik katholiek, wellicht zoudt gij niets tegen onze vereeniging hebben; dus alleen omdat ik protestant ben, stelt gij aan ons geluk een hinderpaal in den weg. Dat noem ik onredelijk, en hiervan uitgaande, achtte ik mij gerechtigd, mijn plan niet op te geven, en te trachten langs geheimen weg te bereiken, wat mij langs den ridderlijken weg onmogelijk werd gemaakt.'

'Ik kan niet zeggen, dat die redeneering zeer nobel is, of getuigt van het besef van den eerbied en de gehoorzaamheid, die een kind aan zijn ouders verschuldigd is. Het verschil van godsdienst schijnt u dus hoegenaamd geen bezwaar toe bij een huwelijk?'

'Neen; wel te verstaan, wanneer de eene partij, zoo als in dit geval ik, eigenlijk geen enkelen godsdienst aanhangt, allen eerbiedigt, en dus de andere partij, *in casu* uwe dochter, in niets belemmeren zou, de plichten van haren godsdienst na te leven.'

'Verondersteld eens, dat dit werkelijk zoo zou zijn; dat gij, gehuwd zijnde, de meening, die gij nu verkondigt, getrouw zult blijven, zijt gij dan niet van oordeel, dat uw onverschilligheid in zaken van godsdienst in elk geval een verlammen den invloed zou moeten uitoefenen op de godsdienstige gevoelens van uwe vrouw? En aangenomen zelfs, dat zij dien invloed ontging, en haar godsdienstiever, bij wijze van vergoeding, veeleer geprikkeld werd, - wat schier niet is aan te nemen - hoe zou het met de kinderen gaan, zoo gij die kreeg?...?'

‘Die zouden allen katholiek kunnen worden; daaromtrent stond mijn besluit reeds vast.’

‘De niet zeldzame gevallen, waarin protestanten, die vóór hun huwelijk redeneerden als gij, en in hun huwelijk geheel anders handelden, wil ik niet eens als argument tegen u bezigen, daar ik uw goede trouw niet verdenk. Ik neem dus aan, dat uwe kinderen wezenlijk katholiek, d.i. katholiek gedoopt en daardoor ledematen der katholieke Kerk zouden worden. Dat gaat goed in de eerste jaren; doch zoodra zien niet de kinderen uit eigen oogen, en bemerken zij, dat vader onverschillig is voor hetgeen hun door moeder wordt voorgehouden als een heilige, dure plicht, of er moet twijfel in hun gemoed rijzen; zij vallen ter prooi aan scepticisme, en eindigen maar al te dikwijls met het voorbeeld van hun vader te volgen, althans wat de jongens betreft, daar niet-gelooven, en derhalve niet-nakomen wat het geloof voorschrijft waarin zij zijn opgevoed, meer overeen komt met hun smaak. Ik weet wel, dat er uitzonderingen zijn, doch die zijn zoo weinig in getal, dat men terecht kan zeggen: ze bevestigen den regel.’

‘Mijn verstand kan tegen zulk een redeneering niets inbrengen, ze is van uw standpunt volkomen juist... maar gij vergeet, dat de mensch, behalve een rede, ook een hart heeft, en *mijn* hart is met uw argumenten in tegenspraak.’

‘Slechts waar het hart aan de rede raad vraagt, waar beiden hand aan hand gaan, zijn verstandige handelingen te verwachten; op zich zelf werkende, loopt het hart gevaar allerlei dwaasheden te begaan; even als een stoommachine heeft het een reguleur noodig.’

‘Altemaal waar; maar dat ziet men eerst in, wanneer het hart het onstuimige tijdperk voorbij is, en ook dan alleen is dat mogelijk. Bovendien, zoudt u het dan zoo verschrikkelijk denken, zoo mijn kinderen vrijwillig, niet gedwongen, mij navolgden, mits ze, aldus handelende, gelukkig zijn?’

‘Die vraag past volkomen in het kader van uw ongeloof.... permitteer me evenwel, kort te zijn; ik ben niet gekomen, om met u over het al of niet noodzakelijke en nuttige van den godsdienst te discuteeren. Mijn éénig doel is, u een derde maal allerdringendst te verzoeken, uw plannen te laten varen, en thans ernstig, onder verpanding van uw eerewoord.’

‘Ge schijnt derhalve de genegenheid, de liefde, welke ik voor uwe dochter heb opgevat, nog altijd van weinig serieuzen aard te beschouwen; anders begrijp ik ten minste niet, hoe u mij opnieuw zulk een eisch kunt stellen. Neen, mijnheer Volkert, ik ben niet waarvoor gij me misschien houdt.... Gij vordert mijn eerewoord, dat ik van uwe dochter zal afzien? Nooit! zoo lang uwe dochter trouw blijft aan het mij gegeven woord, zóó lang zal ik wachten op uwe toestemming, al moest het ook zijn tot den tijd, dat de wet u uw rechten van vader ontnemt, en uwe toestemming niet meer noodig is. Tot dan toe kunt gij gerust zijn.’

‘Is dat uw laatste woord?’

‘Ja.’

‘Dan is mijn tegenwoordigheid hier verder overbodig.’

Met een stijven groet ging Dr Volkert heen, Van Straalen achterlatende in een vlaag van woede, welke zich aanvankelijk uitte in het bijten op zijn sigaar en het mompelen van half gesmoorde verwenschingen. ‘Hoe! voor den duivel,’ riep hij, eindelijk van zijn zetel opspringende, uit, ‘hoe kan onze briefwisseling zijn uitgelekt? Zou die ellendige slang weêr in het spel zijn geweest, die vermoedelijk al eens de laagheid had in een anoniem schrijven dokter Volkert te waarschuwen?... O, neem u in acht, juffrouw Fleurisson, ik zou in staat zijn u in het openbaar uw eerloosheid

onder den spitsen neus te stooten.... Ik zal u behandelen, adder, zoo als men gewoon is met zulke kruipdieren te doen.... ik zal je vertrappen!.... of neen, ge zult stikken van nijd, wanneer ik, in spijt van uw laaghartige, alleen door de vuigste jaloezie ingegeven tegenwerking, eindelijk toch triomfeer. En dat zal ik, op mijn woord, dat zal ik!’

Wat dokter volkert betreft, zonder Zuidhoek te bezoeken, dien hij onbillijk mede de schuld gaf van den onaangename toestand, waarin hij zich zag geplaatst, vertrok hij weêr met den eerstvolgenden trein. Bij zijn aankomst was Fanny niet thuis. Niet wetende wat te doen, had zij zich naar de protestantsche weduwe begeven, die haar tot dusver in heur schuldig verzet tegen haar vader had gestijfd, om deze van het gebeurde op de hoogte te stellen, en haar om raad te vragen. Zoodra zij was teruggekeerd, werd haar gezegd, dat de dokter haar in zijn studeervertrek wachtte. Door haar zoogenaamde vriendin daartoe aangespoord, was zij voornemens, nu het eenmaal toch zoover was gekomen, haar aan Van Straalen gegeven woord gestand te doen; doch toen zij haar vader daar zag zitten, met de onmiskenbare teekenen van smart op het gelaat, drongen tranen in haar oogen, en snikkend viel zij aan zijn voeten, met den uitroep: ‘Vergeef het mij, pa, ik heb hem ook zoo lief!’

Zonder op die woorden te letten, wees de dokter zijn kind zwijgend een zetel aan, en sprak haar in dezer voege toe: ‘Het doel van mijn reis zal ik u zeker niet behoeven mede te deelen, Fanny. Ik ben naar Amsterdam geweest, om persoonlijk den heer Van Straalen te verzoeken, zijn dwaas plan uit het hoofd te zetten... hij heeft geweigerd.... dat is *zijne* zaak; maar *mijne* zaak is het, zorg te dragen, dat mijn naam niet langer wordt gecompromitteerd, en daarom verbied ik u ten strengste, nog het geringste verkeer met hem te hebben... Ik had van uwe liefde voor mij verwacht, dat een verbod onnoodig zou wezen, om u te doen buigen voor uws vaders verlangen. In die verwachting ben ik echter bitter teleurgesteld... zoo iets te moeten ondervinden, is hard voor een vader.’

Fanny zweeg; maar ziende, dat over haars vaders grijzen baard een traan rolde, welken de dokter, die koel wilde schijnen, te vergeefs had getracht te weêrhouden, sprong zij op, viel haar pa onstuimig om den hals, en kuste dien tolk van zielelijden weg... ‘Ik beloof u alles, lieve pa, alles wat gij van mij begeert,’ riep ze snikkend; ‘gij verlangt dat ik alle verkeer met mijnheer Van Straalen zal afbreken; goed, het zij zoo. Ik wil u niet langer bedroeven, niet langer de oorzaak wezen, dat mijn vader om mij weent. En zult u Fan dan ook hare ongehoorzaamheid vergeven, palief,’ ging zij voort, terwijl zij haar vader de wangen streelde.... ‘ja?’

Een kus was het antwoord... ‘En wat zal ik dus aan mijnheer Van Straalen schrijven?’ vroeg de dokter.

‘Dat ik... dat ik besloten heb - stotterde zij, zich blijkbaar geweld aandoende - aan mijns vaders wil te gehoorzamen, en... dus alle betrekking met hem afbreek... En toch heb ik hem zoo lief, pa! O, zoo ge eens wist, hoe pijnlijk het mij valt, hoe...’

Zoo de dokter haar niet tijdig had opgevangen, zou Fanny op den grond zijn gestort. Zacht vlijde hij haar in een leuningstoel neder, en dank zij den hulpmiddelen, welke hij bij de hand had, was Fanny, zonder dat het dienstpersoneel iets van het tooneel had opgemerkt, weldra tot het bewustzijn terug gekeerd. Evenwel gevoelde zij zich zwak en uitgeput, en begaf zich, op aanraden van haar vader, vroeg te bed. De rust echter, welke zij behoefde, vond zij niet. Alleen zijnde, berstte zij los in gesnik, maar ook dat bracht geen verlichting in haar overkropt gemoed. Na een slapeloozen, onrustigen nacht, waarin zij te vergeefs poogde te bidden, gevoelde zij zich 's morgens nog meer afgemat, zoo dat het reeds zeer laat was, voor dat zij naar beneden kwam.

Haar vader bevond zich in de huiskamer, en ontstelde toen hij haar zag binnen komen, zóó bleek was haar gelaat, zóó dof haar anders levendig oog. Hij wist, dat één woord voldoende was, om weêr het bloed naar die wangen te doen stroomen, en dat zielloos oog weêr te doen schitteren: het kostte hem moeite, dit woord niet uit te spreken, doch de gedachte, dat de tijd het lijden wel

zou verzachten en het jeugdige, veêrkrachtige gestel van zijn kind den schok zou doen te boven komen, weêrhield hem. De tijd bleek echter die heelende kracht niet te bezitten; dagelijks werd het vroeger zoo frissche, van gezondheid en levenslust getuigende gezichtje magerder en bleeker, en nog geen maand was sedert Fanny's bezwijming verlopen, toen de dokter zich voor het leven van zijn kind eenigs zins ongerust begon te maken. Vruchteloos be dacht hij het mogelijke, om haar afleiding te verschaffen en haar genoeg te doen, alles liet haar onverschillig. Ten einde raad, besloot hij eenige weken met haar op reis te gaan. Schijnbaar verheugd nam Fanny zijn voorstel aan, maar ook dit middel faalde, en mistroostiger en lijdender keerde zij terug, 't Was duidelijk, wat het einde van dien toestand zou wezen, zoo niet spoedig de oorzaak der kwaal werd weggenomen. De dokter leed evenzeer als zijn dochter; wel is waar deed hij nog pogingen, om den steeds sterker wordenden drang van zijn hart tot zwijgen te brengen; doch ten slotte kon hij niet meer. Nu het leven van zijn kind op het spel stond, geraakten zijn beginsel en de aan zijn overleden echtgenoot gedane belofte steeds verder op den achtergrond, en tegen het pijnigende denkbeeld, dat, zoo zijn kind stierf, hij van haren dood de schuld zou dragen, was hij niet bestand.

‘In 's hemels naam,’ zuchtte hij, na dat Fanny andermaal in een flauwte had gelegen, ‘in 's hemels naam, 't moet dan maar! Ik heb alles gedaan wat ik kon om het tegen te houden; maar mijn kind verliezen, mij te moeten verwijten, dat ik haar moordenaar ben, dat nooit!’

Nu dit besluit eenmaal over zijne lippen was, gevoelde hij een koortsige behoefte om het uit te voeren. Onmiddellijk liet hij Fanny bij zich komen, en terwijl zij hem met doffe, vragende oogen aanzag, als begreep zij niet goed, waarom zij daar was, sprak hij met een door tranen verstikte stem:

‘Kindlief... ik kan u niet langer zien lijden... ik geef mijn... toestemming... ge moogt met den man van uw keuze trouwen.’

Fanny, wier gelaat plotseling verhelderde, vloog haar vader om den hals met een vlugheid en een onstuimigheid, die men bij hare zwakte niet zou hebben verwacht. Zij wilde spreken, en geen woorden kunnende vinden, weende zij in stilte aan vaders borst. Ook dokter Volkert weende als een kind, maar *zijne* tranen spraken niet van vreugde; want al had hij toegegeven, om zijn kind in het leven te behouden, toch bleef hem het benauwende gevoel bij, dat hij dit leven misschien voor het toekomstig geluk van zijn hem zoo dierbaar pand had gekocht.

Om hun zenuwen wat te kalmeeren, begaven zich beiden, arm in arm, naar den tuin. Bij tooverslag was Fanny veranderd. Zij snapte weêr gelijk vroeger over allerlei zaken, maar het meest natuurlijk over hetgeen haar zoo na aan het harte lag. 't Scheen, dat zij zich over haar sombere afgetrokkenheid van maanden in eenige minuten schadeloos wilde stellen, zóó druk had ze het. De dokter luisterde zwijgend, slechts nu en dan met een enkel woord den stroom van opmerkingen beantwoordende. Eensklaps staat hij stil, waggelt doodsbleek een paar seconden op zijn beenen, en slaat op den grond, daar zijn kind niet bij machte was geweest, hem in zijn val tegen te houden. Versteend van schrik stond Fanny sprakeloos, met strakken blik, naar den ter aarde liggende te staren. Zij wilde om hulp roepen en kon niet, haar keel was dicht geschroefd.

Gelukkig evenwel had de in de nabijheid arbeidende hovenier den dokter zien vallen, en ijlings toesnellende, hief hij, geholpen door de dienstboden, die op zijn geschreeuw waren toegelopen, het roerlooze lichaam van den grond, om het in de

woning te dragen. Inmiddels was Fanny tot het volle besef van den toestand gekomen. ‘Spoed! spoed!’ kreet ze wanhopig; ‘snel naar den dokter hier in de straat.’ Dokter Volkert was bewusteloos, doch ademde nog, zoo dat alle hoop niet verloren was. Het duurde slechts weinige minuten, alvorens de ontboden dokter verscheen, maar wel tienmaal was Fanny van het bed, waarop haar vader rustte, naar het venster gesneld, om te zien, of hij nog niet opdaagde. Radeloos, niet wetende wat te doen, zonk zij telkens weêr voor het bed op de knieën, riep haar vader, alsof hij sliep, kuste zijn gelaat en handen, en brak dan weêr los in akelig gejammer.

‘O God,’ bad ze op hartverscheurenden toon, ‘red mijn goeden vader; ontnem mij alles, maar laat hem leven. Vergeving, o mijn God, voor mij, schuldige, vergeving!’

Zoodra de deur geopend werd, en de geneesheer binnen trad, sprong zij op, trok hem als het ware naar het ziekbed, en bezwoer hem in de hartstochtelijkste bewoordingen, haar vader tot het leven terug te roepen.

‘Bedaard, mejuffrouw, bedaard’ voegde de reeds in de praktijk vergrijsde geneesheer het arme meisje toe; ‘zoo uw vader door menschelijke hulp te redden is, zal ik niets onbeproefd laten.’

Het ingestelde onderzoek was intusschen zeer ontmoedigend; het bedenkelijke hoofdschudden van den ouden dokter zeî genoeg.

‘Terstond een priester!’ beval hij aan den met hem binnengetreden hovenier.

‘Is er dan geene hoop meer?’ jammerde Fanny.

‘Bij God is alles mogelijk, doch met veel hoop mag ik u niet vleien, arm kind,’ luidde het verpletterend antwoord, dat, helaas, spoedig maar al te gegrond zou blijken. Wèl kwam dokter Volkert, wien een hevige beroerte had getroffen, nog tot het bewustzijn terug; maar nu bleek, dat zijn geheele rechterzijde en ook zijn tong verlamd was. Liefdevol hield de blijkbaar zieltogende zijn oog op zijn kind gericht, dat, niet lettende op de aanwezigheid van een vreemdeling, zich zelve de bitterste verwijtingen deed. Wat in de ziel van den stervende omging, was geen raadsel; Fanny besepte zeer goed, wat hem zelfs in dit noodlottige oogenblik het meest moest pijnigen; dat brekende oog sprak een taal, die geen woorden behoefde. Nog juist had de priester den tijd, om de absolutie te geven. Een snik, en Fanny was wees.

De droefheid, waarin het beklagenswaardige meisje gedompeld was, dreigde haar krankzinnig te maken, en deed eenige dagen vreezen voor haar leven, maar de troost en de kracht, die de godsdienst schenkt aan hen, die lijden en treuren, brachten eindelijk dat wreed beproefde jeugdige hart tot berusting en kalmte. Daarmee was in haar gemoed ook ten opzichte van Van Straalen een totale ommekeer gekomen. Wèl was hare liefde voor hem niet uitgedoofd, doch in de plaats van de onweêrstaanbare zucht om met hem vereenigd te worden, trad het verlangen, om in afzondering, in een klooster haar verdere levensdagen door te brengen, en in haar gebeden voor haar onvergetelijken vader ook hem te gedenken, opdat God hem eenmaal de genade mocht schenken, zijn oogen te openen voor het licht des geloofs, waarvan zij thans de weldoende kracht en zoete vertroosting in de volste mate gevoelde.

‘Mijn droom!’ riep Van Straalen smartelijk uit, toen hij een eigenhandig schrijven van Fanny ontving, waarin zij, hem het plotselinge overlijden van haar vader meêdeelend, tevens afscheid van hem nam, niet om hem te vergeten, maar om voor zijn tijdelijk en eeuwig welzijn te bidden.

Onze gravures.

De gans in Duitschland.

Eine jute jebratene Jans is eine jute Jabe Jottes. Deze berlijnsche spreekwijze is meer dan eene aardigheid. De gans toch is daar op 'elken feestdag even onmisbaar als een draaimolen op een vlaamsche kermis, Het moet al een doodarme zijn, die op zulk een dag geen ganzenbout heeft; want de gewone burgers mesten daar hunne ganzen even als bij ons de varkens gedaan worden. Het spreekt van zelf dat deze bijzondere voorliefde der Duitschers voor ganzen op zeer vele zaken haar invloed doet gelden en het aanzijn heeft geschonken aan een uitgebreiden handel in dat artikel. Maar ook in het gewone dagelijksche leven vindt men de bewijzen daarvan. Zoo als schippers- en visscherskinderen zich vermaken met het optuigen van klompen tot koopvaardijers, zoo als soldatenkinderen reeds vroeg met bliken geweer en sabel omspringen, zoo moeten berlijnsche kinderen reeds vroeg met eene gans kennis maken. De schilder van ons tafereel heeft dit echt nationaal onderwerp op doek gebracht en men kan er zeker van zijn, dat zijne ganzenminnende landgenooten hem watertandend hunne bewondering niet onthouden.

Aan de huisdeur.

Zij moest op haar broërke passen, maar de kleine is in slaap gevallen en nu is zij naar de voordeur getreden en houdt op den dorpel de wacht. Het is daar binnen ook zoo somber en buiten zoo frisch, de natuur is zoo rijk en de hut zoo arm. Wel verhindert ons de duisternis een blik in die schamele woning te werpen, maar we kunnen veronderstellen dat daar alles evenredig is aan de verwaarloosde kleeding van het kind. Arme, schuldelooze kleine, hoe volmaakt zijn ook op haar de woorden van den dichter toepasselijk:

.....Waar gij verschijnt, daar vluchten
En duisternis en nacht, en zwarte regenluchten;
Gij zijt een heldre zon, een blijd en vroolijk licht;
Door de adem van uw mond verwekt gij vreugd en leven
Als zuivre koeltjens. die langs 't knoppig bloembed zweven,
En 't bosjen sterken op der rozen aangezicht.

Want duizend lieflijkheên uit uw schoone oogjens schijnen;
Uw kleine handtjens, die ik berg in een der mijnen,
Doen nog geen kwaad; gij weet nog niet wat dat beduidt.
Wat lacht gij vriendlijk, als wij ze u met speelgoed vullen!
Klein heiligje, in een krans van glinsterend blonde krullen,
Hoe lieflijk blinkt uw hoofdtjen uit.

De dichter heeft dit lied eigenlijk meer gezongen voor de kleine in de wieg; maar niemand zal het ons kwalijk duiden dat we het op de zevenjarige toepassen en den zanger nazingen, waar we getroffen worden door het beeld der gepersonifieerde onschuld, zoo als de schilder A. Ludwig het ons voor de oogen tooverde.

Tewfik-Pasja, khedive van Egypte.

De omstandigheden, waardoor de tegenwoordige khedive van Egypte aan de regeering is gekomen, hebben grootendeels den grond gelegd voor de beroeringen, waaraan thans het land der Pharaos ter prooi is. Opvolger van Ismaël-Pasja, - die zich alleen heeft doen kennen als een uitzuiger van zijn volk, in zooverre dat hij de Fellahs goed genoeg beschouwde om te betalen en de pasja's, bei's en andere waardigheidsbekleeders om te ontvangen, - stond hij onmiddellijk voor zware europeesche leeningen, waarvan nooit een cent interest betaald was, alsmeê voor een oproerig leger, dat met geweld de betaling van de achterstallige soldij eischte, daarin gesteund door een zoogenaamde nationale partij, die het echter onverschillig aanzag dat Ismaël door den sultan in ballingschap werd gezonden.

Toen Tewfik de regeering aanvaardde, waren zoowel de Fellahs als de Europeanen in de wolken. Men had den nieuwen khedive leeren kennen als een verdraagzaam man, die met den noodigen ernst de zaken van zijn land zou behartigen en al miste hij de krachtdadigheid, welke zijne voorgangers onderscheidde, men hoopte

dat juist deze negatieve eigenschap aan het land en zijne talrijke schuldeischers zou ten goede komen.

Die hoop werd al spoedig de bodem ingeslagen door het handelend optreden van de Fellah-officiëren, die in Arabi-Pasja hun hoofd. en aanvoerder erkenden en het zoover wisten te brengen, dat zij zoowel den khedive als den pasja's de wet voorschreven. In den strijd, welke daarmee gepaard ging, stond Tewfik-Pasja tegen over een man, die niet-ontwikkeld en van twijfelachtigen moed, ook alle groote geestesgaven miste, zoo dat zijn nederlaag nu juist geen hoog denkbeeld gaf van zijne geschiktheid om aan het hoofd te staan van 's lands zaken.

AAN DE HUISDEUR, NAAR A. LUDWIG.

Deze man was Arabi-Pasja, die thans feitelijk de dictator van Egypte is. De engelsche bommen hebben den khedive wel is waar het leven gered, doch tevens het laatste greintje glans doen verloren gaan, dat hij nog onder de Egyptenaren had. Tewfik is dan ook nog slechts khedive, zoolang de Engelschen dit goedvinden of hem handhaven; want de eigenlijke Egyptenaren stroomen rondom Arabi-Pasja samen, die

onder hen den heiligen oorlog predikt, om de Engelschen uit het land te drijven en met hen den zwakken khedive, wiens plaats in te nemen de werking van den slimmen geestdrijver is.

TEWFIK-PASJA, KHEDIVE VAN EGYPTE.

Het nieuwe stadhuis te Parijs.

Het beroemde parijzer stadhuis, in 1871 met zoovele andere kostbare monumenten door de Commune door de vlammen vernield, is weêr uit zijne asch verrezen, en hoewel nog niet in alle opzichten voltooid, heeft men het ter gelegenheid der jongste Bastille-feesten voorloopig met een banket ingewijd. Grooter, rijker, doelmatiger ingericht dan zijn voorganger, kan echter dit nieuwe *hôtel de ville* noch bij de eigenaardige romantische schoonheid, noch bij de historische beteekenis van het oude halen.

Het oude raadhuys, waarvan den 15^{en} juli 1533 door Pierre Viole, raadsheer van koning Frans I en hoofdman van het gilde der kooplieden, alsmeê een aantal andere vertegenwoordigers der gemeente Parijs, de eerste steen gelegd werd, was als het zinnebeeld en het bolwerk van de zelfstandigheid en de vrijheid der stad Parijs; het was als het monument, door eene ieverige en machtige burgerij opgericht om hare zegepraal over den aanmatigenden adel en de verovering harer gemeentelijke vrijheden te vieren.

Door zijne eigenaardige architectuur met hare stoute en toch bevallige lijnen, hare weelderige versieringen in beeldwerk, droeg het gebouw tevens den onmiskenbaren stempel van den franschen volksgeest in het schitterend tijdperk der renaissance, toen de ridderlijke koning Frans I zijn volk voorging in al wat edel, grootsch en schoon was, - welke gebreken de geschiedenis hem overigens ten laste moge leggen.

Men heeft lang gemeend dat het plan van het merkwaardige gebouw van een vreemdeling afkomstig was; de eer van Frankrijk is echter in dit opzicht gewroken

door de ontdekking dat Parijs zijn meesterstuk had te danken aan het talent van een Franschman, den verdienstelijken bouwmeester Pierre Chambiges. En inderdaad ware het al zeer vreemd geweest, wanneer op het oogenblik toen de fransche kunst alom hare grootste meesterstukken schiep, en de kerken, paleizen en kasteelen bouwde, die nog heden de trots van den Franschman en de bewondering van den vreemdeling uitmaken, - dat op dat oogenblik het bestuur der groote stad, het hoofd en het hart van geheel Frankrijk, zijne toevlucht tot den vreemde had moeten nemen, om een raadhuis te stichten, dat Parijs waardig zou zijn.

HET NIEUWE STADHUIS TE PARIJS.

Tot hare eeuwige schande heeft de Commune van 1870 de misdaad op het geweten, onder zooveel gedenkteeken van fransche kunst en echt franschen geest, ook het oude stadhuis van Parijs vernield te hebben. Het was als beging de wereldstad een zedelijken zelfmoord, toen hare eigen zonen, door den waanzin der revolutie verblind, het monument harer gemeentelijke vrijheden, door eeuwen van strijd en arbeid veroverd, in rook en vlammen deden opgaan.

Onmiddellijk na de nederlaag der Commune vatte de parijzer gemeenteraad het plan op, het vernielde gebouw te herstellen; met eenparige stemmen besloot hij onmiddellijk de som van drie millioen franken tot dit doel af te zonderen en reeds van dat oogenblik af hield men zich bezig met het vaststellen van plannen, volgens welke die restauratie moest uitgevoerd worden. In 1872 schreef de prefect der Seine een wedstrijd uit, waarbij alle fransche architecten werden uitgenoodigd eene teekening voor het nieuwe stadhuis te ontwerpen, waarna eene jury van kunstrechters uit de ingezonden ontwerpen eene keuze zou doen.

Het ontwerp der heeren Ballue en Deperthes werd, behoudens enkele wijzigingen gekozen en onmiddellijk werd met het reuzenwerk een aanvang gemaakt. Op dit oogenblik mag die arbeid, althans voor zoover het uitwendige aangaat, als geëindigd beschouwd worden, en kan men zich, met onze gravure voor zich, een denkbeeld maken van het gebouw, dat in de plaats van het oude parijzer raadhuis verzezen is.

Geen kosten zijn aan de uitvoering van het nieuwe stadhuis gespaard; bijna in elke richting zijn de oude gevels naar voren gebracht, terwijl zij ook veel hooger dan vroeger zijn opgetrokken. Heeft men in enkele opzichten de oude teekening behouden, bijna overal echter is die gewijzigd en zijn voor de oude romantische elementen modern-klassieke in de plaats gesteld.

De schilderachtige onregelmatigheden van het oude raadhuis zijn angstvallig weggenomen, terwijl menige eigenaardige versiering heeft moeten wijken voor de eischen der nieuwere hygiëne. De inwendige inrichting is doelmatiger en practischer dan die van het oude gebouw; voor behoorlijke verlichting en verwarming is beter gezord; maar den karakteristiek franschen en parijzer stempel, waaraan het vroegere raadhuis zijne grootste schoonheid ontleende, is verdwenen. Sprak bij het oude gebouw elke lijn, elk ornament, elk beeld van het roemrijk tijdperk der fransche Renaissance, de meer klassieke, prachtige, maar koude vormen van thans maken het nieuwe wel tot een kunstwerk, maar stempelen het niet tot het zinnebeeld, het kapitoel der machtige wereldstad, gelijk het oude in den vollen zin van het woord heeten mocht.

Een scherp contrast ligt dan ook in de beteekenis der beide gebouwen; strekte het oude ter verheerlijking eener machtige, vrije, groote burgerij, - het tegenwoordige wil men beschouwd hebben als een tempel der revolutie. Reeds vóór zijne voltooiing wilde men het als zoodanig inwijden met een revolutionnair feest, waar openlijk dezelfde beginsels gepredikt werden, die den ondergang van het oude hebben te weeg gebracht.

Men kan bij het beschouwen der afbeelding van het reusachtige gebouw, waaraan meer dan twintig millioenen zijn ten koste gelegd, de weemoedige gedachte niet onderdrukken: Wie weet hoe spoedig ook dit kunstwerk het lot van zijn voorganger treft!

Van alles, voor allen.

HOE WIJ ONS VERGIFTIGEN. - De groote fransche geleerde Claude Bernard heeft eene reeks van proeven genomen om aan te toonen welk een nadeeligen invloed bedorven lucht op ons organisme uitoefent. Hij wilde niet alleen bewijzen dat bedorven lucht giftig werkt, maar ook dat wij dit vergif bij groote hoeveelheden kunnen inademen; door voortgezet langdurig inademen worden wij er namelijk aan gewend, zoo dat de gevolgen nog wel altijd nadeelig, maar niet rechtstreeks doodelijk zijn.

Hij zette eene musch in een glazen bol, dien hij luchtdicht afsloot. Een uur lang bleef het beestje gezond en vroolijk en sprong lustig rond; maar daarna begon het zichtbaar aan de gevolgen van luchtgebrek te lijden. Na verloop van het tweede uur liet Bernard een tweede musch in den bol, die echter oogenblikkelijk in een staat van bedwelming verviel en binnen weinige minuten stierf. Nog een uur later viel de eerste musch bezwijmd omver; uit den bol genomen en buiten in den zonneschijn gebracht, herstelde zij zich echter weêr. Maar meer het belang der wetenschap dan dat van den armen vogel op het oog hebbende, zette de natuurkundige het beestje opnieuw in de glazen gevangenis, waar het oogenblikkelijk stierf.

De toepassing dezer proeven op het menschelijk organisme ligt voor de hand. De verenigingslokalen, bal-, schouwburg- en concertzalen zijn als zoovele gevangenissen, waar de menschen zich vrijwillig opsluiten om zich door bedorven lucht te vergiftigen. Wel is waar worden die lokalen, voor ze gebruikt worden, behoorlijk gelucht; maar zijn eenmaal de menschen er binnen, dan worden ze gewoonlijk bang voor ieder tochtje gesloten. De ademhaling der aanwezigen nu bederft langzamerhand de lucht in hoogen graad, zoo dat vergiftiging er het gevolg van is. Kwam die vergiftiging plotseling, dan zou zij wellicht voor velen dezelfde noodlottige uitwerking hebben als voor de tweede musch. Daar zij echter tragsgewijze ontstaat, worden de aanwezigen er tegen gehard even als de eerste musch; wel kuchen en hijgen zij, smachten naar lucht en verklaren de hitte voor ondraaglijk, maar zij houden het uit - de hoofdpijn komt gewoonlijk eerst den volgenden morgen.

BLOEMRUIKERS LANG FRISCH TE HOUDEN. - De heerlijke tijd der bloemen is weêr aangebroken, en ieder kan zich in den verkwikkenden aanblik dezer schoone kinderen der natuur verheugen. Wie zich niet de weelde van een bloemhof kan veroorloven, tracht zich voor dat gemis schadeloos te stellen, door minstens zijne kamer door een frisschen bloemruiker op te vroolijken. Het is derhalve juist de tijd om te herinneren aan een zeer eenvoudig middel, waardoor bloemtuilen gedurende een paar weken frisch gehouden kunnen worden. Men strooit namelijk in het water der vaas, waarin de bloemen geplaatst zijn, en dat men dagelijks moet vernieuwen, eene kleine hoeveelheid salpeterzure soda, zooveel als men met gemak tusschen vinger en duim kan vasthouden. Daardoor zal men het toch zoo kortstondige leven der bloemen zoolang mogelijk rekken.

GLAS VOOR WINKELRAMEN. - Voor winkels, kunstzalen en dergelijke inrichtingen is het van het hoogste belang dat de vensters, waardoor het licht binnen dringt, van onberispelijk helder glas zijn voorzien, omdat anders de uitgestalde voorwerpen in den waren zin des woords in een ongunstig daglicht zouden worden geplaatst. Nu heeft men de ervaring opgedaan, dat glas, hetwelk sporen van mangaanverbindingen bevat, zeer spoedig verschillende kleurschakeeringen vertoont en o.a. dikwijls eene violette tint aanneemt, waardoor op alle voorwerpen een somber waas wordt

geworpen. Men zij dus bij het plaatsen van ruiten in winkelramen enz. er vooral op bedacht, geen glas te kiezen, dat niet volkomen van mangaanverbindingen vrij is.

EEN NIEUW GEBRUIK VAN POSTDUIVEN. - De amerikaansche geneesheeren beginnen zich in hun praktijk van postduiven te bedienen. In de staten New-York en Pennsylvanië toch is het nu bij sommige de gewoonte, eenige postduiven aan de apothekers te geven, die dan de geneesheeren in quaestie kunnen waarschuwen bij ernstige gevallen, bij plotseling opkomende ziekten, ongelukken enz.

De apotheker zendt ook door middel van die vlugge boodschappers bulletins naar den geneesheer, waarop in kritieke gevallen den betrekkelijken gezondheidstoestand van den lijder gemeld wordt. Men beweert, dat reeds menige niets vermoedende duif het leven van den een of anderen zieke gered heeft.

Aan onze lezers.

Bij het eindigen van dezen jaargang komen wij, als gewoonlijk, onzen lezers een woord van dankbetuiging brengen en een vluchtigen korten blik op het verleden werpen.

Met erkentelijkheid herinneren wij er aan, dat de sympathie, welke ons steeds in onzen arbeid steunde, ook gedurende dezen jaargang, herhaalde malen is gebleken, terwijl wij van onzen kant het mogelijke hebben gedaan om de gegronde opmerkingen, welke ons van verschillende zijden gemaakt werden, zooveel mogelijk te ontmoet te komen. Wij mogen er vooral op wijzen, dat de afgelopen jaargang veel verscheidenheid heeft opgeleverd en zeer zeker in schoone gravures bij velen zijner voorgangers niet behoeft achter te staan.

't Is steeds ons streven geweest het nuttige met het aangename te vereenigen en ons tijdschrift echt zedelijk te maken, en de bewijzen daarvan zijn in den afgelopen jaargang ruimschoots voorhanden. Ook de geschiedenis van den dag, welke zooveel aantrekkelijkheid aanbiedt als zij wordt opgeluisterd door gravures, beslaat er eene breede plaats in, terwijl de oogslag in het huishouden der natuur niet is vergeten.

Wij kunnen de verzekering geven dat de nieuwe jaargang in dit alles niet bij dezen zal behoeven achter te staan; uit het prospectus van den nieuwen zal men overigens kunnen zien, welke schoone vooruitzichten daartoe bestaan en welke plannen reeds gevormd zijn. Wij nemen dan ook hier geen afscheid; maar spreken slechts een kort woord op de valreep om onmiddellijk daarna op den nieuwen jaargang over te stappen, ten einde met nieuwen moed en vereenigde krachten nut en kennis te verspreiden in onzen uitgestrekten vriendenkring en zoo, als het mogelijk ware, den nauwen band van vriendschap, welke ons aan onze lezers bindt, nog nauwer toe te halen.

Voor een oogenblik dan roepen wij hun slechts het vaarwel toe, om echter onmiddellijk daarop met een 'welkom!' onze taak opnieuw te hervatten.

DE REDACTIE.

Bladwijzer.

	Bladz.
Aan den lezer	1
Aan onze lezers	414

Novellen, Verhalen, Schetsen.

Babylon. (De beurs van het oude)	262
Betoverde kasteel. (Het)	2, 9, 17, 25, 33, 41, 49, 57, 65, 73, 81, 89, 97, 106, 113, 121, 145, 153, 161, 169, 177, 185, 193, 201, 209
Bijzende (De wederwaardigheden van een)	247, 254, 262, 271, 279, 287, 295, 302
Fanny.	321, 329, 337, 345, 353, 361, 369, 377, 385, 393, 401, 409
Geheim (Het) van den ouden visscher	217, 225, 233, 241, 249, 257
Geheimschrift. (Iets over)	319, 325
Hitte en koude	159, 166
Kentucky. (De veerman van)	343, 350, 357
Landes. (Een avontuur in de)	383, 390, 399
Loterijen in Nederland. (De)	182, 190
Lucern en omstreken	327, 335, 342
Marskramer. (De zoon van den)	265, 273, 281, 289
Memphis. (De geheimen van)	191
Muziek. (De macht der)	357, 366, 374
Nicolaas. (St.)	104
Ohio. (Een zondagsuitstapje op den)	63
Opera. (De drijvende)	199, 207, 215
Papier (Waar het) zoo al toe dient.	15, 19
Paradijs. (Het)	349
Schaerhoef (Op de)	23, 32, 38, 47, 55, 71, 79
Schilderij. (De oude)	359, 367, 375
School zonder God (De)	231, 239
Ster (Gevallen)	297, 305, 313

Symboliek der getallen (De)	406
Tonneels (Matthieu) of de groote brusselsche slaper	22
Tooverpaleis (Een) onder den grond	228
Zondag. (Drie dagen)	130

Biographieën.

Arthur (Chester) president der Vereenigde Staten van Noord Amerika	61
Combonie (Mgr. Daniele)	307
Conscience (Hendrik)	29
Herzog (Z.D.H. Mgr. Robert) prinsbisschop van Breslau	300
Janssens (Mgr. Fr.) Bisschop van Natchez.	73
Khedive van Egypte (Tewfik-Pasja)	411
Korum (Monseigneur Michaël Felix)	190
Kucken (Friedrich)	355
Leopold (Prins) van Groot-Brittannië, hertog van Albany, en zijne bruid, prinses Helena van Waldeck-Pyrmont.	283
Longfellow (Henry Wadsworth)	315
Ploeg (Monseigneur Petrus van der)	93

Poëzie.

Antonius en Paulus	398
Herders (De)	129
Intrede (De) in het klooster	47
Juninachten (Lieflijk zijn de)	350
Ludovicus Bertraudus (De H.)	15
Moeder en kind	129
Paschen.	260
Ridder Huniade	302

Waarom zij henengaan. Aan eene moeder.	80
Weeze (De)	118

Geschiedenis van den dag.

Calfrock (De vuurtoren van)	158
Cavendish (Lord) en Thomas Burke	331
Engelsche kinderen te Constantinopel ontdekt	181
Guiteau (Het proces)	181
koningin van Engeland (De aanslag op het leven van de)	260
Parnell. de Iersche volksman	323
Parijs (De tentoonstelling voor electriciteit te)	31, 35
Pharao's. (In het land der)	395
Pius IX (De overbrenging van het lijk van)	7
Portugal (Het lustverblijf van den koning van)	189
Triest (Het gebouw der tentoonstelling te)	371
Weenen (De brand van het Ringtheater te)	157

Kijkjes in Nederland.

Delftsch aardewerk (Het)	46, 54, 61, 67
Deventer. (Een bezoek aan de koninklijke lapijtfabriek te)	222, 230, 238, 246
Een bezoek aan eene klokkengieterij	358, 363, 371, 382, 390
Panorama's (De twee haagsche)	6, 12, 22, 30
Scheveningen (Te)	325

Tapijt (Patroon van het) bestemd voor prins Leopold van Engeland en prinses Helena van Waldeck Pymont	260
Terschelling (Een bezoek aan het eiland)	75, 86, 95, 102, 111, 119, 126, 150
Utrecht. (Het orgel. Naar aanleiding van een bezoek aan de orgelfabriek van de firma Maarschalkerweerd en Zoon te)	270, 278, 286, 294

Land- en volkenkunde.

Antwerpen. (Een paar schilderachtige punten van)	175
Brugge (Kapel van het H. Bloed te)	236
Brussel. (De Muntshouwborg te)	163
China (Een openbare bibliotheek in)	126
Chineesche keuken (Wat de) oplevert	164
Colorado (Een weg in den staat)	301
Doornik (De St. Maartenstraat te)	284
Edam. (Een gezicht in)	212
Egyptische mummiën (De)	332
Gouda (Een gezicht in de omstreken van)	275
Hottentotten (Typen van)	356
Indische reiswagen (Een)	39
Japansche postbode (De)	318
Muzelmannen. (De Messias der)	398
Narni (Eene straat te)	110
Passiespelen. (De)	94
Schafhausen. (Gezicht op den waterval van)	32
Siberië. (Op weg naar)	222
Spaansche smokkelaars	235
Spaansche bedelmonniken	39
Stadhuis (Het nieuwe) te Parijs	413
Tunis. (Een bazar in)	379
Venetië. (Een fruitverkooper te)	150
Venray. (Het raadhuis te)	308

Vlaamsch leven	63
Vlaamsch leven (Het oude Antwerpen	255

Godsdienst.

Allerzielen	71
Franciscus Xaverius (De H.) het Evangelie verkondigend	87
Goede week (De)	251
Labre (De H. Benedictus Jozef)	124
Lodewijk (Het toedienen der laatste HH. Sacramenten aan den H.)	54
Martelaressen in de catacomben van Rome	118
Paschen	259
Stephanus (De doop van den H.) koning van Hongarië	94

Geschiedenis.

Gromwell, na den slag bij Marstonmoor.	363
Edward IV. (De ontvoering der kinderen van)	267
Frans I (koning) en zijne twee trouwste vrienden	299
Granada (De laatste koning van) neemt afscheid van zijne stad.	371
Habsburg (Graaf Rudolf van) en het H. Sacrament	403
Karel XI van Zweden (Een visioen van)	310
Lepanto. (De zeeslag bij)	47
Rossini als smidsjongen.	180

Natuurlijke historie.

Antilopen (Jacht op)	269
Argali's (De)	363
Chromis Pater Familias (De)	380
Dierenwereld (De architectuur in de)	198, 206, 214, 219, 227, 237, 243, 254
Kraaien. (Schranderheid van)	299
Lynx (De) en de wilde kat.	347
Parelvisscherij in Amerika	55
Wilde paarden en wolven in de Russische steppen	387
Zeeslang (Het geraamte der)	339

Natuurkunde.

Druiven en het licht. (De)	367
Electrische boot (De)	110
Electrische verlichting van stoombooten en spoortreinen	311
Gezichtsbedrog (lets over)	84
Physica (Vermakelijke)	215

Cosmographie.

Sterrenhemel (De) met het bloote oog bekeken	318, 326, 334, 342

Allerlei.

Aalmoes. (De)	7
Alle uren een lepel.	118
Al te nauwgezet	166
Bitterheid (De eerste) van het leven.	204
Boom (De) is gesloten	251

Boot in zee. (Er is nog een)	254
Brandstapel. (Op weg naar den)	355
Brievenbus. (De)	236
Broeder. (De thuiskomst van den)	267
Buurpraatje. (Een)	371
Dorpssecretaris. (De)	23
Dumas. (Uit het leven van)	166
Eerst betalen	102
François Dumont, (Twee schilderijen van)	213
Gans (De) in Duitschland.	4[1]1
Gevangenneming (De)	276
Gierigaard (Een)	302
Gratiën. (De drie)	307
Grootheden van het platteland	70
Grootmoeder en kleinkind.	397
Helsche machine. (Eene)	440
Herberg. (De oude)	222
Huisdeur. (Aan de)	411
In de gevangenis	79
In het park	347
In 't hout	332
In volle zee	275
Inzameling der terpenlijn. (De)	118
Jerusalem. (Een joodsche kleerenverkooper in de straten van)	387
Judas' wroeging	14
Kaartclubje (Een)	259
Kermis-theater (Een)	227
Kersen. (De)	339
Kluizenaar (De)	339
Leo XIII. (Het portret van Z.H. Paus)	332
Lichtboer (Een)	348
Maaiers (De)	403
Meisje met de eenden (Het)	222

Miramare. (Het kasteel)	299
Moederlijke bezorgdheid	166
Moederweelde	197
Muzikant. (De zwervende)	197
Mijnwerker. (De dood van den)	214
Niet groot genoeg	62
[Ni]euwjaarsgeschenken	150
Oogenblik van onoplettendheid (Een)	3[8]7
O gslag (Een laatste)	317
Onderscheid. (Een klein)	166, 279
Ontmoeting. (De gelukkige)	307
Onverbeterlijk	324
Paraplu (Een nieuw model)	371
Poelierster. (De)	339
Poppenkast. (De)	292
Ribeira. (Eene schilderij van)	204
Schilderij (Eene dure)	110
Sissen en fluiten in den schouwburg (Het)	64
Storm. (Na den)	404
Stuiver (De laatste)	316
Te laat.	347
[T]egervat (Een)	406
Tooneel uit het moderne leven (Een)	102
Treurige tijding (Eene)	397
Twintig minuten wachten.	292
Van alles voor allen.	7, 15, 24, 80, 87, 112, 120, 128, 159, 167, 176, 183, 192, 200, 208, 223, 252, 248, 264, 272, 280, 287, 295, 304, 311, 320, 336, 343, 352, 360, 383, 392, 399, 407
Van den hak op den tak.	103
Vertrek (Het) en de terugkomst.	379
verwachting (In bange)	363
Vioolspeler en zijn kleinkind (De)	125
Volgens het voorschrift	239
Vrede in gevaar (De)	23
‘Waar ben ik?’	363

Weeze (De)	38
Wilddief (De)	243
Winkel (Een romeinsche)	259
Zondagsbezoek	227

Alphabetische lijst der gravures.

	Bladz.
Aalmoes (De)	5
Aalmoes (De)	244
Alexandrië (Vlucht van de moordenaars in) bij de nadering der troepen	393
Allerzielen	69
Amsterdam. (De loterijkaart voor het krankzinnigenhuis te)	192
Antwerpen. (De Groenplaats te)	169
Id. (De pomp van Quinten Metsys te)	176
Arabi-Pasja	397
Argali's (De)	368
Arnoldts. (Mr. Jan Hendrik)	337
Arthur (Chester) president der Vereenigde Staten van Noord-Amerika	61
Betoverde kasteel. (Het)	4, 17, 19, 25, 36, 44, 49, 57, 68, 76, 81, 89, 97, 109, 113, 124, 148, 153, 164, 172, 177, 188, 196, 204, 209
Boden (De) van Clocester ontnemen de weduwe van Edward IV haar laatsten zoon	258
Boom (De) is gesloten	249
Brievenbus. (De)	236
Brugge. (De kapel van het H. Bloed te) (uitwendig)	237
Brugge. (De kapel van het H. Bloed te) (inwendig)	237
Brussel (De muntschouwburg te)	161
Buurpraatje. (Een)	372
Cairo (Gezicht op)	397
Calfrock. (De vuurtoren van)	160
Cavendish (Lord) en Thomas Burke.	329
China. (Een openbare bibliotheek in)	128
Chineesche rattenvanger (Een)	168

Colorado. (Een weg in den staat)	301
Comboni. (Mgr. Daniele)	305
Conscience. (Hendrik)	29
Cromwell, na den slag bij Marstonmoor.	365
Delfsch aardewerk. (De Emma en de Kratervaas)	64
Delftsch aardewerk. (Fontein van nieuw)	64
Delftsch aardewerk. (Vaas van oud)	56
Delftsch aardewerk. (Vermoedelijk het oudste stuk van)	56
Delftsch aardewerk. (Viool van)	48
Dood van den mijnwerker. (De)	213
Doornik. (De St. Maartenskerk te)	284
Dorpssecretaris. (De)	21
Duiken in het zand. (Het)	152
Edam. (Een gezicht in)	212
Eerst betalen	101
Eerste bitterheid van het leven. (De)	201
Egmondsche loterijkaart. (De)	192
Egyptische mummiën. (De)	336
Electrische boot (De)	109
Er is nog een boot in zee	252
Engeland. (De aanslag op het leven van de koningin van)	261
Engelsche kinderen te Konstantinopel ontdekt	181
Franciscus Xaverius (De H.) het evangelie verkondigend	85
Frans I (koning) en zijne twee trouwste vrienden.	300
Fruitverkooper te Venetië (Een)	145
Gans (De) in Duitschland.	409
Gebed (Het)	245
Geboorte des Heeren. (De)	136
Geloof. (Het)	1
Gelukkige ontmoeting. (De)	308

Gevangenneming (De)	277
Gierigaard. (Een)	304
Gouda. (Een gezicht in de omstreken van)	276
Granada (De laatste koning van) neemt afscheid van zijne stad.	373
Gratiën. (De drie)	309
's Gravenhage. (Gevel van het panorama in de Zeestraat te)	24
's Gravenhage (Panoramagebouw aan den Bezuidenhoutschen weg te)	16
Grootheden van het platteland.	65
Grootmoeder en kleinkind	400
Grootpapa komt tot de ontkenning van zijn verhaal	141
Guiteau. (Het proces)	181
Guusje! Guusje!	96
Habsburg (Graaf Rudolf van) en het H. Sacrament.	404
Heer Zeldenrust op zijn kwaadst. (De)	132
Heiligverklaring van 8 December 1881 (De)	173
Helsche machine. (Eene)	112
Herberg. (De oude)	217
Herders. (De aanbidding der)	144
Herzog (Z.D.H. Mgr. Robert) prinsbisschop van Breslau.	301
Hofhaimer (Hans) met zijn orgel in den triomftocht van Maximiliaan I.	259
Hottentotten (Typen van)	360
Huisdeur. (Aan de)	412
In bange verwachting	361
In de gevangenis	77
Indische reiswagen (Een)	40
In 't hout	332
In 't park	348
Intrede in het klooster (De)	41
In volle zee	263

Jacht op antilopen	259
Janssens (Mgr. F.) Bisschop van Natchez	73
Japansche postbode (De)	320
Jerusalem. (Een joodsche kleerenverkoo per in de straten van)	388
Jongste klerk doel zaken. (De)	133
Judas' wroeging	13
Jutphaas. (Het orgel van de parochiekerk te)	292
Kaartclubje. (Een)	257
Kermis-Theater (Het)	228-229
Kersen. (De).	337
Khedive van Egypte. (Tewfik Pasja)	413
Kluizenaar (De)	340
Korum (Monseigneur Michael Felix)	189
Kucken. (Friedrich)	353
Laatste oogslag. (Een)	317
Laatste stuiver. (De)	316
Labre. (De H. Benedictus Jozef)	121
Lading in 12 tempo's (Eene)	184
Landes. (Herders in de)	385
Langlois (Plattegrond van het panorama van kolonel)	16
Leopold (Prins) van Groot Britannië, hertog van Albany, en zijne bruid, prinses Helena van Waldeck-Pyrmont.	281
Leo XIII. (Het portret van Z.H. Paus)	333
Lepanto (Zeeslag van)	45
Lichtboei. (Een)	352
Lodewijk. (Het toedienen van de laatste HH. Sacramenten aan den H.)	52-53
Longfellow (Henry Wadsworth)	313
Lucern. (De leeuw van Thorwaldsen, nabij)	325
Lynx en de wilde kat. (De)	345
Maaiers (De)	401
Meisje met de eenden (Het)	220

Mesdag (Doorsnede van het panorama)	32
Miramare. (Het kasteel)	297
Moederlijke bezorgdheid	165
Moederweelde	197
Mol. (Het nest van een)	200
Mot. (De)	232
Muzikant. (De zwervende)	193
Narni. (Eene straat te)	108
Nesten van een troepiaal, snijder- en weervogel	224
Nicolaas. (St.)	105
Niet groot genoeg	60
Nieuwjaarsgeschenken	149
Ohio. (Een Zondagsuitstapje op den)	61
Onverbeterlijk	324
Oogenblik van onoplettendheid (Een)	389
Op weg naar den brandstapel.	356-357
Paalworm. (De)	216
Paraplu. (Een nieuw model)	376
Parijs. (De tentoonstelling voor electriciteit te)	28
Parnell, de Iersche volksman	321
Pena. (Ingang van het kasteel)	189
Pena. (Het kasteel) op den berg Cintra.	185
Philosoof (De)	205
Pius IX. (De overbrenging van het lijk van)	8
Ploeg. (Monseigneur Petrus van der)	92
Poelierster. (De)	341
Polisten-nesten	256
Poppenkast (De)	293
Rome. (Martelaressen in de catacomben van)	117
Romeinsche winkel (Een)	261
Rossini als smidsjongen.	180
Rubens. (Een meesterstuk van)	253

Russische steppen (Wilde paarden en wolven in de)	392
‘Rijen, rijen, rijen in een wagentje,’	285
Schafhausen (Gezicht op den waterval van)	29
Scheveningen. (Aan het strand te)	12
Scheveningen. (Te)	325
Siberië. (Op weg naar)	221
Stadhuis (Het nieuwe) te Parijs.	411
Stephanus (Dooop van den H.) koning van Hongarije	93
Storm. (Na den)	405
Spaansche bedelmonniken.	37
Spaansche smokkelaars	233
Tapijt (Patroon van het), bestemd voor prins Leopold van Engeland en prinses Helena van Waldeck-Pyrmont	264
Te laat	349
Termieten-heuvel in doorsneê. (Een)	208
Terpentijn. (Inzameling der)	120
Terschelling. (De Torenstraat op West-)	84
Terschelling. (Gezicht op het eiland)	104
Terschelling. (Het rijkstelegraafkantoor op)	
Thuiskomst van den broeder. (De)	265
Tooneel uit het moderne leven. (Een)	100
Treurige tijding. (Eene)	396
Triest (Het gebouw der tentoonstelling te)	369
Tulk (plateelschilder) aan den arbeid.	72
Twintig minuten wachten.	289
Tiegerval (Een)	408
Venray. (Het raadhuis te)	125
Vioolspeler en zijn kleinkind. (De)	20
Vrede in gevaar. (De)	84
‘Waar ben ik?’	364
Waswerkers. (Een gordijn van)	248

Watertor, bezig haar nest te bouwen.	240
Weenen. (De brand van het Ringtheater te)	157
Weenen. (De brand van het Ringtheater te)	159
Weeze. (De)	36
Wilddief. (De)	241
Wilde olifant van zijn tamste zijde gezien (De)	140
Wijzen. (De aanbidding der)	137
Zeeslang. (Het geraamte der)	344
Zondagsbezoek	225
Zoon van den marskramer (De)	262, 280, 288, 296